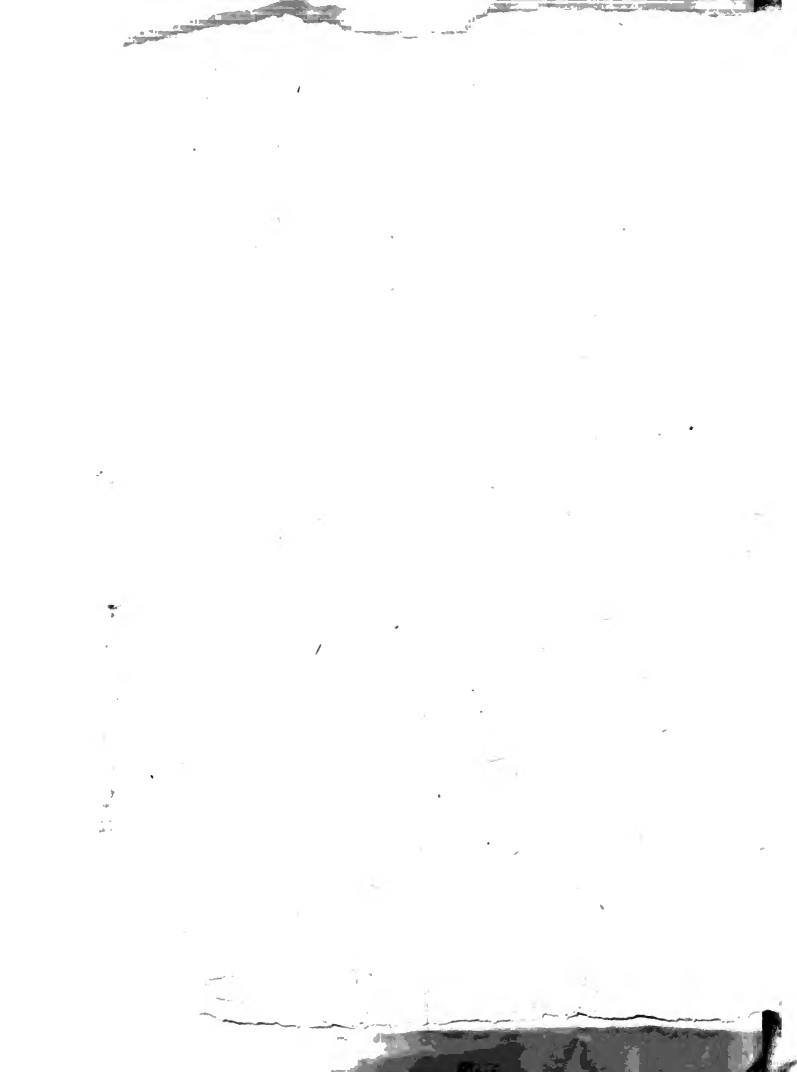

11

THEOLOGIA
PATRUM

SCHOLASTICO · DOGMATICA;

TOMUS SEPTIMUS.

ALGOL-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-

THEOLOGIA PATRUM

SCHOLASTICO · DOGMATICA;

SED MAXIME POSITIVA

AUCTORE R. P.

ANTONIO BOUCAT
BITURICO,

*Ordinis S. Francisci de Paula Religiosi, Provinciae Franciae Professo
atque Alumno, & veterano apud Parisios in sacra
Theologia Professore.*

TOMUS SEPTIMUS.

DE SACRAMENTIS PARS TERTIA;

*In qua agitur de Institutione, Necessitate, Materia, Forma, Ministro,
Effectibus, & Usu quatuor Sacramentorum, scilicet Baptismi, Confirmatio-
nis, Eucharistiae, & Pœnitentiae.*

EDITIO SECUNDA VENETA.

accuratior & emendatior.

*Bibliotheca
S. Chrystiani*

*Carmelitarum
destit.*

VENETIIS MDCCLXVI.

Typis GASPARIS GHIRARDI

SUPERIORUM PERMISSU.

THE
OFFICE
OF THE
TREASURER
OF THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF THE
TREASURY
WASHINGTON, D. C.

Carrollton
Ga.

W. H. H. H. H.
H. H. H. H. H.

S E R I E S S E C T I O N U M,

Punctorum, Paragraphorum, Conclusionum, & Argumentorum,
quæ in hoc Septimo Tomo de Sacramentis
in particulari, continentur.

T E R T I A P A R S.

DE iis quæ spectant institutionem, formam, Ministerium, subiectum, & effectus Sacramentorum.

DISSERTATIO PRIMA.

De Baptismo.	Pag. 1.
Art. I. De diversis Baptismi nominibus.	2
Art. II. De definitione Baptismi.	3
Art. III. De divisione Baptismi.	4
Art. IV. De figuris Baptismi.	5
Art. V. De institutione Baptismi.	6
Conclusio I. Baptismus institutus est a Christo, cum a Joanne baptizatus est in Jordane.	ibid.
Probatur multipliciter.	ibid.
Conclusio II. Lex suscipiendi Baptismum vim habuit solum post Pentecosten.	7
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Solvuntur objectiones.	9
Synopsis probationum.	9
Baptismus institutus est, cum Christus baptizatus est in Jordane, non tamen nisi post Pentecosten obligavit.	ibid.
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Art. VI. De materia Baptismi.	ibid.
Sectio I. Utrum materia Baptismi remota sit aqua naturalis, proxima vero ablutio?	ibid.
Conclusio I. Materia remota Baptismi est aqua naturalis.	ibid.
Probatur multis argumentis.	ibid.
Conclusio II. Ablutio est materia proxima.	12
Solvuntur objectiones.	ibid.
Synopsis probationum.	14
Materia remota Baptismi est aqua, proxima vero ablutio.	ibid.
Synopsis difficultatum & resolutionum.	ibid.
Sectio II. De diverso ablutionis genere.	15
Conclusio I. Modus ablundi triplex est, scilicet per immersionem, per infusionem, & per aspersionem.	ibid.

Boncat Theol. Tom. VII.

Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio II. Baptismus cum unica immersione valet.	16
Probatur multis momentis.	ibid.
Solvuntur objectiones.	17
Synopsis probationum.	19
Ablutio baptismalis fit modo aspersione, modo infusione, modo etiam unica immersione, quæ sufficit.	ibid.
Synopsis objectionum & solutionum.	20
Art. VII. De forma Baptismi.	ibid.
Sectio I. Quenam sit forma Baptismi?	ibid.
Conclusio I. Forma Baptismi hæc est; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.	ibid.
Probatur multis momentis.	ibid.
Conclusio II. Forma Baptismi apud Latinos activè sumpta hæc est, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.	22
Conclusio III. Forma apud Græcos passivè sic enunciat, Baptizatur servus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.	ibid.
Probatur conclusio auctoritate & ratione.	ibid.
Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.	23
Diluuntur objectiones contra secundam conclusionem.	ibid.
Synopsis probationum.	24
Primo, forma Baptismi apud Latinos hæc est; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.	ibid.
Secundo, apud Græcos: Baptizatur servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.	ibid.
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Sectio II. Utrum Baptismus in nomine solus Christi datus valeat?	25
Conclusio negativa: Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Fit satis objectionibus.	26

Primo ex Scriptura sacra. ibid.
 Secundo ex Conciliis. 27
 Tertio ex SS. Pontificibus & SS. Patribus. 28
 Baptismus in sola Christi nomine datus non valet. 30
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Art. VIII. De veteris legis Baptismatibus. ibid.
 Sectio prima. Num Circumcisio rationem haberes Baptismi in veteri lege? 31
 Conclusio prima. Circumcisio habebat rationem Baptismatis in veteri lege pro masculis. ibid.
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Conclusio secunda. Circumcisio non nisi ex opere operantis producebat gratiam. 32
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. 33
 Fit satis objectionibus contra secundam conclusionem. 34
 Synopsis probationum. 36
 Circumcisio habebat rationem Baptismatis pro masculis in veteri lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat. ibid.
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Sectio secunda. Utrum Baptismus Joannis sit idem cum Baptismo Christi? 37
 Conclusio. Baptismus Joannis erat a Christi baptismate distinctus. ibid.
 Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
 Primo, ex Scriptura sacra. ibid.
 Secundo, ex SS. Patribus. ibid.
 Tertio, rationibus Theologicis. 38
 Solvuntur objectiones. 39
 Synopsis probationum. 40
 Baptismus Joannis erat a Christi baptismate distinctus. ibid.
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Art. IX. De Ministro Baptismi. 41
 Conclusio prima. Episcopus est minister ordinarius & solemnitatis Baptismi sicut & Presbyter. ibid.
 Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
 Conclusio secunda. Diaconus ex commissione potest baptizare solemniter. 42
 Probatur multipliciter. ibid.
 Primo, ex Scriptura sacra. ibid.
 Secundo, ex Ecclesie Doctoribus. ibid.
 Conclusio tertia. Minister extraordinarius pro casu necessitatis est omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier. ibid.
 Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
 Solvuntur objectiones contra tertiam conclusionem. 45
 Synopsis probationum. 49

Episcopus & Presbyter sunt ministri ordinarii Baptismi: Diaconi, ex commissione: extraordinarii, Laici cujuscumque secte & sexus. ibid.
 Synopsis difficultatum & resolutionum. ibid.
 Art. X. De Baptismi subjectis. ibid.
 Sectio prima. Utrum pueri sint baptizandi? ibid.
 Conclusio. Pueri fidelium sunt baptizandi. ibid.
 Probatur multis momentis. ibid.
 Primo, ex Scriptura sacra. ibid.
 Secundo, ex Traditione. 50
 Tertio, ex decretis SS. Pontificum. ibid.
 Quarto, ex Conciliis. ibid.
 Quinto, ex rationibus Divi Thomae. 51
 De diversis Baptismi Subjectis. ibid.
 Solvuntur objectiones Anabaptistarum. 52
 Synopsis probationum: Pueri fidelium sunt baptizandi. 54
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio secunda. Utrum pueri infidelium sint baptizandi, invititis parentibus. ibid.
 Conclusio prima. Pueri infidelium non sunt invititis parentibus, baptizandi. ibid.
 Probatur auctoritate & ratione. ibid.
 Conclusio secunda. Pueri infidelium principaliter subditorum Principibus Christianis baptizari possunt, invititis parentibus, in quo casu ab eis separandi sunt, ne corrumpantur in fide. 55
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. ibid.
 Synopsis probationum. 58
 Pueri infidelium non sunt baptizandi, invititis parentibus, secus vero si sint sub dominio Principum. ibid.
 Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Sectio tertia. Utrum adulti sint baptizandi. 59
 Punctum primum. De Baptismo adultis conferendo. ibid.
 Conclusio. Adulti sunt baptizandi. ibid.
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones. ibid.
 Synopsis probationum: Adulti sunt baptizandi. 61
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Punctum secundum. Utrum adulti procrastinandi sit Baptismus. ibid.
 S. I. Historia critica Catechumenatus. ibid.
 Ortus & progressus. ibid.
 Catechumenatus gradus. 62
 Labores Catechumenorum. 63
 Tempus in Catechumenatu juxta stationes percurrendum. 64

Remissio seu imminutio canonici Catechumenatus. 65
 §. II. *Questio proposita de procrastinatione Baptismi adulatorum solvitur.* ibid.
Conclusio prima. Nullus ad sacrum lavacrum recipiendus est, donec de mysteriis tum sanctissimæ Trinitatis, tum Dominicæ Incarnationis plene sit edoctus, & bonis insudaverit operibus. 65
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Conclusio secunda. Baptismus procrastinandus est adultis, non tamen semper. 66
Probatur rationibus D. Thomæ. 66
Synopsis conclusionum. 67
 Art. XI. *De effectibus Baptismi aquæ.* 68
 Sectio I. *Quinam sint Baptismi effectus.* ibid.
Conclusio. Effectus sunt remissio culpæ, & totius pænæ. ibid.
Probatur multipliciter. ibid.
 I. *Ex Scriptura sacra.* ibid.
 II. *Ex Conciliis.* ibid.
 III. *Ex SS. Patribus.* ibid.
 IV. *Ex rationibus D. Thomæ.* 69
Solvuntur objectiones. 71
Synopsis probationum. Effectus Baptismi sunt remissio omnis culpæ & pænæ, infusio gratiæ & donorum, adiutus ad regnum celorum & character. 72
Synopsis objectionum & Responsum. ibid.
 Sectio II. *De effectibus Baptismi sanguinis.* 73
Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam. ibid.
Conclusio prima. Baptismus sanguinis seu Martyrii producti gratiam regenerativam ex opere operato. ibid.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Conclusio secunda. Baptismus sanguinis totam remittit pœnam. 74
Probatur rationibus auctoritate suffultis. ibid.
Fit satis objectionibus. 75
Synopsis probationum. Baptismus sanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit. 77
Synopsis difficultatum & resolutionum. 78
 Sectio tertia. *De effectibus Baptismi flammis.* ibid.
Conclusio prima. Adultus, urgente necessitate, salvatur per votum Baptismi. ibid.
Probatur auctoritate & ratione. ibid.
Conclusio secunda. Requiritur fides cum voto Baptismi in adulto ut salvetur: & Probatur. 79
Conclusio tertia. Adultus cum voto Baptismi debet habere perfectam de peccatis aqualibus gravibus contritionem. ibid.

Conclusio quarta. Baptismus Flammis gratiam producit ex opere operantis: nec totam semper dimittit pœnam temporalem, sed juxta gradum contritionis. 80
Respondetur objectionibus. ibid.
Praxis Ecclesiæ de precibus pro defunctis Catechumenis. 82
Synopsis probationum. 83
 Adultus, urgente necessitate, voto Baptismi salvatur modo fidem & contritionem perfectam habeat. ibid.
Synopsis objectionum & solutionum. ibid.

DISSERTATIO SECUNDA.

De materia, forma, Ministro, effectibus, subjecto & necessitate sacramenti Confirmationis. 84
 Art. I. *De nomine & definitione sacramenti Confirmationis.* ibid.
Synopsis contentorum in articulo. 85
 Art. II. *De materia sacramenti Confirmationis.* ibid.
 Sectio prima. *Utrum unctio & manuum impositio sint materia adequata Confirmationis.* ibid.
Conclusio prima. Manuum impositio una cum Unctione sunt materia essentialis & adequata remota sacramenti Confirmationis. 86
Et probatur prima pars auctoritate. ibid.
Primo, ex Scriptura sacra. ibid.
Secundo, ex Traditione. ibid.
Patres & Doctores Latini: Patres Græci. ibid.
Tertio, ex Conciliis. ibid.
Manuum impositio essentialis Confirmationis est distincta ab Unctione manus Episcopali facta in fronte. 87
Christiatis Unctio est altera pars essentialis sacramenti Confirmationis. 88
Testimonia Ecclesiæ Græcæ. 89
Oracula Conciliorum. ibid.
Conclusio secunda. Materia proxima sacramenti Confirmationis est materiæ applicatio. 90
Solvuntur objectiones. ibid.
Synopsis probationum. Materia adequata Confirmationis remota est manuum impositio cum christimatione. 92
Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Sectio secunda. *Quanam ex iis ex quibus Chrisma conficitur, sint essentialia: & cui competat illud conficere?* 93
Conclusio prima. Admixtio balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiæ. 94

VIII

Probatur auctoritate & ratione. *ibid.*
 Conclusio secunda. Ad Episcopos solos pertinet Chrisma conficere. Probatur auctoritate Conciliorum. *ibid.*
 Synopsis contentorum. Admixtio Balsami cum oleo est tantum de precepto Ecclesiastico, & ad solum Episcopum spectat chrisma conficere. *ibid.*
 Art. III. De forma sacramenti Confirmationis. Queritur in quo consistat. 95
 Conclusio. Forma confirmationis est oratio advocatoria Spiritus sancti supra confirmandos, quæ duplici materia correspondet, quam tamen Ecclesia vario modo, pro variis temporibus ac regionibus, expressit vel multiplicavit. *ibid.*
 Probatur multipliciter. *ibid.*
 Synopsis eorum quæ complectitur articulus. Forma Confirmationis est deprecatoria, sed variis explicatur modis in diversis Ecclesiis. 96
 Artic. IV. De Ministro Confirmationis. *ibid.*
 Sectio prima. Utrum Episcopus sit minister ordinarius Confirmationis? *ibid.*
 Conclusio affirmativa. Probatur ratione Theologica eaque multiplici. *ibid.*
 Diluuntur objecta. 98
 Synopsis probationum: Minister ordinarius Confirmationis est Episcopus. 102
 Synopsis objectionum & responsum. *ibid.*
 Sectio secunda. Utrum simplex Sacerdos ex dispensatione possit administrare sacramentum Confirmationis? *ibid.*
 Conclusio affirmativa. Probatur multiplici ratione. *ibid.*
 Solvuntur objectiones. 103
 Synopsis probationum. Simplex Sacerdos potest per dispensationem chrismare in fronte. 107
 Synopsis difficultatum & resolutionum. *ibid.*
 Art. V. De effectibus sacramenti Confirmationis. 108
 Sectio prima. Utrum gratiam peculiarem confirmatio producat, & quanam sit? *ibid.*
 Conclusio prima. Gratiam singularem confert baptizatis Confirmatio. *ibid.*
 Probatur multipliciter. *ibid.*
 Conclusio secunda. Gratia confirmatoria est gratia secunda quæ præbabitur iustitiam augeat; probatur multis mediis. 109
 Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. *ibid.*
 Synopsis probationum. Gratiam specialem producit confirmatio, sed secundam, quæ præbabitur iustitiam augeat. 113
 Synopsis objectionum & responsum. *ibid.*
 Sectio secunda. Utrum sacramentum Confirmationis, a quocumque ministro conferatur,

imprimas characterem. *ibid.*
 Conclusio. Confirmatio a quocumque ministro collata, modo requisita adhibeantur tam ex parte materie, quam ex parte forme characterem imprimit. *ibid.*
 Probatur auctoritate multiplici. *ibid.*
 Primo, ex Scriptura. *ibid.*
 Secundo, ex Patribus. 114
 Diluuntur objecta. 115
 Synopsis probationum. Confirmatio imprimit characterem. 117
 Synopsis objectionum & solutionum. *ibid.*
 Art. VI. De subiecto & necessitate sacramenti Confirmationis. 118
 Synopsis eorum quæ in isto articulo concluduntur. 119

DISSERTATIO TERTIA.

De iis quæ pertinent ad Eucharistiam, tum secundum se, tum penes Ministrum, subiectum & effectus; spectatam. 120
 Art. I. De dignitate nomine & definitione sanctissimi Eucharistiae sacramenti, & de ejus excellentia. *ibid.*
 Nomina. 121
 Definitio. 122
 Synopsis. 123
 Art. II. Utrum Eucharistia sit Sacramentum & quale?
 Conclusio prima. Eucharistia est verum novæ legis Sacramentum. *ibid.*
 Probatur variis momentis. *ibid.*
 Conclusio secunda. Sacramentum Eucharistiae consistit in speciebus, prout corpus & sanguinem Christi continent. 124
 Conclusio tertia. Eucharistia unum solummodo constituit Sacramentum. *ibid.*
 Probatur variis rationibus. *ibid.*
 Solvuntur objectiones adversus secundam conclusionem militantes. 125
 Synopsis probationum. 127
 Eucharistia est novæ legis Sacramentum supponens pro speciebus, & quidem unum. *ibid.*
 Synopsis objectionum & solutionum. *ibid.*
 Art. III. Utrum Christus anno quo mortuus est celebraverit Pascha luna decima-quarta in secundis Vesperis. *ibid.*
 Sectio prima. Num Judæi anno quo mortuus est Christus agnum Paschalem juxta legis mandatum immolaverint? 128
 Conclusio. Judæi tempore passionis Christi celebraverunt Pascha luna decima-quarta terminante, luna vere decima-quinta inchoante juxta legis mandatum. Probatur variis momentis. 129

Ex veteri testamento.	ibid.	te lunam 14. primi mensis.	ibid.
Ex Novo Testamento.	130	Rationes convenientie synodi Palæstinae.	154
Ex S. Matthæo.	ibid.	Rationes convenientie Constantini Magni.	ibid.
Ex S. Marco.	131	Proponuntur objectiones, & solvuntur.	ibid.
Ex S. Luca.	ibid.	Solvitur objectio facta a Protestantibus Germaniæ circa Pascha die 16. mensis Aprilis anno 1724. celebratum.	156
Ex SS. Patribus.	132	Synopsis probationum. Festum Paschæ celebrandum est Dominica die proxime sequente Lunam 14. primi mensis.	159
Ex Doctore Angelico.	133	Synopsis difficultatum & explicationum.	ibid.
Ex rationibus Theologicis.	134	Punctum tertium. Num Victor I. Papa abstinuerit ab Asiaticis?	ibid.
Diluuntur objecta.	ibid.	Conclusio. Victor I. inter minas hæsit, & in Asiaticis censura non animadvertit. Probatur auctoritate & ratione.	160
Convellitur sententia P. Mauduit Congregationis Oratorii Gallicani Presbyteri.	139	Primo, auctoritate.	ibid.
Discutitur & refellitur opinio R. P. Pezronii, Ordinis Cisterciensis, & Doctoris Parisiensis.	141	Secundo, ratione.	ibid.
Exponitur explicatio R. P. Harduini Societatis Jesu insignis Theologi & alijciur.	ibid.	Fit satis objectionibus.	ibid.
Synopsis probationum.	142	Synopsis probationum. Victor I. non abstinuit ab Asiaticis.	162
Judæi tempore Passionis Christi agnum Paschalem juxta præceptum immolaverunt.	ibid.	Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Synopsis objectionum & responsum.	ibid.	Art. IV. De materia Eucharistiæ.	ibid.
Sectio secunda. Num Christus Dominus Pascha celebraverit anno quo mortuus est, luna 14. juxta legis mandatum?	142	Sectio prima. Num panis & vinum simul sint materia essentialis Eucharistiæ?	ibid.
Conclusio. Christus Dominus tum temporis celebravit Pascha luna 14. terminante.	ibid.	Conclusio. Panis & vinum sunt materia necessaria divine Eucharistiæ. Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.	Solvuntur objectiones.	163
Proponuntur simul & solvuntur difficultates.	144	Synopsis probationum. Panis & vinum sunt materia Eucharistiæ.	164
Synopsis probationum. Christus anno quo mortuus est, celebravit Pascha juxta legis præscriptum.	148	Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Synopsis difficultatum & resolutionum.	ibid.	Sectio secunda. De quantitate panis, & quantitate consecranda.	ibid.
Sectio tertia. De tempore quo festum Paschæ celebrandum sit.	149	Punctum primum. Utrum panis debeat esse triticeus?	165
Punctum primum. Historia critica quarto-decimanorum.	ibid.	Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Ortus.	ibid.	Conclusio secunda. Quælibet quantitas panis & vini est debita materia modo sit sensibilis.	166
Progressus.	150	Probatur multis momentis.	ibid.
Interitus, seu proscriptio.	151	Fit satis objectionibus.	ibid.
Punctum secundum. Num festum Paschæ sit a Christianis celebrandum sit in Dominica proxime sequente lunam decimam quartam primi mensis post æquinoctium vernum?	ibid.	Synopsis contentorum: Solus panis triticeus est materia Eucharistiæ.	167
Conclusio affirmativa. Probatur multis momentis.	ibid.	Synopsis objectionum & responsum.	ibid.
Primo, ex SS. Pontificibus.	ibid.	Punctum secundum. Num panis azymus sit valida Eucharistiæ materia.	168
Secundo, ex Conciliis.	ibid.	§. I. De convenientia panis azymi.	
Tertio, ex Traditione.	152	Conclusio. Panis azymus est conveniens.	
Quarto, ex rubricis Romanis.	153	Probatur rationibus Theologicis.	ibid.
Quinto, ex variis rationibus.	ibid.	Fit satis objectionibus.	169
Sollicitudines SS. Pontificum pro celebratione festi Paschæ, Dominica proxime sequen-		Synopsis probationum. Pane azymo recte utitur Ecclesia Latina ad sacram Eucharistiam consuevit.	171

- Synopsis objectionum & responsum.* ibid.
 §. II. Num panis azymus fuerit semper in
 usu apud Ecclesiam Romanam? ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur ex Tradi-
 tione & rationibus Theologicis. ibid.
Primo, ex Traditione. ibid.
Secundo, ex sanctis Pontificibus. 173
Tertio, rationibus Theologicis. ibid.
Fit satis objectionibus. 174
Synopsis probationum. Ecclesia Romana sem-
 per usu est, pro conficienda Eucharistia,
 azymo. 178
Synopsis objectionum & responsum. 179
Punctum tertium. Num panis fermentatus
 quo Græci a multis seculis utuntur, sit
 debita Eucharistia materia? ibid.
Conclusio prima. Panis fermentatus est va-
 lida Eucharistia conficiendæ materia.
Probatur variis rationibus. ibid.
Conclusio altera. Panis fermentatus est li-
 cita Eucharistia materia. ibid.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Conclusio tertia. Orientalis Ecclesia toto
 primo ferme seculo utebatur pane azymo:
 tum orta Ebionitarum hæresis, fermenta-
 tum pro sacrificio conficiendo fortasse ad-
 duxit: non desunt tamen Græci qui his
 etiam temporibus azymum assumant. 180
Respondetur objectionibus. 182
Synopsis probationum. 183
Synopsis difficultatum & responsum. ibid.
Sectio tertia. Utrum necesse sit vinum esse
 vitigenum? ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur multis mo-
 dentis. ibid.
 I. Ex utriusque Testamenti Scriptura.
Veteris Testamenti auctoritas, juxta Patrum
interpretationem. ibid.
Novi Testamenti, pro eodem dogmate testi-
monia cum sanctorum Doctorum explica-
tione. 184
 II. Ex rationibus Divi Thomæ. 185
Proponuntur, & solvuntur objectiones. 186
Synopsis contentorum. Solum vinum de vite
 pro Eucharistia conficienda adhibendum
 est. 187
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Sectio quarta. De aqua vino miscenda.
 ibid.
Punctum primum. Num vinum sit aqua
 temperandum? 188
Conclusio affirmativa. Probatur auctorita-
 te & ratione. ibid.
 I. Ex SS. Patribus. ibid.
 II. Ex Conciliis. ibid.
 III. Ex rationibus Theologicis. ibid.
Conclusio secunda. Modicissima aqua appo-
 nenda est in vino consecrando. 189
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Synopsis eorum quæ in utraque conclusione
continentur. ibid.
Punctum secundum. Utrum aqua in vino
 apposta convertatur in sanguinem Christi?
 ibid.
 §. I. Num aqua vino mixta prius conver-
 tatur immediate in vinum, deinde vero
 in Christi sanguinem, ut propugnat S. Tho-
 mas. 190
Conclusio affirmativa. Probatur auctoritate
 & ratione. ibid.
Primo, auctoritate. ibid.
Secundo, ex rationibus Theologicis. 191
Fit satis objectionibus. 192
Synopsis probationum: Aqua prius conver-
 titur in vinum quam in sanguinem Chri-
 sti. 194
Synopsis difficultatum & solutionum. ibid.
 §. II. Utrum probabilis sit opinio eorum, qui
 propugnant aquam non converti physice
 prius in vinum? ibid.
Conclusio. Probabilis est opinio eorum qui
 contendunt modicum aquæ vino consecran-
 do admixtæ immediate & physice in Chri-
 sti sanguinem transmutari. ibid.
Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
Primo, ex Conciliis. ibid.
Secundo, ex Traditione. 195
Argumenta ex Patribus deducta. 196
Ex rationibus Theologicis. ibid.
Ex rationibus Physicis. 197
Solvuntur objectiones. 198
Synopsis probationum. 201
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Sectio Sexta. Utrum ex dispensatione, una
 materia partiali omitta, altera possit con-
 secrari? ibid.
Conclusio negativa. ibid.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fit satis objectionibus. 203
Synopsis probationum. Nequidem ex dispen-
 satione licitum est in una tantum specie
 consecrare. 206
Synopsis objectionum & responsum. 207
Art. V. De forma qua Eucharistia consecra-
tur. ibid.
Sectio prima. Utrum Christus usus sit ver-
 bis Evangelicis ad consecrationem? ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur rationibus
 Theologicis. ibid.
Fit satis objectionibus. 208
Synopsis probationum. Christus usus est ver-
 bis sacram consecrando Eucharistiam. 209
Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
Sectio secunda. Utrum ista forme, Hoc
 est

est corpus meum, hic est sanguis meus, *sufficiant ad Eucharistiam conficiendam?* 210
Conclusio. *Ista verba, Hoc est corpus meum: hic est sanguis meus, totam formam essentiam continent.* ibid.
Probatur omni argumentorum genere. ibid.
 I. *Ex Scriptura sacra.* ibid.
 II. *Idem probatur ex Liturgiis.* 211
 III. *Ex Conciliis.* 214
 IV. *Ex sanctis Patribus.* 215
Patres Græci. ibid.
Patres Latini. 216
 V. *Ex S. Thoma.* ibid.
 VI. *Rationibus Theologicis.* 218
Gonetur alteram sententiam propugnando, contraria loquitur. ibid.
Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum quæ in probationem conclusionis afferuntur. 219
Antiquitas & genuinitas Liturgiarum responsionibus ad objectiones firmatur. 220
Solvantur objectiones adversus alias probationes. 225
Solvantur objectiones ex divo Thoma de promptæ. 226
Synopsis probationum. Ista sola verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei: sunt de essentia utriusque formæ. 229
Synopsis objectionum & responsum. 230
 Sectio tertia. *Utrum ista verba, Hic est calix sanguis mei novi, & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, sint omnia de essentia formæ calicis?* ibid.
Conclusio. *Opinio quæ tenet omnia verba esse de essentia formæ Eucharistiæ, ut sacrificium est, tamquam probabilis propugnari potest. Probatur rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ suffultis.* ibid.
Fit satis objectionibus. 232
Synopsis probationum. Omnia verba sunt de essentia formæ, ut Eucharistia sacrificium est. 233
Synopsis difficultatum & resolutionum. ibid.
 Sectio quarta. *Utrum citra errorem propugnaretur Eucharistiam fieri posse, omisiss verbis Evangelicis, per invocationem Spiritus sancti, & preces.* ibid.
Conclusio. *Eucharistia non aliis, quam Christi verbis confici potest, nec citra errorem per solas preces fieri posse, quis propugnaret.* 234
Probatur multis argumentis. ibid.
Primum argumentum. *Ex Scriptura sacra*

deducitur. ibid
Alterum argumentum. *Ex Liturgiis de-*
promitur. 235
Tertium argumentum. *Ex Traditione pro-*
cedit. 237
Patres Græci. ibid.
Patres Latini. ibid.
Quartum argumentum. *Ex definitione Con-*
cilii Florentini procedit. 238
Historia critica eorum quæ aditata sunt in
Concilio Florent. pro consecratione Eucha-
ristiæ solis verbis Evangelicis faciendi.
 ibid.
Quintum argumentum. *Ex rationibus The-*
ologicis coalescit. 241
Probatur minor multis momentis. ibid.
Rationes Joannis Turriscrematæ. ibid.
Ulteriores rationes. ibid.
Fit satis objectionibus. 233
Synopsis probationum. Citra errorem non de-
fenditur consecrationem fieri posse per alia
verba quam per Evangelica. 251
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
 Art. VI. *De cultu sacre Eucharistiæ.* 252
 Sectio prima. *Utrum sacra Eucharistia ado-*
randa sit?
Conclusio. *Sacra Eucharistia cultu latræ,*
seu adoratione colenda est.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Patres Græci. ibid.
Patres Latini. ibid.
Fit satis objectionibus. Lutheranorum. 253
Synopsis probationum. Eucharistia est ado-
randa. 255
Synopsis difficultatum & resolutionum. ibid.
 Sectio secunda. *Num summa debeatur Eu-*
charistiæ reverentia? ibid.
Conclusio affirmativa. *Probatur multis mo-*
mentis. ibid.
Primum argumentum. *Ex Scriptura vete-*
ris Testamenti depromitur. ibid.
Secundum argumentum. *Ex novo Testa-*
mento fit. 256
Tertium argumentum. *Ex sanctis Patribus*
& disciplina Ecclesiæ. 257
Motivum aliud reverentiæ a sanctis Patri-
bus celebratum, ut nihil de particulis Ho-
stiæ ludibrio exponatur. ibid.
Disciplina Ecclesiæ. ibid.
 §. I. *De modis diversis Eucharistiam asser-*
vandi. ibid.
 §. II. *De vasis.* 258
Disciplina Ecclesiæ. 259
 §. III. *De renovatione Eucharistiæ.* ibid.
 §. IV. *Modus renovationis Eucharistiæ apud*
Græcos. ibid.
Quartum argumentum. *Petitur ex Ecclesiæ*
atten-

attentione, ne aliquæ particulæ in ter-
ram prolabantur. 260
Ultimum argumentum. Ex panis in pro-
phanatores Eucharistiæ inflicti. ibid.
Primo, ex figuris veteris Testamenti. ibid.
Secundo, ex novo Testamento. 261
Decreta & Canones penitenciales pro culpis
contra reverentiam Eucharistiæ com-
missi. ibid.
Ex decretis Pii Papæ I.
Penitentia ejus cujus negligentia de sanguine
Domini aliquid pillat. ibid.
Ex Concilio Toletano XI. ibid.
Ex Concilio Bracarenſi IV. 262
Ex Bobienſi penitentiali. ibid.
Ex Gregorii Papæ III. judiciis. ibid.
Ex libro 6. penitentiali Halitgarii Episcopi
Cameracenſis. ibid.
Ex Ms. codice insignis Ecclesiæ Suesſionen-
ſis. ibid.
Ex Missali Lugdunenſi Aſhanacenſis Mona-
ſterii. ibid.
Synopſis probationum. Summa debetur Eu-
charistiæ reverentia. 263
Sectio tertia. De feſtuitate corporis Chri-
ſti. ibid.
Concluſio. Jure merito inſtituta eſt feſtuitas
corporis Chriſti. ibid.
§. I. De feſtuitate. ibid.
Motiva quibus Urbanus IV. Papa compulſus
eſt ad inſtituendum Corporis Chriſti fe-
ſtum. 264
§. II. De circumgeſtatione corporis Chriſti in
Proceſſionibus. 265
§. III. De publica corporis Chriſti expoſitio-
ne. 267
Synopſis eorum quæ in hac ſeſtione continen-
tur. ibid.
Sectio quarta. Num ſumma devotione colen-
da ſit ſacra Eucharistiia & quomodo?
268
§. I. Propoſitio Prima: Adverſus Luthera-
nos dicimus, peracto Sacrificio juſta de
cauſa ſacram conſervari Eucharistiiam. ib.
Probatur multis momentis. ibid.
Solvuntur obſeſſiones Lutheranorum. 269
§. II. Secunda propoſitio. Recte deſertur
Eucharistiia ad abſentes, maxime ad infir-
mos. Primo ad abſentes. 270
Exempla devotionis erga Eucharistiiam anti-
quitus exhibitæ. ibid.
Secundo, ad infirmos Eucharistiia deſer-
tur. 271
§. III. Tertia propoſitio. Sacra Eucharistiia
peregrinantibus & navigantibus non ſemel
conceſſa eſt. 272
§. IV. De variis aliis ſacra Eucharistiia

uſibus. ibid.
I. In pacis ſignum non ſemel miſſa ſuit.
Eucharistiia. ibid.
II. Uſus Eucharistiæ ad ſolemnioſiorem Hereti-
corum condemnationem. 273
III. Eucharistiia nonnumquam incorruptionis
corporum cauſa fuit. ibid.
IV. Eucharistiia data eſt vel ipſi mortuis ut
ſuture gloriæ pignus. ibid.
Eucharistiia in altaris lapide quondam ad
ſanctificandum locum concluſa fuit. ibid.
Synopſis contentorum in iſta ſeſtione. Sacra
Eucharistiia ſumma devotione colenda eſt.
ibid.
Synopſis obſeſſionum & ſolutionum. 274
Artic. VII. De mirabiliſ Eucharistiæ effecti-
bus. ibid.
Primarius ſacra Eucharistiæ effectus eſt
gratia abundans, immo & omnium abun-
dantiſſima. 275
Probatur multis momentis. ibid.
Alter ſacra Eucharistiæ effectus eſt gratia
quædam actualis, quæ charitatem ſtimu-
lat, & ſpirituâli dulcedine & gaudio
mentem replet. 276
Gratia dulcedinis. ibid.
De gratia mellis hæc habent Patres. ibid.
Gratia laſcis. 277
Tertius Eucharistiæ effectus, peccata venia-
lia remittit. ibid.
Quartus Eucharistiæ effectus, præſervat a
peccatis mortalibus, & datur tum ad do-
mandas paſſiones, tum ad tyrannos, de-
monesque propellendos. 278
Quintus Eucharistiæ effectus: ſternit viam
ad beatitudinem, hinc Viaticum voca-
tur. 279
Probatur argumentis Theologicis. ibid.
Sextus Eucharistiæ effectus, eſt adeptio glo-
riæ. ibid.
Probatur rationibus Theologicis. 280
Septimus Eucharistiæ effectus, remittit ex
parte poenam temporalem. 281
Oſtenditur Eucharistiæ effectus, mitigat appe-
titus ſenſuui ſomitem. 282
Probatur multis momentis. ibid.
Nonus Eucharistiæ effectus, corpus quandoque
incorruptibile reddit, ac demum ejus re-
ſurrectionis eſt cauſa. 283
Synopſis contentorum in articulo. ibid.
Art. VIII. De uſu ſacra Eucharistiæ. 84
Sectio prima. Utinam omnes, ne uno qui-
dem excepto, teneantur recipere ſacram
Eucharistiiam. ibid.
Concluſio prima. Parvuli non tenentur Eu-
charistiiam accipere. ibid.
Probatur ratione multiplici. ibid.

charistiam accipere. ibid.
Probatur ratione multiplici. ibid.
Conclusio secunda. Adulti tenentur accipere ad sacram mensam. ibid.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fis satis objectionibus, contra primam conclusionem. 286
Synopsis probationum. Infantes non tenentur realiter sacram Eucharistiam accipere. Sensus vero adulti. 290
Synopsis objectionum contra primam conclusionem. 291
Sectio secunda. De communione sub una specie. ibid.
Punctum primum. Num Communio fieri possit sub unica specie? ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fis satis objectionibus Hæreticorum. 393
Synopsis probationum. Communio sub una tantum panis specie optima est, & legitima. ibid.
Punctum secundum. Num sub una specie communicans; tantum recipiat gratia; quantum si sub utraque specie eam sumeret? ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Proponuntur & solvuntur objecta. 296
Synopsis probationum. Qui communicant sub unica tantum specie nullo defraudantur bono. 297
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Sectio tertia. Utrum Communio sub duplici specie fuerit in usu pro Laicis. 298
Conclusio prima. Communio sub utraque specie prioribus sæculis fuit Laicis rite concessa. ibid.
Probatur multis momentis. ibid.
Conclusio secunda. Iustis rationibus Ecclesia rescidit pro Laicis usum calicis. 299
Fis satis objectionibus contra secundam conclusionem. ibid.
Synopsis probationum. Communio sub utraque specie non semel Laicis concessa est, postea tamen rescissa fuit. 300
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Sectio quarta. De frequentii Communione. ibid.
Punctum primum. Num frequenter communicandum sit? ibid.
Conclusio affirmativa. ibid.
Primum argumentum. Ex Scriptura sacra depromitur. Figura veteris Testamenti. 301
Oracula novi Testamenti. ibid.
Secundum argumentum. Traditione innixum est. 302
Tertium argumentum. Ex praxi Ecclesie

fit. 303
Disciplina novi sæculi pro frequenti Communione. ibid.
Tertium argumentum. Fit ex Conciliis. ibid.
Quartum argumentum. Ex Theologicis eruitur. 305
Quintum argumentum. Ex sanctis Doctoribus mysticis procedit. 306
Sextum argumentum. Ex rationibus Theologicis coalescit. ibid.
Solvuntur objectiones Novatorum. 307
Synopsis probationum. Frequentius ad sacram mensam debemus accedere. 309
Synopsis objectionum, & responsum. ibid.
Punctum secundum. De conditionibus præ requisitis ad frequentiores Communionem. ibid.
Caput primum. Utrum pie dispositiones ad Communionem prærequirantur? 310
Conclusio prima. Ad Communionem necessario requiritur gratia sanctificans, & iustificans. ibid.
Probatur multis momentis. ibid.
Conclusio secunda. Præter gratiam sanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime fidei, spei, & charitatis. 311
Probatur multis rationibus. ibid.
Conclusio tertia. Convenit multum. I. Ut accedens actuali serveat devotione, quantum fieri potest. II. Ut abstineat a frequentioribus peccatis venialibus. III. Ut corpus habeat mundum. 312
Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. 313
Synopsis probationum. Ad suscipiendam Eucharistiam requiritur: I. Gratia sanctificans: II. Virtutum suppellex: III. Devotio actualis: IV. Abstinencia ab habitu peccati veniali: V. Vel ipsa corporis munditia. 315
Synopsis objectionum & responsum. ibid.
Caput secundum. De Conditionibus præ requisitis in peccatoribus, ad hoc ut licite possint accedere ad sacram Communionem. ibid.
Conclusio prima. Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, sed cupiant a vitis quibus ligantur solvi, prius penitentia laboriosa probandi sunt, ad tempus moderatum, & non ad annum, & quod peius seu infelicitus est, ad annos multos. ibid.
Conclusio secunda. Qui raro in peccatum mortale probantur, modo sint penitentes, possunt absolvi, imposita prius satisfactione post absolutionem adimplenda, tum ad sacram Mensam suscipi, & quidem fre-

- frequentius quam modo nominati peccatores. 318
 Probatur conclusio rationibus Theologicis. ibid.
 Fit satis objectionibus Arnaldi contra secundam conclusionem militantibus. 319
 Obiectio ex canonibus Concilii Illiberitani de propria. 323
 Synopsis probationum. Penitentes gravium peccatorum habitu detenti ante beneficium absolutionis, & communione ad tempus penitentia laboriosa probandi sunt, secluso vero malo habitu, absolvendi, & ad sacram mensam recipiendi, præscripta tamen prius salutaris satisfactio, tempore subsequenti adimplenda. 324
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Caput tertium. Num peccent graviter, confessores qui peccatores tamen penitentes, a sacra mensa pro uno aut altero anno, motu laboriose penitentiae antiquae restituendae propellunt? 325
 Conclusio prima. Laboriosa penitentia juxta pristinam Ecclesiae disciplinam peccatoribus nominatis non est imponenda. ibid.
 Conclusio secunda. Qui uno aut altero anno peccatores vere penitentes, absolutione & sacra communione privant juxta probabiliorum opinionem peccant graviter. 326
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam conclusionem. 327
 Proponuntur & solvuntur difficultates, contra secundam conclusionem irruentes. 330
 Synopsis probationum. Peccatores non debent diutius a sacra mensa propelli, nec vulgo circa peccatum illud fieri potest. 332
 Synopsis objectionum & solutionum. ibid.
 Sectio quinta. Regula frequentioris communionis tam pro iustis, quam pro peccatoribus vere penitentibus. ibid.
 Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur. 335
 Artic. IX. De Ministro Eucharistiæ. 336
 Conclusio prima. Solum Sacerdos est Minister consecrator Eucharistiæ. ibid.
 Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
 I. Ex Scriptura sacra. ibid.
 II. Ex Conciliis. ibid.
 III. Ex Patribus. ibid.
 IV. Rationibus Theologicis. 337
 Conclusio secunda. Solum Sacerdos est minister ordinarius Eucharistiæ. II. Diaconus extraordinarius. III. Etiam ex indulgentia quandoque fuit Clericus, tum & Laicus. ibid.
 Fit satis objectionibus contra primam conclusionem. 339
 Synopsis probationum. Ad solos sacerdotes spectat consecrare Eucharistiam, & eam ex jure arctio dispensare: istud possunt Diaconi ex commissione, & Laici in necessitate. 340
 Synopsis difficultatum & explicationum. ibid.
 Art. X. De subjecto Eucharistiæ. ibid.
 Art. XI. De Eucharistia ut sacrificium est. 342
 Sectio prima. Num essentia sacrificii Missæ sit in consecratione. ibid.
 Conclusio. Essentia sacrificii incruenti reposta est in consecratione connotante communionem. ibid.
 Probatur auctoritate & ratione. ibid.
 I. Ex Scriptura sacra. ibid.
 II. Ex SS. Doctoribus. ibid.
 III. Rationibus Theologicis. 343
 Fit satis objectionibus. 344
 Synopsis probationum. Essentia sacrificii Missæ consistit in consecratione. 345
 Synopsis difficultatum & explicationum. ibid.
 Sectio secunda. Utrum valde sacrificii sit infinitus? 346
 Conclusio prima. Sacrificium ex parte sui est infiniti valoris. ibid.
 Probatur rationibus Theologicis. ibid.
 Conclusio secunda. Sacrificium Missæ ex parte applicationis est finiti tantum valoris. 347
 Fit satis objectionibus. 348
 Sectio tertia. Utrum sacrificium possit offerri pro omnibus? ibid.
 Conclusio prima. Sacrificium offertur pro omnibus viventibus. ibid.
 Probatur multis momentis. ibid.
 I. Ex Scriptura sacra. ibid.
 II. Ex Traditione. 349
 III. Ex Liturgiis. ibid.
 IV. Rationibus Theologicis. 350
 Conclusio secunda. Sacrificium recte offertur pro piis defunctis. ibid.
 Probatur omni argumentorum genere. ibid.
 I. Ex Scriptura sacra. ibid.
 II. Ex Traditione. ibid.
 III. Ex Conciliis, & rationibus Theologicis. 351
 Diluuntur objecta. ibid.
 Synopsis probationum. Sacrificium potest offerri pro omnibus, etiam pro defunctis. 354
 Synopsis difficultatum & explicationum. ibid.
 Sectio quarta. De celebratione Missarum. ibid.
 Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur. 355

Seſſio quinta. *Utrum Sacerdos poſſit accipere ſtipendium pro celebratione Miſſarum.* *ibid.*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* *ibid.*
Decreta Eccleſiæ pro taxa ſtipendiorum. 377
Declaratio ſacre Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Pape VII. iuſſu edita, ſuper decreto ejuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum. 378
Synopſis eorum quæ in hac ſeſſione continentur. 361
Seſſio ſexta. *De præcepto audiendi Miſſam.* *ibid.*
Concluſio prima. *Tenantur omnes fideles præcepto Eccleſiaſtico de audienda Miſſa diebus feſtiſſimis ſaſſificere.* *ibid.*
Probatur rationibus Theologicis. *ibid.*
Concluſio ſecunda. *Adulſi omnes, niſi aliqui detineantur infirmitate, aut officio publico, vel charitatis exercendæ lege, debeant diebus feſtis audire Miſſam.* 362
Synopſis eorum quæ complectitur ſeſſio. 363

DISSERTATIO QUARTA.

De Pœnitentiæ inſtitutione, *materia, forma, Miſiſtro, effectibus, nominibus, & definitione.* 364
Articulus I. *Sacramentum Pœnitentiæ à Chriſto immediate inſtitutum eſt.* 365
Probatur rationibus Theologicis. *ibid.*
Concluſio II. *Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum fuit à Chriſto poſt ſuam reſurrectionem.* 366
Probatur ratione, & quæ multiplici. *ibid.*
Fit ſatis objectionibus. 367
Synopſis Probationum. *Chriſtus ipſe inſtituit Pœnitentiæ ſacramentum; & quidam poſt reſurrectionem.* *ibid.*
Synopſis difficultatum & ſolutionum. *ibid.*
Articulus II. *De Pœnitentiæ ſecundum ſe ſumpta.* 368
Seſſio I. *An Pœnitentiæ ſit neceſſaria ad remiſſionem peccatorum.* *ibid.*
Concluſio. *Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate mediæ ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa.* *ibid.*
Probatur auctoritate & ratione. *ibid.*
Primo, ex Scripturis. *ibid.*
II. *Ex ſanctis Patribus.* 369
III. *Ratione.* *ibid.*
Solvuntur objectiones Heterodoxorum. 370
Synopſis probationum. *Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate mediæ ad ſalutem.* 372

Synopſis objectionum & ſolutionum. 373
Seſſio II. *Quænam ſint ſacramenti Pœnitentiæ partes.* *ibid.*
Errores. *ibid.*
Opinionēs Theologorum. 373
Concluſio I. *Sacramentum Pœnitentiæ intrinſecè componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia; ex abſolutione vero ſacerdotali tamquam forma?* *ibid.*
Probatur multis momentis. *ibid.*
I. *Ex Conciliis.* *ibid.*
II. *Ratione.* *ibid.*
Concluſio II. *Terror incuſſus à lege; aut fides, vel omnia bona opera poſt iuſtificationem, ut mortificatio & vivificatio in ſenſu Calvini, non ſunt partes eſſentiales ſacramenti Pœnitentiæ, tamēſi fides ad eam operandam prærequiritur.* 374
Probatur argumentis auctoritate & ratione ſuffultis. *ibid.*
Concluſio III. *Peccatum mortale poſt Baptiſmum commiſſum eſt materia remota, eaquæ neceſſaria ſacramenti pœnitentiæ; peccatum vero veniale materia ſufficiens.* 375
Probatur rationibus Theologicis. *ibid.*
Concluſio IV. *Contritio & confeſſio ſunt partes eſſentiales ſacramenti pœnitentiæ, ſaſſificatio vero pars integralis.* 376
Probatur auctoritate & ratione. *ibid.*
Primo, *ex ſacris Scripturis.* *ibid.*
Secundo, *ex ſanctis Patribus.* *ibid.*
Tertio, *Ex Conciliis.* *ibid.*
Quarto, *Ratione.* 377
Solvuntur Proteſtantium objectiones. *ibid.*
Synopſis probationum. 380
Synopſis difficultatum & explicationum. *ibid.*
Artic. III. *De Contritione in ſpeciali.* *ibid.*
Seſſio I. *De Contritione perfecta.* 381
Punctum primum. *In quo conſiſtat eſſentia Contritionis.* *ibid.*
Concluſio. *Odium anteaſte vite, & firmiter novæ inſtituendæ propoſitum ſunt de eſſentia Contritionis.* 382
Probatur prima pars auctoritate & ratione. *ibid.*
Primo, *ex ſacris Scripturis.* *ibid.*
II. *Ex Concilio Tridentino.* *ibid.*
III. *Ex ſanctis Patribus.* *ibid.*
IV. *Ratione.* 383
Secunda pars. *Requiritur emendandi propoſitum.* *ibid.*
Eodem ordine probatur. *ibid.*
Primo, *ex utroque teſtamento.* *ibid.*
II. *Ex Conciliis.* *ibid.*
III. *Ratione, & quæ multiplici.* 384
Tertia pars. *Firmum debet eſſe propoſitum, & ſincerus dolor.* *ibid.*
Pro-

Probatur rationibus Theologicis .	ibid.	Punctum quintum . In quo differat Con-	tritio ab Attritione .	ibid.
Solvuntur Heterodoxorum objectiones .	385	Placita Theologorum .		ibid.
Synopsis probationum .	387	Conclusio . Distinctio specifica Contritionis		
I. Odium peccati . II. Propositi emenda-		perfectæ ab imperfecta, quæ vocatur At-		
tionis . III. Sinceritas doloris & proposti		tritio, petitur a principis & motivis spe-		
sunt de essentia Contritionis .	ibid.	cie diversis .		ibid.
Synopsis objectionum & solutionum .	ibid.	Probatur ratione Theologica Scripturarum &		
Punctum secundum . Quanta debeat esse		Patrum auctoritate suffulta .		ibid.
Contritio, ut ad justificationem peccatorum		Cbaritas perfectæ a spe, specie distinguitur .		
sufficiat .	ibid.	401		
Conclusio . Dolor Contritionis debet esse om-		Probatur auctoritate & ratione .		ibid.
nium dolorum maximus appetitivæ, hoc		Munus Contritionis & amoris perfecti di-		
est peccator ita peccata sua detestari de-		versum est ab officio Attritionis & amo-		
bet, ut nolit propter quodlibet rursum		ris imperfecti .		ibid.
peccare .	ibid.	Probatur ratione .		ibid.
Probatur auctoritate & ratione .		Contritus diligit Deum propter se, & quia		
Scriptura sacra .	ibid.	summum bonum est .		402
Patres .	388	Probatur multis momentis .		ibid.
Ratio multiplex .	ibid.	Attritus Deum diligit quia sibi utilis est .		
Diluuntur objectiones .	389	403		
Synopsis probationum . Dolor de peccatis de-		Probatur argumento Theologico efficacissimo .		
bet esse appetitivæ maximus .	390	ibid.		
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.	Solvuntur objectiones .		ibid.
Punctum tertium . Utrum Contritio perfe-		Synopsis probationum . Contritio specie ab At-		
cta semper habeat conjunctam remissionem		tritione distinguitur .		405
peccati mortalis, etiam ante receptionem		Synopsis objectionum & solutionum .		ibid.
actuale Sacramenti .	ibid.	Art. IV. De Contritione imperfecta .		406
Conclusio . Contritio, qua homo sua deteste-		Sectio prima . Num timor pænæ æternæ,		
retur peccata propter Deum summe dile-		quo concussus peccator ad poenitentiam mo-		
ctum cum voto Sacramenti omnia abster-		vetur, sit bonus .		ibid.
gert peccata .	ibid.	Conclusio . Timor gehennæ, quo quis mo-		
Probatur multis momentis .	ibid.	vetur ad poenitentiam agendam, ut in		
Primo, ex Scripturis sacris .	ibid.	Deo quiescat, bonus & laudabilis est .		
Secundo, ex Patribus .	391	407		
Tertio, ex Conciliis .	392	Probatur multis momentis .		ibid.
Quarto, ratione, eaque multiplici .	ibid.	Primo, ex sacris Scripturis .		ibid.
Solvuntur difficultates .	393	Secundo, ex Patribus .		ibid.
Synopsis probationum . Contritio perfecta ab-		Tertio, rationibus D. Thomæ .		408
stergit omnia peccata .	394	Fis satis objectionibus .		409
Synopsis objectionum & responsum .	395	Synopsis probationum . Timor gehennæ quo		
Punctum quartum . Quale sit præceptum		attritus movetur ad poenitentiam est bon-		
Contritionis, & quandomodo obliget? ibid.		nus .		
Conclusio I. Contritio præcipitur primo, a		Synopsis difficultatum & responsum .		ibid.
jure naturali : secundo a Divino .	ibid.	Sectio secunda . Utrum Attritio imperfecta		
Probatur eam præcipi jure naturali .	ibid.	aliquem debeat includere amorem? ibid.		
Probatur Scriptura sacra & ratione Contri-		Conclusio . Attritio aliquem exigit amorem		
tionem jure divino commendari .	ibid.	ut iustificet .		ibid.
Conclusio II. Præceptum elicendæ Contri-		Probatur auctoritate & ratione .		ibid.
tionis non obligat, statim atque peccatum		I. Ex Scriptura sacra .		ibid.
suis commissum .	396	II. Ex Patribus .		ibid.
Probatur multiplici ratione .	ibid.	III. Ex Concilio Tridentino .		413
Fis satis objectionibus .	397	IV. Ex sententia Ecclesiæ Gallicanæ .		ibid.
Synopsis probationum . Contritio Præcipitur		V. Ex Theologis qui ante & post Concilium		
ex jure naturali & Divino . Non tamen		Tridentinum scripsere .		ibid.
ut primum commissum est peccatum mor-		VI. Rationibus Theologicis .		414
tale .	400	Solvuntur objectiones .		415
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.			

Synopsis probationum . Atque ut iustificet cum Sacramento , aliquem inchoatum amorem exigit .	417	I. Ex summis Pontificibus .	ibi d.
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.	II. Ex Conciliis .	ib d
Sectio tertia . Cujusnam generis amor requiratur in Absolutione , ut cum Sacramento iustificet peccatorem .	ibid.	III. Rationibus Theologicis .	432
Conclusio . Sufficiens amor concupiscentie a spe procedens , ut attritus iustificetur in Sacramento .	418	Solvuntur objectiones .	ibid.
Probatur Rationibus Theologicis ex sacra Synodo Tridentina excerptis .	ibid.	Synopsis probationum . Confessio & absolutio per litteras , aut inter nuncios , non sunt valide .	434
Convellitur systema Juenini ex contradictionibus quae auctor in hoc ubique loquitur .	419	Synopsis objectionum & responsum .	ibid.
Amor concupiscentie a Juenino , ut insufficiens etiam cum Sacramento , abiectus , casus , & sufficiens est : & in hoc affugiet nova ejus contradictio .	421	Art. VI. De Ministro Penitentiae .	435
Probatur ipso efficacissimo argumento .	ibid.	Sectio prima . Quis sit Penitentiae Minister ?	ibid.
Fit satis objectionibus .	422	Conclusio . Solus Sacerdos est Minister sacramenti Penitentiae .	ibid.
Synopsis probationum . Amor ex spe promanans sufficit cum Sacramento ad iustificandum peccatorem .	425	Probatur auctoritate & ratione .	ibid.
Synopsis argumentorum in contrarium & solutionum .	ibid.	I. Ex sacris Scripturis .	ibid.
Art. V. De Confessione in speciali .	ibid.	II. Ex Patribus .	ibid.
Nomina varia .	ibid.	III. Ex Conciliis .	435
Sectio prima . Qualis integritas requiratur ad veram Confessionem .	426	IV. Ratione .	ibid.
Conclusio . Ad validam Confessionem requiritur , ut penitens aperiat , I. Omnia peccata mortalia II. Omnes utique circumstantias , vel speciem immutantes , vel eam supra modum aggravantes .	ibid.	Solvuntur objectiones .	ibid.
Prima pars . Omnia peccata graviora sunt aperienda .	ibid.	Synopsis probationum . Solus Sacerdos est sacramenti Penitentiae Minister .	428
Probatur , primo , ex Patribus .	ibid.	Synopsis difficultatum & explicationum .	ibid.
II. Ex Conciliis .	ibid.	Sectio secunda . Utrum in Ministro penitentiae praeter potestatem ordinis , requiratur potestas jurisdictionis ?	ibid.
III. Ex ratione , eaque multiplici .	427	Conclusio affirmativa . Probatur auctoritate & ratione .	ibid.
Secunda pars . Circumstantiae notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eandem speciem , necessario sunt explicandae in Confessione .	ibid.	Primo , auctoritate .	ibid.
Probatur rationibus Theologicis .	ibid.	Secundo , rationibus in Conciliis , & jure fundatis .	439
Fit satis objectionibus .	429	Solvuntur objectiones .	ibid.
Synopsis probationum . Debent I. Omnia peccata mortalia in confessione . II. Et circumstantiae notabiliter aggravantes aperiiri .	430	Synopsis probationum . Requiritur in Confessario potestas jurisdictionis ordinaria vel delegata .	441
Synopsis objectionum contra secundam conclusionis partem .	ibid.	Synopsis objectionum & solutionum .	ibid.
Sectio secunda . Quomodo facienda sit Confessio ?	ibid.	Sectio tertia . Quinam sit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilium Lateranensem caput utriusque sexus mentem .	ibid.
Conclusio . Non valida est Confessio sacramentalis , per nuntios , aut per litteras inter absentes facta .	431	Conclusio . Ista Canonis XXI. verba . Omnis utriusque sexus fidelis . . . omnia sua solus peccata confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti : non excludunt Papam pro tota Ecclesia , nec Episcopos pro sua Diocesi , immo nec alios Sacerdotes , sive seculares , sive regulares , ab eis delegatos .	443
Probatur multis momentis .	ibid.	Probatur conclusio multis momentis .	ibid.
Boucat Theol. Tom. VII.		I. Ex ipso Concilio Lateranensi .	ibid.
		II. Ex Decretis summorum Pontificum .	444
		III. Ex Conciliis .	445
		IV. Ex propositionibus , privilegiis Mendicantium adversantibus praescriptis .	ibid.
		V. Ex Theologis .	446
		VI. Ratione multiplici .	447
		Diluuntur objecta .	449
		Synopsis probationum . Regulares ab Episcopo approbati possunt audire confessiones , vel	ibid.

Probatur rationibus Theologicis .	ibid.
Solvuntur Heterodoxorum objectiones .	385
Synopsis probationum .	387
I. Odium peccati . II. Propositum emendationis . III. Sinceritas doloris & propositi sunt de essentia Contritionis .	ibid.
Synopsis objectionum & solutionum .	ibid.
Punctum secundum . Quanta debeat esse Contritio , ut ad justificationem peccatorum sufficiat .	ibid.
Conclusio . Dolor Contritionis debet esse omnium dolorum maximus appetitavi , hoc est peccator ita peccata sua detestari debet , ut nollit propter quodlibet rursum peccare .	ibid.
Probatur auctoritate & ratione .	ibid.
Scriptura sacra .	ibid.
Patres .	388
Ratio multiplex .	ibid.
Diluuntur objectiones .	389
Synopsis probationum . Dolor de peccatis debet esse appetitavi maximus .	390
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.
Punctum tertium . Utrum Contritio perfecta semper habeat conjunctam remissionem peccati mortalis , etiam ante receptionem actualium Sacramenti .	ibid.
Conclusio . Contritio qua homo sua detestetur peccata propter Deum summe dilectum cum voto Sacramenti omnia absolvit peccata .	ibid.
Probatur multis momentis .	ibid.
Primo , ex Scripturis sacris .	ibid.
Secundo , ex Patribus .	391
Tertio , ex Conciliis .	393
Quarto , ratione , eaque multiplici .	ibid.
Solvuntur difficultates .	393
Synopsis probationum . Contritio perfecta absolvit omnia peccata .	394
Synopsis objectionum & responsum .	395
Punctum quartum . Quale sit praeceptum Contritionis , & quandam obliget ?	ibid.
Conclusio I. Contritio praecipitur primo , a jure naturali ; secundo a Divino .	ibid.
Probatur eam praecipere jure naturali .	ibid.
Probatur Scriptura sacra & ratione Contritionem jure divino commendari .	ibid.
Conclusio II. Praeceptum eliciende Contritionis non obligat , statim atque peccatum fuit commissum .	396
Probatur multiplici ratione .	ibid.
Fit satis objectionibus .	397
Synopsis probationum . Contritio praecipitur ex jure naturali & Divino . Non tamen ut primum commissum est peccatum mortale .	400
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.

Punctum quintum . In quo differat Contritio ab Attritione .	ibid.
Placita Theologorum .	ibid.
Conclusio . Distinctio specifica Contritionis perfecta ab imperfecta , quae vocatur Attritio , petitur a principis & motivis specie diversis .	ibid.
Probatur ratione Theologica Scripturarum & Patrum auctoritate suffulta .	ibid.
Charitas perfecta a spe , specie distinguitur .	401
Probatur auctoritate & ratione .	ibid.
Munus Contritionis & amoris perfecti diversum est ab officio Attritionis & amoris imperfecti .	ibid.
Probatur ratione .	ibid.
Contritus diligit Deum propter se , & quia summum bonum est .	402
Probatur multis momentis .	ibid.
Attritus Deum diligit quia sibi utilis est .	403
Probatur argumento Theologico efficacissimo .	ibid.
Solvuntur objectiones .	ibid.
Synopsis probationum . Contritio specie ab Attritione distinguitur .	405
Synopsis objectionum & solutionum .	ibid.
Art. IV. De Contritione imperfecta .	406
Sectio prima . Num timor poenae aeternae , quo concussus peccator ad poenitentiam movetur , sit bonus .	ibid.
Conclusio . Timor gehennae , quo quis movetur ad poenitentiam agendam , ut in Deo quiescat , bonus & laudabilis est .	407
Probatur multis momentis .	ibid.
Primo , ex sacris Scripturis .	ibid.
Secundo , ex Patribus .	ibid.
Tertio , rationibus D. Thomae .	408
Fit satis objectionibus .	409
Synopsis probationum . Timor gehennae quo attritus movetur ad poenitentiam est bonus .	411
Synopsis difficultatum & responsum .	ibid.
Sectio secunda . Utrum Attritio imperfecta aliquem debeat includere amorem ?	ibid.
Conclusio . Attritio aliquem exigit amorem ut justificet .	ibid.
Probatur auctoritate & ratione .	ibid.
I. Ex Scriptura sacra .	ibid.
II. Ex Patribus .	ibid.
III. Ex Concilio Tridentino .	413
IV. Ex sententia Ecclesiae Gallicanae .	ibid.
V. Ex Theologis qui ante & post Concilium Tridentinum scripserunt .	ibid.
VI. Rationibus Theologicis .	414
Solvuntur objectiones Concilii .	415

Synopsis probationum	Attritio ut iustificet cum Sacramento, aliquem inchoatum amorem exigit	417	I. Ex summis Pontificibus	ibid.	
Synopsis difficultatum & responsum	ibid.		II. Ex Conciliis	ibid.	
Sectio tertia. Cujusnam generis amor requiratur in Attritione, ut cum Sacramento iustificet peccatorem	ibid.		III. Rationibus Theologicis	432	
Conclusio	Sufficit amor concupiscentiae a spe procedens, ut attritus iustificetur in Sacramento	418	Solvuntur objectiones	ibid.	
Probatur Rationibus Theologicis ex sacra Synodo Tridentina excerptis	ibid.		Synopsis probationum	Confessio & absolutio per litteras, aut inter nuncios, non sunt valide	434
Convellitur systema Juenini ex contradictoriis quae auctor in hoc ubique loquitur	419		Synopsis objectionum & responsum	ibid.	
Amor concupiscentiae a Juenino, ut insufficientis etiam cum Sacramento, abiectus, castus, & sufficiens est: & in hoc affulget nova ejus contradictio	421		Art. VI. De Ministro Penitentiae	435	
Probatur isto efficacissimo argumento	ibid.		Sectio prima. Quis sit Penitentiae Minister?	ibid.	
Fit satis objectionibus	422		Conclusio	Solus Sacerdos est Minister sacramenti Penitentiae	ibid.
Synopsis probationum	Amor ex spe promanans sufficit cum Sacramento ad iustificandum peccatorem	425	Probatur auctoritate & ratione	ibid.	
Synopsis argumentorum in contrarium & solutionum	ibid.		I. Ex sacris Scripturis	ibid.	
Art. V. De Confessione in speciali	ibid.		II. Ex Patribus	ibid.	
Nomina varia	ibid.		III. Ex Conciliis	436	
Sectio prima. Qualis integritas requiratur ad veram Confessionem	426		IV. Ratione	ibid.	
Conclusio	Ad validam Confessionem requiritur, ut penitens aperiat, I. Omnia peccata mortalia II. Omnes utique circumstantias, vel speciem immutantes, vel eam supra modum aggravantes	ibid.	Solvuntur objectiones	ibid.	
Prima pars. Omnia peccata graviora sunt aptenda	ibid.		Synopsis probationum	Requiritur in Confessario potestas jurisdictionis ordinaria vel delegata	441
Probatur, primo, ex Patribus	ibid.		Synopsis objectionum & solutionum	ibid.	
II. Ex Conciliis	ibid.		Sectio tertia. Quinam sit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilium Lateranensem caput utriusque sexus mentem	ibid.	
III. Ex ratione, eaque multiplici	427		Conclusio	Ista Canonis XXI. verba. Omnis utriusque sexus fidelis omnia sua solus peccata confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti: non excludunt Papam pro tota Ecclesia, nec Episcopos pro sua Diocesi, immo nec alios Sacerdotes, sive seculares, sive regulares, ab eis delegatos	443
Secunda pars. Circumstantiae notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eandem speciem, necessario sunt explicandae in Confessione	ibid.		Probatur conclusio multis momentis	ibid.	
Probatur rationibus Theologicis	ibid.		I. Ex ipso Concilio Lateranensi	ibid.	
Fit satis objectionibus	429		II. Ex Decretis summorum Pontificum	444	
Synopsis probationum	Debent I. Omnia peccata mortalia in confessione II. Et circumstantiae notabiliter aggravantes aperiri	430	III. Ex Conciliis	445	
Synopsis objectionum contra secundam conclusionis partem	ibid.		IV. Ex propositionibus, privilegiis Mendicantium adversantibus proscriptis	ibid.	
Sectio secunda. Quomodo facienda sit Confessio?	ibid.		V. Ex Theologis	446	
Conclusio	Non valida est Confessio sacramentalis, per nuncios, aut per litteras inter absentes facta	431	VI. Ratione multiplici	447	
Probatur multis momentis	ibid.		Diluuntur objecta	449	
Boucat Theol. Tom. VII.			Synopsis probationum	Regulares ab Episcopo approbati possunt audire confessiones, vel	ipsa

ipso Paschali tempore.	ibid.	I. Ex sacris Scripturis.	ibid.
Synopsis difficultatum & explicationum.	ibid.	II. Ex Patribus.	465
ibid.		III. Auctoritate Conciliorum.	466
Sectio quarta. Utrum Confessarius teneatur.		IV. Ratione.	ibid.
ad sigillum?	459	Fis satis objectionibus.	467
Conclusio affirmativa. Probatur multis.	ibid.	Synopsis probationum. Sacerdos vere absol-	ibid.
I. Ex Scriptura sacra.	ibid.	vit a peccatis.	ibid.
II. Ex Patribus.	ibid.	Synopsis difficultatum, & explicationum.	468
III. Ex jure canonico, sententiis Concilio-	ibid.	Sectio quarta. Quibus impendi debent,	
rum suffulto.	ibid.	aut denegari beneficium absolutionis.	ibid.
IV. Rationibus Theologicis.	452	ibid.	
Solvuntur objectiones.	ibid.	Conclusio. Qui graviorum peccatorum ha-	
Synopsis probationum. Confessor ad secretum		bitus detinentur, ante absolutionem conse-	
teneatur.	454	rendam probandi sunt.	ibid.
Synopsis objectionum, & responsionum.	ibid.	Probatur multis momentis.	ibid.
Art. VII. De Absolutione.	455	I. Auctoritate Scripturae.	ibid.
Sectio prima. Quenam sit forma absolutio-		II. Ex Patribus.	469
nis?	ibid.	III. Ratione.	470
Conclusio. Forma conveniens sacramen-		Diluuntur objecta.	ibid.
to Penitentiae sunt, haec verba, vel alia		Synopsis probationum. Qui peccatorum gra-	
eis aequivalentia. Ego te absolvo a pec-		viorum habitu detinentur, antequam ab-	
catibus tuis, ore Sacerdotis iudice pronun-		solvantur probandi sunt.	472
tiata.	ibid.	Synopsis objectionum & solutionum.	ibid.
Probatur auctoritate & ratione.	ibid.	Sectio quinta. Utrum accepta Sacerdota-	
Solvuntur objectiones.	456	li absolutione, peccator restituatur in bonis	
Synopsis probationum. Forma absolutionis		spiritualibus per peccatum deperditis.	ibid.
haec est, Ego te absolvo a peccatis tuis,		Conclusio prima. Merita per penitentiam	
ore prolata.	457	reviviscunt ad premium essentiale.	
Synopsis difficultatum, & explicationum.	ibid.	Probatur multis momentis.	473
Sectio secunda. Utrum forma absolutio sit		Conclusio secunda. Merita reviviscunt	
ita de essentia absolutionis, ut deprecato-		per penitentiam adequate.	474
ria non sufficiat?	458	Probatur multipliciter.	ibid.
Conclusio. Absolutio ad modum deprecato-		Diluuntur objecta contra primam conclusio-	
nis expressa, non est valida.	ibid.	nem.	475
Probatur rationibus Theologicis.	ibid.	Solvuntur objectiones contra secundam con-	
Solvuntur objectiones Morini.	459	clusionem.	477
Synopsis probationum. Forma sacramenti		Synopsis probationum. Merita per peniten-	
Penitentiae est absolutio: deprecatoria non		tiam reviviscunt ad premium essentiale,	
sufficeret.	463	& quidem adequate.	479
Synopsis objectionum, & responsionum.	464	Synopsis objectionum, & responsionum.	ibid.
Sectio tertia. Utrum Sacerdos per haec		Art. VIII. De satisfactione.	ibid.
verba, Ego te absolvo, peccata vere		Sectio prima. Utrum remissa per peni-	
remittat?	ibid.	tentiam culpa, remaneat poena reatus?	480
Opiniones Theologorum.	ibid.	Conclusio. Remissa per penitentiam a Deo	
Conclusio. Sensus verborum formae Peni-		culpa, remanet vulgo in penitente reatus	
tentiae, non est iste, Declaro te esse ab-		poenae temporalis.	ibid.
solutum a peccatis tuis, sed potius iste,		Probatur auctoritate, & ratione.	
Ego vice Christi tanquam ejus Minister,		I. Ex sacris Scripturis.	ibid.
& iudex ab eo constitutus, de facto, ab-		II. Ex sanctis Patribus.	481
solvo te a culpis peccatorum, seu remitto		III. Ex Conciliis.	ibid.
tibi culpas, & consequenter poenas aeter-		IV. Ratione multiplici.	482
nas illis debitas.	ibid.	Solvuntur objectiones.	483
Probatur multis momentis.	ibid.	Synopsis probationum. Remissa per sacramen-	484

tum culpa, sepius remanet reatus pœne temporalis satisfactione laboriosa expiandus. 484

Synopsis argumentorum in contrarium, & responsum. ibid.

Sectio secunda. Utrum homo iustificatus vere possit satisfacere Deo pro reatus pœne temporalis. 485

Conclusio affirmativa. Probatur ex multis capitibus. ibid.

I. Ex Scriptura sacra. ibid.

II. Ex Patribus. ibid.

III. Rationibus Theologicis. 486

Solvuntur objectiones. 487

Synopsis probationum. Peccator iustificatus potest pro delictis suis Deo satisfacere. 489

Synopsis objectionum & responsum. ibid.

Sectio tertia. Utrum homo possit satisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum? ibid.

Conclusio affirmativa. Probatur multiplici ratione, ibid.

Fit satis objectionibus. 490

Synopsis probationum. Iustus potest per opus præceptum Deo satisfacere pro peccatis suis. 491

Synopsis objectionum & responsum. ibid.

Sectio quarta. Utrum satisfactio debeat esse proportionata peccatis? 492

Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Solvuntur objectiones. 493

Synopsis probationum. Satisfactio a Sacerdote imponenda debet esse peccatis proportionata. 494

Synopsis objectionum, & solutionum. 495

Sectio quinta. An penitens teneatur subire satisfactionem sibi a Sacerdote impostam? ibid.

Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Solvuntur objectiones. 496

Synopsis probationum. Homo tenetur adimplere Penitentiam sacramentalem sibi impostam. ibid.

Synopsis difficultatum, & explicationum. ibid.

Sectio postrema. De effectibus Penitentiae. 497

Synopsis contentorum. ibid.

Art. IX. De extensione clavium Ecclesiae. ibid.

Sectio prima. De Censuris. 498

§. I. De nomine, divisione, & definitione

censurarum. ibid.

§. II. De censuris in particulari; ubi de materia & forma, subiecto, Ministro, & effectibus. 500

§. III. De Excommunicatione in individuo, ubi de eius causis, & effectibus. 501

§. IV. De Suspensione in particulari. 502

Synopsis eorum quæ in sectione præcontinentur. ibid.

Sectio secunda. De Indulgentiis. 504

Nomen, divisio, & definitio indulgentiæ. ib.

§. I. Num dentur Indulgentiæ? 505

Conclusio affirmativa. Probatur multis argumentis. ibid.

Primum argumentum, Ex Scriptura sacra per SS. Doctores explanata depromitur. ibid.

Secundum argumentum. Ex Patrum traditione. 506

Tertium argumentum. Ex decretis summorum Pontificum. 507

Quartum argumentum. Ex Conciliis desumitur. ibid.

Decretum Concilii Tridentini de Indulgentiis, sessio. 25. cap. 12. 508

Quintum argumentum. Ex rationibus Theologicis conficitur. ibid.

Diluuntur objecta Heterodoxorum. 509

Synopsis probationum. Dantur Indulgentiæ. 512

Synopsis objectionum & responsum. ibid.

§. II. In quo fundetur thesaurus Indulgentiarum. ibid.

Conclusio prima. Indulgentiæ principaliter in meritis Christi fundantur. ibid.

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Conclusio secunda. Thesaurus ille etiam innuitur iustorum & sanctorum meritis. 513

Probatur variis momentis. ibid.

Fit satis objectionibus Hereticorum. 514

Synopsis probationum. Indulgentiæ innuntur meritis Christi & sanctorum. 516

Synopsis objectionum. 517

§. III. De subiecto Indulgentiarum. ibid.

Conditiones ad participandum Indulgentiis. ibid.

Conclusio prima. Subiectum Indulgentiarum est omnis fidelis, nisi aliquis expresse in bulla exsiperetur. 518

Conclusio secunda. Indulgentia recte applicatur mortuis per modum suffragii. ibid.

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Diluuntur objecta contra secundam conclusionem. 519

XX

Synopsis probationum. Indulgentia prodest	sonem, & solutionum.	ibid.
directe pro vivis, indirecte vero pro mor-	6. IV. De Ministro, motivo, & effectibus	ibid.
tuis.	indulgentiarum.	ibid.
521	Synopsis contentorum in paragrapho.	523

TERTIA PARS

DE IIS QUÆ SPECTANT

*Institutionem, Materiam, Formam, Ministrum, Subiectum,
& Effectus Sacramentorum.*

ABSOLUTIS iis quæ respiciunt existentiam & essentiam cujuslibet Sacramenti in particulari, ordo rerum postulat, ut pro more apud Theologos posito agamus de partibus, Ministris, Subiecto, Effectibus, & ceteris omnibus quæ relationem aliquam vel per modum materiæ & formæ, vel per modum finis habent ad Sacramenta, ut omnibus æqua lance discussis & ponderatis, unusquisque sciat quid sit cum gaudio de fontibus Salvatoris hauriendum. Unde sit

DISSERTATIO PRIMA DE BAPTISMO.

DICTUM est supra permultos, & potissimum recentiores Heterodoxos de Baptismatis essentia & necessitate non bene sensisse. Nec desuerunt qui ejusdem Sacramenti modo materiam & formam, modo causalitatem & efficaciam, vel tenterint, vel etiam irriterint. Contra quos sit quod dicitur Matth. 28. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti.*

Boucat Theol. Tom. VII.

Dogmata quæ sacrum spectant regenerationis Lavacrum, variis articulis proponuntur, & explicantur; ostendendo.

PRIMO: Quænam sint Baptismi nomina?

Secundo: Quænam figuræ?

Tertio: Quænam definitio?

Quarto: A quo institutus sit, & quando?

Quinto: Quando obligavit?

Sexto: Quæ ejus materia?

Septimo: Quæ forma?

Octavo: Num in solo Christi nomine collatus valeat.

Nono: Num Baptismus Joannis idem sit cum Christi Baptismate?

Decimo: Quinam hujus Sacramenti Minister?

Undecimo: Quodnam subiectum?

Duodecimo: Quinam effectus?

ARTICULUS PRIMUS.

De diversis Baptismi nominibus.

BAPTISMUS latissime sumptus variis, multisque nominibus insignitur. Apud Prophanos, lavare, tingere, immergere significat; quandoque in sacris Litteris hoc modo sic accipitur. Legimus enim Marci 7. *Baptismata calicem & urceorum.* Heb. 9. varia Judæorum Baptismata, Ju-

A dith

dich se Baptizasse in fonte aquæ, cap. 12. & Eccli. cap. 34. *Qui Baptizatur a mortuo* &c. Lucæ 11. & 1. Corinth. 10. hoc nomen utique invenitur.

Quandoque etiam vox illa Baptismus, designat afflictiones, ut in his Domini verbis Marci 10. *Potestis... Baptismo quo ego baptizor, baptizari?* Quo sensu interpretantur quidam illud Pauli 1. Corinth. 15. *Quid faciem, qui baptizantur pro mortuis*, id est, qui jejunant, seque affligunt, ut mortuis proflint.

Audiendus est de hoc momento Catechismus Romanus parte 2. de Baptismo n. 3. " Ut igitur, ait, quæ docenda erunt dilucide exponantur: quemam sit Baptismi natura, & substantia apertendum est: si prius tamen ipsius vocis significatio explicetur. Ac Baptismus quidem Græcum esse nomen nemo ignorat: quod etsi in sacris Litteris non solum eam abluionem, quæ cum Sacramento conjuncta est, sed etiam omne abluionis genus, quod aliquando ad passionem translatus est, significat: tamen apud Ecclesiæ Scriptores non quamvis corporis abluionem declarat, sed eam quæ cum Sacramento conjungitur, nec sine præscripta verborum forma ministratur. Qua quidem significatione Apostoli ex Christi Domini instituto frequentissimæ usi sunt. "

Hoc mysterium, ut novæ legis Sacramentum non uno etiam modo usurpatur.

Primo, dicitur Baptismus, juxta illud Mat. 28. *Euntes, docete... Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Vox illa, *Baptismus*, venit a nomine græco βαπτίζω id est immergo, quia olim dabatur per immersionem pueri in aquam.

Secundo, dicitur Lavacrum per verbum vitæ, juxta illud ad Ephesios 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*.

Tertio, Sacramentum lucis, seu lux, quia dat fidem, cujus specialis fit in Baptismo professio; hinc & per eum illuminat Christus omnem hominem venientem in hunc mundum; quod autem sit lux, patet ex Apostoli præcedentibus verbis; subdit enim loquendo de effectibus Baptismi, *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*.

Quarto, Generatio, juxta illud ad Titum 3. *Secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti*. Nec mirum,

namque homo spiritualiter nascitur ex Deo per gratiam, juxta illud Joannis 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt*.

Quinto, Sepultura, juxta illud ejusdem Apostoli ad Romanos 6. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus, consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*. Et de facto homo per Baptismum abrenuntiat Satanzæ & pompis ejus, ut non ipse, sed Christus in illo vivat, juxta illud ejusdem Apostoli Galat. 2. *Vivis autem jam non ego: vivit vero in me Christus*.

Sexto, Unctio; sic enim habetur 1. Pet. 2. de Christianis: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*; per Baptismum enim Dei servitio mancipatur baptizatus, quocirca oleo lætitiæ præ participibus suis, gratiarum scilicet, & donorum suppellectili spiritualiter ungitur.

Juvat id totum paucis, per ejusdem Catechismi verba claudere. Ibid. n. 4. ait: " Alia quoque nomina ad eandem rem significandam sancti Patres usurparunt. " Sacramentum enim fidei appellari, quod illud suscipientes, universam Christianæ Religionis fidem profiteantur, divus Augustinus testatur. Alii vero, quia fide corda illuminantur, quam in Baptismo profitentur, hoc Sacramentum, illuminationem vocarunt. " Nam & Apostolus ita inquit: *Rememoramini pristinis dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinistis passionum: tempus nimirum, quo baptizati erant, significans*. Chrysostomus præterea in oratione, quam ad baptizatos habuit, tum expurgationem, quia per Baptismum expurgamus vetus fermentum, ut simus nova conspersio: tum Sepulturam, tum plantationem, tum crucem Christi nominat; quarum omnium appellationum causam ex Epist. ad Romanos scripta licet colligere. Cur autem D. Dionysius principium sanctissimorum mandatorum vocaverit, perspicuum est: Cum hoc Sacramentum veluti janua sit, qua in christianæ vitæ societatem ingredimur, atque ab eo divinis præceptis obtemperandi initium

„facimus . . Nomina explicant rerum naturas ; allatis igitur diversis Baptismi nominibus, sequitur ut impræsentiarum agamus de ejusdem natura .

ARTICULUS SECUNDUS.

De Definitione Baptismi .

APUD Hugonem Lib. 1. de Sacramentis, capit. 2. hæc definitio Baptismi legitur. „ Baptismus est aqua abluendis, criminibus sanctificata . „ Magister in textu, hoc pacto ait : „ Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma verborum præscripta . „ Alii dicunt esse Sacramentum in externa corporis ablutio, & legitima verborum enuntiatio juxta Christi institutionem consistens : Alii denique ita exacte definiendum putant, ut sit corporalis ablutio hominis in aqua facta, & verbo significata cum expressa invocatione sanctissimæ Trinitatis, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia .

Baptismus metaphysice sumptus definitur Sacramentum regenerationis spiritualis ex aqua & Spiritu sancto per verbum . Hæc definitio colligitur & ex Scriptura sacra, in qua Baptismus dicitur lavacrum regenerationis, & ex Augustino tractatu 15. in Joannem his verbis : „ Quid est Baptismus Christi? Lavacrum aquæ in verbo? „ Ista definitio est bona ; nam ut patet, constat genere, & differentia, explicat materiam, formam, & causam principalem, scilicet Spiritum sanctum .

Baptismus physice sumptus definitur a divo Thoma hic q. 66. art. 1. ablutio corporis exterior facta sub præscripta verborum forma . „ Dicendum, inquit, quod in sacramento Baptismi est tria considerare, aliquid scilicet quod est Sacramentum tantum, aliquid autem quod est res, & Sacramentum, aliquid vero quod est res tantum . Sacramentum tantum, est aliquid visibile exterior exitus, quod scilicet est signum interioris effectus . Hoc enim pertinet ad rationem Sacramenti : exterior autem suppositum sensui, est & ipsa aqua, & ejus usus qui est ablutio . Quidam ergo existimaverunt, quod ipsa aqua sit Sacramentum, quod quidem sonare videntur verba Hugonis de S. Victore . . Res au-

tem & sacramentum est character spiritualis, qui est res significata per exterioriorem ablutioem, & est signum sacramentale interioris justificationis, quæ est res tantum hujus Sacramenti, scilicet significata, & non significans . „ *Catechismus Rom.* ibidem num. 5. de hoc capite sic loquitur : „ Quod autem ad rei definitionem attinet, est multæ ex facris Scriptoribus asserri possunt, illa tamen aptior & commodior esse videtur, quam ex verbis Domini apud Joannem, & Apostoli ad Ephesios licet intelligere . Nam cum Salvator dicat : „ *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei* : „ & Apostolus, cum de Ecclesia loqueretur, *Mundans eam lavacro aquæ in verbo* : ita fit, ut recte & apposite designiatur, Baptismus esse Sacramentum regenerationis per aquam in verbo . „ Natura enim ex Adam filii iræ nascimur, per Baptismum vero in Christo filii misericordiæ renascimur . Siquidem *edit hominibus potestatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt* . „

ARTICULUS TERTIUS.

De Divisione Baptismi .

IUXTA Philosophiæ leges, discussa rei essentia, gradum facimus ad partes Baptismi potentiales .

Baptismus stricte sumptus est unus specie inhæra, seu unicus, & est de fide . Quod quidem facile probatur . I. Ex Scriptura sacra, Ephes. cap. 4. *Una fides, unum Baptisma* . II. Ex symbolo Nicæno, in quo habetur : *Confiteor unum Baptisma* . III. Ex Concilio Tridentino, quod quidem definit esse septem tantum Sacramenta, inter quæ unicum agnoscit Baptismum, quia Baptisma ut Sacramentum, constat materia & forma, eaque determinata ; sed solum Baptisma aquæ sic est : igitur unicum est .

Baptismus adæquate sumptus triplex est scilicet Fluminis, Flaminis, & Sanguinis . Prior consistit in ablutioe mentis & corporis : secundus in amore perfecto Dei, & contritione : tertius in martyrio quo aliquis & suam fidem, & suum erga

Deum amore proprio conſignat ſanguine.

Solus Baptiſmus aquæ eſt Sacramentum, & ſtriſte Baptiſmus; alii duo vel iplius Baptiſmi vota ſunt. Martyrium ſupereſt. Baptiſmo ſtaminis, quippe quod ſit realis cum Chriſto patiente configura- tio. De Baptiſmo fluminis habetur Joan. 3. Nifi quis renatus fuerit ex aqua &c. De ſecundo Matth. 3. Ipſe vos baptizabit in ſpiritu ſancto & igni. De tertio Joann. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.

Sancti Patres de huiusmodi Baptiſmatis mentionem faciunt, in primis Auguſtinus Lib. 4. contra Donatiſtas quaſt. 22. divus Bernardus Epistol. 77. & Innocentius III. quaſt. Debitum, titulo de Baptiſmo. Ergo &c. D. Bernardus Tractat. de præcepto & diſpenſatione, quaſt. 103. profeſſionem religionis etiam vocat baptiſmum, propter analogiam quam habet cum Baptiſmo, quandoquidem per eam homo abrenuntiat perfectæ & ſeculo, & Satanæ pompis, dicens cum Apoſtolo ad Galat. 6. Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.

S. Thomas hic quaſt. 66. art. 11. hanc Baptiſmi diviſionem ſic probat in argum. Sed contra. "Hebraeorum 6. Baptiſmum doctrinæ, inquit Gloſſa. Pluraliter di- cit, intellige Apoſtolas, quia eſt baptiſmus aquæ, poenitentia & ſanguinis." Ratio ſancti Doctores ſic deducitur. Totuplex eſt Baptiſma, quotuplex eſt remedium peccati originalis. Atqui illud eſt triplex. Ergo &c. Probat minor: Juſtificatione regenerativa, quæ eſt configuratio cum Chriſto, a tribus cauſari poteſt; I. quidem a baptiſmo aquæ, juxta illud Auguſtini: "Quoniam eſt tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat." II. Per motionem Spiritus ſancti impellentis cor ad credendum & amandum, juxta illud Hſaie 4. Si ablueris Dominus ſordes filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem laverit de medio ejus, in ſpiritu judicii, & ſpiritu ardoris &c. III. Per naturalem Chriſti imitationem, patiendū in ſuo corpore, juxta illud Apocalypſeos 7. Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt ſolas ſuas, & dealbaverunt eas in ſanguine Agni. Ergo &c. Non abs re erit hoc texere Divi Thomæ verba: "Dicendum quod, ſicut ſupra dictum eſt, Baptiſmus aquæ efficaciam habet a paſſione Chriſti, cui aliquis

configuratur per Baptiſmum: & ulterius ſicut a prima cauſa, a Spiritu ſancto licet autem effectus dependeat a prima cauſa, cauſa tamen ſuperexcedit effectum, nec dependet ab effectu: & ideo præter Baptiſmum aquæ, poteſt aliquis conſequi Sacramenti effectum ex paſſione Chriſti, in quantum quis ei conformatur, pro Chriſto patiente; unde dicitur Apocalypſ. 7. Hi ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt ſolas ſuas, & dealbaverunt eas in ſanguine Agni. Eadem etiam ratione aliquis per virtutem Spiritus ſancti conſequitur effectum Baptiſmi, non ſolum ſine baptiſmo aquæ, ſed etiam ſine baptiſmo ſanguinis: in quantum ſcilicet alicuius cor per Spiritum ſanctum movetur ad credendum & diligendum Deum, & poenitentium de peccatis; unde etiam dicitur baptiſmus poenitentia: & de hoc dicitur Hſaie 4. Si abluerit Dominus ſordes filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem laverit de medio ejus, in ſpiritu judicii & ſpiritu ardoris. Sic igitur utrumque aliorum baptiſmatum nominatur Baptiſmus, in quantum ſupplet vicem Baptiſmi aquæ: unde dicit Auguſtinus in 4. Lib. de unico baptiſmo parvulorum: Baptiſmi vicem aliquando implere paſſionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum eſt. Hodie mecum eris in Paradifo. Beatus Cyprianus non leve documentum aſſumit, quod etiam atque etiam conſiderans, invenio non tantum paſſionem pro nomine Chriſti, id quod Baptiſmo deerat poſſe ſupplere, ſed etiam fidem confeſſionemque cordis, ſi forte ad celebrandum myſterium Baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt."

ARTICULUS QUARTUS.

De figuris Baptiſmi.

PRIMA figura Baptiſmi eſt fons qui irrigabat ſuperficiem paradifi terreſtris, in quo erat arbor vitæ; & de ſaſto aquæ ſacræ Baptiſmi irrigant ſuperficiem animæ, quæ eſt cælum cæli Domini; & teſte S. Joanne, ſaliant in vitam æternam, claudendo inferos, & aperiendo cælus peccatoribus.

Secunda, Sunt quatuor flumina ejusdem paradisi, quæ ab illo fonte promanantes, irrigabant & terras extraneas; a gratia enim Baptismatis aliæ emanant quæ irrigant totum hominem, ut sint in refrigerium contra ignem infernalem passionum, & animas fecundent ad bonum.

Tertia, Est aqua diluvii; sicut enim, inquit Patres, quo plus erant aquæ, eo magis arca elevabatur versus cælum, ita & aqua baptismalis elevando hominem a terra, salvat ducendo in cælum.

Quarta, Sunt duodecim fontes aquarum, quos Moyses in deserto invenit, ut unusquisque pro siti sua hauriret in gaudio de illis; nam ex gratia baptismali scaturiunt duodecim Spiritus sancti fructus, veluti tot fontes, ut iustitiæ & beatitudinis sitim expleant.

Quinta, Sunt aquæ ejusdem deserti ex amaris dulces factæ per contemptibile lignum, ad sitim adhuc explendam populi Israel; aquæ enim peccati & voluptatum sunt amaræ, sed aqua per lignum crucis sanctificata dulcis est super mel & favum, & vere satiat animam, juxta illud Augustini: Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescant in te. Hinc Christus Joan. 4. ad Samaritanam mulierem dicebat: *Qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.*

Sexta, Est aqua e rupe percussa per Moysen in deserto; petra autem erat Christus, inquit Apostolus 1. Cor. 10. & percussa illi petra, fluxerunt torrentes aquarum viventium per Baptismum, qui, teste Ambrosio, specialiter fluxit e Christi latere.

Septima, Est aqua Jordanis, quæ sola habuit virtutem mundare lepram Naaman: sola quippe aqua baptismalis potest nos mundare a lepra pessima peccati originalis. Hanc commemorat Catechismus Rom. p. 2. n. 44. pag. 150. his verbis:

„Quod si cui expressam hujus rei figuram & imaginem libet iactuere, proponat sibi „ad contemplandum Naaman Syri leprosum, si historiam, qui cum septies Jordanis „aqua se abluisse, testante Scriptura, „ita a lepra mendatus est, ut ejus caro, „caro pueri videretur. Quare Baptismi „proprius effectus est peccatorum omnium, sive originis vitio, sive nostræ „culpa contracta sint, remissio. Cujus

Boucat Theol. Tom. VII.

„rei causa a Domino & Salvatore nostro institutum esse, clarissimis verbis Apostolorum Princeps, ut alia testimonia omittamus, explicavit, cum inquit: „*Pœnitentiam agite, & baptizetis unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum.* „

Octava, Est aqua piscinæ probaticæ; nota enim per magni Consilii Angelum, Christum scilicet; *hic enim est*, ait Joannes c. 1. *qui baptizat in Spiritu sancto*: mundat omnem quem tangit, a quacumque detineatur inimitate per peccatum originale.

Nona denique est aqua quam vidit Propheta egredientem de templo a latere dextro scilicet a Christo, qui sedet a dextris Dei, quandoquidem omnes ad quos pervenit aqua ista, salvantur & sanctificantur.

ARTICULUS QUINTUS.

De institutione Baptismi.

DUO potissimum hic discutere solent Theologi, alterum de institutione, alterum vero de tempore; quo lex Baptismi suscipiendi obligare cœpit: pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMÆ.

Baptismus institutus est a Christo, cum a Joanne baptizatus est in Jordane.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura sacra. Joan. 3. habetur: *Venit Jesus & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis & baptizabat*: intellige per Discipulos suos; namquæ sequenti capite 4. dicitur: *Quoniam Jesus non baptizaret*: sed hæc dicit Joannes de Christo, dum prædicabat ante passionem suam. Ergo relinquatur quod influerit Baptismum, dum baptizatus est in Jordane; Discipuli vero Joannis Baptistæ obmurmurabant quod Apostoli baptizarent, adeoque baptismum Christi, & non baptismum Joannis; alias nihil strepitus propter baptismum a Christi Discipulis collatum contigisset.

Secundo ex sanctis Patribus. Ambrosius

Lib. 2. in Lucam capite ultimo sic loquitur : " Baptizatus est ergo Dominus, non mundari volens, sed mundare aquas, ut ablutæ per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, baptis-
 1. smaris jus haberent. ", Augustinus Serm. 1. infra Octavam Epiphaniæ, qui est 36. de tempore, sic habet : " Salvator autem ideo baptizari voluit, non ut sibi munditiam acquireret, sed ut nobis fluens Jordanis mundaret. ", Ergo &c.

Tertio ex Catechismo Romano 2. parte Baptismo n. 20. " His expositis, conveniet præterea docere, atque in memoriam fidelium reducere, Baptismum, quemadmodum & reliqua Sacramenta, a Christo Domino institutum esse. Hoc igitur Pastores frequenter docebunt, explicabuntque duo diversa tempora Baptismi notanda esse alterum cum Salvator eum instituit; alterum cum lex de eo suscipiendo sancita est. Ac quod ad primum attinet, tunc a Domino hoc Sacramentum institutum esse perspicitur, cum ipse a Joanne baptizatus sanctificandi virtutem aquæ tribuit. Testantur enim sancti Gregorius Nazianzenus, & Augustinus eo tempore aquæ vim gesserandi in spirituales scilicet vitam, datam esse; & alio loco ita scriptum reliquit : Ex quo Christus in aqua mergitur, ex eo omnia peccata abluit aqua; & alibi : Baptizatur Dominus, non mundari indigens, sed tactu mundæ carnis aquas mundans, ut vim abluendi habeant. Atque ad eam rem illud maximo argumento esse potuit, quod tunc sanctissima Trinitas, in cuius nomine Baptismus conficitur, numen suum præsens declaravit. Vox enim Patris audita est; Filii persona aderat; & Spiritus sanctus in columbæ specie descendit; præterea cæli aperti sunt, quo nobis jamper Baptismus licet ascendere. "

Rursus ibidem. " Quod si quis scire cupiat quam ratione tanta, & tam divina virtus a Domino aquis tributa sit, id quidem humanam intelligentiam superat: hoc vero satis percipi a nobis potest, Baptismo a Domino suscepto, sanctissimi & purissimi ejus corporis tactu aquam ad Baptismi salutem usum consecratam esse; ita tamen ut hoc Sacramentum est ante passio-

nem institutum fuerit, a passione tamen, quæ omnium Christi actionum, tamquam finis erat, vim & efficientiam duxisse credendum sit. "

Quarto ex Divo Thoma, qui hic q. 66. art. 2. hac ratione probat conclusionem. Tunc sacramentum Baptismi institutum est, quando accepit virtutem conferendi gratiam; sed ex Patribus citatis, quando Christus lotus est in Jordane, aquæ acceperunt virtutem regenerandi. Ergo &c. Hæc sunt verba S. Doctoris : " Sacramenta ex sui institutione, habent quod conferant gratiam; unde tunc videtur aliquod Sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum. Hanc autem virtutem accepit Baptismus, quando Christus est baptizatus; unde tunc vere Baptismus institutus fuit quantum ad ipsum Sacramentum. "

Confirmatur : Tunc determinata est materia, scilicet aqua, tunc forma; quæ est invocatio sanctissimæ Trinitatis; Pater enim auditus est loquens : *Hic est Filius meus dilectus* : Filius qui baptizatus est, & Spiritus sanctus qui super ipsam descendit in forma columbæ. Ergo &c.

Ennodius Episcopus Antiochenus in Epistola sua, cui titulus *Lumen*, apud Nicephorum Lib. 2. c. 3. dicit : " Christus manibus suis Petrum tantummodo baptizavit : Petrus vero Andream & filios Zedæi. " S. Augustinus Tract. 15. & 16. in Joan. explicans illa verba Christi : *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet* : ait Christum ideo hæc ad Petrum direxisse verba, quia Petrus jam lotus erat per Baptismum susceptum; omnes enim Discipuli, quando sacram synaxim acceperunt, erant baptizati, & ab omni peccato per Baptismum mundi, excepto proditore, qui posuerat Eucharistiæ, vel etiam Baptismo obicem. Ergo &c.

S. Vincentius Ferrerius sermone in feria sexta post Dominicam in Passione dicit, Beatissimam Virginem, & sanctum Joannem Baptistam baptizatos fuisse a Christo. Igitur Baptismus institutus est a Christo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Lex suscipiendi Baptismum vim habuit solum post Pentecosten.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRIMA: Tunc lex nova solum obligavit, quando legalia cessaverunt. Atqui non nisi post Pentecosten ita finita sunt, ut mortifera evaderent. Ergo &c. Major patet, cum Matth. 11. habeatur: *Propheta & lex usque ad Joannem*. Ipse Christus in cruce pendens dixit, *Consummatum est*: hoc est lex vetus adimpleta & finita manet. Jam probatur minor: Apostoli non semel quidem post Christi resurrectionem, etiam in gratia per Spiritum sancti descensum confirmati, legalia observaverunt. Nam Galat. 4. habetur Cepham judaizasse, Paulum, ut Judæis ad fidem conversis placeret, se purificasse in templo, & Timotheum circumcidisse: sed non legitur eos legem Mosaicam post Pentecosten propugnasse: sed potius per omnem terram dispersos abique mora prædicasse Evangelium, & baptizasse Gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ergo &c.

Secunda: Baptismus virtutem regenerandi habuit solum post passionem. Igitur solum post Pentecosten obligavit, quandoquidem Synagoga erat cum honore sepelienda, adeoque non statim mortuo Christo, sed gradatim elapsis quinquaginta diebus, vim obtinuit lex Evangelica. Tunc enim variis argumentis de resurrectione Christi certiores facti Apostoli, & per Spiritum sancti elapsus in fidem confirmati, ad legem Christi prædicandam & propugnandam expediti apparuerunt.

Has rationes exponit D. Thomas hic q. 66. art. 2. Primo in argumento *Sed contra*, his verbis: "Ex quo Christus aquis immergitur, ex eo omnium peccata abluuntur aqua. Sed hoc fuit ante Christi passionem. Ergo videtur quod Baptismus ante Christi passionem fuerit institutus." Tum in corpore articuli, ubi sic loquitur: "Necessitas utendi hoc Sacramento indita fuit hominibus post passionem & resurrectionem, tum quia in passione Christi terminata sunt figurata sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia sacramenta novæ legis: tum etiam quia per Baptismum

figuratur homo passus, & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam justitiæ viam. Et ideo oportuit Christum prius pati, & resurgere, quam hominibus indicere necessitas se configurandi morti & resurrectioni ejus."

Tertia ratio est: Lex non obligat nisi promulgetur, ut docet Div. Thomas 1. 2. q. 90. artic. 4. Sed Apostoli solum post resurrectionem missionem prædicandi Evangelium & baptizandi acceperunt, juxta illud Matth. 28. *euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: & executioni mandarunt post Pentecosten, juxta illud aliud Christi oraculum & mandatum Act. 1. *Conversens, præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis, inquit, per os meum: quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate; sed accipietis virtutem superni ventis, Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.*

Solvuntur Objectiones.

OBJICIENS contra primam conclusionem: Baptismus ex Augustino fluxit e latere Christi. Igitur post passionem institutus est. Confirmatur: Sanctus Leo Episc. 4. ad Episcopos Siciliæ cap. 3. sic loquitur: "Christus posteaquam resurrexit, a mortuis, Discipulis suis in quibus omnes Ecclesiarum præsules docebantur, & formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo tunc, docete omnes Gentes, baptizantes eos." &c.

Respondet distinguendo: Baptismus fluxit e latere Christi quoad meritum prævisum, concedo: quoad institutionem, nego. Passio Christi prævisa, & quasi præsens, dedit Baptismo efficaciam, sed non institutionem. Et vero Eucharistia fluxit etiam e latere Christi, teste Ambrosio, & tamen ante Passionem instituta est, immo habuit efficaciam, & produxit gratiam in Discipulis eam digne suscipientibus in cœna Domini.

Ad confirmationem distinguo : Post resurrectionem institutus est Baptismus in actu secundo, & quoad missionem pro omnibus Gentibus, concedo : in actu primo, & exemplariter, nego. Aliquid potest institui dupliciter, scilicet in actu primo, & exhibendo exempla ; deinde in actu secundo per materiam & verba determinata in individuo ; priori modo institutus est Baptismus ante resurrectionem in baptismo Christi, ubi & aqua fuit, & forma, expressio nimirum sanctissimæ Trinitatis. Posteriori modo & publice solum post resurrectionem, dico publice ; nam probabile est Christum, postquam baptizavit Petrum, illum secreto & in particulari docuisse quomodo Baptisma conferendum esset, ut postea tamquam suus Vicarius ceteros Apostolos & Discipulos baptizaret.

Institui : Baptismus est effectus passionis Christi. Igitur solum post ejus passionem institutus est.

Respondeo distinguendo Baptismus est effectus passionis Christi prævisæ, concedo : passionis peractæ, subdistinguo ; Quoad plenam efficaciam, concedo : quoad institutionem, nego. Passio prævisæ influebat in Baptismum, ut passio inchoata ; nam Christus ab exordio nativitatis pati cæpit pro nobis, cum in circumcisione, tum in præsentatione facta in Templo, ubi oblatu est &c. passione vero consummata, consummavit & Sacramentorum efficaciam. Institutio spectat auctoritatem Legislatoris, & non præcile illius meritum. Igitur Christus potuit instituere, & de facto instituit Baptismum ante passionem.

Institui : Baptismus constat rebus & verbis ; sed non fuerunt verba dum Christus baptizatus est. Quid plura ? vel ipse tunc personam gerebat penitentis, & non Domini ac Legislatoris. Ergo &c.

Respondeo primo, negando antecedens ; vox enim Patris intonuit dicens, *Hic est Filius meus dilectus* ; adeoque expressio fuit sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo secundo distinguendo : Non fuerunt verba formalia, concedo : virtualia, & per effectum, nego. Factum autem fortius quam verba loquitur ; & certe artifex melius exprimit ædificium faciendum & instituendum per exhibitionem ideæ & exemplaris, quam per verba ; Trinitas autem sancta tota apparuit in Baptismo Christi, & quidem in gra-

tiis & in portentis ; cæli enim aperti sunt ; unde Baptismus designatus est & secundum se, & secundum omnem effectum.

Respondeo ad confirmationem distinguendo : Christus gerebat personam penitentis pro nobis, concedo : pro se, nego. Dicamus potius quod gerebat personam Mediatoris, & Pastoris, & Medici.

Replicabis : Baptismus institutus est quando cæli aperti sunt pro nobis, & quando Spiritus sanctus datus est, seu postquam datus est & descendit ; sed ista omnia facta sunt solum post passionem, resurrectionem, & Pentecosten. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Quando cæli aperti sunt super Christum, & Spiritus sanctus descendit super eum, concedo : quando aperti sunt pro nobis, & Spiritus sanctus datus est pro universa Ecclesia quoad plenitudinem, nego. Hoc solum contigit in die Pentecostes, quo tempore jam erat Baptismus institutus.

Oppones contra secundam conclusionem : Christus Joan. 3. dixit Nicodemo : *Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei*. Igitur Baptismus obligabat ante Pentecosten. Confirmatur ; tunc incepit Baptismus obligare, quando cessaverunt legalia. Sed in morte Christi cessaverunt, juxta illud Joan. 19. de Christo antequam emitteret Spiritum, *Consummatum est*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et Christus loquebatur pro futuro, concedo : cum enim Baptismus jam esset institutus, & paulo post obligare deberet, Christus locutus est quasi si jam in præsentem obligasset. Et loquitur pro præsentem tempore, subdistinguo : Quoad aliquid & ad melius, concedo : absolute, nego. Si enim iustus inter Judæos mortuus est intra tempus passionis & prolationis istorum verborum, salvus fuit ; licet enim lex promulgata fuerit a Christo Nicodemo in particulari, non tamen illum obligabat nisi pro futuro ; & dato quod eum ligasset, eo quod illi intimata fuerat, non tamen omnes de quibus quæsitio movetur.

Respondeo ad confirmationem distinguendo : Cessaverunt legalia quoad obligationem & necessitatem, quia veniente veritate, cessat figura, concedo : absolute, ita ut essent mortifera, nego. Immo Apostoli etiam post Pentecosten, ut Synagogam cum honore sepelirent, aliquan-

quando legalia nonnihil observare permiserunt; hoc ipsum patet ex eo quod Apostoli in Concilio adunati præceperint Gentilibus, ut abstinerent a sanguine & suffocato, quia Judæi propter præceptum legis hæc abhorrebant; & hoc ad indulgentiam, ne viderentur legem pessumdare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptismus institutus est, cum Christus baptizatus est in Jordane, non tamen nisi post Pentecosten obligavit.

PRIMUM patet I. juxta illud Joan. 3. *Venit Jesus & Discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* II. Patres passim docent Christum voluisse in Jordane baptizari, ut sanctificaret aquas Ita S. Ambrosius Lib. 1. in Lucam cap. ult. Augustinus Serin. 36. de tempore, & alii. III. Quia ibi aderant omnia; nam præter aquam, ministrum qui baptizaret fuit, scilicet S. Joannes Baptista; forma non defuit, cum ibi tota apparuerit sanctissima Trinitas; Pater quidem, cujus vox sic intonuit: *Hic est Filius meus dilectus*; Filius vero, cum ipse suscepit baptismum; Spiritus sanctus, qui & sub specie columbæ requievit super Christum.

Secundum non minus evidens est I. Lex non obligat nisi promulgata; potro testantur sacræ Scripturæ Apostolos solum post Pentecosten ad prædicandum Evangelium fuisse dispersos. II. Legalia post Pentecosten non nihil solum perseverasse, cum Cephas se purificaverit, & Paulus Timotheum suum Discipulum circumciderit. III. Demum, quia Baptismus & alia Sacramenta virtutem a passione Christi adimplenda acceperunt. Igitur ante eam lex Baptismi neminem ligabat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ex hoc quod Baptismus suam hauriat a passione virtutem, & solummodo post resurrectionem habuerit formam determinatam, sequitur tantum quod executioni mandatus sit solum post resurrectionem, si excipias Beatissimam Virginem, & sanctum Petrum, quos Christus vel ante ipsam passionem baptizavit.

Secundo: Eflo. quod non fuerint verba

formalia, quando Christus baptizatus est in Jordane, erant tamen virtualia; id enim sonat præsentia trium personarum divinarum, quæ ibi apparuerunt.

Tertio: Tametsi Christus ante passionem dixerit Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*: Baptismi tamen lex solum post Pentecosten obligavit. Non negamus tamen ad majorem perfectionem quoddam tempus illud antevertere voluisse; in primis Scriptores sacri hoc referunt & de sanctissima Virgine, & de sancto Petro.

ARTICULUS SEXTUS.

De materia Baptismi.

DUO sunt sicut distinguenda, sic & consideranda, scilicet materia, deinde vero modus applicandi materiam. Unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum materia Baptismi remota sit aqua naturalis, proxima vero ablutio?

CONCLUSIO PRIMA

Materia remota Baptismi est aqua naturalis.

Probatur multis argumentis.

PRIMO ex veteri Testamento, nempe ex omnibus figuris supra allatis, quibus duæ aliæ accedunt: scilicet motus Spiritus sancti super aquas, juxta illud Genes. 1. *Spiritus Domini ferebatur super aquas*; & transitus maris rubri Exod. qui fuit, teste Apostolo 1. Cor. 1. figura liberationis a peccato per sacrum scilicet Baptismi sacramentum. Adde velim adhuc fontem patentem domui David, paratum in ablutionem peccatoris; sic enim Zacharias vidit in spiritu, & legitur c. 13. denique Isaia 55. habetur: *Omnes scientes venite ad aquas.* Ergo &c.

Secundo ex novo Testamento. Matt. 28. habetur: *Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos.* Joan. 3. Christus Nicodemò dixit: *Nisi quis, renatus fuerit ex aqua &*

spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Actuum 8. legitur quod Philippus baptizaverit Eunuchum Reginæ Candacis aqua elementari, quam in via, ubi incedebat, invenit, Ergo &c.

Tertio ex Conciliis: Florentinum in Decreto unionis declarat aquam veram & naturalem esse Baptismi materiam, & hoc de fide definiit Tridentinum Sess. 7. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit; Anathemasisit.* Ergo &c.

Quarto ex Traditione; sic enim docent Gregorius Nazianzenus, Basilus, Tertullianus; in primis Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambrosius Lib. 9. de Spiritu sancto c. 11. Augustinus Lib. 2. de Baptismo c. 27. Innocentius III. Nicolaus I. & alii summi Pontifices interrogati de materia Baptismi, ut habetur in Decretalibus. Ergo &c.

Quinto ex Catechismo Romano p. 2. n. 9. "Verum idem quoque a Domino tum figuris, tum Prophetarum oraculis significatum esse, ex divinis Scripturis animadvertimus. Diluvium enim, quo mundus purgatus est, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum, hujus aquæ figuram & similitudinem gessisse, Apostolorum Princeps in priori Epistola ostendit. Et maris rubri transitum ejusdem aquæ significationem habuisse, D. Paulus ad Corinthios scribens exposuit: ut interrim omittamus tum Naaman Syri ablu-tionem, tum probaticæ piscinæ admirabilem vim, & alia id genus multa, in quibus hujus mysterii symbolum inesse facile apparet.

Pergit ibidem. "De prædictionibus autem dubitare nemo potest, quin aquæ ille, ad quas tam liberaliter Isaïas Propheta omnes sitientes invitat, vel quas templo egrediente Ezechiel in Spiritu vidit; tum præterea fons ille quem domui David habitantibus Jerusalem paratum in ablu-tione peccatoris, & mensurate Zacharias prænu-n-ciavit, ad salutarem Baptismi aquam indicandam atque exprimendam pertineant."

Rursus n. 10. "Quantum vero Baptismi naturæ & virtuti consentaneum

fuerit, ut ejus propria materia aqua institueretur, pluribus quidem rationibus D. Hieronymus ad Oceanum scribens demonstravit. Sed quod ad hunc locum attinet, Pastores docere in primis poterunt, quoniam hoc Sacramentum omnibus sine ulla exceptione ad consequendam vitam necessarium erat, idcirco aquæ materiam, quæ nunquam non præsto est, atque ab omnibus facile parari potest, maxime idoneam fuisse. Deinde aqua effectum Baptismi maxime significat; ut enim aqua sordes abluat, ita etiam Baptismi vim atque efficientiam, quo peccatorum maculæ eluuntur, optime demonstrat. Accedit illud, quod quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptissima est, sic Baptismo cupiditatum ardor magna ex parte resinguitur."

Sexto, ex Divo Thoma, qui q. 66. art. 3. & 4. docet conclusionem ex pro-fesso triplici ratione. I. Quia gratia Baptismi est regeneratio; quæ quidem optime designatur per lotionem externam. II. Quia effectus est diminutio concupiscentiæ, & refrigerium passionum, qui optime significatur per aquam quæ refrigerat. III. Quia denique Baptismus est simpliciter necessarius pro omnibus ad salutem, unde materia debet esse aqua communis, adeoque simplex & naturalis. Sic loquitur art. 3. "Dicendum quod ex institutione divina aqua est propria materia Baptismi, & hoc convenienter. Primo quidem quantum ad ipsam rationem Baptismi, qui est regeneratio in spiritualem vitam; quod maxime congruit aquæ: unde & semina ex quibus generantur omnia viventia, scilicet plantæ & animalia, humida sunt, & ad aquam pertinent; propter quod quidam Philosophi posuerunt aquam omnium rerum principium. Secundo quantum ad effectus Baptismi, quibus competunt aquæ proprietates, quæ sua humiditate lavat: ex quo conveniens est ad significandam & causandam ablu-tionem peccatorum. Sua frigiditate temperat superfluitatem caloris, & ex hoc competit ad mitigandam concupiscentiam carnis. Sua diaphaneitas est luminis susceptiva; unde competit Baptismo, in quantum est fidei Sacramentum. Tercio, quia convenit ad repræsentandam mysteria Christi quibus iusti-

„camur; ut enim dicit Chrysostomus
„super illud Joan. 3. *Nisi quis renatus*
„ *fuerit &c.* sicut in quodam sepulchro,
„in aqua submergentibus nobis capita,
„vetus homo sepelitur, & submersus
„dorsum occulatur, & deinde novus
„rursus ascendit. Quarto, quia ratione
„sue communitatis & abundantiae est
„conveniens materia necessitati huius Sa-
„cramenti potest enim ubique de facili
„haberi.”

„Quod autem aqua debeat esse & natu-
„ralis & simplex, ibidem probat sanctus
„Doctor artic. 4. Primo quidem in argu-
„mento *Sed contra*, his verbis: “Propria
„materia Baptismi est aqua, ut dictum
„est. Sed speciem aquae non habet nisi
„aqua simplex; Ergo aqua pura & sim-
„plex de necessitate requiritur ad Ba-
„ptismum.”

„Tum in corpore articuli sic ratio cina-
„tur: “Dicendum quod aqua suam puri-
„tatem & simplicitatem potest amitte-
„re dupliciter; uno modo per mixtio-
„nem alterius corporis: alio modo per
„alterationem; utrumque eorum con-
„tingit fieri dupliciter, scilicet per ar-
„tem, & per naturam; ars autem de-
„ficit ab operatione naturae, quia na-
„tura dat formam substantialem, quod
„ars facere non potest. Sed omnes for-
„mae artificiales sunt accidentales, nisi
„forte apponendo proprium agens ad
„propriam materiam, sicut ignem combu-
„stibili: per quem modum a quibusdam
„quædam animalia per putrefac-
„tionem generantur. Quæcumque igitur
„transmutatio circa aquam facta est per
„artem, sive commiscendo, sive alte-
„rando, non transmutatur species aquae:
„unde in tali aqua potest fieri Baptismus
„nisi forte aqua admisceatur per artem
„in tam parva quantitate alicui corpo-
„ri, quod compositum magis sit aliud
„quam aqua: sicut lutum magis est ter-
„ra quam aqua, & vinum lymphatum
„magis est vinum quam aqua. Sed trans-
„mutatio quæ fit a natura, quandoque
„quidem speciem aquae solvit, & hoc fit
„quando aqua efficitur per naturam de
„substantia alicuius corporis mixti: sicut
„aqua conversa in liquorem uvæ, est
„vinum, unde non habet speciem aquae.
„Aliquando autem fit per naturam trans-
„mutatio aquae sine solutione speciei,
„& hoc tam per alterationem, sicut
„patet de aqua calefacta a sole,) quam

„etiam per mixtionem, sicut patet de
„aqua fluminis turbida ex permixtione
„terrestrium partium. Sic ergo dicen-
„dum est, quod in qualibet aqua quali-
„tercumque transmutata, dummodo non
„solvatur species aquae, potest fieri Ba-
„ptismus: si vero solvatur species aquae,
„non potest fieri Baptismus.”

„Hinc materiam accedit Christinatio. Ita
„Catechismus Romanus ibidem numer. 11.

„Illud vero animadvertendum est, quam-
„vis aqua simplex, quæ nihil aliud ad-
„mixtum habet, materia apta sit ad hoc
„Sacramentum conficiendum, quoties
„scilicet Baptismi ministrandi necessitas
„incidat, tamen ex Apostolorum Tradi-
„tione semper in Catholica Ecclesia ob-
„servatum esse, ut, cum solemnibus cæ-
„remoniis Baptismus conficitur, sacrum
„etiam Chrisma addatur, quo Baptismi
„effectum magis declarari peripicuum est.
„Docendus quoque erit populus, & si
„aliquando incertum esse potest, utrum
„hæc an illa vera aqua, sit qualem Sa-
„cramenti perfectio requirat, hoc tamen
„pro certo habendum esse, numquam ex
„alia materia, quam ex aquae naturalis
„liquore, Baptismi Sacramentum ulla
„ratione confici posse.”

„Arcudius Lib. 1. de Sacrament. art. 7. sic
„loquitur de materia Baptismi apud Græ-
„cos: “Materia huius Sacramenti est a-
„qua naturalis, quam Græci calefa-
„ciunt. Unde Concilium Florentinum in
„decreto Armenorum nec refert frigidam
„sit, an calida. Est ergo vera, & natu-
„ralis, non tamen simplex, sed benedicta,
„quam Sacerdos Græcus cum vult bapti-
„zare unum, aut plures, eodem tempore
„benedicit, & deinde in locum honestum
„abjicit. Hanc vero benedictionem
„aquæ Dionysius Areop. & de Ecclesi-
„Hier. commemorat his verbis: ipse
„Pontifex ad matrem adoptionis acce-
„dit, quam nimirum Græci vocant
„*παρμασπιν*, lavacrum, seu natato-
„riam, hoc est, fontem Baptismatis, ejus-
„que aquam sacris invocationibus con-
„secrans, & eam trina unguenti vim
„maximam habentis purificandi per mo-
„dum crucis effusione perficiens, & quæ
„sequuntur. Non haberi autem bene-
„dictionem de essentia Sacramenti cla-
„rum est, cum constat eos in necessita-
„te aqua simplici uti, ratumque habere
„Baptismum.”

CONCLUSIO SECUNDA.

Ablutio est materia proxima.

PROBATUR ex auctoritatibus mox al-
latis, deinde isto ratiocinio. Materia
proxima est usus, & applicatio materiae;
sed usus aquae in Baptismo fit per ablu-
tionem & lotionem. Sic docet ex pro-
fessio D. Thomas hic q. 66. art. 1.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIT Calvinus: Vox ista, *aqua*, in
Evangelio sumitur metaphorice, & pro
tribulatione, juxta illud Psalmi 68. *In-
traverunt aquae usque ad animam meam.*
Confirmatur: Discrimen inter Baptismum
Joannis, & Baptismum Christi, illud
est, quod Joannes baptizaret aqua, juxta
illud Scripturae Actuum, I. *Joannes qui-
dem baptizavit aqua, vos autem baptizabi-
mini Spiritu sancto, non post multos hos dies:*
Ergo &c.

Respondeo I. opponendo Scripturam Scri-
pturae cum Philippus baptizavit Mini-
strum Reginae Aethiopum, nonne ambo
descenderunt in aquam? Sic enim habetur
Act. 8. *Descenderunt uterque in aquam,*
Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum,
Rursum cap. 10. Petrus dicit: *Num-
quid aquam quis prohibere potest, ut non
baptizentur hi qui Spiritum sanctum acce-
perunt?*

Respondeo secundo, distinguendo: Aqua
sumitur metaphorice aliquando, ut in lo-
colaudato, concedo: semper nego. Hoc
iplum ex probationibus constat.

Ad confirmationem distinguo: Vos au-
tem baptizabimini Spiritu sancto, id est,
per aquam gratia Spiritus sancti elevatam
ad dandum ipsum Spiritum sanctum cum
donis, concedo: & in hoc discrepat Ba-
ptismus Christi a Baptismo Joannis, qui
erat vacuum elementum non conferens
gratiam ex opere operato. Baptizabimi-
ni in Spiritu sancto, per exclusionem
aquae, nego.

Respondeo Tertio, eo loci Christum ma-
gis loqui de gratia Spiritus sancti aquam
sanctificantem quam de Baptismo, quip-
pe qui ibi promittat ejusdem Spiritus de-
scensum, qui Apostolos ad fidem per to-
tum orbem disseminandam roboraret. Sed
Joann. 3. de Baptismo praecise instituit ser-
monem, cum ait: *Nisi quis renatus fuerit*

*ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire
in regnum Dei.*

Obijciunt Seleuciani Haeretici: Bapti-
smus fuit in igne, quia fit in Spiritu
sancto: unde combustionem quadam in ali-
quo principali corporis membro baptiza-
bant, aut potius baptizare credebant.
Ergo &c.

Suum confirmant argumentum dicendo
Baptismum habere vim illuminativam ex
Dionysio, sed ad ignem, inquit, per-
tinet illuminare. Ergo &c.

Respondeo ut supra, distinguendo: Ista
voces, *in Spiritu sancto* denotant descen-
sum Spiritus sancti miraculosum per dona
linguarum, & charitatum tanto igne suc-
centiam, ut nec gladius, nec profundum,
nec tormenta potuerint sepiare
Fideles a fide Christi, concedo: & excludunt
aquam, nego.

Ad confirmationem similiter distinguo:
Baptismus illuminat ratione effectus, scilicet
fidei magnae quam dat, seu passivae,
ut inquit D. Thomas hic, concedo. Ratione
sui, & activae, ita ut sit lux & ignis
nego.

Opponunt quidam Catholici: Abbas Octa-
vus refert quod adhuc juvenis a parenti-
bus propter aliquos juvenibus familiares
defectus & leviores culpas corruptus fue-
rit ab Alexandria cum novem aliis in
Palestinam. Factum est autem inter omni-
bus simul facientibus, ut aestu fervescen-
te, unus turbae Iudaeus praenimia siti
praemente animum agens, petierit ab ali-
is baptizari: sed responderunt id solum
spectare Sacerdotes, nulquam vero laicos,
praeterquam quod deficiebat aqua: sed ae-
grotus eo magis clamabat, Volo baptiza-
ri, quod si vos Christiani peragere abnu-
tis scitote vos de salute meam rationem
in die Iudicii reddituros: Ergo ejus expo-
sulationi cedentes, habitu illum despolia-
verunt: Tum unus arenam assumens, ae-
grotum nudum ter aspersit, dicens: *Bapti-
zatur Theodorus in nomine Patris, & Fi-
lii, & Spiritus sancti.* Quotiescumque au-
tem una nominabatur persona, alii re-
spondebant, *Amen.* Vix completa ceremo-
nia, ita subito convalluit aegrotus ut praer-
gaudio exultans absque negotio reliquam
perficeret viam: quae quidem miraculose
restituta sanitas, argumentum est irrefra-
gabile Theodorum vere suscepisse Baptisma,
scilicet aqua non est materia absoluta Ba-
ptismi. Ista historia legitur collecta ex san-
ctis Patribus, tom. 3. vitarum SS. Pa-
trum

trum pag. 55. 56. & 57. translationis Arnauldii d' Andilly edit. Paris. 1702. apud Josse.

Respondeo primo negando consequentiam: Deus enim via extraordinaria potuit, deficiente aqua, supplere effectum Baptismi in gratiam pii Judæi propter vehementissimum ejus de Baptismo votum.

Respondeo secundo, Judæum postea altera vice, Baptismo aquæ fuisse tinctum propter rationes ibid. pag. 57. & 58. allatas, quæ ex Gallico idiomate sic redduntur: " Appulli Aſcalonem, Judæum illum jam Christianum duximus ad beatum Episcopum Dionysium, cui æstata a nobis fideliter enarravimus. Tum novo & mirando susceptus miraculo, suum adunavit Clerum, cui factum exposuit, ut judicaret num Baptismus ille, deficiente aqua, in arena collatus, esset verum Baptisma. Alii respondentes affirmative, cum inauditum pronus ad illud Baptisma subsecutum fuisset miraculum. Alii negative, & in probationem laudabant sanctum Gregorium Nazianzenum Theologi nomine celebratum, qui de diversis baptizandi modis sermonem instituens, ait, Moysen, baptizasse quidem, sed in aqua, aut in nube, aut in mari: Tum S. Joannem Bapt. dicebant baptizasse in aqua, non tamen ut Judæi tingebant, sed adiungendo prænitentiam Denique Jesum Christum baptizasse, suum emittendo Spiritum quod inter Baptismata perfectissimum est. Scimus quoque quantum Baptismi genus esse, quod est sanguinis Baptisma per Martyrium. Immo & quintum recentiori posse quod lacrymis completur. Quodnam igitur ex iis recepit ille homo, ut intelligamus esse Baptisma ab eo susceptum valere; nonne Christus dixit Nicodemo, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non intrabit in regnum celorum? Ad hæc ceteri replicabant, num Apostoli in regnum Dei non intraverunt, tamen Scriptura sileat eorum Baptisma? Isti respondebant, quis dubitat Apostolos fuisse baptizatos, cum Clemens Alexandrinus L. 5. Constitut. hoc doceat; explicans enim illa Apostoli verba: Gratiæ ago Deo quod neminem ex vobis baptizaverim, ait eam circumferri opinionem Christum baptizasse solum sanctum Petrum, sed S. Petrum baptizasse SS. Andream, Jacobum, & Joannem,

nem, illos vero ceteris Baptisma contulisse. Penitus hinc inde allatis rationibus S. Episcopus Dionysius jussit Judæum iterum baptizari in Jordane, Dicendum vero ordinavit qui illum cum arena baptizaverat.

Ceterum non desunt, qui historiam ut fabulolam & ementitam rejiciant.

Instabis: Sirmundus tom. 2. Concil. Galliæ ex Manuſcripto sanctæ Mariæ Laudunensis, cap. 12. refert quod Stephanus III. vulgo II. anno 764. interrogatus de Presbytero qui, aqua deficiente, puerum vitam periclitantem vino baptizaverat, num Baptismus collatus valeret? Sic respondit: " Si in vino quis propterea quod aquam non inveniebat, periclitantem infantem baptizavit, nulla exinde ei adscribitur culpa. Infantes sic permaneant in Baptismo. Si aqua adfuit præsens, ille Presbyter excommunicatur. Ergo &c.

Respondeo primo: Et ille canon seu responsio est supposititia, concedo: genuina nego. Non unum est hujus responsionis fundamentum. Pauci Manuſcripti referunt canonem. II. Referentia, non referunt eodem modo. Audissi Laudunensem codicem, collectio vero S. Martini Turonensis, codex Hierovalianus, & collectio antiqua septuaginta sex canonum, se referunt: " Presbyter qui in vino baptizabat pro maxima necessitate, ut æger non periclitetur, pro tali re nulla ei adscribitur culpa. Si vero aqua aderat, & necessitas talis non urgebat, a Communione privetur, & Pœnitentiæ submitatur. Eadem verba habet collectio a docto Harduino relata, nisi quod nullum auctorem citet; & loco istarum vocum, *infans vero*, ponit, *homo vero*. Alia collectio nullum nomen, & auctorem dicit, & sic habet: " Si quis in vino pro necessitate baptizet, ut æger non periclitetur: pro tali re nulla ei adscribitur culpa, sed ut ille qui in sancta Trinitate baptizatus est, in eo Baptismo permaneat: similiter qui in quo, cumque liquore &c. "

Addo illud decretum non potuisse emanari ab Eglitio, aut Stephano: non a primo quidem; citantur enim verba quasi excerpta ex Epistola Eglitii ad Genesium, sed nullibi, inter Epistolas Eglitii alias diligenter servatas: extat quidem Epistola ad Genesium, sed altum silentium est in Historia Ecclesiastica de decreto. Deinde

inde Presbyter solum reprehenditur quia contra canones fecerat. Certe si hoc esset ab Egitio, etiam reprehendisset quod contra Scripturam egisset, quandoquidem ipse denotat naturam Baptismi in suis Epistolis, vocando, undam Baptismatis. Nec potuit etiam illud decretum emanari a Stephano; mos enim erat huius temporis, ostendi scilicet sæculi, nullum decretum fieri nisi esset auctoritate vel summorum Pontificum, vel Patrum munitum; ut patet ex responsione Zachariæ ad Pippinum, & Nicolai I. ad Consulta Bulgarorum. Immo nequidem citat Zachariam Stephanus suum prædecessorem, qui paucis annis antea in responsis ad Pippinum dederat decretum de eadem materia. Præterea ad quid calus resolutio, negotium jam paucis abhinc aut mensibus, aut annis determinatum fuerat.

Respondeo secundo : Dato, & non concessio quod Stephanus sic locutus sit, distinguo : & respondit ut Doctor particularis, concedo : Ut controversiarum fidei iudex, & ex cathedra, nego; non enim legem condidit quæ universam obligaret Ecclesiam.

Respondeo tertio : Et Presbyter non est culpabilis, & puniendus ex mente Stephani qui hoc declarat, si fecerit deficiente aqua, concedo : si aqua aderat, nego. Summus Pontifex non approbat Baptismum in vino, sed vult solummodo Presbyterum esse excusandum si bona fide in baptizando sic se gesserit.

Dices : Stephanus addit quod infantes ita baptizati sic permaneant, non loquendo de rebaptizatione : Ergo censet Baptisma bonum.

Respondeo distinguendo : Ut ita permaneant si sint in partibus infidelium, & habeant parentes infideles nolentes ut baptizentur, concedo : si possint baptizari, nego. Cum voluntarie susceperint Baptismum per vinum, censentur baptizati, id est fide & voto Baptismi initiati, unde vult quod in fide permaneant.

Replicabis : Alii liquores, ut lac & oleum valent ad lotionem, & collectio ultimi canonis præfati, vult quod baptizati in quocumque liquore sic permaneant. Ergo &c. Confirmatur : Aqua rosacea est vera aqua. Igitur non sola elementaris valet ad Baptismum.

Respondeo distinguendo : Et liquores sunt contra institutionem, concedo : & non sunt, nego. Ad dictum de codice

respondendum est ut supra, eos qui voluntarie per liquores Baptismum susceperunt teneri in fide permanere, quippe qui Baptismi votum habuerint.

Respondeo ad aquam rosaceam distinguendo : Et in illa prædominatur corpus mixtum, scilicet succus florum, concedo : & non prædominatur, nego. Quotiescumque autem, inquit D. Thomas hic qu. 66. art. 3. & 4. prædominatur mixtum, non est apta materia ad Baptismum.

Repones : Nedum aqua, sed & sanguis fluxit e Christi latere. Igitur & in sanguine infans baptizari potest.

Respondeo distinguendo : Fluxit quoque e Christi latere sanguis ad redemptionem, concedo : ad lavacrum, nego : Non enim homines in sanguine se lavari patiuntur, sed solum in aqua; hinc sanguis gratiam regenerationis significare nequit. Solutio est D. Thomæ hic q. 66. art. 3. ubi difficultatem solvit his verbis : "Dicens, quod ex latere Christi fluxit aqua ad abluendum : sanguis autem ad redimendum : Et ideo sanguis competit sacramento Baptismi, qui tamen habet vim ablutivam ex virtute sanguinis Christi."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia remota Baptismi est aqua, proxima vero ablutio.

PRIMO : Sic habetur Joan. 3. his verbis : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*. Sic in Concilio Tridentino Sess. 4. can. 2. Sic apud SS. Patres. Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambrosius Lib. 9. de Spiritu sancto cap. 11.

Secundo : Ratio suffragatur. Et vero materia Sacramentorum debet effectum designare. Quis autem non videt aquam, quæ inter homines assumitur ad lavandum, optime regenerationem spiritualiter subindigitare.

Tertio : Si de materia proxima sermo sit, cum in usu materiæ consistat, eam in ablutione repositam esse certum est.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Tametsi Baptismus fiat in Spi-

Spiritu sancto, non inde aqua excluditur; nam utrumque Christus requirit, his verbis Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c.*

Secundo: Factum Baptismi in arena dubiæ fidei est; quidquid sit, Judæus ordinatus Episcopo Alexandrino, rebaptizatus est in aqua.

Tertio: Nec quidquam facessit negotium Stephani III. decretum, quo vult Presbyterum, qui cum vino, aqua deficiente infantem baptizaverat, non puniri; eo enim loci non dicit Baptismum valere in vino, sed Presbyterum excusandum esse, si bona fide sic baptizaverit.

SECTIO SECUNDA.

De diverso ablutionis genere.

CONCLUSIO PRIMA.

Modus abluendi triplex est: scilicet per Immersionem, per Infusionem, & per Asperisionem.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ex Scriptura sacra eruitur. De infusione enim habetur Ezechielis 36. *Effundam super vos aquam mundam.* D. Thomas hic art. 7. addit beatum Laurentium sic baptizasse. Isto baptizandi modo tamquam convenientiori nunc utitur Ecclesia.

De asperisione habetur Actuum 2. & 3. sanctum Patrum plura hominum millia baptizasse, quod fieri non potuit moraliter loquendo, nisi per asperisionem, ut communiter docent Theologi. De immersione usus quondam invaluit in Ecclesia, & perseveravit ad decimum usque quartum sæculum: Ergo ablutio potest fieri triplici isto modo: Porro ex Conc. Trid. Ecclesia habet potestatem determinandi modum applicandi materiam.

Secunda: Usus Ecclesiæ in hoc teneri debet: Sed Ecclesia triplicem abluendi modum agnoscit; ita docet Catechismus Rom. parte 2. de Bapt. num. 17. "Hæc æquus igitur, *ais*, de materia & forma que ad Baptismi substantiam maxime pertinent, fideles docere satis fuerit. Quoniam vero in hoc Sacramento consistendo, legitimæ etiam ablutionis rationem servari oportet; idcirco ejus quoque partis doctrina a Pastoribus

tradenda est, atque ab eis breviter explicandum, communi Ecclesiæ more, & consuetudine receptum esse, ut Baptismus uno aliquo ex tribus modis confici possit; nam qui hoc Sacramento initiari debent, vel in aquam merguntur, vel aqua in eos infunditur, vel aquæ asperisione tinguntur. Ex his autem ritibus quicumque servetur, Baptismus vere perfici credendum est. Aqua enim in Baptismo adhibetur ad significandam animæ ablutionem, quam efficit: quare Baptismus ab Apostolo lavacrum appellatus est. Ablutio autem non magis fit, cum aliquis aqua mergitur, quod diu a primis temporibus in Ecclesia observatum animadvertimus, quam vel aquæ effusione, quod nunc in frequenti usu positum videmus, vel asperisione, quemadmodum a Petro factum esse colligitur, cum uno die tria millia hominum ad fidei veritatem traduxit, & baptizavit. Utrum vero unica, an trina ablutio fiat, nihil referre existimandum est. Utrovis enim modo & antea in Ecclesia Baptismus vere confectum esse, & nunc confici posse, ex divi Gregorii Magni Epistola ad Leandrum scripta, satis apparet. Retinendus est tamen is ritus, quem unusquisque in sua Ecclesia servari animadvertit.

Tertia: Baptismus est ablutio peccati originalis Per illud signum primum quod illam operatur: Sed illa potest fieri tripliciter, scilicet per asperisionem, infusionem, & immersionem. Ita D. Thomas hic q. 66. art. 7. his verbis: "Dicendum, quod aqua assumitur in Sacramento Baptismi, ad usum ablutionis corporalis, per quam significatur interior ablutio peccatorum; ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immersionis, sed etiam per modum asperisionis, vel effusionis. Et ideo quantumvis tutius sit baptizare per modum immersionis, quia hoc habet communior usus, potest tamen fieri Baptismus per modum asperisionis, vel etiam per modum effusionis, secundum illud Ezechielis 36. effundam super vos aquam mundam: sicut beatus Laurentius legitur baptizasse, & hoc præcipue propter necessitatem: vel quia est magna multitudo baptizandorum ut patet Act. 2. & 4. ubi dicitur, quod crediderunt una die tria

„tria millia, & alia die quinque millia :
 „quandoque autem potest imminere ne-
 „cessitas Propter paucitatem aquæ : vel
 „propter debilitatem Ministri, qui non
 „potest sustentare baptizandum : vel
 „propter debilitatem baptizandi, cui pos-
 „set imminere periculum mortis ex im-
 „mersione : & ideo dicendum, quod
 „immersio non est de necessitate Ba-
 „ptismi .”

„Multa notanda sunt, & observanda .
 Primo, quod aqua debeat esse simplex,
 & elementaris, ut dictum est; unde nix,
 grando, glacies, non valent ad Bap-
 tismum, nisi sint liquefactæ; idem dicen-
 dum est de aqua, in qua lutum ita præ-
 dominantur, ut non possit abluere; secus
 e contra .

Secundo : Quod corpus mixtum non ab-
 sorbeat aquæ substantiam, vel mutet sub-
 stantialiter; hinc aqua maris, & balneo-
 rum, licet sulfure & igne, aliisque mi-
 neralibus mixta, valet ad Baptismum,
 quia prædominatur aqua, item & aqua
 lixivæ, licet per cineres transacta : sed
 jusculum non valet, quia aqua est ita com-
 posita, ut sit vere mixta, & non aqua
 simplex, secus, aquæ ubi oleum, & bal-
 samum in parva quantitate apponuntur .

Tertio : Aqua arte chimica extracta ab
 herbis vel floribus non valet, quia præ-
 dominatur corpora ex quibus extracta est
 nec est vera aqua elementaris, & simplex
 Idem iudicium ferendum est de aqua ex-
 tracta a vino : est enim solum flegma vini
 & non aqua .

Quarto : Mutatio accidentalis nihil facit
 ad rem; unde parum refert quod aqua sit ful-
 va, vel rubea, frigida, vel calida .

Observandum est etiam Baptismum non
 valere, nisi aqua infundatur super aliquam
 corporis partem principalem, ab anima
 specialiter informatam, puta super caput,
 super pectus, vel scapulas, & dorsum;
 hinc dum puer baptizatur in pede, vel
 manu solum extra uterum maternum ap-
 parente, rebaptizandus est sub conditione .

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus cum unica immersione valet .

Probatum multis momentis .

PRIMO, ex Scriptura sacra. Christus
 baptizatus est in Jordane per immersionem,
 & Matthæi 3. refertur quod ascen-

derit de aqua . Item Joannis 3. legitur
 Joannem Baptistam baptizasse ubi erant
 multæ aquæ : Sed non legitur Christum
 ter immeritum in aquis, nec est proba-
 bile Joannem innumeros prope homines
 baptizantem, eos ter immerisse in aqua .
 Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus. Gregorius
 Magnus Lib. 1. Epist. 41. ad Leandrum
 Episcopum Hispalensem, ait : “ Repre-
 „hensibile esse nullatenus potest infantem
 in Baptismate, vel ter, vel semel
 „in aquam immergere : quando & in
 „tribus meritionibus, personarum Trini-
 „tas, & in una potest Divinitatis sin-
 „gularitas designari .” Quibus verbis ad-
 fert rationem conclusionis : Equidem Cy-
 rillus Hierosolymitanus Catecheli mystag.
 Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia cap.
 2. Basilii Lib. de Spiritu sancto c. 32. de-
 scribunt ritum trine immersionis : Sed
 non dicunt esse necessarium absolute, quan-
 do vero Gregorius Magnus in suo Sacra-
 mentario de divinis officiis illum præci-
 pit non est ad validitatem : unde dum
 erat in usu, qui solum unicam adhibuisset
 vere baptizasset, & valide, sed non
 licite; peccasset enim non sequendo ritum
 Ecclesiæ quæ tunc erat in usu .

Tertio ex Conciliis : Versus Alcuini
 tempora anno 633. Ariani abutentes trina
 immersione ad docendum tres esse in Deo
 naturas, Concilium Toletanum quartum
 canone 5. unicam reituit his verbis :
 “ Propter vitandum schismatis scandalum,
 „vel heretici dogmatis usum, simplicem
 „teneamus Baptismi merionem .” Nota
 non requiri ad validitatem Baptismi quod
 baptizatus levetur ab aquis; unde qui
 projiceret puerum in flumen, vivum,
 dicendo, ego te baptizo, &c. vere esset
 baptizatus per immersionem .

Quarto, ex D. Thoma, qui hic q. 66.
 art. 8. docet ex professo conclusionem,
 dicendo utrumque modum esse legitimum
 baptizare vel per unam, vel per trinam
 immersionem : quia inquit, unica im-
 mersione figuratur unitas mortis Christi
 & unitas Deitatis . Per trinam vero
 immersionem significatur triduum sepul-
 turæ Christi, & etiam Trinitas Per-
 sonarum . Addit, diversis temporibus Ec-
 clesiam prudenter, modo una, quando
 scilicet Ariani trina immersionem diversas
 volebant naturas designare, modo trina,
 tempore scilicet quo alii Hæretici nega-
 bant Trinitatem, baptizasse Sanctus Do-
 ctor

Ror in argumento *Sed contra*, ita loquitur: "Reprehensibile esse nullatenus potest infantem in Baptismate, vel tertio, vel semel immergere, quoniam & in tribus immersionibus, Personarum Trinitas, & in una potest divinitatis singularitas designari."

Rursus in corpore art. "Dicendum, quod (sicut prius dictum est (ad Baptismum per se requiritur ablutio aquae, quae per se de necessitate Sacramenti: modus autem abluitionis per accidens se habet ad Sacramentum: & ideo, sicut ex praefata auctoritate Greg. patet quantum est de se utrumque licite fieri potest, scilicet, & semel & iterum immergere: quia unica immersione significatur unitas mortis Christi, & unitas deitatis: per trinam autem immersionem significatur triduum sepulturae Christi, & etiam Trinitas Personarum: sed diversis ex causis secundum ordinationem Ecclesiae, quandoque institutus est unus modus, quandoque alius. Quia enim a principio nascentis Ecclesiae, quidam de Trinitate male sentiebant, Christum purum hominem esse aestimantes, nec dici Filium Dei, & Deum, nisi propter meritum ejus, quod praecipue fuit in morte: ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, sed in commemoratione mortis Christi, & una immersione. Quod reprobatum fuit in primitiva Ecclesia: unde in canonibus Apostolorum legitur, Si quis Presbyter, aut Episcopus non trinam immersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in Baptismate quod dari a quibusdam dicitur in morte Domini, deponatur. Non enim nobis dixit Dominus: in morte mea baptizate, sed, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Postmodum vero inolevit quorundam schismaticorum, & Haereticorum error, homines rebaptizantium: sicut de Donatistis Augustinus narrat super Joan. & ideo in detestationem erroris eorum fuit statutum in Concilio Toletano, quod fieret una sola immersio, ubi sic legitur: Propter vitandum schismatis scandalum, vel haeretici dogmatis usum, simpli teneamus Baptismi immersionem. Sed cessante tali causa, communiter observatur in Baptismo trina immersio: & ideo graviter peccaret aliter baptizans, quasi ritum Ecclesiae non ob-

Bucat Theol. Tom. VII.

servans: nihilominus tamen esset Baptismus."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIES: Christus baptizatus est per immersionem: Ergo per solam immersionem Baptismus debet dari; namque debemus sequi institutionem. Confirmatur: Ideo Baptismus valet solum in aqua, quia Christus quando illum instituit, baptizatus est in aqua Jordanis: Igitur a simili quia baptizatus est per immersionem, sola immersio est materia proxima.

Respondeo distinguendo: Et Christus reliquit Ecclesiae potestatem de modo abluendi, vel per asperersionem, vel per infusionem, vel etiam per immersionem, concedo: & non reliquit, nego. Sic docet Traditio.

Ad confirmationem nego paritatem; cum enim Christus instituerit Baptismum per lotionem conferendum, non potest aliter fieri, nisi in aqua, quia usus est lavare in aquis, praecipue vero cum ipse Christus baptizatus sit in aqua; quia vero nullum extat preceptum de modo, nihil refert quod lotio fiat uno, vel alio modo, tum quia semper est lotio; tum quia aqua assumpta est solum in signum gratiae regenerativae, quae optime designatur per lotionem quocumque modo fiat: tum quia etiam si absolute facienda foret per immersionem, hoc purificationem Judaeorum redoleret.

Instabis: Immersio magis significat effectum Sacramenti quam operatur sancta Trinitas, cum ipsa optime designetur per trinam immersionem, cui correspondet ista forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Igitur absolute requiritur immersio.

Respondeo distinguendo: Immersio melius significat Baptismi effectum, materialiter, concedo: formaliter, nego. Cum enim figura Baptismi sint & per asperersionem, & per infusionem, juxta illud Ezechielis 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini; veritas: utrumque figurae respondet dum fit per asperersionem, vel infusionem; gratia enim regenerativa dicitur infundi, quae etiam nomine pluviae voluntariae celebratur, pluvia autem fit per divisionem, & asperersionem aquae mediante aere, unde conveniunt optime, isti abluitionis modi. Quid plura? Fides sanctissimae Trinitatis bene explicatur per

B infu-

infusionem, quandoquidem Pater venit cum Filio, & Spiritu sancto ut inhabitet in anima: Significatur etiam per aspersionem, cum multæ guttæ multiplex Patris, & Filii, & Spiritus sancti donum designent; unde Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 3. & 4. dicit justificationem fieri per infusionem gratiæ, & donorum, & per Spiritum sanctum inhabitantem in nobis, & sic patet solutio ad tertium de invocatione sanctissimæ Trinitatis.

Insites: Tractatio exigit immersionem. Ergo &c. Probatur antecedens. Canon 50. Apostolorum illam præcipit: item Eucologium Græcorum; quinimmo multi Patres de hac solum mentionem faciunt: unde ex Regula Augustini mos pluribus sæculis firmatus concipitur esse, vel Apostolicus, vel ex Concilio Plenario emanatus, adeoque mutari non potest. Et de factis D. Thomas 3. p. q. 66. art. 8. dicit illum peccare graviter qui baptizat alio modo, quam per immersionem.

Respondeo negando antecedens, ut patet ex probationibus; sanctus enim Cyprianus Epist. 76. ad Magnum approbat Baptismum collatum aspersione, & in probationem affert illud Ezechielis 36. *Esfundam super vos aquam mundam:* Ad idque nihil referre, quod Baptismus conferatur uno, vel alio modo.

Respondeo secundo: Et omnia argumenta probant solum immersionem fuisse longo tempore in usu, & tunc peccabat mortaliter Sacerdos, qui seclusa necessitate in hoc non sequebatur ritum Ecclesiæ: concedo: & probant fuisse absolute necessariam immersionem, nego: Legitur enim Actuum 16. quod Paulus incarceratus baptizaverit Janitorem cum tora sua domo, intellige aspersione, vel infusione, nam propter persecutionem Martyres in cryptis sacra celebrabant Mysteria, breviorum caeremoniarum, adeoque ab immersione abstinere.

Repones: Tertullianus, Basilus, & alii dicunt immersionem esse præceptam a Domino. Igitur est absolute requisita. II. Theodoretus L. 4. fab. hæ. de Eunomio conqueritur, "quod trinam immersionem, in Baptismo fieri solitam, sustulerit." III. Pelagius Papæ cap. Multi de consecratione distinct. 4. ait: "Multi sunt qui in nomine solummodo Christi asserunt se baptizare, Evange-

licum vero præceptum... nos admonet in nomine sanctissimæ Trinitatis trina, etiam mersione Baptisma unicuique tribuere, dicente Domino Discipulis suis: Baptizate omnes Gentes in nomine Patris, &c. IV. Jonathas ad canonem 5. Apostolorum, ait: "Unicam celebrationem mersionem, scelestum est, ac nefarium." V. Alcuinus Epistola 41. ad Paulinum de quodam Hæretico sic loquitur: "Solidum Ecclesiæ impingens parietem sacri Baptismatis catholicæ consuetudinis regulam immutare nitens, & sub una invocatione sanctissimæ Trinitatis unam affersens submersionem esse debere. Ergo &c.

Respondeo primo, retorquendo argumentum: Sequeretur ex his quod etiam trina immersio requireretur, quod numquam fuit definitum, saltem ut aliquid essentiale.

Respondeo secundo distinguendo: Mersio fuit tradita a Christo Domino in genere, seu implicite, in quantum Ecclesiæ reliquit potestatem uti mersione, infusione, vel aspersione, concedo: explicite, & in individuum, subdistinguo: pro se ipso, quia baptizatus est in Jordane, se immergendo in medium aquarum, & hoc ad mysterium ut ostenderet se sanctificare aquas pro Baptismo, concedo: pro aliis nego. Fuit ad summum purum consilium; sic Christus multa fecit ad exemplum & consilium, ut lotionem pedum. Præcepit quidem Baptismum fieri in aqua, dum dixit Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto,* &c. sed alium est silentium de præcepto pro modo baptizandi.

Item respondeo ad singula: Ad primum quidem patere solutionem. Ad Theodoretum dico reprehendere Eunomium, non præcisè, quia trinam omittebat mersionem, sed quia corrumpebat Baptismi formam; ita Socrates & Sozomenus. Ad Pelagium arguit eos qui baptizabant in solo nomine Christi, omissa sanctissimæ Trinitatis invocatione, ut ex verbis liquet: Ad alia duo momenta: probant solum eos peccasse qui non trinam mersionem utebantur, quando erat in usu, quippe qui præceptum Ecclesiæ tentarent.

Ad multorum solutionem observandum est Patres, quandoque unam, quandoque etiam trinam rejicere immersionem; unam quidem in sensu Eunomii, qui ne Personarum divinarum agnolceret æqualitatem, unicam pro solo Patre significando, quem dumtaxat habebat Deum, adhi-

adhibebat : Trinam vero in sensu Ari-
norum, qui tres in Trinitate naturas
propugnabant.

Replicabis : Non desunt Patres qui sal-
tem dubitent de validitate Baptismi sine
merfione facta : Ergo &c. Probatur an-
tecedens : S. Cornelius Papa improbavit
Baptismum datum per infusionem Nova-
tiano in lectulo propter morbum decum-
benti . Sic loquitur in Epistola ad Fa-
bium Antiochenum apud Eusebium Lib.
6. Hist. Eccl. cap. 43. juxta Valesii edi-
tionein; de Novatiano sermonem habens
sic loquitur : " In morbum gravissimum
" collapsus , dum jamjamque moriturus
" creditur , in quo jacebat lectulo perfu-
" sus Baptismum suscepit : si tamen hu-
" jusmodi Baptismum suscepisse dicen-
" dus est . "

Respondeo distinguendo : Dubitavit san-
ctus Cornelius de Baptismo Novatiani ,
id est , non sensit perfectum , concedo :
Mos enim erat tunc temporis simul dare
Confirmationem , & Eucharistiam , quæ a
Tertulliano , & Patribus Baptismi Appen-
dices dicuntur , id est de Baptismi solemni-
ter dati ceremonia , quæ triplicis Sacra-
menti susceptionem complectebatur : du-
bitavit , id est , irritum credidit , nego ;
alias eum rebaptizari præcepisset . Sanctus
Papa ipse suam prodiit mentem , hæc sub-
jungens : " Neque postquam liberatus est
" Novatianus , reliqua percepit , quæ nunc
" Ecclesiastica Regula percipi debent ,
" neque ab Episcopo consignatus : hoc eni-
" nim signaculo minime peracto , quomo-
" do Spiritum sanctum potuit accipere ? "
Abbas Pineus exponens illum canonem ,
rationem offert his verbis : " Hoc mo-
" do , quia baptizati , doctrinæ fidei ar-
" cana tradere , exponere , & cetera Sa-
" cerdotis officia implere non posse viden-
" rentur , quos valetudo , prima hæc ele-
" menta non permisisset edificare , & re-
" rum omnium ignaros , ac rudes bap-
" tizari cogisset . " , Quibus verbis & aliis
ostenditur non sufficienter instructos esse
tunc adultos , qui breviter , & sine ceremo-
nia baptizabantur . Unde declarabantur
quasi irregulares , sed merfionem præcede-
bat fufior Catechismus : Ergo &c.

Urgebis I. Magnus apud Cyprianum Epi-
scopum 69. dubitavit de Baptismi validitate
dati sine merfione , eo quod immundi
spiritus quandoque non recedebant a bap-
tizatis per asperfionem , & infusionem
aquæ . II. Concilium secundum generale

can. 7. iussit Novatianos rebaptizari eo
quod trinam non servasset merfionem ,
& unicam adhiberent : Ergo &c.

Respondet ipse Cyprianus ad Magnum ,
quod , necessitate cogente baptizati in
domo & in lectulo gratiam consecuti sint .
& fuerint ab immundo spiritu liberati ;
e contra vero alii baptizati in valetudi-
ne solemniter , iterum fuerint ab immun-
dis spiritibus exagitati , propter peccata
perpetrata post Baptismum ; & sic ruit
fundamentum Magni .

Respondeo ad auctorem Concilii , primo
nihil facere contra nos , quia agimus de
merfione ut sic , & non de trina quæ
numquam fuit absolute necessaria . Se-
cundo , non potuit Concilium jubere ut
Novatiani rebaptizarentur , cum Nica-
num primum recipiat Can. 8. eorum bap-
tisma , & solum adhihendo impositionem
manuum , eos poenitentes ad Ec-
clesiam redeuntes suscipiat . Tertio , Ca-
non ille secundi Concilii generalis est sup-
positivus , nec nisi quinto sæculo a quibus-
dam privatis personis editus est . Quarto ,
nihil ibi definitur , sed res tantum historice
refertur . Ceterum rebaptizari iussi sunt
solum Eunomii discipuli , non præcise quia
omittebant trinam merfionem , sed ex eo
quod , ut dictum est , formam Sacramenti
defforarent . Quinto , dato & non con-
cesso , Canonem laudatum esse genuinum ,
nihil roboris habet , cum Damasus Papa
primum dumtaxat Canonem dogma divi-
nitatis Spiritus sancti spectantem approba-
verit , ut videre est in ejus Epistola , in
notis Binius ad Concilium .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Ablutio baptismalis fit modo asperfione , modo
infusione , modo etiam unica merfione ,
quæ sufficit .*

PRIMO : Usus Ecclesiæ triplicem ab-
luendi modum probavit ; ait Divus Tho-
mas hic quæst. 66. art. 7.

Secundo : Ablutio designat interiorem
animæ a sordibus peccati originalis abster-
sionem in aqua faciendam ; sed sive bap-
tizandus aspergatur asperfione aquæ ,
sive infusione , sive etiam immersione ja-
vetur , est vere ablutus & lotus . Ergo
&c.

Tertio : Unicam merfionem in aquis
ad Baptismum sufficere annuntiat ipse
Christus , qui non nisi unica merfione in

Jordane a Joanne baptizatus est. Sic docent Patres, in primis Gregorius Magnus Lib. 1. Epist. 41. Basilius Lib. de Spiritu sancto cap. 32. Ratio divi Thomæ hic q. 66. art. 8. ea est, quod unica immersione recte significatur unitas tum mortis, tum divinitatis Christi.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Christus mersione in aquis baptizatus sit, non inde sequitur ceteros abluendi per aspersionem aquæ vel infusionem modos non esse validos, cum idem Dominus reliquerit Ecclesiæ potestatem unum ex tribus lavandi modis assumendi, & pro diversis temporibus, modo uno, modo etiam altero usa sit.

Secundo: Effectus Baptismi est ablutio interior, quæ recte designatur, quocumque ex tribus modis laudatis fiat, & hoc sufficit.

Tertio: Non negamus & Concilia & Patres frequentius de mersione loqui, sed solum tamquam de puncto disciplinæ quæ tunc temporis erat in usu, sed quam in Ecclesia immutare æquum duxit.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Forma Baptismi.

DUO quærentur circa formam. Primo quidem in quonam sita sit? Secundo, num in solo Christi nomine valeat?

SECTIO PRIMÆ.

Quænam sit forma Baptismi?

CONCLUSIO PRIMÆ.

Forma Baptismi hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura sacra: Matthæi ultimo habetur: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; quibus verbis determinatur in individuo forma Baptismi. Item Act. 19. cum Paulus quosdam Ephesi interrogasset an

receperissent Spiritum sanctum, responderunt: *Neque si Spiritus sanctus est auditivimus, in quo ergo, inquit, baptizati estis? Qui dixerunt: in Joannis baptismate; dixit autem Paulus, Joannes baptizavit baptismum penitentiae populum dicens, in eum qui venturus esset post ipsum, hoc est in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu.* Nota quod cum responderent, *neque si Spiritus sanctus est auditivimus, replicaverit Paulus, In quo ergo baptizati estis?* quibus verbis dubitabat an receperissent Christi baptismum, in quo mentio Trinitatis fiebat. Ergo &c.

Secundo ex Canone 49. *Apostolorum*, juxta editionem Dionysii Exigui. Ibi reprobat Baptismus in aliis formis datus his verbis: *“ Si quis Episcopus ac Presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sed in tribus sine initio principis, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis, abiciatur.”* **Tertio** ex summis Pontificibus: Innocentius 1. Epist. ad Macedoniam Episcopos dicit Baptisma Novatianorum se recipere, quia, inquit, baptizabant in nomine sanctissimæ Trinitatis, non corrumpendo formam; secus vero Paulianistarum. S. Leo Epist. 4. c. 3. Gregorius Magnus Lib. 9. Epist. 69. Vigilius Epist. ad Cæterium, & Patres quartæ Concilii Tolletani expresse docent nostram conclusionem.

Quarto ex sanctis Patribus: Justinus Apologia 2. sic loquitur: *“ In nomine rerum creaturarum parentis, & Domini Dei, & Salvatoris Jesu Christi, & Spiritus sancti, aqua tincti lavantur.”*

Origenes in cap. 6. Epist. ad Romanos ait: *“ Cur Apostolus hoc nomen Christi, assumptum, dicens, Quicumque in Christum baptizati sumus: cum utique non habeamus legitimum baptismum, nisi sub nomine Trinitatis?”*

Tertullianus de Baptismo cap. 13. sic scribit: *“ Lex tingendi imposita est, & forma præscripta: Ite, docete omnes nationes, tingentes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.”* Idem expresse dicit Lib. contra Praxeam qu. 20.

Cyprianus Epist. ad Jubajanum ait de his qui Baptismum verbis Evangelicis datum recipiebant: *“ Quomodo dicunt, quidam, modo in nomine Jesu, ubi, cum-*

„cumque & quomodocumque gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi possit, quomodo ipse Christus gentes baptizari in plena & adunata Trinitate &c. „

„*Basilii* Lib. de Spiritu sancto c. 12. ejusdem est sententia: „Neminem, inquit, ad errorem impellat illud Apostoli, „quod nomen & Patris, & Filii, & Spiritus sancti in Baptismatis mentione saepe omittit, neque ad id putet nominum nomenclaturam non esse necessesse observari; oportet enim immobilem manere traditionem in vivifica gratia datam, quare addere quid, aut subtrahere palam, est lapsus a vita aeterna; proinde si in Baptismo separare Spiritum sanctum a Patre periculosum est baptizanti, ita & baptizato inutile . . . sicut credimus in nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti &c. „

„*Damasus* in Epistola Synodica apud Theodoretum Lib. 5. Historiae Ecclesiasticae c. 11. Didymus Lib. de Spiritu sancto, Augustinus Lib. 6. contra Donatistas, & alii Patres idem dicunt: Ego &c.

„*Quinto ex Conciliis*: Florentinum in decreto Eugenii sic loquitur: „Primum omnium Sacramentorum locum tenet S. Baptisma . . . Materia hujus Sacramenti est aqua vera & naturalis: nec refert frigida sit an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Non tamen negamus quin & per illa verba: Baptizatur talis servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: vel baptizetur manibus meis talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, verum perficitur baptisma: quoniam cum principalis causa, ex qua Baptismus virtutem habet, sit sancta Trinitas: instrumentalis autem sit Minister qui tradit exterius Sacramentum, sic exprimitur actus qui per ipsum exercetur ministerium; cum sanctae Trinitatis invocatione perficitur Sacramentum. „

„*Tridentinum* Sess. 7. sic pronuntiat canone 4. Si quis dixerit Baptismum, qui etiam datur ab Haereticis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; Anathema sit.

„*Accedit* Catechismus ejusdem Concilii p. 2. de Baptismo n. 13. „Quare diluci-

Boncat Theol. Tom. VII.

„dis & apertis verbis, quae facile percipi ab omnibus possint, Pastores docebunt hanc esse perfectam & absolutam Baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ita enim a Domino & Salvatore nostro traditum est, cum Apostolis apud Matthaeum praecipit: *Fuentes docete omnes gentes, baptizantes &c.* Ex illo autem verbo, *Baptizantes*, Catholica Ecclesia divinitus docta, optime intellexit, in hujus sacramenti forma actionem ministrum exprimentam esse, quod quidem fit, cum dicitur: Ego te baptizo. Ac quoniam, praeter ministros, tum illius personam qui baptizatur, tum principalem causam quae Baptismum efficit, significare oportebat: idcirco illud pronomen, *Te*, & distincta divinarum personarum nomina adduntur, ut absoluta Sacramenti forma his verbis concludatur, quae modo exposita sunt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Neque enim sola Filii persona, de quo a Joanne scribitur: *Hic est qui baptizat*: sed simul omnes sanctae Trinitatis personae ad Baptismi Sacramentum operantur. Quod autem in nomine, non in nominibus dictum est, hoc plane declarat unam Trinitatis naturam & divinitatem; etenim hoc loco nomen ad personas non refertur, sed divinam substantiam, virtutem & potestatem quae una & eadem est in tribus personis, significat. „

„*Rursus* ibid. num. 14. „Sed in hac forma quam integram & perfectam esse offendimus, observandum est quaedam prorsus necessaria esse, quae si omittantur, Sacramentum confici non potest; quaedam vero non ita necessaria, ut si desint, Sacramenti ratio non consistat: cuiusmodi est vox illa, *ego*, cujus vis in verbo baptizo continetur; immo vero in Ecclesiis Graecorum variata dicendi ratione praetermitti consuevit: propterea quod nullam fieri oportere ministrum mentionem iudicant; ex quo factum est, ut in Baptismo hac forma passim utantur: Baptizetur servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; a quibus tamen perfecta Sacramentum ministrari, ex Concilii Florentini sententia & definitione apparet, cum iis verbis satis explicetur, id quod ab Baptismi veritate arceat,

B 3

„ni-

„ nimirum ablutio, quæ tunc reipsa peragitur.

„ *Sexto ex Divo Thoma*, qui hic quæst. 66. art. 5. ex professo docet assertionem, cuius ratiocinium sic exponitur: In forma Baptismi debet exprimi causa principalis, cui assimilatur effectus: & causa ministerialis, per quam causa principalis agit: sed utraque causa in forma præscripta explicatur: Igitur est conveniens: addo & optima, ut patet ex traditione perpetua. Tum quia illam fere totam sic insituit Christus; in mysterio autem semper est attendendum ad voluntatem & institutionem legislatoris, juxta illud axiomata de legis textibus: *In tantum valent, in quantum sonant*. Hæc sunt sancti Doctoris verba: „ Dicendum quod Baptismus per suam formam consecratur, secundum illud Ephes. 5. Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ; & Augustinus dicit in libro de unico Baptismo, quod Baptismus verbis Evangelicis consecratur, & ideo oportet quod in forma Baptismi exprimitur causa Baptismi. Est autem ejus duplex causa; una quidem principalis, a qua virtutem habet, quæ est sancta Trinitas; alia autem instrumentalis, scilicet minister qui tradit exterius Sacramentum. Et ideo oportet in forma Baptismi de utraque fieri mentionem. Minister autem tangitur, cum dicitur: Ego te baptizo; causa autem principalis, cum dicitur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Unde hæc est conveniens forma Baptismi: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Forma Baptismi apud Latinos active sumpta hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*.

Probaturs istis rationibus.

PRIMO: Usus perpetuus hoc ipsum declarat, ut ex auctoritatibus modo allatis liquet.

Secundo: Ita refertur in sacramentario S. Gregorii tituli. 66. Eam quoque commendat ut jam diu ante servitam, Ordo Romanus, & Liturgiæ Gallicanæ a P. Mabillon. sicut editæ, sic & illustratæ rit. 35. Item Venerabilis Bedæ Lib.

variarum quæstionum. quæst. 14. Alexander III. denique Eugenius IV. in decreto unionis.

Tertio: Forma Baptismi a Christo determinata est in individuo, nec licitum est quidquam ab ea detrabere: Sed forma modo assignata complectitur eam quam Christus instituit. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Forma apud Græcos passive sic enuntiatur: *Baptizatur servus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. „

QUIDAM ponunt, baptizetur: sed in disciplina Græcorum gnari læunt, baptizatur. Sic propugnat Renaudotius lib. 5. perpetuitatis fidei cap. 5. Jam:

Probaturs consilio auctoritate & ratione.

PRIMO, apud Arcudium Lib. 1. c. 8. habetur: *Baptizatur a me servus Dei*, vel *serva Dei*, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Subjicit Arcudius: „ Non autem dicunt Græci, baptizetur, ut plerique Latinorum existimant... hunc modum loquendi in aliis quibuldam cæremoniis Græci observant; in oleo Catechumenorum: *Ungitur servus Dei*; dum vestes induunt albas: *Inanitur servus Dei*, in tonsura: *Tondetur servus Dei*. Hac autem utuntur forma passive expressâ Græci, eo quod humilitatem & modestiam magis spiret. „

Secundo, ibidem apud Arcudium: „ Gabriel Philadelphiar Antistes in libello de Sacramentis, ubi agit de forma Baptismi, duplicem reddit hujus rei causam. Alteram modo a nobis commemoratam, quod divina Scriptura etiam verbo passivo utatur. Alteram, quod Græci modestie de se ipsis sentiant; & ad hoc probandum testem affert Joannem Chrysostomum, qui homilia 1. in A&A Apostolorum ponderat illud verbum *baptizabimini*, non dixit Christus, inquit Chrysostomus: Vos vero ego baptizo in Spiritu sancto; sed, baptizabimini: nos docens ut modestie de nobis sentiamus. „

Tertio: Ceteri Orientales non abissimilem formam habent pro Baptismo: Ritus Jacobitarum Severi Antiocheni sic baptizare præcipit: *Talis baptizatur in nomine*

mine Patris, Amen: in nomine Filii, Amen: in nomine Spiritus sancti, Amen. Hæc eadem forma, sed relicto vocabulo *Amen*, inter quamlibet immersionem.

Altera quædam his verbis exprimitur: Baptizo N. agnum gregis Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Nestoriani simpliciter & sine addito sic baptizant: N. talis baptizatur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Copticæ ita formam proferunt: Te baptizo in nomine Patris, te baptizo in nomine Filii, te baptizo in nomine Spiritus sancti. Ritale Copt. Ar.

Idiôm est in tract. de Sacramentis in genere, quædam additiones formam concomitantes, modo verba essentialia non deflorent, Baptisum invalidum non efficere; hinc formas modo laudatas nemo impugnabit. Et vero non abimiles reperitur in Ecclesiâ Latina; namque in vetusto officio Gothico Latino, ut scribit Marten de antiq. Eccles. Rit. Lib. I. art. 18. p. 166. istæ leguntur formæ: Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, in remissionem peccatorum, ut habeas vitam æternam. In Gallicano vero: Baptizo te credentem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut habeas vitam æternam.

Solvuntur objectiones contra primam Conclusionem.

OPPONES: Qui baptizatur, quandoque non audit verba; v. g. si surdus est; vel non intelligit, quia linguam non callet. Igitur forma inutilis est.

Respondet distinguendo consequens: Forma inutilis est, si verba non faciant quod significant, concedo, secus, nego. Verba non assumuntur in Sacramentis solum ad significandum, verum etiam ad faciendum; unde licet qui baptizatur, ea non audiret, sunt tamen absolute necessaria ad conficiendum Sacramentum, & producendum gratiam. Ita D. Thomas ibidem ad 3. "Verba quæ proferuntur in forma Sacramentorum, non pronuntiantur solum causa significandi, sed etiam causa efficiendi, in quantum habent efficaciam ab illo Verbo, per quod facta sunt omnia; & ideo convenienter dirigitur non solum ad homines non intelligentes, sed etiam ad creaturas insensibiles, ut cum dicitur: Exorcizo te creatura salis.

Infuses: Quandoque contingit plures baptizari & a pluribus, sicut Apostoli baptizaverunt una die tria hominum millia, & alia die quinque millia, ut dicitur Act. 2. & 4. Sed tunc illa forma, *Ego te baptizo*, non poterat pronuntiari. Ergo &c.

Respondet D. Thomas ibidem ad 4. "Dicendum quod plures simul non possunt unum baptizare, quia actus multiplicatur secundum multiplicationem agentium, si perfecte ab uno quoque agatur; & sic si convenirent duo, quorum unus esset mutus, qui non posset proferre verba, alius carens manibus, qui non posset exercere actum, non possunt ambo simul baptizare, uno dicente verba, & alio exercente actum: possunt autem, si necessitas exigit, plures simul baptizari, quia nullus eorum reciperet nisi unum baptismum; sed tum oportebit dicere: *Ego baptizo vos*: nec erit mutatio formæ, quia vos nihil aliud est, quam *te & te*. Quod autem dicitur *nos*, non est idem dicere quod *ego & ego*, sed *ego & tu*; & sic jam mutaretur forma; similiter autem mutaretur, si diceretur: *Ego baptizo me*; & ideo nullus potest baptizare se ipsum, propter quod & Christus a Joanne voluit baptizari, ut dicitur Extra. de Baptismo & ejus effectus, cap. Debitum.

Replicabis: Passio Christi quæ est causa salutis, non commemoratur in forma. Igitur non est valida.

Respondet ibidem D. Thomas ad 5. "Dicendum quod passio Christi, etsi sit principalis causa respectu Ministri; est tamen causa instrumentalis respectu sanctæ Trinitatis; & ideo potius commemoratur Trinitas, quam passio Christi. "

Diluntur objectiones contra secundam conclusionem.

OBJICES: Symonius Thessalonicensis c. 64. pag. 74. & post ipsum Gabriel Philadelphæ impugnant formam Latinorum, eo quod quandam inducat Baptisum suscipiendi vim; Sed omnis coactio a confessione Sacramentorum removenda est. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et sic locuti sunt nonnulli Græci, ut Symonius & Gabriel, in odium Latinorum, ut eis

improperarent, concedo: animo veritatis ducti, nego. Quod enim hæc scripserint per exaggerationem, & ut contumeliis Latinos afficerent, patet ex duobus. Primo, Coptitæ qui nihil pro ritibus a Latinis mutuati sunt, attamen formam, sicut isti, per modum imperii pronuntiant, *Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Nemo tamen Græcorum dixerit Baptismum a Coptitis datum non valere. Secundo Arcudius hic Lib. 1. cap. 8. asserit vel ipsos Græcos adversus Latinos obstrepentes, eorum non inficiari Baptismum.

Ad id vero quod dicitur, formam per modum imperii enuntiatam inducere pro suscipiendo Baptismo vim & coactionem, respondeo hoc falsissimum esse: iste enim loquendi modus spirat solum & mysterii majestatem, & conferentis dignitatem, seu etiam auctoritatem, quippe qui in nomine Christi agit.

Inflabit: In forma Latinorum non Christus, sed Minister exprimitur. Sed hoc Scripturæ adversatur, quandoquidem Jo. an. 1. ubi sermo est de Baptismo, solus Christus, utpote causa principalis nominatur his verbis: *Super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat*, Ergo &c.

Respondeo negando majorem, nam & Minister & causa principalis simul in forma Latinorum exprimuntur; minister quidem iis verbis: *Ego te baptizo*; causa vero principalis, cum additur: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Solutio est divi Thomæ hic qu. 66. art. 5. ad 1. his verbis: "Dicendum, quod actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti: attribuitur autem huiusmodi actio principali agenti, sicut in ejus virtute instrumentum agit; & ideo in forma Baptismi convenienter significatur Minister, ut exercens actum Baptismi, per hoc quod dicitur, *Ego te baptizo*; sicut & ipse Dominus baptizandi actum attribuit Ministris dicens: *Baptizantes eos &c.* Causa autem principalis significatur, ut in ejus virtute Sacramentum agitur, per hoc quod dicitur, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; non enim Christus baptizat sine Patre & Spiritu sancto. Græci autem non attribunt actum Baptismi Ministris, ad evitandum antiquorum errorem, qui virtutem Baptismi baptizantibus attribuebant, dicens: *Ego sum Pauli, & ego Cephæ;*

"& ideo dicunt: *Baptizatur servus Christi*, talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; & quia exprimitur actus exercitus per Ministrum cum invocatione Trinitatis, verum perficitur Sacramentum. Quod autem additur *Ego*, in forma nostra, non est de substantia formæ, sed ponitur ad majorem expressionem intentionis."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Primo, forma Baptismi apud Latinos hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Secundo, apud Græcos:* *Baptizatur servus Christi, in nomine Patris, &c.*

PRIMUM patet, juxta illud Matth. 2. *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* Sic docent Patres; Cyprianus quidem Episc. ad Jubajanum, Basilii Lib. de Spiritu sancto capit. 12. &c. Sic Concilia, in primis Florentinum in Decreto unionis, & Tridentinum Sess. 7. can. 4. Ratio divi Thomæ ea est, quod in illa forma recte significatur, & causa principalis, & ministerialis, & ipse effectus. Principalis quidem, quæ est sanctissima Trinitas; ministerialis per ista verba: *Ego te baptizo*; vox autem postrema *baptizo*, subindigit effectum.

Alterum probat Arcudius hic Lib. 1. c. 8. auctoritate Patrum Græcorum & recentiorum ejusdem gentis Theologorum, cum eadem sit in substantia accepta, & parum interfit quod forma enuntietur active per modum imperii, vel passive in humilitatis argumentum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non requiritur quod passio Christi exprimat in forma Baptismi, cum sanctissima Trinitas clare in ea enuntietur.

Secundo: Eo ipso quo fit de Filio mentio, non opus est ut nomen Christi adsit, cum ipse fit Dei filius.

Tertio: Incassum quidam Græci recentiores arguunt formam apud Latinos usitatam, cum ultero fateantur in substantia non deficere.

SECTIO SECUNDA.

*Utrum Baptismus in nomine solius Christi
datus valeat?*

CONCLUSIO NEGATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Sacramentum quod est in individuo determinatum, non potest aliter conferri; ens enim morale, quale est Sacramentum, ab institutione divina dependet. Atqui Baptisma ut sacramentum a Christo in individuo quoad formam determinatum est, scilicet ut in nomine sanctissimæ Trinitatis conferatur. Igitur in nomine solius Christi datum non valeret. Probatur minor: Matth. 28. habebat: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Sic censet Div. Thomas hic quæst. 66. art. 6. his verbis: "Dicendum quod, sicut supra dictum est, Sacramenta habent efficaciam ab institutione Christi, & ideo si prætermittatur aliquid eorum quæ Christus instituit circa aliquod Sacramentum, efficacia caret, nisi ex speciali dispensatione ejus qui virtutem suam Sacramentis non alligavit. Christus autem instituit sacramentum Baptismi dari cum invocatione Trinitatis; & ideo quidquid desit ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi; nec obstat quod in nomine unius personæ intelligitur alia, sicut in nomine Patris intelligitur Filius, aut quod ille qui nominat unam solam personam, potest habere rectam fidem de tribus; quia sicut ad Sacramentum requiritur materia sensibilis, ita & forma sensibilis. Unde non sufficit intellectus vel fides Trinitatis ad perfectionem Sacramenti, nisi sensibilibus verbis Trinitas exprimitur. Unde & in baptismo Christi, ubi fuit origo sanctificationis nostri Baptismi, affuit Trinitas in sensibilibus signis, scilicet Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus sanctus in columna."

Altera ratio sic proponitur: Traditio non aliter affirmat Baptismi formam, quam in nomine sanctissimæ Trinitatis. Ergo &c. Probatur antecedens. Iustinus Martyr Apol. 2. de baptizandis ait: "De-

inde docentur a nobis ubi est aqua, eo quod regenerationis renovationisque genere, quo etiam nos ipsi renovati sumus, renascuntur: Patris enim omnium, Domini que Dei, & conservatoris nostri Jesu Christi, ac Spiritus sancti nomine, aqua abluuntur & expiantur."

Concinit Tertullianus Libr. contra Praxeam cap. 16. "Novissime mandans (Christus) ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non in unum; nam nec semel, sed ter ad singula nomina, in singulas personas tingimur."

Aque vero Cyprianus Epist. 73. ad Jubajanum: "Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, immo & contra Ecclesiam, modo in nomine Jesu Christi ubicumque & quomodocumque Gentilem baptizatum, remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate."

Baptismi mira de isto momento loquitur Lib. de Spiritu sancto cap. 12. "Oportet enim inviolabilem manere traditionem proinde si in Baptismo separare Spiritum a Patre & Filio, ut periculolum est baptizanti, ita Baptismum accipienti inutile; quomodo nobis tutum fuerit a Patre & Filio distrahere Spiritum sanctum? Fides ac Baptisma. Duo sunt modi parandæ salutis inter se cognati & inseparabiles. Nam fides perficitur per Baptismum; Baptismus vero fundamento fidei nititur, & utraque res per has voces impletur: sicut enim credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, sic & baptizamur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti."

Non omittendus Fulgentius, qui Libr. de Incarnatione & gratia Christi cap. 12. hæc profert; "Ut unum eundemque se Deum & hominem credendum prædicandumque monstraret, simul in se divinam humanamque naturam unius Filii nomine nuncupavit, dicens Apostolicis: Atte, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Doctor igitur, & largitor æternæ salutis hæc ideo formam Baptismatis dedit, ne quis in eodem Dei Filio naturas dividens, mortifero illaquearetur errore: Si aut humanam Filii Dei naturam ab opere redem-

„ demptionis alienam in sacramento Baptismatis crederet, aut duas in Christo confitendo Personas, non jam verus esset Trinitatis cultor, sed nefarius esset quaternitatis assertor, ac per hoc cum Patre, & Spiritu sancto, non Filium, sed filios coleret. „

Tertio : Sic statuerunt summi Pontifices, sic verba Christi : *Euntes, docete omnes gentes baptizantes*, &c. interpretati sunt : Ergo &c. Probatur antecedens. Pelagius Papa decretum de hoc puncto dedit, & habetur apud Gratianum Dist. 4. de consecr. cap. Si vera, ubi ad Gaudentium Episcopum sic scribit : „ Multi sunt qui in nomine solum Christi, una etiam missione, se asserunt baptizatos : Evangelicum vero Præceptum, ipso Deo, & Salvatore Iesu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiam missione, sanctum Baptisma unicuique tribuere, dicente Domino : Ite, docete omnes gentes, baptizantes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. „

Suffragatur Zacharias Papa Epist. 10. ad Bonifacium Episcopum, in qua ait quod : „ Quicumque sine invocatione Trinitatis lotus fuisset, Sacramentum regenerationis non haberet. „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Primo, ex Scriptura sacra.

OBJECIES : Passim in Scriptura sacra, quidam in nomine Christi, tacito aliarum personarum nomine, baptizati annuntiantur : Igitur non opus est nominare tres personas, adeoque in solo nomine Christi valet Baptismus. Probatur antecedens : Act. 2. Petrus ad Judæos ait : *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi*, cap. 10. Idem videns quosdam Gentiles illapsu Spiritus sancti insignitos : *Iussit eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi*. Cap. 19. de quibusdam discipulis quos S. Paulus Ephesi invenit, habetur : *Baptizati sunt in nomine Iesu*. Igitur Baptismus in solo Christi nomine collatus, validus est.

Respondeo primo, distinguendo : Et Scriptura nominans Christum, alias non excludit Personas, concedo : & excludit nego. Legem ipse Christus posuit, & non præteribit, & hæc est : *Euntes doce-*

te, &c. Solutio est S. Cypriani Epist. 73. ad Iubajanum explicans illa verba Act. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini nostri Iesu Christi* : „ Iesu Christi, „ inquit, mentionem facit Petrus, non quasi Pater omitteretur, sed ut patri quoque filius adungeretur. „

Respondeo secundo iterum distinguendo : Multi baptizati sunt in nomine Christi ; hoc est nomen Christi formæ additum est ad ciendos pietatis affectus Fidelium erga Christum, dum ejus meritis se a peccato originali, & morte æterna liberatos intelligerent, concedo : excludendo alias Personas, nego.

S. Thomas hic q. 66. art. 6. ad 1. ait fieri potuisse ad inflammandum corda Fidelium nascentis Ecclesiæ Baptismum dari in nomine solius Christi : „ Ut nomen, „ inquit, Christi quod erat odiosum Judæis & Gentilibus, honorabile redderetur per hoc, quod ad ejus invocationem Spiritus sanctus dabatur in Baptismo. „ Similia dicit Carechismus Romanus part. 2. de Baptismo n. 19. „ Quod si etiam aliquando tempus fuisset dicendum est, cum Apostoli in nomine tantum Domini Iesu Christi baptizarent : id quidem Spiritus sancti afflatu eos fecisse, exploratum nobis esse debet : ut initio nascentis Ecclesiæ Iesu Christi nomine prædicatio illustrior fieret, divinaque, & immensa ejus potestas magis celebraretur. Deinde vero rem penitus introspicientes, facile intelligemus, nullam earum partium in ea forma desiderari, quæ ab ipso Salvatore præscriptæ sunt ; qui enim Iesum Christum dicit, simul etiam Patris personam, a quo unctus, & Spiritum sanctum quo unctus est significat. „

Verum n. 16. Subdit : „ Quamquam dubium fortasse videri potest, an hujusmodi forma Apostoli aliquem baptizaverint, si Ambrosii & Basilii, sanctissimorum & gravissimorum Patrum auctoritatem sequi volumus, qui ita Baptismum in nomine Iesu Christi interpretati sunt, ut dixerint, iis verbis significari Baptismum, non qui a Joanne, sed qui a Christo Domino traditus esset, tamen si communi, & usitata forma, quæ distincta trium Personarum nomina continet, Apostoli non discederent. Atque hoc loquendi genere Paulus etiam in Epistola ad Galatas „ usus

„usus videtur, cum inquit: Quicumque
„in Christo baptizati estis, Christum in-
„duistis: ut significaret in fide Christi, nec
„alia tamen forma, quam idem Salvator,
„& Dominus noster servandam præceperat,
„baptizatos esse.”

„*Respondeo tertio* ad eandem difficultatem iterum distinguendo: Multi baptizati sunt in nomine Christi, hoc est in fide & lavacro Christi, concedo: excludendo alias Personas, nego. Baptismus novæ legis dicitur fieri in nomine & virtute Christi, ad distinctionem Baptismi Joannis, qui non baptizabat ut Christus in Spiritu sancto, sic censet Facundus Herminienfis L. i. pag. 22. “Quod autem, ait, in nomine Domini Jesu hi quos memoravimus, baptizati narrantur, non ex eo credendum arbitror, quia non in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizati sunt, ut etiam in ipsis servaretur verbis a Domino constituta forma Baptismi. Sed quia hoc erat insinuandum quod Baptismo novo fuerint baptizati, sufficere judicatum est ad discretionem ipsius novi Baptismi solum nomen Domini Jesu memorare, quod neque in Baptismo Joannis, neque in aliis Baptismis Judaici ritus interferebatur. Ceterum, illis sacratis verbis, id est, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizati mihi videntur.”

Secundo, ex Conciliis.

OPPONES: Concilia sacram interpretatione Scripturam debemus audire: Atqui Concilia varios Actuum textus modo laudatos intelligunt de Baptismo in solo Christi nomine dato. Igitur sic intelligenda est Scriptura modo laudata. Probat minor: Concilium Forojulienſe sub Adriano I. ann. 791. Edit. Col. Agrip. 1606. pag. 405. adductis Actuum locis jamjam citatis, alterum addit in quo dicitur Philippum Diaconum etiam in solo Christi nomine baptizasse Samaritanos; tum concludit Baptismum valere, in nomine Christi: Porro, inquit, multi Samaritanorum, cum credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei, & in nomine Jesu baptizabantur viri & mulieres, haud dubie in nomine Jesu Christi. “Quam baptizandi regulam dicit a Petro approbatam. Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad pro-

bationem distinguo: Et Concilium loquitur de via extraordinaria, concedo: de via ordinaria, nego. Solutio patet ex duobus. Primo quidem post verba in objectionem, laudata dicit Christum commendasse Discipulis, ut baptizarent in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: “Post Resurrectionem inquit, Dominus” Apostolis commendavit, quorum Principatum idem beatus gerebat Petrus Apostolus, Ite, inquit, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. “Secundo, eo loci hanc sibi facit objectionem. “Cur Magister in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & Discipuli in nomine tantum Jesu præcipiunt baptizari? Numquid aliud veritas per semetipsam docuit, & aliud Discipuli veritatis, vel aliam formam doctrinæ Ecclesiæ tradiderunt?”

Tum respondet, rem non ita se habere, sed hoc a Discipulis ex dispensatione & revelante Spiritu sancto ita factum: “Ab-sit hoc, ait, . . . sed videamus qualiter utrumque verum & sanctum est, socialeque bonum, & individuum mysterium Sacramentum. Igitur sanctæ Trinitatis, quam Magister & Dominus, tribus enumeratis Personis, in uno tamen nomine voluit demonstrare. Hoc ejusdem veritatis Discipuli, in una de Trinitate Persona, id est: Filii; totam sanctamque Trinitatem essentialiter, sancto sibi revelante Spiritu, intelligere meruerunt. Quoniam sicut crebrius dictum est, inseparabilia sunt semper opera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi inseparabiliter Filius & Spiritus sanctus, & ubi Filius ibi inenarrabiliter Pater, & Spiritus sanctus, & ubi Spiritus sanctus; ibi incomprehensibiliter Pater, & Filius.”

Replicabis: Atqui etiam de via ordinaria, & citra dispensationem Concilium intelligit Baptismum posse dari in solo Christi nomine: Et probatur. Ratio qua probat Baptismum sub ista forma esse optimum, ea est, quia Filius est in Patre, & Spiritus sanctus in Patre & Filio: “Nam etsi inquit ibidem, audierant Discipuli præcipiente Domino & Magistro propter mysterium Trinitatis: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: audierunt profecto præsentem eum ostendentem sibi unitatem natu-

„ræ. Ego, ait, & Pater unum sumus. Sed eadem viget etiam nunc ratio, nec ad revelationem confugiendum est; cum utique eam habeamus per fidem quæ nobis revelat Filium esse in Patre, Spiritum vero sanctum in Patre & Filio, Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem nego, Concilium docere formam ordinariam esse istam, Ego te baptizo in nomine Jesu, cum alteram communem & omnibus vel ab ipso Christo Discipulis commendarem, iterum atque iterum referant Patres Synodici: afferunt quidem rationem convenientiæ dispensationis, quia Filius est in Patre, Spiritus sanctus in Patre, & Filio. Unde nego paritatem. Istud enim intercedit discrimen inter fidei revelationem, & alteram quæ nomine dispensationis celebratur, quod prior facta sit Ecclesiæ, & omnibus sit communis; posterior vero sit specialis Spiritus sancti insinctus additus fidei, & specialibus personis concessus, qualis fuit revelatio facta Apostolis, ut in solo Christi nomine baptizarent: Quod tamen non nihil revocat in dubium Catechismus Romanus supra laudatus.

Insistes: Ut Baptismus valeat, sufficit ut fiat expressa mentio de sancta Trinitate: Sed fit in Baptismo in solo Christi nomine collato. Et probatur: Relativa sunt simul natura & cognitione: Atqui Filius est nomen relativum & connotat Patrem, Pater vero & Spiritus sanctus concipiuntur se mutuo amare. Igitur nominando unam Personam ceteræ exprimentur.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo minorem: Filius connotat Patrem implicate, concedo: explicitè, nego: Alius est enim conceptus formalis Patris, alius Filii. Porro requiritur formalis & explicita expressio trium Personarum in forma Baptismi, quippe quæ sit a Christo in individuo determinata. Sic docet D. Thomas, hic quæst. 66. art. 6. his verbis: „Et ideo quidquid desit ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi. Nec obstat, quod in nomine unius personæ intelligitur alia sicut in nomine Patris intelligitur Filius, aut quod ille qui nominat unam solam personam, potest habere rectam fidem de tribus, qua sicut ad Sacramentum requiritur materia sensibilis, ita & forma sensibilis. Unde non sufficit intellectus, vel fides Trini-

tatis ad perfectionem Sacramenti, nisi sensibilibus verbis veritas exprimat. Unde & in Baptismo Christi, ubi fuit origo sanctificationis nostri Baptismi, fuit Trinitas in sensibilibus signis, scilicet licet Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus sanctus in columba. *Persistes*: Concilia absque restrictione Baptismum in nomine solius Christi conferendum esse censent: Igitur valet in nomine solius Christi. Probatur antecessens: Lemovicenfe Diececlanum ait: „Dicimus infantem esse baptizatum, si baptizans dicat, baptizo te in nomine Christi. Idem quædam aliæ Synodi proferunt. Idem Petrus Pictaviensis Lib. 5. cap. 5. Idem Joannes de Racho in oratione habita coram Concilio Basileensi de Communionis sub utraque specie. Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam. Ad Probationes dico, Synodos laudatas non esse Oecumenicas, adeoque nec in hoc audiendas esse, maxime a tempore Concilii Tridentini, quod Sess. 7. can. 4. de fide determinavit, Baptismum valere solum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti collatum. Ceterum quæcumque oratores proferunt in Conciliis vim non habent definitionis, donec accedat consensus Patrum; non legitur autem Synodum Basileensem definivisse Baptismum in solo Christi nomine collatum valere.

Tertio, ex summis Pontificibus & sanctis Patribus.

REPLICABIS: Non unus summus Pontifex Baptismum in nomine solius Christi collatum probavit. Ergo &c. Probatur antecessens. De sancto Stephano primo, Sanctus Cyprianus Epist. 73. hæc scribit: „Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, immo & contra Ecclesiam, modo in nomine Iesu Christi, ubicumque, & quomodocumque, Gentilem baptizatum, remissionem peccatorum consequi posse; quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena, & adunata Trinitate? Il. Nicolaus primus a Bulgaris interrogatus, num baptizatus a Iudæo optime tinctus foret, sic respondit, & habetur capit. 4. quodam Iudæo. De consecrat. Dist. 4. „A Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos afferitis, & quid

„de his sit agendum consulitis, hi profecto, si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt; constat eos non esse denuo baptizandos. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem dist. Et S. Cyprianus errore fidei decentus. non assecutus est mentem Stephani, concedo: & assecutus est, nego. Zelo abreptus Cyprianus ægre ferebat Stephanum recipere baptismum verbis Evangelicis ab Hæreticis collatum, ex quo inferebat sanctum Pontificem, etiam Baptisma, absque verbis Christi datum valere: sed non sic. Constat enim ex multis capitibus Stephanum semper voluisse Baptismum in nomine sanctæ Trinitatis conferri. I. Ex Scriptore anonymo Cypriano suppari, qui de decreto S. Papæ loquens ait, Baptismum tunc datum in nomine Christi, non exclusisse trium Personarum invocationem: „Nec æstimes huic tractui contrarium esse quod dixit Dominus: Ite, docete gentes, tingite eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: quia cum hoc verum, & rectum, & omnibus modis in Ecclesia observandum sit, & observari quoque solitum sit, tamen considerare oportet quod invocatio nominis Jesu non debet a nobis inutilis videri propter venerationem & virtutem ipsius nominis, in quo nomine virtutes omnes solent fieri, & nonnumquam aliquæ etiam ab hominibus extraneis. „Extat ille anonymi tractatus in exemplari vetustissimo S. Remigii Remensis, post Epistolam sancti Cypriani ad Pompejum: quem primum inter Cypriani opera edidit Rigaltius. Illum autem tractatum Ursino Monacho Ascribit MS. codex Vaticanæ Bibliothecæ, cujus Ursini meminit Gennadius capite 27. libri de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Rursus ex Epistola Firmiliani ad S. Cyprianum, in qua de S. Stephano, ejusque decreto loquens ait: „Illud quoque absurdum, quod non putant querendum esse, quis sit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus sit, gratiam consequi poterit, invocata Trinitate nominum, Patris, & Filii, & Spiritus sancti. „Hoc ipsum patet ex decreto S. Papæ dicentis, *Nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Audis cum velle Baptismum conferri juxta Traditionem, adeoque in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Ad factum Nicolai I. distinguo: Et dixit ut Doctor particularis Baptismum valere in solo Christi nomine, concedo. Loquens ex cathedra, nego: non enim de hoc fecit definitionem. maxime cum consultaretur non de forma, sed de validitate Ministri, hoc est, num Baptisma collatum a Pagano valeret. Ceterum Concilium Tridentinum de fide definit Baptismum solummodo in nomine Patris &c. datum valere, unde illi sententiæ absolute standum est.

Insuper: Atqui ex Traditione constat Baptismum in solo Christi nomine datum valere. Ergo. Probatur subsumptum. Traditio habetur ex Patribus primorum sæculorum: Sed ex Patribus primorum sæculorum constat Baptismum in solo Christi nomine datum validum esse: Et probatur. Instat omnium sint S. Hilarius, & S. Ambrosii. Prior Lib. de Synodis ita loquitur: „Ne postremo Apostoli reperiantur in crimine, qui baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti iussi, tantum in Jesu nomine baptizaverunt. „Posterior vero L. de Spiritu sancto cap. 3. ait: „Nunc consideremus, utrum quemadmodum in Christi nomine plenum esse legimus Baptismatis Sacramentum, ita etiam sancto tantum Spiritu nuncupato, nihil desit ad Mystrium. „Ergo &c. Hinc ibi reddit rationem, quia nominando Christum ceteræ Personæ designantur: „Si Christum dicas, & Patrem a quo unctus est, & ipsum qui unctus est, & Spiritum sanctum quo unctus est designasti. „

Respondeo negando subsumptum: Ad probationem nego minorem. Ad ulteriorem probationem auctoritate D. Hilarii suffultam, distinguo; Et eo loci sanctus Doctor vult solo sacras Scripturas non esse sibi contrarias, concedo: & contendit Baptismum valere in solo Christi nomine, nego. Quia vero Apostoli ex dispensatione potuerunt baptizare in nomine solius Christi, Act. 2. ideo sic loquitur. Quod sit ejus sensus patet ex verbis antecedentibus: „Pereant quoque, *inquit*, si videretur quod non ego dixerim, sed responsionis necessitas, omnia divina illa, & sancta Evangelia salutis humane: ne se invicem contraria dictorum opinione commutent; ne missurus Dominus Spiritum sanctum, ipse de Spiritu sancto natus legatur: ne mortem, & gladium „de-

„denunciaturus usuris emi gladium pas-
 „surus indicat: ne ad inferos descen-
 „sus, in Paradisum sit latrone: ne po-
 „stremo Apostoli reperiantur in crimine,
 „qui baptizare in nomine Patris, & Filii
 „& Spiritus sancti iusti, tantum in Jesu
 „nomine baptizaverunt.”

Ad S. Ambrosium distinguo: Et sanctus
 Doctor vult solum opera ad extra esse
 omnibus Personis communia, concedo:
 & excludit in Baptismo trium Personarum
 invocationem, nego. In isto libro
 probat Spiritus sancti divinitatem, &
 omnia illi tribuit quæ ceteris Personis
 tribuimus; quocirca si exploderet a Ba-
 ptismo trium Personarum invocationem,
 & unam nominare sufficeret, utique Ba-
 ptisma in nomine solius Patris, vel solius
 Spiritus sancti datum valeret, quod nul-
 lus unquam dixerit: “Sed, ait, fortasse
 „aliquis dicat: qua ratione, cum dixerit
 „hic ex Patre omnia, & per filium om-
 „nia, de spiritu sancto tacuerit, & hinc
 „cupiat præjudicio comparare? quod
 „si pergit malitiose interpretari, quam
 „multis invenit locis prædicatam Spi-
 „ritus sancti potestatem, in quibus vel de
 „Patre, vel de Filio nihil Scriptura ex-
 „presserit, sed intelligendum reliquerit.
 „Numquid ergo cum gratia Spiritus præ-
 „dicatur, Dei Patris, aut Unigeniti fi-
 „lii denegatur, non ita quia sicut Pa-
 „ter in filio, & Filius in patre; ita
 „etiam diffusa est charitas Dei in cor-
 „dibus nostris per Spiritum sanctum qui
 „datus est nobis. Et sicut qui benedic-
 „tur in Christo, benedicitur in nomine
 „Patris, & Filii, & Spiritus sancti;
 „quia unum nomen, potestas una: ita
 „etiam ubi operatio aliqua divina aut
 „Patris, aut Filii, aut Spiritus designa-
 „tur non solum ad sanctum Spiritum,
 „sed etiam ad Patrem refertur, & Fi-
 „lium; nec solum ad Patrem, sed et-
 „iam ad Filium refertur & Spiritum.”
 Jam vero quod S. Ambrosius Baptismum
 in nomine trium personarum propugna-
 verit, audi ipsum *Lib. 2. de Sac. cap. 7.*
 sic loquentem: “In uno autem nomine
 „baptizari nos iussit: hoc est in nomine
 „Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
 „noli mirari quia dixi unum nomen,
 „ubi est una substantia, una divinitas,
 „una majestas, hoc est nomen, de quo
 „dictum est: in quo oportet omnes sal-
 „vos fieri.”

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Baptismus in solo Christi nomine datus
 non valet.*

PRIMO: Matt. 18. habetur: *Enites ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Quæ quidem verba ponderans S. Th. hic q. 66. art. 6. ait Baptismum seclusa sanctis. Trinitatis invocatione, non valere.

Secundo: Aspiulatur Traditio; sic enim docet Iustinus Apol. 2. Sic Cyprianus Epist. 73. ad Jubajanum, sic Basiliius Lib. de Spiritu sancto cap. 12.

Tertio: Hoc ipsum definitivè sacra Synodus Tridentina Sess. 7. can. 4. Quod & usu quotidiano comprobatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Legitur quidem Act. 2. Baptismum dari in nomine Christi, sed non excludendo alias Personas: Tum quia Baptismus etiam datus in nomine sanctæ Trinitatis rectè appellatur Christi Baptisma eo quod Christum habeat auctorem.

Secundo: in eodem prorsus sensu quædam Concilia particularia intelligenda sunt, maxime cum sacra Synodus Tridentina Sess. 7. can. 4. agens de Baptismo, nonnisi Baptismum in nomine SS. Trinitatis collatum commemoret.

Tertio: Tamen si Filius sit in Patre, sanctus vero Spiritus in Filio & Patre, non sufficit unicam in forma Baptismi nominare Personam, quia Christum aliter determinavit.

ARTICULUS OCTAVUS.

De veteris legis Baptismatibus.

VARIA fuisse in veteri lege Baptisma colligitur ex his Apostoli verbis *Baptismatum doctrinæ* gloss. Pluraliter dicitur. Sed inter alia duo reeueniunt principalia, videlicet Circumcisio quæ vices Baptismi pro masculis gerebat: Tum Baptisma Joannis. De utroque momento ne aliquid ad tractatum Baptismi desit, agendum est.

SECTIO PRIMA.

Num Circumcisio rationem haberet Baptismi in veteri lege?

BAPTISMUS in duplici sensu spectari potest; primo quidem secundum se, deinde vero secundum effectus: si priori modo consideretur, certum est esse abluionem, aqua elevata, ad sanctificandum hominem factam: si posteriori, id omne quod eundem cum Baptismo præstat effectum, potest dici Baptisma virtuale. Certum est Circumcisionem non fuisse Baptismum in prima significatione usurpatum; hinc non nisi de Baptismo virtuali præsens controversia movetur, & quaeritur I. Num Circumcisio sit Sacramentum ad delendum peccatum originale? II. Num gratiam producat sicut Sacramentum novæ legis? Jam sit

CONCLUSIO PRIMA.

Circumcisio habebat rationem Baptismatis in veteri lege pro masculis.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA est: Sacramentum est signum a Deo institutum ad salutem generis humani: Atqui Circumcisio talis fuit, quippe quæ & Deum haberet auctorem, & ad salutem hominis instituta foret; sic enim habetur Gen. 17. *Hoc est pactum meum quod observabitis inter me, & vos, & semen tuum post te: circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me, & vos.* Rursus ibid. *Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, vel ut legit Augustinus L. 3. contra Julianum cap. 18. peribit de populo meo.* Quæ verba idem sanctus Doctor ibidem docet intelligenda esse non tantum de adultis, sed etiam de parvulis.

Secunda est: Signum sensibile a Deo ad gratiam conferendam parvulis datum, est sacramentum, & quidem Baptismatis: Atqui talis erat Circumcisio, eo quippe scopo, & fine circumcidebantur parvuli, ut in eis abstergeretur macula peccati originalis, cum non aliam haberent. Igitur Circumcisio erat verum sacramentum. Quod autem deleret in masculis pecca-

tum originale, probatur ex summis Pontificibus & ex SS. Patribus, Gregorius Magnus, L. 4. Moral. cap. 1. & habetur de consecratione distinct. 4. cap. 3. can. *Quod autem*, dicit: "Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit pro illis, qui de Abraham filio prodierant, mysterium Circumcisionis." Innocentius III. in cap. *Maiores* de Baptismo, asserit Baptismum Circumcisioni fuisse; per illam enim originale remittebatur peccatum, licet ad regnum colorum tunc non pervenirent pueri.

Suffragantur Patres. Habemus Augustinum, seu auctorem libri hypognosticon cap. 5. ubi ait: "Circumcisio octavæ diei, Baptismi gratiam dabat, & parvulus Circumcisione fraudatur, delictis originali non caruit."

Idem docet divus Bernardus lib. 2. de Assumptione Mariæ: "Cum inquit, nunc in Baptismate sola hanc maculam peccati originalis lavet gratia, & sola eam raserit petra Circumcisionis." Concinit Beda in Homil. Circumcisionis: "Idem salutiferæ curationis auxilium, Circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod Baptismus agere revelatæ temore gratiæ consuevit." Sed remissio peccati saltem de lege Dei ordinaria, sine infusione gratiæ fieri nequit: Igitur in Circumcisione conferebatur gratia sanctificans. Ea innixus ratione S. Thomas hic q. 62. art. 6. ad 3. rejicit opinionem Magistri Sententiarum, & aliorum Antiquorum, dicentium in Circumcisione non conferri gratiam, sed solum auferri peccatum: "Hoc, inquit, non potest esse, quia homo non justificatur a peccato, nisi per gratiam, secundum illud Rom. 3. justificati gratis per gratiam ipsius."

Tertia ratio: Baptismus est Sacramentum fidei, & hominem Deo reconciliat: Sed Circumcisio utrumque suo modo habet effectum: Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic qu. 70. art. 1. "Respondeo dicendum, quod Baptismus dicitur Sacramentum fidei, in quantum scilicet in Baptismo fit quædam fidei professio, & per Baptismum congregatur homo congregationi Fidelium; eadem autem est fides nostra, & antiquorum Patrum, secundum illud Apost. 2. Corinth. 4. habentes eundem spiritum fidei, credimus. Circumcisio autem erat quædam professio fidei. Unde dicitur Roman. 4. quod

„ quod Abraham accepit circumcisionem
 „ tamquam signaculum fidei. Unde & per
 „ circumcisionem Anriqui aggregabantur
 „ collegio Fidelium. Unde manifestum est,
 „ quod Circumcisio fuit pręparatoria ad
 „ Baptismum, & pręfigurativa ipsius, se-
 „ cundum quod antiquis Patribus omnia
 „ in figuram futuri contingebant (ut di-
 „ citur 1. Cor. 10.) sicut & fides eorum
 „ erat de futuro.

„ *Quarta* : Illa cęremonia erat Baptismus
 virtualiter, quę pręparabat ad novę le-
 „ gis Sacramentum suscipiendum ; est enim
 „ relatio inter dispositionem & formam :
 „ Atqui Circumcisio erat pręparatio ad Ba-
 „ ptismum : hanc propter rationem ablutio
 „ aquę facta a Joanne, nomine Baptismi
 „ insignita est &c. Sic ibidem art. 3. rati-
 „ cinatur divus Thomas jam laudatus, &
 „ art. 4. in argumento, *Sed contra*, his ver-
 „ bis : „ Sed contra est quod Augustinus
 „ dicit ad Valerium contra Julianum,
 „ ex quo instituta est Circumcisio in po-
 „ pulo Dei, quę erat signaculum fidei
 „ justitię Dei, ad sanctificationem pur-
 „ gationis valebat parvulis originalis, ve-
 „ terisque peccati : Sicut & Baptismus
 „ ex illo cępit valere tempore ad inno-
 „ vationem hominis, ex quo institutus
 „ est.

CONCLUSIO SECUNDA.

*Circumcisio non nisi ex opere operantis produ-
 cebat gratiam.*

ISTA conclusio est contra Juveninum
 Gallicani Oratorii recentiorum Theolo-
 „ gum, qui Comment. Hist. & dogm. de
 „ Sacramentis in genere art. 2. pag. 54.
 „ edit. Lugd. 1696. sic loquitur : *Conclusio*.
 „ Non est omnino probabilis eorum Theo-
 „ logorum doctrina qui Circumcisionem olim ex
 „ opere operato gratiam sanctificantem consu-
 „ lisse contendunt.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Quod de fide definitum est,
 nemini licet contrarium propugnare : sed
 „ de fide definitum est sola novę legis Sa-
 „ cramenta gratiam ex opere operato pro-
 „ ducere : Igitur non nisi ex opere ope-
 „ rantis Circumcisio gratiam producebat ;
 „ nec citra fidei periculum contrarium de-
 „ fendi potest. Probatur minor ex Con-
 „ cilio Tridentino Sess. 7. can. 6. Si quis di-

„ xerit sacramenta novę legis non continere
 „ gratiam quam significant, aut gratiam ipsam
 „ non ponentibus obicem non conferre, quasi
 „ signa tantum externa sint accepta per fidem
 „ gratiæ vel justitię, & notę quędam Chri-
 „ stianę professionis, quibus apud homines di-
 „ scernuntur fideles ab infidelibus ; anathema
 „ sit. Tum can. 8. sic pronuntiat. Si quis di-
 „ xerit per ipsa novę legis sacramenta ex opere
 „ operato non conferri gratiam ; sed solum fi-
 „ dem divinę promissionis ad gratiam conse-
 „ quendam sufficere ; anathema sit. Quibus
 „ verbis secernit sacra Synodus Sacramenta
 „ novę legis a sacramentis veteris legis, quod
 „ gratiam ex opere operato producerent,
 „ secus vero ista.

Igitur ex Tridentina Synodo Baptismus
 „ a Circumcisione distinguitur. I. Quia gra-
 „ tiam ex opere operato producit. II. Quod
 „ virtus ejus prępollentior sit ad gratiam
 „ producendam ea ; quam conferebant Cir-
 „ cumcisio, & cetera veteris legis sacra-
 „ menta. III. In eo etiam quod Sacramen-
 „ ta Christi sint in sensu stricto causę grati-
 „ ę, e contra vero Circumcisio quę erat
 „ signum quo Judęi a populo barbaro dis-
 „ tinguiebantur, & signaculum fidei quo
 „ homo gratiam obtinebat, adeoque eter-
 „ nus ex opere operantis illam producebat,
 „ quatenus excitabat fidem, vel adulti cir-
 „ cumcisionem accipientis, vel parentum
 „ parvuli qui circumcidebatur.

Altera : Producere gratiam ex opere
 „ operato est illam pręcontinere, tum il-
 „ lam producere : Sed nemo dixerit sacra-
 „ menta antiquę legis in se gratiam prę-
 „ continuisse virtute, eamque in animabus
 „ produxisse. Et probatur : Primo ex Apo-
 „ stolo, qui ea vocat vacua, & egena ele-
 „ menta, ad Galat. 4. II. Inde sequeretur no-
 „ stra non multum superare in virtute cir-
 „ cumcisionem. III. Ad perfectum adduxisset
 „ lex Moisaica, si ejus sacramenta ex ope-
 „ re operato gratiam produxissent ; quod est
 „ contra Apostolum dicentem Heb. 7. *Nihil ad
 „ perfectum adduxit lex*. IV. Ex Concilio Tri-
 „ dentino jam citato. V. Ex Florentino ubi
 „ in decreto unicus, & instructionis hæc
 „ habentur : „ Septem sunt Sacramenta
 „ „ novę legis, scilicet Baptismus, Con-
 „ „ firmatio, Eucharistia, Pœnitentię, Ex-
 „ „ tremæ Unctio, Ordo, & Matrimonium,
 „ „ quę multum a sacramentis differunt
 „ „ antiquę legis : illa enim non causabant
 „ „ gratiam, sed eam solum per Passionem
 „ „ Christi dandam esse figurabant ; hæc
 „ „ vero nostra, & continent gratiam, &
 „ „ ipsam

„ ipsam digne suscipientibus conferunt . „

Tertia sub ista forma proponitur : Producere gratiam ex opere operato in sensu Concilii Tridentini, est illam producere virtute Passionis Christi, quæ est opus factum, & operatum, & non virtute signi sensibilis, ut Theologi contrariæ sententiæ somniant. Sin minus tota subvertitur distinctio excellentiæ, & virtutis Sacramentorum novæ legis a sacramentis veteris legis : Igitur nedum est contra Conciliorum definitiones & Apostolum, dicere sacramenta veteris legis producere gratiam ex opere operato, sed & impossibile illud est, cum opus operatum in veteri lege scilicet Passio Christi nondum perfecta foret.

Quarta : Opus operatum in veteri lege fictitium est : Ergo &c. Probatur antecedens : Sane non est signum sensibile, cum ex Apostolo sacramenta v. l. *vacua essent & egena elementa*, Gal. 4. Non est actus suscipientis, est enim opus operantis; non etiam Passio Christi, quippe quæ foret tantummodo his temporibus futura : Igitur Circumcisio non producebat gratiam ex opere operato.

Quinta : Circumcisio non nisi a fide in Christum iustificandi vim habebat : sed iustificare vi fidei est gratiam producere solum ex opere operantis : Ergo &c. Ista ratio est divi Thomæ 1. 2. q. 105. art. 2. in corpore, ubi sic ait : „ Veteris legis „ ceremoniæ non poterant in se continere realiter virtutem profluentem a „ Christo incarnato, & passio, sicut continent Sacramenta novæ legis, & propter hoc ad Gal. 4. Apostolus vocat ea „ egena : & infirma elementa : infirma „ quidem, quia non possunt a peccato mundare; sed hæc infirmitas provenit „ ex eo quod sunt egena, id est eo quod „ non continent in se gratiam. „

Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.

OBJECIONES : Quod est solummodo signum distinctionis unius populi ab alio, non est sacramentum conferens gratiam : Atqui Circumcisio erat dumtaxat signaculum quo Judæi ab infidelibus seungebantur : Et probatur I. ex Tertulliano, qui libro contra Judæos, paulo post principium sic loquitur : „ Circumcisio, *inquit*, „ in signum non in salutem dederat Deus „ populo Israel. „ II. Ex Cypriano Lib.

Boucat Theol. Tom. VII.

1. contra Judæos capit. 8. ubi sic facit : „ Nonne Melchisedech, & alii qui non „ erant ex semine Abraham, fuerunt iusti „ sine circumcissione? nam circumcisio erat „ tantum signaculum seminis Abraham, „ sed non iustificabat. „ Sic utique censent Iustinus, Irenæus, Chrysostomus : Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distingo : & Patres laudati unum tantummodo edocere contendunt, scilicet circumcissionem non nisi ex opere operantis gratiam contulisse, concedo : Et negabant eam esse sacramentum veteris legis, nego. Quia vero sacramenta illa erant vacua, & egena elementa, maluerunt Patres delineare circumcissionem per id quod erat apud Judæos solemne signaculum, scilicet distinctionis a Barbaris, & filiationis ab Abrahamo proficiscens, cuius se dicebant filii, quam per rationem sacramenti.

Insuper : Agnum Paschalem, & sacrificia isti Patres nominant sacramenta : Igitur & Circumcissionem hoc nomine insignire debuerunt, quod tamen non fecerunt, ex quo sentio manifeste sequitur illos non habuisse Circumcissionem ut sacramentum.

Respondeo ut supra : Et omissa illa dote maluerunt appellare Circumcissionem signaculum filiationis, quo ab Abraham ut a Patre a Deo benedicto, & quo etiam a barbaris nationibus separabantur, concedo : & negabant illam esse sacramentum, nego.

Insuper : Tertullianus in loco citato ait Circumcissionem in signum, & non in salutem fuisse datam : sed quod non est ad salutem, a ratione sacramenti deficit. Ergo &c.

Respondeo Tertullianum, & quosdam Patres potuisse Circumcissionem & sacramentorum albo expungere, sed cum summi Pontifices, multi Patres, & sanctus Thomas eam ut Sacramentum prædicent, probabilius est, & veritati magis consonum, eam inter sacramenta annumerare.

Persister : Apostolus ad Galatas 2. ait : Si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est : Igitur Circumcisio veteris legis nullo modo gratiam conferebat. Confirmatur : Baptismus aperit celos & remittit peccata actualia ante Baptismum commissa : Sed Circumcisio neutrum operabatur effectum : Ergo &c.

Respon-

Respondeo primo, argumentum nimis probare; inde enim sequeretur nulla fuisse in veteri lege sacramenta.

Respondeo secundo, distinguendo: Gratis Christus mortuus esset, si sacramenta veteris legis gratiam independentem a Christo contulissent, concedo: si fide in Christum, & in eius merita, nego. Circumcisio, & alia sacramenta non alio modo gratiam causabant nisi per fidem in Christum: Solutio est divi Thomæ hic 9. 70. art. 4. ad 1. "Dicendum quod ratio illa procederet, si ex circumcissione esset iustitia aliter, quam per Passionem Christi."

Ad primam probationem dico, Circumcisionem aperuisse cœlos dispositive, quatenus præparabat Judæos ad recipiendum Messiam, & fidem in eum stimulat. Ceterum erat impedimentum ad introitum in regnum cœlorum, ex parte totius naturæ corruptæ; hinc nullus etiam baptizatus ante Christi Passionem poterat intrare in cœlum; sic respondet ibidem divus Thomas art. 4. "Dicendum quod in Circumcissione auferebatur originale peccatum, ex parte personæ: remanebat tamen impedimentum intrandi in regnum cœlorum ex parte totius naturæ: quod fuit sublatum per Passionem Christi, & ideo etiam Baptismus ante Passionem Christi non introducebat in regnum; sed & Circumcisio si haberet locum post Passionem Christi introduceret in regnum."

Ad alteram probationem idem sanctus Doctor art. 3. facit satis his verbis: "Dicendum, quod adulti quando circumcidebantur, consequebantur remissionem, non solum originalis peccati, sed etiam actualium peccatorum: non tamen ita quod liberarentur ab omni reatu peccatæ, sicut fit in Baptismo, in quo confertur copiosior gratia."

Dices: Quidam Christiani ut *Æthiopes* non animo superstitioso, etiam nunc servant Circumcisionem, & tamen nihil eis prodest. Ergo &c.

Respondeo Legalia abrogata fuisse; hinc etiam si animo fidei servarentur, esset superstitio. Quidquid sit de *Æthiopibus* Christianis, melius esset si a Circumcisione abstinerent.

Fit satis objectionibus contra secundam conclusionem.

Obijcit Iuveninus: Circumcisio debebat peccatum originale vi propria: Igitur ex opere operato. Probatur antecedens: Illa cæremonia vi propria debebat culpam originalem, qua omnia, anima peribat, & masculus a populo Dei ejiciebatur: Atqui res ita se habebat, iuxta illud Gen. 17. *Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Anima cujus caro non erat circumcisa, peribat propter transgressionem legis, concedo: subdit enim Deus, *Quia pactum meum irritum fecit*: ex eo quod omitteret cæremoniam quæ haberet ex se virtutem iustificandi hominem, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Auctoritas ista ab auctore laudata, ne minimum quidem pro opinione contraria probare potest; tametsi enim veteris legis sacramentum produceret gratiam solum ex opere operantis, verum erat dicere illud gratiam producere, & Circumcisionem omittentes perire, quia legem a Deo sanctam transgrediebantur.

Instat: Sanctus Augustinus L. 2. de nuptiis, & concupiscentia cap. 11. asserit per Circumcisionem populum Iudaicum fuisse a peccato originali liberatum, quemadmodum nunc Catechumeni Baptismate mundantur: sed Baptismus gratiam ex opere operato producit. Igitur & sic producebat Circumcisio. Verba sancti Doctoris sic citat Iuveninus: "Instituta est circumcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum iustitiæ fidei, ad significationem practicam, Nonnulla enim exemplaria habent sanctificationem, purgationis valebat, & parvulis originalis, veterisque peccati, sicut & Baptismus ex illo valore cepit ad invocationem hominis ex quo institutus est. Ergo &c."

Respondeo primo, textum Augustini non nihil fuisse deploratum, nam juxta editionem Parisiensem ad signum Navis pag. 390. habetur: "Ad innovationem hominis, uis ex quo est institutus." Minime vero ad invocationem hominis ex quo institutus est.

Respondeo secundo distinguendo majorem: Et comparatio Circumcisionis est inadæquata, concedo: & est omnimoda: nego:

go : & sic distincta minore , nego consequentiam . Augustinus ait quidem per Circumcisionem peccatum originale fuisse deletum , & in hoc cum Baptismo assimilari concedit : sed de modo quo peccatum deleteretur , non agit : Num ex opere operato hoc fieret , vel non , silet : subindigit tamen Circumcisionem non nisi ex opere operantis fidem in Christum profertentis hunc habuisse effectum , cum eo loci duo dicat ; primo quidem , Circumcisionem fuisse signaculum iustitiæ fidei : Secundo eandem fuisse institutam ad significandum Christum , quatenus parentes fidem in illum profitebantur ; hinc circumcisio Christi passionem præludebat , & per fidem in Christum justificabantur , tam pueri , quam adulti : Sic ibi habet Augustinus : "*Traditus est enim Christus , propter delicta nostra , & resurrexit propter justificationem nostram ; ex quo enim instituta est Circumcisio in populo Dei , quod erat tunc signaculum iustitiæ Dei*," ad significationem purgationis valebat . "*Audis Augustinum dicentem Circumcisionem valuisse ad significandam , purgationem per fidem Christi conferendam : Baptismus vero nedum significat gratiam regenerativam , sed & virtute sibi intrinseca eam producit , juxta illud ejusdem Augustini : "Quenam est tanta virtus aquæ , ut corpus tangat , & cor abluat . " Rursus L. 19. contra Faustum cap. 13. pag. 148. " Sacramenta quæ observabantur , & celebrabantur ex lege . . . ablata sunt . . . alia sunt instituta virtute majora . " Si virtute majora , dubio-procul Circumcisio ex ipso Augustino non erat ejusdem cum Baptismo virtutis , ut vi sua , & ex opere operato produceret gratiam : ex quo liquet Juveninum , suo nutu contra sancti Doctoris mentem inter scribendum ipsius textum , ad vocem , *significationem* addidisse *præticam* , quod nedum cogitavit sanctus ille Pater .*

Infinitum : Sacramentum quod per se gratiam regenerationis producit , illam ex opere operato producit : Atqui Circumcisio sic producebat gratiam : Et probatur ex sancto Augustino , qui Lib. 4. de Baptismo cap. 24. pag. 37. columna 1. sic loquitur : "*Tamen conicere possumus , quid valeat in parvulis Baptismi sacramentum , ex circumcissione carnis , quam prior populus acceperat , quam prius quam acciperet , justificatus est Abraham Ipsum Sacramentum per se*

ipsum multum valebat . " Eo loci insertus sanctus Doctor efficaciam Baptismi ex energia Circumcisionis : sed Baptismus gratiam producit ex opere operato : Igitur & Circumcisio . Quid plura ? ait sacramentum Circumcisionis per se ipsum valere .

Respondeo negando minorem . Ad auctoritatem beati Augustini distinguo : Insert S. Augustinus ex effectu Circumcisionis effectum Baptismi , concedo : efficaciam , seu modum producendi gratiam per se , & ex opere operato , nego . Ibi non movet quæstionem de modo producendi gratiam sed solum de gratiæ productione secundum se spectatā , & quia Circumcisio fuerat sollemnis , & omnibus nota , probat argumentando a simili Baptismum producere gratiam ; sed penlate quæso , quomodo ibidem loquatur de efficacia qua Circumcisio producebat gratiam , scilicet ex fide , & non ex opere operato , ac virtute intrinseca , quippe quæ esset vacuum , & egenum elementum , & nihil ad perfectum , teste Apostolo , perduceret .

Juvat verba sancti Præsulis hic texere : "*Et sicut in Isaac , qui octavo suæ natiuitatis die circumcisus est , præcessit signaculum iustitiæ fidei ; & quoniam patris fidem imitatus est , secuta est in crescente ipsa iustitia , cujus signaculum in infante præcesserat : ita & in baptizatis infantibus præcessit regenerationis Sacramentum . " Observes velim Augustinum regenerationem tribuere fidei , quæ vel præcedebat , vel concomitabatur Circumcisionem , Baptismo vero secundum se spectato .*

Ad probationem distinguo : Sacramentum Circumcisionis per seipsum multum valebat ad excitandam fidem , concedo ; ad producendam gratiam ex vi sibi intrinseca , & ex opere operato , nego : nondum enim illud opus cujus virtute producebatur gratia , erat operatum , sed tantum fide apprehensum . Quid igitur habebat Circumcisio supra alia signa , considerate ; scilicet quod propter pactum Dei , ejusque promissionem promoveret Fideles ad credendum in Christum , ut huiusmodi fide justificarentur , propter hoc Gonetius hic Disp. 5. art. 2. pag. 161. col. 1. concedit Circumcisionem produxisse gratiam ex opere operato , non active quidem , sed passive , quatenus erat signaculum iustitiæ : Non igitur illam producebat , sed

per Christum producendam annuntiabat & significabat.

Replicari potest: Secundum multos Theologos, vel ipsa novæ legis Sacramenta producere gratiam solum moraliter, & tamen ex opere operato, tametsi illam caulent excitando fidem: Igitur eo ipso quo Circumcisio ex se stimulabat Fideles ad credendum, gratiam ex opere operato producebat.

Respondeo negando paritatem: Ratio discriminis non una est. I. Passio Christi jam peracta est: Igitur ex opere operato Sacramenta novæ legis gratiam conferunt. II. Virtutem Christi actu eadem recipiunt ad agendum, quia moventur ab eo ut causæ instrumentales, in quibus profuit virtus causæ principalis meritorie, scilicet Christi. III. Gratiam producunt, non excitando fidem, cum parvulus non sit capax eliciendi fidei actus, sed movendo Deum, ut intuitu meritum Christi, quæ continent, conferat gratiam, cum qua, modo non ponatur obex, necessariam habent connexionem; quæ quidem omnia non reperiuntur in Circumcisione. Addo cum sancto Thoma Sacramenta novæ legis, nedum moraliter, sed & physice producere gratiam ex opere operato, ut supra ostensum est.

Dices: Parvulus in veteri lege non poterat elicere actum fidei: Igitur Circumcisio in eo producebat gratiam ex opere operato, scilicet ipsiusmet Circumcisionis virtute.

Respondeo, quod parentes pro eo, & sacramenti Minister producebant fidei actum in iustitiam Christi, cujus, teste Scriptura, Circumcisio erat signaculum; hinc propter legem fides conjungi debebat Circumcisioni: Igitur, neque fides sola, neque Circumcisio sola, sed fides elicit, Circumcisio applicata, & iustitia Christi apprehensa justificabant puerum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Circumcisio habebat rationem Baptismatis pro masculis in veteri Lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat.

PRIMUM asserit Gregorius Magnus L. 4. Moral. cap. 1. his verbis: "Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit pro illis, qui de Abraham stirpe prodierant, Mysterium Circumcisionis." Ratio est, quia præludebat Baptismum,

& annexam habebat gratiæ promissionem, ut legitur Gen. 17.

Alterum caput patet ex definitione Concilii Florentini dicentis, nosstra Sacramenta in hoc differre a sacramentis veteris legis, in eo quod gratiam ex opere operato producant, e contra vero ista. Ratio in promptu est: Opus nondum erat in veteri lege operatum, scilicet Passio Christi: Igitur hujus legis Circumcisionis sacramentum non poterat vim ab ea habere gratiam producendi ex opere operato.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: SS. Patres nonnumquam Circumcisionem signum distinctionis vocant, sed hoc ut probent non producere gratiam ex opere operato, & virtute sibi intrinseca. Si reponas Agnum Paschalem; & sacrificia illos nominare sacramenta, nunquam vero Circumcisionem sacramentum, dico Circumcisionem, ex eo quod notius erat ab eis nominatam fuisse, videlicet ex signo distinctionis filiorum Abraham, sed non negant tamen gratiam ex opere operantis eam produxisse.

Secundo obicitur adversus secundam conclusionem. I. Circumcisio debebat peccatum originale, cum hac seclusa, perirent de populo Dei masculi, ut habetur Gen. 17. & hoc ipsum dicit S. Augustinus L. de nupt. & concup. c. 11. 20. Idem Augustinus L. 4. de Bapt. cap. 24. ait Circumcisionem per se valere ad justificandum hominem. III. Non potest dici Circumcisionem non a se, sed ex fide habuisse justificandam virtutem, cum parvuli actum fidei elicere non valerent.

Respondeo ad 1. Circumcisionem delevit peccatum originale ex opere operantis. Ad 2. ex se habuisse excitare fidem, sed non producere gratiam. Ad 3. Parentes parvulorum, vel Circumcisionis Ministrum eorum nomine & pro eis actum fidei in Christum venturum produxisse, sicque justificabantur ex opere operantis, videlicet in fide parentum.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Baptismus Joannis sit idem cum Baptismo Christi?

PUTABANT Pharisei cum populo Baptismum Ioannis esse de cœlo, adeoque esse ejusdem saltem efficaciz cum Baptismo Christi: contra quem errorem sic

CONCLUSIO.

Baptismus Joannis erat a Christi Baptismate distinctus.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

PRIMO: Joannis I. ipse Ioannes fecerit suum Baptisma. a Christi Baptismate, eo quod ipse solum in aqua, Christus vero in Spiritu sancto baptizaret: *Quia vidi, inquit, Spiritum descendentem quasi columbam de cœlo: & mansit super eum, & ego nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem; & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto.*

Secundo: Christi baptisma erat in nomine sanctissimæ Trinitatis, juxta illud Matth. 28. Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Nusquam vero Joannis, cum ipse dicat Ioan. 1. se nescire Christum. Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de cœlo: & mansit super eum, & ego nesciebam eum.

Tertio: Ephesii baptizati Ioannis Baptismate, rursum propter hujus Sacramenti insufficienciam Christi Baptismate tincti sunt: Sic enim habetur Act. 19. Factum est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratibus superioribus partibus veniret Ephesum, & inveniret quosdam Discipulos, dixitque ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes: ut illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus sanctus est, audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt, in Joannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Ioannes baptizavit Baptismo pœnitentiæ populum, dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu.

Boucat Theol. Tom. VII.

Secundo, ex sanctis Patribus.

PRIMO, ex Patribus Græcis, ita censet Origenes L. 5. in Epistolam ad Romanos exponens caput sextum. Gregorius Nazianzenus oratione in sancta lumina; Chrysostomus Hom. 12. & 12. Cyrillus Alexandrinus L. 2. in Ioan. c. 7. & inter alios Basilius L. 1. de Baptismo, & in oratione 13. exhortatoria, ad Baptismum, ubi sic loquitur: "Ioannes pœnitentiæ Baptismum prædicavit, Dominus autem adoptionis filiorum Baptisma longe excellentius annuntiat. Ergo &c. Secundo, ex Patribus Latinis, Tertullianus L. de Baptismo c. 10. sic loquitur: "Possimus quidem de Baptismo Ioannis existimare divinum quidem eum fuisse mandato, & potestate; ceterum humanum conditione; nihil enim cœlesse præstabat, sed cœlestibus præministrabat. Similia profert Hieronymus dialogo contra Luciferianos: "Ego, inquit, Ioannes, vos baptizo in aqua, ille vos baptizabit Spiritu sancto: Si autem ut cœlestis est ipse, non baptizavit in Spiritu, consequenter neque peccata dimisit. Ergo &c.

Inter omnes eminet Augustinus L. 5. de Bapt. cap. 9. ubi ex professo hanc tractat materiam, & variis probat rationibus Baptismum Ioannis esse prorsus a Baptismate Christi distinctum. 1. Quia Baptismus Ioannis non erat Christi Baptismus, sed a Christo, ipsi concessus. Sic loquitur pag. 59. col. 2. "Baptizatos enim a Paulo eos qui jam Baptismo Joannis baptizati fuissent, tegimus in Actibus Apostolorum; non ob aliud, nisi quia Ioannis Baptismus non fuit Christi Baptismus, sed Ioanni a Christo concessus, qui Ioannis proprie diceretur, sicut idem Ioannes dicit, Non potest homo accipere quicquam, nisi datum fuerit ei de cœlo. Et ne forsitan hoc sic a Deo Patre accipere videretur, ut a Filio non acciperet, de ipso Christus identidem loquens ait: Nos omnes de plenitudine ejus accepimus. Accipit autem hoc Ioannes, certæ dispensationis gratia, non diu mansurum, sed quantum satis esset ad parandum viam Domino, cuius eum esse præcursorem oportebat. 11. Quia baptizati a Ioanne indigebant ulterius a Christo baptizari, ex quo liquet Ioannis Baptisma non habuisse eandem cum Christi

fi Baptismate efficaciam. Ibidem pag. 60. Ioannes autem tali Baptismo prætingebat, quo accepto esset Baptisma etiam Dominicum necessarium, non ut illud reperatur, sed ut eis qui Baptismum Ioannis acceperant, etiam Christi Baptismum cui viam præparabat ille, traderetur. Si enim Christi humilitas commendanda non esset, nec Baptismo Ioannis opus esset. „ III. Quia Ioannis Baptisma finem non pertingebat, bene vero Christi, ibidem: „ Rursus, si in Ioanne finis esset, post Ioannis Baptisma Christi Baptismate opus non esset: Sed quia *finis legis Christus ad iustitiam omni credenti*, ab illo demonstratum est ad quem pergeretur; ad hunc cum perventum fuisset, permaneretur. Idem igitur Ioannes, & celsitudinem Domini prædicavit, cum eum sibi longe præposuit: & humilitatem, cum eum tamquam infimum baptizavit. Sed si . . . Ioannes dispensator fuisse putaretur, quo ipse Christus solus tinctus esset, quam Christi est quo Christiani tinguntur: & rursus si omnes prius Baptismo Ioannis, & deinde Christi baptizari oporteret, minus plenus, minusque perfectus Christi Baptismus merito videretur, quia non sufficeret ad salutem. „
Concinnant Patres Tridentini Sess. 7. can. 1. his verbis: Si quis dixerit Baptismum Ioannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi, anathema sit.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA hæc est: Sacramenta novæ legis essentialiter distinguuntur a sacramentis veteris legis, quippe quæ essent vacua & egena elementa; ex Apostolo ad Galat. 4. Illa vero, ait Florentinum, gratiam quam præcontinent, produciunt: Sed Baptismus Ioannis erat sacramentum veteris legis, cuius Ioannes erat ultimus Propheta, juxta illud Matt. 11. *Lex & Propheta usque ad Joannem*. Ergo &c.

Secunda: Sacramenta veteris legis non nisi ex opere operantis gratiam producebant, ut supra ostensum est; Sed Baptismus gratiam ex opere operato producit. Ergo &c.

Tertia: Figura non est ejusdem efficaciz cum veritate; alias non esset figura, sed ipsa veritas: Sed ex Patribus Baptismus Ioannis erat figura Baptismi Christi:

Igitur non poterat gratiam ex opere operato producere.

Quarta: Baptisma Joannis reiterari poterat, & hoc propter ejus insufficienciam; e contra vero Baptismus Christi. Igitur Baptismus Ioannis prorsus distinguebatur a Baptismate Christi. Probatur antecedens ex divo Thoma, qui hic quæst. 66. art. 9. in argumento *Sed contra*, ex professo docet Baptismum Christi non reiterari, juxta illud Ephesior. 4. *Una fides, unum Baptisma*. Tum in corpore sic probat Baptismum Christi non posse reiterari. „ Dicendum quod Baptismus iterari non potest. Primo quidem quia Baptismus est quædam spiritalis regeneratio, prout scilicet quis moritur veteri vitæ, & incipit novam vitam agere. „ Unde dicitur Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Unius autem non est nisi una generatio; & ideo non potest Baptismus iterari, sicut nec carnalis generatio. Unde Augustinus dicit super illud Ioan. 3. Numquid potest in ventre matris suæ iterato introire, & renasci? Sic tu, inquit, intellige nativitatem spiritus, quomodo intellexit Nicodemus nativitatem carnis; quomodo enim uterus non potest repeti, sic nec Baptismus. „

Pergit: „ Secundo, quia in morte Christi baptizamus, per quam morimur peccato, & resurgimus in novitatem vitæ; Christus autem semel tantum mortuus est, & ideo Baptismus iterari non debet: propter quod Hebr. 6. contra quosdam rebaptizari volentes dicitur: Rursus cruciungentes sibi metipsos Filium Dei. Ubi Glossa dicit, una Christi mors, unum baptisma consecravit. „

Subjicit: „ Tertio, quia Baptismus imprimat characterem qui est indelebilis, & cum quadam consecratione datur. „ Unde sicut aliæ consecrationes non iterantur in Ecclesia, ita nec Baptismus. Et hoc est quod Augustinus dicit in 2. contra Epistolam Parmeniani, quod character militaris non repetitur, & quod non minus hæret Sacramentum Christi, quam corporalis hæc nota, cum videamus nec apostatas carere baptismate, quibus tunc per poenitentiam redeuntibus, non restituitur. „

Denum ait: „ Quarto, quia Baptismus principaliter datur contra originale pec-

„eatum; & ideo sicut originale peccatum non iteratur, ita etiam nec Baptismus iteratur; quia ut dicitur Roman. 7. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic per unius iustitiam, in omnes homines in justificationem vitæ.”

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Obijciat: Ille Baptismus erat a Christi Baptismo indistinctus. Ergo &c. Probatur antecedens: I. Christus seipsum illi Sacramento subiecit, & illud recepit. II. Erat in remissionem peccatorum; habetur enim in Scriptura Marci 2. de Ioanne: *Prædicavit baptismum penitentiae in remissionem peccatorum.* Ergo &c.

Respondet negando antecedens. Ad primam probationem distinguo: Christus se subiecit Baptismo Ioannis ad humilitatis exemplum, concedo: propter ejus eminentiam supra saum Baptismum, nego. Ita August. ibidem pag. 59. “Quam ille humiliter ingressurus, & se humiliter sequentes ad excellentiam deducturus, sicut servis pedes lavit, ita servi baptismum tingi voluit; sicut enim se subiecit pedibus eorum quos ipse dirigebat, sic Ioannis muneri quod ipse donaverat: ut intelligerent omnes, quanto superbiæ sacrilegio quisque contemneret baptismum quod a Domino deberet accipere, quando ipse Dominus accipiet, quod servo ut proprium dare posset, ipse præstiterat.”

Ad secundam probationem similiter distinguo: Baptismus Ioannis erat in remissionem peccatorum ex opere operantis, concedo: ex opere operato sicut Baptismus Christi, nego. Solutio colligitur ex eodem Augustino ibidem pag. 60. “Quæro itaque, si baptismum Ioannis peccata dimittebantur, quid amplius præstare potuit baptismus Christi eis quos Apostolus Paulus post baptismum Ioannis Christi baptismum voluit baptizari? ... Quid ergo? Ioannes non erat in unitate, amicus ille sponsi, viæ Dominicæ præparator, & ipsius Domini baptizator? Quis hoc dementissimus dixerit? Quapropter quamquam ita credam baptizasse Ioannem in aqua penitentiae in remissionem peccatorum, ut ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata, reipsa vero in Domini baptismum id fieret: sicut resurrectio quæ expectatur

in finem, in nobis facta est, sicut dicit Apostolus, *Quia simul nos excitavit, & simul sedere fecit in caelestibus*; & idem dicit: *Spe enim salvi facti sumus*: nam & ipse Ioannes cum dicit: *Ego quidem baptizo vos in aqua penitentiae in remissionem peccatorum*: Dominum videns ait: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi*. Tamen ne quisque contendat etiam in baptismum Ioannis dimissa esse peccata, sed aliquam ampliore sanctificationem eis quos iussit Paulus Apostolus denuo baptizari, per baptismum Christi esse collatam, non ego pugnacher.”

Iussit: Ioannes pertinebat ad novam legem, erat enim Angelus spiritus, & præcurior præparans viam Domini. Igitur ejus baptismum eisdem erat efficacæ ac baptismum novæ legis. Confirmatur: Habebat Christum præsentem, ipsum demonstravit & confessus est; ergo sicut quando Petrus baptizavit ceteros Discipulos, vel alios ante passionem Christi, baptismum ab ipso collatum operabatur ex opere operato propter præsentiam Christi, ita & baptismus Ioannis.

Respondet distinguendo: Ioannes pertinebat ad novam legem: ut præcurior terminans veterem legem, illamque cum nova conjungens, concedo: ut membrum, subdistinguo: tanquam auctoritatem habens in lege nova, nego; ut servus illius, concedo. Ceterum occisus est ante Christum, adeoque in tempore quo nondum lex nova erat perfecte stabilita & promulgata. Ad confirmationem, nego paritatem; Petrus enim conferebat baptismum Christi, adeoque vim habens ex institutione Christi: quæ quidem conditio præter præsentiam requiritur.

In solis: Tertullianus Lib. de Bapt. c. 4. pag. 257. sic loquitur: “Nec quicquam refert inter eos quos Ioannes in Iordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit.” Ergo &c.

Respondet I. opponendo Tertullianum Tertulliano. II. Distinguendo: Nihil refert quoad materiam, an scilicet aqua fumatur vel in Iordane, vel in Tiberi, vel in alio flumine, concedo: nihil refert quoad formam & efficaciam, nego. Ad primum solum attendit Tertullianus.

Respondet: Baptismus Ioannis vi ablutionis remittebat peccata. Igitur ex opere operato. Probatur antecedens ex Patribus: Basilii Lib. de bapt. cap. 10. ait:

“ Baptismus Ioannis nullam prorsus faciebat ad gratiam Dei perveniendi dilationem; simul accesserat quis, & peccata sua quantumcumque & qualiacumque fuisset confessus, in Iordanis flumine baptizabatur, & confessim peccatorum remissionem accipiebat. „ Rursus Homil. 13. “ Baptisma, inquit, Ioannis exiit peccatis, baptisma Christi nos Christo familiares reddit; a peccato illud vocabat, istud cum Deo coniungit. „ Idem dicit Ambrosius Lib. 1. de Spiritu sancto c. 3. idem Cyrillus Ierosolymitanus catecheli myslagogica 2. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Baptismus Ioannis remittebat peccata ex opere operantis, & dispositive, concedo: formaliter & ex opere operato, nego. Primum solummodo volunt Patres; Basilus enim dicit baptismum Ioannis non habuisse ex se vim dandi Spiritum sanctum, & nos coniungendi cum Deo, ut habetur in secundo objectionis loco; vel ipse Cyrillus dicit non dedisse adoptionem filiorum Dei.

Insurgit: Baptismus Ioannis maiorem habebat efficaciam, quam opus operantis, scilicet actus virtutum; alias non fuisset sacramentum. Igitur operabatur ex opere operato.

Respondeo distinguendo maiorem: Habebat in ratione dispositionis, concedo: in ratione sacramenti, subdistinguo; præparatorie, concedo: formaliter efficaciter, nego. Sicut ergo calor ut octo excedit alias dispositiones, & attingit ultimam ignitionem, remanendo tamen semper in genere dispositionis; ita baptismus poenitentiae Ioannis erat ultima dispositio ad remissionem peccatorum, etiam aliquantulum in ratione sacramenti, quatenus movebat & excitabat ad poenitentiam quae peccata abstergerentur.

Perfisset: Baptisma quod Discipuli Christi contulerunt ante passionem, operabatur ex opere operato; sed illud erat baptisma Ioannis. Ergo &c. Probatur minor: Tertullianus Lib. de baptismo c. 12. pag. 260. loquendo de tempore ante Christi passionem, sic ait: “ Tingeabant Discipuli eius ut ministri, ut Ioannes ante præcursor, eodem baptismo Ioannis, ne quis alio putet, quia nec exerat alius nisi postea Christi, qui tunc utique a discipulis dari non poterat, „ utpote nondum adimpleta gloria Domi-

ni, nec instructa efficacia lavacri per passionem & resurrectionem.

Respondeo primo, Discipulos potuisse baptizare baptismo Ioannis; sed illud baptismum habuisset effectum tantum ex opere operantis.

Respondeo secundo, negando absolute minorem. Augustinus enim, & alii Patres asserunt Discipulos baptizasse solum baptismum Christi, qui quidem erat idem cum Ioannis baptismum materialiter; aqua enim erat in utroque, sed non formaliter.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptismus Ioannis erat a Christi Baptismo distinctus:

PRIMO: Sic habetur Matth. 28. ubi baptismus Christi in nomine sanctissimæ Trinitatis fieri commemoratur; Ioannes vero solum in aqua baptizabat, cum se nescire Christum asserat Ioannes. Rursus Act. 19. legitur Ephesios Ioannis baptismate tinctos tunc ignorasse Spiritum sanctum, quocirca Paulus eos Christi baptismate abluit.

Secundo: Sic propugnant & docent Patres, in primis Origenes Lib. 5. in Epistolam ad Romanos: Gregorius Nazianzenus Oratione in sancta lumina: Tertullianus Lib. de baptismo cap. 10. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos; Augustinus Lib. 5. de baptismo c. 9.

Tertio: Non una ratio hoc ipsum probat; namque baptisma Ioannis erat baptismatis Christi solum figura, & veteris legis sacramentum, adeoque prorsus a baptismate Christi distinctum. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tamen Christus Ioannis suscepit baptismum, non inde sequitur baptismum Ioannis a Christi baptismate non distingui, cum Dominus Iesus non ex necessitate, sed ut sanctificaret aquas, a Ioanne baptizari voluerit.

Secundo: Ioannes quidem tempore Christi floruit, adeoque ad novam legem quodammodo pertinebat, sed ut veterem terminans legem, & in nova auctoritatem non habens, cum occisus sit ab Herode,

rode, antequam lex Christi promulgetur.

Tertio: Ultro concedimus Baptismum Ioannis fuisse quidem in remissionem peccatorum, sed ex opere operantis; minime vero ex opere operato, cum Ephesii Ioannis Baptismate loti opus habuerint ipso Christi Baptismate, ut Mediatori incorporarentur.

ARTICULUS NONUS.

De Ministro Baptismi.

CERTUM est neminem posse seipsum baptizare, quia, inquit Innocentius III. interrogatus, an Iudeus qui seipsum immererat in aquam esset baptizatus? debet esse distinctio inter baptizatum & baptizantem; lex enim dicit: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, id est, baptizate.

Minister duplex est, alter solemnitatis & ordinarius, & ille est qui cum cæremoniis in conventu Ecclesiæ baptizat: alter extraordinarius, pro casu necessitatis, & est ille qui in quocumque loco ubi necessitas exigit, baptizat. Quæstio procedit de utroque; pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Episcopus est Minister ordinarius & solemnitatis Baptismi, sicut & Presbyter.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO ex Patribus: Tertullianus Lib. de Baptismo c. 17. dicit baptizandi jus habere summum Sacerdotem; qui est Episcopus, deinde Presbyteros. "Super", est, inquit, ad concludendum materiam, de observatione quoque dandi & accipiendi Baptismum commonescere; dandi quidem habet jus summus Sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ honorem, quo salva pax est."

S. Hilarius idem dicit in Psal. 67. ibi enim vocat officium sacerdotale, & Apostolicum, munus baptizandi. Idem Hieronymus, ut patet ex eiusdem verbis

in Dialogo adversus Luciferianos: "Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros baptizati sunt &c." idem Isidorus Lib. 3. de Bapt. cap. 18. ubi sic loquitur: "Non nisi in Ecclesia præpositis & in Evangelii lege fundatis licet baptizare." re. "Unde S. Carolus in actibus Ecclesiæ Mediolanensis part. 4. de Sacerdote ait, ipse novit sibi licere baptizare etiam præsentem Episcopo, intelligo de Parocho, cui ratione tituli hoc competit, postquam approbatus est ab Episcopo pro Parochia sua; ceteri enim Presbyteri non nisi ex ipsius commissione possunt, in quantum accipiunt subditos ab illo ad baptizandum; idem dic de ceteris Clericis. Ergo &c.

Secundo ex divo Thoma, qui hic q. 67. ex prolesso docet conclusionem articulo 2. his verbis: "Dicendum quod Sacerdotes ad hoc consecrantur ut Sacramentum corporis Christiificent, sicut supra dictum est. Illud autem est Sacramentum Ecclesiasticæ unitatis, secundum illud Apostoli 1. Cor. 10. Unus panis & unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane & de uno calice participamus. Per Baptismum autem aliquis fit particeps Ecclesiasticæ unitatis, unde & accipit jus ad mensam Domini accedendi, & ideo sicut ad Sacerdotem pertinet consecrare Eucharistiam, ad quod principaliter Sacerdotium ordinatur, ita ad proprium officium Sacerdotis pertinet baptizare; ejusdem enim videtur esse operari totum, & partem in toto disponere."

Tertio ratione: Episcopi & Presbyteri sunt ex officio suo dispensatores mysteriorum Dei, & habent potestatem expeditam & completam super corpus Christi mysticum. Igitur sunt ministri solemnitatis Baptismi. Solebant Episcopi quondam conferre Baptismum in diebus festis, maxime in vigilia Paschæ & Pentecostes; ita Theodoretus Lib. 2. Hist. Eccles. cap. 24. ubi refert Constantinum Magnum misisse vestem auream ad Macharium Ierosolymæ Episcopum, qua indutus solemniter baptizaret. Gregorius Magnus Lib. 1. Epist. 31. rogat Romanum Italiæ Exarchum, ut dimittat Episcopum Ravennæ, quia, inquit, multi infantes sine Baptismo moriuntur, id est sine Baptismo

ptismo solemn. Hincmarus Opusc. 5. refert morem antiquum baptizandi diebus festivis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Diaconus ex commissione potest baptizare solemniter.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura: Actuum cap. 8. legitur de Samaritanis, quod accepta fide per Diaconum Philippum, ab eo fuerint baptizati: *Philippus autem descendens in civitatem Samariam, predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe eius quae a Philippo dicebantur unanimiter audientes, & videntes signa quae faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exiit. Multi autem paralytici, & claudi curati sunt. Factum est ergo gaudium magnum in illa civitate. . . . Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon, & ipse credidit, & cum baptizatus esset adhaerebat Philippo. Videns etiam signa, & virtutes maximas fieri, stupens admirabatur.*

Ibidem habetur quod Eunuchus Reginae Candacis, baptizatus a Philippo gaudens in patriam redierit. Et ecce vir Aethiops Eunuchus potens Candacis Reginae Aethiopum, qui erat super omnes Gazas ejus, venerat adorare in Jerusalem, & revertebatur sedens supra currum suum, legensque Isaiam Prophetam. Dixit autem Spiritus Philippo: *Accede, & adjuuge te ad currum istum. Accurrens autem Philippus, audivit eum legentem Isaiam Prophetam, & dixit: Putas ne intelligis? Qui ait: Et quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi. . . . Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde licet. Et respondens, ait: Credo Filium Dei esse Jesum Christum. Et iussit stare currum, & descenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua, spiritus Domini raptus Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens.*

Secundo, ex Ecclesiae Doctoribus.

TERTULLIANUS loco in praecedenti conclusione citato Diaconibus post Episcopum, & Presbyterum jus in Baptismum adscribit. Necnon & sanctus Hieronymus, qui Dial. adversus Luciferianos haec scribit: "Inde venit ut sine Episcopi iussione neque Presbyter, neque Diaconus, jus habeant baptizandi."

His adde divum Thomam: sic enim confirmat nostram conclusionem q. 67. art. 1. "Sed contra est quod Gelasius Papa dicit & habetur in decreto 3. distinct. Diaconos propriam constitutionem observare mensuram, & infra. Absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi praedictis ordinibus fortasse longius constitutis, necessitas extrema compellat." Rursus in corpore: "Dicendum, quod sicut ecclesiarum ordinum proprietates, & eorum officia ex eorum nominibus accipiuntur, ut Dion. dicit 7. cap. ecclesiast. Hier. ita etiam ex nominibus ecclesiasticorum Ordinum accipi potest quid ad unumquemque pertineat ordinem." Dicuntur autem Diaconi, quasi Ministri."

Tertio, ratione: Diaconus ex officio legit Evangelium, offert cum Sacerdote Sacrificium, porrigit sacram Eucharistiam, praedicat verbum Dei, & sola etiam induitur: Igitur potest solemniter baptizare; quandoquidem omnia requisita habet, & offert sacrificium quod est aliquid saltem aequaliter solemne ac baptizare. Notandum tamen quod non possit chrismare sicut Episcopi olim vulgo faciebant; dando enim Baptismum, dabant & Eucharistiam; hinc tria illa Sacramenta pertinebant ad eandem solemnitatem.

CONCLUSIO TERTIA.

Minister extraordinarius pro casu necessitatis est omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, ex Scriptura: Exodi 4. Sephora circumcidit filium suum, Circumcisio autem rationem Baptismi pro masculis tunc obtinebat: Igitur etiam mulier

lier potest baptizare, immo & quandoque etiam saltem in occulto predicare, legitur enim Actuum 18. quod Priscilla intruxerit Apollonem de fide.

Secundo, ex Conciliis: Id determinat Lateranense 4. sub Innocentio III. capite *Firmiter*, & Eugenius IV. in decreto unionis sic loquitur: "In casu necessitatis non solum Sacerdos, & Diaconus; sed etiam Laicus, vel mulier, immo Paganus & Hæreticus baptizare possunt." Ergo &c.

Tertio, ex Patribus: Tertullianus libro de Baptismo cap. 17. ait: "Sufficit, scilicet in necessitatibus utaris, sicuti, aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit. Tunc enim constantia succurrentis excipitur cum urget circumstantia periclitandi."

Idem dicit Hieronymus contra Luciferianos: "Baptizare, si necessitas cogat, scimus etiam licere laicis." Tum Gelasius Papa in Epistola ad universos Episcopos c. 9. "Quod & Laicis, inquit, de Baptismate necessitatis dato, Fidelibus plerumque permittitur, ne quibusquam sine remedio salutari de sæculo evocetur." Ergo &c. Unde sanctus Augustinus libro de unico Baptismo cap. 53. postquam dubius mansit circa hanc praxim sic concludit: "Si quis urgeret, ut dicerem, quod ipse sentirem; si eo modo affectus essem, quo eram cum ista dictarem, nequaquam dubitarem habere eos Baptisma qui ubicumque, & a quibuscumque, illud Evangelicis verbis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide exceperint."

Quarto, ex consuetudine Ecclesiæ firmata in Nicæno, & aliis Conciliis recipiendi Baptisma Hæreticorum modo verbis Evangelicis esset datum; multi autem Marcionitæ & alii permittebant mulieribus baptizare; Igitur licitum est in necessitatis casu cuicumque baptizare.

Quinto, ex Jure Canonico: Isidorus L. 2. de divinis officiis capite 24. cujus verba referuntur canone constat dist. 4. Joan. VIII. ut habetur canonæ ad limina causa 3. q. 2. docent conclusionem.

Sexto, ex D. Thoma hic q. 67. art. 3. ubi idem docet. "De Laicis quidem in arg. *sed contra* ait: Gelasius Papa, inquit, & Isidorus dicunt, quod baptizare necessitate imminente Laici Christianis plerumque conceditur. Rursus in corp. Dicendum, quod ad miseri-

cordiam ejus qui vult omnes homines salvos fieri, pertinet, ut in his quos sunt de necessitate salutis, homo de facili remedium inveniat. Inter omnia autem Sacramenta maximè necessitatis est Baptismus, qui est regeneratio hominis in vitam spiritualem: quia poe- ris aliter omnino subveniri non potest: & adulti non possunt aliter quam per Baptismum plenam remissionem consequi, & quantum ad culpam, & quantum ad poenam, & ideo ut homo circa remedium tam necessarium defectum pati non possit, institutum est, ut & materia Baptismi sit communis, scilicet aqua, quæ a quolibet de facili haberi potest, & Minister Baptismi etiam sit quicumque non ordinatus, ne propter defectum Baptismi, homo salutis suæ dispendium patiatur.

Mulieribus etiam D. Thomas eandem potestatem in casu necessitatis concedi asserit art. 4. in argumento *sed contra*, ubi ita loquitur: "Urbanus Papa dicit, & habetur in Decreto 30. q. 3. Super quibus consuluit nos tua dilectio, hoc videtur nobis hac sententia respondendum, ut Baptismus sit, si instante necessitate, femina puerum in nomine sanctæ Trinitatis, baptizaverit." Rursus in corp. art. "Dicendum, quod Christus est qui principaliter baptizat, secundum illud Joan. 1. Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem, hic est qui baptizat. Dicitur autem Colossi. 3. quod in Christo non est masculus, & femina. Et ideo sicut masculus laicus potest baptizare quasi Minister Christi, ita etiam & femina. Quia tamen caput mulieris est vir, & caput viri est Christus, ut dicitur 1. Cor. 12. non debet mulier baptizare, si adit, copia viri: sicut nec Laicus præsentem Clerico, nec Clericus præsentem Sacerdote, qui tamen potest baptizare præsentem Episcopo; eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis."

Denum vel ipsos Paganos in necessitate posse baptizare. Sanctus Doctor in arg. *sed contra* ibidem art. 5. propugnat: "Isidorus dicit, Romanus Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, licet Paganus sit qui baptizat; sed ille qui est baptizatus, non dicitur Paganus, ergo etiam non baptizatus potest conferre Sacramentum Baptismi."

Tum in corpore art. "Dicendum, quod, hanc quæstionem Augustinus indeterminatam reliquit. Dicit enim in 2. contra Epistolam Parmeniani: hæc quidem alia quæstio est, utrum & ab his qui numquam fuerunt Christiani, possit Baptismus dari: nec aliquid temere inde affirmandum est, sine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei sufficit. Postmodum vero per Ecclesiam determinatum est, quod non baptizati sive sint Judæi, sive Pagani, possunt sacramentum Baptismi conferre, dummodo in forma Ecclesiæ baptizent. Unde Nicolaus Papa respondet de consecr. dist. 4. ad Consul. Bulgar. cap. 3. A quodam Judæo nescitis, utrum Christiano an Pagano, multos in patria vestra asseritis baptizatos: & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, rebaptizari non debent: si autem forma Ecclesiæ non fuerit observata, sacramentum Baptismi non confertur. Et sic intelligendum est, quod Gregorius secundus scribit Bonifacio Episcopo: Quos a Pagani baptizatos esse asseruisti, scilicet Ecclesiæ forma non servata, ut de novo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus: Et hujus ratio est, quia sicut ex parte materiarum, quantum ad necessitatem Sacramenti, sufficit quæcumque aqua, ita etiam sufficit ex parte Ministrum quicumque homo. Et ideo etiam non baptizatus, in articulo necessitatis baptizare potest. Idem habetur libro Capitularium c. 6.

Septimo ratione: Baptismus est absolutæ necessitatis ad salutem, & præterea vult Deus omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem sui venire: Igitur convenit quemlibet posse baptizare in necessitate, alias multi obique sua culpa perirent, nec fructum redemptionis perciperent; quod est contra Apostolum dicentem 1. Tim. 2. *Omnes homines vult salvos fieri.*

Hæc tamen regula observanda est, quod mulier non baptizet prætente viro: Pagani, prætente Catholico.

Juvat nunc referre quæ Catechismus Rom. de his momentis dicit n. 23. "Iam vero ait, a quibus Ministris hoc Sacramentum conficiatur, non utiliter modo, sed necessario tradendum videtur: Tum ut ii, quibus præcipue hoc mu-

nus commissum est, illud sancte, & religiose curare studeant: tum ut ne quis tamquam fines suos egressus, in alienam possessionem intempessive ingrediat, vel superbe irrumpat; cum in omnibus ordinem servandum esse Apostoli admoneat. Doceantur igitur Fideles, triplicem esse eorum ordinem: ac in primo quidem Episcopos, & Sacerdotes collocandos esse, quibus datum est ut jure suo, non extraordinaria aliqua potestate, hoc munus exercent. Iis enim in Apostolis præceptum est a Domino: *Euntes baptizate*; quamvis Episcopi, ne graviorem illam docendi populi curam deserere cogentur, Baptismi ministerium Sacerdotibus relinquere soliti essent. Quod vero Sacerdotes jure suo hanc functionem exercent, ita ut prætente etiam Episcopo, ministrare Baptismum possint, ex doctrina Patrum, & usu Ecclesiæ constat, nam cum ad Eucharistiam consecrandam instituti sint, quæ est pacis & unitatis Sacramentum; consentaneum fuit, potestatem iis dari omnia illa administrandi, per quæ necessario hujus pacis, & unitatis quilibet participes fieri posset. Quod si aliquando Patres Sacerdotibus, sine Episcopi venia; baptizandi jus permittum non esse dixerunt, id de eo Baptismo, qui certis anni diebus solemnibus cæremoniis administrari consueverat, intelligendum videtur. Secundum Ministrorum locum obtinent Diaconi; quibus sine Episcopi, aut Sacerdotis concessu, non licere hoc Sacramentum administrare, plurima SS. Patrum decreta testantur. Extremus ordo illorum est, qui cogente necessitate, sine solemnibus cæremoniis baptizare possunt: quo in numero sunt omnes, etiam de populo, sive mares, sive femina; quæcumque illi sectam profiteantur: nam & Judæis quoque, & infidelibus & Hæreticis, cum necessitas cogit, hoc munus permittum est; si tamen id efficere propositum eis fuerit, quod Ecclesia Catholica in eo administrationis genere efficit. Hæc autem cum multa veterum Patrum, & Conciliorum decreta confirmant, tum vero a sacra Tridentina Synodo anathema in eos sancitum est, qui dicere audeant, Baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cum inten-

„tione faciendi quod facit Ecclesia, non
 „esse verum Baptismum. „
 „Tum num. 25. sic pergit: „Neque vero
 „hoc munus ita omnibus promiscue per-
 „missum esse, Fideles arbitrentur, quin
 „ordinem aliquem Ministrorum institue-
 „re maxime deceat. Mulier enim, si
 „mares adiungit, Laicus item praesente
 „Clerico, tum Clericus coram Sacerdo-
 „te, Baptismi administrationem sibi su-
 „mere non debent. Quamquam obse-
 „trices, quae baptizare consueverunt, im-
 „probandae non sunt, si interdum praesente
 „aliquo viro, qui huius Sacramenti
 „conficiendi minime peritus sit, quod
 „alias viri magis proprium officium vi-
 „deretur, ipsae exequantur. „

*Quaerit, Utrum plures simul unum ho-
 minem possint baptizare?*

Respondet D. Thomas hic qu. 67. art. 6.
 in arg. *sed contra*: „Unius agentis est una
 „actio. Si ergo plures unum baptiza-
 „rent, videretur sequi, quod essent plu-
 „res Baptismi: quod est contra id quod
 „dicitur Ephes. 4. una fides, unum Ba-
 „ptisma. „

Idem confirmat in corpore ejusdem arti-
 culi: „Dicendum, quod Sacramentum
 „Baptismi praecipue habet virtutem ex
 „forma quam Apostolus nominat ver-
 „bum vitae, Ephes. 5. & ideo conside-
 „rare oportet, si plures simul unum ba-
 „ptizarent, qua forma uterentur. Si enim
 „dicerent, Nos te baptizamus in nomine
 „Patris, & Filii, & Spiritus sancti, di-
 „cunt quidam, quod non conferretur Sa-
 „cramentum Baptismi, eo quod non ser-
 „uaretur forma Ecclesiae, quae sic habet,
 „Ego te baptizo in nomine Patris, &
 „Filii, & Spiritus sancti; sed hoc exclu-
 „ditur per formam baptizandi, quauit
 „Ecclesia Graecorum: possunt enim di-
 „cere, Baptizatur servus Christi N. in
 „nomine patris, & Filii, & Spiritus san-
 „cti, &c. sub qua forma Graeci Bap-
 „tismum suscipiunt: quae tamen forma
 „multo magis dissimilis est formae qua
 „nos utimur, quam si dicatur, Nos te
 „baptizamus: sed considerandum est,
 „quod ex tali forma, te baptizamus, ex-
 „primitur talis intentio, quod plures
 „convenient ad unum Baptismum confe-
 „rendum. Quod quidem videtur esse con-
 „tra rationem ministerii: homo enim
 „non baptizat, nisi ut Minister Christi,
 „& vicem ejus gerens. Unde sicut unus
 „est Christus, ita oportet esse unum Mi-

„nistrum, qui Christum repraesentat: pro-
 „pter quod signanter Apostolus dicit,
 „Ephes. 4. Unus Dominus, una fides,
 „unum Baptisma. Et ideo contraria in-
 „tentio videtur excludere Baptismi sa-
 „cramentum. Si vero uterque diceret,
 „Ego te baptizo in nomine Patris, &
 „Filii, & Spiritus sancti, uterque expri-
 „meret suam intentionem, quavis sin-
 „gulariter Baptismum conferret. Quod
 „posset contingere in eo casu, in quo
 „contentiose uterque aliquem baptizare
 „conaretur. Et tunc manifestum est,
 „quod ille, qui prius verba proferret,
 „daret Baptismi sacramentum: alius ve-
 „ro quantumcumque jus baptizandi ha-
 „beret, nihil faceret: & si verba pro-
 „nuntiare praesumeret, esset puniendus
 „tamquam rebaptizator. Si autem om-
 „nino simul ambo verba proferrent, &
 „hominem immergerent, aut asperge-
 „rent, essent puniendi de inordinatione
 „do baptizandi, & non de iteratione
 „Baptismi: quia uterque intenderet non
 „baptizatum baptizare, & uterque quan-
 „tum est in se baptizare. Nec traderent
 „aliud, & aliud sacramentum, sed Chri-
 „stus qui est unus interius baptizans,
 „unum Sacramentum per utrumque con-
 „ferret. „

*Solvuntur objectiones contra tertiam
 conclusionem.*

OBJECIES: Christus his verbis: *En-
 tes ergo docete ... baptizantes &c.* loquitur
 solum ad Sacerdotes: Igitur soli possunt
 baptizare. Confirmatur: excepto Matrimo-
 nio, soli Sacerdotes ministrant alia Sa-
 cramenta: Ergo idem dicendum pro Ba-
 ptismo.

Respondet in genere ad omnes auctorita-
 tes distinguendo: Solus Sacerdos est Mi-
 nister ordinarius, & extra casum neces-
 sitatis, concedo: extraordinarius, & in
 casu necessitatis, nego. Vel aliter: Solus
 est Minister solemnitatis, concedo. Pri-
 vatus, nego. Ad auctoritatem distinguo,
 Et Christus constituit Ministros ordina-
 rios, concedo; Legislator enim instituen-
 do aliquid, vulgo loquitur solum de lege
 communi: & loquitur de Ministris extra-
 ordinariis, nego. Ad confirmationem ne-
 go paritatem, cum enim cetera Sacra-
 menta non sint ejusdem necessitatis cum
 Baptismo, habent solos Sacerdotes pro
 Ministris, eam propter rationem dantur
 sem-

semper solemniter, adeoque hoc munus solis competit Sacerdotibus; at vero Baptismus in casu necessitatis datur privatum, & sine cæremoniis.

Inflabis : Eucharistia, & Pœnitentia sunt etiam absolute ad salutem necessaria, juxta illud Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c.* Et illud Luc. 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis* : Atqui, non obstante hac necessitate, soli Sacerdotes possunt conferre Pœnitentiam, & Eucharistiam : Igitur & Baptismus : Confirmatur : Baptismus pertinet ad officium sacerdotale ut Eucharistia, & Confirmatio. II. Est quid majus quam sacramentalia : sed solus Sacerdos potest conficere sacramentalia v.g. aquam benedictam : Igitur & solus potest conferre Baptismus.

Respondeo negando Eucharistiam, & Pœnitentiam esse ejusdem simpliciter necessitatis cum Baptismo, quia vora Eucharistia, & Pœnitentia suppleant pro ipsis ; unde non est paritas, quandoquidem votum non supplet pro pueris, sunt enim voti emitendi incapaces. Quid plura adjiciam, Eucharistia est sacramentorum consummatio, Pœnitentia vero totius salutis adultorum fundamentum, hinc Sacerdotibus ex jure & officio incumbit & peccatores reconciliare, & reconciliatos divina Eucharistia alimonia cibare.

Ad primam confirmationem distinguo : Baptismus extra necessitatis casum ad officium sacerdotale spectat, concedo : Posita necessitate & deficiente Sacerdote, vel alio de Clero, nego : Hac enim facta hypothefi dispensat Ecclesia, ut quilibet præsens cujuscumque aut status, aut sexus, id faciat.

Ad alteram confirmationem utique distinguo : Baptismus est quid sacramentalibus majus, & majoris simul necessitatis, concedo : secus, nego. Quia igitur, secluso Baptismo, actum est de salute pueri, licetum est unicuique in necessitatis casu baptizare.

Inflabis : 1. Corinth. 14. habetur : *Mulieres in Ecclesiis taceant*. Igitur mulier non debet baptizari. Hoc ipsum statuitur Lib. 3. Const. Apost. can. 10. " Immo neque Laico permittimus facere aliquod opus sacerdotale, ut sacrificium, aut Baptismus, &c., Sic docet Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 17. & in probationem affert sententiam Apostoli mox laudatam, qua quidem S. Paulus præcipit

mulieribus ut in Ecclesiis taceant : sic Epiphanius, qui Hær. 42. increpat Marcionitas, Colliridianos, & Pepuzianos, eo quod permitterent mulieribus tingere infantes. Concilium Carthaginense 4. prohibet etiam mulieribus baptizare can. 100. " *Mulier, ait,* in Ecclesia baptizare non præsumat.

Respondeo ut supra juxta solutionem generalem. Ad Apostolum dico, loqui de lege ordinaria, quæ nonnumquam fuscipit exceptionem, cum ipse Act. 18. approbet Priscillam, quæ una cum Aquila sponso suo Apollonem jam credentem de fide Incarnationis fundatius edocuerat.

Ad auctoritatem ex Lib. 3. Const. excerptam eadem est responsio, cum vel ista verba, *solos Episcopos, ministrantibus Diaconis*, subindigent sermonem ibi esse de Baptismo solemniter dato.

Idem respondetur ad Tertullianum ; eo quippe loci quamdam increpat mulierem quod & docendi, & tingendi in conventu Ecclesiæ potestatem non sine magna temeritate usurparet. Quod autem hic sit Tertulliani sensus, ex ipsis verbis liquet. Loco citato pag. 263. primum nominat Baptismi Ministros, videlicet Episcopum, Presbyterum, Diaconum vero ex commissione, tum pro necessitate quolibet cujuscumque sexus & conditionis, ita ut extra necessitatis casum nullus laicus aut laica audeat baptizare, immo & solemniter vel in isto casu. Tum subdit : " Sufficiat scilicet, in necessitatibus ut utaris, sicuti aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit. " Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cum urget circumstantia periclitantis. Quoniam reus erit peritici hominis, si superederit præstare quod libere potuit. Petulantia autem mulieris quæ usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet : nisi si quæ nova bestia evenerit similis pristinæ : ut quemadmodum illa Baptismus auferebat, ita aliqua per se cum conferrat. Quod si quæ Paulo perperam adscripta sunt, ad licentiam mulierum docendi, tingendique defendunt; sciant in Asia Presbyterum, qui eam Scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco decessisse. Quam enim fidei proximum videretur ut in docendi & tingendi daretur feminæ potestatem, qui ne dicere quidem constanter mulieri permisit.

In eodem prorsus sensu explicandus est Epiphanius, nam Marcionitæ, Collyridiani & Pepuziani permittebant mulieribus baptizare solemmniter in conventu Ecclesiæ. Idem est Canonis Carthaginensis sensus, quem subindigitant ista verba: *In Ecclesia baptizare non presumat.* In Ecclesia, hoc est solemmniter & in conventu Ecclesiæ. Hunc canonem sic explicat Binius in notis ad illud Concilium pag. 557. "Intellige, ait, Sacerdotibus aut Clericis præsentibus, ut patet can. præced. vel etiam extra calum necessitatis, ut citant & exponunt hunc canonem Petrus Lombardus 4. Lib. Sent. dist. 6. Gratianus can. *Mulier*, dist. 4. de consecr. "

Instabis: Plures canones videntur negare Paganis licentiam baptizandi etiam in necessitate: Ergo &c. Probatur antecedens: Canon quos a Paganis dist. 4. qui Gregorii II. ad Bonifacium sic habet: "Quos a Paganis baptizatos esse asserui, si, ut denuo baptizes in nomine sanctissimæ Trinitatis mandamus. " Idem habetur Lib. 3. Capitulariorum cap. 41. Idem in Concilio Eliberitano; vult enim ut iis ex Laicis, quibus concedit baptizandi facultatem I. In iustitia quam in Baptismo receperunt, sine labe vixerint. II. Ne sint bigami: " Peregre navigantes ait can. 38. aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem, qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum. " Ergo &c.

Respondeo primo, opponendo auctoritatem auctoritati, & canones canonibus: Et licet aliqua concilia particularia, vel etiam aliqui Patres contrarium sentiant, prævalet traditio & constitutio Ecclesiæ.

Respondeo secundo, distinguendo: Gregorius jubet rebaptizare, quia Pagani illi de quibus fit mentio non observaverunt formam Evangelicam, concedo; & hoc patet ex hoc, quod jubet rebaptizari pueros in nomine sanctissimæ Trinitatis: mandat rebaptizare præcise quia Pagani baptizaverant, nego.

Respondeo secundo ad eandem difficultatem, canonem esse suspectum, & non fideliter referri: Canon enim si quis per ignorantiam ordinetur causa 1. q. 1. tantum ex Isidoro Lib. 5. Capitulariorum, c. 94. vel etiam Lib. 4. c. 100. citatur,

& tamen in operibus Isidori non invenitur. Præterea ille canon idem videtur esse cum canone: *Si quis Presbyter*, qui refertur absque clausula ista, *ut omnes quos prius baptizavit rebaptizentur.* In libro 2. Decretalium titulo 42. ab Innocentio III. canone *Unicus*; ab ipso Gratiano causa prima quæstione 1. Denique Antonius Augustus in notis ad primam compilationem decretalium, dicit illam clausulam omissam esse a Bernardo Papiensi, & a sancto Raimundo.

Respondeo ad Concilium Eliberitanum distinguendo: Et exigit laicum iustitia ornatum & non bigamum, in hypothese quod sit hujusmodi viri copia, concedo: Et excludit tum impium, tum bigamum si non sit alius, nego. Sic interpretatur canonem 38. Synodi Elib. doctissimus Albalpineus in notis ad istud Concilium: "Hujus Canonis sensus est, inquit, si cui Cathecumeno, terra vel mari certo occumbendum sit: posse eum a laico sacro fonte ablui, si copia Sacerdotis non sit, neque vero canon ille nisi sola Cathecumeni necessitate commovetur, hoc est, non ait si in morte Cathecumeni, unus laicus tantum adesse videatur, immo contra subintelligi vult, si plures laici tali tempore non defuerint, tum statui omnino vult unus ut e laicis qui nondum penitentiam exolverit, neque bigamus fuerit, baptizet: idque ob eam rem, quod neque Sacerdotes penitentiam peragere, neque ea perfecta absolutaque ad id eligi, neque bigami esse poterant, quas quidem conditiones in uno laico qui baptizet, requirit ille canon, quod eomodo sit Sacerdotis partes astutus; si tamen tunc temporis intervenisset bigamus unus tantum idemque penitens, canon ille decrevisset, vel si omnia illa impedimenta sese obtulissent, ab eo potuisset sacrum Baptisma conferri. "

Instabis: Tertullianus & Hieronymus ideo concedunt Laicis fidelibus baptizandi potestatem, quia habent & Baptismum, & Spiritum sanctum: Sed Pagani non habent: Ergo ex illis Doctoribus non possunt baptizare.

Respondeo ut supra. Licet enim quidam Patre sde hoc videantur dubitare, cum plures alii id propugnent, & Ecclesia hoc ipsum determinaverit: dicendum est Paganum in necessitatis casu posse sacrum Baptisma conferre.

Respondeo secundo, distinguendo: Et rationes, tum Tertulliani, tum Hieronymi probant solum Fideles convenientius assumi ad baptizandum, concedo: solos assumi posse, etiam in casu necessitatis, nego.

Ad probationem distinguo: Pagani non habent Spiritum sanctum habitualiter, & radicaliter, concedo: transseunter, & per modum motus & impressionis, nego. Possunt moveri ab Ecclesia, quæ, inquit Augustinus, quandoque utitur utero alieno ad gignendos filios. Sic Spiritus sanctus assumpsit Caiphæ pectus virum ad prophetandum. Nonne Sacerdotes impii carent Spiritu sancto, & tamen vere faciunt Sacramenta? Quidni igitur & Pagani in necessitate possent infantem tingere?

Repones: Ipse Ang. abnegat Paganis baptizandi facultatem. Igitur ea fuit tunc temporis traditio neminem præter Clericum posse baptizare. Probatur antecedens: Sanctus Doctor dubitat num vel ipse laicus fidelis non peccet, cum infante necessitate compulsus tingit. Sed si laicus tamen fidelis & necessitate compulsus peccat baptizando, ut ait Augustinus, a fortiori juxta sancti Præfatis doctrinam Paganus etiam in necessitate casu non potest baptizare: Ergo &c. Probatur major; sanctus Doctor sic loquitur libro 2. contra Epist. Parmeniani cap. 13. pag. 19. "Quamquam etsi laicus aliquis, pereunti dederit necessitate compulsus, quod cum ipse acciperet, dandum esse, addidit, nescio an pie quisquam dixerit esse repetendum. Immo non audeat definire an laicus qui, urgente necessitate, baptizat, saltem venialiter, aut nullo modo peccet: "Si autem, inquit, necessitas urget, aut nullum, aut veniale delictum est."

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Dubitat Augustinus num ipse laicus non peccet tingendo infantem, si sufficiens non facta sit ad Sacerdotem accersendum diligentia, concedo: tunc enim est alieni juris usurpatio quæ citra peccatum non exercetur; si facta sit, nego. S. Doctor est sui ipsius interpres, cum dicat in necessitate vel nullum, vel ad summum veniale peccatum esse; nullum quidem, si diligentia ad conquirendum pro Baptismo conferendo Sacerdotem facta sit; veniale vero, si factis exacta non appareat. Tum concludit

Baptisma in utroque casu valere, tamen si non sit licitum, cum abique negotio potest advocari ad tingendum Sacerdos. Igitur non manet circa hujusmodi questionem anceps & dubius. Ecce S. Doctoris subsequencia verba: "Nulla enim, co- gente necessitate si fiat, alieni muneris, usurpatio est; si autem necessitas urgeat, aut nullum, aut veniale delictum est. Sed etsi nulla necessitate usurpetur, & a quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit non potest dici non datum, quamvis recte dici possit illicite datum."

Quæres, Utrum in Baptismo requiratur aliquis qui baptizatum levet de sacro fonte?

Respondeo affirmative; & probatur assertio primo ex sanctis Patribus, qui susceutores puerorum variis nominibus appellant. Iulianus q. 56. ad Orthodoxos vocat eos *παρθενοειδεις*, id est, effœrentes; Tertullianus de Baptismo cap. 18. *Sponsoribus*: Augustinus sermone 215. de tempore *Fidejussores*: Hyginus Papa can. in *Catechismo*, de consecr. dist. 4. *Patrinos*: & Synodus Moguntina can. 27. *Compadres*, jubetque illos veluti filios suos spirituales in fide instituere.

Secundo ex sancto Thoma, qui hic q. 67. art. 7. in argum. *Sed contra*, in testimonium alicuius Dionysii cap. 2. de Eccle. Hierarchia dicentem, quod: "Sacerdotes, assumentes baptizatum, tradunt eum, ad educationem susceptorum & duci." In corpore vero articuli sic respondet: "Dicendum, quod spiritualis regeneratio quæ fit per Baptismum, assimilatur quodam modo generationi carnali: unde dicitur 1. Petr. 2. Sicut modo geniti infantes rationabiles & sine dolo, hæc concupiscite. In generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice & pedagogo; unde & in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis & pedagogi, informando & instruendo eum ut novitium in fide, de his quæ pertinent ad fidem & vitam Christianam. Ad quod Prælati Ecclesie vacare non possunt, circa communem curam populi occupati; parvuli enim & novitii indigent speciali cura præter communem, & ideo requiritur quod aliquis suscipiat, baptizatum de sacro fonte, quasi in suam instructionem & tutelam; & hoc est quod Dionysius di-

„ cit

„cit ultimo capite Eccles. Hier. Divinis nostris ducibus, id est Apostolis, ad mentem venit & visum est suscipere infantes, secundum illum sanctum modum, quod naturales pueri parentes traderent puerum cuidam docto in divinis pedagogo, & reliquum sub ipso puer ageret, sicut sub divino Patre & saluationis sanctæ susceptore. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Episcopus & Presbyter sunt Ministri ordinarii Baptismi: Diaconi, ex commissione: Extraordinarii, Laici cuiuscumque sexû & ætatis.

PRIMA PARS constat ex Patribus: Sic enim docent Hilarius in Pl. 67. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos, Ildorus Lib. 2. de officiis c. 24. Ratio divi Thomæ hic q. 67. art. 2. est, quod Episcopus & Presbyter habeant potestatem super corpus Christi verum, adeoque & super mysticum, & hoc patet ex ipsa traditione & Conciliis.

Alterâ pars expresse habetur Aët. 8. ibi enim legitur Philippum Diaconum baptizasse Samaritanæ cives, tum & Eunuchum Æthyopum potentem Candacis Reginae. Suffragantur Ecclesiæ Doctores, ut Tertullianus Lib. de Baptismo cap. 17. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos. Ratio est: Diaconus ex officio legit Evangelium, & offert cum Sacerdote sacrificium. Igitur ex commissione saltem potest baptizare. Sic docet divus Thomas ibidem art. 1.

Tertiâ pars a sanctis Doctoribus utrique propugnatur, maxime a Gelasio Papa Epist. ad universos Episcopos c. 9. ab Augustino Lib. de unico Baptismo c. 53. a divo Thoma hic q. 67. art. 3. & 4. Ratio hæc est, quia Baptismus est absolute ad salutem necessarius: cum autem Deus non deficiat in necessariis, & impossibilia non jubeat, convenit quemcumque in necessitate posse baptizare.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Christus Dominus solos Sacerdotes miserit & ad docendum, & ad baptizandum, non inde sequitur hanc legem non suscipere exceptionem

Boucat Theol. Tom. VII.

in casu necessitatis; hoc ipsum exigit bonitas Creatoris, hoc & misericordia Redemptoris.

Secundo: Non eodem modo ratiocinandum est de Baptismo, sicut de Eucharistia & Pœnitentiæ sacramentis; sacrum enim lavacrum non potest per votum suppleri in infantibus, bene vero tum Pœnitentiæ, tum Eucharistiæ quæ spectant adultos.

Tertio: Neque vero quidquam ab hac veritate detrahunt Concilia & Patres; nam dum a ministris Baptismi excludunt laicos & mulieres, loquuntur de ministris solemnitate.

ARTICULUS DECIMUS.

De Baptismi Subiecto.

QUESTIO procedit de pueris Fidei, de pueris infidelium, & de adultis; quæ quidem capita speciales habent difficultates, adeoque & separatim discutiendæ. Unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum Pueri sint baptizandi?

PRIMO, contrarium propugnare duodecimo sæculo Vvaldenes, juxta illud Ermengardi, opus. c. 18. contra illos, in quo hæc scribit: "Dicunt etiam Hæretici, quod nulli, nisi proprio ore & corde hoc sacramentum petat, potest prodesse. Inde adducentes hunc errorem, quod parvulis Baptismus aquæ, nihil prosit. " Contra quos sit

CONCLUSIO.

Pueri Fidelium sunt baptizandi.

Probatur multis momentis.

PRIMO, ex Scriptura sacra.

PRIMO: Pueri Fidelium novæ legis non sunt peioris conditionis veteris legis infantibus: Sed masculi octavo die recipiebant circumcisionem, quæ erat pro eis quod est Baptismus pro novæ legis infantibus, hinc & figura nostri Baptismi erat. Ergo &c. Lex circumcisionis habetur Genes. 17. & Luc. 2. ait Evangelista:

D

lissa : *Postquam completi sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus.*

Secundo : Lex Baptismi est pro omnibus universum, juxta illud Matth. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Quod absque restrictione dicitur non solum pro adultis, sed etiam pro pueris. Ergo &c.

Tertio : Christus, teste Apostolo, vult omnes homines salvos fieri, & Christus mortuus est pro omnibus. Baptismus vero est ad salutem absolute necessarium, dicente Christo Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Igitur infantes baptizandi sunt; sin minus a beneficio redemptionis excluderentur, quod adversatur misericordiae Dei volentis omnes homines salvos fieri, & efficaciae mortis Christi participes esse. Ergo &c.

Quarto : Ab actu ad potestatem valet consequentia; sed Apostoli nedum adultos, sed & pueros non semel baptizaverunt; & probatur. Act. 16. dicitur Lydia baptizata & domus ejus, & ibidem de custode carceris : *Baptizatus est ipse, & omnis domus ejus continuo.* 1. Cor. 1. *Baptizavi,* inquit Paulus, *Stephanæ domum,* in domo autem sunt pueri.

Quinto : Christus volebat parvulos ad se venire, & in eorum gratiam pronuntiavit regnum caelorum esse pro eis, quod non foret verum, si non essent baptizandi, cum multi moriantur, sicque vita privarentur aeterna, quippe qui absque Baptismo e vita migrarent; & tamen Matth. 19. & Luc. 18. Christus ait : *Sinite parvulos venire ad me : talium est enim regnum caelorum.*

Secundo, ex Traditione.

TRADITIO est fidei regula; sed ex traditione habemus baptizandos esse parvulos. Ergo &c. Probatur minor multis Patrum sententiis.

S. Dionysius agmen ducet : Lib. Eccles. Hier. cap. ult. ait : *Divini nostri duces, scilicet Apostoli, probaverunt infantes recipi ad Baptismum.* Succinit Origenes Lib. 5. in cap. 6. Epist. ad Rom. *Ecclesia, inquit, ab Apostolis, traditionem accepit etiam parvulis dare Baptismum.*

S. Cyprianus Epist. ad Fidum hæc scri-

bit : *" Si in gravissimis delictoribus, & in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissa peccatorum datur, & a Baptismo & a gratia nemo prohibetur; quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit."*

Quarto loco venit in veritatis testimonium S. Augustinus Lib. 10. de Gen. cap. 23. his verbis : *" Consuetudo matris Ecclesiae de baptizandis parvulis nequam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio."* Concinit sanctus Prosper Lib. 2. de vocatione Gentium c. 8.

Tertio, ex Decretis summorum Pontificum.

SUMMI Pontifices eandem confirmant fidem, in primis Clemens I. Lib. 6. Constit. Apost. cap. 15. Siricius Epist. 1. ad Himerium c. 2. Innocentius I. Epist. 26. ad Concilium Milevitanum, Leo I. Epist. ad Episcopum Aquilejensem 84. alias 86. Gregorius I. Lib. 3. Epist. 9. ad Joannem Calaritanum, Innocentius III. in Epist. ad Episcopum Arelatensem, & habetur cap. *Majores*, de Baptismo & ejus effectu. Ergo &c.

Quarto, ex Conciliis.

PRIMO : Concilium Milevitanum can. 2. definit his verbis : *Placuit, ut quicumque parvulos recentes ab utero matris baptizandos negat, anathema sit.* Secundo, Gerundense ante mille annos celebratum, can. 5. ait infantes ipso die quo nascuntur, posse baptizari, si periculum mortis immineat. Tertio, Bracarense II. can. 7. Quarto, Viennense generale idem docent. Demum Tridentinum Sess. 7. can. 13. etiam probat infantium Baptismum. Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae, anathema sit.

Quinto, ex rationibus Divi Thomæ.

PRIMA est: Gratia Christi abundavit ubi peccatum regnavit: sed peccatum originale etiam in pueris regnavit, juxta illud Apostoli Rom. 5. *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ*. Igitur baptizandi sunt, si minus gratia non abundaret ubi mors regnavit.

Secunda: Christus est secundus Adam, qui ad hoc venit, teste D. Joanne, ut dissolveret opera Diaboli, & repararet malum a primo Adam inductum in mundum: Sed primus Adam omnes homines perdidit. Igitur Christus omnes venit salvare, & maxime infantes per Baptismum, qui non aliud peccatum præter originale habent.

Tertia: Bonum est viro, ait Jeremias Propheta Thr. 3. *cum portaverit jugum ab adolescentia sua*; scilicet ut enutriatur in vita spirituali. Igitur convenit pueros baptizari. Iste rationes sunt sancti Thomæ hic q. 68. art. 9. "Dicendum, inquit, quod sicut Apostolus dicit Rom. 5. si unus delicto mors regnavit per unum, scilicet per Adam, multo magis abundantians gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum. Pueri autem ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt; quod patet ex hoc quod sint mortalitati subiecti, quæ per peccatum primi hominis in omnes pertransiit, ut Apostolus ibidem dicit. Unde multo magis pueri possunt per Christum gratiam accipere, ut regnent in vita æterna; ipse autem Dominus dicit Joan. 1. quod, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Unde necessarium fuit pueros baptizari, ut sicut per Adam damnationem incurrerunt nascendo, ita per Christum salutem consequantur renascendo."

Pergit: "Fuit etiam conveniens pueros baptizari, ut a pueritia nutriti in his quæ sunt Christianæ vitæ, firmitus in ea perseverent, secundum illud Prov. 22. *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.*"

De diversis Baptismi Subiectis.

QUÆRES I. Utrum pueri mortui sint baptizandi, & pro eis quis possit suscipere Baptismum?

Respondeo I. Infantes mortuos non esse baptizandos. Probatur ex canone 18. Concilii III. Carthaginensis, & refertur in codice Ecclesiæ Africanæ, cujus meminit Valafridus Strabo de rebus Ecclesiasticis cap. 26. his verbis: "Placuit ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur; scriptum enim est: *Accipite & comedite*: cadavera etiam nec accipere possunt, nec edere." Idem dicendum pro Baptismo, eadem est enim ratio; I. quia Christus dixit solum pro vivis Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* cadaver autem non est amplius homo. Ergo &c.

Respondeo II. Neminem posse pro alio baptizari. Sic pugnat S. Chrysostomus Homil. 40. in cap. 15. 1. Cor. ubi dicit fuisse superstitionem Marcionistarum, quod vivi susciperent baptismum pro mortuis. Ratio est, quia Ecclesia non habet jurisdictionem in mortuis; sunt enim in iudicio Dei, immo & judicati. II. Non est in inferno redemptio, posset autem, si pro mortuo aliquis posset suscipere baptismum. III. Lex seu præceptum vult baptismum dari viventi, juxta illud Matt. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Ergo &c.

Quæres II. Utrum pueri in utero materno sint baptizandi?

Respondeo negative cum divo Augustino, qui Episl. ad Dardanum sic loquitur: "Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit." Ibidem sic pergit: "Si quis dicat jam natum hominem, etiam cum adhuc est in utero materno, numquid huic nativitati accedit secundum datam nativitas?" Idem repetit Lib. 2. de peccatorum meritis & remissis. c. 27. Sic docent Isidorus Lib. 1. de summo bono, Magister Sententiarum Lib. 4. dist. 6. & Divus Thomas hic quæst. 68. ex professione art. 11. Ratio divi Augustini est, quia homo non denuo solum, sed ter nascitur: I. in utero quando factus est animatus: II. in utero per Baptismum colatum: III. extra uterum, videlicet cum nasceretur in mundo; sed hoc est contra oraculum Christi, qui duplicem solum statuit nativitatem, unam scilicet naturalem, quando infans egreditur ex utero:

D 2 alte-

alteram vero supernaturalem cum baptizatur, juxta illud oraculum Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit denno ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo &c.

Confirmatur : Infans in utero non est subiectum certum; forsan est solum massa carnis, ut pluries experientia comprobavit: forsan non animatum, quandoque etiam monstrum. Igitur nec decet, nec oportet puerum baptizare in utero.

Quæres III. Utrum monstra sint initianda?

Respondeo negative, & probatur. Monstrum non est homo; sed solus homo baptizandus est. Igitur non est baptizandum. Si tamen prædominetur natura humana, inquit Theologi, puta si habeat caput humanum, brachia, ventrem, & sola extrema declinent a specie humana, baptizari debet absolute; si vero est dubium, v. g. si sit partim humanum, & partim animale, sub conditione baptizandum est, dicendo: *Si ex capax Baptismi, ego te baptizo &c.* Si vero totum est animal, & habeat solum pedes humanos, non est baptizandum: si vero sint duo pueri, quorum caput, humeri, & brachia, & pectus sint distincta, licet habeant unicum ventrem, baptizandi sunt in particulari, quia ex principalioribus partibus distinctis apparent duo homines distincti in specie. Tutius foret sub conditione utrumque per formam & materiam repetitum baptizare.

Solvuntur objectiones Anabaptistarum.

OBJICIUNT : Vox illa, *baptizantes*, est solum pro adultis. Igitur pueri non sunt baptizandi. Probatur antecedens: Baptizandi sunt prius instruendi, juxta illud Matt. 28. *Euntes ergo, docete.* II. Debent prius credere; scriptum est enim Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* III. Prius poenitentiam agere, sic enim habetur Actuum 2. *Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* Sed doctrina & poenitentia respiciunt solum adultos. Igitur soli adulti baptizandi sunt; & de facto, mos quondam fuit illos solum baptizare, ut legitur de Constantino Magno, & Theodosio, & Valentiniano.

Respondeo I. negando antecedens. Ad probationem distinguo: Doctrina, fides

& charitas pertinent solum ad adultos immediate, concedo: mediate, nego. Cum enim habeant usum rationis, debent se convertere ad Deum, & credere; pueri vero per paternos hæc omnia faciunt: quando vero ad auroram rationis perveniunt, tenentur, inquit D. Thomas, sub peccato mortali credere, & se ad Deum per actum amoris convertere.

Respondeo II. distinguendo: Et infantes habent fidem habitualement per Baptismum, & actualement per paternos, & fidem Ecclesiæ, concedo: & non habent, nego. Solutio est Divi Augustini, qui Lib. 6. contra Julian. c. 10. ita loquitur: "Alieno opus est, cum credit per alterum, si cut alieno opus fuit, cum peccavit in altero." Rursus Lib. 1. operis imperfecti contra Julianum c. 36. sic ait: "Verum est quod per alium credunt infantes, propter hoc enim & fideles per totam Ecclesiam nuncupantur, profecto non pertinet ad illud quod Deus ait: *Qui autem non crediderit, condemnabitur.*" Sermone 14. de verbis Apostoli dicit auctoritate Ecclesiæ eos fidelibus copulari. Lib. 3. de peccatorum meritis & remissionibus cap. 2. asserit iustitiam Christi illis prodesset; postea addit: Sacramentum fidei est; nihil autem aliud est credere, quam fidem habere, & per hoc respondetur I. parvulum credere, tametsi fidei nondum habeat effectum: II. fidem habere propter fidei Sacramentum: III. Se ad Deum convertere propter conversionis Sacramentum, quia & ipsa responsio ad celebrationem pertinet Sacramenti. Idem dicit Bernardus sermone 66. in Cantica, & Petrus Venerabilis Episc. contra Petrobusianos.

Respondeo ad aliud distinguendo: Mos fuit Ecclesiæ quandoque differre Baptismum, ut magis præpararentur homines ad illum suscipiendum, concedo: universaliter & in casu periculi, nego. Probavimus enim pueros ab initio baptizatos fuisse; immo Concilium Neocæsariense can. 12. Gregorius Nazianzenus Orat. 4. Chrysostomus Homil. 1. in Acta, improbant dilationem Baptismi, tum quia multi morte præveniebantur, ut de Valentiniano patet; tum quia ipsi Catechumeni differebant Baptismum ut molliter viverent, vel etiam & ut plurimum, ad vitandas pœnas contra peccata adulatorum. Sic intelliguntur Patres quando dicunt Baptismum esse procrastinandum, sic Augusti-

gustinus, cum Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas dicit Baptismum parvulorum jam fuisse Conciliis stabilitum, & incepisse Origenis tempore; non enim vult illum improbare, sed potius esse de Traditione Apostolica & ante Concilia, juxta regulam ab ipso traditam ibidem: Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.

Infant : Tertullianus Lib. de Baptismo c. 18. sic loquitur : " Pro cuiusque per-
sonae conditione ac dispositione, etiam
aetate, cunctatio Baptismi utilior est,
praecipue tamen circa parvulos. Quid
enim necesse est, si non tam necesse
sponsores periculo ingeri? quia & ipsi
per mortalitatem destituere promissiones
suas possunt, & proventu male
indolis falli. Ait quidem Dominus :
" Nolite illos prohibere ad me venire.
" Veniant ergo dum adolefcunt, veniant
dum discunt, dum quo veniant docentur :
sunt sicut Christiani, quum Christum
nosse potuerint. Quid festinat innocens
aetas ad remissionem peccatorum? Cautius
agetur in saecularibus, ut cui sub-
stantia terrena non creditur, divina
credatur. Norint petere salutem, ut
petenti dedisse videaris. " Igitur ex
Tert. debet Baptismus differri, I. Quia
non aequum est puerum obligari ad jugum
laboriosum absque rei cognitione. II. Et
Patrinos respondere pro eo qui mutabit
forsan voluntatem. III. Quia ipse homo
debet petere Baptismum &c.

Respondeo I, ut supra. II. Tertullianum
eo loci non dicere infantes non esse bap-
tizandos, sed quod cunctatio Baptismi
utilior est, propter rationes quas subicit,
& modo laudatas. Tamen enim infantes
tingantur, non inde sequitur aliquid in-
commodi aut ex parte baptizati, aut ex
parte patrinoꝝ. Ex parte quidem bap-
tizati, cum Baptismus cedat in ejus bonum,
namque adhuc parvulus mori potest,
& seculo Baptismo non salvaretur :
immo vel in ipsis temporalibus, Tutores
celebrant nomine parvulorum contractus,
quos lex ratos habet, ut primum sunt
ipsis utiles; a fortiori igitur, ubi periculi-
tatur salus, patrini pro infante recte spon-
dent ut baptizetur. Sed neque vel ipsis
patrini hoc grave est, cum Deus sit eorum
merces. Tum quia si puer adultus factus,
& propriae pravitatis pondere a

fide deficiat, sponsoꝝ non imputatur
ad culpam. Quod autem Tertullianus non
neget absolute infantes esse baptizandos,
ibidem cap. 14. ait Paulum tinxisse Ca-
sum, & Crispum, & Stephanæ domum :
certe ut dictum est, in una domo adfuit
parvuli. Ceterum tamen Tertullianus
adversaretur conclusioni, Ecclesiae, pue-
res ad Baptismum suscipiendi, potius
quam illi credendum est.

Respones : Christus annos circiter triginta
natus baptizatus est in Jordane. Igitur
soli adulti baptizandi sunt.

Respondeo distinguendo : Et Christus ad
humilitatis exemplum, non ex necessitate
baptizatus est, concedo : secus, nego.
Porro parvuli ex necessitate initiantur,
ne in periculum salutis morte praeventi
veniant; ceterum, inquit Sanctus Gregorius
Nazianzenus Orat. in sacrum lava-
crum, cuncta quae fecit Christus nec apud
est agere, nec semper possumus. Sic qua-
draginta diebus jejunavit, quod nullus
hominum absque miraculo potest facere.

Infilles : S. Augustinus Lib. 4. de Bapt.
scribit Baptismum parvulorum non fuisse
Conciliis stabilitum, sed incepisse Origenis
tempore. Ergo &c.

Respondeo sanctum Doctorem jure merito
dicere Baptismum non esse Conciliis
stabilitum; addo nec etiam tempore Origenis
inceptum, cum asserat esse a Christo
institutum, & trad. Apostolorum firmatum;
ibidem enim de Bapt. sermonem
instituens, ait, ut dictum est : " Quod
universa tenet Ecclesia, nec Conciliis
institutum, sed semper retentum est,
non nisi traditione Apostolica traditum
rectissime creditur. " Quando vero ad
Baptismum suscipiendum Scriptura exigit
fidem, bonam conscientiam, & similes
dispositiones, loquitur de adultis qui cum
propria voluntate peccaverint, etiam
proprio conatu ad Deum debent se convertere;
e contra vero parvuli qui solum
aliena voluntate contraxerunt peccatum;
hinc ait passim Augustinus, sanctam matrem
Ecclesiam accommodare eis aliorum
cor ut credant, similitur & aliorum pedes
ut accedant & quaerant Baptismum :
qua quidem responsione solvantur omnia
Anabaptistarum sophismata.

Dices : 1. Petri 3. habetur : Vos nunc
similis formae salvos facit Baptisma, non
carnis depositio sordium, sed conscientiae
bonae interrogatio in Deum. Sed pueri ratio-
ne nondum utentes non habent conscien-

tiam bonam, & interrogationem in Deum. Igitur non sunt baptizandi.

Respondet D. Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. his verbis: "Dicendum, quod si cur puer cum baptizatur, non per se ipsum, sed per alios credit, ita non per seipsum, sed per alios interrogatur, & interrogati continentur fidem Ecclesiae in persona pueri, qui huic fidei aggregatur per fidei Sacramentum. Conscientiam autem bonam consequitur puer etiam in se ipso, non quidem actu, sed habitu per gratiam iustificantiem."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri Fidelium sunt baptizandi.

PRIMO: A& 16. legitur Paulum baptizasse domum Lydiae; porro in domo & familia adsunt semper parvuli: Igitur parvuli baptizandi sunt, maxime cum Christus dicat: *Sinite parvulos venire ad me*. Et Matt. 28. haec lex, *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes &c.* lit universaliter per omnibus.

Secundo: Hoc ipsum traditio docet; Dionysius Lib. 1. de Eccles. Hier. ait: "Divini nostri duces probaverunt infantes recipi ad Baptismum." Origenes L. 5. in cap. 6. Epist. ad Romanos, Cyprianus Ep. ad Fidum, idem docent.

Tertio: Apostol. Rom. 5. ait gratiam Christi superabundasse, ubi abundaverat delictum: sed in parvulis abundant delictum originale: Igitur & gratia Baptismi abundare debet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne miremini si Christus Matth. 28. praecipiat Apostolis ut doceant & possint baptizent, quandoquidem eos mittebat principaliter ad adultos, videlicet ad gentes, ut prius instituerentur in fide, antequam baptizarentur; sed non ideo a Baptismo excludit parvulos, ut ex probationibus liquet, quandoquidem vult omnes homines salvos fieri.

Secundo: Dum Patres consulunt ut Baptismus procrastinetur ad adultam usque aetatem, praecipit tamen ut ubi contingerit mortis periculum, baptizentur pueri.

Tertio: Neque magis proficiunt Anabaptistae, laudantes ista 1. Petri verba, *Salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiae bona interrogatio in Deum*. Nam, inquit Divus Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. parvuli & per alios interrogantur, & per alios, scilicet per paternos respondent.

SECTIO SECUNDA.

Utrum pueri infidelium sint baptizandi invititis parentibus.

NOMINE infidelium intelligimus omnes qui non agnoscunt Christum, immo & Haereticos corruptentes formam Baptismi.

Suppono I. Filios infidelium posse baptizari, si pater aut mater consentiat, licet una pars nolit, quia utrique incumbit instruere prolem, & curam ipsius vitae & salutis agere. Sic declaravit Gregorius XIII. II. Si ita filii sint abstracti a parentibus, ut non sit spes reditus ad ipsos ne corrumpantur in fide. III. Si sint in extremis positi, & possint occulte sine scandalo & jurgio baptizari, quia non censentur moraliter pertinere ad parentes. IV. Si sint filii mancipiorum, cum enim Domini jus habeant in vitam parentum, possunt, illis invititis, curare ut baptizentur. V. Si sint adulti, licet nondum emancipati: quia homo, inquit Divus Thomas, est sui juris pro sua salute, & ut primum habet rationis usum, tenetur ad Deum se convertere. His praemissis, sit

CONCLUSIO PRIMA.

Pueri infidelium non sunt, invititis parentibus baptizandi.

Probatum auctoritate, & ratione.

PRIMO, ex Scriptura sacra. I. Cor. 5. habetur: *Quid enim mihi de iis qui foris sunt, judicare?* Igitur non debet curare Princeps fidelis, ut pueri Infidelium invititis parentibus baptizentur.

Secundo, ex consuetudine Ecclesiae, quae praevalet omni Patrum auctoritate, Teste D. Thoma 2. 2. q. 10. art. 12. S. Sylvester non petit a Constantino, sicut nec Ambrosius a Magno Theodosio, ut filii Infidelium, invititis parentibus, baptizarentur: Immo summi Pontifices per-

mittunt Judæis vel in ipsa urbe Roma vivere secundum ritus suos. Unde Concilium Toletanum 4. can. 16. reprobatur factum Sizebuti Regis, qui quosdam Judæos sibi subditos baptizari coegerat: & canone 36. ut refertur in decretalibus de Judæis dist. 46. sic habet: "Præcipit sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre: non enim tales invitati salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ. Ergo &c. Tertio, Divus Thomas hic quæst. 68. art. 10. duas pro isto momento offert rationes. Prima, quia filii sunt bona parentum: Igitur nemo potest de illis disponere contra eorum voluntatem. Secunda, auctoritas Ecclesiæ est in ædificationem & non in destructionem: Sed in hypothese foret in destructionem, ex eo quod parentes corrumperent filios in fide suscepta: Ergo &c. Alteram hanc dat rationem S. Chrysostomus, sermone 3. in die Pentecostes, redderetur religio Christi exosa, quippe quæ mansuetudine potius quam vi, & minis introducenda sit: Ecce Divi Thomæ verba: "Dicendum, quod pueri Infidelium, aut habent usum rationis, aut non habent: si autem habent, jam quantum ad ea quæ sunt juris divini, vel naturalis, incipiunt suæ potestatis esse. Et ideo propria voluntate, invitatis parentibus, possunt Baptismum suscipere, sicut & Matrimonium contrahere, & ideo tales licite moneri possunt, & induci ad suscipiendum Baptismum; si vero nondum habent usum liberi arbitrii, secundum jus naturale sunt sub cura parentum, quandiu ipsi sibi providere non possunt, unde etiam & de pueris antiquorum dicitur, quod salvabantur in fide parentum. Et ideo contra justitiam naturalem esset, si tales pueri invitatis parentibus baptizarentur: sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitis, esset etiam periculosum taliter filios Infidelium baptizare: quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesiæ consuetudo, quod filii infidelium, invitatis parentibus, baptizentur."

CONCLUSIO SECUNDA.

Pueri Infidelium mancipaliter subditorum Principibus Christianis baptizari possunt, invitatis parentibus, in quo calu ab eis separandi sunt, ne corrumpantur in fide.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO ex Script. L. 1. Mach. cap. 2. refertur Mathathiam jussisse pueros jure belli captos circumcidi, inter quos certe erant Gentiles. Rursus Exodi 12. præcipitur ut omnis colonus, & advena circumcidatur; manducet Pascha, & cohabitabit cum populo &c. Igitur a simili Princeps Christianus potest injungere ut filii infidelium qui sunt vel jure belli, vel emptione servi, baptizentur.

Secundo, ratione: Princeps plenum habet dominium super eos, cum jus habeat, & super parentes, & in eorum bona. Igitur potest, vel ipsis invitatis parentibus, filios ad sanctum lavacrum perducere.

Confirmatur: Si ratio aliqua prohiberet baptizare illos pueros, maxime propter periculum fidei: Sed non est timendum quod redeant ad parentes, & in fide ab eis corrumpantur, quia nec sunt in eorum potestate, sed solum sub Domini Principis Christiani, cui vel ipsi parentes tenentur obedire, unde si quæ vis, aut violentia obreperet ex parte illorum, aut punirentur, aut e regno propellerentur a Principe qui jus vitæ & mortis in eos habet. Ergo &c.

Solvuntur objectiones contra primam Conclusionem.

OBJICIES: Judæi Act. 5. adversus Apostolos obrepentes, eo quod Christum prædicarent, prohibuerunt eis ne in posterum id facerent: Respondens autem Petrus & Apostoli dixerunt, obedire oportet Deo magis quam hominibus. Igitur etiam, renitentibus parentibus, baptizandi sunt pueri infidelium. Non una ratio hoc probat 1. est præceptum de baptizandis omnibus infidelibus, Matth. 28. Euntes erga, docete omnes gentes, baptizantes eos &c. 2. Illud præceptum omnes & singulos obligat, ut habetur Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intro-

introyre in regnum Dei. 3. Homo magis pertinet ad Deum quam ad parentes, cum sit omnium Creator. 4. Præceptum divinum est de gloria Dei consulenda, & prævaleat vel ipsi juri naturali quod habent in prolem parentes. 5. Omnia Dei Dominio subiunguntur, & illi serviunt, ut habetur Apol. 7. *Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, &c.* Pater potest abjici ut puer baptizetur, cum Christus a servitute nos liberavit. Ergo.

Respondeo generaliter ad omnia distinguendo: Si jus naturale non violetur, concedo, secus, nego. Violaretur autem in hypothesi, quia parentes habent jus naturale in filios, hinc soli possunt dispo- nere ad nutum de eis.

Respondeo secundo, aliter distinguendo: Si non sequatur incommo- dum & scandalum, concedo: si sequatur, nego. Sequeretur autem, eo quod parentes filios corrumpunt in fide: hinc postea abominaciones, sicut contigit in Calvinistis, qui vi ad religionem conversi, sibi non semel susceperunt tum poenitentiae, tum Eucharistiae Sacramenta.

Respondeo tertio, adhuc aliter distinguendo: Si Deus non præcipiat servari jus naturale, concedo: si velit servari, nego: Præcipit autem quod nulli fiat injuria in bonis suis: reliquit enim hominem in manu consilii sui, ut bene, vel male utatur, ita ut si bene agat compensetur, si vero male puniatur. Sic enim scriptum est Rom. 12. *Mibi vindicta: ego retribuam.*

Jam respondeo ad singula. Ad primum quidem nego paritatem; erat quidem præceptum pro fide prædicanda, juxta illud: *Docete ergo omnes gentes*; sed ad eam amplectendam nullus cogitur, unde inter Athenienses audientes Paulum, ut refertur Act. 17. *Quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt, audiemus te de hoc iterum . . . quidam vero viri adherentes ei, crediderunt.*

Unde in forma sic distinguo: Et præceptum divinum non opponitur juri naturali, immo illud confirmat, concedo: & opponitur, nego.

Ad secundum distinguo: Præceptum Baptismi obligat omnes volentes, concedo: nolentes, nego. Scriptum est enim Psal. 53. *Voluntarie sacrificabo tibi*: cum autem voluntas pueri inclusa sit in voluntate parentum, vel Tutorum, cessat nolle Baptismum quando ipsi nolunt:

deinde dicit Apostolus Gal. 4. *Quanto tempore haeres parvulus est, nihil differt a servo . . . Sed sub tutoribus & auctoribus est, usque ad præfinitum tempus a patre.*

Ad tertium distinguo: Deus est omnium creator, & Deus suum cedit jus parentibus, ut dominentur filiis suis, concedo: & non cedit, nego. D. Thomas hic art. 10. ad 3. sic solvit argumentum: "Dicendum quod homo ordinatur ad Deum per rationem, per quam Deum cognoscere potest. Unde puer antequam usum rationis habeat, naturali ordine ordinatur in Deum per rationem parentum, quorum curæ naturaliter subjacet; & secundum eorum dispositionem sunt circa ipsum divina agenda."

Ad quartum distinguo: Præceptum divinum prævaleat omni juri, si est absolutum, concedo: si sit solummodo conditionatum, nego. Sic autem Deus præcipit Baptismum puerorum, ut velint parentes.

Ad quintum distinguo: Omnia serviunt Deo voluntarie facta, concedo; hilarem enim datorem solum vult Deus; necessario, & coacte, subdistinguo: si creaturae sint irrationales, concedo: secus, nego. Ad aliud distinguo: licet adulto calcare patrem, concedo; quia est juris sui pro supernaturalibus: puero, nego; est enim incapax. Ad sextum patet ex dictis solutio, cum enim Christus liberaverit nos a servitute diaboli, jam non mancipia, sed amici & filii Dei evadunt; ii, inquit, Joannes cap. 1. *Qui non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.*

Infallis: Pueri debent baptizari, invitatis parentibus, propter Christum. Et probatur I. Quia vult omnes salvos fieri, & redemptionem suam actu applicari: non applicatur autem pueris nisi per Baptismum. II. Quia in ordine salutis omnes homines sunt servi Christi principales, quandoquidem non emit ut servium illi, juxta illud 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno: glorificatis & portatis Deum in corpore vestro*: puer autem sine Baptismo nequit glorificare Christum utpote servus diaboli. III. Filii Fidelium non dum baptizati, sunt filii diaboli & extranei sicut pueri infidelium, & tamen propter titulum redemptionis licitum est, invitatis parentibus, illos baptizare, quidni, & licebit baptizare, & alios. IV.

Ipsæ

Ipse Christus præcipit in Evangelio ut nemini fiat injuria, sit autem puer, si non baptizatur. V. Negotium salutis principaliter spectat Christum qui Ecclesiam acquirit sanguine suo: Igitur, invitis parentibus infidelibus, baptizandi sunt parvuli.

Respondeo distinguendo: Et Christus vult redemptionem suam applicari cum fructu, & ad ædificationem concedo: secus, nego. Dat gratias sufficientes interiores vel ipsis parentibus ut possint ipsum agnoscere, & prosperare ad Baptismum cum filiis suis, qui sic in parentibus habent quodam modo gratiam sufficientem ad Baptismum suscipiendum.

Ad secundum, distinguo: Christus emit homines salvo eorum jure, concedo: secus nego. Homines non sunt servi mancipales per Christum, sed potius, si velint jugum ejus suave portare, amici Dei, juxta illud Eph. 2. *Frater, jam non estis hospites, & advenæ; sed estis cives Sanctorum, & domestici Dei.*

Ad tertium, nego paritatem; quia enim filius est bonum parentum, Ecclesia habet jus in filios Fidelium qui sua sunt membra, unde invitis parentibus, eos baptizare potest, sed non sic alios.

Ad quartum, distinguo: Fieret injuria puero in hypothesi quod non baptizaretur, si gratia foret illi debita, concedo: sin minus, nego. Porro gratia est mere gratuita, & illi non debetur: quia vero filius est patris, & matris bonum, citra juris naturalis leges, ipsis naturales, baptizaretur.

Ad quintum, distinguo: Negotium salutis principaliter spectat Christum, & ipse vult ut homines ultro consentiant illi servire, & famulari concedo: Et independentes ab hominibus vult hoc fieri; nego. Pueri autem consentunt nolle baptizari, quando parentes renuunt: hinc votum emissum ab adolescentibus ante decimum quintum annum, licet sit de meliori bono, nullum tamen est, si non accedat parentum voluntas.

Dices: Ergo a parentibus dependent res spirituales.

Respondeo distinguendo: Indirecte, in quantum possunt illas impedire ex jure avito libertatis, concedo: directe, ita ut sint causæ rerum supernaturalium, nego.

Inssites: Ecclesia est tutrix omnium hominum pro bonis spiritualibus, quia Christus redemit omnes: sed volente tutore,

cuncta quæ cedunt in bonum parvuli, recte sunt: Igitur invitis parentibus baptizandi sunt pueri infidelium. Confirmatur I. Licetum est bona omnibus facere & consulere. II. pro conversione peccatoris, etiam ipso renuente, orare. III. Impedire malum imminens & avertere ab aliquo mortis imminens periculum: Baptizare autem parvulum est magnum bonum illi facere, ipsum ad Deum totius justitiæ & salutis fontem convertere. Quid plura? Eum ipsum a morte æterna eripere. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Ecclesia est tutrix hominum salva eorum libertate, concedo: secus, nego. Religio autem sancta, inquit Patres, non est vi inducenda, & cum voluntas filii sit in voluntate parentum conclusa, ipsis abnuentibus Baptismum, vel ipsi parvuli consentunt abnuere.

Ad confirmationem, distinguo: Licetum est omnibus bona facere, si velint, concedo: Ipsi reluctantibus, nego: ad probationem nego paritatem. Cum enim oratio non inducat obligationem, sed ad gratias a Deo obtinendas pro conversione peccatoris ordinatur, Ecclesia potest orare pro infidelibus, minime vero ipsi invitis eorum baptizare filios.

Ad secundam utique distinguo: Licetum est impedire malum imminens quod est contra jus naturale, concedo: contra positivum supernaturale subdistinguo. Salva personarum libertate, concedo; non salva, nego. Qui nomen dat religioni Christianæ legem naturæ corruptæ adversam observare tenetur, unde nisi velit, ad hoc non cogendus est.

Repones: Pueri consentunt velle Baptismum; si enim usum haberent rationis, & cognoscerent, certe vellent tantum bonum. II. Non sit injuria in hoc parentibus, quia filii Christiani melius obediunt parentibus quam alii. III. Dominus potest invitis parentibus baptizare servos suos, & tamen jus naturale non violatur, cum illis semper remaneat. IV. Licetum est Principibus depravatos infidelium mores corrigere, immo exercitium religionis idolatriæ impedire, juxta illud Augustini Epist. 48. "Quis, inquit Donatists, non,, laudat leges ab Imperatoribus latas ad,, versus sacrificia Paganorum., Sed impedire Baptismum, est usus malæ religionis: Igitur pueri infidelium possunt baptizari, invitis parentibus.

Respondeo ad primum, negando antecedens, quia parvuli in voto habent id solum quod ipsi parentes volunt; cum ipsi nolint baptizari filios suos, vis non est eis inferenda.

Ad secundum, nego in hoc non fieri parentibus injuriam. Ad probationem, distinguo: Filii Christiani melius obediunt parentibus, & hoc ipsi ignorant parentes infideles, concedo: & hoc cognoscunt, nego. Si tamen puer esset in extremis positus, posset baptizari in occulto invititis parentibus, quia propter mortem imminentem, non censeretur amplius bonum parentum, nec foret perversionis in fide periculum.

Ad tertium distinguo: Dominium Domini in servos non dat illi jus naturale radicale, concedo: acquiritur nego: nam ex divo Thoma 1. 2. q. 8. art. 5. jus naturale suscipit restrictionem, & modificationem per jus gentium: unde usus ipsius potest transferri ad alium, & de facto transfertur Domino, & victori: unde non est paritas, quia Ecclesia nullum habet jus in parentes, & consequenter, nec in filios.

Ad quartum, distinguo: Principes possunt corrigere & compescere malos mores qui sunt contra tranquillitatem publicam quam sibi proponunt in gubernatione, & etiam id quod est contra jus naturale, concedo: malos mores qui sunt solum contra bonum privatum, nego. Rejicere autem Baptisma pro pueris, est contra bonum dumtaxat privatum familiaris. Possunt utique Reges impedire usum idololatriæ, quippe qui sit contra jus naturale: siquidem ratione naturali demonstrari potest Deum existere.

Replicabis: Magis debet homini subveniri contra periculum mortis æternæ, quam contra periculum vitæ temporalis. Sed licitum est e periculo vitæ temporalis eripere infantem, vel ipsi invititis parentibus, qui ex malitia vellent eum perire: Igitur & a fortiori, invititis parentibus licet baptizare infantem, quem in inhumanitate enutriendo ipsi æternam vitam tollerent.

Respondeo negando paritatem: ratio discriminis est, quod vitæ temporalis jus naturale spectet, hinc invititis parentibus servari, & defendi potest, puerum a periculo eripiendo: sed eum enutrire in bona, vel mala religione non ita spectat jus naturale, sed magis supernaturale;

cum autem parvulus sit bonum naturale parentum, cum non convenit ab eorum subripere imperio ut baptizetur, maxime cum non ita affulgeat vita æterna per Baptismum suscepium, cum parvulus adultus factus, abique negotio possit corrumpi in fide a parentibus, qui ex innato pondere tendunt ad depravatam religionem. Sanctus Thomas hic q. 68. art. 10. hanc sibi proponit difficultatem, quam sic solvit ad 1. "Dicendum, quod a morte corporali non est aliquis eripiendus contra ordinem juris civilis: puta, si aliquis a suo iudice condemnatur ad mortem, nullus debet eum violenter a morte eripere: Unde nec aliquis debet corrumpere ordinem juris naturæ, quo filius est sub cura patris, ut eam liberet a periculo mortis æternæ."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri infidelium non sunt baptizandi, invititis parentibus, sedus vero si sint sub dominio Principum.

PRIMUM patet juxta illud 1. Cor. 5. *De iis qui foris sunt, quid ad nos?* hinc sanctus Sylvester non petit a Constantino ut pueri Gentilium baptizarentur. Ratio est, quia nemini facienda est injuria; cum autem filii sint bona parentum infidelium, nullus, seclusa eorum licentia, de iis potest disponere.

Alterum non minus constat, cum Principes dominium habeat in mancipia, & eorum bona: tum quia non est timendum quod parentes contra voluntatem Principis corrumpant filios in fide, maxime cum pœnas criminis luerent.

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Est quidem præceptum ut omnes indiscriminatim homines baptizentur, sed salvo uniuscujusque jure; læderetur autem jus parentum, si vel ipsi invititis, baptizarentur filii.

Secundo: Creatori potius obediendum est quam creaturæ in iis quæ citra fidei periculum possunt fieri: Jam si baptizentur parvuli infidelium qui sunt sub parentum potestate, ut plurimum a patre & matre pervertentur in fide, quod quid-

quidem in Ecclesiæ, & ipsius Christi decedens vergit.

Tertio: Tameſi melius ſit ſecundum ſecurum baptizari, relative tamen ad circumſtantias, & periculum in fide proſequenti tempore, non ita eſt.

SECTIO TERTIA.

Utrum adulti ſint baptizandi?

CERTUM eſt votum Baptiſmi adultorum reatum maculæ originalis & pœnæ æternæ ad eam conſequens remittere. Hinc dubium quoddam oriri poſſet circa tria. Primo quidem num de factò baptizandi ſint adulti? Secundo, quandonam? Tertio, quæ conditiones ad hoc requirantur?

PUNCTUM PRIMUM.

De Baptiſmo Adultis conferendo.

CONCLUSIO.

Adulti ſunt baptizandi.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Deus vult omnes homines ſalvos fieri: Sed hoc fit per Baptiſmum, quippe qui ad ſalutem neceſſarius ſit neceſſitate mediæ, juxta illud Chriſti effatum Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Igitur adulti ſunt baptizandi.

Secundo: Adultus debet Chriſto incorporari ut ad finem beatum perveniat: Sed hoc fit per Baptiſmum, Apoſtolo dicente Gal. 3. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Ergo &c.

Tertio: Homo eſt natura filius iræ: Sed abſque Baptiſmo non poteſt Deo reconciliari, ſeclufa vero juſtificatione, peribit in æternum. Et probatur: Non poteſt peccator juſtificari niſi per Sacramenta: Sed Baptiſmum eſt omnium janua, nec ea ante ſuſceptum Baptiſmum poteſt aliquis ſuſcipere, ne quidem Pœnitentiam, cum Sacerdos non habeat juſdictionem in eum qui non eſt initiatus, hinc & abſolutionis ſententiam ſerre non valet. Super eſt igitur, ut adultus baptizetur ad hoc ut per Chriſtum juſtificetur. Hoc ipſum docet Apoſtoloſ Rom. 5. his ver-

bis: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Homo non eſt deterioris conditionis in lege nova quam erat in lege naturæ & Moſaica: Sed in his duabus legibus abſque Baptiſmo adulti ſalvabantur. Igitur & in præſenti ſtatu poſſunt, omiſſo Baptiſmate, ſalvari.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et erat quoddam Sacramentum in illis legibus quod vices Baptiſmi ſubibat, concedo: & non erat nego. Teſte Apoſtolo nihil ad perfectum ducebat lex, ſed gratiam & perfectionem per Chriſtum dandam expectabant homines; hinc per fidem in Chriſtum & ſacrificia in lege naturæ, per eadem pro feminis, & per Circumſiſionem pro masculis in lege Moſaica a peccato originali ſanabantur: ſed per Baptiſmum majorem gratiam, majoremque perfectionem in nova lege conſequentur: juxta illud Joan. 1. *Lex per Moſen data eſt, gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt.*

Solutio eſt B. Thomæ hic q. 68. art. 1. ad 1. his verbis: "Dicendum, quod numquam homines potuerunt ſalvari, etiam ante Chriſti Adventum, niſi fierent membra Chriſti, quia ut dicitur Act. 4. non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri. Sed ante Adventum Chriſti, homines Chriſto incorporabantur per fidem futuri Adventus: cujus fidei ſignaculum erat circumſiſio, ut Apoſtoloſ dicit Rom. 4. Ante vero quam Circumſiſio inſtitueretur, ſola fide, (ut Gregorius dicit) cum ſacrificiorum oblatione quibus ſuam fidem antiqui Patres proſtebantur, homines Chriſto incorporabantur. Poſt Adventum etiam Chriſti, homines per fidem Chriſto incorporantur, ſecundum illud Ephel. 3. habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris. Sed alio ſigno manifeſtatur fides rei jam præſentis, quam demonſtraretur, quando erat futura: ſicut etiam aliis verbis ſignificatur præſens, præteritum & futurum: & ideo licet ipſum ſacramentum Baptiſmi non ſemper fuerit neceſſarium ad ſalutem; fides tamen cujus Baptiſmus

ſa-

„sacramentum est, semper necessaria fuit.“

Insuper: Atqui absque Baptismo adultus foret melioris conditionis: Et probatur. Facilius est justificari per contritionem, quam per Baptismum, cum aqua & Minister possint deferre, maxime quia non sine apparatu Baptismus celebratur, quod longum exigit tempus: At vero in instanti & citra laborem elicitur actus contritionis. Igitur non oportet baptizare adultos. Confirmatur: Ad justificationem sufficit conversio per contritionem amore perfecto formatam, in hoc enim adulti ab infantibus discrepant, quod propria voluntate possint ad Deum se convertere. Rursus eo ipso quo adultus ad Deum perfecte convertitur, iam est justificatus, ut Ambrosius scripsit de Imperatore Valentiniano. Quid plura? Multi Martyres absque Baptismo salvati sunt. Ergo &c.

Respondetur negando subsumptum. Ad primam probationem dico primo, facilius esse justificari per Baptismum, quam per solam contritionem perfectam, quia attritio sufficit cum Sacramento; porro non levior est labor pro adulto qui nunquam Sacramentis munitus est, & in peccatis veluti habitualiter jacet, prorumpere in actum perfectæ contritionis. Secundo est præceptum in lege nova de Baptismo suscipiendo, hinc, illo secluso, non patet adulto salutis janua. Ad id vero quod dicitur, quandoque & Minister & aquam deficere, hoc non apparet veritati consonum, cum aqua naturalis ubique adsit, & quilibet, etiam Hæreticus, etiam Paganus, deficiente Catholico, possit conferre Baptismum. Neque vero concedimus facillimum esse actum contritionis perfectum elicere. Quid plura? Quum necessitas urget, Baptisma, omisso ceremonio, conferri potest.

Ad primam confirmationem ultro fateamur adultum propria voluntate ad Deum se posse convertere, sed & hoc ei incumbit facere ante ipsam Baptismi susceptionem, tum baptizari; præceptum enim illud Christus posuit Joan. 3. *Nisi quis venatus fuerit &c.* & non præteribit.

Ad alteram confirmationem, distinguo: Adultus contritus absque Baptismo justificatur, modo illius habeat votum, concedo: sin minus, nego. In casu quo adultus subito ex hoc raperetur mundo, vellet baptizari, si posset, cum actu con-

tritionis perfectæ salvetur: Secus e contra. Valentinianum S. Ambrosius non sine fundamento salvum putavit, sed ea ductus ratione, quod ille Imperator Catechumenus, adeoque cum voto Baptismi obisset; a fortiori idem dicendum de Martyribus, ejus Baptismi tanta voluntas fuit, ut & pro Christo, & pro ejus lege proprium sanguinem fundere non dubitaverint.

Hanc tradit solutionem & doctrinam S. Thomas hic q. 68. art. 2. his verbis: “Dicendum, quod sacramentum Baptismi dupliciter potest alicui deesse, Uno modo, & re, & voto, quod contingit illis qui nec baptizantur, nec baptizari volunt: quod manifeste ad contemptum Sacramenti pertinet, quantum ad illos qui habent usum liberi arbitrii: Et ideo hi quibus hoc modo deest Baptismus, salutem consequi non possunt: quia nec sacramentaliter, nec mentaliter Christo incorporantur, per quem solum est salus. Alio modo potest Sacramentum Baptismi alicui deesse re, sed non voto: sicut cum aliquis baptizari desiderat, sed aliquo casu prævenitur morte, antequam Baptismum suscipiat, & talis sine Baptismo actuali, salutem consequi potest, propter desiderium Baptismi, quod proccedit ex fide per dilectionem operante: per quam Deus interiori hominem sanctificat, cujus potentia Sacramentis visibilibus non alligatur; Unde Ambrosius dicit de Valentiniano, qui Catechumenus mortuus fuit. Quem regeneraturus eram, amisi: verum tamen ille gratiam quam poposcit non amisit.”

Insuper: Non omnis adultus habet peccatum originale: Igitur non omnis indiscriminatim baptizandus est, nam illud Sacramentum ordinatur potissimum ad peccatum originale delendum. Probatur antecedens. Adultus v. g. qui patrem habet catholicum, & jam regeneratum non potuit ab eo contrahere peccatum, juxta illud axioma, *Nemo dat quod non habet*; hinc de filiis Catholicorum ait 1. Cor. 7. Apostolus, *Nunc autem sancti sunt. Ergo &c.*

Respondetur negando antecedens. Ad probationem dico, infantem catenus contrahere peccatum originale, quatenus ex carne corrupta & maledicta formatur; quæque solo Baptismo sanatur; unde non

non dicitur sanctus ratione sui, sed extrinsece, & ratione parentum iustorum a quibus profluxit: Baptizandus est igitur omnis adultus quicumque sit. Ita respondet D. Thomas ibidem art. 1. ad 2. "Dicendum, inquit, quod sicut in 2. parte dictum est, illi qui baptizantur, novantur per Baptismum secundum Spiritum, corpus tamen remanet sub Jesum vetustati peccati: secundum illud Romanor. 8. corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. Unde & Augustinus probat in libro contra Julianum, quod non baptizatur in homine, quidquid in eo est. Manifestum est autem, quod homo non generat generatione carnali secundum spiritum, sed secundum carnem; & ideo filii baptizatorum, cum peccato originali nascuntur; unde indigent baptizari."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adulti sunt baptizandi.

PRIMO: Quia Joannis 3. habetur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo &c.

Secundo: Ut homo salvetur, debet Christo incorporari: Sed hoc fit per Baptismum, juxta illud ad Gal. 3. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Ergo &c.

Tertio: Homo est natura filius iræ, adeoque sine Sacramentis non potest justificari: Sed Baptismus est janua omnium Sacramentorum. Igitur adultus baptizandus est.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi adultus indigeat Baptismo ut regeneretur, non ideo deterioris conditionis homine in veteri lege, evadit, cum & Circumcisio vicem Baptismi subiret: & nostra Sacramenta, teste Augustino, sint actu faciliora, & virtute efficaciora.

Secundo: Facilius est baptizari, quam contriti, cum contritione perfectam ante susceptum Baptismum sit difficile elicere propter invalescentes passiones jugo Domini nondum subditas.

Tertio: Homo nasci quidem potest ex parentibus iustis, sed formatur ex materia foedata; hinc eo ipso quo anima infunditur in corpus, ex unione cum illo resultat peccatum originale, quod non deletur absque Baptismo, vel in re vel in voto habito.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum adultis procrastinandus sit Baptismus?

CERTUM est neminem teneri ad aliquam suscipiendam religionem nisi prius tum de ejus veritate, tum de sanctitate edoctus sit: ait enim Apostolus Rom. 1. *Quomodo credenti ei quem non audierunt; quomodo autem audient sine prædicante.* Hinc ipse Christus suos mittens Discipulos, qui novam legem suam per omnem terram disseminarent, iussit eos gentes edocere, priusquam illas tingerent, Matth. 28. *Euntes, inquit, ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare &c.*

Isti regulæ ab ipso Legislatore datæ insistentes Ecclesia voluit accedentes ad Baptismum ante omnia sacris Mysteriis imbui; hinc & tempus quo instructioni vacandum est, nomine Catechumenatus celebratur. Quia vero non eadem semper fuit pro quantitate illius temporis disciplina, opere pretium est antequam quidquam concludamus, varios Catechumenatus gradus hic texere.

§. I.

Historia critica Catechumenatus.

Ortus.

CATECHUMENATUS ortum habuit a Christo, qui injunxit Apostolis ut docerent priusquam baptizarent Gentes, ut modo diximus. Initio hoc paucis absolvetur, cum Apostoli tingerent abique mora eos, qui, una aut altera eorum audita prædicatione, credebant: legitur Act. 2. quod S. Petrus vix absoluta prima prædicatione, plura hominum milia sacro fonte expiaverit, similiter & repetita concione, eundem ferme numerum baptizaverit: sic enim habetur Act. 4.

Rursum, Act. 10. idem Petrus mittitur ad

ad Cornelium, cui absque procrastinatione sacrum contulit Baptismum. Idem legitur A. 8. de Eunuchio Candacis Reginae Aethiopum, quae vix de Mysterio Incarnationis a Philippo Diacono edoctus, petiit baptizari, ut refertur his verbis: *Aperiens autem Philippus os suum: & incipiens a Scriptura ista, evangelizavit illi Jesum, & dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam. Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet, & respondens, ait: credo Filium Dei esse Jesum Christum: & iussit flare currum, & descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum.*

Rursus, A. 16. habetur Paulum baptizasse Lydiae domum. Idem Romae cum B. Petro in carcere detentus, utique & Nicostrotem, & ejus familiam, ut eorum Martyrii ferunt acta, initiaverunt. Nec cuiquam mirum videri debet, si vagiente adhuc Ecclesia, paucis adhibitis concionibus, baptizarentur populi, quia visis Apostolorum & Discipulorum Christi miraculis, in fide ita firmabantur, ut suum pro Christo sanguinem, fundere non dubitarent. Quandiū charitatis ardor perduravit, breve fuit Catechumenatus exercitium, cum, teste Tertuliano, sanguis Martyrum foret semen Christianorum. Nec semel contigit multos Paganos, qui videntes Confessores vel audacter & laetabundos ad martyrium properantes; vel probis & sanctis moribus ita insistentes, ut pro ipsis persecutoribus orarent, de repente mutatos, modo erumpente voce coram Tyrannis clamasse se esse Christianos, modo ad sacrum fontem, ut tingerentur, accessisse.

Progressus.

Crescente Fidelium numero sub finem secundi saeculi, & tertio inchoante, majori probatione opus fuit, ea potissimum ratione, quod, refrigescere paululum fide, tum charitate, quidam ex levitate animi, vel etiam prae nimio erga terrena amore, mysteria non multi facerent; hinc & suppliciorum comminationibus perterriti, vel fidem simulabant, vel quod pejus, absolute persecutionibus cedentes, eam abnuebant: Nonnulli etiam sacra Mysteria non sine gravissimo peccato pandebant Infidelibus; inde enim impro-

peria erga sanctam Christi religionem, quam subfannando perfundabant Pagani, subsequabantur.

Tum Patres coeperunt Catecheses seu Homilias, in quibus sacra religionis Mysteria explicabantur, efformare. Inter illas quaedam erant pro Catechumenis audientibus, quaedam vero ad competentes seu electos dirigebantur. Illas pronuntiabant coram Catechumenis nondum de religione sufficienter edoctis, inter quos saepe aderant Pagani, seu Gentiles, quibus erat aliquod de fide Christi votum seu desiderium, hinc subobscurae de Mysteriis ibi loquebantur: istas praedicabant coram electis & initiatis, unde absque parabolis suam de Mysteriis aperiabant mentem; sicque suaviter simul & fortiter Catechumenos in Religione Christiana instituebant.

Catechumenatus gradus.

Non unum erat Catechumenorum agmen. Bellarm. L. 1. de Bapt. c. 25. distinguit duplicis generis Catechumenos: alii enim conciones audiebant; & baptizari desiderabant, sed nondum pro isto momento suum dederant nomen, & auditores vocabantur: Alii vero sacrum petebant lavacrum, & appellabantur competentes, seu etiam electi. Ita colligitur ex S. Leone Epist. 4. can. 5. & ex sancto Augustino Lib. de cura pro mortuis. Cap. 12. "Pascha appropinquabat, dedit nomen inter alios competentes. Illi, electorum nomine etiam insigniebantur propter scrutinium, hoc est probationem, namque scrutinium importabat examen & explorationem vitae Catechumenorum; complectebatur etiam Catechismus, Exorcismus, aliaeque caeremonias, quae fiebant a die quo Catechumeni nomen dabant Militiae Christianae, usque ad diem quo tingebantur.

Observes velim, benevole Lector, septem fieri scrutinia, quorum principale est tertium, & fieri solet feria 4. post Dominicam quartam Quadragesimae, quandoquidem tunc temporis omnes ferme caeremoniae peraguntur.

Plures Historici sacri in tres classes dividunt Catechumenos. Quidam enim desiderio Religionis Christianae tenebantur, sed nomen, ut in albo Catechumenorum describeretur, nondum dederant, & dicebantur auditores, quippe quibus lectionem Scripturae, & conciones audire licet

tum

tum eis erat, sed cum Paganis & pœnitentibus tempore sacrificii ejiciebantur; quidam alii nomen dederant Militiæ Christi inscribendum; isti in templis flectebant genua, super eos multæ orationes fundebantur: iis dicebat Diaconus: *Quicumque Catechumeni discidite*. Quidam demum, prævio maturo examine, parati erant ad Baptismum suscipiendum in proxima vel Paschæ vel Pentecostes solemnitates.

Audientibus fides exponebatur: ab eis vitæ melioris propositum exigebatur: in eorum ora insufflabatur, frons signo crucis muniebatur: sal eis degustandum præbebatur. Hunc ritum describit S. Gregorius Papa in Sacramentario sub titulo *Ad Catechumenum ex Pagano faciendum*: Ecce verba: " Gentilem hominem cum suscepis, primo Catechizes eum divinis sermonibus, & des monita quemadmodum post cognitam veritatem vivere debeat. Post hæc facias eum Catechumenum, & exuilles in faciem ejus, & facias ei crucem in fronte, & ponas manum super caput ejus his verbis: *accipe signum crucis*. . . . Inde vero postquam gustaverit medicinam salis, & ipse se signaverit, benedices eum his verbis: *Domine sancte Pater, &c.* " *Secundi ordinis* Catechumenis, qui quæ proprie loquendo, nomen Catechumeni sibi vindicabant, eo quod nomen suum Militiæ Christi inscribendum dederant, lectionem utriusque sacramenti, nec non & Homilias, Mysteria quibusdam terminis mysticis conclusa audire fas erat, ut habetur apud S. Augustinum L. de Catechizandis rudibus cap. 3. Competentes vero symbolum, Orationem Dominicam, & cetera quæ Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ sacramenta suscipienda spectant, clare noverant. Sic docet Concilium Laodicenum can. 46. sic S. Augustinus L. de fide & operibus cap. 10. Sic Martinus Braccarensis capitulo 49. sic Theodulphus & alii.

Labores Catechumenorum.

Nec abs re erit hic subnotare Catechumenos primæ & secundæ classis nulli speciali pœnitentiæ, nullivæ laboribus fuisse addictos. Non sic de electis; canonicæ enim pœnitentiæ incumbabant, quippe qui publico Fidelium cœtui nudis pedibus, tonsō capite, cilicio coopertos,

vel etiam sacco indutos se præsentare tenerentur. Neque vero omittendum quod iidem a vino, carnibus, uxoris, mandato Ecclesiæ temperarent. Testes sunt de hac disciplina plurimi: testes Patres Concilii IV. Carthaginensis can. 83. " Non men suum dent, *inquit*, & diu abstinentia vini & carniū, ac manus impositione, crebra examinatione Baptismum percipiant. " Teste S. Augustinus Libr. de fide & operibus cap. 6. ubi de Competentibus seu electis sic loquitur: " Sine dubio nonmitterentur, si per ipsos dies quibus eandem gratiam percepturi, suis nominibus datis, abstinentia, jejuniis, exorcismisque purgantur, cum suis legitimis & veris uxoris se concubitu, atque huius rei, quamvis alio tempore licitæ, pacis ipsis solemnibus diebus nullam continentiam servatos prosterentur. " *Verum* si forte Catechumeni eo ipso tempore quo suam percurrerent stationem, in aliqua graviora prolaberentur peccata, pœnitentiæ labor juxta peccati gravitatem augebatur. Hoc ipsum declarant primi Concilii generalis Patres can. 14. his verbis: " De Catechumenis, qui & lapsi sunt, visum est sanctæ & magnæ Synodo, ut in tribus tantum annis audientes, postea orent cum Catechumenis: hoc est, cum Catechumenis secundi ordinis. Declarant Patres Concilii Neocæsar. can. 5. " Catechumenus, *inquit*, si in Dominicum ingrediens, in Catechumenorum ordine steterit, is autem peccat, si genus quidem flectens audiat, non amplius peccans; sin autem etiam audiens adhuc peccet, extrudatur. " Declarant Patres Concilii Eliberitani in Hispania canon. 73. " Si Catechumenus, *delator fuerit*, post quinquennium admittatur ad Baptismum. " Rufus canon. 68. " Catechumena si per adulterium conceperit, & conceptum necaverit, placuit in fine baptizari. "

Ex his liquet Patres iterum atque iterum distulisse Baptisma Catechumeno lapsō, & quandoque etiam pensata peccati vel gravitate, vel frequentiori reiteratione, ad ultimum usque vitæ terminum illum procrastinasse.

*Tempus in Catechumenatu juxta diversas
stationes percurrendum.*

Dictum est supra non unam fuisse in Catechumenatu percurrendam stationem, cum inter Catechumenos alii solum audiebant, alii, repetitis lectionibus, fide imbuti nomen suum in albo Catechumenorum ascribendum præbebant, alii demum post multas probationes via scrutinii ad Baptismum suscipiendum eligebantur.

Primo igitur Catechumenis secundi ordinis tres menses probationis determinabantur, juxta Clementis Papæ decretum; sic enim habetur Epist. 3. "Si quis Fidei delis voluerit existere, & desiderat baptizari... det nomen suum... Jejunii frequentibus operam impendat, ac seipsum in omnibus probet, ut tribus mensibus jam consummatis, in die festo possit baptizari."

Secundo, ab iis qui in gentilitate nati, sed probis moribus instituti fuere, Concilium Eliberitanum can. 42. biennium exigit. "Qui ad primam credulitatis fidem, ait, si bonæ fuerint conversationis, post biennium temporis placuit ad Baptismi gratiam admitti debere."

Tertio, quia vero Judæi in sacris Scripturis jam sunt versati, & unum Deum creatorem cœli & terræ consentiunt, Synodus Agathensis anno 506. adunata, Catechumenatus tempus ad octo menses restringit can. 34. his verbis: "Judæi si ad legem Catholicam venire voluerint, octo menses inter Catechumenos Ecclesie limen introeant."

Quarto, Græci catechumenatus stationem intra quadraginta dies concludebant, ut patet ex sancto Cyrillo Jerosolym. præfat. in Catech. mystagog.

Quinto, Latini Græcorum vestigiis inherentes ad eandem metam perducere Catechumenatum concedebant, ut patet ex Epistola Siricii Papæ ad Hymerium Episcopum Tarracensem cap. 2. "Generalia, inquit, Baptismatis tradi convenit, Sacramenta, his dumtaxat electis, qui ante quadraginta vel eo amplius dies nomen dederint, & exorcismis, quotidianisque orationibus, atque jeuniis fuerint expiati." Suffragatur S. Augustinus Serm. 13. ad Neophytos. "Per omnes nem Quadagesimam vacaverunt orationibus & jeuniis in sacro, & cine-

te dormierunt, futuram vitam peccatorum suorum confessione quaerentes." Ceterum Synodus prima Nicæna Episcoporum commisit prudentiæ vel protrahere, vel etiam abbreviare juxta personarum dispositionem Catechumenatus tempus.

Sexto: Catechumenis animam agentibus qui stationum discurrendarum tempus nondum adimpleverant, Baptismum concedebat Ecclesia. Sic propugnat S. Cyprianus Epistol. 13. "Si quis fuerint, inquit, periculo præventi, & in exitu constituti, vigilantia vestra non desit." Immo juxta sanctum Augustinum, non debet denegari vel illis Catechumenis qui gravioribus peccatis sunt oncti, immo etiam si voce extincta, & ceteris impeditis sensibus, nec lingua, nec signis sanctum lavacrum exposulare queant; sic loquitur Lib. 1. de adult. conjug. cap. 28. "Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos qui viventium conjugis copulati retinent adulterina consortia, cum salvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptismum, tamen si desperati & intra se penitentes jacuerint, nec pro se respondere poterint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur."

Septimo: Ea etiam fuit sanctæ matris Ecclesiæ indulgentia, ut Paganis, qui in ultimo vitæ periculo positi, Baptismi votum habent, quod vel per se, vel per testes fide dignos annuntiant, ipsis tamen si nusquam Catechumenis, Baptisma concedi injungit, ut habetur in Concilio I. Arelatensi can. 6. "De his qui in infirmitate, ait, credere volunt, placuit his debere manuum imponi." Concinit Concilium Eliberitanum can. 39. his verbis: "Gentiles, si in infirmitate deraverint sibi manum imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit eis manum imponi." Non diffitemur utramque Synodum sermonem de Confirmatione instituisse: sed si Gentilibus qui per votum Baptismi tenentur, concedunt Confirmationem, consequenter & Baptismum, quippe qui sit omnium Sacramentorum janua. Eliberitani Patres hunc produunt sensum: namque post verba laudata immediate subjungunt, & fieri Christianos.

Octavo denique: Siricii Papa Epistola
1. ad

1. ad Hymerium Episcopum Tarraconensem cap. 2. concedit quemcumque indiscriminatim baptizandum esse, ubi adest vitæ periculum, ea solum conditione, quod Sacramentum aut petierit, aut sibi concedi nutu vel signo, vel per testes significaverit. Ecce verba apud Binium tom. 1. pag. 530. "Quicumque etiam in discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis aegritudinis desperationem inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem quo possunt momento temporis, expetitz regenerationis præmia consequantur."

Remissio seu imminutio canonici Catechumenatus.

CATECHUMENATUS tempus quotidie adest, & necessarius semper erit; sed canonici varias per stationes discurrendi vix aliquid superest vestigium, cum Catechumeni nec in multas audientium, in scriptorum & electorum classes ordinati appareant, nec Competentes pœnitentiæ laboriosæ stationem percurrere teneantur. Quomodo pristina circa istud momentum declinaverit disciplina, paucis dicemus.

Hoc incepisse a Nestario probabilissimum est, quippe qui pœnitentiam publicam, in qua Audientium & competentium pro laboribus pœnitentiæ satisfactoriæ adimplendis stationes, quæ erant percurrendæ, abrogaverit; quæ quidem stationes non multum absmiles etiam a Catechumenis, antequam initiarentur, subeundæ incumberebant; ad quid enim tot labores, nisi ut Catechumeni, digna pro peccatis adhibita satisfactiōe, ad sacrum lavacrum disponentur. Recessiss igitur pro lapsis pœnitentiæ laboribus, utique languescere cœpit pro Catechumenis percurrendarum pœnitentiæ stationum disciplina.

Revera quidem, sexto Sæculo manifeste apparuit Catechumenatus remissio; tunc enim paucis diebus statio Competentium conclusa erat, nam a feria tantum quartæ tertiz Quadragesimalis hebdomadæ cœpta, finiebat Sabbato sancto, quo ex septem scrutiniis ultimum illudque præcipuum celebrabatur, hoc peractō, tingebantur Catechumeni. Tandem decursu temporum Catechumenatus eo devenit remissionis gradu, ut quidam Catechumeni non sufficienter probati, baptizati sint.

Boucat Theol. Tom. VII.

Hinc ut cuncta recte fiant, nullus Catechumenus, juxta Concilii Nicæni I. regulam, ad sanctum lavacrum suscipiendus est, donec Episcopi accedat & judicium & licentia. His præmissis, sit

6. I I.

Quæstio proposita de procrastinatione Baptismi adultorum solvitur.

CERTUM est Ecclesiam nusquam probasse morem, quo nonnulli adulti vel ad multos annos, & quod pejus est, ad summam usque senectutem, suum, ut sibi indulgerent, procrastinabant Baptismum; hinc controversia præsens de hujusmodi inordinata Baptismatis dilatione non movetur: sed quæritur num v.g. Baptismus procrastinandus sit usque ad tempus quo Neophyti sufficienter sicut Catechismo edocti, sic & bonis operibus præparati seu dispositi judicentur.

CONCLUSIO PRIMA.

Nullus ad sacrum Lavacrum recipiendus est, donec de mysteriis tum sanctissimæ Trinitatis, tum Dominicæ Incarnationis plene sit edoctus, & bonis infudaverit operibus.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Heb. 11. Oportet credere accedentem ad Deum: & iterum: Sine fide impossibile est placere Deo; nam, Fides sine operibus mortua est, ut habetur Jacobi 2. e contra vero fides viva abundat virtutibus: hinc ibidem, Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Et cap. 1. Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet. Igitur & fides de mysteriis principalibus, & bona opera prærequiruntur adultis ad Baptismum recipiendum.

Secundo: Utrumque exigit sacra Synodus Tridentina Sess. 6. cap. 6. Non abs re erit hic aurea quæ de Catechumenis disponendis profert, verba texere, "Disponuntur autem, inquit, ad ipsam justificationem, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes, vera esse quæ divinitus revelata & pro-

E

„ pro-

„promissa sunt, atque illud in primis,
 „a Deo iustificari impium per gratiam
 „eius, per redemptionem quæ est in
 „Christo Jesu, & dum peccatores se ef-
 „se intelligentes, a divinæ iustitiæ ti-
 „more, quo utiliter concutiuntur, ad
 „considerandam Dei misericordiam se
 „convertendo in spem eriguntur, fiden-
 „tes Deum sibi per Christum propitium
 „fore, illumque tamquam omnis iustitiæ
 „fontem diligere incipiunt, ac prop-
 „terea moventur adversus peccata per
 „odium aliquod & detestationem, hoc
 „est, per eam poenitentiam quam ante
 „Baptismum agi oportet; denique dum
 „proponunt suscipere Baptismum, in-
 „choare novam vitam, & servare divi-
 „na mandata. „

Tertio: Patres has exegere ab adultis
 condiciones, ut recens baptizati juxta le-
 gem novam viverent; sed ad hoc omni
 tempore requiritur fides, spes, charitas,
 & ceteræ virtutes ad mandata adimplen-
 da utiles. Ergo &c. Non omittendum
 quod de isto momento dicit beatus Au-
 gustinus Lib. de fide & operibus cap. 6.
 „Quid autem aliud agit totum tempus;
 „quo Catechumenorum locum & nomen
 „tenent, nisi ut audiant, quæ fides,
 „& qualis vita debeat esse Christianis,
 „ut cum se ipsos probaverint, tunc de
 „mensa Domini manducent, & de cali-
 „ce bibant... quod autem sit per om-
 „ne tempus, quod in Ecclesia subriter
 „constitutum est, ut ad nomen Christi
 „accedentes, Catechumenorum gradus
 „accipiant. Hoc fit multo diligentius &
 „instantius his diebus quibus competen-
 „tes vocantur, cum ad percipiendum Bap-
 „tismum sua nomina jam dederunt. „
Observes igitur velim, quod licet Eccle-
 sia a stationibus laboriosis percurrendis in
 gratiam Catechumenorum temperaverit,
 non tamen instructionem, mysteriorum
 doctrinam edicendam, & bonorum ope-
 rum fructus rescindere voluit.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus procrastinandus est adultis,
 non tamen semper.

Probatur rationibus Divi Thomæ.

PRIMA est: Illud est differendum, quod
 antecedentem prærequirit probationem,
 ne sancta canibus dentur: Sed susceptio

Baptismi magnam exigit præviā proba-
 tionem, quia non semel contigit multos
 non sufficienter ponderatis legis Christi
 oneribus, ab eo cito defecisse. Ergo &c.
 S. Thomas hic q. 68. art. 3. hanc tradit
 rationem his verbis: „Adultis non sta-
 „tim, cum convertuntur, est sacramen-
 „tum Baptismi conferendum: sed oportet
 „differre usque ad aliquod certum
 „tempus; primo quidem propter caute-
 „lam Ecclesiæ, ne decipiatur Sacramen-
 „tum fide accedentibus conferens, se-
 „cundum illud 1. Joan. 4. Nolite omni
 „spiritui credere, sed probate spiritus si
 „ex Deo sint. Quæ quidem sumitur de
 „accedentibus ad Baptismum, quando
 „per aliquod spatium eorum fides & mo-
 „res examinantur. „

Altera ratio: Consulendum est & salu-
 ti, & perfectioni accedentium ad san-
 ctum lavacrum, quod potissimum consi-
 stit in eo quod instruuntur in fide, & in
 mandatis cum Dei, tum Ecclesiæ exer-
 ceantur, ut jugum Christi per Baptisma
 susceptum suavius evadat; leve quippe
 est quod jam ex habitu fieri solet; sed &
 instructio & debita in bonis operibus ex-
 ercitatio exigit sufficiens tempus; non enim
 hoc in instanti debite peragitur. Ergo
 &c. Hæc ratio utique est divi Thomæ
 ibidem, ubi se pergit: „Secundo: hoc
 „est necessarium ad utilitatem eorum
 „qui baptizantur, quia aliquo tem-
 „poris spatio indigent, ad hoc quod plene
 „instruantur de fide, & exercitentur in
 „his quæ pertinent ad vitam Christiana-
 „nam. „

Tertia: Sacra mysteria solemniter tra-
 ctanda sunt, & cum prævio apparatu, ut
 accedentes, ea pluri faciant: Sed Bap-
 tismi solemnitas nedum consistit in pompa
 concomitante ex parte ministrum cum va-
 riis caeremoniis ad baptizandum adhibitis,
 sed & ex parte suscipientis, qui præviis
 catechismi & virtutum omnium lectioni-
 bus mysterii, contemplantis maiestatem,
 mirabundus simul & tremebundus ad ip-
 sum accedit. Ergo &c. Prosequitur ibi-
 dem S. Doctor: „Tertio, hoc est neces-
 „sarium ad quandam reverentiam Sa-
 „cramenti dum in solemnitatibus præci-
 „pui, scilicet Paschæ & Pentecostes,
 „homines ad Baptismum admittuntur,
 „& ita devotius Sacramentum susci-
 „piunt. „

Altera pars conclusionis jam probatur,
 videlicet quod quandoque non sit procras-
 ti-

stinandus Baptismus, puta cum urget necessitas, & imminet vitæ periculum: dictum est autem Ecclesiam absque longa probatione tunc tingere adultos: fieri etiam potest istam probationem longius exercitum inutilem esse; sic erat iis, qui auditis Apostolis, & visis eorum miraculis, in fide stabiles ita inveniebantur, ut etiam non sine magna gratia prophetarent; sic enim habetur Act. 19. *His auditis, baptizati sunt in nomine Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.*

S. Thomas hujus est sententiæ; ibidem enim subdit: "Hæc tamen dilatio est prætermittenda duplici ratione. Primo quidem, quando illi qui sunt baptizandi, apparent perfecte instructi in fide, & ad Baptismum idonei: sicut Philippus statim baptizavit Eunuchum, (ut habetur Act. 8.) & Petrus Cornelium, & eos qui cum eo erant, (ut habetur Act. 10.) Secundo propter infirmitatem aut aliquod periculum mortis; unde Leo Papa dicit: Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis & naufragii urgentur, omni tempore debent baptizari. Si tamen aliquis morte præveniatur, articulo necessitatis Sacramentum excludente; dum expectat tempus ab Ecclesia institutum, salvatur, licet per ignem, ut supra dictum est. Peccat autem, si ultra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere Baptismum, nisi ex causa necessaria & licentia Prælatorum Ecclesiæ; sed tamen & hoc peccatum cum aliis deleri potest per succedentem contritionem, quæ supplet vicem Baptismi."

Neque vero denegandus est Baptismus amentibus qui tales sunt a nativitate, quippe qui sint ejusdem conditionis cum pueris quibus conceditur; neque etiam furiosis, si dum erant sui compotes desideraverunt Baptisma; e contra vero si non petiere: si tamen habeant lucida intervalla, in hac rationis aurora possunt baptizari, si velint. Ita S. Thomas ibidem art. 12. quod probat isto ratiocinio argum. *Sed contra.* "Augustinus dicit 4. Confess. de amico suo, qui cum de- speraretur, baptizatus est nesciens, & tamen Baptismus in eo efficaciam habuit. Ergo carentibus usu rationis alii, quando Baptismus dari debet. Tum

in corpore articuli sic prosequitur: "Dicendum, quod circa amentes & furiosos est distinguendum: quidam enim sunt a nativitate tales, nulla habentes lucida intervalla, in quibus etiam nullus ulus rationis apparet: & de talibus quantum ad Baptismi susceptionem, videtur esse idem judicium & de pueris qui baptizantur in fide Ecclesiæ, ut supra dictum est. Alii vero sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt; & tales sunt judicandi secundum voluntatem quam habuerunt, dum sanæ mentis existerent: & ideo si tunc apparet in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis exhiberi in furia & amentia constitutis, etiam si tunc actu contradicant; alioquin si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sanæ mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam vero sunt, qui etsi a nativitate fuerint furiosi vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus recta ratione uti possunt; unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt etiam in amentia constituti: debet eis tunc sacramentum conferri, si periculum timeatur; alioquin melius est ut tempus expectetur, in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotius suscipiant sacramentum: si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. Quidam vero sunt, qui etsi non omnino sanæ mentis existant, in tantum tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem; & de talibus idem est judicium, sicut de his qui sanæ mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem inviti."

SYNOPSIS CONCLUSIONUM.

PRIMO: Adulti non debent baptizari, nisi fidem bonis operibus probatam de SS. Trinitate & Domine Incarnatione habeant, quia ex Apostolo Heb. 11. *Oportet enim credere accedentem ad Deum: certe per Baptismum propius accedunt adulti ad Deum, cum per illud Sacramentum Christo confitentur.*

Secundo: Ex hoc sequitur Baptisma procrastinandum esse Adultis, quandoquidem debent & probari; & in fide ac bonis

operibus exerceri, priusquam militiæ Christi ascribantur.

Tertio : Non procrastinandus est Baptismus, cum adest vitæ periculum; sic declaravit Siricius Papa Epist. ad Hymenium: sic docet S. Thomas hic 3. part. q. 68. art. 12. ubi ait Baptismus esse concedendum I. amentibus a natiuitate, siquidem sunt eiusdem cum infantibus conditionis, qui baptizantur in fide Ecclesiæ. II. Amentibus cum habent lucida intervalla in quibus possunt votum habere Baptismi, vel etiam modo antequam amentia furiosa corripentur, sanctum desideraverint lavacrum.

ARTICULUS UNDECIMUS.

De effectibus Baptismi aquæ.

BAPTISMUS varios & mirabiles habet effectus: idem dicendum de Martyrio, quod defectu aquæ vel etiam Ministri, ipsius Baptismatis subit vicem; hinc de utriusque efficacia in speciali agendum incumbit.

SECTIO PRIMÆ.

Quinam sint Baptismi effectus?

CONCLUSIO.

EFFECTUS Baptismi sunt remissio omnium culpæ tum originalis, tum actualis, II. Remissio ab omni reatu pænæ æternæ, & temporalis. III. Infusio gratiæ sanctificantis, virtutum, & omnium donorum. IV. Aditus ad regnum cælorum. V. Character.

Probatur multipliciter.

Primo, ex Scriptura sacra.

EZECHIELIS 36. habetur: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris* 1. Cor. 16. *Absti estis, sanctificati estis.* Ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis.* Ad Gal. 3. *Quicumque baptizati estis, Christum induistis.* Rom. 6. *Baptizati sumus in Christo, consepulti enim per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita &*

nos in novitate vitæ ambulemus. Jam sic argumentor. Mundari ab omnibus inquinamentis, sanctificari, regenerari, renovari, Christum induere, mortuum esse peccatis, est vitam perfectam habere, novum induere hominem, omni gratiarum suppellectili donari, adeoque ab omni labe & culpæ, & pænæ esse absolutum: Sed per Baptismum homo habet hæc omnia: Igitur effectus Baptismi sunt remissio &c.

Secundo, ex Conciliis.

IN Nicæni primi Symbolo habetur: *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Carthag. 4. can. 1. dicit omnia peccata tum originale, tum actualia per Baptismum dimitti. Idem asserit Florentinum in Decreto unionis. Denique Trident. Sess. 5. can. 5. sic loquitur: *Si quis per Jesu Christi D. N. gratiam quæ in Baptismo confertur, peccati originalis reatum remitti negat, aut etiam asserit non id totum tolli quod veram & propriam peccati rationem habet: sed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit.* Porro in renatis nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis qui consepulti sunt cum Christo per Baptismum in mortem, & non secundum carnem ambulant. Sess. 6. cap. 7. dicit justificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem, & renovationem hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Demum cap. 14. hoc ponit discrimen inter Baptismum & Pœnitentiam, quod Pœnitentia non remittat omnem reatum pænæ. Ergo &c.

Tertio, ex sanctis Patribus.

TERTULLIANUS Lib. de Baptismo cap. 1. sic loquitur: "Felix sacramentum aquæ nostræ, qua abluti delictis pristinae cæcitatibus in vitam æternam liberamur."

CLEMENS Alexandrinus Libr. 1. pedag. cap. 6. vocat Baptismum gratiam per quam abitergimur a reatu culpæ & pænæ, illuminationem, perfectionem, & lavacrum.

CYPRIANUS Epistola ad Donatum appellat Baptismum mortem criminum. Chrysostomus Hom. 24. sic loquitur: "In aqua Baptismi tamquam in sepulchro caput immergentibus, vetus homo sepe-"

li-

„ litur, emergentibus inde novus resur-
 „ git. „ Idem dicit Gregorius Nazianze-
 „ nus orat. 40. ubi gratiam Baptismi incor-
 „ ruptionis & indumenti nomine celebrat.
 „ Hieronymus Epistol. 83. ad Oceanum :
 „ Omnia scorta, inquit, & publicæ col-
 „ lusionis lordes, impietas in Deum, par-
 „ ricidium, & incestus in parentes, at-
 „ que in extraordinarias voluptates utri-
 „ usque sexus, mutata natura, Christi
 „ fonte purgantur. „
 „ Concinit Augustinus verbis expressis in
 „ Enchirido capit. 64. Libr. 3. de Symbolo
 „ capit. 10. Demum Libr. 1. ad Bonifacium
 „ capit. 13. his verbis : „ Dicimus Bapti-
 „ smum dare omnino indulgentiam pec-
 „ catorum, & auferre crimina, non ra-
 „ dere. „ Ex his sequitur istud argumen-
 „ tum. Ex Patribus perfecte abluimur per
 „ Baptismum, vetus homo totaliter sepi-
 „ tur : igitur per eum remittitur omnis cul-
 „ pa, & poena &c.

Quarto, ex rationibus divi Thomæ.

Divus Thomas hic tota questione 69.
 docet conclusionem quoad omnes partes.
Primo quidem fit remissio omnis culpæ
 tum originalis tum actualis, quia inquit
 S. Doctor hic art. 2. : „ Per Baptismum
 „ aliquis incorporatur passioni & morti
 „ Christi, secundum illud Rom. 6. *Si mor-
 „ tui sumus cum Christo, credimus, quia simul
 „ etiam vivemus cum eo* : Ex quo patet,
 „ quod omni baptizato communicatur pas-
 „ sio Christi ad remedium. „
Audiendus est de hoc momento Cate-
 chismus Romanus n. 42. „ De his igitur
 „ quoniam sæpe agendum est, ut Fideles
 „ magis perscipiant, se in altissimo di-
 „ gnitatis gradu positos esse, nec se ab
 „ eo desici ullis adversariis insidiis, vel im-
 „ petu, ullo unquam tempore patiantur :
 „ hoc primum tradere oportet, pecca-
 „ tum, sive a primis parentibus origine
 „ contractum, sive a nobis ipsis commis-
 „ sum, quamvis etiam adeo nefarium sit,
 „ ut ne cogitari quidem posse videatur,
 „ admirabili hujus Sacramenti virtute re-
 „ mitti, & condonari. Id vero multo ante
 „ ab Ezechiele prænuntiatum est, per
 „ quem Dominus Deus ita loquitur : Ef-
 „ fundam super vos aquam mundam, &
 „ mundabimini ab omnibus inquinamentis
 „ vestris. Et Apostolus ad Corinthios,
 „ post longam peccatorum enumerationem
 „ subiicit : Et hæc quidem fuistis :

„ sed abluti estis, sed sanctificati estis. At-
 „ que hanc doctrinam perpetuo a sancta
 „ Ecclesia traditam esse, peripicuum est.
 „ Sanctus enim Augustinus in libro, quem
 „ de Baptismo parvulorum conscripsit, ita
 „ testatur : generante carne tantum con-
 „ trahitur peccatum originale : regene-
 „ rante autem spiritu non solum origina-
 „ lium, sed etiam voluntariorum pecca-
 „ torum fit remissio. Et S. Hieronymus
 „ ad Oceanum : Omnia, inquit in Bapti-
 „ smate condonata sunt crimina : ac ne
 „ dubitare amplius ea de re cuiquam li-
 „ ceret : post aliorum Conciliorum defini-
 „ tionem, sacra etiam Tridentina Syno-
 „ dus idem declaravit cum anathema in
 „ eos decrevit, qui aliter sentire audent,
 „ quive asseverare non dubitarent, quam-
 „ vis peccata in Baptismo remittantur,
 „ ea tamen prorsus non tolli, aut radici-
 „ bus evelli, sed quodam modo abradi,
 „ ita ut peccatorum radices animo infixæ
 „ adhuc remaneant. Namque, ut ejusdem
 „ sanctæ Synodi verbis utamur, in renatis
 „ nihil odit Deus : quia nihil damna-
 „ tionis est his, qui vere consepulti sunt
 „ cum Christo per Baptisma in mortem,
 „ qui non secundum carnem ambulant :
 „ sed veterem hominem exuentes, & no-
 „ vum, qui secundum Deum creatus est,
 „ induentes, innocentes, immaculati,
 „ puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti
 „ sunt. „

Alter effectus est remissio omnis poenæ
 etiam temporalis : ita definitum est de
 fide in Florentino in Decreto Eugenii,
 quod sic habet : „ Hujus Sacramenti ef-
 „ fectus, est remissio omnis culpæ origi-
 „ nalis & actualis omnis quoque poenæ
 „ quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea
 „ baptizatis nulla pro peccatis præteritis
 „ injungenda est satisfactio. Sed morientes
 „ antequam culpam aliquam committant,
 „ statim ad regnum cælorum, & Dei vi-
 „ sionem perveniunt. „ Apud Bin. p. 494.
S. Augustinus L. 2. de peccatorum me-
 ritis, & remissionibus capite 28. sic lo-
 quitur : „ Si continuo, post Baptismum con-
 „ sequatur ex hac vita migratio, non erit
 „ omnino quod obnoxium hominem te-
 „ neat, solutis omnibus, quæ tenebant.
 „ Ratio divi Thomæ hic art. 2. est,
 „ quia homo per Baptismum incorporatur
 „ Christo secundum illud Roman. 6. *Si au-
 „ tem mortui sumus cum Christo : credimus
 „ quia simul etiam vivemus cum Christo*. Nec
 „ mirum, passio Christi est satisfactio suf-

ficiens pro culpa, & pœna, & ibi applicatur pro utraque omnimode, quia omnimode per Baptismum Christo incorporamur.

Non omnittendum quod de hoc momento Catechismus Rom. dicit n. 44. " Jam vero, ait, in Baptismo non solum peccata remittuntur, sed peccatorum etiam, & scelerum pœnæ omnes a Deo benigne condonantur. Nam & si omnibus Sacramentis hoc commune est, ut per illa virtus passionis Christi Domini communicetur, de solo tamen Baptismo dictum est ab Apostolo, nos per ipsum Christo commori & sepeliri, ex quo sancta Ecclesia semper intellexit, sine maxima Sacramenti injuria fieri non posse, ut ei, qui Baptismo expiandus sit, ejusmodi pietatis officia, quæ usitato nomine sancti Patres opera satisfactionis vocarunt, imponantur. "

Tertius effectus est infusio gratiæ & virtutum, sic propugnat Concilium Tridentinum citatum. Ratio divi Thomæ hæc est, homo per Baptismum Christo incorporatur sicut membrum capiti, unde illius participat influxum; Sed Christus est plenus gratia, & veritate: Igitur Baptismus dat gratiam, & omnia dona: Primo quidem fidem juxta illud 1. Petri 2. *Qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum*: Deinde gratiam quæ purgat animam ab omni inquinamento, & charitatem quæ est vinculum perfectionis, ad quam omnes sequuntur virtutes, omniaque dona juxta Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis*. Quocirca purgatio, illuminatio, & perfectio, inquit SS. Patres, pertinent ad Baptismum.

Suffragatur Catechismus Rom. nu. 49. " Sed ut ad Baptismi effectus oratio redeat, exponendum erit, hujus Sacramenti virtute, nos non solum a malis quæ vere maxima dicenda sunt, liberari: verum etiam eximisi bonis, & muneribus augeri. Animus enim noster divina gratia repletur, qua iusti, & Filii Dei effecti æternæ quoque salutis hæredes instituiamur. Nam ut scriptum est, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*: mandatamque Ecclesiam lavacro aquæ, in verbo Apostolus testatur. Est autem gratia, quemadmodum Tridentina Synodus, ab omnibus credendum, pœna anathematis proposita decrevit, non solum per quam pecca-

torum sit remissio, sed divina qualitas in anima inherens, ac veluti splendor quidam, & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque animas pulchriores & splendidiore reddit: atque id ex sacris literis aperte colligitur, cum gratiam effundi dicant, eamque Spiritus sancti pignus soleant appellare. "

Pergit n. 50. " Huic autem additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum gratia divinitus infunduntur. Quare, cum Apostolus ad Titum ait: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum*. D. Augustinus verba illa, abunde effudit, explanans: Nimirum, inquit, ad remissionem peccatorum, & copiam virtutum. "

Rursus n. 51. " Jam vero per Baptismum, etiam Christo capiti tamquam membra, copulamur, & convertimur. Quemadmodum igitur a capite vis manat, qua singulæ corporis partes ad proprias functiones apte exequendas moventur: ita etiam ex Christi Domini plenitudine in omnes, qui iustificantur, divina virtus, & gratia diffunditur, quæ nos ad omnia christianæ pietatis officia habiles reddit. "

Quarto: Est apertio regni cœlorum, qui quidem effectus designatus est cum cœli aperti sunt in Baptismo Christi: unde Beda ponderans verba ista Luc. 4. *Jesu baptizato apertum est cœlum*, dicit: " Virtus hic Baptismatis ostenditur, de quo quisque cum egreditur, regni cœlestis ei janua aperitur. " Ratio D. Th. hic q. 69. art. 7. est, quia Baptismus removet impedimentum, scilicet peccatum originale quo cœlum claudebatur universæ naturæ humanæ: " Aperire januam regni cœlestis, ait sanctus Doctor, est amovere impedimentum, quo quis impeditur regnum cœlestis introire. Hoc autem impedimentum est culpa, & reatus pœnæ. Ostensum est autem supra, quod per Baptismum omnis culpa, & omnis reatus pœnæ tollitur. Unde consequens est, quod effectus Baptismi sit apertio januæ regni cœlestis. "

Quintus est character; sic enim definit Concilium Tridentinum. Ratio divi Thomæ est; per Baptismum, abrenuntiatio Satana, homo Christo consecratur, & in

in illo consignatur, unde per hunc fit capax recipiendi alia Sacramenta: Succinit Catechismus nu. 53. "Præterea, per Baptismum consignatur charactere, qui ex anima deleri nunquam potest: de quo, nihil est, ut plura hoc loco differantur; cum liceat ex his quæ supra dicta sunt, cum univérse de Sacramentis ageretur, satis multa, quæ ad hoc argumentum pertinent, in hunc locum transferre."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Remanet concupiscentia in renatis, fomes peccati, & inclinatio ad malum. Item homo adhuc subditus remanet miseris, puta morbis, siti, & fami: Sed concupiscentia est peccatum, sicut & inclinatio ad malum juxta illud Rom. 7. *Non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio.* Aliæ pœnalitates sunt effectus peccati originalis. Igitur peccatum originale non tollitur per Baptismi sacramentum saltem ex integro.

Respondet August. Lib. 2. contra Julianum c. 3. remanere concupiscentiam in renatis ut virtus in infirmitate perficiatur virtutum exercitio; sic enim loquitur: "Ne si redderetur carni felicitas, imminueretur fidei fortitudo." Aliam rationem affert Lib. 13. de civ. Dei capite 4. "Ut intelligeremus, inquit, Sacramenti fructum, non ad istam præsertim vitam temporalem, sed æternam referri debere." Et Lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 7. dicit renovationem incipere in hac vita, & liberationem a malis per Baptismum, sed perfectam per eundem nos habere in spe pro alia vita, quandoquidem gloria debetur baptizato ratione hereditatis, quia est filius juxta illud Rom. 8. *Si autem filii, & hæredes: hæredes quidem Dei &c.*

Respondet D. Thomas hic q. 69. art. 3. per Baptismum non auferendas esse pœnalitates præsentis vitæ propter tria. I. Quia per hoc sacramentum homo incorporatur Christo qui passus est: Igitur, & baptizatus debet pati. II. Ut per exercitium concupiscentiæ, & passionum habeat victoriæ materiam. Denique ne homines ad Baptismum accederent propter impassibilitatem præsentis vitæ, & non propter gloriam quam nullus habebit nisi legitime certaverit.

Resp. in forma distinguendo primam minoris partem: Concupiscentia est peccatum causaliter, in quantum inclinat ad malum, concedo: formaliter, & in se, subdistinguo: ut est inordinata concedo: ut est ordinata per rationem & per gratiam baptismalem, sub quo solum respectu consideratur, nego. Est enim secundum se appetitus naturalis ad bonum conveniens. Solutio est divi Thomæ.

Respondeo secundo aliam distinguendo partem: Pœnalitates sunt effectus peccati originalis, quia per illud homo amisit immortalitatem, & illud peccatum est remissum, per Baptismum, concedo: sed, nego. Dictum est autem concupiscentiam remanere ad exercitium.

Inflabis: Innocens plene purgatus debet esse ab omni pœna immunitis etiam temporali. Sed Baptismus non remittit omnem pœnam: Ergo &c. Confirmatur: Si Baptismus remitteret ænatis omnia peccata, delictum perpetratum, v. g. homicidium ante Baptismum, non foret puniendum: Sed leges civiles hoc non patiuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Si statim renatus moriatur post Baptismum, concedo: evolabit enim illico in cœlum; si remaneat in vita, subdistinguo: debet esse immunitis ab omni pœna, ut pœna, concedo: ut est materia exercitii, ac meriti, nego. Decet enim nos gloriam habere, & jure hereditatis, & jure meriti, sicut habuit Pastor noster admirabilis Christus Jesus, unde ablato peccato originali, fomes & miseriæ remanent ad exercitium.

Ad confirmationem nego paritatem, quia inquit D. Th. hic art. 2. ad 3. in crimine debet attendi id quod est offensiva Dei, & hoc plene remittitur per Baptismum; deinde id quod est causa scandalii, & offensiva hominibus facta: & istud debet puniri civiliter, ne facilitas veniæ sit causa majoris mali: nam ut fert axiomata: *Non sunt facienda bona, ut eveniant mala.*

Repones: Sublata causa, tollitur effectus: Igitur si peccatum originale omnium malorum causa tollatur per Baptismum, debent & omnia mala auferri.

Respondeo distinguendo antecedens: Sublata causa physica, concedo; cum enim necessario, & ex natura res suum producat effectum, illa sublata, tollitur necessario effectus: sic extincto igne tollitur calefactio: sublata causa morali, sub-

distingo : tollitur effectus sub ratione qua erat effectus , concedo : sub alia , nego . Remanent miseriæ , ut iterum atque iterum dictum est , ad exercitium .

Insistes : Patres passim dicunt procrastinantes usque ad mortem Baptismum evitantes quidem esse supplicia , gloriam tamen non assecuturos esse , ita Gregorius Nazianzenus oratione exhortatoria ad Baptismum : ita Basilii in simili oratione circa finem : denique Gregorius Nyssenus exhortatione ad eos qui procrastinant Baptismum , homines futuræ vitæ dividit in tres classes . Prima est dignorum & illustrium : Altera eorum qui nec honore , nec supplicio afficiuntur . Tertia eorum qui peccatorum pœnas luunt . Procrastinantes autem ponit in secundo ordine : Igitur effectus Baptismi non est apertio regni cœlestis , saltem semper , & pro omnibus .

Respondeo primo opponendo Patres Patribus : & si quis contrarium sentiret , standum est traditioni Ecclesiæ , & Conciliorum decretis , in quibus Baptisma omnem culpam auferre definitum est .

Respondeo secundo distinguendo : Et volunt Patres procrastinantes non tanta donari gloria , quali donantur alii , concedo . Et volunt privari absolute gloria , nego .

Respondeo tertio , aliter distinguendo : Et contendunt dumtaxat procrastinantes non habere gloriam jure meriti , sed solum jure hæreditatis , concedo : cum enim nullo modo meruerint , ut supponunt Patres , nec honore , nec supplicio afficiuntur ; supponunt enim quod etiam mala non perpetrent , sed quod moriantur immediate post susceptum Baptismum : nullus autem potest mereri nisi prius habeat Baptismum : & putant procrastinantes gloria absolute privari , nego . Habent enim illam jure hæreditatis , & propter Christum , eo simili modo quo pueri decedentes post Baptismum , illam possident .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Effectus Baptismi sunt remissio omnis culpæ & pœnæ , infusio gratiæ , donorum , aditus ad regnum cœlorum , & character .

PRIMO QUIDEM remissio culpæ & pœnæ juxta illud Symboli Nicæni ; *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum* : Sic de fide definitum est in Concilio Tri-

dentino Sess. 5. cap. 5. Hoc ipsum propugnat Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 1. Hoc Clemens Alex. 1. Pedag. cap. 6. Hoc & ceteri Patres docent .

Secundo : Infusio gratiæ & donorum . Hanc dotem suo sermone explicat Catechismus Romanus 2. p. de Baptismo n. 49. Ratio D. Thomæ hic q. 69. art. 2. est , quia per Baptismum Christo incorporamur .

Tertio : Aditus ad regnum cœlorum , namque , baptizato Domino , apertum est cœlum , ut habetur Luc. 4. quo factò , ait V. Beda in ista verba : “ Virtus hic , Baptismatis ostenditur , de quo quisque , cum egreditur , regni cœlestis ei janua , aperitur . ” Ratio D. Thomæ hic art. 7. hæc est , Baptismus removet impedimentum , peccatum scilicet originale , quo aditus regni cœlorum homini claudebatur .

Quarto : Character , ut docet Catechismus Romanus n. 53.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Remanent quidem miseriæ , & pœnalitates , sed ad virtutis exercitium ; unde non concludendum ex eis inesse baptizato peccatum originale .

Secundo : Sublata causa physica , aufertur utique effectus , v. g. remoto igne , cessat ligni combustio ; effectus enim physicus necessariam habet cum causa connexionem , unde ista destruitur , ipse quoque destruitur : sed non sic de causa morali ratiocinandum est ; quocirca , remisso peccato originali , potuit Deus ad exercitium virtutum relinquere baptizato peccati pœnas aliquas temporales , quales sunt concupiscentia & miseria .

Tertio : Neque vero mirandum est , si Patres quandoque asserant procrastinantes ad finem usque vitæ Baptismum gloriam non donari , intelligunt enim non donari titulo meriti , cum nullum acquisierint , sed non negant eos jure hæreditatis illam possidere .

SECTIO SECUNDA.

De effectibus Baptismi sanguinis.

Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam?

BAPTISMUS sanguinis producere gratiam, omnes ulro conveniunt cum Ecclesiâ, quæ Martyres nedum colit ut Sanctos, sed inter omnes eos ut insignes habet: At de modo & de extensione remissionis poenæ disputant Theologi. Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Baptismus sanguinis seu Martyrium producit gratiam regenerativam ex opere operato.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Producere gratiam ex opere operato, est vi sibi intrinseca illam producere. Atqui Baptismus sanguinis gratiam regenerativam sic producit: Et probatur. Hoc intercedit discrimen inter Baptismum flaminis & Baptismum sanguinis, quod ille solum ex opere operantis, scilicet vi contritionis producat gratiam, iste vero per realem Christi passionis imitationem, quod est opus operatum. Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ in 4. q. 3. art. 3. quæstione 3. ad 1. "Baptismus sanguinis non habet hoc tantum ex opere operantis, sed hoc habet ex imitatione passionis Christi, & ideo pueri, quamvis liberum arbitrium non habeant, si occiduntur pro Christo, in suo sanguine baptizati salvantur."

Altera: Baptismus aquæ producit gratiam ex opere operato propter duo: Primo quidem, quia passio Christi a qua omnis virtus productiva gratiæ profluit, operatur in eo per quamdam singularem repræsentationem: Secundo ex eo quod aqua operetur ut mota per Christum, cui conjungitur per virtutem ab ipso acceptam: Sed istæ dotes excellenti modo Baptismo sanguinis conveniunt, quando quidem reali imitatione passioni Christi Martyr Christo conjungitur, & consequenter maxime ab ea movetur ad gratiam producendam: Ergo &c. Ista eximia ratione probat S. Thomas hio 3. p.

q. 66. art. 2. Baptisma sanguinis producere gratiam ex opere operato.

Non abs re erit hic verba sancti Doctoris texere: "Dicendum, quod sicut dictum est, effusio sanguinis pro Christo, & operatio interior Spiritus sancti, dicuntur baptizata, in quantum efficiunt effectum baptismi aquæ. Baptismus autem aquæ efficaciam habet a passione Christi, & a Spiritu sancto, ut dictum est. Quæ quidem duæ causæ operantur in quolibet horum trium baptismatum: excellentissime tamen in baptismo sanguinis. Nam passio Christi operatur quidem in baptismo aquæ, per quamdam singularem repræsentationem, in baptismo autem flaminis, vel poenitentiae, per quamdam affectionem: sed in baptismo sanguinis, per imitationem operis. Similiter etiam virtus Spiritus sancti operatur in baptismo aquæ, per quamdam virtutem latentem: in baptismo autem Poenitentiae, per cordis commotionem, sed in baptismo sanguinis, per potissimum dilectionis & affectionis fervorem: Secundum illud Joan. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis."

Rursus in 4. Dist. 4. q. 3. art. 3. quæstione 3. ad 1. "Baptismus sanguinis non habet hoc, (id est liberare ab omni præcedente culpa, & poena,) tantum ex opere operantis: nempe quantum ad poenam qua aliquis Martyrium explet, quam contingit non esse sufficientem ad satisfaciendum pro peccato: neque quantum ad devotionem iustæ voluntatis, quia contingit quod voluntati majori charitate informata, aliquis sine Martyrio non potest ab omni poena liberari, sed hoc habet ex imitatione passionis Christi, unde de Martyribus dicitur Apocal. 5. Lavaverunt flores suas in sanguine Agni."

Rursus in 4. ad Annibaldum dist. 4. q. unica art. 4. ad 3. "Baptismus sanguinis, inquit, non habet supplere effectum baptismi fluminis ex opere operante, sicut objiciebatur, sed ex imitatione passionis Christi."

Tertia: Efficacia baptismi in immensum superat efficaciam baptismi flaminis. Igitur producit gratiam ex opere operato. Probatur antecedens. 1. Quia non operantis operi, sed sibi sacra tribuitur regeneratio, ut dicit Tertullianus in Apolog.

leg. ubi finem his verbis: "Quis non patitur exoptet ut totam Dei gratiam reddat, mat, ut omnem veniam ab eo compensatione sui sanguinis expediat? omnia enim delicta huic operi donantur.", II. Similem habet cum baptismo aquæ ad regenerandum spiritualiter virtutem. Igitur sicut iste, gratiam ex opere operato producit, ita & iste. Sic docet S. Augustinus L. 13. de civ. cap. 7. "Quicumque non percepto regenerationis lavacro, pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si ablueretur sacro fonte baptismatis.", III. Baptismus aquæ non habet majorem Martyrio vim ad producendam gratiam, immo baptismus sanguinis teste S. Cypriano Exhort. ad Martyres: "In gratia majus, in potestate sublimius, in honore pretiosius est.", Rursus Ep. 73. dicit: "Vim baptismi non esse majorem Martyrio.",

Quarta: Baptismus sanguinis justificat ex opere operato infantes: Igitur & adultos; eadem enim est pro utrique ratio. Ideo enim baptismus sanguinis producit gratiam ex opere operato, quia est realis Christi passionis imitatio. Porro fortior est in adultis, quippe qui seipfos ad patiendum pro Christo fide & amore moveant, nec sine majori luctu ad palmam perveniunt. Probitur igitur antecedens ex disciplina Ecclesiæ, quæ pueros omnes ab Herode impio necatos ut beatos & sanctos colit, tametsi fieri potuerit ut nonnulli circumcisionem, quæ tunc temporis locum baptismi obtinebat, nondum recepissent. Hinc Sanctus Augustinus Lib. 3. de lib. arbi. cap. 13. ait: "Etiam infantes illos, qui, cum Dominus Jesus Christus necandus ab Herode quæreretur, occisi sunt, in honorem martyrum receptos commendat Ecclesia.", Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptismus sanguinis totam remittit peccatam.

Probatur rationibus auctoritate suffultis.

PRIMA: Illud cui annexa est ex promissione Gloria, absque ulla conditione eam, nulla intermedia pœna, producit: Atqui ulla absque conditione baptismus sanguinis annexam habet gloriæ promissio-

tionem. Et probatur ex ipso oraculo Christi, qui Matth. ro. in gratiam Martyrum sic pronuntiat: *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Audis Christum nihil ultra præter confessionem fidei proprio signatam sanguine exigere. Ergo &c.

Secunda: Qui plene & ad juris apices justitiæ divinæ facit satis, nihil illi pro peccatis expiandis luendum superest: quæ quidem satisfactio per charitatem perfectam eatenus redditur, quatenus tantum de conversione ad Deum reddit, quantum per averfionem ab eo ablatum est: Sed non datur major charitas quam Martyris amor; scriptum est enim Joan. 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Ergo &c.

Tertia: Ecclesiæ non orat pro quiete animæ Martyris: Igitur non credit aliquid de pœna temporali ipsi superesse luendum. Hanc veritatem annuntiat Innocentius III. c. cum Marthe, de celebratione Missarum, his verbis: "Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.", Concinit S. Augustinus Tract. 84. in Joan. "Injuria est, ait, pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendare.",

Quæres I. Num infans in utero vivens cum matre in odium Christi crucidatus munderetur a peccato originali? II. Num requiratur in adulto nondum baptizato qui rapitur ad Martyrium, aliqua dispositio ut sanguinis proprii effusione justificetur? III. Num martyrium gratiam regenerativam physice producat?

Respondeo ad primam, infantem in utero materno cum matre in odium Christi occisum eodem gaudere privilegio cum altero, qui natus eodem motivo necatur, quippe qui puer simul & mater se habeant per modum unius victimæ: sicut igitur per privilegium omnem ordinariam transcendens regulam puer natus per impressionem passionis Christi proprio cruore regeneratur, quidni & in utero materno alter conclusus eandem susciperet impressionis virtutem? cum Christus non sinat Martyres pro se ipso absque palma occidi. D. Bernardus Serm. de SS. Innocentibus non levius hoc subindigitat his verbis: "An de Innocentium coronis, quis dubitet? Ille pro Christo crucidatus, eos infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Christo non cre-

„ credit inter filios adoptionis numerari :
 „ alioqui quomodo cœvœs sibi pueros puer
 „ ille qui natus est nobis, non contra nos,
 „ pateretur occidi? quod utique solo nu-
 „ tu poterat prohibere, nisi melius ali-
 „ quid eis prohiberet, ut quemadmodum
 „ ceteris infantibus tunc quidem circum-
 „ cisis, nunc vero Baptismus, sine ul-
 „ lo propriæ voluntatis usu sufficit ad sa-
 „ lutem, sic nihilominus pro eo susce-
 „ ptum martyrium illis proficeret ad san-
 „ ctitatem.

Respondeo ad secundum, non requiri a-
 lia in adulto subito ad martyrium raptò
 dispositionem, quam mortem pro Christo
 pati, cum mors illa voluntaria ut exerci-
 tium ipsius maximæ charitatis, quæ emi-
 nenter peccatorum actualium dolorem con-
 tinet. Si tamen adultus habeat tempus,
 sufficit ut actum attritionis ex amore ini-
 tiali a spe promanante eliciat, qui qui-
 dem amor imperfectus vi martyrii perfe-
 cta contritio evadit. Sic propugnant veteres
 Theologi, nec dissentiunt recentio-
 res, maxime Gonetius disp. 1. de institut.
 & natura Baptismi art. 7. §. 11. pag. 132.
 col. 2.

Respondeo ad tertium quæsitum, Baptis-
 mum sanguinis producere gratiam ex o-
 pere operato solum moraliter: siquidem
 non est unum ex septem Sacramentis quæ
 moventur a Christo ut suæ virtutis in-
 strumenta physica. Tum quia eatenus
 martyrium gratiam producit, quatenus
 opus operatum, scilicet violenta mors,
 movet Christum ut passionis ejus virtus
 propter realem imitationem producat gra-
 tiam & gloriam. Ceterum juxta multo-
 rum opinionem, non aliter vel ipsa Sa-
 cramenta producant gratiam, & tamen,
 ut concedunt, illam ex opere operato
 causant. Igitur & Baptismus sanguinis il-
 lam sic producere valebit, tametsi sangui-
 nis martyris effusus habeat solum via sua mo-
 vere infallibiliter Christum ut conferat gra-
 tiam, quippe qui sicut sanguis Abel pri-
 mi omnium Martyris clamat de terra ad
 eum.

Fis satis objectionibus.

OBJECIONES contra primam conclusio-
 nem. Joan. 3. habetur: *Nisi quis renatus
 fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest
 introire in regnum Dei.* Igitur solum aquæ
 & non sanguinis Baptisma gratiam regene-
 rationis producit ex opere operato.

Respondeo distinguendo antecedens: Et
 verba laudata continent regulam quæ per
 privilegium suscipit exceptionem, con-
 cedo: & non suscipit, nego antecedens
 & consequentiam. Sicut ad Principem
 spectat leges condere, & ab eis dispen-
 sare, sic a fortiori ad Christum Regum
 Regem & Dominum. Porro a prima
 lege quam universum pro omnibus fecit,
 dispensat, volens ut martyrium locum
 Baptismi teneat, juxta illud Matth. 10.
*Qui me confessus fuerit coram hominibus,
 confitebor & ego eum coram Patre meo.*

Instalis: Præceptum charitatis & er-
 ga Deum amoris obligat pro semper;
 immo & secluso illo amore, vel ipsum
 martyrium nihil prodest, dicente Apo-
 stolo 1. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum,
 ita ut ardeam, charitatem autem non ha-
 buero, nihil mihi prodest.* Idem dicen-
 dum de fidei lege, quæ obligat omnes,
 vel ipso Domino dicente Marc. 16. *Qui
 crediderit & baptizatus fuerit, salvus
 erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.*
 Sed infans actum fidei amorisve
 non valet elicere: Sed non semel contig-
 it quosdam infideles de repente muta-
 tos raptos fuisse ad martyrium, & gla-
 dio statim animadversos, absque eo quod
 tempus habuerint hujusmodi actus eli-
 ciendi, vel de hoc cogitaverint. Igitur
 martyrium gratiam regenerativam, nisi
 adiint opera operantis, scilicet actus tum
 fidei, tum amoris, non potest produ-
 cere.

Respondeo distinguendo majorem: Præ-
 ceptum fidei & amoris vel antecedentis,
 vel concomitantis, obligat ubique & pro
 semper, concedo: fidei & amoris antecede-
 ntis; subdistinguo: de via ordinaria,
 quum nihil adesset quod utriusque virtutis
 actus possit supplere, concedo: sin mi-
 nus, nego. Et sic distincta minore, ne-
 go consequentiam. Ad quorum eviden-
 tiam observare juvat, Baptismum posse
 considerari duplici modo, videlicet ut
 est actus fortitudinis, & ut est realis
 Christi passionis imitatio: priori modo
 spectatus debet habere actum antecedentem
 fidei & amoris saltem imperfecti a
 spe fluentis, quo Deus ut totius justitiæ
 fons & creditur, & diligitur. Posteriori
 vero modo sufficit quod fides & amor co-
 mitentur martyrium, & certe in adul-
 to hoc semper requiritur; cum non nisi
 fide mutatus convoleat ad martyrium, vel
 ad illud se trahi patiatur. Ceterum jam
 dixi-

diximus, quod rursus observare non pigebit, ipsum martyrium esse summæ erga Christum fidei & charitatis non dicam tantummodo argumentum, sed & ipsum exercitium.

Jam vero si de infantibus sermo est, accommodat eis Ecclesia, ait Aug. sicut in Baptismo aquæ, sic & in Baptismate sanguinis, cur ut & in Christum credant, & pro illo patiantur. Quid plura? Vox sanguinis eorum clamat ad Deum de terra; tamen enim non habent fidem & amorem active, habent tamen passive & executive: hinc cum Apostolo Gal. 6. infans martyr potest dicere: *Nemo mihi molestus fuit; ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto*. Illa solutio colligitur ex divo Thoma jamjam laudato. Nec desunt Theologi qui propugnent legem baptismi aquæ & poenitentia, exceptionem suscipere in Martyre, quia ab eis martyrii Baptismus specie distinguitur; quod quidem probant auctoritate sancti Augustini, qui lib. 3. de civ. cap. 7. explicans illa Christi verba: *Nisi quis renatus fuerit* &c. ait: "Alia sententia, illos fecit æquales, ubi non minus generaliter dicit: *Qui me confessus fuerit, coram hominibus, confitebor & ego cum coram Patre meo*." Concinit D. Thomas hic art. 12. ad 2. ubi explicans locum cum Apostoli 1. Cor. 13. laudatum, ait: "Effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate; ex quo patet quod Baptismus sanguinis includit Baptismum flaminis, & non e converso." Audis ex sancto Thoma martyrium eminenter continere & amorem, & contritionem.

Idem S. Doctor ad instantiam ex parte infantium Martyrium factam sic respondet 2. 2. q. 124. art. 1. "Martyrii gloriam quam in aliis propria voluntas meretur, illi parvuli occisi per Dei gratiam sunt adepti. Nam effusio sanguinis propter Christum vicem gerit Baptismatis. Unde sicut in pueris baptizatis, per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam, ita & in occisis propter Christum, meritum martyrii Christi operatur ad palmam martyrii consequendam. . . . Unde Augustinus dicit in quodam sermone de Epiphania, quasi eos alloquens: Ille de vestra corona dubitabit in passione pro Christo, qui etiam parvulis Baptismum prodesse non

æstimat Christi. Non habebatis ætatem, qua in passurum Christum crederetis, sed habebatis carnem, in qua pro Christo passuro passionem sustineretis."

Insistes: Si martyrium gratiam ex opere operato produceret, incassum Ecclesia exigeret ut lapsi reconciliarentur priusquam ad martyrium ducerentur, cum omnis & culpa & poena passione deleberetur. Atqui tamen hoc ipsum Ecclesia prioribus sæculis, ingravescente persecutione, exigebat. Et probatur ex sancto Cypriano, qui in sua ad S. Cornelium Epistola hæc scribit: "Nec quisquam dicat qui martyrium tollit, sanguine suo baptizatur, nec pax illi ab Episcopo necessaria est, habituro gloriæ suæ pacem," & accepturo majorem de Domini dignatione mercedem." Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et Ecclesia hoc exigebat ad melius, concedo: ita ut crederet martyrium ad justificationem non sufficere, nego. Observandum est eo loci sanctum Cyprianum non movere quætionem de adulto baptizando, de quo est præsens controversia, sed de lapsio jam baptizato, cui per tempus licebat facere satis Ecclesie: sicut igitur Eucharistia muniebantur Confessores, ne inermes, ait ipse Cyprianus, descenderent in prælium, sic & reconciliabantur ad cautelam, ne aliquibus peccatorum vinculis irretiti, dehicerent in certamine: sicut legitur de Sapphio in act. Sanctorum mensis Augusti apud Bollandum: tamen enim multa jam tormenta pro Christo passus fuisset, quia tamen noluit condonare injuriam sibi irrogatam a Nicephoro veniam ab illo flagitanti, dum ipso tempore quo carnis ex levata securi caput abscissurus erat, in fide non perseveravit. Verum Nicephorus charitate sicut & fide fervens, rapuit coronam, & ejus loco Martyr occubuit.

Replicabis: Non potest dici quandam martyrium producat gratiam ex opere operato. Ergo &c. Probatur antecedens: Certe non in ipsa passione, cum multis quandoque diebus perdurare; legitur enim de sancto Andrea quod biduo vivus pependit in cruce: non sub finem tormentorum, namque multi ab eis erepti dormierunt in pace, ut habetur de sancto Joanne Evangelista, qui Romæ missus in ferventis olei dolium, illæsus evasit, ait Tertullianus, & tamen ut Aposto-

postolus simul & Martyr colitur: neque etiam cum patiens ultimum clausit diem, quippe qui amplius non sit Martyr viator.

Respondeo martyrium gratiam finalem involvere, cum in morte violenta pro Christi nomine tolerata sita sit. Igitur gratia regenerativa producitur in mortis procinctu. Quia vero non unus vi passionis nondum defunctus, sed in pace quievit, & tamen ut Martyr celebratur, adiciendum esse videtur: primo, illum esse vere Martyrem, qui quamvis post passionem adhuc in terris aliquandiu superstes fuerit, moritur tamen vel propter ærumnas ad passionem consequentes, vel quia perseverat in gratia quam initio passionis accepit, quæ augeatur crescente supplicio, propter patientiam, quæque consummatur morte consecuta. Secundo, si istam gratiam in passione acceptam ad finem ulque vitæ conservat, potest etiam ut Martyr celebrari; in hoc sensu Ecclesia quoddam colit ut Martyres; tamen si ultimum vitæ diem in ipsis cruciatibus non clausit: sufficit enim quod ad penam indictam & pro Christo perpessam mors consequatur; quod vero uno aut altero elapso mense hoc fiat, parum refert, si Ecclesia talem habere ut Martyrem voluerit.

Hæc leguntur in Breviario Romano de sancto Marcello Papa Martyre: "Quibus cognitis, Maxentius in eam Ecclesiam Catabuli bestias transferri, & a Marcello custodiri jubet, ubi loci, scelerate multique ærumnis afflictus, obdormivit in Domino."

Perfistes: Si martyrium gratiam produceret ex opere operato, foret inter Sacramenta annumerandum, sicque essent plusquam septem; sed hoc dici non potest. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam propter multa: Primo quidem, quia non est signum sacrum, constans materia simul & forma. Secundo, Sacramenta sunt causæ gratiæ, ut sunt actiones Dei per suos ministros; at vero martyrium est actio Diaboli per suum satellitem Confessoribus mortem inferentis. S. Thomas hic art. 11. ad 2. ad hanc difficultatem sic respondet: "Sacramentum habet rationem signi: alia vero duo, scilicet Baptismus, flammis & sanguinis, conveniunt cum Baptismo aquæ, non quidem quantum ad rationem signi, sed quantum ad

effectum Baptismatis, & ideo non sunt Sacramenta."

Dices: Qui mortem ex peste in obsequium languentium oppetunt, non dicuntur Martyres, tamet si in curandis infirmis immensos subeant propter Deum & proximum labores. Dico & propter Deum, cum mortis periculo sese exponant, ut ejus de charitate erga proximum adimpleant legem. Igitur nec illi qui propter Christum supplicia mortem infligentia patiuntur.

Respondet Goncius hic disp. 1. de Bapt. art. 7. §. 4. his verbis, "Proprie dictum martyrium quatuor habet præcipua privilegia, nimirum justificationem ex opere operato, remissionem omnis culpe & poenæ, exemptionem a precibus Ecclesiæ, & aureolam ultra auream victori donandam: sed hæc privilegia Ecclesia nunquam concessit iis qui moriuntur inter ministrandum ægris, ut patet præcipue de tertio & quarto; Ecclesia enim pro illis orat, & Missæ sacrificium offert, & nunquam illos cum martyrii aureola depingit. Ergo mors ex peste in obsequium languentium operata non est verum & proprie dictum martyrium. Aliud privilegium martyrii est, quod si mater propter Christum occidatur, filius quem gestat in utero, a peccato originali mundetur; at nemo Catholicorum id unquam dixit de filio quem in utero gestat mulier quæ immoritur ministerio peste laborantium.... Verus & legitimus Martyr non debet sponte prodire ad ultroneam mortem, sed ad id cogendus aut vocandus est, & est communis doctrina Patrum a Christo accepta, qui prohibet ne ultro ad certamen accedamus, sed ab una civitate ad aliam fugiamus; tum ut nostræ infirmitati, tum etiam ut persecutorum bono consulamus, ne nos in periculum temere, & illos ad lævitiā propellamus; sed hæc proprietates martyrii deest morienti peste, dum ex charitate inservit proximo."

SYNOPSIS PROBATIONUM

Baptismus Sanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit.

PRIMO: Quia est opus operatum, cuius virtute producitur gratia.

Secundo: Quia vel ipsa Ecclesia colit ut

ut sanctos infantes qui ex nulla prævia dispositione ex parte eorum data salvantur & glorificantur.

Tertio : Quia martirium est imitatio realis passionis Christi; hinc fideles ex istius impressione specialem habent gratiam.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Lex generalis suscipit regulam; hinc licet Christus pronuntiaverit universim pro omnibus : *Nisi quis renatus sit*, etiam universim, ait Augustinus, dixit : *Qui me confessus fuerit &c.*

Secundo : Reconciliabat quidem Ecclesia lapsos ante martirium, sed ad cautelam & melius, nec inde concludendum Baptisma sanguinis non sufficere ad regenerationem.

Tertio : Tametsi Baptisma sanguinis gratiam ex opere operato producat, non inde inter Sacramenta annumerandum : non enim habet materiam & formam, nec est signum permanens gratiæ, nec per Ministros Ecclesiæ confertur, sed per ipsos crucis inimicos; quia vero diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, prodest passio. Martyris ipsi, & quidem ex opere operato, cum ipse voluntarie seipsum Deo ut victimam offerat.

SECTIO TERTIA.

De effectibus Baptismi Flaminis.

Ex Scriptura sacra, cuncta sunt credenti possibilia, maxime si fidei accedat amor Dei; non enim cor contritum & humilitatum, ait Propheta Psal. 50. propicietur Deus. Cum igitur Deus velit omnes & singulos homines salvare, hujus autem voluntatis, ait S. Thomas, sunt media in finem : hinc queritur primo, num urgente necessitate adultus, deficiente aqua, vel etiam Ministro, animam agens possit voto Baptismi salvari? Secundo, num voto accedere debeant actus virtutum, maxime fidei, spei, charitatis & poenitentiae? Pro quorum resolutione sit.

CONCLUSIO PRIMA.

Adultus, urgente necessitate, salvatur per votum Baptismi.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO : Deus omnes homines vult salvos fieri, ut habetur 1. Tim. 1. sed frustranea foret ista Voluntas, si votum Baptismi, urgente necessitate, non remitteret peccata quibus salus præpediretur. Igitur cum hoc adverteretur bonæ voluntati Dei, dicendum est adultum, urgente necessitate, voto Baptismi salvari. Suffragantur huic veritati aliæ Scripturæ sacræ auctoritates; namque Joelis 2. habetur : *Omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit*. Rursus Mat. 7. *Omnis qui petit, accipit*. Igitur qui desiderat, imminente morte, Baptisma, accipit regenerationis & justificationis gratiam.

Secundo : "Deus, ex Concilio Tridentino, impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis." Sed adultus nondum baptizatus, mortis doloribus accensus, & urgente necessitate, non alia via quam voto Baptismi potest salvari. Igitur per votum Baptismi de facto salvabitur.

Tertio : Qui Christo configurantur, salvantur : Sed qui habent Baptismi votum, Christo configurantur saltem per effectum. Sic propugnat S. Thomas hic q. 66. art. 12. "Baptismus autem aquæ, ait, effectivam habet a passione Christi & a Spiritu sancto, ut dictum est; quæ quidem duæ causæ operantur in quolibet horum trium Baptismatum, excellentissime tamen in Baptismo sanguinis; nam passio Christi operatur quidem in Baptismo aquæ per quamdam figuralem repræsentationem : in Baptismo autem fluminis vel poenitentiae, per quamdam affectionem."

Expressius ibidem art. 11. "Præter Baptismum aquæ, potest aliquis consequi sacramenti effectum ex passione Christi in quantum quis ei conformatur, pro Christo patiendo; unde dicitur Apoc. 7. *Illi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni*. Eadem etiam ratione aliquis per virtutem Spiritus sancti consequitur effectum Ba-

„ Baptismi, non solum sine Baptismo
 „ aquæ, sed etiam sine Baptismo san-
 „ guinis, in quantum alicujus cor per
 „ Spiritum sanctum movetur ad creden-
 „ dum, & diligendum Deum, & præ-
 „ nitendum de peccatis: unde etiam di-
 „ citur Baptismus pœnitentiæ; & de hoc
 „ dicitur Isaïæ 4. *Si abluerit Dominus for-
 „ des filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem
 „ laverit de medio ejus, in spiritu judicii,
 „ & spiritu ardoris.* Sic igitur utrumque
 „ aliorum Baptismatum nominatur Ba-
 „ ptismus, in quantum supplet vicem
 „ Baptismi aquæ: unde dicit Augusti-
 „ nus in 4. lib. de unico Baptismo par-
 „ vulorum: Baptismi vicem aliquando
 „ implere passionem de latrone illo, cui
 „ non baptizato dictum est, Hodie me-
 „ cum eris in paradiso. Beatus Cypria-
 „ nus non leve documentum assumit quod
 „ etiam atque etiam considerans, inve-
 „ nio non tantum passionem pro nomine
 „ Christi, id quod Baptismo deerat posse
 „ supplere, sed etiam fidem confessionem-
 „ que cordis, si forte ad celebrandum
 „ mysterium Baptismi in angustiis tempo-
 „ rum succurri non potest. „

„ Quarto: Quod Ecclesiæ praxis innuit,
 „ tale haberi debet: Sed ex praxi Ecclesiæ
 „ Catechumeni, qui seculo Baptismo de-
 „ functi sunt, habentur ut fideles & ami-
 „ ci Dei, & pro eorum refrigerio Eccle-
 „ sia fundit preces. Ergo &c. Audiendi
 „ sunt de hoc momento S. Cyprianus &
 „ sanctus Ambrosius: prior ait illos a Deo
 „ non separari: posterior habet ut justum
 „ Imperatorem Valentinianum, qui morte
 „ præoccupatus, Catechumenus obierat.
 „ S. Cyprianus Epist. ad Iubaianum sic lo-
 „ quitur: „ Quid ergo fiet de his qui in
 „ præteritum de hæresi ad Ecclesiam ve-
 „ nientes sine Baptismo admissi sunt?
 „ Potens est Dominus misericordia sua
 „ indulgentiam dare, & eos qui simpli-
 „ citer admissi in Ecclesia dormierunt,
 „ ab Ecclesiæ muneribus non separa-
 „ re. „

„ Ambrosius Orat. funeb. laudati Impera-
 „ toris, sic alloquitur populum: „ Audi-
 „ vos dolere quod non acceperit sacra-
 „ menta Baptismatis. Dicite mihi quid
 „ aliud in nobis est, nisi voluntas, nisi pe-
 „ titio? Atqui etiam dudum hoc votum
 „ habuit, ut antequam in Italiam venis-
 „ set, initiaretur, & proxime baptizari
 „ se a me velle significavit, & ideo præ
 „ ceteris causis me accipiendum putavit.

„ Non habet ergo gratiam quam desidera-
 „ vit? non habet quam poposcit? &
 „ quia poposcit, accepit; & ubi illud
 „ est: iustus quacumque morte præven-
 „ tus fuerit, anima ejus in refrigerio
 „ erit? „

CONCLUSIO SECUNDA.

Requiritur fides cum voto Baptismi in
 adulto ut salvetur.

Probatur hoc ratiocinio.

APOSTOLUS Hebr. XI. ait: *Sine fide
 autem impossibile est placere Deo. Credere
 enim oportet accedentem ad Deum.* Hinc
 communiter docent Theologi fidem in
 sanctissimam Trinitatem & in Deum in-
 carnatum absolute ad salutem requiri.
 Igitur Catechumenus voto adungere de-
 bet fidem. Ratio est quia peccator de-
 bet recedere a malo ut justificetur, &
 sese ad Deum convertere: Sed conversio
 initium habet a fide; *nihil enim ama-
 tum, quin præcognitum*, ut fert commune
 adagium. Igitur voto Baptismi debet ac-
 cedere fides; eo enim sine Catechumeni
 instruuntur de mysteriis, ut de eis habe-
 ant fidem, antequam initiarentur.

CONCLUSIO TERTIA.

Adultus cum voto Baptismi debet habe-
 re perfectam de peccatis actualibus gra-
 vibus contritionem.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Quia communiter docent
 Theologi contritionem imperfectam non
 sufficere extra Sacramentum: porro sim-
 plex Baptismi votum non est Sacramen-
 tum: Igitur si adsint peccata gravia, re-
 quiritur perfecta contritio: quia sicut
 adultus per peccata mortalia voluntarie
 commissa absolute & simpliciter a Deo
 aversus est, ita & perfecte ad ipsum se-
 se debet convertere, quod non nisi per-
 fecta contritione adimpletur. Quod qui-
 dem non levius subindigitat S. Thomas,
 dum propugnat adultum solo peccato
 originali inquinatum, sub pœna peccati
 mortalis, & consequenter damnationis,
 teneri ad Deum per actum amoris sese
 convertere, ut primum ad auroram ra-
 tionis pervenerit.

- *Secundo* : Hoc ipsum insinuat Concilium Tridentinum Sess. 15. cap. 4. ubi & votum sacramenti, & contritionem perfectam exigit his verbis : " Docet præterea sancta Synodus, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam. " Nec dissentit S. Pius V. qui hanc damnavit Baji propositionem quæ est 31. his conceptam terminis : " Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia bona, & fide non ficta tam in Catechumenis quam in Penitentibus potest esse sine remissione peccatorum. " S. Augustinus Lib. 4. de Baptismo cap. 22. similiter propugnat votum Baptismi salvare adultum, sed modo adsit charitas & amor. " Invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat posse supplere, sed etiam fidem conversionemque cordis, si forte celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest. "

CONCLUSIO QUARTA.

Baptismus flaminis gratiam producit solum ex opere operantis : nec totam semper dimittit penam temporalem, sed juxta gradum Contritionis.

PROBATUR prima pars : Votum non est Sacramentum, sed in actibus penitentis situm est, sive spectetur in se, cum nihil aliud sit præter Sacramenti desiderium : sive in actibus qui illum comitantur, qui sunt fides & amor. Igitur Baptismus flaminis non nisi ex opere operantis gratiam producit. Hoc ipsum liquet ex S. Thoma supra laudato, qui in 4. q. 3. art. 2. quæstionum. 3. ad 1. & hic 3. part. q. 66. art. 12. docet Baptismum sanguinis excellentiorem esse Baptismo flaminis, eo quod ille, & non ille, producat gratiam ex opere operato.

PROBATUR secunda pars : scilicet quod Baptismus flaminis non remittat totam penam. Quoties pena remittitur solum per actus penitentis, non nisi juxta gradus fidei, contritionis & amoris remittitur : qui quidem actus si sint intensissimi,

remittent totum penæ temporalis reatum ; sin minus, e contra. Hujusmodi autem actus quandoque sunt valde intensi, sæpius vero etiam remissiores, ita ut non attingant ad gradum in quo factum est peccatum. Sed Baptismus flaminis in actibus sulcipientis positum est. Igitur non semper omnem culpam remittit.

Respondetur Objectionibus.

OBJECIES contra primam conclusionem. S. Fulgentius contendit Baptismum flaminis sine Baptismo aquæ hominem non salvare. Igitur Baptismus ille gratiam justificationis seu regenerationis, etiam urgente necessitate, non confert. Probatur antecedens : Interrogatus a Ferrando num Æthiops Catechumenus, & quidem pius & devotus, qui amisso rationis usu, postea baptizatus fuerat, salvus foret? sic respondet : „ Non dicimus illum sine Baptismi Sacramento sola confessione potuisse salvari. „ Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. Illum utique adolescentem, quia credidisse & confessum fuisse novimus, ideo per Sacramentum Baptismatis salvum fuisse firmamus : qui si non baptizaretur, non solum nesciens, sed etiam sciens, nullatenus salvaretur ; via enim salutis in confessione, salus in Baptismate. „ Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : S. Fulgentius vult neminem salvari, secluso aquæ Baptismo, quando quis valet illum recipere, concedo : si urgeat necessitas, & non possit, nego antecedens. Exemplum supra allatum ne nullum quidem facessit negotium. Et vero S. Fulgentius interrogatur de Catechumeno, qui amisso rationis usu, fortassis nullum actum contritionis saltem perfectæ pro peccatis elicere potuerat ; in isto dubio ait, secluso baptismo aquæ, illum non fuisse salvum : ratio quam affert hunc producit sensum : " Via enim salutis in confessione, salus in Baptismate. " Hoc est, sola professio fidei cum Baptismo flaminis non sufficit, sed insuper requiritur dolor perfectus de peccatis ; quod si desit necessarium est aquæ Baptisma. Quia vero istud consequutum est votum Æthiopis Catechumeni, ideo eum ut salvum habet sanctus Præsul.

Instabis : Si Baptismus in voto, urgente necessitate, Catechumenis, secluso flami-

minis Baptismate, ad salutem sufficeret, in pace Ecclesiae e vita migrarent. Atqui praxis disciplinae antiquae contrarium annuntiat; & probatur triplici auctoritate: prima Leonis Magni Epist. 91. ad Theodorum Foro Iulientem Episcopum: altera Gelasii Papae in Concilio Romano pro Mileni Cumani Episcopi absolutione adunato: tertia Vigilii summi Pontificis, qui sub finem suae constitutionis anno circiter 559. subscribit decretis S. Leonis & Gelasii, quippe qui vel ipsum Theodorum Mopuestenum, tamen mortuum, immo & in pace Ecclesiae vitam fundum excommunicaverit. Ergo &c. Primus loco citato sic loquitur: "Si autem aliquis eorum pro quibus Dominum supplicamus, quocumque interceperis obstatulo, a munere indulgentiae praesentis excederit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit." Secundus haec in Synodo profert: "Nec nos jam mortuis veniam praestare deprecantur; quod nobis possibile non esse manifestum est. Alia est causa superstitum, alia defunctorum."

Respondeo primo Ecclesiam habere potestatem & vivos absolviendi, & ipsos mortuos, si aequum duxerit, ad poenam temporalem ligandi, puta vel Ecclesiastica sepultura eos privando, vel eorum nomen e sacris Diptychis expungendo, quod excommunicationem spirat, ut patet ex quinta Synodo anno 553. celebrata quae Theodorum Mopuestenum, & Sexta. quae in multis Episcopos, nondum damnatos, mortuos tamen anathematis gladio animadverterunt.

Innocentius III. utrumque faciendi potestatem laudat. Priorem quidem pro absolutione mortui, qui dum viveret excommunicatus fuerat *Extra* de sententia excommunic. cap. 28. ad casum enim illi propositum sic respondet: "Potest tamen & debet ei Ecclesiae beneficio subveniri, ut si de ipsius viventis poenitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur."

Respondeo secundo disciplinam decursu temporum variasse juxta diversas convenientiae rationes, & quod in una Ecclesia erat licitum, in altera illicitum non semel legitur: Sed poena temporalis non

semper est perditionis, at aliorum potius correctionis argumentum, ut mali, seu etiam in bono titubantes a peccando deterreantur. Dato igitur, & non concessio, SS. Pontifices supra laudatos abstinuisse ab ipsis Catechumenis, qui, omisso Baptismate, obierant, non inde sequeretur votum Baptismi eis ad salutem non profluere.

Respondeo tertio negando minorem. Ad probationem dico, S. Leonem & Gelasium non prohibere orare pro Catechumenis, qui absque Baptismo ultimum clauseraut diem, sed tantum indicare se de eorum salute esse incertos, & hoc tremendo Dei iudicio relinquere; quod quidem sonant S. Leonis verba: "Si quis manens in corpore non receperit salutis remedium, consequi exutus carne non poterit." Certe inter salutis remedia annumeratur votum Baptismi quod si Baptisma, & ipsius Baptismi votum omiserit, salvus esse non poterit. Hinc Gelasius de his qui sic moriuntur, ait: "Nec non jam mortuis veniam praestare poscant, quod nobis possibile non esse manifestum est."

De his solum qui absque Baptismo etiam in voto moriuntur loqui Gelasium explicat Innocentius laudatus ibidem istis subsequentibus verbis, quibus docet Ecclesiam, si velit, posse succurrere defunctis adultis cum Baptismo vel fluminis, vel fluminis vita functis, eos scilicet absolvendo a censuris quas contraxerant: "Nec obstat, inquit, quod Ecclesiae legitur attributa potestas ligandi atque solvendi homines super terram tamquam non possit solvere & ligare sub terra sepultos. Et quod legitur, non communicetur mortuo cui non est communicatum & vivo: cum etsi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contempsit religionis, sed necessitatis articulus impedivit, & in certis casibus a canonibus denotatis ligasse legatur Ecclesia mortuos, & solvisse." Ceterum exemplum Vigilii non urget, quia non de Catechumeno, sed de Episcopo tamen in pace Ecclesiae mortuo, ipsi tamen censuram labem inussit, eo quod blasphemias, quas in Christum & Deiparam, dum viveret, evomuerat, non retractasset.

*Praxis Ecclesiae de precibus pro defunctis
Catechumenis.*

Pro Coronide, & ad solutionem multorum quae possent proponi contra Baptismi flaminis efficaciam, observandum est Ecclesiam occidentalem omni tempore pro eis & orasse & pie admodum sensitisse. Insigne est Ecclesiae Mediolanensis exemplum. S. Ambrosius qui 4. florebat saeculo Orat. funeb. pro Imperatore Valentiniano ait: "Pio requiem ejus ponimus, scamus affectu... Animam piam matris oblationibus prosequamur."

In Ecclesia Africana eadem floruit consuetudo ut liquet ex IV. Concilio Carthaginensi, quinto adunatum saeculo, ut subindigitant ista can. 79. verba: "Poenitentes qui attente leges poenitentiae exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur." Ex quo liquet Ecclesiam semper communicasse & cum poenitentibus qui ante expletam poenitentiam publicam, & cum Catechumenis, qui ante remedium salutis susceptum scilicet Baptisma, moriuntur.

Eandem cum illis communicandi praxim obtinuit Ecclesia Gallicana; sic enim habetur in Concilio Arelatensi can. 12. "De his qui in poenitentia positi, vita excesserunt, placuit nullum vacuum communionem debere dimitti, sed pro eo quod honoravit poenitentiam, oblatio illius recipiatur."

Similia dicit Ecclesia Hispaniae in Concilio 11. Toletano can. 12. "De his autem, inquit Patres Synodici, qui accepta poenitentia, antequam reconciliarentur, ab hac vita recesserint, quamquam diversitas praecceptorum de hoc capitulo habeatur."

Replicabis: Joan. 3. habetur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Nisi renatus fuerit ex aqua formaliter, vel virtualiter, & per votum concedo: formaliter absolute, nego: Ecclesia Scripturae interpretes, sic explicat.

Dices contra secundam partem quartae conclusionis: Videtur quod Baptismi votum totam remittat poenam. Ergo &c. Probatur antecedens. I. Quia plus debet tribui voto Baptismi quam contritioni per-

fectae secundum se spectatae, quae tamen justificat impium baptizatum, eumque a reatu & culpae & poenae aeternae, & poenae temporalis juxta gradum amoris liberat, si habeat poenitentiae votum: Sed Baptisma habet hanc super Poenitentiam dotem, quod delectat totum poenae reatum: Igitur & ejus votum, si minus, non foret discrimen inter votum Poenitentiae & votum Baptismi. II. Hoc ipsum innuere videtur Innocentius III. cap. *Debitum*, ubi sic loquitur de Judaeo, qui animam agens defectu Ministri, se ipsum baptizavit, sicque votum Baptismi expressum habebat. *Si continuo*, ait, *decessisset, ad caelestem patriam, protinus evalesset*. Hoc S. Ambrosius, qui Orat. fun. Valentiniani, ait eum fuisse gloria donatum. Hoc demum vel ipse Christus, qui Latroni poenitenti, ut habetur Luc. 23. dixit: *Hodie mecum eris in Paradiso*.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem dico, votum Baptismi esse sicut votum Poenitentiae actum poenitentis suam operantis salutem, nec in efficacia ab isto distingui, sed penes relationem quam habet ad Sacramentum quod remittit, si recipiatur, peccatum originale & totam poenam, ad illa relatio nihil ponit in re, sed bonam tantum voluntatem adimplendi Baptismi legem demonstrat. Sicut igitur votum Poenitentiae tamen relationem importat ad Sacramentum quod ex opere operato & vi propria delet peccatum actuale, & confert gratiam, non tamen haec nisi ex opere operantis facit: Ita & dicendum de voto Baptismi.

Ad secundam similiter distinguo: Et vox *protinus* intelligitur moraliter, ita ut propter ardens Baptismi desiderium, Judaeus in brevi gloria foret donandus, concedo: cito-citius & immediate, nego: cum enim nemo possit se baptizare, non nisi voto Baptismi Judaeus, si decessisset, salvus fuisset. Innocentius est sui ipsius interpres cap. *Apostolicum*; ibi enim postquam asseruit quendam Presbyterum non baptizatum *inveniantur* post mortem gloria fuisse, donatum, praecipit preces pro ejus requie fundi, & sacrificium Deo offerri. Eadem est solutio ad verba S. Ambrosii, nec subjiciat, *animam piam, Imperatoris matris oblationibus prosequamur*. Porro nec sacrificium offertur, nec preces funduntur pro requie animae quae visione Dei perfruitur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adultus urgente necessitate, voto Baptismi salvatur, modo fidem & contritionem perfectam habeat, &c.

PRIMO, Quia Joel. 2. habetur: Omnis quicumque nomen Domini invocaverit, salvus erit.

Secundo: Deus vult omnes & singulos homines voluntate sincera & beneplaciti salvari, nec impossibilia jubet. Igitur quum adultus mortis hora preoccupatur, & solum illi superest Baptismi votum, poterit eo salvari. Hoc subindigit Concilium Trident. Sess. 14. cap. 4.

Tertio: Sic docent summi Pontifices, ut Innocentius III. cap. *Apostolicum*; & cap. *Debitum*. Sic S. Ambrosius Orat. funeb. de Imperatore Valentiniano: dixi modo habeat fidem, spem & contritionem perfectam, siquidem praeceptum illarum virtutum tunc obligat. Immo docet sanctus Thomas passim adultum ad auroram rationis pervenientem teneri sub peccato mortali ad Deum per amorem perfectum se convertere: debet igitur omnia detestari peccata actualia, addo & peccatum originale, in quantum fieri potest.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui sint Patres qui dicant Baptismi votum non sufficere ad salutem, urgente necessitate, loquuntur de iis qui non habent charitatem & fidem perfectam.

Secundo: Falsum est, juxta antiquam disciplinam, Ecclesiam non communicasse cum mortuis solo voto Baptismi initiatis, ut liquet ex Ecclesia Mediolanensi, quae obtulit pro Valentiniano defuncto adhuc solum Catechumeno sacrificium; quod si haec disciplina erga quosdam defecit, non tamen universim apud omnes Ecclesias: sic dum S. Leo videbatur cum Catechumenis mortuis non communicare, Ecclesia Africana, Gallicana, & Hispanica communicabat. Concilium Toletanum II. can. 12. ait: "Illorum tamen sententia nobis placuit, qui multiplices numero de hujusmodi humanitus decreverunt, ut & memoria talium in Ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum Catechumenorum delicto a Presbyteris recipiatur."

Tertio: Ecclesia fidelis Scripturae interpretis illa Christi verba, *Nisi quis renatus fuerit &c.* intelligit de Baptismo actuali simul & virtuali, seu per votum.

DISSERTATIO SECUNDA

D E

MATERIA, FORMA,

MINISTRO, EFFECTIBUS,

SUBJECTO ET NECESSITATE

SACRAMENTI

CONFIRMATIONIS.

ALLÆUS Calvinista cuncta movit, ut Confirmationem e numero Sacramentorum exsulfaret, & ad hoc in variis libris omnes hujus sacramenti partes & effectus debellat. Sed contra quod dicitur Joel. 2. *Efundam spiritum meum super omnem carnem.*

Dogmata quæ partes hujus Sacramenti spectant, sex potissimum capitibus probantur & explicantur: ostendendo scilicet Confirmationem, non secus ac alia Sacramenta strictè sumpta, habere.

PRIMO, Sua nomina, suamque definitionem.

Secundo: Materiam.

Tertio: Formam.

Quarto: Ministrum,

Quinto: Effectus.

Sexto: Subjectum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & definitione Sacramenti Confirmationis.

ILLUD Sacramentum variis a sanctis Patribus insignitur nominibus. Primo, illud appellant Confirmationem, eo quod

vim roburque suscipientibus conferat, ad hoc ut fidem constanter, nedum in conspectu Paganorum ceterorumque infidelium, sed & hæreticorum profiteantur, immo sanguinem & vitam, si necesse sit, pro defendenda vera religione, læto sacrificent animo. Ita Gatechismus Romanus part. 2. de Sacram. Confirmat. num. 17. his verbis: "Chrismatis sacramento adversus omnes carnis, mundi, & Diaboli impetus robustiores fiunt: & eorum animus in fide omnino confirmatur ad constituendum & glorificandum nomen Domini nostri Jesu Christi, ex quo etiam nomen ipsum (scilicet Confirmationis) inventum esse nemo dubitavit."

Secundo, appellatur impositio manuum, quia manus in ipsius collatione imponuntur. Ita legitur Act. 8. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Sic propugnat S. Augustinus Lib. 3. contra Donatistas cap. 16. his verbis: "Per manus impositionem modo datur Spiritus sanctus."

Tertio, nuncupatur etiam Domini sigillum, quatenus Episcopus per modum crucis ungit suscipientes. S. Cornelius Epistola ad Fabium Antiochenum apud Eusebium Lib. 6. hist. Eccl. cap. 43. loquens de Novatiano, ait: "Neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit."

Quarto, sæpius donatur nomine Sacramenti unctionis; namque per unctionem, tamquam per materiam proximam partialem confertur. Sanctus Cyprianus in isto sensu-

tamquam per materiam proximam partialem confertur. Sanctus Cyprianus in isto sensu hæc scribit: "Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus est, ut accepto chrismate, id est unctione, esse unctus Dei, & habere gratiam Dei in se possit."

Quinto, dicitur ab effectu suo perfectio, ut legere est apud Guillelmum Anstiffod. l. 4. tract. 4. capit. de sacramento Confirmationis. "Dislinguitur, inquit, duplex plenitudo, scilicet plenitudo sufficientiæ, & hæc datur in Baptismo, & plenitudo copię, & hæc datur in Confirmatione."

Confirmatio definitur sacramentum novæ legis, quo per impositionem manuum, & unctionem chrismativam, sub præscripta verborum forma, utrique materiæ correspondente, datur Spiritus sancti robur, quo Christianus omnes hostium fidei impetus propellere queat. De tanti Sacramenti essentia egimus in secunda parte: nunc ordo rerum postulat ut de partibus & proprietatibus disseramus. Unde sit:

Synopsis contentorum in articulo.

PRIMO: Illud Sacramentum quandoque vocatur Confirmatio, eo quod det robur ad fidem coram tyrannis profitendam: quandoque impositio manuum, quia in ejus collatione manus imponuntur: quandoque etiam sigillum, quatenus Episcopus per modum crucis inungit suscipientes.

Secundo: Definitur Sacramentum novæ legis, quo manuum impositione & chrismatione, sub præscripta verborum forma, datur robur ad fidem, sæviante mundo, audacter profitendam.

ARTICULUS SECUNDUS.

De materia Sacramenti Confirmationis.

CIRCA materiam hujus Sacramenti duo discutienda veniunt: Primum, quænam sit? Secundum, quænam ex iis ex quibus chrisma conficietur, sint essentialia, & cui competat illud consecrare?

SECTIO PRIMA.

Utrum unctio & manuum impositio sint materia adequata Confirmationis?

CIRCA materiam Confirmationis alia est Heterodoxorum, alia Catholicorum sententia. Irridet Lutherus Doctores Catholicos, eo quod manuum impositionem assignent pro istius Sacramenti materia; sic enim habet Libr. de captivitate Babil. "Mirum est quod in mentem illis venerit, ut sacramentum Confirmationis facerent ex manuum impositione cur non ex sacramento panis etiam Confirmationem fecerunt, quando scriptum est Act. 9. Et cum accepisset cibum, confortatus est."

Secundo: Calvinus Lib. 4. instit. cap. 19. § 6. asserit. I. manuum impositionem quæ in confirmandis Neophytis adhibetur, nihil habere simile cum ea quam Apostoli usurpabant. II. Confirmationem neque esse a Christo, neque ab Apostolis. III. Eos qui oleum salutis eam vocant, Christum abnegare, & partem non habere in regno Dei.

Inter Theologos Catholicos non una est etiam circa istud momentum sententia, Quidam enim post Alexandrum Alesium & Divum Bonaventuram asserunt Christum, nec quoad materiam, nec quoad formam, instituisse illud Sacramentum: addunt Apostolos fuisse immediate a Spiritu sancto confirmatos, tum & constitutos ab eo ministros hujus sacramenti, quod primum absque materia elementari præstiterunt, postea vero quamdam designasse materiam. Sic propugnat Alesius part. 4. q. 24. membro 1. Sic S. Bonaventura in 4. dist. 7. art. 1. q. r. & quidam alii.

Sæculo proxime elapso diffidium fuit inter Petrum Aurelium sub nomine Abbatis San-Cyrani notum, & Jacobum Symundum ex Societate Jesu Theologum. Prior in dissertatione sua excludit impositionem manuum a materia hujus Sacramenti. Alter e contra propugnat solam manuum impositionem esse Confirmationis materiam essentialiam, unctionem vero pro integritate adhiberi. Huic opinioni subscribit Sanbovius Lib. de Confirm. & Extr. Non desunt qui unctionem manu Episcopi factam ut ipsam impositionem manuum habeant. Contra quos omnes sit

CONCLUSIO PRIMA.

Manuum impositio una cum unctione sunt materia essentialis & adæquata remota Sacramenti Confirmationis.

Probatur prima pars auctoritate.

ILLUD est materia illius Sacramenti quæ usi sunt Apostoli, quam adhibuere Patres, & præceperunt Concilia. Atqui talis est impositio manuum: & probatur.

Primo, ex Scriptura.

ACTUM 8. legitur Apostolos Neophytis imposuisse manus, & per illam manuum impositionem eis contulisse Spiritum Sanctum. Tunc, inquit Lucas, imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Rursus Act. 19. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos. Sancti Patres hæc testimonia intelligunt de Confirmatione, in primis D. Cyprianus Epist. 73. his verbis: "Tantummodo quod decreat, id a Petro & Joanne factum est, ut oratione pro eis habita, & manu imposita, invocaretur & infunderetur super eos Spiritus sanctus; quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesie offerantur, & per nostram orationem & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur." Concinis S. Chrysostomus in illum Scripturæ locum dicens: "Hoc nunc facere Episcopos, quod Apostoli manuum impositione & oratione super Neophytos faciebant." Idem tradit S. Augustinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. his verbis: "Neque enim aliquis Discipulorum ejus dedit Spiritum sanctum; orabant quippe ut veniret in eos quibus manus imponebant, non ipsi eum dabant; quem morem in suis Præpositis etiam nunc servat Ecclesia.

Secundo, ex Traditione.

Patres & Doctores Latini.

TERTULLIANUS Lib. de Baptismo

cap. 7. ait: "Dehinc manus imponitur, per benedictionem advocans & invitans Spiritum sanctum." Rursus Lib. de resur. carnis c. 6. "Caro manus impositione adumbratur, ut & anima spiritui illuminetur."

Subscribis S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos his verbis: "Hæc est consuetudo Ecclesiarum, ut ad eos qui in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopos ad invocationem Spiritus sancti manum impositurus excurrat."

Affipulatur iterum S. Augustinus Lib. 3. de Baptismo c. 16. "Spiritus autem locutus, inquit, quod in sola Catholica per manus impositionem dari dicitur."

Favet Hilarius Arelatenis Hom. de Pentecost. "Quod nunc, ait, in confirmationis Neophytis manus impositio tribuit singulis, hoc tunc Spiritus sancti descensio in credentium populo donavit universis."

Suum addit calculum Gregorius Magnus Homil. 17. in Evangelia his verbis: "Per impositionem nostrarum manuum a Deo Spiritum sanctum percipiunt."

Eis sese adjungit Ildorus Hispanensis Lib. 2. de officiis c. 26. "Post Baptismum, ait, per Episcopos datur Spiritus sanctus cum manuum impositione." Et Lib. 6. originum capite ult. "Manus impositio ideo fit, ut per benedictionem advocatus invitetur Spiritus sanctus."

Idem tradit Beda in 1. Cantici Cantorum: "Quatenus fideles, inquit, omnes cum impositione manus Sacerdotum, his, qua Spiritus sanctus accipitur."

Eadem legimus apud Theodulphum Aurelianensem Lib. de ordine Bapt. c. 16. Amalaricum Lib. de officiis c. 27. Rabanum Maurum Lib. 1. de justitia Clericorum c. 30. Alcuinum Epist. ad Oduinum, Ivo Carnotensem Serm. de excellentia sacrorum Ordinum, Rupertum Lib. 3. de operibus Spiritus sancti cap. 10.

Patres Græci.

AGMEN ducet Firmilianus, qui in sua ad Cyprianum Epistola sic habet: "Quando omnis potestas & gratia constituta sit, ubi præsentent majores natu qui & baptizandi, & manus imponendi, & ordinandi possident potestatem: hæretico

„tico enim sicut ordinare non licet,
„nec manum imponere, ita nec bapti-
„zare.

„*Succinit* Chrysostomus jam supra cita-
tus, similiter Theodoretus, qui in cap.
6. Epist. ad Hebr. & in cap. 19. Act.
hæc scribit: „Per manuum sacerdotum,
„lem impositionem spiritus gratiam acci-
„piunt.

„*Favet* Gennadius CP. qui apud Oecum-
nium in laudata Apostoli verba sic lo-
quitur: „Neque enim licitum est ut si
„segniter vivas, rursum baptizeris, &
„per manuum impositionem accipias Spi-
„ritus sancti superventionem.

„*Ejusdem* est labii Eulogius Alexandri-
nus Lib. 2. contra Novat. apud Photium
Biblioth. his verbis: „Deinde progressio-
„ne facta, dignos reddi adventus Spi-
„ritus sancti, qui per impositionem ma-
„nuum Apostolorum fiebat.

„*Ipsæ* Oecumenius ad eadem verba Apo-
stoli Act. 19. hæc scripsit: „Vocavi qui-
„dem principium Baptisma, & manuum
„impositionem, ac signaculum quæ in
„eo sunt.

„*Suffragatur* Simeon Thessalonicensis L.
de templo ubi sic habet: „Per manuum
„impositionem, & insufflationem un-
„guenti gratiam impartitur. „Rursus
Lib. de septem Sacramentis: „A Philip-
„po, *inquit*, baptizati, tamquam qui
„solum Baptisma Petro & Joanne impo-
„nentibus manus Spiritum sanctum acci-
„piebant. „Janvero Firmilianus flore-
bat secundo sæculo; Chrysostomus quarto,
Theodoretus, & Gennadius, quinto,
Eulogius Alexandrinus, sexto; Pho-
tius, nono, Oecumenius undecimo; Si-
meon Thessalonicensis duodecimo. Unde
patet Morinum hallucinari, dum propu-
gnat Græcos solum chrisma adhibuisse in
collatione hujus Sacramenti.

Tertio, ex Conciliis.

PRIMUM Concilium quod non obscu-
re hanc indigitat veritatem, est Illiberi-
tanum; sic autem legitur can. 34. „Per-
„cere navigantes, aut si Ecclesia non
„fuerit, posse fidelem, qui lavacrum
„suum integrum habet, nec sit biga-
„mus, baptizare in necessitate infirmis
„tis positum Catechumenum, ita ut si
„supervixerit, ad Episcopum eum per-
„ducatur, ut per manus impositionem per-
„fici possit.

Secundum est Arelatense I. can. 8. ubi
de Afris sermonem instituens ait: „Et
„si perviderint eum in Patre, & Filio,
„& Spiritu sancto baptizatum, manus ei
„tantum imponatur, ut accipiat Spi-
„ritum sanctum.

Meminit impositionis manuum Conci-
lium Hispalense II. c. 7. referendo enim
ea quæ prohibita sunt Presbyteris, ait,
eos: „Nec per impositionem manus Fi-
„delibus baptizatis, vel conversis hæ-
„resi paracletum Spiritum tradere.

Concilium Parisiense VI. L. 1. c. 33. sic
habet: „Dignum quippe est, ut Pontifi-
„ces Christi, primum jejunando & oran-
„do in cordibus suis domum præparent
„Spiritui sancto, & sic per impositionem
„manuum ceteris Fidelibus eum tradant
„orando.

Synodus Moguntina anno 1569. celebra-
ta ita loquitur: „Ut erant a Christo pro-
„missa ipsis Apostolis in die Pentecostes
„exhibita; & ab eisdem per manus im-
„positionem in alios transfundi cæpta,
„actus ipsorum satis testantur. Unde Ec-
„clesia Catholica Spiritum sanctum per
„manus Episcoporum, Fidelibus traden-
„di normam accepit.

Suffragatur Concilium Rhemense an. 1583.
titulo de Confirmatione; nec non & Nar-
bonense an. 1580. habitum: „Sanctorum
„Patrum, *inquit*, institutionibus constat
„nos in Baptismo regenerari ad vitam,
„& post Baptismum in hoc Sacramento,
„quo per impositionem manuum, Episco-
„pi Spiritus sanctus diffunditur in cor-
„da Fidelium, robor, atque fortitudi-
„nem dari.

Manuum impositio essentialis Confirma-
tioni est distincta ab unctione manu
Episcopali facta in fronte.

Probatur auctoritate, & ratione.

TAMETSÌ Episcopus qui ungit, impo-
nat manum, tamen in Scripturis Ec-
clesiasticis impositionis manuum nomine
intelligitur peculiaris quædam actio qua
sursum manus elevatur super aliquem.
Igitur illi impositio est essentialis, &
quidem ab impositione manus ungentis
prorsus distincta.

Primo, utrumque sejungit Tertullianus
libro de resurrectione carnis cap. 8. his
verbis: „Caro ungitur ut anima conse-
„cretur, caro signatur ut & anima mu-

niatur; caro manus impositione adumbratur, & ut anima spiritu illuminetur.

Ita similiter S. Cyprianus Epist. 72. ad Jubajanum: "Nunc quoque, ait, apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signo Dominico consumentur." Signaculum autem illud, est sacramentum chrismæ quod ibi distinguitur ab impositione manuum.

Idem docet Alcuinus capite de Sabbato Paschæ ex more Romano his verbis: "Dicit Pontifex super eos orationem, imposita scilicet manu super capita eorum finita oratione facit crucem de chrismate cum pollice in singulorum frontibus."

Eis accedit Rabanus Maurus Lib. 1. de inst. Cleric. hoc modo: "Novissime autem a summo Sacerdote per impositionem manus Paracletus illi traditur Spiritus sanctus; signatur enim baptizatus cum chrismate per Sacerdotem in capitis summitate, per Pontificem vero in fronte."

Eandem prodit veritatem S. Gregorius in suo Sacramentario, in quo quidem refertur ritus baptizandi, & confirmandi. Eo loci scribit Episcopum levatam manum habere super confirmandos: "Et levata manu sua super capita eorum." Fundere super eos orationem, qua recitata, pollice in chrismate tincto imprimere crucem fronti uniuscujusque. Idem legitur in Pontificali Romano.

Æthiopes, qui Alexandrinam Ecclesiam imitantur, utrumque ritum usurpant, & alterum ab altero distinguunt, ut constat ex ordine Baptismi, & Confirmationis, qui latine editus est tom. 6. Bibliothecæ Patrum; hinc Ecclesia etiam nunc præmittit manum impositionem Chrismationi.

His adde luculentas rationes. Primo nemo cordatus dixerit unctionem verticalem quæ fit in Baptismo, esse manus impositionem, tametsi fiat manu Presbyteri a quo Baptismus administratur: Igitur nec unctio baptizati in fronte manu Episcopi facta, manus impositio censeri debet. Secundo quilibet contactus manus, non est manus impositio: Igitur unctio Episcopalis non est manus impositio, eo quod manu fiat. Antecedens constat ex

eo, quod Extrema-Unctio numquam vocetur impositio manuum, licet hujus Sacramenti concomitetur ministratio: similiter ablutio facta in Baptismo, non appellatur manus impositio, quamvis Minister abluens tangat baptizatum.

Chrismatis unctio est altera pars essentialis Sacramento Confirmationis.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Patribus Latinis.

Præit omnibus Tertullianus, qui libro de Baptismo c. 7. sic habet: "Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione . . . sic & in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritualiter proficit: quomodo & ipsius Baptismi carnalis actus, quo in aqua mergimur; spiritualis effectus." Ibi ut claret, effectum spirituale tribuit unctioni, sicut & aquis, & consequenter eam partem esse essentiali Confirmationis arbitratur.

Tertullianum sequitur Cyprianus Epist. 70. ad Januarium his verbis: "Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit." Unctio ex illo Patre confert gratiam, & sic est pars essentialis hujus Sacramenti.

Suum eis addit suffragium Optatus Lib. 7. adversus Donatistas, ubi reprehendit Machar. quemdam Episcopum quod chrismationem in confirmando omisit. Tum ibidem sic loquitur: "Oleum . . . confectum jam Chrismæ vocatur in quo est suavitas, quæ cutem conscientie molliat, exclusa duritie peccatorum, quæ animum innovat lenem." Hæc verba virtutem ineffabilem oleo indignant. Jam dixerat Lib. 4. de Christo: "Descendit in aquam, non quia erat quod in Deo mundaretur, sed venturum oleum aqua debuit antecedere ad Mysteria initianda, & ordinanda, & implenda Baptismatis." Loquitur de Confirmatione quæ erat Baptismi complementum.

Favet Patianus Barcinonensis sermone ad Fideles, & Catechumenos de Baptismo: "Lavacro, inquit, peccata purgantur, chrismate Spiritus sanctus superfunditur." Quod autem tribuit Spiritum sanctum, est de essentia Sacramenti

Ejus.

Ejusdem est Labii S. Ambrosius Lib. 2. de iniciandi. cap. 6. "Post hæc utique ascendisti ad Sacerdotem, considera quid secutum sit, nonne illud, quod ait David: Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, prope barbam Aaron, hoc est, unguentum.,"
Eodem modo loquitur S. Augustinus de Chrysmate ac de Baptismo Lib. 2. contra litteras Petilianæ cap. 104. "In hoc unguento, ait, sacramentum Chrilmatis, vultis interpretari, quod quidem in genere visibilium signaculorum sacro-sanctum est, sicut ipse Baptismus:,"

Testimonia Ecclesiæ Græcæ.

MENTEM hujus Ecclesiæ exponunt Patres Concilii Laodicæni can. 48. his verbis: "Oportet eos qui illuminantur post Baptismum inungi supercælesti chrisma, & esse regni participes.," Ibi ut patet, Patres Laodicæni docent chrisma hominem adipisci regnum cælorum, quod non posset fieri, nisi foret pars essentialis hujus Sacramenti. Hinc Zonaras commentario ad hunc canonem sic loquitur: "Cæleste chrisma appellavit, quippe quod & sacris precationibus, & sancti Spiritus invocatione sanctificatum sit, & qui eo inunguntur, sanctos ac regni cum Christo participes efficiat.,"
Eodem modo loquitur S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 4. mystagog. ubi sermonem faciens de Christo, ad Catechumenos sic habet: "Ille spiritali oleo exultationis unctus est, hoc est Spiritu sancto. Vos vero uncti estis unguento sancti participes, & consortes Christi Corpus quidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto, vivificoque spiritu sanctificatur.,"
Vel ipse Theodoretus Lib. 1. in cant. pag. 279. col. 1. "Sacri Chrilmatismysterium, ait, recordare, in quo qui initiantur, post Satanæ abnegationem, & Dei confessionem, veluti signo, ac nota quadam regia, spiritalis unguenti chrisma inuncti, sub ea visibili unguenti specie, invisibilem sanctissimi Spiritus gratiam suscipiunt.,"

His adde Euchologium editum Venetiis ann. 1636. in quo relata oratione qua Sacerdos Deum deprecatur, ut in vivifico chrisma divinam sanctificationem tribuat, & ut concedat illi signaculum doni sancti: postea ungit sancto unguento

baptizatum, facit crucis figuram in fronte, in oculis, & in naribus, & in ore, & in utraque aure, & in pectore, & in manibus, & in pedibus, dicens: *Signaculum Spiritus sancti: Idem habetur in antiquis. ms. Barberino; sic ille codex: "Et oratione finita, dicit, Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis, ungitque Sacerdos baptizatos sacro unguento dicens Signaculum domini Spiritus sancti.,"* Idem de verbo ad verbum habetur de Patriarcha confirmante in antiquissimo manuscripto Monasterii Cryptæ Ferratæ, idem in codice Vaticano.

Ita similiter Gabasilas translatus, & relatus ab Arcudio: "Quippe, inquit, imponentibus manus Apostolis sacramento Baptismatis imbutis Spiritus exhibebatur: nunc similiter in unctis Paracletus accedit.,"

Oracula Conciliorum.

IN Concilio Constantiensi Sess. 14. inter errores Joannis Hus hic numeratur, & proscribitur: *Quantum ad oleum quo Episcopi ungunt pueros videtur quod sit ritus levis, non habens fundamentum in Scriptura sacra, & quod ista confirmatio introducta super Apostolos blasphematur in Deum.* Contradictoria hæc est, *oleum quo Episcopi ungunt, non est ritus levis, habetque fundamentum in Scriptura, quod non obscure indicat chrisma esse materiam hujus Sacramenti.*

Hæc in Decreto pro Armenis in Concilio Florentino leguntur: "Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est chrisma confectum ex oleo quod nitorem significat conscientie, & balsamo quod odorem significat bonæ famæ.,"

Denique, Concilium Tridentinum Sess. 7. de Confirmatione can. 2. sic ait: *Si quis dixerit injuriosos esse Spiritui sancto qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit.* Si igitur chrisma est sacrum, & virtute donatur, haud dubie est materia Confirmationis, inde patet falsitas opinionis Sanbovii, chrisma esse dumtaxat de integritate hujus Sacramenti propugnantis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Materia proxima Sacramenti Confirmationis, est applicatio materiae.

PROBATUR isto brevi ratiocinio. Sacramentum Confirmationis fit & consistit in usu materiae: sed applicatio materiae sub praescripta verborum forma est ipse materiae usus; ita ut acta & translata ista applicatione, verum est dicere, nunc est Confirmationis sacramentum, immedie vero antea non erat. Igitur materia proxima est applicatio materiae.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIENS primo contra primam partem conclusionis: Innocentius Papa III. capite, *Cum venisset*, de sacra unctione scribens ait: "Per frontis chrismationem", designari manus impositionem Apostolorum. "Similiter Eugenius IV. in Decreto pro Armenis asserit: "Loco manus", impositionis per quam Apostoli dabant Spiritum sanctum, in Ecclesia dari Confirmationem. III. in Pontificali Romano, nulla fit mentio impositionis manuum, hoc enim unum in eo legitur. Tum extensio versus confirmandos manibus. Extensio autem non est manuum impositio: igitur non est essentialis sacramento Confirmationis.

Respondeo ad primum, illud unum dumtaxat Innocentium intendere, scilicet Sacramentum quod prioribus saeculis, nomine impositionis manuum vocabatur, posterioribus chrismationis aut Confirmationis nomine fuisse donatum, quod claret ex ipsius verbis: "Per frontis chrismationem, inquit, manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur Confirmatio. Hoc est tria haec nomina, frontis unctio, manus impositio, & Confirmatio, unam eandemque rem significant.

Ad secundum eadem est mens Eugenii, ac Innocentii III. Ibi enim tantum loquitur de nomine. Quare sensus decreti ab eo editi, hic est, Sacramentum quod Apostolorum tempore vocabatur impositio manuum, decursu temporum relative ad effectum quem operatur, dictum est Confirmatio; unde non dicit Pontifex unctionem, sed Confirmationem unctioni manuum successisse.

Ad tertium dico his terminis: "Extensio versus confirmandos manibus." Et ut habet hodiernum Pontificale, *levata manu*, sicut legitur in sancti Gregorii Sacramentario, idem significari ac si legitur: impositis supra confirmandos manibus, extensio enim est manus impositio, ita Augustinus L. 3. de Baptismo c. 16. quid est, inquit, aliud manus impositio, quam oratio super hominem.

Insuper: Graecis, aliisque Orientalibus ignota est manuum impositio: Ergo &c. Probatur antecedens. Multi Patres Graeci inter quos fulget sanctus Cyrillus Hierosolymitanus, & post ipsum Cabasilas solam unctionem olei commemorant, eodem prorsus modo se explicant circa istud momentum varia Euchologia relata a Morino; non absimilia continet confessio Ecclesiae Orientalis, a Nestario Patriarcha Hierosolymitano data an. 1662. quaeque approbata est ab aliis Sedibus: art. 104. sic habet: "Haec unguenti unctio, seu unctionis efficacia aeo Apostolico, per impositionem manuum fiebat, ut habetur Actuum 4. postmodum unctione unguenti fieri coepit. Ergo &c.

Respondeo falsum esse impositionem manuum nunquam fuisse frequentatam in Ecclesia Graeca; ex omnibus enim ferme saeculis Scriptores illam non omittunt. II. Tamenli Doctores modo laudati nihil dicant de impositione manuum, non inde sequitur, illam non esse necessariam fuisse arbitratos, quippe quae includatur in oratione advocatoria Spiritus sancti, quam omnes Graeci Praefules extendendo manus supra confirmandos adhibuerunt, haec autem in omnibus eorum Euchologiis continetur. Si tamen recentiores Graeci eam nunc non adhibent; eorum est error peculiaris, antiquis ignotus.

Oppones II. contra secundam conclusionis partem: Ab octavo saeculo plerique Scriptores Ecclesiastici unctionem per impositionem manuum Episcoporum fieri declarant: Igitur non putant eam distinguere a chrismatione. Probatur antecedens: Venerabilis Beda in Plal. 26. sic loquitur: "Unctio quae per manus impositionem fit ab Episcopo vulgo Confirmatio dicitur." Carolus Magnus capitulari 18. praecipit ne quis a Co-episcopis per manus impositionem se confirmari, vel consignari sinat. Docet Amalarius illum ab Episcopo

Episcopis solis inungendum esse, qui vult Sacramentum impositionis manuum ab Apostolis præceptum recipere; ita pariter Haymo Alberstatis in seriam secundam Paschæ, Rupertus L. 3. de divinis officiis c. 16. Yvo Carnotensis sermone de convenientia novi & veteris Testamenti, Hugo a sancto Victore L. 2. p. 13. demum Innocentius III. Ergo &c.

Confirmatur : Hæc verba in Scriptura sacra, tangere, benedicere, manus imponere synonyme usurpantur. Sic Matth. 9. Jairus rogat Christum juxta textum Græcum, verlionem Vulgatam, & Syriacam, ut imponat manus super filium; & tamen ibidem narratur Christum apprehendisse solum manum ejus, & tenuit manum ejus, inquit Scriptura, & surrexit puella. Igitur pro eodem accipitur & tangere, & manus imponere.

Respondeo frustra adhiberi testimonium Auctorum octavi sæculi, cum certo certius sit illis temporibus manuum impositionem fuisse realiter ab unctione distinctam. Hoc ipsum patet ex Ordine Romano, ex Rabano Mauro, & aliis Auctoribus qui Ordinem Romanum & secuti, & interpretati sunt. Sic autem habetur in illo ordine: " Pontifex veniens ad infantes elevata, & imposita manu super caput eorum dicit orationem super eos; deinde oratione expleta, tincto pollice in chrismate, facit crucem in frontibus singulorum, ita dicendo, confirmo te. " Cum ergo memorati Scriptores ajunt per manus impositionem baptizatos consignari, nomine impositionis intelligunt, integrum Confirmationis ritum, a præcipua vero parte illud Sacramentum denominant.

Ad id demum quod ex Scriptura sacra profertur, dico illud nostram non infirmare assertionem, nec enim probat non dari impositionem distinctam a contactu, vel benedictione. Equidem rogavit Christum jairus, ut manus imponeret, sed Salvator æquum non duxit ejus filiam eodem modo sanare: Sic in aures surdi & muti digitos immisit, & tamen oraverant illum parentes, ut ei imponeret manus.

Instabis: Sancti Patres ut Cyprianus Epist. 73. Augustinus L. 5. de Trinitate c. 15. & alii dicunt per chrismationem dari Spiritum sanctum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Per Chrismatio-

nem datur Spiritus sanctus tanquam per partem inadæquatam, concedo & adæquatam, nego: hoc ultimo sensu chrismatio est pars essentialis Confirmationis.

Obicies III. contra tertiam partem. Apostolorum tempore sola manuum impositio erat adæquata, & essentialis materia Confirmationis; de ea enim solum fit mentio Act. 8. Igitur unctio non est de ejus essentia.

Respondeo cum D. Thoma, quod cum chrismatio significet descensum invisibilem Spiritus sancti, illam materiam tunc non fuisse necessariam ad significandum illum effectum, cum Spiritus sanctus visibiliter descenderet super confirmatos; cum autem postea visibili modo illaplus non fuerit, Ecclesia debuit hanc usurpare materiam, quæ robur spirituale collatum per illud Sacramentum designaret, illud autem apprime denotat unctio chrismatis. Quia vero Christus Dominus non determinavit in particulati hujus Sacramenti materiam, reliquit hoc faciendum Ecclesiæ, quæ hanc selegit: Prioribus autem sæculis chrismationem adhibitam fuisse ex auctoritatibus Patrum, & Conciliorum eruitur.

Instat Symundus: Primus primi Concilii Arausiacani canon habet: " Nullum Ministrorum, qui baptizandi recipit officium, sine chrismate usquam debere progredi: quia inter nos placuit semel chrismari. De eo autem qui in Baptismate, quacunque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in Confirmatione ne Sacerdos commonebitur, nam inter quoslibet chrismatis ipsius non nisi una benedictio est, non ut præjudicamus quicquam, sed ut non necessaria habeatur repetita chrismatio. " Ex quibus sic arguit ille Theologus: Si unctio esset pars essentialis sacramenti Confirmationis, Concilium duplicem distingueret chrismationem, scilicet baptismalem, & confirmativam, diversamque benedictionem esse pronuntiaret. Atqui tamen non facit. Ergo &c. Confirmatur: Aflerit Synodus illa quod quando chrismatio facta est in baptismate, non sit reiteranda ab Episcopo confirmante. Ergo &c.

Respondeo opponendo editionem vetustiorum editioni Colonienſi, quam sequutus est Symundus; hæc autem facta est ex Manuscriptis, ad quorum fidem Gratianus, Merlinus, Surius, Crabus, & Binius suas editiones adornarunt, quæ

quidem differt ab altera his verbis: "Placuit semel in Baptismate chrismari..." (deinde) Inter nos chrismatis ipsius, non nisi una est benedictio; non ut præjudicans quicquam dico, sed ut necessaria habeatur chrismatio repetita; ita ut patet in duobus differt hæc editio; Symundus simpliciter legit (*placuit semel chrismari*) altera, addit (*in Baptismate*) secunda ponit particulam (*non*) altera, non admittit. Hic ergo est sensus canonis; si Diaconus baptizaverit, & non chrismaverit, chrismet Sacerdos priusquam Episcopus confirmando unctionem faciat, vel ille Episcopus verticalem prius faciat chrismationem, deinde frontalem; mens enim Ecclesiæ est, ut omniæ Baptismi cærimonie suppleantur, vel a Presbytero, vel ab Episcopo, ita præcepit Innocentius III. cap. *Pastoralis*: hæc ergo canonis interpretatio chrismationis non nisi una benedictio est; id est chrismata sive quod ad Baptismum, sive quod ad Confirmationem adhibetur, ab Episcopo consecratur: illa autem verba: *non præjudicans quicquam*, significant chrismationem quæ fit in vertice, non præjudicare frontali, quæ fit in Confirmatione.

Dicitur: Manus impositio sola etiam multis sæculi fuit in usu: labente enim sæculo 6. chrismatis unctio non censebatur vel apud ipsos Occidentales essentialis materia Confirmationis, quandoquidem Arianis in Ecclesia Latina Confirmatio sola manuum impositione conferebatur juxta illa Gregorii Magni verba L. 4. Epist. 61. ad Quirinum, & alios Catholicos Iberiæ Episcopos: "Arianos, per impositionem manus, Occidens; per unctionem vero sancti chrismatis Oriens reformat." Ergo &c.

Respondetur distinguendo: Et loquitur Gregorius de manuum impositione reconciliativa, qua Arianæ poenitentes recipiebantur, concedo: chrismativa, nego; sed dato, & non concessio tunc temporis Hæreticos quandoque fuisse impositione manuum confirmatos, non tamen omnes, ut patet ex Concil. 1. Arausico. can. 2. his verbis: "Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant si desit Episcopus a Presbyteris tamquam Ministris extraordinariis cum chrismate & benedictione consignari placet." Idem dicit Arelatense 2. can. 17. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia adequata Confirmationis remota est manuum impositio cum chrismatione.

PRIMO: Aët. 8. Apostoli imponebant manus, & absque mora Spiritus sanctus descendeat super Fideles. Cyprianus Epist. 73. Chrylостомus in caput laudatum assignant pro materia hujus Sacramenti impositionem manuum. De chrismatione vero loquitur Tertullianus Lib. de Bapt. c. 7. Optatus Milevitanus Lib. 7. contra Donatistas.

Secundo: Concilium Tridentinum & Florentinum assignant utrumque pro materia hujus Sacramenti. Florentinum quidem in Decreto unionis: Tridentinum vero Sess. 7.

Tertio: Impositione manuum optime designatur robur & Spiritus sancti descensus; per chrismationem vero gratiæ plenitudo, quæ quidem ad robur prærequiritur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Incausum aliqui impositionem manuum cum actione chrismativa confundunt, cum auctoritates in probationibus laudatæ contrarium aperte manifestent; hinc loca alia paululum obscuriora unum solummodo indignant, videlicet Sacramentum quod prioribus sæculis impositio manuum nuncupabatur, decursu temporis nomine chrismationis celebratum fuisse.

Secundo: Quod Scriptura nihil præter impositionem manuum commemoret, arguit solum tempore Apostolorum Sacramentum Confirmationis solum manuum impositionem pro materia habuisse; quia vero Christus reliquit Ecclesiæ potestatem determinandi materiam hujus Sacramenti individuum, optime sequitur chrismationem habere etiam rationem partis essentialis.

Tertio: Frustra Symundus objicit unctionem non esse de essentia Sacramenti Confirmationis, eo quod Canon. 1. Concilii I. Arausico solum commemoret chrismationem Baptismi verticalem: sed hallucinatur maxime, quandoquidem non loquitur Concilium nisi de chrismatione verticali

ticali omiffa in Baptifmo, non excluden-
do confirmativam; illam prius a fimplici
Sacerdote vult fuppleri: tum modo foli-
to & in Ecclefia tunc ufitato, fidelem
confirmari & chrifmari per Epifcopum.

SECTIO SECUNDA.

*Quenam ex iis ex quibus Chriftma conficitur,
fint effentialia: & cui competat illud
conficere?*

NOTANDUM eft primo chrifma effe
vocem græcam, quæ unctionem fignificat;
venit quippe a verbo græco *Χρίσμα* quod
latine fignificat *ungo*: hinc in Epiftola In-
nocentii ad Decentium, materia unctio-
nis infirmorum, quæ eft oleum purum,
chrifma nuncupatur: porro unguentum
illud eft mixtura quædam ex oleo & ali-
quibus aliis.

Jam vero illud oleum, juxta divum
Thomam 3. part. 1. 72. art. 2. ad 3. de-
bet effe olivarum: "Nam, *inquit*, pro-
prietates olei quibus fignificatur Spi-
ritus fanctus, magis inveniuntur in oleo
olivarum, quam in quolibet alio oleo:
unde & ipsa oliva femper frondibus
virens, virorem & mifericordiam Spi-
ritus fancti femper fignificat. Hoc et-
iam oleum proprie dicitur oleum, &
maxime habetur in ufu." Huic im-
mifcetur ballamum: Judaicum fit vel
Perficum, perinde eft. Ita Eugenius IV.
in Decreto de unione Armenorum:
"Materia Confirmationis eft, *inquit*,
Chriftma confectum ex oleo quod nito-
rum, rem fignificat fcientiæ, & ballamo
qui odorem fignificat bonæ famæ." Ita
Pontificalia Ecclefiarum Occidentalium,
& Scriptores Ecclefiaftici, qui de ritibus
facris tractaverunt, fciſcit Honorius Au-
guftodunenſis Lib. 1. de antiquo Miſſæ
ritu c. 81. Rupertus Lib. 3. de divinis
Officiis c. 16. Liber Sacramentorum Divi
Gregorii Magni, Amalarius, Fortunatus
Lib. de Ecclefiafticis officiis c. 12.

Græci, ut ſubindigant eorum Eucha-
logia, præter oleum & ballamum, tri-
ginta quæque genera herbarum fragrantis
odoris admifcent, una cum vini quadam
quantitate: ſpecies autem illas omnes
infra Quadrageſimam coacervant; & primo,
ſtatutis diebus, per miniſtros ad id
deſtinatos tundunt, ac cribrant: tum com-
poſitionem faciunt, demum decoctionem,

decoctumque ac confectum unguentum
ſervant uſque ad ſeriam quintam in Cæ-
ſena Domini, qua illud conſecrant ritu
ſolemni; ita legitur in antiquo Eucholo-
gio Barberino ante octingentos circiter
annos exarato: & ſic illa mixtio a Græ-
cis Catholicis fluxit. Id etiam colligitur
ex ſancto Cyrillo Jerofolymitano Catechi-
ſmyſag. ibi enim unguentum illud com-
parat unguento Moſaico ex variis aro-
matum ſpeciebus conſiſto, quo quidem
Sacerdotes & Reges ungebantur.

Non abſimili modo Syri, ut innuit Se-
verus de ritu Baptiſmi, unguentum ad
confirmandos Fideles præparant; in id
tendit vox *ܡܘܨܝܐ* qua Græci utuntur,
quæ fignificat compoſitionem ex variis
odoribus & liquoribus cum oleo mix-
tum, ſuaſem ſpirans odorem, Commix-
tio illa fuit etiam in uſu apud Afros,
juxta Optatum Mil. Lib. 7. contra Doni-
tillas.

De confeſione unguenti pretioſi pro
materia Confirmationis aſſumpti audien-
dus eſt S. Dionyſius, qui Lib. de Eccleſ.
Hierar. c. 4. his verbis mirabilem hanc
materiam delineat: "Dicimus igitur un-
guenti confeſionem eſſe colleſtionem
quandam ſuaſiter ſpirantium materia-
rum, quæ in ſe magnam vim & co-
piam fragrantium qualitatium contineat,
cujus, qui facti ſunt participes, odo-
rem bonum eſſe aſſant proportionem
fragrantis communionis quæ eis in-
eſt."

Obſervandum II. modum unctio-
nis faciendæ diverſum eſſe in Eccleſia Roma-
na, & in Eccleſiis Orientalibus; unctio
enim chrifmatis in Eccleſia Latina ſic
tantum in fronte; Græci vero ungunt
primo frontem, deinde oculos, nares,
os, utramque aurem, peſtus, denique
manus, & pedes. Ita canon 7. ſecundi
Concilii generalis, & canon 95. Concilii
in Trullo.

Idem confirmatur ex ſancto Cyrillo Je-
roſol. Syri, Alexandrini & Æthiopes inun-
gunt adhuc plura quam Græci corporis
membra; ſcribit quippe Severus in ſine
ritus Baptiſmi, Sacerdotem ſacro un-
guento inungere: "Omnia baptizatorum
membra, eorumque frontem tribus vi-
cibus." In ordine Æthiopico admini-
ſtrationis Sacramenti Confirmationis ſig-
illatim enumerantur corporis partes quæ
ſacro unguento in figuram crucis liniun-
tur: ſcilicet frons, dorſum, oculi, na-
res,

res, labia, aures, os, stomachum, tibias, ulnas, genua & omnes juncturae eorum, plantae pedum & spina.

Prænotandum est III. Chrisma quod in utraque Ecclesia adhibetur in Confirmatione, esse benedictum seu consecratum; hinc enim appellatur a Concilio Tridentino Chrisma sacrum. His præmissis sit

CONCLUSIO PRIMA.

Admixtio balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Si balsamum foret de necessitate præcepti divini, summi Pontifices Paulus III. & Pius IV. non permisissent Missionariis ut in India, ubi balsamum Syriacum non crescit, illius regionis aromata balsamo non multum abimilia oleo miscerent ad Sacramentum illud conficiendum: cujus dispensationis fidem faciunt Henriquez Lib. 3. de Confirm. c. 2. & Suarez de Confirm. art. 4. sect. 1. Ergo &c.

Secundo: Sancti Patres Sacramentum Confirmationis vocant Sacramentum olei, nihil dicendo de balsamo. Ita Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem c. 14. Augustinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. & Lib. 17. de civ. Dei c. 10. ibi enim comparat chrisma cum chrismate quo Reges in veteri lege ungebantur. "Dicebantur, inquit, Christi a chrismate." Certum est autem quod solo oleo Reges illi ungerentur. Ergo &c.

Tertia: Innocentius III. extrav. de Sacramentis non iterandis, cap. *Pastoralis*, consultus an Confirmatio data cum solo oleo valida esset? "In talibus, ait, non est aliquid iterandum, sed caute supponendum quod incaute fuerat omissum." Unde sic arguuntur: Si Confirmatio collata sine balsamo non valeret, dubio-procul injunxisset summus Pontifex Sacramentum iterare, quod tamen non fecit: Sequitur igitur balsamum non esse de substantia Sacramenti.

CONCLUSIO SECUNDA.

Ad Episcopos solos pertinet chrisma conficere...

Probatur auctoritate Conciliorum.

PRIMO: in Concilio Carthagin. II. can. 2. hæc leguntur: "Chrismatis confectio, & puellarum consecratio a Presbyteris non fiant." In tertio can. 36. dicitur: "Ut Presbyter, inconsulto Episcopo, virgines non consecret, chrisma vero numquam conficiat." Toletanum I. can. 20. sic ait: "Placuit ex hac die, nullum alium nisi Episcopum chrisma conficere." Idem verat Concilium Meldense can. 44. idem Hispalense II. can. 7.

Inferes primo, chrisomatis consecrationem non esse necessariam necessitate Sacramenti, sed dumtaxat præcepti Ecclesiastici; nullum quippe est fundamentum in Scripturis asserendum hanc consecrationem esse de jure divino, immo nec in Conciliis aut in traditione apparet.

Secundo, nunc esse in more positum chrisma consecrari feria quinta in Cæna Domini, tametsi quondam usus obtinisset illud omni die conficere, ut colligitur ex can. 20. Concilii I. Toletani; ideo autem hæc dies fuit assignata, quia, inquit Rupertus, agnus hac die immolabatur, & ejus sanguine poples obsignabantur: vel ut habet S. Thoma 3. part. q. 72. art. 12. ad 3. "Dies ille satis congruit ad materias Sacramentorum benedicendas, in quo fuit Eucharistiæ Sacramentum institutum, ad quod omnia alia Sacramenta ordinantur."

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Admixtio balsami cum oleo est tantum de præcepto Ecclesiastico, & ad solum Episcopum spectat chrisma conficere.

PRIMUM patet, cum summi Pontifices, Paulus III. & Pius IV. permisissent Missionariis ut in India, ubi balsamum Syriacum non crescit, illius regionis aromata balsamo non multum abimilia miscerent: tum quia plures Patres, ut Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem cap. 14. & Augustinus Lib. 15. de Trinit. cap. 26. solum commemorant oleum.

Se-

Secundum utique claret : sic enim defini-
vit Concilium Carthaginense II. can. 2.
Toletanum I. can. 20. Meldenſe can. 44.
tum & Hiſpalenſe II. can. 7.

ARTICULUS TERTIUS.

De Formâ Sacramenti Confirmationis. Quæ-
ritur in quo conſtat.

CIRCA formam Sacramenti Confirma-
tionis varia ſunt Hæreticorum pla-
cita. Kemnitius in examino Concilii Tri-
dentini contra ipsam inſurgit, dicendo,
neque ab Apoſtoliſ fuiſſe uſurpatam, ne-
que in antiquis Scripturis exprimi, ſed
fabricatam fuiſſe a poſteris, vel ſaltem
adulteratam. Videmus, inquit Calvinus
inſtitut. lib. 4. c. 29. oleum craſſum &
pingue, prætereaque nihil; ubi autem
Dei verbum, quod Spiritus ſancti præſen-
tiam hic promittat? ne jota offendere
poſſunt. Marcus Antonius de Dominis l.
5. de Republica Eccleſ. c. 5. n. 44. dicit
ex Scriptura nihil certi haberi, quibus
verbis ſic utendum, vel uſi ſint Apoſtoli
in danda Confirmatione; ita ſimiliter Dal-
læus lib. 1. c. 11.

De verbis quibus forma debet conſtare
diſceptant inter ſe Theologi: cum enim
duplex ſit huiusce Sacramenti materia in-
adæquata, qui illam admittunt duplicem,
pariter utrique materiæ formam correſpon-
dentem agnoſcunt; impositioni quidem
manuum orationem Spiritus ſancti advoca-
toriam, quam fundit Episcopopus, dum
imponit manus ſupra confirmandos: deinde
vero cum ungit chriſmate frontem ſingulorum,
verba ab ipſo prolata, eamque
unctionem denotantia, pro altera forma
recipiunt: quæ quidem licet in ſubſtantia
idem ſonent, diverſa tamen ſunt in
diverſis Eccleſiis. Voluit quidem Chriſtus
ut oratio foret huius Sacramenti forma:
ſed in poteſtate Eccleſiæ reliquit eam in
individuo determinandi. Hanc juxta varias
regiones & tempora, variis modis expreſſit.

Ex Græcis Gabriel Philadelphæ in ſuo
tractatu de Sacramentis, docet formam
Sacramenti Confirmationis eſſe verba quæ
dicuntur a Pontifice ſuper unguentum,
quando illud conſecrat. His poſitis, ſic

CONCLUSIO.

Forma Confirmationis eſt oratio advoca-
toria Spiritus ſancti ſupra confirman-
dos, quæ duplici materiæ correſpondet,
quam tamen Eccleſia vario modo,
pro variis temporibus ac regionibus
expreſſit, vel duplicavit.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura ſacra: Act. 8. hæc
leguntur: *Cum autem audiſſent Apoſtoli qui
erant Jeruſolymis, quod recepiſſet Samaria
verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum &
Joannem: qui cum veniſſent, oraverunt
pro iſtis, ut acciperent Spiritum ſanctum....
Tunc imponebant manus ſuper illos, &
accipiebant Spiritum ſanctum.* Eo loci ſit
mentio de materiâ & forma Confirmationis;
ibi manus impositio tenet locum materiæ;
oratio vero locum formæ.

Confirmatur: Sanctus Jacobus Apoſtolus
promulgando Sacramentum Extremæ-
Unctionis utitur hiſ verbis: *Et orent ſuper
eum...* & oratio fidei alleviabit inſir-
mum. Inde colligit S. Thomas formam
huius Sacramenti eſſe deprecatoriam. Igitur
a pari idem dicendum de Confirmatione.

Secundo ex Patribus. Tertullianus L. de
Baptiſ. capit. 8. ſic habet: "Dehinc ma-
nus imponitur, per benedictionem,
advocans & invitans Spiritum ſan-
ctum." Aum. "Quid clarius? S. Cyprianus
Epiſt. 73. "Ut, inquit, qui in Eccleſia
baptizantur Præpoſitis Eccleſiæ offeran-
tur, & per noſtram orationem, ac ma-
nus impositionem Spiritum ſanctum con-
ſequantur." Similia tradit ſanctus Am-
broſius, ſeu auctor librorum de Sacra-
mentis. 3. c. 11. "Sequitur, ait, ſpiri-
tale ſignaculum, quia poſt fontem ſu-
perſuſus ut perfectio fiat, quando ad in-
vocationem Sacerdotis Spiritus ſanctus
infunditur." Aum. addit calculum S. Hieronymus
Dial. adverſus Luciferianos, ubi de Lu-
ciferiano reſpondet: "Non abnuo hanc
eſſe Eccleſiarum conſuetudinem... ut
Episcopopus ad invocationem Spiritus
ſancti manus impositionem excurrat." E-
juſdem eſt Labii ſanctus Auguſtinus L.
15. de Trinitate c. 26. hiſ verbis: "Ne-
que enim aliquis Diſcipulorum ejus de-
dit Spiritum ſanctum: orabant quippe
ut

„ ut veniret ad eos, quibus manum imponabant, non ipsi eum dabant: Quem morem in suis Præpositis nunc servat Ecclesia. „

S. Isidorus L. 6. originum c. ultimo hæc de hoc momento scribit: „ Manus impositionis ideo fit, ut per benedictionem ad vocatus invitetur Spiritus sanctus. „

Tertio ex Pontificalibus plurimarum Ecclesiarum, in quibus ubi agitur de ritu administrandæ Confirmationis, non nisi de formis deprecatoriis sermo habetur. Sacramentarium S. Gregorii Romæ editum, nihil habet præter orationem, quæ incipit ab his verbis: „ Omnipotens sempiternus Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos tuos . . . emitte in eos septiformem Spiritum; tum Pontifex tincto pollice in chrismate, facit crucem in fronte unius, similiter in omnes sigillatim. „ Vetus Ordo Romanus, ut refertur ab Amalario præter orationem nihil habet nisi hæc verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, &c. In libro isto qualis nunc est editus habetur: *Confirmo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: Pontificale quod putatur esse Anglicanum octingentis annis antiquius, & servatur in Ecclesia Rochomagensi nihil utique præter benedictionem continet.

Nunc vero probatur secunda pars, videlicet orationem illam variam fuisse pro variis temporibus ac regionibus.

Primo: Græci non utuntur formula qua nunc utuntur Latini, namque dum Fideles ungunt, dicunt orationem, ungendo vero sic loquuntur: *Signaculum donationis Spiritus sancti*: huius formæ validitatem multis probat argumentis Arcudius; attamen nullus unquam dixit eos nunquam habuisse Sacramentum Confirmationis, de hoc quippe accusati non fuerunt in controversiis, quas cum Latinis habuere sæculo 9. & 11. neque vero in Concilio Lugdunensi, & Florentino, id eis fuit obiectum. Ergo &c.

Secundo: Forma quæ refertur in variis Pontificalibus longe discrepat ab hodierna. In Ordine Romano qualis nunc habetur, his verbis incipitur: *Confirmo te in nomine Patris*. In Ordine Gallicano, & antiquioribus quibuscumque libris sacramentorum, quæ in Regia Bibliotheca asservantur, hæc leguntur: *Signum Christi in vitam æternam*. Pictaviense ante an. 800. *Signat te Deus sigillo fidei confirmatione*,

nis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Cadurcense ab an. 800. *Pax & benedictio Domini sit semper tecum*. Senonense. *Confirmo, & consigno te signo sanctæ crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut habeas vitam æternam, & vivas in secula seculorum, pax tecum*. Tolosanum vetustissimum. *Pontifex, inquit, facit crucem de chrismate, in frontibus dicendo, signat te Deus sigillo fidei suæ, in consignatione fidei in nomine Patris, &c.*

Synopsis eorum quæ complectitur Articulus.

Forma Confirmationis est deprecatoria, sed variis explicatur modis in diversis Ecclesiis.

PRIMUM colligitur ex Actibus cap. 8. Petrum & Joannem advocasse oratione Spiritum sanctum super Samaritanos. Tertullianus L. de Bapt. c. 7. Ambrosius L. 3. de Sacramentis cap. 11. & Pontificalia, tum Latina, tum Græca, solum referunt formam deprecatoriam.

Jam vero si de modo quo illa forma exprimitur, Latini sic pronuntiant: *Signaculum donationis Spiritus sancti*. Græci vero aliis terminis explicant formam, de hoc tamen inter eos & Latinos nulla mota est controversia: Ergo &c.

ARTICULUS QUARTUS.

De Ministro Confirmationis.

CIRCA istam controversiam duæ quæstiones resolvendæ veniunt; una scilicet de Ministro ordinario, altera vero de extraordinario. Prior de Episcopo instituitur, posterior sic de simplici Sacerdote.

SECTIO PRIMA.

Utrum Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ratione Theologica, eaque multiplici.

PRIMA in hac forma proponitur. Quod Scriptura sacra explicat per summos

mos Pontifices, per Concilia & Patres declarat, hoc ipsum a cunctis Fidelibus teneri debet: Atqui Episcopum esse ordinarium Confirmationis Ministrum ita declaratur: Ergo &c. Probatur minor variis momentis. Primo quidem ex Scriptura sacra his verbis Actuum 8. *Cum audisset Apolloli, quod receperet Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu: Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Audis Samaritanos a Philippo Diacono baptizatos? Audis nondum tunc accepisse Spiritum sanctum, scilicet ad robur? Audis ea de causa ad eos mitti Episcopos ut confirmarentur. Igitur ad eos solum spectat ordinarie loquendo, hoc administrare Sacramentum. Sic explicat textum sanctus Chrysostomus homilia 18. in Acta, ubi sic loquitur: "Mea sententia hic Philippus unus, e septem erat, secundus a Stephano, ideo & baptizans Spiritum sanctum non dabat, neque enim facultatem habebat, hoc enim donum solum Apostolorum erat; nam virtutem quidem acceperant faciendi signa, non autem dandi alius Spiritum sanctum. Igitur hoc erat in Apollolis singulare: unde & præcipuos & non alios videmus hoc facere." Sic etiam docet Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos cap. 4. Sic Isidorus Pelusiota Lib. 1. Epistolarum Epist. 45. & alii communiter Patres.

Summi Pontifices huic subscribunt explanationi, & Episcopum Ministrum esse ordinarium Confirmationis tradunt. In primis Urbanus Epist. ad omnes Christianos; Innocentius I. Epist. 1. cap. 3. Sanctus Leo I. Epist. 88. ad Germanicæ & Gallicæ Episcopos; Melchior Epist. ad Episcopos Hispaniæ. Insuper omnium sit Eusebius Papa & Martyr Epist. 3. ad Episcopos Istricæ, & refertur, de consecratione distinct. 5. cap. 4. ubi sic habetur: "Manus impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi a summis Sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis quam ab ipsis Apostolis legitur aut scitur esse peractum." Idem verbis expressis docet Innocentius IV. in Epist. ad Episcopum Tuscanum.

Secundo, Concilia eandem explanationem Boucat Theol. Tom. VII.

nem suo muniunt calculo, maxime vero Metense cap. 8. Eliberitanum can. 38. & 77. sed inter omnia eminet Florentinum, quod in instructione Armenorum sic pronuntiat de Confirmatione: "Ordinarius Minister est Episcopus. Et cum ceteras unctiones simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi Episcopus debet conferre; quia de solis Apollolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant." Tridentinum rem de fide definit Sess. 7. can. 3. his verbis: *Si quis dixerit sancti Sacramenti Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

Altera ratio hæc est. Quod usu perpetuo Ecclesiæ firmatum est, tanquam de fide habendum est, juxta hanc divi Augustini Regulam: cuius rei non invenitur initium, a Christo per Apostolos eam descendisse non dubitatur. Atqui usus Ecclesiæ perpetuus Confirmationis ordinarii Ministrum, solum Episcopum esse semper tenuit: Ergo &c. Probatur minor auctoritate SS. Patrum.

Primus hujusce traditionis assertor nobis occurrit sanctus Cyprianus Epist. 73. ad Jubajanum pag. 184. his verbis: "Ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offerantur, ut per nostram orationem, & manus impositionem Spiritum sanctum consequantur."

S. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos fol. 50. sic scribit: "Quod si hoc loco queris, quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non recipiat Spiritum sanctum? . . . Disce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit." *Augustinus* est ejusdem sententia Lib. 15. de Trinitate cap. 26. "Quem morem, inquit, in suis Præpositis etiamnum servat Ecclesia." Intellige pro confirmandis baptizandis.

Isidorus Hispalensis L. 2. de officiis cap. 26. ita docet, & sic loquitur: "Spiritum sanctum accipere possumus, dare autem non possumus, sed ut deur in vocamus. Hoc autem a quo potissimum fiat, quemadmodum Papa sanctus Innocentius scribit, subijciam. Dicit enim, non ab alio quam ab Episcopo fieri licere."

Venerabilis Beda in caput 8. Actuum Apostolorum.

solorum ejusdem est labii : Hoc enim ;
 „ ait , solis Pontificibus debetur , nam
 „ Presbyteri sive extra Episcopum , seu
 „ presente Episcopo baptizent , non
 „ tamen eis licet frontem ex eodem
 „ oleo signare , quod solis debetur Episco-
 „ pis . ”
 „ Jesse Ambianensis Epist. de Baptismo ,
 Theodulphus Aurelianensis cap. de ordine
 Baptismi , Amalarus Lib. 1. de officiis cap.
 7. VValfridus Strabo Lib. de rebus Eccle-
 siasticis cap. 26. Auctor libri de divinis offi-
 ciis cap. 19. Alcuinus in Epist. ad Odori-
 num , Jonas Aurelianensis Lib. 1. de institu-
 tione laicorum cap. 7. idem sicut & alii
 multi docent . Ergo &c.

Tertia ratio : Sicut ad artifices ligna
 struere pro ædificatione domus spectat ,
 ad architetum vero eam complere &
 perficere : ad Notarium scribere , sed ad
 Dominum Epistolas subsignare : ita infe-
 rioribus Ministris competit spirituale in-
 choare ædificium per Baptisma , perficere
 vero & subsignare Episcopi munus est .
 Igitur præter Baptismum ad perfectionem
 spiritualis vitæ datur Confirmationis Sa-
 cramentum .

Illam ratio est D. Thomæ hic quæst. 72.
 art. 11. ubi ex professo sic loquitur : “ Di-
 „ cendum quod in quolibet opere ultima
 „ consumatio supremæ arti aut virtuti
 „ referatur , sicut præparatio materiæ
 „ pertinet ad inferiores opifices , superior
 „ autem dat formam : supremus autem
 „ est ad quem pertinet usus artificiatio-
 „ rum , & Epistola quæ a Notario scri-
 „ bitur , a Domino Papa signatur . Fide-
 „ les autem Christi sunt quoddam divi-
 „ num opus secundum illud primæ ad
 „ Corinthios 3. Dei ædificatio estis . Sunt
 „ etiam quasi quædam Epistola Spiritu
 „ Dei scripta sicut dicitur 2. ad Corinth.
 „ 3. hoc autem Confirmationis sacramen-
 „ tum est quasi ultima consumatio sa-
 „ cramenti Baptismi , ita scilicet quod
 „ per Baptismum ædificatur homo in do-
 „ mum spirituales & conferibitur qua-
 „ si quædam spiritualis Epistola , sed per
 „ Sacramentum Confirmationis quasi do-
 „ mus ædificata dedicatur in templum
 „ Spiritus sancti , & quasi Epistola con-
 „ scripta signatur signo crucis , & ideo
 „ collatio hujus Sacramenti Episcopis re-
 „ servatur qui obtinent summam pote-
 „ statem in Ecclesia . ” Eadem prorsus
 ratione Catechismus Romanus parte 2.
 numer. 9. probat Episcopum esse jure

divino ordinarium Confirmationis Mini-
 strum .

Diluuntur objecta .

OBJICIES : Qui præcipiente Domino
 est Confirmationis Minister , citra du-
 bium ordinarius censetur : Atqui simplex
 Sacerdos talis est : Et probatur . Ananias
 præcipiente Domino imposuit manus Pau-
 lo de novo converso , & tamen non erat
 Episcopus Act. 9. Ergo &c.

Respondeo negando minorem . Ad proba-
 tionem distingo : Et impositio manuum
 Ananias super Saulum fuit tantummodo
 curativa , ut scilicet visum reciperet ,
 concedo . Confirmativa , nego . Namque
 his peractis baptizatus est ; sic enim ha-
 betur : *Saul frater , Dominus misit me se-
 sus , qui apparuit tibi in via , qua veniebas ,
 ut videas , & implearis Spiritu sancto . Et
 confestim ceciderunt ab oculis ejus tamquam
 squamae & visum recepit : Et surgens bapti-
 zatus est .*

Instabis : Atqui illa impositio manuum
 erat confirmativa : Ergo &c. Probatur
 subsumptum . Qui repletur Spiritu sancto
 per aliquam cæremoniam , illa profecto
 nonnisi confirmatoria censeri debet : At-
 qui eo loci Scripturæ dicitur in gratiam
 Pauli : *ut videas & implearis Spiritu san-
 cto* : Ergo &c. Confirmatur : non legitur
 Paulum alias fuisse confirmatum : Ergo
 &c.

Respondeo negando subsumptum . Ad proba-
 tionem distingo majorem : Cæremonia
 est confirmatoria qua quis repletur Spiritu
 sancto ad robur , concedo : ad regene-
 rationem & vitam , nego . Et sic distincta
 minore , nego consequentiam . Saulus fuit
 quidem Spiritu sancto repletus , sed illam
 primam plenitudinem accepit per Baptis-
 mum , quo nova creatura evasit , & ex
 persecutore vas electionis factus est .

Ad confirmationem dico , Paulum ab
 eodem potuisse confirmari a quo conse-
 cratus est & Sacerdos & Episcopus , vi-
 delicet a Petro , quem , ut ipse testatus
 est , invisit : Sicut enim Act. 9. non di-
 citur confirmatus , ita nec inauguratus
 Episcopus , quod certe Ananias peragere
 non poterat : Igitur ab alio ad Sacerdotii
 dignitatem erectus est .

Instas : Atqui ad simplicem Sacerdo-
 tem de jure pertinet confirmare : Ergo
 &c. Probatur subsumptum . 1. ad Timo-
 theum 4. Paulus Discipulum sic alloqui-
 tur :

tur: Noli negligere gratiam quæ in te est quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. Igitur munus Presbyterii est manus imponere, adeoque & confirmare.

Respondeo, nego subsumptum. Ad probationem, distinguo. Et eo loci agitur de ordinatione Timothei, nusquam vero de Confirmatione, concedo. Nam & Sacerdos per manuum impositionem Episcopi ordinatur; ipse enim Paulus Timotheum consecraverat. Et ibi agitur de Confirmatione, nego. Quid plura adjiciam? Juxta Bibliorum correctionem a Clemente VIII. factam non Presbyteri, sed Presbyterii habetur; quocirca ibi non designatur Minister, sed potius species illius manus impositionis, quæ non confirmativa, sed ordinativa fuit. At dato & non concessio, ut observat D. Thomas lect. 3. in hunc locum, quod habeatur simpliciter Presbyteri; isto eodem vocabulo intelligitur Episcopus, quatenus Presbyter idem est ac senior. Sic in primis sæculis nomine Sacerdotis intelligendus veniebat Episcopus. Ita Sidonius Apollinaris Lib. 9. Epist. 3. ad Faustum.

Repones: Innocentius I. Epist. 1. cap. 6. permittit Presbytero ut, absente Episcopo, alios ungere & chrismare queat. Igitur & simplex Sacerdos est Minister ordinarius Confirmationis. Confirmatur: Innocentius III. prohibet Parochis civitatibus Constantinopoleos confirmare. Igitur absque privilegio hoc ipsum antea faciebant.

Respondeo distinguendo: Et ibi Innocentius I. loquitur de caeremonia qua ungebantur Energumeni, ut dæmon expelleretur, concedo; de confirmatoria, nego. Hujus rei argumentum est, quod nequidem baptizare licitum esset simplici Sacerdoti, ut primum aderat Episcopus: a fortiori, confirmare. Hoc ipsum patet ex Epistola 88. sancti Leonis ad universos Germaniæ atque Galliæ Episcopos, ubi sub finem hæc leguntur: "Sed ne, quæ coram Episcopo licet Presbyteris in baptisterium introire, nec præsentem An- tistitem, infantem tingere aut signare." Ad confirmationem distinguo: Innocentius III. prohibuit Parochis Latinis qui tunc Constantinopoli aderant chrismare, eo quod absque privilegio istud facerent concedo. Prohibuit Græcis privilegio munitis, nego. Sic respondet Arcudius Lib. 2. cap. 15. his verbis: "Respondendo

„revocasse a Latinis, non a Græcis; „quandoquidem illo tempore Latini dominabantur Constantinopoli, ut tradunt „Hæretici. Quod ipsemet Pontifex clarissime in suis litteris exprimit, cum ad „quemdam Lucium suum Vicarium ita „scribit: Mandamus quatenus omnibus „Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas, „ne talia de cetero sua temeritate præsumant." Et vero Latini videntes Græcos chrismare æmulatione ducti, utpote eorum Domini, etiam jus chrismandi sibi arrogabant.

Urgetis: Atqui vel ipsi Græci nono circiter sæculo absque privilegio ex quodam solito more chrismabant. Ergo &c. Probatur antecedens. Photius asserit suos Presbyteros jus habuisse confirmandi, ut refert Arcudius Lib. 2. cap. 11. Idem sensisse Joannem Nataelem ibidem cap. 12. scribit. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Et tunc fuit abusus, concedo: & mos ille qui non inoleverat sæculo, erat legitimus, nego. Constat enim ex sancto Chrysostomo & aliis Patribus Græcis, solum Episcopum fuisse ordinarium Confirmationis ministrum: hoc ipsum fuso calamo probat Arcudius Lib. 2. c. 15. Et vero ipse Photius in 2. Epist. contendebat ex eadem ratione qua Presbyteri sacram conferebant Eucharistiam, eadem conferre Confirmationem. Verum ei fortiter resistit Nicolaus I. Epist. 70. his verbis: "Insimulare „tentant, quoniam eosdem Presbyteros „chrismate linire baptizatorum frontes „inhibemus." Tum & Ecclesia Gallicana per Ratramnum, qui in suo opere adversus Græcos istum perstringit abusum. Photius a summo Pontifice reprehensus, Pseudo-Concilium adunavit adversus summum Pontificem & Latinos; sed ipse in octava Synodo generali damnatus est, & propter ichismam, & propter errores; si quid igitur moris reperitur apud Armenos & alios Orientales circa administrationem Confirmationis a simplici Sacerdote, dicendum profecto vel ex abusu intolerabili, vel ex dispensatione hoc fuisse factum.

Perges: S. Gregorius Lib. 3. Epist. indictione 12. Epist. 26. ad Januarium Episcopum Calaritanum sic loquitur: "Per- venit quoque ad nos quosdam scand- alizatos fuisse, quod Presbyteros chris-

„fmate tingere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus, & nos quidem secundum uſum veteris Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed ſi hominno hac de re aliqui contriſtantur, ubi Episcopos deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chriſmate tingere debeant, concedimus. „ Obſerves velim, S. Pontificem non jubere iterum chriſmari a ſimplici Sacerdote chriſmatus. Igitur: non ſolus Episcopos, ſed & ſimplices Sacerdotes ſunt ordinarii Confirmationis miniſtri.

Reſpondeo ſanctum Gregorium ibi redarguere Presbyteros, qui audebant linire chriſmate baptizatos, attramen ad duritiam cordis & ad ſcandalum vitandum, concedit eis chriſmatis privilegium & facultatem. Ad id vero quod ſubjungitur ſanctum Pontificem non juſſiſſe iterum chriſmari a ſimplici Sacerdote chriſmatus, ita eos de facto fuiſſe iterum chriſmatus. Ita Sanbovius diſput. 7. de Miniſtro Confirm. art. 1. ubi ſic habet: „ Sæculo no- „ no Græcorum Presbyteri eam adhibebant, ſcilicet Confirmationem, & Latini nos culpabant Episcopos, qui chriſmatus a Presbyteris Græcis rechriſmabant: „ quod patet ex Epist. 2. Photii hiſ verbis: Chriſmate inunctos per Sacerdotes, „ denuo chriſmate inungere non horruerunt. „

Perſiſtes: Ambroſiaſtes in cap. 4. ad Ephesios hæc habet: „ Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Episcopos. „ Igitur jure avito Orientales Presbyteri chriſmabant.

Reſpondeo I. Auſtorem illum aſſe ſuſpectæ fidei, quandoquidem & Chryſoſtomus & Oecumenius, alique Græci Patres ſolum Episcopum ut ordinarium Confirmationis miniſtrum ſemper habuere. Neque vero hac in re magis Ambroſiaſti credendum eſt, quam cum ſupra ſcripſit ab Eccleſiæ exordio conceſſum fuiſſe Presbyteris omnibus & evangelizare, & baptizare, re, & Scripturas in Eccleſiis explanare. Ceterum ſi mos chriſmandi perduravit in Ægypto pro ſimplici Sacerdote, aut per diſpenſationem, aut per abuſum factum fuiſſe tenendum eſt.

Petavius Lib. 3. dogmatum, traſt. de Hierar. Lib. 2. c. 6. n. 12. contendit Ambroſiaſtem loqui de unctione verticali, & non confirmativa, quæ quidem chriſmatio quondam ſebat in peſtore.

Inſiſtes: Atqui hoc debet intelligi de chriſmatione confirmatoria. Ergo &c.

Probatur ſubſumptum: Auſtor quæſtionum ex utroque Teſtamento apud Auguſtinum quæſt. 101. ſic loquitur: „ In Alexandria & per totam Ægyptum deſit Episcopos, conſignat Presbyter. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem reſpondeo, legendum eſſe, *conſecras*, ut omnes ferunt editiones, & non *conſignat*: ſic evaneſcit obſectio. Si quis tamen cum Bellarmino contenderet legendum eſſe *conſignat*, reſpondendum eſt ut ſupra.

Inſurges: Si Episcopos eſt miniſter Confirmationis ordinarius, maxime quia hoc illi jure divino competit. Atqui res non ita ſe habet, ſed ſolummodo ex privilegio juſ illud poſſidet; ſic enim B. Sylveſter habet in Pontificali, quod Damaso tribuitur, dicens: „ Episcopos contuliſſe privilegium ut baptizatos conſignent, Presbyteris vero conceſſiſſe ut chriſmate linirent baptizatos in mortis articulo. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Et eo loci privilegium ſumitur lato modo, & pro declaratione juris avi Episcopos, concedo: ad litteram & ſtriſto modo, nego. Quia vero quidam Presbyteri id muneris ſibi arrogabant, ut etiam chriſmare poſſent in fronte, eorum compeliſcit audaciam S. Sylveſter, declarando illud privilegium, leu potius illam functionem non niſi Episcopos convenire: Presbyteris vero chriſmare in vertice, & etiam per privilegium in mortis articulo chriſmare poſſe ad reconciliationem. Huic ſolutioni ſuum addit calliculum Innocentius I. Epist. ad Decentium c. 3.

Opponitur ex conciliis: Arauſcanum I. can. 2. & reſertur de conſecratione diſt. 4. cap. *Nullus Miniſtrum*, ſic habet: „ De eo qui in baptiſmate, quacumque „ neceſſitate faciente, non chriſmatus „ fuerit, in Confirmatione Sacerdos comonebitur. „ Igitur ex illo Concilio ſimplex Sacerdos eſt quoque miniſter ordinarius Confirmationis. Confirmatur: Can. 2. ſi loquuntur Patres: „ Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos ſi Catholici eſſe deſiderent, ſi deſit Episcopos, „ a Presbyteris cum chriſmate & benedictione conſignari præcipimus. Ergo &c.

Reſpondeo I. primum canonem dubiæ admodum eſſe fidei, cum varie a variis reſeratur.

Respondeo II. eo loci sermonem haberi de unctione verticali, quæ quandoque inter baptizandum omittitur; cujus de omissione monendus est Episcopus, antequam chrismem in fronte; mos enim inoleverat, ut in hoc casu accelleretur Presbyter, qui illam faceret, quippe quæ sit præparatio ad Confirmationem.

Ad probationem respondeo, Concilium loqui de signatione reconciliativa, ut colligitur ex textu tum secundi tum tertii canonis, qui inscribitur de solemnitate servanda pro moribundis poenitentibus.

Replicabis: Post verba allata canonis primi ista subsequuntur: "Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi una benedictio est." "Concinet Beda in Psalmum 26. his verbis: "Illa unctio quæ per manuum impositionem ab Episcopis, quasi alia a duabus prædictis, & vulgo Confirmatio dicitur: eadem est cum secunda, propter arrogantiam tamen non concessa est singulis Sacerdotibus, sicut & multa alia." "Igitur Concilium loquitur de chrismatione confirmatoria, quæ certe unica eatenus est, quatenus Confirmationem reiterare non licitum sit.

Respondeo distinguendo: Chrismatio quoad materiam una est, concedo: formaliter, nego. Quocirca Concilium non unam simpliciter chrismationem dicit, sed unam benedictionem: quibus verbis attendit ad consecrationem sancti chrismatis, quod quidem inservit & ad unctionem verticalem in Baptismo, & ad perfectiorem in fronte in Confirmatione dandam.

Ad confirmationem eadem est solutio: si quis tamen contendere velit Bedam loqui de confirmativa chrismatione, respondemus eam quoque posse a simplici Sacerdote fieri, sed dispensatione munito: quod quidem subindignant verba: "Propter arrogantiam tamen non concessa est singulis Sacerdotibus."

Urgetur: Toletanum I. cap. 20. præcipit simplicem Presbyterum, absente Episcopo, chrismare; sed dubio-procul loquitur de chrismatione confirmativa, alias incausum poneretur, *absente Episcopo*. Et vero si agatur de chrismatione verticali, præsens vel absens sit Episcopus, nihil refert. Ergo &c. Confirmatur Concilium Barcinonense VI. can. 2. sic pronuntiat: "Statutum est ut cum christina Presbyteris Diocæsanis pro Neo-

phitis confirmandis detur, nihil pro li-
quoris pretio accipiat. "Igitur per
id temporis Presbyteri in Hispania ex ju-
re innato chrismabant etiam ad robur.

Respondeo Concilium Toletanum sermo-
nem habere de unctione verticali, quæ
ut plurimum, præsentem Episcopo accincto
ad chrismandum in fronte, fiebat, maxi-
me quando illa cæremonia inter bap-
tizandum fuerat omissa. Neque enim Epi-
scopi chrismabant aliquem, nisi prius Ba-
ptismum cum omnibus cæremoniis suscep-
sisset. Ad confirmationem dico, Conci-
lium Barcinonense non illud pronuntiare
de confirmandis per Presbyteros, sed sim-
pliciter asserere nihil pecunie dandum
esse pro chrismate quod inservit ad un-
ctionem verticalem per Sacerdotem, ad
chrismationem vero in fronte per Episco-
pum faciendam; ceterum si agatur de
Confirmatione etiam per simplicem Sa-
cerdotem collata, respondendum est ut
supra, hoc non nisi dispensatione factum
fuisse.

Replicabis: Illud convenit simplici Sa-
cerdoti vi suæ ordinationis, & non soli
Episcopo, quod non nisi præceptis Ec-
clesiasticis prohibetur simplicibus Sa-
cerdotibus: Et vero si hoc jure divino soli
competeret Episcopo, etiam jure divino
prohiberetur simplici Sacerdoti. Atqui
prohibitum est solummodo Ecclesiasticis
præceptis, ne simplex Sacerdos chrisma-
ret in fronte: & hoc probatur ex Conci-
lio Hispanensi cap. 7. quod ait: "No-
velli & Ecclesiasticis regulis prohibi-
tum esse simplicibus Sacerdotibus Pa-
tracletum Spiritum tradere Fidelibus
baptizatis per impositionem manuum,
& chrismate baptizatorum frontem si-
gnare." Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad proba-
tionem distinguo: Novellis & Ecclesi-
asticis regulis nedum in veteri, sed & in
novo Testamento fundatis, prohibitum
est simplicibus Sacerdotibus chrismare in
fronte, concedo: Novellis, hoc est jure
mere humano, nego. Synodus suam fir-
mat definitionem, primo quidem aucto-
ritate veteris Testamenti, deinde etiam
auctoritate novi; namque editio vulgata
sic legit: "Quædam tamen auctoritate
veteris legis, quædam Novellis, &
Ecclesiasticis regulis sibi prohibita no-
verint." *Novellis*, hoc est novi Testa-
menti: namque in veteri Testamento
solus Moyses & Aaron in Sacerdotibus

eius offerebant sacrificia, sicut in novo legitur A. 8. quod solus Petrus & Joannes dederint Samaritanis Spiritum sanctum.

Oppones ex SS. Patribus: Chrysostomus Hom. 18. in Acta, ait Philippum noluisse dare Spiritum sanctum Samaritanis, ut illud honoris Apostolis deferret. Igitur simplex Sacerdos potest esse ordinarius Confirmationis Minister. Confirmatur: D. Hieronymus Epist. 85. ad Evangelium, hoc ipsum insinuat his verbis: "Quid enim facit excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat?" Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et Chrysostomus loquitur in aliena sententia, concedo: in propria, nego; est enim ipse sui ipsius interpres, subdens: "Unde mea sententia, hic Philippus unus est simplex, secundus a Stephano, ideo & baptizans Spiritum sanctum non dabit, hoc enim donum solis duodecim Apostolis datum erat." Ceterum si in rigore loquamur, sensus est hanc potestatem solis Episcopis fuisse concessam, ut inde summum eorum Sacerdotium honore afficeretur.

Ad confirmationem distinguo: Cuncta fere facit simplex Sacerdos, excepta ordinatione & chrismatione confirmatoria, quæ facit Episcopus, concedo: omnia, nego; neque enim chrisma consecrare, altaria consecrare, & chrismate in fronte potest. Igitur verba Hieronymi intelligenda sunt per distributionem accommodam.

Dices: Sacramentum Baptismi est majoris efficaciar quam Sacramentum Confirmationis: Sed simplex Sacerdos potest baptizare vi suæ ordinationis; igitur & a fortiori confirmare.

Respondet D. Thomas ad hanc difficultatem hic quæst. 72. art. 2. ad 2. his verbis: "Dicendum, quod Sacramentum Baptismi est efficacius quam Sacramentum Confirmationis, quantum ad remotionem mali, eo quod est spiritualis regeneratio, quæ est mutatio de non esse in esse. Hoc autem Sacramentum est efficacius ad perficiendum in bono, quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum; & ideo hoc Sacramentum digniori ministro committitur."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Minister ordinarius Confirmationis est Episcopus.

PRIMO, ita colligitur ex Actuum 8. ubi sanctus Lucas scribit Petrum & Joannem missos fuisse ad Samaritanos jamjam a Philippo Diacono baptizatos, ut sanctum reciperent Spiritum ad robur.

Secundo, sic definitum est in Concilio Florentino, sic in Tridentino, sic ab Innocentio III. & aliis summis Pontificibus.

Tertio, Hieronymus & Chrysostomus asserunt Christum hanc solis Episcopis concessisse potestatem ad honorem summi Sacerdotii. Ratio divi Thomæ ea est, quod sicut perfectio ædificii spectat Architectum, sic & vitam spiritualem perfectam tribuere, summum spectat Sacerdotem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSEIONUM.

PRIMO, non semel dicitur. simplices Sacerdotes chrismasse in fronte, sed vel ex abusu, vel ex dispensatione sic factum esse respondemus.

Secundo, neque vero nos movet Canon primus Concilii Arausiaci, ubi præcipitur simplici Sacerdoti chrismare; hoc quippe intelligitur de chrismatione verticali, quæ est Baptismi cæremonia. Nec majus facessit negotium Canon secundus, ubi sermo fit de consignatione chrismatibus: ibi enim solam chrismationem reconciliativam commemorat.

Tertio, tametsi Baptismi Sacramentum sit efficacius Confirmatione, quantum ad remotionem mali, nusquam tamen quantum ad perfectionem hominis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum simplex Sacerdos ex dispensatione possit administrare Sacramentum Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA: Non licitum est adversus doctrinam Conciliorum, insurgere: Sed ex Con-

Conciliis liquet simplicem Sacerdotem privilegio Apostolico munitum Confirmationem administrare posse. Ergo &c. Probatum minor variis momentis. I. Ex Concilio Florentino, quod de Ministro Confirmationis in decreto pro instructione Armenorum differens, ait: "Legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem, chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum." Idem manifeste colligitur ex Tridentino Sess. 7. can. 3. quando enim loquitur de ministro Confirmationis, dicit duplicem esse, ordinarium unum, extraordinarium alterum: dum enim ait Episcopum esse ministrum, semper hanc particulam addit, *Ordinarium*. Igitur per extraordinarium intelligit simplicem Sacerdotem. III. Idem dicit Concilium Senonense in decretis morum c. 38. Eo loci docet Confirmationis administrationem solis Episcopis a Christo Domino esse reservatam, ita tamen ut aliquibus Abbatibus privilegio munitis competere posse asserat; de iis sic loquitur: "Si qui sint qui contendant sibi competere facultatem confirmandi ex privilegio, volumus quod cum primum fuerint requisiti, de privilegio fidem facere teneantur." *Secunda ratio hæc est: Ab actu ad posse valet consequentia: Sed manifestum est simplices Sacerdotes non semel ex privilegio chrismatisse in fronte baptizatos, & Sacramentum ab Ecclesia ratum habitum fuisse; quod probatur multis exemplis: I. Ex auctoritate sancti Gregorii, qui Ep. 27. Lib. 3. ad Januarium, hanc chrismationem simplicibus Sacerdotibus permittit his verbis: "Pervenit quoque ad nos quoddam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros chrismate tingere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus. . . Ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tingere debeant concedimus. . . II. Plures summi Pontifices eadem auctoritate præditi, eandem confirmandi potestatem diversis Presbyteris concesserunt: hanc habuit R. P. Ludovicus Fonseca ex Societate Jesu Sacerdos Missionarius: hanc & habuerunt quidam Religiosi ex Minoribus pro Indiis & regionibus ubi non sunt Episcopi, con-*

cedente Adriano VI. cujus authenticum habetur Hispali in Monasterio sancti Francisci.

Tertia sic exponitur: Certum est summum Pontificem ratione plenitudinis potestatis Christi quæ donatus est, in multis posse dispensare: sed potest privilegium dare simplici Sacerdoti ut confirmare queat. Ergo &c. Probatum minor ex divo Thoma, qui hic quæst. 72. artic. 2. ad 1. ait: "Ad primum ergo dicendum, quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis. . . & ex hac plenitudine potestatis concessit B. Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur. Ergo &c."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIONES: Eusebius Papa Ep. 3. ad Episcopos Tusciae & Campaniae, dicit Confirmationem perfici non posse nisi a summis Sacerdotibus. Melchisedes Episcopus Hispaniae, hoc spectare solos Episcopos pronuntiat. Damasus Episcopus ad Episcopos Numidiæ sic loquitur: "Non licet Sacerdotes consecrare, nec Diaconos aut Subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec ungere & lacrare, nec Ecclesias dedicare, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare &c. . . additque hoc ipsum solis Apostolorum successoribus Episcopis competere. Quibus positis, sic argumentor: Eodem modo loquitur Damasus de Confirmatione consecranda, ac de conficiendo chrismate, & sacrandis Altaribus: Sed simplex Sacerdos etiam per dispensationem ne quidem chrisma potest conficere, nec Diaconos ordinare. Igitur pari & consimili ratione neque chrismare in fronte potest; maxime vero cum ceteri Pontifices uno veluti ore pronuntient hoc ad solos pertinere Episcopos. Porro nemo non novit vocem *solus*, quemlibet alium excludere.

Respondeo primo, non ignoti nominis Theologos revocasse in dubium Decretales supra laudatas.

*Respondeo secundo distinguendo: Et istæ auctoritates unum tantummodo probant, videlicet Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum, concedo: Sacerdotem ex dispensatione non posse esse, nego. Vox *solus*, tantummodo excludit simplices Sacerdotes a iure avito & ordi-*

nario chrismandi in fronte . Hujusce solutionis ipsum Concilium Florentinum auctor est : & vero dicit Episcopum solum esse Sacramenti Confirmationis ordinarium Ministrum ; deinde subjungit posse simplicem Sacerdotem dispensationis privilegio munitum rite chrismare .

Dico tertio , auctoritatem Damasi , eadem adhibita solutione , rite explicari , quippe qui non considerata dispensatione loquatur . Ad exempla vero , nego paritatem . Ratio discriminis est , quod non semel ex ipso jure canonico habemus simplices Sacerdotes quandoque vere chrismasse , nusquam vero legitur eisdem concessum fuisse Diaconos & virgines consecrare , altaria erigere , Ecclesias dedicare , & chrisma conficere : quinimo can. *Presbyter* , q. 6. prohibetur ne Presbyter chrismam unquam conficiat . Idem statuit Concilium VVormatiense cap. 2. ubi sic habetur : " Chrisma conficere nullus præter " Episcopum præsumat . "

Instabis : Innocentius III. cap. 4. de consuetudine , statuit ut Fideles potius careant Confirmationis Sacramento , quam ut a Presbyteris illud acciperent . Innocentius vero IV. scribens ad Episcopum Tarsulanum Sedis Apostolicæ in regno Cypri legatum , cujus litteræ extant in registro Bullarum , Pontificatus sui anno 2. in Bibliotheca Vaticana , ad consula Græcorum sic loquitur pro Confirmationis consecratione : " Soli autem Episcopi " consignent chrismate in frontibus baptizatos , quia hujus unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi , quoniam soli Apostoli , quorum vices gerunt Episcopi , per manus impositionem , quam Confirmatio vel frontis chrismato repræsentat , Spiritum sanctum tribuisse leguntur . " Non omitteendus Clemeus VIII. qui in instructione pro Græcorum ritibus , solis Episcopis chrismare fas esse definit ; sed si hoc ipsum licitum foret per dispensationem etiam simplici Sacerdoti , incassum Innocentius III. dispensationem revocasset , ut inanem redderet consuetudinem confirmandi per simplices Sacerdotes ; sed Innocentius IV. absque fundamento probaret hoc solos spectare Episcopos , eo quod sint Apostolorum successores : sed Clemeus VIII. hoc adhibito privilegio , non debuisse pronuntiare solos Episcopos confirmare posse . Ergo &c.

Respondeo I. cum eadem solutione , vi-

delicet laudatos Pontifices non nisi habita lege ordinaria locutos fuisse .

Ad primum respondet Arcudius Lib. 2. c. 15. pag. 95. summum Pontificem revocasse quidem Latinis propter abusum dispensationem chrismandi in fronte , non Græcis , ut patet ex ejus litteris ad Lucium suum Vicarium , ubi sic ait : " Mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis districte prohibeas , ne talia de cetero sua temeritate præsumant . " Pergit Arcudius ; " Eodem modo explicandus est Gregorius IX. qui hac de re aliorum Pontificum , atque adeo ipsius Innocentii placita refert , ut est in lib. 1. *Decretalium* de consuetudine " titulo 4. "

Respondet idem Auctor ibidem . Innocentium IV. tentasse quidem hanc abrogare in Oriente consuetudinem , ut simplices Sacerdotes non chrismarent in fronte , sed ejus decretum non fuisse executioni mandatum , tum quia consuetudo quamdam vim legis habet , tum quia privilegium semel concessum , morte concessoris non rescinditur , donec accedat aliud decretum oppositum & publicatum ; quocirca Gregorius Magnus intelligens citra scandalum , chrismandi morem per simplices Sacerdotes non posse abrogari in Græcia , eum potius suo calculo mutare dignatus est . " Ob eandem diffinitam cultatem , inquit Arcudius ibidem pag. 96. tempore Clementis VIII. brevis instructio super aliquibus ritibus Græcorum , inter quos recensetur ministratio hujus Sacramenti , facta est : " sed ea dirigitur ad Episcopos Latinos , in quorum Diocesibus Græci vel Albanenses Græco ritu viventes degunt , quod optime scirent in Græcia valde difficile fore , ut hæc constitutio acciperetur . "

Neque vero omitteendum est summum Pontificem Eugenium IV. undecim quæstionculas Græcis resolvendas proposuisse , inter quas sexta hæc est : *Quare Pontifices non inungunt sacro chrismate , sed Sacerdotes , cum hoc Pontificibus sit datum ?* Addit deinde in fine Concilium : ait Arcudius ibidem pag. 95. " Hæc a Latinis objecta . Mitylenensis Præful legitime ac secundum canones omnia dissolvit , præter quam duo , videlicet separationem matrimonii quoad vinculum , & creationem Patriarchæ extra Constantino-

„polim. „ Ex quibus patet Græcos suum
 „probasse pro Confirmatione a simplici Sa-
 „cerdote conferenda privilegium, quod qui-
 „dem habebant a summo Pontifice vel im-
 „mediate, vel mediate per suos Patriar-
 „chas; sic censet Arcudius ibidem p. 96.
 „ Tutissimum est, inquit, dicere Græco-
 „rum Presbyteros per suos Patriarchas
 „ & Antistes ejusmodi facultatem a sum-
 „mo Pontifice obtinuisse; a quo omnis
 „jurisdictio quali a capite in alios veluti
 „membra mediate vel immediate deriva-
 „ta & diffunditur. „

Replicabis: Atqui hujusmodi potesta-
 tem simplex Sacerdos nequit suscipere;
 & probatur ex Concilio Trident. Sess. 23.
 c. 4. ubi sic habetur: „ Sacrosanta Sy-
 „nodus declarat præter ceteros Ecclesia-
 „sticos gradus, Episcopos qui in Aposto-
 „lorum locum successerunt, ad hunc
 „Hierarchicum ordinem præcipue perti-
 „nere; & positos, sicut idem Aposto-
 „lus ait, a Spiritu sancto regere Eccle-
 „siam Dei, eosque Presbyteris superio-
 „res esse, ac Sacramentum Confirmatio-
 „nis conferre, Ministris Ecclesiæ ordi-
 „nare, atque alia pleraque peragere ip-
 „sos posse: quarum functionum pote-
 „statem reliqui inferioris ordinis nullam
 „habent. „ Eo loci probat sancta Syno-
 „dus Episcopos esse Presbyteris superiores,
 „maxime propter duo. Primo quidem ex
 „eo quod possent confirmare, quæ qui-
 „dem ratio non ponderaret, si hoc ipsum
 „saltem ex dispensatione simplices Sa-
 „cerdotes peragere valerent. Secundo,
 „suam confirmat assertionem alio officio
 „soli Episcopo proprio, quod quidem si-
 „tum est in eo quod summus Sacerdos pos-
 „sit alios Ministros ordinare, & ipsam
 „Christi Ecclesiam regere. Observandum
 „est eodem modo eademque phrasi loqui
 „Concilium de Confirmatione ac de alio-
 „rum Ministrorum consecratione. Atqui
 „etiam per dispensationem simplex Sacer-
 „dos & Diaconos & Presbyteros consecra-
 „re non valet: igitur nec chrismare.

Respondet ad hanc auctoritatem & si-
 „miles ut supra; videlicet Patres Synodi-
 „cos, habita lege ordinaria, sic loqui;
 „neque enim seclusa dispensatione illam
 „habet simplex Sacerdos chrismandi pote-
 „statem. Quocirca istud officium Episcopo
 „proprium dicitur, sed dubio-procul sacra
 „Synodus non excludit Ministrum extra-
 „ordinarium; quod si exclusisset, sicut
 „de facto pro poenitentia exclusit laicos,

hoc ipsum expressisset pro priori sicut &
 „pro posteriori momento. Nam Sess. 14.
 „cap. 6. de Ministro Poenitentia sic loqui-
 „tur: „ Ceterum, quemadmodum confir-
 „tendi secreto apud solum Sacerdotem
 „&c. „ Initio capitis jam dixerat solos
 „Sacerdotes esse in absolvendo a peccatis
 „Christi Vicarios.

Respondet secundo negando subsumptum.
 „Ad probationem, distinguo: Probat Con-
 „cilium Episcopos esse Presbyteris superio-
 „res ex eo quod innatam habeant chris-
 „mandi facultatem, concedo. Ita ut ce-
 „teri per privilegium eamdem non possint
 „habere, nego. Sacerdotes enim habent
 „radicalem & inchoatam, ratione chara-
 „cteris & potestatis in corpus Christi verum
 „& mysticum, quæ quidem comple-
 „ri potest per dispensationem, qua juris-
 „dictio summi Pontificis ad eos extenditur.

Ad alteram confirmationem, distinguo:
 „Loquitur Tridentinum eodem modo de
 „singulis quoad aliquid, concedo: quoad
 „omnia, nego. Secernit sancta Synodus
 „in gradu Episcopos, duplici quidem me-
 „dio; primo quidem declarat Ordinatio-
 „nem Sacerdotum, Altarium erectionem,
 „& Ecclesiarum dedicationem esse penes
 „Episcopos, ita ut ne quidem ex dispen-
 „satione ea simplex Sacerdos peragere
 „queat. II. Ea inconcussa ratione quod
 „ad solos etiam Episcopos spectet chrisma-
 „re in fronte ex jure avito, ad Presbye-
 „ros vero non nisi per privilegium.

Urgebis: Atqui vel ipsam potentiam
 „remotam chrismandi non habet simplex
 „Sacerdos. Ergo &c. Probatur subsum-
 „ptum: Diaconus eam non habet: Igitur
 „& a pari nec Sacerdos.

Respondet negando subsumptum. Ad
 „probationem, nego paritatem. Ratio dis-
 „criminis est, quod character Diaconatus
 „ne quidem physice sit completus; sacer-
 „dotis vero simplicis, est in se physice
 „completus, quippe qui habeat vi ordi-
 „nationis suæ potestatem super corpus
 „Christi verum: quocirca per dispensatio-
 „nem compleri potest moraliter, ut chris-
 „met in fronte; nusquam vero id fieri
 „potest etiam per privilegium in gratiam
 „Diaconatus.

Solutio est D. Thomæ, qui in 4. dist.
 „7. quæst. 3. art. 1. quæstiunc. 3. sic lo-
 „quitur: „ Promovere ad illas perfectio-
 „nes quæ non respiciunt corpus Domi-
 „ni, ni verum, sed solum corpus mysti-
 „cum, potest a Papa qui habet plenitu-
 „dinem di-

„dinem Pontificalis potestatis committi
 „Sacerdoti, qui habet actum summum
 „super corpus Domini verum, non au-
 „tem Diacono, vel alicui inferiori, qui
 „non habet perficere corpus Domini,
 „verum sicut nec absolvere in foro pœ-
 „nitentiali.”

Replicabis : Nullus præter Sacerdotem, etiam adhibita dispensatione, potest a peccatis absolvere : Igitur & a pari nullus præter Episcopum chrismare valet ; quandoquidem chrismare in fronte, est officium Episcopo æque proprium, ac absolvere proprium est Sacerdoti.

Respondeo negando paritatem. Ratio discerniminis est, quod nullus præter Sacerdotem potestatem habeat in corpore Christi verum & mysticum ; quocirca etiam per dispensationem Diaconus nequit absolvere a peccatis ; ista vero accedente, simplex Sacerdos chrismare potest propter rationem mox allatam.

Insistes : Atqui etiam per dispensationem non suppletur sufficienter Presbyteratus character, ut simplex Sacerdos chrismare possit : Et probatur : Confirmare est actus ordinis simul & characteris ; ita ut nova requiratur ordinatio ad operationem Hierarchicam : Igitur dispensatio non sufficit.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo : Requiritur nova ordinatio in Sacerdote, scilicet Episcopalis ut sit Minister Confirmationis ordinarius, concedo. Requiritur in simplici Sacerdote, ut sit extraordinarius, nego. Nova quidem ordinatio adhibetur ut aliquis sit Episcopus, non præcisè ad confirmandum, sed ad consecrandos Sacerdotes, & alia Hierarchiæ munia subeunda.

Perfistes : Ergo sine dispensatione valide saltem posset chrismare in fronte simplex Sacerdos, sicut absque approbatione in casu mortis potest absolvere simplex Sacerdos, deficiente copia Sacerdotis approbati ; sic & Episcopus exautoratus potest valide & chrismare, & Sacerdotes consecrare, tametsi non licite.

Respondeo negando sequelam ; non enim simplex Sacerdos, seculæ dispensatione, habet potestatem completam ad confirmandum.

Ad primam probationem, nego utique paritatem. Ratio discerniminis est, quod simplex Sacerdos habeat potentiam ex omni parte completam ad absolvendum,

minime vero ad confirmandum ; non enim ad hoc operandum sufficeret, sed dispensatio necessaria est ut compleatur ejus potestas ad confessionem Sacramenti Confirmationis. Quid plura adjiciam ? Vel ipsa approbatio non deficit Sacerdoti, cum Mater Ecclesiæ, non deficiens in necessariis, quemlibet Sacerdotem approbet ad absolvendum in casu mortis, si non adsit jamjam approbatus.

Ad alteram probationem, iterum atque iterum nego paritatem : Episcopus quippe non amittit per censuram characterem & jus innatum conficiendi Sacramenta ; unde censura eum tantummodo ligat, ut ea licite faciat.

Premes : Atqui dispensatio non valet ut simplex Sacerdos sit Minister extraordinarius Confirmationis : Et probatur : summus Pontifex non potest dispensare in jure divino : Atqui ex jure divino competit Episcopo chrismare : Igitur dispensatio dari non potest pro hoc momento simplici Sacerdoti.

Respondeo, negando subsumptum. Ad probationem, distinguo. Summus Pontifex non potest dispensare in jure divino determinato in individuo, concedo : Non sic determinato, nego. Dictum est in tractatu de Sacramenti in genere, Christum quædam reliquiis determinanda pro Sacramenti ab Ecclesiâ, & hoc potissimum circa Ministros ; quorum numerus modo magnus, modo etiam parvior & fuit, & est : Igitur, urgente necessitate, & rationabili de causa, summus Pontifex privilegium chrismandi simplici Sacerdoti concedere potest.

Urgebis : Si summus Pontifex posset in hoc dispensare, maxime sui characteris ratione, eum scilicet ad simplicem Sacerdotem extendendo ; namque confirmare est actus sacramenti Ordinis, ejusque effectus : Atqui non potest ex utraque parte, Ergo &c. Probatur minor multipliciter. Primo quidem, quia character Papalis communicari non potest. II. Ex eo quod character Presbyteri sit quid physicum spirituale, & indivisibile, & ideo extensionis incapax. III. Causa in hypothese ageret in distans, puta summus Pontifex concederet Romæ dispensationem pro aliquo, v.g. in Oriente existente & commorante. IV. Episcopatus est ordo ita diversus a Presbyteratu, ut non sine consecratione nova, aliquis inauguraretur in Episcopum ; hinc illa nova ordinatione omni-

omissa; Presbyter ad ministerium Episcopi ascendere non valet.

Respondeo primo cum D. Thoma in probationibus laudato, summum Pontificem habere in hoc dispensandi potestatem ratione plenitudinis Sacerdotii Christi, quam velati mare magnum in ceteros quasi fluuios perenniter extendere potest, & ratione consecrationis Papalis, qua constituitur totius Ecclesiae caput, cuius virtutem ad alios veluti ad membra transmittere potest; & ratione jurisdictionis universalis super omne corpus Christi mysticum: Sicque dispensatio duo potissimum importat, aliquid scilicet physicum in charactere summi Pontificis; deinde aliquid morale supremam ipsius connotans potestatem, & Christi institutionem, eo non absimili modo, quo potestas regia supponit aliquid physicum, jus scilicet in natum pro filio, qui, mortuo patre, inauguratur in Regem: & aliquid morale quo ratione Domini in subditos conjungitur eis quos elegit in Praefectos Provinciarum, qui ratione hujus electionis dominantur supra servos Regis: sic &c. Pontifex summus per dispensationem quae explicatur in instrumento authentico, conjungitur simplici Sacerdoti abienti, ut chrismare valeat.

Respondeo secundo negando minorem. Ad primam probationem, distinguo: Character Papalis communicari nequit physice, concedo; Moraliter, & juxta datam explicationem, nego.

Ad secundam similiter distinguo: Character Presbyteratus est incapax extensionis physicae, concedo; moralis, subdistinguo; ad consecrandos Sacerdotes, concedo; hoc quippe munus nonnisi summum Hierarcham spectat: ad chrismandum, nego.

Ad tertiam, nego in hypothese causam agere in distant, quandoquidem summus Pontifex conjungitur per dispensationem in instrumento expressam cum simplici Sacerdote, qui & relationem ad eum ipsum habet, quatenus non agit nisi summi Pontificis privilegio munitus.

Ad quartam, distinguo: Presbyteratus est diversus ordo ab Episcopatu, & potest extendi, concedo: & non potest, nego. Quocirca ratione dispensationis potest assumi ad aliquam Episcopi Hierarchicam operationem, qualis est chrismatio in fronte; ceterum requireretur quidem nova ordinatio ut simplex Sacerdos evade-

ret ordinarius Confirmationis Minister, sed non extraordinarius.

Perges: Si dispensatio sufficit ad hoc ut simplex Sacerdos chrismet in fronte, sequitur summum Pontificem electum & nondum consecratum Presbyterum & Episcopum, posse hanc concedere dispensationem, adeoque exercere actum ordinis, quandoquidem ad jurisdictionem pertinet dare privilegium. Sed absurdum consequens: ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam; namque dispensare est actus characteris & ordinationis, quo summus Pontifex accipit plenitudinem potestatis super corpus Christi verum & mysticum; quocirca cum jurisdictione in his praecedentibus fundetur, summus Pontifex nondum consecratus nequit exercere jurisdictionem quantum ad dispensationem in gratiam simplicis Sacerdotis, ut ille illa munitus chrismare valeat in fronte.

Ex his sequitur solum summum Pontificem posse laudatam concedere dispensationem, namque hoc spectat universale Ecclesiae bonum; unde ab eo solum profuit in quo est plenitudo Sacerdotii Christi.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Simplex Sacerdos potest per dispensationem chrismare in fronte.

PRIMO: Hoc expresse declarat sacra Synodus Florentina in instructione Armenorum.

Secundo: Gregorius Magnus Papa ad hunc effectum concessit privilegium, & certe citra temeritatis livorem.

Tertio: Rationem affert D. Thomas, eo quod summus Pontifex per potestatem plenariam in totum Ecclesiae corpus, hoc ipsum liquido possit concedere.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Quotiescumque aut summi Pontifices, aut Concilia & Patres pronuntiant solum Episcopum esse Confirmationis Ministrum, dubio-procul loquuntur de jure innato & ordinario, adeoque non excludendo privilegium quod ipsa lex generalis quandoque suscipit.

Secundo: Non eodem modo ratiocinandum est de Diacono ac de Presbytero. Et vero ille non habet characterem etiam phy-

physice completum, quocirca neque consecrare panem, neque a peccatis abolvere potest, & ea munia a Tridentino solis Sacerdotibus per exclusionem inferiorum Ministrorum tribuuntur; at iste habet potestatem in corpus Christi verum & mysticum. Igitur non est inconveniens ut per dispensationem chrismet in fronte.

Tertio : Hoc privilegium a summo promanat Pontifice consecrato, quatenus & virtutem characteris, & efficaciam jurisdictionis ad simplicem Sacerdotem potest extendere.

ARTICULUS QUINTUS.

De effectibus Sacramenti Confirmationis.

DUO sunt Confirmationis effectus, scilicet gratia, & character. De utroque seorsim agendum incumbit. Quare sit

SECTIO PRIMA.

Utrum gratiam peculiarem Confirmatio producat, & quænam sit?

LUTHERUS libro de Captivitate Babylonica scripsit Eucharistiam vim habere confirmandi. Idem præstare Baptismum docuit Kemnitius in examine Concilii Tridentini. Calvinus l. 4. inst. c. 29. §. 8. affirmat Baptismum sine Confirmatione rite perfici, illudque Sacramentum dare Spiritum sanctum ad robur, & plenitudinem christianitatis: idem tradit Dalaus l. 1. c. 11. ut autem convellantur, statuendum est primo gratiam peculiarem sibi soli propriam conferre Sacramentum Confirmationis; secundum gratiam illam non esse ad justificationem, sed ad augmentum: unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Gratiam singularem confert Baptizatis Confirmatio.

Probatur multipliciter.

PRIMO, ex Scripturis sacris. Act. 8. hæc leguntur: *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum*: inde eruitur Confirmationem con-

tulisse Spiritum sanctum: Sed nonne Spiritus sancti eo loci intelligitur gratia sanctificans, seu potius ejus augmentum: Et probatur. Dederunt Apostoli id quod receperunt in die Pentecostes: Sed in hac die nedum gratias gratis datas, sed & gratiam sanctificantem acceperunt, juxta illud Joannis c. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum Spiritus veritatis, quem mundus non potest accipere.* Ergo &c.

Secundo, ex Traditione: Tertullianus L. de Baptismo c. 7. sic ait: "Egressi de lavacro perungimur benedicta unctione: in nobis currit carnaliter unctio, sed spiritualiter proficit, quomodo & ipsius Baptismatis carnalis actus." Ibi de spirituali progressu fit mentio, agnoscit igitur gratiam peculiarem dari in Confirmatione. Concinit sanctus Cyprianus, hæc scribens ad Jubanum Episc. 73. pag. 184. "Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem ac manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur." S. Augustinus Tract. 6. in Joannem sic loquitur: "Si ergo per hæc miracula, scilicet donum linguarum, modo testimonium præsentis Spiritus sancti non sit; unde cognoscit quisque accepisse se Spiritum sanctum? Interroget cor suum; si diligit fratrem, manet spiritus Dei in illo."

Suffragatur Innocentius Papa I. "Presbyteris, inquit, in Episc. ad Decentium, seu extra Episcopum, seu præsentem Episcopo baptizent, chrismate baptizatos ungere licet: sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis cum tradant spiritum Paraclitum." Porro dare Spiritum sanctum & magnam conferre gratiam idem est.

Tertio, ex ratione: Si gratiam sibi propriam non conferret Confirmatio, hæc dubio-procul daretur in unctione baptismali: sed hoc dici non potest, alias frustra commendasset Ecclesia sacramentum Confirmationis administrari; incassum solis Episcopis ut Ministris ordinariis hanc demandasset Provinciam. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Gratia confirmatoria est gratia secunda
quæ præhabitam justitiam auget.

Probatnr multis mediis.

PRIMO: Ex modo loquendi Patrum, qui illam appellant nominibus perficientis, augmenti, confirmationis, roboris, & docent ea nos fieri perfecte Christianos. Sic Patres Elberitani tradunt can. 53. his verbis: "Ut per manum impositionem perfici possit." Et canone 77. "Eos, inquit, per benedictionem perficere debebit." Sic Auctor librorum de Sacramentis, apud D. Ambrosium L. 3. cap. 2. "Post fontem, ait, superest, ut perfectio fiat, quando ad invocationem nem Sacerdotis Spiritus sanctus infunditur."

Gratiam augmenti appellarunt Hilarius Arelatenſis Homilia de Pentecoste: "In Confirmatione, ait, augmentum præstat, ad gratiam." Gofridus Vindocinenſis Opusc. 9. "Tribuitur ad virtutis augmentum."

Gratiam consummationis vocat sanctus Cyprianus Epist. 73. ad Julian. "Et signaculo Dominico consummentur, inquit: Nomine gratiæ roboris donatur ab Hilario Arelatenſi jam citato his verbis: "Paracletus regeneratis in Christo custos, & consolator, & tutor est. Post Baptismum, confirmantur ad pugnam; post Baptismum roboramur. Virtutis necessaria sunt Confirmationis auxilia." Idem dicit Rabanus Maurus L. 1. c. 30. "Ut roboretur, inquit, per Spiritum sanctum ad prædicandum aliis idem donum quod ipse in Baptismo consecutus est."

Secundo: Sacramentum illud conferre gratiam qua perfecte Christiani sumus, affirmat sanctus Cyrillus Hierosolymitanus catech. 3. Myst. his verbis: "Hujus chrismatis dono accepto merito appellamini Christiani, veram efficientes appellationem in ipsa regeneratione: ante enim quam hæc gratia vobis donata esset, non eratis proprie digni eo nomine, sed pergentes eo usque progressi estis, ut efficeremini Christiani."

Tertio: Ex sancto Thomæ, qui 3. p. q. 73. art. ait: "Sicut ad vitam corporalem requiritur generatio per quam homo

"vitam accipit, & augmentum, quo homo perducitur ad perfectionem vitæ; ita etiam requiritur alimentum quo homo conservatur in vita. Et ideo sicut ad vitam spiritalem oportuit esse Baptismum, quæ est spiritualis regeneratio, & Confirmationem, quæ est spirituale augmentum; ita oportuit esse Sacramentum Eucharistiæ, quod est spirituale alimentum." Et ad 1. "Dicendum, quod duplex est perfectio: Una, quæ est in ipso homine ad quam perducitur per augmentum, & talis perfectio competit Confirmationi &c."

Juvat istas probationes claudere miris Rabani verbis, qui L. 1. c. 30. sic loquitur: "Signatur baptizatus cum chrismate per Sacerdotem in capitis summitate, per Pontificem in fronte: ut prior unctione significetur Spiritus sancti super ipsum descensio ad habitationem Deo consecrandam; in secunda quoque, ut ejusdem Spiritus sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, & scientiæ, & virtutis venire in homine declaretur. Tunc enim ipse Spiritus sanctus post mundata & benedicta corpora atque animas, libens a Patre descendit, ut vas suum suæ visitatione sanctificaret, & illustraret: & nunc in hominem ad hoc venit, ut signaculum fidei quod in fronte suscepit, faciat eum donis cælestibus repletum, & suæ gratiæ confortatum intrepide, & audacter coram Regibus & Potestatibus hujus sæculi portare, ac nomen Christi libera voce prædicare."

Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.

OBJICIES primo: Illud Sacramentum non habet peculiarem effectum, cujus effectus datur in Baptismo: Atqui in sensu Patrum, unctio verticalis quæ fit in isto Sacramento constituit recipientes perfecte Christianos. Ergo &c. Probat minor: Censeri plene & perfecte Christianum & vocari Christianum, unum & idem est apud sanctos Patres: Atqui docent per Baptisma nos fieri perfecte Christianos, ita sanctus Cyrillus catechesi 3. myst. "Hoc accepto, inquit, chrismatis dono, merito appellamini Christiani." Justinus Martyr in quæstionibus ad Orthodoxos q. 137. "Ungimus, ait, in Baptismo ut Christi, & uncti dicamur."

San-

Sanctus Cyprianus Epist. 70. "Ungi, quoque ait, necesse est cum qui baptizatus sit: ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit." Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo minorem: Qui ungitur in Baptismate sunt Christiani formaliter, concedo: plene, nego minorem, & consequentiam. In mente SS. Patrum uncti in Baptismo sunt Christiani intrinsece & extrinsece: intrinsece quidem propter gratiam receptam in hoc Sacramento, extrinsece vero propter unctionem verticalem; sed nondum pervenerunt ad perfectionem Christianismi; quam habent dumtaxat a sacramento Confirmationis: hinc sanctus Cyrillus laudatus de chrismate confirmatorio, sic satur: "Hujus chrismatis dono accepto merito appellamini Christiani, &c." Quod ad Iustinum spectat, conveniunt omnes, eum non esse auctorem præfati Operis. Ad D. Cyprianum distinguo: Qui unctus est in Baptismo habet gratiam, & est Christianus quoad filiationem adoptivam, concedo; est enim vere filius & hæres; quoad perfectionem Christianismi, nego: non enim evadit miles & fidei defensor, nisi per Confirmationis Sacramentum.

Instabis: Ex concessis baptizati uncti sunt exterius, & interius; habent quippe interius plenitudinem gratiæ: Igitur sunt plene & perfecte Christiani sine Confirmatione.

Respondeo distinguendo: Baptizati habent plenitudinem gratiæ ad salutem, concedo: ad robur ut fortiter resistant fidei inimicis, nego; talis autem datur per Confirmationem. Nam ex divo Thoma est plenitudo gratiæ christianæ sufficiens ad salutem, & hæc datur in Baptismo; & est plenitudo gratiæ ad fortiter resistendum, & hæc tribuitur in Confirmatione. Ab hac ultima plenitudine fideles denominantur perfecte Christiani.

Urgebis: Atqui baptizati habent plenitudinem christianitatis. Ergo &c. Probatur subsumptum. S. Augustinus L. 17. de civ. Dei c. 4. eos vocat Christos: "Omnes chrismate unctos, ait, recte Christos possumus dicere." Sed qui ipsius Christi nomine insigniuntur, sunt plene Christiani. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Qui Christi no-

mine insigniuntur, sunt perfecte Christiani quantum ad filiationem Dei adoptivam, concedo; sunt enim regenerati & vere filii: quantum ad perfectionem, nego. Perfectio quippe consistit ut quis in filiatione Dei constitutus, sit etiam miles & fidei Christi defensor, istum autem effectum sola producit Confirmatio: sanctus Augustinus loquitur in primo sensu, & non excludit alterum.

Perfisset: Unctio Baptismatis nedum instituta est ut filios, & membra dei Christiani, sed & ut confirmet in gratia baptismali: Ergo &c. Probatur antecedens 1. ex divo Thoma, qui 3. p. q. 71. art. 3. ad 4. sic ait: "Eorum quæ aguntur post Baptismum circa baptizatum, aliquid est quod non solum significat, sed efficit; puta inunctio chrismatis in vertice, quæ operatur conservationem gratiæ baptismalis." Præulufert Rabanus Maurus, qui Lib. 1. capite 28. sic docet: "Spiritus sanctus per unctionem chrismatis in Baptismate confert virorem celestis gratiæ." Et prius c. 27. "A Sacerdote baptizatus inungitur, ut facrum Baptisma cum fide accepta custodiat." Ita similiter Gerfon, qui 2. p. in compendio Theologiæ affirmat: "Chrismatione baptismali mentem reddit imputribilem Deo." Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Unctio baptismalis operatur ad conservationem gratiæ, pios scilicet animi motus & affectus excitando, quique fluunt a precibus Ecclesiæ, quæ eos impetrat pro illis qui in vertice inunguntur, concedo: unctio illa conservat gratiam quæ fuit a Spiritu sancto in anima regnante, eamque donis suis cummulante ad robur pro fide coram tyrannis defendenda, nego antecedens; iste enim effectus habetur dumtaxat a sacramento Confirmationis: Non diffitemur tamen Baptismum dare jus ad auxilia quibus vita christianâ instituitur, sed dubio-procul non confert gratiam quæ ex sua specialii energia, det vim fidem fortiter, sæviente mundo, defendendi.

Ad secundum distinguo: Unctio chrismatis in Baptismate confert virorem gratiæ, id est spem majoris gratiæ, concedo: id est plenitudinem, nego. Ad primum illi intendit Rabanus Maurus, quippe qui alludat ad ramum olivæ viridem quem post diluvium columba detulit ad arcam: prope consecrat baptizatum Spiritus

ritus sanctus; corroborat autem per Confirmationem. In secundo testimonio non loquitur Rabanus de unctione verticali chrismatis, sed de unctione quæ fit in pectore, & inter scapulas ex oleo solo. Sic enim habet ibidem: "Ungetur illius" tunc pectus de oleo sanctificato cum invocatione sanctissimæ Trinitatis, ut nullæ reliquæ latentis inimici in eo resideant, sed in fide sanctæ Trinitatis mens ejus confertur. Ungetur & inter scapulas de eodem oleo, ut undique muniatur."

Ad auctoritatem Gersonii hæc sunt ejus verba: "Post Baptismum fit unctio chrismatis in vertice ut appareat mens immutabilis Deo." Quæ procul-dubio non denotant mentem fieri imputribilem per illam unctionem: Sensus igitur ejus est, quod unctio Baptismatis signum sit gratiæ in hoc Sacramento collatæ; quæ gratia mens redditur imputribilis Deo. Putat quidem Dominicus Soto unctionem baptismalem producere pios motus ex opere operato, sed ei singularis est hæc opinio.

Insuper: Hugo Victorinus L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3. Rupertus L. de divinis officiis c. 16. Amalarius L. 2. c. 27. & Rabanus L. 1. c. 27. docent omnes cæremoniam chrismatis fuisse institutam ut suppleret defectus Confirmationis. Igitur a tempore quo adhibita est unctio verticalis, inutilis est Confirmatio ad robur, sed Baptisma gratiam filiationis simul & roboris confert.

Respondeo distinguendo: Unctio fuit instituta, ut, qui non possunt ungi ab Episcopis in fronte, saltem ungerentur in Baptismate a Sacerdotibus, concedo: & putant illi auctores gratiam Confirmationis suppleri per unctionem baptismalem, nego. Porro necessitatem Confirmationis agnoscit Hugo Victorinus ibidem his verbis: "Timendum est iis qui per negligentiam amittunt Episcopi præsentiam, & non suscipiunt manus impositionem, ne forte propterea damnentur, quia festinare debuerunt, dum poterunt." Propter eos enim, qui articulo temporis præveniuntur, instituta est illa, quæ Sacerdos baptizatum statim in vertice linat, sacri chrismatis unctio: ut in hoc ipso offendatur, quantum Sacramentum istud necessarium sit ad salutem, cum tamen sollicite, universis accutur, ne forte sine ipso ab hac vita substrahantur."

Respondeo secundo Hugonem eo loci non loqui de Confirmatione, sed de unctione baptismali, quam vult conferri in articulo mortis quando fuit omiſſa, ne Fidelis abſque Baptismo ex omni parte integro e vita migret: "Propter eos enim qui articulo temporis præveniuntur, instituta est illa, quæ Sacerdos baptizatum in vertice linat." Quod autem non abnuat Confirmationis Sacramentum ibidem prius dixerat: "Sylveſter Papa constituit, ut baptizatum Presbyter in vertice chrismate linat; propter occasionem quidem transitus mortis; ne forte per absentiam Episcopi, & diffinitionem eum consequendi, sine manus impositione baptizatum ab hac vita migrare contingeret; quod quidem omnino periculosum esset." Ibi non tacetur manus impositio, seu Confirmatio. Igitur Hugo vel vult per privilegium a sancto Sylvestro concessum simplicem Sacerdotem in articulo mortis, deficiente Episcopi copia, posse manus imponere & chrismare moribundum in fronte; vel si loquatur solum de unctione verticali, intendit illam quodammodo, & secundum quid eatenus supplere Confirmationis effectum, quatenus Baptismus cum omni cæremonia datus, includit votum Confirmationis, quam Patres primorum sæculorum appellant Baptismatis appendicem.

Jam ad Rabanum veniamus. Citra dubium est eum putare Confirmationis effectum esse necessarium, & ab effectu Baptismi prorsus distinctum: Hæc enim ibidem subjungit: "Paracletus regeneratis in Christo cussos, consolator, & tutor est, qui possent, suadente diabolo, si cut parvuli facultatem, perdere Baptismi utilitatem, si hunc non habeant tutorem."

Non absimili modo fit satis instantiæ auctoritate Amalarii suffultæ: ibi enim distinguit effectum Confirmationis ab effectu unctionis verticalis: sic enim ait: "Sacerdos qui ungit Neophytum, verbis suæ orationis solutionem vinculorum, & alligationem vulnerum monstrat: dicens: Deus &c. . . Postea additus memoratus Sacerdos: ipse linat te chrismate salutis in vitam æternam. Episcopus vero transiit verba: ipse te linat chrismate salutis: quasi dicit, non solum ut salvare possit, sed etiam ditare, & dicit: Emitte in eum Septi-

for-

„formem Spiritum sanctum tuum Para-
„cletum de cœlis, spiritum sapientiæ
„&c.”

Infiabis : Saltem panis Eucharisticus
supplet effectum Confirmationis : Ergo
&c. Probatur antecedens : cor hominis
confirmat ex Scripturis, tribuit vires ad
resistendum fortiter hostibus fidei . Quid
plura ? Ex Cypriano Epist. 54. & 56.
Auget atque perficit, quia est alimentum
animæ .

Respondeo distinguendo : Panis Eucharis-
ticus corroborat tamquam aliquid adve-
niens, & reddens subiectum firmitus con-
tra interiora tantum, concedo : quan-
tum ad extrinsecam, subdistinguo : in quan-
tum est quoddam signum passionis Chri-
sti per quam victi sunt dæmones, sicque
eorum impugnationem repellit, concedo :
auget & perficit in ordine ad expugnan-
das potestates exteriores infidelium, nego .
Porro Eucharistia est alimentum, Con-
firmatio vero sacramentum plenitudinis
ætatis Christi . Solutio est D. Thomæ,
qui 3. p. q. 79. art. 6. eo loci quæ-
rit utrum per Eucharistiam præservetur
homo a peccatis ? Et sic respondet :
„Hoc Sacramentum præservat a pecca-
to . Nam primo quidem per hoc quod
„Christo conjungit per gratiam, robo-
„rat spirituale vitam hominis tam-
„quam spiritualis cibus & spiritualis
„medicina, secundum illud Ps. 103. Panis
„cor hominis confirmat, & Augu-
„stinus dicit super Joan. Securus acce-
„de, panis est, non venenum . Alio mo-
„do in quantum est signum quoddam
„passionis Christi per quam victi sunt
„dæmones, repellit omnem dæmonum
„impugnationem .” Rursus art. 1. ad
1. sic loquitur : „Restat igitur ut cum
„ipsum Sacramentum realiter sumitur,
„quod gratia augeatur, & vita spiri-
„tualis perficiatur . Aliter tamen quam
„per sacramentum Confirmationis, in
„quo augeatur, & perficitur gratia ad
„persistendum contra exteriores impu-
„gnationes inimicorum Christi : per hoc
„autem Sacramentum augeatur gratia,
„& perficitur spiritualia vita, ad hoc
„quod homo in seipso perfectus existat
„per conjunctionem ad Deum .”

Quæ spectat ad testimonium deprom-
ptum ex D. Cypriano; illi de quibus lo-
quitur, jam susceperant sacramentum Con-
firmationis; quia vero in hæresim vel in
peccatum grande prolapsi fuerant, recon-

ciliandi erant, & admittendi ad Eucha-
ristiam, ut robur in Confirmatione prius
acceptum, exsuscitaretur .

Infiabis : Atqui Eucharistia per se pri-
mo tendit, ut det robur adversus fidei ini-
micos debellandos : Ergo &c. Probatur
subsumptum ex sancto Cypriano, qui si-
lens Confirmationem, jubet Eucharistiam
a Diaconibus deferri ad Confessores robo-
randos contra tyrannos obstreperantes, ne
inermes descendant ad prælium . Sic lo-
quitur Epist. 54. „Nec morientibus, sed
„viventibus communicatio a nobis dan-
„da est, ut quos excitamus, & horra-
„mur ad prælium, non inermes & nu-
„dos relinquamus, sed protectione san-
„guinis & corporis Christi muniamus .”
Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum . Ad
probationem distinguo : Ex sancto Cy-
priano Eucharistia roborat baptizatum
per modum alimenti ad propugnandos fi-
dei hostes, concedo : Per modum arma-
turæ, nego . Duo requiruntur in milite
ad pugnandum, videlicet alimentum, &
armatura : Primum requiritur ut conditio
sine qua non, alterum ad digladian-
dum, & contundendum hostem . Eucha-
ristia est cibus vegetans animam, ut pos-
sit fideliter sustinere armaturæ pondus :
Confirmationis vero gratia se habet ut
gladium anceps, quo armatus baptizatus,
& hac fortium armatura stipatus sustinet
infidelium impetum, immo ipsos aggreditur
hostes, atque debellat . Sic beatus
Laurentius irridendo Tyrannum dicebat :
„Assatum est jam, ut canit Ecclesia,
„versâ & manduca, nam facultates pau-
„perum, quas requiris, manus paupè-
„rum in cœlestes thesauros deportave-
„runt .” Sicque effectus gratiæ Eucha-
ristiæ, & effectus gratiæ Confirmationis
specie differunt .

Contra : Gratia quæ fugat dæmones,
& Christianum vel ipsi diabolo reddat
terribilem, habet per se primo dare ro-
bur adversus fidei inimicos : Atqui talis
est effectus gratiæ Eucharistiæ . Igitur ne-
dum per modum alimenti, sed per mo-
dum armaturæ dat robur . Confirmatur :
Gratia illa fundatur in præsentia Christi :
Sed præsentem Christo fugiunt & expave-
scunt tartareæ potestates . Ergo &c. Hæc
duplex argumentatio colligitur ex sancto
Chrysostomo, qui Homil. 61. ad populum
Antioch. sic loquitur : „Tanquam leo-
nes igitur ignem spirantes ab illa men-
„sa, 13

„sa recedamus, facti diabolo terribiles. „
 „Et Homil. 60. „Ecce cum vides, ipsum
 „tangis, „Scilicet Christum.

Respondeo distinguendo : Talis est gratia Eucharistiæ ratione Christi, qui est realiter præsens in hoc Sacramento, concedo. Ratione sui, nego. Duo sunt in sacro Eucharistiæ Sacramento consideranda : videlicet Christus, & gratia Sacramenti : Christus præsens fugat dæmones, & nos cum illo sacramentaliter incorporati terribiles evadimus diabolo : Christus est omnis gratiæ auctor, sed illam per Sacramenta distribuit prout vult : „ Per „ Baptismum enim, inquit *Eugenius IV.* „ spiritualiter reascimur : Per Confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide &c. „ Igitur gratia Eucharistiæ non est omnis gratia, sed solum gratia alimenti, unde subdit summus Pontifex : „ Nutrimur divina Eucharistiæ alimonia. „ Licet igitur Christus sit realiter in Eucharistia præsens, non inde sequitur illud Sacramentum producere omnes effectus supernaturales, alias cetera Sacramenta forent inutilia, quod dici catholice non potest. Et sic patet solutio ad Confirmationem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Gratiam specialem producit Confirmatio, sed secundam, quæ præhabitam justitiam auget.

PRIMO, quod Confirmatio producat gratiam specialem habetur Aët. 8. his verbis : *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Concinit Tertullianus L. de Baptismo c. 7. in primis Innocentius I. Epistola ad Decentium, ubi expresse dicit Episcopum per signationem in fronte tradere Spiritum sanctum.

Secundo, claret utique Confirmationem non aliam producere gratiam, quam secundam, cum sit Sacramentum vivorum; sed illa gratia est ad robur, ut teste sancto Cypriano Epist. 73. „ Signaculo Domini, minico per eam consumentur Christiani; „ & ut verbis Hilarii Arelatenensis utar : „ Paracletus regeneratis in Christo, sub custodis, & consolator, & tutor est. Post Baptismum confirmamur ad pugnam &c. „ Subscribit Cyrillus Hierosolym. Catech. 3. mysti.

Boucat Theol. Tom. VII.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Tametsi Baptismus roboret ad vivendum christianæ & servanda mandata; non tamen ad pugnam.

Secundo : In Eucharistia Christus quidem est præsens, & in pectore fidelis consistens fugat dæmones : At non inde sequitur gratiam Eucharistiæ habere pro effectu speciali dare gratiam ad robur, sed potius per modum alimenti; sin minus cetera Sacramenta forent inutilia; si gratia Eucharistiæ omnem haberet effectum.

Tertio : Ultero fateamur Hugonem a S. Victore L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3. dicere chrismationem baptismalem suppleret defectum Confirmationis omisit, sed intellige, secundum quid, quatenus Baptismus ceremonialiter datus includit votum Confirmationis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Sacramentum Confirmationis a quocumque Ministro conferatur, imprimat Characterem?

LUTHERUS, Zuinglius, Calvinus, & Socinus, negarunt Confirmationem imprimere characterem. Sanctus Cyprianus una cum Episcopis qui rejectabant Baptisma ab Hæreticis collatum, tenuit Confirmationem datam extra Ecclesiam esse inanem. Idem tenuerunt Donatistæ. Morinus Lib. 9. de Pœnitentiæ Sacramento c. 9. & 10. post Maldonatum scripsit Confirmationem ab Hæreticis etiam secundum ritum quem Christus instituit datam per mille, & amplius annos non valuisse; unde sequitur ex ipso per eam nullum characterem collatum fuisse recipientibus. Jam sit

CONCLUSIO.

Confirmatio a quocumque Ministro collata, modo requisita adhibeantur iam ex parte materiæ, quam ex parte formæ Characterem imprimi, unde iterari non debet.

Probatur auctoritate multiplici.

Primo, ex Scriptura.

NON obscure hanc declarat veritatem beatus Paulus Heb. 6. his verbis : *Non*

H rur-

rursus facientes fundamentum poenitentiae ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, Baptismatum doctrina, impositionis quoque manuum . . . impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum virtutisque seculi venturi, & prolapsi sunt; rursus renovari ad poenitentiam. Eo loci Apostolus loquitur tum de Baptismo, tum de Confirmatione: de Baptismo quidem per ista verba, *Baptismatum doctrina*, de Confirmatione vero istis ulterioribus verbis *impositionis quoque manuum*, sed declarat Baptismum non renovari cum ait, *impossibile est* &c. ibi vero eodem modo loquitur de Confirmatione, ac de Baptismo, siquidem postquam locutus est & de Baptismo, & de Confirmatione, subdit, *impossibile est qui semel sunt illuminati* &c. Igitur ex Apostolo si- cut Baptismus imprimit characterem, quod colligimus ex eo quod teste B. Paulo non reiteretur: idem dicendum de Confirmatione.

In illo prorsus sensu S. Chrysostomus Comment. in c. 8. A&or. exponit locum Apostoli his verbis: "Cur autem hæc dicit, quoniam erat verissimile eos, vel cum jam credidissent vacillare, vel male, & dissolute vivere; dicit ergo, expurgemini. Non licet dicere, si dissolute & negligenter vixerimus, rursus baptizabimur; catechesi rursus instituemur, accipiemus Spiritum sanctum, & si a fide non exciderimus, rursus baptizati poterimus peccata ablueri, erratis; impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati &c. Illud consequens est, ejusmodi impositionem esse Confirmationem.

Secundo, ex Patribus.

PRIMO, ex laudatis D. Pauli verbis Heb. 6. colligunt sancti Patres Confirmationem iterari non debere. Igitur ex eis Confirmatio a quocumque data imprimit characterem.

S. Chrysostomus ut supra sic fatetur: "Dicit ergo expurgemini. Non licet dicere, si dissolute, & negligenter vixerimus, rursus baptizabimur; catechesi rursus instituemur, accipiemus rursus Spiritum sanctum, & si a fide non exciderimus, rursus baptizati poterimus peccata ablueri, erratis; impossibile est

eos enim qui semel sunt illuminati &c. Succinit S. Cyrillus Hierosolymitanus, qui in fine protocatechos ait: "Det nobis Deus Spiritus sancti signaculum indelebile in sempiternum."

Astipulator S. Gregorius Nazianzenus adhortatione ad sanctum lavacrum: ibi enim docet signaculum quod imprimitur chrismate, manere post mortem. "Hæc, inquit, & viventi tibi maximum est tutamentum: res enim quæ sigillo insignita est, non facile patet infidiis: quæ vero signata non est, facile a furibus capitur, & vita sancta res est ac commoda quæ sepulchrum comitetur."

Eandem tradunt Patres Latini doctrinam: primo quidem cum pronunciant nos in Confirmatione firmari, velut milites Christi: sicut ergo signaculum militiæ corporeæ est signum quod a milite, quando miles est, non amittitur, idem dicendum de Confirmatione. Porro S. Cyprianus post Tertullianum, scilicet Epist. 73. hæc habet: "Ut sigillo Dominico confirmemur.", Innocentius I. ait Epist. ad Decent. n. 3. p. 571. apud Binium: "Hæc autem Pontificibus solis deberi, ut vel consignet, vel Paracletum Spiritum tradant."

S. Leo Magnus Serm. 4. de Nativitate, vocat Confirmationem *signaculum vite æternæ*. S. Augustinus Lib. de Cataphismo c. 1. "Signatus es, ait, regio characteris: coepisti consequi annonam de mensa Regis tui.", Per hæc verba, *signatus es*, indicat Confirmationem. Rursus verba Divi Pauli superius relata intelligit de Confirmatione, nempe in expositione Epist. ad Romanos.

Confirmationem iterari non posse aperte tradit Gregorius Magnus Lib. 2. Epistol. 31. his verbis: "De dedicationum Ecclesiarum dubitatione hoc vos rite tenere debetis, quod nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, id est, ut quoties tam de Baptismo aliquorum vel Confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus ratio certe habetur, utrum baptizati vel confirmati, sive Ecclesiæ consecratæ sunt, ut baptizentur tales ac confirmentur, atque Ecclesiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina Fidei fiat: quoniam non monstratur iteratum, quod non certis indicibus ostenditur rite peractum."

Secundo ex Conciliis: Toletanum VIII. can. 7. "Sanctum chrisma, inquit Pa-
tres, collatum & Altaris honor avelli
nequeunt." Sic Gregorius II. Epist.
 9. ad Bonifacium. "De homine, ait,
 qui a Pontifice confirmatus fuerit, de-
 nuo illi talis reiteratio prohibenda est."
 Concilium Cabilonenſe II. hæc declarat
 c. 27. "Distum est nobis, quod quidam
 de plebe bis aut ter ab Episcopis,
 ignorantibus iisdem Episcopis, confir-
 mantur: unde nobis visum est cam-
 dem Confirmationem sicut nec Bapti-
 smum iterari debere." Ceterum nec
 Concilium I. Nicænum, nec Ancyra-
 num, nec Laodicenum præcipiunt Con-
 firmationem reiterari in Hæreticis, tam-
 etsi in suis vicissim canonibus injungant
 poenitentias & satisfactiones pro peccatis
 adimplendas, antequam Ecclesiæ reconcili-
 dentur. Sed non aliunde usus iste obti-
 nuit non iterum signare Hæreticos jam
 confirmatos, nisi ex eo quod Confirmatio
 imprimat characterem.

Hoc ipsum de fide definit Concilium
Tridentinum sessio. 7. canon. 9. his ver-
bis: Si quis dixerit in tribus Sacramentis,
Baptismo scilicet, Confirmatione & Ordine,
non imprimi characterem in anima,
hoc est, signum quoddam spirituale & in-
delebile, unde ea iterari non possunt, ana-
thema sit.

Tertio, ratione Divi Thomæ, qui hic
 q. 72. art. 5. sic argumentatur contra im-
 pugnantem Confirmationis characterem.
 "In omni Sacramento, quod non reite-
 ratur, imprimitur character: Sed hoc
 Sacramento non iteratur; dicit enim
 Gregorius de homine, qui a Pontifice
 confirmatus fuerit denuo, talis itera-
 tio prohibenda est. Ergo in Confirma-
 tione imprimitur character."

Subjicit hanc alteram rationem in cor-
pore articuli: sicut per Baptismum homo
accipit potestatem ad ea agenda quæ pro-
priam spectant salutem, ita & per Con-
firmationem accipit pro Christi fide de-
fendenda. Cum illa potestas inhæret a-
nimæ, quæ est incorruptibilis physice, &
peccatum illi immediate non opponatur:
nam est veluti gratia gratuita, scilicet pro
defendenda religione, sequitur quod sit
indelebilis, & consequenter non reitere-
tur. "In Baptismo, ait S. Doctor, accipit
 homo potestatem ad ea agenda quæ ad
 propriam pertinent salutem, prout sci-
 licet secundum se ipsum vivit: sed in

Confirmatione accipit homo potesta-
 tem ad agenda ad ea quæ pertinent ad
 pugnam spirituales contra hostes fidei,
 sicut patet exemplo Apostolorum, qui
 antequam plenitudinem Spiritus sancti
 acciperent, erant in cænaculo perse-
 verantes in oratione: postmodum vero
 egressi, non verebantur publice fidem
 fateri, etiam coram inimicis fidei Chri-
 stianæ. Et ideo manifestum est quod
 in sacramento Confirmationis imprimi-
 tur character."

Diluantur Objeſta.

OBJICIES primo: Si Confirmatio cha-
 racterem imprimeret, non foret iteranda
 quando debite ab Hæreticis fuit admini-
 strata. Atqui Confirmationem ab eis col-
 latam velut nullam habuit Stephanus I.
 summus Pontifex: Et probatur ex san-
 cto Cypriano, qui de decreto contra re-
 baptizantes ab illo emanato Epistola 74.
 sic loquitur: "Cur non in ejusdem Chri-
 sti nomine illis (apud hæreticos) bapti-
 zatis manus imponitur ad accipiendum
 Spiritum sanctum? cur ejusdem maje-
 stas nominis non prævaleat in manus
 impositione, quam valuisse contendunt
 in Baptismi sanctificatione? Nam si po-
 test quis extra Ecclesiam templum Dei
 fieri, cur non possit super templum
 Spiritus sancti infundi? Ibi S. Cy-
 prianus supponit Stephanum velut nul-
 lam arbitratum fuisse Confirmationem ab
 Hæreticis collatam, & inde colligit eum
 etiam debuisse eorum Baptisma rejicere.
 Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et illa manuum
 impositio, quam fieri volebat Stephanus
 supra Hæreticos ab hæresi redeuntes,
 erat solum reconciliativa, concedo: confir-
 mativa, subdistinguo: respectu illo-
 rum qui vel non receperant tale Sacra-
 mentum, vel absque forma legitima ac-
 ceperant, concedo: Et nullam habuit
 Confirmationem ab eis collatam, nego.
 Ad auctoritatem divi Cypriani dico, hunc
 Doctorem supposuisse quod nunquam do-
 cuerat sanctus Stephanus, scilicet talem
 impositionem esse confirmatoriam; vel
 sibi animo effuxit talem Confirmatio-
 nem, juxta mentem Stephani, primarium
 effectum Hæreticis contulisse, nempe
 augmentum primæ gratiæ, quod ab eo
 prorsus alienum est. Propugnabat Ste-
 phanus Confirmationem datam extra Ec-

clesiam verbis ab ipsa Ecclesia præscriptis validam quidem fuisse, sed non licitam.

Inflabis: Atqui Stephanus nedum locutus est de manuum impositione reconciliativa, sed & de confirmativa, quandoquidem iterari debere declaravit, si ab hæreticis foret collata. Ergo &c. Probatur subsumptum ex sancto Cypriano, qui in sua ad Jubajanum Epistola sic habet, loquendo de Hæreticis: "Parum est eis manum imponere ad accipiendum Spiritum sanctum, nisi & accipiant Ecclesie Baptismum; tunc enim demum plene sanctificari & esse filii Dei possunt, si Sacramento utroque nascantur." Sed duplex illud sacramentum quo debent renasci Hæretici, est Baptismus & Confirmatio; nec enim qui baptizantur, per sacramentum Pœnitentiæ absolvuntur. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: E per hæc verba intelligit Cyprianus aquam & Spiritum sanctum ex quibus constare Baptismum ratus est, quibus sublatis, nullum esse Baptismum putavit, concedo: & intellexit Baptismum & Confirmationem, nego. Quod autem hæc sit mens ejus, patet ex istius Epistolæ 72. verbis subsequentiibus: "Cum scriptum sit, inquit, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei." Inane igitur putabat Cyprianus Baptismum, qui vel aqua, vel Spiritu sancto careret.

Urgebis: Atqui sanctus Cyprianus tenuit docuisse Stephanum per iterationem Confirmationis recipiendos esse Hæreticos: ergo &c. Probatur subsumptum: scripsit hunc Pontificem firmasse decretum suum ex Aëtii textu c. 8. Sed ibi sermo est de impositione manuum confirmativa. Ergo &c. Sic loquitur Cyprianus Epistolæ ad Jubajanum: "Idcirco quia legitimum, & Ecclesiasticum Baptismum consecuti fuerant, baptizari eos ultra non oportebat, sed tantummodo quod deerat, id a Petro & Joanne factum est, ut oratione pro eis habita & manu imposita, invocaretur & infunderetur super eos Spiritus sanctus, quod nunc quoque apud nos geritur."

Respondeo I. Sanctum Cyprianum, cum hæc scripsit, nondum accepisse decretum Stephani I. missum quippe fuit post secundum Carthaginense Concilium, in quo Africani Baptisma ab Hæreticis colla-

tum, irritum esse pronunciaverant, & cujus aëta ad summum Pontificem posita remiserunt.

Respondeo II. quandoque Patres iis uti Scripturæ testimoniis, quæ ad causam de qua agunt, proprie non pertinent: sic virtutem Baptismi S. Cyrillus probavit his Joan. 20. verbis: *Quorum remiseritis &c.* licet ergo Stephanus utatur testimonio de prompto ex Aëtio c. 8. ut probet manus esse imponendas hæreticis, sensus non est eum voluisse talem esse confirmativam.

Repones: S. Augustinus non putavit Confirmationem imprimere characterem. Ergo &c. Probatur antecedens: Lib. 3. de Bapt. contra Donatistas c. 16. sic habet: "Manus autem impositio non sicut Baptismus repeti non potest." Loquitur autem sanctus Doctor de manuum impositione confirmativa, scilicet de eadem qua Aët. cap. 8. Apostoli consecrabant Spiritum sanctum: affirmat enim ibidem his verbis, olim per hanc manuum impositionem dona Spiritus sancti fuisse data: "Neque enim, inquit ibidem, temporalibus & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis fidei, & Ecclesie primordia dilatanda; quis enim nunc expectat ut iis quibus manus ad accipiendum Spiritum sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui?"

Respondeo distinguendo: Et impositio manuum quam dicit Augustinus repeti posse, est reconciliativa, concedo: confirmatoria, nego. In hoc capite de duplici manuum impositione loquitur: ad confirmatoriam refert collationem donorum Spiritus sancti; alteram vero asserit ministrari sæpius ab hæreticis redeuntibus; ibi intendit probare in sola Ecclesia Catholica Spiritum sanctum, seu justificationem dari.

Inflabis: Concilium primum CP. can. 7. jubet ut hæretici Novatiani, Ariani & alii, recipiantur in Ecclesia per frontalem unctionem; sed talis est confirmativa: præcipit quippe Ministris ut hæc proferant verba, *Signaculum domini Spiritus sancti*: quam formam adhibent Græci. Atqui tamen illi omnes Hæretici jamjam confirmati fuerant: mos quippe tunc erat statim post Baptismum administrare Confirmationem & Eucharistiam. Ergo &c.

Re-

Respondeo I. illos Hæreticos de quibus loquuntur istius Concilii Patres, non curare de administranda Confirmatione suis Neophytis; nam teste Theodoro, suos Novatiani non inungebant; hæc enim habet Lib. 3. de fabulis Hæreticorum: "Iis quos baptizant, sanctissimum chrisma non præbet: quapropter eos qui ex hac hæresi corpori Ecclesiæ conjuguntur, laudatissimi Patres inungi præceperunt." *Respondeo* II. Damasum Papam, juxta Binium in actis ad hoc Concilium, approbasse solummodo primum canonem hujus Concilii: unde si quid contrarium Confirmationis Sacramento dixit, ut quid inane & nullius ponderis habetur.

Replicabis: In Euchologio Græco cujus auctor est Methodius Patriarcha CP. refertur modus recipiendi transfugas a Religione Christiana: ibi inter alia habetur conversos, baptizatorum instar, unguentis ungi debere, reliquitque locis in quibus unctio fieri debet, legitur forma Confirmationis.

Respondeo illum Methodium non esse tantæ auctoritatis, ut sit anteponendus Scripturæ & Patribus, Confirmationem non esse iterandam pronunciantibus: his adde illum Patriarcham non esse virum illum sanctum, qui circa annum Domini 840. dire a Photio fuit vexatus: sed alium schismaticum, qui an. 1240. vivebat. Quid plura proferam? Certum est Græcos, qui iterant Confirmationem collatam ab Hæreticis, post precesiones huic unctiōi adjunctas, suo nutu addidisse hujus sacramenti formam. Constat ex eo quod hæc verba desiderentur in pluribus Manuscriptis Græcis, teste Joanne Matthæo Caryophilocidonio sacre Theologiæ Doctore, in linguis Græcis & Latinis versatissimo; nec etiam habetur in Euchologio manuscripto Patriarchalis Monasterii Cryptæ Ferratæ, quod se legisse affirmat Arcudius. Præterea illa unctio non est Sacramentum, ut ex nonnullis Euchologii verbis licet colligere, ejusmodi quippe homines jubet prius in balneo ablui, & albis indui post penitentiam, at hoc non est iterare Baptismum, sed reminiscencia quædam ejus puritatis quondam adeptæ in sacro fonte baptismatis. Igitur nec unctio illa est Sacramentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confirmatio imprimis Characterem.

PRIMO: Quia ex Apostolo Hebræor. 6. non reiteratur.

Secundo: Hoc ipsum propugnare Patres, ut Chrysostomus Comment. in c. 8. A&C. Cyrillus Jeros. in fine Protocatech. his verbis: "Det nobis Deus Spiritus signaculum indelebile in sempiternum." Idem expresse dicit Concilium Toletanum octavum can. 7.

Tertio: Ita definivit Concilium Tridentinum Sess. 7. can. 9. sic traditio & usus Ecclesiæ docet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM;

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Imponebantur quidem manus Hæreticis ad reconciliationem, sed non ad robur, si antea fuerant chrismati.

Secundo: Incassum putavit Cyprianus Stephanum I. exissimasse Confirmationem esse reiterandam in Hæreticis ad sinum Ecclesiæ redeuntibus, cum sanctus Papa nihil voluerit innovari contra Traditionem: Traditio autem nunquam permisit rursus confirmari eos qui jam signati erant; unde quando Augustinus ait Lib. 3. de Bapt. c. 16. "Manus autem impositio non sicut Baptismus repeti non potest;" loquitur de manuum impositione reconciliativa.

Tertio: Etsi quod Concilium I. CP. can. 7. jubeat Novatianos & Arianos iterum consignari sed loquitur de his qui omiserant chrismationem frontalem, quandoquidem, teste Theodoro L. 3. de fabulis Hæreticorum, Novatiani ut plurimum non curabant suos chrismare in fronte.

ARTICULUS SEXTUS.

De Subjecto & necessitate Sacramenti Confirmationis.

PAUCIS absolvetur hic ultimus de Confirmatione articulus: pauci enim modum veniunt examinanda circa utramque tituli partem.

Quod spectat ad primam, quaeritur I. qua

qua ætate suscipi debeat? Si attendam ad jus divinum, nullum ætatis annum legimus in Scriptura notatum; unde ipsi etiam pueri sunt Confirmationis capaces: hinc primis sæculis, statim post Baptismum, cum præfens aderat Episcopus, ipsi pueri Confirmationis Sacramentum recipiebant: unde sancti Patres, scilicet Cyprianus, Cyrillus Hierosolymit. Pacianus, Ambrosius, conjungunt susceptionem Confirmationis cum Baptismo; ita similiter sanctus Hieronymus dialogo adversus Luciferianos: ita Concilia Eliberitanum & Laodicenum. Hanc pariter consuetudinem laudat S. Thomas 3. part. q. 72. art. 8. cujus hæc ratio est: "Per hoc Sacramentum, *inquit*, promovetur homo spiritualiter in ætatem perfectam; hoc autem est de intentione naturæ, ut omnis qui corporaliter nascitur, ad perfectam ætatem perveniat. Multo autem magis de intentione Dei est omnia ad perfectionem ducere, & ideo hoc Sacramentum debet omnibus exhiberi. "

Rursus ibidem ad 4. ait: "In puerili ætate homo potest consequi perfectionem spiritualis ætatis, & inde est quod multi in puerili ætate propter robur Spiritus sancti perceptum usque ad sanguinem fortiter certaverunt pro Christo. "

Decursu tamen temporum, vel propter Episcoporum penuriam, vel ut suscipientes fidei professionem per se potius quam per patrinus pronunciarent, expectatum est donec ad annos discretionis pervenerint, sicque Confirmatio fuit separata a Baptismo: quis autem annus sit notatus, non clare apparet. Septennium assignavere multa Gallie Concilia Provincialia, una cum Catechismo Romano: alii duodecimum posuerunt; verum illud est merum disciplinæ punctum, quod, ut ait Augustinus Epist. 118. "neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, quod indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos vivitur societate servandum est. " In his autem in quibus expectatur ad septennium, potest, si voluerit Episcopus, tempus illud prævenire; hinc sanctus Thomas loco citato ad 4. sic loquitur: "Etiam morituris hoc Sacramentum dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant. " Ita pariter Concilium Parisiense quartum can. 33.

Quenam autem sint dispositiones quas afferre debent Fideles ad susceptionem

istius Sacramenti, breviter dicam. In adultis, si possint commode, exigitur ut sint jejuni, & si graviorum peccatorum rei sint, ea necesse est ut prius sacramentaliter Sacerdoti deponant. Hanc requirunt dispositionem varia Concilia, scilicet Lingonense, Trecentense, Senonense, Carnotense, Parisiense, Rothomagense, Rhemense, Burdigalense, Bituricense, Aquisense & alia: ibi declaratur adultos peccata debere confiteri, & jejunos accedere, si hora matutina hoc Sacramentum conferatur.

Audiendus est de hoc momento D. Thomas 3. part. q. 7. ad 2. ubi sic discutitur: "Sicut ex iplo nomine apparet, hoc Sacramentum datur ad confirmandum, quod prius invenerit: & ideo non debet dari his qui non habent gratiam; propter hoc sicut non datur non baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, nisi per poenitentiam reparatis. Unde dicitur in Aurelianensi Concilio, ut jejuni ad Confirmationem veniant, ut moneantur confessionem facere prius, ut mundi donum Spiritus sancti valeant accipere, & tunc per hoc Sacramentum perficitur poenitentiae effectus, sicut & Baptismi: quia per gratiam collatam in hoc Sacramento consequitur poenitens plenioris remissionem peccati. Etsi aliquis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat, dummodo non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento consequitur remissionem peccatorum. "

Quod pertinet ad necessitatem, constat Confirmationem necessariam non esse necessitate mediæ, quandoquidem absque ipsius actuali susceptione fidelis potest salvari. Ita Concilium Eliberitanum can. 77. sic propugnat sanctus Hieronymus Lib. adversus Luciferianos: verum necessaria est vel in re, vel in voto, ut quis sit perfecte Christianus: sic enim dumtaxat percipit plenitudinem Christianismi. Hoc ipsum docet D. Thomas 3. part. q. 72. art. 6. ad 1. "Sicut, *inquit*, nullus consequitur effectum Baptismi sine Baptismi voto, ita nullus consequitur effectum Confirmationis sine voto ipsius. "

Verum tenentur Fideles sub pœna peccati lethalis, cum urget persecutio, Confirmationem recipere: sic propugnant sancti Patres, præsertim vero D. Cyprianus, qui

qui Epist. 71. ad Iannarium sic habet :
 „ Unus quoque necesse est eum qui ba-
 „ ptizatus sit , ut accepto chrismate , id
 „ est , unctione , esse unctus Dei , & ha-
 „ bere in se gratiam Christi possit . „

*Synopsis eorum quæ in isto articulo
 concluduntur .*

PRIMO : Subiectum Sacramenti Con-
 firmationis est omnis homo : cum enim ad
 perfectionem Christianismi conducatur , ab
 eius susceptione non excludendi sunt , in-
 quit D. Thomas , vel ipsi pueri . Talis
 fuit priorum temporum consuetudo , ut

admitterentur omnes indiscriminatim ba-
 ptizati , etiam parvuli , ad Confirmatio-
 nis Sacramentum : unde tamen postea ob-
 tinuit ad adultam usque ætatem Confir-
 mationem procurari.

Secundo : Cum Confirmatio sit Sacra-
 mentum vivorum , requiritur gratia &
 charitas in eo qui illud accipit . Sic defi-
 niere multa Concilia , in primis Bituri-
 cense , Senonense &c.

Tertio : Tametsi illud Sacramentum non
 sit necessarium necessitate mediæ , bene
 tamen necessitate præcepti , ferviente per-
 secutione .

DISSERTATIO TERTIA,
DE IIS QUÆ PERTINENT
AD EUCHARISTIAM
TUM SECUNDUM SE,
TUM PENES MINISTRUM,
SUBJECTUM, EFFECTUS &c.
SPECTATAM.

EMUS in secunda parte hujusce Sacramentorum Tractatus de realitate corporis Christi in Eucharistia, & de Missæ sacrificio adversus Protestantes; ordo rerum postulat ut in hac tertia parte

dogmata, quæ istius Sacramenti essentiam, materiam, formam, Ministrum, subjectum, & effectus respiciunt, explanemus. Non una est in his tractandis apud Theologos methodus, sed Angelici Doctoris ordini inhaerentes, hæc omnia sic explicanda proponimus, tractando scilicet

Primo, de Sacramento Eucharistiæ secundum se spectato.

Secundo, de ejus materia.

Tertio, de forma.

Quarto, de cultu.

Quinto, de effectibus.

Sexto, de subjecto.

Septimo, de usu.

Octavo, de Ministro.

Nono, de essentia Sacrificii incruentii.

Decimo, de ejus valore.

Undecimo, de applicatione.

Duodecimo, de celebratione Missarum.

Decimo-tertio, de præcepto audiendi Missam.

ARTICULUS PRIMUS.

De dignitate, nomina & definitione sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, & de ejus excellentia.

MERITO Dionysius L. de Ecclesiastica Hierarchia augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, vocat *Sacramentum Sacramentorum*, Ignatius Martyr, *Pharmacum immortalitatis*, Hieronymus, *Novitatum novitatem*; Germanus Patriarcha CP. *Arcam luminis*: Damascenus, *Officinam miraculorum*: Bernardus, *Dulcedinem dulcedinum*: & juxta S. Thomam Opusc. 57. totius cultus divini consummationem, convivium omni suavitæ repletum, in quo quidem ipsa dulcedo vel in ipso fonte gustatur. Quid hoc Sacramentum mirabilius, exclamat idem sanctus Doctor, in quo Christus exhibet carnem suam in cibum, suum vero sanguinem in potum, quo purgantur peccata, virtutes augentur, mens omnium spiritualium charismatum abundantia impinguatur. Sive igitur rem ipsam, quæ in hoc Sacramentum continetur, consideres, sive modum existendi contempleris, sive affectum quo traditum est, animo cogites, sive effectum, quem in mentibus, corporibusque nostris producit, diligenter perpendas, nihil non excessum reperies; hinc inter cetera Sacramenta primum & principalem obtinet locum: dicente Augustino Tract. 26. in Joan. "O Sacramentum pietatis! o signum unitatis! o vinculum charitatis!"

NOMINA.

Non una est Sacramenti Eucharistiae significatio, non unus effectus; hinc & non unum nomen, cum res aliqua tum ab essentia sua, tum ab effectibus denominetur. Primo quidem Eucharistia spiritaliorem subindigitat refectionem, quam ob causam eam in pane & vino instituit Christus; quocirca dicitur & cibus, & potus, iuxta illud Joan. 6. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.*

Quia vero corpus, & sanguis Christi in mensa sacra exhibentur, neque enim corpus vivens sine sanguine, & vicissim sanguis hominis viventis absque corpore est, hanc propter unionem Sacramentum istud nomine Communionis insignitur, quippe quod Fideles cum Christo, quem sumunt, ipsos vero ad invicem quatenus de eodem cibo & potu participant, coniungat. Quam admirabilem unionem explicat S. Hilarius Lib. 8. de Trin. dicendo Christum esse naturaliter in Patre per suam nativitatem aeternam, nos vero in ipso etiam quasi naturaliter, & per generationem temporalem qua nostrae naturae hypostatische unitus est, & per Mysterium Eucharistiae, quia naturam assumptam iterum nobis ibi unit. Audiendus est de hoc momento S. Cyrillus Alex. qui L. 10. in Joannem cap. 13. ista Christi verba, *In me manet, & ego in eo*, explanans, ait: "Si quis ceram alteri ceræ permixte implicet, & igne simul liquefaciat, unum quid ex ambobus efficit; ita per participationem corporis Christi, & pretiosi sanguinis, ipse quidem in nobis, nos vero rursus in ipso conjuncti manemus."

De hac eadem cum Christo consociatione ait Apostolus 1. Cor. 10. *Unus panis, & unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus: Unum, inquit Chrysostomus Homil. 46. in Joann. corpus sumus, & membra ex carne ejus, & ex ossibus ejus.* Ratio egregia hæc est. Quæ sunt eadem uni-tertio, sunt eadem inter se: sed per Eucharistiam omnes unum sumus cum Christo: Igicur & unum inter nos saltem mystice & moraliter.

Non omitamus S. Joannem Damascenum de hoc momento sic scribentem Lib.

4. art. fid. cap. 14. "Eucharistia communicatio dicitur, & est re vera, eo quod per ipsam communicamus Christo, & participes sumus ejus carnis, ac divinitatis. Communicamus item per ipsam, & unum inter nos. Quia enim de uno pane omnes participamus, unum corpus Christi, & unus sanguis, & inter nos membra efficiuntur cum Christo incorporati."

Consummatio totius cultus divini Eucharistia recte nominatur, quia ex D. Thoma cetera Sacramenta ad Eucharistiam, ut ad finem referuntur; nomen vero Eucharistiae inter cetera sibi vindicat hoc Sacramentum, cum una cum ea habeamus pro dono ipsum Filium Dei, quo Patri æterno immensas pro beneficiis ab eo acceptis rependamus gratias.

Sacrificium nuncupatur divinisssimum Altaris Sacramentum, quia in eo Christus in memoriam sacrificii cruenti in ara crucis peracti pro nobis quotidie immolatur. Sacramentum pacis, cum in ipso Christi sinu fiat nobis pacis locus, ita ut cum Propheta dicere possimus Psal. 4. *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Demum cæna, in qua quidem vel ipse Christus est simul conviva & convivium.

Catechismus Romanus p. 2. n. 4. præclara de istis nominibus dicit; vocatur inquit istud Sacramentum I. Eucharistia, hoc est bona gratia: "Tum quia vitam æternam, de qua scriptum est: Gratia Dei vita æterna, præsignificat; tum quia Christum Dominum, qui vera gratia, atque omnium charismatum fons est, in se continet. Nec vero minus apte gratiarum actionem interpretatur: Siquidem quum hanc purissimam hostiam immolamus, immensas quotidie gratias, pro universis in nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratia tam excellenti bono, quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipsum etiam nomen, cum his, quæ a Christo Domino gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, optime convenit. Etenim panem accipiens fregit, ac gratias egit. David quoque, cum hujus Mysterii magnitudinem contempleretur, antequam carmen illud pronuntiaret: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & servator Dominus, etiam dedit timentibus se: Gratiarum actionem præponendam*, exi-

„exillimavit, cum inquit, *Confessio* & „*magnificientia opus ejus*. „
 „Pergit n. 5. „Vocatur præterea Commu-
 „nionio: verbum ex illo Apostoli loco
 „sumptum esse liquet, ubi ait: *Calix*
 „*benedictionis, cui benedicimus, nonne*
 „*communicatio sanguinis Christi est? Et pa-*
 „*nem quem frangimus, nonne participatio*
 „*corporis Domini est?* . . . Ex quo fa-
 „ctum est ut Sacramentum etiam pacis &
 „charitatis diceretur. Ut intelligeremus,
 „quam indigni sint christiano nomine,
 „qui inimicitias exercent. . . Sed viaticum
 „etiam frequenter a sacris Scripto-
 „ribus appellatur: tum quia spiritualis
 „cibus est, quo in hujus vitæ peregrina-
 „tione sustentamur: tum quia viam nobis
 „ad æternam gloriam, & felicitatem
 „munit. Quare ex veteri Ecclesiæ Catho-
 „licæ instituto servari videmus, ut
 „nemo Fidelium sine hoc Sacramento e
 „vita excedat. Ac vetustissimi quidem
 „Patres, Apostoli auctoritatem secuti,
 „cenæ etiam nomine sacram Eucharis-
 „tiam interdum vocarunt, quod in illo
 „novissimæ cenæ salutari mysterio a
 „Christo Domino sit instituta.

Dicamus etiam ineffabile istud Sacra-
 mentum esse bonorum omnium optimum;
 hinc Christus in quo sunt omnes thesauri
 sapientiæ & scientiæ Dei, qui in hac
 mensa ipse cibus est, ad hanc invitans
 mensam fidelem, sic interius alloquitur,
 Exod. 33. veni: *Offendam omne bonum tibi*.
 Frumentum etiam Elektorum, & vinum
 germinans virgines Eucharistia ap-
 pellatur, juxta illud Zachariæ 9. qui mira
 hujus Sacramenti prænocens de eo ait:
Quid enim bonum ejus est, & quid pul-
chrum ejus, nisi frumentum Electorum, &
vinum germinans virgines?

S. Thomas hic q. 73. art. 4. docet tri-
 bus potissimum nominibus Sacramentum
 Eucharistiæ celebrari, juxta triplicem con-
 siderationem; nomen quidem Sacrificii,
 si spectetur per ordinem ad passionem
 Christi jamjam peractam; nomine vero
 Communionis si relative ad Fideles præ-
 sentes qui hoc mysterio cum Christo, &
 inter se conjunguntur: nomine demum
 Viatici per respectum ad gloriam futu-
 ram ejus est pignus admirabile: „Dic-
 „endum, *inquit sanctus Doctor*, quod
 „hoc Sacramentum habet triplicem si-
 „gnificationem: Unam quidem respectu
 „præteriti, in quantum scilicet est com-
 „memorativum Dominiæ Passionis, quæ

„fuit verum Sacrificium, ut supra di-
 „ctum est, & secundum hoc nominatur
 „Sacrificium. Aliam autem significatio-
 „nem habet respectu rei præsentis, sci-
 „licet Ecclesiasticæ unitatis, cui homines
 „aggregantur per hoc Sacramentum, &
 „secundum hoc nominatur Communio,
 „vel Synaxis. . . Tertiam significatio-
 „nem habet respectu futuri, in quan-
 „tum scilicet hoc Sacramentum est præ-
 „figurativum fruitionis Dei, quæ erit
 „in patria, & secundum hoc dicitur
 „Viaticum, quia hic præbet nobis viam
 „illuc perveniendi, & secundum hoc
 „etiam dicitur Eucharistia, id est bona
 „gratia, quia gratia Dei vita æterna,
 „ut dicitur Rom. 6. vel quia realiter
 „continet Christum, qui est plenus gra-
 „tia. „

DEFINITIO.

CUM nomina explicent rerum natu-
 ras, juxta illud Genes. 2. *Omne enim quod*
vocavit Adam animæ viventes, ipsum est
nomen ejus; Sacramentum Altaris definiri
 potest modo Cæna, modo Sacrificium,
 modo Communio, seu carnis & sanguinis
 Christi participatio, vel etiam, ut ait
 Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2.
 „Sacramentum . . . in quo divitiis di-
 „vini sui erga homines amoris velut ef-
 „fudit, memoriam faciens mirabilium
 „suorum. „ Strictius definitur Eucharis-
 „tiam, signum permanens rei sacræ, &
 „invisibilis gratiæ ad sanctificationem ho-
 „minum institutum, continens vere & rea-
 „liter corpus & sanguinem Christi. Quæ
 quidem definitio optima censetur, cum
 constet genere & differentia. Quod enim
 sit signum rei sacræ & gratiæ invisibilis,
 cum ceteris Sacramentis convenit: quod
 non in usu, sed in re permanenti si-
 tum sit, ab eisdem differt: quod de-
 num contineat realiter corpus & san-
 guinem Christi, alia Sacramenta in im-
 mensum superat. Hæc Eucharistiæ notio
 ex Concilio Tridentino colligitur; ibidem
 enim cap. 3. sic habetur: „Commune
 „hoc quidem est, sanctissimæ Eucharis-
 „tiæ cum ceteris Sacramentis symbo-
 „lum esse rei sacræ & invisibilis gratiæ
 „formam visibilem: verum illud in ea
 „excellens & singulare reperitur, quod
 „reliqua Sacramenta tunc primum san-
 „ctificandi vim habent, cum quis illis
 „utitur: at in Eucharistia ipse sanctita-
 „tis

tis auctor ante usum est; nondum enim
 „Eucharistiam de manu Domini Apoſto-
 „li ſuſceperant, cum vere tamen ipleſ-
 „ſumaret, corpus ſuum eſſe quod præ-
 „bebat, & ſemper hæc fides in Eccleſia
 „Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem ve-
 „rum Domini noſtri corpus, verumque
 „ejus ſanguinem ſub panis & vini ſpecie,
 „una cum ipſius anima & divinitate exi-
 „ſtere. „

SYNOPSIS.

PRIMO: Dignitatem Eucharistiæ vel ip-
 ſæ beatorum ſpirituum mentes non com-
 prehendant, quandoquidem continet vere
 & realiter corpus & ſanguinem Chriſti:
 hinc juxta Concilium Tridentinum, divi-
 tias ſui erga nos amoris Chriſtus Dominus,
 ibi memoriam omnium ſuorum mirabilium
 faciens, velut effudit.

Secundo: Juxta varios effectus Sacra-
 mentum iſtud varia etiam ſortitur nomi-
 na: quandoque igitur cœna & convivium
 pinguium, & vinum deſœcatum germi-
 nans virgines dicitur: quandoque com-
 munionio: quandoque ſacrificium & immo-
 latio.

Tertio: Reſte definitur Eucharistiia ſig-
 num ſacrum inviſibilis gratiæ perman-
 ens, continens vere & realiter corpus
 & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis
 & vini.

ARTICULUS SECUNDUS.

*Utrum Eucharistiia ſit Sacramentum,
 & quale?*

DUO potiſſimum hic diſcutienda occur-
 runt de Eucharistiia ſecundum ſe ſpe-
 rata: Num videlicet veram Sacramenti
 rationem obtineat? Deinde vero quid ipſa
 ut Sacramentum dicatur, importet?

CONCLUSIO PRIMÆ.

Eucharistiia eſt verum novæ legis
 Sacramentum.

Probatur tribus momentis.

PRIMO: Quod definitum eſt in Conci-
 liis, admitti debet: ſed non ſemel defi-
 nitum eſt in Conciliis ſacram Eucharis-
 tiam eſſe verum novæ legis Sacramen-
 tum, & eam habent uti Sacramentum

omnia Concilia contra Berengarium, tum
 Concilium Florentinum, ſed maxime Tri-
 dentinum., Ergo &c. In priori hæc in de-
 creto Eugenii IV. leguntur: „Novæ legis
 „ſeptem ſunt Sacramenta, videlicet Ba-
 „ptiſmus, Confirmatio, Eucharistiia,
 „&c. „Rurſus: „Tertium eſt Eucharis-
 „tiæ Sacramentum, cujus materia eſt
 „panis triticeus, & vinum de vite. „
 „In poſteriori vero Seſſ. 13. cap. 11. „Do-
 „cet ſancta Synodus, & aperte ac ſim-
 „pliciter proſtetur, in almo ſanctæ Eu-
 „charistiæ Sacramento, poſt panis & vini
 „conſecrationem, Dominum noſtrum Je-
 „ſum Chriſtum verum Deum atque ho-
 „minem, vere, realiter ac ſubſtantialiter
 „ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilem
 „contineri. „Ceterum ubique Eucharis-
 „tiam vocat Sacramentum, ut cap. 2. 3.
 5. 6. 8. in primis vero can. 1. 2. 3. 4. 5.
 & 6. Hoc ipſum conſtat perpetua Patrum
 traditio, & ex diſtis patet eos de
 Eucharistiia uti de Sacramento fuiſſe locu-
 tos. Eccleſia in Collecta dicit: *Hoc tuum
 Sacramentum non ſit nobis reatus ad pœnam.*
 Ergo &c.

Secundo: Sacramentum a Theologis de-
 finitur ſignum prædicum inviſibilis gratiæ:
 Atqui Eucharistiia hanc ſibi vindicat
 rationem. Igitur eſt verum novæ legis
 Sacramentum. Iſta ratio eſt Catechiſmi
 Romani part. 2. de Sacram. Euch. n.
 7. „Sed explicata, *inquit*, nominis ra-
 „tione, docendum erit, hoc verum eſ-
 „ſe Sacramentum, atque unum ex ſep-
 „tem quæ ſancta Eccleſia ſemper reli-
 „gioſe coluit ac venerata eſt: nam cum
 „calicis conſecratio ſit, myſterium fidei
 „appellatur. Præterea ut infinita peno
 „ſacrorum Scriptorum teſtimonia omit-
 „tamus, qui hoc inter vera Sacramenta
 „numerandum eſſe perpetuo cenſuerunt,
 „ex ipſa ratione & natura Sacramenti
 „idem convincitur. Etenim in eo ſigna
 „ſunt externa, & ſenſibus ſubjecta: ha-
 „bet deinde gratiæ ſignificationem & ef-
 „ficaciam &c.

Tertio: In vita ſpirituali requiritur ali-
 moniæ gratia, qua quidem anima & ala-
 tur, & impinguatur, quod ſoli tribuitur
 Eucharistiæ: Sed Sacramenta inſtituta
 ſunt ut gratiarum cauſæ. Igitur Eucha-
 ristiia eſt ſtriſtum & propriè diſtum no-
 væ legis Sacramentum, cum ab ea pro-
 manet gratia alimenti. Sic ratiocinatur D.
 Thom. hic qu. 73. art. 1. „Dicendum
 „ait, quod Sacramenta Eccleſiæ ordi-
 „nan-

„nantur ad subveniendum homini in vi-
 „ta spirituali : vita autem spiritualis,
 „vitæ corporali conformatur, eo quod
 „corporalia spiritualium similitudinem
 „gerant : manifestum est autem, quod
 „sicut ad vitam corporalem requiritur
 „generatio, per quam homo vitam acci-
 „pit, & augmentum quo homo perdu-
 „citur ad perfectionem vitæ : ita etiam
 „requiritur alimentum quo homo con-
 „servatur in vita : & ideo sicut ad vi-
 „tam spirituales oportuit esse Baptis-
 „mum, qui est spiritualis generatio, &
 „Confirmationem, quæ est spirituale
 „augmentum, ita oportuit esse sacra-
 „mentum Eucharistiæ, quod est spiri-
 „tuale alimentum. „

CONCLUSIO SECUNDA.

*Sacramentum Eucharistiæ consistit in Specie-
 bus, prout Corpus & Sanguinem
 Christi connotant.*

Dux sunt in hac conclusione partes :
 Prior est quod Eucharistia ut Sacramen-
 tum supponat pro speciebus : posterior
 vero, quod illæ species connotent corpus
 & sanguinem Christi.

*Probat*ur prima pars ex Concilio Triden-
 tino, quod Sess. 13. cap. 3. ait : „Com-
 „mune hoc quidem est sanctissimæ Eu-
 „charistiæ cum ceteris Sacramentis,
 „symbolum esse rei sacræ, & invisibilis
 „gratiæ formam visibilem. „ Igitur Eu-
 „charistia ut Sacramentum est, supponit
 „pro speciebus, cum non sit signum sensi-
 „bile nisi per eas, quippe quæ solæ rema-
 „neant sensibiles.

*Probat*ur secunda pars. Eucharistiæ Sa-
 cramentum non est quodlibet signum, sed
 sacrum & divinum. Atqui habet esse sa-
 crum & divinum per corpus & sangui-
 nem Christi. Igitur species utrumque con-
 notant.

*Confirmat*ur : Cum aliquid indifferens
 est ad multa significanda, debet determi-
 nari ad aliquid per id quod est in aliquo
 ordine specialissimum : Sed species pos-
 sunt indiscriminatim significare panem vel
 corpus Christi. Igitur ut sint signum sa-
 crum & Sacramentum, necesse est ut or-
 dinem habeant ad corpus & sanguinem
 Christi : sin minus, non forent Sacramen-
 tum.

CONCLUSIO TERTIA.

Eucharistia unum solummodo constituit
 Sacramentum.

*Probat*ur variis rationibus.

PRIMA : De fide definitum est in Con-
 cilio tum Florentino, tum Tridentino,
 septem solum esse Sacramenta. Idem ha-
 betur ex traditione, nusquam enim di-
 ctum legitur duplex esse Eucharistiæ Sa-
 cramentum. Ergo &c.

Secunda : Ens morale suam desumit uni-
 tatem a significatione quæ se habet ut
 forma metaphysica : ad formam autem
 spectat compositum determinare : Sed hoc
 Sacramentum unum solummodo maxime
 significat, videlicet unionem inter Fide-
 les & Christum, & inter Fideles ad in-
 vicem. Igitur est unum Sacramentum.
 Ista ratio est D. Thomæ hic q. 73. art. 2.
 in argum. *Sed contra*, his verbis : „Apo-
 „stolus dicit 1. Cor. 10. Unus panis & unum
 „corpus multi sumus omnes, qui de
 „uno pane & de uno calice participa-
 „mus. Ex quo patet quod Eucharistia
 „est Sacramentum Ecclesiasticæ unita-
 „tis : Sed Sacramentum similitudinem
 „gerit rei cuius est sacramentum. Ergo
 „Eucharistia est unum Sacramentum. „

Tertia : Eucharistia a Christo Domino
 instituta est per modum cænæ & convi-
 vii, seu etiam alimenti : sed ad hoc duo
 requiruntur, cibus scilicet & potus ; &
 quantumvis multiplicetur utrumque, ma-
 net semper unam conficere cœnam. Er-
 go &c. Illud ratiocinium est D. Thomæ
 ibidem in corpore articuli. „Dicendum,
 „inquit, quod sicut dicitur quinto Me-
 „taphysicorum, unum dicitur, non so-
 „lum quod est indivisibile, vel quod est
 „continuum, sed etiam quod est perfe-
 „ctum : sicut dicitur una domus, &
 „unus homo. Est autem unum in per-
 „fectione, ad cuius integritatem con-
 „currunt omnia quæ requiruntur ad fi-
 „nem ejusdem : sicut homo integratur
 „ex omnibus membris necessariis ad ope-
 „rationem animæ, & domus integratur
 „ex omnibus partibus quæ sunt necessa-
 „riæ ad habitandum, & sic hoc Sacra-
 „mentum dicitur unum : ordinatur enim
 „ad spirituales refectionem quæ corporali
 „conformatur. Ad corporalem au-
 „tem refectionem duo requiruntur, sci-
 „licet cibus, qui est alimentum siccum,
 „&

„ & potus, qui est alimentum humi-
 „ durn. Et ideo etiam ad integritatem
 „ hujus Sacramenti duo concurrunt, sci-
 „ licet spiritualis cibus, & spiritualis po-
 „ tus, secundum illud Joan. 6. *Caro mea*
 „ *vere est cibus, & sanguis meus vere*
 „ *est potus*. Ergo hoc Sacramentum mul-
 „ tiplex quidem est materialiter, sed unum
 „ formaliter & perfective. „
 „ *Catechismus Romanus* part. 2. de Eu-
 „ charist. num. 10. eandem non tacet veri-
 „ tatem. „ Licet autem, *inquit*, duo sint
 „ elementa, panis scilicet & vinum, ex
 „ quibus integrum Eucharistiæ Sacramen-
 „ tum conficitur, non tamen plura Sa-
 „ cramenta, sed unum tantum esse, Ec-
 „ clesiæ auctoritate edocti confitemur;
 „ aliter enim septenarius Sacramentorum
 „ numerus, quemadmodum semper tradi-
 „ tum, atque a Conciliis Lateranensi,
 „ Florentino & Tridentino decretum est,
 „ constare non poterit. Nam cum hujus-
 „ modi Sacramenti gratia unum corpus
 „ mysticum efficiatur, ut Sacramen-
 „ tum ipsum rei, quam efficit, conve-
 „ niat, unum esse oportet, atque unum
 „ quidem, non quia individuum sit, sed
 „ quia unus rei significationem habeat.
 „ Nam quemadmodum cibus & potio,
 „ quæ duæ diversæ res sunt, ad unam
 „ tantum rem adhibentur, ut scilicet vi-
 „ res corporis reficiantur: ita etiam duas
 „ illis diversas Sacramenti species respon-
 „ dere, consentaneum fuit, quæ cibus
 „ spirituales significarent, quo mentes
 „ sustententur & recreantur. Quare a
 „ Domino Salvatore dictum est: *Caro*
 „ *mea vere est cibus, & sanguis meus vere*
 „ *est potus*. „

*Solvuntur Objectiones adversus secundam
 Conclusionem militantes.*

OBJECIES: Scriptura vocat corpus &
 sanguinem Christi cibus & potum: Con-
 ciliium vero Trid. Sess. 22. cap. 1. & fan-
 cti Patres passim dicunt sacramentum Eu-
 charistiæ constare ex speciebus, corpore
 & sanguine Domini. Igitur illud Sacra-
 mentum supponit etiam pro corpore &
 sanguine Domini.

Respondeo distinguendo: Et auctoritates
 Sacramentum adæquate sumptum cele-
 brant, concedo: sic enim dicit signum &
 signatum, signum continens, & conten-
 tum sub signo. Et loquuntur de Sacra-
 mento formaliter sumpto, subdistinguo:

in concreto, concedo: in abstracto, ne-
 go. Licet homo in concreto dicat corpus
 & animam, in abstracto tamen dicit solam
 animam, tanquam partem formalem &
 principalem hominis constitutivam; sic
 Sacramentum Eucharistiæ in concreto im-
 portat species, corpus & sanguinem Chri-
 sti; si tamen fumatur in abstracto, &
 si quærat quænam sit pars formaliter
 constitutiva Sacramenti, respondetur quod
 species hoc habent munus, quia per illas
 Eucharistia habet formaliter quod sit si-
 gnum sensibile.

Inflabis: Sacramentum etiam reduplica-
 tive ut sensibile, est adorabile: Sed ha-
 bet quod sit adorabile a corpore & san-
 guine Domini. Igitur formaliter supponit
 pro corpore & sanguine Domini, & non
 pro speciebus.

Respondeo distinguendo: Habet quod sit
 adorabile, ut aliquod consecratum & si-
 bi secundarium, concedo: ex se, nego.
 Ut est Sacramentum, dicit essentialiter
 quod sit signum rei sacræ: quia vero con-
 tinet auctorem ipsius gratiæ, sequitur pro-
 pter unionem specierum cum corpore &
 sanguine Christi, quod vel ipsæ species cul-
 tu patriæ relativo etiam adorentur, scilicet
 ut connotant corpus Christi; Sacra-
 mentum Eucharistiæ adoratur cultu patriæ
 absoluto, si sumatur adæquate: quia ve-
 ro sic semper sumitur a Fidelibus ut con-
 tinet Christum, ideo cernui absolute illud
 adoramus Sacramentum.

Inflas: Eucharistia est Sacrificium, sic-
 ut est Sacramentum. Atqui ut est sacri-
 ficiū, non supponit formaliter pro spe-
 ciebus, sed pro corpore & sanguine Do-
 mini. Igitur nec ut Sacramentum suppo-
 nit formaliter pro speciebus.

Respondeo negando paritatem: licet enim
 sacrificium sit quid sensibile, formaliter
 tamen dicit victimam, eamque destruat
 mystice vel realiter, unde supponit for-
 maliter pro corpore & sanguine Domini;
 secus vero Eucharistia ut est Sacramen-
 tum: sic enim est essentialiter signum sen-
 sibile: corpus autem Christi ibi non est
 sensibile per se, sed per aliud, nempe per
 species.

Replicabis: Species habent quod sint Sa-
 cramentum a corpore & sanguine Domi-
 ni. Igitur Sacramentum formaliter in cor-
 pore & sanguine Domini situm est. Con-
 firmatur: id quod per se primo terminat
 actionem Sacramenti consecrativam, est cor-
 pus Christi. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Species habent quod sit Sacramentum a corpore & sanguine Christi, ut a conditione sine qua non, concedo: ut a ratione formali, nego; non enim est ibi corpus Christi sensibile per se: quodlibet autem signum habet quidem quod sit signum a re significata, ut a conditione sine qua non, sed non ut a forma, maxime si sit signum morale. Hedera v. g. significat vinum vendibile, hinc non vinum, bene vero hedera est signum formaliter, quia insititio hominum appellat formaliter super signum.

Ad confirmationem distinguo: Corpus Christi terminat per se primo actionem consecrativam in ratione Sacrificii, concedo: in ratione Sacramenti, subdistinguo: in genere causæ materialis, concedo: formalis, nego. Sic in genere causæ materialis & dispositivæ, prius est fenestram aperiri, quam ventum intrare in cubiculum. Cum autem corpus Christi sit solum veluti materiale Sacramenti considerati in ratione signi, prius in genere causæ materialis terminat actionem consecratoriam.

Respondeo II. actionem consecrativam terminari ad totum Sacramentum, neque prius ad unam partem quam ad aliam. Et vero per verba simul transubstantiatur panis, species conscrantur, & consecratae manent per unionem cum corpore & sanguine Christi sub ipsis contento.

Respondeo III. dato quod actio terminetur primo ad corpus Christi, nihil inde sequitur contra conclusionem; manet enim habitudo realis specierum ad consecrationis verba, & ad illa resultat forma quædam moralis rationis: Hinc non requiritur quod verba terminent per se primo actiones agentium.

Respones: Sacramentum Eucharistiæ conficitur per verba consecrationis: sed species non conficiuntur, eadem enim remanent accidentia. Ergo &c. Confirmatur: Materia Sacramenti Eucharistiæ est panis & vinum: Sed hæc non sunt materia specierum. Igitur Eucharistia supponit pro corpore & sanguine Domini, cum actio Sacramenti effectiva ad illa solum terminetur.

Respondeo, concessa majori, distinguendo minorem: Species non conficiuntur in ratione entis, concedo: in ratione signi sacramentalis, nego; habent enim istam rationem solum per determinationem for-

mæ tum partialis, quæ est per verba, tum totalis quæ est significatio resultans ad panem & vinum consecrata.

Ad confirmat. distinguo. Materia Sacramenti Eucharistiæ adæquate sumpta est panis & vinum, concedo: dicit enim terminum a quo incepit Sacramentum, & terminum ad quem remanet, species scilicet continentes corpus & sanguinem Christi: inadæquate sumpta, nego: hæc enim materia dicit solum species continentes corpus & sanguinem Christi, quod habent vi transubstantiationis, unde non habent esse Sacramentum secundum se, & ut sunt pura panis & vini accidentia, sed ut connotant transubstantiationem simul & corpus cum sanguine Christi.

Inhabis: Illud est de ratione essentiali Sacramenti ut signi, quod habet directæ efficaciam circa effectum ad quem per se primo ordinatur Sacramentum: Sed corpus Christi sic est. Igitur Sacramentum Eucharistiæ supponit pro corpore Christi.

Respondeo distinguendo maiorem: Est de essentia in concreto, sicut corpus est de essentia hominis si consideretur adæquate & physice, concedo: in abstracto & formaliter, nego: Loquimur hic de ratione formali constitutiva Sacramenti in ratione signi; porro solæ species utpote sensibiles per se habent hanc rationem.

Urgebis: Signum Sacramentale concurrat efficienter ad productionem effectus Sacramenti tum primarii, tum secundarii: v. g. ablutio in Baptismo concurrat ad productionem gratiæ & characteris, juxta illud Augustini Tract. 80. in Joan. "Quænam est tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit: " Sed species non concurrunt ad productionem corporis Christi quod est Sacramentum & res. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Species non concurrunt in genere causæ efficientis, & etiam formalis, ad productionem corpori Christi in se spectati, concedo: passive & ut Sacramentum est nego. In eo sensu concurrunt ad Sacramentum corporis Christi, quatenus sunt istius Sacramenti materiæ, quandoquidem habet esse signum sensibile per species; quæ concurrunt ad productionem gratiæ cibantis, & hoc sufficit ut signi sacri sensibilis sibi vindicent rationem.

Inhabis: Si Sacramentum Eucharistiæ sup-

supponat principaliter pro speciebus, sequitur illum majorem recipere gratiam, qui majorem suscipit hostiam, & qui communicat sub utraque specie. Sed hoc videtur inconveniens, quandoquidem multi Fideles privarentur hac gratia. Ergo &c.

Respondet cum multis gravissimis Theologis, Sacerdotes qui communicant sub utraque specie, majorem recipere gratiam accidentalem, eo quod bis Sacramentum suscipiant, & gratiam sacrificii simul & Sacramenti assequantur: Laici tamen per frequentem communionem & dispositiones frequentes possunt æqualem pene habere gratiam; ceterum qui majorem accipit hostiam, non inde majorem obtinet gratiam Sacramento essentiali, quia unicum suscipit Sacramentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eucharistia est novæ legis Sacramentum supponens pro speciebus, & quidem unum.

PRIMO: Est Sacramentum, cum hoc sit de fide definitum in Concilio tum Florentino, tum Tridentino. Ratio est, quia est signum prætictum invisibile gratiæ.

Secundo: Eucharistia secundum rationem Sacramenti spectata pro se primo dicitur species & supponit pro eis, quandoquidem Sacramentum est essentialiter signum sensibile; hanc autem formalitatem Eucharistia habet a speciebus, quippe quæ sint quid sensibile, minime vero corpus & sanguis Christi in hoc Sacramento.

Tertio: Eucharistia est quoque unum specie Sacramentum, tamen enim ex pane & vino consecratis constat, unam tamen habet convivii spiritualis rationem, adeoque & Sacramenti naturam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Non negamus corpus & sanguinem Christi vocari in Scripturis sacris cibum & potum, sed si sit sermo de Eucharistia ut Sacramentum est, dubio procul aliquid sensibile per se primo importat, adeoque species, cum ab eis habeat esse signum sensibile.

Secundo: Concedimus etiam consecra-

tis actionem primario terminari ad corpus & sanguinem Christi, ut Eucharistia sacrificium est, quia sacrificium dicit immolationem victimæ, quæ quidem immolatio mystice fit in Eucharistia, eo ipso quo separatim panis consecratur, & separatim vinum: sed si Eucharistia spectetur ut sacramentum, actio illam conficiens ponit corpus & sanguinem sub speciebus quæ sensibilibus remanent, & sub isto respectu Eucharistia habet quod sit sacramentum formaliter a speciebus.

Tertio: Omnes objectiones unum tantummodo probant, videlicet species connotare corpus & sanguinem Christi, quod utique propugnamus.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Christus anno quo mortuus est celebraverit Pascha Luna decima quarta in secundis vesperis?

NON una est de hoc momento sententia. Græci existimant Christum anno quo mortuus est, Pascha comedis- se cum Discipulis luna decima tertia, quo tempore Judæis pane fermentato velci adhuc licitum erat: Altera est P. Lamy Congregationis Oratorii Presbyteri, qui in sua concordia Evangelica, & in tractatu historico de veteri Judæorum Paschate gallice conscripto contendit hoc anno Christum quidem divinum instituisse Eucharistiam, sed prætermisisse pascha Judaicum. Tertia multis tribuitur modernis, qui propugnant Dominum Jesum manducasse Agnum paschalem juxta legis præscriptum, tum Judæos die sequenti illam procrastinasse caeremoniam. Quarta, eaque communis, est S. Thomæ & aliorum, qui & Christum, & Judæos eodem die juxta legem celebrasse pascha docent. Quia vero Evangelistæ loquendo de Christo qui cum suis Agnum paschalem comedit pro immolatione Agni placita ubicumque laudant. Duo impræsentium pro adæquata quæstionis resolutione discutienda occurrunt; videlicet num Judæi tunc temporis secundum legem pascha comederint? Deinde vero num & ipse Christus sic comederit? Ex iis diversis quæstionibus nonnulla vel inter ipsos Catholicos de die quo pascha quotannis celebrandum sit, orta sunt dissidia, de quibus utique agendum incumbit.

SECTIO PRIMA.

Num. Judæi anno quo mortuus est Christus Agnum Paschalem juxta legis mandatum immolaverint?

Ad quæstionis intelligentiam nonnulla observare necesse est. Primoquidem cautum erat a lege Agnum Paschalem ritu sempiterno seu perpetuo comedendum esse quarta decima die mensis primi ad vespèram. Hic mensis partim Martio, partim Aprili nostro responderet & Abid, seu Nisan vocatur. Lex ista Exod. 12. habetur his verbis; *Decima die mensis hujus tollat unusquisque Agnum per familias, & domos suas ... & servabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus, immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel.* Rursus Lev. 23. *Mense primo, quarta decima die mensis ad vespèram, phase Domini est.* Porro intelligitur non prior, sed posterior vespèra diei decimæ quartæ, quæ occurrebat luna decima quinta inchoante, ratio est, quod septem dies azymorum numerarentur a die decima quinta inchoante ad finem ulque diei vigesimæ primæ, juxta illud Exod. 12. *Septem diebus azyma comedetis ... primo mense, quarta decima die mensis ad vespèram, comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespèram.* Igitur non prima vespèra diei decimæ quartæ; sin minus, octo dierum spatium pro azymorum comestione numerandum foret; nam ipsa nocte esus agni comedeant azymos panes; ibidem enim legitur v. 8. *Et edent carnes nocte illa assas ignis, & azymos panes.* Neque vero prætereundum est primum azymorum diem, qui post esum Agni immediate occurrebat, fuisse solemnem, & festum apud Judæos celeberrimum.

Secundo, sicut apud nos dies sollemnis incipit a primis vespèris quæ vigiliam occupant, sic & apud Judæos erat, juxta illud Levit. 23. *A vespèra usque ad vespèram celebrabitis sabbata vestra, hoc est festiva vestra; nomine quippe sabbati cuncta celebrantur, eo quod sabbatum erat magnus dies, hinc & ibidem festum expiationis vocatur requietionis sabbatum. Porro vespèr duplex distinguebatur in veteri lege: unum scilicet in vigilia; alterum in die festo. De priori mentio fit Deut. 16. his verbis: *Immolabis phase vespère ad solis occasum.* Et tunc azymi*

esús incipiebat, ut habetur Exod. 12. *Primo mense quarta decima die mensis ad vespèram, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespèram.* Illud vespèr est festi vespèr postremum quod distinguimus.

Tertio: oblata sacrificia quæ pro more septem azymorum diebus offerebantur non semel dicuntur in Scripturis cibi Paschales & phase: sic Deut. 16. *Immolabitis phase Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegeris Dominus.* Sic 2. Paral. 35. *Dederunt Sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixta duomilia sexcenta, & boves trecentos.*

Quarto demum triplex fuit in antiqua lege primitiarum genus: quædam solvebantur die immediate sequenti festum azymorum, naniq; Judæi metebant frumentum spicas quas in falciculum ligatas & compositas afferbant Sacerdoti, qui eas benedicebat, tum benedictas offerebat Domino, non quidem ipsa festi die, cum metere sit opus servile, sed ut habetur altero die a sabbato, seu a festo: Lex ita refertur Levit. 23. *Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel & dices ad eos, cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ ad Sacerdotem, qui elevari facisculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis, alio die sabbati & sanctificabis illum Præceptum est sempiternum in generationibus, cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulum primitiarum septem hebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta dies. Et sic offeretis sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos.* Secundæ igitur primitiæ offerebantur in die Pentecostes, quæ ex duobus panibus & septem agnis constabant, ut ibidem habetur: *Et vocabis hunc diem celeberrimum.* Tertiæ demum solvebantur in festo Tabernaculorum, collectis enim fructibus terræ, aliquam partem Judæi Domino in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis offerebant. His prælatis sit

CONCLUSIO.

Judei tempore Passionis Christi celebrant Pascha luna decima quarta terminante, luna vero decima quinta inchoante, juxta legis mandatum.

Probaturs variis momentis.

Ex veteri Testamento.

PRIMO lex festi Paschatis præcipitur cultu sempiterno observanda, propter duo accepta a Deo beneficia; phase quidem seu Agni Immolatio in memoriam liberationis ab Angelo exterminatore, qui una & eadem nocte occiderat omnes primogenitos Ægypti a pecoribus ad homines usque, Judæos vero pertransiverat: deinde vero propter promptam a captivitate solutionem, nam compellentibus Ægyptiis absque mora Israelitæ evadentes, conspersam farinam palliis involutam panes tantum azymos pro cibo ad vitam alendam tunc temporis habere potuerunt. Ergo jubente Moyle eadem nocte qua exterminator Angelus transiit, immolaverunt Agnum, ejusque sanguine liminaria domorum suarum tinxerunt, ut veniens parceret illo sanguine consignatis: mane vero facti, videntes Ægyptii quid, manu Dei aggravante, factum fuerat, perterriti; & ne majora eis contingerent mala, eodem die Israelitas egredi & ad desertum ibi Domino sacrificaturos pergere absque mora voluerunt. Igitur Judæi ipso passionis tempore celebrant pascha juxta legis mandatum: hoc est luna 14. terminante, cum hoc cultu sempiterno sic faciendum lex præciperet. Probaturs consequentia. Lex non solum id fieri mandabat cultu sempiterno; sed & eodem die quo primum factum est, quando scilicet Israelitæ egressi sunt de Ægypto: Sed tunc temporis phase celebratum est luna 14. Ergo &c.

Non injucundum erit hic verba legis texere: ut habetur Exod. 12. Dixit quoque Dominus ad Moysen, & Aaron in terra Ægypti: mensis iste, vobis principium mensum. Primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cætum filiorum Israel, & dicite eis: decima die mensis hujus tollat unusquisque Agnum per familias & domos suas... erit autem Agnus absque macula, masculus anniculus... Et servabitis eum Boncat Theol. Tom. VII.

usque ad quartam decimam diem mensis hujus: Immolabitque eum universa multitudo Israel ad vespèram. Et sument de sanguine hujus, ac ponent super utrumque postem, & in superliminaribus domorum, in quibus comedent illum... Est enim phase, id est transitus Domini, & transibo per terram Ægypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in terra Ægypti ab homine usque ad pecus... & habebitis autem hunc diem in monumentum. & celebrabitis eam solemnem Domino in generationibus vestris, cultu sempiterno.... Egressi filii Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi, & Aaron. Factum est autem in diebus medio percussit Dominus omne primogenitum... vocatisque Pharaon Moysi & Aaron nocte, ait: Surgite, & egredimini a populo meo, vos & filii Israel: Ite, immolate Domino, sicut dicitis... Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur, & ligans in palliis posuit super humeros suos. Igitur Judæi alias litteræ legis admodum servientes. Pascha tempore passionis juxta mandatum Domini celebrant.

Secundo: Si Judæi hoc anno, contempta lege, Pascha in subsequentem diem transfulissent, maxime hoc ipsum invidia in Christum occidendum visum, vel etiam furore acti: Sed hæc ratio ne minimum quidem ponderat: Et probatur. Judæi quantumvis mali & ad idololatriam non semel dediti, Pascha tamen tempore a lege præscripto celebraverunt, quippe qui litteræ semper fervirent. Ergo &c. Probaturs antecedens multis momentis atque exemplis. Ios. 5. 10. habetur: Manseruntque filii Israel in Galgalis, & fecerunt phase quartadecima die mensis ad vespèram. Rursus 2. Paral. 30. 15. sub Ezech. Immolaverunt autem phase quartadecima die mensis secundi... juxta dispositionem & legem Moysi. Rursus ibidem 35. 1. Iosias. Fecit in Jerusalem phase Domino quod immolatum est quartadecima mensis primi. Rursus L. 1. Eldæ c. 6. 19. post reditum & captivitate Babylonica eodem die fecerunt phase filii Israel, & v. 23. Solemnitatem azymorum septem diebus cum læticia celebrant: nec in Scripturis reperies Judæos alio tempore a lege determinato usquam phase Domini celebrasse: Sed legem saltem quoad litteram ad unum usque jota servavere, immo & Christi tempore, cum vel ipsam, quod paralyticum sanasset

set die sabbati, & sanato præcepisset grabatum tollere, increpaverint. Igitur tempore passionis a lege non defecerunt circa celebrationem Paschatis.

Tertio : Tempore quo floret aliqua consuetudo suffulta lege divina, non debet dici a Principibus Sacerdotum, aut omīsa, aut contempta : Sed mos phæse celebrandi luna decimaquarta ad vesp̄eram, vel ipso Christo in terris supersitite vigeat : Igitur passionis tempore legem non transgressi sunt Judæi. Quod autem consuetudo hæc perseveraverit ad illa usque tempora, liquido patet ex Josepho, qui L. 7. de religione Judæorum c. 7. scribit suo tempore pascha celebrari luna decima quarta primi mensis hora nona, hoc est ad vesp̄eram hora tertia pomeridiana juxta nostrum computum. Certe cum ipse Josephus Sacerdos esset, citra dubium cuncta quæ legem spectabant, optime noverat. Concinit Philo Judæus L. de seipenario, & L. 3. de vita Moysis. Eo quippe loci asserit phæse suis temporibus fieri nocte luna decimaquarta plenilunio incipiente. Porro si pascha hoc anno translatus fuisset, isti duo auctores hoc recensere non omīssissent.

Ex novo Testamento.

Quod omnes innuunt Evangelistæ, non debet in dubium revocari, ad inanes quasquam conjecturas seu potius vana commenta recurrendo : Atqui omnes Evangelistæ innuunt Judæos passionis tempore phæse Domini juxta legis mandatum fecisse : Ergo &c. Probat minor auctoritate Evangelistarum.

Ex S. Matthæo.

S. MATTHÆUS cap. 26. 17. scribit : *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha...* & fecerunt Discipulis sicut constituit illis Jesus, & paraverunt Pascha. Singula ponderanda sunt : *Prima die*, id est in primis vesp̄eris, festum quippe ab illa incipiebat vigilia; sicque Pascha ad vesp̄eram prima die azymorum celebratum est. Igitur luna decima quarta terminante Christi tempore ita factum est. 2. Si Synagoga Agni immolationem discessisset, utique & festum azymorum transferri voluisset; ad Ecclesiam enim festa transferre spectat : sed hoc non

fecerunt, cum Evangelista Matthæus enarraret Christum Pascha comedisse, & juxta præscriptum legis, & eodem prorsus tempore quo Judæi comederunt, prima festi azymorum die : Quorum enim Discipuli, allegata lege, a Domino petissent parare pascha, & ex mandato Ecclesiæ seu synagogæ ad quam solum spectabat transferre festa, festum Paschatis hoc anno die altera celebranda fuisset?

Secundo : ibid. c. 27. 1. legitur : *Mane autem facto consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum & Seniores populi adversus Jesum ut eum morti traderent, & vincula adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi.* V. 15. *Per diem autem sollemnem consueverat Præfex populo dimittere unum vinculum quem voluissent.* V. 17. *Quem vultis dimittam vobis, Barrabam, an Jesum?* In his verbis duo potissimum subnotanda veniunt quæ probant Christum morti traditum, prima die solemnī festi azymorum, & consequenter Pascha celebratum fuisse a Judæis omnibus pridie ad vesp̄eram, quandoquidem festum ab immolatione Agni ducebat initium. I. Principes Sacerdotum tradiderunt Christum Pilato ut mortis sententiam in eum juxta suam perversam voluntatem ferret, cum tamen ex privilegio pecuniis habito haberent ipsi potestatem damnandi reos in religionis negotio ad mortem, ut liquet ex morte B. Stephani, quem uti adversus legem & Moysen blasphemantem lapidaverunt, ut habetur Act. 7. Quorum igitur & ipsum Jesum, quem ut contrarium Moysi secundum phantasia habebant, non occidissent, nisi quia erant in festo celebrando occupati? hinc Pilato Christum damnandum ad eos remittente, responderunt, *nobis non licet interficere quemquam*; scilicet die festo : nedum enim S. Stephanum occiderunt, sed & mulierem in adulterio deprehensam lapidare volebant, quod dubio-procul eo potestatis gradu non venissent, si adversantes legi damnare eis fuisset prohibitum. II. Observes iterum velim ista verba : *Per diem autem sollemnem consueverat Præfex populo dimittere unum vinculum quem voluissent.* Certe si Judæi tunc temporis non celebrassent Pascha, utique non fuisset Paschatis festum, quod quidem ritu perpetuo prima die Azymorum celebrandum erat, adeoque Pilatus ultro non obtulisset unius vinculi liberationem in gratiam Christi : Atqui tamen obtulit. Igitur occurbat festum

festum Paschatis, & Judæi Agnum in vigilia ad vespeream jamjam immolaverant:

Ex sancto Marco.

S. MARCUS ejusdem est labii c. 14. 1. *Erat autem Pascha & azyma post biduum, & querebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo cum dolo tenerent & occiderent.* V. 10. 11. & 12. Judas Iscariotes unus de duodecim, abiit ad summos Sacerdotes ut proderet cum illis: qui audientes gavisi sunt & promiserunt ei pecuniam se daturus: & querebat quomodo illum opportune tradere. Et primo die azymorum quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli, quo viscamus & paremus tibi ut manduces Pascha. Vox, immolabant, refertur ad Sacerdotes, eos nimirum qui gavisi sunt de promissione facta ut invidiæ suæ occidendo Christum facerent satis: eadem vox non nisi de immolatione Agni Paschalis intelligitur, cum non esset alia solemnis víctima nomine Paschatis celebrata; quocirca non dicitur manducabant, sed immolabant, quo termino secernitur Agni immolati cærenopia a cibis Paschalibus, puta ab azymis, qui panes erant per totam festi octavam in usu. Denique S. Marcus & alii Evangelistæ attendunt ad festum præsens, scilicet Paschæ, quippe qui dicant, quando necesse erat occidi Paschæ; si tunc temporis translata fuisset Paschæ solemnitas, inane scriptisset Evangelista, quando necesse erat occidi Paschæ. Ergo &c.

Rursus ibid. c. 15. v. 42. habetur: *Quia erat parasceve, quod est ante sabbatum; venit Joseph ab Arimathæa.* Igitur Christus occisus est die primi azymorum; & consequenter Judæi pridie ad vespeream Paschalem Agnum immolaverant, alias non die festo, sed solum altera die sabbati festum azymorum seu prima azymorum dies incidisset.

Ex sancto Luca.

S. LUCAS suum eidem veritati addit calculum c. 22. 1. ait: *Appropinquabat autem dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha, & querebant Principes Sacerdotum, & Scribæ, quomodo Jesum interficerent.* V. 7. *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha, & misit Petrus & Joannem dicens, euntes parate nobis Pascha.* Audis sanctum Evangelistam & ad legem & ad festum Paschatis attendere, dum scri-

bit Christum Dominum voluisse pro more celebrare Pascha, quando scilicet omnes Judæi, juxta legis mandatum, Agnum immolabant: Audis: *In quo necesse erat occidi Pascha.* Sed unde necessitas? Nisi ex legis præcepto: Quomodo fuisset, si tunc temporis Synagoga distulisset. Igitur Judæi sicut allis annis, sic & isto anno Pascha celebrarunt.

Rursus c. 23. v. 54. *Et dies erat, inquit idem Evangel. Parasceves & sabbatum illucescebat.* Igitur Christus mortuus est die parasceves, & secundum omnes Evangelistas erat festum azymorum. Certe ut jamjam diximus, si Judæi Pascha distulissent, non fuisset tunc temporis Paschatis festum. Ergo &c.

Si dicas, plebem non distulisse, bene vero Synagagæ Principes, cito responderetur hoc fieri non potuisse, & hoc propter duo. Primo ad Ecclesiam solam spectat transferre festa, & dum ab ea transferuntur, sicut Sacerdotes, sic & plebei homines illa celebrant in die translationis: Secundo festum absque Sacerdotum ministerio non celebratur, quia vero inter festa celeberrimum erat Paschatis festum, maxime ad Sacerdotum Principes & totius Synagagæ prælatos spectabat illud peragere: Igitur inane alios reponunt, plebem solummodo, sed non Synagagam hoc anno Pascha die præscripto a lege manducasse.

Ex sancto Joanne.

SANCTUS IOANNES eidem suffragatur momento. Cap. 13. 1. sic intonat: *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus Et cena facta.* Rursus cap. 18. 28. *Erat autem mane: Et ipsi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Observe velim, ex sancto Joanne Christum Agnum manducasse ante diem festum, scilicet pridie luna decimaquarta finiente ad vespeream: Et hoc quando Judæi manducabant. Hoc ipsum innuit idem Evangelista cum loquens vel de ipsis Synagagæ proceribus in morte Christi acceleranda occupatis, subiungit: *Erat autem mane, & ipsi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha;* hoc est cibos paschales: neque enim hoc intelligi potest de Agno, cum nonnisi ad vespeream immolatus manducaretur.

Dices: Non introierunt mane prætorium

rium Sacerdotes, ut non contaminarentur, quia hac ipsa die ad vesp̄eram Agnū immolare debebant.

Respondeo illud ratiocinium petere jugulum pro hujusce opinionis auctoribus, quandoquidem dies in qua immolabatur Agnus non erat festum, sed solum dies Agni immolationem subsequens. II. Non ad Sacerdotes solum, sed ad totum Ipe-
rabat populum, non in Templo, sed in propria domo Pascha comedere; unde igitur exorta fuisset contaminatio, cum in hypobesi nec illo mane fuisset festum, sed laicus dies; nec opus fuisset ingredi Templum & officio Sacerdotis fungi.

Confirmatur: Ibidem cap. 18. 31. 32. pergit sanctus Evangelista, & passionis Christi texit historiam his verbis: *Accipite cum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam.* Quare? Nisi quod eo die festum Paschæ, primus scilicet azymorum dies occurrerit, namque prævaricatores legis ex privilegio eis a Romanis concessio iudicabant, & interficiebant eos, quos contra legem peccasse putabant, cujus rei non unum est argumentum, cum & mulierem in adulterio deprehensam Ioan. 8. juxta legis præscriptum lapidare voluerint, & Act. 7. ipsum sanctum Stephanum quem ut ejusdem legis prævaricatorem, inique tamen habebant, de facto lapidibus occiderint. Demum S. Ioannes cap. 19. 31. *Iudæi ergo, ait, quoniam parasceve erat, ut non remaneret in cruce corpora sabbato.* Igitur mortuus est Christus die parasceves, quando Iudæi celebrabant festum azymorum, quod hoc anno erat ad sabbatum Parasceves. Ex his omnibus liquet. Iudæos omnes tempore passionis Christi Pascha secundum legis mandatum, scilicet luna decimaquarta terminante ad vesp̄eram, celebrasse.

Ex sanctis Patribus.

OMNES Patres, paucis exceptis, propugnant Iudæos celebrasse Pascha tempore passionis Christi, luna decimaquarta finiente ad vesp̄eram: In primis ex Græcis Origenes tractatu 35. in Matth. S. Chrysostomus Homil. 85. in Matth. subiungit: „Die quo lex præcipiebat. „Theophilus Alexandrinus apud Bedam Lib. de ratione temporum c. 57. & 59. Theodoretus q. 24. in Exod. Ex Latinis vero Tertullianus Libr. 4. contra Iudæos, Cypria-

nus Serm. de Cœna Domini, Hieronymus in cap. 26. Matth. Augustinus Epist. 86. ad Calulanum. Ergo &c.

Rursus omnes fere Patres & sancti Doctores utique tenent Christum fuisse in die festo occisum, quod dubio procul aliud non erat quam primus dies azymorum. Ita Tertullianus Lib. contra Iudæos. Origenes Homil. 23. in Numer. Clemens Romanus Lib. 5. Const. capit. 14. Epiphanius Hæc. 70. Theophilus Alex. Epistola ad Theodolium apud Bedam de ratione temporum cap. 57. Cyrillus Hierosol. catech. 13. Chrysostomus Homil. 82. in Ioannem, & Homil. 86. in Matth. Augustinus Tract. 10. in Ioan. Socrates Lib. 5. cap. 21. Leo Serm. 3. de Paschate, Beda in capit. 18. Ioan. Anselmus in cap. 26. Matth. Sed si Iudæi distulissent Pascha, Christus non in die festo, videlicet die prima azymorum passus fuisset; namque dies quo Christus mortuus est non potuit esse festum nisi festum Paschæ: Si igitur hoc festum occurrebat, dubio-procul Iudæi pridie comederant Agnū, adeoque luna decimaquarta terminante, juxta legis præceptum. Ergo &c.

Non abs re erit aliquorum Patrum & sanctorum Doctorum texere testimonia. Sanctus Chrysostomus Homilia LXXXII. ait: „Sed quid significat, ut manduca-
rent Pascha? Atqui Iesus jam id fecerat una die azymorum. Sive ergo
Pascha totam appellat solemnitatem, sive quod tunc faciebant: Christus autem pridie, eadem suam in parasceve
relervans, quando antiquitus celebra-
tum erat.

Huic accedit Theophylactus commentario in caput XVIII. S. Ioannis: „Quid autem est, inquit, ut comederent Pascha? Sane Dominus illud fecit prima
azymorum: vel igitur intelligamus per Pascha, festum septem dierum; vel
quod ipsi quidem manducaturi erant in Parasceve vesp̄ere. Ipse autem Dominus uno die prævenit, relervans sui
occisionem parasceve, quando & olim
fuit Pascha.

Cardinalis Humbertus Sylva Candidæ Episcopus mira de hoc momento dicit Lib. contra Græcorum calumnias: „Ad ministratis Iudæis materiam magnam sibi placendi super interfectionem Domini, & permanendi in errore suo, & fidem nostram evacuandi, si gloriantes nomine Christiano objecerint Christo quod

„ quod Judæorum nemo obicere præ-
 „ sumpt, nec tunc, nec modo, nisi
 „ forte vestro edoctus Magisterio. Quam-
 „ vis enim Principes Sacerdotum, & om-
 „ ne Concilium quæsisent falsum testimo-
 „ nium contra Jesum, ut eum morti tra-
 „ derent, & nec in verbis ejus invenis-
 „ sent: tamen tale aliquid quale vos ob-
 „ jicistis, nullus eorum objicit. Quod si
 „ fuisset obiectum, solum sufficeret ad
 „ perdendum illum. Nec jam Pilato dice-
 „ rent: Nobis non licet interficere quem-
 „ quam, quia ipsi præcepto legis inter-
 „ ficient fermentati participem... Non-
 „ ne tot testibus iniquis in Dominum in-
 „ surgentibus, & iniquitate mentiente si-
 „ bi, sufficisset hoc unum vestrum men-
 „ dacium, si constaret eis saltem hoc so-
 „ lum? Nonne isfarent Pilato, & dice-
 „ rent: Nos legem habemus, & secun-
 „ dum legem debet mori, quia fermenta-
 „ tum in Pascha comedit? Forte dicetis
 „ eum clam egisse hoc. Abût. Quia non
 „ solum de factis suis, verum & de di-
 „ ctis ait ipsi Pontifici percunctanti: Ego
 „ palam locutus sum mundo &c. Num-
 „ quid etiam Dominum domus in qua
 „ Pascha celebrabat, sanctæ legis præva-
 „ ricatio posset latere? Quod si forte &
 „ hunc latere potuit, aut certe ipse con-
 „ sensit: numquid, & Judam complicem
 „ malignorum Judæorum latere potuit?
 „ *Rursus*: „ Quia consideratis vestro fer-
 „ mentato secundum legem & Evange-
 „ lium, jussu contradici: asruere cona-
 „ mini Dominum non celebrasse Pascha
 „ cum Judæis quarta decima luna primi
 „ mensis, sed priusquam fieret legalis ab-
 „ jectionis fermentati: Et hoc probare con-
 „ tenditis ex Evangelio Joannis, qui ait:
 „ Et ipsi non introvere in prætorium,
 „ ut non contaminarentur, sed ut man-
 „ ducarent Pascha. Quod quanta absur-
 „ ditate dicatur, saltem ex hoc perpen-
 „ dite, quod Christum transgressorem le-
 „ gis non cavetis denuo pronuntiare, si
 „ Paschæ tempus noluit observare. Præ-
 „ fertim cum Lucas referat, quia (cum
 „ facta esset hora discubuit.) Quamvis
 „ enim bis posse celebrari Pascha lex con-
 „ cedat, tamen quartam decimam lunam
 „ omnimodis observandam denuntiat. Et
 „ mandis quidem quartam decimam fer-
 „ cundi mensis... Et quicumque aliter
 „ præsumpisset, de medio populi sui pe-
 „ riret. „

*Juvat totam istius auctoritatis seriem
 Boncat Theol. Tom. VII.*

verbis Catechismi Romani claudere, qui
 præoccupans Græcorum objectiones pag.
 2. n. 14. sic loquitur: „ Quod si quis
 „ Joannis Evangelistæ auctoritatem oppo-
 „ nat, qui hæc omnia ante festum diem
 „ Paschæ acta esse commemorat; ea ratio
 „ facile dissolvi potest. Etenim quem pri-
 „ mum azymorum diem ceteri Evangelis-
 „ tæ appellarunt, quod feria quinta ves-
 „ peri dies festus azymorum inciperet,
 „ quo tempore Salvator noster Pascha ce-
 „ lebravit: eum ipsum diem Joannes pri-
 „ die Paschæ fuisse describit: ut qui diei
 „ naturalis spatium, quod ab oriente so-
 „ le inchoatur, in primis notandum exi-
 „ stimavit. Quapropter divus etiam Au-
 „ gustinus primum azymorum diem in-
 „ terpretatur eum diem, quo ad vespere-
 „ ram azyma comedenda essent. Sed azy-
 „ mi panis consecratio quantum conve-
 „ niat integritati, & mentis munditiæ
 „ quam Fideles ad hoc Sacramentum as-
 „ ferre debent, ab Apostolo docetur,
 „ cum inquit: *Expurgate vetus fermentum*
 „ *ut sitis nova conspersi, sicut estis*
 „ *azymi: Etenim Pascha nostrum immola-*
 „ *tus est Christus: itaque epulemur non in*
 „ *fermento veteri, neque in fermento mali-*
 „ *tie, & nequitiæ, sed in azymis sinceri-*
 „ *tatis, & veritatis.* „

Ex Doctore Angelico.

S. THOMAS ex professo nostram defen-
 dit conclusionem, quam variis illustrat
 Patrum testimoniis; hic 3. p. q. 46. art. 9.
 ad 1. refert opinionem eorum qui existi-
 mant Judæos ad Christi mortem accele-
 randam occupatos Pascha disulisse, expo-
 sitam vero sic refellit: „ Quidam dicunt
 „ quod Christus die convenienti in quarta
 „ decima luna Pascha cum Discipulis suis
 „ manducavit, demonstrans quod usque
 „ ad ultimum diem non erat contrarius
 „ legi, ut Chryf. dicit supra Matth. Sed
 „ Judæi occupati circa procuracionem mor-
 „ tis Christi contra legem celebrationem
 „ Paschæ in crastinum distulerunt. Et
 „ propter hoc de his dicitur, quod in die
 „ passionis Christi noluerunt intrare præ-
 „ torium, ut non contaminarentur, sed
 „ ut manducarent Pascha. Sed nec istud
 „ videtur consonum verbis Marci dicen-
 „ tis: Primo die azymorum quando Pa-
 „ scha immolabant. Simul ergo Christus,
 „ & Judæi vetus Pascha celebraverunt.
 „ His posterioribus verbis sanctus Doctor

ostendit, se non fuisse locutum in propria sententia, cum Comment. in cap. 22. Luca: dixit Judæos hoc anno distulisse Pascha: suis in commentariis enim non nisi Patrum placita adducit, ut lector intelligat quænam sint Scripturæ sacræ interpretationes: at vero in Summa loquitur ut Theologus, qui cuncta controversæ capita dirimit, & quænam sit probabilior opinio, immo & certior exponit, ac proprio Marte, vel relictis, vel etiam debellatis minus probabilibus, concludit. Sententiam tamen de Paschate celebrato juxta legis mandatum alfruit Com. in c. 18. Joan. & sic scribit Alcuini fuisse auctoritate: "*Alcuinus*. Pascha enim proprie dicebatur dies illa, qua Agnus, ad vespæram decimaquarta luna occidebatur. Septem vero dies sequentes azy-morum dicebantur, in quibus nihil fermentatum in domibus eorum debuit inveniri, sed tamen dies Pascharis invenitur inter dies azy-morum, ut apud Matthæum: Prima autem die azy-morum accesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha? Pascha etiam, dies azy-morum inveniuntur nominati sicut hic: ut manducarent Pascha: Pascha enim non immolationem Agni hic notat, quæ fiebat decimaquarta luna ad vespæram, sed magnam solemnitatem, quæ 15. celebrabatur post Agni immolationem. Decima quarta enim luna Dominus, sicut & alii Judæi, Pascha celebravit; decimaquinta luna quando magna solemnitas celebrabatur est crucifixus, decimaquarta vero luna cœpit esse immolatio, ex quo caput est in horto. "

Ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Juxta omnium Evangelistarum placita Christus manducavit Pascha luna decima-quarta, quando Judæi immolabant, quando necesse erat secundum legem Pascha manducare, adveniente prima die azy-morum, quam diem omnes Evang. assignant eadem luna terminante, & decima quinta inchoante; iidem vero ne uno quidem excepto, attendunt ad Festum Paschæ, quod hoc anno ita celebratum est. Igitur ut sint convenientia Evangelistarum testimonia, Judæi tempore passionis Christi illam non distulerunt cærimoniam, maxime vero cum Evangelistæ de prævaricatione legis

eos non insimulent, quod dubio-procul scribere non omisissent, ut illorum nequitiam, Christi vero innocentiam ostenderent, quandoquidem Scriptor fidelis & fasti & circumstantiarum aggravantium textit historiam.

Altera ratio hæc est: Christus ex Evangelistis passus est in die festo azy-morum, nam dies ille Parasceves ad Sabbatum non poterat aliud esse festum: At si Judæi distulissent Pascha, non fuisset festum. Igitur erat festum, quia pridie manducaverant Pascha, & tunc temporis juxta legis præscriptum Pascha celebraverunt.

Tertia: Judæi non potuerunt Paschatis festum differre propter Pentecosten: sin minus, omnis Judæa hoc anno utique distulisset, ea potissimum ratione, quod lex de celebritate festi Pentecosten hoc exposulasset, cum festo Paschatis responderet, adeoque sicut & Paschatis, sic & Pentecosten festum translatum fuisset. Sed Josephus non scribit festum Pentecosten hoc anno fuisse translatum, quin potius asserit pro more celebratum fuisse: neque vero quikquam in historia rerum Judaicarum leget Judæos Pascha transferri usquam permisisse, nisi aliquot mensibus in gratiam infirmorum, qui tempore a lege determinato venire Jerusalem non poterant. Igitur Synagoga Agnum Paschalem tempore passionis Christi immolavit.

Non injucundum erit hic duo subnotare; primum est Scriptoris canonicos translationem festi Paschalis, quando aliqua contigit, semper commemorasse; altum tamen est de hoc momento silentium tempore mortis Christi. Alterum observatione dignum est, quod tempore Hircani summi Pontificis dies Pentecosten celebranda venit in Dominica: sicut de facto contigit anno quo Christus mortuus est: Non est igitur inconveniens quod festum Paschæ celebratum sit die parasceves ad Sabbatum, quod altera die a Sabbato facta sit oblatio manipuli, die scilicet nostræ Dominicæ respondente, & postea septem elapsis hebdomadibus plenis, etiam die Dominica occurrerit Pentecosten festum.

Quod autem Judæi religiose festa præscripta statutis diebus celebrarent, patet cum & tempore obsidionis alicujus urbis, licentiam ab hoste efflagitarent ea celebrandi, qui & ultro non semel temporis inducias abstinendo a præliis concedebat: sic enim legitur Lib. 13. Antiquit.

Judaic. cap. 16. " Antiocho contra Judæam anno primo Hircani bellum motum, vente, obsessus Hircanus in civitate, adveniente Tabernaculorum festo, septem dierum inducias pro festo petens, ab Antiocho obtinuit. " Cap. 11. idem Antiochus, petente Hircano, duobus diebus hæsit in via & quievit, ut per hoc tempus licitum illi foret celebrare festum Pentecostes, quod hoc anno, scilicet mortis Christi incidebat immediate post Sabbatum, videlicet die nostro Dominico diei respondente: sic enim habetur in edit. Paris. anno 1514. " Cumque Antiochus exercitum contra Parthos duceret, cum eo Hircanus egressus est. . . . Trophæum autem sistens Antiochus juxta Licum fluvium ubi vicerat Idartim Parthorum ducem, ibi duobus diebus demoratus est, petente Hircano Judæo, propter aliquam patriam Judæorum celebrationem, in quo non erat legitimum eos proficisci: & hæc quidem non est mentitis. Nam quinquagesima festivitas post Sabbatum instituit: in qua minime licet nobis vel in Sabbatis, vel in festo die viam conficere. "

Quarta : Judæorum procures eo ducti ad plantissimum motivo ad Christum crucifigendum omnia moliti sunt, eo quod eum dicerent Moysis quidem inimicum, legis vero prævaricatorem: Sed si Pascha absque ratione dissuulissent, in eadem fuissent causa damnationis, populum commovissent, assantibus omnibus nationibus, non sine stupendo scandalo agnum jam decima die ad immolationem paratum die inordinata comedissent, sicque legis cæremoniam celeberrimam Gentilibus ad illudendum tradidissent. Quid plura adjiciam? Proprie nationis ad eum Agni paratæ expectationem defraudassent, frustra timuissent plebem, si in die festo Paschæ Christum non occidissent: voluerunt enim juxta Evangelistas eum ad occasionem caute & secreto ducere, & dicebant, *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo*, quod tamen malitia sicut & invidia, juxta Evangelium, ipso temporis festo adimpleverunt. Igitur ut hæc similis propellantur & incommoda & contradictoria, Judæos anno iterum atque iterum ludato non procrastinasse Pascha dicendum est.

Quinta, eaque ceteris non minus valida: Agnus non nisi in templo Ierosoly-

mitano juxta legis mandatum immolabatur, post sanguinem ad altare fufum, & adipem igne consumptum, ut scribit Meimonides Lib. de Paschate c. 1. Sect. 6. Neque vero citra populi consensum immolatio fiebat: hinc maflationis diem anticipare homini privato non erat licitum; sic enim habetur Exod. 12. 6. *Immolaſſetque cum, ſcilicet Agnum, univerſa multitudo filiorum Iſrael ad vesp̄eram*. Sed si illa cæremonia translata fuisset, jam Agni immolatio facta fuisset decima quinta die ad vesp̄eram contra legem; jam festum Azymorum in ipsam Sabbati diem incidisset, sicque duo festa simul eaque insignia celebrasset Judæi, quod ad hæc usque tempora fuerat inauditum. Jam vero Christus mandatum legis fuisset transgressus, cum juxta Evangelistas Agnum comederit luna decima quarta, ut intra dicemus; nec istam legis prævaricationem tæcuisse Pharisæi, maxime cum ipso judicante Pilato, nihil morte dignum in Iesu amabili aut actum, aut probatum esset, quinimmo nec testimonia adversus eum convenientia forent; jam Dominus in die festo non fuisset cruci affixus, quod ipsi adversatur Scripturæ. Igitur causa cadunt propugnantes Judæos passionis Salvatoris tempore Pasche in decimam quintam diem transulisse.

Sexta demum in ista forma exponitur: Asiatici Pascha luna decima quarta, etiam adversante Ecclesia, semper voluerunt celebrare: quocirca Quartodecimani nuncupati sunt. Sed ideo hunc morem gerere voluerunt, quia Christus cum Judæis isto temporis intervallo sic celebraverat, Domini mandatum servare absque peccato rati, si eam celebratam ritu sempiterno tenerent; Ecclesia vero sub Victore I. eis restitit, immo in Concilio illos damnavit, ea ratione quod Iudaismum in hoc exulscitarent: verum quomodo? Nisi quia abrogatis per Christum legalibus, actamen cæremoniam inter omnes ritus Iudaicos insignem celebrando Pascha decima quarta luna, quacumque die occurreret, retinerent. Ergo &c.

Diluuntur objectiones.

OBJECIES: Qui Pascha manducaverunt die decima quinta, non comederunt juxta legis præceptum, sed de facto dilu-

tulerunt. Atqui Judæi passionis Christi tempore sic egerunt; & probatur. Christus passus est prima die Azymorum: Sed Judæi in illo festo Agnum immolabant, & probatur. Joan. 18. de eis loquens Scriptor canonicus ait: *Erat autem mane, & ipsi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*. Ergo &c.

Respondeo negando minorem primi & secundi argumenti. Ad ulteriorem probationem distinguo: Sed ut manducarent Pascha, hoc est Paschales cibos, concedo: ipsum agnum, nego. Sanctus Evangelista hunc ipse prodit sensum his verbis antecedentibus: *Erat autem mane*. Igitur non ut Agnum qui ad vespem immolabatur, manducarent, sed cibos Paschales qui non semel in divinis Scripturis nomine Phæse celebrantur, juxta illud Deuter. 12. *Immolabis phæse Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegerit Dominus*. Rursus 2. Paralip. 30. *Comederunt septem diebus solemnitate immolantes victimas pacificorum*. Audis victimas septem azymorum diebus Pascha nuncupari.

S. Thomas sic solvit argumentum 3. p. q. 46. art. 9. primo quidem referendo opinionem eorum, qui illo sancti Joannis textu innixi, existimant Judæos, juxta quorundam sententiam, Pascha hoc anno luna decimaquinta celebrasse: "Cui, inquit, videtur consonare quod dicitur, Joan. 13. Ante diem festum Paschæ.", Postea hæc subjungit: "Sed contra hoc videtur esse quod dicitur Matth. 26. quod prima die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi concedere Pascha? Ex quo patet quod cum primus dies azymorum dicatur quartus decimus dies mensis primi quando Agnus immolatur, & luna plenissima est, ut Hieronymus dicit, constat quarta decima luna Christum cenam fuisse, & quinta decima eum esse passum. Et hoc expressius manifestatur Marci 14. Primo die azymorum quando Pascha immolabant.", Quinam immolabant, nisi Judæi? Tum suam responsionem ulterioribus istis verbis sanctus Doctor confirmat: "Quod autem dicitur eos, scilicet Judæos, comesturos esse Pascha in quinta decima luna, intelligendum est quod ibi Pascha non dicitur Agnus Paschalis, qui immolatus fuerat decima quarta luna: sed dicitur cibus Paschalis, id est

azimi panes, quos oportebat comedi a mundis: unde Chrysostomus ibid. Homil. 82. in Joan. aliam expositionem ponit, quod Pascha potest accipi pro toto festo Judæorum, quod septem diebus agebatur.",

Institis: Ibidem cap. 19. est iteratus de festo Paschatis sermo, & Joannes ait: *Erat autem parasceve Pasche hora quasi sexta*. Igitur quando Christus Dominus passus est, Judæi nondum Pascha comederant.

Respondeo primo retorquendo argumentum: si tunc temporis erat tantum parasceve Paschæ, quomodo ipsa die mane Judæi comedissem Pascha, ut sententiæ contrariæ propugnant auctores illo Joan. textu innixi: *Non introierunt in Prætorium ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*? quæ duo manifestam, ut liquet, implicant contradictionem.

Respondeo secundo distinguendo: Erat parasceve ad Sabbatum, ut expresse Marci 15. habetur: *Erat, inquit, parasceve quod est ante Sabbatum*: concedo: Parasceve ad Pascha nego. Dies Jovis in qua Christus explevit agni epulas, quando Judæi immolabant Pascha, juxta eundem Marcum, erat quasi parasceve ad Sabbatum, cum enim quidquam Sabbato facere licitum non foret, pridie & etiam ante parabantur ea quæ erant ad vivendum necessaria. Igitur apud Judæos dies Veneris semper erat parasceve ad Sabbatum: quia vero illud Sabbatum occurrebat in octava festi Paschatis, nomine Paschæ insignitur. Ceterum, teste Samuele Bocharto part. 1. Hierozoicon, seu de animalibus Scripturæ sacræ cap. 50. ubi de Agno paschali facit mentionem, hebdomadis dies in Beresith Rabba c. 11. sic numerantur: prima hebdomadis dies, secunda, tertia, quarta, quinta, parasceve, Sabbatum. Quid plura adjiciam? Non desunt Rabini qui affirmant præparationem agni a decima die, renorum cinctionem & similia, non nisi ipsa nocte qua Israelitæ de Ægypto egressi sunt, obligasse: quocirca de alia præparatione non loquitur Evangelista, quam de ea quæ est ad Sabbatum.

Urgebis: Atqui erat parasceve ad Pascha. Ergo &c. Probatur subsumptum: Judæi non in die festo Christum Dominum crucifixerunt. Igitur parasceve ad Pascha. Probatur antecedens: Matt. 26. & Marci 14. dixerunt: *Non in die se-*

sto, ne forte tumultus fieret in populo. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem nego antecedens: ad ulteriorem probationem distinguo: Et hoc primum statuerunt, concedo: & decreto priori steterunt, nego. Quidam non ipsa festi religione deterriti, sed metu populi, qui Christum ut magnum Prophetam habebat, concussi, volebant die laico Dominum occidi: verum paulo post occasione per proditorem Judam data, in furorem acti, divina & humana perfundantes, ipso Azymorum festo mortem Christi, modo falsis testimoniis, modo etiam minaciis verbis, a Præside Pilato tandem ut suæ invidiæ facerent satis, obtinuerunt.

Contra: Joan. 19. scriptum est: *Judæi ergo quoniam pasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabato, erat enim magnus ille dies Sabbati* rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum cura, & tollerentur. Sed illud Sabbatum magnus dies tunc temporis dictum legitur, ea potissimum ratione quod festum Paschatis occurreret Sabbato. Igitur Christus affixus est cruci pridie quam festum celebraretur.

Respondeo distinguendo: Sabbatum hoc anno erat magnus dies propter octavam Paschæ, concedo: namque & specialia per septem azymorum dies offerebantur sacrificia, & erat magnus omnium tribuum concursus propter solemnitatem Paschalem; talis fuit, quando Salomon majorem Templi dedicationem septem diebus celebravit, ut Lib. 2. Paral. c. 7. habetur: *Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, Ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Egypti*. Erat magnus ille dies Sabbati propter festum azymorum, nego.

Insuper: Atqui festum azymorum, quando Christus occisus est, incidebat non in pasceven ad Sabbatum, sed in alium diem; & probatur. Opera servilia prohibebantur in die festo. Atqui tamen multi hujusmodi operibus inservierunt, & quidem iusti, ipso die quo Christus passus est: nam religiosus Josephus ab Arimathæa nobilis Decurio, sepulchrum parari curavit, Nicodemus emit centum libras aloes ad corpus inungendum, Simon Cyrenæus portavit crucem, emerunt etiam piæ mulieres aromata, quibus sacrum Domini corpus condirent, ut habetur Marc. 15. & Luc. 23. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Opera servilia erant prohibita die festo Sabbati, concedo: altero die festo, subdistinguo: mere servilia & laica, concedo: pia & charitatis motivo facta, nego. Ultero statuerunt omnia prorsus opera Sabbato fuisse prohibita, sed non idem dicendum de piis operibus, quæ vel in ipsa Sabbati die erant licita, ut curare infirmos; hinc ipse Christus Judæos increpavit, quod Paralici curationem illa die factam illi improperarent; ait enim Joan. 5. Paralitico: *Tolle grabatum tuum, & ambula*. Dicitur etiam piæ mulieres vespere Sabbati emisisse iterum aromata, ut venientes ungerent Jesum; & Tobia cap. 2. scriptum est, justum illum die festo sepelisse mortuos. Quidquid sit de die Sabbati, aliis festis diebus poterant Judæi quædam opera etiam servilia exercere, ut coquere cibos, juxta illud Exod. 12. de octava azymorum. *Dies prima erit sancta atque sollemnis, & dies septima eadem festivitate venerabilis; nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vescendum pertinent*. Porro si hujusmodi opera erant licita, a fortiori & erant opera misericordiæ & pietatis.

Urgebis: Atqui Judæi operibus servilibus tunc temporis ita vacabant, ut Pascha non potuerint comedere. Ergo &c. Probatur subsumptum. Ipsa die Lunæ decimæ quartæ ad vespem Christum comprehenderunt, eundem tota nocte exagitarunt, eumque ad Annam primum, deinde ad Caipham, tum ad Herodem, postremo ad Pilatum duxerunt; quæ quidem omnia non sine magno apparatu & strepitu forensi facta sunt; nam ut mortem ejus molirentur, sive falsos adhibendo testes, sive commovendo populum, nihil non tentarunt: quinimmo vel ipsi Synagoga Principes constanter eum accusantes, alternatim singulos non solum adibant Judices, sed & executioni assistere non erubuerunt improperantes ei: sic enim habetur Matth. 27. *Similiter & Principes Sacerdotum illudentes cum Scribis & Senioribus dicebant, alios salvos fecis, seipsum non potest salvum facere; si rex Israel esset, descendat nunc de cruce, & credimus ei*. Sic autem agitati & implicati non potuerunt agnum Paschalem luna decima quarta ad vespem comedere, & festum azymorum uno & eodem die quo Christus crucifixus est, celebrare, maxime cum actus forenses & reorum punitio essent op-

opera mere servilia. Ergo &c. Confirmatur: Sic propugnant inter Patres plurimi, qui Judæos hoc anno juxta legis præceptum non manducasse Pascha contendunt: in primis S. Chrysostomus, qui Hom. 85. in c. 26. Matth. de eis ita loquitur: „ Mane autem factu, non intrarunt in „ Prætorium, ut Joannes inquit, ut non „ contaminarentur, sed ut manducarent „ Pascha. Unde liquido patet cupiditate „ interficiendi Christum prævaricatoris fuisse, ac alia die Pascha comedisse; non enim Christus tempus Paschæ transgressus est, sed illi audacissimi homines, & mille transgredientes legis præcepta; quoniam ita inflammati erant, & sæpe conati capere ipsum nihil facere potuerunt, ex insperato nacti quod cupiebant tempus Paschæ transfulerunt, ut „ ardentes cæde animos suos explerent. „ Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Et ante motam in Christum tragediam agnum Paschalem manducaverant Judæi, concedo: & non manducaverant, nego. Quod autem hæc solutio sit ad rem, non ex uno constat capite. Primo quidem jam a duobus circiter diebus certiores de Christi traditione facti per Judam Iscariotem, absque negotio Pascha manducare poterant, cum hoc ad vespæram versus horam nonam, juxta Josephum, fieret in singulis familiis, & ideo opus non erat ad hoc Sacerdotum ministerio; tum nocte Pharisei dederunt Judæ cohortem ut comprehenderet Jesum, quem milites ad Annam primum, deinde ad Caipham vincum duxerunt. Igitur non ipsi Synagogæ Proceres ad hortum venerunt, ut Christum ligarent & in judicium adducerent. Ultro fatemur vacasse strepitui forensi, sed rem tanti momenti faciebant, ut ne captivus ab eorum eriperetur manibus, absque scrupulo eum morti tradere non dubitaverint. servata solum ab omni opere & judicii strepitu Sabbati die. Non nihil tamen attendisse ad festum ex duobus liquet, nimirum ex eo quod, ut habetur Joan. 19. *Non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*, hoc est, cibos Paschales: constat etiam ex alio momento eos attendisse ad festum, cum scilicet responderunt Pilato Christi causam eis dimittere volenti: *Nobis non licet interficere quemquam*. Quorsum non licet? Nisi propter

festum primæ diei Azymorum. Audiendi sunt etiam alii Evangelistæ de ceteris circumstantiis. Marci 14. legitur: *Erat autem Pascha & azyma post biduum, & quærebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent*. Videas velim duobus diebus ante Pascha convenisse cum Judæ de Christo capiendō & crucifigendo: & Joan. 18. *Judæ ergo cum accepisset cohortem a Pontificibus & a Phariseis ministros, venit illic cum lateris & facibus*. Audis Judam venire ad hortum, non Phariseos & Scribas: audis Judam illum venire, qui tamen comederat agnum cum Christo; quidni & comedisset Principes Sacerdotum in propriis domibus, cum ipsi ad comprehendendum Christum tunc non essent occupati, sed domi manerent?

Ad confirmationem ex S. Chrysostomō desumptam, respondeo I. opponendo Chrysostomum Chrysostomō, qui Homil. 84. initium passionis Dominicæ explicans, de Judæis hæc profert: „ Tunc immiserunt in eum manus, & tenuerunt „ illum ipsa nocte in qua comederunt „ Pascha, tanta infania tantoque furore „ agitabantur &c. „ II. distinguendo: Transfulerunt Pascha, hoc est sacrificia Paschalia, transeat: immolationem Agni nego. Dico transeat, cum expresse habetur Joan. 18. *Non introierunt Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha*; quam sententiam de cibis & sacrificiis Paschalibus intelligi non semel ostendimus; sed dato & non concessio sanctum Chrysostomum loqui de sacrificiis, nihil vetat aliquos ad sequentes dies transmississe sacrificia, cum per totam festi Paschæ octavam licitum esset victimas offerre: sed & hoc de aliquibus Judæis in morte Christi acceleranda occupatis, & non de Sacerdotibus intelligi debet.

Ad id vero quod idem S. Doctor ait, Judæos hoc anno prævaricatores legis extitisse, utique distinguo: Fuerunt prævaricatores, eo quod innocentem & benefactorem occiderunt, & strepitui forensi absque causâ vacaverint, concedo: eo quod agnum Paschalem non comederint, nego. Alias S. Chrysostomus sibi ipsi contradiceret, quippe qui Homil. 84. asserat Judæos ipsa nocte qua Christum comprehenderunt, agnum manducasse. Ceterum potuit S. Doctor isti inhærere sententiæ, sed altera probabilior est.

Dices : Si sacrificia Paschalia hoc anno ad aliam diem a festo azymorum distinctam transtulerunt Judæi, utique & agnecum, cum immolatio agni esset inter sacrificia Paschalia unum celeberrimum.

Respondeo nos in ea non versari sententia, ut credamus Judæos ad aliam diem transmississe sacrificia; sed dato & non concessio S. Chrysostomum hoc dixisse, non quidem de Synagoga, quam legi obediuisse pro usu agni ex superioribus dictis luce meridiana clarius constat, scripsit, sed de aliquibus; dictum est nomine sacrificii non intelligi a sancto Doctore agni immolationem, cum ea non esset sacrificium rigore sumptum, quandoquidem indiscriminatim a patre-familias, & non a Sacerdotibus præcise mactaretur agnus, nec Deo offerretur; sed assum igne festinanter omnes eum manducarent. Ex quibus omnibus liquet omnes Judæos, ne quidem exceptis Scribis & Phariseis tamen ad mortem Christi accelerandam deditis, agnum potuisse comedere, hoc enim in paucis fieri debebat. Quidni igitur pharisæi agni cæremonia, furore acti pharisæi & Scribæ, potuerint judicio damnationi Christi vacare?

Repones : Quod non ab uno, sed a multis Patribus omni exceptione majoribus defenditur, absque temeritate non revocatur in dubium: Sed multi gravissimi Patres propugnant Judæos tempore passionis Christi Pascha non comedissee juxta legis mandatum; & probatur. Sic propugnat Venerabilis Beda in c. 19. Joannis S. Augustinus Tract. 120. in Joann. pag. 226. ubi explicans illa Joannis de sepultura Christi verba: *Illi ergo propter paraceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum*: ait: „Acceleratam vult intelligi sepulturam, ne advesperalceret. Quando jam propter „paraceven, quam cœnam puram Judæi latine usitatis apud nos vocant, „facere tale aliquid non licebat? „Sed nomine cœnæ puræ nihil aliud intelligit Augustinus, quam agni cœnam, eo quod absque ciborum apparatu fieret, sed tantum cum lactucis agrestibus, & festinanter. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si in unum aliquod unanimiter conspirent Patres, concedo: sin minus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Tamen quidam inter Patres, Judæos

tempore passionis Christi Pascha procrastinasse autement, multo plures Scripturæ auctoritate sustulsi contrarium propugnant, inprimis Doctor Angelicus in rebus Theologicis indagandis nulli secundus. Quinimodo alii sancti Doctores priori sententiæ nonnihil patrocinantes, absque negotio in gratiam nostræ sententiæ explicari possunt. Ceterum SS. Augustinus & Beda non in propria, sed in aliena loquuntur opinione, quam solummodo quantum ad horam mortis Christi approbant.

Ad confirmationem meo minorem, videlicet nomine cœnæ puræ intelligi apud Augustinum esum agni Paschalis, sed potius cœnam solemnem, quam qualibet feria sexta faciebant: namque teste Irenæo Lib. 1. Hæc. c. 10. propter imminuentem Sabbati diem Judæi instituerant cœna solemnem, quam ut a jejunii fecernerent, nomine cœnæ puræ celebrabant. Ita quoque Tertullianus Lib. contra Marcionem c. 4.

Convellitur sententia P. Mauduit Congregationis Oratorii Gallicani Presbyteri.

OBJICIT Auctor iste Gallicæ Analyseos: Judæi non potuerunt celebrare Pascha anno quo Christus mortuus est nisi luna decimaquinta post conjunctionem lunæ cum sole, hoc est feria sexta ad vesperam; tamen Dominus Jesus luna decima quarta juxta legis præceptum Agnum Paschalem comederit. Ergo &c. Probat antecedens: Ex decreto Synedrii transtulerant Pascha, ne duo festa occurrerent, quia festorum concurrentia populo gravis erat, cum nec sepelire mortuos in fervidis illis regionibus, nec alia hujusmodi opera etiam pia diebus festis possent facere, sicque festum azymorum iso die sabbati tunc temporis occurrit. Jam vero, Neomenia ita translata, factum est ut dies decimus quartus primi mensis, a Neomeniæ consecratione incidit in feriam sextam, ad cujus vespeream Judæi Agnum Paschalem manducarent, quem Christus comederat antecedenti die, qui, a conjunctione lunæ cum sole, fuit decimus quartus primi mensis: quocirca hoc anno & Christus, & Judæi Agnum die decima quarta primi mensis diversimode comederunt: Supponit igitur auctor Judæos ita suos disposuisse canones ut Pascha numquam incidere

deret in secundam, quartam, aut sextam feriam, seu in diem Lunæ, Mercurii, & Veneris.

Respondeo negando antecedens quoad primam partem, in qua quidem asserit P. M. Judæos tempore passionis Christi non potuisse celebrare Pascha nisi luna decimaquinta: Ad probationem nego Judæos, transiisse festum azymorum in Sabbatum subsequens, quod non una evincit ratio. Prima: tametsi Judæi nunc ita suas disponant Neomenias, ut festi dies nusquam continui sint, citra dubium est canones quibus impræsentiarum pro isto momento utuntur Judæi, fuisse antiquis prorsus ignotos. Hoc ipsum constat tum ex Talmudicis libris longe post passionem Christi exaratis, qui passim referunt festa quæ Sabbato continua sunt, tum etiam ex testimonio Abenezza inter Rabbinos doctissimi, qui in caput. 23. Levitici probat tam ex *Misna* quam ex *Talmude* Pascha non semel in secundam, quartam & sextam feriam incidisse. Idem demonstrat Abbas Bartholocius in Bibliotheca Rabbinnica ex *Misna*, & *Gemera*. Quinimodo L. 13. antiq. c. 16. non levius exemplum festi sabbato continui adducitur; refert Josephus ex Nicolao Damasceno Antiochum pugnatum adversus Parthorum Ducem duobus diebus in itinere hæsisse, Pontifice hoc expositulante Hircano Judæo propter festorum celebrationem, in qua non erat licitum Judæis proficisci, nam quinquagesima festivitas, id est Pentecostes, post Sabbatum instabat.

Altera ratio qua nostra innititur responsio ea est, quod Quatuordecimanis, ut dictum est supra, solemne esset celebrare Pascha luna decimaquarta quacumque die occurreret juxta morem Judæorum, ut scribunt Eusebius L. Hist. Eccl. cap. 23. Epiphanius Hær. 50. Augustinus L. de Hær. c. 29. Philastrius in hæresi de festo Paschatis, Theodoretus L. 3. fabul. Hær. quod dubio-procul argumentum est Judæos tempore quo Christus passus est, e suo loco nondum suas movisse pro celebrando Paschate Neomenias.

Tertiam pro asseruenda nostra sententia affert rationem eruditissimus R. P. Graveson Dominicanus tract. de Mysterio Incar. disser. 19. his verbis: „Agnus Paschalis non potuit alibi immolari, quam in Templo Hierosolymitano, post sanguinem ad altare solum, & adipem igne absumptum, sicut docet Maimo-

nides L. de Paschat cap. 1. fest. 6. in Templo autem maflari haud potuit „ Agnus Paschalis nisi omni consentiente populo, quo fit ut dies maflationis Agni Paschalis a privato homine anticipari minime potuerit, juxta illud „ Exodi cap. 12. 6. *Immolabitque cum*, id est „ Agnum, *universa multitudo filiorum Israel ad vesperam*. Si igitur Judæi, „ anno quo Christus mortuus est, Pascha suum distulissent ad vesperam diei decimæ quintæ, Agnus Paschalis fuisset „ hoc anno dumtaxat immolatus in Templo Hierosol. die decima quinta, ex „ quo sequeretur quod Christus qui Pascha celebravit sub finem diei decimæ „ quartæ, Agnum Paschalem comedisset „ in Templo Hierosolymitano non matum, et eoque facto legem violasse. „ Quod est inconveniens: graviter enim offendisset Judæos erga ipsum jam-jam exacerbatos, translationis enim festi decreto omnes obedire tenebantur, tametsi in consecrandis Neomeniis seu noviluniis, „ & in deligandis festis diebus aliquis obrepisset error, ut testatur Maimonides in tractatu *Hiddush KaKodesch*, seu de consecratione mensis cap. 2. n. 10. his verbis: „ Cum domus judicii, *sen Sanhedrin*, „ Neomeniam consecravit, sive erret, „ aut in errorem incidat, illa tamen est „ consecrata: nec quisquam est qui non teneatur festa observare, secundum illam diem, licet errorem noverit. „ *Quarta ratione* convellitur systema P. Mauduit. Supponit enim Judæos a conjunctione lunæ cum sole juxta rigorem Astronomicum Neomeniam computasse, & ab eis dumtaxat Neomeniam ad diem sequentem post conjunctionem lunæ cum sole fuisse translata, quandoquidem duo festa hoc anno fuissent continua: sed hæc suppositio falsissima est, namque Judæi ante urbis Hierosolymitanæ subversionem, nullis cyclis tabulæ Astronomicis in stabilienda sui anni forma usi sunt, nec a conjunctione lunæ cum sole Neomeniam seu novilunia computasse certum est, sed tantum ab aspectu, seu apparitione lunæ; quæ quidem apparitio, uno aut altero die posterior est conjunctione lunæ cum sole. Sic tradunt inter Rabbinos vetustissimi apud Langium Lib. 1. de annis Christi cap. 6. Petavius L. 2. de doctrina temporum, vetus Auctor apud Clementem Alexandrinum Lib. 6. Strom. ubi de Judæis differens ait: „ Et „ nisi

„ nisi luna apparuerit, non agunt Sab-
 „ batum, quod dicitur primum, neque
 „ agunt Neomeniam, neque azyma, ne-
 „ que festum, neque magnum diem. „

Demum hac ulteriori ratione idem con-
 futatur systema. Ideo festum azymorum
 a Judæis transitum putat P. Mauduit,
 ut duorum festorum consecutio vitaretur.
 Sed illud Poetæ jure merito illi tri-
 buendum est, *incidit in Syllam volens vi-
 tare Caribdim*. Re vera quidem septima
 azymorum dies, quæ perinde ac prima
 apud Judæos festiva erat, incidisset in
 diem Veneris subsequenter, sicque duo
 festa fuissent continua, quod tamen ita
 vitare contendit auctor, ut velit festum
 azymorum in sabbatum anno quo Chris-
 tus mortuus est translatum fuisse, ut
 hoc calculo habeat Judæos tunc temporis
 Pascha comedisse luna decimaquinta ad
 vespertam. Igitur non stant principia,
 nec utrique potest ejus de celebra-
 tione Pasceatis apud Judæos sententia.

*Discutitur & refellitur opinio R. P. Pez-
 zonii, Ordinis Cisterciensis, & Doctoris
 Parisiensis.*

OPPONES II. Veteres Hebræi mensi-
 bus lunaribus utebantur. Igitur non ni-
 si die Veneris ad vespertam Pascha cele-
 brarunt. Probat antecedens auctor lau-
 datus. Mensis lunaris apud Judæos non
 nisi a conjunctione lunæ cum sole inci-
 pit: videlicet cum sit interlunium, seu a
 prima lunæ phasi, hoc est apparitione:
 hinc duplicem apud Judæos extitisse neo-
 meniam autumat. Unam a conjunctione
 lunæ cum sole, alteram, eamque post-
 eriorem a prima lunæ apparitione compu-
 tatam, ac subinde duplicem quoque fuisse
 diem decimum quartum lunæ, quo
 Pascha celebrari poterat: Ex quo con-
 cludit Christum Agnum Paschalem com-
 edisse luna decimaquarta ad vespertam,
 computando a conjunctione lunæ cum so-
 le, Judæos quoque, sed die Veneris qui
 erat dies decimus quartus a phase seu
 apparitione lunæ.

Respondet negando consequentiam: Ad
 probationem jam patet responso ex mox
 dictis, cum diximus ignotum fuisse anti-
 quis Judæis uti tabulis astronomicis, &
 diem decimum quartum numerasse modo
 a conjunctione lunæ, modo etiam a
 priore lunæ phasi, cum conslet non nisi
 a primo lunæ aspectu suas consecrasse

Neomenias. Incaustum igitur hanc dupli-
 cem decimam quartam diem Judæos ha-
 buisse commemorat auctor; tamen enim,
 teste Buxtorffo, recentiores Judæi utpote
 inde dispersi festum Paschatis per duos
 dies, celebrare soleant, ut certiores evan-
 dant se a vero festi die non multum aber-
 rare, quamvis etiam nonnulli veteres a
 Judæa remotissimi, binos in celebratione
 Paschatis dies observarent, eo quod ipsi
 vix innotescere posset dies qua Judæi
 Hierosolymitani decrevisset celebrare,
 cujusque mensis neomeniam, ex qua reli-
 qua festa celebranda pandebant, conse-
 crare vellent, nullo tamen antiquitatis
 monumento probari potest in Judæa,
 maxime vero Hierosolymis alios fuisse Ju-
 dæos qui uno die, alios qui altero die
 Agnum Paschalem comederent: cujus
 rei argumentum est, quod nullum us-
 quam fuerit in civitate Hierosolymitana
 de die celebrandi Paschatis dissidium.
 Igitur probabilitate caret ista sententia
 qua statuitur Christum cum una parte
 Judæorum una die, Phariseos vero &
 Sacerdotes cum altera parte diverso die
 Paschalem Agnum comedisse: sed omnes
 vel die a lege statuto, vel altero per de-
 cretum domus judicii assignato, celebrare
 tenebantur.

*Exponitur explicatio R. P. Harduini Societatis
 Jesu insignis Theologi, & abjicitur.*

REPONES: Conciliandæ sunt sacræ
 Scripturæ quæ præ se ferunt de festi
 Paschatis celebratione, anno quo Chris-
 tus mortuus est, contradictionem: Sed
 absque negotio conciliari possunt, ut pro-
 pugnat laudatus Scriptor in suo opere de
 selectis questionibus Amstelodami anno
 1709. typis excuso, si attendatur Gali-
 læos, & Israelitas secundum a Judæis
 Hierosolymis celebrasse: Quocir-
 ca Christus utpote Galilæus Pascha die
 integra, ante Judæos comedit, isti vero
 die sequenti, videlicet feria sexta ad
 vespertam celebrarunt. Primum, *inquit*,
 innuunt Matthæus, Marcus & Lucas,
 dum dicunt Christum prima die azymo-
 rum, in qua necesse erat occidi Pascha
 misisse Petrum & Joannem ut parerent
 Pascha: Eo loci, *ait*, de Galilæorum &
 Israelitarum Paschate fit sermo; cum
 enim gemina foret agnorum mactatio,
 isti tres Evangelistæ non nisi de Pascha-
 te Galilæorum loquuntur. Quando vero
 Joan-

Joannes c. 18. ait : *Erat enim mane , & non introierunt in prætorium ut non contaminarentur , sed ut manducarent Pascha ;* & c. 19. *Erat parasceve Pascha ;* voluit designare Pascha quod Judæi altera die celebrarunt. Igitur Judæi hoc anno Agnum Paschalem luna decima quinta ad vespeream comederunt.

Respondeo primo , contradictionem Scripturarum in celebratione festi Paschatis nullam esse, nisi penes aliquos terminos, qui facile explicantur, si dies solemnis computetur a priore vespere, sicut de facto fuit semper in more positum ejus initium sic ducere: Ex probationibus autem, tum ex solutione ad priora argumenta consensus Evangelistarum per omnia affulget.

Respondet R. P. Graveson tract. de Incar. diss. 19. ne quidem speciem veri præ se ferre P. Harduini systema: Primo quidem quia neque ex ullis antiquitatis monumentis, neque ex sanctis Patribus, neque ex ullo probatæ fidei testimonio evinci potest duplex extitisse Pascha, alterum pro Galilæis & Israelitis uno die, alterum vero pro Judæis etiam posteriori die celebrandum. Sed omnes juxta legem & domus judicii decretum, eodem prorsus die Agnum Paschalem comedere debebant. Secundo, Christus erat de Tribu Juda de nobili prosapia David, cum igitur legem ad unum usque jota adimpleverit, dicendum est non cum Israelitis, sed cum suis Fratribus videlicet Judæis eum celebrasse Pascha. Multas alias tam in Historia, quam in Chronologia exarrationes retexit & confutavit Auctor Libri inscripti: *Vindiciæ veterum Scripturæ contra Joannem Harduinum Societatis Jeshu Presbyterum.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Judæi tempore Passionis Christi Agnum Paschalem juxta legis præceptum immolaverunt.

PRIMO: Hoc annuntiat Scripturæ, siquidem Exod. 12. præcipit Deus ut cultu sempiterno celebretur Pascha; Judæi autem tametsi mali, plurimum ad legis litteram attendebant; quod autem sic fecerint anno quo Christus mortuus est, habetur Matth. 26. his verbis: *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere pascha?* Ergo &c.

Secundo: Sic docent SS. Patres, Origenes Tract. 35. in Matth. Tertullianus L. 4. contra Judæos. Epiphanius Hær. 70.

Tertio: Id evincit hæresis Quartodecimanorum, qui ea ratione proscripti sunt ab Ecclesia quod pertinaciter relicto Ecclesiæ Romanæ ritu pro celebrando Paschate die Dominico, voluerint adherere Judæorum consuetudini, luna decima quarta terminante primi mensis, quacunque die occurreret, sanctum Paschatis festum celebrando; hinc Quartodecimani dicti sunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: In cassum objicitur illud Joan. 18. *Erat autem mane, & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha.* Cum nomine Pascha, teste D. Thoma, ibi intelligantur cibi paschales. Unde pridiæ ad vespeream juxta legis præceptum jam manducaverant Agnum Paschalem.

Secundo: Nec magis urgent illa S. Jo. verba: *Erat autem parasceve Pascha*, hoc est parasceve ad sabbatum Paschæ. Si quidem a festo denominabantur singuli octavæ dies.

Tertio: Non negamus aliquos Doctores propugnare cum Græcis Christum celebrasse Pascha luna decimatertia terminante, sed satius est in hoc adherere Ritui Romano, qui festum Paschatis a Christo luna decimaquarta terminante celebratum supponit. Ceteræ opiniones ingeniosæ quidem sunt, sed veritatis speciem non habent.

SECTIO SECUNDA.

Num Christus Dominus Pascha celebravit anno quo mortuus est, luna decimaquarta juxta legis mandatum?

CONCLUSIO.

Christus Dominus tunc temporis celebravit Pascha luna decimaquarta terminante.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Evangelistæ accurate scripserunt vitam & opera Christi, ea potissimum

sum quæ sub finem vitæ peregit Salvator noster: Atqui ex Evangelistis Agnum Paschalem juxta legis mandatum comedit, scilicet luna decimaquarta terminante. Ergo &c. Probatur minor Matth. 26. sic habetur: *Prima autem die azymorum, accesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes: ubi vis paremus tibi comedere pascha?* Rursus S. Marcus c. 14. *Et primo die azymorum, quando pascha immolabant, dicunt ei Discipuli, quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces pascha?* Rursus S. Lucas cap. 22. *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha. Et misit Petrum & Joannem, dicens: Euntes, parate nobis pascha ut manducemus.* Porro primus dies azymorum festum Paschæ celeberrimum vocabatur, eo quod pridie in vigilia ad vespem Agnus Paschalis comederetur: Igitur Christus ritum Agni complevit luna decimaquarta terminante, decima vero quinta inchoante, hoc est die Jovis ad vespem, quod non obscure subindignant Evangelistæ, dicendo Christum manducasse Agnum Paschalem prima die azymorum, hoc est prima festi vespere, quandoquidem dies festi suum ducebant initium a primis vespers, juxta illud Levit. 17. *A vespera usque ad vespem celebrabitis Sabbata vestra.* Hoc ipsum subnotat S. Joannes c. 13. *Ante diem festum Paschæ sciens Jesus . . . & cana facta.* Non igitur ipsa festi die, sed in vigilia ad vespem. Igitur ex Evangelistis Christus pascha comedit decimaquarta luna terminante, juxta legis præscriptum.

Altera hæc est: Christus eo prorius die celebravit Pascha, quo primum in Ægypto celebratum est ab antiquis Judæis: Sed isti Agnum Paschalem in Ægypto comederunt luna decimaquarta terminante; sic enim habetur Exod. 12. *Dixit Dominus ad Moysen & Aaron . . . Loquimini ad universum cœtum filiorum Israel, & dicite eis: decima die mensis hujus, tollat unusquisque Agnum per familias . . . servabitur eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus. Immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vespem.* Quod autem eo tempore, & juxta primam institutionem Pascha sic celebratum sit, declarat sacra Synodus Tridentina Sess. 22. c. "Sacerdotem secundum Ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus, & sanguinem suum, sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit . . . Nam celebrato veteri Pa-

schæ, quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo filiorum Israel imolabat, novum instituit Pascha, scilicet sum ab Ecclesia per Sacerdotes sub signis visibilibus immolandum in memoriam transitus sui ex hoc mundo ad Patrem. Ergo &c.

Tertia: Christus testatur se adamussim legem velle obviare, Matth. 5. *Non veni solvere legem, sed adimplere.* Atqui lex, ut dictum est, præcipiebat Agnum Paschalem manducari die decimaquarta ad vespem: Ergo &c. Christum autem in hoc potissimum puncto adimplevisse legem non una aut altera evincit ratio: I. Ut effectus responderet verbis, dixerat enim legem se velle adimplere, & cum a Joanne baptizari petiit, obnitienti Prophetæ Matt. 3. dixit, *Sic enim decet nos implere omnem justitiam.*

II. Ex dictis constat Judæos hoc anno juxta legis præscriptum Pascha celebrasse: utique igitur & celebravit Christus, sin minus illi, qui criminationum causas ad perdendum Christum quærebant, ipsum violatæ legis palam insinuasent, quippe qui integra die legitimam Paschatis celebrationem anticipasset, quod quidem a Iuda proditore absque negotio rescire potuissent Principes Sacerdotum. Demum si Christus diem a lege præscriptum anteverit, ut perperam contendunt Græci, non ausus fuisset paterfamilias, ad quem Christus misit Discipulos, ut Pascha apud ipsum pararent, cœnaculum suum ad Agnum Paschalem die non legitima comedendum præbere, namque timuisset ne, ut fautor violatæ legis accusatus, transgressionis pœnas luisset. Ergo &c.

Sancti Patres in articulo superiori huic assipulantur opinioni: in primis S. Chrysostomus, qui Homil. 82. asserit Christum sic egisse: "Quia, inquit, omnia quæ sunt legis, adimplevit." Et homil. 81. dixerat: "Id fecisse ut semper in omnibus ostenderet usque ad extremum passionis diem, se non esse adversarium legis." Hinc Arcudius L. de Euch. c. 14. & sequentibus vindicat sanctum Doctorem & nonnullos alios Græcos Patres ab ea calumnia, quam Græci Schismatici illis inurunt, dicendo illos Patres propugnasse Christum diem a lege præscriptum pro celebratione Paschatis prævenisse. Eam sententiam elegantius calamo defendit Cardinalis Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus L. contra Græcorum calumnias

mnias. Eam Anseimus Epist. ad Volterranum.

Quarta sic proponitur : Christus Dominus mortuus est die sequenti quo Pascha cum Discipulis celebraverat, ut ex Evangelistis liquet : sed cruci affixus est die decimaquinta : Igitur die decimaquarta Agnum Paschalem comederat . Probatur minor . Inter Patres Græcos sic censent SS. Chrysostomus Hom. 86. in Matth. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 13. his additur Socrates L. 5. Hist. Eccl. cap. 21. inter Latinos Cyprianus L. de Cœna Dom. Tertullianus L. adversus Iudæos : Ergo &c.

Quinta : Asiatici eo potissimum innixi, fundamento Pascha celebrare volebant luna decimaquarta quacumque die contingeret, ut testatur Eusebius L. 5. Hist. Eccl. c. 13. & 24. quia dicebant Christum isto ipso die Agnum Paschalem cum Discipulis comeditisse, & de hac re neque a Victore primo, neque a Conciliis adversus eos adunatis reprehensi sunt, sed quod Dominica sequenti festum juxta Ecclesiæ Romanæ traditionem agere rennerent . Igitur argumentum est illo die Christum Pascha Judaicum celebrasse.

Sexta : Christus Agnum Paschalem non comedit luna decimaquarta inchoante, hoc est die decimatertia, alias in pane fermentato, qui tunc adhuc erat in usu, consecrasset, quod propugnant Græci ; sed hoc ab Ecclesia Latina longè propellitur ramquam Scripturæ sacræ contrarium ; sic enim habetur, Matth. 26. *Prima autem die azymorum acceperunt Discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha.*

Prorsus nec felicius est P. Lamy contendens hoc anno Christum morte præventum Agnum Paschalem non comeditisse . Et vero illa sententia falli convincitur omnium Evangelistarum & Patrum auctoritate : Quid plura, novitatem sapit, & a traditione recedit.

Proponuntur simul & solvuntur Difficultates.

OPPONES I. Christus celebravit Pascha secundum legis præscriptum : Sed juxta legem celebrandum erat luna decimatertia terminante, decima vero quarta inchoante : Et probatur . Exodi 12. lex de ista celebratione a vespere ad vespem faciendâ refertur pro festo, quod esu Agni

in prima inchoabatur vespere : Sed illa prior vespere occurrebat luna decimatertia terminante, ita ut festum juxta diem naturalem luna decimaquarta inchoante contingeret. Ergo &c. Probatur minor . Illud celebraverunt primum Iudæi quando egressi sunt de Ægypto : Atqui tunc temporis Agnum comederunt luna decimatertia ; festum vero luna decimaquarta egerunt . Et probatur . Egressi sunt de Ægypto mense primo luna decima quinta, tunc enim profecti sunt, juxta illud Exod. 12. *Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Socoth sexaginta fere millia seditum virorum, absque parvulis & mulieribus, & vulgus promiscuum innumerabile.* Atqui inter istum egressum & immolationem Agni debuit mediare saltem una dies : Igitur cum profecti sint luna decimaquinta, jamjam Agnum comederant luna decimatertia terminante. Probatur ista minor . Egressi sunt altera die a phase. Ergo &c.

Respondeo primo, ex illis argumentis inde sequi Christum cruci affixum fuisse die Jovis, quod est contra communem sententiam Ecclesiæ.

Respondeo secundo negando minorem omnium argumentorum : Ad ultimam probationem, distinguo : profecti sunt, altera die artificiali a phase, concedo : altera die solemnî, nego . Phase in vigilia festi ad vespem factum est, ut non semel diximus, festivitas vero die sequenti : hoc ipsum clare exprimitur Num. 18. his verbis : *Decima quarta die mensis phase Domini est, & decima quinta solemnitas.* Igitur phase primum in Ægypto die decimaquarta manducaverunt, die vero decimaquinta profecti sunt . Hoc quoque sufficienter explicatur in Scriptura, ubi dicitur I. filios Israel profectos fuisse die decimaquinta & altera die celebrasse Pascha ; quænam altera ? Nisi decimaquarta cum ipsa nocte immediate subsequente percussi sint primogeniti, & absque mora compulsi sint Israelitæ de sinibus Ægypti egredi . Non abs re erit hic texere vera libri Num. cap. 33. *Profecti igitur de Ramesse mense primo, quinta decima die mensis primi, fecerunt altera die phase filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis, & sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus.*

Inhabis : Atqui phase tunc Iudæi celebraverunt die decima tertia . Ergo &c. Non poterant nocte cœnæ e suis atriis egre-

egredi : Igitur post unam diem integram a phase profecti sunt de Ægypto. Probatum antecessens : Exod. 12. ita legitur : *Nihil vestrum egredietur ostium domus sue, usque mane.* Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo : Non poterant filii Israel egredi e domibus prima aut altera noctis vigilia, eo quod prohibuerat Moyses, concedo : tertia vigilia, nego. Nox in tres dividitur partes ; prima est ab occasu solis usque ad horam nonam ; secunda computatur a nona usque ad duodecimam : posterior vero a duodecima ad tertiam, quæ annexum habet, maxime in Ægypto, diei crasulculum. Ergo Moyses prohibuit filiis Israel ne in profundo noctis, dum tanta primogenitorum strages perageretur, egrederentur e domibus, sed expergesti Ægyptii manum Domini super suos primogenitos aggravatam videntes, veriti ne similia eis contingerent, Israelitis derepente egredi coegerunt, hora circiter tertia, adeoque die decima-quinta jam illucescente, sic altera die a phase.

Respones : Filii Israel dicuntur Exod. 12. exiisse de Ægypto sexcenta ferme millia peditum, non numeratis parvulis & mulieribus, & ab Ægyptiis vasa aurea & argentea petiisse : Sed nec tanta multitudo in unum congregari locum, nec immensam colligere potuit suppellectilem in illa brevi temporis angustia, quæ intercedit inter vesperam diei decimi quarti terminantis, & mane ejusdem noctem complectente : Igitur altera die integra a phase profecti sunt, & consequenter Pascha luna decimatertia celebrarunt.

Respondeo distinguendo minorem : Hæc omnia tam brevi temporis spatio cito fieri non potuerunt, seclusa Dei providentia speciali, concedo : Deo adjuvante, nego. Moyses sciens quid Dominus in gratiam Hebræorum facturus erat, absolutis prioribus portensis, monuit filios Israel ut essent ad proficiscendum parati, namque vix plaga prima facta est, quod Propheta petierit a Pharaone exire de Ægypto, ut iret in desertum ad sacrificandum Domino : Promittebat Pharaon, verum induratus Judæos retinebat : sed repetitæ plagis per plures dies, ut describitur a capite septimo Exodi usque ad duodecesimum inclusive, iterum atque iterum libertatem Israelitis concessurum se spondit, at iterum etiam atque iterum

obduratus non fletit promissis, donec, visa manu Domini super primogenitos gravissima, non solum egrediendi dedit facultatem, sed & commovente populo suo, hoc abique mora fieri voluit. Igitur Hebræi a Moyle vel ante plagas inflictas coram Pharaone de egressu admoniti, secrete & citra tumultum ad proficiscendum sese accingere cœperunt, Deo vero protegente, gratiam tunc temporis inveniunt apud Ægyptios, & ab eis necessariam ad sacrificandum Domino suppellectilem obtinuerunt, maxime cum totius Ægypti visis stupendis prodigiis commoveretur cor, & cuncti propter irruentia continuo mala cederent Hebræorum votis pro exitu. Quis enim ad malum horribile avertendum cuncta postulata non dedisset, ut propriæ consulere salutem, quandoquidem hoc unum ad hoc sufficiebat, nimirum relaxatio populi Israelitici, ut egrediens de Ægypto sua redderet vota Altissimo : Neque vero probabilitate caret sententia eorum, qui vel ipsa exitus die Hebræos ab Ægyptiis accepisse vasa & alia sibi necessaria atque utilia propugnant ; namque expergesti Ægyptii, omnes primogenitos exterminatos animadvertentes, veriti ne quid simile eis contingeret, cuncta expostulata lubenti animo dederunt Hebræis, ut citocius ab eis discederent : Quod autem altera die solemnem a phase non factum sit, argumentum illud est, quia conspersam tantum farinam in pallis involutam ad coquendum pro victu panem azymum asportaverunt, ut habetur ibidem Exod. 12. Si autem una integra mediasset dies inter exitum & phase, absque negotio fermentatum pro more habere potuissent.

Infirmitas : Hebræi erant per totam Ægyptum dispersi : sed inter tantas temporis angustias, non potuerunt in unum congregari ad proficiscendum : Ergo &c.

Respondeo primo, si providentiam specialem excludas, nec in uno integro die hoc fieri potuisset, unde si quid argumentum probaret, inter phase & exitum non una solum sed multiplex dies numeraretur.

Respondeo secundo ut supra, distinguendo : Et jamjam admonitus populus erat ad exitum paratus, concedo : & non erat, nego. Hebræi ut habetur Genes. 48. & 49. non totam Ægyptum, sed terram Gessen habitabant, ubi multas ædificaverant

rant urbes : eos autem in Rameſſe verſus Ægypti confines Moyses adunaverat , & ex Rameſſe in Socchor , deinde in deſertum cum armentis ſuis abierunt : Sic enim habetur Exod. 12. *Profeſſique ſunt filii Iſrael de Rameſſe in Socchor ſexcenta ſere millia pedum virorum , abſque parvulis & mulieribus . Sed & vulgus promiſcuum innumerablem aſcendit cum eis , oves & armenta , & animantia diverſi generis multa nimis . Coxeruntque farinam quam dudum de Ægypto conſerſam tulerant , & fecerunt ſubcimericeos panes azyμος : neque enim poterat fermentari , cogentibus exire Ægyptiis , & nullam facere ſpentiſ moram , nec pulmenti quicquam occurrere præparare .*

Opponeo II. Chriſtus ſuæ paſſionis tempore Paſchæ die decimaquarta menſis non potuit , ſcluſa legis prævaricatione , celebrare : Ergo &c. probatur antecedens . Hoc anno dies Pentecoſtes occurrebat die prima Sabbati , & juxta ritum noſtrum die Dominica : Igitur tunc temporis dies primus azy-morum non in ſeriam ſextam , ſed in Sabbatum incidit ; adeoque Agnus Paſchalis die Veneris , ſeu die decima quinta terminante comedi debuit : ſin minus dies Pentecoſtes non fuiſſet celebrata ſecundum legem , qua quidem cautum erat , ut oblatio manipuli ſpicarum fieret die ſequenti feſtivitatem azy-morum ; & ab hoc ſecundo die , inquit , Joſephus L. 2. antiq. cap. 10. numerabantur quinquaginta dies , quibus expletis , Pentecoſtes celebrabatur ; ex quo liquet hoc anno neceſſe fuiſſe diem primum azy-morum occuriſſe Sabbato , & die ſequenti oblatum fuiſſe manipulum : qui ordo ſi pervertatur , dies Pentecoſtes tunc juxta legis præceptum non fuit celebrata . Conſtat autem Chriſtum obiiſſe die Veneris : Ergo non primo die azy-morum , ſed alio Paſchæ comedit .

Reſpondeo primo , non conſlare apud viros eruditos Pentecoſtes diem , anno quo mortuus eſt Chriſtus , in idem Dominicam inciſiſſe . Nam ſi Sancti Clementis conſtitutiones excipias , & Sancti Auguſtini ſermonem de tempore 154. quæ ſcripta : ut fatentur omnes critici , pseudo-pigrapha ſunt , nemo , qui id aſſerat , citatur antiquior S. Leone , ita Samuel Bochartus , Tillemontius tom. 1. Documentorum Hiſtor. Eccl. not. 8. in Sanctum Petrum .

Reſpondeo ſecundo , negando antecedens : Ad probationem diſtinguo : Dies Penteco-

ſtes hoc anno occurrebat prima , die Sabbati , & oblatio manipuli facta quoque fuerat prima die Sabbati , concedo : & non facta fuerat , nego antecedens & ceteras conſequencias , quæ falſo inniuntur principio , quandoquidem dies primus azy-morum contigit feria ſexta in qua occiſus eſt Chriſtus , quia vero occurrebat Sabbathum , oblatio manipuli non niſi altera die a Sabbatho facta eſt ; nec mirum , cum opus eſſet ipſa die metere triticum quod eſt opus ſervile , adeoque non licitum in die feſto ; neceſſe fuit igitur pro iſſo momento expectare diem laicum : Igitur quocienſcumque ad diem azy-morum ſequēbatur Sabbathum , non prima , ſed ſecunda die a feſto azy-m. fiebat oblatio manipuli , & ab iſta numerabantur quinquaginta dies ulque ad Pentecoſten . Ita Bellarminus : hoc ipſum claret ex verbis legis , quæ hic texere non erit injucundum . Sic habetur Levit. 23. *Locutusque eſt Dominus ad Moſen , dicens : loquere filiis Iſrael , & dices ad eos . . . Menſe primo quarta decima die menſis ad vespertem , phaſe Domini eſt . Et quinta decima die menſis hujus , ſolemnitas azy-morum Domini eſt . Septem diebus azy-ma comedetis . Dies primus erit vobis celeberrimus , ſanctiſque . . . ſeptimus erit celebrior & ſanctior , nullumque ſervile opus facietis in eo . . . Cum ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis , & meſſueritis ſegetem , ſeretis manipulos ſpicarum , primitias meſſis vestræ ad Sacerdotem . Qui ele-vabit ſacſticulum coram Domino , ut acceptabilis ſit pro vobis altero die ſabbati : Et ſanctificabit illum . . . Numerabitis ergo ab altero die ſabbati in quo obtuliſtis manipulum primitiarum , ſeptem hebdomadas plenas uſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ , id eſt quinquaginta dies . Ecce tota Paſchæ ſolemnitas . In qua nonnulla obſervanda veniunt , quibus ſervatis , omnes evaneſcunt difficultates . Primoquidem lex præcipit quarta decima die menſis primi Agnum comedere , qui ritus vocatur phaſe Domini . II. Manducare azy-ma ſeptem diebus . III. Primum & poſtremum diem eſſe celeberrimum . IV. Segere facta , offerre manipulum primitiarum altera die a Sabbatho , hoc eſt die laico , cum mettere triticum ſit opus ſervile , quod die feſto prohibetur . V. Deum a die oblationis manipuli ſeptem hebdomadas plenas numerandas eſſe , quibus expletis , feſtum Pentecoſtes celebrandum occurrebat . Igitur anno quo Chri-*

Christus mortuus est, manipulus spicarum oblatu est altera die a Sabbato, & secunda a primo die azymorum, & non ipsa Sabbati die, sicut Pentecostes festum eo anno in diem Dominicam incidit, ut propugnaret viri in Historia Judaica texenda percelebres.

Insses : Joannis 13. legitur Christum Agnum cum Discipulis manducasse, *Ante diem festum Paschæ*. Igitur non juxta legis præceptum, sed præveniendi diem Paschæ celebravit.

Respondeo distinguendo : Ante diem festum Paschæ artificialem Christus comedit Agnum, concedo : ante diem solemnem, nego. Dies triplex distinguitur ; videlicet artificialis, naturalis, & solemnus. Primus ab ortu usque ad occasum solis mensuratur ; alter a media nocte ad mediam usque noctem subsequenter : tertius a vespere diei præcedentis seu vigiliæ, usque ad secundas vespas. S. Joannes loquitur de die artificiali, nupquam vero de solemn. Solutio est D. Thomæ hic 3. p. qu. 46. art. 9. ad 1. eo loci proponit sibi objectionem, deinde vero eam sic solvit : " Simul ergo Christus & Judæi vetus Paschæ celebraverunt. Et sicut Beda dicit super Marcum, *Læet Christus, qui est Pascha nostrum, sit crucifixus sequenti die*, hoc est quinta decima luna : Attamen nocte qua Agnus immolabatur, corporis sanguinisque sui Discipulis tradens mysteria celebranda, & a Judæis tentus ac ligatus ipsius immolationis, hoc est, passionis suæ sacravit exordium. Cum autem dicitur Ioan. 13. *Ante diem festum Paschæ intelligitur hoc fuisse quarta decima luna, quod tunc evenit quinta feria* : nam luna existente quinta decima erat dies solemnis Paschæ apud Judæos. Et sic eundem diem quem Ioannes nominat ante diem festum Paschæ propter distinctionem naturalem dierum, Matthæus nominat primam diem azymorum : quia secundum ritum Judaicæ festivitatis, solemnitas incipiebat a vespere præcedentis diei. Quod autem dicitur, eos comesturos esse Pascha in quinta decima luna, intelligendum est, quod ibi Pascha non dicitur Agnus Paschalis, qui immolatus fuerat decima quarta luna, sed dicitur cibus paschalis, id est, azymi panes, quos oportebat comedi a mundis. "

Replicabis : Antequam Agnum Paschalem comederent Judæi, debebat affante populo immolari in Templo Hierosolymitano post sanguinem ad altare fufum, & adipem igne consumptum ; ut observat Maimonides : Sed non legitur in Evangelio Christum hunc observasse ritum, immo nec potuit, cum Discipuli non nisi primo die azymorum eum convenirent pro celebrando quidem Paschate, sed quo ? Nisi novo & mystico sui corporis ; vel si Iudaicum adimplevit, non ea dubio procul die, qua præcipiebat lex : Ergo &c. Confirmatur : Non est probabile locum & tempus tunc adfuisse, cum Judæi adversus Christum moverent tragedias, & jamjam timor occupaverat nedium Discipulorum, sed & ipsius amantissimi Magistri animum. Ergo &c.

Respondeo I. argumentum exuberare ; si quid enim urgeret, etiam Christum hoc anno omisisse Pascha probaret, quod quidem aperte adversatur Evangelio, ubi Matth. 26. habetur : *Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes : Ubi vis paremus tibi comedere pascha ? At Jesus dixit : ite in civitatem ad quemdam, & dicite ei : Magister dicit, tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus, & paraverunt pascha.*

Respondeo II. distinguendo : Et cæremonia Agni immolandi in templo fiebat semel pro toto populo, concedo : a singulis familiis, nego ; quomodo enim advenæ hinc inde absque æstimatione occurrentes potuissent singuli offerre agnum immolandum, antequam illum juxta ritum legis comederent ? Sed hoc dato & non concessio, Christum cuncta adimplevisse non dubitandum est, cum cuncta quæ fecit, ait Ioannes sub finem Evangelii, non sint scripta. Et vero citra dubium est, aliis annis præcedentibus Pascha comedis, cum vel ipse testetur Mat. 5. *Non veni solvere legem, sed adimplere ; & tamen ubi hoc scribatur non invenimus.*

Jam vero quod tempus adfuerit ritum omnem Paschatis servandi, ex duobus liquet : primo quidem ex eo quod Matthæus asserat Discipulos, præcipientem Domino, cuncta parasse ; secundo, ibidem de hoc momento duos ante dies illos morauerat ; sic enim habetur initio capituli : *Et factum est cum consummasset Jesus sermones hos omnes, dixit Discipulis suis : scitis quia post biduum Pascha fiet.* De-

nam tametsi appropinquaret passio, a cæremonia non ideo abstinuit Christus, quia agnus Paschalis assatus, erat sacrificii cruenti in cruce absque mora absolventi typus; conveniens igitur erat ut ipsa die Paschalis si non artificiali, saltem solemniori agnum comederet. Hinc ibidem post priora verba subdit Evangelista: *Vespere autem facto, discumbebat Jesus cum Discipulis suis, & edentibus illis, dixit, Amen dico vobis, quia unum vestrum me traditurus est. Et contristati valde cœperunt singuli dicere: Numquid ego sum Domine? ... Canantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, & deditque Discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.* Audis Christum non nisi completa cœna legali, sacram instituisse Eucharistiam, & Pascha Judaicum juxta legis præceptum comedisse.

Arguitur III. Non desunt Patres qui asserant Christum, eo anno quo mortuus est, non peregrisse Pascha Judaicum. Igitur incassum hoc absolvisse tunc temporis propugnatur. Jam antecedens probatur: sic autem S. Petrus Alexandrinus Episcopus & Martyr, sanctus Hypopolitus Martyr Episcopus Portuenis, Apollinaris Episcopus Hieropolitanus, Clemens Alexandrinus, omnes citati ab Auctore chronici Alexandrini vulgati a Patre Radero Societatis Jesu anno 1615. & a Domino Ducange denno editi cum hoc titulo: *Chronicon Paschale*. Eidem adherent sententiæ nonnulli Historici, ut Joannes Philoponus, qui sub Imperatore Phoca. circa annum æræ Christianæ 604. florebat, & duo alii Auctores anonymi Laudati a Photio in Bibliotheca cod. 115. & 116. Plurimi alii recentiores Scriptores quos profert Bernardus Lamy in suo tract. Hist. de veteri Judæorum Paschate gallice conscripto. Ergo &c.

Respondetur I. illam opinionem prorsus adversari Scripturæ sacræ; quod si erroris juridice nondum infirmata sit, non ideo tamen amittenda.

Respondetur II. distinguendo: Et opinio laudata ab ipsis sanctis Patribus nedum abjecta, sed & confutata manet, concedo: & quandoque prævaluit, nego. In primis confutata est a S. Epiphanio Hæres. 30. quæ est Ebionitarum, a sancto Chrysostomo Homil. 81. in Matth. & ab aliis Scripturibus. tum Græcis, tum Latinis. Unde Photius Cod. 116. volumen tertium de sacro Paschate Auctoris cu-

jusdam anonymi recensens, ait: "Refert idem secundum illos alios adventus sui annos, Christum Dominum ac Deum nostrum lege præscriptum Pascha celebrasse, non item eo quo proditus est. Quod consideratione sane dignum, cum Chrysostomus & Ecclesia tunc ipsum, seu Christum, doceant legitimam Pascha pericessisse, antequam mysticam institueret cœnam. Quid plura adjiciam? Nullius ponderis est auctoritas Joannis Philoponi, quippe qui fuerit hæreticus Monothelita; neque vero etiam fides adhibenda est opusculo quod sub nomine S. Petri Episcopi Alexandrini circumfertur, quandoquidem non genuinus S. Martyris factus est; namque, ut non ignoti nominis observant Critici, laudantur auctores aucto illi Petro posteriores, quod sane, juxta critices disciplinæ regulas, manifestum est adulterini operis argumentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus anno quo mortuus est, celebravit Pascha juxta legis præscriptum.

PRIMO: Sic referunt Matthæus c. 26. Marcus c. 14. Lucas c. 22. qui sic loquuntur: *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha; & misit Petrum & Joannem dicens: cunctes parate nobis pascha.*

Secundo: Christus sic loquitur Matth. 5. *Nolite putare quoniam veni solvere legem aut Prophetas: non veni solvere, sed adimplere.* Igitur juxta præceptum legis celebravit Pascha. Hoc ipsum asserit Sanctus Chrysostomus Homil. 82. ubi de Christo ait: "Omnia quæ sunt legis, adimplevit."

Tertio: Si Christus secundum legem Pascha non celebrasset, Judæi querentes falsum testimonium adversus eum, dubio-procul hoc illi objurgassent: sed non objuraverunt. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

PROPOSITIONES RESOLUTIONUM.

PRIMO: Legitur quidem Joann. 13. Christum manducasse agnum Paschalem ante diem festum Pasche: sed intellige ante diem artificialem, non solemnem, quæ a primis vespers incipit.

Secundo : Ne putes Christum in hoc prætermisisse legem de celebrando festo Pentecosten, cum hoc anno manipulus primitiarum oblatum sit altera die a Sabbato : sicque dies Pentecosten incidebat hoc anno in primam diem a Sabbato, qui quidem dies respondet diei Dominico nostro.

Tertio : Absque fundamento reponitur Israelitis ab Ægypto abscedentes non manducasse pascha luna decimaquarta primi mensis terminante, cum hoc expresse habeatur Exod. 12. Nec mirum videri debet, si eadem nocte matutinis horis luna decimaquinta inchoante profecti sint ad immolandum Domino, cum jam a prima Ægypti plaga, ordinante Moyse, essent ad exitum parati.

SECTIO TERTIA.

De tempore quo festum Paschæ celebrandum sit.

DUE percellere quondam de tempore celebrationis Paschæ vel apud ipsos Christianos existerent sententia. Una Episcoporum Asiæ, qui contendebant luna decimaquarta primi mensis, quacumque die occurreret, celebrandum esse Pascha, innixi, aiebant, traditione a beato Joanne Evangelista Ecclesiarum Asiæ Protoparente accepta : inter quos annumeratur S. Polycarpus Martyr. Alii e contra scilicet Romani, dicebant se a S. Petro accepisse festum istud celebrandum esse die Dominica immediate post æquinoctium vernum subsequente. Quia vero decursu temporum percrebuerunt de hac questione magnæ disceptationes, ita ut vel ab ipsa Ecclesia Quartodecimani discesserint, id operis expostulat ratio, ut quæ de his momentis agitata sunt, fideli calamo primùm recenseamus. Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Historia critica Quartodecimanorum.

Ortus.

RITUS ad sanctum Paschatis festum celebrandum, tamen apud omnes Christianos usitatus, non tamen circa celebrationis tempus unus & idem fuit. Asiatici quippe in Synodo adunati, statuerunt festum illud luna decimaquarta

Boncat Theol. Tom. VII.

Mensis Nisan, quacumque die occurreret, juxta morem Judæorum celebrandum esse. Romani e contra non nisi die Dominica post æquinoctium vernum.

Utraque opinio graves habuit defensores, Asiaticis ex una parte a divo Joanne suum accepisse morem, Occidentalibus ex alia parte a B. Petro Apostolorum principe suam de hoc tenere disciplinam contententibus. Nonnihil controversiæ apparere cœpit tempore Aniceti : acrius exarsit sub Victore I. in primo Concilio generali ad metam perducta ; sub finem sexti sæculi apud Scotos & Britannos iterum, tamen incaute, invalescere visa est.

Ergo S. Polycarpus Romam venit, & inter ipsum & sanctum Anicetum summum Pontificem de hoc momento disceptatum est. Sic refert Eusebius Lib. 4. Hist. Eccles. capit. 13. dicens : " Dum Anicetus Romanæ Ecclesiæ præerat, Polycarpum, cui adhuc suppedabat vita Romam adventalle, & cum Aniceto in congressum colloquuntur de controversia quæ fuit de die Paschæ celebranda suscepta, venisse commemorat Irenæus. " Non absimilia scribit S. Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccles. c. 28. ubi de S. Polycarpo loquens ait : " Hic propter quendam super die Paschæ questionem, sub Imperatore Antonino Pio, Ecclesiam in urbe regente Aniceto, Romam venit. "

Neque vero propter hoc a communione mutua cessarunt ; hoc ipsum testatur S. Irenæus Episc. ad Victorem I. summum Pontificem directæ, cujus istud fragmentum texiit Eusebius Lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. " Cum beatus Polycarpus, inquit, Aniceto Episcopatum administrante, Romam adventaret, cumque ille & Anicetus de aliis rebus de quibus inter se discrepabant, pauca contulissent, confestim pax fuit inter eos conciliata : quin pro hoc festo observando, quod controversiæ caput videbatur, caritatis vincula neitquam ruperunt. "

Mortuo pro fide Christi Polycarpo, Polycrates Episcopus, clavum Ecclesiæ universalis tenente Victore I. adunavit Ephefi Concilium, in quo definitum est festum Paschatis celebrandum luna decimaquarta primi mensis, quacumque die occurreret. De hoc momento Eusebius Lib. 5. cap. 23. hæc scribit : " Episcopis autem in Asia

„ coactis, qui morem jam olim ipsi a
 „ majoribus traditum sedulo observandum
 „ constanter asseverabant, præfuit Poly-
 „ crates: Qui in ea Epistola quam ad
 „ Viñtorem & Ecclesiam Romanam scrip-
 „ psit, traditionem ad ipsius usque tem-
 „ pora deductam his fere verbis exponit:
 „ Nos diem Paschatis integre incorrupte-
 „ que recolimus, neque addendo quid-
 „ quam, neque detrahendo. „ Nominat-
 „ is vero pro sua opinione Philippo Diacono
 „ & aliis quibuldam jam vita functis, subdit:
 „ His accedit Joannes qui supra
 „ pectus Domini recubuit &c. „ S. Hieronymus Catal. de Scriptoris Eccl. cap.
 „ 56. de hoc loquens ait: „ Polycrates
 „ Ephesiorum Episcopus, cum ceteris
 „ Episcopis Asiæ, qui juxta quamdam
 „ veterem consuetudinem, cum Judæis
 „ quarta-decima luna pascha celebrabant,
 „ scripsit adversus Viñtorem Episcopum
 „ Romanum Epistolam Synodicam, in
 „ qua docet se Apostoli Joannis, & veterum
 „ auctoritatem sequi. „

Huc usque quæstio inter Asiaticos & Romanos ubi de disciplina solum circumferebatur: nec una ratio hoc evincit. I. Irenæus Lib. 1. adversus Her. capit. 3. scribit unam suo tempore fuisse Orientis & Occidentis fidem, atque: „ Hanc fidem, quemadmodum prædiximus, Ecclesia, & quidem in universum mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans, & similiter credit iis, videlicet quasi unam animam habens & unum cor, & consonanter prædicat, & docet, & tradit, quasi unum possidens os. „ Observes velim quod Asiatici, Irenæi ævpo, suum servarent ritum de festo Paschatis celebrando luna decimaquarta juxta Judæorum morem, & tamen, hoc non obstante, asserit sanctus Martyr unam tunc temporis omnium Ecclesiarum floruisse fidem, quod non fuisset verum, si ritus Asiaticorum contra fidem militasset. II. Nec ipse Irenæus Viñtorem deterruisset ab anathemate infligendo Asiaticis, ut dicemus infra. III. Pax servata est inter S. Polycarpum & Anicetum, inter SS. Plam, Hyginum, Telesphorum & Sixtum summos Pontifices Martyres, & Asiaticos, vel ipso tempore quo isti in suo perseverabant ritu; ex quo liquet quæstionem tunc tantum de disciplina emersisse.

ACRIUS exarist controversia, ducibus Florino & Blasio, qui ritum de celebrando festo Paschatis luna decimaquarta quacumque die occurreret, sic propugnabant, ut Romanum damnarent. Florinus ille S. Polycarpi quondam auditor, ob impietatem & pravos mores e Presbyterii gradu ab Elutherio summo Pontifice dejectus, una cum Blasio criminis & furoris socio, Romanæ Ecclesiæ bellum indixit. Varios prædicabat errores: I. Asseverabat rerum quarundam substantiam esse malam. II. Generationem Verbi creatam essetiebat. III. Licitum esse ad nutum uti quacumque muliere. IV. Negabat Resurrectionem. V. Non credebant Christum de Beatissima Virgine natum. VI. Contendebat festum Paschatis non nisi juxta ritum Judæorum celebrandum. VII. Cum Pascha occurreret Dominica die, ejus discipuli abstinebant a cibis, & noctem ducebant insomnes: sicque propter suam in celebrando Paschate juxta Judæorum morem obstinaciam, hæretici Quartodecimani dicti sunt.

Subsequentibus sæculis error tamen si profligatus in Concilio I. Nicæno, occupavit Scotos & Britones ab anno scilicet 566. usque ad annum 716. Equidem festum Paschatis quandoque die Dominica celebrabant, sed modo luna decima quarta tunc occurreret. Illos igitur sic adhæsisse Quartodecimanis constat ex Bedæ lib. 3. Hist. Eccl. gentis Anglic. cap. 17. & 25. De hoc fidem facit collatio habita anno circiter 664. in Monasterio Sinus-Fari, præsentem Rege Olvino. Interrogatus enim a Rege Colmanus Episcopus, qui ritui Romano adhærebat, unde haberet suæ observantiæ originem? respondit per Vvilefridum Presbyterum suum interpretem, accepisse a beato Petro, qui Resurrectionis Dominicæ diem hoc festo voluit in perpetuum consecrari. „ Itaque Joannes, secundum legis consuetudinem, decimaquarta die mensis primi ad vespertam, incipiebat celebrationem festi Paschalis, nihil curans utrum hæc Sabbato, an alia qualibet feria proveniret. At vero Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbati resurrexit a mortuis, ac mundo spem Resurrectionis contulit, ita Pascha faciendum intellexit. „ Bedæ Lib. 3. Hist. c. 25.

Qui-

Quidam tamen & Scotos & Britones ab hæresi vindicant, eo quod solum errore circa temporis computum sic egerint. Ita colligitur ex Venerabili Beda Lib. 3. Hist. Angl. cap. 4. & 17. Lib. 5. cap. 24. hinc si quando vocentur in historiis hæretici, hoc non nisi materialiter & præsumptive intelligendum est; cum tandem edocti frequentioribus Episcopis summorum Pontificum, maxime Honorii I. & Ioannis IV. de quibus mentionem facit Venerabilis Beda Lib. 2. Hist. cap. 29. ad ritum Romanum, quem a S. Augustino Anglorum Apostolo acceperant, septimo circiter sæculo redire.

Interitus, seu proscriptio.

ERROREM Quartodecimanorum, seu Paschatiarum, variis insectati sunt Papæ & Episcopi in Synodis, quorum etsi acta ad nos usque non pervenerint saltem integra, eorum tamen Epistolæ Decretum circumferuntur. Victor I. an. 198. adversus eos Romæ adunavit Concilium, Narcissus Ierosolymis, Theophilus in Cæsarea Palæstina, Cassius Tyrii, Clarus Ptolemaidis, Irenæus in Gallia, Bacchylus Corinthi, & Provinciarum alii, qui uno suffragio ac sententia omnes Dominico die Pascha celebrandum esse definiunt. Eandem renovavit definitionem Concilium Arabicum sub Fabiano Papa anno 249. Ad eam tam perducta est controversia in Concilio primo generali, in quo quidem Nicæni Patres sanxerunt festum Paschatis ab universali Ecclesia semper die Dominica proxima sequente æquinoctium vernalis esse celebrandum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num Festum Paschatis a Christianis celebrandum sit die Dominica proxime sequente lunam decimam quartam primi mensis post æquinoctium vernalis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex summis Pontificibus.

S. ANICETUS pro virili conatus est suadere S. Polycarpo, ut deposito Asiaticorum in celebrando festo Paschatis more, Romanum amplecteretur. Sic refert

S. Irenæus in sua ad Victorum I. Epistolâ apud Eusebium Lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. "Neque tamen Anicetus, inquit, Polycarpo poterat persuadere, ut suum observandi morem, quippe qui cum Ioanne Discipulo Domini nostri, & cum reliquis Apostolis, quibuscum multum versatus fuisset, eundem semper ad illum modum observasset, deponeret. Neque contra Polycarpus Aniceto persuasit, ut consuetudinem Asiaticam... ullo modo observaret."

Eundem ritum, ne ungue dempto, tenuerunt SS. Pius I. Hyginus, Telephorus, sed maxime Victor I. qui excommunicationem interminatus est Asiaticis, nisi consuetudini Romanæ adhererent, ut scribit Eusebius Lib. 5. Hist. cap. 24. S. Sylvester multo plura pro eodem momento fecit, quippe qui hunc ritum ab universa Ecclesia observandum in Concilio magno Nicæno definire iussit.

Secundo, ex Conciliis.

OCTO circiter in historia critica numeravimus Synodos in quibus ritus Romanus nedom approbatus, sed solus sequendus dicitur. Instar ceterorum sit Synodus Palæstina, in qua Theophilus Cæsariensis nomine Victoris præfuit. Eusebius L. 5. Hist. c. 22. ejus definitionem his verbis refert: "Concilia & conventus Episcoporum in unum cogeantur, & omnes una sententia decretum Ecclesiasticum, nempe ut non alio die aliquando, quam Dominico, mysterium Domini resurrectionis a mortuis celebraretur, & ut in hoc solo jejuniis, quæ circiter Pascha fieri solent, finem faceremus, per litteras ad omnes Ecclesias scriptas ratum faciebant."

Eminet inter omnes Synodos Concilium I. Nicænum generale, in quo tandem definitum est Paschæ festum ab universali Ecclesia juxta ritum Romanum colendum esse. Hujus definitionis historiam texit Theodoretus Lib. 1. Hist. Eccl. c. 11. his verbis: "Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo Paschatis celebrando attinet, scitote quod vestris precibus controversia de ea re suscepta, prudenter & commode sedata est: ita ut omnes fratres qui Orientem incolant, quique Judæorum consuetudinem ante in eo festo observando ini-

„tari solent, jam Romanos nos in illo
 „recolendo a primis temporibus tenui-
 „sis, sint contententibus animis, in eo-
 „dem celebrando deinceps secuturi. „
 „Rursus c. 10. refert Epistolam Constantini
 „ad omnes Ecclesias, in qua quidem re-
 „censet ea quæ in Concilio gesta fuerant.
 „Hæc de solemnitate festi Paschatis habet:
 „Ibi, ait Imperator, cum de sanctissimi
 „festi die Paschatis discerneretur, com-
 „muni omnium sententia rectum esse vi-
 „debatur, ut omnes ubique uno eodem-
 „que die illud celebrarent. „
 „Non prætereundus sanctus Athanasius,
 „qui ipse aderat Concilio. In Epistola de
 „Synodo Arimini & Seleuciæ ait: „Ni-
 „cæna Synodus non temere habita est,
 „ut quæ habeat gravissimos usus & le-
 „gitimam rationem. Syri etenim, Cili-
 „ces, Melopotami, in causa festi clau-
 „dicabant, atque una cum Judæis Pascha
 „celebrabant; & jam tum Ariana hære-
 „sis, quæ contra Ecclesiam surrexerat,
 „suos propugnatores habebat, qui ipsam
 „defenderent, & piis insidias facerent,
 „Eusebianos scilicet. Atque ea causa
 „fuit, ut universus orbis in Concilium
 „coiret, ut & eodem die ubique festum
 „celebraretur, & hæresis quæ suppullu-
 „laverat, anathemate percuteretur:
 „quod & factum est. „ De eodem de-
 „creto mentionem facit Epiphanius Hæres.
 „70. de eodem S. Ambrosius in enarratio-
 „ne ad Episcopos Æmiliæ, de Paschalis
 „celebritatis ratione.

Tertio, ex Traditione.

PRIMO: Affulget ex ipso Viatore I.
 „qui non alia ratione excommunicationem
 „Asiaticis interminatus est, nisi quia eor-
 „um consuetudo Apostolicæ adversabatur
 „traditioni. „Semper conservata est ea,
 „quæ est ab Apostolis traditio: „ajebat
 „summus ille Pontifex, ut scribit S.
 „Irenæus Lib. 3. adversus Hæres. cap. 3.

Secundo, ex iis qui inter Aecum Novat-
 „ianum Episcopum, & Constantinum
 „Magnum acta sunt. Accessit enim sub
 „finem Concilii Nicæni Aecio, petiit ab
 „eo Imperator, num & fidei & decreto
 „de festo Paschatis Dominica proxima se-
 „quente lunam decimamquartam post Æqui-
 „noctium vernali celebrando assentiret?
 „respondit: „Nihil novi, o Imperator,
 „Concilium decrevit statuitque; nam
 „antiquitas a primis Ecclesiæ jactis fun-

„damentis, & ab Apostolorum tempori-
 „bus eandem fidei decisionem derivatam
 „fuisse, & idem tempus festi Paschatis
 „celebrandi observatum accepi. „ Socra-
 „tes Lib. 1. Hist. cap. 10.

Tertio: Ex Patribus Concilii Palæstinæ
 „apud Eusebium L. 5. Hist. c. 25. „Epif-
 „copi verò, ait, quos modo percensui-
 „mus . . . in decreto suo de Paschatis
 „traditione, ex Apostolorum successione
 „gradatim ad eos deducta, permulta dis-
 „seruerunt &c.

Quarto: Ex S. Leone Magno, qui in
 „sua Epistola ad Proterium Patriarcham
 „Alexandrinum, qui petebat, ut circuli
 „Decemnovennalis a Theophilo Alexandri-
 „no conscripti ad inveniendum legitimum
 „Paschatis celebrandi diem, rationem red-
 „deret, respondet, ut legitur apud Bedam,
 „qui L. de temporum ratione cap. 42. re-
 „fert Epistolam: „Lætificaverunt me lit-
 „teræ dilectionis tuæ, quas frater &
 „Co-Episcopus noster Nectarius pio ad-
 „portavit officio. Oportebat enim ut ab
 „Alexandrinæ Ecclesiæ Præfule talia scri-
 „pta ad Sedem Apostolicam mitterentur,
 „quæ offenderent magisterio B. Petri
 „Apostoli hoc ab initio per beatum Mar-
 „cum ejus Discipulum didicisse Ægy-
 „ptios, quod constat credidisse Roma-
 „nos. „

Venerabilis Beda L. 5. Hist. Eccl. Angl.
 „cap. 22. aliam commemorat Epistolam
 „Ceolfridi Monasterii SS. Apost. Petri &
 „Pauli in Anglia Abbatis, ad Naitanum
 „Pictorum Regem, in qua ejusdem tradi-
 „tionis tenacissimus apparet: „Si ergo
 „fieri posset ut semper in diem decimam-
 „quintam primi mensis, id est, in lu-
 „nam decimam quartam Dominica dies
 „incurreret, uno semper eodemque tem-
 „pore cum antiquo Dei populo, quam-
 „quam Sacramentorum genere discreto,
 „sicut una eademque fide, Pascha cele-
 „brare possemus. Quia vero dies septi-
 „manæ non æquali cum luna tramite
 „procurrit, decrevit Apostolica Tradi-
 „tio, quæ per B. Petrum Romæ prædi-
 „cata, per Marcum Evangelistam, &
 „interpretem ipsius Alexandriæ confir-
 „mata est, ut adveniente primo mense,
 „adveniente in eo vespere diei decimi-
 „quarti expectetur etiam dies Dominica
 „a decimoquinto usque ad vigesimum
 „primum diem ejusdem mensis. „

Quar-

Quarto, ex Rubricis Romanis.

" QUONIAM ex decreto sacri Concilii
 " Nicæni Pascha, ex quo reliqua festa
 " mobilia pendent, celebrari debet die
 " Dominico, qui proxime succedit decima-
 " quarta lune primi mensis: Is vero
 " apud Hebræos vocatur primus mensis:
 " cujus decima quarta luna, vel cadit in
 " diem verni æquinoctii, quod die 21.
 " mensis Martii contingit, vel propius
 " ipsum sequitur, efficitur, ut si Epas-
 " ta cuiusvis anni inveniatur, & ab ea
 " in Kalend. notata inter diem octavum
 " Martii inclusive, & quintum Aprilis
 " inclusive, hujus enim Epasæ xiv. luna
 " cadit vel in diem æquinoctii verni,
 " id est, in diem 21. Martii, vel eum
 " propius sequitur, enumerentur inclusi-
 " ve deorsum versus dies quatuordecim,
 " proximus dies Dominicus diem hunc
 " xiv. sequens, ne cum Judæis conveni-
 " amus, si forte dies xiv. lune ca-
 " deret in diem Dominicam, sit dies Pa-
 " schæ. "

Quarto, ex variis rationibus.

Rationes Theologicæ.

PRIMA: Quod definivit Ecclesia tra-
 ditione iussita, non licet temerare. At-
 qui Ecclesia in Concilio Nicæno Oecum-
 enico adunata sancivit Pascha celebran-
 dum esse Dominica die proxime sequen-
 te lunam decimamquartam primi mensis,
 post æquinoctium vernum assurgentem.
 Ergo &c.

ALTERA: Omnes Fideles tenentur obe-
 dire Ecclesiæ nedum in iis quæ præcep-
 ta divina, sed etiam quæ disciplinam
 universalem ad colendum Deum sicut
 oportet spectant. Sed Ecclesia debet Deo
 reverentiæ motivo, æquum duxit Pascha
 uniformiter ab omnibus Fidelibus, Do-
 minica die proxime sequente lunam decima-
 quartam primi mensis post æquinoctium
 vernum assurgentem celebrari.
 Ergo &c. Minor patet ex decretis & ora-
 culis tum summorum Pontificum, tum
 Conciliorum laudatis. Sed juvat eam ro-
 borare argumento ex ejusdem Ecclesiæ
 perenni sollicitudine, ut suum perseveret
 in executione statutum.

Sollicitudo SS. Pontificum pro celebratione
 festi Paschatis, Dominica proxima se-
 quente lunam decimamquartam primi
 mensis.

S. LEO MAGNUS curam egit de hoc
 momento in sua ad Martianum Augu-
 stum Epistola, quæ est 64. vel juxta nov.
 edit. 94. ubi eum monet, quandoque fie-
 ri ut festum Paschatis ex errore cursus
 lune variantis eodem die in omnibus Ec-
 clesiis colatur. Tum subdit: " Studue-
 " runt itaque SS. Patres occasione hu-
 " jus erroris auferre, omnem hanc curam
 " Alexandrino Episcopo delegantes: Quo-
 " niam apud Ægyptios hujus supputationis
 " nis antiquitus tradita esse videbatur
 " peritia, per quam qui singulis annis
 " dies prædictæ solemnitis eveniret,
 " Sedi Apostolicæ indicaretur, ut hujus
 " scripti ad longinquiores Ecclesias judi-
 " cium generaliter percurreret. Idem
 " ibidem novam die Paschatis controversiam
 " de cyclo Theophili, quem de errore Præ-
 " fules Occidentales ann. 455. fuscipaban-
 " tur ad metam perducere voluit, antequam
 " dies Paschatis celebranda singulis Ecclesiis
 " annuntiaretur.

Innocentius I. non absimili zelo fatigat,
 ut sancti Paschæ solemnitis dies, sicut a
 Victore I. & Nicæna Synodo statutum
 erat, ageretur. Sic de hoc momento scri-
 bit ad Aurelium Carthaginensem Episco-
 pum: " Jam prudentiæ tuæ erit consors
 " mihi frater, cum unanimis, & Con-
 " Sacerdotibus nostris, hanc ipsam rem
 " in Synodo religiosissima tractare, ut si
 " nihil dispositionis nostræ resulat, nobis
 " plenissime aperteque rescribas, quo de-
 " liberatam Paschalem diem, jam litteris
 " ante, ut moris est, servandam, suo
 " tempore præscribamus. "

Idem affulget ex Gregorio XIII. summo
 Pontifice, qui ann. 1582. Calendarii emen-
 dationem curavit, ne error in diem fe-
 stivitatis Paschæ obreperet. Pro more etiam
 positum erat, ut singulis annis summi
 Pontifices annuntiarent Ecclesiis, quo
 die festum Paschatis foret celebrandum.
 Tum cura Episcoporum in suis respecti-
 ve Diocesis Diaconus inter solemnia
 Nativitatis vel Epiphaniæ Domini annun-
 tiabat tali vel tali die festum Paschatis
 celebrandum esse.

Tertia ratio: Illud est tenendum, quo
 abjecto, rebellis evadit Hæreticus, & uti
 talis

talibus habetur: Atqui illi omnes qui a Concilio Nicæno pertinaciter adhæserunt pro celebrando Paschæ Asiaticis, habiti sunt ut Hæretici, & Quartodecimani nuncupati sunt. Igitur festum Paschæ juxta morem Romanum celebrandum est.

Rationes convenientiæ Synodi Palæstinæ.

PRIMA ea est: Prima mundi dies fuit Dominica; adeoque Pascha die Dominica celebrandum est, cum sit propter Resurrectionem Christi prima mundi novi & inflaurati dies: "Cum ergo novissimum diem designet sabbatum, quis potest, inquit, esse primus nisi Dominicus dies."

Secunda: Primum mundi tempus fuit vernum, juxta illud Gen. 1. *Germinet terra herbam viventem, &c.* Igitur Pascha verno tempore celebrandum est.

Tertia: Mundus in Æquinoctio conditus est: Igitur & versus Æquinoctium nova mundi per redemptionem creatio contingere debet.

Quarta: Posuerunt mundum conditum fuisse in pleni-lunio, quia scriptum est Gen. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna, & posuit ea in firmamento cæli &c.* Tum definiunt festum Paschæ die Dominica celebrandum esse, eo quod multis benedictionibus illustratus sit ille dies: Namque eo die contigit expulsio tenebrarum, liberatio populi de captivitate Ægyptiaca, transitus maris rubri, mannae de cælo illapsus, potissimum vero resurrectio Christi, juxta illud Psal. 117. *Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.*

Rationes convenientiæ Constantinæ Magnæ.

ALIAS affert rationes Constantinus Magnus in sua ad Ecclesias Epistola de æstatis in Concilio Nicæno, cur die Dominico decimam quartam lunam immediate sequente Pascha per universam Ecclesiam celebrari statuerint Patres Synodici.

Primo: Quia indignum duxerunt Patres celebrari Pascha ipso tempore, quo perfidi Judæi suas detestabili deicidii scelere manus infecerunt.

Secundo: Eo quod periculum erat ne duplex Pascha, uno eodemque anno; altero vero nullum perageretur. Quia enim

luna decimaquarta Pascha celebrabant, de Æquinoctio nihil cutantes, quandoque illud peragebant uno anno post Æquinoctium, & altero anno ante Æquinoctium, quia in illud tempus luna decima quarta occurrebat.

Tertio: Quia maximum nefas est, ut in tanto, "Et tam solemnem religionis, nostræ ictu regnet dissensio: Et inde corum est, ut iisdem diebus alii jejuniis vacent, alii agitent convivia: ac post dies Paschatis, alii in festis, & animorum remissione versentur, alii præscriptis jejuniis se dedant, cum unum libertatis nostræ diem festum, hoc est sanctissimæ passionis, Salvator noster tradiderit, unamque Ecclesiam Catholicam esse voluerit; cujus quidem membra, tametsi in multa & varia loca dispersa sint, tamen uno spiritu, hoc est divina voluntate, & numero coalescunt."

His omnibus addit unanimum omnium Ecclesiarum consensum. Tum sic concludit: "Quæ cum ita se habeant, lubentes hoc decretum, tamquam donum Dei, & mandatum revera cælestis demissum amplectimini. Nam quicquid in sanctis Episcoporum Conciliis decernitur, id universum divinæ voluntati debet attribui."

Proponuntur objectiones, & solvuntur.

OBJICIES: Quod meram spectat disciplinam, ad nutum observari potest: Sed tempore celebrandi Paschatis festum solummodo spectat disciplinam. Igitur, nulla lex obligat in foro conscientie celebrandi Pascha die Dominica proxime sequente lunam decimamquartam post Æquinoctium vernum.

Respondet distinguendo majorem: Quod spectat disciplinam in genere, ad nutum observari potest, concedo: disciplinam ab ipsa Ecclesia determinatam, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Disciplina duplici modo spectari potest: primo quidem secundum se, deinde vero ut ab universali Ecclesia pro ceteris Ecclesiis particularibus determinata. Priori modo considerata potest a qualibet Ecclesia particulari variari, sic experimento comprobatur, esum ovorum quandoque tempore Quadragesimæ in certis Diocesisbus permitti, sed non indiscriminatim in omnibus. Idem dicendum de jejuniis, si qua-

quatuor temporum & Quadragesimæ jejunia excipias. Sed ut primum disciplina totam spectat Ecclesiam, & in Concilio Oecumenico determinata est, non licet citra peccatum eam infringere: cum autem Nicæna Synodus suffulta traditione sanxerit festum Paschatis Dominica proxime sequente Lunam decimamquartam post Æquinoctium vernum celebrandum esse, omnes Ecclesiæ particulares ita celebrare tenentur.

Inflabis: Atqui non constat ex traditione Paschatis festum tali tempore celebrandum esse. Ergo &c. Probatur antecedens: Asiatici luna decimaquarta quacumque die occurreret illud festum agebant, asserentes se accepisse ab Apostolis, maxime a sancto Ioanne Ecclesiarum Asiæ fundatore, ut scribit Eusebius L. 5. Hist. cap. 23. illud sic celebrare. Ergo &c.

Respondeo, negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Asiatici laudabant traditionem late sumptam pro suo servando more, quæque consuetudo appellabatur, concedo: traditionem stricte sumptam, & Apostolorum lege firmatam, nego. Traditio late sumpta, nihil aliud est præter aliquam consuetudinem; stricte vero usurpata habet canonem seu legem, quæ ab Apostolis emanavit, sibi annexam. Utrumque distinguit Eusebius L. 5. Hist. cap. 22. his verbis: "Quoniam vero illis temporibus de festo Paschatis in honorem Servatoris observando, non exigua propterea concitata erat controversia, quod omnes Ecclesiæ antiqua quadam traditione adductæ censabant decimaquarta die lunæ festum illud celebrandum; & omnino eo die, in quemcumque hebdomadæ diem forte incideret, jejunii finem statuendum: Et quod non in more positum esset, ceteris Ecclesiis per universum terrarum orbem dispersis, quæ consuetudinem ex Apostolica Traditione ad hoc usque tempus continuatam tenebant, istum modum observare: Idcirco Concilia, & conventus Episcoporum in unum cogebantur: & omnes una sententia decretum Ecclesiasticum, nempe ut non alio die aliquando, quam Dominico Mysterium Domini Resurrectionis a mortuis celebraretur, & ut in hoc solo jejuniorum, quæ circiter circa Pascha fieri solent, finem faceremus, per litteras ad omnes Ecclesias scriptas ratum faciebant."

Inflab: In constitutionibus Apostolorum hæc habentur: "Vos temporum rationes ne subducite, sed eo tempore celebrate, quo Fratres vestri, qui ex circumcissione prodierunt: cum iis itaque Pascha peragite." Igitur ex traditione vera mos Asiaticorum procedebat, cum ex constitutionibus Apostolorum, adeoque ex lege ab eis sancita hoc ita fuerat statutum.

Respondeo distinguendo: Celebrate Pascha eo tempore quo Fratres vestri, qui ex circumcissione venerunt, scilicet ad fidem conversi, illud festum celebrant, concedo: quo Fratres vestri judaizantes, nego. Judæi ad fidem conversi sicut Romani celebrabant rite festum Paschatis, hinc jure merito proponuntur pro exemplo. Quod autem hic sit sensus constitutionis, patet ex eo ipso Epiphanio interprete, qui observat eandem constitutionem velle, ut Christiani luceant dum Judæi epulantur: Igitur Christiani lucebant eo ipso tempore quo Judæi epulabantur, scilicet luna decimaquarta primi mensis; jejunii autem tunc vacabant Christiani ex Epiphanio; quare, quia nondum erat Quadragesimæ tempus expletum, & expectabant diem Dominicam ut Pascha solemniter ritu celebrarent.

Sic loquitur de hoc momento Epiphanius Hær. 70. dicens, non ait constitutio: "Quo tempore Fratres vestri, qui in circumcissione sunt, sed qui ex circumcissione prodierunt." Deinde in iisdem constitutionibus illud extat præceptum: "Dum epulantur illi Judæi, vos jejunantes pro illis luce, quoniam festo illo die Christum in crucem sustulerunt, cumque illi lugentes azymis, & lactucis aggressibus velentur, vos epulamini."

Auctor Constitutionum clare admodum suam aperit mentem, ita ut etiam luculentas afferat rationes, cur Pascha celebrandum sit Dominica immediate sequente lunam decimaquartam primi mensis post Æquinoctium vernum. Lib. 6. Const. c. 16. ubi sic habetur: "Oportet ergo fratres, ut qui pretioso Christi sanguine redempti estis, dies festos Paschæ accurate, & omni diligentia post Æquinoctium celebretis; ut neque unius passionis bis per annum memoriam renovetis, sed potius semel quotannis, memoriam mortui item semel celebretis: neque amplius, cum Judæis tempus celebrandi Pascha obler-

„ observetis, nulla enim nobis nunc cum
 „ eis communitas est : falluntur namque
 „ in ipso calculo, & ratiocinatione, quam
 „ existimant se absolvere, ut ex omni
 „ parte a veritate abstracti sint : vos vero
 „ observate diligenter conversionem
 „ verni Æquinoctii, quæ incidit in vi-
 „ gesimum secundum diem mensis duode-
 „ cimi, qui appellatur Distros, & notate
 „ usque ad vigesimam primam lunam, ne
 „ in aliam hebdomadam incidat luna quar-
 „ ta decima, & per errorem bis unoquo-
 „ que anno Pascha agitemus, aut diem
 „ Resurrectionis Domini nostri Jesu Chri-
 „ sti alio die, præterquam Dominico tan-
 „ tum, celebremus.

„ *Repones : Si ex traditione profluere ce-*
 „ *lebrandi Pascha mos Romanus, certe ali-*
 „ *qua lex ab Apostolis, maxime a B. Petro*
 „ *lata fuisset pro isto festo celebrando Do-*
 „ *minica proxime sequente lunam decimam-*
 „ *quartam primi mensis : Atqui nulla us-*
 „ *quam apparuit, sed solum quædam con-*
 „ *suetudo, quæ diversa in diversis Ecclesiis*
 „ *obrepit. Et probatur ex Socrate, qui l.*
 „ *5. Hist. Eccl. cap. 21. sic scribit : " Mihi*
 „ *quidem certe videtur, sicut aliæ res*
 „ *multæ in locis quibuscumque ex more quod-*
 „ *dam introducæ fuerunt, ita festum Pa-*
 „ *schatis, ex quadam consuetudine, apud*
 „ *singulos populos observationem priva-*
 „ *tam habuisse. " Rursus ibidem allata*
 „ *consuetudine Romanorum, tum & Asia-*
 „ *ticorum, subdit : " Verum nemo istorum*
 „ *omnium, testimonium de his rebus scri-*
 „ *ptis proditum proferre potest. "*

„ *Respondeo distinguendo minorem : Nulla*
 „ *fuit lex scripta, concedo : nulla vivæ*
 „ *vocis oraculo data, nego. Traditio du-*
 „ *plex distinguitur : una non scripta, sed*
 „ *ab ore Legislatoris emanata : altera vero*
 „ *scriptis mandata. Priori modo S. Paulus*
 „ *1. Cor. 11. testatur dogma de realitate*
 „ *corp. Ch. se accepisse ab ipso Christo :*
 „ *Ego enim, inquit, accepi a Domino quod*
 „ *et tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus*
 „ *in qua nocte tradebatur, accepit panem &c.*
 „ *Quidni igitur isto modo Discipuli S. Petri*
 „ *accepissent ab eo Pascha Dominica lauda-*
 „ *ta celebrandum, quæ lex vivæ vocis ora-*
 „ *culo data, ad sanctos Anicetum & Visito-*
 „ *rem I. abique negotio transmitti potuit,*
 „ *quippe qui immediate post Apostolorum*
 „ *Discipulos floruerint?*

„ *Ad auctoritatem Socratis distinguo : Et*
 „ *ibi nulla pro hoc momento fides adhi-*
 „ *benda est, concedo : & aliqua illi debe-*

„ *tur, nego. Socrates adhærebat Novatia-*
 „ *nis, qui vel ipso teste, ibidem cap. 22.*
 „ *errabant circa tempus quo celebrandum*
 „ *erat Paschatis festum : " Novatiani, ait,*
 „ *propter festum Paschatis divisi fuerunt,*
 „ *atque adeo de hac re non una est so-*
 „ *lum inter illos divisio, nam in variis*
 „ *Provinciis, non modo de mense in quo*
 „ *illud festum celebrari debet, sed et-*
 „ *iam de diebus septimanæ illius, in*
 „ *qua celebratur, & de aliis rebus non*
 „ *magni momenti differentes, partim*
 „ *ab seipsis segregantur, partim cohæ-*
 „ *rescunt.*

„ *Solvitur obiectio facta a Protestantibus Ger-*
 „ *maniæ circa Pascha die 16. mensis Apri-*
 „ *lis anno 1724. celebratum.*

„ **OBJICIUNT :** Ubi non sunt conven-
 „ *ientia testimonia, nihil possibile est ha-*
 „ *bere : nihil determinari potest : atqui de*
 „ *tempore celebrandi festum Paschatis die*
 „ *Dominica proxime sequente lunam decimam-*
 „ *quartam post Æquinoctium vernum,*
 „ *non sunt convenientia testimonia, nec*
 „ *ea possibile est adunari : Et probatur.*
 „ *Idem esio iudicium de ceteris, aut præ-*
 „ *teritis, aut futuris temporibus ac de an-*
 „ *no 1724. Atqui non constat isto anno*
 „ *Pascha celebratum fuisse die Dominica*
 „ *laudata. Ergo &c. Probatur minor : Ec-*
 „ *clesia Romana juxta Calendarium Gre-*
 „ *gorianum festum Paschatis celebravit 16.*
 „ *Aprilis. Protestantes eruditi pro hoc mo-*
 „ *mento Ratisbonæ adunati, & disputan-*
 „ *tes, contenderunt festum debuisse die no-*
 „ *na ejusdem mensis juxta Concilium I.*
 „ *Nicænum, & calculum astronomicum ce-*
 „ *lebrari, quod & confirmant auctoritate*
 „ *D. Rolten Norimbergæ Mathematici,*
 „ *qui primus adinventit, & propugnavit,*
 „ *plenilunium verum post Æquinoctium*
 „ *vernum ann. 1724. contigisse octavo A-*
 „ *prilis die, hora quarta pomeridiana 34.*
 „ *momentis (gallice minutes) 25. secun-*
 „ *dis, ex quo conclusit Pascha isto anno*
 „ *die 9. Aprilis celebrandum esse, quippe*
 „ *quæ foret Dominica proxime, & imme-*
 „ *diatè sequens lunam decimam quartam*
 „ *primi mensis post Æquinoctium vernum.*
 „ *Ergo &c.*

„ *Respondeo primo, R. P. Iosephum Falck*
 „ *Societatis Iesu Alumnium, & Theolo-*
 „ *gum Emeritum, difficultatibus fecisse sa-*
 „ *tis, ut habetur in Diario Trevolicii*
 „ *an.*

an. 1723. cui per omnia in hoc adhæremus.

Respondeo secundo, Ecclesiam Romanam in hoc Cyclum Gregorianum fuisse secutam, cujus determinationes ita fixas esse, ad hæc usque tempora Doctissimorum opera & labore curavit, ut vel ipsi Angli, tametsi ab Ecclesia Romana in fide divulsi, tribus abhinc circiter annis, ut legere est in Diario Nuntiorum Europæ, testati sint, se in hoc pro festo Paschatis celebrando Ecclesiæ Romanæ vestigiis insistere. Revera quidem, cyclus ille numeris omnibus absolutus apparet juxta eruditissimum Regiam Scientiarum Galliæ Academiam, & de Cyclo illo in suis historicis memorialibus anni 1724. istud protulit judicium: de æquatione Gregoriana sermonem influentem. Ex gallico-latine sic redditur: "Aliquid ultra in Cyclo Gregoriano assilget. Ista æquatio felix, non secus ac facilis, simul & iustissima est. Et Dominus Cassini comperit, illam, motus, seu lunæ loca, ea accurata observantia, quæ in peritissimorum tabulis inest, ultra spem determinare cyclum pro usu civili, vel etiam Ecclesiastico destinatum, a quo rigorosa præcisiō non expostulatur. Quin immo posse habere præcisionem quæ inest tabulis astronOMICIS eo compositis sine, ut pederentim, cælestes istorum motus, ne uno quidem prætermisso, sequamur. Subjungunt vero Scriptores Academi: Dominus Cassini tabulas omnium celeberrimas quas pro luna habemus, ad invicem comparando, æquationem Gregorianam, medium esse inter illas ostendit, & consequenter nedum habere omnem perfectionem respective ad usum Ecclesiasticum, verum etiam in usu astronomico maxime arithmetico, vel ipsis tabulis antependendam esse, cum istæ non sint accuratiores, & calculos tum longiores, tum etiam difficiliore expostulent."

Respondeo tertio in forma, negando minorem; Ad primam probationem negotique minorem. Ad ulteriorem probationem dico, Astronomos Protestantes plurimum in hoc allucinari propter multa. Primo quidem falsum est D. Rosten priorem fuisse qui pleni-lunium anni 1724. post æquinoctium vernum 8. Aprilis hora 4. pomeridiana: 34. instantibus seu minutis, 25. secundis contingendum fore annuo-

taverit, cum Clavius in sua de festis mobilibus tabula centum circiter abhinc annis, eo ipso die, scilicet 8. Aprilis, hora prima pomeridiana eventurum jamjam determinasset.

Igitur Clavius qui primus præoccupavit difficultatem, quique in Kalendarii reformationem infudavit, & post ipsum Guldin, seu Guldinus, sicut & Petavius sic eam solvunt, dicendo verum pleni-lunium non esse Paschatis terminum, bene vero lunam decimam quartam, diem quidem quo vix unquam pleni-lunium contingit, namque juxta legem, ut habetur Exodi 12. Pascha celebrandum erat luna decimaquarta primi mensis ad vespem, versus æquinoctium vernum; ne autem Christiani judaizarent; Ecclesia elegit diem Dominicam immediate sequentem lunam decimam-quartam post æquinoctium vernum pro termino Paschalis, juxta illa Concilii verba: "Concorditer Pascha celebrent una eademque die, quæ Dominus resurrectionis, xit a mortuis, quæ quartam decimam, lunam primi mensis sequitur." Sancti.

Instant: Secluso calculo astronomico, impossibile est festum Paschale Dominica immediate sequente lunam decimaquartam post æquinoctium vernum celebrare, modo enim luna decimaquarta anteibit æquinoctium vernum, modo etiam concomitabitur, sed requiritur quod subsequatur ad æquinoctium, quod quidem sine calculo astronomico fieri non potest: Igitur, omisso Cyclo Gregoriano, standum est calculo astronomico.

Respondeo primo, Theologos Lutheranos incassum arguere Ecclesiam Romanam, eo quod æquinoctium vernum determinaverit in 21. Martii respective ad Paschatis festum, quandoquidem si vel ipsi ad proportionem arithmetica attendant, vix unquam utique adamussim propter computationes momentorum quæ in secunda instantia subdividuntur, ista verò in ulteriora media, ad tempus arithmetici determinandum pertingere poterunt.

Respondeo secundo, Ecclesiam, omisso cyclo astronomico, eoque arithmetico, & nimis scrupuloso, stare cyclo lunari geometrico; hinc non sine fundamento determinasse æquinoctium vernum die 21. Martii, tametsi fieri possit istud æquinoctium uno aut altero die a vigesimo primo Martii contingere; cum enim festum

Paschatis debeat incidere in Dominicam proxime sequentem lunam decimamquartam post æquinoctium vernum, de facto experientia comprobatum est, sic semper juxta cyclum lunarem contingere. Nec mirum si isto cyclo adhzreat Ecclesia, quandoquidem vel ipsum Concilium Nicænum, prætermisso cyclo astronomico, celebrem 19. annorum cyclum lunarem suo munivit calculo his verbis: "Cyclum decem novennalem propter 14. lunas paschales Nicæna Synodus instituit. „Ait Beda de Rat. temp. c. 11. Favent quoque ista D. Ambrosii verba a Centuriatoribus Magdeburgensibus laudata cent. 4. cap. 6. de festis: "Non mediocris esse sapientie diem celebritatis definire Paschalis, & Scriptura divina nos instruit, & traditio Majorum, qui convenientes ad Synodum Nicænam inter illa fidei, ut vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata, congregatis peritissimis calculandi, decem & novem annorum colligere rationem, ex quo exemplum in annos reliquos gignetur. „

Neque vero desunt rationes pro cyclo lunari in hac materia observando: Primo quidem Ecclesia regulam claram ab omnibus, & singulis abique negotio capiendam accipere æquum duxit; maxime cum celebratio Paschatis omnes spectet Christianos. II. Ut omnes, seclusis disputationibus in hac festivitate celebranda concordarent. III. Ne in conficiendis juxta cyclum astronomicum calculis, supra modum dedudarent Ecclesiastici Magistri, & inde schismata propter difficultatem molem superandam orirentur, cum vix duo Astronomi in calculando secundum Astronomiæ artem conveniant, vel etiam arithmetice concordare queant.

Ne mireris igitur, Lector benevole, si Ecclesia pro determinando Paschatis die, adhzreat cyclo lunari; in hoc enim doctissimum nationum sæcatur vestigia. Et vero Judæi ne quidem pro celebranda Paschatis festivitate, juxta Dei legem, calculo astronomico se alligari cogitavere. Mens civilis apud eos non nisi triginta, aut novem supra viginti dies complectebatur. Romani cyclum solare & cyclum indictionum habebant, Meton apud Græcos cyclum lunarem novemdecim annorum primus invenit. Egyptii tamen in astronomica scientia admodum periti; attamen intra 365. dies concludebant quemlibet annum,

quem in duodecim menses subdividebant, mensem vero in 30. dies, debitam temporum rationem habere rati, si absoluta quadam cycli revolutione, quinque postea anno adicerent dies. Per hæc pro isto momento Egyptiis inhærere non dubitabant: Ab his quoque non recedebant Æthiopes, & vix aliquid inter illos erat discriminis, nisi quod anno bissextili, non quinque, sed sex dies adderent. Quinimmo Turcæ & Arabes, prætermisso calculo astronomico, utuntur, triginta annorum cyclo. Quid plura adjiciam? Concilium Nicænum omnes in Astronomiæ scientia peritissimos, maxime Episcopos Alexandrinos, ceterosque Egyptios pro calculo lunari computando, & ordinando selegit. *Congregatis peritissimis calculandi*, ait Ambrosius. Nec desunt qui affirmant, ut Coslridus, cyclum 19. annorum longe ante Concilium Nicæni tempora, & vel ab ipso Apostolorum ævo, fuisse in usu. Igitur non sine fundamento Ecclesia Romana ad determinandum festi Paschatis celebrandi diem, utitur Cyclo Gregoriano.

Tandem pro plena rei elucidatione, & solutione, R. P. Rebeque Societatis Jesu Theologus in suis notis mensis Decembris ann. 1722. & Maji 1723. in Diario Trevoltii appolitis, difficultates circa calculum lunæ paschalis, sicut subtiliter, sic & clare explanat, & solvit. In primis vero in notis mensis Martii an. 1724. ubi clare admodum demonstrat versari in errore eos, qui festum Paschatis luna Martii currente semper celebrandum autumant, quandoquidem ann. 1734. futuro Pascha die 25. Aprilis continget, adeoque luna paschalis, tunc 5. Aprilis inchoabitur, nec inflans quidem mensis Martii occupabit.

Pro certo habetur, Christianorum Pascha, nec ante diem 22. Martii, nec ultra 25. Aprilis contingere. Neque vero minus constat juxta observationes R. P. Rebeque, festum Paschatis luna mensis Martii currente, nusquam celebrari, cum lunatio seu luna mensi in quo finem habet tribuatur. Jam vero supposito, sicut de facto novemdecim annis absolutis, adveniet, primum mensis Martii diem, lunæ utique primum evadere, ista luna metam die 30. Martii obtinebit, & consequenter luna ejusdem Martii dicenda erit, sed non inde luna paschalis futura, & nuncupanda, ea potissimum ratione, quod dies decimaquarta lunæ istius mensis Martii præbit æquinoctium vernum, quod solum cum die vigesima prima Martii coincidit.

Igi-

Igitur decimaquarta luna paschalis, vel post æquinoctium, vel ipso æquinoctii die occurrit, cum Dominica proxime sequente Pascha juxta Concilii I. Nicæni definitionem celebrandum est, si tamen ipsa dies Dominica occurrat ipso æquinoctii die, Paschatis festum in Dominicam sequentem transferendum est. Et hæc adest fundamentalis ratio, quod Pascha secundum Ecclesiæ legem non nisi post æquinoctium ver-

num celebrandum sit, Diario Histor. Vi-rodunenii ann. 1724.

Quia vero tabulæ Breviarii ut plurimum non se extendunt usque ad annum 1724. ut compertum habemus; unam hic ab anno 1700. usque ad annum 1900. texere juvat, ne lector anceps maneat in posterum circa diem festi Paschatis celebrandi luna decimaquarta primi mensis post æquinoctium vernum.

Tabula Epactarum respondentium aureis numeris ab anno 1700. inclusive usque ad annum 1900. exclusive.

Numerus aureus.	10	11	12	13	14	15	16	17
Epactæ.	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI
Numerus aureus.	18	19	1	2	3	4	5	6
Epactæ.	VII	XVIII	•	XI	XXII	III	XIV	XXV
Numerus aureus.	7	8	9					
Epactæ.	VI	XVII	XXVIII					

Si quis tamen adhuc contingeret ambi-gendi locus, Lector consulat rubricas Bre-viarii Romani pro hoc tempore occurren-tes.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Festum Paschæ celebrandum est Dominica die proxime sequente lunam decimaquartam primi mensis.

PRIMO: Sic habemus ex Traditione Apostolica, ut asserit Victor I. summus Pontifex.

Secundo Ita definit Concilium I. gene-rale, ut testatur S. Athanasius Episc. de Synodo Arimini & Seleucie.

Tertio Quia obnitentes habiti sunt ab Ecclesia ut Hæretici, & Quartodecimani nuncupati sunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EPLICATIONUM.

PRIMO. Solemnitas paschalis discipli-nam quidem spectat, sed universalem, & ab Ecclesia præfixam, hinc citra pecca-tum eam infringere non licitum est.

Secundo Frustra Asiatici SS. Pontificum & Conciliorum decreta temerantes lauda-bant pro sua opinione defendenda tradi-tionem, cum ea nonnisi consuetudinem emendicam spiraret.

Tertio: Neque vero quidquam proficiunt Quartodecimani laudantes Constituciones Apostolicas, quibus injungitur cele-brari festum Paschatis ut Judæi celebrant namque eo loci sermo est de Judæis ad fidem Christi conversis, qui adherentes B. Petro totius Ecclesiæ capiti, sicut ipse constituerat, sic & solemnitatem cele-brant.

PUNCTUM TERTIUM.

Num Victor primus Papa abstineret ab Asiaticis?

GRAVIS controversia fuit inter Visi-orem I. & Asiæ Episcopos circa diem Pa-schatis celebrandam, illo volente ut Do-minica proxime sequente lunam decima-quartam post æquinoctium vernum, istis vero luna decimaquarta, in quacumque die occurreret, semper Festivitatem cele-brantibus. Hinc queritur num anathe-ma in eos propter hoc intorserit, vel non? Pro cujus resolutione sit

CONCLUSIO.

Victor I. inter minas hæsit, & in Asiaticis censura non animadvertit.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, auctoritate.

FIRMILIANUS verbis expressis asserit Victorem cum Asiaticis pacem conservasse: namque Epist. ad S. Cyprianum primo refert inter Romanos & Asiaticos de festo Paschatis congressus; tum subdit, "Nec tamen propter hoc ab Ecclesia-Catholica pace atque unitate aliquando difcessum est."

Eusebius L. 5. Hist. cap. 24. ait S. Irenæum scripsisse ad Victorem I. quatenus pacem cum Ecclesiis servare dignaretur, proponens exempla sanctorum Pontificum Aniceti, Pii, Higyni, Telephori, Sixti, qui quidem ante ipsum Asiaticos non semel adhortati fuerant, ut morem Romanum in celebrando Paschate imitarentur, a quibus tamen etiam obnitentibus non abstinerunt: "Irenæus autem pulchre respondens, tum moribus quibus se pacis auctorem vere declarabat, ejusmodi pro pace & concordia Ecclesiarum & hortatus est, & magnopere flagitavit. Quæ vox flagitavit designat, Victorem tandem aliquando Irenæi precibus cessisse. Hoc ipsum dicit Nicephorus L. 4. Hist. Eccl. cap. 38. "Irenæus erat, ut quidem ex eo scripto, quod Gallicarum Ecclesiarum, quas regabat, nomine ad Victorem dedit, apparet. Adstruit quippe & ipse, debere quidem omnino Dominica die Pascha peragi: Nequaquam tamen Victor permittebat, ut tantam Ecclesiarum multitudinem ab Ecclesiastica unitate seceget."

III. S. Hieronymus expressius loquitur in catalogo Script. Ecclesiast. cap. 46. "Victor, inquit, multos Africæ & Orientis Episcopos, qui quattodecima luna cum Judæis Pascha celebrabant, damnandos crediderat, in qua sententia ii, qui discrepabant ab aliis, Victori non dederunt manus."

Secundo, ratione.

PRIMA sic proponitur: Omnes Historici ultro conveniunt Irenæum efflagitasse

se a Victore I. pro Asiaticis pacem, nec tamen quicumque scribit illum in eos de facto intorsisse anathema. Igitur Victor non abstulit ab eis.

Secunda: Latum est discrimen inter excommunicationem comminatoriam, & latam: Ex Historiis sacris Victor putaverat ab Asiaticis abstinentum, sed hæc inter minas liquet, cum non sit probabile restitisse Irenæo affligenti pro Quartodecimanis pacem, nec legitur de facto Victorem ab eis abstulisse. Ergo &c.

Tertia: Omnes concedunt controversiam non nisi in Concilio Nicæno ad metam fuisse perductam. Igitur Victor, anathemate non animadverterat in Asiaticos, sin minus, causa finita fuisset, sicut Augustinus Serm. 2. de verbis Apostoli de causa Pelagianorum dicit, ut primum Innocentius I. & Zosymus pronuntiaverunt, & pronuntiando illos Hæreticos proscriperunt. Venerunt, decreta, inquit, causa finita est.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES: Nicolaus I. Epist. 9. ad Michaellem Græcorum Imperatorem data, expressis verbis asserit Victorem abstulisse ab Asiaticis. Ergo &c. Ecce verba: "Deinde cum Asiani omnes inter ceteros, Evangelista Ioanne Auctore, quarta decima luna cum Judæis putarent Pascha celebrandum; hos Præsul meritis & nomine Victor Communionem Collegii separavit."

Respondeo distinguendo: Nicolaus I. dixit suspicative Victorem abstulisse ab Asiaticis, concedo: assertive, subdistinguo; errore facti deceptus, concedo: secus, nego. Nicolaus propter rumores & magnam inter Victorem I. & Asiaticos, excommunicationem interminatam, quasi latam habuit, sed non est credibile Pontificem, alias doctissimum ignorasse, quod Scriptores omni exceptione majores de hoc momento memoriz tradiderunt, videlicet Victorem inter minas hæsisse.

Instabis: Atqui Nicolaus de excommunicatione lata intellexit. Ergo &c. Locutus est juxta Patres & Scriptores Græcos, quibus pro hoc capite fides adhibenda est: Sed Patres Græci existimant Victorem I. anathema in Asiaticos de facto intorsisse.

Er-

Ergo &c. Probatur minor. Instar omnium sit Epiphanius, qui Hær. 70. sic effatur: "Nec illud eruditus hominibus ignotum est, quam sæpe diversis temporibus, de illius festi celebritate varii Ecclesiasticæ disciplinæ tumultus, ac contentiones abortæ sunt, præsertim Polycratis, ac Victoris ætate, cum Orientales ab Occidentalibus divulli, pacificas a se invicem litteras nullas acciperent, quod idem & aliis temporibus accidit." Sed ubi nullæ sunt pacificæ litteræ, nulla est Communio. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Non erant pacificæ litteræ, hoc est non amicæ propter dissidium & disputationis ferventioris congressum, concedo: propter censuram latam, ita ut foret abloluta separatio, nego. Et vero est in more positum, Patres ægre ferre filiorum inobedientiam, eoquæ amore filiali & benevolo privare, ut perterriti, ad meliorem redeant frugem. Sic se gessit Victor I. erga Asiaticos. Nec aliud innuit Epiphanius, qui non de excommunicatione lata, sed tantum comminatoria loquitur, ut vel ejus indicant verba, cum... pacificas a se invicem litteras nullas acciperent: Ubi quæso sermo est de censura lata?

Sozomenus, qui scripsit post Epiphanium, est ejus interpres, quippe qui L. 7. Hist. Eccl. cap. 19. controversiam sic explicat: "Atqui hæc quidem extiterunt, circa hoc festum diversitates. Sapientissime autem arbitror solvisse subortam olim de ea controversiam Victor tunc temporis Romæ Episcopum, & Polycarpum Smyrnensem. Etenim cum Occidentis Sacerdotes Traditionem Petri & Pauli non esse contemnendam arbitrentur, & Asiani se Joannem sequi affirmarent, decreto in commune sancito, singuli, ut consueverant, festum celebrantes, a mutua inter se communione non recesserunt."

Replicabis: Sozomenus loquitur de sancto Polycarpo, quem quidem cum Aniceto servasse pacem ultro conveniunt omnes: sed controversia est de aliis Asiaticis, a quibus Victorem abstinuisset probabilissimum est: De eis enim sic loquitur Socrates L. 5. Hist. Eccl. cap. 21. "Quod ex consuetudine potius, quam ex lege ab antiquis temporibus observari cœptum sit, rerum eventa perspicue

Boucat Theol. Tom. VII.

declarant. Plerique namque in Asia minore antiquitus decima-quarta die mensis, nulla ratione diei Sabbati habita, hoc festum observaverunt... Donec Victor Episcopus Romanus supra modum iracundia inflammatus, omnes in Asia, qui decima-quarta die mensis Pascha celebrabant, excommunicaverit."

Respondeo Sozomenum nedum de S. Polycarpo, sed & de ceteris Asiaticis sermonem instituere, ut ex ejus verbis liquet: "Cum... Asiatici se Joannem sequi affirmarent, decreto in commune sancito, scilicet in Synodo a Polycrate adunata, singuli, ut consueverant, festum celebrantes, a mutua inter se communione non recesserunt."

Ad auctoritatem Socratis dico, nullam fidem in hoc ei adhibendam esse, propter multa. I. Quia erat Novatianus; hinc ut suæ faveret sectæ, quæ morem Romanum pro tempore celebrandi Paschatis festum non sequebatur, ut exolum redderet Victorem I. scripsit quod iracundia inflammatus anathematizavit Asiaticos percussit. II. Photius Cod. 28. Bibl. ait de dogmatibus eum non bene scripsisse. "Stylus illi non admodum splendidus, sed nec in dogmatibus valde accuratus est." Cujus rei argumentum est, quod scripserit Ecclesiam Romanam Quadragesimam intra tres hebdomadas concludere, cum e contra S. Leo Magnus ipsi cœtæneus Ser. 4. totam Quadragesimam juxta institutionem Apostolicam Romæ fideliter observari testetur. Quid plura adjiciam? Ipsum non pudet Lib. 6. cap. 3. impropere sancto Joanni Chrysostomo.

Repones: Controversia cœpit inter S. Anicetum papam & S. Polycarpum; tum acrius exarlit tempore Polycratis, qui Concilium Asiaticum pro suo servando more, Romanæ consuetudini opposuit: de quo exacerbatus Victor, pacificas litteras ad Episcopos Asiæ mittere cessavit. Demum in apertum postea incendium erupit. Quid igitur erat faciendum, adhibitis jam plurimis remediis, nisi tandem pro more Ecclesiæ contumaces censuris compescere? Igitur de facto Victor I. abstinuit ab Asiaticis.

Respondeo distinguendo: Et hæc omnia unum dimittaxat probant, videlicet Victorem I. voluisse ab Asiaticis abstinere, concedo: de facto abstinuisset, nego. Primo pacificum admodum & familiare

L

fuit

fuit inter S. Polycarpum & S. Anicetum colloquium. Tum Polycrates cum suis in Synodo adunatis inualecens, & post ipsum suorum successorum cœtus, ita exacerbatum est Victor, ut eis anathema pronuntiare æquum duxerit; de quo certior factus est S. Irenæus, eum ab hac voluntate divertit. Nec mirum si hoc & fecerit, & per tempus ei fuerit licitum, cum enim non longe civitas Lugdunensis a Romana distet, & summi Pontifices non nisi maturo examine præviore definitant, absidium a multis jam annis tentatum absque negotio ediscere potuit: hinc extrema adversus rebelles parata animadversio, latis supplicibus ad Victorem litteris, centuram contra Asiaticos imminuentem averit.

Perfistes: Atqui de facto Victor in Asiaticos excommunicationis sententiam tulit. Ergo &c. Probatur subsumptum: Blasius Presbyter Quartodecimanus abjectus est, teste Eusebio Lib. 5. Hist. cap. 14. Igitur & ceteri repulsi sunt.

Respondeo distinguendo: Abiectus est Blasius propter mores depravatos, & hæresim Valentiniani cui adhærebat, concedo: præcise eo quod luna decima quarta quacunque die occurreret, Paschatis festum celebrari vellet, nego. Ita Eusebius Lib. 5. Hist. c. 14. ita Auctor supplementi ad librum Tertulliani de præscriptoribus cap. 33. dicens: "Est præterea", his omnibus etiam Blasius accedens, "qui latenter Judaïsmum vult introducere.", Theodoretus Lib. 1. hæres. fabul. c. 23. expressius loquitur: "Sed & Florinus & Blasius Presbyterorum in albo Romæ conscripti, in Valentini pestem declinarunt."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Victor I. non abstinuit ab Asiaticis.

PRIMO: Sic affirmat Firmilianus Episc. ad S. Cyprianum his verbis: "Nec tamē propter hoc ab Ecclesiæ Catholice pace atque unitate aliquando diffesum est."

Secundo: Hoc ipsum scribit Eusebius Lib. 5. Hist. cap. 24. hoc expressius Hieronymus in Catalogo Script. Eccles.

Tertio: Omnes concedunt controversiam de festo Paschatis tali vel tali tempore celebrando ad meram solum in Concilio I. generali fuisse perductam, quod

argumentum est Victorem non excommunicasse Asiaticos: alias jam quæstio fuisset terminata, cum teste S. Aug. Sermon. 1. de verbis Apostoli. causa decreto summorum Pontificum finiatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui auctores Victorem ab Asiaticis abstinuisset scripserint, hoc non nisi suspicative, vel etiam errore facti deventi dixerunt.

Secundo: Tametsi controversia ab ipso Aniceto cœperit, non inde sequitur ita crevisse, ut Victor anathemate Asiaticos de facto percussisset, sed solum censuram adversus inobedientes interminatus fuisset.

Tertio: Ulro concedimus Blasium fuisse abjectum, sed propter specialia crimina.

ARTICULUS QUARTUS.

De materia Eucharistiæ.

MATERIAM Eucharistiæ ex variis rebus seu elementis constare esse nemo Catholicus non novit: quænam sit absolute necessaria, quævero solum ad integritatem, hic discutiendum est, Unde sit

SECTIO PRIMÆ.

Num panis & vinum simul sint materia essentialis Eucharistiæ?

CONCLUSIO.

Panis & vinum sunt materia necessaria divinæ Eucharistiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, Ex Scriptura sacra. Matth. 26. habetur: *Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: *Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam.*

vobiscum novum in regno Patris mei. Idem habetur Marci 14. idem Lucæ 22. idem 1. Cor. 11. Unde sic proceditur: Evangelistæ panem & vinum commemorant. Igitur cum Eucharistiæ materia sit a Christo in pane & vino determinata, utrumque est ejus materia necessaria & essentialis.

Secundo, Concinit Traditio: ita habetur in Concilio III. Carthaginensi can. 4. in Florentino ubi de instructione Armenorum; & hoc de fide determinatum est in Tridentino c. 3. & Sess. 13. can. 2. ubi definit corpus & sanguinem Christi, transacta consecratione, remanere sub speciebus panis & vini, quæ sunt hujus Sacramenti materia. Hinc cap. 4. dicit panem in corpus, vinum vero in sanguinem converti. Ita expresse ejusdem Concilii Catechismus part. 2. n. 11.

Tertio, ex sancto Thoma, qui hic qu. 74. art. 1. quadruplici ratione nostram probat conclusionem. Primam ab usu humano repetit, quæ in hac forma proponitur. Eucharistia est convivium, seu cœna: Sed homines solent panem & vinum in cœna apponere. Ergo &c. "Panis & vinum quibus communis homines reficiuntur, assumuntur in hoc Sacramento ad usum spiritualis manducationis." Alteram ex passione Christi, cujus hoc Sacramentum est memoriale, desumit; quia vero in ea corpus ab anima separatum est ad tempus, sic & panis separatim a vino sumitur: hinc ista materia Eucharistiæ eatenus optime convenit, quatenus significat mortem Domini. "Secundo, ait D. Thomas, quantum ad passionem Christi, in qua sanguis est a corpore separatus. Ideo in hoc Sacramento quod est memoriale Dominicæ passionis, seorsum sumitur panis, ut sacramentum corporis, & vinum ut Sacramentum sanguinis." Tertiam hujus materię convenientiam eruit ex uno Eucharistiæ effectu, qui situs est in eo quod istud Sacramentum valeat ad salutem corporis & animæ; illi autem prodest panis, illi vero vinum lactificans cor hominis. Pergit S. Doctor: "Tertio quantum ad effectum, consideratum in unoquoque summentium: quia ut Ambrosius dicit super Epistolam ad Cor. hoc Sacramentum valet ad tuitionem animæ & corporis: & ideo corpus Christi sub specie panis pro salute corporis; sanguis vero sub

specie vini pro salute animæ offertur: sicut dicitur Levit. 17. quod anima carnis in sanguine est. "Demum Eucharistia alterum habet effectum, qui est omnes Fideles ad invicem unire: sed hanc unitatem apprine designat panis, apprine & vinum. Igitur utrumque est materia sacre Eucharistiæ conveniens. "Quarto, inquit D. Thomas, quantum ad effectum respectu totius Ecclesiæ, quæ constituitur ex diversis Fidelibus, sicut panis conficitur ex diversis granis, & vinum fluit ex diversis uvis, ut dicit Glossa super illud 1. ad Cor. 10. "Multi unum corpus sumus."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIENS: Sacramentum Eucharistiæ est passionis Domini memoriale: Sed passio Christi melius significatur per victimas, ut contingebat in lege veteri, quam per panem & vinum. Igitur panis & vinum non sunt materia conveniens pro Eucharistia consicienda.

Respondeo distinguendo: Est passionis memoriale quantum ad significationem extrinsecam, concedo quantum ad se, subdistinguo; secundario, & relative ad finem a Christo intentum, concedo: primario & ex ratione intrinseca, nego. Eucharistia dupliciter spectari potest, videlicet secundum se, & per ordinem ad aliquem finem ei affixum. Priori modo est Sacramentum per modum cibi & convivii spiritualis, & sub hoc respectu non aliam præter panem & vinum exigit materiam, cum utrumque alimentum sit apud omnes cibis communis & usualis. Posteriori modo est memoriale passionis, quæ etiam designatur per hoc quod panis & vinum separatim sumantur. Solutio est D. Thomæ hic q. 74. art. 1. ad 1. Dicendum, inquit, quod licet carnes animalium occisorum expressus repræsentent Christi passionem, tamen minus competunt ad communem usum hujus Sacramenti, & ad Ecclesiasticam unitatem significandam.

Instabis: Sacramentum Eucharistiæ est ubique celebrandum: Sed in quibusdam regionibus deest panis, in quibusdam aliis vinum. Igitur non convenienter pro materia Eucharistiæ assignantur panis & vinum.

Respondet S. Thomas ad hanc difficultatem ibidem ad 2. his verbis: "Dicendum, dum,

„dum, quod licet non in omnibus ter-
 „ris nascatur triticum vel vinum, ta-
 „men de facili ad omnes terras deferri
 „potest, quantum sufficit ad usum hujus
 „Sacramenti: nec propter defectum al-
 „terius est unum tantum sine altero con-
 „secrandum, quia non esset perfectum
 „Sacramentum.”

Inssites: Eucharistia instituta est ad spi-
 ritualiorem refectionem omnium Fidelium:
 Sed quidam abhorrent a vino, quidam
 etiam, ut ægroti, absque vitæ discrimi-
 ne illud fumere non possunt. Ergo &c.
 S. Thomas ibidem ad 3. huic objectioni
 facit satis. “Ad tertium dicendum,
 „quod vinum in modica quantitate sum-
 „ptum non potest multum ægrotanti
 „nocere: & tamen si nocumentum ti-
 „meatur, non est necesse quod omnes
 „accipientes corpus Christi, etiam acci-
 „piant sanguinem.”

Replicabis: Hostia quondam ex oblatio-
 nibus Fidelium consecrabatur; sic habetur
 in Ordine Romano sæculo VII. con-
 scripto: sed nedum panis & vinum,
 verum etiam oleum, mel & similia of-
 ferebantur. Igitur præter panem & vi-
 num, alia Eucharistiæ materia assignan-
 da est.

Respondeo distinguendo minorem: Quæ-
 dam alia offerebantur ad usum Ecclesiæ
 & Sacerdotum, concedo: pro consecra-
 tione Eucharistiæ, nego. Habetur quidem
 in Ordine Romano laudato, quod Ar-
 chidiaconus pro consecratione Eucharistiæ
 oblatas a Fidelibus panes Sacerdoti præ-
 sentaret, sed non aliud: immo id mu-
 neris illi incumberebat, ut seligeret solum
 de pane & vino oblati id quod conve-
 niret. Ita definitum legitur can. 3. Apo-
 stol. juxta versionem Dionysii Exigui. “Si
 „quis Episcopus aut Presbyter, præter
 „ordinationem Domini, alia quædam in
 „sacrificio offerat super altare, id est,
 „aut mel, aut lac, aut pro vino cice-
 „ram, aut confecta quædam, aut vola-
 „tilia, aut animalia aliqua, aut legumi-
 „na, contra constitutionem Domini fa-
 „ciens, congruo tempore deponatur.”
 Can. 4. explicatur rerum a Fidelibus obla-
 tarum usus. “Offerre non liceat aliquid
 „ad altare præter novas spicas, & uvas,
 „& oleum ad luminaria, & thymiamam,
 „id est, incensum, tempore quo sancta
 „celebratur oblatio.” Ceterum nunc
 etiam in multis Diocesisibus panis & vi-
 num offeruntur tempore Missæ, maxime

cum pro defunctis sacrificium offertur:
 sed hæc cedunt in usum Sacerdotis cele-
 brantis, & ante istam oblationem jam ob-
 latio panis & vini consecrandi facta est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Panis & vinum sunt Eucharistiæ
 materia.*

PRIMO: Hoc constat ex ipso Chri-
 sto, qui testibus Evangelistis, panem &
 vinum ad Eucharistiam conficiendam ac-
 cepit.

Secundo: Hoc & conelamat Traditio,
 & ita definitum est in Concilio Tridenti-
 no Sess. 13. c. 2. 3. & 4.

Tertio: Vel ipsa ratio elevata hoc sub-
 indigitat: cum enim hoc Sacramentum
 institutum sit per modum convivii omni-
 bus præstendi, conveniens erat ut in
 materia apud omnes communi & usuali
 fieret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tamen si sacrificia animalium
 melius explicant Christi passionem; quia
 tamen Eucharistiæ sacramentum in se
 spectatum est convivium, magis convenit
 illud habere panem & vinum pro mate-
 ria, cum expressius panis & vinum desi-
 gnent spirituales refectionem.

Secundo: Panis quidem & vinum quan-
 doque in certis regionibus non nascuntur,
 sed absque magno negotio illuc asportari
 queunt.

Tertio: Dato & non concessio quod ex
 oblationibus Fidelium quædam ad sacri-
 ficium celebrandum assumerentur, non
 tamen aliud præter panem selectum &
 optimum: cetera vero cedebant in usum
 Ministrorum.

SECTIO SECUNDA.

*De qualitate panis, & quantitate
 consecranda.*

Non una est circa qualitatem materiæ
 assignatæ difficultas: quocirca ad majorem
 claritatem cuncta sunt in particulari
 enucleanda. Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Utrum panis debeat esse triticeus?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatum rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille solus panis pro Eucharistia conficiendus assumendus est, quem vel ipse Christus assumpsit: cum enim illius Sacramenti materia ab Auctore determinata sit in individuo, non licet aliquid in eo immutare. Atqui Christus consecravit in pane triticeo: Et probatur ex D. Thoma, qui hic q. 74. art. 3. ait illum panem majorem præ ceteris panibus habere convenientiam cum Christo, qui præfens est in hoc Sacramento. "In hoc Sacramento, ait, continetur Christus, qui se grano frumenti comparat Ioan. 12. dicens: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manducet.*" Alteram subiicit rationem, quia Christus perfectissimam pro Sacramentis conficiendis assumpsit materiam, quæque apud omnes foret & communis & usualis: his autem dotibus panem triticeum donari asserit sanctus Doctor ibidem in corpore articuli his verbis: "Dicendum, quod sicut dictum est, ad usum Sacramentorum assumitur talis materia, quæ communius apud homines in talem usum venit. Inter autem alios panes, communius homines utuntur pane triticeo: nam alii panes videntur esse introducti in hujus panis defectum. Et ideo Christus creditur in hujus panis specie hoc Sacramentum instituisse: quod etiam panis magis confortat hominem, & ita convenientius significat effectum hujus Sacramenti: & ideo propria materia hujus Sacramenti est panis triticeus."

Alteræ hæc est: Quod Concilia determinant, debet pro materia Eucharistiæ assumi. Atqui Concilia determinant pro materia Eucharistiæ panem triticeum: & probatur. Florentinum Sess. ultima in Decreto unionis sic habet: *Definimus in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici.* Succinit Catechismus Romanus p. 3. n. 12. "Cum autem, ait, varia sint panis genera, vel quia materia differunt, ut cum alius ex tritico, alius ex ordeo, aut ex legumini-

Boucat Theol. Tom. VII.

bus, ceterisque terræ fructibus confectus est, vel quia diversis qualitatibus præditi sunt (uni enim fermentum additur, alter vero fermenti omnino expers esse potest) quod ad primum attinet, Salvatoris verba ostendunt, panem ex tritico confici oportere, communi enim loquendi consuetudine, cum panis absolute dicitur, panem ex tritico intelligi latis constat. Id etiam veteris Testamenti figura declarat. Præceptum enim a Domino fuerat, ut panes propositionis, qui hoc Sacramentum significabant, ex simila conficerentur."

Tertia: Hoc ipsum Traditio annuntiat, hoc usus Ecclesiæ, hoc exquisita materiæ reverentialis præparatio. Ergo &c. Probatur antecedens quoad singulas partes. De primo sic loquitur Catechismus Romanus ibidem n. 13. "Quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta Sacramenti materia putandus est: hoc enim Apostolica traditio nos docuit &c." De secundo, scilicet usu, nullibi legitur sanctos Patres in alio pane consecrassse, nisi in pane triticeo. Hoc autem clare annuntiat materiam prius ex diversis granis seligendam & præparandam. Concilium Toletanum XVI. can. anno 693. celebratum hæc de hoc momento protest: "Et non aliter panis in altari sanctificandus præponeretur, nisi mundus & nitidus, & qui studio præparatus fuisset." Hoc est, perfectus, adeoque triticeus. Solemnis quondam erat illa præparatio: legitur in Annalibus seu Chronico Ordinis S. Benedicti, usum apud Monachos obtinuisse purissimum triticum ad Eucharistiam conficiendam seligere, tum ad moletrinam servi fidelis & pii ministerio, ne aliqua fraus obreperet, deferri, ipso præsentem moli, postea farinam ad Monasterium alportari: quibus absolutis, Monachi, Acolytho præeunte & crucem deferente dum Sacrista hostias consecrandas conficiebat, hymnos cantabant. Legitur etiam in vita sanctæ Radegundis Reginæ, eam Ecclesiis panem consecrandum dispensasse, quem ipsa propriis manibus ex devotione consecerat; quæ & similia denotant solum panem perfectum, adeoque & triticeum pro materia Eucharistiæ ab omni ævo fuisse assumptum. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Quælibet quantitas panis & vini est debita Eucharistiæ materia, modo sit sensibilis.

Probatnr multis momentis.

PRIMO: Illud est debita materia Eucharistiæ, in quo corpus & sanguinem Christi adesse constat. Atqui siue magna, siue parva sit materia, Christus, facta consecratione, adest: in magna quidem, cum enim sit quid physicum, est quid determinatum in se, tum & per intentionem celebrantis, qui intendit consecrare omnem materiam præsentem. Si vero modica sit materia, modo sit sensibilis & præsens, & adsit intentio ministri, nihil amplius requiritur, quia ibi adest & verus panis, & vinum legitimum. Ergo &c. Quod autem adsit Christus in utraque materia consecrata, de fide definit Concilium Tridentinum Sess. 13. can. 3. his verbis: *Si quis negaverit in venerabili sacramento Eucharistiæ, sub unaquaque specie, & sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit.*

Jam vero quod sub modicissimis particulis Christus sit præsens, constat ex usu perantiquo Ecclesiæ, quæ hostiarum consecratarum particulas infantibus innocentibus consumendas porrigi volebat, ut haberetur in Concilio Matilconensi anno 588. habito can. 6. his verbis. "Quæcumque sacrificiorum reliquiæ post peccatam Missam in sacratio superfuertint, quarta vel sexta feria innocentes pueri ab illo cujus interest, ad Ecclesiam adducantur, & indito eis jejuniis, eadem reliquias conspersas vino percipiant."

Secundo, sic ratiocinatur D. Thomas hic q. 74. art. 2. "Multum opponitur paucis, & magnum parvo: sed nulla est ita parva quantitas panis & vini, quæ non possit consecrari. Ergo etiam nulla est ita magna, quæ consecrari non possit."

Tertio, materiæ quantitas consecrandæ desumenda est per ordinem ad Fideles, qui quandoque numero pauciores in Parochia, quandoque etiam majores adsunt. Igitur quælibet pars aut panis aut vini juxta exigentiam Fidelium consecrari po-

test. "Relinquitur, ait D. Thomas ibid. quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparisonem ad usum Fidelium absolute. Numerus autem Fidelium est indeterminatus, unde non potest dici quod quantitas materiæ hujus Sacramenti sit determinata."

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Panis assumptus ad Eucharistiam est nutritivus: Sed panis cujuscumque grani etiam nutrit. Igitur necdum tritici, sed & cujuscumque grani panis est Eucharistiæ materia.

Respondeo distinguendo minorem: Est nutritivus secundum quid, concedo: perfecte nutrit, nego. Alimentum perfectum perfecte nutrit: panis autem triticeus inter omnes panes perfectissimus est, adeoque solus est materia conveniens Eucharistiæ, maxime cum Christus eo usus sit; & in hoc ad institutionem attendendum sit. Ceterum nutritio non ex solo pane, sed & ceterorum alimentorum succo profinit. Igitur quod panis quilibet nutriat, non est ratio quod ad conficiendam Eucharistiam quilibet indiscriminatim sit assumendus.

Instabis: Dicitur est panem consecrandum esse usualem: Sed panis siue ex ordeo, siue ex aliis granis confectus, est usualis. Igitur non solus panis triticeus est materia Eucharistiæ. Confirmatur: Ipse Christus panibus hordeaceis pavit turbas; igitur panis ex quocumque grano confectus, est usualis.

Respondeo distinguendo minorem: Panis hordeaceus v. g. est usualis apud pauperes, & in defectum panis perfecti, concedo: est vulgo usualis, nego. Si quid argumentum probaret, inde sequeretur panem etiam ex leguminibus confectum esse Eucharistiæ materiam, cum populi in America degentes utantur hoc pane. Ad institutionem igitur, & ad id quod perfectum est pro materia Eucharistiæ attendere debemus.

Ad confirmationem nego paritatem: Christus usus est pane præsentem ad nutriendum turbas, & cum solum quinque hordeacei panes adessent, eos non sine magno miraculo multiplicavit: sed hic agit de augustissimo Sacramento conficiendo, adeoque necesse fuit uti pane usuali & perfectissimo. Ceterum Christus verbo & exemplo mortificationem com-

mendabat; quocirca conveniebat turbas quæ legem Evangelicam ab eo accipiebant, austeritate initiari.

Insuper: Panis ex aliis confectus granis, est verus panis, ut patet ex figura, & sapore, & colore, cum arte nitidissimus & albus evadat: sed quicumque panis, modo sit verus panis, potest assumi ad Eucharistiam conficiendam. Ergo &c.

Respondet distinguendo majorem ut supra: Est verus panis, sed imperfectus & non usualis, concedo: usualis & perfectus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Solutio est Divi Thomæ hic 74. art. 3. ad 2. "Si quæ frumenta sunt quæ ex semine tritici generari possunt, sicut ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo, ex tali frumento panis confectus, potest esse materia hujus Sacramenti; quod tamen non videtur habere locum neque in hordeo, neque in spelta, neque etiam in farre, quod inter omnia est grano tritici similis: similitudo autem figuræ in talibus magis videtur significare propinquitatem, quam identitatem speciei, sicut ex similitudine figuræ manifestatur quod canis & lupus sunt propinquæ speciei, non autem ejusdem; unde ex talibus frumentis quæ nullo modo possunt ex semine tritici generari, non potest confici panis qui sit debita materia hujus Sacramenti."

Insuper: Quod vinum sit rubrum vel album, generosum vel non, nihil refert ad consecrationem Eucharistiæ: Igitur & a simili quod panis sit triticeus, vel non.

Respondet negando paritatem. Ratio discriminis est, quod color & sapor non nisi accidentalem immutationem inducant, alia vero grana essentialia: panis quippe hordeaceus specie distinguitur a triticeo, qui solus est panis usualis & perfectus. Jam vero si vinum ita deficeret, ut foret absolute corruptum, tunc non esset materia Eucharistiæ, ait D. Thomas ibidem ad 4. quia corruptio solveret speciem, & jam non vinum, sed aut acetum, aut onscium per dissolutionem partium vini in quo præponderaret flegma, evaderet.

Replacabis: Ab actu ad posse valet consequentia. Sed Eucharistia non semel fit ex aliis granis quæ tritico mixta occurrunt. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Eucharistia quandoque fit ex aliis granis a tritico, modo grana tritici aliis præponderent, concedo: sin minus, nego. Solutio est D. Thomæ ibidem ad 3. "Dicendum, quod modica permixtio non solvit speciem, quia id quod est modicum, quodam modo ablutitur a plurimo: ideo si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis qui est materia hujus Sacramenti: si vero sit magna permixtio, puta ex æquo vel quasi, talis permixtio speciem mutat; unde panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti."

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solus panis triticeus est materia Eucharistiæ.

PRIMO: Christus hunc assumpsit panem ad conficiendam Eucharistiam, sicque materiam in individuo determinavit; Sed non licitum est materiam a Christo determinatam immutare. Ergo &c.

Secundo: Sic definierunt Concilia, sic annuntiat Traditio. Ergo &c.

Tertio: Materia consecranda potest poni in modica vel magna quantitate, videlicet juxta numerum Fidelium, qui modo plurimi, modo pauciores ad sacram accedunt mensam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Qualitas panis non mensuratur pro Eucharistia penes nutritionem, quæ fit ex succo non tantum panis, sed ceterorum alimentorum, quæ sæpius absque pane ad hoc sufficiunt, sed penes rationem convivii communis, quod ante omnia in pane & vino consistit.

Secundo: Ceterorum granorum panes quandoque triticei panis speciem præ se ferunt, sed non realitatem, cum inter se essentialiter distinguantur. Igitur in solo pane triticeo Eucharistia rite conficitur.

Tertio: Tametsi grana siliginis in tritico quandoque reperiantur, non inde sequitur Eucharistiam confici posse ex siligine, nisi triticum præponderet: tunc

enim parum pro nihilo reputatur, & panis triticeus appellatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num panis azymus sit valida Eucharistiæ materia?

GRÆCI quondam id negavere, ut Michael Cærularius, Leo Aclidanus, & Nicetas Peñoratus schismatis auctores; e contra vero Latini: hinc duo quæruntur: alterum de validitate panis azymi; alterum de tempore quo panis ille fuit in usu. Unde fit

§. I.

De convenientiâ panis azymi.

CONCLUSIO.

Panis azymus est conveniens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: In eo pane conficienda est Eucharistia, quo vel ipse Christus eam instituendo usus est. Atqui pane azymo in confectioe Eucharistiæ usus est Christus. Igitur azymus panis est conveniens Eucharistiæ conficiendæ materia. Minor patet ex dictis supra de tempore quo Christus Pascha celebravit; eo quippe loci omnibus utriusque Testamenti monumentis ostendimus, Christum celebrasse Pascha juxta legis præceptum, adeoque dum vigerent azymi, juxta illud Matth. 26. *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha?* Concinunt SS. Patres, ut Chrysostomus Hom. 62. in Matt. "Non enim Christus, inquit, tempus Paschæ transgressus est." Rursus 82. in Joan. explicans ista verba S. Joannis, *ut manducarent pascha*, ait: "Quid, significat, ut manducarent pascha? Atqui Jesus jam id fecerat una die azymorum." Theophylactus idem dicit Comment. in cap. 18. ejusdem Evangelistæ: "Quid autem est, ait, ut comederent Pascha? Sane Dominus illud fecit prius, nam die azymorum." Suffragatur Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ Episcopus Lib. adversus Græcorum calumnias: in primis S. Anselmus Epistola ad Vvalteranum his verbis: "Cum legitur

„de Domino, quando corpus suum de
„pane fecit, quia accepit panem & benedixit, non additur azymum vel fermentatum: certum tamen est quia
„azymum benedixit, forsitan non quia
„res quæ fiebat, hoc exigebat: sed quoniam a cœna, in qua hoc factum est,
„hoc exigebat."

*Altera hæc est: Quod definitum Ecclesia, admittendum est. Atqui Ecclesia definit azymum esse legitimam Eucharistiæ materiam. Ergo &c. Probatur minor: Sic declarat Leo IX. Epist. 6. ad Michaellem Cærularium Archiepiscopum CP. præcipiens ei ne azymis insultet; de Christo enim sic loquitur: "Qui non venerat, inquit, solvere legem, sed adimplere, juxta ipsius legis præceptum ex azymis & vino vetus Pascha adimplevit, & protinus ex azymis & vino novo, sicut aperte Lucas narrat, Discipulis tradidit &c." Sic definit Florentinum Sess. ult. *Definivimus in azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici.* Ita quoque habetur in Catechismo Romano cap. 2. n. 13. his verbis: "Quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta Sacramenti materia putandus est, hoc enim Apostolica traditio nos docuit, ita etiam ex iis quæ Christus Dominus gessit, azymum esse debere, facile intelligitur. Ipse enim primo azymorum die, quo nihil fermentati domi habere Judæis licebat, hoc Sacramentum confecit atque instituit." Ergo &c.*

Tertia: Ecclesia perstringit Sacerdotes Latinos, qui omisso azymo, in pane fermentato consecrare non dubitant. Ita habetur Extra de celebratione Missarum, cap. Literas: sed in hoc argumentum est panem azymum esse legitimam Eucharistiæ materiam: sin minus, Sacerdos Latinus celebrans in fermentato, prævaricator non evaderet, nec puniretur. Ergo &c.

S. Thomas hic q. 74. art. 4. ait I. panem azymum & fermentatum esse materiam necessariam Eucharistiæ, quia uterque est verus panis usualis. II. Ecclesiam Romanam uti azymo, Græcam vero fermentato: hinc cuilibet Sacerdoti incumbere suæ Ecclesiæ ritui adherere; sin minus, peccaret, quia unusquisque obedire debet Ecclesiæ quæ sic statuit. III. Azymum tamen esse fermentato pane convenientiorem propugnat sanctus Doctor; juvat

juvat hic ejus verba retexere. " Confue-
 " tudo de pane azymo celebrandi ratio-
 " nabilior est. Primo quidem propter in-
 " stitutionem Christi, qui hoc Sacramen-
 " tum instituit prima die azymorum, ut
 " habetur Matt. 26. & Marc. 14. & Luc.
 " 22. qua die nihil fermentatum in do-
 " nibus Iudæorum esse debebat, ut ha-
 " betur Exod. 12. Secundo, quia panis
 " est proprie Sacramentum corporis Chri-
 " sti, quod sine corruptione conceptum
 " est, magis quam divinitatis ipsius, ut
 " infra patebit. Tercio, quia hoc magis
 " competit sinceritati Fidelium, quæ re-
 " quiritur ad usum hujus Sacramenti, se-
 " cundum illud 1. Cor. 5. Pascha nostrum
 " immolatus est Christus, itaque epule-
 " mur in azymis sinceritatis & verita-
 " tis.

Fit satis objectionibus.

OBJECIES: Amos 4. legitur: *Sacrifi-
 cate de fermentato laudem*: vel ut vertit
 Aquila, *sacrificate de fermentato Eucharis-
 tiam*. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Propheta loqui-
 tur reprehendendo Iudæos qui idola tole-
 abant, & fermentato utebantur loco azy-
 morum, concedo: approbando, nego.
 Hæc enim sunt verba præcedentia: *Ve-
 nite ad Bethel, & inique agite ad Galga-
 lam, & multiplicare prævaricationem*. Un-
 de male vertit Aquila, *Sacrificate de fer-
 mentato Eucharistiam*. Nec mirum, erat
 hæreticus.

Instat Calvinus lib. 4. inst. cap. 17. §.
 43. dicendo Alexandrum summum Pontifi-
 ficem induxisse azymum in Ecclesiam La-
 tinam.

Respondet I. morem semper fuisse in
 Ecclesia Romana uti azymo: ita Leo IX.
 Epist. 1. ad Michaelen Cæsararium, &
 alii supra laudati. Ita in primis Rupertus
 Lib. 2. de divinis officiis cap. 22. his ver-
 bis: " Cur sancta Romana Ecclesia num-
 " quam in Sacrificio fermentum admise-
 " rit, non otiose quæritur, nec inutili-
 " ter scitur, maxime quia consuetudini
 " huic tota hætenus Græcia refragatur;
 " nam de fermentato Græci immolant,
 " & nescio qua auctoritate refragante,
 " quæ procul dubio de authenticis num-
 " quam profecta est Scripturis, tam lega-
 " lem, quam Evangelicam Romanæ Ec-
 " clesiæ consuetudinem nimis pertinaciter
 " abhorrent. Veris persæpe rationibus su-

perati sunt, sed Constantinopolitanæ
 " Sedis arrogantia, multarum hæresium
 " genitrix, cedere designata est. Leo IX.
 " hujus nominis Papa, a Beato Petro
 " cxlviii. per epistolam ad Imperatorem
 " Constantinum scriptam, animum ejus
 " consilians, Apocrifarios suos Humber-
 " tum Sylvæ Candidæ Episcopum, &
 " Petrum Amalstianorum Archiepiscopum,
 " Fridericum quoque VII. Levitam
 " & Cancellarium, Constantinopolim di-
 " rigens, multas Græcorum confutavit
 " hæreses, qui inter cetera Latinos voca-
 " cabant Azymitas, & eos nimis perse-
 " quentes, eorum Ecclesias claudebant,
 " & Michaelen Patriarcham a gratia &
 " palatio Imperatoris remotum excommu-
 " nicationis gladio percussit. Tantis au-
 " tem hæresibus fermentata est Græcia,
 " ut mirum videri non debeat hoc quod
 " de fermento immolat. Tantæ & contra
 " sinceritatis fuit sancta Romana Eccle-
 " sia, ut cui deest Scripturarum notitia,
 " vel argumentandi facultas, sola illi de
 " azymo contra Græcos sufficere debeat
 " ejus auctoritas."

Respondet II. dictum Calvinii non posse
 verificari de Alexandro I. qui sedebat circa
 medium secundi sæculi; nullum enim
 citat auctorem, & nihil simile de isto
 Alexandro reperitur, qui cum esset vici-
 nus ætatis Christi, talem non tolerasset
 mutationem. Negandum etiam de Alex-
 andro II. & IV. quandoquidem sederunt
 post Leonem IX. quo tempore solum Græci
 accusare cœperunt Latinos de hæresi,
 eo quod celebrarent in azymo, de qua
 calumniam Leo vindicat Ecclesiam Roma-
 nam.

Insuper: Concilium Carthaginense III.
 canon. 24. tria populi oblationum genera
 distinguit, loquendo vero de Sacramento
 corporis Domini, ait: " Ut in eo panem
 " offendant non azymum, sed fermenta-
 " tum, qualis offerri solebat, consecrari."
 Ita refert Sirmundus. Ergo &c.

Respondet Sirmundum non referre fide-
 liter canonem: in illo enim hæc tantum
 habentur: " Ut in Sacramentis corporis
 " & sanguinis Domini nihil amplius offe-
 " ratur, quam quod ipse Dominus tradi-
 " dit, hoc est, panis & vinum aquæ
 " mixtum, nec amplius in sacrificiis of-
 " feratur, quam de uvis & frumentis."
 Ita canon refertur apud Binium Tom. 1.
 pag. 544. col. 2.

Insuper: Canon 6. Concilii Toletani XVI.
 repre-

reprehendit Sacerdotes, qui de panibus suis usualibus crustulam in rotunditatem offerentes, eam consecrabant, & jubet ut nonnisi panis integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus, offeratur: sed canon non reprehendit istos Sacerdotes quod in pane fermentato consecrarent. Igitur etiam in Ecclesia Latina panis fermentatus est materia conveniens Eucharistiæ.

Respondeo negando minorem; nam eo ipso quo Patres jubent ut Sacerdotes consecrent panes integros, mundos & nitidos, intelligunt azymos, qui dicuntur mundi per oppositionem ad panes fermentatos, qui aliquo modo imundi sunt propter mixtionem fermenti, quod est massa paululum corrupta.

Inflabis: In vita S. Melchiadis Eucharistia dicitur fermentum, sicut & in epistola Innocentii I. ad Decentium. Ergo &c.

Respondeo non esse ibi sermonem de Eucharistia, sed de Eulogiis, id est, de pane benedicto, qui sicut nunc, olim dabatur in signum communionis Ecclesiasticæ diebus Dominicis & Festivis. De hoc pane fit sermo in vita Siricii, ubi refertur quod panem consecratum Episcopi mitterent ad Presbyteros, id est, panem benedictum, cujus reliquiæ manebant pro sustentatione Sacerdotum, quibus ad hæc usque tempora major quantitas porrigitur.

Urgebis: In vita ejusdem Melchiadis panis fermentatus benedictus dicitur Eucharistia, sicut & Eulogiæ dicuntur sacramentum apud Augustinum Lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. Ergo &c.

Respondeo istud argumentum nihil probare contra nos, siquidem procedit de pane benedicto, qui dicitur Eucharistia secundum quid, in quantum scilicet panem Eucharisticum ad cibationem animæ misericorditer datum significat, & vulgo vocatur sacramentale, panis ille benedictus.

Repones: Uti azymo est judaizare. Igitur azymus panis non est conveniens materia Eucharistiæ.

Respondet D. Thomas hic art. 4. ad 2. his verbis: "Conficietes ex azymo, intellige Eucharistiam, non intendunt cæremonias legis servare, sed conformare se institutioni Christi, & ideo non judaizant, alioquin & celebrantes in pane fermentato judaizarent, quia ju-

daei panes primitiarum fermentatos offerebant.

Replicabis: Si azymus ita est necessarius, Græci non possunt consecrare in fermentato. Absurdum consequens: ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo: Si est necessarius necessitate finis, concedo: si tantum necessitate præcepti, nego. Est de fide quod panis debeat esse triticeus, secus vero quod sit absolute azymus; unde Concilium Florentinum declaravit, quod unusquisque ritum suæ Ecclesiæ in hoc servaret: Latinus consecrando in azymo, Græcus vero in fermentato, etiam in peregrinatione, si fieri posset. Nec semel vidimus Græcos celebrare Parisiis in fermentato, sicut Parochi Latini olim Constantinopoli in azymo consecrabant; quocirca Leo IX. Epist. 1. ad Michaelem Imperatorem conqueritur quod Græci non permitterent Latinis ante hoc tempus celebrare in azymo; si tamen esset scandalum, Constantinopoli degens deberet consecrare fermentatum panem: & vicissim Græcus in Ecclesia Latina azymum, ut patet ex illo Ambrosii apud Augustinum Epist. 118. "Ad quam forte Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalum, nequaquam tibi."

Persfles: Panis azymus non est verus panis, nam panis græce *ἄζυμος* dicitur, hoc est elevatus a fermento. II. Azyma sunt tribulationis symbola, cum designent transitum Angeli vassatoris, qui primogenitos Egypti una & eadem nocte occidit. III. Matth. 13. regnum cælorum non azymo, sed fermentato pani comparatur: *Simile est regnum cælorum fermento, quod accipiens mulier, abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum.* Igitur panis fermentatus est magis conveniens pro Eucharistia conficienda.

Respondeo primo, panem fermentatum laudabiles habere significationes, sed controversia præsens movetur de quo pane conficienda sit Eucharistia; cum autem vel ipse Christus in azymo eam consecravit, melius est ei adhærere.

Respondeo secundo, ad primum quidem non unam esse rerum etymologiam, cum teste sancto Thoma hic art. 4. azymus panis designet immaculatam Christi conceptionem; quod autem sit verus panis, ipsa Scriptura passim dicit, ut Exod. 29. *Tolle vitulum, panisque azymos, & crustulam*

iam absque fermento. Jud. 6. Angelus Gedeoni dixit: *Tolle carnes & azymos panes.* Quinimodo panes propositionis erant azymi.

Ad secundum distinguo: Azymus significat afflictionem pro paganis Aegyptiis, qui propter exercitum erga Israelitas crudelitatem occisi sunt, concedo: pro fidelibus, nego. Audi Apostolum dicentem 1. Cor. 5. *Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis sinceritatis.* Et sic patet solutio ad tertium, cum azymus nitorem animæ subindigitet.

Replicabis: Panis Eucharisticus usualis esse debet: Sed solus fermentatus sic est, namque omnes gentes non azymo, sed fermentato in prandio, cœna & conviviis utuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Panis pro conficienda Eucharistia debet esse usualis tempore quo Christus illam instituit, concedo: aliis temporibus, nego; & sic distincta minore, nego consequentiam. Tempore quo Christus instituit Eucharistiam, azymus erat panis usualis, quandoquidem a luna decima quarta ad vespem, usque ad octavam non licitum erat Judæis alio vesci pane, ut habetur Exod. 12. *Septem diebus azyma comedetis, primo mense, quarta decima mensis ad vespem comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vespem.* Porro pro materiæ qualitate attendendum est ad institutionem. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pane azymo recte utitur Ecclesia Latina ad sacram Eucharistiam conficiendam.

PRIMO: Quia ipse Christus Sacramentorum auctor illam in azymo confecit.

Secundo: Sic declaravit Concilium Florentinum Sess. ult.

Tertio: Quia ex D. Thoma panis est proprie Sacramentum corporis Christi, quod sine corruptione conceptum est; panis autem fermentatus quamdam spirat corruptionem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Amos 4. præcipitur quidem Judæis uti fermentato, sed ibi non agi-

tur de Paschate, verum potius de aliis sacrificiis, ut a cultu idololorum quibus panes fermentatos offerebant, retraherentur.

Secundo: Qui in azymo consecrant, rem apud Judæos communem faciunt, sed ea solum intentione, ut Christum in confectioe Eucharistiæ imitentur.

Tertio: Panis fermentatus est quidem usualis pro cœna ordinaria, sed non pro Eucharistia conficienda, cum Christus illam in azymo consecraverit, tempore scilicet quo Judæi juxta præceptum legis solo utebantur azymo.

§. II.

Num panis azymus fuerit semper in usu apud Ecclesiam Romanam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ex Traditione, & rationibus Theologicis.

Primo, ex Traditione.

Usus in hoc solum ponderat, & veritatem asruit: Sed ab Apostolis ad nos usque Ecclesia Latina panem azymum ad Eucharistiam conficiendam assumpsit. Ergo &c.

Probatur discurrendo per Sæcula.

Ex primo Sæculo, habemus Apostolos, qui dubio procul mysterii testes, eodem modo cum Christo Eucharistiam consecraverunt, maxime cum vel ipso vespertino tempore, inter cœnandum ad imitationem Christi multis annis sacram synaxim Fidelibus ministrarent, ut habetur A&.

2. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* Et 1. Cor. 11. ubi quosdam arguit Apostolos, quod spretis debitis dispositionibus, nonnulli ad sacram mensam indecenter accederent.

Ex secundo Sæculo, S. Alexander, qui anno 119. summus Pontifex inauguratus est, statuit, "Ut hostia Romanæ Ecclesie, sit de azymo esset." Sic scribit Barlaamus Hieracenensis Episcopus Epist. ad Græcos, sic Radulfus Dungenensis Lib. de Canonum observantia propos. 23. his verbis: "Alexander Papa præcepit, ut oblatio ex azymo fieret in parva quantitate."

Ex tertio Sæculo, S. Cyprianus Epist. 63.

63. ad Cæcilium sic loquitur : " Sic vero calix Domini non est aqua sola ; aut vinum solum , nisi utrumque sibi miscetur , quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola , aut aqua sola , nisi utrumque adunatum fuerit . " Porro farina & aqua adunata solum panem azymum subiudicant .

Ex quarto Sæculo : In Missa Ambrosiana , quam ex codice MS. edidit Pamelius in Liturgicis , oratio qua panis offertur , hunc habet titulum : *Oblatio panis azymi cum patena* .

Ex quinto Sæculo , se prodit S. Augustinus , qui Serm. 83. de diversis exigit solum ut aqua conspergatur farina , ut ex ea fiat pro conficienda Eucharistia panis : eo quippe loci loquitur de pane Eucharistico ex multis tritici granis junctis facto : tum concludit unitatem inter Fideles resultare , quippe qui omnes eundem panem percipiant . " Apostolus dicit , unus panis , unum corpus multi sumus . Commendat vobis in isto pane quodammodo unitatem amoris . Numquid enim panis ille de uno grano factus est ? Nonne erant multa tritici grana ? Sed antequam ad panem veniant , separata erant : per aquam conjuncta sunt , & post quamdam contritionem . Nisi enim molatur triticum , & per aquam conspergatur , ad istam formam minime venit &c . " Certe si fermentatum exigeret , non solum farinam aqua conspersam intelligeret ; sed in hoc attendit ad Israelitas , qui de Aegypto , compellentibus ipsis barbaris egredientes , conspersam dumtaxat farinam asportarunt , quia propter angustiam temporum fermentare non valebant . Sic habetur Exod. 12. Tuli igitur populus conspersam farinam , antequam fermentaretur , ligans in palliis , posuit super humeros suos .

Ex sexto & septimo Sæculo , adest Gregorius Magnus , qui in Registro apud D. Thomam hic q. 74. art. 4. ait : " Romana Ecclesia offert azymos . "

Ex octavo Sæculo , Egbertus Eboracensis Episcopus , qui exceptionum cap. 98. sic loquitur : " Sacerdotes Dei diligenter procurent ut panis , & vinum , & aqua , sine quibus nequaquam Missæ celebrantur , pura & munda fiant . " Quæ verba , pura & munda fiant , denotant panem azymum ; cum fermentatus nonnihil impuritatis habeat , quandoquidem

fermentum ex massa acritate diu inflammata profluat .

Ex nono Sæculo , non unus est veritatis laudatæ testis . Alcuinus Episc. 69. ad Lugdunenses ait : " Tria sunt quæ in sacrificio hujus testimonii offerenda sunt : panis , aqua , & vinum . . . panis qui in Christi corpus consecratur , absque fermento ullius alterius infectionis debet esse mundissimus . "

Concinit Rabanus Maurus Lib. 1. de institut. Cleric. c. 31. dicens : " Panem in fermentatum & vinum aqua mixtum in Sacramentum corporis & sanguinis Christi sanctificare oportet . "

Mitto subsequenter Sæculorum testimonia , cum a nono sæculo ad hæc usque tempora azyma in Ecclesia Latina fuerint usitata , quandoquidem tempore Photii , Græci in apertum schisma irruentes , decursu temporum inter commentitia separationis motiva improperarent Latinis , quod pane azymo uterentur in sacrificio . Quod autem usus hic ab Apostolorum tempore perseveraverit in Occidente , liquet ex Concilio Toletano XVI. anno 693. celebrato ; namque can. 6. quoddam reprehendit Sacerdotes , eo quod partim ignorantia , partim etiam negligentia fermentatum panem in sacrificio adhiberent . " Ad conventus nostri agnitionem delatum est , quod in quibusdam Hispaniarum partibus quidam Sacerdotum partim nescientia impliciti , partim temerario usu provocati , non panes mundos , & studio præparatos supra mensam Domini in sacrificio offerant ; sed passim quomodo unumquemque aut necessitas impulerit , aut voluntas coegerit , de panibus suis usibus præparatis , erussulam in rotunditatem auferant , eamque super altare cum vino & aqua pro sacro libamine offerant . Quod factum nequaquam in sacræ auctoritatis historia uspiam gestum perpenditur . " Audis Synodos Patres azyma ex traditione tenere , nec ex historia sacræ probari posse , panem fermentatum fuisse pro concinendo sacrificio ab Ecclesia Romana adhibitum . Hinc Rupertus Lib. de divinis Officiis cap. 2. non solum hunc azymorum morem semper in Ecclesia Romana viguisse testatur , sed subjungit se necesse quæ auctoritate suffragante , Ecclesia Græca huic consuetudini opponatur .

Secundo, ex summis Pontificibus.

PRÆTER S. Alexandrum Martyrem jam laudatum, S. Leo IX. hanc veritatem propugnat adversus Michaelē Cæcularium Patriarcham CP. qui primus de azymis movit controversiam, & schisma restituit. Hunc autem tribus validissimis rationibus confutat epistola 90. ad ipsū directā. I. Ait eum esse temerarium calumniatorem, quippe qui primus fuerit qui Ecclesiæ Romanæ impropèraverit azyma. II. Ejus reprehensionem vocat incautam, quæ humanis argumentationibus & levioribus conjecturis antiquam fidem subvertere molitur. III. Offendit utriusque testamenti auctoritate falsissimum esse, Christum venerabile sui corporis sacramentum in fermentato pane commendasse. Tum a passione Salvatoris ad suum usque tempus, id est per mille & fere viginti annos, usum azymorum sine interruptione in Ecclesia Romana perdurasse testatur, quibus azymis ab instituta Eucharistia omnes quotquot existerent Martyres, signatos fuisse commemorat; subdit vero Romanam Ecclesiam verbo & exemplo sacramentum Eucharistiæ in azymo consecrandi morem semper docuisse. Quibus expletis sic concludit: "Quapropter a tanta amentia jam respicite, & Latinos omnes Catholicos, atque divi Petri familiares discipulos, & ejus institutionis sectatores cessate subannando Azymitas vocare."

Ne quis credat nos auctoritati tanti Pontificis aliquid addere; ecce verba ad Cæcularium & Leonem Acridanum Episcopum directā apud Binium pag. 1097. "Dicimini Apostolicam & Latinam Ecclesiam, nova præsumptione atque incredibili audacia, nec auditam, nec convictam palam damnassee pro eo maxime, quod de azymis audeat commemorationem Dominicæ passionis celebrare. Ecce incauta reprehensio vestra, quando ponitis in cælum os vestrum, cum lingua vestra transiens in terra, humanis argumentationibus & conjecturis antiquam fidem confodere & subvertere moliat. Ecce, nisi quantocius respicitis, incorporati & annumerati, quod abist, eritis in illa cauda draconis, quas tertiam partem stellarum cæli traxit, & in terram misit. Ecce jam post mille ac fere viginti a passione Sal-

vatoris nostri annos, incipit per vos discere Romana Ecclesia, qualiter memoria passionis ejusdem sit recolenda, quasi nihil ei contulerit præsentia, conversatio, & diuturna institutio, seu quæ clarificavit Deum, mors pretiosa illius venerabilis senis, cui specialiter Christus Filius Dei vivi dicit: Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis &c."

Dico Leoni succedit Innocentius III. qui Lib. 4. myst. Missæ cap. 4. de azymis contra Græcos sic loquitur: "Ab istis Apostolis Petro & Paulo, quos vivos habuit sancta Romana Ecclesia, & de sanctos custodit, hunc sacrificii ritum accepit, quem hæcenus inviolabili cultu custodit. Ecce in his verbis traditio Apostolica pro azymorum usu expressa & servata. Ergo &c."

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Christus injunxit Apostolis Eucharistiam in sui commemorationem celebrare, adeoque in azymo, siquidem per omnia in hoc conficiendo sacramento debuerunt Domino assimilari: Sed Ecclesia Romana a S. Petro moribus & ritibus instituta religiose principis Apostolorum documenta servavit: quinimmo perenni Petri successorum fide ritibusque sustulit & perseveravit, & ad finem usque sæculi, juxta Christi promissionem, in hoc perseverabit. Igitur usus azymi panis pro Eucharistia conficienda in Ecclesia Romana ab institutione perpetuus fuit. Ista ratio est Humberti Cardinalis Lib. contra Græcorum calumnias: "Quia, inquit, sufficiente auctoritate novi & veteris Testamenti, constat Dominum nostrum Jesum Christum commemorationem suæ passionis recolendam in azymo Discipulis sub ipsa cæna commendasse, sicut hodieque sancta Romana & Latina Ecclesia noscitur colere, dicere debetis, cujus institutionem in fermentato tam obstinate defenditis."

Secunda: Ecclesia Romana Apostolorum Petri & Pauli ita strenue propugnavit documenta, ut nedum in dogmatibus, sed & in ritibus universalem spectantibus disciplinam, nihil quidquam novi introduci permiserit: hinc Africanis & Orientalibus qui circa modum baptizandi variabant, restitit S. Stephanus I. dicens:

Ni-

Nihil innovetur nisi quod traditum est. Sed traditum a S. Petro habebat Ecclesia, Eucharistiam conficere in azymo. Igitur semper in azymo consecravit; sin minus, quod ablit dicere, novitatem in re gravi fuisset passa.

Tertia: Ecclesia Romana non nisi ab æmulis Græcis & schismaticis erroris profectione Eucharistiæ insinulata est: videlicet a Michaelie Cærulario, qui primus, adeoque post nonum sæculum, hunc ex azymo consecrandi morem reprehendere ausus est. Sed hunc suo perstringit stylo censorio S. Leo IX. asserens in hoc Ecclesiam Romanam servare Apostolicam traditionem, sed hunc & alios Schismaticos debellat Humbertus Cardinalis, & Anselmus, & alii. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Panis quem antiquitus offerrebant Sacerdotes vel in ipsa Ecclesia Latina erat usualis: sed dubio procul panis usualis erat fermentatus: Igitur Ecclesia prioribus saltem sæculis in fermentato consecrabat. Probat major, in qua est difficultas: Panis consecrandus ex oblationibus Fidelium assumbatur: hoc ipsum subindigitat Concilium Matisconense II. can. 4. hoc Naunetense can. 9. hoc Sacramentarium sancti Gregorii. Colligitur etiam ex illis Canonis Missæ verbis: *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia, &c.* His accedit ista oratio secreta. *Suscipe preces populi tui cum oblationibus hostiarum, suscipe munera populorum tuorum.* Ergo &c.

Respondet primo, distinguendo: Panis consecrandus erat in primitiva Ecclesia usualis, hoc est juxta usum temporis quo Christus Pascha celebravit, adeoque azymus, concedo: Usualis juxta modum mentis communis, nego. Quis enim crederet primis Ecclesiæ temporibus quo exardescere Christianorum zelus, pane communi ad conficiendum tantum Sacramentum usos fuisse Sacerdotes, maxime cum sæviante persecutione aquam brevem & panem actum seu rudem, & ut plurimum ex hordeo vel filigine confectum haberent. Et sic distincta minore, nego consequentiam.

Respondet secundo negando majorem: Si enim de oblationibus pristinis, perinde ac de eis quæ ad hæc usque tempora

fiunt, loquendum incumbat, certum est ex illis Ecclesiam non sumpsisse panem consecrandum, propter duo. Primo quidem, quia oblationes ex quocumque pane indiscriminatim, sicut vel in istis temporibus fit, præsentabantur, quæque ut non semel oculis nostris vidimus in villis, constant ex pane quandoque hordeaceo, quandoque triticeo, quandoque etiam filiginoso, juxta offerentium facultates: Quis autem cordatus dixerit, ex simili materia, nonnumquam crassa & subnigra, Eucharistiam confici, cum Patres & Concilia statuunt, materiam hujus Sacramenti & præparatam & mundissimam debere, sicut decet Mysterium, eie: Secundo, usus qui invaluit panem azymum & vinum nostris etiam temporibus offerendi, ex usu primitivæ Ecclesiæ suam ducit originem; nunc autem nullam fit Eucharistia de pane & vino a Fidelibus oblatis.

*Ad id vero quod dicitur solemne esse apud Concilia commemorare in sacrificio Fidelium oblationes, non inde sequitur Eucharistiam ex panibus oblatis confici, sed istas oblationes inter celebrandum sacrificium benedici, & quodammodo rationem sacrificii inducere, quatenus Christiani fide, devotione & oblatiis muneribus cum Sacerdote conjuncti, & sua & seiplos in sacrificium boni odoris Deo offerunt; quæ quidem cordis contriti & humiliati sacrificia non despicit Deus, juxta illud Genes. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.**

Quod autem hæc sit genuina solutio, patet ex ipsis Secretæ laudatæ verbis. Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Non enim in Missa sunt multa munera, & sacrificia, sed una oblatio panis & vini, unumque Christi immolati sacrificium. Quare igitur multa? Nisi quia attendit Sacerdos & ad oblata ab Ecclesia, scilicet ad panem azymum, ex quo conficienda est Eucharistia, & ad oblationes Fidelium, quæ remanebant pro usu Sacerdotum, quæque etiam omni distribuiebantur populo, sicut nunc panis benedictus tribuitur adstantibus.

S. Cyprianus L. de opere & elemosynis huic sensum videtur innuere, cum facinoram divitem sic increpat: "Locuples" & dives es, & Dominicum celebrare te credis, quæ in Dominicum sine facrificio venis, quæ partem de sacrificio,

„cio, quod pauper obtulit, fumis. „ Quæ quidem verba in adulterinum prorsus sensum adversæ sententiæ auctore fumunt, si cuncta maturo & prævio examine ponderentur. Igitur multa in hoc S. Cypriani textu observanda sunt. 1. ait mulierem divitem celebrare Dominicum, & tamen sine sacrificio venire, hoc est sine oblationibus pro more faciendis. 2. Partem fumere de sacrificio quod obtulit pauper: certe hoc non intelligitur de Eucharistia, neque enim mulierem avaram sinebat S. Cyprianus corpus Christi fumere, neque etiam in Missa quotidiana tunc temporis semper sacræ synaxi vel ipsi pii & devoti Fideles participabant: Igitur intelligit quod illa dives mulier non de sacrificio quidem oblato a Sacerdotibus, sed de oblati Fidelium fumeret. Incasum igitur Eucharistiam primævis Ecclesiæ sæculis ex fermentato pane fuisse factam aliquis propugnaret.

Nec quidquam roboris habent illa Canonis verba contra nostram sententiam: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, & omnium circumstantium pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium.* Certe ista verba nostram confirmant sententiam: quodnam enim est illud sacrificium, quod Laici offerunt? Dubio-procul non sacrificium Missæ, sed aliud ab eo prorsus distinctum, videlicet cordis contriti & humiliati, ad imitationem Christi in passione humiliati, cujus Eucharistia memoriale est; vel si vis, qui fide cum Sacerdote conjuncti sunt, offerunt sacrificium, sed ex pane azymo, & vino de vite confectum. Perperam igitur nostræ adversantes conclusioni ex verbis istis Canonis sacrificium esse de pane fermentato, concludunt. Canon nullam facit mentionem de materia, sed de offerentibus sacrificium.

Instabis: Atqui pane fermentato prioribus saltem sæculis in sacrificio utebatur Ecclesia. Ergo &c. Sic probat subsumptum Jveninus art. 4. de Euch. §. 5. Primo quidem Apostoli eorumque Discipuli furtim ac clanculum, urgente persecutione sacris dabant operam; nec erant in promptu azyma, cum ad illum panem faciendum specialis labor & difficultas sit. II. Quæ arte potuissent habere azyma consecranda, ingenti Fidelium numero distribuenda? III. Neque facile erat e Diaconorum manibus accipere azyma in privatis ædibus, immo & in cryptis pro Mis-

sa celebranda, cum facilis ad synaxes aditus non pateret. IV. Studebant in secreto sacra celebrare Mysteria Sacerdotes Dei, hinc fermentatus panis & usualis erat ad hunc finem conveniens; si enim azymo usi fuissent Apostoli, eorumque in Sacerdotio successores, absque negotio hoc deprehendissent Pagani. Hanc rationem subindigitare videtur Tertullianus L. 2. ad uxorem cap. 5. his verbis: „ Non sciet, maritus quid secreto ante omnem cibum, guses. Et si sciverit panem, non illum, credit esse qui dicitur. „ Porro si panis consecratus sit fermentatus, maritus non scivisset, quippe qui credidisset usualem esse.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem dico, omnia argumenta in contrarium allata panem non fermentatum, sed azymum arguere, quippe qui absque negotio citius fiat, cum e contra requirantur multi dies ut per tempus liceat massam fermentari. Hinc Israelitæ compulsi ab Ægypto egredi, præcipiente Moyse, tulerunt conspersam farinam, & fecerunt sibi azymos panes; sic enim habetur Exod. 12. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur. . . . Ceperuntque farinam quam dudum de Ægypto conspersam tulerant, & fecerunt subcinericios panes azymos: neque enim poterat fermentari, cogentibus exire Ægyptiis. Pari & consimili ratione Elias fugiens Jezabel, accepto subcinericio pane ab Angelo, quo confortatus, ambulavit usque ad montem Dei Oreb. Ecce Scripturæ verba 3. Reg. 19. Timore perterritus propter Jezabel minas, petivit animæ suæ ut moreretur, & ait, sufficit mihi, Domine, tolle animam meam. Neque enim melior sum quam Patres mei. Projecitque se, & obdormivit in umbra juniperi, & ecce Angelus tetigit eum, & dixit illi, surge, & comede. Respexit, & ecce ad caput suum subcinericios panis. Audis vel ipso cælo teste & ordinante, panem azymum esse panem communem & usitatum pro iustis qui latent in cavernis & cryptis, tum ad eos refocillandos, tum ad sacra Mysteria peragenda. Ex his liquet levioribus fundamentis Jveninum propugnare Ecclesiam Latinam per sex priora sæcula in pane azymo vel fermentato indifferenter consecrasse. Jam ad singula faciendum est satis.

Respondeo ad primum: Urgente persecutione promptius occurrebant ad consecran-

crandum azymi panes, quippe qui in instanti & abique apparatu facile coquuntur, e contra vero fermentati. Hæc ratio ex ipsa colligitur Scriptura Exod. 12. ubi habetur de Israelitis Ægyptios fugientibus: *Fecerunt subiniercios panes azymos: neque enim poterat fermentari cogensibus Ægyptiis.*

Ad secundum: Retorqueo argumentum: Qua arte panis fermentatus non sine diurnitate & labore coquendus, obviis fuisset pro tanto numero Fidelium? qui, ut habetur in Actibus, perseverabant in fractione panis: id est sæpius sacram fuebant synaxim, & hoc ad vespem, ut per omnia Christum imitarentur: Ergo ne omisiss azymis, qui in promptu haberi poterant, a vestigiis Apostolorum, utendo pro Eucharistia conficienda fermentato, declinassent? Absit dicere de Ecclesia Romana, quæ a BB. Petro & Paulo edocta, & eorum vegetata sanguine, innumeras fundavit Ecclesias, iacta ex animo omnium forma & mater.

Ad tertium: Negamus, non fuisse facile a Diaconis azyma ad consecrandum accipere: cum in brevi fieri possit azymus panis; hinc citra rationem assignatur pro conficienda Eucharistia fermentato.

Ad quartum: Facilis est responsio, cum ex dictis pateat: sed addo azymum esse ejusdem coloris cum fermentato; hinc maritus Paganus mulieris Christianæ, de qua loquitur Tertull. poterat credere esse panem usitatum. Quinimmo ex verbis istius Doctoris colligitur fuisse azymum, cum enim non eundem habeat cum fermentato saporem, ne Mysterium homini infidelis detegeretur, vult Tertullianus, quod ante omnem cibum mulier Christiana panem consecratum sumat in secreto; qui si fuisset ex pane usuali, & fermentato, non fuisset timendi locus, cum maritus esse usulem autumasset, non enim Mysterium, nisi aperta confessione sponte cognoscere potuisset, namque abique negotio panem consecratum ante communem in hypotheli quod non adfuisset occultandi tempus, sumere valebat.

Insuper: S. Ambrosius, qui quarto florebat sæculo, ait panem consecrandum esse panem usitatum. Igitur citra dubium erat fermentatus. Probatur antecedens L. 4. de Sacr. cap. 4. ait: "Tu forte dicis:

"Meus panis est usitatus, sed panis iste, panis est ante verba Sacramentorum: ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi." Eo loci sanctus Doctor alloquitur Fidelem, qui panem quo vesceretur in domo sua, vocabat usitatum; enim vero sic edocet de realitate corporis Christi in Eucharistia, replicando hunc ipsum panem communem post verba sacramentorum carnem Christi evadere. Igitur S. Ambrosius exstimavit panem fermentatum tunc fuisse in Ecclesia Romana Eucharistiæ materiam.

Respondeo distinguendo antecedens: S. Ambrosius ait panem usitatum esse consecrandum, & intelligit azymum, concedo: Et alium ab azymo designat, nego. Tunc temporis Romæ azymus erat in usu, quia vero quod est in usu perpetuo, dicitur usitatum, in isto sensu sanctus Doctor vocat panem consecrandum usitatum. Ad probationem similiter distinguo: Et S. Ambrosius loquitur abstrahendo quod panis sit azymus, vel fermentatus, concedo: Et determinat pro materia fermentatum, nego. Quæstio non movebatur de qualitate materiæ Eucharistiæ, sed de realitate corporis Christi in Mysterio, hinc ad scopum respondet, panem, quicumque foret, post verba Sacramentorum esse corpus Christi: Ceterum S. Ambrosius ibidem testatur Ecclesiam Mediolanensem adherere per omnia Romanæ. Igitur non recedebat ab azymo.

Repones: Multa SS. Pontificum decreta fermentatum panem dumtaxat pro Eucharistiæ materia commemorant. Ergo. Probatur antecedens. In vita S. Melchiadis hæc habentur apud Binium Tom. 1. pag. 254. "Hic fecit, ut oblationes consecratæ per Ecclesias, ex consecrato Episcopi, dirigerentur, quod declaratur fermentum." Ibidem pag. 520. Non abimilia leguntur de Siricio in ejus actis: "Hic constituit, ut nullus Presbyter Missas celebraret per omnem hebdomadam, nisi consecratum Episcopus loci designati susciperet declaratum, quod nominatur fermentum." Quod expressius pro fermentato dicit Innocent. I. in sua ad Decentium Episcopum Epistola cap. 5. "De fermento vero, ait, quod die Dominica per titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ. Quam."

„rum Presbyteri, quia de ipsa propter
 „plebem sibi creditam, nobiscum conve-
 „nire non possunt, idcirco fermentum,
 „a nobis confectum per Acolythos acci-
 „piunt, ut se a nostra Communionem,
 „maxime illa die, non iudicent separa-
 „tos. Quod per Parochias, fieri debere
 „non puto, quia non longe portanda
 „sunt Sacramenta. „ Apud Binium Tom.
 „1. pag. 752. In hac collimalie sententiam
 videtur S. Gregorius Magnus, qui quam-
 dam mulierem, accepta Eucharistia, ri-
 dentem animadvertit, cuius irreverentia
 ab ea seiscitans motivum, respondit, in-
 quit Joannes Diaconus in vita sancti Pon-
 tificis: „Quia panem quem propriis ma-
 „nibus me fecisse cognoveram, tu cor-
 „pus Dominicum perhibebas. „ Quis au-
 tem dixerit, panem quem consecrandum
 porrexerat mulier, alium fuisse præter
 usitatum & fermentatum?

Respondeo primo, distinguendo: Et istæ
 auctoritates loquuntur de fermentato im-
 proprie, propter colorem, nigredinem,
 & absque figura ordinatum, sic dicto,
 concedo: De vero fermentato, nego.
 Cum igitur idem foret sicut fermenti sic
 & azyi color, & indeterminata figura,
 quandoquidem totus magni ponderis panis,
 in multas dividendus partes, innu-
 meræ prope Fidelium multitudini distri-
 buendus, consecratur; quia vero ex-
 trinsece ad formam, figuram, colorem &
 quantitatem fermentati accedebat, usua-
 lis nuncupabatur. Non quidem tamen
 revera foret fermentatus. Ex Humberto
 Cardinali ista solutio colligitur, qui in
 sua ad Cæsararium Patriarcham CP. pro
 defensione azyumorum Epistola, asserit pa-
 nem ingentis magnitudinis prioribus tem-
 poribus in Ecclesia Romana consecratum
 fuisse. „Sicut sancta Romana Ecclesia,
 „inquit, usque nunc observat. Panem
 „integrum benedixit Christus & fractum
 „singulis particulatim distribuit, dicens,
 „Accipite, & comedite, hoc est corpus
 „meum. „ Revera quidem panis azyum
 erat tempore Paschatis apud Judæos usua-
 lis, ejusdem consequenter figuræ & pon-
 deris cum fermentato, quo extra tempus
 paschale utebantur. Quid mirum igitur
 si tempore persecutionum Ministri accipe-
 rent a Fidelibus præmonitis & edoctis de
 azymo pane pro Missa celebranda, ut
 absque mora consecraretur, & Fidelibus
 adstantibus distribueretur? Labente vero
 sæculo undecimo Latini in breviori for-

ma, figura, cum maximo nitore panem
 azyum consecrandum sumperunt. Sic
 refert Bernardus Constantiensis Presbyter,
 qui circa annum 1089. Ordinem Roma-
 num notis illustravit. Hoc idem affuit
 Ernulphus Episcopus Rosensis in sua ad
 Lambertum Epistolâ, quæ refertur Tom.
 2. Spicilegii: „Illi, *Apolliti*, panes quo-
 „tidianos comederunt: de genimine vi-
 „tis biberunt. Nos in forma nummi pa-
 „nem accipimus, vinum aqua mixtum
 „potamus. „

Respondeo secundo, cum Baronio, decre-
 ta laudata loqui de Eulogiis ex pane fer-
 mentato factis, quæ in signum unitatis &
 pacis ad Fideles mittebantur, sicut nunc
 in more positum est, eodem motivo &
 fine, panem benedictum distribuere. Nec
 una evincit ratio hoc sic contigisse, & in
 eo sensu a summis Pontificibus laudatis
 scriptum fuisse; hoc ipsum subindignant
 verba Innocentii I. I. Loquitur de pane
 qui per titulos de Dominico mittebatur,
 adeoque non de pane consecrato, cum
 ejus tempore omnes familiæ sacram
 synaxim omnibus diebus Dominicis non sume-
 rent. II. Sermonem instituit de tanta Fi-
 delium multitudine Presbyteris concedita,
 ut ne quidem eos adire non vale-
 rent, hinc per Acolythos deferbantur
 panes, hoc est Eulogiæ, & non Eucha-
 ristia, cum vel ipso tempore Sancti Cy-
 priani soli Diaconi, occupatis Presbyte-
 ris, sacram dispensarent Eucharistiam, &
 hoc fine ad Confessores in carceribus pro
 fide detentos mitterentur, ne inermes de-
 scenderent cum persecutoribus in præ-
 lium. III. Hac ratione deferri vult pa-
 nem, ne a Communionem, illo potissimum
 die, scilicet Dominico, intelligerentur se-
 parati. Dubio procul ad hunc scopum
 deferbantur Eulogiæ; non enim qui sa-
 cram frequentissime non sumebant Eucha-
 ristiam, dicebantur ab Ecclesia divulsis,
 maxime si semel in quolibet mense illam
 acciperent. Demum dicit panem de quo
 controversia procedit, non esse per Pa-
 rochias mittendum; sed hoc solum signi-
 ficat Eulogias non omnibus & singulis
 mittendas esse, cum sufficeret eas distri-
 buere vicinioribus populis. Ceterum nec
 quisquam moveri debet quod Innocen-
 tius, Eulogias vocet sacramenta, namque
 Eulogiæ a solis Sacerdotibus benediceban-
 tur, sicut nunc Rectores Ecclesiarum,
 recitatis quibusdam orationibus, panem
 Fidelibus in signum unionis distribuendum

M

bene-

benedicunt : hinc sicut panis benedictus dicitur Sacramentum lato modo acceptum, seu quid sacramentale, sic & dicebantur Eulogiæ.

Hanc solutionem suo munivit calculo Anselmus Havelburgensis Lib. 3. Dialog. his verbis : " Melchias & Syrii decreta non de fermentata hostia, sed de Eulogiis potius intelligenda sunt, quæ per singulos Dominicos dies per Ecclesiam distribui iubentur. "

Ad S. Gregorii auctoritatem, nego illam mulierem obtulisse panem fermentatum consecrandum : sicut enim his temporibus devotæ filiæ in arca parvula deferunt panes non fermentatos sed azymos, quos offerunt pro se consecrandos, quum Missa celebratur in Capella, ubi non est Pastorium multas continens hostias, eis, qui accedunt ad sacram Mensam distribuendas, sic & tempore D. Gregorii potuit illa mulier præsentare consecrandum azymum a se coctum, & postea ex fragilitate, fortassis involuntarie rississe. Non desunt, fateor, qui propugnent prioribus temporibus Eucharistiam ex pane a Fidelibus oblato factam, ut indigite videtur S. Cypranus L. de opere & elemosynis, Concilium II. Matifconense can. 4. Nannetense can. 9. sed duplicis generis panem offerebant, alterum pro sacrificio conciendo, alterum pro usu Sacerdotum : Priorem azymum vocabant, quia sciebant istum solum intervenire Mysterio : alterum vero fermentatum. Et in isto sensu explicandi sunt Conciliorum Canones, maxime Concilii XVI. Toletani.

Repones : Photius multa Latinis exprobrat, & tamen silet azymos, quod dubio procul præ odio erga Ecclesiam Romanam non omisisset, si tunc temporis azymis usâ fuisset, nam hoc ipsum non tacuit Cæciliarius : Sed silentium Photii arguit Ecclesiam Romanam pro Eucharistia conciendo non semel fermentatum sumpsisse panem. Ergo &c.

Respondeo primo multa Cæciliarius dixeris suis Ecclesiæ Romanæ objecisse, quæ tamen tempore Photii erant in usu, quæque ipse Ecclesiæ Romanæ non obviavit, v. g. quod Alleluja reticeret Ecclesia Romana in cantu vigente Quadragesima, quod inter baptizandum unicam adhiberet immersionem &c.

Respondeo secundo, negando minorem, eum enim Photius in sua Bibliotheca codice 106. scribat Christum consecrasse in

azymo, non mirum si abstineat a reprehensione pro isto puncto.

Dices : Auctores gravissimi propugnant oppositam sententiam. Igitur illa quæ est de azymorum antiquitate & perpetuitate non est probabilior.

Respondeo quæstiones Scholæ, salvo dogmate, posse in utramque partem defendi, juxta illam divi Augustini Regulam Epist. 118. ad Januarium cap. 2. " Quod enim neque contra fidem, neque bonos mores injungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos vivitur, societate servandum est. " Falsum est autem nostram de perpetuitate azymorum opinionem non esse probabiliorē, ut constat ex probationibus. Et vero alteram sententiam defendit quidem Syrmundus §. 1. in disquisitione de azymo. Eandem Cardinalis Bona Lib. 1. rerum Liturgicarum cap. 23. nostram vero Mabillonius Benedictinus tum in Præfatione sæculi 3. tum in dissertatione singulari de pane Eucharistico azymo & fermentato : nostram P. Christianus Lupus O. A. Lovanienſis Theologus tom. 3. Scholiorum in decreta & Canones Concil. Rursus in dissertatione de Actis S. Leonis IX. cap. 7. suffragatur Anselmus Havelburgensis, qui Nechiti Archipræfati hæc respondet cap. 16. " Ego non facile accesserim ad hoc, quod tu tam perfunctorie dicis, Ann putas mihi subito esse persuasum, videlicet quod Romana Ecclesia aliquando fermento usa fuerit, quo postea deposito, azymum assumpserit. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ecclesia Romana semper usa est, pro conciendo Eucharistia, azymo.

PRIMO : Quia Christus præcepit sacrificium Missæ in suam commemorationem fieri, hoc est juxta ejus & intentionem, & ritum quem ipse adhibuit : Porro neminem ex Theologis latet eam in azymo consecisse. Igitur & Ecclesia Romana ejus insistent vestigiis sic semper peregit.

Secundo : Ecclesia Romana ægre tulit Asiaticos non servare pro die Paschatis celebrando disciplinam, quam testatur se accepisse ab Apostolis Petro & Paulo ; eam festivitatem die Dominica immediata sequente lunam decimamquartam post æquinoctium vernali celebrandum esse, nec aliud opposuit sanctus Steph. Cypr. & Fir-

Firmil. pro recipiendo Bapt. ab Hæreticis collato verbis Evangelicis, præter morem ab illis Apostolis acceptum, dicendo, *Nihil innovetur nisi quod traditum est*. Igitur a fortiori nihil immutavit de ritu conficiendi Eucharistiā in azymo, cum Christus præcepit Eucharistiā fieri in suam commemorationem, hoc est sicut ipse in azymo fecerat.

Tertio: Græci Schismatici priores fuerunt, qui istud momentum Ecclesiæ Romanæ objurgaverint; si quis vero Catholici pro fermentato scripsere, nec inde Ecclesiæ Romanæ ritum damnare audent, nec eorum opinio alteri, virorum doctissimorum suffragio suffultæ anteposenda est.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Panis consecrandus dicitur quidem usitatus, quia pro more azymis utebatur Ecclesia, hinc & nomine panis usitati celebratur vel ipse azymus.

Secundo: Quod, persecutione sæviente, sancti Confessores sacra Mysteria in cryptis furtim celebrare compellerentur, non arguit panem fermentatum, sed potius azymum, qui promptius fit, & absque magno apparatu.

Tertio: Etsi quod decreta quorundam, sanctorum Pontificum & Conciliorum appellent panem consecrandum fermentatum, hoc debet intelligi in quadam lata significatione, quatenus panis azymus eundem colorem habeat: hinc propter quædam accidentia extrinseca poterat dici secundum quid fermentatus.

PUNCTUM TERTIUM.

Num panis fermentatus, quo Græci a multis sæculis utuntur, sit debita Eucharistiæ materia?

TRIA pro resolutione quæsti explicanda sunt. Primo quidem num panis fermentatus sit valida Eucharistiæ materia? Secundo utrum licita? Tertio num ab omni Christianitatis ævo Ecclesia Orientalis usa sit fermentato? Pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Panis fermentatus est valida Eucharistiæ conficiendæ materia.

Probatur variis rationibus.

PRIMA; Quod est vere & substantialiter panis, est valida Eucharistiæ materia: Atqui panis fermentatus est substantialiter & proprie panis, Igitur & valida Eucharistiæ materia. Hæc ratio est D. Thomæ, qui hic q. 74. art. 4. sic loquitur: "Circa materiam hujus Sacramenti duo possunt considerari, scilicet quid sit necessarium, & quid conveniens: Necessarium quidem est, ut sit panis triticeus, sicut dictum est, sine quo non perficitur Sacramentum: Non est autem de necessitate Sacramenti, quod sit azymus vel fermentatus, quia in unoquoque que confici potest."

Altera: Panis usitatus est optima Eucharistiæ materia: sed panis fermentatus triticeus sic est; quod quidem quotidiana comprobatur experientia, cum nedum plebei, sed Nobiles, sed magni Sacerdotes, sed Principes & Reges eo semper utantur: Ergo &c.

Tertia: Si quid panem fermentatum a ratione panis excidere faceret, maxime fermentatio: Atqui hæc ratio nulla est. Et probatur. I. Fermentatio non est proprie corruptio, cum salis succum quemdam præ habeat, quo panis diutius in panis nutritivi natura perseverat, cum humore non nihil glutinoso partes magis & comprimantur, & fortius cibi ad invicem cohereant. Hinc earundem partium dissolutionem, adeoque corruptionem fermentum eliminat. II. Ista fermentationis alteratio panem jucundiorē, & consequenter ad alenda corpora aptiorem reddit. III. Manet semper (sub fermentatione quod panis sit triticeus. Igitur cum panis fermentatur non deficiat a ratione veri panis, est valida Eucharistiæ materia.

CONCLUSIO ALTERA.

Panis fermentatus est licita Eucharistiæ materia.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Illa materia est licita, quam Ecclesia, SS. Pontifices, M 2 Con-

Concilia & Patres probare. Atqui res ita se habet pro pane fermentato ad conciliendam Eucharistiam: Ergo &c. Probatur minor variis momentis.

Primo: Ecclesia Orientalis quæ sanctos Doctores habuit, usæ illi pane in Mysterio, quod Romana nedum non arguit, sed sub interminatione peccati gravissimi, voluit Orientales juxta suum morem in fermentato, sicut Latinos in azymo consecrare. De hoc momento sic loquitur S. Thomas ibidem art. 4. "Sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum, celebrans de pane fermentato, ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum, celebrans de pane azymo, quali pervertens Ecclesiæ suæ ritum." Ergo &c. Confirmatur: Leo IX. in sua ad Cæsariorum Patriarcham CP. conqueritur, quod Græci vim faciant Latinis consecrantibus in azymo, dum vel in urbe Roma licitum est Græcis uti fermentato: Ecce, inquit, in hac parte Romana Ecclesia quanto discretior & clementior vobis est? Siquidem cum intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur Monasteria, sive Ecclesiæ, nullum eorum adhuc perturbatur vel prohibetur a paterna traditione, sive consuetudine; quin potius suadet, & admonetur eam observare. Demum idem colligitur ex Concilio Florentino, ubi Eugenius IV. Papa sic loquitur: *Definitum in azymo, sive in fermentato pane triticeo Christi corpus veraciter confici.*

Alteræ ratio: Ipsi Latini in Concilio Lugdunensi sub Gragorio X. passi sunt Græcos, ipsis præsentibus, in Templo S. Joannis in fermentato sacra celebrare Mysteria, nec quidquam negotii inde emerit. Neque legitur Patres Græcos priorum sæculorum Latinos propter azymum panem arguisse, nec vicissim sanctos Ecclesiæ Latinæ Doctores propter fermentatum Græcos exagitasse. Ergo &c.

Tertiæ ratio: Sicut azymus panis, sic & fermentatus mysticas & pias habent significationes, quibus incarnatio Verbi designatur. Igitur nulla est inconvenientia uti fermentato in sacrificio; maxime cum accedat Romanorum Pontificum consensus. De hoc momento sic discurret sanctus Thomas ibidem art. 4. "Conveniens autem est, ut unusquisque servet ritum tum suæ Ecclesiæ in Sacramenti celebratione. Super hoc autem sunt diversæ Ecclesiarum consuetudines: dicit

enim beatus Gregorius in registro, Romana Ecclesia offert azymos panes, propterea quod Dominus sine ulla commixtione suscepit carnem: sed ceteræ Ecclesiæ offerunt fermentum, pro eo quod verbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinæ."

CONCLUSIO TERTIA.

Orientales Ecclesiæ toto primo sæculo seculo utebantur pane azymo: Tum orta Ebionitarum hæresi, fermentatum pro Sacrificio conficiendo fortasse adhibuerunt: Non desunt tamen qui his etiam temporibus azymum assumant.

Tres sunt in hac conclusione partes, Prima, quod vel ipsi Orientales primo sæculo usi sint azymo pane. Secunda, quod eodem labente sæculo orta scilicet Ebionitarum hæresi, vel aliquibus elapsis postea sæculis, adhibuerint in sacrificio Mixtæ fermentatum. Tertia demum, quod Armeni & Maronitæ nunc assumant azymum.

Probatur prima pars, videlicet quod primo sæculo uterentur Orientales azymo. & hoc pluribus momentis.

Primo: Apostoli Græcam callebant Linguam, cum omnes, si S. Matthæum excipias, græce novum conscripserint Testamentum: Sed offensum est eos ritum a Christo in conficienda Eucharistia in azymo servasse: Neque vero minus certum est, eosdem sicut Orientalem sic & Occidentalem fundasse Ecclesiam, eorum in Episcopatu successores ritibus ab eis statutis adhæsisse: Igitur Ecclesiæ Orientales primo saltem sæculo, nimirum usque ad Ebionitarum hæresim, quæ juxta Baronium anno circiter 74 cœpit serpere, adhibuerunt pro materia sacrificii Mixtæ azymum panem. Non enim verisimile est vel ab ipsa vagiente Ecclesia, tantam fuisse inter Ecclesiam Orientalem & Occidentalem in ritu omnium Sacramentorum maximi conficiendi disparitatem, ut Orientalis fermentato pane uteretur, dum Occidentalis omnium Ecclesiarum Mater consecravit in azymo.

Dixi primo saltem sæculo Orientales adhæsisse Latinis in materia Eucharistiæ assumenda, cum nec Victor I. qui secundo florebat sæculo passus sit eos in die Paschatis celebrando, quod est quid levius

Eui

Eucharistiæ materia, ab Ecclesiæ Romanæ more secedere; nec Stephanus I. qui clavum universalis Ecclesiæ tertio sæculo tenebat, Firmilianum cum aliis Orientalibus Baptismum verbis Evangelicis ab Hæreticis datum propellere permiserit. Ratio est, quod, quotiescumque disciplina universalem respicit Ecclesiam, ad summum Pontificem utpote Christi Vicarium & totius Ecclesiæ caput, spectet illam determinare. Cum igitur duo laudati Pontifices disciplinæ Orientalium in punctis levioris momenti, quam est ritus consecrandi in azymo in Ecclesia Latina usitato, obstituerint, probabilissimum est azymum uno plurquam sæculo in Ecclesia Orientali perleverasse, & fermentatum nonnisi verius quartum sæculum ab eam Mysterio sancti Altaris adhibitum fuisse.

Secundo: Falsum est, quod Juveninus art. 4. de Euch. §. iv. dicit, videlicet Latinos sicut Græcos, occasione data ab Ebionitis, fermentatum panem pro Eucharistiâ conficiendi assumptum, ut ab illis Hæreticis qui utebantur azymo, secernerentur, cum rationibus omni exceptione majoribus supra probatum sit, Ecclesiam Romanam in sacrificio semper adhibuisse azymum. Sed dato & non concessio, quod Orientales tunc cœperint uti fermentato pane, manet semper azymum primo sæculo viguisse vel in ipsa Ecclesia Orientali. Adde non satis constare fermentatum ab omnibus Ecclesiis Orientalibus, grassante Ebionitarum hæresi, fuisse receptum. Hoc innuit vel ipse Juveninus ibidem his verbis: "Ex iis Scholasticorum placitis colligitur, Græcos labente tantum altero Ecclesiæ sæculo quo Ebionitarum hæresis grassari desit, panem fermentatum constanter ubique consecrasse." Si constanter ubique solum cum desit Ebionitarum hæresis panis fermentatus pro Eucharistiâ in Oriente assumptus est. Igitur azymus panis usitatus fuit in universa Ecclesia, nedum usque ad ann. 74. quo Ebion suos vulgavit errores, sed & toto tempore quo ejus perduravit hæresis, scilicet ad quartum usque circiter sæculum, cum & Paulus Samosatenus, & Photinus & ipse Arius adhæserint in hoc Ebionitis, quod Christum parum hominem dicerent, & sicque probabilitate non caret opinio tenens Græcos ad hæc usque tempora azymum panem consecrasse.

Tertio: Alexander Aletius, S. Thomas Boncat Theol. Tom. VII.

in 4. sent. Scotus in eundem librum, S. Bonaventura, Durandus, Richardus a S. Viſt. & alii gravissimi Auctores supra citati, qui propugnant azymum panem fuisse semper in usu in Ecclesia Romana, tenent quoque sic & fuisse in Orientali saltem primo nominis Christiani ævo.

*Probat*ur secunda pars variis utque rationibus, nimirum quod vel orta Ebionitarum hæresi, vel aliquibus inde sæculis elapsis, Græci usi sint in Liturgia pane fermentato.

Primo, auctoritate S. Gregorii Nyſſ. qui orat. ad sanctum Lavacrum ait de pane Eucharistico: "Panis item panis est initio, communis, sed ubi eum Myſterium sanctificaverit, corpus Christi fit & dicitur." Si panis communis, non alius est præter fermentatum. Igitur pane fermentato jam prioribus Ecclesiæ sæculis Orientales utebantur in sacrificio. Probat minor. S. Justinus Apol. 2. sub finem jamjam ante Gregorium dixerat: "Non enim ita sumimus ut communem panem." Porro in hoc opere alloquitur Imperatore Antoninum, qui nomine panis communis intelligebat fermentatum, quippe qui azymum prorsus ignoraret: Cum autem Patres clare admodum in Apologiis loquerentur, non est verisimile sanctum Martyrem obscuram & imperviam eo loci scripsisse, ut Principi illuderet. Ergo &c.

Secundo: Antiquæ Liturgiæ hoc ipsum subindigitant: Non enim unus Historicus scribit Græcos in Liturgia obtulisse pro sacrificio conficiendo panem integrum & turgidum, qui in varias postea partes cultello divisus, populo ad sacram Mensam accedenti distribuebatur: sed panis turgidus fermentatum panem spirat: Ergo &c.

Demum, idem evincunt a Photii tempore iterati Græcorum cum Latinis occasione azymi panis congressus. Ergo &c.

Tertia: pars, scilicet quod Armeni & Maronitæ retineant azymum in brevi ostenditur. De Armenis quidem res est aperta, si credamus Demetrio Ciziceno, qui tractatu de Jacobitarum nævis quem Combesius Dominicanus Juxta publici fecit, hæc de illo habet: "Oblationem, faciunt, azymam, quia, inquit, quem Christus panem Discipulis distribuit in Cœna mystica, azymus erat," De

Maronitis idem asserit Morinus Tom. 1. de Ordine, ubi eorum refert ordinationes. Concinit Guillelmus Tyri Archiepiscopus L. 22. cap. 8. Hist.

RESPONDETUR OBJECTIONIBUS.

OBJICES contra primam conclusionem: Panis fermentatus non habet conditiones requisitas ad Eucharistiam conficiendam: Igitur nullo modo assumendus est. Probatur antecedens: Non præ se fert nitorem ad tantum sacramentum celebrandum, sicut azymus. II. Panis fermentatus est alteratus & vere corruptus, sed nihil corruptionis habere debet Eucharistiae materia, immo ne quidem spirare, cum Agnum sine macula contineant species. III. Fermentatio designat malitiam, & ea de causa rejicitur ab Apost. dicente 1. Cor. 5. *Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiae & nequitiae, sed in azymis sinceritatis.*

Respondeo primo, hæc & similia ostendere azymum panem esse aptiorem fermentato Eucharistiae conficiendæ materiam, sed non unum solum essentialem, cum fermentatus sit substantialiter panis, ut declarat Ecclesia in Concilio Florentino, Solutio est Div. Thomæ, qui hic qu. 74. art. 4. recensitis utriusque panis proprietatibus, ad Mysterium Incarnationis significandum aptissimis, tum concludit: "Consecratio de pane azymo celebrandi, rationabilior est. Primo quidem propter institutionem Christi &c."

Respondeo secundo, negando antecedens: Ad primam probationem, dico fermentationem sufficientem habere nitorem, ut liquet in pane exquisito qui in mensa Principum ministratur. Ad secundam, nego panem fermentatum corruptionem subire; aliud est enim aliquid esse turgidum, aliud corruptum. Panis corruptus partium dissolutionem patitur; minime vero turgidus & mere fermentatus. Ad tertiam respondetur panem fermentatum non semper designare malitiam, sed quandoque, & quidem optime Passionem Christi, qui sicut farina fermento ad mixtum commovetur ut panem omnem suavitatem in se habeat, ita & ut granum frumenti cadens in terram mortuum, cui seipsum assimilat, redemptionem morte sua operatus est, & populum acceptabilem sectatorum bonorum operum, qui foret ejus optimus odor, formavit.

Oppones contra secundam partem tertiae conclusionis. Humbertus Cardinalis in Epistola, qua alteram scriptam a Michaele Cæsarario debellat, ait: "Quam reverendam Angelis & hominibus institutionem, prima scilicet Ecclesia, usque ad hæc moderna tempora, sicut ab Apostolis recepit, fideliter retinuit: adeo ut quidam Hierosolymitanorum Pontificum, datis Epistolis, significaverint quantum illorum institutio discrepet a Græcis. Quibus verbis ostendit Ecclesiam Hierosolymitanam sua ætate x. scilicet sæculo perseverasse in azymo consecrando. Rursus vel ipse Cæsararius in suis ad Petrum Antiochenum Epistolis apud Baronium Tom. xi. ad ann. Ch. 1054. asserit nedum Hierosolymitanam Ecclesiam, sed & Alexandrinam ad eadem usque tempora panem azymum in Liturgia consecrassse: "Nec hoc solum, inquit, verum etiam quod prædicti duo Patriarchæ, *Alexandriæ & Hierosolymorum*, non solum alios azymis vescientes recipiunt, sed etiam ipsi aliquando in azymis sacrum conficiunt sacrificium. Igitur Orientales non nisi versus undecimum sæculum fermentato pane inter celebrandum Missæ sacrificium usi sunt."

Respondeo primo, laudatas auctoritates opinioni nostræ plurimum patrocinari, & ostendere morem consecrandi in fermentato non ita, ut volunt contrariæ sententiæ auctores, pervertitum esse. Quidquid sit, ut sua placita reddant probabilia respondet Juveninus art. 4. de Euch. §. iv. Cardinalem Humbertum institutionis nomine: "Non intelligere azymum panem, sed integrum, quem quidem dem asserit Hierosolymorum Ecclesiam, pro ut Romanis moris est, consecrare, cum e contra Græci panem in frusta prius divisum usurpent ad sacram Mysteria. Ad alteram auctoritatem ibidem sic respondet: Cæsararius non asserit Alexandrinum & Hierosolymitanum Patriarchas passim & ordinatim azymos panes consecrassse, sed ut conceptis terminis ait, *aliquando*, tantum; idque forsitan in Latinorum gratiam, qui Hierosolymitanam in urbem pietatis causa confluebant."

Verum, istæ solutiones sunt admodum jejunæ ad probandum panem fermentatum sex prioribus sæculis fuisse apud Orientales in usu: Nam si de Cardinali Humberto

berto loquamur, ab ejus mente longe secedit Juveninus, dicendo, nomine *institutionis* eum non intelligere azymum, cum eo loci ex professo debellet Græcos improperantes Latinis eo quod usurparent pro sacrificio celebrando azymum panem, quem eo loci ut morem avitum apud omnes Ecclesias ab Apostolis acceptum descendit adversus obstreperantes. Nec magis altera solutio facit satis; non enim distinguunt Cæcularius hospites a ceteris, sed simpliciter dicit Patriarchas laudatos æquo ferre animo Liturgiam in azymo celebrari, & ipsos nonnumquam sic celebrare. Ex his sequitur panem fermentatum validam esse Eucharistiæ materiam, sed non ita, ut quidam jactant, antiquam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

PANIS fermentatus valida simul & licita est Eucharistiæ materia, apud Græcos versus quintum aut nonum sæculum frequentata.

Primo quidem est materia valida, quia panis fermentatus est vere substantialiter panis, nec fermentum ejus solvit essentia, quin potius suavior evadit.

Secundo: Est utique licita. Ita declaravit Eugenius IV. in Concilio Florentino, nec ulla umquam saltem gravis mota est de hoc momento a Latinis adversus Græcos controversia.

Tertio: Apostoli edocti a Christo in pane azymo sacrificium obtulerunt; sicut autem Occidentis, sic & Orientis fundaverunt Ecclesias: Igitur primis sæculis & Græci & Latini in azymo consecrabant: urde non nisi decursu temporum Orientales fermentatum, omisso azymo, selegerrunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Panis fermentatus cum apparatu ex critico compositus & optime coctus sufficientem habet nitorem & ceteras alimenti exquisiti proprietates.

Secundo: Ille panis fermentum quidem turgescit, sed non corrumpitur, cum partes acritate fermenti maxime sibi invicem cohzreant, & contra corrodentem aerem se defendant, ac conserventur.

Tertio: Fermentum se solo propter vehementiorem acritatem malitiam impor-

tat, sed non eum farina pura & coagulata prædominante. Porro panis non est fermentum purum, sed farina supereffluente temperatus & coagmentatus.

SECTIO TERTIA.

Utrum necesse sit vinum esse vitigenum.

SUPPONIMUS de fide vinum esse Eucharistiæ materiam, cum Christus eo usus sit in ea conficienda: sed difficultas est, num debeat esse vitum vitis; pro cuius resolutione, sit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex utriusque Testamenti Scriptura.

Veteris Testamenti auctoritas, juxta Patrum interpretationem.

CUNCTA, teste Apostolo, in veteri Testamento contingebant in figuris, quæ infallibilem cum veritate in novo adimplenda connexionem haberent. Sed figuræ veteris Testamenti in vino vitigeno sacrificium Altaris celebrandum præludebant. Igitur vinum dumtaxat vitigenum est materia Eucharistiæ. Probatur minor variis figuris.

Prima inter omnes celeberrima contigit in sacrificio Melchisedech, ut habetur Genes. 14. *At vero Melchisedech Rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi, benedixit ei, scilicet Abraham. Hunc Sacerdotem, fuisse Christi sacrificantis in Eucharistia figuram, ipse David Psal. 109. prænotione Spiritus asserit his verbis: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Porro Christus non in ara crucis fuit Sacerdos juxta vicem Melchisedech, sed potius Aaron, qui inter sacrificandum fundebat victimarum sanguinem. Superest igitur quod in sacrificio Eucharistiæ offerendo fuerit Sacerdos juxta ritum Melchisedech, adeoque sicut ille vinum verum obtulerit: vitigenum enim protulisse Melchisedech constat, quippe qui nedum ad sacrificandum Altissimo illud attulerat, sed ad refocillandum tum Abraham, tum ejus milites prælio, seu etiam itineris*

labore non modicum fatigatos : certum est autem non alium liquorem præter vinum vitigineum, vires exhaustas restaurare. Jam vero cum figura necessarium habeat ad veritatem respectum, dicendum est Christum sacrificium ex pane & vino vitis consecrasse, & ad finem usque sæculi sic in Altari consecrandum esse.

Audiendus est de hoc momento S. Cyprianus, qui in sua ad Cæcilium epistola sic loquitur : " In Sacerdote Melchisedech sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum habemus, secundum quod Scriptura divina testatur, & dicit, Melchisedech rex Salem protulit panem & vinum . . . Quod autem Melchisedech typum Christi portaret, declarat Spiritus sanctus in Psalmis ex persona Patris ad Filium dicens : Ante Luciferum genui te : juravit Dominus, & non poenitebit eum : tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. "

Altera figura affulget in benedictione quam Jacob moriens Judæ filio suo dedit, ut legitur Genesios 49. *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est . . . Ligans ad vineam pullum suum, & ad rivum, o fili mi, asinum suum. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum.* Vinum de vite eo loci expresse commemoratur : sed hæc figura annuntiat qualitatem vini quod adhibendum erat in sacrificio a Christo instituto. Ergo &c.

Tertia figura eaque egregia, depromitur ex cap. 9. libri Proverb. ubi hæc habentur : *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem. Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & posuit mensam.* Sapientia illa, de qua loquitur Salomon juxta interpretes, est Christus domus, quam sibi edificavit, est Ecclesia, in qua corpus suum & sanguinem reposuit : columnæ quas excidit, sunt septem Sacramenta, quibus totum Ecclesiæ ædificium innititur : mensa & vinum quæ invitatis cibandi causa proposuit, sunt corpus ejus & sanguis ; corpus quidem ex vero pane triticeo transubstantiato factum cibum viatorum, ait sanctus Thomas : sanguis vero ex vino vitis ut potus adhibitus. Et vero in mensa panis verus & vinum proprie dictum ad cibandum apponuntur. Igitur ut eodem quo supra argumento utar, cum figura in ve-

ritate compleatur, ut ista in Eucharistia quam annuntiat, consummetur, vinum ex quo Eucharistia conficitur, debet esse vitigineum.

S. Cyprianus ibidem in isto prorsus sensu hanc explicat figuram, & sic loquitur pag. 147. vet. edit. " Sed & per Salomonem Spiritus sanctus typum Domini sacrificii ante præmonstrat immolatæ hostiæ & panis & vini, sed & altaris & Apostolorum faciens mentionem. " Sapientia, inquit, edificavit sibi domum, & subdidit columnas septem, macavit hostias suas, miscuit in cratere vinum suum, & paravit mensam suam, & misit servos suos, convocans cum excelsa prædicatione ad craterem, dicens : Qui est insipiens, declinet ad me : & egentibus sensu dixit : Venite, edite de meis panibus, & bibite vinum, quod miscui vobis. " In hæc Proverbiorum verba sic S. Doctor ratiocinatur : " Vinum mixtum declarat, id est, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce prænuntiat, ut appareat in passione Domini, hoc est in Eucharistiæ sacrificio id esse gestum, quod fuerat prædictum. "

Novi testamenti pro eodem dogmate testimonio, cum SS. Doctorum explicatione.

CHRISTUS Dominus ex vino de vite fecit Eucharistiam : Sed non licitum est immutare materiam Sacramenti a Christo in individuo determinatam. Ergo &c. Majorem annuntiant Evangelistæ. S. Matt. capit. 26. sic loquitur de Christo : *Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait : Accipite & comedite : hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illi dicens : Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Similia dicit Sanctus Marcus capit. 14. similia Sanctus Lucas cap. 22.

Citra dubium est Christum locum de eo vino quod consecravit, ac de illo quod bibiturus erat in regno Dei, hoc est de vino vitigineo ; quod quidem indicant illa S. Matth. verba : *Non bibam amodo de hoc*

hoc genimine vitis ; hoc est , de vino quo consecravi , donec bibam novum quoad statum meum , qui tunc erit gloriæ status , adeoque in regno Patris mei , quia ut primum Christus resurrexit , suam effudit gloriæ in corpus , quæ quidem integra est regnum Dei . Sic totum explicat S. Thomas Comment. in capit. 26. S. Matthæi , juxta mentem S. Joann. Chrysostomi Homil. 8. in Matth. “ Quod autem ” dicit novum , clare intelligendum est ” nove , id est , novo modo , non quasi ” corpus passibile habens , & indigens cibo ; non enim post resurrectionem comedit & bibit , quia cibo indigeret , sed propter resurrectionis certitudinem . Quia vero sunt quidam hæretici in sacris mysteriis aqua utentes non vino , demonstrat per hæc verba , quoniam & cum sacra mysteria tradidit , vinum ” dedit quod resuscitatus bibit . ”

Minor vero argumenti initio propositi , videlicet , nemini licere materiam Sacramenti a Christo in individuo determinatam immutare , sed in hoc ejus per omnia adhærendum esse vestigiis , dicit ibidem sanctus Cyprianus his verbis , ubi explicans illa apud Marcum Christi verba : *Amen dico vobis , non bibam de hoc genimine vitis , neque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei* : subdit : “ Unde ” apparet sanguinem Christi non offerri , si desit vinum calici , nec sacrificium ” Dominicum legitima sanctificatione celebrari , nisi oblatio & sacrificium nostrum responderit passioni . ” Tum ait : “ Quod si nec minima de mandatis Dominicis licet solvere , quanto magis tam ” magna , tam grandia ; tam ad ipsum ” Dominicæ passionis & nostræ redemptionis sacramentum pertinentia , fas non est infringere , aut in aliud quam ” quod divinitus institutum sit , humana traditione mutare . Nam si Jesus Christus Dominus & Deus noster , ipse est summus Sacerdos Dei Patris , & sacrificium Deo Patri ipse primus obtulit , & hoc fieri in sui commemorationem præcepit ; utique ille Sacerdos vice Christi vere fungitur , qui id quod Christus fecit , imitatur , & sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri , si sic incipiat offerre , secundum quod ipsum Christum videat obtulisse . ”

Secundo , ex rationibus Divi Thomæ .

PRIMA : Sicut Christus se comparavit grano frumenti , ita & viti . Igitur ut comparatio adimpleatur , convenit materiam Eucharistiæ esse panem triticeum ex frumento coctum , vinum vero de vite ; non enim alius superest locus ut ad litteram hæc figura compleatur . Sic ratiocinatur Sanctus Thomas hic q. 74. art. 5. in argumento *Sed contra* . “ Sicut Dominus ” se comparavit grano frumenti , ita etiam se comparavit viti , dicens Joan. ” 15. Ego sum vitis vera ; sed solus pater ” nis de frumento est materia hujus Sacramenti , ut dictum est . Ergo solum ” vinum de vite est propria materia hujus Sacramenti . ”

Secunda : Christus instituit Eucharistiam in vino : Sed Sacerdos agit vice & in nomine Christi . Igitur & in vino consecrare debet . Pergit Sanctus Thomas ibid. in corpore artic. ” Dicendum , quod de solo vino vitis potest confici hoc Sacramentum ; primo quidem propter institutionem Christi , qui in vino vitis hoc ” Sacramentum instituit , ut patet ex eo ” quod ipse dicit Matt. 26. circa institutionem hujus Sacramenti : Non bibam ” amodo de hoc genimine vitis . ”

Tertia : Materia Sacramentorum debet indigere ipsum sacramentum : sed sacramentum Eucharistiæ est convivium spirituale : viam autem usualem pane illud apprimere denotat . Ergo &c. Ista ratio est utique ejusdem sancti Doctoris , & sic pergit : “ Secundo , quia sicut dictum ” est , ad materiam sacramentorum assumitur id quod proprie & communiter ” habet talem speciem : proprie autem ” vinum dicitur , quod de vite sumitur ; alii vero liquores vinum dicuntur , secundum quandam similitudinem ad vinum vitis . ”

Quarta : Materia sacramenti Eucharistiæ nedom ad Sacramentum , sed & ad sacramenti effectum debet habere analogiam : Sed vinum de vite lætificat cor hominis , sicque convenit cum Eucharistiæ effectui , qui in spirituali læticia & suavitate situs est . Ergo &c. Hanc etiam tradit rationem Doctor Angelicus ibid. “ Tertio quia vinum vitis magis competit ad effectum hujus Sacramenti , qui est spiritualis læticia : quia scriptum ” est , quod vinum lætificat cor hominis . ”

Pro-

Proponuntur & solvuntur objectiones.

OBJECIES : Non requiritur ut apponatur vinum. Ergo &c. Probatur antecedens. Non opus est cum discrimine vitæ offerre sacrificium : Sed quidam ita abhorrent a vino, ut non sine vitæ periculo illud fumerent. Ergo non est necesse vinum in sacrificio offerre.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem dico, modicum vini non posse nocere sanitati; hinc iste scrupulus magnam arguit locordiam, quam quidem in sua ad Cæcilium epistolam sanctus Cyprianus perstringit his verbis : " Quomodo autem possumus propter Christum sanguinem fundere, qui sanguinem Christi erubescimus bibere ? Namque si non apponatur vinum, erit solummodo verborum corpus Christi in Eucharistia, quod est contra sacrificii institutionem, cum aqua sine vino in Christi sanguinem non convertatur. "

Replicabis : Non desunt qui solam aquam in sacrificio adhibeant : Sed pro consuetudine spectanda est ratio. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et iis derelictis, adherendum est Christi exemplo & præcepto, concedo : & non adherendum est, nego. Consuetudo mala est corruptela : hinc juxta Summistas non habenda est et ratio, maxime cum juri divino adversetur, ut in factis laudato. Solutio est D. Cypriani ibidem ubi sic respondet ad difficultatem. " Non est ergo, frater charissime, quod aliquis existimet sequendam esse quorundam consuetudinem, si qui in præteritum in calice Dominico aquam solam offerendam esse putaverunt. Quærendum est enim, ipsi quem sint secuti ? Nam si in sacrificio quod Christus est, non nisi Christus sequendus est, utique id nos obaudire & facere oportet quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandavit. "

Repones : Ipse sanctus Cyprianus nec damnat, nec absolvit eos qui in sacrificio sola aqua utebantur. Igitur ex eo licitum est aquam solum pro sacrificio celebrando assumere. Probatur antecedens. Ibidem sic loquitur : " Et ideo, frater charissime, si quis de antecessoribus nostris vel ignoranter, vel simpliciter non hoc observavit & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magisterio suo docuit, potest simplicitati

ejus de indulgentia Domini venia concedi. " Ergo &c.

Respondeo negando antecedens; eo quippe loci contendit sanctus Cyprianus hujusmodi Sacerdotes peccare : sed subijcit veniam posse eis propter supinam ignorantiam aut bardam simplicitatem concedi, si venia & absolutione opus habeant. Igitur sacrificando cum aqua sola, graviter peccarunt, adeoque nunquam licitum est, non dico citra peccatum dumtaxat, sed & citra ipsius sacrificii integritatem, omisso vino, consecrare.

Insistes : Christus usus est vino solum ad vesperam, quando suum obtulit sacrificium. Igitur posset aliquis sacrificium in pane & aqua solum mane offerre, vespertinis vero horis alternata vice consecrando adhibere vinum.

Respondeo distinguendo : Et Christum hac sola vice sacrificavit, commendavit vero Apostolis & eorum in Sacerdotio successoribus offerre semper ad sui exemplum panem & vinum simul, concedo : secus, nego. Istam solutionem ipsa institutionis verba indicant, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem* : hoc est, quotiescumque sacrificium corporis & sanguinis mei celebrabitis, sicut ego in pane & vino simul facietis. S. Cyprianus hanc etiam ibidem præoccupat objectionem dicens : " Christum offerre oportebat circa vespem diei, ut hora ipsa sacrificii ostenderet occasum & vespem munusculi, sicut in Exodo scriptum est, Et occident illum omne vulgus Synagagæ filiorum Israel ad vespem. Et iterum in Psalmis : Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Nos autem resurrectionem Domini mane celebramus : & quia passionis ejus mentionem in sacrificiis omnibus facimus, (passio est enim Domini sacrificium quod offerimus,) nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus. "

Repones : Eodem modo ratiocinandum est de vino pro Eucharistia, ac de aqua pro Baptismo : Sed quælibet aqua sive maris, sive fontis, ad baptizandum optima est. Igitur & in quolibet vino, puta malorum granatorum, vel mororum, aut hujusmodi, Sacerdos consecrare potest.

Respondeo negando paritatem : quælibet enim aqua laudata est naturalis ; unde potest adhiberi ad baptizandum : sed nulum aliud vinum præter vitigineum, est verum vinum. Sic respondet S. Thomas

ad objectionem hic qu. 74. art. 5. ad 1.
 "Dicendum, quod illi liquores non dicuntur proprie vinum, sed secundum similitudinem: potest autem verum vinum ad terras illas deferri, in quibus vites non crescunt, quantum sufficit ad hoc Sacramentum."

Infitis: Non est potior ratio cur Eucharistia conficiatur in vino, quam in liquoribus speciem vini præ se ferentibus. Igitur vinum de vite non est absolute necessarium. Probatur subsumptum: acetum est vinum vitigineum: Sed liquores æque sunt vinum ac acetum. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Acetum est vinum vitis, sed corruptum, concedo: non de-floratum, nego. Acetum non est materia valida, quia species vini usualis in eo solvitur. Quis enim dixerit esse vinum usuale? Quocirca sicut nec ex ipso, sic nec ex liquoribus confici potest Eucharistia. Solutio est D. Thomæ ibidem ad 2.
 "Dicendum, quod vinum fit acetum per corruptionem: unde non fit reductus de aceto in vinum, ut dicitur 8. Metaph. & ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto."

Dices: Agresta & mustum vinum de vite præcontinent; & tamen sacrificium fieri ex eis prohibetur a Julio I. in Decreto 7. ibidem apud Divum Thomam. Igitur non est simpliciter verum dicere vinum de vite esse Eucharistiae materiam.

Respondet S. Thomas ibidem ad istas difficultates ad 3. his verbis: "Dicendum, quod agresta est in via generationis, & ideo nondum habet speciem vini, & propter hoc de ea non potest confici hoc Sacramentum: mustum autem jam habet speciem vini: nam ejus dulcedo atrestatur digestionis, quæ est completio a naturali calore, ut dicitur in 4. Meteor. & ideo de musto potest confici hoc Sacramentum: non tamen debent uvæ integræ huic Sacramento misceri, quia jam esset ibi aliquid præter vinum. Prohibetur etiam ne mustum statim expresse de uva in calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem musti; potest tamen in necessitate fieri: dicitur enim ab eodem Julio Papa, Si necesse fuerit, bonus in calicem prematur."

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solum vinum de vite pro Eucharistia conficienda adhibendum est.

PRIMO: Hoc oblationem panis & vini factam a Melchisedech, qui præludebat Christi sacrificium, annuntiat: hoc ipsa institutio Matt. 26. *Accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: non bibam amodo de hoc genere vite, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.*

Secundo: Ita censent sancti Doctores, ut S. Cyprianus, & D. Thomas, quia inhærendum est exemplo Christi, qui præcepit hoc sacrificium in sui commemorationem fieri, hoc est, cum eadem quæ usus est materia.

Tertio: Materia assumenda pro aliquo Sacramento conficiendo debet aliquam habere ad Sacramentum analogiam: hanc autem vinum vitigineum possidere nemo non novit, cum adhibeatur ad cœnam usualement, adeoque spirituale Eucharistiae convivium subnotat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Incassum aliquis objiceret multos a vino abhorrere, adeoque vinum a sacrificio removendum esse, cum modicum nocere non possit.

Secundo: Quælibet aqua, sive marina & falsa, sive fontis illaque dulcis, ad baptizandum assumi potest, sed non quodlibet vinum, cum solum vitigineum sit usuale.

Tertio: Acetum, onphacium, & liquores a natura vini deficiunt: hinc ad sacrificium valide celebrandum minus habent.

SECTIO QUARTA.

De aqua vino miscenda.

QUEDAM occurrunt circa istud momentum difficultates, videlicet de aqua miscenda, & quid fiat de ea. Utrum ipse remaneat, vel non?

PUNCTUM PRIMUM.

Num vinum sit aqua temperandum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex sanctis Patribus.

CLEMENS Romanus Lib. 8. Const. c. 17. ait de Christo: "Similiter & calicem cum miscens ex vino & aqua, & sanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes."

S. Cyprianus Episcopus de Sacramento calicis, explicans illa Proverb. verba: *Miscuit vinum, & posuit mensam*, ait: "Vinum aqua mixtum declarat, id est, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce denuntiat."

S. Chrysostomus in Liturgia, quæ ejus nomine circumfertur, dicit de Diacono: "Deinde facit commixtionem in calicem mittens vinum & aquam." Succinit S. Bernardus Episcopus. 69. his verbis: "Nec nego, inquit, panem & vinum aqua quidem mixtum simul debere poni." Ergo &c.

Secundo, ex Conciliis.

TRULLANUM anno 692. adunatum can. 32. ita pronuntiat: "Si quis ergo Episcopus vel Presbyter non secundum traditum ab Apostolis ordinem, & aquam vino non miscens, sic immaculatum offert sacrificium, deponatur, imperfecte mysterium enuncians, & quæ tradita sunt innovans." Carthaginense III. cui adfuit S. Augustinus, can. 24. similia dicit: "Ut, ait, in Sacramento corporis & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum." Consentis in hac parte Triburiense can. 19. his verbis: "Cujus rei veritatem, scilicet traditum fuisse ab Apostolis hunc vinum aqua temperandi ritum, in hac sancta Synodo constitemur, credimus & confirmamus, ne ullus sine mixtione vini & aquæ mysteria sacra perficiat." Suffragatur Tridentinum Sess. 22. cap. 7.

Tertio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod commendatur a Christo in sacrificio, sic debet fieri. Atqui Christus commendavit aquam in vino misceri, non quidem vivæ vocis oraculo, sed exemplo, ut liquet ex sanctis Patribus laudatis. Ergo &c.

ALTERA: Quod injungit Ecclesia, hoc ipsum fieri debet. Atqui ex præcepto Ecclesiæ tenetur Sacerdos vinum aqua temperare: sic enim habetur in Concilio Tridentino Sess. 22. cap. 7. "Monet sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesiâ, si Sacerdotibus, ut aqua vino in calice offerendo miscerent." Ergo &c.

OBSERVE præceptum non esse divinum ex Tridentino, sed Ecclesiasticum: tamen enim Patres Christum vinum consecrandum aqua temperasse dicant, non tamen asserunt ritum lege sancitum ab eo injunctum fuisse. Hinc in Concilio Florentino Armeni reprehensi sunt, quod hanc omittendo cærimoniam, præceptum & morem traditione Apostolica firmatum neglexerint. Quod autem commixtio aquæ cum vino non sit de præcepto divini, liquet ex tribus. Primo, quia urgente necessitate Ecclesia de hoc præcepto dispensare potest. Secundo, si celebrans ex inadvertentia aquam apponere obitus sit, tenetur quidem ante consecrationem, si recorderetur, eam in calicem infundere, secus, si facta sit consecratio. Tertio, si desit aqua, Sacerdos in solo vino ad perficiendum sacrificium inchoatum potest consecrare, quod certe fieri non posset, si aqua miscenda foret de præcepto divini.

TERCIA: In sacrificio unio populi cum Christo debet repræsentari: Sed aqua designat populum, juxta illud Apoc. 17. *Aqua quæ quas vidisti, populi sunt & gentes*. Ista ratio est D. Hieronymi Homil. de corp. Christi. "Cum in Sacramento, inquit, aqua vino miscetur, Christo fidelis populus incorporatur, & quadam ei copula perfectæ charitatis unietur, ut possit dicere cum Apostolo: Quis nos separabit a charitate Christi? Sicut enim aqua semel permixta vino non potest ad suam redire substantiam, nec a vino separari, ita fideles debent quasi inseparabilia membra, capiti uno, id est Christo, fidei observatione & ardentissima religione sociari." Quar-

Quarta : In sacrificio oportet nedum conjunctionem populi cum Christo, sed etiam aquam quæ ex ejus fluxit latere, exprimi : Sed aqua hoc apprimè significat. Ergo &c. S. Thomas hic q. 74. art. 7. hanc tradit rationem. " Dicendum, ait, quod judicium de signo sumendum est ex eo quod significatur. Appositio autem aquæ ad vinum refertur ad significandam participationem hujus Sacramenti a fidelibus, quantum ad hoc, quod per aquam mixtam vino significatur populus adunatus Christo, ut dictum est : sed & hoc ipsum quod de latere Christi pendens in cruce aqua profluxit, ad idem refertur : quia per aquam significatur ablutio peccatorum, quæ fiebat per passionem Christi. Dictum est autem supra, quod hoc Sacramentum perficitur in consecratione materię : usus autem fidelium non est de necessitate Sacramenti, sed est aliquid consequens ad Sacramentum, & ideo consequens est quod appositio aquæ non sit de necessitate Sacramenti. "

CONCLUSIO SECUNDA.

Modicissima aqua apponenda est in vino consecrando.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Quod definire Concilia, pro regula habendum est. Atqui Concilia statuerunt modicissimum aquæ apponendum esse in calice. Ergo &c. Probatur minor. Synodus Triburienſis capit. 19. ait : " Quod duæ partes sint vini, tertia aquæ, quia major est majestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi. " Tum in Florentino Eugenius IV. in decreto unionis cum Armenis dicit : " Materiam calicis esse vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua admisceri debet. " Ergo &c.

Secunda : Quod foret perniciosum non est admittendum pro sacrificio : Atqui foret perniciosum multum aquæ in vinum consecrandum emmiscere. Et probatur : Honorius Papa III. duodecimo sæculo perstringit quoddam qui plus aquæ quam vini ponebat in calice. Sic habetur *Extra de celebratione Missarum* : " Perniciosus inolevit abusus, videlicet, quod in majori quantitate de aqua ponitur

in sacrificio, quam de vino, cum fecundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino quam de hac ponendum. "

Tertia : Si multum aquæ apponatur, impeditur sacrificium : Igitur sit aqua modica. Probatur antecedens : Si multum aquæ infundatur, species vini solvetur, jam enim non erit vinum, sed mixtum, seu ens per accidens, & unum tertium ex duobus coalescens : Sed sine vino nequit fieri sacrificium, cum una pars essentialis, materia scilicet tunc deficeret. Ergo &c.

Synopsis eorum quæ in utraque conclusione continentur.

PRIMO : Vinum aqua temperandum est : Sic enim habetur L. 8. Const. Apost. cap. 1x. sic in Concilio Triburienſi, tum in Tridentino Sess. 22. capit. 7. ubi ratio pro isto momento non una affertur his verbis : " Monet deinde sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent ; tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod sacramentum hac mixtione recolitur : Et cum aquæ in Apocalypsi B. Joannis populi dicantur ; ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur. "

Secundo : Aqua modicissima apponenda est in calice. Ita definivit Concilium Florentinum in decreto unionis. Hoc ipsum docet Catechismus Romanus part. 2. n. 18. Ratio est, quia Honorius III. *Extra de celebratione Missæ*. ait quod esset periculolum, multum aquæ cum vino miscere, sic enim species vini solverentur. Et deesset una pars materię ad sacrificium essentialis.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum aqua in vino apposta convertatur in Sanguinem Christi.

NULLAM priorum sæculorum Patres de hoc momento moverunt controversiam, sed simpliciter & sine addito dixerunt aquam in sanguinem converti : omnium instar sit Ambrosius, qui Lib. 4. de Sac. capit. 5. de isto capite sic loquitur : " Vinum cum aqua in calice mixtum sit

san-

„ sanguis consecratione verbi cœlestis . „
 „ Sed utrum hoc fiat mediate , vel imme-
 „ diate magna animorum contentione la-
 „ bente duodecimo sæculo , maxime in Gal-
 „ liis disputatum est . Anno 1188. de hac
 „ quæstione Gaufridus Bernardi Monachus
 „ fulam de hoc momento scripsit Epistolam
 „ ad Episcopum Cardinalem Albanensem
 „ Clementis Papæ primi Vicarium Genera-
 „ lem . Quid iste ad propositam litera re-
 „ sponderit , non satis constat .

„ Certum est non esse de fide aquam trans-
 „ substantiari in Christi sanguinem ; de hac
 „ quippe controversia Innocentius III. con-
 „ sultus sæculo 13. ab Archiepiscopo Lug-
 „ dunensi duas refert oppositas sententias ,
 „ & neutram rejicit , aut approbat , quod
 „ tamen citra dubium fecisset , si quæstio
 „ fidei dogma spectaret . Sic loquitur in
 „ sua responsione , quæ habetur cap. cum
 „ Marthe , de celeb. Miss. „ Quævis illi u-
 „ trum aqua cum vino in sanguinem con-
 „ vertatur . Super hoc autem opiniones
 „ apud Scholasticos variantur : aliquibus
 „ enim videtur quod cum de latere Chri-
 „ sti duo præcipua fluxerint sacramenta ,
 „ redemptionis in sanguine , ac regene-
 „ rationis in aqua ; in illa duo vinum
 „ & aqua quæ commiscetur in calice ,
 „ divina virtute mutantur : alii vero te-
 „ nent quod aqua non transit in sangui-
 „ nem , sed remanet prioris viæ acci-
 „ dentibus circumfusa . „

„ S. Thomas hic q. 74. art. 8. caput con-
 „ troversię exponit his verbis : „ Circa a-
 „ quam adjunctam vino , sicut Innocen-
 „ tius III. dicitur in quadam decretali ,
 „ „ Triplex est opinio : Quidam enim di-
 „ „ cunt quod aqua adjuncta vino per se ma-
 „ „ nec , vino converso in sanguinem : Sed
 „ „ hæc opinio stare non potest , quia in sa-
 „ „ cramento altaris post consecrationem ,
 „ „ nihil est , nisi corpus & sanguis Christi ,
 „ „ sicut Ambros. dicit in Lib. de officiis ,
 „ „ ante benedictionem illa species nomina-
 „ „ tur , post benedictionem corpus significa-
 „ „ tur , alioquin non totum adoraretur vene-
 „ „ ratione latræ , & ideo alii dixerunt
 „ „ quod sicut vinum convertitur in sangui-
 „ „ nem , ita aqua convertitur in aquam ,
 „ „ quæ de latere Christi fluxit : sed nec hoc
 „ „ rationabiliter dici potest , quia secundum
 „ „ hoc , aqua seorsum consecraretur a vi-
 „ „ no , sicut vinum a pane . Et ideo sicut
 „ „ ipse dicit , aliorum opinio probabilior
 „ „ est , qui dicunt aquam converti in vi-
 „ „ num , vinum in sanguinem . Hoc autem

„ fieri non posset , nisi adeo modicum ap-
 „ poneretur de aqua , quod converteretur
 „ „ in vinum : & ideo semper tutius est
 „ „ parum de aqua apponere , præcipue si
 „ „ vinum sit debile : quia si tanta fieret
 „ „ appositio aquæ , ut solveretur species
 „ „ vini , non posset perfici Sacramentum .
 „ „ Unde Iulius Papa reprehendit quosdam
 „ „ qui pannum lineum nullo intinctum
 „ „ per totum annum servant , & in tem-
 „ „ pore sacrificii , aqua partem ejus la-
 „ „ vant , & sic offerunt . „

„ Ex his sequitur inter illas opiniones ,
 „ duas potissimum probabiles esse : eam sci-
 „ licet quæ contendit aquam non converti
 „ „ immediate in Christi sanguinem , sed me-
 „ „ diate , hoc est prius conversa in vinum ,
 „ „ cui primario & per se competit transub-
 „ „ stantiatio in pretiosum sanguinem Domi-
 „ „ ni : alteram vero , quæ propugnat aquam
 „ „ vino mixtam non prius in vinum , sed
 „ „ simul cum vino immediate transmutari
 „ „ in Christi sanguinem . Prior sententia est
 „ „ D. Thomæ & ejus Scholæ , cui assen-
 „ „ santur alii permulti . Posterior est Toleti ,
 „ „ De Lugo , Ægidii , Coninx , maxime Ba-
 „ „ ronii in fine anni 1788. affirmantis id ef-
 „ „ fectum de fide . Quocirca in tanto & Theologo-
 „ „ rum , & Scriptorum sacrorum consensu ,
 „ „ non abs re erit utramque referre opinio-
 „ „ nem ut cunctis matura deliberatione pon-
 „ „ deratis . Lector eligat prout libuerit , ex
 „ „ duobus unam . Unde fit

§. I.

Num aqua vino mixta prius convertatur
 „ immediate in vinum , deinde vero in
 „ Christi sanguinem , ut propugnat san-
 „ ctus Thomas ?

Conclusio affirmativa , cui subscribimus .

Probatur auctoritate & ratione .

Primo , auctoritate .

„ Innocentius III. cap. Cum Marthe con-
 „ sultus de hac quæstione ab Archiepiscopo
 „ „ Lugdunensi , summus Pontifex tres refert
 „ „ quæ de hoc capite circumferebantur opi-
 „ „ niones , a S. Thoma mox laudatas ; suam
 „ „ vero secundæ , quæ aquam prius in vi-
 „ „ num dicit converti , addit calculum his
 „ „ verbis : „ Verum inter opiniones prædi-
 „ „ ctas illa probabilior judicatur , quæ af-
 „ „ ferit aquam cum vino in sanguinem
 „ „ tran-

„transmutari. „ Certe non loquitur eo loci de opinione quæ propugnat aquam in propria specie remanere, neque de altera quæ dicit eam converti in aquam quæ fluxit e Christi latere: Superest igitur quod de secunda, eaque nostra quam defendimus, videlicet aquam prius converti in vinum, tum vino admixtam, in sanguinem Christi: “ Et ideo, ait S. Thomas

„laudatus loquens de Innocentio cuius verba retulit, sicut ipse dicit Innocentius, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem. „
 „Rursus idem summus Pontifex ipse suam prodit mentem Lib. 4. de Altaris Myslerio cap. 31. “ Aqua, inquit, tradit in sanguinem, ea scilicet ratione, quod aqua per admixtionem transit in vinum, & vinum per consecrationem in sanguinem; quis enim ambigat aquam in vinum transire, cum multo vino modicum aquæ infunditur. „ Ista auctoritas irrefragabili hac innititur ratione, quod scilicet modicum aquæ semper in vinum in brevi convertatur. Igitur necesse est dicere aquam prius converti in vinum: Quia vero quandoque contingit vinum non esse generosum, & Dominicani, & Carmelitæ majores nostræ subscribentes sententiæ ante Missæ celebrationem, ut primum accedunt ad altare, apponunt aquam & vinum simul in calice, ut tempus sufficiens inter initium Missæ & consecrationem pro conversione aquæ in vinum adit.

Concilium Florentinum in Decreto unionis correxit Concilii Triburiensis sententiam, qua tertiam partem aquæ vino admiscendam determinaverat, & dixit modicissimum aquæ esse apponendum: Sed dubio-procul non alia ratione istam adhibuit clausulam, nisi quia aqua debet prius converti in vinum, tum mediante vino in Christi sanguinem. Re vera quidem, si aqua vel in propria specie remaneret, vel in aquam quæ fluxit e Christi latere converteretur, indifferens foret multum vel parum aquæ infundere pro sacrificio. Superest igitur quod Florentinum eo solum motivo voluerit modicissima aqua vinum esse temperandum, quia putavit aquam prius esse in vinum convertendam: “ Et ideo, ait S. Thom.

„sicut ipse dicit Innocentius, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam, converti in vinum, & vinum in san-

„guinem. Hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum: “ Et ideo semper tutius est parum de aqua apponere. „

Concilium Tridentinum aspiplatur in sessione 13. can. 2. ubi hæc habentur: *Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis & vini una cum corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi, negaveritque mirabilem illam, & singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, & substantiæ vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini . . . anathema sit.* Porro si aqua immediate converteretur in sanguinem, utique facta consecratione, ejus remaneret species, quod tamen flet sacra Synodus: Quare? Nisi quia credebatur aquam prius converti in vinum, in quo casu solæ vini species remanent: Ergo &c. Sic interpretatur Concilii mentem Catechismus Rom. pag. 2. num. 18. his verbis: “ Illud autem Sacerdotibus animadvertendum est, ut quemadmodum in sacris Mysleriis aquam vino adhiberi oportet, sic etiam modicum infundendum esse: Nam Ecclesiasticorum Scriptorum judicio, aqua illa in vinum convertitur. „

Secundo, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Tres de hoc articulo circumferuntur sententiæ; sed ex tribus sola illa vera est, quæ propugnat aquam prius in vinum transmutari: Et probatur ex D. Thoma laudato; namque ait sanctus Doctor, non potest dici aquam in propria specie remanere, cum teste Ambrosio, facta consecratione, nihil præter sanguinem Domini adit, sin minus non totum quod est in Sacramento, seclusa idololatRIA, cultu latræ coleretur: Neque etiam probabile est aquam converti in illam quæ e Christi latere fluxit; in hac enim hypothese aqua posset separatim a vino consecrari, ait ibidem S. Thomas, quod non potest dici, tum quia multum aquæ e Christi fluxit latere, & tamen ex præcepto Ecclesiæ modicissima infundenda est vino, quæ consequenter, non adæquaret eam omnem quæ e sacro Christi latere promanavit. Ergo &c.

Alterâ hæc est: Materia Eucharistiæ est solum vinum de vite, & non aqua, cum

cum ista non sit nisi de præcepto Ecclesiæ apponenda; immo & ea prætermissa, perfecte compleatur sacrificium. Igitur prius debet in vino transmutari; sin minus aliqua adesset in Mysterio materia, quæ ipsum non spectaret.

Tertia: Si aqua non prius in vinum convertatur, citra dubium a vino separabilis esset tum ante, tum post consecrationem; ante quidem vi artis, post vero, quia non foret vino admixta, seu in vinum transmutata, ut supponitur in alia opinione: Sed absurdum est dicere aquam consecratam a vino consecrato separari: illa enim aqua vel esset talis substantialiter, vel esset solum illius consecratæ aquæ species: si primum jam non esset aqua in Christi sanguinem conversa, sin minus substantia creata simul adesset cum sanguine Christi, quod est Lutherianum: si vero tantum species aquæ consecratæ remaneret, verum esset dicere quod sanguis Christi esset sub speciebus aquæ, quod illæ species per se subsisterent, quæ omnia solis vini speciebus tribuit Ecclesia. Rursus, si aqua illa consecrata sanguinem Christi contineret, sicut in solo vino fieri potest sacrificium, sic & idem fieri in aqua sola posset, cum aqua converteretur immediate in Christi sanguinem, & ejus species, facta consecratione, sicut vini species, se solis, Christi corpus contineret; cum non esset porior ratio pro uno ac pro altero: Sed hoc ipso renovaretur error Hæreticorum, qui dicebantur Aquarii, eo quod solum aquam in sacrificio apponerent. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Obijciēs: Patres uno veluti calamo dicunt aquam converti in Christi sanguinem, & hoc absque restrictione, & modificatione: Sed si converteretur primo in vinum, tum in sanguinem Christi, citra dubium appositionem ex istis duabus clausulis, unam mediate scilicet, vel immediate: Igitur dicendum est eam esse Patrum mentem, aquam immediate in Christi sanguinem transmutari. Probatur major in qua assulget difficultas.

Primo: Ex S. Cypriano, qui Epistola 63. ait "Calix Domini, non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque miscetur."

Secundo: Ex Ambrosio Lib. 4. de Sa-

cramentis, c. 5. "Calix est vino, & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur."

Tertio: Expressius loquitur Augustinus apud Gausfredum, qui Epist. ad Cardinalem Albanensem hæc sancti Doctoris citat verba: "Unde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis consecratione Verbi cælestis."

Quarto: Damascenus L. 4. fidei cap. 14. similia loquitur his verbis: "Ex panis, ne corpus, & ex vino & aqua, sanguinem suum efficit."

Quinto: Plures alii eundem loquuntur sermonem, ut refert Baronius ad annum 1188. sed inter omnes Palchafius Radbertus L. de corpore & sanguine Christi capite 11. quæstionem ad metam perducere videtur his verbis: "Aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertatur in sanguinem."

Respondeo distinguendo minorem: Et ad veritatem solutionis Patrum sufficit quod aqua convertatur in Christi sanguinem mediate, vel immediate, concedo: & requiritur quod convertatur immediate, nego. Neque vero necesse erat sic distinguere, cum, teste Innocentio III. aqua neque remaneat in propria specie, neque in aquam quæ a Christi latere profuit convertatur; unde relinquatur juxta summi Pontificis sententiam a D. Thoma explanatam, aquam prius in vinum converti juxta secundæ opinionis placitum, cui adhæremus.

Non sequitur ex hac solutione Patrum locutionem in adulterinum sumi sensum; sufficit enim aquam converti mediate in Christi sanguinem, ut ista propositio, *Aqua fit sanguis Christi*, sit vera; sicut Exodi 7. habetur: *Devoravit virga Aaron virgas eorum*. Tamen non virga Moysis immediate, sed solum mediante serpente, in quem conversa fuerat, ceteras Magorum virgas seu potius serpentes devoraverit.

Instabis: Aqua non potest converti in vinum; Igitur dicendum est eam esse Patrum mentem, aquam immediate in Christi sanguinem converti. Probatur antedictis multis momentis. Primo quidem, Aristoteles, Medici, & Chymici propugnant hoc esse impossibile. Secundo quotidiana probatur experientia aquam vino mixtam posse a vino separari per immixtionem medullæ junci; aut per spongiam oleo infusam. III. Ad hoc requireretur quod

quod vinum solveret aquam, & in propriam converteret substantiam, quod quidem non est probabile, alias in hypothesi sicut corpus ex conversione alimenti in propriam substantiam vegetius simul, & fortius evadit, ita & in hypothesi evaderet vinum, cum tamen ex appositione aquæ, omnibus concedentibus, fiat debilius. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens; cum enim partes vini aciores sint aquæ parvis, & virtualiter calidæ, eo ipso quo aqua modica infunditur, solvuntur tum divisione & collisione, tum etiam absorptione istæ guttæ, non secus ac partes aquæ in fornacem mittæ, vel etiam in calcem, quæ cito fervescit, & tumescit.

Ad primam probationem dico, fallum esse Aristotelem propugnare conversionem aquæ in vinum esse impossibilem, & falso citari pro isto momento ab Auctoribus contrariæ sententiæ, quandoquidem L. 1. de generatione c. 5. lectione 14. apud D. Thomam, & capite 10. lectione 25. docet hoc esse possibile; sic enim S. Thomas infra q. 77. art. 8. rem explicat: "Gutta aquæ multo vino permixta, transit in speciem vini, ut dicitur l. de generatione." Ceterum & Medicis & Chymicis, & ipsi Baronio opportunus Innocentium III. Albertum Magnum, divum Thomam, & alios prope innumeros.

Ad alteram probationem, nego aquam permixtam vino, esse ab eo separabilem; sic propugnat S. Thomas in iv. distinct. 10. in expositione litteræ: eo quippe loci dicit non aquam, sed aqueum quandam humorem, seu vini flegma, & ut verbis Chymicorum utar, caput mortuum, seu materiam quandam crassam a composito extrahi.

Ad tertiam, solutio patet ex dictis. Ne miremini tamen si vinum ex conversione aquæ non fortius evadat, sicut contingit in nutritione quæ fit per conversionem alimenti in substantiam aliti. Ratio disparitatis in eo est, quod animal solvat cibum per calorem, qui ab eo per simplicem emanationem profluit; hinc licet paululum debilitetur calor, juxta illud Philosophorum axioma *Agens agendo reparatur*: citius tamen fervescit, & omnes passivitates vincens, convertit alimentum in se, & robustius evadit. At vero vinum est quid mixtum cum aqua; hinc

*seu*cat Theol. Tom. VII.

non cito reparat vires deperditas; quocirca debilius permanet: si tamen hic valde generosum, jure merito dici potest ne quidem debilitari saltem ita modice, ut vix hoc percipiatur, ut experimento comprobatur in vino usuali Italicæ, Græci nomine nuncupato. Revera quidem, nam gutta aquæ in fornacem immissa non solum non exstinguit ignem, quin potius augere eatenus videtur, quatenus ignis, victo & absorto contrario exardescit. Igitur in proposito si non dicimus vinum ex modicissima aqua fervescere, saltem imminui credimus.

Replicabis: Quando aqua omittitur in oblatione, & Sacerdos immediate ante consecrationem, hujusce omissionis recordatur, tenetur, ut Ecclesiæ præcepto faciat satis, eam apponere: Sed dubio procul non adest sufficiens tempus, ut vinum priusquam consecraretur, aquam in se converteret, cum absque mora tunc temporis fiat consecratio. Et hoc potest illustrari ulteriori exemplo, scilicet Christi, qui utique juxta probabilem Patrum sententiam vinum consecrandum aqua temperavit, & hoc juxta usum, immo dicam & ad sobrietatis, & temperantiæ exemplum: Sed non potest dici tunc adfuisse tempus ut vinum converteretur aquam appositam in se, maxime cum non sit probabile Dominum modicum aquæ in calicem infudisse, hoc enim usui adversabatur. Ergo &c.

Respondeo modicissimum aquæ in brevi posse converti in vinum, cum partes vini, & in quantitate & in qualitate plurimum superent aquæ quantitatem, & proprietates: Sed dato, quod in hypothesi, in propria remaneret natura, non inde sequeretur idololatriam fieri a populo dum Eucharistiam adorat, quia moraliter credit aquam in vinum conversam & in calice solum Christi sanguinem adesse.

Ad exemplum Christi facilis est responsio, Christus enim cuncta prænosens, & misterium faciens, non arithmetice usum in appositione aquæ sequutus est, sed quod Sacramento conveniebat, fecit; quocirca ad mensuram justam infudit in calicem aquam. Quia vero non pro se tantum, sed & pro omnibus Discipulis suis consecravimus, non guttam solum aquæ, sed multas absque sacrificii discrimine apponere potuit, cum vinum

N

Palæ-

Palæstinæ alias sit generosissimum. Quid plura? Cum sit omnium Dominus, voluit ut aqua absque mora in vinum prius converteretur absque ipsius & vini, & Sacramenti detrimento.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Aqua prius convertitur in vinum quam in Sanguinem Christi.

PRIMO: Ex Innocentio III. sancto Thoma interprete, ista opinio est omnium probabilior.

Secundo: Sic propugnat ex professo Catholicismus Rom. p. 2. n. 18.

Tertio: Quia materia Eucharistiæ essentialis est vinum de vite, immo si aqua ommitteretur, sacrificium tamen foret completum: sed si aqua in propria manens specie transmutaretur in Christi sanguinem, jam non vinum solummodo, sed & aqua dicenda foret materia Eucharistiæ, quod tamen nec sanctorum Doctorum dixit. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tamen Patres dicant non distinguendo, aquam converti in sanguinem Christi, nulli mirum videri debet, cum tunc temporis nulla esset de præsentis capite controversia: Sufficit igitur ad veritatem locutionis Patrum, aquam converti mediante in Christi sanguinem.

Secundo: Falsum est, illud quod arte e vino extrahitur, esse aquam prius appositam, cum solvatur in brevi eo ipso quo vino immiscetur, eo quod liquidiorum partes se facile penetrent ex superioritate unius super aliud, tum in quantitate, tum in qualitate, sicut contingit in vino, quod in iis omnibus modicum aquæ superat.

Tertio: Ex his patet responsio ad difficultatem emergentem, cum aqua omiſſa, immediate ante vini consecrationem apponitur. Ceterum si non sit in vinum conversa, quia tamen hoc moraliter creditur, nullum inde inconveniens sequitur; sufficit enim, inquit Theologi, ad iudicium prudentiale de adoranda Eucharistia moralis certitudo de contento sub speciebus.

§. II.

Utrum probabilis sit opinio eorum, qui propugnant aquam non converti physice prius in vinum?

SENSUS huiusce sistematis ille est, aquam non nisi moraliter in vinum transmutari, & eatenus vini nomine donari, quatenus una cum ipso facit compositum, quod a vino propter maiorem quantitatem, colorem & generositatem, aliasque prædominantes, aquæ proprietatibus doctes, denominatur immediate consequenter non secus ac vinum in Christi sanguinem, ita tamen quod questio procedat non de aqua solitarie & secundum se spectata, sed primo de aqua reduplicative ut vino consecrando mixta. Secundo de aqua modicissima in calice apposita; si enim tantum aquæ adefset quantum vini, jam neque vinum esset, neque aqua, sed ex utroque mixtum & compositum coalesceret. Quibus præmissis, & explicatis, sit

CONCLUSIO.

Probabilis est opinio eorum qui contendunt modicum aquæ vino consecrando admixtæ immediate & physice in Christi sanguinem transmutari.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo ex Conciliis.

CONCILIUM TRIBURIENSE tertiam partem aquæ apponendam statuerat: can. 19. habetur: „Duæ sint partes vini, tertia aquæ. „ Sed tunc temporis sacrificium ut ratum habebatur, nec Ecclesia in Florentino ad modicissimum aquæ restringendo Canonem Triburiensem, sacrificium cum tertia parte consecrum, aut incompletum, aut prorsus vacuum declaravit: Igitur sentiebat immediate & physice aquam non secus ac vinum ea temperatum in Christi sanguinem transmutari; neque enim quis cordatus dixerit tantam aquæ partem scilicet tertiam, prius in vinum conversam fuisse, cum vinum non semel & sæpius ut in villis & pagis sit admodum debile: Nec etiam responderi potest, quandoque & tempore Concilii Triburiensis multum aquæ appositum fuisse, siquidem quod ex definitione sit, pro

pro more semper propter statutum fieri solet. Vel ergo dicendum foret aquam immediate converti in aquam quæ fluxit e Christi latere, vel transacta consecratione, remanere in propria specie non transmutata, quas opiniones rejicit S. Thomas hic q. 71. art. 8. primam quidem, quia ait sanctus Doctor in hac hypothesi aqua separatim a vino posset consecrari: alteram vero propter idololatriæ periculum, cum populus adoret totum quod in calice continetur, in eo autem mera adiaceret aqua cum vino consecrata.

Tridentinum huic sententiæ patrocinari videtur Sess. 13. can. 2. ubi definit solius panis & vini species remanere, nihil igitur de aqua superesse. Nec mirum; non potuit prius transmutari in vinum, cum transubstantiatio magnum sit miraculum, quod naturæ vires in immensum excedit, & tamen in hypothesi foret quid commune, cum aqua vi naturalis vini agentis & reagentis, in ipsam ejus converteretur substantiam, hinc & inferretur transubstantiationem panis & vini in corpus & sanguinem Christi non esse miraculum, quod nedum adversus Patres, sed & ipsam fidem militat.

Secundo, ex traditione.

Ex primo Sæculo, Hanc traditionem a Christo & ab ipso per Apostolos ad nos usque, saltem usque ad duodecimum sæculum deducere, juvat. Certum est enim juxta Patrum placita, Christum in sacrificio vinum aqua temperasse, neque tamen Apostoli ab ipso edocti dixere aquam prius in vinum conversam, sed simpliciter panem & vinum in ejus corpus & sanguinem transmutari, nihil vero de aqua: quod tamen non omisissent propter materiæ momentum. Namque Matth. 28. injunxit Apostolis ut ea omnia servarentur quæ illis mandaverat: sic enim habetur. *Euntes ergo, docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis.*

Ex secundo Sæculo, Alexander I. in Epistola ad omnes Orthodoxos, & refertur capite 1. de consecratione dist. 2. ait: "Non enim debet in calice Domini, aut, vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum offeratur."

Succinit ejusdem ævi Justinus Martyr

Apologia 2. sub finem his verbis: "Potest etiam & is, qui præest, gratias egit, & populus omnis benedicit, ii qui apud nos Diaconi dicuntur, dant unicuique eorum qui adsunt, percipiendum panem, vinum, & aquam, quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, & ad eos qui absunt perferrunt; atque cibus hic apud nos Eucharistia nominatur."

Certe si aqua ante consecrationem transmutaretur in vinum, non panem, vinum & aquam Justinus diceret mitti, sed solum panem & vinum. Eadem ratione Algerus apud Gausfredum Epistola ad Episcopum Albanensem, ex non vocata munera ante consecrationem, sed tantum duo, sicut transacta consecratione eadem nuncupat.

Ex tertio Sæculo, occurrit Cyprianus Epistola 63. his verbis: "Calix Domini non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque miscetur." Rursus ibidem: "Non potest vero nobis ignosci, qui nunc a Domino instructi sumus, ut calicem Domini cum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit proferamus."

Ex quarto Sæculo, Hieronymus venit in testimonium, quippe qui in caput 14. Marci sic loquatur: "Format sanguinem suum in calice, vino & aqua mixtis." Sum addit calculum Ambrosius L. 4. de Sacramentis cap. 3.

Ex quinto Sæculo, S. Augustinus apud Gausfredum jam citatum ait: "Unde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis, consecratione verbi cœlestis." Ibi aquam solum commemorat, ne aliquod remaneat dubium de ejus conversione in Christi sanguinem.

Ex octavo Sæculo, Damascenus L. 4. orthodoxæ fidei cap. 4. jam supra laudatus sicut ex nono Paschasius L. de corpore Christi cap. 11.

Hic accedit Algerus L. 1. de Sacramento corporis Domini cap. 16. II. Hildebertus Cenomanensis sic loquens: "Aqua in sanguinem vertitur, ut populus qui per aquam significatur, in melius se mutatum intelligat." Ecce ibi loquitur specialiter de aqua. Suffragatur Samona Episcopus Gazensis in disceptatione cum Hamet Sarraceno, quæ habetur tomo 6. Bibliothecæ Patrum: Nicolaus Methonenis in libro, seu oratione de Eucharistia, quæ habetur in eodem Bibliothecæ

Patrum tomo: " Quid requiris causam, ait, & ordinem naturæ panis transmutationis in corpus Christi, & aquæ, vinique in sanguinem. " &c.

Argumenta ex Patribus deducta.

PRIMO: Ex allatis istud conficitur argumentum. Inter istos Patres quidam solum de aqua mentionem faciunt, ne quis dubitet illam in Christi sanguinem transmutari: quidam nonnulli eandem non permanere asserunt, sed multo plures illam indiscriminatim cum vino in sanguinem Domini transmutari conclamant; quæ loquendi formula determinatur ab aliis qui aquam solum nominant, & dicunt in sanguinem Christi converti: Igitur talis est priorum sæculorum Patrum sententia.

Secundo: Quando non est contradictio, Patrum verba in sensu obvio intelligi debent, maxime cum eadem est apud omnes phrasis, sin minus foret errandi porta aperta, cum nullus sit Hæreticorum, qui verba tum Scripturæ, tum Patrum in adulterinum propriumque sensum non detraxerit: Igitur sententiæ Patrum dicentium aquam converti in Christi sanguinem, in sensu obvio accipiendæ sunt.

Tertio: Si quod dubium emerisset circa illam quæstionem, Patres sese explicassent: sic Hieronymus exardescente controversia de nomine hypostasis, quod a quibusdam pro natura, a quibusdam vero pro persona usurpabatur, super hoc sanctum Damasum Papam consuluit: sic Augustinus in libris quatuor contra duas Epistolas Pelagianorum increpat vel ipsum Pelagium quod suam de libero arbitrio sententiam in pravam detorqueret sensum; non enim aiebat, ut tu contendis, dixi liberum arbitrium extinctum, sed tantum extenuatum; & rursus in libris retradationum sua correxerat multis placita. Sed nemo sanctorum Doctorum qui aquam non fecus ac vinum in Christi sanguinem converti scripserunt, suum dicendi modum correxerat. Ergo &c.

Unum non prætereundum est, Patres Synodi Triburiensis can. 29. rationem reddentes, cur plus vini quam aquæ apponendum sit in sacrificio, non dicunt quia aqua prius debet converti in vinum, quod si foret verum, certe non omisissent, sed quia Majestas divina per vi-

num significata hoc exigit: " Quia major est Majestas Christi quam fragilitas populi. " Quæ per aquam denotatur.

Ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: A primo usque ad duodecimum sæculum nullus fuit tum inter Patres, tum inter Theologos de ista conversione congressus, quin potius ea fuit Theologorum sententia Patres ad hæc usque tempora propugnasse aquam immediate converti in Christi sanguinem: Igitur absque fundamento duodecimo circiter sæculo quidam hanc adinvenierunt sententiam, aquam prius converti in vinum antequam in proprium Christi sanguinem transubstantiaretur. De hac nata controversia scripsit Gaufridus Monachus sancti Barnardi ad Episcopum Cardinalem Albanensem, ubi relatis diversis hinc inde opinionibus, illam quæ propugnat aquam immediate converti in Christi sanguinem, Patrum priorum sæculorum calculo munitam expandit, uti ipsis per omnia coherentem.

Juvat istius Monachi Epistolæ verba texere, ut referatur a Baronio ad annum Christi 1188. p. 826. & 827. edit. Coloniae Agrippinæ 1509. " Et respondetur eis, qui auctores, quod non asserunt, conmutationem, non tamen negant, & proferunt testimonia de Scripturis, in quibus & iidem ipsi, sive alibi reticeant, sive etiam alibi vini mixti mutationem evidenter asserant. Cyprianus Martyr: Calix Domini non est aqua solum, vel vinum solum, nisi utrumque misceatur, sicut nec corpus Domini potest esse farina sola, vel aqua sola, nisi utrumque fuerit adunatum, & panis unius compage solidatum. Idem Cyprianus: si quis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non hoc servavit, quod Dominus noster facere exemplo, & magisterio docuit: potest simplicitati ejus, indulgentia Domini, venia concedi; non potest vero nobis ignosci, qui nunc a Domino instructi sumus, ut calicem Domini cum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit, offeramus. Hieronymus in Marcum: Format sanguinem suum in calice, vino & aqua mixtis, ut alio purgemur a vitis, & a culpis, alio redimamur & poenis. Ambrosius in libro de sacramentis: Sermo

,, ne

ne Christi hoc conficitur sacramentum, quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi, & vinum cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione Verbi coelestis. Augustinus de Baptismo: Unde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis consecratione Verbi coelestis. Paschasius: Aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertitur in sanguinem. Hildebertus Cenomanensis: Aqua in sanguinem vertitur ut populus, qui per aquam figuratur, in melius se mutatum intelligat. Algerus: Sed licet in Mensa Domini tria constituantur munera, sunt tamen duo; per quam sacrificatur, est aqua mixta prius vino, sed quando fieratur, non nisi sanguis erit, quo anima intus alatur. Ceterum pars adversa, auctoritates priores utcumque permittit, dicens vinum, quod aqua mixtum est, sed non propterea aquam mutari. Testimonium Paschasii quod evidens est, eadem pars contemnit, licet magnum ipsius Beati Gregorii in libro Dialogorum perhibeat testimonium sanctitati: Sicut Hildebertum ajunt verificatorem fuisse, non Ecclesiasticorum dogmatum assertorem. De Algero dictum: Nescimus hominem; ipsius tamen nullum adhuc comperi doctorem, & sancti, vel cuiuscumque Doctoris auctoritatem similiter suffragari. Ac proinde placeat vestrae dignationi, cum Dominis nostris fratribus vestris super hoc verbo, cum oportuam tempus affuerit, diligenti collatione tractare, ut auctoritas S. R. E. definat, quid super hoc credi debeat, vel doceri.

Subjicit Baronius hanc eligens opinionem: "Quid autem refererit ad petitionem consultationem Cardinalis Episcopus Albanensis, non invenimus: Sed aliud scribere non potuimus certum est, quam quod credidit, & custodivit semper S. R. E. nimirum aquam simul & vinum transubstantiari in sanguinem Christi."

Alter ratio hæc est: Opinio probabilior, relicta minus probabilis sequenda est: Atqui opinio eorum qui tenent aquam immediate in Christi sanguinem converti probabilior est; quippe quæ Patrum sententis, & dictis magis consona sit. Ergo &c.

Tertia: Sententia quæ magis, & ab errore, & ab idololatria secedit, alia omittitur. Boncat Theol. Tom. VII.

sa, eligenda est: Acqui ista quæ nunc propugnatur talis est, & probatur: Altera quæ tenet aquam prius converti in vinum non semel idololatriæ viam aperit, cum heri possit quandoque aquam non converti in vinum, puta cum vinum debile est, & aqua omissa, immediate ante consecrationem reponitur; tunc enim est quædam idololatriæ materialis, cum populus fidelis adoret totum quod est in calice.

Quarta: Eodem modo ratiocinandum est de aqua modica in vino appolita, ac de grano hordeaceo inter triticum mixto: Sed nemo dixerit granum illud tamen modicum prius converti in triticum quam in panem, ut propugnat sanctus Thomas hic q. 74. art. 3. ad 3. Igitur a pari dicendum est modicum aquæ non converti in vinum. Eo quippe loci quærit sanctus Doctor utrum requiratur ad materiam hujus Sacramenti, quod sit panis triticeus, eo quod vix invenitur farina triticea, quæ alterius frumenti permutationem non habeat: Et ad 3. respondet: "Si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia hujus Sacramenti."

Ex rationibus physicis.

PRIMA: Impossibile est aquam prius converti in vinum. Igitur dicendum est aquam remanere, adeoque immediate converti in Christi sanguinem. Probatur antecedens: Transubstantiatio est miraculum maximum, quia excedit naturæ vires; sed in hypotesi foret quid naturale, quod est contra Concilium Tridentinum, sicque Eucharistia Mysterium ex parte solveretur. Ergo &c. Probatur minor. Aqua juxta priorem opinionem in substantiam vini agentis transfiret. Ergo &c.

Secunda: Substantia mixta non agit in aliam substantiam; nec alteram ex virtute prædominante in se convertit: Et hoc propter multa. Primo quidem, quia mixtio nihil aliud est quam motus perturbatus partium insensibilium, sicque substantia alteri mixta remanet secundum partes suas sensibiles, & priori statu; nec est mutatio nisi accidentalis. Secundo, mixtio liquidorum fit solum per juxta-

positionem partium, quæ promiscue hinc inde diversum habent situm, & locum occupant, namque ex robore unius, solum sequitur ejus partes modo solummodo a latere, prout est impetus, partes alterius liquidi inferioris pellere aut precipitando sub se, aut propellendo a tergo ad latus, sicut piscis inter natandum partes aquæ circumstantes modo sub se, & infra, modo ante se, ut ubicumque, locum quem occupabant, corpori occurrenti cedant. Et uno verbo istud concludam ratiocinium; mixtio aquæ cum vino est interpositio partium aquæ intra partes vini, unde vinum debilitatur, quia licet aqua vini activitatem non tollat, eatenus tamen impedit, quatenus vini substantiam disgregat, seu dispreget; vis enim cujuslibet agentis dispersa minuitur, juxta illud adagium: *Fortior est virtus unita, quam dispersa*: Si vero aqua vinum fieret, dubio-procul vinum fortius evaderet, ut patet in nutritione, quæ fit per conversionem alimenti in substantiam alimentii. Ergo &c.

Tertia: Illud intercedit inter viventia & mixta morte corporea ab omni vitam vegetantem privata, discrimen, quod illa creantur per se invicem susceptionem, consumpto cibo qui perit, & nihil sui præter materiam pristinam remanet, ita ut totum cedat in nutritionem, & augmentum viventis, ista vero non nisi per juxta partium dispositionem; hinc liquida mixta inveniunt in se quod sunt, & ambo pariter augentur per communicationem partium. Sicut enim partes vini, aquæ partes hinc inde transmeant, majorem quam antea occupant locum propter dispersionem mixti partium, quæ non ita aliis partibus cedunt locum quin proprium retineant, ita & partes aquæ, vini partibus commixtæ; sin minus non esset commixtio, sed nutritio, quod nemo sensatus dixerit. Ergo &c. Ceterum corpora simplicia, qualis est aqua, non nutriunt, ut multi doctissimi contendunt, illa inonixi ratione, quod non possunt immediate converti in mixta.

Quarta: Aqua modica vino respersa in calice remanet: Igitur immediate in Christi sanguinem convertitur, namque vinum usuale aqua temperatum est vera Eucharistice materia, inquit divus Thomas hic q. 74. art. 6. & convertitur in Christi sanguinem. Probatur antecedens. Illa aqua potest a vino separari ut pro-

pugnat Maignanus noster, Coninch, & alii complures Physici: Atqui experientia constat aquam a vino separari posse; quod enim id quod extrahitur, non sit merum vini flegma, patet ex eo quod vinum remaneat semper debilitatum, hoc autem non contingit, cum humor ille aqueus a vino puro extrahitur, quod argumentum est, id quod e vino lymphato extrahitur, non esse merum vini flegma, sed aquam puram: Tum quia major illius humoris aquei copia extrahitur a vino aqua temperato, quam ex vino puro & mero.

Quid plura adiciam? Liquida alia præter aquam abique negotio extrahuntur ab aliis liquidis, quidni igitur & aqua possit a vino separari? Hoc ipsum docet Aristoteles cap. 5. Lib. 1. de generatione text. 34. ubi docet id quod solum nutritur, augeri, in mixtis vero utrumque augeri; & exemplum vini aqua temperati affert, quæ quidem aqua juxta ipsum, in vinum non convertitur, sin minus solum vinum augetur, cum e contra & aqua mixtam simul augeri constat, adeoque & ab invicem posse separari. Ex Græco ejus textus Latine sic redditur: "Quæret vero aliquis, & quid sit quod augetur... veluti quando mices vinum aquæ; si militer enim majus utrumque sit, an quia hujus quidem (mixti) manet substantia, illius vero non, videlicet substantia vini: cum & illic quod prævaleret, dicitur sive nominatur in ipsa mixtura, videlicet quod vinum sit; nam totum mixtum efficit operationem vini, non autem aquæ."

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Obijciens primo: Concilium Tridentinum Sess. 13. ait materiam Eucharisticam esse panem & vinum, nulla facta mentione de aqua: Igitur aqua non est materia hujus Sacramenti: adeoque non convertitur in Christi sanguinem, cum ex eodem sola materia adequata transubstantiatur in corpus, & sanguinem Christi.

Respondeo distinguendo antecedens. Tridentinum nullam facit mentionem de aqua explicitam, concedo: implicitam, nego. Loquitur enim de vino usuale, adeoque & consequenter aqua temperato, sicut apud homines mos inolevit, vinum usuale aqua temperare, quod innuit Eu-

chastitatis figura, quæ legitur Sapientia 9. his verbis: *Comedite panem meum, & bibite vinum, quod misit vobis.*

Inflabis: Atqui Synodus facta eliminat aquam. Ergo &c. Probatur subsumptum. Ibidem canone 3. anathematizat eos omnes qui negaverint, facta consecratione, non remanere corpus, & sanguinem Christi sub speciebus panis, & vini: Sed si intellexisset aqua converti in Christi sanguinem; utique dixisset sanguinem remanere sub speciebus aquæ. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Ex denominatio a majori, & principaliori parte sumitur, concedo: a minori, nego. Cum aqua sit modicissima, quali pro nihilo reputatur; quia vero etiam solum vinum juxta colorem apparet, latius fuit denominare compositum ab eo quod in illo in majori copia est, scilicet a vino: maxime cum scopus Concilii sit eo loci perstringere Lutheranos qui imputationem admittunt; quocirca commemorare duntaxat species & panis, & vini, æquum duxit, ut Hæterodoxi intellexerent nec vini, nec panis substantiam ibi remanere.

Inflabit: Concilium ibidem canone 3. definit Christum sub singulis utriusque speciei partibus, separatione facta, integre permanere: sed corpus Christi non potest dici remanere sub specie aquæ, in casu quo a vino separaretur: Igitur non est verum dicere juxta mentem Concilii aquam converti immediate in Christi sanguinem: nam si hoc esset, utique sanguis remaneret sub speciebus aquæ, cum remaneat ex Tridentino sub specie substantiæ quæ in ipsum conversæ est. Ecce verba Concilii: *Si quis negaverit in v. sacramento Eucharistia sub unaquaque specie, & sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit.*

Respondeo distinguendo majorem: Concilium dicit Christum permanere sub speciebus partium quæ totaliter in se remanent, concedo. Sub specie alicujus quod fuisse in pane, vel in vino appositum, subdistinguo: modo istud perseveret in alterutra substantia cum qua commixta fuit, concedo: si ab ipsa separaretur, nego. Farina panis triticeæ quandoque admixtum habet modicum farinæ grani hordeacei, vel etiam siliginosi, sicut & vinum habet aquam modicam qua temperatum est: tamen autem farina hordea-

cea solitarie sumpta non sit sufficiens materia consecrationis panis, bene tamen ut commixta farinæ copiose triticeæ: Non assimili modo aqua secundum se non est materia sufficiens consecrationis vini, bene vero ut ipsi vino abundantiori commixta: sic consequenter & species hordeaceæ commixta cum speciebus farinæ triticeæ, continent corpus Christi, nusquam vero abstractæ, nam in hac hypothese solveretur compositum mixti, nec ibi aliud adesset præter panis species: Idem proportionaliter dicendum de speciebus aquæ: si enim a vino consecrato non extrahantur, certe cum vino Christi sanguinem completantur: secus e contra: Ita Cardinalis de Lugo hic disputatione 4. de Sacramento Eucharistia, num. 64. his verbis: "Habetur exemplum aptum ad hoc declarandum in hoc ipso Sacramento: nam materia illius est etiam panis triticeus; & quidem si massa fieret ex solo fursure, non esset materia consecrationis; quia ille non est panis humanus, sed alius diversus ad canes, vel equos alendos: si tamen panis fiat ex farina communi, non defæcata a fursure, erit materia consecrationis, non solum quoad partes farinæ purioris, sed quoad omnes partes; quia, licet in eo composito aliquæ sint partes, quæ seorsum non possent consecrari, scilicet illæ quæ pertinent ad fursures; sed tamen compositum ex utrisque partibus, nempe ex adipe frumenti, & ex fursure, est vere, & proprie panis, & constat ex utraque parte, tamquam ex intrinsece ipsum constituyente in ratione talis panis; & ideo totum illud compositum posset adæquate consecrari Vides exemplum simile in omnibus: Nam sicut est panis defæcatus, & panis deterior; sed tamen uterque est panis simpliciter: ita est vinum purum, & vinum mixtum, sed tamen utrumque est vinum simpliciter; & sicut fursures seorsum non sunt materia, sunt tamen partialiter, quatenus componunt panem vulgarem cum farina pura; ita aqua seorsum non est materia; est tamen partialiter, quatenus cum vino puro componit vinum vulgare, & mixtum: & sicut farina est materia necessaria ex institutione Christi, fursures vero non sunt necessariæ, possunt tamen partialiter consecrari, si miscantur cum farina pura; ita vinum est materia necessaria, aqua vero licet non sit

„necessaria, potest tamen partialiter consecrari, si misceatur cum vino puro. „
Hanc solutionem subindigitat S. Thomas hic q. 74. art. 3. ad 3. his verbis: „Si vero sit magna permixtio, puta ex aquo, vel quasi, talis permixtio speciem mutat. Unde panis exinde consecutus non erit debita materia hujus Sacramenti. „

Dices: Sub modica vini parte remaneret sanguis Christi: Igitur a pari, si aqua immediate converteretur in sanguinem Christi, utique in hypothesi sanguis Christi remaneret sub speciebus aquæ solitarie sumptæ.

Respondeo negando paritatem: vinum enim est per se primo, & necessario materia Eucharistiæ, aqua vero non nisi ut mixta, inde fit solas aquæ consecratæ species non continere sanguinem Christi, si aqua separatur.

Institis: Supposito quod aqua immediate converteretur in Christi sanguinem, erit quoque materia necessaria Eucharistiæ: Igitur par est utrobique ratio.

Respondeo distinguendo: Si adesset præceptum divinum de aqua immiscenda, concedo: si solum Ecclesiasticum, nego. Christus quidem usus est aqua in Mysterio: Sed præceptum pro ea assumenda non emisit, cum ex Conciliis & summis Pontificibus non nisi ex præcepto Ecclesiæ apponatur: hinc Christus aqua temperavit vinum consecrandum, potius ad sobrietatem, & significandam populi cum Ecclesia, & semetipso unionem, quam ad necessitatem, cum, illa omiſsa, fieret optime sacrificium: hinc potest dici de isto momento, quod ipse Christus de lotionem pedum effatus est Joan. 13. *Exemplum enim dedi vobis*, dicebat Discipulis, *ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*.

Replicabis: Catechismus Roman. p. 2. n. 18. dicit aquam modicissimam apponendam esse, quia prius in vinum converti debet: sed hæc ratio non ponderaret, ut modicissima in calicem infunderetur, nam posset tertia pars saltem juxta statutum Concilii Triburiensis apponi, si aqua immediate converteretur in Christi sanguinem, sique & absque fundamento Florentinum correxisset Triburiense.

Respondeo auctorem Catechismi in hoc adhæsisse sententiæ quorundam Theologorum: quia vero ejus dictum definitio- nis non obtinet rationem, absque dog-

matiss dispendio quisque potest isti subscribere opinioni, quippe quæ, nedum gravissimorum etiam Theologorum suffragio innixa sit, verum etiam ex eo quod in sententiam priorum sæculorum Patrum collimet.

Ad probationem nego, indifferens esse modicissimam aquam apponere, quia si major adhiberetur copta in periculum veniret, ait Honorius III. sacrificium, quandoquidem posset solvi vinum, si plurimum aquæ infunderetur; tunc enim non vinum, sed mixtum & unum tertium ex vino simul & aqua conflueret. Abstrahendo igitur ab illa scholæ controversia, quod aqua immediate, vel mediate convertatur in sanguinem, statuerunt Synodi modicissimum aquæ esse apponendum.

Oppones II. Innocentius III. consultus ab Archiepiscopo Lugdunensi super hac quæstione, respondit probabilius esse aquam prius in vinum converti: sed standum est summi Pontificis definitioni; Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et summus Pontifex loquutus est ut Doctor particularis, relinquendo arbitrio, ut ad libitum Scholastici alterutram opinionem propugnant, concedo: Et loquutus est ex cathedra tanquam de fide definiens, nego: quandoquidem quæstio erat solum de disciplina, & scolastica, nec eo loci opinionem istam damnavit, & sic distincta minore, nego consequentiam.

Institis: Hac posita opinione, aqua sola posset consecrari, ut significaret unionem populi cum Ecclesia. II. Duplex requireretur consecratio, altera pro vino, altera pro aqua, sicut duplex est pro consecratione panis & vini. III. Aqua significaret sanguinem Christi si in illum immediate converteretur. IV. In hypothesi etiam quod aqua consecrata a vino separaretur, non posset dici quid esset; numquid enim rediret in pristinam aquæ substantiam? Numquid corpus Christi contineret? Numquid, si solæ aquæ species eductæ remanerent, per se subsisterent? Sed hæc omnia implicant contradictionem: Ergo &c.

Respondeo ad primum, aquam solam non posse consecrari, quia præceptum divinum positum est, & non præteribit; vinum per se primo esse partialem Eucharistiæ materiam, quocirca hanc non habet rationem aqua, nisi ut est unum morali-

raliter cum vino, & ipsi per contiguitatem physice conjuncta.

Respondeo negando utique secundum, cum enim aqua non sit per se & solitarie sumpta, sed solum ut vino conjuncta seu mixta; materia Eucharistiae, non speciali indiger consecratione. Re vera quidem, vinum aqua modica temperatum remanet semper vinum usuale; hinc verum est dicere solum vinum esse materiam saltem necessariam sacrificii.

Ad tertium distinguo. Si aqua foret materia principalis partialis calicis significaret Christi sanguinem, concedo: si solum concomitans, & ratione vini partem calicis subeat, nego. Aqua est quid nimis dumtaxat moraliter cum vino: igitur non ipsa, sed vinum, Christi sanguinem subindigitat, & significat.

Ad quartum dico, posse dici ad solutionem istius difficultatis. Species aquae in momento separationis a composito sacramentali corrumpi, & quendam humorem aequum sanguinem Christi non continenter produci, cujus dispositiones praecederent in quantitate specierum vini aqua temperati consecrati, ex quibus educerentur species aquae, eo non ab simili modo quo vermes, aut pulveres juxta S. Thomam ex speciebus panis consecrati corruptis educuntur vi agentis naturalis, cujus dispositiones aut, praecesserunt in quantitate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Probabilis est opinio quae propugnat aquam immediate converti in Christi sanguinem.

PRIMO: Hoc infertur ex can. 19. Concilii Triburiensis declarantis tertiam partem aquae imponendam esse calici. In qua definitione duo sunt attendenda, primo sacrificium tunc temporis vere fieri, ad eoque veram substantiarum conversionem: Alterum est quod tertia pars aquae calici apposita, non possit converti in vinum propter angustiam temporis inter oblationem seu offertorium, & inter consecrationem, intercedentis, maxime si vinum sit debile: Superest igitur aquam immediate converti in Christi sanguinem.

Secundo: Patres simpliciter & absque addito asserunt aquam converti in Christi sanguinem; in primis S. Augustinus de Baptismo Tom. 6. Bib. PP. apud Gaus-

dum, qui ait aquam mitti in calicem, & in Christi sanguinem converti.

Tertio: Impossibilis est conversio unius liquidi in alium, quia liquida non convertuntur alimenta in suam substantiam; ut vivencia, nec crescunt nisi per iuxta positionem quod potest illustrari vel ipso ignis exemplo, qui ne quidem lignum in suam convertit substantiam; sed sua adivitate ejus ita dividit partes, ut in cinerem eas reducat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Innocentius III. alteram opinionem probabiliorē existimat, sed ut Doctor particularis: non enim suam ad Episcopum Lugdunensem epistolam ad totam, per modum constitutionis direxit Ecclesiam, immo nec praesentem ut errorem abiecit.

Secundo: Neque vero negamus auctoritatem Catechismi Concilii Tridentini alteri subscribere opinioni; sed in hoc quaestionem non satis discussit: non desunt quippe Theologi celeberrimi, ut Algerius, Baronius, Gausfredus, qui suum isti ut Patrum sententiae magis affini addant calculum.

Tertio: Nec ullum facessit negotium quod species aquae & vino consecrato eductae non continerent corpus Christi, quandoquidem aqua non est secundum se materia Eucharistiae, sed ut mixta, & consequenter ejus species Christi sanguinem continere non valent, nisi ut speciebus vini sunt conjunctae & unitae.

SECTIO SEXTA.

Utrum ex dispensatione Summi Pontificis una materia partiali omīssa, altera possit consecrari?

CERTUM EST consecrationem unius solum materiae partialis non posse citra peccatum & licite, alia praetermissa, fieri. Neque minus veritati consonum est unam, alia relicta, posse consecrari: consecratio quippe panis non pendet a consecratione vini, cum ista consequatur ad panis conversionem in corpus Christi, & non una sit utriusque materiae consecratio, quae quidem diversa est pro diversa materia. Quaestio igitur inter Theologos est, num

ex dispensatione saltem summi Pontificis Sacerdos possit licite in una tantummodo specie conficere sacrificium. Partem affirmativam propugnant aliqui: negativam vero Schola Angelica. Unde sit

CONCLUSIO.

Sacerdos non potest licite, etiam accedente summi Pontificis prætensa dispensatione, in una tantum partiali materia sacrificium conficere.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Summus Pontifex non potest dispensare de jure divino, ut propugnat S. Thomas 2. 2. q. 88. art. 1. v. g. in voto solemnī religionis; & citat pro isto momento unum juris canonici Decretum: sic habet ille canon, *Sunt quidam*; & alii permulti: tamen enim illud possit explicari, in capitibus quæ aliquam præ se ferunt ambiguitatem, non tamen quando textus ita apertus est, ut illum trahere a sensu obvio ad alterum, manifestam implicet contradictionem. Atqui est de jure divino & panem & vinum simul consecrare. Igitur nullus Sacerdos, etiam supposita prætensa summi Pontificis dispensatione, in una solum specie licite consecrare potest. Probatur minor in qua est difficultas. I. Christus est Sacerdos non secundum vicem Aaron, sed potius Melchisedech, ut habetur Psal. 109. & Heb. 6. Melchisedech autem panem & vinum obtulit, ut legitur Genes. 14. Igitur Sacerdos qui nomine Christi; & ut ejus minister agit, non potest consecrare in una specie, alia omittit: sin minus, vel ipse Christus defraudaretur, qui sic consecravit, & vult semper per Sacerdotis ministerium ita consecrare, juxta illud Joan. 1. *Hic est qui baptizat*. II. Jus illud repetitur a prima institutione; certum est autem Christum in pane simul & vino consecrasse, ut scriptum legitur Matth. 26. Marc. 14. & Luc. 22. Igitur est de jure divino sic consecrare. III. Christus voluit, immo & præcepit sacrificium illud sic confici: *Hoc facite*, inquit Luc. 22. *in meam commemorationem*. Quod enim illud præceptum spectet solam Eucharistiæ consecrationem, patet ex eo quod Christus Apostolos tunc instituerit Sacerdotes.

Concilium Tridentinum Sess. 22. cap. 1.

verbis tam claris hæc explicat, ut non relictus sit ambigendi locus; ecce verba: "Christus Dominus corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini obtulit Deo Patri, ac sub earundem rerum symbolis, Apostolis quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut lumerent, tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: "Hoc facite in meam commemorationem, uti semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit. Rursus can. 3. "Si quis dixerit illis verbis: *Hoc facite, in meam commemorationem*, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi alique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum; anathema sit.

Secunda: Ibi dispensatio non potest locum habere, ubi, illa admissa, solveretur mysterium. Atqui adhibita dispensatione pro una specie solum consecranda, solveretur mysterium, quod quidem seculo grandi sacrilegio heri non potest, ut habetur cap. Nihil, & cap. Reserimus, de consecr. dist. 2. solveretur, inquam, quia jam non esset sacrificium secundum ordinem Melchisedech: jam non foret passionis memoriale, cum vel corpus solum patiens repræsentet panis transubstantiatus, vinum vero consecratum solum sanguinem. Jam sacrificium incruentum non adesset, cum in eo situm sit, quod panis separatim a vino consecratur, in quo secundum nos Thomistas tota consistit sacrificii essentia, & juxta ceteros ita inchoatur, ut non sit sacrificium. Tamen enim Lambertus propugnet communionem esse de complemento sacrificii, certum est tamen sacrificium ante communionem extare, & oblatum fuisse, cum nemo, si attente cuncta ponderet, dixerit participationem sacrificii esse ipsum sacrificium; hinc Auctores exigentes communionem, solum dicunt esse connotatam, & seclusa consecratione, nullum admittunt sacrificium. Igitur non potest admitti dispensatio pro isto momento, cum in hypothese novæ legis evacuetur sacrificium. In isto prorsus sensu summus Pontifex non potest dispensare de isto jure divino, ut habetur canon *Sunt quidam*, & can. Contra 25. q. 1.

Tertia: Quod est de perfectione essentiali mysterii, non potest per dispensationem tolli. Atqui consecratio panis & vini est de perfectione essentiali sacrificii

Mil-

Missa. Igitur consecratio unius partialis materię nunquam potest esse licita. Probatur minor: Ex rubricis quę inungunt in casu quo Sacerdos post consecrationem panis, apoplexia corripetur, alterum Sacerdotem etiam non jejunum, si incepnatus desisset, consecrare vinum. Non alio ducitur Ecclesia motivo pro isto facto, nisi ut perficiatur sacrificium, quod, seculis altera materia, nullum foret. Hanc rationem non in uno loco subindigit S. Thomas; sic loquitur hic q. 74. art. 1. ad 2. "Licet non in omnibus terris nascatur triticum vel vinum, tamen de facili ad omnes terras deferri potest, quantum sufficit ad usum hujus Sacramenti: nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecretandum; quia non esset perfectum Sacramentum."

Quarta: Eucharistia instituta est a Christo per modum convivii: Sed ad convivium & cibis & potus requiruntur, ita ut si unum desit, jam non esset convivium. Igitur & a pari panis & vinum sunt materia ita sacramento & sacrificio essentialis, ut si alterutra desit, Eucharistia non erit convivium, adeoque non potest in hoc fieri dispensatio, maxime cum dispensatio non tendat ad rem de jure divino institutam annihilandam, sed solum ad usum in aliqua circumstantia temperandum; sic a sumptione Eucharistię dispensat Ecclesia ægrorum animam agentem, si propter iteratos vomitus non potest decenter Sacramentum sumere.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES: Summus Pontifex potest de jure divino dispensare, juxta illud Christi ad Petrum Matth. 16. *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Igitur & licentiam facere consecrandi in unica specie: nam ab actu ad posse valet consequentia: Sed summus Pontifex non semel in jure divino dispensavit; & probatur. Votum obligat de jure divino, sicut & matrimonium: & tamen de voto dispensat in emergentibus summus Pontifex, sicut & de matrimonio rato, cunctis vinculum sit de jure divino, & propter rationem Sacramenti sit indissolubile. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Summus Pontifex potest dispensare in jure divino secundum id quod est præceptum

divinum; nego: secundum id quod est materia præcepti, subdistinguo: si istud non sit ab ipso Christo in individuo determinatum, concedo: si sit, nego. Duo sunt in præcepto, videlicet ipsa lex, & legis materia; puta castitas promissa, unio inter duas personas matrimonio celebrata. Certum est summum Pontificem non posse dispensare de præcepto, tamen enim Deus omnem Petro & suis in Pontificatu successioribus dedit solvendi potestatem, non tamen de eo quod sibi reservavit, quale est præceptum ab ipso suo ore promanatum: non enim potest facere illud quod est voto solemniter castitatis consecratum, non esse consecratum. Aliud vero quod sub præceptum cadit, quandoque est determinatum in individuo, quandoque non: si primum, non potest dispensare, quia tam præceptum, quam materia præcepti, est Deo reservata; si secundum, potest dispensare, sed hoc non dicitur dispensare in voto & præcepto; sed in materia, quatenus ex potestate quam summus Pontifex habet in subditis, potest declarare id quod fuerat materia, non esse amplius materiam. Quę doctrina fundatur in Concilio Tridentino his verbis Sess. 21. cap. 2. "Declarat sancta Synodus, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva eorum substantia, ea statueret vel mutaret, quę fuscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, tempore & locorum varietate magis expedire judicaverit." Ex quibus duo sequuntur, I. videlicet Ecclesiam posse dispensare in eo quod nondum est determinatum in individuo: II. nullam vero in iis quę sunt pro utilitate Fidelium, & quę cedunt in gloriam legis ac juris divini. Jam ad facta deveniendum est.

Certum est autem utramque speciem in sacrificio jus divinum immediate respicere: nam & præceptum, & præcepti materia ac finis pertinent ad legem; sic enim habetur Luc. 22. Accepit panem, gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est corpus meum. . . . Similiter & calicem post quam convavit, dicens: Hic est calix novum testamentum in sanguine meo. Ecce materia præcepti in individuo determinata. Ibidem: Hoc facite in meam commemorationem. Ad id præceptum positivum eodem modo consen-

di sacrificium, ac ipse Christus celebraverat.

Jam si de voto & matrimonio loquamur, longe est dispar ratio; non enim tollit, inquit Gonetius hic disp. 3. art. 6. §. 3. summus Pontifex in dispensatione voti obligationem adimplendi quod quis Deo promissit, sed fundamentum promissionis quam homo actu humano sibi imposuerat, ob jus quod habet Papa in subditos suos, vel etiam materiam voti sic adimplendi immutando, & ejus loco alteram subrogando. De matrimonio non est difficultas, cum enim sit contractus, quasdam subit conditiones, quæ si desint, non subsistit. Una inter alias hæc est, ut matrimonium indissolubilitatem non contrahat, nisi sit consummatum. Hinc licet ista ex ratione Sacramenti procedat, non dum tamen completa censetur, donec accedat consummatio: tunc enim indissolubilitatem habet ex jure Sacramenti & etiam naturali, cum fieret proli injuria, si matrimonium consummatum non foret indissolubile. Sanctus Thomas cuncta hæc explicat 2. 2. q. 88. art. 1. ubi sic loquitur: "Dispensatio voti intelligenda est ad modum dispensationis, quæ fit in observantia alicujus legis, quia ut supra dictum est, lex ponitur respiciendo ad id quod est ut in pluribus bonum. Sed quia contingit hujusmodi in aliquo casu non esse bonum; oportuit per aliquem determinatum in illo particulari casu legem non esse servandam; & hoc proprie est dispensare in lege. Nam dispensatio videtur importare quamdam commensuratum distributionem, vel applicationem communis alicujus ad ea quæ sub ipso continentur, per quem modum dicitur aliquis dispensare cibum familiæ. Similiter autem ille qui vover, quodammodo sibi statuit legem, obligans se ad aliquid quod est secundum se, & ut in pluribus bonum. Potest tamen contingere, quod in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum, quod est contra rationem ejus quod cadit sub voto, ut ex prædictis patet. Et ideo necesse est quod determinetur in tali casu votum non esse servandum; & si quidem absolute determinetur aliquod votum non esse servandum, dicitur esse dispensatio voti: si autem pro hoc quod servandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur

esse commutatio voti. Unde minus est votum commutare, quam in voto dissolvere. Utrumque tamen in potestate Ecclesiæ consistit."

S. Doctor in eo solum sensu admittit dispensationem quæ sit utilis, quod non sit mali occasio, quod non impediatur majus bonum: quæ quidem clausulæ non adfuerunt in dispensatione consecrationis unius materie Eucharistiæ, cum sit admodum utile & conveniens duas esse in sacrificio species, & hoc teste D. Thoma supra laudato, cedit in perfectionem tum sacramenti quod est convivium sacrum, tum sacrificii quod est memoriale passionis Christi, quæ unica specie non repræsentatur.

Rursus idem S. Doctor art. 11. in corp. sic loquitur: "Et ideo aliis videtur, quod etiam in voto solemniter continentur possit dispensari propter aliquam communem utilitatem seu necessitatem, ut patet in exemplo præmissio de pacificatione terrarum ex aliquo matrimonio contrahendo. Sed quia decretalis inducta expresse dicit, quod nec summus Pontifex potest contra custodiam castitatis Monacho licentiam dare, ideo aliter videtur dicendum, quod sicut supra dictum est, & habetur Levit. ult. illud quod semel sanctificatum est Domino, non potest in alios usus commutari. Non autem potest facere aliquis Ecclesiæ Prælatum, ut id quod est sanctificatum, sanctificationem amittat, etiam in rebus inanimatis: puta quod calix consecratus destinatus esse consecratus, si maneat integer. . . Unde videtur quod per Ecclesiam possit dispensari in voto continentie solemnizato per susceptionem sacri Ordinis; est autem debitum continentie essentialia statui Religionis, per quem homo abrenuntiat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatus; quod non potest simul stare cum matrimonio, in quo incumbit necessitas procurandæ uxoris, & prolis, & familiaris, & rerum quæ ad hoc requiruntur. Unde Apostolus dicit 1. ad Cor. 7. Qui est cum uxore, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est. Unde nomen Monachi ab unitate sumitur per oppositum ad divisionem prædictam: & ideo in voto solemnizato per professionem religionis non potest per Ecclesiam dispensari, & rationem assignat Decretalis, quia castitas est annexa regulæ Monachali."

Ad.

Advertas velim, benevole Lector, Doctorem Anglicum in isto secundo loco hoc statuere inter votum castitatis quod contrahit Subdiaconus suscipiendo Ordines, & solemne a Monacho emissum, quod primum sit dumtaxat de præcepto Ecclesiastico, adeoque ab Ecclesia dispensabile, seu evacuabile: alterum vero sit de præcepto divino, eo quod Monachus mundo renuntiat, adeoque iusta de causa a curis sæculi potest dispensari. Sed quæso, quodnam motivum dispensandi a duabus speciebus pro sacrificio repræsentando, unam solum retinendo? Nonne necessitas, nonne majestas sacrificii, nonne gloria ipsius Christi qui quotidie invisibiliter immolatur in Eucharistia, exigunt ut consecratio fiat in pane simul & vino, & sacrificium recte repræsentetur, quod citra dubium sine utraque specie fieri non potest?

Inflabis: Ab actu ad posse valet consequentia. Atqui contigit summum Pontificem Innocentium VIII. ut scribit Volateranus Lib. 3. Geog. cap. de Saxoniis dispensasse cum illis ad consecrandum tantum in pane, eo quod in illis regionibus vinum abique mora accescat. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem dico, fidem non esse Volaterano adhibendam, quippe qui contraria loquatur; ait enim quod "vinum in Norvegia non crecat, & aliunde asportatum cito accescat." Quotidiana enim comprobata experientia vinum ad regiones Septentrionales abique negotio deferri, & ibi facile etiam diutius conservari. Nec abs re erit hic subnotare versus illa tempora nonnullos Sacerdotes, qui postea igni traditi sunt propter falsificata diplomata Pontificia, ut scribit Bzovius ad annum 1497. potuisse ibi falsam aliquam dispensationem diffeminare.

Insuper: Supponamus duo præcepta simul adimplenda die Dominica, & alterum de Missa sub utraque specie celebrandi; sed vinum de longinquo in amphora asportatum casu contrafacta in ingressu Ecclesiæ deficere. In hac hypothese videtur quod dispensatio de consecrando solo pane, ne populus transgrediatur præceptum audiendi Missam, possit concedi, & hoc quoties similis contingeret casus. Ergo &c.

Respondeo in hac hypothese melius esse ista die omittere Missam, quia illam au-

dire die Dominica est tantum de præcepto Ecclesiastico, de quo Ecclesia dispensare potest: ad illam enim spectat potestatem de lege dispensare, ad quam pertinet eandem condere. Sed consecrare in pane simul & vino præceptum divinum injungit, quocirca de eo non datur ab hominibus dispensatio; qui enim dispensat, superior est: porro quis æquabitur Deo? Igitur nemo ab ejus lege dispensare præter ipsum valet; nulli autem in Scriptura legitur Christum aut in hoc dispensasse, aut suis ministris dispensandi concessisse facultatem.

Contra: Neque etiam Christus legem sanxit, ut in pane & vino simul Sacerdotes consecrarent. Ergo &c. Probatum subsumptum multipliciter. Primo quidem, hoc non potest colligi ex illis Luc. 22. verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ista quippe verba innuunt quidem Sacerdotibus incumbere Eucharistiam in memoriam passionis Domini conficere, minime vero in pane & vino simul & semper consecrare. Ista interpretatio est D. Pauli 1. Cor. 11. his verbis: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat*. Secundo, ipse Christus Matth. 26. ait: *Accipite & comedite . . . bibite ex hoc omnes*; & tamen his verbis præceptum non imposuit, cum certum sit non omnes bibere sanguinem, siquidem laici non nisi sub specie panis Eucharistiam accipiunt. Igitur a simili sufficit, saltem necessitate premente, cum solo pane celebrare Missam. Tertio, in Missa præsanctificatorum non nisi una species consecrata adest: & tamen ista Missa quotannis die pasceves semel in Ecclesia Latina, in Græca vero omnibus ferme diebus hebdomadarum Quadragesimæ, si excipias diem Sabbati & Dominicam, celebratur. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem, non diffiteor ista verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, designare Eucharistiam esse passionis Christi repræsentationem, ut explicant Apostoli verba, & post ipsum sanctus Thomas dicens: "O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recollitur memoria passionis ejus." Sed addo esse utique pro Sacerdotibus præceptum, ut indispensabiliter in pane simul & vino conficiant sacrificium, cum Christus ipse sic fecerit. Primario igitur illa ver-

verba, *Hoc facite in meam commemorationem*: continent præceptum in utraque specie Eucharistiam celebrandi: est enim actio quam immediate præcipit, tum Eucharistia facta & passivè considerata sub utraque specie est sacrificium incruentum designans cruentum. Sic verba Christi interpretatur Concilium Tridentinum supra laudatum Sess. 22. cap. 1. maxime vero canon. 2. *Si quis dixerit*, inquit Patres, illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse ut ipsi, alique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, anathema sit*. Nullibi reperies aut Patrem aliquem, aut Concilium aliquod unam speciem ab altera se jungere: quod argumentum est unam, alia omissa, non posse consecrari, seu panem, relicto vino, in Missa consecrandum offerri.

Ad alteram probationem distinguo: Et Christus præceptum non imposuit laicis bibere calicem; hinc si quando biberint, hoc ex licentia Ecclesiæ contigit, concedo: Apostolis eorumque in Sacerdotio successoribus, nego. Manifestum est eo loci Salvatorem nostrum solos alloqui Apostolos, quos constituebat Sacerdotes; quocirca dixit: *Bibite ex hoc omnes*. Hoc ipsum patet ex antecedentibus & consequentibus: Ex antecedentibus quidem: sic enim habetur Matt. 26. *Cænantibus autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus*. Ex subsequentibus vero: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei*. Utique ad solos Discipulos sermo dirigitur.

Ad tertium dico, Missam Præsanctificationum non esse sacrificium nisi late sumptum: unde non mirum si cum una hostia consecrata celebratur.

Replicabis: Communio Sacerdotis tam est sacrificio essentialis, juxta Hæbertum & quosdam alios non ignoti nominis Theologos, quam consecratio sub utraque specie. Atqui tamen Ecclesia dispensat a communione sub utraque specie; & probatur. Qui Sacerdotes ordinantur, simul cum Episcopo consecrant, & tamen non nisi sub

specie panis sacrificio communicant. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens: namque secundum nostram Scholam Anglicanam, essentia Missæ in sola consecratione utriusque speciei sita est, ut dicemus infra; sed hoc dato & non concesso, falsum est Ecclesiam dispensare a communione, quandoquidem rubricæ injungunt alterum accersiri Sacerdotem, etiam non jejunum, si alterius non est copia, ad consummandum sacrificium, quando Celebrans apoplexia correptus non potuit communione utriusque speciei perficere sacrificium. Ad probationem dico, Presbyteros ordinandos, non esse primarios sacrificii ministros, sed solum Episcopum: hinc singula consecrationis verba non nisi post ipsum proferre debent, suam conjungendo intentionem cum intentione Episcopi. Unde si per impossibile omnes aut obmutescerent, aut verba proferre simulant, foret tamen sacrificium, & quidem perfectum, cum nihil roboris virtutisve accipiat ab ordinandis, qui ordinante Ecclesia, sic sacrificio cooperantur, ut hac cæremonia quasi initiuntur ad sacrificium se solis conficiendum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Nequidem ex dispensatione licitum est in una tantum specie consecrare.

PRIMO: Quia sacrificium in utraque specie conficere est de jure divino: porro de jure divino non datur dispensatio, nisi Deus ipse in aliqua circumstantia permiserit; quod nullibi legitur pro Eucharistia in una tantum specie consecranda.

Secundo: Dispensatio divideret, immo solveret sacrificium, cum amplius non esset secundum ordinem Melchisedech, in pane scilicet & vino.

Tertio: Eucharistia instituta est per modum convivii: sed pane vel vino ablati, jam non est convivium. Igitur de hoc non datur dispensatio; potestas enim Ecclesiæ, ait Apostolus 2. Cor. 10. est in ædificationem, & non in destructionem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Ecclesiam posse dispensare in votis, immutando vel auferendo materiam, sed non in jure divino, maxime si vel ipsa materia intra jus illud concludatur, ut panis & vinum pro sacrificio celebrando.

Secundo: Ecclesia potest utique solvere matrimonium ratum, sed non consummatum, ex eo quod sit contractus qui quasdam subit conditiones, quæ si desint, solvitur. Sed sacrificium est quid absolute, & a Christo in individuo determinatum, adeoque ab hominibus prorsus independens.

Tertio: Missa Præsanctificatorum in una quidem specie celebratur, sed non est sacrificium proprie dictum: unde idem non potest dici de illa in qua sacrificium sicut inchoatur, sic perficitur in duplici specie.

ARTICULUS QUINTUS.

De forma qua Eucharistia consecratur.

NON una est omnium circa istud caput sententia. Disputant Theologi de formis panis & vini a Christo præscriptis, num scilicet verba omnia Canonis pro calice consecrando sit essentialia, vel non. Majori animorum contentione disceptatum est de formis Græcorum, quæ multas habent tum antecedentes, tum consequentes orationes; hinc non sine temeritate posuerunt aliqui Sacerdotem sola Spiritus sancti advocazione per solas preces, omisiss verbis Evangelicis, posse consecrare. Quocirca tria circa formam Eucharistie discutienda sunt. Primo quidem de forma in prima sui institutione: tum de usitatis in Ecclesia: tertio quid sentiendum sit de advocatio-
ne Spiritus sancti.

SECTIO PRIMA.

Utrum Christus usus sit verbis Evangelicis ad consecrationem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod vel ipsum annuntiat Evangelium sic factum esse, in dubium non revocandum est. Atqui sic annuntiatum factum in Evangelio; & probatur. Evangelistæ historiam actuum Christi scribentes, expresse dicunt Christum consecrasse verbis propriis, eaque refert S. Matthæus cap. 26. his terminis: *Cœnatis autem eis, accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias agit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Observes velim modum loquendi esse causalem, eo quippe loci ait Christus: Comedite: Hoc est corpus meum; hoc est, comedite, quia est corpus meum. Similiter & pro calice: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus. Audis particulam causalem, enim, clare admodum exprimi, & motivum sumptionis calicis Christum sic designare: *Hic est enim sanguis meus.* Observes etiam voces, ait, & dicens, quæ annuntiant verborum prolationem pro forma. Mirum est quod his tam clare ab ipso Salvatore explanatis, nonnulli posuerint Christum non verbis, sed per suam excellentiæ potentiam transmutasse dona. Potuit quidem non uti verbis; sed quod ea ad consecrationem de facto adhibuerit, conclamat S. Matthæus, conclamat S. Marcus, conclamat & S. Lucas.*

S. Thomas Comment. in Matth. explicans ista verba, probat auctoritate Ambrosii & Augustini Christum ipsis suis verbis panem corpus, vinum vero sanguinem suum fecisse.

Ambrosius, ait ibi S. Thomas, de Sacramentis lib. 4. c. 4. "Iste autem panis, ante verba sacramentorum, panis est, usitatus; ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Consecratio autem quibus verbis est, & quibus sermonibus, nisi Domini Jesu? Si enim
,, tan-

„ tanta vis est in ejus sermone, ut incipi-
 „ perent esse quæ non erant, quanto
 „ magis operatorius est, ut sint quæ e-
 „ rant, & in aliud commutentur? . . .
 „ Augustinus de verb. Domini. Sicut er-
 „ go per Spiritum sanctum vera caro si-
 „ ne coitu creatur, ita & per eundem
 „ substantia panis & vini in idem corpus
 „ Christi & sanguinem consecratur; &
 „ ideo quia verbo Domini fit prædicta
 „ consecratio, subditur, Benedixit. „

„ Hanc instituit S. Thomas auctoritate
 „ Ambrosii suffultus comparationem, quod
 „ sicut verbo Dei cuncta creata sunt, sic
 „ & Christus suo verbo, seu suis verbis
 „ transmutaverit dona; tum suam opinio-
 „ nem illustrat altera comparatione a S.
 „ Augustino deprompta, scilicet quod sicut
 „ per Spiritum sanctum Verbum unitum
 „ est humanitati, sic & consecratio facta
 „ est a Salvatore, ejus verbis operantibus.
 „ Igitur Christus protulit verba, quando
 „ augustissimum altaris Sacramentum insti-
 „ tuit.

„ Altera ratio: Ex traditione constat
 „ Christum usum fuisse verbis, ut confice-
 „ ret Eucharistiam. Ergo &c. Probatur an-
 „ tecedens: Sic pugnat Tertullianus Lib.
 „ 4. contra Marcionem cap. 4. ubi loquens
 „ de Christo ait: „ Acceptum panem &
 „ distributum Discipulis, corpus suum
 „ illum fecit, hoc est corpus meum di-
 „ cendo. „

„ Subscribit Damascenus Lib. 14. de fide
 „ cap. 15. „ Sicut, inquit, Deus dicendo,
 „ fiat lux, fecit lucem, ita dicendo, hoc
 „ est corpus meum, & hic est sanguis
 „ meus, perfecit hoc Sacramentum. „

„ Ceteros Patres in testimonium adducere
 „ supersedeo, cum usus Ecclesiæ & possessio
 „ sit Eucharistiam verbis Christi in sua
 „ priori institutione confectam fuisse.

„ Tertia sic procedit: Non est contradi-
 „ ctio admittenda in institutione Eucharis-
 „ tiæ: sed si excludantur verba Christi,
 „ apparebit, quod absit dicere, in verbis
 „ Domini contradictio; & probatur. Matth.
 „ 26. Christus ait: *Bibite ex hoc omnes:*
 „ *Hic est enim sanguis meus.* Si istis verbis
 „ vinum non fecit suum sanguinem, ista
 „ particula enim casualis nihil significabit.
 „ Ratio enim sumptionis a particula subin-
 „ digitata ea est, qua dicendo, *Hic est san-
 „ guis meus*, de factò vinum conversum est
 „ in sanguinem. Si vero verba Christi ni-
 „ hil fecere, ut quidam autumant, jam ni-
 „ hil factum est per verba Christi, immo

vinum in se remansit, maxime cum Chris-
 „ tus eo loci non dicat se velle sangui-
 „ nem ibi adesse per suam potentiam,
 „ quod tamen significasset, si res ita gesta
 „ fuisset, ut non relinqueretur ambigendi
 „ locus; testator enim moriens, secundum
 „ Summisas, clare semper suam aperit
 „ mentem.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

„ **OBJECIES:** Concilium Tridentinum
 „ Sess. 13. cap. 1. sic loquitur: „ Quot-
 „ quot in vera Christi Ecclesia fuerunt,
 „ qui de hoc sanctissimo Sacramento dis-
 „ seruerunt, apertissime professi sunt,
 „ hoc tam admirabile Sacramentum in
 „ ultima cœna Redemptorem nostrum in-
 „ stituisse; cum post panis vinique bene-
 „ dictionem, se suum ipsius corpus illis
 „ præbere, ac suum sanguinem disertis
 „ ac perspicuis verbis testatus est. „ Igi-
 „ tur ut primum facta est benedictio, jam
 „ erant corpus & sanguis Christi indepen-
 „ denter a verbis subsequenteribus.

„ **Respondeo** negando consequentiam; non
 „ enim benedictio erat practica, sed solum
 „ præparatio ad consecrationem, quam
 „ Christus tribuit solum subsequentibus ver-
 „ bis: *Hoc est corpus meum, hic est calix
 „ sanguinis mei.*

„ **Instabis:** Christus nonnisi postquam de-
 „ dit panem & vinum Eucharisticum su-
 „ menda, protulit hæc verba. *Hoc est cor-
 „ pus meum, hic est sanguis meus.* Igitur
 „ independenter ab istis verbis jam dona
 „ erant transmutata, quandoquidem Apo-
 „ stoli vere corpus & sanguinem Christi
 „ sumplere. Probatur antecedens: Marci
 „ 14. sic habetur: *Et accepto calice, gratias
 „ agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes,
 „ & ait illis, hic est sanguis meus novi Te-
 „ stamenti, qui pro multis effundetur.* Er-
 „ go &c.

„ **Respondeo primo**, opponendo textum
 „ Matthæi, qui nonnisi consecrationem per
 „ hæc verba, *Hoc est corpus meum, factam*
 „ refert, cui assentitur Triditio Patrum;
 „ sin minus Eucharistia fieret independen-
 „ ter a verbis Evangelicis uti superfluis,
 „ quod citra dubium implicat.

„ **Respondeo secundo:** Et verba S. Marci
 „ eundem præ se ferunt sensum, ac verba
 „ B. Matthæi, concedo: & non præ se
 „ ferunt, nego. S. Evangelista suum ipse
 „ prodit sensum: addendo *hic est sanguis
 „ meus*: ad quid enim illa subjungeret,
 „ nisi

nisi ut doceret Lectorem per ista verba independenter ab ordine verborum, vinum fieri Christi sanguinem?

Solutio est D. Thomæ hic q. 78. art. 1. ad 1. ubi dicit quod : "Christus manifeste ea proferens consecravit : & ideo alii dixerunt quod Evangelistæ non semper eundem ordinem in recitando servaverunt, quo res sunt gestæ, ut patet ex Augustino in libro de consensu Evangelistarum : Unde intelligendum est ordinem rei gestæ, sic exprimi posse : Accipiens panem benedixit, dicens, hoc est corpus meum, & deinde fregit, & dedit Discipulis suis : Sed idem sensus haberi potest, etiam verbis Evangelicis non mutatis : Nam hoc participium, *dicens*, concomitantiam quamdam importat verborum prolato- rum ad ea quæ præcedunt : Non autem oportet quod hæc concomitantia intelligatur solum respectu ultimi verbi prolati, quasi Christus tunc ista verba protulerit, quando dedit Discipulis suis : Sed potest intelligi concomitantia respectu totius præcedentis, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret Discipulis suis, hæc verba dixit : "Accipite &c."

Replicabis : Innocentius III. L. 4. de Mysterio Altaris c. 6. ex professo docet Christum non per verba, sed ratione potentie excellentie consecrasset : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et sic loquutus est ut Doctor particularis ; nondum enim erat inauguratus summus Pontifex quando hunc scripti librum, concedo : & loquutus est ex cathedra, nego. Re vera quidem, si ratione potentie excellentie Christus consecrasset, non protulisset verba Evangelica : nec eis tribuisset consecrandi efficaciam.

Respondeo secundo : Et Innocentius loquutus est opinative, concedo : assertive, nego : Sic respondet D. Thomas ibidem ; relata enim opinione Innocentii, & aliorum qui tenent Christum non consecrasset verbis Evangelicis, ait : "Sed contra hoc expresse sunt verba Evangelii, in quibus dicitur, quod Christus benedixit, quæ quidem benedictio aliquibus verbis facta est. Unde prædicta verba Innocentii sunt opinative magis dicta, quam determinative."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus usus est verbis sacram consecrando Eucharistiam.

PRIMO : Hoc ipsum patet ex Evangelio. Matth. 26. habetur : *Accipite & comedite : hoc est corpus meum, &c.*

Secundo : Idem ex Traditione liquet : Sic enim propugnat Tertullianus Libr. 4. contra Marcion. c. 4. Sic Ambrosius L. 4. de Sacr. c. 4. Sic Damascenus L. 14. de fide cap. 15. D. Thomas Comment. in cap. 26. Matth.

Tertio : Ratio suffragatur. Christus Dominus sacram instituendo Eucharistiam, suum Testamentum faciebat ; hinc clare & citra ambiguitatem loquebatur : Sed verba Christi ut sonant, Eucharistiam faciunt. Igitur Christus Dominus instituendo Eucharistiam verbis usus est.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Tametsi Concilium Tridentinum dicat Christum post benedictionem, suum corpus benedictione facta, dedisse Discipulis, non inde sequitur non adhibuisse verba, quibus panis in suum transubstantiaretur corpus, cum Matthæus hoc ipsum referat, dicens : *Benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait : Accipite & comedite : hoc est corpus meum.*

Secundo : Neque vero aliquod facessit negotium textus S. Marci, qui, inverso ordine, sic refert consecrationem : *Accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, & ait illis, hic est sanguis meus.* Verba quippe priora, supponunt posteriora ; quia vero Matthæus qui primus ex Evangelistis scripsit, ordinem sententiarum appoluerat, de hoc ideo non curavit S. Marcus.

Tertio : Non diffitemur Innocentium III. propugnasse Christum consecrando abstinuisse a verbis ; sed loquutus est ut Theologus particularis, & ut ait D. Thomas hic q. 78. art. 1. ad 1. solum opinative.

SECTIO SECUNDA.

Utrum istæ formæ. Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus, sufficiant ad Eucharistiam conficiendam?

SUPPONO I. istas formas esse convenientes, quia ait S. Thomas hic q. 78. art. 2. Christus dum Eucharistiam instituit, usus est eis, ut habetur Matth. 26. utraque, sicut exigit signum practicum facit quod significat.

Suppono II. verba laudata pertinere ad essentiam formæ Eucharistiæ, & de hoc ultro conveniunt Theologi Orthodoxi; sed utrum subsequencia, quæ leguntur in canone? disputant inter se: Gonetius hic disp. 7. art. 2. §. 1. 2. 3. cum quibusdam aliis affirmativam partem tenet. Sed contra sit

CONCLUSIO.

Ista verba, Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus, totam formæ essentiam continent.

Probatur omni argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura sacra.

QUÆ sunt a Christo in individuo determinata, absque addito accipienda sunt, & ut sonant: Atqui forma utraque, panis scilicet & vini a Christo determinata & data est in solis illis verbis, *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus.* Ergo &c. Probatur minor ex tribus Evangelistis qui de utraque forma scripserunt. Matth. 26. habetur: *Accipit Jesus panem & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: *bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Apud S. Marcum cap. 14. hæc leguntur: *Et manducantibus illis, accipit Jesus panem, & benedixit fregit, & dedit eis, & ait, sumite: Hoc est corpus meum.* Et accepto calice, gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes, & ait illis: *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur.*

S. Lucas capit. 22. sic scribit: *Et accepta pane gratias egit & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam canavit, dicens: Hic est calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Multa sunt in his ponderanda. Primo quidem verba quæ transubstantiationem operantur; deinde vero antecedentia, tum & consequentia: certe ista antecedentia apud Matthæum: *Accipit Jesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait, accipite & comedite & accipiens calicem, gratias egit: & dedit illis, dicens, bibite ex hoc omnes, & similia* apud alios Evangelistas sunt solum, quædam ad operationem miraculosam & ad Eucharistiæ conficiendæ summationem præparationes, nec quidquam in se practicum important. Jam vero si de subsequentiis sermo sit, ne minimum quidem Eucharistiæ sacramentum conficiunt, sed factum supponunt, ut sensus obvius dicit. Apud Matthæum pro forma panis nihil prorsus conjungitur cum illa; hæc vero verba, *novi Testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum; formam calicis* subsequuntur. Quis autem cordatus dixerit ista verba consecrare Eucharistiam, cum supponant factam, nec nisi effectus mirabiles subsequendos significent. Superest igitur illa sola verba: *Hoc est corpus meum; hic est sanguis meus*, esse formam essentialem, cum per ea sola transubstantiatio fiat.

Confirmatur: Quæ sunt essentialia referunt omnes Evangelistæ: Sed verba quæ notant fructum ex Eucharistia præcipiendum non omnes referunt. Matthæus enim & Marcus fructum solius sanguinis effundendi commemorant, sed nihil de effectibus corporis dicunt, quos tamen non omiserunt si verba fructum percipiendum significantia, forent de essentia. Solus Lucas ait in persona Christi; *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur:* Cum tamen omnes verba transubstantiationem conficiantia adamussim referant.

Rursus: Si verba subsequencia intra essentialia limites concluderentur, non licitum foret aliquid ad detrahendum, aut ipsi addere: Atqui tamen quædam in antiquis Liturgiis aut detrahuntur, aut miscentur. Et probatur: In Liturgia S. Jacobi fratris Domini hæc habentur: *Levatis oculis in calum, aspexit ad te Deus Pater,*
& gra-

Et gratias agens benedixit, sanctificavit fregit, & dedit Discipulis suis sanctis Apostolis, dicens: accipite, manducate ex eo omnes. Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur & datur in remissionem peccatorum & vitam æternam. Sacerdos: Similiter etiam & calicem postquam cœnaverunt, miscens vino & aqua, & gratias agens benedixit, sanctificavit, & dedit ipsam Apostolis sanctis, dicens: Accipite, bibite ex eo omnes. Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam. Ubi, quæso, in toto Scripturæ contextu reperies formas tot terminis compositas, tot adornatas explicationibus, tot modis, effectus Eucharistiæ designantes? sed in uno omnes adunantur, quod verba transubstantiationis invariabiliter expriment; argumentum sane, sola verba in conclusione laudata esse totius essentialia.

Secundo, idem probatur ex Liturgiis.

HABEMUS ex istis antiquis monumentis Traditionem Apostolicam, pro formis Eucharistiæ: Sed ex omnibus liquet sola ista verba: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus, esse formis essentialia: Ergo &c. Ad probandam minorem sufficit per ordinem singulas Liturgiarum formas enarrare.

Prima est ea quæ S. Jacobi fratris Domini nomen præ se fert, cujus verba mox texuimus.

Alterâ nomine D. Petri insignitur, & in priorem collimat; hæc autem habet: Panem accepit super manus suas ab omni macula immunis, & elevarit eum, & aspectu visibili, tum etiam insensibili benedictione, dignatus est, & benedixit eum, sanctificavit eum, & fregit deditque Discipulis, Apostolis suis, dicens: Myſteria hæc vaticis vobis ſint, & quandoquique comeditis istud ad modum alimenti, credite & certum habete, quod hoc est corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam... Similiter & calicem postquam cœnaverunt, miscuit vino & aqua, & benedixit eum, sanctificavit, & dedit Discipulis suis Apostolis, dicens: Accipite, bibite ex eo omnes: hic est sanguis novi testamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & da-

tur in veniam delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam.

In Liturgia quæ interibitur, Liturgia sancti Joannis Evangelistæ, habetur: Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro omnibus in me credentibus frangitur, & dividitur in expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam futuram in sæcula... Hic est calix sanguinis mei, novi Testamenti, accipite, bibite ex eo omnes: iste effunditur pro vita mundi, & ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum omnibus in me credentibus in sæcula sæculorum.

Liturgia S. Marci Evangelistæ, hanc habet formam pro pane quidem: Hoc est corpus meum, accipite, manducate ad remissionem peccatorum vestrorum & omnium Fidelium verorum ad vitam æternam. Pro calice vero: Hic est sanguis meus Testamenti novi, accipite, bibite ex eo omnes, ad remissionem peccatorum vestrorum, & omnium Fidelium verorum ad vitam æternam.

Liturgia quæ duodecim Apostolorum nomine celebratur, utramque formam sic annuntiat. Hoc est corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam... Hoc est Testamentum novum in meo sanguine, qui pro vobis & pro multis effunditur ad expiationem delictorum.

S. Xystus in sua Liturgia formas istis verbis refert. Hoc est nempe corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, ad vitam æternam... Hic nempe est calix sanguinis mei novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & datur ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, dedit nobis ad vitam æternam.

Liturgia S. Clementis Papæ hæc consecrationis verba complectitur: Accipite & manducate ex eo, quia Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur & datur, ad veniam omnium Fidelium plurimorum pro quibus immolatur, & dividitur, ad propitiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam. Hic est sanguis meus, qui confirmat Sacramentum mortis meæ: qui pro vobis effunditur, & pro multis datur, & dividitur ad propitiationem delictorum, remissionem peccatorum & vitam æternam.

Liturgia S. Dionysii, Athenarum Episcopi, hanc habet utriusque Materię consecrationem: Accipite & manducate ex eo

pane, & credite, quod corpus meum est, illud ipsum quod pro vobis & pro multis frangitur & datur, ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam... Bibite ex eo omnes, & credite quod hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis & pro multis effunditur & datur, ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Observes velim Jacobitas qui ista utuntur Liturgia, hunc Dionysium habere ut Areopagitam, quem etiam arabice, Boukous, Paulinum vocant, sive Pauli Discipulum. Ejusque libros ut genuinos ventilant, & majores eorum Monophysitæ, qui sub Justiniano, anno J. C. 523. Constantinopoli de fide opinionem cum Orthodoxis habuerunt, primi illius testimoniis usi sunt, quod a viris doctissimis dudum fuit observatum. Morinus de Sacr. Ord. pag. 2. cap. 1. Launojus de duobus Diony. Renaudotius Tom. 2. Lit. Orient. pag. 212.

Circumsertur etiam Liturgia, quæ dicitur sancti Ignatii Martyris, ubi habetur: Accipite, edite ex eo: Hoc est corpus meum, quod vos & multos præparat ad remissionem peccatorum, & vitam æternam... Accipite, bibite ex eo vos omnes: Hic est sanguis meus, quem pro vita mundi do ego, vos autem & multos præparat ad remissionem peccatorum, & ad vitam æternam.

Liturgia Julii I. Papæ hanc habet pro utraque forma lectionem. Hoc est corpus meum ipsum, quod pro vobis, & pro multis datur in expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, & vitam æternam... Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis & pro multis datur, ad expiationem delictorum & remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Liturgiæ S. Eutathii Patriarchæ Antiocheni verba consecratoria hæc sunt. Hoc est corpus meum quod vos & omnes suscipientes illud, Fideles præparat ad vitam æternam... Hic est sanguis meus qui vos & omnes suscipientes cum Fideles præparat ad vitam æternam.

Celebris sancti Joannis Chrysostomi Liturgia, istam continet pro pane consecrando formam. Hoc est enim vere corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur & datur in remissionem peccatorum. Tum pro vino. Hic enim est sanguis meus vere, ipse qui pro vobis & pro multis effunditur & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam: hoc facite in mei me-

morum. Quotiescumque enim manducatis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem meam annuntiabitis, donec veniam.

In alia ejusdem sancti Doctoris Liturgia, quæ habetur in Missali Caldaico, non nihil diversitatis a priore in utraque forma reperitur. Hæc est panis consecratio. Hoc est corpus meum, quod datur ad remissionem peccatorum, & vitam novam, quæ est in æternum. Tum hæc vini consecratio sequitur. Hic est sanguis meus qui pro vobis funditur ad expiationem delictorum, remissionem peccatorum, & vitam novam quæ est in æternum.

In Liturgia S. Maruttæ Catholici sic legitur: Credite & certi estote, atque ita prædicate, & docete quod corpus meum hoc est, quod pro salute mundi frangitur, & illis qui comedunt illud, & crediderint in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam: prædicate, & docete, quod hic est sanguis meus, qui pro salute mundi effunditur, illisque qui bibunt illum & credunt in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam.

Liturgia S. Cyrilli Alexandrini celeberrima est apud Copitas, & est una ex tribus quibus solent uti. Eam a S. Marco promanasse testatur Abulbircat. Apud eam hæc est panis consecratio: Hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam. Vini vero hæc est sequitur: Hic est sanguis meus, qui obsecrat testamentum mortis meæ, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam æternam.

Mitto alias permultas, sed Liturgia S. Basilii apud Orientales magni ponderis, non est omittenda. In ea sic habetur: Hoc est corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur in expiationem culpæ: remissionem peccatorum, ac in vitam sempiternam... Iste est sanguis meus ille novi Testamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & spargitur, in expiationem culpæ & remissionem peccatorum, atque in vitam æternam.

Demum in Missa, qua Mozarabes in Hispania usi sunt, composita a S. Leandro, & a S. Isidoro, formæ his solum verbis referuntur. Hoc est corpus meum quod pro vobis traditur... Hic est calix novi Testamenti in meo sanguine, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum.

Observandum est ista Liturgias ex Manucriptis optimæ notæ Bibliothecæ Regiæ

giæ, Colbertinæ, Seguiantæ excerptas esse.

Plures Tom. 4. vel etiam 6. Bibliothecæ Patrum referuntur. De Lugo disput. 4. de Sacramento Eucharistiæ lect. 4. n. 61. commemorat eas quæ nominibus SS. Jacobi, Chrysostomi, Sixti, S. Joannis Evangelistæ, Eustachii, Joannis Patriarchæ, S. Marci, & Mozorabum inscribuntur. Addit unam Æthiopum quæ ibidem in Bibliotheca PP. continetur, quæque a S. Matthæo creditur composita, ubi forma calicis hæc legitur: *hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis effunditur, & pro redemptionem multorum. Amen.*

Subjicit: "Quas formas ex Missali manuscripto Maronitarum a Monte Libano, no Romam misso dedit mihi perdoctus, vir Victorius Scialoth, Abbas S. Gregorii natione Maronita, & in urbe Roma a multis anni Linguarum publicus Interpretes."

His præmissis sequitur illud irrefragabile argumentum: Verba essentialia a nemine omitti debent, & eundem sensum præ se ferre debent; sin minus nihil fieret: Atqui in Liturgiis omni exceptione majoribus, nedum diversæ prorsus est lectio verborum antecedentium, ista: *Hoc est corpus meum; hic est calix sanguinis mei*: tum & subsequenter: Sed & multa omittuntur quæ auctores contrariæ sententiæ ut essentialia ventilant. Igitur a veritate alienum videtur dicere verba omnia quæ proferuntur in Missali Romano pro consecratione esse calici essentialia: Probatior minor quæ tres continet partes: Prima est lectio nem Liturgiarum esse prorsus diversam a lectione formæ consecrationis juxta Ritus Romanum. Secunda, eandem Liturgiæ esse omni exceptione majores. Tertia quædam ex verbis formam subsequenter in Liturgiis omitti.

Primo quod lectiones diversæ sint, legenti patebit: unum aut alterum exemplum hic texere sufficiat. In Liturgia S. Jacobi hæc est lectio: *Levatis oculis in celum, aspexit ad te Deus Pater, & gratias agens benedixit, sanctificavit, fregit & dedit Discipulis suis, sanctis Apostolis dicens: Accipite, manducate ex eo omnes, hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam. Similiter etiam, & calicem postquam cœnaverunt miscens vino, & aqua, & gratias agens*

Boncat Theol. Tom. VII.

benedixit, sanctificavit, & dedit eisdem Discipulis, & Apostolis sanctis, dicens, accipite, bibite, ex eo omnes: Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam.

In Missali Romano: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, quæ verba desunt in priori. Tum: Et elevatis oculis in celum ad te Deum Patrem suum omnipotentem gratias agens, benedixit, fregit, deditque Discipulis suis, dicens: Accipite, & manducate ex eo omnes.* In Liturgia S. Jacobi: *Aspexit ad te Deus Pater, & gratias agens, benedixit, sanctificavit.* Et in Missali Romano. *Hoc est enim corpus meum.* In Liturgia mox citata. *Hoc est corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam.* In illo textu, enim omittitur, additur vero, quod pro vobis frangitur &c. quæ verba non sunt in Missali Romano.

Forma calicis juxta Missale Rom. *Accipiens & hunc præclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, item tibi gratias agens, benedixit, deditque Discipulis suis, dicens, accipite, & bibite ex eo omnes: hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni Testamenti Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

In Liturgia vero S. Jacobi hæc est consecrationis calicis lectio, & quidem in multis diversa: *Similiter etiam, & calicem postquam cœnaverunt, miscens vino, & aqua, & gratias agens, benedixit, sanctificavit, & dedit eisdem Discipulis, & Apostolis sanctis, dicens, accipite, bibite ex eo omnes: Hic est sanguis meus Testamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam.*

Secundo: Neque minus constat in Liturgiis Orientalibus multa verba consecrationis, quæ leguntur in Missali Romano, omitti; in nulla quippe ista vocabula, *Mysterium fidei*, reperies, sicut & vox æterni; ista vero novi & æterni Testamenti desunt in Liturgia S. Clementis, S. Ignatii, S. Chrysostomi, S. Marutzæ, S. Cyrilli Alexandrini.

Observe velim, realem corporis & sanguinis Christi in Eucharistia præsentiam mirum in modum in istis Liturgiis astrui, maxime in Liturgia S. Petri his verbis:

O 3 Quan-

Quandocumque istud ad modum alimenti, CREDITE, ET CERTUM HABETE QUOD HOC EST CORPUS MEUM.

In Liturgia S. Dionysii: *Accipite & manducate ex eo pane, CREDITE, quod corpus meum est illud ipsum, quod pro vobis, & pro multis frangitur.* Tum in Liturgia S. Chrysostomi, *Hoc est enim VERE corpus meum.*

Tertio denique istas Liturgias esse omnino exceptione majores, ex antiquitate, tum & sanctitate atque eruditione auctorum liquet.

Confirmatur: Si verba subsequencia ad istam calicis formam, *Hic est calix sanguinis mei*, sicut in Missali Romano leguntur forent de essentia, inde sequeretur nec Patres priorum sæculorum, nec ipsos Apostolos consecrassent, cum aliqua verba quæ auctores alterius sententiæ essentialia autumant, omisissent; in eorum quippe Liturgiis, nec ista vocabula *Mysterium fidei*, nec ista *eterni Testamenti*, repertiuntur: sed nemo cordatus hæc dixerit, maxime cum istæ Liturgiæ munitæ sint calculo, & summorum Pontificum, & Concilii Florentini Patrum, qui nihil in eis reprehensione dignum invenerunt. Ergo &c.

Hæc ratione Cardinalis de Lugo hic disp. 11. de Euch. sect. 4. n. 61. pag. 384. debellat opinionem contrariam; laudatis enim multis ex Liturgiis quas commemoravimus, subjicit: "Dici autem non potest, eas omnes Provincias & sanctissimos Patres Ecclesiæ, essentiali formam consecrationis ignorasse, ac omisisse, atque ideo caruisse vero sacrificio per tot sæcula: præsertim, cum Romana Ecclesia, quæ aliarum magistra est, eos nunquam correxerit, sed toleraverit, neque in Concilio Florentino, ubi alia, quæ difficultia apparent de ritu Græcorum, fuerunt examinata, circa hoc nihil quidquam difficultatis illis obiectum fuerit a Pontifice, immo aperte suppositum ibi sit, Græcos Sacramentum Eucharistiæ conficere; & valida verba proferre, cum rogati fuerint sessione ultima, cur post verba consecrationis adungerent preces, quibus conversionem quasi nondum factam a Deo petebant."

Tanto auctoritatum pondere oppressi opinionis contrariæ auctores, replicant formam quidem, ubi verba subsequencia vel ex parte, vel totaliter omittuntur

valere quidem apud Orientales Ecclesias, secus vero apud Occidentales: sed hoc incassum reponitur, cum Liturgiæ etiam Occidentalis Ecclesiæ, v. g. SS. Petri, Clementis, Xysti, verba laudata non secus ac Orientales ex parte omittant: Quinimmo Romanæ Ecclesiæ Patres ut Cyprianus, Ambrosius, Gaudentius, & alii complures, omisiss vocibus, *noti & eterni Testamenti* &c. Pro forma calicis ea solum referant: *Hic est calix sanguinis mei.*

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in Concilio Florentino pro instructione Armenorum circa divinam Eucharistiam hæc profert: "Forma hujus Sacramenti (Eucharistiæ) sunt verba Salvatoris, quibus hoc Sacramentum conficitur; Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum; nam ipsorum verborum virtute, substantia panis in corpus &c."

Synodus Tridentina Sess. 13. cap. 3. similia loquitur: "Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem sub panis & vini specie una cum ipsius anima, & divinitate existeret; sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum."

In iis sententiis sola Christi verba panis & vini transubstantiativa, sunt Eucharistiæ sacramenti forma. Sed illa sola: *Hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei*, sunt I. verba Christi, cum multa de forma Missalis Romani, desint in Liturgiis laudatis. II. Quædam ex Traditione Apostolica sunt addita. III. Cuncta nonnisi Eucharistiæ effectus important; effectus autem supponit causam jam productam, adeoque verba illum designantes, ipsam quoque Eucharistiam jam transubstantiatione completam subiungunt. Igitur cetera verba non sunt essentialia.

Catechismus Rom. fuse explicat, quædam verba subsequencia esse verbis Christi addita, & non nisi Eucharistiæ effectus explanare, P. 2. num. 20. Itaque a sanctis Evangelistis Matthæo & Luca itaque ab Apostolo docemur, illam esse formam, Hoc est corpus meum; scriptum est enim: *Cænantibus illis*, ac-

„*accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & dixit: Accipite & manducate; Hoc est corpus meum.* Quæ quidem consecrationis forma cum a Christo Domino servata sit, ea perpetuo Catholica Ecclesia usa est.

„*Pergit:* „Ratione etiam id facile persuaderi potest; nam forma ea est qua illud significatur quod in hoc sacramento efficitur: cum autem hæc verba id quod fit significant ac declarent, hoc est, panis conversionem in verum Domini nostri corpus, sequitur formam in illis ipsis verbis constituendam esse; in quam sententiam, quod ab Evangelista dictum est, benedixit, licet accipere: Perinde enim videtur intelligendum ac si dixisset, accipiens panem benedixit, dicens: Hoc est corpus meum. Quamvis enim Evangelista verba, illa *Accipite & comedite*, præpulerit, illis tamen non materię consecrationem, sed usum tantummodo significari perpicuum est. Quare a Sacerdote quidem omnino proferri debent, sed ad sacramentum conficiendum necessaria non sunt.

„*Rursus:* „Quemadmodum etiam proferatur conjunctio illa, enim, in corporis & sanguinis consecratione: aliter enim fiet, ut si hoc Sacramentum nemini administrandum sit, confici non oporteat: aut non possit quidem: cum tamen dubitare non liceat quin Sacerdos prolatis ex more atque instituto sanctæ Ecclesiæ verbis Domini, aptam panis materiam vere consecret: quamvis deinde contingat, ut nulli unquam sacra Eucharistia administretur.

„*Prosequitur* num. 21. „Jam vero quod ad vini, quæ est altera hujus Sacramenti materia, consecrationem attinet, ob eandem causam quam supra commemoravimus, opus est ut Sacerdos formam cognitam & perspectam habeat. Eam igitur his verbis comprehendit, certo credendum est: *Hic est calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ex quibus verbis plura quidem & sacris Scripturis colliguntur: quædam vero in Ecclesia ex Apostolica traditione conservata sunt. Nam quod dicitur, *Hic est calix*, a D. Luca & ab Apostolo scriptum est. Quod vero

sequitur: *Sanguinis mei, vel Sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis & promulgetur in remissionem peccatorum*, partim a D. Luca, partim a D. Matthæo, dictus est. Verba autem illa, *Æterni, & Mysterium fidei*, sancta traditio, Catholicæ veritatis interpres & custos, nos docuit.

„*Rursus,* „Verum de hac forma nemo dubitare poterit, si quod antea dictum est de forma consecrationis, quæ ad panis elementum adhibetur, hoc etiam loco attendatur. Constat enim iis verbis quæ vini substantiam in sanguinem Domini converti significant, hujus elementi formam contineri. Quare cum verba illa hoc aperte declarent, perpicuum est aliam formam constituentem non esse.

„*Demum* num. 22. „Exprimunt autem præterea quoddam effectui sanguinis in passione Domini admirabiles fructus qui ad hoc Sacramentum maxime pertinent. „Unus est, aditus ad æternam hereditatem, quæ novi atque æterni testamenti jure ad nos venit. Alter est, aditus ad iustitiam per mysterium fidei; *Jesum enim per fidem in sanguinem ejus propitiatorem Deus proposuit, ut ipse sit iustus & justificans eum qui ex fide est Jesu Christi.* Tertius est, remissio peccatorum.

Quarto, ex Sanctis Patribus.

Patres Græci.

JUSTINUS Apologia 2. ad Antoninum Imperatorem pro Christianis conscripta, sic loquitur: „Apostoli in commentariis suis, quæ Evangelia dicuntur, ita sibi Iesum præcepisse tradiderunt, eum accepto pane, cum gratias egisset, dixisse: hoc facite in memoriam mei: hoc est corpus meum; dixisse etiam accepto poculo: Hic est sanguis meus, ipsisque solis dedisse.

„*S. Chrysostomus* Serm. de prodizione Judæ Tom. 3. operum ipsius: „Hoc est, ais, corpus meum. Hoc verbo proposita consecrantur; & sicut illa vox quæ dixit: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*, semel quidem dicta est, sed omni tempore sentit effectum ad generationem, operante natura, ita & vox illa semel dicta est, sed per omnes mensas Ecclesiæ usque ad hodiernam

„diem, & usque ad ejus adventum præstat sacrificio firmitatem. „
 „S. Damascenus Lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 14. idem innuere videtur: „ Dixit, „ inquit, in principio, *Producat terra herbam virentem* atque ea etiam nunc orto imbre, factus suos producit, divino præcepto impulsus ac roborata. Dixit Deus: *Hoc est corpus meum*; & *Hic est sanguis meus*; & *Hoc facite in meam commemorationem*; atque omnipotenti ipsius præcepto, donec ipse veniat, hoc efficitur. „

Patres Latini.

INNOCENTIUS III. præbit ante omnium faciem. In libro de mysterio Altaris, quem composuit antequam summus Pontifex inauguratus esset, cap. 6. sic loquitur. „ Cum ad prolationem verborum istorum: *Hoc est corpus meum*: *Hic est sanguis meus*; Sacerdos conficiat, credibile judicatur, quod Christus ea dicendo consecrerit. „

S. Cyprianus nostræ subscribit propositioni sermone de cena Domini pag. 464. his verbis: „ Manducaverant & biberant de eodem pane secundum formam visibilem: sed ante verba illa cibus ille communis tantum nutriendo corpori commodus erat, & vitæ corporalis subsidium ministrabat. Sed ex quo a Domino dictum est: *Hoc facite in meam commemorationem*: *Hoc est caro mea*, & *Hic est sanguis meus*; quotiescumque his verbis & hac fide actum est, panis iste substantialis, & calix benedictione solemnī sacras, ad totius hominis vitam salutemque proficit, simul medicamentum & holocaustum ad sanandas infirmitates, & purgandas iniquitates existens. „

Concinit Tertullianus Lib. 4. adversus Marcionem. Inter omnes eminet S. Ambrosius Lib. 4. de Sacram. cap. 4. ubi ait: „ Sicut cuncta verbo suo fecit Deus, sic & per verbum suum Christus panem in corpus, vinum vero in sanguinem suum transmutat. Tum capit. 5. explicat quibus verbis sacram conficiat Eucharistiam, & nulla mentione facta de verbis subsequētibz, in illis solis *Hic est enim sanguis meus*, totam reponit formam consecratiuam italicis. Sic inchoat caput: „ Vis scire quia verbis cœlestibus consecratur? accipe quæ sunt verba Dicit

„ Sacerdos: Fac nobis, inquit, hanc oblationem adscriptam, rationabilem, acceptabilem: quod est figura corporis sanguinis Domini nostri Jesu Christi. „ Qui pridie quam pateretur, in sanctis manibus suis accepit panem, respexit ad cœlum, ad te sancte Pater omnipotens æterne Deus, gratias agens, benedixit, fregit, tractumque Apostolis suis & Discipulis suis tradidit, dicens: Accipite & edite ex hoc omnes: *Hoc est enim corpus meum*, quod promittis confringeretur. Similiter etiam calicem, postquam cœnatum est, pridie quam pateretur, accepit, respexit ad cœlum, ad te sancte Pater omnipotens æterne Deus, gratias agens, benedixit, Apostolis & Discipulis suis tradidit dicens: Accipite & bibite ex eo omnes: *Hic est enim sanguis meus*. Vide singula: „ Qui pridie, inquit, quam pateretur, in sanctis manibus suis accepit panem, Antequam consecratur, panis est; ubi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Denique audi dicentem: Accipite & edite ex eo omnes: *Hoc est corpus meum*; & ante verba Christi, calix est vini & aquæ plenus. „ Denique totam capite superiori scilicet 4. jam diremerat controversiam: recensitis enim verbis Evangelicis, ne quis putaret verba subsequētia pertinere ad essentiam, subiungit: „ Reliqua omnia quæ dicuntur, laus Deo deferatur, oratione petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris. Ubi venit ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus Sacerdos, sed utitur sermonibus Christi, „

Gaudentius Brixia Episcopus Traſt. 2. de Exodo similia profert, nec ulla commemorat verba post ista: *Hic est sanguis meus*. Certe cum in Italia sæculo 4. floruerit, apprimè noverat quænam erat Ecclesiæ Romanæ de formis Eucharistiæ sententia. „ Cum panem consecratum, ait, & vinum discipulis suis porrigeret, sic ait: *Hoc est corpus meum*; *Hic est sanguis meus*. Credamus cui credidimus: nescit mendacium veritas: non infringamus illud os solidissimum: *Hoc est corpus meum*; *Hic est sanguis meus*.

Quinto, ex Sancto Thoma.

NONNULLI ex nostris Thomistis S. Thomam in suas trahunt partes: in primis

mis Gonetus. Quia vero sanctum Doctorem in omnibus habere ut magistrum gloriamur, quantum alii a mente Doctoris Angelici cedant, luce meridiana clarius ostendo.

S. Doctor in hac questione 78. tres articulos de forma tum panis, tum vini instituit. In primo quaerit: *Utrum hæc sit forma hujus Sacramenti*; *Hoc est corpus meum*; &, *Hic est calix sanguinis mei*? In secundo, *Utrum hæc sit conveniens forma consecrationis panis*; *Hoc est corpus meum*: In tertio: *Utrum hæc sit conveniens forma consecrationis vini*, *Hic est calix sanguinis mei*? &c. Ex his titulis patet S. Thomam in primo folio articulo movere quaestionem de essentia formæ, in aliis vero duobus tantummodo de convenientia, & consequenter ea omnia quæ in istis ultimis dicit, non essentiam, sed convenientiam dumtaxat spectant; e contra vero quæ in priori docet, ad essentiam formæ totaliter pertinent. Quibus prælatis variis argumentis aperitur mens Doctoris Angelici, & argumentis irrefragabilibus ostenditur, eum propugnare sola verba in titulo primi hujusce quaestionis articuli posita, totam essentiam formam completi.

Primo: Ille propugnat ista solum verba, *Hoc est corpus meum*, *Hic est calix sanguinis mei*, totam completi utriusque formæ essentiam, qui pro more objectiones quæ sunt fundamenta sententiæ oppositæ proponit, & his non obstantibus, concludit pro opinione defendente totam in verbis laudatis formarum essentiam concludi. Atqui res sic se habet. Et probatur: Propositis rationibus in contrarium, sic concludit: "Sed contra est, quod Ambrosius dicit in Lib. de Sacramentis: "Consecratio fit verbis, & sermonibus Domini Jesu: nam per reliqua omnia quæ dicuntur, laus Deo refertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro ceteris: ubi autem Sacramentum conficitur, jam non suis sermonibus Sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum."

Secundo: Ea verba sola docet esse essentialia, quæ panem in corpus, & vinum in sanguinem Christi convertunt; hanc enim statuit inter materiam aliorum sacramentorum, & Eucharistiæ materiam, quod illa transeat, in usu sita sit, & benedicatur; ista vero permaneat, & tran-

substantietur: Sed ex eodem sancto Doctore verba laudata id totum faciunt; quod quidem probat auctoritate D. Ambrosii: ista enim solum verba, *Hic est calix sanguinis Christi*, commemorat, & reliqua verba tum antecedentia, tum consequentia laudem Dei, & orationem pro populo continere asserit. Igitur Doctor Angelicus non alia pro forma essentiali præter laudata admittit. Ratio a priori ea est, quod Minister in hoc Sacramentum agat in persona Christi, & ejus utatur sermonibus, in aliis vero sit ut Minister exercens, cujus actus in forma exprimitur. Sic loquitur in corpore articuli primi: "Dicendum, quod hoc Sacramentum, ab aliis sacramentis differt in duobus: primo quidem, quantum ad hoc, quod hoc Sacramentum perficitur in consecratione materiæ: alia vero sacramenta perficiuntur in usu materiæ consecratæ. Secundo, quia in aliis sacramentis consecratio materiæ consistit solum in quadam benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter, quamdam spirituales virtutes, quæ per ministrum, qui est instrumentum animatum, potest ad instrumenta inanimata procedere: sed in hoc Sacramentum consecratio materiæ consistit in quadam miraculosa conversione substantiæ, quæ a solo Deo perfici potest."

Tertio: S. Thomas hanc sibi proponit difficultatem: "Si ergo prædicta verba sunt forma hujus Sacramenti, videtur quod aliquando possit hoc Sacramentum perfici his solis verbis prolatis, scilicet, *Hoc est corpus meum*, *Hic est calix sanguinis mei*, & omnibus aliis prætermisiss, quæ in Missa dicuntur, quod tamen videtur esse falsum: quia ubi alia verba prætermitterentur, prædicta verba acciperentur ex persona Sacerdotis proferentis, in cuius corpus & sanguinem, panis & vinum non convertuntur. Non ergo prædicta verba sunt forma hujus Sacramenti. Ecce status quaestionis clare expositus, & gravior contra nostram sententiam obiectio, cui objectioni facit satis sanctus Doctor iterum exponendo opinionem contrariam, quam debellat, repetita S. Ambrosii auctoritate, his verbis.

Ad quartum dicendum, quod quidam dixerunt, hoc Sacramentum perfici non posse, prædictis verbis prolatis, & aliis prætermisiss, præcipue quæ sunt

„ sunt in Canone Missæ : sed hoc patet
 „ esse falsum, tum, ex verbis Ambrosii
 „ supra inductis, tum etiam, quia Canon
 „ Missæ non est idem apud omnes, nec
 „ secundum omnia tempora, sed diversa
 „ sunt a diversis apposita: unde dicendum
 „ est, quod si Sacerdos sola verba præ-
 „ dicta proferret cum intentione consi-
 „ ciendi hoc Sacramentum, periceretur
 „ hoc Sacramentum: quia intentio faceret,
 „ ut hæc verba intelligerentur quasi
 „ ex persona Christi prolata, etiamsi
 „ verbis præcedentibus hoc non recitaretur:
 „ graviter tamen peccaret Sacerdos
 „ sic consiciens hoc sacramentum, utpote
 „ ritum Ecclesiæ non servans: Nec est si-
 „ mile de Baptismo, quod est Sacramen-
 „ tum necessitatis; defectum autem hu-
 „ jus Sacramenti potest supplere spiri-
 „ tualis manducatio, sicut Augustinus di-
 „ cit. „

Sexto, rationibus Theologicis.

PRIMA: Forma essentialis Eucharistiæ sita est in verbis quæ faciunt quod significant: Sed conversio panis in corpus, vini vero in sanguinem significatur his verbis: Prima fit per illa sola verba *Hoc est corpus meum*, altera, per illa ulteriora, *Hic est calix sanguinis mei*, cetera quippe non nisi aut laudem Deo, aut pro populo deprecationem important, nusquam vero transubstantiationem. Ergo &c. Illa ratio est D. Thomæ ibidem art. 1. „ Forma hujus Sacramenti differt a formis „ aliorum sacramentorum in duobus. Primo quidem quia formæ aliorum sacramentorum important unam materiam, puta baptismationem, vel consignationem: sed forma hujus sacramenti importat solam consecrationem materiam, quæ in transubstantiatione consistit; puta cum dicitur, *Hoc est corpus meum*, vel, *Hic est calix sanguinis mei*. „

Altera, Sacerdos teste D. Ambrosio L. 4. de Sacr. cap. 4. jam non suis sermonibus, sed verbis Christi, & in persona ejus loquitur, consiciendo Eucharistiam: sed illis solis, *Hoc est corpus meum*, *Hic est calix sanguinis mei*, agit in persona Christi, in reliquis vero in nomine Ecclesiæ: Ergo &c. Illud argumentum est etiam D. Thomæ, qui ibidem sic pergit: „ Secundum „ quia formæ aliorum sacramentorum „ proferuntur ex persona Ministri, sive „ per modum exercentis actum, sicut cum

„ dicitur, *Ego te baptizo*, vel, *Ego te*
 „ confirmo: sive per modum operantis, „ sicut in Sacramento Ordinis dicitur, „ Accipe potestatem, &c. sive per modum deprecantis, sicut cum in Sacramento Extremæ Unionis dicitur, *Per istam unctionem, & nostram intercessionem, &c.* sed forma hujus Sacramenti proferitur quasi ex persona ipsius Christi loquentis, ut deitur intelligi, quod Minister in perfectione hujus Sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi. „

Tertia: Forma Sacramentorum, maxime Eucharistiæ debet esse certissima, ait ut non possit esse subesse falsum: Atqui sola verba laudata, sunt certa, cum de reliquis nihil certi habeatur, quandoquidem in diversis Liturgiis citatis diversa leguntur; neque enim earum omnium una est lectio, unus textus, unusque in subsequentibus verbis sensus, cum in multis multa ex verbis de quibus movetur questio, desiderentur. Ergo &c.

Quarta: Si verba subsequentia ad istam formam, *Hic est calix sanguinis mei*, forent de essentia, utique & illa, hanc formam panis concomitantia, *Quod pro vobis datur*; Juxta S. Lucam capit. 22. *Quod pro vobis, & pro multis frangitur & datur in remissionem peccatorum, & vitam æternam*. Ut habetur in Liturgia S. Jacobi: nam eadem est ratio pro una forma, ac pro altera, & corpus Christi non secus ac ejus sanguis est causa & remissionis peccatorum & vitæ æternæ assequendæ. Atqui tamen ex D. Thoma hic art. 1. (nec diffidentur opinionis contrariæ assertores) verba ad formam panis consequentia ad essentiam non pertinent. Ergo &c.

Gonetus alteram sententiam propugnando, contradictoria loquitur.

PRIMA Contradictio disp. 7. de Euch. art. 1. pag. 282. sic loquitur: „ Dico bre- „ viter, in his quatuor verbis, *Hoc est „ corpus meum*, formam necessariam & „ essentialem consecrationis panis consi- „ stere. „ Idem dicit æquivalenter de ista calicis forma; *Hic est calix sanguinis mei*; hæc enim ratione suam probat conclusionem: „ Illa sola verba sunt de es- „ sentia formæ qua consecratur panis, „ quæ significant præsentiam corporis Christi sub speciebus: sed hæc signifi- „ cant

cant sola verba in conclusione posita. „ Nonne & ista, *Hic est calix sanguinis mei*, significant pariter sanguinem esse sub speciebus? Igitur ex ejus principio, ista sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, sunt verba essentialia, sicut & ista *Hoc est corpus meum*, totam complectuntur formae panis consecrandi essentiam; cum eadem sit phrasis, eadem pro utraque forma respectiva significatio, eadem & efficacia.

Altera ejusdem auctoris contradiçtio. Suam eandem probat opinionem, ulteriores ista ratione: „ Probatur secundo „ conclusio specialiter contra Scotum. „ Illa solum verba necessaria sunt ad consecrandum corpus Christi, quæ Christus protulit conficiendo hoc Sacramentum, & Sacerdos profert, ut gerens personam ipsius Christi. „ Rursus art. 3. pagin. 289. „ Sacerdos consecrat ut „ Minister Christi, & ut vices gerens „ ut docet Florentinum in decreto unionis. Ergo &c. „ Certe juxta Patrum dicta, ista sola verba, *Hoc est corpus meum*. *Hic est calix sanguinis mei*, sunt verba Salvatoris. Sanctus Thomas art. 1. sic propugnat, vel ipse Gonetus sic intelligit de prioris forma, ex quibus concludit contra Scotum ista antæcedentia, *Qui pridie quam pateretur*, &c. *Accipite & manducate*, non esse ad consecrationem necessaria: Igitur & idem tenetur dicere de verbis formæ calicis concomitantibus, & subsequentibus.

Tertia Contradiçtio. Ibidem art. 1. *Utrum Christus in consecratione sui corporis & sanguinis, aliquibus verbis usus fuerit? Et respondet affirmative, quod quidem probat auctoritate sancti Cypriani, Ambrosii, Damasceni a nobis citata, qui certe omnes, nihil aliud pro forma calicis ponunt, præter ista verba: Hic est Calix sanguinis mei.* Igitur vel non alia verba essentialia admittat, vel Patres laudatos sibi adversantes esse fateatur.

Quarta Gonetii allucinatio. Suam probat sententiam auctoritate Div. Thomæ maxime duplici, desumpta ex q. 78. art. 3. sed luce meridiana clarius apparet, eo loci sanctum Doctorem non loqui de essentia formæ, sed solum de convenientia, ut ex titulo patet, & dum dicit reliqua verba esse de substantia, nomine substantiæ nihil aliud præter integritatem, seu complementum compositi, quo sensu pedes & bracia dicuntur de substantia hominis, intelligit; cujus expli-

cationis duplex est irrefragabile argumentum, primum quidem quod in hoc articulo, sanctus Doctor non agat de essentia formæ, cum hanc quæstionem in primo articulo compleat: Alterum est quod vel in ipso articulo 3. suam ipse prodat mentem: ita enim reliqua verba dicit de substantiam, ut sola ista priora transubstantiationem operentur, & jam sit facta, dum subsequentia pronuntiantur. Imponit igitur Gonetus Div. Thomæ, seu ad ejus sensum non attendit. Ecce verba sancti Doctoris: „ Dicendum est ergo quod „ omnia prædicta verba sunt de substantia formæ, sed per prima verba, cum „ dicitur, *Hic est calix sanguinis mei*, significatur ipsa conversio vini in sanguinem, eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis. „ Audis sanctum Doctorem eandem tribuere efficaciam istis verbis: *Hic est calix sanguinis mei: Hoc est corpus meum*. Sed ex ipso Gonetio ista, Hoc est, &c. continent totam panis formam: Igitur & illa, *Hic est* &c. totam calicis, juxta inconcussam Doctoris Angelici doctrinam continent.

Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum, quæ in probationem conclusionis afferuntur.

OBJICIENS: Argumentum quod ex rebus aut dubiis, aut apocryphis deducitur, infirmum est. Atqui argumentum ex Liturgiis pro conclusione laudata astruenda est hujusmodi. Et probatur multis momentis. I. Liturgiæ citatæ, quæ circumferuntur, non sunt antiquæ, sin minus forent Scripturæ Sacræ, cum quædam Apostolis tribuantur. II. Earum multitudo novitatem spirat, Æthiopes duodecim circiter habent; Jacobitæ, complures, similiter & Maronitæ; Echellenfis in notis ad Hebed-Jesu quinquaginta & amplius apud Syros extitisse scribit: Non una est etiam in omnibus lesio. III. Nec quidquam certi pro auctoribus habetur. IV. Istarum Liturgiarum sententiæ & orationes non satis sibi coherent, & quædam veritati contraria complectuntur, namque pro Regibus Christianis in *Memento* funduntur preces, ut videre est in Liturgiis Syriacis, Regum autem Christianorum primus exiit Constantinus Magnus Imperator; sicque illas Liturgias ante quartum sæculum ventilare non

nion oportet, vel si ante istud ævum reponantur, manifesta contradictio occurrat: Quasi vero Ecclesiæ Tyranni & persecutores, alias idololatræ, nomine Regum piorum insignirentur. Demum quædam nedium Traditioni opposita, sed & abscondita in aliquibus referuntur; videlicet deprecatio in Memento vivorum pro reque SS. Martyrum, immo & ipsius sanctissimæ Virginis. Ordo quippe communis in MS. Colbertino commemorat eos pro quibus oratur, ut Deus præstet illis requiem & memoriam bonam, & ibi nominatur Beata Virgo. Præsta etiam per illud incensum, quietem, & memoriam bonam Genitrici tuæ, & sanctis tuis, fili Christe, qui adoraris, & glorificaris cum Patre tuo, & Spiritu tuo, & paulo prius: Ecce obsecramus te, Domine Deus, suscipe incensum istud aromaticum, quod offert tibi tenuitas nostra, pro sancta genitrice Dei Maria, pro patre nostro Adamo, & matre nostra Eva, pro Prophetis, & Apostolis &c. pro divitis, & pauperibus, pro angustis, & afflictis. Iterum: Deus per clementiam tuam, præsta requiem & memoriam bonam Genitrici tuæ, & sanctis tuis, omnibusque defunctis, super altare tuum sanctum, & cæleste.

Antiquitas & genuinitas Liturgiarum responsionibus ad objectiones firmatur.

Respondeo primo in genere, illas Liturgias esse optimæ notæ, quippe quæ sint vel ex editione Romana, vel ex manuscriptis Bibliothecæ Regiæ, Colbertinæ, Seguerianæ &c. " Illud porro, ait Renandottus Tom. 2. Liturg. differt. de Syriacis & Jacobitarum Liturgiis pagin. 5. patebit enumeratis illis Liturgiis, quæ vel in Romana editione sunt, vel in codicibus MS.

" Liturgia Jacobi fratris Domini, quæ reliquarum omnium canon est, ea ratione quam alibi explicavimus: scilicet ut prima ejus pars, quæ usque ad osculum pacis perducitur, inserviat, cujus loco Xysti Romani Liturgiam Romani editores substituerunt, juxta exemplarium recentiorum fidem.

" Ejusdem Jacobi Liturgia brevior, in epitomen redacta a Gregorio Jacobita Catholico Orientis, ante annos non multos.

" Petri Principis Apostolorum, edita, & in Manuscriptis codicibus.

" Petri Papæ Romani: in editione Ro-

mana, sed non invenitur in Manuscriptis codicibus.

" Tertia Petri Principis Apostolorum nomine extat in codicibus Colbertinis, & Segueriano uno.

" Clementis Romani, in Manuscriptis.

" Dionysii Atheniensis nomine una extat in Manuscriptis, sed ab ea diversa est quam Romana editio repræsentat.

" Ea vero quam Atheniensis tribuunt, secundum codices Mss. opus est Dionysii Barsalibi Metropolitæ Amidæ Jacobitæ.

" Ignatii Antiocheni Episcopi, & Martiris in editione Romana, prorsus differt ab altera ejusdem tituli manuscriptorum.

" Marci Evangelistæ, in Romana editione: in Manuscriptis plane diversa.

" Joannis Evangelistæ ibidem edita: quæ extat in codicibus Mss. Duodecim Apostolorum: ibidem & in Manuscriptis.

" Julii Papæ Romani edita, & in codd. Manuscriptis.

" Eustathii Antiocheni in editione Romana, & in Mss.

" S. Joannis Chrysostomi secundum Romanam editionem, sed in codicibus Manuscriptis, Joannis dicitur simpliciter.

Alia sancti Joannis in codicibus Mss.

" Marci Metropolitæ Orientis in editione Romana, & in Mss.

Respondeo secundo, ad singula.

Ad primum quidem, esto quod quædam recentiores sint, illæ scilicet quæ post bella Mahumetanorum qui sexto sæculo & sequentibus ætatibus Asiam, & Africam vastarunt, restauratæ sint, eas tamen essentialia veterum retinere, luce meridiana clarius apparet, cum easdem in substantia lectiones, eundemque ordinem habeant, immo & formam. Renandottus ibidem hæc de vetustate Liturgiarum Jacobitarum Syriæ loquitur pag. 14. & 15. contendens non esse per omnia in hoc credendum Minoritis, & Missionariis, qui de illis dubitant. " Unum, ait, addere operæ pretium erit: Nempe quid quid de illis officiis statuatur, illa dupli ratione commendari, sinceritatis scilicet, atque vetustatis. Nam omnia quorum versionem damus, ex optimis, nec interpolatis codicibus expressa sunt, iisque non unis: atque adeo plurimum

„ concessus in genuina lectione confirman-
 „ da, plenam auctoritatem habent, quam
 „ exemplarium antiquitas ab omni suspi-
 „ cione vindicat. Ipsa vero in usu fuisse,
 „ libri quoque ipsi testantur, adeo triti
 „ apparent Sacerdotum manibus: & multi
 „ extant in quorum vacuis foliis aliquo-
 „ rum nemina, tum eorum quos bapti-
 „ zaverunt, dies ordinationis, obitus Ep-
 „iscoporum, aut Patriarcharum, aut
 „ Sacerdotum suæ Ecclesiæ, adscribun-
 „ tur. Eundem usum probant recentiora
 „ nonnullarum exemplaria, quæ vetu-
 „ stis similia sunt: Sparsim enim Litur-
 „ giæ illæ reperiuntur, neque ex multis
 „ codicibus quos habuimus, nobis appa-
 „ ruit, unum aliquem fuisse quo omnes
 „ continerentur, adeo ut nullus, ut apud
 „ Coptitas, codex extet, qui liturgiarum
 „ corpus integrum complectatur. Hinc
 „ quantum conjectari licet, confirmatur
 „ id quod superius tetigimus, in vastissi-
 „ ma illa Antiochena Diocesi, Catho-
 „ licos, & ipsos etiam Episcopos, mul-
 „ tas scripsisse, vel probasse, quæ in Ec-
 „ clesiæ Antiochena ulum non haberent. „
 „ *Pergit*: Omnium porro exemplarium,
 „ quæ in Oriente ab indigenis descripta
 „ sunt, forma eadem est quæ antiquissimo-
 „ rum: a qua longius abeunt, quæcum-
 „ que ex illorum manibus prodierunt qui
 „ in Europam venientes, dum fidei suæ
 „ sinceritatem demonstrare satagunt, mu-
 „ taverunt quæcumque a Missionariis,
 „ improbata esse audierant, & similia
 „ sæpe vidimus, quæ ut inutilia plane,
 „ ex hac collectione rejicienda judicavi-
 „ mus, cum nulla sit illorum auctoritas:
 „ neque enim quærimus, quæ debeat ex
 „ talium censorum sententia esse Orien-
 „ talium disciplina, sed qualis revera sit,
 „ & antiquitus fuerit. Neque ullius mo-
 „ menti sunt hoc in genere Maronitarum
 „ testimonia, qui ad codices suos provo-
 „ cant, tamquam sinceriores, & ab om-
 „ ni erroris suspitione immunes, cum il-
 „ las ipsas liturgias, quas ex multis elege-
 „ runt, ut Romæ ederentur, Jacobita-
 „ rum esse demonstraret tam certis argu-
 „ mentis, ut reponi nihil possit, & illæ
 „ notas indubitas interpolationis præ se
 „ ferunt. „ Verum omnem suspicionem
 „ novitatis tollit antiquitas Liturgiarum S. Ja-
 „ cobi, quippe quæ sit ceterarum pro Co-
 „ ptitarum, Melchitarum & Syrorum Litur-
 „ giis regula: eam autem esse vetustissimam
 „ asserit Renaudotius *ibidem* pag. 1. & 2. his

verbis. „ Sane maximus omnium Syrorum
 „ de Jacobi liturgiæ antiquitate, & au-
 „ thoritate consensus est, in quo illorum
 „ traditio, Græcarum Ecclesiarum tradi-
 „ tioni est plane similis; nam licet illa
 „ rarius utantur a multis sæculis, prima
 „ tamen, & antiquissima omnium fuisse,
 „ se, non modo Theologi, sed Synodus
 „ sexta, statuerunt. Nulla hic inter Or-
 „ thodoxos, & Hæreticos opinio omis-
 „ sio est: Et re vera nulla inter eos,
 „ aut etiam inter Græcos, & Syros, esse
 „ potuit; quandoquidem ex Codicum
 „ utriusque linguæ comparatione, Syria-
 „ cam Liturgiam Jacobi ex Græca fuisse
 „ expressam statim intelligitur. Græcæ
 „ ulum communem in Ecclesiæ Hierosoly-
 „ mitana fuisse, certissimo Cyrilli ejusdem
 „ Episcopi testimonio demonstratur, cu-
 „ jus auctoritatem libefactare dum cona-
 „ tus est Andreas Rivetus Criticonum in-
 „ felicissimus; imperitiam ipse suam, non
 „ Catecheseon Mistagogiarum suppositio-
 „ nem demonstravit, ut fufius alibi pro-
 „ bavimus. Unde non modo Hierosoly-
 „ mis, sed in Palæstina Ecclesiis usurpa-
 „ tam fuisse Jacobi Liturgiam evidenter
 „ conficitur. Cum vero Syriacæ lingua
 „ iis in provinciis vernacula foret, præ-
 „ fertim in pagis, & extra urbes, origi-
 „ nem inde habuit Liturgia Syriacæ,
 „ quam Orthodoxi, & Jacobitæ tam-
 „ quam antiquitus traditam huc usque
 „ servaverunt, & Syri omnes. „
 „ *Rursus* pag. 10. Jacobi quidem Litur-
 „ giam omnes ut vetustissimam agnoscunt,
 „ & eam in cœnaculo Sion ab Apostolo
 „ ipso scriptam fuisse communis traditio
 „ est, quam refert, ut apud suos rece-
 „ ptam, Dionysius Barlalibi. Ea scilicet
 „ offerendi sacrificii Eucharistici forma
 „ fuit, quam Ecclesia Hierosolymitana
 „ antiquitus tenuit: similis in multis
 „ Græcæ, quæ extat sub eodem titulo,
 „ ut vel ille solus Diptychorum locus si-
 „ gnificat: ubi oratur pro sancta Sion
 „ Ecclesiarum omnium matre. „

„ *At* tamen multæ Liturgiæ Apostolos
 „ auctores habeant, non inde sequitur ipsas
 „ Scripturæ sacræ naturam & auctoritatem
 „ sibi vindicare, quod quidem non una
 „ evincit ratio. Prima est, in Canone Scri-
 „ pturarum, ab Ecclesia non fuerunt ad-
 „ scriptæ. Secundo, non habent certitudinem
 „ fidei & inspirationem, sed tantum mora-
 „ lem & Ecclesiasticam; quatenus ab illis
 „ ut a Pastoribus, quibus incumbit juxta le-
 „ ges

ges humanas prudenter regere Ecclesiam Dei, emanarunt. Sic statuta pro jejuniis, vel festis celebrandis, licet Apostolica, non sunt tamen Scripturæ sacræ, nec ejus sibi vindicant auctoritatem. Observe tamen velim dogmata quæ in Liturgiis leguntur contineri in Libris sacris.

Ad secundum, distinguo: Incerti sunt Liturgiarum auctores & incertus ordo, physice, concedo: moraliter, nego. Cum Libri sacri multa passi sint naufragia tribus prioribus sæculis, propter persecutiones, & rursus subsequētibz ævis malitia, & molitione Turcarum, quibus adversus Christianos sævire gloria est, non mirum si hinc inde dispersi & mutilati codices, integri ad Ecclesias non pervenerint; ex quo factum est modo nomen auctoris in fronte librorum appositum, modo partem Liturgiæ excidisse: Sed unum inconculsum habemus, quod inter quadraginta Liturgias, quas refert Renaudotius Tom. 1. & 2. Liturgiarum, & alias, quæ supersunt in Bibliotheca tum Vaticana, tum ceterorum virorum doctorum, omnes, ne una quidem excepta, conveniant in rebus essentialibus, scilicet in consecratione panis & vini, quod fidem transubstantiationis adversus Protestantes mirum in modum astruit. Neque vero prætermittendum est, argumentum pro earum vetustate inconculsum illud esse, quod plurimarum, maxime S. Petri, Jacobi, Marci, Joannis, Clementis, Ignatii, initium temporis quo apparuerunt, designari non possit; hinc & vetustissimas eas esse liquet juxta illam S. Augustini regulam non semel decantatam, quando alicujus rei initium non invenitur, illud ab Apostolis suam originem ducere signum est.

Ad tertium, distinguo: Liturgiæ laudatæ non sibi coherent in quibusdam levioribus: concedo: In re essentiali, videlicet in ratione Sacrificii peragendi, & in transubstantiatione, nego. Tria potissimum in Liturgia consideranda sunt: Primum, quod sit ordo Sacrificium celebrandi: Secundum, quod sit ritus quibusdam constans orationibus & caeremoniis: Demum, quod sit caeremonia in qua panis & vinum vi verborum transubstantiantur in corpus & Christi sanguinem. In primo & tertio omnes adunantur Liturgiæ; in secundo solum differant, quia ritus in quibusdam Ecclesiis fusiore, in aliis brevior, in qualibet

etiamnum pro memoria sanctorum cujuslibet Diocesis Canon non nihil diversus est, sed hæc accidentaliter meram spectant disciplinam, quæ in Ecclesiis diversa, juxta Episcoporum placita & devotionem evadit.

Ad quartum similiter distinguo: Fundantur preces pro Regibus idololatriæ re-duplicative ut idololatriæ, nego: pro Regibus idololatriæ timentibus Deum, subdistinguo: ut ad fidem convertantur, vel etiam, ut minus adversus Christianos sæviant, concedo: absque fine bono & indiscriminatim, nego. Apostolus 1. Tim. 2. præcepit orare pro Regibus universim: vel ipsa Ecclesia in die Parasceves orat & pro Paganis, & pro Judæis, sed ut Christum verum Deum agnoscant, hoc enim orationum verba sonant: Immo vel in ipsa veteri Lege oraverunt Prophetæ pro Nabuchodonosor, Dario, Artaxerxe, qui timentes Deum, multa beneficia populo Judaico præstiterunt, sicut & Reges tum Syriæ, tum Egypti, qui non semel munera templo Jerosolymitano præstitisse leguntur in libris Machabæorum. Neque prætereunda sunt edicta Nabuchodonosor, & istius Balthasar qui Daniele & lacu leonum educi voluit, quibus populis suis Deum venerari jussuerunt. Quid ni igitur & Ecclesia funderet pro Imperatoribus primorum sæculorum, saltem ut mitererent, & a persequendis Christianis, cessarent? Unum tamen observandum est, precem in Liturgiis pro Regibus Christianis ut plurimum intelligi, & additam fuisse a Christianis, qui antiquas Liturgias describere.

Nam abs re erit hic texere quæ Renaudotius ibidem pag. 101. pro explicatione difficultatis dicit in suis ad Liturgias Syriacas observationibus. "De o-
ratione pro Christianis Principibus di-
ctum est ad Copticam Basilii Litur-
giam, & dicitur adhuc in observatio-
nibus ad aliquot sequentes. Duplex
enim in Syriacis occurrit illarum ora-
tionum lectio. Prima est ei similis quam
hæc Liturgia repræsentat, & quæ Græ-
cis prope omnibus communis est, ut
scilicet oretur pro Imperatoribus aut
Regibus, Christianis pti, & Deum ti-
mentibus. . . . Illud autem nomen Syri
reddere solent per Deum timentes, &
Religionem per Deum timorem. Altera est
ut simpliciter oretur pro Regibus, &
Principibus, qualescumque sint: quod
,, in

in plerisque observatur, Mahumetanorum metu. Utraque illa formula æque communis est omnibus Liturgiis Syriacis, præter illas quæ sunt Nestoriani ritus. Observat hoc loco Basilibi quoddam Sacerdotes orationem pro Regibus omittere, quod ubique prope indeles sint, & hostes Christiani nominis: aut Chalcedonenses sive Orthodoxi, qui Ecclesiæ Jacobiticæ non magis favent, quam Mahumetani. Negat tamen id recte fieri, cum Paulus Apostolus doceat orandum esse pro Regibus, qui sui ætate infideles erant, & Christianos durissimis persecutionibus affligebant: ut tranquillam vitam agamus.

Ad quantum distinguo: Funduntur preces in Liturgiis pro SS. Martyrum & ipsius Beatissimæ Virginis requie extrinseca, concedo: intrinseca, nego. Requies Sanctorum est ipsorum gloria, quæ ab Ambrosio definitur, *clara Dei cum laude notitia*: & hæc duplex est, una intrinseca & essentialis, extrinseca altera & accidentalis: prior sita est in visione Dei, quæ est omnium bonorum causa, & suavis aggregatio; posterior, est veneratio qua viatores prosequuntur Sanctos, quamque perturbant Heterodoxi. Certe non primam gloriam pro sanctis Martyribus, & BB. Virgine perit Ecclesia, cum teste S. Augustino Serm. 16. eos benedicat. "Ideoque habet, inquit Augustinus, Ecclesiastica disciplina, quod fideles norunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oratur: pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria est enim pro martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari." Sed posterioriorem, hoc est ut Sancti colantur, ut omnes eos sicuti decet digno prosequantur obsequio, & mali insulsi dissertis eorum cultum impetere desinant.

Quod autem Ecclesia solum in Memento commemoret Sanctos, qui pro nobis intercedant, habemus in Liturgia S. Jacobi, pag. 36. In qua hæc leguntur. *Quoniam igitur est tibi potestas vitæ, & mortis, Domine, Deusque misericordiarum, & amoris erga hominem tu ei, dignos effice ut omnium illorum qui a sæculo tibi placuerunt, memoriam agamus: Patrum Sanctorum & Patriarcharum, Prophetarum, & Apostolorum, Joannis præcursoris & Baptiste, sancti Stephani primi Diaconorum, & primi Mar-*

tyrum, & sanctæ genitricis Dei, semperque Virginis beatæ Mariæ, & omnium Sanctorum, elevans vocem. Rogamus te Domine multæ misericordiæ, qui impossibilia, & velut impossibilia creas, constitue nos in hac beatâ Congregatione: accense nos huic Ecclesiæ, statue nos per gratiam tuam inter electos illos qui scripti sunt in cælis. Idcirco enim memoriam illorum agimus, ut dum ipsi stabunt coram throno tuo, nostræ quoque tenuitatis, & infirmitatis meminerint: tibi que nobis cum offerant sacrificium hoc tremendum, & incruentum ad custodiam quidem eorum qui vivunt, ad consolationem infirmorum, & indignorum, quales nos sumus ad quietem, memoriamque bonam eorum, qui in fide vera dudum obierunt, patrum, fratrum & magistrorum nostrorum per gratiam & misericordiam &c. Populus: Amen.

Respondeo II. Ad eandem difficultatem has voces: *Præsta requiem, & memoriam bonam genitrici tuæ*; ex ignorantia vel inadvertentia irrepsisse in quoddam actus, & in multo pluribus non reperiri; sic censet Renaudotius ibidem pag. 98. observ. in Liturg. Syriac. "Non dubitamus igitur his in locis peccatum potius a Librariis imperitis fuisse, qui ea quæ disjunctim scribenda erant, ut passim alibi, conjunxerunt, quam certo consilio admissum id fuisse, ut nova doctrina, a qua remotissimi sunt, & quam quotidiana illorum disciplina refellit, induceretur. Commemorationes a B. Virgine, & Sanctis incipiunt per illa verba *Memento Domine*, & ista, *fac memoriam bonam*: similibus verbis continuantur memorix vivorum, & mortuorum. In prima periodo quæ ad Virginem, & Sanctos refertur: terminatur oratio per hanc clausulam *ut per eorum preces obtineamus.*"

Ceterum ad pleniorum intelligentiam observandum est, diversitatem ex calamitatibus simul & inscientia prodixisse, ita tamen ut nec antiquitas, nec pars officiorum essentialis desit. Sic propugnat Renaudotius ibidem pag. 45. obs. in communem ritum Jacobitarum. "In maxima, quam periti rerum Orientalium Ecclesiasticarum latis sciunt, codicum vetustorum raritate, mirum esse non debet, si ad Eucharisticos ritus explicandos, multa nobis decesse ingenue fateamur. Vastatæ bellis continuis Provinciæ, antequam in Arabum potestatem venirent;

rent: Spoliatae multoties ab illis Ecclesiae, Christianis, qui a mille & amplius annis durissimam sub infidelibus Dominis servitutem serviunt, vix quidquam relictum est, unde decor domus Dei sustentari posset. Itaque cum Episcopi, & ordo omnis Ecclesiasticus facultatibus sui spoliati non aliunde, quam ex piebis elemosynis vitam tolerare, & quae ad sacerdotum functiones necessaria erant, habere possent, in extremis angustis ferme semper constituti, ornamenta, & praesertim sacros libros, comparare dudum aegre possunt. Itaque nullae sunt a multis saeculis Ecclesiarum Bibliothecae, vetusti codices, qui olim fuerant, usu quotidiano detriti, & consumpti sunt, pluresque fortasse tales in Occidente; qui ex communi naufragio evaserunt, quam in Oriente, reperirentur. Ausa est majorem in modum illa calamitas per Ecclesiasticorum Orientalium ignorantiam, qui veteres codices neglexerunt, optimum rati, si novis potius quam antiquos haberent, quorum saepe fragmenta semilacera, noviter scriptis amiciendis destinata, perierunt. Accessit zelus, non quidem secundum scientiam, Missionariorum quorundam, qui praesertim ubi plurimum poterant, ut in Libano apud Maronitas, & in Malabaricis Ecclesiis, veteres sacramentales libros flammis aboleptos potius judicaverunt, quam in Europam transmittendos. Unde in Romanis Collegiis Maronitarum, Sapientiae, & de Propaganda fide, immo, & in ipsa Vaticana Bibliotheca, paucissimi reperiuntur tales Orientalium libri, cum ingens illorum copia comparari facile potuisset, & Romae maxime debuisset, ubi toties de Orientalium fide & ritibus judicatum est.

Pergit. Cum vero haec veterum codicum raritas ad omnia sacramentalia officia pertineat, habemus tamen satis antiquos, qui Anaphoras proprie dictas accurate repraesentent, praecipue Jacobiticas. Sunt autem Anaphorae, praecipua illa pars Officii, Eucharistici, quae ab oratione oculi pacis incipit, & usque ad gratiarum actionem extenditur. Illarum quae Syriace extant, multos codices tractavimus, atque ideo de illis dubitatio prope nulla est, neque majoris momenti discrimen ullum. animadver-

tur: At partem alteram in qua caeremoniae, praecipue continentur quibus Sacerdotes Syrii uti solent ad altaris ingressum ad primam donorum praeparationem, & illationem, publicam pro variis rebus & personis supplicationem, Scripturarum lectionem, & alia omnia *προπαρασκευαστικά*, pauci libri accurate repraesentant. Neque mirum id cuiquam videri debet, cum Graeci Latinique sacramentales libri alicujus vetustatis, ea quoque caeremoniali parte careant: scilicet quia ritus illos, Sacerdotes, & alii altarium Ministri, usu quotidiano potius, & assiduo ministerio quam scripto doceantur, & quando scribi coeperunt, non in libris sacramentalibus; sed in aliis scribebantur, quod apud Graecos, & Coptitas factum fuisse observavimus.

Rursus pag. 73. Liturgia sive Anaphora S. Jacobi: "Hoc loco secundum Orientales omnes incipit *Anaphora* sive Liturgia proprie dicta, ut de latina Missa ab antiquis ejus expositoribus scriptum est, illam a praestatione incipere: quae de re dictum est in primo Commentario. Sed cum Liturgiae Orientales oculum pacis ante praestationem praescribant, incipiunt vulgo ab oratione quae eidem praemittitur, sequiturque Sacerdotis benedictio super populum, tandem praefatio. Igitur in Miss. Codicibus Copticis, Syriacis, & ejusque linguae, novus titulus apponitur, hoc ipso loco, qui Anaphoram incipere significat; Cumque omnes officium quod praecedit commune habeant, illud quod sequitur, & *Anaphora* proprie vocatur, secundum diversas liturgias varium est, & multiplex, quamvis in ordine, & sententiis nulla sit diversitas."

Pergit. Illa quae Jacobi nomen praefert, communis est Syriis, Melchitis, seu Orthodoxis, & Jacobitis; unde antiquitas ejus ultra schismatum initia promoveretur: Habetque multa, cum Graeca ejusdem nominis, communia: quae de re dictum est in dissertatione praevia. Jacobum fratrem Domini auctorem illius esse, Syrii existimant, ex antiqua sua traditione, cujus fundamentum, ut videtur, aliud non fuit, quam usus illius liturgiae in Ecclesia Hierosolymitana ab Apostolo fundata."

Solvuntur objectiones adversus alias probationes.

OPONES: Sancti Patres quandoque asserunt Eucharistiam confici deprecatione Sacerdotis: Ergo &c. Probatur antecedens: Justinus Apolog. 2. sic loquitur: "Per precem Eucharistiam factum cibum sumimus." Concinat Gregorius Nyssenus Orat. Catechetica cap. 37. his verbis. "Hic panis per verbum Dei, & orationem sanctificatur." Gregorius Magnus L. 7. Epist. 63. subindigitat morem fuisse Apostolorum, Dominicam tantum orationem, oblatione facta recitare. Demum Patres Græci passim dicunt corpus, & sanguinem Christi fieri in Eucharistia per preces, & sancti Spiritus influxu. Ergo, &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Et sancti Patres, tunc aliudunt ad verba immediate antecedentia, & subsequencia concedo: Et loquuntur de ipsius formis, nego. Si tamen formæ Eucharistiæ quandoque apud eos orationes appellentur, hoc profecto, non nisi de oratione late sumpta, in quantum mentio fit in forma calicis de passione Christi, per quam omnes obtinemus gratias, intelligendum est. In isto sensu loquitur Justinus cum Gregorio Nysseno, & sic patet solutio ad eorum auctoritates.

Quoad Gregorium Magnum, dicimus unum solummodo indicare velle, scilicet quod initio Ecclesiæ, peracta oblatione, nedum simplici, sed & transubstantiativa prece, qua fitur victima in altari, Apostoli recitarent orationem Dominicam, tum facta communione, propter angustias temporum, remittebant fideles.

Ad id vero quod subicitur, Patres Græcos passim asserere Eucharistiam fieri invocatione Spiritus sancti, sic respondet Arcudius Lib. 3. de Eucharistia cap. 18. pag. 230. ubi hanc præoccupans objectionem, illam solvit his verbis: "Consecratio cum his omnibus ad eum locum terminatur, ubi dicitur, tua ex tuis tibi offerimus. Nam post verba Salvatoris sequitur, memores igitur Crucis, Sepulcri, Resurrectionis, Ascensionis, &c. tua ex tuis tibi offerimus." Hinc vero habemus ex sententia Jeremiæ, consecrationem fieri orationem, quam dicantur in Liturgia illa verba: Domine, qui tertia hora sanctissimum tuum spiritum ad tuos Apostolos di-

misisti, hunc, bone, ne auferas a nobis. Quæ verba sacrificantium Sacrosanctum, præcedunt illa alia verba; factum hunc panem. Igitur signum est, ea quoque verba minime spectare ad consecrationem; sed ad tertiam & postremam partem Liturgiæ pertinere, cum & adventus Spiritus sancti ad eam pertineat. Sed de ista difficultate mox fusius redibit sermo, & ex professo demonstrabimus, invocationem Spiritus sancti, & preces non conficere corpus Christi.

Inhabis: Eusebius Episcopus, & refertur de consecratione distinctione 2. capituli *Quid corpus Assumptum*, dicit: "Quod invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in suum corpus convertit, dicens, accipite & comedite, hoc est corpus meum; igitur etiam istæ voces, *Accipite, & comedite*, sunt de essentia.

Respondeo distinguendo antecedens: Hæc verba dicit tamquam pertinentia ad usum materiæ, concedo: ad essentiam formæ, nego: ita divus Thomas hic art. 1. ad 2. "Dicendum quod in his verbis, *Accipite, & comedite*, intelligitur usus materiæ consecratæ, qui non est de necessitate hujus Sacramenti, ut supra habitum est, & ideo nec verba sunt de substantia formæ: quia tamen ad quandam perfectionem sacramenti pertinet materiæ consecratæ usus, sicut operatio non est prima, sed secunda perfectio rei, ideo per omnia ista verba exprimitur tota perfectio hujus Sacramenti: Et hoc modo Eusebius intellexit his verbis confici Sacramentum quantum ad primam & secundam perfectionem ipsius."

Inhabis: Græci in prima forma ponunt enim. II. In illa non explicatur imperium loquentis, & persona Ministrum. III. Deberet porius apponi, hic est, ut fieret mentio de termino a quo scilicet de pane. IV. Oporteret etiam poni corpus Christi, ut propositio foret ex omni parte determinata. Igitur prima forma non est conveniens.

Respondeo determinari actionem Domini consecrantis causaliter: Christus enim porrigendo cuilibet Apostolorum buccellam panis angelici reddebat illis rationem cur daret illis talem panem edendum, dicendo *hoc est enim corpus meum*: hæc tamen particula non est de essentia, unde illa omissa, Græci conficiunt sacramentum:

si tamen Sacerdos Latinus illam omittet, peccaret moraliter, inquit Divus Thomas, quia peccaret in ritu, quandoquidem exilimat illam particulam *enim* derivatam esse a beato Petro.

Respondet D. Thomas, hic art. 2. ad 3. verba operari effective, & sacramentaliter, & ideo propositionem non fieri mere per modum Imperii ut in creatione, ubi Deus, pure, effective, & per potentiam absolutam egit. Ceterum sufficienter applicatur persona Ministri, eo ipso quo Sacerdos agit in persona Christi: "Sermo Dei, *ait*, operatus est in creatione rerum, qui etiam operatur in hac consecratione: aliter tamen, & aliter. Nam hic operatur effective, & sacramentaliter, id est secundum vim significationis: & ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per verbum substantivum, indicativi modi, & presentis temporis: Sed in creatione rerum operatus est solum effective, quæ quidem efficientia est per imperium suæ sapientiae: & ideo in creatione rerum exprimitur sermo divinus per verbum imperativi modi, secundum illud Genes. 1. Fiat lux, & facta est lux."

Respondet ad 3. Terminum a quo, non retinere naturam suæ substantiæ, sicut terminus ad quem retinet; adeoque mentionem solum faciendam esse de termino ad quem: "Ad 3. dicendum quod terminus a quo in ipso facto esse conversionis, non retinet naturam suæ substantiæ sicut terminus ad quem; & ideo non est simile."

Ad 4. dico per istam vocem *meum*, sufficienter exprimi personam Christi, qui est principalis Sacerdos: "Dicendum, *ait* S. Thomas ibidem ad 4. quod per hoc pronomen, *meum*, quod includit demonstrationem primæ personæ, quæ est persona loquentis, sufficienter exprimitur persona Christi, ex cuius persona hæc profertur."

Notat hic sanctus Doctor art. 3. convenienter poni testamentum, in forma calicis, & quidem novum & æternum: quia cum testamentum sit dispositio hereditatis, & Eucharistia contineat sanguinem Christi, illumque repræsentet ut effusum, a quo quidem omne donum: merito dicitur hic est calix &c. Unde, inquit sanctus Doctor in Eucharistia pignus nobis datur æternæ gloriæ.

Solvuntur objectiones ex divo Thoma de promptæ.

OBJECIONES: D. Thomas hic quæst. 78. art. 3. duas assert opinioniones, quarum una dicit verba, de quibus currit præsens difficultas, non esse de substantia. Secunda e contra: Primam rejicit, posteriorem vero approbat: Sed nomine substantiæ intelligit essentiam: Igitur sequendo secundam opinionem, vult reliqua verba esse de essentia: Probatur minor: Quotiescumque D. Thomas agit de essentia sacramentorum, pro eodem fuit essentiam, & substantiam, ut hic q. 60. art. 8. "Si diminuat aliquod eorum, quæ sunt de substantia formæ sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum, & ideo non perficitur Sacramentum."

Respondet negando minorem; nam D. Thomas quandoque nomine substantiæ intelligit quidem essentiam rei, sed quandoque etiam solum integritatem, ut hic. Et vero Sacramenta constant rebus & verbis tamquam materia & forma: quæ igitur pertinent per modum complementi solum respiciunt integritatem: Sic brachia sunt de substantia corporis, & tamen minime de essentia, quia sunt solum partes integrantes substantiæ corporis.

Respondet ad probationem negando paritatem, nam in utroque loco seipsum explicat D. Thomas. In primo nomine substantiæ intelligit essentiam, quandoquidem verba in tantum habent rationem formæ, in quantum significant: in secundo vero dicit solum pertinere ad integritatem locutionis.

Instalis: D. Thomas hic art. 1. dicit ista verba, *Accipite, & comedite*, non esse de substantia formæ; sed per verbum *substantia*, intelligit essentiam, ut patet: Igitur etiam ibi nomine substantiæ intelligit essentiam.

Respondet distinguendo: Ibi, id est, in ista quæstione quandoque nomine substantiæ etiam intelligit essentiam, concedo: semper, & ubique nego: Dum autem dicit istas voces, *Accipite, & comedite*, non esse de substantia, optime intelligit nomine substantiæ essentiam, quia solvit argumentum illorum qui volebant verba ista, *Accipite, & comedite*, esse de essentia: Sed art. 3. quærit solum, an verba omnia sint convenientia: unde dum dicit verba, de quibus nunc est sermo,

mo, pertinere solum ad integritatem locutionis, nomine substantiæ ibi non intelligit essentiam.

Instabis: Ibi articulo 3. sumit nomen substantiæ modo opposito primæ opinionis: Sed auctores primæ opinionis, dicendo reliqua verba non esse de essentia, nomine substantiæ intelligebant essentiam: igitur divus Thomas & contra, dum dicit aduersus istam opinionem esse de substantia; alias nihil diceret contra primam opinionem.

Respondeo negando minorem, quæ non satis explicat opinionem contrariam; quippe quæ non tantum dicat reliqua non esse de substantia, vox illa ut sumitur pro essentia, sed etiam ut sumitur pro integritate; nam vult reliqua verba non magis pertinere ad formam, quam ista, *Qui pridie quam pateretur*, quæ verba sunt solum dispositiva ad formam pronuntiantiam, & nullo modo de essentia, & integritate; quod patet ex divo Thoma dicente, reliqua verba pertinere ad integritatem locutionis: si autem dixisset solum non pertinere ad essentiam, intelligendo pertinere ad integritatem, debuisset illam refutare, dicendo simpliciter pertinere ad essentiam; & tamen non dixit, sed solum pertinere ad integritatem: Igitur non corrigit illam opinionem in eo quod dicat reliqua verba non esse de essentia, sed in eo quod dicat non esse etiam de integritate.

Instabis: Hinc art. 3. ad 2. sibi objicit istud argumentum: Verba consecrationis panis non sunt majoris efficaciz quam verba consecratiæ vini: Sed statim post hæc verba, *Hoc est corpus meum*, est perfecta consecratiō panis: Ergo statim atque dictum est, *Hic est calix sanguinis mei*, est perfecta consecratiō sanguinis: & ita ea quæ sequuntur non sunt de substantia formæ præsertim cum pertineant ad proprietates hujus Sacramenti. Ad hoc argumentum sic respondet: "Quia sanguis", seorsum consecratus, expresse passionem Christi repræsentat; ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis, quam in consecratione corporis, quod est passionis subiectum. Atque, Sed si intelligeret verba reliqua non esse de essentia simpliciter, responderet negando paritatem, dicendo non esse de essentia: Igitur cum hoc non dicat, intelligit reliqua verba esse de essentia.

Respondeo negando minorem; nam in hoc articulo quærit solum an verba for-

mæ sint convenientia; in argumento habetur reliqua verba pertinere ad proprietates hujus Sacramenti, & non solvit hoc; non habetur autem esse de essentia, & quia hic agitur solum de convenientia, D. Thomas ibi affert rationes convenientiæ cur potius adhibeantur in forma calicis, quam panis: Igitur non debuit dare responsum in objectione apposita: & nostra responsio patet ex lectione totius articuli, & solutionis objectionum ibi contentarum: Hic enim D. Thomas explicat singulas particulas, & affert rationem pro singulis: v. g. dicit convenienter poni mysterium fidei, & non charitatis: quia, inquit, istud sacramentum est fidei subiectum, nam quod sanguis Christi sit ibi realiter, sola fide tenetur, & quia etiam passio Christi expresse per sanguinem principaliter operatur per fidem, mentio fidei specialis debet fieri. Ecce verba: "Dicendum quod quia ut dictum est, sanguis seorsum consecratus, expresse passionem Christi repræsentat, ideo, potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis, quam de consecratione corporis, quod est passionis subiectum, quod etiam designatur in hoc quod Dominus dicit, quod pro vobis tradetur: quasi diceret, quod pro vobis passioni subijciatur."

Repones: Verba Christi sunt de essentia formæ: Sed verba omnia in forma Canonis Missæ sunt verba Christi, quandoquidem ab Evangelistis referuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Verba Christi quæ important transubstantiationem sunt de essentia formæ, concedo: quæ solum Eucharistiæ effectum explanant, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Porro verba subsequencia non nisi effectum demonstrant, quocirca juxta distributionem accommodam omnia formæ canonis verba intelligenda sunt, ita ut priora sint de essentia primario & tamquam consecratiua, cetera vero ut effectus explicatiua, itaque sic tota solvitur controversia; namque priora verba ex D. Thoma hic articulo 3. sunt de substantia per modum essentia, cetera per modum integritatis, eo proportionali modo, quo partes omnes integrantes dicuntur de substantia rei; sed quomodo? Scilicet per modum complementi. En verba? "Dicendum est ergo, ait sanctus Doctor, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ: Sed per prima verba, cum dicitur, Hic est calix

„ sanguinis mei, significatur ipsa conversio vini in sanguinem, eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis: per verba autem sequentia designatur virtus sanguinis effusi in passione; quæ operatur in hoc sacramento; quæ quidem ad tria ordinatur. Primo quidem & principaliter, ad adipiscendam æternam hæreditatem, secundum illud Heb. 10. Habentes fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi, & ad hoc designandum dicitur, Novi, & æterni testamenti. Secundo, ad iustitiam gratiæ, quæ est per fidem, secundum illud Rom. 3. Quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius, ut sit ipse iustus, & iustificans eum, qui ex fide est Iesu Christi, & quantum ad hoc subditur, Mysterium fidei. Tertio autem, ad removendum impedimenta utriusque prædictorum, scilicet peccata, secundum illud Heb. 9. Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, id est, a peccatis, & quantum ad hoc subditur, Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. „

Ad verba antecedentia respicere non abs re erit, ubi expresse dicit verba subsequenter nonnisi ad integritatem pertinere: „ Dicendum, inquit, quod circa hanc formam est duplex opinio; quidam enim dixerunt, quod de substantia formæ huius est hoc solum quod dicitur, Hic est calix sanguinis mei; non autem ea quæ sequuntur: Sed hoc videtur inconveniens, quia ea quæ sequuntur, sunt quædam determinationes prædicati, id est sanguinis Christi: unde pertinent ad integritatem locutionis. „ Audis non dicere ad essentiam. Tum subdit reliqua verba ita esse de substantia formæ, ut per priora hæc; Hic est calix sanguinis mei, significetur conversio vini. Igitur cum dicit sive in isto articulo, sive alibi reliqua verba esse de substantia, vel etiam de essentia & necessitate, hoc non debet intelligi nisi lato modo, hoc est de integritate, maxime cum solum de convenientia formæ moveatur quæstionem, ubi dicit ea esse de substantia. Ceterum quæ dicit in Summa, sunt reliquarum sententiarum regulæ: hic autem art. 1. tractans ex professo de essentia, solum ista appellat verba. Hic est calix sanguinis mei, essentialia formæ. „

Insses: D. Thomas in 4. Sent. dist. 8.

q. 2. art. 2. quæstiunc. 1. dicit reliqua verba esse de essentia; relata enim utraque opinione subdit: „ Alii probabilius „ dicunt quod totum quod sequitur est „ de forma. „ Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Vel per modum partis essentialis aut integralis, concedo: essentialis, & absolute, nego. Unde ex ipso debent intelligi secundum distributionem accommodam.

Perfices: Ibidem ad 3. sibi obijcit istud argumentum. Quod consequitur substantiam, nequit esse factivum transubstantiationis: ergo cum verba subsequenter designent aliquam proprietatem Sanguinis, videtur quod non sint de forma. Cui argumento sic respondet: „ Dicendum quod „ quamvis illa quæ sequuntur sint ut proprietates consequentes Christi sanguinem, in quantum huiusmodi, sunt tamen essentielles sanguini Christi in quantum est per passionem effusus. „ Et paucis interjectis, sic concludit: „ Et „ ideo oportet quod sint de substantia. „ Sed quod est essentialia sanguini consecrando, videtur esse de essentia. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Quæ sunt essentialia sanguinis consecrando, sunt essentialia formæ per modum expressionis, in quantum magis explicant & determinant formam, concedo: per modum partis essentialis absolute, nego. Primum vult solum D. Thomas, & hoc solum probant omnes objectiones, quæ facile solvuntur distinguendo de integritate & de essentia; quia tamen altera opinio graves habet auctores, Sacerdos debet consecrando pronuntiare omnia verba.

Repones: Idem sanctus Doctor in caput 11. 1. Cor. lectione 6. dicit verba sequentia esse de necessitate formæ; Ibidem asserit reliqua verba habere vim effectivam ad transubstantiandum vinum in sanguinem Christi, his verbis: „ Et quia ut sæpe dictum est, formæ sacramentorum „ significando efficiunt, totum pertinet „ ad vim effectivam formæ. „ Atqui quod habet vim ad transubstantiandum, est de essentia formæ. Ergo &c.

Respondeo ad primum ut supra; ad 2. distinguo minorem: Quod habet vim ad transubstantiandum vinum ratione sui, concedo: ratione annexi tantum, nego minorem, & consequentiam. Reliqua verba habent quidem vim effectivam, sed tantum ratione primorum verborum quibus connectuntur. „

Instabis: Ecclesia præcipit repetere reliqua verba, quando prætermissa sunt, & quidem absolute: si autem esset dumtaxat dubium an essent de essentia? juberet repeti solum sub conditione, sicut Baptismus repetitur tantum sub conditione quando est dubium an forma debite prolata sit: Ergo &c.

Respondeo negando paritatem. Cum alia opinio sit probabilis, ideo vult Ecclesia absolute repeti totam formam, ne mysterium in periculum veniat.

Urgebis: Ideo reliqua verba non sunt de essentia, quia prima sola significant explicite conversionem vini: Sed hæc ratio nulla est: Et probatur. Ista verba, *Ego te baptizo*, perfecte significant abluionem interiorem, & tamen sine istis verbis, in nomine Patris &c. forma non est completa essentialiter. Igitur nec forma calicis, sine reliquis verbis.

Respondeo negando minorem: Ad probationem nego paritatem; nam Baptismus est professio fidei, per quam homo Dei servitio mancipatur, unde mentio de SS. Trinitate fieri debet.

Contra: Forma debet explicare quod facit: Sed facit sacramentum ad remissionem peccatorum per effusionem sanguinis: Igitur ulteriora verba sunt de essentia.

Respondeo distinguendo: Forma debet explicare quod facit, id est, terminum primarium, scilicet conversionem, concedo: terminum secundarium, nempe effectum sacramenti, qui est remissio peccatorum, subdistinguo: ad melius, concedo: absolute oquendo, nego.

Respondeo aliter distinguendo. Reliqua verba sunt de essentia Eucharistiæ ut est sacrificium, concedo; nam mentio expresse debet fieri pro sacrificio de effusione sanguinis: Sunt de essentia Eucharistiæ ut sacramentum est, nego. Quia vero Sacerdos numquam consecrat nisi faciat sacrificium simul & sacramentum & quidem primario sacrificium, ideo reliqua verba possunt sub isto respectu dici essentialia, & sic unico verbo solvantur omnes objectiones, & amore conciliantur opiniones, & videtur esse mens D. Thomæ, qui ait de verbis subsequentiibus: "Sunt tamen essentialia sanguini Christi, in quantum esse per passionem effusus. In 4. Sent. dist. 8. q. 2. art. 2. quæst. 7."

Perfisses: S. Pius V. jussit nostram obligationem Theol. Tom. VII.

nionem expungi et commentariis Cajetani ad articulum tertium quæstionis 78. D. Thomæ. Immo alia opinio videtur esse Catechismi Romani. Ergo &c.

Respondent quidam summum Pontificem amplexum fuisse contrariam opinionem ut Doctorem particularem: Alii dicunt ideo jussisse expungi, quia Cajetanus non satis fideliter interpretatus fuerat D. Thomam; nam exilimavit S. Doctorem putasse reliqua verba esse de essentia simpliciter. Ad id autem quod dicitur, Catechismum tenere contrariam opinionem, hoc non potest clare probari; dicit enim reliqua verba esse solum de substantia, quod quidem potest intelligi, ut explicavimus, vel de integritate, vel de essentia; sed adhærendo penultimæ solutioni omnia adamussim explicantur, & conciliantur.

Dices: Scotus in 4. dist. 8. q. 2. 5. *De secundo*, ait vel ipsa verba, *Qui pridie quam pateretur, accepit panem &c.* esse necessaria ad consecrationem panis & vini, quippe quæ sint verba Christi. Igitur forma essentialis totaliter non sita est in istis verbis, *Hoc est corpus meum* &c.

Respondeo distinguendo: Verba formam antecedentia sunt necessaria ut conditiones sine qua non, concedo; & hoc solum ista ratio probat, quia sunt verba Christi: tum quia Ecclesia vult ea promittiari, ut habetur in Missali; hinc graviter peccaret, qui illa vel ex incuria, vel etiam ex contemptu omitteret. Sunt necessaria ut partes essentialis, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ista sola verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei, sunt de essentia utriusque forme.

PRIMO QUIDEM ex Evangelistis qui omnes ea referunt, sed non cuncta ad formam calicis consequentia aut saltem eodem modo, & eodem ritu, Matth. 26. habetur; Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum: Marci 14. hæc solum: Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur. Luc. 22. Hic est calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur. Ista formæ Missalis verba, æterni, mysterium fidei, desunt, immo nec in Liturgiis reperiuntur, quarum utique non una est lectio.

Secundo : Nee alia commemorant Concilia, maxime Florentinum Sess. ultima, seiscitans enim a Græcis cur orationem formæ adderent, responderunt se nihilominus credere prioribus verbis Christi sanguinem effici.

Tertio : Est unanimis SS. Patrum doctrina, neque enim Cyprianus Serm. de cœna Domini, Chrysostomus in sua Liturgia, Ambr. L. 4. c. 4. de sacramentis alia referunt verba, loquendo de forma calicis. Quod enim verba laudata sufficiant, illud est argumentum irrefragabile, quia significant quod faciunt, scilicet transubstantiationem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Non est relictus ambigendi locus de Liturgiæ genuinitate, cum sint antiquissimæ, & si quid de requie tum Beatissimæ Virginis, tum sanctorum Martyrum commemorent, hoc intelligendum est de requie extrinseca; licitum est enim a Deo petere ut Sancti ab omnibus tamquam ejus amici, agnoscantur, & ab impiis Hæreticis eorum memoria non exagietur. Non desunt qui autem vocem *requiem* pro eis, ignorantia vel inadvertentia Librarii in textum irrepserint.

Secundo : Nonnulla adversus formarum convenientiam opponuntur; sed secundum distributionem accommodam, juxta D. Thomam hic art. 3. intelligenda sunt, ita ut quædam essentiam, quædam vero solam integritatem spectent.

Tertio : S. Thomas quandoque dicit eundem verba ad ista, *Hic est calix sanguinis mei*, subsequencia, esse de substantia, sed profecto nomine substantiæ intelligit integritatem, cum hic art. 3. ubi hæc profert, solum de convenientia agat; unde de ejus mente dijudicandum est ex eis, quæ ibidem art. 1. dicit, cum eo loci ex professo tradit de essentia.

SECTIO TERTIA.

Utrum ista verba, *Hic est calix sanguinis mei*, novi, & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, *sint omnia de essentia formæ calicis?*

EUCHARISTIA duplici modo spectari potest, videlicet ut sacramentum, & ut

sacrificium; priori modo considerata, habet pro forma essentiali ista sola verba, *hic est calix sanguinis mei*, ut probatum est in articulo præcedenti; Sed si posteriori consideretur modo, magna est vel inter ipsos nostros Thomistas controversia. Gonetus hic Disput. 7. art. 2. varias pro isto momento sententias refert. Prima asserit totam formam compleri essentialiter in istis verbis, *hic est calix sanguinis mei*, & hæc est inter Theologos communis. Cajetanus, & Joannes a S. Thoma contendunt quatuor ista priora verba: *Hic est sanguis meus* esse quidem de essentia, cetera tamen de substantia, hoc est de integritate. Quidam tertii generis, ut Philippus a sancta Trinitate, & Cornejo volunt esse non solum de integritate, verum etiam de essentia; Labat vero, & Pater Nicolai in Scholiis ad art. 3. D. Thomæ q. 78. propugnant omnia esse de substantia, & essentia formæ, quam quidem opinionem propter reverentiam erga Theologos scholæ Angelicæ ponimus, ut probabilem & sensui D. Thomæ satis affinem: quia tamen fuisse in questione postuma clare aperuimus S. Thomæ mentem, credimus primam, & ultimam posse consociari, si dicamus formam Eucharistiæ, ut Sacrificium est, omnia verba pro ut sunt in Canone dicenda, formam essentialem exprimere: Unde sit

CONCLUSIO.

Opinio quæ tenet omnia verba esse de essentia formæ Eucharistiæ, ut Sacrificium est, tamquam probabilis proponari potest.

Probatur rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ suffultis.

PRIMA : Quæ dependent a voluntate Dei, nobis per Scripturas sacras manifestantur: Sed omnia verba referuntur Lucæ 22. in forma calicis, & colliguntur ex Matth. cap. 26. & Marco cap. 14. Ergo &c.

Altera : Illa verba sunt de substantia formæ, quæ sunt determinationes prædicati: Atqui reliqua verba talia sunt, quippe quæ determinant quinam sit sanguis, & ad quem effectum detur: Igitur sunt de substantia formæ: ita D. Th. hic q. 78. art. 3. ubi duas circa istud momentum refert opiniones, alteram scilicet quæ dicit posteriora verba non esse de substantia,

tia, seu essentia formæ, alteram vero e-
contra quæ asserit esse; & huic subscri-
bit, ea ductus ratione, quod sunt prædi-
cationes prædicati. "Quidam enim dixe-
runt, *inquit*, quod de substantia for-
mæ hujus est hoc solum quod dicitur.
"Hic est calix sanguinis mei, non au-
tem ea quæ sequuntur: Sed hoc vide-
tur inconveniens: Quia ea quæ sequun-
tur, sunt quædam determinationes præ-
dicati, id est sanguinis Christi: Unde
pertinent ad integritatem ejusdem lo-
cutionis, & propter hoc sunt alii qui
melius dicunt, quod omnia sequentia
sunt de substantia formæ, usque ad
hoc, quod postea sequitur, Hæc quoti-
etiamcumque feceritis, quod pertinet ad
usum hujus Sacramenti."

Tertia: Verba formæ faciunt quod si-
gnificant; hinc debet explicare effica-
ciam, & effectum Sacramenti, sed nisi
adsint omnia verba, non explicatur effe-
ctus Eucharistiæ, ut Sacrificium est, quan-
doquidem explicatur solum per passionem,
& sanguinem effusum: & consequenter
per reliqua verba, Qui pro vobis, & pro
multis effundetur &c. Igitur verba se-
quentia sunt de essentia formæ Eucharis-
tiæ, ut sacrificium est. Hæc ratio est
D. Thomæ, qui ibidem duplicem distin-
git effectum, scilicet conversionem vini
quæ competit Eucharistiæ ut alimentum,
& sacramentum est, alteram vero ut sa-
crificium est in remissionem peccatorum:
Quocirca priora solum verba, Hic est ca-
lix sanguinis mei, sunt solum de essentia
Eucharistiæ ut sacramentum est, reliqua
vero etiam de substantia si consideretur
ut sacrificium "Propter hoc ait, sicut
alii melius dicunt, omnia sequentia
sunt de substantia formæ usque ad hoc,
quod postea sequitur, Hæc quoti-
etiamcumque feceritis, quod pertinet ad
usum hujus sacramenti; unde non est
de substantia formæ. Et inde est, quod
Sacerdos eodem ritu, & modo, scili-
cet tenendo calicem in manibus, om-
nia hæc verba profert. Lucæ etiam 22.
interponuntur verba sequentia verbis
præmissis, cum dicitur, Hic calix no-
vum testamentum est in meo sanguine:
dicendum est ergo, quod omnia præ-
dicta verba sunt de substantia formæ:
Sed per prima verba, cum dicitur, Hic
est calix sanguinis mei, significatur ipsa
conversio vini in sanguinem, eo modo
quo dictum est in forma consecrationis

panis: per verba autem sequentia desi-
gnatur virtus sanguinis effusi in passio-
ne, quæ operatur in hoc sacramento,
quæ quidem ad tria ordinatur. Primo
quidem, & principaliter ad adipiscen-
dam æternam hæreditatem, secundum
illud Hebræorum 1. Habentes fiduciam
in introitu Sanctorum in sanguine Chri-
sti. Et ad hoc designandum dicitur,
Novi, & æterni Testamenti. Secundo,
ad justitiam gratiæ quæ est per fidem,
secundum illud Rom. 3. Quem propo-
suit Deus propitiatorem per fidem in san-
guine ipsius, ut sit ipse iustus, & justifi-
cans eum, qui ex fide est Jesu Christi;
& quantum ad hoc subditur, Mysterium
fidei. Tercio autem, ad removendum
impedimenta utriusque prædictorum,
scilicet peccata, secundum illud Heb.
9. Sanguis Christi emundabit conscien-
tiam nostram ab operibus mortuis, id est
a peccatis. Et quantum ad hoc subdi-
tur, Qui pro vobis, & pro multis effun-
detur in remissionem peccatorum."

Quarta: D. Thomas in 4. Sent. dist. 8.
q. 2. art. 2. questione 1. hoc sibi propo-
nit argumentum contra præsentem opi-
nionem ad 3. his verbis: "Proprietates
naturaliter consequuntur substantiam
rei: Sed illud quod consequitur sub-
stantiam non potest esse factivum tran-
substantiationis: Ergo cum illa verba
quæ sequuntur, designent aliquas pro-
prietates sanguinis, in quem fit tran-
substantiatio, videtur quod non sint de
forma." Hanc difficultatem solvit, non
quidem dicendum verba subsequenter esse
de integritate formæ, sed potius asseren-
do esse partes essentielles. "Ad Tercium,
inquit, dicendum, quod quamvis illa quæ
sequuntur, sint ut proprietates conse-
quentes Christi sanguinem, in quantum
hujusmodi, sunt tamen essentielles san-
guini Christi, in quantum est per passio-
nem effusus. . . . & ideo illa quæ se-
quuntur, sunt: essentialia sanguini,
pro ut in hoc sacramento consecratur,
& ideo oportet quod sint de substantia
formæ." Audis, *sunt tamen essentielles*
sanguini Christi, in quantum est per passio-
nem effusus; igitur essentielles Eucharis-
tiæ, ut sacrificium est.

Quinta sic procedit: Quia Baptismus
est fidei Sacramentum, requiritur essen-
tialiter in forma, ut exprimat clare
sancta Trinitas. Igitur a simili eo ipso
quo Eucharistia est sacrificium, debet cla-

re exprimi effusio sanguinis Christi, adeoque verba subsequētia sunt de essentia. Hinc S. Pius V. iussit opinionem contrariam expungi e commentariis Cajetani in articulum tertium quæstionis 78. D. Thomæ, eo quod, ut putabat, non satis attigisset Angelici Doctoris sensum.

Sexta hæc est: Ea verba sunt de essentia formæ; quæ sunt necessaria ad conversionem donorum, nam sacramentum est signum prædicium & effectivum: Atqui S. Thomas propugnat omnia verba sic esse ad transubstantiationem vini necessaria, & hoc contra negantes. Sic loquitur *Comment. in cap. 11. 1. ad Cor. Lect. 6.* "Circa ista verba quibus Ecclesia utitur in consecratione sanguinis, quidam opinantur quod non omnia sint de necessitate formæ, sed solum quod dicitur, Hic est calix sanguinis mei, non autem residuum quod sequitur, Novi & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur, in remissionem peccatorum. Sed hoc non videtur conveniēter dici. Nam totum illud quod sequitur est quadam determinatio prædicati. Unde & ad ejusdem locutionis sententiam seu significationem pertinet. Et quia ut sæpe dictum est, formæ sacramentorum, significando efficiunt, totum pertinet ad vim effectivam formæ. Ergo &c."

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES: Illa sola verba sunt essentialia formæ Eucharistiæ, quæ faciunt quod significant: Atqui illa sola verba, Hic est calix sanguinis mei, uti talia habentur, cum, his prolatis, fiat conversio vini in Christi sanguinem: Igitur illa sola verba sunt essentialia.

Respondet distinguendo minorem: Verba præcedentia sola sunt talia, respectu Eucharistiæ, ut sacramentum est, concedo: ut sacrificium, nego. Cum autem Eucharistia sit essentialiter sicut sacramentum, sic & sacrificium, dubio-procul debet exprimi effusio sanguinis Christi: Hinc Sacerdos qui omitteret verba subsequētia, totam formam repetere teneretur.

Instabis: Atqui præcedentia verba sufficienter explicant rationem sacrificii. Igitur subsequētia ad hoc prorsus inutilia sunt. Probatur subsumptum: Juxta Theologos Anglicæ Scholæ, sacrificium perfecte explicatur eo ipso quo sanguis se-

paratim ponitur vi verborum a corpore: Igitur eo ipso quo præcedentia verba consecrant separatim vinum a pane, sufficienter exprimunt sanguinis effusionem.

Respondet negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Sufficienter explicatur sanguinis effusio per factum eo ipso quo vinum separatim a pane consecratur, concedo: per expressionem, nego: cum autem verba ex ipso S. Thoma significandi vim apud homines obtineant, non sufficit factum, seu consecratio separata vini a pane, ad designandam separationem animæ Christi a corpore, facta per sanguinis effusionem, sed prærequiritur, ut verba formæ hoc ipsum expriment.

Urgebis: Ista verba, v. g. 1. Cor. 11. *Quod pro vobis tradetur*, supponunt effusionem sanguinis; quod enim tradetur pro nobis non nihil refertur ad sacrificium: Igitur saltem omnia verba non sunt de essentia formæ.

Respondet distinguendo: Ista verba *quod pro vobis tradetur*, supponunt effusionem, & habent necessariam relationem ad illam, concedo: fecus, nego. Non quæcumque effusio sanguinis, sed ea quæ fit pro redemptione habet rationem sacrificii, cum Christus eo solum sine passus sit; ut nos & a peccato, & a morte æterna redimeret; unde cum relativa sint simul natura, & cognitione, eo ipso quo debet exprimi effusio sanguinis, necessarium est & explicare quo sensus fultus sit, & ideo etiam illa verba, *quod pro vobis tradetur*, dicuntur essentialia formæ Eucharistiæ, ut sacrificium est.

Replicabis: Orientales vere conficiunt Eucharistiam & ut sacramentum, & ut sacrificium est: Sed in forma Liturgiæ rum non habentur omnia verba: Et probatur. In Liturgia sancti Marci habetur solum, *Corpus meum est hoc: Sanguis meus est hic:* In Liturgia S. Matth. & Pauli, *Hoc caro mea est. Hoc sanguis meus est* sic testatur Cardinalis De Lugo hic disput. 11. Sectione IV. n. 6. se accepisse ex Missali Manuscripto Maronitarum. Ergo &c.

Respondet Gonetius hic disput. 7. art. 2. §. 4. Christum, reliquisse Ecclesiæ potestatem determinandi totam formam calicis & ideo juxta diversas Ecclesias propter disciplinam diversam, utique diversimode exprimi sanguinis effusionem.

Respondet II. negando subsumptum. Ad pro-

probationem dico, fidem non esse absolute adhibendam in hoc puncto Cardinali De Lugo, qui forte illulus est a Maronitis, cum in Liturgiis Orientalibus a Renaudotio, duobus in quarto voluminibus collectis, verba subsequencia saltem magis explicativa adsint. Et vero in Liturgia sancti Jacobi habetur, *Hic est sanguis meus novi Testamenti qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur in remissionem peccatorum*: in Liturgia sancti Marci: *Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & distribuitur in remissionem peccatorum*: in Liturgia sancti Basilii, *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum*: in Liturgia cujus auctor dicitur esse D. Mattheus, *Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis effunditur, & pro redemptione multorum. Amen.* In Missa Mozarabica, *Hic est calix novum Testamentum in meo sanguine, qui pro vobis effundetur.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Omnia verba sunt de essentia formæ, ut Eucharistiæ Sacramentum est.

PRIMO: Quia determinat formam, quatenus vim habent exprimendi rationem sacrificii, quæ est a conceptu Eucharistiæ inseparabilis.

Secundo: Sic probugnat S. Thomas hic q. 78. art. 3. ubi expresse dicit illa verba esse de substantia formæ, propter quod, eodem ritu proferuntur: si vero aliqua omiſſa sint, ex præcepto Ecclesiæ Sacerdos tenetur repetere formam, quod certe præceptum non urget, si omnia non essent de essentia.

Tertio: Jussit S. Pius V. opinionem istam contrariam e commentariis Cajetani expungi, ut D. Thomæ menti minus conformem.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM.

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Ratio sacrificii tacite quidem exprimitur, quatenus consecratio panis fit separatim a consecratione vini: Sed non expresse, cum sola verba ex S. Thomæ obtinuerint significandi principatum.

Secundo: Neque vero negamus illa verba, *Hic est calix sanguinis mei*, significare conversionem vini in sanguinem, sed hoc spectat Eucharistiæ ad sacramentum, sub quo respectu est alimentum; at ulterius consecratio utriusque substantiæ debet explicari per modum sacrificii, cum Eucharistiæ consecratio per se primo rationem sacrificii importet.

Tertio: Tameſi omnia verba arithmetice non reperiantur in Liturgiis Orientalibus, adſunt tamen ſufficiencia quæ rationem sacrificii clare exprimunt: Unde ad ſummum inde tantummodo ſequeretur, omnia omnino verba ſubſequentia ad eſſentiam non pertinere, ſed dubio-procul illa quæ explicant eſſenſionem ſanguinis, & paſſionem in remiſſionem peccatorum, debent addeſſe, ut quid ſacrificii eſſentiale.

SECTIO QUARTA.

Utrum citra errorem propugnaretur Eucharistiæ fieri poſſe, omiſſis verbis Evangelicis, per invocationem Spiritus ſancti, & Preceſſ?

Valdenſes, ſi credamus Sylvio, Eucharistiæ poſſe conſici ſola orationis Dominicæ recitatione autumant. Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 28. ſcribit Nicolaum Cabasilam in expoſitione Liturgiæ cap. 27. 29. & 30. Marcum Ephesiorum Antiliſtem in opusculo, cujus hic eſt titulus, *Quod non ſolum a voce Dominicorum verborum ſanctificantur divina dona, verum a conſequenti oratione, & benedictione Sacerdotis*, in eo fuiſſe errore, quem etiam non nihil aſſingit Simeoni Archiepiſcopo Theſſaloniœnſi, & Samonæ Archiepiſcopo Gazæ.

Si de Proteſtantiſm inſtituamus Sermone, Bucerus Comment. in caput 26. Matth. non ſine temeritate verba Chriſti, ad conſecrationem nihil conducere ait. "Dominus enim, inquit, juiſſit panem frangere, & manducare, ſed non juiſſit dici ſuper panem. Hoc eſt corpus meum." Calvinus L. 4. inſiſtit cap. 17. §. 29. admittit quidem verba Salvatoris, ſed ea conditione, ut ſe habeant mere per modum concionis, & inſtructionis, hinc & in formula de Sacramentis adminiſtrandi præſcribit Lectionem ex cap. 11. 1. Cor. deſumptam: Lutherus vero L. de abroganda Miſſa privata, tum &

in libro contra Regem Angliæ, & in formula Missæ per Ecclesiam VVittenbergen-
si, asserit nedum verba Christi, sed & pre-
ces totius Liturgiæ esse ad consecrationem
necessarias. Idem propugnat Kemnitus apud
Bellarminum L. 4. de sacramento Eucha-
ristiæ c. 12. Quidam etiam Theologi no-
stris temporibus hanc perversam doctrinam,
sed incausam, disseminare tentarunt. Con-
tra quos omnes sit

CONCLUSIO.

*Eucharistia non aliis, quam Christi verbis
confici potest, nec citra errorem per solas
preces fieri posse, quis propugnaret.*

Probatur multis argumentis.

*Primum argumentum, ex Scriptura sacra
deducitur.*

Tametsi istud momentum ex probatio-
nibus omni exceptione dignis, ubi de
formis, colligatur, operæ tamen pre-
tium est, ne aliquis in posterum obrepat
error & contentio fiat; hoc dogma in
particulari probare, unde sic argumentor.
Illud non potest citra errorem propugna-
ri quod manifeste sacris Scripturis adver-
satur. Atqui contendere Eucharistiam
posse fieri: omnis verbis Evangelicis, per
solas preces, & Spiritus sancti advocatio-
nem, est contradicere Scripturæ sacræ,
quæ non precibus, sed solis Christi ver-
bis, *Hoc est corpus meum, Hic est calix san-
guinis mei*, confici Eucharistiam asserit.
Ergo &c. Probatur minor: Matth. 26.
habetur, *Accipite, & comedite, hoc est cor-
pus meum. Et accipiens calicem gratias egit:
& dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes:
Hic est enim sanguis meus*. Non ab simili mo-
do S. Marcus c. 14. S. vero Lucas c. 22.
referunt utramque formam. Porro de fide
est Christum, I. tunc consecisse Eucha-
ristiam. II. Non alias fuisse pre-
ces, sed statim & absque mora dixisse dis-
cipulis suis, *Hoc facite in meam com-
memorationem*. III. Ex hoc sequitur nihil
aliud requiri ac consecrationem Eucha-
ristiæ. IV. Textum Evangelii sic interpre-
tantur Ambrosius. Lib. 4. de Sacramen-
tis c. 4. Chrysostomus homilia de prodi-
tione Judæ, & alii Patres infra citandi:
Ergo &c.

*Confirmatur: Hoc intercedit discrimen
inter formam istius Sacramenti, & ce-*

terorum sacramentorum formas, quod il-
la nedum institutionem, sed & ipsius sa-
cramenti consecutionem continet: Igitur
Eucharistia non aliis, quam Christi ver-
bis fieri potest.

Rursus confirmatur, & eadem Scriptu-
ra explicatur. Non licitum est aliquid ad-
dere Scripturæ: Sed Scriptura laudata
refert formam determinatam in indivi-
duo, immo vel ipsa forma Baptisma-
tis multo magis individuatum, quando-
quidem tametsi Christus mittendo discipu-
los præcepit eis baptizare, In nomine
Patris, & Filii, & Spiritus sancti, reli-
quit, tamen Ecclesiæ potestatem, ut mini-
ster pronuntiaret formam dicendo, vel
Ego baptizo; vel etiam. Baptizatur ser-
vus Christi: At vero inquit Ambrosius L.
4. de Sacramentis c. 4. cum Minister ve-
nit ad consecrationem, *Jam non suis ser-
monibus Sacerdos, sed utitur sermonibus Chri-
sti*: Ergo &c.

Verum quod celeberrimum est, habemus
ipsum Apostolum Evangelium interpretem,
qui 1. Cor. 11. erudiens fideles de fide
Eucharistiæ, omnia quacumque oratione,
& prece, uti ab ipso Christo didicerat,
ait, *Ego enim accepi a Domino quod & tradi-
di vobis, quoniam Dominus Jesus in qua
nocte tradebatur, accepit panem, & gra-
tias agens fregit & dixit: accipite &
manducate: Hoc est corpus meum, quod
pro vobis traditur: Hoc facite in meam com-
memorationem. Similiter & calicem, post-
quam cœnavit dicens: hic calix novum Te-
stamentum est in meo sanguine. Hoc facite
quotiescumque bibetis, in meam commemora-
tionem*. Tum absolutus istis formis, quibus
solis contendebat fieri Eucharistiam, suum
convertit sermonem & ad dispositiones
requisitas, & ad fructus spirituales de Eu-
charistia percipiendos. Audis, & vides
ex ipso Doctore Gentium, Eucharistiam
non aliis quam verbis Evangelicis posse
fieri, quod constat tum ex institutione,
tum ex vivæ vocis Christi oraculo, qui
non alium præscripsit modum conficiendi
Eucharistiam: Igitur non citra errorem di-
ceretur Eucharistiam per preces solas, con-
secrari posse.

Atque vero ne aliquis suboriatur ambi-
gendi locus, advertendum est controversiam
præsentem moveri de verbis solis
Evangelicis, ita ut contendamus Eucha-
ristiam nec fieri posse, illis omis-
sis, per preces, vel etiam preces ad verba Evan-
gelica subsequentes, non concurrere ad
con-

confectionem Eucharistiae, sed eas, jam perfecte confectam supponere.

Alterum argumentum, ex Liturgiis depromitur.

OMNES Liturgiae tam Orientales, quam Occidentales exhibent corpus Christi realiter substantialiter praesens, sanguinem vero similiter praesentem, ut primum prolata sunt verba Evangelica: Igitur per illa sola verba confici potest Eucharistia: & hunc effectum ulterius orationi, seu invocationi Spiritus sancti tribuere, est aperte adversus Liturgias perniciosam novitatem instituire. Jam probatur Antecedens multis momentis.

Primo: In Liturgia S. Jacobi minoris apud Renaudorium Tom. 2. Liturgiarum pag. 127. sic habetur de Christo: *Gratias agens benedixit, sanctificavit, & fregit, deditque Apostolis suis sanctis, & dixit: accipite, manducate ex eo: Hoc est corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur ad remissionem peccatorum, & vitam eternam, Populus respondet, Amen.*

Similiter, & *calicem accepit, & gratias agens benedixit, sanctificavit, & dedit iisdem Apostolis suis sanctis, & dixit: Accipite, bibite ex eo vos omnes, Hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur ad remissionem peccatorum, & vitam eternam, Populus respondet, Amen.* Tum Sacerdos subdit, in nomine Christi loquens: *Hoc facite in meam commemorationem: quando communicabitis huic Mysterio, mortem meam, & resurrectionem meam commemorare, donec veniam.* Non alia reperiuntur verba in Liturgia, quae confectionem Eucharistiae spirent. Ergo &c.

Secundo, absolutis verbis relatis, populus respondet, *Amen:* sed illud vocabulum non nisi post Mysterium confectum pronuntiatur, & actum fidei quo plebs fidelis testatur ibi agnoscere Christum praesentem denotat. Ergo &c.

Tertio: Tunc fit adoratio Eucharistiae, ab omnibus circumstantibus, qui audiunt Liturgiam, vel Orientalem, vel Occidentalem. Ergo &c. Audiendus est de hoc momento S. Iustinus, qui Apolog. 2. explanans illud *Amen* populi, illum ipse prodit sensum, & sic loquitur: "Apo-
stoli enim in Commentariis suis, quae
Evangelia dicuntur, ita sibi Jesum

„ praecipisse tradiderunt, eum accepto
„ pane, cum gratias egisset, dixisse, hoc
„ facite in memoriam mei, *Hoc est corpus*
„ *meum;* dixisse etiam accepto poculo,
„ cum egisset gratias, *Hic est sanguis meus*
„ ... Quo terminato, preces, & Eu-
„ charistiam, omnis qui praesens est po-
„ pulus acclamat, dicens, Amen &c.
„ Peracta vero Eucharistia, & universi
„ populi acclamatione, qui a nobis vo-
„ cantur Diaconi singulis praesentibus tra-
„ dunt communicandum panem Eucharis-
„ tatum, hoc est, in Eucharistiam con-
„ versum, & vinum & aquam. „ Ex il-
„ lo Patre absolutis verbis Evangelicis,
„ transubstantiatio facta est, Eucharistia con-
„ fecta adoratur, cum & populo distribuitur. Ergo &c.

Quarto: Si tunc temporis non fieret adoratio, nihil esset pro ea determinatum, neque enim instans, nec pars assignaretur quando foret faciendi, cum non determinaretur quænam preces forent Eucharistiae consecrative, & quandonam sufficienter forent finitæ, ut corpus Christi realiter adesset in Eucharistia, sicque vel ipsa Christi praesentia nutaret in hoc Mysterio, si semel concederetur confectionem Eucharistiae pendere a precibus. Quin immo dicendum esset totam Liturgiam esse consecrationis formam, cum illa tam initio, quam sub finem multas contineat orationes, quæ ad omnes personas & specialiter ad Spiritum sanctum, ut in Missa vota ejusdem sanctus Spiritus dirigeretur: absurdum consequens: Ergo & Antecedens.

In ceteris Liturgiis idem est ritus. In ea quæ nomine S. Sixti Papæ circumfertur similiter habetur, *Accipite, & manducate ex eo: Hoc est nempe corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & dividitur, ad expiationem delictorum, & remissionem peccatorum, ad vitam eternam.* Populus respondet, *Amen;* similiter & absoluta forma calicis habetur. Idem legitur in Liturgia S. Petri, & in ceteris quæ numero circiter 40. habentur in tomo laudato.

Quinto, Replicatio loquentium iniqua, dicendo per ceteras preces fieri corpus Christi, petit pro ipsis jugulum, cum non sint nisi ad laudem Sanctorum, pro pace viventium, & refrigerio animarum in purgatorio detentarum; quod quidem Ambrosius Lib. 4. de Sacramentis cap. 4. expresse dicit. "Consecratio igitur, inquit,
,, qui-

„ quibus verbis est, & cujus sermonibus?
 „ Domini Jesu. Nam per reliqua omnia
 „ quæ dicuntur, laus Deo defertur: in
 „ oratione petitur pro populo, pro Regi-
 „ bus, pro ceteris. Ubi venit, ut
 „ concietur venerabile Sacramentum,
 „ jam non suis sermonibus Sacerdos, sed uti-
 „ tur sermonibus Christi.

De ceteris vero quæ subsequuntur consecrationem utique laus Deo redditur: fit memoria Sanctorum, tum & funduntur preces pro defunctis, ac demum Sacerdos humiliter Deum deprecatur, quatenus Sacrificium proficit viventibus, & maxime assistentibus, quod quidem uno aut altero exemplo ex Liturgiis desumpto absque negotio probatur.

In Liturgia S. Jacobi laudati absoluta oblatorum consecratione, Sacerdos orat Deum, ut sacrificium jam libatum offeratur, pro remissione peccatorum; sic enim habetur: *Idcirco sacrificium hoc incruentum offerimus tibi, ut non secundum delicta nostra factas nobis . . . ut dona sanctificent animas, & corpora communicantium illis, ad ferendos fructus operum bonorum, & ad confirmationem Ecclesie sancte, quæ super petram fidei stabilita est . . . offerimus tibi Sacrificium hoc incruentum, pro Sion matre omnium Ecclesiarum, & pro Ecclesia tua sancta . . . memento etiam Domine, Patrum nostrorum Piorum, & Orthodoxorum, Patriarchæ nostri . . . Memento Domine Patrum, & Fratrum, qui nobiscum adstant, & orant: & eorum qui a nobis migraverunt . . . Memento Domine Regum, & Reginarum qui veram Religionem profitentur.* Reliquæ Liturgiæ non nisi similes præcontinent orationes. In Liturgia laudata S. Sixti post consecrationem fit, multiplex Memento: Eo quippe loci habetur: *Nos quoque Domine, infirmi, & peccatores servi tui, gratias agimus tibi, & laudamus te pro omnibus, & propter omnia. Teglorificamus, præcipue vero, & primario sanctam, & benedictam semper virginem beatam Mariam Dei genitricem commemoramus. Memento illius Domine Deus, & per orationes illius puras & sanctas, parce nobis & miserere nobis.* Observe vestim adorationem Spiritus sancti, esse post istam orationem qua Sacerdos orat, ut sacrificium proficit ad salutem, adeoque consecratio jam est facta.

In Liturgia Principis Apostolorum immediate post consecrationem hæc utique legitur deprecatio pro fructu sacrificii su-

sciendo: *Adventum miserationum tuarum expectamus Domine, Dominus noster, refugium peccatorum.* Tum & alia ista sequitur oratio: *Miserere nostri Domine, miserere, nostri, & mitte ad nos & solutio Regio, & ex Throno tuo infinito Spiritum tuum sanctum . . . Et nunc requiescat, & maneat super oblationes nostras, & super nos infirmos, ut possimus percipere assatum, & radium adventus ejus . . . ut illabens, efficiat panem quidem hunc, corpus salutis, corpus vivificantium, corpus Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, ad expiationem delictorum.* Observes per ista ultima verba, non intelligi transubstantiationem fieri, nisi mystice, & moraliter pro nobis, qui est fructus sacrificii percipiendus, cum Spiritum sanctum eodem modo illabi super nos, ac super oblata, annuntiet oratio, adeoque jam supponitur consecratio facta: Quod & probat oratio immediate post verba Evangelica prolata, qua petitur, ut sacrificium nobis ad remissionem peccatorum proficiat. Supponitur igitur jam factum, non enim fructus expostulatur e sacrificio percipiendus, nisi victima jam sit oblata & mystice immolata.

Canon Missæ Latinæ, omnem adimit dubitationem, scilicet, quod Patres Græci non intellexerint per invocationem sancti Spiritus quæ fit in Liturgiis, confici Eucharistiam, sed solum nobis prodesse ad salutem, adjuvante sancto Spiritu, qui adest sacrificio jam litato. Ecclesia enim Latina cui obedit Græca post consecrationem, omissa invocatione sancti Spiritus, ait: *Offerimus præclare majestati tuæ, de tuis donis, ac datis, Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vite æternæ, & calicem salutis perpetuæ. Supra quæ propitio, ac sereno vultu respicere digneris: & accepta habere &c.*

Pergit, *Supplices te rogamus; omnipotens Deus: jube hæc perferrî per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinæ majestatis tuæ, ut quotquot ex hac altaris participatione, Sacro-sanctum Filii tui corpus, & sanguinem sumpsimus, omni benedictione cælesti, & gratia repleamur:* Sequitur postea memento pro defunctis, tum recitata oratione Dominica, funduntur preces, fit communio, & dimittitur populus.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex Traditione procedit.

QUÆCUMQUE adversantur Traditioni, uti erronea propellenda sunt: Atqui ex traditione constat Eucharistiam confici solis verbis Evangelicis, nec ullum in ea invenitur vestigium, advocacione Spiritus sancti, & precibus eam fieri: Ergo &c. Probatur minor ex patribus utriusque Ecclesiæ.

Patres Græci.

TAMETSI ea quæ ex Patribus Græcis pro forma ordinaria affluenda in posteriori articulo protulimus, sufficiant, ad abundantiam tamen juris quædam eorum, & aliorum selecta loca juvat hic texere, in primis vero sanctorum Doctorum quos in suas partes adversarii trahere conantur.

Basilii agmen ducet. In quæstionibus breviter explicatis q. 172. sic loquitur de consecratione Eucharistiæ: "De rei veritate certissimos nos reddit fides verborum Domini, qui dixit, Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur, hoc facite in meam commemorationem." "Eo loci S. ille Pater nihil aliud pro consecratione præter verba Evangelica exigit; nec ejus sententia cum fide cohereret, si transubstantiatio non verbis Evangelicis, sed ulterioribus precibus fieret. Ergo &c.

Celeberrimum est testimonium S. Gregorii Nazianzeni, qui secunda oratione de Paschate, ait: "Sermonibus, inquit, qui de carne habentur, ne fidem deneges." "At inter sermones de carne, præcipui sunt illi Christi, Hoc est corpus meum: illique prolatis a Sacerdote, qui non credit esse verum corpus Christi, sine dubio fidem derogat." "Audis non expectandam esse invocationem Spiritus sancti, ne preces, sed eum esse a fide alienum, qui absolutis verbis Evangelicis, non credit corpus Christi sub speciebus adesse."

S. *Epiphanius* in Anchorato circa medium non absimilia profert de Christo consecrante, his verbis: "Voluit per gratiam dicere, hoc meum est corpus, & non non fidem habet sermoni. Qui enim non credit esse ipsum verum cor-

pus, excidit a gratia, & salute." Quæ verba ponderans Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 31. pag. 244. subdit: "Ergo in statu damnationis sunt qui post illa verba Dominica non credunt esse ipsum verum corpus Christi, sed expectant nescio quas preces humanas ut fiat. Neque enim sancti Patres magis de præterito Sacramento corpus Christi continente ac manibus Christi exhibitio loquebantur; quam præsens sacramentum intelligebant."

Concinit Chrysostomus Homil. 82. in Matth. & Homilia 60. ad populum Antiochenum, ubi de Christo Eucharistiam conficiente insititens sermonem ait: "Quoniam ergo ille dixit, Hoc est corpus meum, nulla dubitatione teneamur, sed credamus, & mentis oculis illud aspiciamus." Rursus Hom. 82. in Matth. "Non sunt humanæ virtutis hæc opera; qui tunc in illa cæna consecit, ipse nunc quoque nobis operatur. Ministrorum nos ordinem tenemus, qui vero hæc sanctificat, & transmutat, ipse est." "Igitur ex Chrysostomo fide tenendum est corpus Christi realiter esse in Eucharistia ut primum Sacerdos dixit, Hoc est corpus meum; Hinc si aliquid ulterius expectandum foret, nullus fide tenere mysterium deberet, donec accederent preces, & invocatio Spiritus sancti."

Mitto ceteros Patres Græcos, qui similia loquuntur, ut Dionysius L. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 3. Irenæus L. 5. adv. Hær. c. 2. Justinus Apol. 2. Gregorius Nyss. orat. Catech. cap. 37. Damascenus L. 4. de fide orthod. cap. 14. Eusebius Emisenus Serm. de corp. & sang. Domini, qui omissis precibus, simpliciter & absolute ait consecrationem fieri solis verbis Domini: "Invisibilis Sacerdos, inquit, visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit."

Patres Latini.

Non in iucundum erit hic alternata vice ista Ambrosii verba texere L. 4. de Sacramentis cap. 4. quibus, retorto telo; præoccupat difficultatem, & veritatis inimicos confodit; allatis enim verbis Evangelicis, quibus dicit confici corpus Christi, subjungit: "Per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo deferatur; oratione, petitur pro populo &c."

Sub-

Subscribis S. Augustinus Sermone 28. de verbis Apostoli: "Ante verba Christi, quod offertur in altari, panis dicitur. Ubi Christi verba deprompta fuerint, jam non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quæ quidem sancti Doctoris sententia falla foret, si aliquid ulterius ad consecrationem exigeretur.

Gaudentius Brixianus Tract. 2. de Exodo suum addit calculum: "Quod, inquit, annuntiatum est, credas, quia quod accipis, corpus est illius panis cælestis, & sanguinis est illius sacrae vitis. Nam cum panem consecratum, & vinum Discipulis suis porrigeret, sic ait, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus.* Credamus, cui credidimus; nescit mendacium veritas. Sed quæso ubi veritas? Nisi in Eucharistia, ubi corpus Christi realiter præsens est, statim atque prolata sunt verba Evangelica; nam motivum actus fidei nostræ juxta Gaudentium in eo maxime situm est, quod ipsa verba Evangelica sine ulterioribus precibus conficiant corpus Christi: Similia loquuti sunt Patres Latini, ne uno quidem excepto, ubi de consecratione Eucharistiæ sermonem habent.

Quartum argumentum ex definitione Concilii Florentini procedit.

Quod a judicio comparativo definitum est, non remanet circa controversiæ caput ambigendi locus: Atqui a judicio comparativo, occasione quorundam recentiorum Græcorum obstrepentium, declaratum est per sola verba Evangelica, nufquam vero per invocationem Spiritus sancti, & preces ultiores expectandas, consecrari panem & vinum: Nec Eugenius Papa IV. permisit unionem, & pacem concludit inter Latinos, & Græcos, donec isti concederent consecrationem & transubstantiationem donorum fieri solis verbis Evangelicis: Ergo &c. Probat minor ex iis quæ tunc additata sunt pro isto momento inter Græcos & Latinos, quorum omnium historiam hic texere necesse est.

Eorum quæ additata sunt in Concilio Florentino pro consecratione Eucharistiæ solis verbis Evangelicis facienda.

PRIMO, collatione 22. p. 2. n. 5. pag. 1143. Concilii Florentini apud Labbeum Tom. 13. Joannes de Turrecremata proposuit summo Pontifici explicanda duo momenta circa Eucharistiam: alterum de azymo, alterum vero de forma; ea ductus ratione, quod Græci quidam de utroque articulo obstrepere: "Venio, inquit, ad particulam, ubi tangitur forma consecrationis. . . Pauca dicam, quia, neminem credo virum sapientem, qui non debeat suscipere hæc verba plena fide, tamquam auctoritatem ad probandum, quod per sola verba Salvatoris conficiatur corpus Christi. . .

Secundo, ibidem pag. 1143. probat auctoritate SS. Chrysostomi, Damasceni, Dionysii, Ambrosii, & Augustini solis verbis Evangelicis, prætermisissis ulterioribus, panem & vinum consecrari.

Tertio, absoluto Theologi sermone n. 6. pag. 1144. hortatur summus Pontifex Græcos ut sicut Latini credunt, sic & ipsi concedant consecrationem panis & vini verbis Evangelicis, non expectando ultiores preces, fieri: "Audiivistis quæ dicta sunt ad complacentiam vestram, vobis morem gerendo, non autem ut credamus vos omnes non ea tenere, ut nos, specialiter in consecratione corporis Domini nostri Jesu Christi, quod perficitur verbis Christi. Nec est credendum, quod aliquis Doctor possit dare formam ex verbis suis, confectioni corporis Christi. Viri sanctissimi non aliter crederunt quam alii, qui omnes tenuerunt, quod solis verbis Domini conficeretur: nec propter hoc ponitur in illa cedula, ut credamus, id vos non credere, sed propter rusticos. . .

Quarto, n. 8. pag. 1153. Joannes Turrecremata, jubente summo Pontifice, iteratis probationibus, ostendit verba Christi non per modum simplicis enarrationis, sed prædicationis prolata, efficere corpus Christi: tum explicat Patres, quibus Novatores suam volebant firmare sententiam, non esse intelligendos de advectione Spiritus sancti, & precibus: "De mandato SS. D. N. ait ille Theologus, sermonem

„bre-

„brevem facturus paucissimis utar, &
 „refcindendo multa, brevier tangam quæ
 „ad propositum faciunt. Imperator re-
 „pondens ad proposita per Reverendis-
 „simum Dominum Cardinalem, dixit in-
 „ter alia, quod illa particula, quod Sa-
 „cramentum conficiebatur ex solis verbis
 „Salvatoris, non poterat ibi in cedula
 „poni. Quæ responsio relata SS. Domino
 „nostro & Patribus sacræ Synodi, tam
 „beatitudo sua, quam Patres non parum
 „admirati sunt, quod hoc dictum repu-
 „taretur impossibile, cum hæc additio
 „contineat condiciones quas sancti Patres
 „constituerunt in rebus definiendis per
 „Synodum. Quæ sunt I. veritas II. ne-
 „cessitas, III. utilitas, IV. charitas: quia
 „sine offensa cuiuscumque, quod hæc ad-
 „ditio contineat veritatem, pridie osten-
 „sum est auctoritatibus sanctorum Græco-
 „rum... inducta est auctoritas Ambrosii,
 „quæ manifeste illud ponit, quia post
 „multa ita dicit: Quod dum conficitur
 „Sacramentum, non suis utitur Sacerdos,
 „sed sermonibus Christi, dicens: *Hoc est*
 „*corpus meum.* „ Ac demum pag. 1154.
 „probat verba Dionysii, Damasceni, & Ba-
 „silii non conficere corpus Christi, & sic
 „loquitur: „Volo offendere quod verba Ba-
 „silii non possunt esse forma consecratio-
 „nis; nec aliquis debet moveri ex illis
 „verbis ad credendum aliter. „

Quinto, Dominus Andreas Archiepiscopus
 Russiæ pag. 1157. replicavit verba
 quidem Evangelica inchoatæ panem cor-
 pus Christi facere, complete vero, id
 fieri per preces sublequentis Spiritus san-
 cti advocativas, rogavitque de hoc non
 fieri definitionem: „Credimus, inquit,
 „Dominicam vocem esse effectricem di-
 „vinorum munerum, & illa vox sem-
 „per replicatur a Sacerdote... Et ut
 „ita aptetur, invocatur Spiritus sanctus,
 „& supplicat Sacerdos, ut per virtutem
 „Spiritus sancti concedatur gratia, ut
 „vox repetita efficiatur, ita effectiva, ut
 „verbum Dei sit: & ita credimus con-
 „summativam fieri per illam orationem
 „Sacerdotis: & probo quod Dominicæ
 „voces habent operationem, ut semina,
 „quia sine semine non potest effici fructus;
 „ita in hac Dominica voce, tamen ubi
 „cadit semen, eget aliis instrumentis,
 „ut ut Sacerdotis, altaris, & orationum:
 „unde credimus per hoc vobiscum esse
 „concordes. „

Sexto, ex his liquet, duas fuisse inter

Græcos recentiores de forma Eucharistiæ
 sententias, una Cabasilæ contentendis
 verba Evangelica ad consecrationem nihili
 conducere; sic enim legitur in expositio-
 ne Liturgiæ cap. 27. „Pretiosa dona Sa-
 „cerdos consecrat, & totum sacrificium
 „peragitur, cum venerandam illam cœ-
 „nam narravit, & quoniam modo?...
 „orat, & supplicat ut divinas illas voces
 „ipsius Unigeniti Salvatoris nostri etiam
 „ad dona proposita applicet, & suscepto
 „ejus sanctissimo, & omnipotente Spi-
 „ritu, convertatur quidem panis in ipsum
 „pretiosum, & sanctum ejus corpus,
 „&c. „ Rursus capit. 29. suam explanat
 sententiam, dicendo verba a Christo se-
 mel prolata sufficere pro consecrationibus
 quæ ad finem usque sæculi faciendæ sunt,
 nec aliud exigi, nisi ut per preces, &
 Spiritus sancti invocationem applicentur
 priora Christi verba in Cœna prolata, ut
 fiat corpus ejus, itaut nonnisi per mo-
 dum narrationis, & historię primæ Cœ-
 næ verba Evangelica pronuntientur, non
 secus ac illud fiat semel prolatum, suffi-
 ciens fuit ad ceteras creaturas producen-
 das, quæ formatæ sunt post creationem
 cœli & terræ, sicut etiam & omnes ge-
 nerationes subsequuntur sunt ad illas vo-
 ces: *Crescite & multiplicamini*: „ Dixit
 „Deus, inquit Cabasilas; *Crescite & mul-
 „tiplicamini*, Quid ergo? Post illum ser-
 „monem, nullo ad id egemus, & nullo
 „nobis alio opus est ad generis incre-
 „mentum. „ Sic refert Arcudius Lib. 3.
 cap. 28. pag. 224. & 225.

Alia vero ceterorum sententia exigit
 quidem verba Evangelica ut practica, &
 consecrationis factiva, sed solum inchoa-
 tive, complementum vero nonnisi per ad-
 vocationem Spiritus sancti haberi autu-
 mant.

Sed nedum prior, verum etiam & ista
 posterior opinio rejicitur a concilio Flo-
 rentino. Sic enim ibidem pag. 1157. re-
 ponit Turrecremata alloquens Archiepi-
 scopum Russiæ: „Ego cum magno gau-
 „dio audiivi sapientiam tanti Patris,
 „quia audiivi paternitatem suam confi-
 „tentem quod verbis Salvatoris confici-
 „tur sacramentum, & formam verborum
 „Salvatoris esse factricem, & operatri-
 „cem sacramenti. II. Videbatur dicere
 „quod verba Basilii faciunt per modum
 „virtutis activæ. Orat, inquit, Sacerdos,
 „ut sermo ille prolatus per me habeat
 „virtutem illam transubstantiandi panem
 „in

„ in corpus Christi; & ut hoc sacramen-
 „ tum consummetur, dicuntur operari
 „ verba Basilii. Posuit exemplum de se-
 „ minibus, quæ licet habeant virtutem
 „ activam, tamen egent aliis operationi-
 „ bus, sicut orationis & altaris. Ista quæ
 „ paternitas sua dixit, non habent locum
 „ &c. „ Tum probat Basilii, aliasve pre-
 „ ces, nullo modo concurrere ad consecra-
 „ tionem. „

„ Septimo; num. 9. consenserunt Græci de
 „ dogmate iuxta relationem Cardinalis Pla-
 „ centini: „ Alia, inquit, pag. 1160. diffi-
 „ rentia fuit de azymo, quia etiam
 „ apud Græcos aliqui volebant, quod non
 „ conficeretur in azymo, dicentes Chri-
 „ stum usum pane fermentato: & tan-
 „ dem conclusum est, ut in pane & azy-
 „ mo, & fermentato conficeretur: & ra-
 „ tionibus auditis, assenserunt... Fuit ex-
 „ orta alia difficultas, quæ quasi pertur-
 „ bavit totum opus, nec unquam hæc
 „ quæstio fuit mota. Nam nuntiato Do-
 „ mino nostro, quod Græci in consecra-
 „ tione Sacramenti certis aliis orationibus
 „ uterentur, visum esse sanctitati suæ, ut
 „ sciretur eorum intentio, an tenerent
 „ illas orationes esse de substantia consecra-
 „ tionis: & confessi sunt, auditis ra-
 „ tionibus nostris, quod semper tenuerunt,
 „ quod solis verbis Dominicis conficeretur,
 „ & quod putarent anathema, qui aliud
 „ crederet, fuit institutum ut
 „ hoc poneretur in definitione. Dixerunt,
 „ quod hoc non erat necessarium:
 „ immo si poneretur, Ecclesia ipsorum
 „ reciperet ignominiam, ac si hæcenus
 „ genuissent aliud. Unde cum semper
 „ fuerimus concordēs, in hoc definitio
 „ non debet fieri, nisi de dubiis. Tandem
 „ sanctissimus Dominus noster dedit heri
 „ certos deputatos, & post multos tra-
 „ ctatus dixerunt Græci: Ad hoc ut sitis
 „ certi de credulitate nostra, videatis
 „ Joannem Chrysostomum, qui hoc clare
 „ ponit, & sumus parati confiteri pu-
 „ blice, quod nos tenemus sicut vos,
 „ quod in verbis solis Dominicis confici-
 „ tur. Unde sanctissimus Dominus nos-
 „ ter hoc audito, obtemperavit, ut non
 „ deduceretur in dubium, quod nunquam
 „ fuit; maxime quia alii Pontifices tenta-
 „ ntes reductionem Græcorum, nil ali-
 „ ud ab eis petierunt, nisi ut confiteren-
 „ tur, quod in azymo conficeretur. „

„ His prælibatis non una prioris argu-
 „ menti minoris probatio effulget, ut omni

patebit legenti. I. Ex Concilio Patres a
 Turrecremata laudati verba Evangelica
 exigunt, eaque ut practica ad consecra-
 tionem habent, & posteriores preces ad
 hoc prorsus eliminant: Igitur ex Concilio
 Florentino, quod per Tu turrecremata se
 explicat, sola verba Evangelica sunt con-
 secratoria: sic habetur pag. 2. collatione
 22. n. 5. pag. 1143. his verbis: „ Est au-
 „ thoritas Damasceni Græci sapientis vi-
 „ ri, qui in quarto sententiarum suarum
 „ dicit quod sola operatione Spiritus san-
 „ cti ex pane fit caro Christi: Si ergo
 „ sola operatione Spiritus, formæ sacra-
 „ mentales sunt operative: Ergo solius
 „ Dei verbum potest hoc facere. Item
 „ ad hoc videtur facere, quod Dionysius
 „ Græcus ponit in fine Ecclesiasticæ Hie-
 „ rarchiæ, qui dicit, in consummatis
 „ formis sacramentorum operativas esse
 „ ex Deo. „

„ II. A judicio comparativo controversia
 sicut mota, & discussa, sic & finita est:
 „ Et vero cum Joannes Turrecremata li-
 „ quido probasset sola verba Evangelica esse
 „ consecratoria; Græci tamen volebant
 „ isti ascripti doctrinæ; sic enim num. 8.
 „ habetur pagin. 1153. „ Imperator respon-
 „ dens ad proposita per Reverendissimum
 „ Dominum Cardinalem, dixit inter
 „ alia, quod illa particula, quod sacra-
 „ mentum conficiebatur ex solis verbis
 „ Salvatoris, non poterat ibi in cedula
 „ poni. „ Ægre hoc tulit omne Concilium,
 „ & sic ibidem legitur: „ Quæ re-
 „ sponsio relata sanctissimo Domino
 „ nostro, & Patribus sacræ Synodi, tam
 „ beatitudo sua, quam Patres non parum
 „ admirati sunt, quod hoc dictum repu-
 „ taret impossibile, cum hæc additio
 „ contineat conditiones, quæ sancti Pa-
 „ tres constituerunt in rebus definiendis
 „ per Synodum, quæ sunt primo veri-
 „ tas, secundo necessitas, tertio utilitas,
 „ quarto charitas, quia sine offensa cu-
 „ juscumque, quod hæc additio contineat
 „ veritatem, pridie offensum est auctori-
 „ tatibus multis SS. Græcorum. „ In
 „ his verbis duo observanda veniunt: Pri-
 „ mum quidem, Patres Synodicos contende-
 „ re, sola Evangelica verba iuxta sancto-
 „ rum Doctorum sententiam, transubstan-
 „ tiationem operari: Alterum vero quod
 „ omnes adlint conditiones ut hoc evadat
 „ fidei definitio, hinc stupentes demiran-
 „ tur. Græcos de hoc momento iterum
 „ missitare. Ergo &c.

III. Igitur Eugenius IV. noluit quidquam pro reconciliatione Græcorum concludi, donec ipsi concederent solis verbis Evangelicis per ceterorum exclusionem, consecrationem panis & vini fieri confiterentur; hoc ipsum apparet num. 9. his verbis pag. 1160. "Nuntiatio Domino nostro, quod Græci in consecratione sacramenti certis aliis orationibus uterentur, visum est sanctitati suæ ut sciretur eorum intentio, an tenerent illas orationes esse de substantia consecrationis: & confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper teneant, quod solis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet. Audis summum Pontificem ne minimum quidem ab isto dogmate detrahi passum fuisse: Audis vel ipsos Græcos Præfules ita obidere definitioni, ut anathemate percillant eos omnes, qui contrarium propugnari audent. Ergo &c.

IV. Quod ut antiquum fidei dogma haberetur, & hoc ita annuentibus Græcis, ut pro infamia ducant, ulteriorem pro isto momento dari definitionem, certe est de fide tenendum. Atqui res sic se habet pro consecratione per verba Evangelica faciendi; ibidem enim pagin. 1161. hæc verba immediate sequuntur mox laudata: "Fuit institutum, ut hoc poneretur in definitione, videlicet per sola verba Evangelica fieri Eucharistiam, Dixerunt, Græci, quod hoc non erat necessarium: immo si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam, ac si hætenus tenuissent aliud. Unde cum semper fuerimus concordēs, in hoc definitio non debet fieri, nisi de dubiis. Tandem sanctissimus Dominus noster dedit heri certos deputatos, & post multos tractatus dixerunt Græci: Ad hoc ut sitis certi de credulitate nostra, videatis Joannem Chrysostomum, qui hocclare ponit; & sumus parati publice confiteri, quod nos tenemus sicut vos, quod in verbis solis Dominicis conficitur. Unde sanctissimus Dominus noster hoc audito obtinuerat; ut non deduceretur in dubium quod nunquam fuit." Attendas velim, doctissime lector, neminem ad illa usque tempora revocasse in dubium aliis verbis quam Evangelicis, Eucharistiam consecrari.

Quintum argumentum ex rationibus Theologicis coalescit.

Quod rationes omni exceptione majores annuntiant, in dubium non debet revocari: Atqui hujusmodi rationes annuntiant per sola verba Evangelica posse fieri consecrationem panis, & vini in Eucharistia. Ergo &c.

Probat minor multis momentis.

Rationes Joannis Turrisemate.

VARIIS rationibus ille Doctor collatione 22. n. 5. pag. 1143. & 1144. probat illam minorem, quæ quidem ita solidæ apparere Patribus Synodicis, ut his suasis, veluti dogma antiquum habere statuerint conclusionem nostram.

Prima sic procedit: "Illiis verbis Sacramentum conficitur, cujus virtute panis transubstantiatur in corpus Christi. Ista propositio est manifesta verbis B. Dionysii, qui, ut supra jam tetigi, dicit quod in verbis Sacramentorum sunt virtutes operativæ: sed impossibile est, quod virtute cujuscumque creaturæ, fiat transubstantiatio de pane in corpus Christi: Igitur impossibile est, quod ex aliis verbis quam Salvatoris fiat transubstantiatio.

Altera secundo loco apponitur; "Christus instituit hoc Sacramentum aut perfectum, aut imperfectum: non est autem dipendendum, quod imperfectum fecerit, Deuteronomii 32. *Dei perfecta sunt opera*: Perfectio autem consistit in materia & forma: Ergo Christus conficiendo dedit perfectam materiam, & perfectam formam."

Tertia: "Forma verborum perficit Sacramentum, sicut diximus in naturalibus, quod forma perficit materiam: ita forma sacramentalis cadens super debitam materiam, perficit Sacramentum. Unde beatus Augustinus dicit, quod forma verborum accedit ad elementum, & perficitur Sacramentum: sed verba nullius Sancti possunt hoc facere, sed Christi solum: Ergo sequitur de necessitate, quod in solis verbis Salvatoris perficiatur Sacramentum."

Quarta: "Christus, & Apostoli quæ forma usi sunt in hoc Sacramento? clarum est, quod non verbis in orationibus Basilii, sed verbis Christi, qui

hanc

hanc imitationem, & exemplum reliquit, Ergo solius Salvatoris verbis nos debemus uti."

Quinta: "Unitas Ecclesiae, ait ibidem, pag. 1144. necessario fundatur in unitate fidei, & unitate sacramentorum, in iis quæ sunt de substantia sacramenti: hanc non potest mutare Ecclesia, nec totus mundus, nisi Dominus mandaret: Ergo necesse est, ut omnes Fideles conveniant in hoc Sacramento, quod est consummativum omnium sacramentorum, ut dicit Dionysius. Ergo necessarium est quod eadem verba substantialia sint apud omnes, quoniam addens aliqua ad verba Christi tamquam de substantia consecrationis, jam mutat speciem formæ Ecclesiae.... sic est de forma Baptismi inter nos, & vos, quia quidquid de substantia Baptismi, vos & nos habemus. Ita necesse est, ut in nostra cedula si debeat dari doctrina omnibus Fidelibus, & maxime simplicibus qui possent dubitare, an alia verba Sanctorum quæ apponuntur, sint verba de substantia consecrationis, vel non, quod ponatur hoc, quod verbis Salvatoris sit consecratio.", Ergo &c.

Ulteriores Rationes.

PRIMA: Absurdum est dicere, immo & impium, Ecclesiam Fidelibus præcipere actum fidei falsum de Eucharistia elicere: Atqui posita adversa opinione, hoc ipsum Ecclesia præciperet: Et probatur: Vult illa sancta Mater quod credamus corpus, & sanguinem Christi inesse sub speciebus, ut primum absoluta sunt verba Evangelica: & hoc liquet tum ex Patribus laudatis, tum ex praxi Ecclesiae; adstantes enim Missæ fidei confessionem tenentur emittere, & actum fidei elicere, ad talem hostiam terminatum, statim atque animadvertunt Sacerdotem celebrantem pronuntiasse verba Evangelica super oblata, & tamen si expectandæ forent preces ulteriores ad consecrationem, fidei actui elicito subesset falsum: Ergo &c.

Incasum reponeret veritatis adaperiti hostes opinionem nostram esse probabilem, & hoc sufficere ad fundandum fidei actum, nam fides annexam habet certitudinem physicam, juxta illud Apostoli Heb. 11. Est autem fides sperandarum substantia re-

rum, argumentum non apparentium: Hinc probabilem solum certitudinem, subripiendo physicam, illi accommodare, est illam funditus evertere. Ergo &c.

Altera hæc est: Posita probabilitate alterius sententiæ Ecclesia inducit erga Eucharistiam idololatriæ cultum: Sed hoc vel ipsas pias aures offendit, & est horribile dictum: Ergo &c. Probatur major. Ecclesia mandat Sacerdoti adorare Christum realiter præsentem in Eucharistia in eodem primo instanti quo absoluta sunt verba Evangelica, hoc & præcipit adstantibus: sed ex altera opinione non dum est corpus Christi, sed adhuc expectandæ sunt preces, expectanda & est ad consecrationem Spiritus sancti invocatio: Igitur fieret idololatria, vel ipsa jubente Ecclesia.

Tertia: Opinio erronea & uti talis habita, ac profligata non potest citra peccatum propugnari: Atqui opinio adversa talis est, & fuit uti talis ab omnibus abjecta, quinimmo nunquam Ecclesia passa est hujusmodi sententiam propugnare, sed quando quidam obstrepentes illam ut probabilem vulgare, eos suo perflinxit stylo censorio. Ergo &c. Probatur minor: in Concilio Florentino insurrexit adversus recentiores Græcos propter istam novitatem, nec reconciliationem voluit eis concedere Eugenius IV. summus Pontifex donec illum ejurarent errorem, & ipsi anathemate percellerent eos qui talia cogitarent, ut liquet ex dictis. Sic enim habetur collatione 22. pag. 1161. "Confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet."

Concilium Tridentinum omnes Protestantibus paucis verbis damnat propter errorem circa formam Eucharistiæ, & sic definit dicens: Corpus quidem existere sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum. Loquitur de corpore Christi. Quia vero canones ex capitibus desumuntur, posita explicatione fidei capite 3. expressius definit Christum vi solum verborum Evangelicorum realiter esse in Eucharistia præsentem. Sic enim pronunciat ibidem can. 1. Si quis negaverit in sanctissime Eucharistiæ Sacramento contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum; sed di-

serit tantummodo esse in eo, ut signo, vel figura, aut virtute; anathema sit. Can. 2. idem repetit dehiñendo veram fidei transubstantiationem in Eucharistia. Can. 3. declarat totum Christum contineri sub unaquaque specie, & etiam sub singulis speciei partibus separatis. Tandem ne remaneat aliquid circa formam Eucharistiae dubium declarat tamquam de fide, consecratione facta, scilicet vi verborum Christi, ut explicat cap. 3. corpus, & sanguinem Christi realiter substantialiter adesse sub speciebus. Et can. 4. ita pronuntiat: *Si quis dixerit, PERACTA CONSECRATIONE, in admirabili Eucharistiae Sacramento non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi... anathema sit.*

Quarta: Academiæ de hoc momento audiendæ sunt: Sed ad nostra usque tempora ne unam quidem inter Catholicos invenies, quæ aut docuerit, aut doceat consecrationem posse fieri, omnis verbis Evangelicis per preces & S. Spiritus invocationem; quin immo omnes earum Theologi contrarium propugnant, in primis S. Thomas hic 1. p. q. 78. art. 1. 2. & 3. Gonerus disp. 7. de forma sacramenti Eucharistiae, art. 2. Cajetanus, Soto, Nugno, Joannes a S. Thoma, Marcus a Serra, & alii qui Liturgias, Concilia & Patres, in eo prorsus sensu quo supra explanavimus, intelligentes, uno veluti calamo scripserunt, consecrationem vini, non nisi verbis Evangelicis posse fieri. Ergo &c.

Quinta: Si licitum sit formam Sacramenti ab ipso Christo in individuo determinatam, ita substantialiter immutari, ut aliae preces ejus loco substituantur, actum est de omnibus nostris Sacramentis, de quibus nihil certi habebimus; cum enim formæ sint de essentia Sacramentorum, ut primum nutant, jam Sacramenta evacuantur: Atqui forma Eucharistiae est ab ipso Christo determinata in individuo, ut nedum Patres, sed & omnes Academiæ Catholicæ propugnant, immo, ut inquit Arcudius L. 3. de Eucharistia, est magis determinata quam forma Baptismi, quam tamen vel ipsi Græci, inquit ille auctor, agnoscunt in individuo determinatam, quandoquidem, ait, non totam Baptismatis formam Christus determinavit, sed simpliciter dixit, *Matth. 28. Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* reliquit vero Ecclesiæ potestatem instituendi in-

stitutum formæ. Hinc in Ecclesia Latina Sacerdotes dicit, *Ego te baptizo &c.* In Græca vero *Baptizatur servus Christi.* At vero dum agitur de Eucharistia, conficienda, jam non suis sermonibus loquitur, ait Ambrosius, L. 4. de Sacramentis cap. 4. sed verbis Christi, qui in nomine ejus, nihil detrahendo, aut addendo, pronuntiat dicens, *Hoc est corpus meum &c.* Ergo &c.

Sexta: Certum est advocationem Spiritus sancti, & preces in canone adjacentes esse hominum verba; tum quia in sanctis Evangelistis ne quidem indirecte reperiuntur; tum quia etiam in Liturgia Latina, qualem celebramus, desunt: Sed verba hominum non possunt, omnium miraculorum maximum, qualis esse transubstantiatio, operari: Igitur impossibile est quod hujusmodi supplicationes formam Eucharistiae efficiant.

Septima: Si preces forent Eucharistiae forma, populus utique cum Sacerdote consecraret, siquidem orat cum eo: erroneum consequens. Ergo & Antecedens.

Ultima, eaque demonstrativa hæc est. Ecclesia Latina non secus ac Græca, adhibet sancti Spiritus invocationem in Missa: sed ne minimum quidem, consecrationis effectivam esse autumat. Et probatur. Immediate post oblationem panis & vini, illam pronuntiat his verbis: *Veni Sanctificator omnipotens æterne Deus, & benedic hoc sacrificium tuo sancto nomine preparatum.* Tum sequitur præfatio, tum Canon, tum & in medio Canonis consecratio per ista verba *Hoc est corpus meum, &c.* hinc præcedentes orationes, non nisi ut præparationes, ad consecrationem, sicut & subsequentes, ad Dei laudem, & ut ad communionem dispositiones habentur. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIONES: Illud pro forma consecrationis assumi potest, quod & Apostoli, & summi Pontifices, & priorum sæculorum Patres, uti Eucharistiae consecutum assumere: Atqui advocationem Spiritus sancti, & preces concomitantes, uti verba consecrationis practica, & effectiva assumere: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

I. In Liturgia S. Jacobi, apud Renaudotium Tom. 2. Liturgiarum pag. 33. sic legitur: *Sacerdos inclinatus dicit invoca-*

tionem Spiritus sancti : *Miserere nobis, Deus Pater omnipotens, & mitte Spiritum tuum sanctum ut adveniens efficiat panem istum, corpus verum, corpus celeste &c.*

II. In Liturgia S. Joannis Evangelistæ, eadem Legitur invocatio ibidem pag. 148. iisdem prope terminis.

III. In Liturgia S. Joannis Evangelistæ, eadem invocatio invenitur pag. 165. ubi de Spiritu sancto hæc leguntur : *Ipseque illabatur super hæc Misericordia, & sanctificet illa ... ut illabens efficiat panem quidem istum corpus Christi Dei nostri ... & calicem istum sanguinem Christi Dei nostri.*

IV. Eadem habetur in Liturgia sancti Clementis Romani pag. 199. Dionysii Atheniensis pag. 202. S. Joannis Chrysostomi, pag. 254. ex Missali Caldaico, item in Liturgia S. Basilii pag. 548. & in aliis similiter.

V. Clemens Romanus L. 8. constituit. cap. 13. relatis formis per verba Evangelica, hanc immediate post subicit orationem : *Memores igitur passionis ejus, mortis, ex mortuis resurrectionis, reditus in calor, & futuri ejus secundi adventus misterere digneris sanctum tuum Spiritum super hoc sacrificium, testem passionum Domini Jesu ; ut ostendat panem hunc corpus Christi tui, & calicem hunc sanguinem Christi tui.* Ergo &c.

Respondeo I. impossibile esse invocationem & preces intelligi de consecratione corporis Christi propter rationes in probationibus allatas, cum in omnibus Liturgiis corpus Christi dicatur confici eucharistice per verba Evangelica, & Eucharistia ab ipso Christo vocetur non panis, sed suum corpus. Adeoque si postea dicatur panis, hoc intelligi necesse est de pane consecrato juxta Ambrosii explanationem L. 4. de Sacramentis cap. 4.

„ Substantia illuc est panis & vini. Post „ verba autem Christi, corpus & sanguis „ est Christi. „ Non dicit post preces ; „ sed post verba Christi. Jam ipsum Christum audiamus in Liturgia sancti Jacobi loquentem ; sic enim habetur : *Deo gratias agens, benedixit, & sanctificavit, & fregit & dedit Discipulis suis sanctis, & Apostolis, dicens : Accipite, manducate ex eo vos omnes, Hoc est corpus meum.* Nullas ulteriores preces fudit Christus, & tamen dicit Apostolis esse corpus suum, ipsi manducaverunt, & receperunt Christum in Eucharistia realiter præsentem, quod ta-

men falsum esset, si advocatio Spiritus sancti ad consecrationem uti essentialis requireretur. Idem est sermo in ceteris Liturgiis.

Respondeo secundo distinguendo : Et per orationes in objectione laudatas, nihil aliud exoptulatur, nisi fructus ex sacrificio percipiendus, concedo : & petitur consecratio, & sanctificatio munerum, subdistinguo : passiva, & respectu nostri, concedo : activa seu Eucharistice consecratoria, nego. Nec refert quod verba posteriora sonent quodammodo consecrationem, quandoquidem Eucharistia supponitur jam facta : Sed orat Sacerdos ut Eucharistia consecrata fiat nobis in salutem, sic Propheta Regius Pl. 4. se exaudivit prodit his verbis : *Cum invocarem exaudivit me Deus justitiæ meæ ;* & tamen subdit postea quasi non exauditus, *Miserere mei, & exaudi orationem meam.* Non absimile exemplum legitur de re jam facta quasi facienda Marci 5. ubi Christum mulierem quæ ejus fimbriæ contactu a profluvio sanguinis liberata fuerat, sic alloquitur est : *Ego sana a plaga tua :* sicut igitur ista verba Christi non factiva sanitatis jam per contactum vestimenti obtentæ erant, sed solum sanitatis confirmativa, sic invocatio Spiritus sancti non est consecratoria, sed annuntiat consecrationem factam, & fructuose tum Sacerdoti, tum assistantibus applicandam.

Ista solutio colligitur ex verbis subsequentibus ad invocationem Spiritus sancti in Liturgia S. Jacobi fratris Domini, ubi immediate post hæc leguntur : *Us sint nobis, & omnibus qui ex illis accipient, istque communicabunt, ad sanitatem animarum, & corporum, ad fructificationem operum bonorum : ad confirmationem Ecclesie tue sanctæ &c.*

Eadem solutio est Concilii Florentini parte 2. collatione 22. n. 8. ubi respondetur, Canonem Missæ non eundem semper fuisse, sed quondam brevissimum, ubi preces & invocatio Spiritus sancti retinebantur, & tamen Missa, illis omnis, recte celebrabatur. Sic legitur pag. 8. n. 1154. „ Sanctissimi Doctores de isto „ Sacramento tractantes, in solis verbis „ Salvatoris dicunt confici Sacramentum, „ & una ratio vulgaris ponitur a sancto „ Thoma : Quia idem Canon Missæ non „ est idem apud omnes, nec secundum „ omnia tempora, sed diversa sunt a „ versis appohta. Unde Missa nostra di- „ citur

„ citur habuisse principium a beato Petro, qui solum in canone dicitur potuisse brevissimam orationem : postea per sanctos Doctores factæ sunt additiones orationum . Ex quibus manifeste arguitur, quod consecratio hujus dignissimi Sacramenti non conficitur verbis Sanctorum, quæ varietatem receperunt, sed verbis Christi, quæ semper uniformiter manserunt . „

Rursus pag. 1155. ad Liturgiam Basilii, quæ sicut ceteræ Liturgiæ invocationem Spiritus sancti præcontinet, ibidem sic respondetur : “ Oratio Basilii est deprecatoria, ut Deus mittat Spiritum sanctum super nos verba autem precationis non possunt habere operationes activas : nemo potest dicere quod verbis Basilii conficiatur *Eucharistia* sed verbis Christi . „

Respondet ad eandem difficultatem Arduus L. 3. cap. 33. pag. 250. “ Non itaque, ait, in eum sensum orant *Patres in Liturgia*, quasi consecratio nondum sit perfecta, ut contendebat probare Cabasilas. Si enim hujusmodi deprecatio pro muneribus est indicium nondum esse consecrata proposita dona, igitur neque illa verba Græcorum, *fac hunc panem*, erunt forma consecrationis. Nam longe post illa, denuo Græci orant pro donis expresse consecratis . Sic enim precatur Diaconus, vel ipse Sacerdos, si Diaconus desit : *pro sanctificatis pretiosis donis Dominum deprecemur* . Neque tantum in his ordinariis per annum Liturgiis, sed etiam idem fit in Præsanctificationis, quas vocant : *Pro præsanctificatis pretiosis donis Dominum deprecemur* . Non itaque orant pro consecratione, sed potius pro nostra imbecillitate, atque ut inde utilitatem nos capiamus . „

Replicabis : Quando Patres universim absque explicatione, aliquid docent, hoc traditionem quæ est fidei regula, & cui refragari non licitum est, astringit : Sed præter Apostolos, Chrysostomus, Basiliius, & universim omnes Patres Græci in suis vicissim Liturgiis dicunt corpus, & sanguinem ex pane & vino fieri per invocationem Spiritus sancti, & una eademque voce illud conclamant, & exposculant : Igitur in sensu obvio concludendum est donorum transubstantiationem ita confici .

Insuper omnium sit illa Spiritus sancti invocatione
Boucat Theol. Tom. VII.

vocatio quæ habetur in Liturgia sancti Joannis Chrysostomi, in qua quidem Sacerdos perfecta consecratione, sic loquitur : *Spiritus sanctum mitte Domine ex habitaculo tuo sancto, illabaturque & requiescat super panem hunc, & mistum propositum, illaque sanctificet, neque etiam mundum, & purum efficiat, exaudi me, & panem istum exhibeat corpus Christi Dei nostri* .

Respondet distinguendo majorem : Si non sit implicantia, & præter patrum auctoritatem accedat Ecclesiæ consensus, ac definitio, concedo : sin minus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Implicat autem Patres dicere consecrationem fieri verbis Evangelicis, & postea idem corpus fieri precibus, & invocatione Spiritus sancti : Unde opponimus Patres Patribus : vel ipsi enim supra laudati, nempe Chrysostomus, Basiliius & alii, ingenue fatentur consecrationem fieri verbis Evangelicis, quocirca invocationem Spiritus sancti ab eis superadditam, non alio instituitur motivo, quam ut Fideles ex sacrificio, fructus æternæ vitæ percipiant : Sic censet Concilium Florentinum, quod ipsorum Patrum habemus interpretem : cum enim Archiepiscopus Russiæ p. 2. collatione 22. contra veritatem sic replicasset : “ *Mistale quo ultimum est*, traditum a Basilio, & B. Chrysostomo, utebatur autem ante tempus schismatis, nec aliqua facta est mutatio : tamén Occidentalis Ecclesia nunquam de hoc verbum fecit, videlicet cum fuerimus concordēs . . . invocatur Spiritus sanctus, & supplicat Sacerdos, ut per virtutem Spiritus sancti concedatur gratia, ut vox repetita efficiatur ita effectiva, ut verbum Dei fuit, & ita credimus consummativam fieri per illam orationem Sacerdotis . „

Respondet Turrecremata negando invocationem Spiritus sancti, & preces habere vim effectivam ad consecrandum panem : “ *Illa, inquit, pag. 1157. quæ Paternitas sua dixit, non habent locum* propter duo. Primo, ratio dista est ex me quæ accipiebatur ex ordine verborum Basilii, quia rem perfectam non supplico, ut quis perficiat ; etiam non petimus, sed postquam prolata sunt verba Christi, non sequuntur verba deprecatoria, ut fiat consecratio, sed sequitur deprecatio in canone nostro, ut corpus Christi consecratur fide nobis in vitam æternam . Cum ergo verba

„Basilii sequantur consecrationem, non
 „possunt habere verba deprecationis vim,
 „ut fiat quod factum est. „ Non minus
 claret sensus D. Chrysostomi, & est sui
 interpres, quippe qui ibidem dicat conse-
 crationem fieri illis verbis: *Hoc est enim*
vere corpus meum, quod pro vobis & pro
multis frangitur &c. Hic enim est sanguis
meus vere, ipse qui pro vobis & pro mul-
tis effunditur &c. Illa autem particula,
vere, quam addit, omnem tollit ambi-
 gendi locum. Namque si sanctus Doctor
 exigeret ultiores preces ad consecrationem
 Eucharistiæ, falsum foret corpus Christi,
 absolutis verbis Evangelicis, vere esse sub
 speciebus, ut asserit sanctus Thomas.
 Quid plura adijciam? accessit iudicium
 Concilii Florentini; accessit, & sufficiens
 definitio Trident. Ad auctoritatem Missa-
 lis, dictum est non unum & idem fuisse
 apud omnes Ecclesias. Tempore B. Petri
 immediate post consecrationem recitabatur
 Oratio Dominica, tum Communio Sacer-
 dotis sequebatur. Denique remittebantur
 Fideles.

Repones: Atqui Patres in Liturgiis con-
 tendunt invocationem Spiritus sancti, &
 preces vim activam, & effectivam ad
 consecrationem operandam saltem con-
 summative habere: Ergo &c. Probatum
 subsumptum: Omnes, ne uno quidem
 excepto ex Græcis, Eucharistiam vel ip-
 sis verbis Evangelicis absolutis, panem
 & vinum nuncupant, nec nisi post invo-
 cationem Spiritus sancti eam nomine cor-
 poris, & sanguinis Christi celebrant: Igi-
 tur preces habent vim activam ad conse-
 cranda dona oblata.

Respondeo negando subsumptum. Ad pro-
 bationem distinguo: Eucharistia absolutis
 verbis Evangelicis dicitur panis mystice,
 concedo: panis physice per exclusionem
 corporis & sanguinis Christi, nego ante-
 cedens & consequentiam. Hæc explicatio
 est ab ipsa Ecclesia interprete his verbis:
Panis Angelicus, sit panis hominum; hoc
 est ad nostram profect salutem: Est quo-
 que Concilii Florentini, quod ibidem pag.
 115. solvit difficultatem dicendo panem,
 quem faciendum postulat in Canone Græ-
 co, faciendum esse corpus Christi mysti-
 cum, hoc est unionem Fidelium, primo
 cum Christo, tum inter se ad invicem:
 „Dicit Basilus, ait Turrescremata n. 8.
 „rogamus, & supplicamus, mitte Spi-
 „ritum sanctum super nos, & hæc appo-
 „sita munera, ut nobis sint salutaria, &

„faciat panem hunc, id est ceterorum
 „Fidelium. Istum panem intelligimus cor-
 „pus mysticum Ecclesiæ.

Quia vero replicaverant Græci, Missa-
 le in quo continetur Liturgia, exhibere
 preces ut Eucharistiæ consecrivas, quod
 quidem sic credendum erat, eo quod hu-
 jusmodi Missale a magno sancto Basilio
 promanasset, responderet idem Theologus
 pag. 1144. his verbis: Aliud est dicere
 „hoc Missale est unius Sancti; & aliud,
 „quod sanctus dicit, quod omnibus con-
 „tentis in hoc Missali conficiatur corpus
 „Christi. Non est credendum beatum
 „Basilium, nec alium Doctorem dixisse,
 „quod aliis verbis quam Christi confici-
 „tur corpus, quantumcumque sint mul-
 „tæ orationes, & preces ibi.
Inssites: S. Basilus Lib. de Spiritu san-
 cto cap. 27. distinguit preces a verbis E-
 vangelicis, & ait habere robur ad myste-
 rium conficiendum: „Non enim, in-
 „quit, his contenti sumus, quorum Apo-
 „stolus & Evangelium mentionem facit;
 „sed & ante, & post alia dicimus velu-
 „ti magnum robur ac mysterium habeu-
 „tia, quæ ex doctrina scripto non pro-
 „dita nos accepimus. „ Igitur juxta Ba-
 silium ex traditione preces habent robur
 ad mysterium.

Respondeo distinguendo: Preces habent
 robur ad mysteria nobis applicanda, sci-
 licet ut simus unum cum Christo & in-
 ter nos, juxta illud Apostoli 1. Cor. 10.
Quoniam unus panis, unum corpus multi
sumus omnes, qui de uno pane participa-
mus; concedo: ad mysteria transubstan-
 tiative conficienda, nego.

Arcudius Græcus ibidem c. 29. pag. 232.
 col. 2. explicat Basilium his verbis: „Neque
 „officit quod Basilus dicat, in ostensio-
 „ne panis. Quamquam enim cum recitan-
 „tur ea verba, non ostendatur panis con-
 „secratus populo: tamen Diaconus, dum
 commemorata verba recitantur, in San-
 ctuario existens, quamvis non videatur
 a populo, duobus digitis apprehensa
 stola ostendit panem jam consecratum
 a Sacerdote; & ille iterum benedicit,
 „non aliter atque fecerat in ipsa conse-
 „cratione. Idque vocare videtur, ostensio-
 „nem panis. Neque tamen ex ista
 cæremonia potest esse offensio conclusa
 „det aliquis, ut hoc etiam obiter addam,
 „eo tempore fieri consecrationem. Nam
 „ea cæremonia jam antecessit, & potius
 hæc posterior confirmat priorem.

In eodem sensu intelligendus est Clemens Romanus, cum L. 8. constituit. cap. 13. referens Canonem Missæ post consecrationem, subdit, Deum optimum, sic alloquens: "Te rogamus ut propitio, serenoque vultu respicias super hæc reposita dona coram te, tu qui nullius indiges Deus. Et tibi complacitum sit in eis ad honorem Christi tui. Et mittere digneris sanctum tuum Spiritum super hoc sacrificium, testem passionum Domini Iesu, ut ostendat panem hunc corpus Christi tui, & calicem hunc sanguinem Christi tui." Observe velim nec Clementem, nec Basilium dicere panem Eucharisticum, & jam verbis Evangelicis consecratum produci, sed ostendi.

Insuper: S. Joannes Damascenus dicit expresse Eucharistiam fieri per preces quæ vim habeant activam ad productionem corporis Christi in Eucharistia, sicut illa vox Dei, fiat. habuit ad productionem mundi: Ergo &c. Sic loquitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. "Dixit in principio, Producat terra herbam virentem, atque ea etiam nunc orta imbre, factus suos procreator, divino præcepto impulsus, ac roboratus. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem: atqui omnipotenti ipsius præcepto, donec ipse veniat hoc efficitur. Sic enim dixit, donec veniat, quasi dicat, non esse opus ut verba iterentur, satis est quod a Christo semel prolata fuerint. Et pluvia huic novæ segeti per invocationem existit sancti Spiritus, vis inumbrans. Quem admodum enim quid Deus fecit, id sancti Spiritus opera fecit, eodem modo nunc quoque Spiritus operatio ea quæ naturam superant, efficit." *Rursus* ibidem, ait, "Panis, vinum, & aqua per invocationem, & adventum Spiritus sancti supernaturaliter transmutantur in corpus Christi, & sanguinem." Quibus verbis sententia Græcorum recentiorum; & recte explicatur, & non levius confirmatur. Ergo &c.

Respondeo primo, opponendo ceteros Patres ipsamque Ecclesiam, & Concilia auctoritati divi Damasceni; dato enim, & non concessio in citata fuisse sententia, non inde sequeretur consecrationem fieri per meras preces, cum apertus sit de

hoc momento Evangelii textus, & Ecclesiæ sententia manifestata, quæ omnibus prævalet, cum hoc fuerit clare in Patribus Latinis, in Canone Missæ, & in duobus Conciliis œcumenicis sicut explicatum, sic & declaratum.

Respondeo secundo, opponendo ipsum Damascenum Damasceno; vel in ipsis ejus verbis solutio assulget. Igitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. ita loquitur: "Dixit Deus, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem. Atque omnipotenti ipsius præcepto donec ipse veniat hoc efficitur. Sic enim dixit, donec veniat. Quæquidem verba contra contradictionem non possunt in alio sumi sensu quam activo utque ad perfectionem, cum verbis paulo antecedentibus eandem eis tribuat virtutem ac verbo fiat, quo cuncta Deus produxit: "Dixit, inquit, in principio, Producat terra herbam virentem, atque ea etiam hucor, to imbre, divino præcepto impulsus ac roborata. Dixit Deus, Hoc est &c.

Expressius & sine ambiguitate loquitur ibidem cap. 15. "Sicut, ait, Deus dicendo fiat lux, fecit lucem, ita dicendo, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, perficit hoc Sacramentum." Audis Damascenum non ulteriora verba querere, si minus comparatio claudicaret.

Arcudius pag. 254. hanc tradit solutionem: "Non igitur mirum, inquit, si etiam Sacerdos in sacrificio petat ut fiat corpus Domini, quod jam est factum." Similes enim locutiones per exaggerationem, eccliam quandam, ac divinum amorem amantis indicant erga rem amatam. Unde Theodoretus ex sententia Chrysostomi, teste Bessarione, memorati Psalmi locum exponens, non fatiatur, inquit, *Iustus orando, sed supplicans, & impetrans, & fructus rationis colligens, adhuc orando, ac supplicando perseverat, scit enim quanta inde sequatur utilitas*. Et hoc non est petere mutationem panis in corpus Domini, ut verba sonare videntur; sed potius confirmationem, & stabilitatem rei jam factæ. Quæ quidem solutione explicantur omnia Patrum Græcorum loca, quæ aliquam præ se ferunt difficultatem.

Rursus idem Auctor ibidem cap. 33. pag. 252. col. 2. sic explicat Basilium: Q 4 "Sed

„Sed & Basilii Magnus pro nobis facit, qui orat ut Spiritus sanctus veniat, atque ostendat panem ipsum prætiosum corpus, per effectum scilicet sacramentalem in anima iusti. Non secus, ac si aliquis dicat Regi, Ostende & præbe te Regem, hoc est Regia, & præclara facinora; quæ verba accepta sunt a Mystagogia Clementis. Et ideo concludit Clemens, ut qui eum panem participaverint, in pietate firmentur. „
Hæc solutio mirum in modum astringitur per ista Missæ Latinæ verba, quibus quidem petitur ut fiat corpus, & sanguis Christi, nec tamen fiunt nisi per verba Evangelica: Quæ oblationem tu Deus in omnibus, quæsumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus, & sanguis fiat Dilectissimi filii tui Domini nostri Iesu Christi, qui pridie quam pateretur &c.

Respondeo tertio, distinguendo: Et Damascenus sicut alii Patres per invocationem Spiritus sancti, eatenus intelligunt ipsam formam Evangelicam, quatenus, opera ad extra communia sunt omnibus Personis, & sicut Filio, sic Patri, & Spiritui sancto tribuatur transubstantiatio donorum, concedo, secus, nego. Sic respondet Turcicremata in Concilio Florentino collat. 22. n. 8. pag. 1154. his verbis: „Ex verbis Dionysii nulla sequitur consequentia, quod aliis verbis, quam Christi confici possit, Eucharistia. „Nec dictum Damasceni procedit, quod per invocationem virtutis Spiritus sancti conficiatur, quoniam per invocationem non intelligit Damascenus aliam orationem quæ sequatur verba Christi in confessione, sed invocationem intelligit secundum sententiam Dionysii, formam sacramenti, quæ consistit in verbis Christi. „

Replicabis: Atqui Damascenus intelligit verba Christi nonnisi historicæ proferri: Igitur tribuit virtutem activam invocationi Spiritus sancti ad transfundenda dona. Probat per subsumptum tribus momentis: I. Quia ibidem assimilat consecrationem faciendam creationi, quæ solo imperio Dei ad omnia sese extendente, facta est: II. Non vult reiterari verba Christi in prima cœna prolata: „Sic enim subdis, dixit, donec veniat. Quasi dicat non esse opus ne verba iterentur. satis est, quod a Christo semel prolata fuerint.

III. Tribuit specialiter transubstantiationem Spiritui sancto propter ejus invocationem. Pergit ib.: „Et pluvia huic novæ segeti per invocationem existit sancti Spiritus visinumbrians. Quemadmodum enim quidquid Deus fecit, id, sancti Spiritus opera fecit, eodem modo, do nunc quoque Spiritus operatio, ea, quæ naturam superant, efficit. „Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum, ad probationem respondeo ut supra. Ad secundam distinguo: Non requiritur ut verba iterentur a Christo, concedo: a Ministris, nego. Sensus est, non opus esse ut Christus ipse pronuntiet verba, sicut protulit in prima institutione: Sed satis est, ut Minister ipsius personam gerens, ejus nomine ea posuerit super oblata. Ad tertiam; ultima Damasceni verba indicant solum efficaciam verborum Christi: Igitur non minuit, quod tamen contingeret, si verba priora, eaque Evangelica consecrationem perfectam non operarentur.

Insuper: Patres Græci non semel vocant Eucharistiam Antitypon, absolutis etiam verbis Evangelicis, nusquam vero post invocationem sancti Spiritus: Igitur existimant Eucharistiam nonnisi per preces & invocationem sancti Spiritus, confici. Probat antecedens: Arcudius Lib. 3. c. 34. hoc ipsum tribuit Basilio; tum c. 35. Damasceno. In Liturgia S. Basilii post illud, tua ex tuis tibi offerimus; sequuntur hæc alia verba: „Ideo Domine sanctissime, me, & nos peccatores, & indigni servi tui, quos ipse voluisti ministrare sancto Altari tuo, non propter justitias nostras, non enim fecimus quicquam boni in terra, sed propter misericordias, & miserationes tuas, quas effudiisti copiose super nos, confidentes appropinquamus sancto Altari tuo, & proponentes antitypa sancti Corporis, & sanguinis Christi tui, te obsecramus, & te postulamus Sancte Sanctorum, beneplacita tua benignitate, ut veniat Spiritus sanctus tuus super nos, & super proposita munera ista, & benedict ea, & sanctificet, atque ostendat panem quidem istum, ipsum pretiosum corpus Christi. „Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Vocant Eucharistiam antitypon plenam & vivum, concedo: vacuum, & inane, nego, Antitypon, seu figura duplex distinguitur: alia in-

inanis, ut tabella, alia vero plena, quæ vel ipsa præcontinet veritatem; in quo quidem sensu filius dicitur imago Patris, sic juxta Apostolum Heb. 1. Verbum æternum dicitur figura substantiæ paternæ, scilicet viva, his verbis: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, &c.*

In priori sensu Patres Græci nonnumquam Eucharistiam vocant antitypon, nusquam vero in posteriori. Habemus ipsum Damascenum, & sui, & ipsius Basilii interpretem; namque Lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 14. sic explicat Basilium: "Quod si nonnulli panem, & vinum nominant, ut signa typum gerentia corporis, & sanguinis Domini, sic, ut Deiser Basilii dixit, non post consecrationem, sed priusquam consecratur ipsa oblatio, sic appellatur: Ex illis verbis sequitur ne quidem ullo modo Eucharistiam esse appellandam antitypon.

Habemus & ipsos Patres Concilii septimi generalis sancti Basilii interpretes. Cum enim Iconoclastæ omnes abjicerent imagines, & solam Eucharistiam, ut Christi imaginem non colorum lineamentis, sed vivam haberent, ne quis crederet Eucharistiam esse imaginem corporis Christi vacuum, noluerunt istam ullo modo vocari imaginem, nisi ante oblatorum consecrationem, & hanc esse Basilii mentem propugnant, "Manifeste ostensum est, inquit, quod nullibi neque Dominus, neque Apostoli, vel Patres imaginem dixerunt incruentum sacrificium per Sacerdotem oblatum, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Attamen ante sanctificationis consecrationem, quibusdam Patribus pie sane visum est antitypa nominare. Quorum de numero Eustathius est, Orthodoxæ fidei constans, ut scilicet nomen sonat, propugnator, & Arianz insaniz expugnator. Basilii item ejusdem superstitionis extirpator.... Uno namque, & eodem Spiritu cum loquerentur, hic quidem exponens locum illud in Proverbiis Salomonis, Edite meum panem, & bibite vinum, quod miscui vobis, hæc ait. Per panem, & vinum antitypa membrorum corporaliū Christi prædicat; ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes Sacerdotii mystæ in precatione divinæ oblationis norunt, ad hunc fere modum ait, confidentes

"tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes Antitypa sancti corporis, & sanguinis Christi tui, te precamur, & invocamus, & quod deinceps sequitur mentem Patris manifestiorem reddit, quod antequam sanctificarentur, Antitypa vocata sunt; post consecrationem autem corpus propriæ, & sanguis Christi dicuntur, sunt, atque creduntur."

Respondeo II. ut supra, Patres per invocationem Spiritus sancti, nihil aliud petere nisi quod corpus, & sanguis Christi fiant nobis ad salutem, & unionem; hinc Basilii in Liturgia laudata advocat Spiritum sanctum, non ut consecratur hostia, sed ut ostendatur panem vi transubstantiationis factæ, esse corpus Christi. Quod ne minimum quidem dicit produci, sed per invocationem nobis prodesse, ad vitam æternam. Hæc sunt verba Liturgiæ vocabulum antitypi subsequencia: "Obsecramus... ut veniat Spiritus sanctus tuus super nos, & super proposita munera ista, & benedicat ea, & sanctificet, atque ostendat panem quidem istum, ipsum pretiosum corpus Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi: quod autem est in hoc calice, ipsum pretiosum sanguinem Domini ac Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui effusus est pro mundi vita. Nos autem omnes de uno pane & calice participantes coadunet invicem in unius Spiritus sancti communione. Et nullum nostrum ad judicium, aut condemnationem faciat accipere sanctum corpus, & sanguinem Christi tui."

Replicabis: concilium Florentinum tametsi disceperit de hoc momento, nihil tamen de fide determinavit: sed quod non est de fide determinatum, in utramque partem propugnari potest: Ergo &c.

Respondeo I. Falsum esse, Concilium Florentinum non definivisse solam formam Evangelicam, ad consecrandum panem & vinum valere: sic enim habetur pagin. 1160. *Fuit exorta alia difficultas, quæ quasi perturbavit totum opus, unionis, nec unquam hæc questio fuit mota.* Quibus verbis testatur Concilium hanc fuisse primitivæ Ecclesiæ fidem: Unde si terminis litteraliter expressis, non pronuntiavit Anathema, sufficienter tamen definivisse censetur, ut primum declarat neminem sanctorum Doctorum, ad hac usque tempora existimasse consecrationem fieri posse invo-

invocatione Spiritus sancti, & precibus Ecclesiæ.

Secundo: Græci, auditis Latinorum rationibus, ita sententiæ Concilii adhæserunt, ut anathemate feriendos esse negantes, & obstreperantes asseruerint. Sic legitur pag. 1161. *Confessi sunt, auditis rationibus nostris, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominicus conficeretur, & quod putarent anathema qui aliud crederet.* Ea conditione ad unionem recepti sunt; qua conditione? Nisi ut anathema diceretur contrarium propugnantibus: quibus, quæso, verbis, potest melius explicari definitio?

Tertio: Definitionem fidei & factam, & conclusam fuisse nemo negabit nisi holipitem se probet in notitia Concilii Florentini; non scriptam quidem ultro fatemur, sed quare? Audi doctissime lector, propter duo, 1. Quia Græci cerni exposulavere, ut hæc definitio scriptis non mandaretur, ne vitio & opprobrio verteretur suæ Ecclesiæ quod posteri crederent Ecclesiam Orientalem eo cæcitatibus gradu quondam devenisse, ut transsubstantiationem non verbis Evangelicis fieri propugnaret; ecce verba, uti leguntur ibidem Collat. 22. num. 9. pag. 1161. col. 1. *Fuit institutum, ut hoc poneretur in definitione. Dixerunt Græci, quod hoc non erat necessarium, immo si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam; ac si hæc minus tenuissent aliud.* Audis decretum definitionis. 2. Altera ratio eorū definitio scriptis non fuerit demandata affertur nendum a Græcis, sed a summo Pontifice Eugenio IV. quod ubi non adest de aliquo dogmate dubium, inutilis sit de eo definitio, cum praxis, & possessio Ecclesiæ ita clare annuntiet dogma, ut contrarium propugnantes, evadant fidei hostes. Sic Græci loquuntur Latinis. *Cum semper fuerimus concordēs, in hoc definitio non debet fieri nisi de dubiis.* Tum summus Pontifex concludit: *Unde, sanctissimus Dominus noster hoc auditō obtemperavit, ut non deduceretur in dubium quod nunquam fuit, maxime quia alii Pontifices tentantes reductionem Græcorum, nihil aliud ab eis petierunt, nisi ut confiterentur, quod in azymo conficeretur.*

Quarto: Si quæras præter declarationem Concilii Florentini, ulteriorem definitionem, & expressiorem, audi Tridentinum, quod Sess. 13. c. 3. dicit. "Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit,

„ statim post consecrationem verum Do-
„ mini nostri corpus, verumque ejus san-
„ guinem sub panis, & vini specie una
„ cum ipsius anima, & divinitate existe-
„ re. „ Observe l. eam fuisse semper Ec-
„ clesiæ fidem statim, absoluta consecratio-
„ ne, corpus, & sanguinem Christi adesse
„ sub speciebus: II. Concilium nihil aliud
„ ad consecrationem exigere præter verba
„ Evangelica; sic ejus prodit sensum ipsius
„ Catechismus p. 2. de Eucharistia n. 10.
„ his verbis: "Itaque a sanctis Evangeli-
„ stis, Matthæo, & Luca, itemque ab
„ Apostolo docemur, illam esse formam,
„ Hoc est corpus meum; scriptum est
„ enim: *cantabant illis accepit Jesus pa-
„ nem, & benedixit, ac fregit, deditque
„ discipulis suis, & dixit: Accipite, &
„ manducate: Hoc est corpus meum.* Quæ
„ quidem consecrationis forma, cum a
„ Christo D. servata sit, ea perpetuo Ca-
„ tholica Ecclesia usa est. „

Audis non aliam fuisse in usu, nec esse posse. Idem Catechismus probat verba antecedentia *Accipite & comedite*, non esse de essentia: n. 21. calicis formam refert, tum subicit: "Quare cum verba „ illa hoc aperte declarent, perspicuum „ est, aliam formam constituendam non „ esse. „ Deinde vero ait ista posteriora verba *Mysterium fidei* explicare quidem præsentiam sanguinis, & fructum, sed supponere veritatem, & consecrationem factam; sic habetur n. 23. "Quod sub- „ jungitur, *Mysterium fidei*, non rei veri- „ tatem EXCLUDIT, sed, quod occulte la- „ tet, atque ab oculorum sensu remotissi- „ mum est, CERTA FIDE CREDENDUM esse „ significat. „ Videas velim esse de fide, quod absolutis verbis Evangelicis addit corpus, & sanguis Christi, sub speciebus: erroneum igitur est dicere esse probabile consecrationem fieri per advoca- tionem Spiritus sancti, & preces subsequen- tes.

Ecce ejusdem dogmatis iterata definitio ibidem lectione 13. can. 4. *Si quis dixe- rit, peracta consecratione, in admirabili Eucharistiæ Sacramento, non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi . . . Anathema sit.* Rursus, sess. 22. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit, illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, alique Sacerdotes offerrent corpus, & sanguinem suum; Anathema sit.* Quæ quidem verba *Hoc facite*,

cite, supponunt Eucharistiæ consecrationem verbis Evangelicis jam confectam, ut primariam actionem, qua Christus sui Sacerdoti divini functus est, ad illam communicandam Apostolis, & ceteris illius in Sacerdotio successoribus.

Quid plura adiciam? Definitionem habes in traditione Patrum utriusque Ecclesiæ, quorum expressa testimonia explanata ab ipso Concilio Florentino retulimus.

Replicabis: Illustrissimus Bossuetius, tenet contrariam opinionem esse probabilem: Ergo &c.

Respondeo tantum virum in ea non fuisse sententia; hinc aut non dixit quæ illi imputantur, aut si dixit, non nisi historice & juxta quorundam recentiorum placita scripsisse credendum est. Ceterum dato & non concessio Meldenium Præsullem similia propugnasse, anteposenda est declaratio duorum Conciliorum Oecumenicorum, Praxis, & possessio Ecclesiæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Circa errorem non defenditur Consecrationem fieri posse per alia verba quam per Evangelica.

Primo: Hoc patet ex Evangelistis, qui ne minimum quidem de invocatione Spiritus sancti, & precibus ulterioribus mentionem faciunt. Sed tantum de verbis Christi, ubi agitur de consecratione: certe si posteriores preces necessariæ fuissent, dubio procul eas non omisissent.

Secundo: Nec aliud quidquam exigit Florentinum collatione 22. & Tridentinum Sess. 13. cap. 3. can. 4. & Sess. 22. can. 2. ubi rem sufficienter definiunt de fide, cum huic veritati confirmandæ accedat perpetua fides, & traditio & consensus Ecclesiæ ne dum tacitus, sed & expressus.

Tertio: Nec desunt ad hoc dogma probandum rationes. Namque verbis humanis fieri non potest miraculum inter omnia prodigia maximum, qualis est transubstantiatio: Igitur solis Christi verbis & operatur, & confici potest. Sic credit Ecclesia quæ vult Christum adorari in Eucharistia, ut primum absolutis verbis Evangelicis, elevatur, & ostenditur populo hostia, ut cernuus, & prostratus Christum in tanto Sacramento tunc præsentem adoret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESOLUTIONUM.

Primo quidem, nec quisquam moveri debet si nonnulli Patres Græci advocent Spiritum sanctum, ut panis corpus Christi, vinum vero ejus sanguis evadant; quandoquidem, non transubstantiationem petunt, sed corpus Christi Mysticum, hoc est, unionem fidelium cum Christo, & fidelium ad invicem: namque Ecclesia fide, & charitate cum Christo conjuncta, teste Apostolo, 1. Cor. 10. dicitur corpus Christi, scilicet mystice, & moraliter.

Secundo: Nec magis proficiunt Novatores, dicendo Eucharistiam vocari a Patribus Græcis antitypon; non enim nisi ante consecrationem isto nomine illam celebrant; sed dato, & non concessio eam utique post consecrationem ab eis sic denominari, citra dubium est illos loqui de imagine viva, veritatem corporis Christi non excludente, sed potius concludente; in quo sensu filium Dei vivam sui Patris imaginem appellare non dubitat Apostolus Heb. 1.

Tertio Incautum aliquis replicaret nostram sententiam non fuisse in Concilio Florentino definitam, cum Patres Synodici non acquieverint unioni Græcorum, donec anathema dicerent illis qui contrariam opinionem uti probabilem defendere tentarent. Enim vero summus Pontifex emisit decretum de definitione, sed expositulantibus Græcis, ne vitio verteretur eorum Ecclesiæ, testantes in hoc cum Ecclesia Latina semper fuisse concordēs, consensit Eugenius IV. definitionem scripto non mandati propter duo: Primo quidem ex eo quod definitio non nisi in dubiis, & controversiis fiat; Græci vero de hoc nollent disputare: Secundo quia compertum habebat illos vera loqui, dum dicebant Ecclesiam Orientalem, in hoc dogmate fuisse semper Latinæ consonantiam, ejus rei argumentum prodit ipse summus Pontifex, asserendo quod quotiescumque reductio Græcorum tentata est, nulla evaserit de forma Eucharistiæ controversia, sed solum de materia, nempe de Azymo.

ARTICULUS SEXTUS.

De Cultu sacrae Eucharistiae.

QUATUOR ad debitum cultum sacrae Eucharistiae concurrunt: Primo quidem adoratio: Secundo, reverentia: Tercio, festivitas: Quarto, devotio: unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum Sacra Eucharistia adoranda sit?

CONCLUSIO.

Sacra Eucharistia cultu latriæ, seu adoratione colenda est.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Qui cultu latriæ donatur, ita colendus est ubi realiter præsens est: Atqui Christus cultu latriæ adorandus est, in Eucharistia vero ille idem est realiter, & personaliter, quem Magi in præsepe, Apostoli in Galilæa, cæcus in urbe Jerusalem illuminatus, adoraverunt: Sic legitur de Magis Matthæi 2. de Apostolis, ibidem 28. de cæco Joann. 9. Ergo &c. Quod autem Christus in Eucharistia sit realiter, & personaliter præsens, fusc supra ostensum est.

Altera: Ibi Christus adorandus est, quem adorandum esse docet perpetua Ecclesiæ Traditio: Atqui res sic se habet: Ergo &c. Probatur antecedens ex usu perpetuo Ecclesiæ, In omnibus Liturgiis facta consecratione Sacerdos, & populus adorant Christum, in Eucharistia. Instat omnium sit Liturgia Missalis Chaldaici, quæ sancto tribuitur Chrysostomo, in qua: & Sacerdos & Diaconus capitibus in terram inclinati tremenda Mysteria cernui adorant: Sacerdos, Nos Domine servi, peccatores, & insipientes, mortalem agimus omnis periodi dispensationis tuæ salutaris, adventusque tui secundi, terribilis, & gloriosus, quem trementes expavescimus. Orationem & deprecationem tibi offerimus, & te mediante, Patrem etiam interpellamus dicentes: Diaconus: Misere. In alia ejusdem sancti Liturgia apud Renaudotium Tom. 2. lit. pag. 252. Diaconus conclamatur, ut omnes coram sanctissimo altaris Sacramento se inclinent. Domino, ait, capita nostra inclinemus.

Tertia: Quod definitum est a Conciliis Oecumenicis, sic tenere debemus: Atqui Concilium Trid. Sessiones 13. c. 5. definiivit Eucharistiam esse adorandam; sic enim loquitur: "Nullus dubitandi locus relinquitur quin omnes Christi fideles pro more in Catholica Ecclesia semper recepto latriæ cultum qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento in veneratione exhibeant."

Quarta: Nedum Rubricæ, sed & immemorialis Ecclesiæ praxis, sed & sancti Patres istum asserunt Eucharistiæ cultum: Ergo &c. Probatur minor ex testimonio Patrum utriusque Ecclesiæ Orientalis scilicet, & Occidentalis.

Patres Græci.

S. Athanasius Epist. ad Adelphium de cultu Eucharistiæ, ait: "Non creaturam, ablit sed Dominum rerum creatarum incarnatum Dei Verbum adoramus, ramus": Porro Patres passim dicunt Christum in altari in Missis quotidianis eatenus spiritaliter incarnari, quatenus per consecrationem in eo sistitur: Igitur ibi adoranda est Eucharistia.

Tum S. Chrysostomus homilia 28. ad populum Antiochenum: "Tempore sacrificii, mi frater charissime, non solum homines clamorem illum tremendum reddunt, sed etiam Angeli Domini, no genuflectunt &c."

Succinit Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 5. Mystagogica, ubi dicit quod: "Accedens ad Eucharistiam pronus, & adorationis in modum. Cum accedere necesse sit, & iustum."

Theodoretus eundem tenet sermonem Dialogo II. qui in conspectu inscribitur adversus Eutychianos, ubi sic loquitur: "Symbola mystica . . . intelliguntur ea, esse quæ facta sunt, & creduntur, & adorantur."

Patres Latini.

Ceteris accedit Ambrosius Lib. 3. de Spiritu sancto capite 12. explicans enim illa Psalmistæ verba adorare scabellum pedum ejus, ait: "Itaque per scabellum terra intelligitur, per terram autem caro Christi, quam hodie quoque in mysterio adoramus, & quam Apostoli in Domino Jesu adorantur."

S. Augustinus ejusdem est labii epistola

120. ad Honoratum; ubi interpretans istud Psalmistæ oraculum *manducaverunt, & adoraverunt omnes divites terræ*, cap. 27. ita loquitur: „Manducaverunt, & „adoraverunt omnes divites terræ, & „ipsi quippe adducti sunt ad mensam „Christi, & accipiunt de corpore, & „sanguine ejus, sed adorant tantum, „non etiam saturantur, quia non imi- „tantur. „Scilicet superbi divites, de quibus sermonem instituit.

Non omittendus sanctus Thomas, qui in hymno sacræ Eucharistiæ, ait: „Ado- „ro te devote latens deitas, quæ sub „his figuris vere latitas &c. „ quibus politis sequitur istud argumentum. Christus in Eucharistia latens, est verus Deus, cum corpori, & sanguini quæ in hoc Sacramento latent, Verbum sit hypostatice unitum: Atqui Deus Verbum cultu latræ, & adorationis colendum est; Igitur & Eucharistia, quippe quæ totum Verbum incarnatum contineat, ut definitur sacra Synodus Tridentina Sessione 13. c. 2. Ergo &c.

Quinta ratio: Vel ipsi Protestantes tenentur admittere pro Eucharistia cultum latræ: Ergo &c. Probatur antecedens. Calvinistæ propugnant adversus Lutheranos admittentes realem Christi in Eucharistia præsentiam, in hac hypotheli abique fundamento eos abjudicare sacramento Eucharistiæ latræ cultum. Ita Calvinus de vera Christi participatione contra Heshusium Lutheranum opusc. col. 1965. eo loci ait Christum esse in Eucharistia adorandum, si sit in ea realiter præsens. Idem propugnat Beza lib. de cœna contra Vvesphalum Lutheranum pag. 245. idem Derelincour in libro cujus titulus *falsus Pastor Gallicæ faux Pasteur*, sectione 12. p. 123. idem etiam propugnant Ministri Tigurini in Apologia edita anno 1545. contra ultimam Lutheri confessionem, ubi ultro fatentur, se cum Catholicis Romanis fideliter adoratos Eucharistiæ Sacramentum, si crederent verum Domini corpus realiter in eo adesse.

Lutherani multi veritate victi concedunt Eucharistiam esse cultu latræ adorandam in usu, hoc est dum sumitur, alias sibi contradicerent; si enim tunc Christus Deus realiter adest, utique & adorandus. Hanc pro usu doctrinam tenent, vel ipse Lutherus in formula Missæ, & in libro de verbis: *Hoc est corpus meum*, & alibi; Bucerus in actis colloquii Ratifponensis;

Brintius in Apologia pro confessione Vvitembergenſi pericope 2. Keonitius, in 2. part. exam. Conc. Tridentini ff. 13. c. 5. Sed ut aliquas habeant in impietate excusationes, subjungunt se adorare quidem Christum in usu Eucharistiæ, at non Sacramentum, ne ut falso putant, idololatræ evadant, ut Catholici qui adorando Sacramentum, utique & merum panem, quem ibi remanere confingunt, etiam adorant: Sed recte mentiti sunt in caput suum, cum Catholici fide teneant ineffe solum in Eucharistia corpus, & Christi sanguinem cum ejus divinitate, eo quod panis in corpus, vinum vero in sanguinem Domini conversi sint.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Lutheranorum.

OBJICIUNT: Quod est humanum præceptum non obligat saltem de fide: Atqui adoratio Eucharistiæ cadit super præceptum mere humanum: Et probatur multis momentis: I. Quidem, nullibi adest Christi præceptum pro isto cultu. II. Vel ipsi Apostoli dum a Christo in mensa sacram susceperunt Eucharistiam non adorando, sed simpliciter ad summum se inclinando acceperunt, & hoc in mensa sedentes, cum illis per modum cibi inter cœnandum porrecta sit: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Scriptum est enim Deuteronomii 6. & Matthæi 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli serves*. Immo eo ipso quo Christus est Deus, ex jure naturali competit ei adoratio, cum sit omnium Dominus: quod præceptum eleganter explicat Apostolus Hebr. 1. Ubi de Christo differens, ait, *Et adorent eum omnes Angeli Dei*. Hoc ipsum ab effectibus se prodit: dictum est enim supra Christum adoratum fuisse a Magis: hunc cultum explanat S. Chrysostomus in primam ad Corinthios, „Hoc „corpus, ait, in præsepe reveriti sunt „Magi, & viri barbari, longo itinere „confecto, cum timore, & tremore plurimo adoraverunt: imitemur ergo Bar- „baros &c. „

Ad primam probationem distinguo: Nullibi adest præceptum explicatum pro adoratione Eucharistiæ, transeat: implicitum, & virtuale, seu etiam naturale, quod ex jure avito Christo debetur, eo ipso quo Deus est, nego.

Ad alteram probationem sufficit quod Scriptura sacra in uno asserat loco Apostolos adorasse Christum in Galilæa: ceterum ad adorationem sufficit submissio mentis, & inclinatio corporis, cum Deum quandoque erecti, quandoque etiam curvati, & prostrati, iusti, & sancti eum venerati sint.

Infiabis: Atqui præceptum adorationis est mere humanum & Ecclesiasticum: Ergo &c. Probatur subsumptum: Honorius III. ut habetur capite, *Sane de celebratione Missarum*, prior instituit adorationem Eucharistiæ, ejusque cultum: tum Urbanus IV. instituit festum corporis Christi, quod Clemens V. cum Concilio generali Viennensi firmavit, ut habetur in *Clementina unica de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo: & auctoritates laudatæ probant solum summus Pontifex speciale determinasse tempus pro cultu Eucharistiæ, concedo: Et ille cultus non erat debitus, nego. Cultus ex natura rei Deo debetur, adeoque & Christo ubicumque adest: & licet quidam adorationis ritus in aliquo fixo tempore sit ab hominibus, non inde sequitur cultum adorationis esse novum, cum a sæculo Deus sit Deus: Hinc Apostolus Philippenſium 2. mirum in modum exultat adorationis cultum pro Christo, his verbis: *In nomine Jesu omne genu flectatur, caeleſtium, terrestrium, & infernorum*. Quod autem festivitates supponant adorationem esse Deo debitam, & in ea fundentur, non unum extat in veteri lege exemplum; nam festum sortium a Mardocheo, & Æſther, sine ullo Dei mandato institutum fuit, & ab omni Synagoga receptum, ut habetur Æſther 9. Item festum victoriæ Judith institutum est ab Hebræis seculo Dei mandato, Judith. 16. Idem dicendum de festo Encænium a Machabæis instituto Lib. 1. Machabæorum 4. quod vel ipse Christus celebrare voluit, Joannis 10.

Infiſſes: Si Christus adorandus foret in Eucharistia eo quod ibi adest, ubique etiam esset adorandus, cum ut Deus sit ubique præſens: Atqui nullus Theologus hæc dixerit: Ergo a pari &c.

Respondeo negando sequelam, & paritatem. Ratio discriminis ea est, quod Christus, ut Deus sit personaliter propter unionem hypostaticam cum corpore, &

sanguine in sacra Eucharistia; in orbe vero terrarum solum per præſentiam generalem, quatenus omnia implet, cuncta videt, & regit, & ei subiecta sunt omnia.

Replicabis: Ad adorationem requiritur certitudo præſentiae Christi in Eucharistia: Sed nullus de hoc certior factus est, cum ignoret num Sacerdos habuerit consecrandi intentionem, vel non: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Requiritur certitudo moralis, concedo: Physica, subdistinguo: ad melius, & pro celebrante, concedo: absolute nego. Certitudo moralis sufficit ad fundandum iudicium prudentiale pro actu morali rite eliciendo, & hæc semper adest.

Repones: In casu quod deficeret ex pravitae ministri intentio illa, jam idololatriæ exponeretur populus: Sed absurdum consequens: ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo: Exponeretur idololatriæ materialiter, & per accidens, concedo: formaliter, nego. Populus enim semper intendit adorare solum Christum; quocirca non esset idololatria formalis.

Repones: Atqui esset idololatria etiam formalis: Ergo &c. Probatur subsumptum. Adoratio terminatur etiam ad species, ut propugnant quidam Theologi: Sed species sunt quid creatum, cui non debetur adoratio: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo: Adoratio terminatur etiam ad species secundum se, & in abstracto sumptas, nego. Ut sunt unum Sacramentum cum corpore, & sanguine Domini subdistinguo; ita ut non fiat abstractio in adorante, concedo: secus, nego. Ceterum Christus adoratur in Eucharistia cultu absoluto, species vero cultu relativo, & ut habent cum corpore, & sanguine Domini connexionem.

Perſiſſes: Atqui adorare sacramentum Eucharistiæ idololatriam absolute spirat: Ergo &c. Probatur subsumptum: S. Cyrillus Alexandrinus Nestorium, ut idololatriam habebat, eo quod Christi humanitatem adoraret, ut patet ex ejus anathematismis: Sed vi verborum primario, & per se corpus, & sanguis humanitatis sanctæ ponuntur in Eucharistia: igitur ista nullo modo est adoranda.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo: Cyrillus habebat Nestorium

florum ut idololatram, eo quod adoraret humanitatem nudam, & a supposito divino separatam, quippe qui Christum, ut purum hominem reputaret, concedo: eo quod præcise adoraret Christum, nego. Non dicimus hominem adorandum, sed Christum, qui est homo simul & Deus.

Dices: Igitur Eucharistia est solum adoranda cultu relativo, & non absoluto, sicut eam colit Ecclesia Romana, inquiunt Heterodoxi, cum non nisi relative, ad verbum incarnatum colenda sit, eo non absimili modo, quo sanctam imaginem relative ad prototypum veneramus.

Respondeo negando sequelam & paritatem. Ratio discrepantiæ ea est, quod humanitas subsistat subsistentia divina, quæ suum est complementum; hinc & Christus secundum se, & sacramentum Eucharistiæ, in quo continetur, cultu latrice adoranda sunt: at imago non continet personaliter prototypum.

Hec solutio colligitur ex sancti Athanasii Epistola ad Adelphium, ubi probat Verbum humanitati unitum esse absolute adorandum his verbis: „Non creaturam, „ablit... sed Dominum rerum creatura- „rum incarnatum Dei Verbum adora- „mus. Nam tametsi caro ipsa per se pars „sit rerum creaturarum; attamen Dei corpus effecta est, neque huiusmodi corpus seorsum discriminatum a Verbo „adoratione prosequimur, neque Ver- „bum adoraturi, Verbum a carne longe „seponimus, sed cum sciamus, ut dictum „est, Verbum caro factum esse, hoc ipsum „etiam in carne positum Deum agnosci- „mus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eucharistia est adoranda.

PRIMO: Quia in utroque testamento prædicatur, Deum esse adorandum, Christus autem Deus, est realiter in Eucharistia præsens.

Secundo: Ita de fide definivit sacra Synodus Trid. Sess. 13. c. 5. sic propugnant Patres, ut Dionysius de Ecclesiast. Hierarch. c. 3. p. 3. Clemens L. 2. Const. Apost. c. 61. Origenes Homilia 5. in diversa loca Evangelii; Cyrillus Jerof. Catech. 5. Mistagog. Eusebius Emisenus Hom. 5. de Paschate; Greg. Naz. Orat. de sancta Gorgonia.

Tertio: Hoc ipsum indicant Liturgiæ, libri rituales, & rubricæ, nec dissentiunt, vel ipsi Calvinistæ, in hypothesi quod Christus sit realiter in Eucharistia præsens, ut propugnamus.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi præceptum de adoratione non sit specialiter factum pro Eucharistia a Concilio, non silet tamen Scriptura, quæ Deuteronomii 6. & Matthæi 4. sic loquitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servabis.*

Secundo: Non est timendum pro idololatria cum cultus terminetur ad Christum, ut latet sub speciebus.

Tertio: Neque ullum faceffit negotium, quod S. Cyrillus insimulet idololatriæ Nestorium adorantem Christi humanitatem; enim vero vir pessimus credebatur Christum a divinitate separatum, in qua hypothesi, humanitas sancta non foret cultu latrice adoranda, quandoquidem esset mera creatura.

SECTIO SECUNDA.

Num summa debeatur Eucharistiæ reverentia?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum

Ex sacra Scriptura veteris Testamenti deprecatur.

A veteri Testamento exordium sumendum est: Abraham Deum alloquens ait: *Gen. 18. Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis.*

Rursus David eundem habet sermonem dicens: *Tamquam nihilum ante te.* Legitur quoque in libro 1. Paralipomenon quod Salomon, Sacerdotes, & populi, tanta erga Deum moverent reverentia, ut non nisi prostrati super pavimentum in templo propter summam ejus majestatem quæ repleverat templum, suas funderent preces; hinc & in Psalmo 33. habetur, *Timeate Dominum omnes sancti ejus.* Sed inter omnia pro reverentia erga Deum debita,

bita, celebris est Isaïæ visio cap. 6. ubi legitur, vel ipsum Prophetam vidisse duos Seraphim, velata solum facie præ reverentia coram Majestate divina astantes. *Vidi Dominum*, inquit, *sedentem super solium excelsum, & elevatum; & ea quæ sub ipso erant, replebant Templum: Seraphim stabant super illud: sex alæ uni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.* Non omittendum, Josue coram arca Dei prostratum adorasse Deum., L. Jos. cap. 7. *Josue vero scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam.*

Ex his sequitur istud argumentum: Gradus isti diversæ reverentiæ ad Deum, quem nonnisi, ut potestates Angelicæ trememes juxta Ecclesiæ eloquium colere, & venerari debemus, fundantur maxime in eo quod sit, *Qui est*; hoc est juxta Divum Bernardum L. 5. de Cons. cap. 6. independens, & omnium perfectionum Oceanus, sicut ipse Deus, ait Moysi Exod. 33. *Ego ostendam omne bonum tibi.* Quod sim Rex Regum, quod terra plena sit gloria mea, quod sim Dominus vitæ, & mortis: Sed his omnibus dotibus donatur Christus juxta illud Apostoli Hebr. 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in prophetis; novissime, diebus istis loquutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit & sæcula.* Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portantque omnia verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Angelis in excelsis: tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Cui enim dixit aliquando Angelorum: *Filius meus es tu. Ego hodie genui te?* Sed ille Deus tot motivis venerandus, esse realiter in Eucharistia. Igitur sacræ Eucharistia ea quæ par est reverentia veneranda est, quippe quæ sit arca vivens, in qua concluduntur omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei, domus est panis, & quidem plena Majestatis diviniæ gloria; ipse enim Christus est ille Deus quem Seraphim apud Isaïam velata facie venerabantur, juxta illud Chrysostomi Homil. 1. in Isaïam, ubi verba Prophetæ sic interpretatur, *Vidi Dominum*, ait: "Non cogitas quod Ange-

li huic stupendæ assistunt mensæ, & hanc cum reverentia circumvallant? Nec mirum; si enim arca quæ non nisi erat Eucharistia figura tanto honore, tantaque reverentia apud populum Judæicum habita est, quid dicendum a fortiori de Eucharistia, quæ non manna, & virgam Moysi, sed ipsum Christum Deum præcontinet?

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex novo Testamento fit.

Non unum est ibi erga Eucharistiam reverentiæ argumentum, cum Christus ubique beneficis mediator, & singulorum hominum Redemptor, Rex Regum proclametur. Unam aut alteram Apocalypseos sententiam pro isto momento proferre sufficit. Sic enim Propheta cap. 5. de Christo in Eucharistia loquitur: *Vidi, & ecce in medio Throni, & quatuor animalium, & in medio seniorum agnium stantem, tamquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem Spiritus Dei, missi in omnem terram. Et venit & accepit de dextra sedentis in Throno librum. Et cum aperuisset librum quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno. . . Et cantabant Canticum novum, dicentes, Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula ejus. . . dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo: omnes audivi dicentes, sedenti in Throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria. Tum cap. 4. sub finem habetur: Procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in Throno, & adorabant viventem in sæcula sæculorum: & mittebant coronas suas ante Thronum, dicentes, Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, Christus in Eucharistia est Agnus stans, quia est vivens, & gloriosus in sæcula: ibi adsit quasi occisus, eo quod Eucharistia sit ejus passionis memoriale, & verum sacrificium incrementum: habet cornua septem, ut intelligat fidelis Christum paratum esse sese de injuriis & irreverentiis vindicare: habet oculos septem, hoc est, videt cuncta, sive bona, sive mala, quæ in sua sunt præsentia: in iis autem, quot reverentiæ motiva!*

TER.

TERTIUM ARGUMENTUM.

*Ex sanctis Patribus, & disciplina
Ecclesie.*

SANCTI PATRES certatim ad venerationem hujus Sacramenti adhortantur h-
deles, maxime Chrysostomus Hom. 26.
de Sacerdotio c. 4. Rurſus homilia 28. ad
populum Antiochenum, maxime vero in
oratione de S. Philogono ubi hæc loquitur.
" Ne brevi quidem ſpatium emetiri
„ ſuſtines, ut hoc felici ſpectaculo per-
„ fruaris : Nam, ſi cum fide acceſſerim-
„ mus, procul-dubio videbimus eum in
„ præſepi jacentem, hæc ſiquidem men-
„ ſa vicem explet præſepis : Nam & hic
„ ponitur corpus Domini cum, non qui-
„ dem faciliſ, ſicut tunc fed undequaue
„ Spiritu ſancto conveſſitum.
„ Rurſus Homilia 60. " Inhumanus acce-
„ dat nemo, nemo crudelis, & immite-
„ ricors, nemo proſus immundus. „
„ Quæ, & ſimilia ſubindigitant magnam
erga Eucharistiæ Sacramentum reveren-
tiam.

*Motivum aliud reverentie a sanctis Patri-
bus celebratum, ut nihil de particulis Ho-
stie ludibrio exponatur.*

ILLUD ſumma reverentia celebrandum
eſt, quod Patres prædicant tanto honore
aſſiciendum eſſe, ut præcaveri velint ne
Hoſtiæ, aut corruptantur, aut aliquid
ex eis in terram decidad, aut profana-
tioni impiorum exponatur : Atqui ſic
prædicarunt Patres, ſic Eccleſia : Ergo
&c.

Res aperta eſt pro Eccleſia, quæ vel
iſtis Laicis cujuſcumque ſexus permittit
deficientibus clericis ſumere ſacram-py-
xidem, & hoſtias conſumere, ubi imminet
profanationis periculum : hoc utique
patet ex modo eleganti quo Eccleſia uti-
tur, ad ſervandam ſacram Eucharistiã.

Disciplina Ecclesie.

S. I.

*De modis diverſis Eucharistiã
aſſervandi.*

NON levis annuntiant erga Eucharistiã
Sacramentum reverentiam, modi
Boucat Theol. Tom. VII.

quibus ſancta Eccleſia ab omni ævo uſa
eſt ad Eucharistiã reverenter aſſervan-
dam, & vaſa pretioſa in quibus reponi-
tur Eucharistiã. Dominus Marten p. 1. de
Ritibus Eccleſiæ Lib. 1. art. 3. multa de
hoc momento erudite ſcripſit. Mabillonius
Comment. ad ordines Romanos pag.
139. tres enumerat modos ſacram aſſer-
vandi Eucharistiã apud Latinos. 1. Pri-
mus illeque omnium antiquior eſt, ut in
ſacriſtia ſervaretur, qui quidem modus
ad Gregorii XI. ulique tempora videtur
perſeveraſſe in Baſilica Lateranenſi, ut
conſtitutiones editæ pro eadem Eccleſia
ſubindigitare videntur; nam numero 18.
menſa Domini in ſacriſtia cuſtodiri recen-
ſetur: quidam tamen ſuſpicantur nomine
menſæ Domini, intelligi menſam, in qua
Chriſtus cœnam ultimam cum diſcipulis
celebravit, quam quidem inter ſacras il-
lius Eccleſiæ reliquias commemorat Joan-
nes Diaconus Hiſtoricus libro de Eccleſia
Lateranenſi cap. 3. Poſſet de hoc intelli-
gi ſanctus Hieronymus in capite 4. Eze-
chieliſ, ubi ait: " Quare Sacram in
„ quo jacet corpus Chriſti, qui verus eſt
„ Eccleſiæ, & animarum noſtrarum ſpon-
„ ſus & proprie thalamus, ſeu *παροικία*
„ appellatur.

Alter modus eſt, ut ſacra Eucharistiã
in altari principali ſervetur: qui quidem
modus communior eſt, & hiſ præcipue
temporibus floret. De eo mentionem facit
Guillelmus Durandus in Rationalis
Lib. 1. c. 2. " In quibuſdam Eccleſiis, *in-*
„ *quis*, ſuper altare collocatur arca, ſeu
„ tabernaculum, in quo corpus Domini,
„ & reliquiæ ponuntur. „ Obſerves ve-
lim, pro more poſitum eſſe apud princi-
pales Galliarum Eccleſias, Eucharistiã
in pyxide ſuſpenſa aſſervari, ut videre
eſt in Cathedralibus, & Collegiatis, Ce-
lebre ſuppeditat de hoc momento exem-
plum Hugo Flaviniacenſis in Chronico
Vyrodunenſi; eo quippe loci dicit Hen-
ricum Imperatorem tempore Richardi ab-
batis monachi S. Vitoni deſſite: " Pyxi-
„ dem unam de Onichino, in qua ſer-
„ varetur corpus Dominicum dependens
„ ſuper altare. „ In Italicis tamen Baſi-
licis, ut ſcribit Mabillonius in itinere
Italice p. 186. non ſuſpenditur Eucharistiã.

Tertius modus. In Baſilica ſanctæ Cru-
cis in Jeruſalem, & apud Belus fami-
liaris ille eſt. quo Eucharistiã prope ma-
jus altare, ad ſummuſ Baſilicæ parietem,
R ab-

abique ara supposita, servatur in vaseculo patente, adjectis loco ornamentis, quod opus est Francisci Guigonii Cardinalis; in Cathedrali vero Bituricensi Patriarchali neque in altari, neque in vase suspensio Eucharistia reservatur; sed in quodam Passatorio quatuor circiter pedum elevato, in rotunditatem acutani terminato, quali per modum turris, latitudinis trium circiter pedum, ornamentis circum ornata, & a parte post habentis velum hinc inde amobile, modo ut occultetur Sacramentum, modo etiam ut populo appareat, ejusque exponatur venerationi. Sicque venerabile Sacramentum est semper venerationi expositum, cum ibi adflet in vase per modum solis fabricato, qui modus asseverandi Eucharistiam, ut nonnulli autumant, est solis Ecclesiis Patriarchalibus proprius.

Fortunatus carmine 25. Lib. 3. ad Felicem Bituricensem scripto, in turrem ejus sic canit.

*Quam bene juncta docent, sacra ut corporis Agni,
Margaritum ingens, aurea dona ferant.*

De ritu servandi Eucharistiam ad latus Evangelii, sic scribit Mabillonius in tractatu de azymo, & fermentato p. 83. "Ad latus Evangelii, seu ad Aquilonarem partem habebantur quibuldam in locis armaria in quibus Sanctissimum Sacramentum recondebatur, & quidem mos ille haecenus perseverat in quibuldam Ecclesiis, puta Romae in Ecclesia sanctae Crucis in Jerusalem, in Gallicanis nonnullis, ut Peronae in Patriarchali Ecclesia sancti Joannis Baptistae, & ante decem annos in Basilica Fursiana, atque in Belicis plerisque. Concilium Turonense secundum, Canone 1. videtur rescindere istum modum; praecipit enim: "Ut corpus Domini in altari non in imaginario ordine, hoc est, in parietibus, aut in sacristiis, in quibus, aut coelata, aut depicta habebantur imagines, sed sub crucis titulo, qui altari in suprema Ciborii parte appendebat, componatur.

§. II.

De Vasis.

VASORUM in quibus Eucharistia ab ipsa vagiente Ecclesia reposita est, non una fuit figura: Antiquiores, figuram turris aut columbae exprimebant. Turris usus obtinebat in Richomagensi vico civitatis Arvernae, si fidem adhibeamus Gregorio Turonensi Lib. 1. de gloria Martyrum cap. 85.

In Majori-Monasterio Turonensi Congregationis sancti Mauri ad haec usque tempora in turre argentea in altari suspensa Eucharistia asservatur. Inter veteres figuras columbas praevivisse turres non sine fundamento multi autumant. Et vero in vita sancti Basilii, quae sub nomine Amphilochoii circumfertur, scriptum est: quod idem aliquando sanctus Hostiae, "Tertiani partem imponens columbae, aureae pendit super altare. In Monasterio quoque Bobiensi, ut legere est apud Mabillonium in Italico itinere pag. 217. "Habetur vetus columba ex auro, calco, ad reponendum olim viaticum. Quid plura adjiciam? In Fossatensi sancti Mauri Basilica, haecenus Eucharistia columbae inclusa, super altari appensa cernitur.

Porro in tali columba, corice apixis, corpus Dominicum continens, recondita quondam apud Cluniacenses habebatur: ut Uldaricus L. 2. cap. 30. commemorat. Pyxidem quoque ligneam, & in ea corpus Domini conclusum commemorat Rupertus Lib. de incendio Tuitiensis Monasterii cap. 5.

In Veronensi Canonicorum Regularium sancti Leonardi Ecclesia, ante trecentos annos in urna eburnea asservabatur Eucharistia, ut refert Paulus ejusdem Ecclesiae Canonice Regularis epistola 3. quam laudat Mabillonius in itinere Italico pag. 138. Ciborium similiter eburneum vidimus in conventu nostro Fuldeni prope Meldenenses, in quo Eucharistia quandoque asservata est. De capsula etiam eburnea & obtesta mentio fit in vita sanctae Clarae Virginis c. 14. apud Synchronum 12. Augusti. Legitur quoque in historia Episcoporum Antisiodorensium cap. 57. Guillelmum Episcopum dedisse Ecclesiae sancti Stephani, "Cupam argenteam quatuor Marcharum de intus, &

„ & desoris peroptime deauratam, ad reponendum in ea corpus Dominicum. „ Nunc in Parochia sancti Pauli Pariliorum defertur Eucharistia a duodecim Levitis in arca per octavas corporis Christi. Tempore Gregorii Papæ XI. Romæ servabatur in Cophino, ex cæremionali Petri Amelii c. 51. & 131. Græci vero in sacculo quem muris appendunt, Eucharistiam servant, ut habetur L. 3. Perpetuitatis fidei, & apud Renaudotium Tom. 3. ejusdem perpetuitatis. Quinimmo in Ecclesia Bajocensi in Neustria, vasculum recondendæ Eucharistiæ destinatum, seu ut vulgo loquuntur, bursa includitur, sed parieti non adhaeret.

Disciplina Ecclesiæ.

§. III.

De Renovatione Eucharistiæ.

PRÆTER modum celebrem, & vasa pretiosa in quibus sacra Eucharistia servatur, ejusdem Eucharistiæ renovatio magnum est erga eam reverentiæ argumentum, quandoquidem eo prorsus scopo renovantur Hostiæ, ne aut putrescant, aut in cinerem abeant, in tanti Sacramenti dedecus: Quocirca Episcopi, Abbates, & Provinciales in suis vicissim visitationibus, celebrata Missa, & præsentibus purificationibus ciborum detergunt, ut videant num ea qua par est reverentia asservantur Hostiæ. Decretum Concilii Turoensis legitur apud Reginonem L. 1. de Ecclesiasticis disciplinis cap. 7. ubi habetur ut: „ De tertio in tertium diem semper mutetur Hostia, id est illa a Presbytero sumatur, & alia quæ eadem die consecrata est in locum substituat, ne forte diutius reservata, „ mucida, quod absit, fiat. „ Communis tamen Ecclesiæ Latine usus est, ut semel tantum, singulis hebdomadis, aut ad summum singulis quibusque quindennis diebus, Eucharistia, ad Viaticum infirmorum reservata, innovaretur, Concinit Concilium Rothomagense anno 1702. Canone 6.

In Lemovicensi Ecclesiæ, ista quondam fuit consuetudo, quam sic delineat MS. celebris Abbatiz sancti Martialis, illis verbis expressa: „ Consuetudo est apud „ Lemovicenses propter auctoritatem Clementis Papæ, & diligentia corporis

„ Domini, ut non solum per Monasteria, sed etiam per omnes Ecclesiæ primatis Lemovicensis, no vetustate imminuat aliquam putredo in fragmentis Domini corporis, renovetur corpus Domini per duodecim terminos in anno, no, & vetus quod mutatur non nisi a nostris Clericis sumatur. „ Quæ quidem consuetudo in multis Cathedralibus viget.

§. IV.

Modus renovationis Eucharistiæ apud Græcos.

ARCUDIUS L. 3. c. 53. scribit Græcos non nisi semel in anno in Cœna Domini Eucharistiam renovare, esse quod Eucharistia ex pane fermentato fiat, adeoque citra corruptionem diutius perseveret, hoc tamen non satis spirat eam qua profequenda est Eucharistia, reverentiam; addo tamen cum Renaudotio eos impenie illam venerari, tancti propter Turcarum tyrannidem eam in domibus asservare cogant. Allarius Epistola, ad Joannem Morinum de recentioribus templis, de hoc momento sic loquitur. „ In hoc eodem Sacratio pretiosissimum Christi corpus pro infirmis non certo in loco, cum id ex arbitrio Sacerdotum pendeat; in muro tamen appenditur, & non sine veneratione asservatur. „ Quandoque vero in Ecclesiis pusillis, missisque neque lampade, neque alio lumine colitur. Id quomodo præparetur, opere me scilicet pretium opinor, si paucis expediam. Quinta magne hebdomadis feria, dum tanti Mysterii memoria recolitur, Sacerdos in prothesi solita, majorem panis recentis partem in commemorationem Christi ante omnes alias abscindit, & pro more, ut alias fieri solet, cruce signatam, punctam, & reliquo venerationis cultu coonestatam tum ceteris particulis coopertam conservat, quousque, ita exigente Missæ ordine, ad altare majus convectam una cum aliis consecrat. Postmodum dum Sacerdos communicat, quartam illius partem absumit, tres reliquas summis digitis in particulas, easque minutas super patenam comminuit, quod aptius commemorat, diuisque ex pane recenti abolvitur, cum veterascens, alias panis humore absumpto, in pulverem, ut ita dicam, facti

scat. Particulas ita digestas velo co-
 operatas veneratus, quod superest Mi-
 stæ, absolvit.... Post meridiem regres-
 sus Sacerdos, effusus prius nonnullis
 precibus, venerabundus, Margaritas e
 patena diligenter desumptas in vas li-
 gneum, ubi vero id licuerit argentum
 vel aureum ad Pyxidis instar elabora-
 tum apponit... Tum demum patenam,
 ne quid in ea ex micis illis remaneat,
 abstergit musa. Misa est tessera ex
 spongia, sed ea densissima, & prælo
 compressa, ut obstruantur foramina fa-
 ricæ, cujus ex una parte brachium se-
 rico ligamine eminet, quo digitus de-
 prehenditur, & in eam operam usur-
 patur..... Aperte oblatum Pyxome-
 lum, pannoque serico involutum, aut
 saculo inclusum, muro appendunt, &
 luminibus, iisque pro Ecclesiæ modulo
 subaccensis, non sine veneratione con-
 servatur... in Ecclesiis vero haud ita
 conspicuis, nec lumen, nec lampas ardet.
 Tum describens quo ritu deferatur Eu-
 charistia ad infirmum, subiicit. "De-
 mum cum opus fuerit, Sacerdos cum
 Diaconorum comitatu, & luminibus
 accensis, Psalms, & alia pro re enun-
 cians, involucrumque illud saccum de-
 ferens in ægroti, & jam moribundi
 ædes, pergit per viam omnibus etiam
 Turcis si obviam venerint, veneratione
 quadam obliuientibus... tibi ad ægro-
 tum ventum est, exemptam cum co-
 chleari e pyxomelo margaritam unam,
 vinoque ad hunc usum delato in ædem,
 cochleari perfusam, ut emollescat,
 post exactam peccatorum confessionem,
 & supplicationes, tum a Sacerdote,
 tum ab infirmo recitatas, ille infirmo
 porrigit: cui postea bona deprecatur,
 & cum eadem pompa, unde egressi
 sunt, convertuntur, & margaritas re-
 ponunt.

QUARTUM ARGUMENTUM.

*Peccatur ex Ecclesiæ attentione, ne aliqua
 particula in terram prolabantur.*

ILLUD summa reuerentia afficiendum
 est quod Ecclesia vult, & consulit ab
 omni profanatione etiam involuntaria esse
 immune: Atqui talis est Ecclesiæ soli-
 citudo erga venerabile Eucharistiæ Sa-
 cramentum: Ergo &c. Probatur minor
 ex traditione.

Tertullianus agmen ducit: L. de Coro-
 na militis capite 3. ait: "Calicis, & pa-
 nis nostri aliquid decuti in terram au-
 xie patimur."
Origenes Homilia 12. in Exodum simi-
 lia dicit his verbis: "Nostis qui divinis
 Mysteriis interesse consuevistis, quo-
 modo cum suscipitis corpus Domini
 cum omni cautela & veneratione ser-
 vatis, & ne ex eo parum quid deci-
 dat ne consecrati muneris aliquid dilaba-
 tur. Reos enim vos esse creditis; &
 recte creditis, si quid inde per negli-
 gentiam decidat."
S. Cyrillus Ierosolymitanus Catech. 5.
 Myst. eandem pro sacra Eucharistia reli-
 gionem inspirat: "Cave autem, inquit,
 ne quid inde tibi excidat: quod enim
 amittas, hoc tamquam ex proprio niem-
 bro amiseris. Nam si quis tibi ramenta
 aurea daret, nonne magna cum dili-
 gentia illa teneres, cavens ne quid ex
 illis periret, damnumque sustineres? Et
 non multo magis, & diligentius de his
 quod auro, gemmisque pretiosius est,
 ne mica aliqua ex illo cadat, provide-
 bitis? Ergo &c.

ULTIMUM ARGUMENTUM

*Ex panis in profanatos Eucharistiæ
 insidit.*

Ex punitione cognoscitur Majestas læ-
 sa, & quali reverentia, tum & animi
 obsequio prosequenda sit deprehenditur:
 Atqui magnis afficiuntur castigationibus
 sacræ Eucharistiæ profanatores: Igitur
 magna reverentia sicut decet prosequen-
 da est. Probatur minor multis momentis.

Primo, ex figuris veteris Testamenti.

FIGURÆ Eucharistiæ profanatores,
 magnas luerunt pœnas pro hoc crimine:
 Igitur cum figura annuntiet veritatem, si
 illa veneranda sit, a fortiori & ista. Pro-
 batur antecedens: Arca veteris Testamen-
 ti erat figura Eucharistiæ: Sed Philistini
 graviter puniti sunt propter irreverentiam
 erga illam, immo & Bethsamitæ pro-
 pter leviores. De prioribus legitur 1.
 Regum 5. Philistini autem tulerunt arcam
 Dei, & asportaverunt eam a lapide adjutorii
 in Azotum. Tuleruntque Philistini arcam
 Dei, & intulerunt eam in Templum Dagon,
 & statuerunt eam juxta Dagon. Cumque sur-
 rexif-

rexissent, diluculo Azotii, altera die, ecce Dagob. jacebat pronus in terra ante arcam Domini... Aggravata est autem manus Domini super Azotios, & demolitus est eos... Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei.

De posterioribus ibidem capite 6. legitur: Percussit autem Dominus de viris Bethsamitibus, eo quod viderent arcam Domini: & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis. Luxitque populus, eo quod Dominus percussisset plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamitæ: Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus?

His accedunt pœnæ, quibus prophetares templi puniti sunt. Ezech. enim c. 8. recensitis abominationibus & immodestis quæ in Templo Dei fiebant, Deum ita loquentem inducit Propheta. Et dixit ad me: Certe videristi fili hominis, numquid leve est hoc domui Juda ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic, quia replentes terram iniquitate, conversi sunt ad irritandum me? Et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo & ego faciam in furore, non parces oculis meus, nec miserebor; Et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos. Si Deus tanto furore insectatus est immodestias in Templo commissas, quod nonnisi Ecclesiæ figura erat, quantas luente pœnas, qui in Templis nostris coram tanto Eucharistiæ Sacramento nugari non dubitant? Sed si crimen, & pro crimine tanta pœna est, qualis honore qualique reverentia, præsentiam Christi in Eucharistia colere debemus.

Secundo, ex novo Testamento.

VEL ipse Christus provocat homines ad debitam sibi reverentiam reddendam, quum ait Matth. 10. *Timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.*

Rursus ibidem 21. hæc habentur: *Intra vit Jesus in Templum Dei: & ejiciebat omnes vendentes, & ementes in Templo, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas evertit: & dicit eis: Scriptum est, domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam, speluncam latronum. Nec desunt alia argumenta novæ legis, cum vel ipsi Principes Christiani, ut Ludovicus XIV. om-*

Boncat Theol. Tom. VII.

nem adhibuerint sollicitudinem, ut in Ecclesia, ea coram sanctissimo Sacramento servaretur modestia & reverentia propter præsentiam Christi, ut in templo garrientes, voluerit criminis pœnas luere. Ecclesia in primis varia emisit decreta, quibus statuit nonnullas prophanações Eucharistiæ, pœnis gravissimis vindicari.

Decreta & Canones pœnitentiales pro culpis contra reverentiam Eucharistiæ commissis.

Ex Decretis Pii Papæ I. apud Gratianum de Consecratione Dist. 2.

Pœnitentia ejus, cujus negligentia de sanguine Domini aliquid stillat.

“ Si per negligentiam aliquid de sanguine Domini stillaverit in terram, lingua lambatur, tabula radatur. Si non tuerit tabula, ut non conculcetur, locus corrodatur, & igne consumatur, & cinis intra altare recondatur, & Sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si vero super altare stillaverit calix, sorbeat Minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super, linteum altaris, & ad aliud, stilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat. Si usque ad tertium, novem diebus pœniteat. Si usque ad quartum, viginti diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit stilla, tribus vicibus Minister abluit, calice superposito, & aqua ablutionis sumatur, & juxta altare recondatur. ”

Ex Concilio Toletano XI. anno DCLXXV. celebrato cap. 2.

“ QUICUMQUE fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus, Eucharistiam perceptam rejecerit, in nullo Ecclesiasticæ damnationi subjaceat. Similiter nec illos cujusquam punitionis censura redarguet, qui talia tempore instantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, quid fecerint ignorare videntur. Jam vero quicumque aut de Fidelium, aut Infidelium numero corpus Domini absque inevitabili, ut dictum est, infirmitate projecit; si fidelis est, perpetua Communionem privetur, si Infidelis, & verberibus subdatur & perpetuo exilio relegatur. ”

R 3

” ge-

„getur . Quod si horum quilibet hujus-
 „modi excessus, digna poenitentia satisfac-
 „tione deservierit, post quinquennium
 „licitum erit, illum Communioni pristi-
 „nae reformari . „

*Ex Concilio Bracarenſi IV. anno DCLXXV.
 celebrato can. 3.*

„OMNI cura, omnique studio provi-
 „dendum est, ne hi qui locum regimi-
 „nis videntur obtinere, contumeliam
 „videantur inferre cœlestibus Sacra-
 „mentis . Etenim quod & auditui hor-
 „ribile, & visui execrabile judicatur,
 „relatum est nobis quod quidam Sacer-
 „dotum sacrilega temeritate præcipientes,
 „vasa Domini in proprios usus assu-
 „mant, epulasque sibi in eis comeden-
 „das apponunt . Quod malum & obstu-
 „pentes deslemus, & descentes obstupe-
 „scimus; ut illic humana temeritas sibi
 „epulum præparet, ubi sanctum Spiritum
 „cognoscitur advocasse; & ibi esum
 „carnium crapulatus assumat, ubi
 „divina vitus est celebrasse mysteria;
 „in quibus tantæ rei Sacramentum pro
 „expiatione delictorum percepit, in his
 „expleat voluntatem ludibrii sui . Et
 „ideo hujus de cetero præsumptionis
 „persona, quæ sciendo, divina vasa vel
 „ministeria, aut in usus suos tranſulerit,
 „aut comedere in his vel poculum suum
 „sibi sumendum elegerit, gradus sui vel
 „officii periculum sustinebit : Ita tam-
 „en ut, si de sæcularibus fuerit, per-
 „petua excommunicatione damnetur; si
 „vero Religiosus, ab officio depo-
 „natur . „

*Ex Bobienſi poenitentiali ante annos mille
 scripto, & in Musæi Italici tomo 1. edito .*

XLIII. „Si quis sacrificium per negligenti-
 „am perdiderit, uno anno poeniteat .
 „XLIV. „Et qui neglexerit sacrificium,
 „ut a verbis consumatur, dimidio
 „anno poeniteat in pane & aqua . Et
 „ipsum in igne comburatur, & abscon-
 „dat cineres sub altare .

XLV. „Qui autem miserit per neglo-
 „rum in sacrificium, quadraginta die-
 „bus poeniteat .

XLVI. „Sacerdos qui offert, & cecide-
 „rit de manibus ejus Eucharistia in ter-
 „ra, & non intenderit eam, lecopa munda
 „lecopet, & comburat igne, & abscon-

„dat cineres ejus sub altare in terra, &
 „dimidium annum poeniteat . „

Ex Gregorii Papæ III. judicii cap. 8.

„QUICUMQUE taliter inebriatur, ut
 „statum mentis mutet, & lingua balbu-
 „tiet, & oculi turbentur, & ventris di-
 „stensione dolor insequatur, & tunc evo-
 „muerit Eucharistiam, Episcopus nona-
 „ginta dies poeniteat, Presbyter septua-
 „ginta, Diaconus quadraginta, Subdia-
 „conus viginti, Clerici, & Laici de-
 „cem . Et si canes comedant talen-
 „comitum, centum dies poeniteant, si non
 „sciunt, quadraginta . „

*Ex libro 6. Poenitentiali Halitgarii Episcopi
 Cameracenſis .*

Cap. 10. de defectibus circa Sacrificium .

„SI quis non bene custodit sacrifi-
 „cium, & mus comederit, quadraginta
 „diebus poeniteat . Qui autem credide-
 „rit suum chryſmal, aut solum sacrifi-
 „cium in regione qualibet, ut non in-
 „veniat, tres quadragenas vel annum
 „poeniteat . Perſundens aliquis calicem
 „super altare quando auferuntur lintea-
 „mina, septem diebus poeniteat . Si
 „cecidit sacrificium intra mensam,
 „septem diebus poeniteat . Ut fumens
 „gravatus saturitate ventris, viginti die-
 „bus poeniteat . „

*Ex MS. codice insignis Ecclesiæ Sueſſonenſis
 tempore Nivelonis Episcopi descripto .*

„SI per negligentiam Sacerdotis eve-
 „nerit, quod ablit, ut Missam cantans,
 „panem vel vinum oblitus fuerit; cum
 „hoc cognoverit, si hostia defuerit, il-
 „lam assumat, & mittat super corpora-
 „le, & incipiat consecrationem ab, *Qui
 „pridie quam pateretur* . Si autem vinum
 „defuerit, quod consecrari debet cum
 „hoc cognoverit, mittat illud in cali-
 „cem, & incipiat consecrationem ab *Simi-
 „li modo* . Si cum aqua solummodo cantare
 „contigerit; cum hoc compertum fuerit,
 „mittat vinum in calicem, & incipiat
 „ab, *Qui pridie quam pateretur* . „

*Ex Missali Lugdunensi Aſebenſis
 Monasterii .*

„SI ante consecrationem musca, vel
 „ara-

„ aranea, aut aliud simile reperiatur in
 „ calice, totum in piscinam effundatur,
 „ calix abluatur, vinum aliud & aqua
 „ ponatur. Si vero post consecrationem
 „ reperiatur, captum animal abluatur,
 „ & comburatur, cinis, & ablutio in
 „ piscinam ponatur. Propter venenum
 „ aut aliud abominabile calix a nullo
 „ sumatur, sed in vale mundo aptoque
 „ cum reliquiis reservetur cum cedula
 „ quid sit, indicante. Et statim aqua &
 „ vinum in calice ponatur, & fiat con-
 „ secratio a *Simili modo*, & sacrificium
 „ perficiatur.

„ Si Sacerdos post sumptionem Sacra-
 „ menti species evomuerit, debet vomit-
 „ us ille cremari, & cineres juxta al-
 „ tare recondi, nisi ibi appareret Sacra-
 „ mentum, quia tunc non esset combu-
 „ rendum sed conservandum, ut prius
 „ dictum est.

„ Si de sanguine aliquid supra corpo-
 „ rale, aut aliud ornamentum seu vesti-
 „ mentum ceciderit; pars illa abscinda-
 „ tur, & in loco reliquiarum servetur.
 „ Prius tamen quantum fieri poterit Sacra-
 „ mentum extrahatur, videlicet vesti-
 „ mentum abluatur, & ablutio a Sacer-
 „ dote sumatur. Si vero super terram,
 „ lapidem, vel lignum de sanguine ceci-
 „ derit, lingendus, extergendus, & ra-
 „ dendus est locus ille, & pulvis id sa-
 „ cro loco reponendus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Summa debetur Eucharistiæ reverentia.

PRIMO: Quia Christus ibi contentus, verus Deus est, quem nonnisi velata facie Isaïæ cap. 6. Seraphim adorant, & in cuius conspectu tremunt Potestates: hinc Apocalypseos 3. Seniores præ reverentia erga Agnum immolatum nittebant coronas suas ante Dominum, dicentes: *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam.*

Secundo: Eam reverentiæ religionem inspirant vasa pretiosa in quibus reponitur sacra Eucharistia.

Tertio: Eandem conclamant Patres & Concilia, injungendo Fidelibus sub interminatione poenarum, ut caveant nec quid hostiæ in terram prolabatur.

SECTIO TERTIA.

De Festivitate Corporis Christi.

CONCLUSIO.

Junre merito instituta est Festivitas Corporis Christi.

TRIA complectitur ista festivitas, videlicet officium solenne, circumgestationem corporis Christi per vias & plateas deum ejusdem expositionem.

§. I.

De Festivitate.

PRIMO: Festivitates veteris Testamenti præluserunt, sicut figura præcedunt, & annuntiant veritatem, festa novi Testamenti: porro apud Judæos plures erant festivitates; festivitas scilicet Pentecosten in memoriam legis datæ Moysi in Monte Sinai, ubi expletis quadraginta diebus, accepit a Domino in tabulis lapideis legem: tum festivitas Tabernaculorum ad recolendam memoriam beneficiorum, quæ quadraginta annorum spatium, in deserto habitantes in tentoriis Filii Israel acceperant. Tertio loco Scenopegia, seu dedicationis Templi festum quotannis recolendum: sed inter omnes festivitates, celeberrimum erat Pascha, seu Azymorum festum in memoriam duplicis potissimum beneficii accepti misericorditer a Deo, scilicet a captivitate Ægyptiaca liberationis, tum & ab Angelo exterminatore, qui primogenita nedom animalium, verum etiam hominum in una nocte occiderat, quod quidem festum ex præcepto Dei in perpetuum erat celebrandum, ut fule describitur Exodi ca. 12. his verbis: *Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eum solennem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Septem diebus azyma comedetis dies prima erit sancta atque solennis, & dies septima eadem festivitate venerabilis.* Initio vero capitis injungitur elus Agni, sed figura debet adimpleri, nec ista in alio nisi in festo corporis Christi adimpleta videtur. Ergo &c.

Secundo: Ad Ecclesiam spectat, sancto gubernata Spiritu instituire festa ad recolenda Dei beneficia: Atqui festum cor-

ta est peculiaris solemnitas, omnium Sanctorum meritis consecrata, ut quid quid aliis in seclis peccatum esset, vel omisium, in illa relaceretur: Potissime igitur exequendum est erga hoc vivificum Sacramentum Corporis & Sanguinis Jesu Christi, qui est Sanctorum omnium gloria & corona, ut festivitate ac celebritate praeferat speciali, quatenus in eo quod in aliis Missarum officii circa solemnitatem est forsitan praetermissum, devota diligentia suppleatur, & Fideles festivitate ipsa instanti, intra se praeterita memorantes, id quod in ipsis Missarum solemnibus, secularibus forsitan agendis impliciti; aut alias ex negligentia, vel fragilitate humana minus plene gesserunt, tunc attente in humilitate spiritus & animi puritate restaurent. „

§. II.

De Circumfessionem Corporis Christi in processionibus.

Ad promovendum de die in diem erga Eucharistiam Sacramentum solemnitatem, æquum duxit Ecclesia circumfessionem in processionibus veluti in triumpho sacram Eucharistiam; quæ quidem circumfessio prælusa fuit in veteri lege, ab ipso Christo insinuata, tum a sanctis Patribus decursu temporum magis explicata, ac tandem a duobus circiter sæculis magnificentissime celebrata: Tandem a Concilio Tridentino decreta, & statuta adversus malignantes, quæ cuncta paucis explicanda sunt.

Primo quidem, non unam habemus in veteri lege tanti Sacramenti circumfessionis figuram. Prima legitur Josue 6. ubi Arcæ circumfessio, Deo præcipiente, circa murus urbis Jerico, tantum operata est miraculum, ut ultro corruerent muri, & filii Israel absque prælio non sine veri Dei adversus Paganos triumpho, eam ceperint. Sic enim legitur: Jericho autem clausa erat atque munita timore filiorum Israel, & nullus egredi audebat, aut ingredi. Dixitque Dominus ad Josue: Ecce dedi in manu tua. Jerico . . . Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem . . . Vocavit ergo Josue filius Nun Sacerdotes, & dixit ad eos: tollite arcam fœderis: & septem alii Sacerdotes tollant septem iubilorum buccinas, & incedant ante arcam

Domini. Ad populum quoque ais, ite, & circuite civitatem, armati, præcedentes arcam Domini . . . Circiviti ergo arca Domini civitatem semel per diem, & reversa in castra, mansi ibi . . . Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt.

Ejusdem Arcæ circumfessio celeberrima facta est tempore piissimi Regis David, qui ipse in tympano, omnibus Levitis choros muscæ suaves ducentibus, eam ad arcem Sion transtulit, ut ista solemnitate ejus adversus Philisthæos, a quibus capta fuerat, ageret triumphum. De hac processione habetur 2. Reg. 6. Nunciatum est Regi David quod benedixisset Dominus Obededom, & omnia ejus propter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio: Et erat cum David septem chori & victima vituli. Cumque transcendissent, qui portabant arcam Domini sex passus, immolabat bovem & arietem, & David saltabat totis viribus ante Dominum; Porro David erat accinctus Ephod lineo. Et David & omnis domus Israel ducebant arcam Testamenti Domini in júbilo & in clangore buccinæ.

Tum ædificato templo non minori cum solemnitate facta est Arcæ iterata processio; namque a Monte Sion comitante Salomone Rege & omni populo, Sacerdotes in omni buccinæ & Musicorum generis sonitu eam in sancta Sanctorum transtulerunt. Hæc cæremonia describitur L. 3. Regum cap. 8. his verbis: Tunc congregati sunt omnes majores natu Israel cum Principibus Tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad Regem Salomonem in Jerusalem: ut deferrent arcam fœderis Domini, de civitate David, id est de Sion. Convenitque ad Regem Salomonem universus Israel in mense Ethanim, in solemnitate die, ipse est mensis Septimus. Veneruntque cuncti senes de Israel, & tulerunt arcam Sacerdotes, & portaverunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa Sanctuarii, quæ erant in Tabernaculo: & ferebant ea Sacerdotes, & Levite. Rex autem Salomon, & omnis multitudo Israel quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oves, & boves absque estimatione, & numero. Et intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, in oraculum Templi, in sanctum Sanctorum subter alas Cherubim.

Secun-

Secundo : Nec obscure indicat tanti Sacramenti circumgesationem per plateas ingressus triumphalis Domini in sanctam civitatem, praeuntibus eum Discipulis cum ramis palmarum, populis, puerisque conclamantibus Matth. 21. *Hosanna filio David. Benedictus qui venit in nomine Domini* : Quandoquidem ipse Christus est in Sacramento conclusus, qui in choro & organo ducitur per vicos, & civitatum orbis Christiani plateas. Re vera quidem, si Romani Imperatores, devictis barbaris nationibus, solemniter donabantur in urbe Roma triumpho, qualis debetur usque ad consummationem saeculi Christo, qui devicto, & mortis, & daemonis aculeo ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, & juxta Prophetam eloquium, dedit dona hominibus. Sic enim habetur de illo Psal. 67. *Ascendisti in altum, cepisti captivitatem : accepisti dona in hominibus*.

Tertio : Tameſi Martinus V. & Eugenius IV. ille in Bulla quae incipit *Ineffabile Sacramentum*, data 26. Maji anno 1429. Ille vero in sua constitutione *Excellentissimo*, data die 26. Maji anno 1433. istam solemnitatem probaverint; & suo calculo munitam, indulgentiis novis donaverint, majoris tamen antiquitatis vestigia ex tempore D. Gregorii Papae primi videmus, cum absoluto sacrificio, tunc Eucharistia ad oratorium Episcopi, ad diem usque alium solemnem, quo iterum cum pompa transportaretur in Templum ferebatur. Sic de hoc momento Gregorius Turonensis L. 1. de gloria Martyrum c. 86. ubi ad hanc respiciens consuetudinem haec ait : " Dies passionis erat Polycarpi Martyris Magni, & in Richomagensi vico civitatis Arverniae ejus solennia celebrabantur. Lecta igitur passione cum reliquis lectionibus, quas Canon sacerdotalis invenit, tempus ad sacrificium offerendum advenit, accipitque turre Diaconus, in qua mysterium Dominici corporis habebatur, ferre, re coepit ad ostium, &c. Quibus verbis liquet jam positum fuisse in more apud Italos Eucharistiam solemiter circumgesatione. Quidam autumant hanc consuetudinem incepisse in Galliis post Urbani IV. decretum, maxime tempore Martini V. & Eugenii IV.

Quarto : Usus ille cum maxima solemnitate ferendi Eucharistiam obtinuit in florenti Galliarum regno, post Lutheri,

& Calvini haereses. Nam Franciscus I. inter Reges Galliae Christi. & erga sacram Eucharistiam devotissimus, certior factus quod invalereceret haeresis Calviniana, vel in ipsa urbe Parisiensi, voluit ad reparandas injurias ab istis Haereticis tanto Sacramento iterum atque iterum factas, processionem Eucharistiae a Palatio suo usque ad Ecclesiam Cathedralam fieri, cum Intorticiis & lampadibus, omnibus Aulae proceribus, & Principibus ipsum concomitantibus, & prae manibus cereas candelas tenentibus. Sic referunt Scriptores Gallicani, ut Mimburgius &c.

Quinto : Concilia quosdam edidere Canones de ista admirabili circumgesatione; in primis Bracharense anno 654. habitum canone 5. haec habet de reliquiis Eucharistiae asservatis : " Hac in parte, sollemniter, que consuetudo servabitur, ut in festis, quibuscumque diebus arcam Domini cum Reliquiis, non Episcopi, sed Levitae in humeris gestent, quibus in veteri lege onus idem impositum, novum esse praecipitur. Ex his liquet sermonem hic haberi non de Reliquiis Sanctorum, sed de Eucharistiae, cum ibi commemoret arcam foederis quae erat Eucharistiae figura.

Expressus Tridentinum loquitur Sess. 13. c. 5. his verbis : " Declarat propterea sancta Synodus rite, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam & festo die, praecellsum hoc & venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, atque in processionibus reverenter, & honorifice illud per vias & loca publicae circumferretur. Tum canone 6. ait : *Si quis dixerit, in sancto Eucharistiae Sacramento Christum Unigenitum Dei Filium non esse cultu laetiae; etiam externo, adorandum; neque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum; neque in Processionibus, secundum laudabilem, & universalem Ecclesiae sanctae ritum & consuetudinem, solemniter circumgesandum; vel non publice, ut adoretur, populo proponendum; & ejus adoratores esse idololatrias; anathema sit.*

Ne miremini, si in Ecclesia Orientali, vix sit de hujusmodi processionibus mentio : Namque prioribus Ecclesiae saeculis, saevientibus in Ecclesiam tyrannus Imperatoribus ad Constantinum usque, non poterat fieri hujusmodi solemnitas : ab

istò tamen ævo usque ad nonum sæculum quandam processionis speciem animadvertimus; hæc enim habentur in Liturgia S. Chrysostomi: "Et benedisti, fumo incensi diffuso super sancta munera pro," scilicet ad sanctam mensam Diaconus cum Sacerdote, & tribus vicibus simul inclinans &c.," Ex quibus liquet Orientales, recitatis pluribus super oblata precibus, ea cum magno apparatu e parvulo altari ad maximum solemniter deferre.

Reponunt Heterodoxi: 1. Reg. 4. filios Israel pio quidem motivo arcam Dei in castra adduxisse, ut ipsius circumgestatione victoriam adversus Philistinios reportarent: Sed contrarium prorsus contigit, inquirunt, nam & populus gravi plaga cæsus est, & ibi periere Ophni & Phinees Levitæ. Et ipsa Arca capta a Barbaris ita illusa est, ut coram Dagon veluti quid contemptibile apposita sit.

Respondet distinguendo minorem: Contrarium evenit propter peccata Hebræorum; concedo: præcise propter Arcam quæ jamjam multa patrarat miracula, nego. Impietas Ophni & Phinees, & Israelitarum crimina malorum omnium causæ fuerunt; sic respondet ad istud argumentum Bellarminus L. 4. de Sac. Euch. cap. 30. sub finem, pag. 704. "Causa," inquit, tot malorum non fuit arcæ adductio ad castra, sed peccata præterita Israelitarum, & præcipue Sacerdotum Ophni & Phinees filiorum Heli, ut Deus ipse testatur, 1. Reg. 2. & 3. Nam testamenti arca erat in castris, quando Joab superavit filios Ammon, 2. Reg. 11. Et cum Israelitæ n. 14. ab Amalecitis victi sunt, Scriptura monendum putavit, non fuisse tunc arcam Dei, cum illis, qui præliabantur."

§. III.

De publica Corporis Christi Expositione.

Non modicum ad festum corporis Christi, & solemnitatem conduct expositio publica venerabilis Sacramenti; hujus autem usus obtinere cæpit a processionibus ejusdem Sacramenti, sed maxime cum primum adhibita sunt tabernacula portatilia, quæ vulgo offensoria dicuntur, & juxta Synodum Coloniensem anno 1452. Monstrantæ. De hac expositione mentionem facit Synodus Mecliniensis sub sancto Pio V. anno 1570. celebrata, quæ

cap. 7. ita loquitur: "Sacrosancta Eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus deferretur, potissimum vero in festo sacro Christi corporis proprie consecrato, ejusque octava, sed ne nimia frequentia minuatur reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, aut publicæ necessitatis."

In istò Decreto habetur I. expositio nem, & circumgestationem pro eodem haberi; si enim in processione oculis Fidelium exponitur Eucharistia; eadem a fortiori potest cum licentia Episcopi, vel summi Pontificis, quæ ad hoc requiritur, in Ecclesiis, reverentia & devotioni Fidelium exponi. II. Hujusmodi expositio non sine juxta de causa, ab Ordinario discussa, facienda est, ut habetur in Comitiis generalibus Cleri Gallicani an. 1625. 1635. & 1665.

Synopsis eorum quæ in hac sectione continentur.

PRIMOQUIDEM: Festum corporis Christi juxta de causa institutum est, cum prælusum sit festivitate Paschæ Judæorum, & plurimum conducat ad tanti Sacramenti venerationem, quod adoratione perpetua ad consummationem usque sæculorum colendum est: ita Chrysostomus Homilia 28. & alibi, & post ipsum Tridentinum Sess. 13. c. 5.

Secundo: Eadem Synodus in eodem capite decernit, piam admodum esse & justam, ad Christi triumphum, Eucharistiæ circumgestationem per vicos & plateas, & canone 6. anathemate percellit Protestantes, adversus istam religionem mussitantes.

Tertio: Laudabilis est quoque usus expositionis sacre Eucharistiæ, quæ colligitur ex Decretis Urbani IV. Martini V. Eugenii IV. & Concilii Tridentini, de solemnitate corporis Christi; quotidiana enim comprobata experientia, peccatores fundentes reverenter preces coram sanctissimo Sacramento, ad meliorem frugem redire, afflictos & mœstos interiori affici consolatione: Justos omnes non sine magno animi jubilo cor suum in conspectu Domini effundere.

SECTIO QUARTA.

*Num summa devotione colenda sit Sacra
Eucharistia, & quomodo?*

DEVOTIO juxta S. Thomam est prompta voluntas faciendi ea quæ sunt circa cultum divinum; est juxta Theologos mysticos rerum divinarum contemplatio, quam sanctus Bonaventura vocat cognitionem sapidam rerum divinarum, qua quidem teste D. Bernardo anima veluti deificatur. Devotionem sic delineatam, nedum probavit, sed & exaltavit vel ipse Christus in Maria Magdalena, quæ ad ejus prostrata pedes, ipsum unice tota mentis attentione, & affectu, rerum omnium oblita, contemplabatur, summam possidere felicitatem rata, si tota incumberet in sponsi divini castis amplexibus. Per hanc devotionem totam suam in Deo reponit fiduciam anima, certior facta, se in Deo cuncta tum ad animi solatium, tum ad propellendos rugientis inimici impetus, tum ad cuncta adimplenda desideria jussa, habere; hinc ait Propheta Regius Psal. 54. *Justa super Dominum curam tuam, & ipse te eruiet: Non dabit in æternum fluctuationem justo.* Rursus Psal. 83. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Et iterum Psal. 47. *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Devotio his depicta coloribus, istisque characteribus expressa, convenit animæ, quæ sacram Eucharistiam sicut oportet, colere satagit. Ad hoc igitur tria potissimum requiruntur: Primo quidem, ut sacra Eucharistia servetur. II. Ut ubique ad eam fiat oratio; demum ut ubique adsit, ut modo debito tum a sanis, tum ab infirmis, tum a peregrinantibus colatur.

§. I.

PRIMA PROPOSITIO.

Adversus Lutheranos dicimus, Peractio sacrificio, juxta de causa sacram conservari Eucharistiam.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM hoc ipsum sequitur ad ea quæ supra dicta sunt de permanen-

tia hujus Sacramenti; sic enim loquitur Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 3. "Reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in Eucharistia ipse sanctificans auctor, ante usus est; nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli li susceperunt, cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod præbebat. Et semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem, sub panis, & vini specie una cum ipsius anima & divinitate existere." Si igitur Eucharistia est Sacramentum permanens, dubio-procul asseverari potest.

Secundo: Hoc utique patet ex his quæ diximus de variis modis, & valis pretiosis conservandi Eucharistiam, & de locis, in quibus a multis retro sæculis asseveratur. Sed & pro ista asseveratione, tantopere invaluit usus tum in Oriente tum in Occidente, ut contradicentes velut Hæretici & temerarii habeantur. Et vero in Occidente sacra Eucharistia asseveratur in Pastophoriis, & ibi quotidie adoratur: In Oriente similiter, ut liquet ex Missis Præsanctificatorum, quæ per totam Quadragesimam diebus Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, & Veneris, celebrantur. Hanc autem Missam celebrari injungit Concilium Laodicenum canone 49. & post ipsum Trullanum canone 52. his verbis: "In omnibus sacre Quadragesimæ diebus, præterquam Sabbato, & Dominicis, & sancto Annuntiationis die, fiat sacrum Præsanctificatorum Ministerium."

Tertio: Mos erat quondam Romæ ut summi Pontifices in signum pacis, Eucharistiam ad Episcopos mitterent. Sic testatur Irenæus in sua ad Victorum I. Epistola, in qua adhortatur ut ab Asiaticis non abstineat juxta exemplum suorum prædecessorum; Aniceti scilicet, Pii, Hygini, Xysti, qui eo unionis motivo miserant Eucharistiam ad Asiaticos: "Prædecessores tui, inquit, Romani Episcopi, aliter quam nos Pascha observantes, nostratibus Episcopis, suo more atque secus quam vos, id observantibus, Eucharistiam tamen miserunt, ejusque illis ministerium, pacis & honoris erga Romanos, præmiserunt." Igitur si Eucharistia in pacis signum ad abentes mittebatur, argumentum est, eam ex more antiquo ad-

cien-

ciendos pietatis affectus asseruatam fuisse.

Solvuntur objectiones Lutheranorum.

OPPONUNT: Locutiones trium Evangelistarum, quæ Eucharistiæ institutionem spectant, eam in usu pertransire subindigant. Igitur asseruari nequit. Probatur antecedens. Matth. 26. habetur: *Accipit Jesus panem. & benedixit, ac fregit: deditque Discipulis, & ait, accipite & comedite, Hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus. Certe ex ista loquendi formula nihil de pane & vino consecratis remansit. Ergo &c.

Respondeo primo, Christum calicem pro omnibus Discipulis consecrasse, & postea successively & alternatim singulis distribuisse: Igitur Communio seu usus supponebat consecrationem, quod ipsa particula causalis (*enim*) apposta in forma calicis apud Matthæum, annuntiat. Cur enim Apostoli inveniuntur ad sumendum calicem, est quia pretiosum continebat liquorem; sic enim habetur: *Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus.* Et licet absoluti Discipulorum Communionem, nihil residui de pane & vino consecratis permanerit; non inde sequitur Eucharistiam servari non posse. Si enim sanguis in calice perseveravit toto tempore quo singuli alternatim sumplerunt, pari & consimili ratione, longiori tempore absque negotio istud Sacramentum conservari poterat. Nullum igitur fceffissit negotium, quod Evangelistæ inverso quodammodo ordine historiam institutionis Eucharistiæ texuerint: Ad rem non ad verba præcise attendendum est; maxime cum testibus Tridentinis Patribus supra laudatis, Eucharistia foret consecrata, antequam Apostoli eam sumplerint.

Respondeo secundo, retorquendo adversus Lutheranos argumentum. Ipsi permanentiam admittunt, saltem a consecratione usque ad Sacerdotis & populi communionem: Igitur & reservationem admittente tenentur, quod ultra fateretur Melancthon & Theologi Vvitembergenses; hinc ut ab hac difficultate se expediant, dicunt præsentiam corporis & sanguinis Christi solum adesse in usu. Sed incassum hæc reponunt, cum non legatur Christum

toties consecrasse Calicem, quoties potandum porrigebat singulis, quod non simul, sed successione temporis factum est: In hac autem tota duratione perseverabat sanguis Christi sub speciebus vini? Sicque caula cadunt Lutherani; & contradictoria loquuntur, cum asserunt Eucharistiam nec esse Sacramentum permanentem; nec asseruari posse.

Instant: Multi Canones prohibent sacram Eucharistiam asseruari. Ergo &c. Probatur antecedens: S. Clemens Epist. 1. ait: "Tanta in altari Holocausta offerantur, quanta in populo sufficere debent, quod si remanserint, in crastinum ne reverterentur, sed cum timore, & tremore Clericorum diligentia consumantur." Concilium Matifconense similia dicit can. 6. "Quæcumque, ait, Sacrificiorum reliquæ post peractam Missam in Sacratio superfuerint, quarta vel sexta feria innocentes pueri ab illo, cujus interest, ad Ecclesiam adducantur, & indicto eis jejuniis, eisdem reliquiis confertas vino percipiant." Sic usus obtinuit etiam in Ecclesia Orientali, ut scribit Nicephorus L. 17. Hist. Eccl. cap. 25. & Hefych. L. 2. cap. 8. in Levit.

Respondeo I. Opponendo ea omnia quæ diximus de reservatione Eucharistiæ in Occidente. Arcudius L. 3. de Sacram. Euch. cap. 17. describit modum quo, ad hæc usque tempora Græci divinam domi asservant Eucharistiam, de quo etiam meminit Renaudotius supra laudatus Tom. 3. part. Perpet. Fid.

Respondeo II. Auctoritates procedere de primis sæculis; ne enim Indubio a Tyrannis afficeretur Sacramentum, brevissimo tempore servabatur, vel etiam ad rescindendum perversum morem eorum qui cœmeteria adeuntes, Eucharistiam in ore mortuorum reponere non dubitabant, sed reddita Ecclesiæ pace, sacra servabatur Eucharistia, ut deferretur tum ad infirmos, tum ad peregrinantes, qui illam ut firmam contra pericula custodiam habebant. Hujus reservationis in Hierosolyma civitate testis est Hefychius, qui loco mox citato ait, "Est solum sanctum altare, ibi enim Sanctus Sanctorum requiescit."

Respondeo III. Auctoritates contra sacræ Eucharistiæ reservationem allatas, intelligendas esse de panis consecrati superabundantibus reliquiis a pueris consumman-

mandis : Quod enim absolute Patres & Concilia non prohibuerint sacrae Eucharistiae reservationem, liquet ex eo quod licentiam facerent per totam hebdomadam eam aservari, sic enim loquitur Ivo Carnotensis Decret. part. 2. cap. 59. ubi haec verba Concilii quarti Aurelianensis refert. „ Illud etiam annotandum videtur, ut „ oblata, quae in altari offeruntur, de „ sabbato in sabbatum semper innoventur, quia panes propositionis, qui super mensam Domini ponebantur, a sabbato in sabbatum mutabantur, ne diu servati mucidi fiant, & ut quidam sentiunt, igni concrementur. „

Respondet IV. Auctoritates utique procedere de Hostiis injuriæ impiorum expositis; ubi enim adest hujusmodi periculum, protinus aut manducatione, aut igne consumendæ sunt, ut ait Algerus L. 2. de Sacramento corporis & sanguinis Domini.

§. II.

SECUNDA PROPOSITIO.

Recte deservit Eucharistia ad Absentes, maxime ad Infirmos.

Primo, ad Absentes.

COMMUNIO Sacra in privatis ædibus non semel, prioribus Ecclesiae temporibus nedum infirmis, verum etiam & sanis sæpius concedebatur: cum enim una tantummodo Missa in die celebraretur; propter negotia, & vitæ humanæ perpetuam, necessariamque sollicitudinem, adesse non poterant. Ratio altera ea est, quod propter Tyrannorum metum, non esset facilis ad cryptas aditus, & in unum locum ad Mysteria celebranda Congregatio. Ecclesia igitur ut piis & devotis Fidelium votis faceret satis, Eucharistiam quandoque per Acolythos, & Subdiaconos, frequentius per Diaconos ab absentes mittebat. Quomodo vero id fieret, & quibus personis illud concederetur beneficium, explicant, comprobantque Traditionis monumenta.

Exempla devotionis erga Eucharistiam antiquitus exhibitæ.

I. S. Justinus Apologia 2. ad Antoninum pium, verbis expressis ait Eucharis-

thiam per Acolythos & Diaconos ad absentes pro more solito mitti.

II. Tertullianus L. 2. ad uxorem c. 5. de muliere quæ viro gentili nupserrat sermonem instituens, ait, „ Non sciet ma- „ ritus, quid secreto ante omnem cibum „ gustus, & si sciverit, panem non illum „ esse credit qui dicitur. „

III. S. Cyprianus eandem commemorat praxim L. de lapsis. Ibi enim sic loquitur de quadam muliere quæ fuit rea irreverentiæ erga Eucharistiam, & inde habemus reverentiæ tanto Sacramento debitæ validum argumentum: „ Cum quæ- „ dam, ait, arcam suam, in qua Domi- „ ni sanctum fuit, manibus indignis ten- „ tasset aperire, igne inde surgente de- „ territa est, ne auderet attingere. „

IV. Clemens Alexandrinus non silet istam devotionem: sic enim loquitur L. 1. Strom. „ Etiam Eucharistiam, cum qui- „ dam, ut mos est, dividerint, permit- „ tunt unicuique ex populo partem ejus „ sumere. „

V. Celeberrimum est illud quod legitur in actis sancti Luciani Presbyteri Antiocheni, & Martyris, apud Bollandum 7. Januarii cap. 4. Habetur enim Sacramentum super proprium pectus, in carcere conclusum, obtulisse. „ Cum sacro ri- „ tu omnia peregrisset proposita, & ip- „ se fuit Sacramentorum particeps, & „ transmisit ad eos qui aberant. „ Similia commemorat Ussardus in Martyrologio 18. Calendæ Septembris de Tarcisio Acolytho. „ Qui cum quodam die „ deferret Christi corporis Sacramenta, „ nec vellet discentibus prodire Paganis, tamdiu est fustibus, ac lapidibus „ maceratus ab eis, quousque exhalaret „ spiritum. „

VI. Hæc pia consuetudo ad absentes mittendi Eucharistiam, vel ipsis sedatis persecutionibus, perseveravit, maxime apud Monachos, qui cœlestis contemplationis studio addicti, aut in abditissimos solitudinis recessus se receperant, aut perpetuis se reclusionibus devoverant: quinimo etiam viguit & apud Laicos. Audiendum est de hoc momento sanctus Basilus, qui Epist. 289. ad Cæsarium Patritiam sic loquitur: „ Omnes enim qui in Ere- „ mis solitariam vitam agunt, ubi Sacer- „ dos nullus est, communionem domi- „ servantes per se ipsos participant, in „ Alexandria vero, & Egypto, unus- „ quisque etiam ex laicis, ut plurimum „ ha-

„habet domibus suis communionem, & quando vult, per seipsum communicat.“

„VII. Palladius in Lausiaca cap. 52. de discipulis sancti Apollinii Abbatis, ait; „Quod alimentum prius non accipiebant, quam Eucharistia Christi communicassent.“ Idem cap. 19. scribit de Nitrensis Monachis sub sancto Abbate, ad tria millia Deo servientibus; tum in vita S. Chrysostomi, repræsentat Theophilum Episcopum Alexandrinum, Monachorum quorundam cellulas incendentes, combustis una libris veteris ac novi Testamenti, aliisque optimis codicibus, & puero uno, & sacra Eucharistia.

Martenus L. 1. de Antiquis ritibus c. 5. articulo 1. pag. 642. mentionem facit de actis sancti Leuæ Junioris, quæ extant Tom. 2. Actuaris Bibliothecæ Patrum, a Combesio relatis, & apud Bollandum 7. Februarii editis, tum sic concludit. „Ex quibus patet sæculo adhuc 10. quo florebat Lucas Junior communis usum apud Monachos in Ecclesia Orientali perseverasse consuetudinem Eucharistiam in cellas suas deferendi, & ibidem propria manu semetipsos communicandi. Immo multo etiam postea, ut dicimus ex præscriptis Patriarchæ CP. ad Paulum Hypophesium Callypopolitanum Missis, apud Allatium de Missa præsanctificatorum cap. 4. ubi hæc lego. „Tunc autem divinus panis tingitur cum ex Anacoretis aliquis in monte se abdit propter nimium erga virtutem studium, avetque sæpius sacrorum particeps fieri, ob eam quæ inde corporis, & animæ consequitur sanctitatem: Panis divinus in pyxide munda huic delatur divino sanguine intinctus est. Quin etiam nunc si credimus Arcudio L. 3. de concordia utriusque Ecclesiæ cap. 19. Monachi Græcorum peregre proficiscentes, Eucharistiam sumunt secum comedendam, & manu propria pro opportunitate quotiescumque visum fuerit. Nec recedere videtur Janus Nicius Erithræus L. 7. Epist. 24. scribens, Eremitis quoque, olim & etiam nunc nonnullis, solum fuisse consecratum panem tradere, ut secum in eremum deferrent, ut cum esset liberum sumerent.

Quidam autem hanc consuetudinem communicandi in ædibus privatis rescissam fuisse in Occidente a primo Concilio Toletano canone 14. tum & a Cæsario-Augustino canone 3. Non desunt qui

adducant Concilium Rothomagensis circa medium sæculi 4. celebrati auctoritatem, prohibentis ne Laici Eucharistia detur in manibus, adeoque deportetur ad ædes, ut quisque se ipsum communicaret. Subdit ibidem Martenus. „Quamvis consuetudo communicandi privatim in Ecclesia Latina, saltem quoad Virgines Deo sacras, perseveraverit ad usque sæculum 12. & ultra: quibus ipso consecrationis suæ die integra impertiebatur Hostia, de qua per octo dies sequentes semetipsas communicabant, ut dictum sumus cum de Virginum consecratione tractabimus.“

Secundo, ad Infirmos Eucharistia deferitur.

De Eucharistia delata ad infirmos perpetuus fuit usus: Quinimmo non solum per Presbyteros, Diaconos, ceterosque Clericos, verum etiam per Laicos antiquitus mittebatur. Ita colligitur ex Dionysio Alexandrino, qui Epist. ad Fabium Antiochenum Episcopum apud Eusebium L. 6. Hist. Eccles. c. 44. dicit Serapionem senem animam agentem a puero nepote suo accessitam Eucharistiam accepisse. Qui quidem ritus subsequenti sæculo adeo prævaluit, ut non sine difficultate illum abrogare potuerint Concilia. Hoc ipsum claret ex decreto Concilii Rhemensis apud Reginonem L. 1. de Ecclesiasticis disciplinis c. 120. „Pervenit ad noticiam nostram, inquit, quod quidam Presbyteri in tantum parvi pendant divina Mystera, ut Laico, aut femine sacrum corpus Domini tradant, ad deferendum infirmis; & quibus prohibetur ne sacrarium ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis Sancta Sanctorum committuntur, quod quam sit horribile, quam detestabile, omnium Religiosorum animadversum prudentia. Igitur interdictum per omnia Synodus, ne talis temeraria præsumptio ulterius fiat, sed omnimodo Presbyter per semetipsum infirmum communicet, quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit.“ Sæculo tamen adhuc X. non erat absolute rescissus mos ille; quod quidem colligi potest ex Ratherio Veronensi Episcopo, qui Epist. Synodica, ad Presbyteros Tom. 2. Spicilegii, statuit ut, „Nullus presumat tradere communio- nem

nem Laico, aut feminæ ad deferendum infirmo. „
 „ *Synodus* Nemaufensis an. 1284. idem prohibet his verbis : „ Ne aliquis, qui non sit in Presbyterum ordinatus, Eucharistiam communicantibus præbeat. „
 „ Sed subjicit : „ Diaconus tamen hoc facere potest de licentia Sacerdotis, ubi idem Sacerdos hoc per se non potest „
 „ facere, vel quia abens est Presbyter, „ & necessitatis articulus noscitur imminere. Et in hoc ultimo casu non est „
 „ necessaria licentia Sacerdotis. „ Eadem leguntur in *Mss.* statutis Synodalibus Eliæ Euriensis Episcopi, in duobus *MS.* codicibus Monasterii Calalis-Benedicti, quorum unus ab annis 600. circiter scriptus est, aliter ab annis 300. in quibus describatur ordo ad visitandum infirmum. Subdiaconus ad infirmum Eucharistiam deferre legitur, sed eam ministrare Sacerdos jubetur : qui nunc solus & desert, & præbet.

Omnia Ritualia Domini Launoj referunt ritum & praxim sacram deferendi ad infirmos Eucharistiam.

§. III.

TERTIA PROPOSITIO.

Sacra Eucharistia peregrinantibus exigentibus non semel concessa est.

MAGNUM devotionis erga Eucharistiam argumentum, sunt vota peregrinantium, qui ut firmamentum inconcussum adversus pericula imminencia eam secum asportare volebant, quod quidem variis comprobatur exemplis. Inter cetera celeberrimum est illud quod S. Ambrosius de Satyro fratre suo in oratione ejus funebri enarrat his verbis : „ Quid ejus obicem Ne vacuum mysterii & vita „
 „ exiret ab initiatis divinum illud Fidelium proposuit Sacramentum, nec ut curiosos oculos arcanis infereret, sed „
 „ ut fidei suæ consequeretur auxilium. „ Etenim ligari facit in orario, & orarium involvit in collo, atque ita deiecit in mare, non requirens de navi „
 „ compage resolutam tabulam, cui supernatans tueretur, quia fidei solius arma quæsierat, quibus se testum munitumque satis credens, alia non fessellit „
 „ opinio. Primus servatur ex undis

„ Dei requisivit Ecclesiam, ut ageret „
 „ gratias liberatus, & mysteria externa „
 „ cognosceret. „

Hinc testimonio accedit aliud sancti Gregorii Papæ, qui L. 3. Dialog. c. 36. ut legitur in vetustissimo codice Monasterii Vvingartenensis, sancti Papæ expositionem in Ezechielem continente, initio sit ait : „ Oportet Monacho ubicumque „
 „ exierit Eucharistiam secum semper vehat. „ Plura alia ubi de permanentia, Sacramenti Eucharistiæ commemoravimus; sed non abs re erit impræsentiarum referre, quod in historia discipuli Pauli V. summi Pontificis cum Republica Venetâ contigisse legitur; scilicet Patres Societatis Jesu, qui ab Urbe exire coacti erant, singulos singulas hostias collo alligatas, gestantes, profectos esse. Non absimilia apud Maronitas leguntur, ut liquet ex Epist. Gabrielis Sionitæ ad Bartoldum Nisium inter Allatii opera; eo enim loci habetur : „ Ad bellum perreituris „
 „ & longum vel periculosum iter ingre- „
 „ suris sacrum pignus sub unica specie „
 „ panis secum asportandum concessum „
 „ ut illud, imminente vitæ discrimine „
 „ sumant. „

§. IV.

De variis aliis Sacræ Eucharistiæ usibus.

Primo in pacis signum non semel missa fuit Eucharistia.

PRÆTER Irenæi testimonium jam laudatum, hunc morem nedum inter Episcopos, verum etiam apud Monachos floruisse probat miraculum a Joanne Mosco in Prato spiritali cap. 29. relatum : Sed maxime decreta Melchiadis, & Syricii de mittendo fermento ad titulos urbis, quod de Eucharistia interpretantur viri eruditi : Sed id fieri in festo Paschæ interdixit Concilium Laodicenum canonē 14. prohibens : „ Ne Sancta inter benedictionem in festo Paschæ in illas Paschas transmittantur. „

Secundo, usus Eucharistiæ ad solemniores hæreticorum condemnationem?

DE proscriptioe Pyrrhi Monothelitæ, hæc scribit Paulus Diaconus Aquilejensis in Historia L. 18. „ Pyrrhus cum Romanus „
 „ ma

ma discessisset, & Ravennam pervenisset, ut canis ad vomitum suum reversus est, quo Papa Theodorus comperitus est, plenitudine convocata Ecclesie, ad sepulchrum veritatis Apostolorum accessit, & divino calice expostulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ita propria manu depositione Parthi excommunicari fecit. Idem de Photio Nicetas in vita sancti Ignatii Patriarchae CP. refert: "Photius maturo cum iudicio, canonicisque seu Synodica fuerat depositione damnatus." Subscribere depositionis calamis non modo atramento, sed in quo positus contentusque, ut eos qui rem morantur asseverantes audivi, ipso Salvatoris sanguine tinctis.

Tertio: Eucharistia nonnumquam incorruptionis corporum causa fuit.

Sic scribit de sancto Claudio Velutionum Episcopo, & sancto Carolo Mediolanensi Praefate, aliisque permultis, sed & curationis plagarum magnificum fuit remedium. Instat omnium exemplum sit illud a sancto Augustino Lib. 3. Oper. imperf. contra Julianum cap. 162. commemoratum: "Erat apud nos, inquit, Aecius quidam honesto apud nos ortus loco. Clausis oculis natum se esse dicebat, sed quia intus sani palpebris coherentibus non patebant, medicum eos ferro aperire voluisse, neque hoc permisisse religiosam matrem suam, sed id effecisse imposito ex Eucharistia cataplasmate. Hoc ipsum non improbat sanctus Doctor.

Quarto, Eucharistia data est vel ipsi Mortuis ut futurae gloriae pignus.

PANEM in Eucharistia pro vita aeterna assequenda spem reponebant primi Christiani, ut eam velut gloriae donandae attributam in ore eorum, qui ultimum vitae diem pie clauserant, reponere non dubitarent. Factum sancti Basilii apud Amphilochem, cuius fragmentum refert Aeneas Paricensis Episcopus in libro adversus Graecos; Speilegit Tom. 7. pag. 8. id confirmat; dicta quippe Missa, sacrum panem in tres divisit partes, quarum una se communicavit, alteram imponens columbae aureae, pendit super altare, alteram conservavit consecrati sibi. S. Benedictus,

Boncat Thel. Tom. VII.

ut scribit S. Gregorius Dial. Lib. 2. cap. 24. voluit pariter adolescentem Monachum, posito cum reverentia super ejus pectus corpore Christi, depleri. Hanc tamen consuetudinem non sine fundamento rescidit Concillium III. Carth. can. 86. tum & Sextum can. 83.

Eucharistia in Altaris lapide quondam ad sanctificandum locum conclusa fuit.

DEMUM cum Eucharistia sit totius cultus divini consummatio, & praesentia corporis Christi daemones fugat, vel ipsa sanctificet loca, Ecclesia quondam in dedicatione Ecclesiae tres portiones ex Domini corpore detrachas altari cum calce & malva, includi solebat. Hoc ipsum in Majoris Monasterii Basilicae dedicatione praestitisse Urbanum Papam II. scribit Anonymus in libro de gestis Abbatum Majoris Monasterii.

Synopsis contentorum in ista Sectione.

Sacra Eucharistia summa de ratione recopulanda est.

PRIMO: Quia eo servatur scopo cum magnificentia, ut nostram foveat fidem, & Christus sit nobiscum in tribulatione, ut inde nos eripiat. Ista enim tanti Sacramenti asseratione adimpletur quotidie illud Christi propheticum essatum Matth. 28. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.

Secundo: Absentes & convalescentes illam habere praesentem fatagunt; illi ad consolationem & adversus cum passionum, tum daemorum ejus auxilio frangens impetus illi, ut futurae gloriae pignus habeant.

Tertio: Antiquitus Fideles eam secum asportabant in peregrinationibus, ut custodia & firmamentum contra imminuentia pericula; nec semel Christus praesens annuit piis Iussorum votis, ut S. Ambrosius enarrat de fratre suo Satyro in oratione ejus funebri, qui tanto fretus auxilio, absque tabula & naufragio ereptus, abiit salvus & incolumis, ad Ecclesiam, gratiarum actionem pro celebri illo auxilio acturus.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Ineassum Lutherani contra aservationem Eucharistiæ opponunt Evangelistas, qui ante consecrationem panis & vini reterunt distributionem corporis Christi, immo & etum; si quid enim ex inverso illo ordine probarent, ne quidem per consecrationem corpus Christi sub specie panis, & sanguis sub specie vini ibi adessent, cum Apostoli panem & vinum vel ante ipsam consecrationem sumpserunt, quod non admittunt: Igitur panem consecratum acceperunt manducandum, & vinum consecratum bibendum, quod ista particula, *enim*, causalis importat, Matth. 26. *bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus.*

Secundo: Tameñ multi canones prohibeant Eucharistiam aservari, hoc intelligitur longo tempore; ne species corumpantur.

Tertio: Neque vero negamus quandoque tempore persecutionum eam vix fuisse reservatam, ne periculo prophanationis exponeretur: Sed tamen ad tempus pro consolatione Fidelium servatam fuisse colligimus ex Iuliano, qui Apol. 2. scribit, & post ipsum S. Cyprianus Serm. de lapsis, missam fuisse per Acolythos & Diaconos ad Confessores, ne inermes contra Paganos idololatras descenderent in prælium.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De mirabilibus Eucharistiæ effectibus.

PRIMO: Ineffabile Sacramentum hoc habet cum ceteris sacramentis, quod producat gratiam, seu potius gratiæ augmentum, cum sit vivorum Sacramentum; non enim datur nisi Iustis & Fidelibus, & iis qui sunt a peccati sordibus immunes, juxta illud Apostoli 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat:* Sed dico Eucharistiam producere gratiam specialem, abundantem, & ad omnia se extendentem, juxta illud ipsius Christi essatum Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

Primarius Sacræ Eucharistiæ effectus est gratia abundans, immo & omnium abundantissima.

Probatum multis momentis.

PRIMO: Sic habetur Jan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Quia est ipsa vita, & in isto augustissimo Sacramento, nedum gratiam, sed & gratiæ auctorem habemus, juxta illud Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 2. *“In quo, divitiis divini sui erga homines amoris velut effudit.”* Hinc Deus cum sit potentissimus plus dare non potuit; cum sit ditissimus plus dare non habuit; cum sit sapientissimus plus dare nescivit. S. Thomas hic q. 79. art. 1. hunc mirabilem effectum commemorat, & auctoritate tum Scripturæ, tum SS. Patrum probat & adornat: *“Dicendum, ait, quod effectus hujus Sacramenti debet considerari, primo quidem, & principaliter ex eo, quod in hoc Sacramento, continetur, quod est Christus, qui sicut in mundum visibiliter veniens, contulit mundo vitam gratiæ, secundum illud Joannis 1. Gratia, & veritas per Jesum Christum facta est; ita in hominem sacramentaliter veniens, vitam gratiæ operatur, secundum illud Joan. 6. Qui manducat me, vivet propter me. Unde & Cyrillus dicit, Vivificativum Dei Verbum, uniens seipsum propriæ carni fecit ipsam vivificativam. Decebat ergo eum nostris quodammodo uni corporibus per sacram ejus carnem, & pretiosum sanguinem, quæ accipimus in benedictionem vivificativam in pane & vino.”*

Secundo: Gratia omnis a passione Christi profluit; hinc ejus abundantiam ab ea ut primigenio fonte repetit Propheta, dicens Pl. 129. *Et: rorsus apud eum redemptio.* Sed Eucharistia est passionis memorialis perenne: Igitur eandem, confert gratiam ac ipsa passio, cum ibi addit & idem vulneratum corpus, & idem sanguis fusus. Hanc rationem explanat S. Thomas, & sic pergit: *“Secundo, consideratur ex eo, quod per hoc Sacramentum repræsentatur, quod est passio Christi, sicut supra dictum est. Et ideo effectum, quem passio Christi fecit in mundo, hoc Sacramentum facit in homine; unde super illud Joan. 19. Continua exi-*

„*exivit sanguis & aqua* : dicit Chryso-
 „*stomus*, Quia hinc suscipiunt princi-
 „*pium sacra Myſteria*, cum accelleris
 „*ad tremendum calicem*, ut ab ipsa bi-
 „*biturus Christi colla*, ita accedas . Unde
 „*& ipse Dominus Matth. 26. Hic est*
 „*sanguis meus*, qui pro vobis effundetur
 „*in remissionem peccatorum* . „

„*Tertio* : Cibus & potus vitam foveat,
 „*immo & augment*, eo quod perpetuo in
 „*nostram convertantur substantiam* : Sed
 „*in hoc Sacramento gratia nobis datur* per
 „*modum nutritionis & alimenti*, ut in
 „*ipsum Christum mystice convertamur*,
 „*juxta illud Augustini*, Christum animam
 „*alloquentem inducentis L. 1. Confess. cap.*
 „*10. "Non tu me mutabis in te*, sicut
 „*cibum carnis tuæ*, sed tu mutaberis in
 „*me* . „ Quod quidem summam arguit
 „*gratiam*. Ergo &c.

De hac gratia loquitur Concilium Flo-
 „*rentinum in Decreto instruct. Armen.*
 „*Nutrimur*, inquit, divina Eucharistia
 „*alimonia* . „ De hac Tridentinum Sess.
 „*13. cap. 2. "Sumi autem voluit*, *Salva-*
 „*tor*, *Sacramentum* hoc, tamquam spi-
 „*ritualem animarum cibum*, quo alan-
 „*tur & confortentur*, viventes vita il-
 „*lius qui dixit*, Qui manducat me, &
 „*ipse vivet propter me* . „ De hac Chry-
 „*ostomus Homilia 60. Unicusque Fidelium*
 „*Christus semetipsum per Myſteria commi-*
 „*scet*, & quos genuit, per semetipsum
 „*nutrit*. De hac Doctor Angelicus ibi-
 „*dem* : „*Tertio consideratur effectus hu-*
 „*jus Sacramenti* ex modo, quo traditur
 „*hoc Sacramentum*, quod traditur per
 „*modum cibi & potus*, & ideo omnem
 „*effectum quem cibus & potus materia-*
 „*lis facit quantum ad vitam corporalem*,
 „*quod scilicet sustentat, augeat, reparat*,
 „*& delectat* : hoc totum facit hoc Sa-
 „*cramentum*, quantum ad vitam spiri-
 „*tualem*. Unde Ambr. dicit in Lib. de
 „*Sacram.* Ille panis est vite æternæ, qui
 „*animæ nostræ substantiam fovit*. Et
 „*Chrysoſt.* dicit super Joannem : Præstat
 „*nobis desiderantibus*, & palpare &
 „*comedere*, & amplecti : Unde & ipse
 „*Dominus dicit Joan. 6. Caro mea vere*
 „*est cibus*, & sanguis meus vere est
 „*potus* . „

De Hoc Catechismus Romanus par-
 „*2. n. 47. "Commode etiam fieri vide-*
 „*bitor*, si panis, & vini natura, quæ
 „*hujus Sacramenti symbola sunt*, per-
 „*pendantur*. Nam, quos usus corpori

„*panis, & vinum affert*, eos omnes ani-
 „*mæ salutis, & jucunditati*, ac meliori
 „*quidem, ac perfectiori ratione*, Eucha-
 „*ristiæ sacramentum præbet*. Neque
 „*enim hoc Sacramentum in substantiam*
 „*nostram*, ut panis & vinum mutatur ;
 „*sed quodam modo in ejus naturam con-*
 „*vertitur* : ut recte illud divi Augusti-
 „*ni ad hunc locum transferri possit* :
 „*Cibus sum grandium* : cresce, & man-
 „*ducabis me* : nec tu me mutabis in te,
 „*sicut cibum carnis tuæ* ; sed tu muta-
 „*beris in me* . „

„*Quarto* : Ibi est gratia abundans, ubi in
 „*ipso fonte gustatur per intimam cum Chri-*
 „*sto unionem* : Atqui talis est hujus Sa-
 „*cramenti gratia* : Et probatur ex Cate-
 „*chismo Romano*, qui ibidem duo potissi-
 „*imum subnotat*. Primo, istud Sacramen-
 „*tum esse ceterorum fontem*, & gratiam
 „*ibi in ipso fonte delibari*. Secundo, Chri-
 „*stum ibi præsentem esse* : ut gratiam in
 „*animam influat*, eo prope modo quo
 „*caput perenni vitæ fluxu membra vivi-*
 „*ficat*. De priori momento n. 46. habetur :
 „*Hoc vero aliqua ex parte ita assequen-*
 „*tur*, si omnium Sacramentorum vi at-
 „*que natura patefacta*, Eucharistiam fontem
 „*cetera rivulis comparaverint*. Vere enim,
 „*ac necessario fons omnium*
 „*gratiarum dicenda est*, cum fontem ip-
 „*sum cælestium chrismatum, & dono-*
 „*rum, omniumque Sacramentorum au-*
 „*ctorem Christum Dominum admirabi-*
 „*li modo in se contineat* : a quo tam-
 „*quam a fonte ad alia Sacramenta, quid-*
 „*quid boni, & perfectionis habent, de-*
 „*rivatur*. Ex hoc igitur divinæ gratiæ
 „*fonte amplissima munera, quæ nobis*
 „*hoc Sacramento impertiuntur, facile*
 „*colligi poterunt*.

De altero momento n. 48. ait : „*Quod*
 „*si gratia, & veritas per Jesum Chri-*
 „*stum facta est* : in animam quoque in-
 „*fluat est necesse*, cum eum pure, &
 „*sancite accipias*, qui de se ipso dixit :
 „*Qui manducat meam carnem, & bibit*
 „*meum sanguinem, in me manet, & ego*
 „*in illo*. Nam, qui pietatis, & religio-
 „*nis studio affecti hoc Sacramentum su-*
 „*munt*, nemini dubium esse debet, quin
 „*ita Filium Dei in se admittant*, ut ejus
 „*corpori tamquam viva membra inseran-*
 „*tur* ; siquidem scriptum est : *Qui man-*
 „*ducet me, & ipse vivet propter me* . „
 „*Item* : Panis, quem ego dabo, caro mea
 „*est pro mundi vita*. Quem locum Cyril-

„lus dum interpretatur, inquit: Dei
„verbum uiuens se ipsum proprie car-
„ni, fecit ipsam uiuificatiuam. Eum
„ergo decebat miro quodam modo uni-
„ri corporibus per sacram ejus carnem,
„& pretiosum sanguinem, quæ accipi-
„mus in benedictione uiuificatiuâ in pa-
„ne, & vino.”

„Hæc omnes unionis rationes explanat
etiam D. Thomas ibidem q. 79. art. 1.
„Quarto, inquit, consideratur effectus
„hujus Sacramenti ex speciebus, in qui-
„bus traditur hoc Sacramentum. Unde
„Augustinus ibidem dicit, Dominus
„nosser, corpus & sanguinem suum in
„eis rebus commendauit, quæ ad unum
„aliud rediguntur ex multis; namque
„aliud, scilicet panis ex multis granis
„in unum conflatur; aliud scilicet uinum,
„in unum ex multis acinis confluit. Et
„ideo ipse alibi dicit super Joan. O Sa-
„cramentum pietatis! O signum unita-
„tis! O uinculum Charitatis! Et quia
„Christus, & ejus passio est causa gratiæ,
„& spiritualis refectio, & charitas sine
„gratia esse non potest: ex omnibus præ-
„missis manifestum est, quod hoc Sacra-
„mentum gratiam confert.”

„Ante ipsum Chrysostomus de hac unio-
ne Homil. 61. ait: „Semetipsum nobis
„immiscuit, & corpus suum in nos con-
„temperauit, ut unum quid simus tam-
„quam corpus capiti coaptatum: arden-
„ter enim hoc amantium est.”

*Alter sacre Eucharistiæ effectus est gratia
quædam actualis, quæ charitatem stimu-
lat, & spirituali dulcedine & gaudio
mentem replet.*

DICEBAT quondam Propheta Regius
Pl. 83. *Cor meum & caro mea exultave-
runt in Deum uiuum*: Verum si diuina
contemplans hæc locutus est, quanto magis
fidelem Christianum, qui dulcedinem
in ipso fonte degustat, ea oportet dice-
re. Sanctus doctor hunc effectum in quæ-
sitione laudata art. 1. ad 2. mirum in mo-
dum explicat his uerbis.

„Dicendum, quod hoc Sacramentum
„confert gratiam spiritualiter, cum vir-
„tute charitatis. Unde Damasc. compa-
„rat hoc Sacramentum carboni, quem
„Isaias uidit: Carbo enim lignum sim-
„plex non est, sed unitum igni: ita &
„panis communionis non simplex panis
„est, sed unitus diuinitati. Sicut Gre-

„gorius dicit in homilia Pentec. Amor
„Dei non est otiosus: magna enim ope-
„ratur, si est. Et ideo per hoc Sacra-
„mentum quantum est ex sui uirtute,
„non solum habitus gratiæ, & uirtutis
„confertur, sed etiam excitatur in actum,
„secundum illud Secundæ Corinth. 5.
„Charitas Christi urget nos. Et inde est,
„quod ex uirtute hujus Sacramenti ani-
„ma spiritualiter reficitur per hoc, quod
„anima spiritualiter delectatur, & quod-
„ammodo inebriatur dulcedine bonita-
„tis diuinæ, secundum illud Cant. 5.
„Comedite amici, & bibite, & inebria-
„mini charissimi.”

„Mira de hoc effectu proferunt Patres;
alii quippe dicunt Eucharistiam omne de-
lectamentum in se habere, alii ad expli-
candam ejus suauitatem modo melli,
modo lactis illam comparant:

Gratia dulcedinis.

CLEMENS V. Papa asserit sacram Eucharistiam omnem habere saporem, quia
est gratia cibi & potus, quibus competi-
tur dulcedo. Sic legitur, *Clementina unica
de Reliquiis & ueneratione Sanctorum*, ubi
appellatur: „Panis habens omne dele-
„ctamentum, & omnis saporis suauita-
„tem; & impinguans non corpus, sed
„cor, non carnem, sed animam; non
„ventrem, sed mentem.”

„Concinit S. Cyprianus Serm. de cæna
Domini. „Panis iste Angelorum, inquit,
„omne delectamentum habens, uirtute
„mirifica, omnibus qui digne & deuote
„sumunt, secundum desiderium suum
„sapid, & amplius quam manna illud
„eremæ, implet & satiat edentium ap-
„petitus, & omnium Carnalium saporum
„irritamenta, & omnia exuperat dulce-
„dinum voluptates.”

„S. Ambrosius, similia loquitur L. 5. in
Lucam, ubi sic habet. „Qui domicilio
„Christum recipit interno, maximis de-
„lectationibus exuberantium pascitur vo-
„luptatum.”

De gratia Mellis hæc habet.

„Primo Magnus Gregorius L. 15. Moral.
cap. 9. „Mel quippe, ait, ex aere, bu-
„tyrum uero, ex carne est: Summi au-
„tem Patris, cum sit Deus super omnia,
„homo factus est inter omnia, qui cum
„nos dulcedine diuinitatis suæ, & My-
„ste-

„sterio Incarnationis suae replevit in Eucharistia, melle nos pariter, & butyro „satiavit. „

Non prætereundus S. Laurentius Justinianus, qui L. de casto connubio Verbi, & animæ cap. 24. ita Eucharistiam appellat: „Poculum suave, refectorem jucundam, mellissimum manna. „

S. Thomas in officio sanctissimi Sacramenti quod ipse composuit, ait de illa: „O quam suavis est Domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suavissimo de „celo præstito, esurientes replebis bonis, „fastidiosos divites dimittens inanes. „ Rursum §8. „Dulcedo in proprio fonte „gustatur. „

Gratia Lactis.

S. Chrysostomus erga Eucharistiam devotissimus, passim mirabiles ejus extollit effectus. Homilia 60. hujus tanti Sacramenti gratiam Lactis assimilat. „Nonne „videtis, inquit, quanta promptitudine „parvuli papillas capiunt, & quanto „impetu labia uberibus insungunt. Accedamus cum tanta nos quoque alacritate ad hanc mensam, & ad ubera potestatis spiritualis: Quinimodo cum longe „majori erahamus, tamquam infantes lactentes, Spiritus gratiam, & unus sit „nobis dolor hac esca privari. „

Suffragatur Sanctus Angustinus Enarrat. 1. In Psal. 33. „In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. „Ecce cibus sempiternus: sed manducant Angeli, manducant supernæ virtutes, manducant ecclesiales Spiritus, & manducantes agnoscunt. „Quis autem homo posset ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo, ut mentis illa lactesceret, & ad parvulos perveniret. „

Similia habet Hugo a S. Victore L. 1. Miscell. titulo 25. „Sapientia, inquit, „sursum panis erat, & versa est deorsum in lac; in divinitate panis, in humanitate lac; & nutritus est parvulus lacte humanitatis, ut cretens, & convalescens capere possit cibum Divinitatis. „

Totam hanc suavitatis economiam, juvat concludere verbis S. Thomæ Opusc. §8. cap. 22. pag. 55. Qui ad consolationem

Boucat Theol. Tom. VII.

nem animarum spiritualium, quæ graves nonnumquam tum in oratione, tum in ipsa Communionem ariditates patiuntur, ait dulcedinem spiritalem ex gratia tanti Sacramenti profluentem, in levitate & affectione semper sensibili non esse rependendam, sed in pio intellectu, seu mentis illuminatione, quæ suo modo lætificat animam. „Sicut inquit Medicus peritus „quandoque quibusdam dat medicinam „dulcem palato corporis, & quandoque „non sic, sed dulcem palato mentis, „quæ quamvis non gutturi, tamen bene sapit rationi; pro eo quod sanam mentem delectat. Sic Dominus dat suis fidelibus dulcem semper corpus: Sed dulcedinem suam alio modo istis, alio istis, prout cuilibet expedire novit. Hinc est, quod quidam dulcedinem istam sapiunt per affectum, & ardentiori delectantur devotione, & alii eandem dulcedinem sapiunt per pium intellectum, & sufficienti reſiciuntur utilitate in eo quod credunt, & intelligunt per hunc cibum sanctum veram vitam obtinere. „De primo Isa. 55. Audite audientes me, & comedite bonum. „De secundo „est illud, Fructus ejus dulcis gutturi meo, id est, pie, & fidei menti quæ credit, intelligitur hunc cibum sanctum „sibi esse utilissimum. „

Tertius Eucharistiæ effectus, peccata venialia remittit. „

CONCILIUM Tridentinum Sess. 13. cap. 2. meminit hujusce effectus, dum ceteros commemorat; sic enim loquitur de motivis propter quæ Christus suum Sacramentum instituisse dignatus est: „Sumi autem voluit Dominus Jesus Sacramentum hoc, tamquam spirituales animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius qui dixit; Qui manducat me, & ipse vivet propter me: & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservemur. Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis; adeoque Symbolum unitis illius corporis, cujus ipsi caput existit, cuique nos, tamquam membra ærissima fidei, spei, & charitatis connexionem affricos esse voluit; ut idipsum omnes diceremus, ne essent in nobis schismata. „

Similia loquitur Catechismus Rom. par.

2. n. 51. "Remitti vero Eucharistia, & condonari leviora peccata, quæ venialia dici solent, non est quod dubitari debeat. Quidquid enim cupiditatis ardore anima amittit, dum levi aliqua in re parum offendit, totum Eucharistia, eas ipsas minores culpas abstergens, restituit. Quemadmodum etiam (neque enim a proposito similitudine discendum videtur) quod innati caloris vi quotidie detrahatur, ac deperit, paulatim addi, & refici naturali alimento sentimus. Quare merito a Divo Ambrosio de hoc cœlesti Sacramento dictum est: Ille panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis."

S. Thomas hic art. 4. duplici ratione probat Eucharistiam remittere peccata venialia. Primo, quia est Sacramentum per modum cibi; proprium autem est alimentum reparare vires deperditas, & consequenter alimento spiritali restituere vires animæ, peccatis venialibus quotidianis aut fractas, aut magna ex parte deperditas. Secundo, quia peccatum veniale est charitatis refrigerium, illa vero excitat & promouet plurimum divinæ Eucharistiæ lumpio. "Dicendum, inquit, quod in hoc Sacramento duo possunt considerari... Scilicet ipsum Sacramentum, & res Sacramenti. Et ex utroque appareat, quod hoc Sacramentum habet virtutem ad remissionem venialium peccatorum. Nam hoc Sacramentum sumitur sub specie cibi nutrientis: Nutrientum autem cibi est necessarium corpori ad restaurandum id, quod quotidie deperditur per actionem caloris naturalis... Spiritualiter autem quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentiæ per peccata venialia, quæ diminuant fervorem charitatis, ut in secunda parte habitum est. Et ideo competit huic Sacramento, ut remittat peccata venialia. Unde & Ambrosius dicit in libro de Sacramentis, quod ille panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. Res autem huius Sacramenti, est charitas, non solum quantum ad habitum, sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc Sacramento: per quod peccata venialia solvantur. Unde manifestum est, quod virtute huius Sacramenti remittuntur peccata venialia."

Quartus Eucharistiæ effectus.

Præservat a peccatis mortalibus, & datur tum ad demandas passionis, tum ad Tyrannos, demonesque propellendos.

CONCILIIUM Tridentinum in loco supra laudato enumerat istos effectus: refert & Innocentius III. L. de Sac. alt. c. 44. ante medium his verbis apud D. Thomam hic art. 4. "Hoc Sacramentum, venialia delet, & cavet mortalia." Catechismus Romanus p. 2. n. 52. & 53. dicit Eucharistiam robur addere animæ, & libidinum ardores extinguere. Quod auxilium plurimum intervit ad prævenda peccata: "Illa præterea, inquit, in sacris Mysteriis vis est, ut nos a criminibus puros, & integros, atque a tentationum impetu incolumes servet, ac tamquam cœlesti medicamento animam præparet ne alicujus mortiferæ perturbationis veneno fecile infici, ac corrumpi queat. Atque ob eam etiam causam, ut testatur D. Cyprianus, cum olim a tyrannis fideles ad tormenta, & eadem propter Christiani nominis confessionem vulgo raperentur, ne illi forte dolorum acerbitate viti, in salutari certamine deficerent, vetus in Ecclesia Catholica mos fuit, ut eis ab Episcopis Dominici corporis, & sanguinis Sacramenta præberentur; Sed carnis etiam libidinem cohibet, ac reprimat; dum enim charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem reslinguat, necesse est." De isto effectu loquitur Propheta Regius Psal. 22. in prænotione enim Spiritus de Eucharistia, sic loquitur, *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me.*

Audiendi sunt de eodem momento SS. Patres, tum & S. Thomas.

S. Ignatius Martyr. Epist. ad Ephes. post medium, ait: "Studete frequenter accedere ad Eucharistiam Dei, & gloriam: quando enim hoc ipsum assidue agitur, expelluntur Satanae potestates, qui suos actus convertit in sagittas ignitas ad peccatum."

S. Sanctus Cyprianus. Epist. 54. Eucharistiam, ut ictum inexpugnabile contra Tyrannos & persecutores habet, atque: "Non esse idoneum ad Martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium;

„ Quia

„ Quia mens defuit, quam recepta Eu-
 „ charistia non erigit & accendit. „

„ S. Ambrosius egregiam instituit compa-
 rationem inter sanguinem Agni, quo
 Israelitæ liberati sunt ab Angelo exter-
 minatore, & corpus Christi in Eucha-
 ristia conclusum, quo ignita inimici te-
 la quisque propellere potest. Sic loqui-
 tur Serm. 8. in Psal. 118. „ Moyses A-
 „ gnum immolavit, ut manducantes
 „ eum, non occuparentur exterminato-
 „ ris insidiis, ne inermes & vacuos spi-
 „ ritualis alimenti, nocturna spicula te-
 „ nebrofi hostis opprimerent. Præve-
 „ ni, & in insidiis tentatoris, instau-
 „ ra prius cæleste convivium Cum
 „ hospitium tuum adversarius viderit oc-
 „ cupatum cælestis fulgore, præsentia,
 „ &c. „

„ Præclara de isto capite dicit Chrysostomus
 Hom. 45. „ Hic mysticus sanguis,
 „ ait, dæmones procul pellit; cum enim
 „ Dominicum sanguinem in nobis vident,
 „ in fugam vertuntur. „ Quid plura
 adiciam? Cibus ille Angelicus juxta Pa-
 trum sententias cor facit contritum &
 humiliatum, concupiscentiæ pabula di-
 spergit, libidinum ardores extinguit, &
 charitatis lumen accendit.

„ S. Thomas hic art. 6. triplici ratione
 probat hominem fidelem per Eucharistiam
 ad præcavenda peccata muniri. Primo,
 quia Joan. 6. habetur: *Hic est panis de cæ-
 lo descendens, ut si quis ex ipso manduca-
 verit, non moriatur*: „ Quod quidem, ait
 „ S. Doctor in argumento, Sed contra, ma-
 „ nifestum est, non intelligi de morte
 „ corporali. Ergo intelligitur, quod hoc
 „ Sacramentum præservet a morte spi-
 „ rituali, quæ est peccatum. „ Secundo,
 „ quia sicut corpus præservatur a morte,
 „ & per cibum quo vires deperditas reslau-
 „ rat, & per arma quibus insidiantes vitæ
 „ propellit, sic Eucharistiæ cibo animam
 „ reficiente, vires novæ acquiruntur homo,
 „ & ab eadem, ut est Passionis Christi me-
 „ moriale perenne, ab hostibus defenditur.

„ Sic loquitur in corpore articuli: „ Di-
 „ cendum, quod peccatum est quædam
 „ spiritualis mors animæ. Unde hoc mo-
 „ do præservatur aliquis a peccato futu-
 „ ro, quod præservatur corpus a morte
 „ futura. Quod quidem fit dupliciter,
 „ uno modo in quantum natura hominis
 „ interiori roboratur contra interiora cor-
 „ ruptiva: & sic præservatur a morte
 „ per cibum & medicinam. Alio modo

„ per hoc, quod munitor contra exterio-
 „ res impugnationes: & sic præservatur
 „ per arma, quibus munitur corpus. U-
 „ troque autem modo hoc Sacramentum
 „ præservat a peccato. Nam primo qui-
 „ dem, per hoc quod Christo conjungit
 „ per gratiam, roborat spirituales vitam
 „ hominis, tanquam spiritualis cibus, &
 „ spiritualis medicina: Secundum illud
 „ Pl. 103. Panis cor hominis confirmat:
 „ Et August. dicit super Joan. Securus
 „ accede, panis est, non venenum. Alio
 „ modo in quantum est quoddam signum
 „ Passionis Christi, per quam victi sunt
 „ dæmones, repellit omnem dæmonum
 „ impugnationem; unde Chrysost. dicit
 „ super Joan. Ut leones flammam spiri-
 „ tes, sic ab illa mensa discedimus, ter-
 „ ribiles effecti diabolo. „

Quintus Eucharistiæ effectus: Rerit
 viam ad Beatitudinem, hinc Viaticum
 vocatur.

Probatur argumentis Theologicis.

„ PRIMO ex figuris Scripturæ sacræ, 3.
 Regum 19. legitur de Elia, *Comedit, &
 bibit, & ambulavit in fortitudine cili illius,
 quadraginta diebus, & quadraginta noctibus,
 usque ad montem Dei Oreb*. Ibi agitur de
 tubcinerico pane, quem Angelus Eliæ
 fugienti persecutionem Jezabel porrexit,
 quo confortatus ambulavit usque ad mon-
 tem Dei. Quæ quidem verba explanans
 sanctus Hieronymus in caput 15. Matthæi
 ait: „ Non vult Jesus dimittere jejunos
 „ ne deficiant in via: periclitatur ergo
 „ qui sine cælesti pane ad optatam man-
 „ sionem pervenire festinat. Unde Ange-
 „ lus ad Eliam: *Surge & manduca*, quia
 „ grandem viam ambulaturus es. „

„ Secundo, ex sanctis Patribus. Istam Via-
 tici dotem non silent sancti Doctores:
 S. Gaudentius Tractatu 2. in Exodum
 sub finem ait: „ Hoc est viaticum itine-
 „ ris nostri, quod in hac vita modo ali-
 „ mur, & nutrimur, donec ad ipsum
 „ perveniamus, de hoc sæculo receden-
 „ tes: unde dicebat idem Dominus: Nisi
 „ manducaveritis carnem meam, & bi-
 „ beritis meum sanguinem, non habebi-
 „ tis vitam in vobis. „

„ Chrysostomus Lib. 6. de Sacerdotio ex-
 plicans illa orationis Dominicæ verba:
*Panem nostrum quotidianum da nobis ho-
 die*, ait: „ Animas eorum quæ hoc Sa-
 „ „ cra-

eramentum in fine vitæ suscipiunt, ab Angelis, propter assumptum illud Sacramentum, recta ad cælum via deduci: eorum vero corpora satellitum more stipantibus Angelis, in vitam æternam custodiri."

Similia profert Paschasius Lib. de corpore & Sanguine Domini cap. 19. "Hoc mysterium, ait, nonnumquam Viaticum appellatur, quia si quis illo fruitur in via, pervenit ad vitam quam ipse habet."

Sanctus Chrysostomus Sermone 8. in eandem collinat sententiam; explicans enim illa Orationis Dominicæ verba, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, subiungit: "Vult nos in Sacramento sui corporis panem viaticum possulare, ut per hoc ad perpetuum diem, & ipsam Christi perveniamus ad mensam; ut unde hic gustum sumpsimus, inde ibi plenitudinem, totaque latetates capiamus."

Venerabilis Beda in testimonium ejusdem veritatis in L. 4. Eccles. Hist. c. 14. scribit Angelos quidam puero ægrotanti dixisse: "Nos te hodierna die ad cœlestia regna sumus perducturi: Sed expeccare primum habes, donec Missa celebretur, ac viatico Domini corpore, ris, & sanguinis accepto, æterna in cœlis gaudia subleveris."

Tertio, ratione: Viaticum est pecunia qua peregrinator cuncta necessaria emit ad viam perficiendam donec accedat ad terminum: vel etiam quædam ciborum, & vini asportatio, ne quis deficiat in via ut viribus reintegratis, prout exigit necessitas, tantum roboris habeat, quantum necessarium est, vel ad propellendos insidiantes, vel ad superandas frigoris, & æstus asperitates, ac demum ad suslinendos viæ labores. Sed hæc omnia præstat Eucharistia: Igitur est verum & optimum ad vitam æternam viaticum. Minor patet ex dictis, cum teste Chrysostomo terribiles nos efficiat ipsis dæmonibus, cum sit cibus grandium, & vinum lætificans cor hominis, immo & panis quotidianus a Christo misericorditer largitus: Sed hanc viatici rationem potissimum sibi vindicat Eucharistiæ Sacramentum ex eo quod perseverantiam finalem, quæ non cadit sub meritum, eatenus nobis det, quatenus præsentia Christi frangit dæmonum impetus, qui animam exagita-

re satagunt, figit nos in bono per unionem cum Christo omnium maximam, & ita nostrum erga Jesum amorem stimulat, ut charitatem cum morte conjungat, in quo quidem, ut ait S. Aug. L. de dono perseverantiæ cap. 1. sita est perseverantia finalis. Et vero si ex eodem sancto Doctore prædestinatio Sanctorum includit, & importat mediâ quibus certissime liberantur quicumque liberantur, quod medium fortius, quod abundantius simul & suavis Eucharistia, dicente Propheta Psalm. 67. *Et Domini, Domini exitus mortis*; quasi diceret, perseverantiam finalem esse Eucharistiæ specialem effectum, quod innuitur illius vocis, *Et Domini, Domini*, duplicatione?

Sextus Eucharistiæ effectus est adeptio gloriæ.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA est, quia annexam habet vitæ æternæ promissionem, juxta illud Christi Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.*

Secunda: Pignus datum pro alicujus boni retributione est apud Deum quid ratum & infallibile, si non ponatur obex: Sed sacra Eucharistia est futura gloriæ pignus a Christo datum: Igitur ejus effectus est adeptio gloriæ. Hoc ipsum dicit Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. Tum Ecclesia quæ canit: O sacrum convivium in quo Christus sumitur: recolitur memoria passionis ejus... Futuræ gloriæ nobis pignus datur.

Tertia: Christus in Eucharistia realiter continetur, cum ejus Passionis repræsentatione; ibi quoque per species panis qui ex multis granis, vini vero quod ex variis uvis confluit, denotatur unio fidelium cum Christo: Ipse autem nobis per passionem, suam aperuit cœlos, & membrorum cum capite unio non nisi in cœlo completur. Igitur Eucharistiæ effectus est adeptio gloriæ, cum ibi adsit Christus, ut reſeratum devicta morte, cœlum aperiat, & unum simus in æternum cum illo. Ista ratio ex multis aliis coalescens est D. Thomæ hic art. 2. his verbis: "In hoc Sacramento potest considerari, & id ex quo habet effectum, scilicet ipse Christus contentus, & passio ejus repræſentata, & id per quod

„hæ-

habet effectum, scilicet, usus Sacramenti, & species ejus; & quantum ad utrumque, competit huic Sacramento, quod causat adeptiorem vitæ æternæ. Nam ipse Christus per suam passionem aperuit nobis aditum vitæ æternæ: Secundum illud Hebr. 9. novi Testamenti mediator est, ut morte intercedente, qui vocati sunt, accipiant repromissionem æternæ hæreditatis. Unde & in forma hujus Sacramenti dicitur: Hic est calix sanguinis mei novi, & æterni Testamenti. Similiter etiam refectio cibi spiritualis, & unitas significata per species panis, & vini, habentur quidem ist præsentī, sed imperfecte: perfecte autem in statu gloriæ. Unde Augustinus. dicit super illud Joan. 6. Caro mea vere est cibus: Cum cibo & potu id appetant homines, ut non eluant, neque sitiant; hoc veraciter non præstat, nisi iste cibus & potus, qui eos a quibus sumitur, immortales & incorruptibiles facit in societate Sanctorum; ubi pax erit, & unitas plena, atque perfecta.

Septimus Eucharistiæ effectus.

Remittit ex parte peccatam temporalem.

PROBATUR ex S. Thoma, qui hic q. 79. art. 5. distinguit Eucharistiam ut Sacramentum & ut Sacrificium. Priori modo spectata operatur juxta suscipientis devotionem; hinc de peccata temporali remittit plus aut minus secundum quod charitas magis vel minus exardescit. Posteriori modo considerata ex se, & quasi primario aliquam peccatam temporalem remittit, quia est satisfactiva. Sic loquitur sanctus Doctor: "In quantum vero est sacrificium, ait, habet vim satisfactivam, sed in satisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. Unde & Dominus dicit Lucæ 21. de vidua quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus misit; quamvis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni peccata: tamen fit satisfactoria illis, pro quibus offertur vel etiam offerentibus secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota peccata. Hoc est, Eucharistia ut sacrificium ex opere operato remittit aliquem peccatam temporalis gradum: ex opere vero etiam operantis ul-

teriolem gradum, juxta quantitatem affectus offerentis.

Ex his sequitur Eucharistiam etiam prodesse aliis quam sumentibus; indirecto quidem ut Sacramentum, quatenus aliquis potest sacram sumere Synaxim, vel pro refrigerio defunctorum, vel pro fanitate amici obtinenda: Ut sacrificium vero directe, quia sub hoc respectu est victima, quæ recte pro aliis offerri potest, quod non fit præcise ut Sacramentum; sub ista quippe ratione est cibus, adeoque per se primo institutus ad alendum suscipientem, & illum specialiter cum Christo conjungendum. Sic docet S. Thomas hic art. 7. primo quidem in argumento, *Sed contra*: "In celebratione hujus Sacramenti, inquit, fit pro multis aliis deprecatio: Quod frustra fieret nisi hoc Sacramentum aliis prodesset. Deinde vero in corpore articuli sic ratiocinatur: "Hoc Sacramentum non solum est Sacramentum, sed etiam est sacrificium: In quantum enim in hoc Sacramentum repræsentatur Passio Christi, quæ Christus obtulit se hostiam Deo, ut dicitur Ephesorum 5. habet rationem sacrificii; in quantum vero in hoc Sacramentum traditur invisibilis gratia sui visibili specie habet rationem Sacramenti. Sic ergo hoc Sacramentum quidem prodest, & per modum Sacramenti, & per modum Sacrificii: Quia pro omnibus sumentibus offertur: Dicitur enim in canone Missæ, Quotquot ex altaris participatione sacrosanctum Filii tui corpus, & sanguinem sumpserimus; omni benedictione cælesti, & gratia repleamur; sed aliis, qui non sumunt, prodest per modum sacrificii, in quantum pro salute eorum offertur: Unde, & in canone Missæ dicitur, Memento Domine famulorum famularumque tuarum pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis, & incolumitatis suæ: Et utrumque modum proficiendi Dominus expressit, dicens Matth. 26. & Lucæ 25. Qui pro vobis, scilicet sumentibus, & pro multis, scilicet aliis effundetur in remissionem peccatorum."

Octavus Eucharistiæ effectus, mitigat appetitus sensitivi fomitem.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Prophetis : Zachariæ c. 9. habetur : *Quid est bonum ejus, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* Ad ista verba attendens Paschalius Lib. de corpore & sanguine Domini, c. 21. ait : " Felix fructus ubertatis, ex quo virginitas germinatur : Nam hoc nostri generis vino castitas corrumpitur, ab illo vero virgines procreantur. "

Alter Scripturæ locus pro eadem astruenda veritate ex Pl. 67. excerpitur : in *Selmon*, ait Propheta, *mons Dei, mons pinguis*, quæ quidem verba sic explicat Glossa : " De corpore Christi manat unum, bra gratiæ, quæ nobis defensionem est contra incentiva vitiorum carnis concupiscentiæ. "

Tertius locus eandem confirmans veritatem habetur Osee 14. his verbis : *Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium : Quem locum sanctus Thomas Opus. 58. cap. 21. sic interpretatur.* " Dum ergo fidelis corpus Christi, sumit, spirituale refrigerium percipit, quasi de umbra gratiæ, quæ de ipso fluit : Osee 14. *Ego quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium.* "

Secundo, ex sanctis Patribus. Cyrillus Alexandrinus L. 4. in Joannem egregie sic loquitur : " Sedat, cum in nobis manet Christus, sævientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, & perturbationem animi extinguit. "

Atque vero Cyrillus Hierosolymitanus Cathec. mystag. qui de Eucharistia loquens, ait : " Animam, & corpus sanctificat. "

Expressius loquitur Chrysologus Sermone 34. & mirabundus exclamat : " O quam docuit mulier, quantum sit corpus Christi, quæ in fimbria tantum esse monstravit ! Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quantam de ipso corpore sumere possunt medicinam, quando mulier totam rapuit de sola Christi fimbria sanitatem. "

Bernardus de Baptismo, & Sacramento Altaris circa medium ex professo istum mirabilem proponit effectum his

verbis : " Duo, Sacramentum hoc operatur in nobis, ut videlicet, & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis, tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sape modo, nec tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut ceterorum hujusmodi, gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo. "

Tertio, ratione : Tria sensum afficiunt plurimum, scilicet 1. Apprehensio boni sensibilis, 2. Ejus præsentia & fructio. 3. Unio ultima. & effrenata cum creatura, ad quam cor sese convertit, & ex his tribus exarscunt passiones sensibiles, & amor in creaturam : Sed tria opposita Sacramentum Eucharistiæ præstat : igitur minuit fomitem appetitus sensitivi. I. Quidem in hoc Sacramento omne bonum & quidem verum, nobis per idem ostenditur, juxta illud Exodi 30. *Ostendam omne bonum tibi.* Cum autem in Eucharistia Christus versus Deus præsens sit sub speciebus, omne bonum in Eucharistia apprehendimus. II. Bonum illud in ipso fonte gustatur, ut ex Patribus liquet. Demum tanta fit unio inter Christum & fidelem, ut teste Cyrillo, vel ipse Christus sese commisceat nobiscum, eo proportionali modo quo dux ceræ liquefactæ commiscetur : Hinc ait Paschalius : *O Deus substantia mea ! Sanctus Thomas Opus. 58. docet Christum in Eucharistia omnimoda unione nobis conjungi, & ad nos accedere.* Hic art. 6. ad 3. explicat modum quo Eucharistia minuit peccati fomitem. " Licet hoc Sacramentum non directe ordinetur ad diminutionem somitis, diminuit tamen fomitem ex quadam consequentia, in quantum auget charitatem, quia sicut Augustinus dicit Lib. 83. quæst. Augmentum charitatis, est diminutio cupiditatis. " Igitur Eucharistia, minuit fomitem peccati cum Christus veluti sensibilis in hoc augustissimo Sacramento sese nobis præbeat, juxta illud Chrysostomi Homil. 60. " Eum vides, ipsum tanges, ipsum manducas. " Concipit Catechismus Romanus, qui de Eucharistia n. 55. sic scribit : " Dum enim charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem reslingit, quatenus necesse est. "

Nonus Eucharistiae effectus.

Corpus quandoque incorruptibile reddit, ac demum ejus resurrectionis est causa.

PRIMUM patet ex supra dictis, & ex incorruptibilitate corporum multorum qui sanctitate floruerunt, quique hoc faginatum cibo, etiam in corpore incorruptibiles permanere.

Alter pars a Patribus passim docetur. Irenaeus Lib. 4. c. 34. contra Valentinianos, qui resurrectionem eorum negabant, ait: "Quomodo autem rursus dicunt carnem incorruptionem devenire, & non percipere vitam, quae a corpore, & sanguine Domini alitur?"

Hoc ipsum praedicat Cyrillus explicans illa Christi verba, Joan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam: & ego resuscitabo eum in novissimo die, his verbis: "Non poterat aliter corruptibilis haec natura corporis, ad incorruptibilitatem & vitam traduci, nisi naturalis vitae corpus ei conjungeretur. Non credis mihi haec dicenti? Christo te obsecro, fidem praebere: Amen, amen, inquit, dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, &c."

Eodem modo interpretatur verba Joannis 6. sanctus Thomas lectione septima. Suffragatur Ignatius Episc. ad Ephesios cum vocat Eucharistiam: "Pharmacum immortalitatis, & praeservativum contra mortem."

De Dispositionibus ad istos mirabiles effectus suscipiendos dicemus infra 4. p. tractatus. Ad id solum ad hoc requiri realem susceptionem Eucharistiae, cum dicat Christus Joan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam.

Synopsis Contentorum in Article.

PRIMUS Eucharistiae effectus, est gratia abundans, juxta illud Christi Joan. 10. *Veni ut vitam habeant & abundantius habeant.* Cui concinunt haec alia Joan. 6. Christi verba, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam.* Hinc Synodus Tridentina Sess. 13^a cap. 2. loquens de tanto Sacra-

mento ait: "In quo divitias divini sui, erga homines amoris velut effudit." *Christus.*

Secundus: Est gratia quaedam actualis specialis stimulans charitatem, quae mentem suavitate spiritali replet. Sic propugnat S. Thomas hic q. 79. art. 1. ad 2. Idem probatur ex *Clementina unica de Reliquiis & veneratione Sanctorum* his verbis: "Panis habens omne delectamentum, & omnis saporis suavitatem." Idem profert S. Cyprianus Serm. de cor. Dom. Ratio est, quia supremum bonum in ipso fonte degustatur.

Tertius: Eucharistiae Sacramentum remittit peccata venialia: Sic docet Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. Ratio D. Thomae hic art. 4. est, quod sit gratia per modum cibi, ejus proprium est reparare vires: Igitur cibus Eucharisticus restituit vires, peccatis venialibus imminutas.

Quartus: Praeservat a peccatis mortalibus. Sic definiit Concilium Tridentinum Sess. 13. c. 2. Sic docet S. Ignatius Martyr Episc. ad Ephes. Sic Ambrosius Serm. 8. in Psal. 118. Ratio D. Thomae non una est. I. Est cibus, cujus proprium est roborare hominem ne deficiat in via. II. Est memoriale passionis, quae, devicta morte, propellit inimici rugientis tela.

*Quintus: Sternit viam ad gloriam, juxta illud 3. Reg. 3. de pane Eliae, qui fuit Eucharistiae figura praedicta: Et ambulavit in fortitudo e cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Oreb. S. Hieronymus in cap. 15. Matth. illa verba de efficacia Eucharistiae interpretatur. Nec mirum, vel ipsum Regem gloriae continet, ibi enim Christus nedum cibus est, quo resurgunt vires labore itineris deperditae, sed simul & pretium, quo necessaria ad viam perficiendam emuntur: quod innuit Apostolus dicens 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro.**

Sextus: Ademptio gloriae: Nam dicitur Joannis 6. Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum: Et vero Christus ibi est realiter praesens qui est via, veritas & vita: Eucharistia est etiam memoriale passionis, quae aditum caeli nobis aperuit; hinc, Et futura gloriae nobis pignus datur canit Ecclesia.

Septimus: Remissio peccatorum venialium.

lium. Sic docet Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. Ratio D. Thomæ duplex est. Prima, Eucharistia est cibus, cujus proprium est vires reficere: Altera, est charitatis sacramentum; cum autem peccatum veniale sit charitatis refrigerium, contra dubium est per charitatem extingui, adeoque per Eucharistiam:

Octavus: Imminuit fomitem peccati, juxta illud Zachariæ 9. de Eucharistia, *Frumentum electorum, vinum germinans virgines*. . . Hunc textum Palschius Lib. de corp. & sang. Dom. cap. 21. de Sacramento altaris explanat. Expresse docet D. Bernardus Lib. de Bapt. & Sac. altaris Eucharistiam mitigare acerbos invidiæ, luxuriæ & iracundiæ motus. Nec mirum, Eucharistia est panis Angelicus omne desideramentum in se continens.

Nonus: Est resurrectionis corporum & incorruptionis causa; resurrectionis quidem, ipso Christo teste, Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die*: Incorruptionis vero; multa quippe Sanctorum corpora incorrupta manent, qui effectus juxta Theologos sacræ Eucharistiæ tribuitur. Quod non levius indigitat Apost. Philip. 3. his verbis. *Expectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*.

ARTICULUS OCTAVUS.

De usu sacræ Eucharistiæ.

QUATUOR habemus circa istud caput discutienda. Primum quidem de usu secundum se spectato, alterum de usu sub una specie: Tertium de usu sub utraque specie: Quartum denique de usu frequentiori.

SECTIO PRIMA.

Utrum omnes, ne uno quidem excepto, teneantur recipere sacram Eucharistiæ?

SUPPONO Eucharistiam non esse necessariam necessitate mediæ, ut dictum est de Sacramentis in genere, cum consistat ex usu Ecclesiæ pueros baptizatos, & postea morientes, adultos vero vere contritos & a peccatis per absolutionem Sa-

cramentalem absolutos, ut justos, & amicos Dei haberi. De pueris definit Concilium Tridentinum sessione 21. c. 4. his verbis: "Eadem sancta Synodus docet parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ communionem, siquidem per Baptismi lavacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam jam Filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt." Tota igitur controversia est num aliquo præcepto omnes homines sacram Eucharistiam aliquando fumere teneantur? Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Parvuli non tenentur Eucharistiam accipere.

Probatur ratione multiplici.

PRIMA: Nullum extat de hoc præceptum: Igitur parvuli non tenentur accipere Eucharistiam. Ita Tridentinum mox laudatum.

Alterà: Qui accedit ad Eucharistiam debet discernere corpus Domini, teste Apostolo 1. Cor. 11. sed pueri utpote ratione carentes, corpus Domini discernere non valent. Ergo &c.

Tertia: Qui accedit ad Eucharistiam, debet accedere per conversionem charitatis & amoris erga Christum, vel etiam peccata venialia detestari, ut abstergantur: Sed pueri & infantes utriusque sunt incapaces: Primo quidem conversionis per amorem: qualis fuit, teste Augustino, in Angelis bonis, ut primum creati sunt, quandoquidem non habent usum liberi arbitrii; neque, etiam ea indigent ad abstergenda venialia, cum nullum commiserint, & innocentiam baptismalem adhuc retineant: Ergo, &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti tenentur accedere ad sacram Mentiam.

Probatur Theologicis rationibus.

PRIMA, sic exponitur: Omnes tenentur sub pœna peccati, & interminatione mortis, obedire Deo aliquod præcipienti: Sed Christus præcipit ut omnes adulti accedant ad sacram Eucharistiam. Ergo &c. Probatur minor: Christus Mat-

thæi

thæi 26. instituta Eucharistia Apostolis dicit, *Hoc facite in meam commemorationem*: Quæ verba intelligenda sunt de communione, ut interpretatur D. Thomas hic art. 11. his verbis: "Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum, ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini, dicentis, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*."

Secunda hæc est: Ad id tenetur homo, sine quo æterna non assequitur vitam: Atqui seclusa Eucharistia vel in voto, vel in re suscepta, adultus vitam æternam non possidebit; & probatur, ex illa Christi sententia Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Ergo &c.

Tertia: Qui tenetur votum aliquod emittere, cum tempus aderit, debet illud adimplere: Atqui omnes adulti, ne uno quidem excepto, debent habere votum Eucharistiæ; Christus enim absolute Ioannis 6. dicit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Sicut Lucæ 13. ait: *Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*: Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic 3. p. qu. 8. art. 11. ubi sic habet: "Duplex est modus percipiendi hoc sacramentum Eucharistiæ, scilicet spiritualis, & sacramentalis: manifestum est autem quod omnes tenentur, saltem spiritualiter manducare, quia hoc est Christo incorporari, ut supra dictum est: Spiritualis autem manducatio includit votum, seu desiderium percipiendi hoc Sacramentum, ut supra dictum est, & ideo sine voto percipiendi hoc Sacramentum, non potest homini esse salus; frustra autem esset votum nisi impleretur votum, quando oportunitas adesset; & ideo manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere."

Quarta: Tenetur quisque præcavere peccata; & vires quotidianis defectibus fractas restaurare, ita ut si ex negligentia remedii probatur, reus evadat: Sed ex dictis liquet inter effectus Eucharistiæ illos esse, quod compescat Dæmonum impetus, fomitem peccati minuat, peccata venialia abstergat: Igitur eo ipso quo adultus peccata mortalia præcavere debet, ad Eucharistiam accedere tenetur, ne illa prætermissa, in peccatum probatur,

eo quod oblitus sit comedere panem suum quotidianum.

Quæres: Quandonam adultus ad sacramentum Mensam, quoties, & ubi accedere debeat?

Respondeo primo, Quondam fuisse præceptum Ecclesiæ ter in anno sacram Eucharistiam sumere; in die scilicet Paschæ; Pentecostes, & Christi Nativitatis. Sic habetur in Decretali S. Fabiano Papæ adscripta, quam Gratianus in corpore juris refert, ut habetur de Consecratione distinct. 1. Prioribus quidem sæculis nullum erat ad hoc præfixum tempus, namque Lex non est pro iusto imposita; fervor fidei, simul & charitatis atque erga Christum amoris impellebat fideles frequentius ad sacram Mensam accedere; frigiditate vero postea charitate, hanc tulit legem sanctus Fabianus his verbis: "Si non frequentius, saltem in anno ter. Laici homines communicent, nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur, in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini."

Concilium Lateranense. 4. sub Innocentio III. canone omnis utriusque sexus, de penitentibus & remissionibus hoc restringit ad unam vicem in anno, idque Paschæ tempore. Hoc est a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive, ut declaravit Eugenius IV. in bulla, quæ incipit *fide digna*. Hanc Concilii Lateranensis emissam legem, suo munivit calculo Tridentinum Sess. 13. Can. 9. his verbis. *Si quis negaveris omnes, & singulos Christi fideles utriusque sexus cum ad annos discretionis pervenerint teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; Anathema sit*.

Respondeo II. ægrotos animam agentes teneri sacram suscipere Eucharistiam: Ita habetur Can. 13. Conc. Nicæni juxta interpretationem Dionysii Exigui: "De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex, antiqua regularisque servabitur ita, ut si quis egreditur e corpore, ultimum & necessario viatico minime privetur."

Ratio est, quia præceptum fidei, spei, & charitatis, tunc obligant; cum enim anima in brevi suspendenda sit ante Christi tribunal, suam probare religionem virtutum actibus debet; & Eucharistiæ sumptione suum in Christi amorem ostendere. Tum quia tunc urgent tentationes,

& ex morbi labore vires deficiunt, quæ quidem ad vitam æternam impediunt, nunquam propelluntur efficacius, quam præsentia Christi adsistentis in Sacramento Eucharistiæ: Igitur in illa præcipue hora sumendum est corpus Domini.

Respondeo III. Communionem Paschalem faciendam esse in propria Parochia. Sic statuit Concilium Burdigalense anno 1584. titulo de *Eucharistia*: "Statuimus, ait, ut prædicto tempore Paschæ, nemo extra suam parochiam absque rectoris sui facultate, alio se conferat, hoc Sacramentum percipitur, sed & quibus dabitur ea facultas, Parochum certiorum rem faciant, quo loco sacram Eucharistiam sumpserint." Ratio est quia Leo Papa X. qui privilegiatis facultatem facit Eucharistiam quovis anni die fidei populo distribuendi, diem Resurrectionis Domini excepit.

Quæres II. Utrum is, qui prævidet se propter legitimum impedimentum non communicaturum Paschali tempore, ipsum antevertere teneatur? Num vero qui facit ex proposito communionem sacrilegam satisfaciatur præcepto?

Respondeo I. ad primum casum, eum qui legitime impedimentum prævidet, posse antevertere, cum in hoc Legi in substantia obediat; præceptum enim Paschalis communionis ad id maxime terminatur, ut semel saltem in anno quisque ad sacram Mensam accedat, nec ibi aut frans, aut contemptus præcepti adesset; si vero non anteverit, & tempore Paschali multis irriteris impedimentis non possit communicare, non ideo a lege solvitur, sed data prima occasione, debet sua confiteri peccata, & sic probatus fumere Eucharistiam.

Respondeo II. alterum præcepto non facere satis; quandoquidem intentioni Ecclesiæ illudit; quæ quidem responsio fundatur in Canone *omnis utriusque sexus fidelis*. Ubi hæc habentur: *Insipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, &c.* Si reverenter: Igitur non impie. Sicut enim qui venenatum cibum sumit præcepto naturali se se nutriendi non obedit, sic & a simili qui indigne sacram Synaxim percipit. Quippe qui, teste Apostolo 1. Corinth. 11. iudicium sibi manducat non *judicans corpus Domini*. Hinc merito Innocentius XI. Papa hanc proleptis quorundam Theologorum recentiorum propositionem, *Præcepto com-*

munionis annuæ satisfi per sacrilegam Domini manducationem. Ex vero tamen Ecclesia non iudicet de internis, hoc est neminem in foro contentioso damnet, nisi ejus crimina tabulis & testibus probentur, peccat tamen mortaliter, nec satisfaciit legi juxta Ecclesiæ intentionem, qui voluntarie, ut illudat Ecclesiæ facit communionem sacrilegam. Sic propugnat Gonetus hic disputatione 9. art. 1. p. 294. quod probat ulteriori ista ratione: "Eadem, inquit, videtur ratio de præcepto communionis, ac de præcepto confessionis: Sed qui facit confessionem sacrilegam, & voluntarie nullam non satisfaciit præcepto annuæ confessionis, ut declaravit Alexand. VII. in congregatione generali Inquisitionis habita die 24. Septembris anni 1665. & oppositam sententiam quam aliqui recentiores Causissæ docent, ut temerariam & scandalosam damnavit." Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Contra primam conclusionem.

OBJECIES: Illud Christi Joannis 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: Sed hæc verba nulla exceptione facta, includunt communionis præceptum, quod omnes & singulos homines fideles ad communionem obligant: Igitur sicut adultis, sic & pueris necessaria est communio.

Respondeo distinguendo: Et hæc verba intelliguntur, vel de Eucharistiæ voto, vel de reali ejus susceptione secundum distributionem accommodatam, concedo. De reali corporis Christi manducatione, subdistinguo: Si fieri reverenter possit, & suscipiens sit capax discernere corpus Domini, concedo: sin minus, nego. Solutio est D. Thomæ hic qu. 73. art. 3. Ubi ex professo quæritur num Eucharistia sit omnibus absolute necessaria, necessitate mediæ ad salutem? Multa eo loci distinguit, videlicet usum spiritualem, qui fit voto; spiritualem simul, & realem qui manducatione reali completur: Ipsum Sacramentum, quod utique realiter, vel spiritualiter sumi potest. Denique rem Sacramenti, scilicet unitatem membrorum Ecclesiæ cum Christo, quæ pane & vino significantur. Tum concludit usum

quoad unitatem habendam : sufficienter fieri per votum , ex quo infert parvulus sumere Eucharistiam spiritualiter , quatenus voce patrinorum fidem Christi profiteantur , siquae per Baptismum corpori Christi conjunguntur , quod probat primum auctoritate Augustini , deinde ratione .

In argumento *Sed contra* , ita loquitur : „ Augustinus scribit Bonifacio contra Pelagianos . Nec illud , cogitatis , parvulus vitam habere non posse , qui sunt expertes corporis & sanguinis Christi . „ Tum in corpore articuli : „ Dicendum „ quod in hoc Sacramento , duo est considerare , scilicet ipsum Sacramentum , & rem Sacramenti : Dictum est autem , quod res hujus Sacramenti est unitas corporis mystici , sine qua non potest esse salus : Nulli enim patet aditus salutis extra Ecclesiam , sicut nec in diluvio abique arca Noë quae significat Ecclesiam , ut habetur 1. Petri 3. „ Tum est autem supra quod res alicujus Sacramenti haberi potest ante perceptionem Sacramenti ex ipso voto Sacramenti percipiendi : Unde ante perceptionem hujus Sacramenti , potest homo habere salutem ex voto percipiendi hoc Sacramentum : Sicut & ante Baptismum ex voto Baptismi . „

Instabis : Atqui requiritur realis susceptio Eucharistiae , ut parvulus salvetur . Ergo &c. Probatur subsumptum . Sine reali susceptione Baptismi non salvatur infans : Igitur nec sine reali susceptione Eucharistiae : Sicut enim Joannis 3. legitur pro Baptismo : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto , non potest intrare in regnum caelorum* : Sic & cum eadem particula exclusiva *nisi* , pro omnibus & singulis hominibus indiscriminatim dicitur Joannis 6. *Nisi manducaveritis* , &c.

Respondet negando subsumptum . Ad probationem nego utique paritatem propter duo : Primo quidem Baptismus est principium spiritualis vitae , Eucharistia vero consummatio , & perfectio : Hinc Baptismus est absolute necessarius , ea necessitate quae nemo nisi in Ecclesia incorporatus salvari possit , quae vero ad majorem solum perfectionem utilis , & necessaria sunt , eorum sufficit votum ad salutem . Secundo , ante Baptismum puer nec per se , nec per alios votum habet Baptismi . At vero eatenus votum Eu-

charistiae includitur in Baptismo , quatenus per illud Sacramentum & Ecclesiae fidem , ordinatur ad Eucharistiam , quippe qui jam Ecclesiae in Christo unitus , tendat ad perfectissimam unitatem , seu unionem , quae per Eucharistiam habetur . Ita D. Thomas ibidem ubi sic pergit :

„ Est tamen differentia quantum ad duos . „ Primo quidem quia Baptismus est principium spiritualis vitae , & janua Sacramentorum : Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis vitae , & omnium Sacramentorum finis , ut supra dictum est . Per sanctificationem enim omnium Sacramentorum fit preparatio ad suscipiendam vel consecrandam Eucharistiam . Et ideo perceptio Baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem vitam , perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam : non ad hoc quod simpliciter habeatur , sed sufficit eam habere in voto , sicut & finis habetur in desiderio , & intentione . Alia differentia est , quia per Baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam , & ideo ex hoc ipso , quod pueri baptizantur , ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam ; & sic , sicut ex fide Ecclesiae credunt , sic ex intentione Ecclesiae desiderant Eucharistiam , & per consequens recipiunt rem ipsam : sed ad Baptismum non ordinantur per aliud praecedens Sacramentum , & ideo ante susceptionem Baptismi , non habent pueri aliquo modo Baptismum in voto , sed soli adulti , unde rem Sacramenti non possunt percipere sine perceptione Sacramenti : Et ideo hoc Sacramentum non hoc modo est de necessitate salutis , sicut Baptismus .

Instas : Atqui Eucharistia eodem modo est de necessitate salutis sicut Baptismus : Ergo &c. Probatur subsumptum . Ideo Baptismus realiter susceptus , est absolute ad salutem necessarius infantibus , quia repraesentat passionem Christi , cui conspecti per Baptismum ipsi configurantur : Atqui similiter Eucharistia Christi passionem repraesentat , juxta illud 1. Corinth. 11. *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc , & calicem bibetis , mortem Domini annuntiabitis , donec veniat* . Hinc & per Eucharistiam non solum infans Christo configuratur , sed & cum ipso incorporatur . Igitur par est utrobique ratio .

Respondet negando subsumptum . Ad probationem distinguo : Et per Baptismum

num infans initiative & prima vice Christo & passioni ejus configuratur, concedo : consummative, nego . Et sic distincta minore, nego consequentiam, & paritatem . Ratio discriminis inter utrumque Sacramentum ea est, quod initiative homo per Baptismum condepulsus cum Christo, ipsi configuratur, unde realis suscipio requiritur, cum infans Baptismatis voti incapax sit : At vero per Eucharistiam, nonnisi complete, & ad perfectam unionem homo fidelis Christo configuratur, quod autem est tantum ad perfectionem majorem, potest omitti absque salutis dispendio . Solutio est D. Thomae, qui ibidem ad 3. his verbis solvit difficultatem : "Ditendum quod Baptismus est sacramentum mortis, & passionis Christi, sicut homo regeneratur in Christo, sicut virtute passionis ejus : sed Eucharistia est sacramentum passionis Christi, prout homo perficitur in unionem ad Christum passum : Unde sicut Baptismus dicitur sacramentum fidei, quae est fundamentum spiritualis vitae, ita Eucharistia dicitur sacramentum charitatis, quae est vinculum perfectionis, ut dicitur Colos. 3. "

Perfessus : Sacra Scriptura iuxta sensum summorum Pontificum intelligenda est : Atqui illud Christi praeceptum, *Nisi manducaveritis &c.* Ex SS. Pontificibus intelligenda est de manducatione reali etiam pro parvulis : Ergo &c.

Probatur antecedens : Innocentius, I. Epist. 63. ad Patres Concilii Milevitani directis, respondet contra perfidiam Pelagianam, pueros seculo Baptismo non posse vitam aeternam possidere, ut essentiant illi Haeretici : Ecce verba : "Quod eos vestra fraternitas asserit praedicare parvulos aeternae vitae praemii, etiam sine Baptismatis gratia, posse donare, perflatum est ; nisi enim manducaverint, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis : qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi Baptismum etiam ipsum cassare velle, eum praedicant, hos habere quod in eos creditur non nisi Baptismate conferendum . " Confirmatur . Summus Pontifex eo loci perstringit Pelagianos, qui negabant Baptismi necessitatem, quam quidem illis probat a simili necessitate susceptionis Eucharistiae ; hinc nihil urget, si Eucharistia non esset absolute ad salutem necessaria pro parvulis .

Respondeo negando minorem . Ad probationem distinguo : Et Innocentius loquitur retorquendo argumentum adversus Pelagianos, concedo : & vult sicut Baptismum, sic & Eucharistiam esse quid necessarium necessitate medii, subdistingno : quoad unitatem, & cum Christo incorporationem, concedo : quoad realitatem, nego . Pelagiani negabant peccatum originale, ex quo concludebant Baptismum non esse parvulis absolute necessarium ad vitam aeternam possidendam, tamen foret ad introitum in regnum coelorum propter illud Christi oraculum Matth. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non possit introire in regnum Dei* : Concedebant autem Eucharistiam vel voto, vel re suscipiendam, esse mediam ad salutem simpliciter necessariam ; quocirca Innocentius persistendo ad susceptionem Eucharistiae, vel voto, vel realitate, a simili concludit Baptismum re suscipiendum, esse ad salutem pro parvulis simpliciter necessarium, quippe qui voti incapaces, aliter non possint habere Baptismum, nisi in realitate : quia vero votum Eucharistiae includitur in Baptismo, & per fidem Ecclesiae infantes credant in Christum, ipsique incorporantur, jure merito ex voto Eucharistiae inferunt necessitatem suscipiendi realiter Baptismum .

Replicabitur : Atqui Innocentius loquitur de susceptione reali Eucharistiae, pro parvulis : Ergo &c. Probatur subsumptum : Gelasius sic contentum illi praedecessoribus, explanat & intelligit in Epistola, quam ad Episcopos per Picenum direxit : " Ipse, inquit, Dominus Jesus Christus coelesti voce pronuntiat, Qui non manducaverit carnem ; ubi, utique neminem videmus exceptum ; nec opus est aliquem dicere parvulum sine hoc sacramento salutari, ad aeternam vitam posse produci ; sine autem illa vita, in perpetuum futurum morte non dubium est . " Audis Gelasium solummodo loqui de Eucharistia ; & tamen contendere sine ea nequidem parvulis exceptis, ullum hominem salvari .

Respondeo ut supra . Hinc sic distinguo minorem : Gelasius non excipit parvulos a susceptione Eucharistiae quantum ad fidem, & unitatem cum Christo per eam significatam, concedo : Quantum ad realem susceptionem, nego . Non secus eo loci ac Innocentius suo perstringit stylo censorio Pelagianos, quos propriis contudit

die telis ; cum enim ad vitam æternam possidendam exigerent pro adultis Eucharistia, vel in voto, vel in realitate susceptionem, inde concludit adversus Heterodoxos non solum in regnum cœlorum non posse intrare parvulos sine Baptismo, sed ne quidem æternam possidere vitam, ut propugnabant ; ejus autem sic procedit argumentatio : Adulti ex vobis vitam æternam, seclusa Eucharistia, vel in voto, vel in re suscepta non possunt habere : Igitur nec parvuli sine Baptismo realiter suscepto salvari queunt.

Repones : S. Augustinus lib. i. de peccatorum meritis cap. 20. debellat Pelagianos, qui distinguebant inter introitum in regnum cœlorum, & vitam æternam possidendam, quod introitus, secluso Baptismo non haberetur ; secus vero vita æterna : eis autem probat ne quidem vitam æternam, secluso Baptismo haberi posse. cum sine Eucharistia, vel ipsis latentibus, non haberetur : quem errorem confutat ostendendo Baptismum esse æqualis saltem necessitatis ac Eucharistiam, & tamen sine ista ne quidem parvulos posse salvari : Igitur a fortiori, nec omisso Baptismo, vitam æternam eos posse habere. Sic loquitur loco citato : " Nova quadam, & mirabili præsumptione, quasi salus, & æterna vita possit esse præter Christi hæreditatem ; præter Regnum cœlorum... Dominum audiamus, non quidem hoc de Sacramento sancti Lavacri dicentem, sed de Sacramento sacrae mensæ suæ, quo nemo rite, nisi Baptizatus accedit : Nisi manducaveritis &c. An vero quisquam etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc sententia non pertineat, possintque sine participatione corporis hujus, & sanguinis in se habere vitam, quia non ait : Qui non manducaverit, sicut de Baptismo ; Qui non renatus fuerit, sed, ait, Si non manducaveritis, velut eos alloquens, qui audire, & intelligere poterant, quod utique non valent parvuli ? Sed qui hoc dicit non attendit, quia nisi omnes sententia ista teneat, ut sine corpore, & sanguine filii hominis, vitam habere non possint ; frustra etiam ætas major id curat : potest enim si non voluntatem, sed verba loquentis attendas, eis solis tunc videri dictum, quibus tunc Dominus loquebatur, qui non ait, Qui non

manducaverit, sed, Si non manducaveritis..... Quis autem ambigat sæculi nomine homines significatos esse, qui nascendo in hoc sæculum veniunt. At etiam pro parvulorum vita caro data est, quæ data est pro sæculi vita, & si non manducaverit carnem filii hominis, nec ipsi habebunt vitam, Audis Augustinum præoccupare responsum eorum qui dicunt ista verba, *Nisi manducaveritis* &c. intelligi solum pro adultis, quippe qui contendat, & reputat etiam pro parvulis intelligenda esse : Igitur realis susceptio Eucharistiæ est ad salutem parvulorum absolute necessaria.

Respondeo, S. Augustinum in eodem prorsus sensu intelligendum esse ac summos Pontifices laudatos : Quocirca non abstinili modo ejus distinguimus auctoritatem : Non solum adultis, verum etiam & parvulis manducatio Eucharistiæ ad salutem prærequiritur, quantum ad votum, quod implicite includitur in Baptismo realiter suscepto, & cum Christo unitatem ac incorporationem, quæ primario fit per Baptismum, concedo. Quantum ad realem Eucharistiæ susceptionem, nego. Augustinus est sui ipsius interpres Lib. 3. de peccatorum meritis cap. 4. pag. 305. his verbis : " Quid autem apertius tot tantisque testimoniis divinatorum eloquiorum, quibus dilucidissime apparet, nec præter Christi societatem ad vitam salutemque æternam posse quemquam hominum pervenire. Nec... injuste damnari ; hoc est, ab illa vita separari ? Unde fit consequens, ut quoniam nihil tale igitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesiæ ; id est Christi corporis, membrisque sociantur ; manifestum sit ens ad damnationem, nisi hoc eis collatum fuerit pertinere... Numquid etiam illud, quia nisi manducaverint homines carnem ejus, hoc est participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam ? Non ne veritas sine ulla ambiguitate proclamatur, non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere, præter Christi corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptismatis imbuuntur. "

Quod autem parvuli Christo incorporantur, non præcise ratione realis sumptionis Eucharistiæ, sed ratione virtutis ab illo corpore promanantis, & disinctæ

ipse dicit Tractatu 26. in Joannem, ubi explicans illa verba, *Qui manducat meam carnem &c.* sic loquitur : " Qui hanc sumit, habet vitam, & hanc utique æternam. Hunc itaque cibum, & potum societatem vult intelligi corporis, & membrorum suorum sicut rei Sacramentum, id est virtutem corporis, & sanguinis Christi. "

Sanctus Fulgentius Augustini Discipulus Epistola ad Ferrandum de Baptismo Æthiopis c. 11. sic Magistrum interpretatur : " Corpus ergo Christi, si vis intelligere, Apostolum dicentem audi, dicentem inquam fidelibus, Vos estis corpus Christi, & membra... Quare ergo in pane nihil hic de nostro afferamus ; ipsum Apostolum item audianus ; cum ergo de isto Sacramento loqueretur, ait, Unus panis, unum corpus multi sumus. " Tum subjungit : " Disputationem nostram præclari Doctoris Augustini firmitatem, nec cuiquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unum, quemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri quando in Baptismate membrum Christi efficitur. "

Repones : Tamen si quandoque verba Joannis, *Nisi manducaveritis &c.* Patres mystice explicent, nec desinit inter eos qui in sensu mere spirituali totum caput 6. Joannis sumant, ut ipse Augustinus ; alibi tamen, ubi movetur ex professo de reali præsentia Christi in Eucharistia questio, docent realiter esse manducandum, ut isti obediamus Christi præcepto, *Nisi manducaveritis &c.* Quod ita omnes obligat, ut Ecclesia duodecim primis sæculis Eucharistiam, vel ipsis parvulis ministraverit, quod ad hunc usque diem in Ecclesia Orientali observatur ; sicut ego ipse didici ab Archiepiscopo Seleuciæ Parisiis octo circiter ab hinc annis. Ergo &c.

Respondes distinguendo : Et Ecclesia hanc immutavit disciplinam ea potissimum ratione, quod realis sumptio non sit absolute necessaria, concedo : & non immutavit, nego. Et vero, ubi non erat copia aut Presbyteri, aut Diaconi, Eucharistia, urgente periculo parvulis non conferebatur, neque etiam nunc in hoc casu ab Orientalibus datur. Hinc Concilium Tridentinum laudatum de hoc momento ait ; " Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti, probabilem causam pro illius temporis, ratione habuerunt, ita certe eos nulla

salutis necessitate id fecisse sine controversia credendum est. "

Dices : Hoc Sacramentum est quoddam spirituale alimentum : Sed alimentum non prodest nisi realiter suscipiatur : Ergo &c.

Respondet D. Thomas hic art. 3. ad hanc difficultatem his verbis : " Ad secundum, dicendum, quod hæc est differentia inter alimentum corporale, & spirituale, quod alimentum corporale convertitur in substantiam ejus qui nutritur, & ideo non potest homini valere ad vitæ conservationem alimentum corporale, nisi realiter sumatur : sed alimentum spirituale convertit hominem in se ipsum, secundum illud quod Augustinus dicit in libro Confessionum, quod quasi audivit vocem Christi dicentis sibi, Nec tu mutabis in te sit cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me : potest autem aliquis in Christum mutari, & ei incorporari voto mentis, etiam sine hujus Sacramenti perceptione, & ideo non est simile. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Infantes non tenentur realiter sacram Eucharistiam accipere ; Secus vero adulti.

PRIMUM patet ex praxi Ecclesiæ. Nec mirum : Pueri non sunt capaces discernendi corpus Domini ; cum enim istud Sacramentum sit Sacramentum vivorum, quædam exigit dispositiones actuales, conversio scilicet amoris per fidem directa ad Christum, infantes autem nondum habent usum liberi arbitrii, quocirca hujusmodi dispositiones in eis deficient. "

Secundum utique assulget : Primo quidem ex illo Christi præcepto Joanni 6. *Nisi manducaveritis &c.* Secundo, unusquisque tenetur Ecclesiæ obedire : Sed Ecclesia in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. utriusque sexus injungit omnibus adultis, ut saltem semel in anno Paschatis tempore sacram Eucharistiam sumant : Ergo &c. Tercio, fideles debent præcavere peccata mortalia, & venialium culpam abstergere. Atqui Eucharistia delet venialia, & ejus virtute præcaventur mortalia : Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Contra primam Conclusionem.

Primo : Tamen hæc lex, *Nisi manduca- veritis*, &c. ad omnes sese extendat; ita tamen intelligenda est, ut intantes illi sub- jiciantur quantum ad votum, & per fi- dem Ecclesiæ, eo enim ipso quo bapti- zantur, Christo incorporantur, sicque per Baptismum quādam habent ad Eucharis- tiam relationem.

Secundo : Verum quidem est Innocen- tium, Gelasium, & Augustinum ex ne- cessitate Eucharistiæ sumendæ, inferre contra Pelagianum, Baptismi necessitatem ad vitam æternam consequendam: Sed in eo sensu intelligendi sunt, quod sicut Eucharistia saltem in voto obligat pueros, sic & realis Baptismi susceptio; cum enim Baptismus sit Sacramentorum Janua, & totius salutis humanæ fons, & ori- go, parvuli, utpote voti expliciti Bapti- smi incapaces, tenentur realiter suscipe- re Baptismum.

Tertio : Alimenti quidem susceptio ne- cessaria est ad vitam fovendam, sed suf- ficat ad vitam spirituales quod alimen- tum spiritaliter sumatur, cum per hu- jusmodi sumptionem anima Christo, a quo omnis vita, conjungatur.

SECTIO SECUNDA.

De Communionem sub una specie.

Duo ad istam quæstionem aliquādam concurrunt, scilicet ut determinetur, num unius tantummodo speciei sumptio sufficiat ad salutem? Deinde vero num sub una solum specie communicantes ali- quo defraudentur bono? Unde sit

PUNCTUM PRIMUM.

Num Communio fieri possit sub unica Specie?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur Rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit. Quod licitum facit vel ipsa sacra Scriptura, utique fieri pos- se legitime credendum est: Atqui com- munionem sub una specie licitam facit

divina Scriptura: & probatur. Primo qui- dem Actuum 2. legitur de fidelibus: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolo- rum, & communione fractionis panis, & ora- tionibus*: Quem textum sancti Patres in- telligunt de Eucharistia, quod vel ipsi Protestantes, sic intelligendum esse non dissimulant. Rursus 1. Corinth. 11. ex- pressius una species conclamatur his ver- bis: *Itaque quicumque manducaveritis panem hunc, vel biberitis calicem Domini indigne, reus erit corporis, & sanguinis Domini*: quæ particula disjunctiva, *vel*, subnotat tunc pro more positum fuisse communicare, modo sub utraque specie, quando scilicet sacrificium celebrabatur, modo etiam sub unica panis specie, qualis erat communio laica. Ergo &c.

Alterā, hæc est: Quotiescumque aliqua emergit controversia de uno capite, de- finitio Ecclesiæ juxta scopum difficultatis solvendæ intelligenda est: Atqui Hete- rodoxis communionem sub utraque specie ad salutem necessariam esse propugnan- tibus, scilicet Ussitis, Taboritis, Calixti- nis, & post ipsos Luthero & Calvino, ipsa contrarium in multiplici Concilio definivit; quod argumentum est irrefra- gabile Ecclesiam admittere unicam speci- em esse licitam, & ad salutem conse- quendam absolute sufficientem. Ergo &c.

Concilium Constantiense adversus Joan- nem Hus, ejusque sectas Sess. 13. de communionem sub una specie definit: "Ad evitandum aliqua pericula, & scan- dala esse rationabiliter introductam con- suetudinem sub sola panis specie communi- care. Cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia, & sanctis Patribus rationabi- liter introducta, & diutissime obser- vata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare. Qua propter dicere quod hanc consuetudi- nem, aut legem observare, sit facile- gium aut illicitum, censeri debet erro- neum." Tum ad hæreticos, Patres suum convertunt sermonem his verbis: "Pertinaciter asserentes oppositum præ- missorum, tamquam Hæretici arceudi sunt, & graviter puniendi per Dioce- sanos locorum." Demum injungit Syn-odus Episcopis, ut curent ne laicis, aut Clericis nondum sacrificantibus Eucharis- tia sub utraque specie concedatur: "Ef- festualiter, inquit, puniant eos contra

„ hoc decretum excedentes, qui commu-
 „ nicando populum sub utraque specie
 „ panis, & vini exhortati fuerint, & sic
 „ faciendum esse docuerint. „

Byſeſſe hæc decrevit contra Tabori-
 tas, Calixtinos, & fratres Boemos, Sess.
 30. 1. „ Quod fideles Laici sive Clerici
 „ communicantes, & non conficientes,
 „ non astringuntur ex præcepto Domini
 „ ad suscipiendum sub utraque specie,
 „ panis scilicet, & vini, sacrum Eucha-
 „ ristia sacramentum. „ Secundo, „ Quod
 „ Ecclesia quæ regitur Spiritu veritatis
 „ secum manente in æternum, & cum
 „ qua Christus manet usque ad consum-
 „ mationem sæculi, sicut ait divina Scri-
 „ ptura, ordinare habet quomodo ipsis
 „ non conficientibus ministraretur, pro ut
 „ pro reverentiæ ipsius Sacramenti, &
 „ salutis fidelium viderit expedire. „ Ter-
 „ tio, „ Quod Eucharistia, sive quis
 „ sub una specie, sive sub duplici com-
 „ munit, proficit digne communican-
 „ tibus ad salutem. „ Quarto definit sub
 „ qualibet specie Christum integre conti-
 „ neri. „

Tridentinum, idem adversus Lutheranos,
 & Calvinistas variis Canonibus definit.
 Sess. 21. Can. 1. sic habet: Si quis dixe-
 rit ex Dei præcepto, vel necessitate salu-
 tis, omnes & singulos Christi fideles utram-
 que speciem sanctissimi Eucharistia sacramen-
 ti sumere debere; *Anathema sit*.

Tum canone 2. Si quis dixerit, sanctam
 Ecclesiam Catholicam, non iussit causis, &
 rationibus adductam fuisse, ut Laicos, at-
 que etiam Clericos non conficientes sub panis
 tantummodo specie communicaret, aut in eo
 errasse; *anathema sit*.

Demum, canone 3. suam de hoc mo-
 mento abolivit definitionem dicendo: Si
 qui negaverit totum & integrum Christum,
 omnium gratiarum fontem, & auctorem,
 sub una panis specie sumi, quia ut quidam
 falso asserunt, non secundum ipsius Christi
 constitutionem sub utraque specie sumatur;
anathema sit.

Tertia. „ Quod fundatur in praxi, &
 Ecclesie possessione abque mentis anxie-
 tate executioni mandari debet: Atqui
 Communio sub una tantummodo specie
 ex tali usu, & data est, & ita nunc
 observatur; data quidem prioribus sæculis,
 cum Fideles perseverarent in frastione
 panis; Eucharistiam in itinere deferrent,
 ad ægrotos ipsa mitteretur, qui
 quidem usus, ut ex supradictis liquet, in

una tantum panis specie observabatur,
 quandoquidem Eucharistiam in domibus
 servabant, ut sævientem persecutione, se-
 ipsos illo fortium pane præpararent ad
 prælium; quod in vino non est intelli-
 gendum, quippe quod abque corruptione
 longo tempore servari non possit in parva
 quantitate, quale est vinum consecratum:
 quæ consuetudo etiam num viget: re-
 scisso enim decimo quarto sæculo de Com-
 munionem sub utraque specie usu, nemo
 aut sanctorum Doctorum, aut Episcopo-
 rum adversus istam disciplinam reclama-
 vit: Ergo &c.

Ista ratio colligitur ex Concilio Basile-
 ensi, quod loco mox citato Sess. 30. ait:
 „ Laudabilis quoque consuetudo commu-
 „ nicandi laicum populum sub una spe-
 „ cie . . . jam a longo tempore com-
 „ mendata, pro lege habenda est, nec
 „ alicui licitum est eam reprobare, aut
 „ sine auctoritate Ecclesie ipsam immu-
 „ tare. „

Quarta: Ideo Christus sacram instituit
 Eucharistiam, ut omnibus ineffabili amore
 semetipsum daret: Atqui in una specie
 hoc adimpletur, cum qualibet specie
 totum contineat Christum. Ergo &c.
 Minor patet ex Concilio Tridentino cano-
 ne 3. Sess. 21. quam quidem doctrinam
 jamjam sessione 13. cap. 1. 2. sed maxime
 3. docuerat. Adsuppletur Constantien-
 si loco citato his verbis: „ Cum fir-
 „ missime credendum sit, & nullatenus
 „ dubitandum, integrum Christi corpus,
 „ & sanguinem tam sub specie panis,
 „ quam sub specie vini veraciter conti-
 „ neri. „

Quinta: Si utraque species foret abso-
 lute necessaria, maxime ad fidem illius
 Sacramenti explanandam, & significan-
 dam: Atqui ad hoc una sufficit species,
 & probatur ex Tridentino Sess. 21. c. 1.
 his verbis: „ Qui dixit, Nisi manduca-
 „ veritis carnem filii hominis, & biberi-
 „ tis ejus sanguinem, non habebitis vi-
 „ tam in vobis; dicit quoque, Si quis
 „ manducaverit ex hoc pane, vivet in
 „ æternum. Et qui dixit, Qui mandu-
 „ cat meam carnem, & bibit meum san-
 „ guinem, habet vitam æternam; dixit
 „ etiam, Panis quem ego dabo, caro mea est
 „ pro mundi vita. Et denique qui dixit,
 „ Qui manducat meam carnem, & bibit
 „ meum sanguinem, in me manet, & ego
 „ in illo: dixit nihilominus, Qui man-
 „ ducat hunc panem, vivet in æternum. „

Sexta : Consulendum est reverentiae tanti Sacramenti : sed non satis provideretur, si Laici tenerentur sub utraque specie communicare : Tum quia abhorrentes a vino, nauseæ, quæ ad vomitum provocaret, non nihil haberent ; tum quia etiam aliqua sanguinis gutta in terram prolabi abique negotio posset : Ergo &c. Ista ratio est sancti Thomæ, qui hic q. 80. art. 12. ex protulit docet conclusionem ; eo autem loci distinguit duo, scilicet ipsum Sacramentum, & ejus usum. Ad perfectionem quidem Sacramenti, & sacrificii requiritur utraque species, ad usum vero qui mediat inter Sacramentum & sacrificium sufficit una species. Eo loci sic loquitur : " Ex parte quidem utriusque sacramenti, convenit, quod utrumque sumatur, scilicet corpus, & sanguis, quia in utroque consistit perfectio sacramenti : Et ideo quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum consecrare ; & perficere, nullo modo debet corpus Christi sumere sine sanguine : Ex parte autem summentium requiritur summa reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Mysterii ; quod præcipue posset accidere in sanguinis sumptione : qui quidem si incaute sumeretur, de facili posset effundi : & quia crevit multitudo populi Christiani, in qua continentur senes, & juvenes, & parvuli, quorum quidam non sunt tantæ discretionis, ut cautelam debitam circa usum hujus Sacramenti adhibeant, ideo provide in quibusdam Ecclesiis observatur, ut populo sanguis sumendus non detur, sed solum a Sacerdote sumatur. "

Septima : Testimonium ab inimicis habemus, namque Calvinistæ in sua disciplina permittunt iis qui vinum abhorrent, ut eam solummodo in pane accipiant : Igitur absque fundamento contra Communionem sub una tantum specie obstreperunt, cum ex ipsis constet Communionem sub utraque specie ad salutem non esse absolute necessariam. Demum nullum extat præceptum divinum de Communionem sub utraque specie : Igitur juxta Ecclesiæ dispositionem potest admitti, vel reicindi.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Hæreticorum.

OBJICIUNT ista Christi verba Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Igitur non separanda est in Communionem una species ab altera.

Respondeo primo, incassum Protestantes hunc locum objicere, cum ipsi cap. 6. Joan. nonnisi de manducatione spirituali intelligant.

Respondeo secundo, sic distinguendo : Et verba Christi intelligenda sunt secundum distributionem accommodam ab Ecclesia determinatam, concedo : secus, nego. Cum igitur æquum duxerit prioribus temporibus Ecclesia Eucharistiam sub sola panis specie esse sumendam ; nunc quoque eodem innixa motivo potest hoc præfigere, maxime cum eundem effectum una sicut utraque species operetur, juxta illud Tridentini laudati : " Qui dixit. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, dixit etiam, Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. "

Instant : Christus Matthæi 26. præcipit ut omnes fument sanguinem ; sic enim habetur : *Bibite ex hoc omnes.* Igitur Communioni suo utraque species est de præcepto.

Respondeo distinguendo consequens : Communioni sub utraque specie necessaria est Sacerdotibus, eo quod consecrant Sacramentum simul & sacrificium, concedo : Laicis, & aliis, nego. Certum est Christum eo loci ad solos Apostolos, quos Sacerdotes instituebat, suum dirigere sermonem ; hinc Marci 14. legitur : *Gratias agens, dedit eis, & biberunt ex illo omnes.*

Reponunt : Lucæ 22. Christus clare explicat præceptum de utraque specie sumenda his verbis : *Gratias agit, & fregit, & dedit eis, dicens, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur : hoc facite in meam commemorationem.* Confirmatur : Passio solum in sanguine separatim consecrato & sumpto est passionis memoriale, & non præcisè panis : Igitur præceptum utramque speciem importat, cum species sanguinis

T 3 nul-

nusquam sine specie panis conficiatur.

Respondeo eandem esse solutionem ac ad præcedens argumentum: Ad confirmationem dico, per speciem panis sufficienter pro usu explicari passionis fidem; quandoquidem fumens scit se sumere corpus crucifixum, & Sacerdos sanguinem ut effusum pro omnibus in altari offert. Solutio est divi Thomæ ibidem art. 12. ad 3. "Dicendum, quod representatio Dominicæ Passionis agitur in ipsa consecratione huius Sacramenti: in qua non debet corpus sine sanguine consecrari. Potest autem a populo corpus sine sanguine sumi. Nec exinde sequitur aliquod detrimentum: quia Sacerdos in persona omnium sanguinem offert, & sumit, & sub utraque specie totus Christus continetur."

Replicant: Gelasius Papa de consecratione dist. 2. c. *Comperimus*, ait: "Comperimus, quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione a calice sacri cruoris abstinent, qui proculdubio, quoniam nescio qua superstitione docentur abstingi, aut intergra Sacramenta percipiant, aut ab ingressu arceantur." Igitur non licitum est corpus sine sanguine sumere. Confirmatur: ibidem Gelasius subdit: "Quia divisio unius ejusdemque Mysteriorum sine gravi sacrilegio non potest provenire."

Respondeo distinguendo: Et in utroque loco loquitur Gelasius de Sacerdotibus, qui non sine ausu temerario in unica specie consecrare audebant, concedo: de Laicis sumentibus corpus Christi, nego. Actio Sacerdotis conficit Sacramentum, usus vero supponit factum; hinc sacrilegium est pro Sacerdote unicam sumere speciem, secus vero pro laico. Sic solvit difficultatem S. Thomas ibidem ad primum his verbis: "Dicendum quod Gelasius loquitur quantum ad Sacerdotes: qui sicut totum consecrant Sacramentum, ita etiam toti communicare debent; ut enim legitur in Concilio Tolentino, quale erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur."

Rursus ad secundum sic pergit: "Dicendum quod perfectio huius Sacramenti non est in usu Fidelium, sed in consecratione materiz. Et ideo nihil derogat perfectioni huius Sacramenti;

si populus sumat corpus sine sanguine dummodo Sacerdos consecrans sumat utrumque."

Respondet: Perfectius est sumere utramque speciem, quam unam tantummodo: Igitur utraque specie semper lumen-da est.

Respondeo, argumentum nihil probare, cum casus non exponatur de eo quod perfectius est, sed quod necessarium.

Respondeo secundo distinguendo: Perfectius est utramque sumere speciem ex parte Sacramenti, concedo; ex parte sumentium, nego. Si attendatur ad rationem sacramenti, & sacrificii, citra dubium est nedium utilius, sed & necessarium esse utramque sumi speciem; hinc statuit Ecclesia, ut si Sacerdos immediate ante Communionem morte præoccupetur, alter etiam non jejunus utramque speciem sumendo perficiat Sacramentum. Sed ex parte sumentium, non semel contingunt profanationis pericula, hinc Communio sub una specie sufficit pro Laicis.

Replicant: Christus exemplum dedit ut omnes etiam non consecrantes utramque speciem sumerent: sic omnes Discipulos communicavit, tamen solus consecrasset: Igitur etiam ex parte sumentium convenit utramque speciem sumi. Confirmatur ulteriori exemplo, scilicet primitivæ Ecclesiæ. Tunc enim populus communicabat sub utraque specie, ut habetur 1. Cor. 11. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini*. Immo hæc consuetudo perseveravit non solum tempore Martyrum, quos Cyprianus Dominico poculo præconfortando censuit, sed etiam tempore pacis Ecclesiæ, cum legamus factas non solum patenas, sed etiam calices ministeriales; quare enim ministeriales dicti sunt, nisi quia non ad offerendum, sed ad ministrandum populo, Christi sanguinem detinebant? Rursus: quod congruit ex his quæ sunt per se est magis expediens eo quod congruit ex his quæ sunt per accidens: Sed Communio quæ est sub utraque specie congruit ex vi Sacramenti; quæ vero sub una tantummodo sit, oritur solum ex incapacitate quorundam communicantium. Ergo &c.

Respondeo ut supra, distinguendo: Et tunc Christus instituebat Discipulos suos Sa-

Sacerdotes, concedo : secus, nego : Ad-
do Christum modo perfectissimum voluisse
Communione fieri, & consequenter sub
utraque specie, ut nihil perfectionis de-
ficeret pro ædificatione Ecclesiæ tam ex
parte Sacramenti, quam ex parte su-
mentium, ut Apostoli in omnibus præ-
berent exemplum.

Ad confirmationem similiter distinguo :
In primitiva Ecclesia Communio sub
utraque specie facta est aliquando, con-
cedo : semper, nego : ostensum est enim
quod Fideles in unum adunati perseve-
rarent in fractione panis ; iusta tamen de
causa & nonnullis rationibus innixa Ec-
clesia permittit Communionem sub utra-
que specie, cum commode fieri poterat :
tum vero subsequentibus sæculis eandem
relicidit : Sed observes velim vel ipso
tempore quo Ecclesia de Communione
sub utraque specie licentiam faciebat,
permisisset tamen etiam sub unica specie
communicari, maxime pro peregrinato-
ribus, ut legitur de S. Satyro, & de
Christianis secundi, & tertii sæculi,
qui, sæviente mundo, non facile in
unum conveniebant, ut sacrificio ad-
stantes, Eucharistiam sub utraque spe-
cie acciperent, sed cogebantur eam sub
specie panis domi conservare, ut le-
prosos, quando urgebat necessitas, com-
municarent.

Ad tertiam instantiam, distinguo : Com-
munio sub utraque specie est de his quæ
per se exiguntur, quando agitur de con-
ficiendo Sacramento, concedo : de su-
mendo solum, nego. Uius enim mensu-
randus & regulandus est penes effectum,
cum autem Communio sub una specie,
ut ex professo infra dicitur, eundem pro-
prius operetur effectum, ac Communio sub
utraque specie, manifestum est Commu-
nionem sub una specie respective ad usum
non esse de his quæ sunt per accidens.

Ex his solvantur alia argumenta, qui-
bus variis auctoritatibus probatur Com-
munionem sub utraque specie fuisse in
usu tum apud Monachos, tum apud Lai-
cos & sæculares :

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Communio sub una tantum panis specie opti-
ma est, & legitima.*

PRIMO QUIDEM hoc habetur in Scrip-
tura ; legitur enim in Actibus quod Fi-

deles perseverarent in fractione panis, &
ex 1. Cor. 11. sufficit sacram Synaxim
sub una aut altera specie accipere :

Secundo : Hoc expresse definiunt Conci-
lia, videlicet Constantiense, Basileense,
& Tridentinum Sess. 21. contra Prote-
stantes.

Tertio : Non una est pro isto capite ra-
tio ; namque & totus Christus, & totus
affectus sub una specie accipitur.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Tametsi quoddam præceptum
in sacra Scriptura legatur pro Commu-
nitione sub utraque specie, hoc non intel-
ligitur nisi de Sacerdotibus Eucharistiam
conficientibus, nec aliis vitio sacrilegii
vertitur, sub una tantum specie sacram
assumere Eucharistiam : & sic intelligen-
dus est Gelasius Papa.

Secundo : Uius Ecclesiæ Primitivæ pro
utraque specie sumenda unum tantum-
modo probat, videlicet Ecclesiam de hac
Communionem licentiam fecisse, quam &
limitare illis ipsis temporibus, & postea
totaliter rescindere potuit.

Tertio : Aliud esse aliquid esse perfe-
ctius, aliud absolute necessarium : ultro
fatemur perfectius esse Eucharistiam sub
utraque specie accipere, sed non est sim-
pliciter necessarium propter inconve-
nientia.

PUNCTUM SECUNDUM.

*Num sub una specie communicans, tantum
recipiat gratiæ, quantum si sub utra-
que specie eam sumeret?*

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO QUIDEM omnibus, quibus pro-
batum est modo, Communio sub uni-
ca specie sufficere, quod dubio-procul
Ecclesia nusquam aut dixisset, aut etiam
permisisset, si Fideles aliquo defraudan-
ter bono sub unica tantum specie
communicando.

Secundo : Quod Synodus Tridentina ex-
presse definiit, non aliter sustineri po-
test : Sed illa Synodus sic definiit Sess. 21.
cap. 3. ubi ait : " Eatendum esse etiam sub
altera tantum specie totum atque in-

„ tegrum Christum verumque Sacramen-
 „ tum sumi, ac propterea, quod ad fru-
 „ ctum attinet, nulla gratia necessaria
 „ ad salutem eos defraudari, qui unam
 „ speciem solum accipiunt. „ Ratio igitur
 „ Concilii ea est, quod totus Christus
 „ in una tantummodo specie sumatur, ut
 „ fufle docet Seiff. 13. cap. 2. & 3.

Tertio : Inter effectus Eucharistiæ pal-
 maris est vita æterna: Atqui vita æterna
 sicut communicantibus sub utraque specie,
 sic & iis qui unam solummodo acci-
 piunt, promittitur & datur. Ergo &c.
 Ista ratio egregia est utique Concilii Tri-
 dentini Sess. 21. cap. 1. ubi præoccupans
 objectionem sic loquitur: „ Qui dixit,
 „ Nisi manducaveritis carnem filii homi-
 „ nis, & biberitis ejus sanguinem, non
 „ habebitis vitam in vobis: Dixit quæ-
 „ que, Si quis manducaverit ex hoc pane,
 „ vivet in æternum &c.

Quarto : Eodem modo ratiocinandum
 est de Eucharistiâ, ac de manna quæ erat
 figura panis transubstantiati in corpus
 Christi, sicut sanguis victimarum resper-
 sus præludebat sanguinem Christi pro
 mundi salute effundendum: Atqui omne
 delectamentum in se habebat manna,
 & hoc ipsum de Eucharistiâ Ecclesia can-
 tat tum in expositione, tum in proces-
 sione corporis Christi quæ fit sub una pa-
 nis specie. Ergo &c.

Ista ratio colligitur ex ipsa Scriptura;
 nam Exodi 56. de manna habetur: „ Non
 „ amplius habuit qui plus collegerat, nec qui
 „ minus paraverat, reperit minus. Est utique
 „ Hilarii Papæ, qui in suis decretis quæ ha-
 „ bentur 3. p. Conciliorum sic loquitur:
 „ Ubi pars est corporis, ibi est totum.
 „ Eadem ratio est in corpore Domini,
 „ quæ in manna, quod ut ejus figura
 „ præcessit, de quo dicitur, Qui plus col-
 „ legerat non habuit amplius, neque qui
 „ minus paraverat, habuit minus. „ Suf-
 „ fragatur Guichmundus L. de veritate Eu-
 „ charistiæ, his verbis: „ Possumus dicere
 „ tantumdem esse in una portiuncula,
 „ quantum erat in hostia tota: sicut de
 „ manna legitur, Qui plus collegerat non
 „ amplius, nec qui minus collegerat ha-
 „ buit minus. „ Re-vera quidem singuli
 „ accipiunt Christum Dominum, & in
 „ singulis portionibus totus est, nec per
 „ singulos minuitur, sed integrum se præ-
 „ bet in singulis.

Non prætereundus S. Thomas, qui eam-
 dem præbet rationem hic q. 80. art. 12.

ad secundum sed maxime opusculo 58.
 cap. 29. his verbis: „ Hæc quatuor, cor-
 „ pus, sanguis, anima, & deitas, jam
 „ ultra non possunt separari: unde sicut
 „ sumit Sacerdos sanguinem Christi sacra-
 „ mentaliter de calice, sic populus sumit
 „ eum intellectualiter sub specie panis de
 „ ipso corpore Christi; & est eis tam
 „ utilis, & tam dulcis, ut Sacerdotibus
 „ qui sumunt eum sub specie vini de ca-
 „ lice; Canticorum 1. Botrus Cypri di-
 „ lectus meus mihi. Duo fumo in Botro,
 „ uvam scilicet corpus Domini in cibum,
 „ & ex uva sugo dulcem sanguinem in
 „ potum. „

Proponuntur & solvuntur objecta.

OBJECIES: Clemens VI. in Bulla ad
 Regem Galliarum eo illi indulsit motivo
 Communionem sub utraque specie, vi-
 delicet ad majus gratiæ augmentum: Igi-
 tur ille summus Pontifex existimavit plus
 gratiæ tribui per duplicem speciem, quam
 per unam.

Respondeo distinguendo: Indulsit ad majus
 gratiæ augmentum, ex opere operantis,
 concedo: ex opere operato, nego. Dupli-
 ci modo, ut communiter docent Theo-
 logi, Sacramentum gratiam, seu gratiæ
 augmentum producit, videlicet ex opere
 operato, & vi propria; deinde vero ex
 opere operantis, hoc est juxta fumentis
 dispositionem, quæ potest esse modo ma-
 jor, modo etiam minor: Clemens vult
 quidem Eucharistiâ sub duplici specie
 sumptam, majorem gratiam operari,
 quam sub una ex opere operantis, sed
 non ex opere operato.

Inflabis: Atqui etiam ex opere operato
 major producitur gratia sub duplici specie
 quam sub una. Ergo &c. Probatur sub-
 sumptum. Qui communicat quotidie ma-
 jorem ex opere operato suscipit gratiam,
 quam qui solum semel in mense, & hoc
 propter frequentiore Communionem,
 & iteratam sæpius unius speciei sumptionem:
 Sed in Communionem sub utraque
 specie est Communio reiterata & repeti-
 ta Sacramenti sumptio. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum: Ad
 probationem distinguo minorem: Qui
 Communionem sub utraque specie recipit,
 iterata vice recipit Sacramentum inadæ-
 quatè, concedo: adæquate, nego. In
 mensa quandoque cœna sub cibo duplici,
 quandoque etiam sub uno cum potu com-
 munito,

mixto, datur : Sed observandum est, & nusquam omitendum, quod semper sit una refectio. Igitur qui utramque speciem simul sumit, hoc se habet per modum unius cœnæ; hinc & est una refectio : quando vero cœna fit cum uno cibo aliquid potus commixtum habens, est una etiam refectio; hinc par est utrobique ratio. Ex quo sequitur eum qui sub utraque specie communicat, unam & eandem gratiam accipere, cum eo qui unicam tantum speciem sumit, quia utroque modo est unica refectio juxta principia posita, quandoquidem qui accipit Eucharistiam tantum sub specie panis, utique per concomitantiam, ait Concilium Tridentinum Sess. 13. cap. 2. accipit sanguinem. Sed est dispar ratio in eo qui frequentius communicat, quippe qui quotidie unam accipit refectionem, & quidem numero diversam sacramentaliter ab ea quam nudius tertius acceperat. Nec mirum : contra quotidianas infirmitates quotidiana utique indigemus refectioe : Sed qui cœnat sumendo alternatim cibum, deinde potum, unicam sumit cœnam, adeoque non majorem refectionem eo qui cœnat spiritualiter sub una panis specie.

Replicabis : Atqui duplex refectio sub duplici specie habetur : Ergo &c. Probatum subsumptum : Sub unica habetur, & quidem totaliter, quatenus & corpus & sanguis sub unica specie continetur. Igitur sub duplici specie duplex utique cœna reperitur.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, nego paritatem : Qui enim unicam tantum speciem sumit, recipit totam Eucharistiam, totalitate nedum Sacramenti, sed & usus, cum Communio laica unicam tantum speciem importet : Altera vero sub utraque specie, est primario pro Sacerdotibus conscientibus Eucharistiam, ut Sacramentum & sacrificium sit; hinc ut Communio Sacerdotis sit completa, debet fieri utraque specie, maxime quia id muneris competit conscientia Sacramentum, exprimere passionem per effusionem Christi sanguinis, quem offert in altari in remissionem omnium peccatorum.

Repones : Sacramentum facit quod significat : Sed duæ species plus significant quam una : Igitur & ex opere operato majorem conferunt gratiam.

Respondeo distinguendo minorem : Duæ

species plura significant materialiter quam una, concedo : formaliter, nego : ex parte enim sumentium unam solum important refectionem : Igitur utraque Communio, & sub duplici, & sub una tantum specie eandem ex se prodcedunt gratiam.

Inssites : Si sacra Eucharistia in triduo mortis Christi data fuisset sub una specie, dubio-procul non fuisset tantæ efficaciz, quam si dispensata sub utraque specie : Ergo a simili etiam nunc carâ datur sub unica specie, est minoris efficaciz.

Respondeo negando antecedens ; cum enim gratia quæ datur sub duplici specie, eadem sit entitative cum ea quæ datur sub unica, tantum gratiæ recepissent qui in triduo mortis Christi sub una specie, non secus ac illi qui sub duplici specie recepissent.

Respondet Gonetius hic disputatione 8. art. 4. §. 2. pag. 305. negando paritatem, quia, inquit, in triduo sanguis non fuisset concomitanter cum specie panis consecrati, sic ut nunc est, sed ad hærendum est primæ solutioni ; cum enim verbum fuit unitum hypostatice in triduo mortis corpori, non obstante separatione corporis & sanguinis ab anima, eadem gratia per unicam speciem, ac per duplicem producta fuisset.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Qui communicant sub unica tantum specie nullo defraudantur bono.

PRIMO : sic definivit Concilium Tridentinum Sess. 21. c. 3.

Secundo : Quia, inquit Patres, totus, & integer Christus sicut sub duplici specie, ita & sub una solum continetur.

Tertio : Est unica refectio etiam sub duplici specie sumpta Eucharistia, adeoque non major gratia datur in duplici specie quam in una.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Cum Clemens VI. scribit Regi Galliarum, se illi lubentè animo concedere Communionem sub duplici specie ad gratiæ augmentum, intelligit illud argumentum promanandum esse a

majori devotione, quæ est opus operantis.

Secundo: Qui communicat sæpius, majorem recipit gratiam, quia plures refectioes sumit: Sed qui simul & eodem tempore Eucharistiam sub utraque specie accipit, nonnisi unica donatur, quippe qui unicam eoriam celebret.

Tertio: Effe quod in triduo mortis Christi sanguis separatus fuisset ab anima, una tamen species consecrata, eandem tam produxisset gratiam propter unionem Verbi hypostaticam cum corpore, quam si communicasset sub duplici specie.

SECTIO TERTIA.

Utrum Communio sub duplici specie fuerit in usu pro Laicis?

CONCLUSIO PRIMA.

Communio sub utraque specie prioribus sæculis fuit Laicis rite concessa.

Probatur multis momentis.

PRIMA ratio hæc est. Quod traditioe firmatur, legitime fuit concessum: Atqui ex traditione liquet ab ipso Christo ad duodecimum usque sæculum Communionem Laicis sub utraque specie fuisse concessam: Ergo &c.

Ex primo Sæculo habemus ipsum Christum, qui Matthæi 26. instituendo Eucharistiam sub specie panis & vini, utique & in utraque specie sumi commendavit tum exemplo, quippe qui Discipulis & cibum, & potum sacrum dederit: deinde etiam quasi virtuali præcepto, quando dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Jam vero quod ista Communio etiam Laicis concessa sit, Apostolus 1. Cor. 11. expresse dicit; omnes enim indiscriminatim Fideles alloquitur: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Ex secundo Sæculo, Justinus Apologia 2. venit in testimonium, dicens: "Qui apud nos vocantur Diaconi, atque Ministri distribuunt unicuique præsentium, ut participet eum in quo gratiæ actæ sunt, panem, vinum & aquam."
Ex tertio Sæculo, Cyprianus L. de lapsis dicit speciem panis consecrati mulie-

ri nequam incaute datam, postea in cinerem abiisse in peccatorum vindictam: Non silet etiam calicem: "Ubi vero, inquit, de puella loquens quam nuntius, insecris parentibus ad idolorum sacrificia detulerat, solemnibus adimpletis calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus ceteris, locus ejus advenit &c."

Ex quarto Sæculo, Ambrosius, ut habetur L. 9. Hist. tripartitæ cap. 30. Theodosium Imperatorem, post eadem Theodosianicenses sic allocutus est: "Quomodo hujusmodi manibus recipies sanctum Domini corpus, qua temeritate sacra sanguinis poculum ore tuo suscipies." Eidem suffragatur veritati Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 5. Mystagog. Chryl. Homil. 83. in Matth. & alii.

Ex quinto Sæculo, se produnt S. Leo 1. & Gelasius 1. ille sermone 4. in quadragesima, ait: "Cumque ad regendum infidelitatem suam, nostris audeant interesse Mysterijs, ita in sacramentorum Communionem se temperant, ut interdum tutius lateant; ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant." Tum præcipit Communionem sub utraque specie sumi, ut Manichæi abhorrentes vinum & detegerentur, & a sacra mensa propellerentur. Iste vero & habetur de Consecratione distinct. 2. capite *Comperimus*: "Comperimus, inquit, quod quidam, sumpta tantummodo corporis sacri portione, a calice cruoris abstinant."

Ordo Romanus 7. 8. 9. 10. sæculo in toto fere Occidente pro regula disciplinæ circa Eucharistiam habitus, commemorat Communionem sub duplici specie intra Missarum solemniam; sic enim habetur titulo *qualiter celebrandum sit officium Missæ*: "Recepto calice Archidiaconus confirmat omnes sanguine Dominico, quos communicaverit Pontifex corpore Domini." co. "

Alteratio ratio sic proponitur: Ecclesia habet potestatem dispensandi in Communionem sub utraque specie: Igitur cum eam concedit, uti legitima censetur. Antecedens liquet ex Concilio Tridentino Sess. 21. canone 4. tum Sess. 22. in decreto finali relinquunt prudentiam summi Pontificis permittere Communionem sub utraque specie. Idem dicit Concilium Basileense.

fileense ad petitionem Legatorum Bohemiarum, & Moraviae, qui Communionem sub utraque specie exposculabant. De ista potestate sic loquuntur Patres Basileenses Sess. 30. "Ecclesia quae regitur spiritu veritatis secum manente in aeternum.... ordinare habet quomodo ipsis non contentis ministraretur Eucharistia, pro ut pro reverentia ipsius Sacramenti, & salute Fidelium viderit expedire."

Tertia : Non semel Ecclesia usum calicis permisit Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens. Primo quidem S. Leo, ut dictum est, & cum ipso Gelasius injunxerunt cunctis Fidelibus sumere vel ipsum calicem in sacra mensa, ut ab ea propellerentur Manichaei. Secundo, Sugerius Abbas San-Dionysii apud Gallias meminisse privilegii in vita Ludovic VI. vulgo Crassi Francorum Regis ipsi concessi, quo Communionem sub utraque specie sumeret. Loquens enim de die ultimo quem clausit anno 1136. ait : "Quaritur coram, devotissime confiteri, & securissimo Domini corporis & sanguinis viatico exitum suum muniri." Quod quidem privilegium his etiam temporibus nostris Regibus conceditur, ut ipsa suae unctionis die sacram Communionem sub utraque specie accipiant.

Quarta : Quod perfectissimum est, secluso periculo sic & facere juvat : Sed suscipere sacram Eucharistiam sub utraque specie est perfectissimum, cum melius exprimat passio Christi qua redempti sumus, quam unica panis specie. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Iustis rationibus Ecclesia rescidit pro Laicis usum calicis.

PROBATUR breviter multiplici ratione. Primo quidem periculum foret, ne alia sanguinis gutta in terram prolaberetur. Secundo, non desunt qui a vino abhorreant, hinc esset utique vomitus occasio, siquae non satis consuleretur reverentiae tanto debita Sacramento. Tercio, quandoque etiam contingit ut impii pretiosum subfannaverint sanguinem, de quo conqueritur S. Chrysostomus Episcopus ad Innocentium I. ubi scribit : "Locum in quo sancta servabantur, ingressi sunt milites, quorum aliquos scimus, nullos initiatos Mysterii, & viderunt omnia

quae intus erant, quin & sanctissimus Christi sanguis, sicut in tumultu contingit, in praedictorum militum vestes effusus est." Demum dictum est communicantes sub una panis specie nullo de fraudari bono : Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Contra secundam Conclusionem.

OBJECIES : Non potest citra peccatum calix denegari Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens : Gelasius Papa jam laudatus cap. *Comperimus*, hanc asserti rationem, cur calix non possit Laicis rescindi : "Quia, inquit, divisio unius ejusdem Mysterii sine grandi sacrilegio, non potest provenire." Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo : Non potest calix, secluso sacrilegio ex parte Manichaeorum Laicis denegari, concedo : ex parte summentis, nego. Nisi tunc temporis calix ab omnibus Fidelibus indiscriminatim susceptus fuisset, vix potuissent Manichaei detegi, qui non sine sacrilegio, inscitis Catholicis, ad sacram mensam audebant accedere ut Eucharistiam sub specie panis sumerent : & in hoc sensu loquitur Gelasius ; unde Baronius subnotat Gelasium non dixisse, non potest perici, non potest sumi, sed non potest provenire sine grandi sacrilegio.

Insuper : Atqui etiam ex parte summentis sine peccato non denegatur Laicis Eucharistiae calix : Ergo &c. Probatur subsumptum : Iustinus Apologia 2. ait : "Apostoli in Evangeliiis ita sibi Christum praecipisse tradiderunt, Scilicet sumere sanguinem." Similia loquitur Cyprianus Lib. 2. Epist. 3. "Quidam, ait, vel ignorant, vel simpliciter in calice Domini, ni sanctificando, & plebi ministrando, non hoc faciunt quod Christus fecit, & docuit." Eo loci, ut patet, non solum de Sacerdotibus, sed & de Laicis loquitur. Succinitus Augustinus L. quaestio-num in Leviticum q. 57. his verbis : "Ad bibendum sanguinem omnes exhortantur, tur qui volunt habere vitam." Sed omnes etiam Laici adhortantur, ut vitam habeant : Igitur auctoritates intelligendae sunt de Communionem sub utraque specie etiam pro Laicis.

Respondeo negando subsumptum. Ad reliquas probationes distinguo : Et Patres lo-

loquuntur de disciplina quæ suo ævo flo-
rebat, ut etiam Laicis concederetur Com-
munion sub utraque specie, concedo: Si-
cut enim non desunt rationes pro unica
specie sumenda, ita nec pro duplici: &
calix absolute juxta Patrum placita con-
cedendus est Laicis, nego. Concilium
enim tum Constantiense, tum Basileen-
se, tum etiam Tridentinum, statuerunt
ut Communio sub utraque specie juxta
determinationem Ecclesiæ fieret, vel non
fieret; cum autem æquum duxerit cali-
cem a Communione laica rescindere, ci-
tra peccatum, omisso calice, sub una tan-
tum panis specie potest communicare Lai-
cus.

Urgebis: Hæreditas sine injuria non po-
test denegari filio: Sed corporis & san-
guinis Christi sumptio est hæreditas omni-
bus indiscriminatum Fidelibus debita. Er-
go &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et
Laicus fidelis sub specie panis communi-
cando, sanguinem utriusque per concomi-
tantiam accipit, concedo: sique bono
hæreditario non defraudatur: & nullo
modo accipit, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Communio sub utraque specie non semel
Laicis concessa est, postea tamen re-
scissa fuit.*

PRIMUM patet ex Apostolo, qui 1.
Corinth. II. ait: *Quicumque manducave-
rit panem hunc, vel biberit calicem Domi-
ni indigne, reus erit corporis & sanguinis
Domini.* Idem patet ex Justino, Cyprino,
& disciplina Ecclesiæ tempore Mani-
chæorum, immo & tempore D. Thomæ
adhuc vigeat in quibusdam Ecclesiis Oc-
cidentalibus, hoc est sæculo 13. ut legere
est 3. p. q. 80. art. 12. in argumento *Sed
contra.*

*Quod autem rescissa fuerit, habemus ex
Conciliis mox laudatis, & disciplina præ-
senti: immo nec sine privilegio quisquam
communione sub utraque specie potest
accipere: ratio cur Ecclesia hanc rescie-
derit communionem, est ut tanti Sacra-
menti reverentiæ consulatur, cum vix
citra profanationem omnibus distribuere-
tur Laicis.*

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non mirum si Gelasius dicat
sine sacrilegio neminem abstinere posse a
calice, quippe qui loquatur de Manichæis
qui per istam communionem propelleban-
tur a sacra mensa, quia a vino abhorre-
bant.

Secundo: Nec difficultatem auget lō-
quutio Patrum calicem commemorantium,
quandoquidem juxta disciplinam tunc tem-
poris usitatam, de communionem sub utra-
que specie loquebantur. Cum autem Ec-
clesia aliter fieri judicaverit pro subse-
quentibus sæculis, standum est commu-
nioni sub una panis specie.

Tertio: Ne dicas propter hoc fidelem
sua defraudari hæreditate, cum sangui-
nem simul cum corpore recipiat, quia
juxta Concilium Tridentinum Sess. 13.
cap. 2. totus Christus sub utraque specie
realiter præsens est.

SECTIO QUARTA.

De frequenti Communione.

MULTA in hac quæstione eliquanda
sunt; unum scilicet de communionem fre-
quentiori secundum se sumpta, alterum
de dispositionibus prærequisitis ad com-
munionem digne suscipiendam. Tertium
num indiscriminatum peccatores, ab usu
frequenti communionis arcendi sint. De-
mum quænam sint regulæ pro consulenda,
vel prohibenda frequentiori commu-
nionem.

PUNCTUM PRIMUM.

Num frequenter communicandum sit?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR ista Conclusio septem pot-
tissimum argumentis, scilicet ex Scriptura,
utriusque Testamenti, ex traditione
Patrum, ex praxi Ecclesiæ, ex sententiis
Conciliorum, ex dictis Theologorum, ex
placitis Mysticorum Doctorum, denique
rationibus Theologicis.

PRIMUM ARGUMENTUM

Ex Scriptura sacra depromitur.

Figura veteris Testamenti.

dictum est supra multas veteris Testamenti figuras sacram prælusisse Eucharistiam: Sed omnes ferme aut saltem celebriores, frequentem communionem subindignant. Ergo &c. Probatur minor: inter omnes, magnifica est figura panis Angelorum manibus præparatus, scilicet Manna, quo Deus Populum suum in deserto pavi: sed Manna erat quotidie colligenda, & sumenda; sic enim habetur cap. 16. Exodi: *Factum est ergo vespere, & ascendens columba, cooperuit castra: mane quoque ros jacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset pruinæ super terram, apparuit in solitudine minivum, & quasi pilo tulum in similitudinem pruinæ super terram. Quod cum vidissent filii Israël, dixerunt ad invicem: Manhus? Quod significat: Quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum. Hic est sermo quem præcepit Dominus, colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum.... Colligebant autem mane singuli, quantum sufficere poterat, ad vescendum. Igitur sicut Manna ad vitam fovendam quotidie erat colligenda, sic & ad vitam animæ restaurandam sæpius pane Eucharistia utendum.*

Alteram Eucharistia figuram habemus in panibus propositionis, qui perpetuo in conspectu Domini super mensam de ligno setim auro puro oblectam, apponendi erant; sic enim habetur, Exodi 25. *Pones super mensam panes propositionis, ait Dominus Moyli, in conspectu meo semper.*

Rursus, 1. Regum 21. Abimelech dedit David panem huiusmodi sanctificationem ad vescendum. *Dedit ergo eis Sacerdos sanctificationem panem, inquit Scriptura: Neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi. In illis sententiis duo observanda sunt; Primo quidem quod panes in conspectu Domini perpetuo adessent: Secundo quod essent calidi, ut vapor panis fumigantis in odorem suavitatis ascenderet in conspectu Domini: si igitur frequentius panes apponantur, sic utique frequentius fideles, ad*

sacram mensam debent accedere, ut Christo circumdati, anima, mente & spiritu in odorem suavitatis ascendunt ad Deum; scriptum est enim ab Apostolo 2. Cor. 2. *Christi bonus odor sumus.*

Oracula novi Testamenti.

CHRISTUS ipse Joan. 6. omnes fideles sic alloquitur: *Nisi manducaveritis carnem filii Hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis: Adeo bonus, providus, & misericors, ut sub interminatione mortis, non ad suam quotidie invitaret mensam: dico quotidie, quandoquidem panis est cibis usualis, & ad vitam reparandam, tum conservandam, tum etiam augendam quotidie necessarius: De isto usu frequentiori verba laudat intelligenda esse ipse Dominus ait in oratione Dominica, ubi quid sit petendum, nos edocet dicens: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Ergo &c.*

Rursus, Joan. 6. iterum atque iterum nos ad frequentiore communionem stimulat. Sic enim ait: *Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis: Non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de caelo verum.... dixerunt ergo ad eum: Domine semper da nobis panem hunc.... qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam... sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Audis populum a Christo expositulare, ut panem suum semper dignetur illi dispensare: Igitur & semper, hoc est frequentius panem Eucharisticum sumere debemus: Vides Christum dicentem eum jam vitam habere, qui de suo manducat panem: Igitur ut vitam perpetuo habeamus spiritualem, necessarium est frequentius tam vivifico pane nutriri. Audis quod sicut Christus vivit propter patrem, sic & fidelis qui manducat Eucharistiam tenetur propter Christum vivere; cum autem vita in perpetua unione cum principio vitæ sita sit (definitur enim a sancto Thoma origo viventis a vivente principio conjuncto) & nulla major sit unio inter nos & Christum, qui est via, veritas, & vita, quam per Eucharistiam, sæpius, & sine intermissione, nobis, si quid amoris habemus, incumbit sumere.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Traditione innixum est.

SENSUM Scripturæ sacræ ex sanctis Patribus habemus, quippe qui inspirati a Deo loquuti sunt, & unanimis eorum de aliquo dogmate consensus, est inconcussa fidei regula. Sed Patres priorum, & subsequen- tium sæculorum, fideles ad frequentiore communionem provocant, innixi maxime laudatis modo Scripturæ sacræ sententiis. Ergo &c.

Ex secundo Sæculo se prodit Iustinus, qui Apologia secunda, ait: "Precibus, peractis, panis offertur, & vinum & aqua... Et distributio communicatio- que fit eorum in quibus gratiæ sunt, ætæ cuique præsentis, absentibus au- tem per Diaconos mittitur." Erat igitur tunc pro more positum sæpius ce- lebrare sacra Mysteria, & nedum præ- sentibus, sed & absentibus Eucharistiam dispensare: immo & illam, ut dictum est, domi asserare, ut frequentius, & prout erat devotionis impetus illum su- merent.

Ex tertio Sæculo, testem habemus san- ctum Cyprianum, qui clavum Ecclesiæ Carthaginensis tenebat anno 250. Hic au- tem in expositione orationis Dominicæ omnem tollit de frequentiori communio- ne ambiguitatem, his verbis: "Hunc panem dari nobis quotidie postulamus, ut qui in Christo sumus, & Eucharis- tiam quotidie ad cibum salutis accipi- mus, intercedente aliquo graviore de- lecto, dum absenti, & non communi- cantes a cœlesti pane prohibemur, a Christi corpore separemur." Hanc il- le Pater de frequenti Communione red- dit rationem, eo quod nisi adsit frequen- tior usus, erit periculum a Christo sepa- rari: hinc alibi vult Eucharistiam sæpius ad confessores deferri, ne inermes, in- quit, adversus perfidiam Paganam de- scendant in prælium.

Ex quarto Sæculo, ejusdem veritatis defensor est Hieronymus, qui Epist. 50. ait: "Scio Romæ hanc esse consuetudi- nem, ut fideles semper Christi corpus accipiant." Ambrosius ejusdem ævi Pater L. 5. de Sacramentis c. 4. expres- sus loquitur: "Si quotidianus est pa- nis, inquit, cur post annum illum su- mis.... Accipe quotidie, quod quo-

tidie tibi profit: sic vive, ut quotidie merearis accipere: Qui non meretur quotidie accipere non meretur post an- num accipere."

Eidem veritati patrocinatur Basilus Epist. ad Cæsarium Patriciam his verbis: "Communicare singulis diebus, & san- ctum Christi corpus percipere præcla- rum est, & utile, cum ipse dicat: "Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Quis igitur ambigat vitam assi- due participare, nihil aliud esse quam multisarie vivere. Nos autem quater in singulas hebdomadas divinis Sacra- mentis participamus."

Ex quinto Sæculo, obviam venit Chry- sostomus, qui Homilia 61. ad populum Antiochenum sic loquitur: "O consue- tudinem! O præsumptionem! Sacrifi- cium frustra quotidianum? Incasum, assiduum altari, nullus qui communi- cetur." Audis sanctum Doctorem con- queri, quod fideles frequentius ad sacram mentam non accederent. Rursus Homi- lia 17. in Epistolam ad Hebræos: "Quid vero, ait, quoniam erunt nobis magis accepti, an qui semel, an qui sæpe, an qui raro? Nec hi, nec illi, sed ii qui cum munda conscientia, qui cum mundo corde, qui cum vita irrepre- hensibili; qui sunt hujusmodi, semper accedant."

Non omittendus sanctus Augustinus. Quippe qui Epist. 118. ad Januarium cap. 3. p. 212. totum negotium de frequenti vel rara communione dirimat: Ibi refert duplicis personæ placita, unius Eucharis- tiam quotidie frequentare volentis; alterius ab eadem præ reverentia & humi- litate nonnumquam secedere cupientis: "Dixerit aliquis, ait, non quotidie ac- ciendam Eucharistiam. Quæstio quæ- re? Quoniam, inquit, eligendi sunt dies quibus purius homo continentius- que vivat, quo ad tantum Sacramen- tum dignus accedat. Qui manduca- verit indigne, judicium sibi manducat, & bibit. Alius contra: Immo, inquit, si tanta est plaga peccati, atque impe- tus morbi, ut medicamenta talia dis- ferenda sint, austeritate Antistitis de- bet quisque ab altario removeri, ad agendam poenitentiam, & eadem au- ditate reconciliari. Hoc est enim in- digne accipere, si eo tempore acci- piat, quo debet agere poenitentiam;

„ non ut arbitrio suo cum libet, vel au-
 „ ferat se communioni, vel reddat. Ce-
 „ terum si peccata tanta non sunt, ut
 „ excommunicandus quisquam homo ju-
 „ dicetur, non se debet a quotidiana
 „ medicina Domini corporis separare. „
 „ Audis S. Doctorem. I. Frequentem com-
 „ munionem approbare. II. Id unum velle,
 „ eum qui vel inhæret peccato lætali, vel
 „ poenitentiam publicam agit, ab illa re-
 „ movendum esse. III. Si peccata tanta non
 „ sunt, ut excommunicandus quisquam judi-
 „ cetur, Eucharistiam frequentius posse sum-
 „ mere. Tum litigantium componit litem
 „ his verbis: „ Rectius inter eos fortasse
 „ quisquam dirimit litem, qui monet,
 „ ut præcipue in Christi pace perma-
 „ neant; Faciat autem unumquisque quod
 „ secundum fidem suam pie credit esse
 „ faciendum. Neuter enim eorum exhori-
 „ norat corpus, & sanguinem Domini,
 „ si saluberrimum Sacramentum certatim
 „ honorare contendunt. Neque enim lit-
 „ tigaverunt inter se, aut quisquam eo-
 „ rum alteri se præposuit, Zachæus, &
 „ ille Centurio, cum alter eorum gau-
 „ dens in domum suam suscepit Domi-
 „ num; Alter dixerit: Non sum digne-
 „ nus, ut intres sub tectum meum: „
 „ Ambo Salvatore honorificantes diver-
 „ so, & quasi contrario modo: ambo
 „ peccatis miseri, ambo misericordiam
 „ consecuti Nam & ille honorando,
 „ non audet quotidie sumere, & ille ho-
 „ norando non audet ullo die præter-
 „ mittere. Contemptum solum non vult
 „ cibis iste, sicut nec manna fasti-
 „ dium. „

„ Petrus Blesensis Sermone 16. ait in pri-
 „ ma Ecclesia, „ Quotquot itererant con-
 „ secrationi Eucharistiæ, communicabant
 „ eidem. „

TERTIUM ARGUMENTUM

„ Ex praxi Ecclesiæ fit.

IN moralibus praxi Ecclesiæ plurimum
 pro aliqua disciplina valet, & usus inter
 omnia spectandus est: atqui nedum ex
 sententiis Patrum; sed & ex ipsa Eccle-
 siæ praxi frequentioris communionis usus
 firmatur. Ergo &c. Probatur minor variis
 momentis.

Primo quidem: Tempore Apostolorum
 fideles quotidie ad vespeream, Christi in-
 sistentes vestigiis, communicabant, ut li-

quet ex Apostolo, qui 1. Cor. 11. quod-
 dam increpat, „ quod non satis devote ad
 sacram accederent mentem. Hoc ipsum
 expressius habetur Actuum. 2. ubi de
 iisdem fidelibus hæc leguntur: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Secundo Communio frequens erat Carthagine, tempore sancti Cypriani, Romæ, vivente sancto Hieronymo: Mediolani Divi Ambrosii Ævo, ut ex auctoritatibus laudatis luce meridiana clarius apparet.

Disciplina 9. Sæculi pro frequenti Communione.

Non injucundum erit eo loci texere,
 qualis fuit Ecclesiæ disciplina pro Com-
 munionem sæpius tum a peccatoribus, tum
 a justis frequentanda.

Primo: Tempore Caroli Magni anno
 circiter 813. mos perdurabat, ad sacram
 Synaxim ter saltem in anno accedendi.
 Præceptum de hoc momento restauratum
 est in Concilio tertio Turonensi canone
 50. & habetur L. 2. Capitulariorum cap.
 45. his verbis: „ Ut si non frequentius,
 „ vel ter laici homines in anno commu-
 „ nicent, nisi forte quis majoribus qui-
 „ buslibet criminibus impediatur. „ Ea
 „ tamen cum exceptione, ut isti in cœna
 Domini ad Sacram mentem reciperentur:
 Sic statuit Concilium 2. Cablonense Ca-
 none 47. „ In cœna Domini a quibus-
 „ dam perceptio Eucharistiæ negligitur,
 „ quæ quoniam in eadem die ab omni-
 „ bus fidelibus, exceptis his, quibus pro
 „ gravibus criminibus inhibuitur est,
 „ percipienda sit, Ecclesiasticus usus de-
 „ monstrat; cum etiam poenitens ea-
 „ dem die, ad percipiendam corporis, &
 „ sanguinis Domini Sacramenta recon-
 „ ciliat. „

Secundo: Theodulphus Aurelianensis
 præcipit, ut cuncti fideles singulis Qua-
 dragessimæ Dominicis, insuper & diebus
 Jovis, Veneris, & Sabbathi Hebdomadæ
 sanctæ, maxime vero die Dominica Res-
 surrectionis communicent. Ita Capitula-
 re Theod. cap. 41. „ Singulis diebus Do-
 „ minicis in Quadragesima, præter hos
 „ qui excommunicati sunt; Sacramenta
 „ corporis, & sanguinis Christi sumenda
 „ sunt, & in cœna Domini, & in Pa-
 „ rascève, & in vigilia Paschæ, & in
 „ die Resurrectionis Domini penitus ab
 „ omni-

omnibus communicandum, & ipsi dies Paschalis Hebdomadae omnes aequali Religione colendi sunt. . . Capite vero subdit Religiosos, & Monachos singulis ferme diebus sacram Synaxim sumere. "Salva ratione eorum, qui excommunicati, non quando eis liber, sed certis temporibus communicant, & Religiosis quibuscumque sancte viventibus, qui pene omni die id faciunt. "

Tertio : Carolus Magnus omnes invitabat fideles, ut singulis diebus Dominicis, & aliis solemnibus festis sacram Eucharistiam fumerent; sic habetur L. 5. Capitulariorum c. 182. & L. 6. cap. 157. "Ut omnes, aut, per dies Dominicos, & festivitates præclaras, sacra Eucharistia communicent, nisi quibus abstinere præceptum est. . . Tum posteriori loco ait: "Placuit ut fideles, &c. si fieri potest, omni Dominica die communicent, nisi criminali peccato, & manifesto impediatur, quia aliter falsi esse non possunt, quoniam Dominus dixit, Qui manducat meam carnem &c. "

Quarto : Tempore Ludovici Mansueti Caroli Magni filii, ad hanc devotionem adhortati sunt Patres Concilii sexti Parisiensis an. 829. can. 20. "De perceptio- ne vero sacri corporis, & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, inquit, nihilominus monemus, ut quod Christianæ religioni expedit, & sicut vobis a Patribus nostris admonitum est in alii Conventibus, quando possibile fuerit, faciatis, & vestro exemplo, vobis famulantes, ut hoc faciant, instruat. "

Quinto : Herardus Archiepiscopus Turonensis an. 858. capitulari 53. dubio-procul exigit, ut ex tribus Dominicis in una fiat Communio, hoc est, ut semel in mense quisque communicet: "Ut, inquit, populus prædicetur, ut oblationes Deo offerant, & ut tertia dominica, vel quarta communicent, abstinentes scilicet a Luxuria, propriisque uxori- bus, & reliquis illicitis, nisi forte criminalibus culpis sint impliciti. "

Denam, Amalarius in una e suis epistolis testatur antiquos Canones obligasse fideles singulis diebus communicare, & rationem reddere, si ab hac devotione, iusta de causa impediuntur. Item Gen- nadius consuevit, ut fideles singulis diebus Dominicis de pane sancto participa-

rent, atque, bonum esse Augustini Con- silio adherere, qui Communionem quo- tidianam prædicabat; sic legitur de Ama- lario Tom. 7. Spicilegii pag. 172. "Præ- cipitur in canonibus, ut omnes ingre- dientes Ecclesiam, communicent: quod si non communicaverint, dicant quod, sciam quare non communicent &c. "

Hæc igitur fuit noni sæculi pia consue- tudo, ut frequentius ad sacram mensam accederent cuncti fideles; si excommuni- catos, Pœnitentes publicos, & alios qui gravioribus peccatis scandalosis detineban- tur, excipiamus; ita tamen quod semel in anno, modo vere pœnitentes existerent, sacram Synaxim possent sumere: Igitur non sine ausu temerario, & zelo non secundum scientiam abrepti, non- nulli novatores Pharisæo pulveres con- spersi, nutu proprio, & juxta phantasia, contra præceptum Ecclesiæ, & ipsam traditionem laicos a sacra mensa præpediunt, immo & communionem eis, ad plures ulque annos procrastinant. In- cassum enim replicarent frequentiorum Communionem, non nisi prioribus Eccle- siæ sæculis fuisse usitatum, cum nono sæculo mirum in modum fervesceret hæc devotio, ita ut sacra Hostia tunc tem- poris in manu fidelium reponeretur, ut ipsi se communicarent. Refrigescente vero charitate, & Communionem frequentiori, abstinuit Ecclesiæ corpus Domini in manu porrigere, sed solis comitere Sa- cerdotibus, ut populus communicarent, ut habetur in quodam canone veteris Concilii a Reginone laudato L. 1. cap. 199. his verbis: "Nulli Laico, aut se- minæ Eucharistiam in manibus ponit, sed tantum in ore, cum his verbis, Corpus, & sanguis Domini profit tibi, ad remissionem peccatorum, & ad vi- tam æternam. "

Quid plura adjiciam? Ea erat erga sa- cram Eucharistiam fidelium nono sæculo devotio, ut vel ipsis infantibus baptiza- tis concederetur Eucharistia; sic habetur L. 1. Capitulorum Caroli Magni cap. 161. ubi hæc leguntur: "Ut Presbyter semel per Eucharistiam habeat paratam, ut, quando quis infirmaverit, aut parvulus infirmus fuerit, statim eum communi- cet, ne sine communionem moriatur. "

Quæ quidem consuetudo cessavit in Oc- cidente, sub finem undecimi sæculi (sub Paschali Papa II. sed ad hunc usque diem perseverat in Oriente.

Usum frequentioris Communionis subsequenter sæculis restituit S. Thomas Doctor Angelicus, omnes in Officio ea intentione composito ad hanc devotionem invitans; restituit sacra Synodus Tridentina, ad hoc adhortans utriusque sexus personas: restituit in primis suo ævo S. Franciscus Salesius.

Tertium Argumentum fit ex Conciliis.

DISCIPLINA Ecclesiæ juxta Conciliorum placita regulatur: Atqui Concilia ad frequentem Communionem adhortantur fideles: Ergo &c. Probatum minor. Concilium Rhemense anno 1583. titul. de Eucharistia. Hæc dicit: "Cum nihil habeat Christiana religio Sacramento Eucharistiæ præstantius, & augustius, nihilque ad sancte, & inculpate vivendum efficacius ejusdem frequentissima participatione fideles omnes hortamur, & per viscera misericordiae Dei nostri obsecramus, ut quam sæpissime, saltem vero diebus solennibus communicent, & quotiescumque postulaverit ingruens aliqua necessitas, quæ vitam humanam in discrimen, & periculum adducat."

Tum Burdigalense anno 1624. celebrato titul. de Sacramentis c. 3. ait: "Sæpissime fideles ad sacratissimæ Eucharistiæ sumptionem cum omni devotione, & compunctis cordibus accedere peroptamus."

Basileense hanc eandem commendat disciplinam anno 1437. his verbis: "Quod autem sæpe accedere ad Eucharistiam percipiendam digne, & devote, & cum discussione debita, sit utile & valde proficuum, immo summe necessarium, cupienti, & desideranti in via Domini non regredi, sed progredi, omnes Doctores Catholici laudant, & hortantur: incessanter fidelem populum admonent, & obsecrant."

Tridentinum similia loquitur Sess. 22. c. 6. "Optaret quidem, ait, sacro-sancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus sacrificij fructus uberior perveniret. Idem jam dederat Concilium Sess. 13. cap. 8."

QUARTUM ARGUMENTUM

Ex Theologis eruitur.

INTER Loca Theologica quibus veritates fidei, & disciplina Ecclesiæ capita propugnantur, auctoritas Theologorum annumeranda est. Atqui Theologi omni exceptione majores docent frequentiorem Communionem, pedum ad perfectionem, sed & ad salutem utilissimam esse: Ergo &c.

Primo quidem ex Concilio Basileensi mox laudato dicentes omnes Doctores, ut sanctum Bernardum, Divum Bonaventuram, & alios permultos, tum vetustiores, tum recentiores docere, & propugnare frequentiorem Eucharistiæ usum: sed instat omnium sit sanctus Thomas Doctor illi Angelicus; hic q. 80. art. 10. ex professo hanc movet questionem, *utrum liceat quotidie Sacramentum suscipere?* Tum propositis in contrarium argumentis, ea sic debellat: "Sed contra est, inquit, quod Augustinus dicit in libro de verbis Domini sermonem 28. Iste panis quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit." Deinde vero in corpore articuli ita prosequitur: "Dicendum, quod circa usum hujus Sacramenti duo possunt considerari. Unum quidem ex parte ipsius Sacramenti, cuius virtus est hominibus salutaris, & ideo utile est quotidie ipsum sumere, ut homo quotidie ejus fructum percipiat, unde Ambrosius dicit in libro 4. de Sacramentis c. 6. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere: qui semper pecco, deo semper habere medicinam. Alio modo potest considerari ex parte sumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat: & ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est, quod quotidie sumat; unde Augustinus cum dixisset, Accipe quod quotidie tibi prosit, subjungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere." Ergo &c.

QUINTUM ARGUMENTUM

Ex sanctis Doctoribus Mysticis procedit.

IN his quæ pertinent ad perfectionem animarum, vel augendam, vel. saltem conservandam, inter omnes audiendi sunt Doctores Mystici, qui rerum spiritualium usum proprio comprobant experimento: Atqui ex Doctoribus Mysticis frequenter communicandum est, cum nulum sit medium efficacius sanctissima Communione ad ciendos pietatis affectus. Ergo &c. Probat minor.

Sanctus Carolus de hoc venit in testimonium maximum, quippe qui scientia Sanctorum donatus sit, & Tridentino adfuerit Concilio, cujus mentem inter omnes attigit. Porro magnus ille Præsul hoc pastoribus suæ Dioceseos documentum præbet, ut populum ad frequentiore Communionem provocent, ei ad hoc tum regulas purissimæ moralis, tum nascens Ecclesiæ exempla, tum etiam doctrinam communi Patrum suffragio celebratam proponendo, quatenus tantis impulsus motivis, sacram mensam frequentare fatagat, quæ quidem verba quasi de verbo ad verbum ipsius sancti Episcopi voces referunt.

Alter utique celeberrimus testis est S. Franciscus Salesius, vitæ spiritualis indagandæ doctissimus Magister. Hic autem 2. p. introductionis, ad vitam devotam, ex Gallico idiomate Latine sic redditur, & ait de Communionem sermonem instituens. " Si mundani quærant a vobis, cur sæpius communicatis, illis dicite, " Duplicis generis personas frequenter, " communicare debere; perfectas quidem, cum enim sint optime dispositæ, non sine irogata sibi ipsis injuria, ad principium, & perfectionis fontem non accederent: imperfectas vero, ut iusta de causa ad ipsam aspirarent perfectionem; fortes, ne debiles evadant, tum fragiles, ut fortes fiant; ægras ut sanentur, sanas etiam ne prolabantur in morbum: vos vero, ut imperfecti, debiles, & ægroti, indigenti sæpius communicare. . . . respondete illis, eos qui multis mundanis non implicantur negotiis, teneri sæpius communionem sumere, eo quod per tempus liceat; ceteros vero qui e contra multis vacant,

utique ad communionem accedere, quia auxilio egent. " Tum in Philothea 1. p. cap. 20. " Quotidie Eucharistiæ communionem percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit. " Gersonius L. de præp. Missæ confid. 21. familia docet: concinit Taulerus apud Ludovicum Blesensem L. de Sacramentis c. 16. §. 5. in Conc. an. fid. c. 6. §. 1. scribit S. Gertrudem orantem pro unica sui Monasterii religiosa, quæ cæteras a Communionem deterrebat, a Christo interior illi loquente hæc audivisse: " Cum delicæ meæ sint esse cum filiis hominum, & propter meum erga illos amorem istud instituerim Sacramentum, ut fideles illud ipsum in meam commemorationem recipere; nequeque eorum desiderium esse cum eis usque ad summationem sæculi permanere: quicumque eas a peccato mortali immunes, verbis vel aliter avertunt, ne pretiosum istud amoris mei pignus suscipiant, utique quodam modo præpdiunt delicias quas cum eis habuissem. " Ergo &c.

SEXTUM ARGUMENTUM

Ex rationibus Theologicis coalescit.

Prima, Jam delibata est supra: Eucharistia datur per modum cibi: sed cibis quotidie sumendus est, ne deficiant vires in via peregrinationis nostræ: Ergo &c.

Secunda: Effectus Eucharistiæ est præcavere peccata, ut ex Concilio Tridentino diximus: atqui quotidie imminet peccandi pericula, juxta illud beati Pauli 2. Cor. 5. *Foris pugna, intus timores*: igitur ad auxilium quotidie recurrendum est, nec excusaretur a peccato qui ex supina negligentia auxilium contra irruentes satutis hostes non advocaret.

Tertia: Ubi sunt infirmitates quotidianæ, ibi quotidiana remedia adhibenda sunt: Atqui quotidianæ sunt infirmitates, nam ut ait Sanctus Jacobus, cap. 1. *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus & illeceus*. Deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. E ibidem cap. 3. *In multis enim offendimus omnes*. Sed Eucharistia,

ut

ut ait Catechismus Romanus p. 2. num. 53. Leviora peccata delet. Num. 54. contra adversa roborat animam. N. 55. comprimit, & extinguit concupiscentiæ ardorem: Quid plura adjiciam? Quotidiano comprobatur experimento peccatores, ad Deum conversos frequentiori communione a mala peccandi consuetudine præservari: Nec ad vomitum redouit nisi neglecto prius remedio.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Novatorum.

OBJICIUNT: Qui non sunt digni accedere ad Eucharistiam, non nisi propter Christi præceptum, & raro Riam debent frequentare: Atqui homo utpote peccator tanto honore non est dignus. Ergo &c.

Respondeo I. Retorquendo argumentum: Igitur ne semel quidem illius debet communicare, cum omnes creaturæ, teste Propheta, tanquam nihilum sint ante Deum: & tamen Novatores Phariseorum fulgine conspersi Missam, ut vivant, sæpius celebrare non dubitant, cum nihilominus major sanctimonia in Ministro conficiente simul, & utente Sacramento requiratur, quam in alio.

Respondeo II. Distinguendo: Nemo dignus est arithmetice loquendo ad sacram Eucharistiam accedere, concedo. In isto quippe sensu, vel ipsi Angeli digni non forent, cum sit inter Deum & creaturam infinita distantia. Non est dignus geometrice, subdistinguo: si sit in peccato mortali, concedo; si ab eo aut purgatus, aut immunis sit, nego. Proportio duplex distinguitur: Una Arithmetica, Geometrica altera. Prior attenditur penes naturam & perfectiones, & nullam reperitur inter Creatorem, & creaturam: Posterior penes iustitiam quæ est in gratia, & in virtutibus fundatur, maxime vero charitate, qua homo amicus Dei evadit: Ista reperitur in iusto, suscipitque ad participationem Eucharistiæ. Solutio est D. Thomæ, qui hic q. 80. art. 10. dicit necesse esse peccatorem sæpius ad Christum medicum accedere, ut sanetur: "Debeo, inquit, semper accipere, qui semper pecco: debeo semper habere medicinam.

Cassianus, collatione 23. c. 21. pag. 796. eandem sibi proponit difficultatem, &

sic respondet: "Nec tamen ex eo debemus a Dominica communionem suspendere, quia nos agnoscimus peccatores; sed ad eam magis, ac magis, & propter animæ medicinam, & purificationem Spiritus avidè festinandum: verumtamen ea humilitate mentis ac fide, ut indignos nos perceptione tantæ gratiæ judicantes, remedia potius nostris vulneribus expellamus. Alioquin nec anniversaria quidem digne esset præsumenda Communio; ut quidam faciunt.... Qui profecto maiorem arrogantiam præsumptionem, quam declinare sibi videntur, incurrunt; quia vel tunc cum ea percipiunt, dignos se ejus perceptione iudicant. Multo enim humilior est, ut cum hac cordis humilitate qua credimus, & fatemur illa sacrosancta Mystera nunquam pro merito nos posse contingere, singulis ea Dominicis diebus ob remedium nostrarum aegritudinum præsumamus, quam ut vana persuasione cordis elati; vel post annum dignos eorum participes nos esse credamus." Audis Cassianum proprio telo confodere novatores, qui fucato reverentiæ prætextu animas uno, aut duobus annis, a Communione avertere non dubitant.

Insunt: Qui infirmitatibus circumdatus est, timendum illi est si frequentius accedat, ne iudicium sibi manducet. Igitur raro quisque debet accedere ad sacram mensam.

Respondeo I. Sacerdotem qui raro celebrat, teste D. Bonaventura, Deum gloria privare, cælum gaudium, Ecclesiam patientem, refrigerio; militantem vero auxilio, semetipsum tandem alimento, quo deficiente protinus languescit, & in deterius abit.

Respondeo II. Distinguendo: Et sæpius communicandum est, ne iudicium quilibet sibi manducet, concedo: Qui enim rem unam semel tantum in anno efficit, non tam perfecte operatur quam qui sæpius: & abstinendum est sæpissime a Communionem, nego. Solutio est Divi Cyrilli Alexandrini, qui L. 4. in Joannem cap. 17. duo mirabundus de sacra Eucharistia explanat, alterum de unionem mirabili quam mediante Eucharistia cum Christo contrahimus: alterum de ineffabili effectum Eucharistiæ, quo franguntur passio-num insurgentium impetus; siquæ ipse nos sua susceptione reddit dignos.

De priori momento sic loquitur; explicans enim illa Christi verba, *Qui manducatis meam carnem, & bibis meum sanguinem in me manet, & ego in illo*; subdit: „Sicut enim si quis liquifaciat ceram aliam ceram, infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est; sic qui carnem, & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inveniat. „Ex quo patet unam Communionem nos altera dignos reddere, & quo frequentius communicamus, eo digniores communicandi evadimus, quatenus per frequentiorem communionem magis, ac magis Christo unimur, & incorporamur.

De posteriori ibidem proponit sibi difficultatem in his verbis pag. 203. & 204. „Ego igitur proba me ipsum, & indignum invenio. „Tum propositam solvit, & sic pergit. „Quando igitur, quicumque tu es qui ista dicis, dignus eris? Quando Christo te ipsum offeres? Nam si peccando indignus es, & peccare non desinis, Quis enim delicta intelligit, secundum Psalmistam, expertus omnino eris vivificæ hujus sanctificationis. Quare, pias quæzto cogitationes suscipias, studiose, sanctæque vivat, & benedictionem participes, quæ mihi crede, non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit. Sedat enim, cum in nobis maneat Christus, levientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit; nec in quibus sumus peccatis considerat, sed ægrotos curat, collisos redintegrat, & sicut pastor bonus, qui animam suam pro ovibus posuit, ab omni nos erigit casu.

Perfistunt: Ea qua per est reverentia tradendum est Eucharistiæ Sacramentum: Sed reverentia exigit, ut raro ad sacramentum accedamus, & probatur. I. Exemplo Cæcilionis, qui dixit Matthæi 8. *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum*, tum & S. Petri; qui Lucæ 9. ait Christo; *Exi a me Domine; quia homo peccator ego sum*. Ergo &c.

Respondet, negando minorem. Ad probationem distinguo: Et timor reverentia conjunctum habet amorem, quo fit ut sæpius accedat animæ ad sponsum, concedo; secus, nego. Respondio colligitur ex divo Thoma hic q. 80. art. 101. ad 3. his verbis: „Dicendum quod reverentia

hujus Sacramenti habet timorem amoris conjunctum, unde timor reverentia ad Deum, dicitur timor filialis: ut in secunda parte dictum est; ex amore enim provocatur desiderium sumendi, ex timore autem confurgit humilitas reverendi: Et ideo utrumque pertinet ad reverentiam hujus Sacramenti, & quod quotidie sumatur, & quod aliquando abstinatur. . . . Quamvis non uno modo: amor tamen, & spes, ad quæ semper Scriptura nos provocat, præferuntur timori. Unde, & cum Petrus dixisset, *Exi a me Domine*, quia homo peccator sum, respondit Jesus, *Noli timere*. „Observe, velim sanctum Thomam concludere potius esse frequentem quam raro communicandum, & plus dandum esse amoris, quam timoris.

Dices: Ecclesia præcipit semel tantum in anno communicare, scilicet Paschatis tempore: Igitur a regulis Ecclesia non secedit qui raro communicat.

Respondet distinguendo antecedens: Et Ecclesia ad duritiam cordis illud statuit, concedo: Et per hoc frequentior communionem rejicit, nego. Perfectius est frequentius quam raro ad sacramentum accedere. Consilium quidem de perfectiori dat Ecclesia, præceptum vero de eo quod absolute necessarium est.

D. Thomas ibidem ad 5. hujus difficultati facit satis. „Dicendum, inquit, quod secundum diversum statum Ecclesiarum, diversa circa hoc statuta emanaverunt. Nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigeat devotio fidei Christianæ, statutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. Unde Anacletus Papa dicit, perasta consecratione, omnes communient, qui voluerint Ecclesiasticis carere liminibus: sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia, postmodum vero diminuto fidei fervore, Fabianus Papa indulget, ut si non frequentius, saltem ter in anno, omnes communient, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. Sæpius etiam Papa la. oena Domini dicit esse communicandum, ut habetur in decretali de consecratione diffusæ. Postmodum propter iniquitatem abundantiam, refrigerentem Charitate multorum, statuit Innocentius III. ut saltem semel in anno, scilicet in Pascha, fideles communient. Consultatur tamen in libro de Ecclesiasticis dogmatibus,

„tibus, omnibus diebus Dominicis esse
„communicandum. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Frequentius ad sacram mensam debemus
accedere.*

PRIMO hoc ipsum Scriptura dicit Joan-
nis 6. *Nisi manducaveritis &c.* & Actuum
2. habetur de primis Christianis, quod
perseverarent in fractione panis.

Secundo : Concilia ad hoc adhortantur
fideles, maxime Tridentinum Sess. 13. c.
6. idem suadent SS. Patres, ut Ambrosius
L. 4. de Sacramentis c. 3. Chrysostomus
& alii.

Tertio : Non una est pro hac devotione
ratio. I. quia Christus ait delicias suas
esse cum Filiis hominum, & desiderio se
desiderare manducare Pascha nobiscum,
hoc est frequentius. II. Eucharistia est ci-
bus quo anima nostra alitur. Qui autem
prætermittit cibum, languescit. III. Pas-
siones mitigat, & teste S. Chrysosto-
mo, terribiles nos efficit demonibus. Er-
go &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Non diffitemur nos esse Com-
munionem indignos physice propter infini-
tam distantiam quæ intercedit inter nos,
& Deum : immo & sæpius moraliter pro-
pter peccata quotidiana, & imperfectio-
nes ; sed gratia iustificante, & charitate
flagrante, digni evadere possumus.

Secundo : In multis offendimus omnes,
sed non ideo a sacra discedendum est men-
sa, sed potius ne prolabamur in pecca-
tum lethale, frequentius accedendum
ut a quotidianis defectibus in quantum
fieri potest, abstinemus.

Tertio : Timor reverentialis a sacra men-
sa non elongat, cum habeat admixtum
amorem, quando quis sæpius vult ac-
cedere. Hinc si Ecclesia præcipiat unam
tantum in anno Communionem, consilio
provocat ad frequentiore.

PUNCTUM SECUNDUM.

*De conditionibus præ requisitis ad frequentiore
Communionem.*

De dispositionibus tum corporis, tum
animæ ad sacrificium Eucharistiæ cele-
brandum juxta sanctorum Patrum placi-
ta, & Rubricas, juxta Ritualia, seu etiam
Missalia, dicemus ex professo quarta
parte : Nunc operæ pretium est, eas re-
censere quæ Laicam ipestant communio-
nem quantum ad animam.

Hujusmodi tum corporis, tum animæ
munditiam, ab omni peccato mortali, &
etiam veniali inveterato habitu immuni-
tatem, gratiam sanctificantem, justitiam
& virtutum omnium præclaram supelle-
tilem ad majorem convenientiam exigunt
sancti Doctores, Apostolo 1. Corinth. 11:
dicente : *Probet autem seipsum homo : &
sic de pane illo edat, & de calice bibat.*
*Quicumque enim manducaverit panem hunc,
vel liberit calicem Domini indigne, reus
erit corporis & sanguinis Domini.*

De hoc momento mira profert Con-
cilium Tridentinum Sess. 13. cap. 7. infra
citandum ; quidam in excessum prorius
abiere. Sæculo quippe immediate elapso
emerisit opinio Janlenii Iprensis assecla-
rum, qui specie reformationis, & sum-
mæ erga Eucharistiam reverentiæ rari ad-
modum communicandum esse propugna-
runt ; sed hæc sententia dubio-procul exi-
tiosa est. Ad duo potissimum capita re-
ducitur ; primum quidem, volunt ut qui
in aliquod peccatum mortale tamen non
habitualiter prolapsi sunt, ab eo non ab-
solvantur nisi post exantlatos rigorosæ pe-
nitentiæ labores : alterum vero quod ad
sacram non accedant mensam nisi com-
pleta per unum saltem annum probatio-
ne ; hinc experimento non semel, sed sæ-
pius probatum est, eos nedum unius an-
ni spatio, sed & plurimorum annorum a
sacra mensa elongare pœnitescentes, non di-
cam propter in aliquod peccatum mortale
lapsum, verum etiam, quod suspici-
dum est, propter venialia frequentius
commissa, a quibus certe per usum san-
ctissimæ Communionis, si non a toto,
saltem a tanto abstinuissent.

Hanc pessimam doctrinam hauserunt ex
libro, qui titulo pietatis inscribitur, De
frequenti Communione, cum tamen con-
trarium prorius spiret ; quandoquidem

Scriptor & rigorosam nimis pœnitentiam exigit, & a sacra menta totis viribus pœnitentes vere conversos eliminat: Hoc opus creditur Abbatis Sanciani, seu Joannis Vergerii factus, ut suspicatur illustrissimus Dominus Abraham De Raconis Episcopus Vorensis gallicæ *Lavaur*; alii & verissimilius illud Arnaldo Doctori Sobonico tribuunt: quod quidem non levius indignant Epistolæ multorum Præsulum ad Urbanum VIII. & Innocentium X. summos Pontifices pro approbation istius libri, directæ.

Scopus auctoris est librum viri ejusdam devotissimi de frequenti sacre Eucharistiæ usu, ad piam domicellam directum, debellare. Ibi enim Arnaldus nedum frequentioris Communionis probationes in illo contentas per omnia videtur tentare, verum etiam ipsum auctorem insulsis laceravit diatribis.

Ad perfectam hujusce controversiæ eliquationem, duo sunt discutienda: Primum quidem de Communionis recte faciendæ conditione, deinde vero agendum de iis quæ sunt absolute necessaria tum ad Communionem secundum se sumptam, tum ad Communionem frequentissimam. Quia vero multi recentiores non sine ausu temerario vel ipsam Communionem paschalem absque sufficienti fundamento prætermitti doceant, ponderandum & discutiendum est, num hoc citra peccatum & salutis, tum animæ pœnitentis, tum Confessoris periculum fieri possit. Unde sit

CAPUT PRIMUM.

Utrum piæ dispositiones ad Communionem prærequirantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Ad Communionem necessario requiritur Gratia sanctificans, & justificans.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM ex Scriptura sacra: Psal. 15. habetur: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*; quem locum multi Patres intelligunt de eo qui ad sacram mentam accedit. Præterea ipse Christus ait Joan. 6. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*: Quibus verbis sanctita-

tem a commensali suo. exigit Dominus. Hoc ipsum declarat Apostolus 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, ait, & sic de pane illo edat*: Hinc Concilium Tridentinum præcipit ut nullus Sacerdos quantumvis se putet de peccato mortali contritus, non nisi tamen, facta confessione, accepta absolutione celebret, ne in periculum veniat sanctitas requisita ad Sacramenti susceptionem, cum nullus possit esse satis de contritione perfectæ extra Sacramentum certus.

Secundo, ex SS. Patribus. Ambrosius L. 6. in Lucam ait: "Nemo accipit cibum Christi, nisi qui fuerit antea sanatus.", Patrocinator Augustinus Tractatu 28. in Joannem; ubi exigit animæ munditiam ad sacram mentam. Sic docent communiter omnes, ne uno quidem excepto, Patres.

Tertio, ratione, & quidem multiplici: I. Dicebat quondam Salomon, non homini sed Deo præparatur habitaculum: Hinc, inquit Patres, nemo Judas, & proditor Christum in Eucharistia debet suscipere. II. Accedens ad convivium sine veste nuptiali, ut interpretantur sancti Doctores, sine gratia ad nuptias Agni scilicet Eucharistiæ, imperante Domino Matth. 22. ejicietur foras, & tortoribus dabitur excrucians. 30. Absolute requiritur ab omni peccato mortali immunitas, adeoque sanctitas, sin minus, teste Apostolo, 1. Cor. 11. *Judicium sibi manducat, non adju-dicans corpus Domini*.

Sanctus Thomas hic q. 80. art. 4. hanc explanat ratione his verbis. "Dicens, quod in hoc Sacramento sicut in aliis, id quod est Sacramentum, est signum ejus, quod est res Sacramenti. Duplex autem est res hujus Sacramenti, sicut supra dictum est. Una quidem, quæ est significata & contenta, scilicet ipse Christus: alia autem est significata, & non contenta, scilicet corpus Christi mysticum, quod est societas Sanctorum. Quicunque ergo hoc Sacramentum sumit, ex hoc ipso significat se esse Christo unitum, & membris ejus incorporatum. Quod quidem fit per fidem formatam, quam nullus habet cum peccato mortali. Et ideo manifestum est, quod quicumque cum peccato mortali hoc Sacramentum sumit, falsitatem in hoc Sacramento committit: & ideo incurrit sacrilegium, tamquam Sacramenti violator."

Non

Non omittendum quod Ecclesia juxta pristinam disciplinam volebat, ut Diaconus ante communionem Laicam istud conclamaret oraculum: *Sancta Sanctis*, hoc est nemo quasi mundus ad sacram mensam accedat.

Hanc doctrinam suo munit calculo Catechismus Romanus. p. 2. nu. 55. "Ac primum quidem, ait, ut pateat, eam præparationem maxime necessariam esse, Salvatoris nostri exemplum proponendum est. Nam antequam Apostolis pretiosi corporis, & sanguinis sui Sacramenta daret, quamvis jam mundi essent, pedes eorum lavit, ut declararet omnem diligentiam adhibendam esse, ne quid nobis ad summam animi integritatem, & innocentiam desit, cum sacra mysteria percipitur sumus. Deinde vero fideles intelligant, quemadmodum, si optime affecto, & præparato animo Eucharistiam aliquis sumat, amplissimis cœlestis gratiæ muneribus ornatur: Ita contra, si imparatus accipiat, non solum nihil commodi, sed maxima etiam incommoda, & detrimenda eum accipere Id vero arcæ Domini exemplo comprobatur. Arcæ enim fœderis, qua nihil præstantius Israeliticus populus habuit, cui etiam per illa maxima, & innumerabilia beneficia Dominus tribuerat, a Philisthæis ablata summam illis pestem & calamitatem cum eterno dedecore conjunctam importavit."

Tum n. 56. subiungit: "Deinde conscientiam nostram scrutari diligenter debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati simus, cujus prænitere necesse sit: ut prius contritionis, & confessionis medicamento illud eluatur. Definitum est enim a sancta Tridentina Synodo, nemini licere, quem mortali peccati conscientia stimulet, si Sacerdotis facultas data sit, antequam se Sacramentali confessione purgarit, quantumvis sibi contritus esse videatur, sacram Eucharistiam accipere."

CONCLUSIO SECUNDA.

Præter Gratiam sanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime Fidei, Spei, & Charitatis.

Probatur multis rationibus.

PRIMA: Debet esse relatio interponsum & sponsum, dum miscum celebrator matrimonium: sed in Communione celeberrimum contrahitur inter animam, & Christum suum sponsum, cum non datur in hac vita major cum Christo unio ea quæ fit per Eucharistiam: Christus autem dicitur *Dominus virtutum*, Psal. 23. Igitur anima tunc temporis virtutes omnes, saltem palmares exercere debet. Hoc ipsum sequitur ad exemplum Christi mox laudari, qui voluit tum humilitatis, tum charitatis exempla præbere Discipulis, eorum lavando pedes, ut intelligerent dispositiones ad Eucharistiam eas esse, quæ munditiam, humilitatem, & charitatem complectuntur, & omnem ornatum interiorem, qui quidem præfiguratur apparatu celebri quo pueri Hebræorum Christum civitatem sanctam ingrediuntur, suscipere.

Alterā: Forma introducenda dispositiones omni exceptione majores requirit, ait D. Thomas, ita ut juxta majorem vel minorem gradum radicetur in subiecto. Igitur cum Christus per Eucharistiam veniat ad hominem, ut illi intine conjungatur, suisque ejus animam decoret muneribus, unio juxta dispositiones fit: Igitur & ut perfecta sit, virtutum omnium exercitia debent accedere.

Tertiā: Præceptum fidei, spei, & charitatis tunc obligant, cum isto præsertim tempore fidem suam probare in Deum ut totius justitiæ fontem, per spem tendere, tum vero suum erga Christum amorem offendere teneatur; scriptum est enim 1. Cor. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi*. Igitur sicut totus Christus pro nobis est in Eucharistia, sic & vicissim debemus Christo totaliter mancipatos esse.

Catechismus Romanus ibidem n. 56. istas explanat dispositiones, & sic loquitur: "Primam itaque illam præparationem Fideles adhibeant, ut discernant mensam a mensa, hanc sacram ab aliis profanis, cœlestem hunc panem, a com-

„muni : Atque hoc fit, cum certo credimus præfens esse verum corpus, & sanguinem Domini, quem in cælo Angeli adorant, ad cuius nutum columnæ cæli contremiscunt, & pavent, cuius gloria plenum est cælum & terra. „ Audis fidem esse absolute necessariam ad communionem digne faciendam. Pergit : „ Altera vero illa præparatio, ratio maxime necessaria est, ut unusquisque a seipso quærat, num pacem cum aliis habeat, num proximos vere atque ex animo diligat : Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ad altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. & tunc veniens offeres munus tuum. „

Hanc dispositionem inter omnes, animarum rectores commendare debent, cum non semel contingat multos, qui etiam se iustos esse autimant, cum corde non nihil erga proximum ulcerato, tamen si dicant ne minimum quidem malum illi aut vellet, aut peroptare, ad sacram mensam accedere non dubitent.

Neque vero alias ex parte animæ ceterarum virtutum legitimis dispositionibus prætermittit Catechismus; sic enim ibidem prosequitur : „ Præterea taciti cum animis nostris cogitemus, quam indigni simus, quibus divinum hoc beneficium a Domino tribuatur : quare illud Centurionis, de quo idem ipse Salvator testatus est, se non invenisse tantam fidem in Israél, ex animo dicendum est : Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum; exquiramus etiam a nobis ipsis, an illud Petri usurpare nobis liceat : Domine, tu scis, quia amo te. Meminisse enim oportet, eum qui sine veste nuptiali in Domini convivio accubuerat, in tenebrosam carcerem coniectum, sempiternis penis addictum fuisse. „

Quarta : Inter animarum dispositiones, amor ardens ad Eucharistiam fructuose suscipiendam requiritur : namque magnum est Christi erga nos argumentum, juxta illud Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 2. „ Salvator noster discensurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, in quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit. „ Igitur concludamus cum S. Bernardo : „ Si pigeat amare Deum, redamare non pigeat. „

CONCLUSIO TERTIA.

Convenit multipere . I. ut accedens actuali ferveat devotione, quantum fieri potest . II. Ut abstineat a frequentioribus peccatis venialibus . III. Ut corpus habeat mundum.

Probatur prima pars ex Augustino, qui de Christo nos diligente ait, Si amari, delectari, redamare non pigeat. Cum enim ibi, ut dictum est, agatur de matrimonio spirituali, consensus autem actualis amore formatus ad hoc exigatur, maxime cum sumptio Eucharistiæ sit ipsum amoris Christi erga nos exercitium, adeoque & in recipiente sic debet esse, juxta illud Philolophiæ adagium, relativa sunt simul natura, & cognitione. Ad hanc dispositionem attendit Apostolus, quum quodam increpat fideles, quod inter eos multi dormirent, & nonnulli etiam forent ebrii, hoc est ad sacram mensam non ea qua par erat reverentia accederent. Sic loquitur 1. Cor. 11. Unusquisque enim suam cenam præsumit ad manducandum. Et alius quidem esurit : alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. . . . Idco inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Laudat Apostolus fideles eo quod communicent, sed eosdem increpat quod quidam sine devotione communicarent.

Probatur altera pars, scilicet, abstinendum esse ab habitu peccatorum venialium. Sic prædicant passim sancti Patres, multas quidem ob rationes. Primo quidem quia hoc ipsum exigit Christus Joann. 6. ubi ait : Qui manducat me, & ipse vivet propter me. Secundo, Sacramentum ardentissimæ charitatis exigit summum erga Christi amorem, a quo quidem declinant, qui absque defectu in peccata venialia ruunt. Tertio, peccata venialia sæpius commissa ad peccatum læthale conducunt, juxta illud adagium, Qui spernit modica, paulatim decidet. Quarto, concinit Augustinus, qui ait, repetitas, aut sordes, aut scissuras in veste, tametsi Leviores, tandem aliquando vel ipsum indumentum in frusta scindente. Gennadius, Lib. de Dogmatibus Eccle-

clesiasticis c. 23. de hoc momento sic loquitur: " Quotidie Eucharistiæ Communionem percipere nec laudo, nec vitumpero, omnibus tamen mens sine affectu peccandi sit. " Porro qui tenetur habitu quorundam venialium, ad peccatum affectum habet. Demum attendendum est maxime ad ipsam ab ipso Deo prolatam sententiam, Apoc. 3. *Quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo: Quis autem negaverit hominem maximo peccatorum venialium habitu ligatum, esse tepidum, cum isti defectus non nisi ex summa negligentia, & quasi erga Deum contemptum prominent.*

*Probat*ur denique tertia pars, videlicet, quod vel ipsa corporis munditia prærequiritur. Hoc ipsum pater. I. Ex veteri Testamento, in quo quidem non nisi purgatis & absteris corporis sordibus erat licitum, aut de Sacrificiis participare, aut vasa sacra tangere. II. Ex praxi Ecclesiæ, & quæ tum in templis, tum in vasis factis, tum in Sacerdotum vestimentis exquisitam consulit munditiam; a fortiori & in corpore ad Eucharistiam accedentium; hinc quotidie in Completorio enixe Deum deprecatur, ut ab omni nocturno phantasmatum, ne polluantur corpora, non liberet. Si quid igitur aut negligentia, aut occasionis datæ, aut etiam in his quædam adhæsiō contingeret, confessione de his sese purgare ante Eucharistiæ assumptionem convenit. Sic colligitur ex Divo Thoma hic quæst. 80. art. 7.

De uxoris, multus est sermo apud Concilia, & Patres. Consilium dat Apostolus, ut aliquibus diebus ante Communionem a consortio conjugali abstineant, idem exigit Concilium Aurelianense; tametsi enim quædam homini liceant, sed non semper expediunt præ nimio ad res terrenas affectu: hinc intra sapientia, & sobrietatis limites, ut plurimum non sufficit appetitus, quod tamen exigit Apostolus 1. Cor. 7. dicens, *qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.*

Catechismus Romanus p. 2. de Eucharistia. N. lxi. de hoc momento sic discit: " Postulat etiam tanti Sacramenti dignitas, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies a concubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui cum panes propositionis a Sacerdote accepturus esset, purum se, & pueros suos ab uxorum con-

„suetudine tres ipsos dies professus est. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Contra primam Conclusionem.

*Obijci*es: Quam totius vitæ spiritualis, & origo suscipitur, non opus est, ut vita præcedat in subiecto: Sed Christus qui est ipsa via, veritas, & vita in Eucharistia venit ad animam: Igitur ad hoc Sacramentum suscipiendum non prærequiritur gratia sanctificans.

Respondeo distinguendo minorem: Et Christus venit ad animam in Eucharistia ut sponsum, in thalamo quiescendus, ut Rex in throno sedendus, & ut Deus omnibus modis colendus, quæ quidem dotes magnam exigunt in anima, & puritatem, & sanctitatem, concedo: Solum ut medicus infirmos confortaturus, subdistinguo: secundario, concedo: primario, nego. Eucharistia est Sacramentum vivorum propter rationes modo allatas; hinc ipse Christus, ait Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant:* Si igitur ut abundantius animam vitam habeat, jam prærequiritur, ut sit fide, & amore saltem inchoato flagrans.

Instabis: Atqui primario Christus venit in Eucharistia, ut medicus: Ergo &c. Probat subsumptum. Sacerdos petit I. Ut per receptionem corporis, & sanguinis Domini liberetur ab omnibus iniquitatibus suis. II. Hæc de sacro altaris sacramento Ecclesia dicit, *Sis abstinatio scelerum, sit fortitudo fragilium, sit contra omnia mundi pericula firmamentum &c.* Sed Sacerdos illo modo alloquitur Christum ut medicum. Ergo &c.

Respondeo, negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Sacerdos petit liberari a peccatis venialibus, concedo: A mortalibus subdistinguo; per modum solutionis pretii, seu etiam absterisionis, quando per accedens aliqua peccata exitialia præ memoriæ labilitate non fuerunt in confessione detecta, concedo: secus, nego. Et sic patet solutio ad secundam probationem.

Replicabis: Sanctus Ignatius Epist. 14. ad Ephesos sic loquitur de Eucharistia: " Frangimus panem qui est germen immortalitatis, antidotum mortis, res-

stant.

„*sanator vitæ in Deum per Christum, medicina expulsi vitiatorum.* „ Tum sanctus Chrysostomus Homil. 4. in Matthæum: „*Hic panis est medicamentum ad sanandas infirmitates, purgandas ini quitates.* „ Tum etiam August. Sermo ne 28. de verbis Domini: „*Qui vulnus habet, inquit, medicinam requirit.* „ *Vulnus est, quia sub peccato fumus, medicina, est cœlestis & venerabile Sa cramentum.* „ Denique Tridentinum Sess. 13. can. 5. sic definit: *Si quis dixe rit, vel præcipuum fructum SS. Eucharis tiæ non esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; Ana thema sit.* Sed voces illæ *antidotum mor tis, medicina expulsi vitiatorum, remissio peccatorum*, & similes denotant Christum venire in Eucharistia primario, ut medi cum. Ergo &c.

„*Respondeo distinguendo minorem: Eucharistia ut sacrificium, est primario ad remissionem peccatorum, concedo. Qui sub hoc respectu est passionis Christi memo riale, & effusi sanguinis pro peccato rum redemptionis applicatio: ut Sacra mentum, subdistinguo: est ad remissio nem peccatorum venialium, & per ac cidentis etiam mortalium, seu secundario, concedo: primario, nego.* Sub isto quippe respectu est cibus, cuius proprium est vitam jam acceptam fovere, & augere. Igitur Christus in Eucharistia non venit ad nos primario, ut medicus, sed ut sponsus, ut pater & Dominus qui omnes ad suam invitat cœnam.

„*Inhabis: Peccatores ad Christum in terra degentem libere accedebant, ut legitur de Maria peccatrice, sed pœnitente, & sic de aliis: Igitur non est inconveniens, ad Christum in Eucharis tia, peccato mortali detentos accedere, maxime si eo accedant sine, ut vitam habeant.*

„*Respondeo negando paritatem: Christus enim quandiu fuit in vita superstes, medici personam gerebat, hinc erat facilis ad medicum aditus; sed in Eucharistia venit, ut sponsus nobiscum uniendus, ad quam unionem, summa animæ pulchritudo prærequiritur.*

„*Inssites: Eucharistia datur, ut medi cina infirmis, ad salutem restaurandam, secundum illud Matthæi 9. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.* Sed peccata mortalia sunt gravissimæ infirmitates: Igitur licitum est peccatori-

bus, ad Eucharistiam accedere ut sa nentur.

„*Respondeo distinguendo majorem: Eucharistia est medicina restaurativa, & confortativa, concedo. Medicina purga tiva gravium peccatorum, subdistinguo; per accedens, concedo: per se, nego.* Solutio est Divi Thomæ hic q. 80. art. 4. ad 2. his verbis. „*Dicendum quod non quælibet medicina competit se cundum quemlibet statum inihmitatis.* „ Nam medicina, quæ datur jam libera tis a febre, ad confortationem, noce ret, si daretur adhuc febricitantibus. „ Ita etiam Baptismus, & Pœnitentia sunt quasi medicina purgativa, quæ dantur ad tollendam febrem peccati. „ Hoc autem Sacramentum est medi cina confortativa, quæ non debet dari, nisi liberatis a peccato. „ Rursus ibidem ad 5. solvit difficultatem pro iis qui accedunt cum peccato mortali ad Eucharistiam, de quo non habent contritionem.

„*Juvat textum hic asserre: „ Dicen dum, quod hoc, quod non habet ali quis conscientiam sui peccati, potest contingere dupliciter. Uno modo per culpam suam, vel quia per ignorantiam juris, quæ non excusat, reputat non esse peccatum quod est peccatum, puta si aliquis fornicator reputaret simplicem fornicationem non esse pec catum mortale, vel quia negligens est in examinatione sui ipsius: contra id quod Apostolus dicit 1. Cor. 11. Probat autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bi bat: & sic nihilominus peccat peccato rum sumens corpus Christi, licet non habeat conscientiam peccati, quia ipsa ignorantia est ei peccatum: alio modo potest contingere sine culpa ipsius: puta cum deluit de peccato, sed non est sufficienter contritus: & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi: quia homo per certitudinem scire non potest, utrum sit vere contritus. Sufficit enim, si in se signa contritionis inveniat, puta si doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Si vero ignorat quod hoc fecit, esse actum peccati, propter ignorantiam facti, quæ excusat, puta si accessit ad non suam, quam credebat esse suam, non est ex hoc dicendus peccator. Si militer etiam si totaliter esset peccatum obli-*

„oblitus, sufficit ad ejus deletionem generalis contritio, ut infra dicitur. Unde de jam non est dicendus peccator.”

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Ad suscipiendam Eucharistiam requiritur: I. Gratia sanctificans: II. virtutum suppellectilis: III. devotio actualis: IV. abstinentia ab habitu peccati veniali: V. vel ipsa corporis munditia.

PRIMUM patet juxta illud Sapientiae: Non in malevolam animam intrabit Sapientia; & illud 1. Corinth. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. Concinit Ambrosius L. 6. in Lucam, & alii Patres.

Secundum utique claret: & hoc probat exemplum Christi, qui ante Communionem prostratus ad pedes Discipulorum, lavit eorum pedes, ut intelligerent preparationem ad Eucharistiam in humilitate, simul & charitate potissimum consistere, quod quidem explicat Catechismus Romanus hic n. 19.

De tertio multum insitunt sermonem Doctores Mystici, ubi de devotione actuali praequisita ad sacram mensam. Cum enim Eucharistia sit erga nos Christi amoris magnum argumentum, ipsum ardentissima charitate redamare debemus.

Nemo cordatus dixerit abstinentiam a frequentioribus peccatis venialibus non requiri, cum habitus summum arguat torporem, & erga sponsum levissimum amorem.

Quod etiam munditia corporis ex decencia sit necessaria, asserit Catechismus Romanus hic n. 61.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Verum quidem est Christum esse vitae auctorem, sed cum Eucharistia sit cibis, dubio-procul nihil prodesset, si cor, quod est veluti stomachus spiritalis, pestifera peccatorum mortalium lue implicaretur.

Secundo: Nec refert quod Patres passim antidotum mortis Eucharistiam appellent: cum ea ipsa ut sacrificium est, offeratur pro redemptione peccatorum, ut Sacramentum vero, multum proficit ad praecavenda peccata.

Tertio: Eucharistia est utique medicina, sed pro peccatis venialibus, & ad vires debilitatas restaurandas, sed non praecise ad vitam peccato mortali deperditam, restituendam.

CAPUT SECUNDUM.

De conditionibus praequisitis in peccatori- bus ad hoc ut licite possint accedere ad sacram Communionem.

LOQUIMUR de his qui in peccato mortali prolabantur, qui quidem sunt in triplici differentia: Nonnulli pessimis peccatis mortalis habitibus ligantur, nec ab his recedendi habent animum. Alii contra poenitentia fluctuant, nec nisi dolentes, pondere vitiorum oppressi ruunt in peccata: Tertiis generis hi sunt qui raro admodum in peccatum mortale incidunt, & hoc ex fragilitate; ita ut vix commissum sit, quod illud se patrafte doleant.

Certum est prioris generis peccatores, qui a peccato recedere nolunt, a sacra mensa arcendos esse donec resipiscant. Tota igitur controversia est de secundis, & tertiis: & quaeritur, num propellendi sint a sacra mensa, & quamnam in eis praequirantur dispositiones ut eis sacra concedatur communio? Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, sed cupiunt a vitiis quibus ligantur solvi, prius poenitentia laboriosa probandi sunt, ad tempus moderatum, & non ad annum, & quod pejus seu infelicitus est, ad annos multos.

PLURES sunt in hac conclusione partes. Prima quidem quod hujusmodi delinquentes priusquam absolvantur, probandi sint. II. Quod ad tempus juxta judicium viri prudentis hoc fiat, & non sit longior absolutionis procrastinatio. Demum quod, absoluta praedenti probatione, concedatur eis absolutio, & deinde sacra Communio.

Probat *prima pars*, scilicet quod probandi sint ii qui gravius peccati habitibus tenentur. Primo quidem sic habetur 1. Cor. 11. Probet autem seipsum homo,

mo, ait Apostolus, & sic de pane illo edat. II. Hoc ipsum factum probat ipse Apostolus qui Corinthiis incestuosum magnam poenitentia, possessione scilicet demonis, qui illum per aliquot menses torqueret, probavit, tum postea poenitentem lubentius absolvit, & ad sacra Mysteria recipiendū suscepit. III. Ex praxi Ecclesiae; idem enim annuntiant Canones, qui licet quantum ad poenitentiae laboriosas stationes ex indulgentia Ecclesiae tunc non obligent, secus tamen in foro interho quantum ad quasdam poenaltates, quae juxta statum, & vires poenitentis indigendae sunt; sed ad eam solum mensuram, ut satisfaciatur Deo, & a peccato recedat, nusquam vero ut in desperationem nimio pondere opprimatur. Si tamen peccata sint publica, & scandalosa, antequam absolvantur, debet satisfactionem publicam juxta judicium Episcopi dare, ut habetur in Conciliis Burdigalensi, Rotomagensi, Bituricensi, &c.

Observandum tamen est quod licet per unicum actum heroicum comparatur juxta S. Thomam virtutum habitus; sic & nonnumquam per unum peccatum horribile & ex mera pravitare, ac malitia commissum, acquiritur quoque habitus malus; puta, si quis ex certa malitia sacram communionem, peccatis mortalibus gravatus, accipiat, una quippe mala Communio perdidit Judam: Si filius tamen occulte, patrem, aut matrem occideret, vel mutilaret, ad poenitentiam laboriosam retinetur. Hoc ipsum non levius annuntiat disciplina vetus, quae poenitentia publica multabat idolatriam, homicidium, adulterium, & gravissima in parentes commissa scelera.

Probat altera pars, videlicet quod ad tempus moderatum probandi sint hujusmodi peccatores, & hoc veteris, & novi Testamenti auctoritate: Veteris quidem; legitur enim Lib. 2. Regum, ubi tractatur de Davide peccatore absoluto, statim atque Propheta intellexit eum poenitentem. Peccavi Domino, ait Rex: Dixitque Nathan ad David, Dominus quoque transiit peccatum tuum. Ex novo vero Matth. 11. Christus ait: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Eo loci omnes indiscriminatum peccatores ad se vocat Dominus. S. Thomas Comm. in cap. 11. S. Matth. ista verba: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Patrum

oraculis sic interpretatur: "Chrysostr. Non autem dicit, Venite ille & ille, sed omnes qui in sollicitudinibus, qui in peccatis estis: Non ut expetam nomina, sed ut solvam peccata. Venite, non quoniam indigeo vestra gloria, sed quia volo vestram salutem: Unde dicit, Et ego reficiam vos: non dixi salvabo solum, sed quod multo amplius erat, reficiam vos: id est, in omni quiete constitum. Raban. Non solum exonerabo, sed interna refectio, ne saturabo."

Rursus Lucæ 14. legitur quemdam virum potente vocasse ad cenam amicos, sed isti ceperunt se excusare. Tunc tratus paterfamilias, ait Scriptura, dixit servo suo exi cito in plateas, & vicus civitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos introduce huc. S. Thomas Comm. in cap. 14. S. Lucæ juxta mentem Patrum explanat cæcos & claudos qui compelluntur ad cenam Domini accedere, eos esse peccatores qui ad cor redeunt: "Ambrosius: Invitat autem pauperes, debiles, & cæcos, ut ostendat quod nullum, debilitas corporis excludit a regno, rariorque delinquat, cui desit illecebra peccandi: vel quod infirmas peccatorum, & per misericordiam Domini remittatur."

Celeberrimum est exemplum filii prodigi, ut narratur ibidem c. Luc. 15. Tamen enim substantiam paternam cum meretricibus dissipasset, quia tamen poenitens ad patrem accessit, vix aliqua interpolata mora, a patre benigne susceptus est. Sic enim scriptum est: Pater, peccavi in calum, & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferite stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum ejus, & calcamenta in pedes ejus, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & revixit, perisat, & inventus est."

S. Thomas in cap. 15. Luc. parabolum filii prodigi ad patrem revertentis interpretans, ait, cenam in læticia pignus datam Eucharistiam esse, quæ peccatori poenitenti, tanto cum gaudio conceditur, ut Christus Pater occurrat ut illum deosculetur: "August. de quaest. Evang. Vel occurrens cecidit super collum ejus.... Cadere super collum ejus, est humiliari in amplexum ejus brachium suum: quod

„ quod est Dominus Iesus Christus, con-
 „ solari autem verbo gratiae Dei ad ipsem
 „ indulgentiae peccatorum, hoc est, post
 „ longa itinera remeantem mereri a pa-
 „ tre oculos charitatis Theoph. Qui-
 „ libet autem revocatus & mundatus a
 „ crimine flaginati vituli particeps causa
 „ laetitiae fit patri, & famulis ejus, id
 „ est, Angelis & Sacerdotibus, unde fe-
 „ quitur, Et coeperunt omnes epulari.
 „ August. Ista epulae atque festivitates,
 „ nunc celebrantur per orbem terrarum
 „ Ecclesia dilata atque diffusa: Vitulus
 „ enim ille in corpore & sanguine Domi-
 „ nico, & offertur patri, & patet totam
 „ domum.

„ Denum idem Angelicus Doctor Comm.
 in cap. 15. Luc. explicans ista Evangelii
 verba, *Gaudium erit in caelo super uno pec-
 catore poenitentiam agente*, ait: „ Grego-
 „ rius in hom. Plus autem de conversis
 „ peccatoribus, quam de stantibus iustis
 „ in caelo gaudium esse fateatur: quia
 „ plerumque hi, qui nullis se oppressos
 „ peccatorum molibus sciunt, stant quidem
 „ in via iustitiae, sed tamen ad cae-
 „ lestem patriam anxie non anhelant, &
 „ plerumque pigri remanent ad exercen-
 „ da bona praecipua: quia securi sibi
 „ sunt quod nulla commiserint mala gra-
 „ viora. At contra nonnumquam hi qui
 „ se aliqua illicita egisse meminerunt,
 „ ex ipso suo dolore compuncti ad amo-
 „ rem Dei inardescunt. . . . Majus ergo
 „ gaudium fit in caelo, quia & dux in
 „ praelio plus eum militem diligit, qui
 „ post fugam reversus hostem fortiter pre-
 „ mit, quam eum, qui numquam terga
 „ praebuit, & numquam aliquid fortiter
 „ fecit.

Ex his parabolis sequitur peccatorem
 I. vere poenitentem absolvendum esse.
 II. Non diutius procrastinandum esse ab-
 solutionem, sed ut primum absoluta pro-
 batione per quindecim, aut triginta dies
 facta, apparet sincere contritus, benefi-
 cio absolutionis donandus est, ne nimia
 dilatione, aut tepescat devotio, aut in
 desperationem agatur poenitens, ut non
 semel contingit ex duritia pharisaica Con-
 fessorum, qui non sapiunt ad sobrieta-
 tem immemores quod Sapientia cuncta
 disponat fortiter simul, & suaviter. Hinc
 legitur S. Franciscum Salesium suae cha-
 ritatis dulcedine innumeros etiam Hae-
 reticos ad fidem, impios vero ad meliorem
 frugem reduxisse. Vel ipse Christus Mat-

thaei 11. non solum provocat peccatores
 ut ad ipsum accedant, sed eiq. ad hoc
 compellit motivo benignitatis suae: *Forsite*
inquit, fugum meum super vos: & dissete
a me, quia mitis sum, & humilis corde,
& invenietis requiem animabus vestris.

Probatur denum tertia pars, videlicet
 quod peccatores etiam ex habitu non sint
 a sacra mensa propellendi, si de peccatis
 doleant. Quisque Confessor debet Christi
 vestigiis insilire: Sed Christus peccato-
 res, habitu vitiolorum detentos a se non
 repulit. Et probatur: Mulierem quae
 erat in civitate peccatrix absolvit, ut
 primum ad pedes ejus prostrata petiti
 veniam cum lacrymis; dixit enim ei Luc.

7. *Remittuntur ei peccata sua, quoniam*
dilexit multum: Igitur ut primum pec-
 cator est, per aliquod tempus juxta viri
 prudentis iudicium, probatus, absolvendus
 est poenitens; & ad sacram mensam re-
 cipienda: Non absimilis indulgentiae ha-
 bemus argumentum in muliere Samari-
 tana supra modum impura. Tum in altera
 deprehensa in adulterio, quibus illico
 veniam concessit Christus: Sic & ad Za-
 cheum Publicanum venit, quippe qui
 magno impulsus amore eum videre jam-
 num cupierat: Sic enim habetur Luc. 19.
Zachae seftinans descende: quia hodie in
domo tua oportet me manere. Et seftinans
descendit, & excepit illum gaudens. . . . Ho-
die salus domui huic facta est. Rursus ait
 Matth. 9. *Non enim veni vocare iustos, sed*
peccatores.

S. Thomas hic q. 80. art. 6. hanc ex pro-
 fessio movet quaestione, & quaerit, ut-
 rum Sacerdos debeat denegare corpus Christi
 peccatori petenti, & respondet negative;
 allatis enim in contrarium rationibus sub-
 dit: „ Sed contra est, quod super illud
 Philmi 21. *Manducaverunt, & adora-*
verunt omnes pingues terrae, dicit Au-
 gustinus, Non prohibeat dispensator
 pingues terrae, id est, peccatores, men-
 sam Domini manducare.

Tum distinguit peccatores, publicos ab
 occultis; illis propugnat Eucharistiam esse
 denegandam donec a scandalo & cessent,
 & resipiscant; istis vero, si sint poeniten-
 tes, concedendam esse Eucharistiam au-
 tumat. Sic loquitur in corpore articuli:
 „ Dicendum, quod circa peccatores di-
 „ stinguendum est; quidam enim sunt
 „ occulti, quidam vero manifesti, scilicet
 „ cet per evidenciam facti, sicut publici
 „ usurarii, aut publici raptores, vel et-

iam per aliquod iudicium Ecclesiasticum, vel sæculare. Manifesti ergo peccatores non debet etiam petentibus sacra Communio dari: unde Cyprianus scribit ad quemdam: Pro dilectione tua consulendum me existimasti, quid mihi videatur de histrionibus & Mago illo, qui apud vos constitutus adhuc in artis suæ dedecore perlevertat, an talibus sacra Communio cum ceteris Christianis debeat dari: Puto nec Majestati divinæ, nec Evangelicæ disciplinæ congruere, ut pudor & honor Ecclesiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur. Si vero non sunt manifesti peccatores, sed occulti; non potest eis petentibus sacra Communio denegari: cum enim quilibet Christianus ex hoc ipso, quod est baptizatus, sit admissus ad Dominicam mensam, non potest ei jus suum tolli, nisi pro aliqua causa manifesta: Unde super illud 1. Corinth. 5. Si is qui frater nominatur inter nos, &c. dicit Glossa Augusti. nos a communione quemquam prohibere non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio Ecclesiastico, vel sæculari nominatum, atque convictum: Potest tamen Sacerdos, qui est conficius criminis, occulte monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant, antequam de peccatis poeniteant, & Ecclesiæ reconcilientur. Nam post poenitentiam, & reconciliationem etiam publicis peccatoribus non est communio deneganda, præcipue in articulo mortis: Unde in Concilio Carthaginensi legitur, Scenicis atque histrionibus, ceterisque huiusmodi personis, vel Apostatis conversis ad Deum, reconciliatio non negetur.

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui raro in peccatum mortale prolabantur, modo sint poenitentes, possunt absolvi imposita prius satisfactione post absolutionem adimplenda, tum ad sacram Mensam suscipi, & quidem frequentius quam modo nominati peccatores.

EXCIPIMUS ab hac conclusione eos qui enorme aliquod peccatum committunt ex determinata malitia, vel etiam cum scandalo: isti enim ut supra dictum

est, non nisi absoluta sufficienti probatione absolvendi sunt propter rationes jamjam laudatas.

Probatur conclusio rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Christus absque mora absolvit vere poenitentes, tamen si diuturniori tempore detinerentur vitiorum habitibus: Igitur saltem qui ex fragilitate in aliquod exitiale peccatum prolabantur, modo sint poenitentes, absolvendi sunt, imposita satisfactione post absolutionem adimplenda.

Altera: Novatores laudant canones antiquos poenitentiales, ut imponant onera gravia, quæ ne quidem digito ipsi movere satagant, cum laboriosa ista poenitentia nonnisi pro peccatis enormibus, & publicis imponeretur, quam etiam Ecclesia iusto iudicio rescindere æquum duxit, ne poenitentes in desperationem agerentur: Ibi autem quæsitio movetur solum de his qui in aliquod peccatum mortale citra scandalum ex fragilitate coincidunt: Ergo &c.

Tertia: Nihil aliud requiritur ad absolutionem quam verus de peccatis dolor: Atqui supponimus huiusmodi peccatores habere contritionem sinceram, amore saltem inchoato, quo diligitur Deus ut totius iustitiæ fons, formatam. Ergo &c.

Quarta: Ex S. Thoma mox laudato absolutio, & communio concedi debent peccatori petenti, quia per Baptismum jus habet ad alia Sacramenta, nec citra injuriam potest huiusmodi bonis privari, nisi sit scandalosus; nam ibi ait D. Thomas explicans ista Apostoli verba 1. Cor. 5. Si is qui frater nominatur, inter vos, &c. Dicit Glossa Augusti. nos a communione quemquam prohibere non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio Ecclesiastico, vel sæculari nominatum, atque convictum. Ergo &c.

Dixi huiusmodi peccatores fragiles frequentius quam alios in præcedenti conclusione appellatos ad sacram mensam esse recipiendos, tum quia habitudine peccati mortalis non tenentur, tum quia jus habent ut baptizati ad Eucharistiam, quæ peccatori eam petenti, & de criminibus dolenti non negatur, tum quia ex Concilio Tridentino opus habet ille fragilis peccator Eucharistia, ut mortalia peccata in futurum præcaveat; hunc quippe ef-

festum mirabilem producit cibis ille Angelicus. Ergo &c.

Fit satis objectionibus Arnaldi

Contra secundam conclusionem militantis.

OBJICIT: Antiqui canones pro peccatis mortalibus poenitentiam laboriosam & absolutioni, & Communioni praemittendam esse statuunt. Igitur & æquali laboris pondere nunc expianda sunt. Tum hoc ipsum ex Concilio Trident. probare putat, dicendo I. Sacram Synodum in votis habere ut omnes Traditiones Apostolicæ serventur: II. Vel ipsos canones poenitentiales pro reformatione morum renouasse. III. Proscripsisse Lutherum eo quod poenitentiam in sola vitæ mutatione sitam esse propugnaret. IV. Statuisse satisfactiones canonicas juxta peccatorum gravitatem imponendas: quandoquidem peccata quæ nunc committuntur, sunt ut plurimum ejusdem ponderis, & gravitatis cum iis quibus quondam Fideles obnoxii erant. Igitur quolibet peccatum mortale poenitentia laboriosa prævie expiandum est, antequam concedatur absolutionis beneficium.

Respondet primo, opponendo Arnaldo Ecclesiam, quæ poenitentiam laboriosam multis annis sustinendam abrogavit: Tum & ipsam Synodum Tridentinam, quæ satisfactionem publicam non nisi pro peccatis scandalosis, & manifestis pro aliquo tempore exigit, donec scilicet fiat satis & partibus offensis, & honori Dei. Neque vero omittendum est famosam, seu laboriosam poenitentiam nonnisi pro peccatis supra mundum enormibus fuisse impositam.

Respondet secundo, distinguendo: Canones statuunt poenitentiam luctuosam pro peccatis mortalibus publicis & gravioribus, concedo: pro occultis nec ita gravibus, sed ex fragilitate commissis, nego antecedens & consequentiam; usus enim Ecclesiæ obtinuit, ut pro hujusmodi peccatis, imposita juxta viri prudentis judicii poenitentia post absolutionem adimplenda, solvatur penitens, & ad sacram mensam suscipiatur.

Ad primam probationem similiter distinguo: Synodus Trident. vult Traditiones Apostolicas servari juxta Ecclesiæ determinationem, concedo: per extensionem & secundum recentiorum placita,

negō: jugum enim Domini suave est, & durum nimis appareret, si pro uno peccato magnæ, & supra modum laboriosæ probationes ante absolutionem prærequirerentur. Non quod, fateor, satisfactio quantum vis laboriosa possit superare unius tantum peccati mortalis gravitatem, cum istud inducat reatum penæ æternæ, sed quia tantus labor humanas excedit vires, & per quædam boni operæ satisfactionem Christi applicativa expiari queat.

Ad secundam, non absimili modo distinguo: Sacra Synodus Tridentina pro morum reformatione antiquos canones restituit quantum ad aliquid, scilicet ut restitueretur ablatum, ut peccatum publicum satisfactione quadam publica expiatur, & peccator Ecclesiæ reconcilietur, concedo: quantum ad omnia, ita ut uno aut altero anno, vel multo pluribus poenitentiam luctuosam agat, nego, propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad tertiam etiam distinctione utimur: Synodus Tridentina proscriptit Lutherum ea præcise ratione, quod poenitentiam publicam, & multis annis laboriosæ adimplendam pro uno tantum peccato mortali propelleret, nego: Eo quod præcise totam poenitentiam in simplici morum reformatione seu mutatione reponeret, subdistinguo: seclusa contritione, & poenitentia satisfactoria juxta judicium viri prudentis imponenda, concedo: secus, nego. Reformatio morum inani fidei actu non fit; hinc merito propulsus est Lutherus, qui bona opera satisfactoria abnuebat, quandoquidem fides sine operibus mortua est, nec est sine eis vera mutatio seu conversio.

Ad quartam, Arnaldus aut desloravit, aut interpolavit testimonium Concilii Tridentini, nam Sessio 14. cap. 8. Patres quidem injungunt Sacerdotibus ut imponant satisfactiones peccato proportionatas, sed non citat illa verba consequentia: *Quantum spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum & poenitentium facultate.* Ad alia patet solutio ex dictis.

Inflabis: Quod universalis traditio docet, illud est admittendum: Atqui tota traditio stat pro poenitentia rigorosa Eucharistiæ sumptioni præmittenda, quando aliquis graviore aliquo peccato detinetur: Ergo &c. Probatior minor. Patres du-

duplicis tantum generis indigeant peccata, alia scilicet quæ vocant magna eaque capitalia, alia vero quæ appellantur levia & quotidiana: Sed capitalia inter quæ quodlibet mortale annumeratur, luctuosa poenitentia expiari necesse est: Ergo &c. Probatur minor. Juxta Patrum principium, omnia peccata mortalia sunt æqualia, cum non distinguant inter peccatum mortale & mortale, sed solum inter peccatum mortale & veniale, quod quidem levius & quotidianum nuncupant. Ergo &c.

Respondeo negando minorem primi & secundi argumenti. Ad ulteriorem probationem distinguo: omnia peccata mortalia sunt æqualia objective, in quantum singula creaturam a Deo avertunt, & reatum poenæ æternæ inducunt, concedo: intensive, & in ratione malitiæ, nego. Quis enim dicit peccatum Judæ proditoris cetera omnia peccata in gravitate non superasse; cum vel ipse Christus ponderans tantam malitiam dixerit Marci 14. *Bonum erat si non esset natus homo ille.* Idem Dominus distinctionem peccatorum mortalium inter se probat, ubi loquens de peccato Pilati, qui illum ut reum judicabat, & de peccato alterius a quo traditus fuerat, ait Joan. 19. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Hæc solutio colligitur etiam ex S. Paciano Barcinonensi Episcopo, qui L. 3. Bibliothecæ Patrum columna 7. vocat idolatriam, homicidium, & fornicationem peccata mortalia. Ergo-ne nulla alia dantur? Minime; sic enim prosequitur: *Ista sunt capitalia, fratres, ista mortalia.* Eo loci sumit peccatum mortale pro magno crimine, sed non excludendo alia peccata mortalia quæ non sunt istius speciei, licet tamen sint vere mortalia.

Infat: Tertullianus L. de Poenit. cap. 10. Pag. 147. infurget contra eos qui tamen in Deum peccaverint, nolunt tamen publice poenitere; eos enim irridens, ait: "Grande plane emolumentum verendum, occultatio delicti pollicetur." Videlicet, si quid humanæ notitiæ subduxerimus, proinde & Deum calabimus? Adeo-ne existimatio hominum, & dei conscientia comparantur? An melius est damnatum latere, quam palam absolvi? Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et Tertullianus eo loci non loquitur de poenitentia laboriosa & satisfactoria; sed de confes-

sione secreta, concedo: Et loquitur præcisè de hac satisfactione, nego. Primo cap. 9. explanat poenitentiam laboriosam, ad quam adhortatur peccatores spe veniæ, & honoris: "Cum igitur provolvit hominem, magis relevat, inquit, cum squalidum facit, magis mundatum reddit." Tum convertit sermonem indiscriminatim ad omnes illos peccatores qui sua peccata aperire Confessario erubescunt, & de hac poenitentia ait: "Cum acculat, excusat: cum condemnat, absolvit. In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcat." Plerosque tamen hoc opus ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre præsumo, pudoris, magis memores quam salutis... Grande plane emolumentum &c.

Infat: Atqui omnia peccata mortalia erant per poenitentiam luctuosam juxta veterem disciplinam expianda: Ergo &c. Probatur subsumptum. Origenes Homil. 15. in Levit. duo solum verbis expressit & claris agnosceit peccata, mortale unum, veniale alterum: Illud poenitentia laboriosa luendum, istud vero facilius remittendum. Eo loci sic loquitur: "Istas ergo domos, si forte alicui lapsus acciderit, semper est recuperandi facultas: ut v. g. dicamus, si nos aliqua culpa moralis invenerit, quæ non in crimine mortali, non in blasphemia fidei, quæ muro Ecclesiastici & Apostolici dogmatis cincta est; sed vel in sermonibus, vel in morum vitio consistat, hoc est vendidisse domum, quæ in agro est, vel in via cui murus non est. Hæc ergo venditio, & hujusmodi culpa semper reparari potest, nec aliquando tibi interdicitur de commissis hujusmodi plenitudinem gerere. In gravioribus enim criminibus semel tantum, vel raro poenitentia conceditur locus. Ista vero communia, quæ frequenter incurrimus, semper poenitentiam recipiunt, & sine intermissione redimuntur." Nominè peccatorum frequentiorum venialia, nomine vero graviorum mortalia Origenem intelligere nemo non videt. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, nego Origenem duo solum agnoscere peccata, veniale scilicet, & mortale, sed potius triplicis generis loco citato enarrat. Veniale nimirum, mortale commune, & enorme qualis est hæresis & blasphemia. Verius dicam, eo loci non

de veniali, sed de mortali diversi generis agit; hinc cum ait: *Si nos aliqua culpa moralis invenerit, quæ non in crimine mortali consistat*, non excludit per ista verba, *quæ non in crimine mortali*, &c. peccatum mortale, adeoque non intelligit veniale, sed mortale commune, quod respective ad blasphemiam non vocat mortale, id est tam grave. Quod enim sic intelligat in illo textu, peccatum mortale, liquet ex pluribus. I. explicans quid sit illud mortale, ait quod non in crimine mortali, non in blasphemia fidei situm sit. II. Syam quoque aperit mentem de peccato mortali communi; subdit enim: *Sed vel in sermonibus, vel in morum vitio consistat*. III. Primum raro & quandoque semel in vita remitti dicit: *Semel tantum, vel raro penitentia conceditur locus*. Audis Origenem loqui de penitentia publica pro peccatis gravioribus; semel, ut plurimum concessa. IV. Alterum peccatum dicit commune & sæpissime remitti: *Ista vero communia, quæ frequenter incurrimus, semper penitentiam accipiunt*. Et pro exemplo affert peccatum David, certe mortale, & tamen absque mora remissum. Ibidem subdit: *Huic itaque*, perfectæ menti si acciderit aliquando domum, quam habet non manufactam æternam in cælis vendere, & in manu alterius dare: sicut contigit aliquando magno Patriarchæ David, cum de recto suo Uriæ Herthæ aspexit uxorem; statim eam redimit & reparat. Ex his patet priorum sæculorum Doctores penitentiam laboriosam, quæ præcederet absolutionem sacramentalem indiscriminatum pro quolibet peccato mortali non exegisse.

Respondit: Atqui Patres in ea fuerunt sententia, quod crediderint peccata adæquate dividi in mortalia & venialia: Ergo &c. Probatur subsumptum: Non distinguunt unum peccatum mortalem ab alio, saltem in reatu culpæ & pœne, sed univèrsim dicunt peccata mortalia esse capitalia, ista vero penitentia laboriosa esse plebendam autumant. Ergo &c. Sic propugnant S. Eligius Hom. 6. t. 2. Bibl. PP. *Capitalia crimina non admittre*; *minuta peccata sine quibus esse non possumus, per indulgentiam inimicorum*; & *elemosynam pauperum indefinenter redimere* &c. Sic Fulbertus Carnotensis Serm. 2. ad populum: *Cecidimus enim, inquit, non solum in peccata, sed etiam in crimina, propter quæ pec-*

Boncat Theol. Tom. VII.

catores ab Ecclesia separantur, qualia sunt homicidia, adulteria, fornicationes, sacrilegia, rapinae, furta, falsa testimonia, superbia, invidia, avaritia, diuturna iracundia, ebrietas assidua. Cæsarius Arelatenſis Archiepiſcopus Hom. 8. eadem nominat & numerat peccata tum subdit: *Pro capitalibus vero criminibus non hoc solum sufficit, sed ad denda sunt lacrymæ, & rugitus, & gemitus, continuata, & longe protrahenda jejunia.* . . . Ultra nos ipsos a communione Ecclesiæ removens, in luctu & tristitia multo tempore permanentes, & penitentiam etiam publice agentes. Sic Ivo Carn. Episc. 230. loquens de peccatis mortalibus, ait: *Quæ crimina sua confitentes aliquandiu a corporis & sanguinis Christi communione suspendit.* Sic Augustinus L. de fide & operibus cap. 26. *Nisi essent quedam graviora peccata, ut etiam excommunicatione plebenda sint.* Rursus Hom. 30. affirmat peccatum originale remitti quidem per Baptismum, inter actualia vero quedam remitti per Orationem Dominicam, quedam alia per penitentiam publicam.

Respondet una falce nos posse metere istam farraginem argumentorum, quæ Arnaldus Lib. de freq. Comm. part. 2. cap. 5. ut fucum faciat, aggerit; cum sit error Joviniani omnia peccata ut æqualia habere; quam sententiam & S. Hieronymus, & Concilium Mediolanense uti huius dei adversam perstrinxerunt. Hoc ipsum patet ex auctoritate Christi contra peccatum Judæ vehementissime insurgentis, ut supra dictum est. Nec levius subindigitat Propheta Regius in peccata mortalia quædam esse ceteris graviora, maxime quando ex determinata malitia patrantur, & ingratitude annexam habent. Psal. 54. ait: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.* . . . Tu vero homo unanims, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos. Quis autem sanæ mentis dixerit SS. Patres erronea indiscriminatum fuisse locutos.

Respondet II. nomine criminum capitalium Patres quandoque intelligere peccata gravissima quæ scandalum pariunt; quandoque enormia occulta, quæ penitentia luctuosa expiari consuevit; quandoque etiam quodlibet mortale, quod comparative ad veniale dicitur capitale, hoc est gravius, quodque ut plurimum

X est

est radix multorum subsequantium peccatorum.

Respondeo III. SS. Patres prædicatorum munus nonnumquam obire; hinc exaltant vocem suam adversus peccatores, quos ut ad severiorem poenitentiam inducant, veluti exaggerando criminum gravitatem, ea vocant magna, eorum salutis negotio succurrere rati, si pro delictis, quæ reatum poenæ æternæ inducunt, omnibus satisfaciunt modis: Hinc gemitus, & lacrymas, hinc eam humilitatem ut ad tempus præ reverentia a sacra mensa recedant, exigunt a poenitentibus ad salutis securitatem, cum nemo sciat an amore vel odio dignus sit. Sed non ideo labores supremos poenitentiae absolutioni & communioni indiscriminatum præmitti volunt; nisi peccata sint gravissima, nisi habitualia & scandalosa. His præmissis facile conciliantur Patrum placita.

Jam ad argumentum redit oratio. Et respondeo negando sublimitum. Ad probationem, nego utique Patres non distinguere peccata mortalia ad invicem, cum peccatum lapsus carnis specie distinguatur a peccatis blasphemæ, hæresis, & desperationis, quæ dubio procul inter omnia sunt gravissima. Ad id vero quod dicitur peccata mortalia non distingui in reatu culpæ & poenæ, distinguo: objective, concedo: formaliter & intensive, seu etiam extensive, nego. Cuncta quidem conveniunt in eo quod avertant a Deo, quod poenam æternam inducant; quia vero gravitas peccatorum & ex modo tendendi in creaturam in contemptum Dei, & ex circumstantiis exurgit, utique inde diversitas peccatorum, immo vel pro ipsis poena æterna infligenda, quæ est modo intensior, modo etiam extensior in quibusdam reprobis & damnatis. Non mirum igitur si Patres pro quibusdam peccatis mortalibus graviore penam temporales exigant, ne radix peccati serpat in pejus.

Ad primam auctoritatem respondeatur, S. Eligium unum duntaxat propugnare, videlicet peccata mortalia severiori poenitentia quam venialia esse plectenda, quod ultro fateamur.

Non abimilis est responsio ad Fulbertum; quod enim non intelligat quæcumque peccata mortalia eodem modo esse expianda, claret; certum enim est furta, rapinas, iracundiam, & alia hujusmodi peccata quæ recenset, non subijci poeni-

tentiæ publicæ, nisi adsit grave scandalum: Si tamen adsit peccati mortalis habitus, peccata ad tempus laboriosa satisfactione, sed occultata prius castiganda sunt, quam absolutionis beneficium concedatur. De istis solum loquitur Fulbertus, videlicet & de peccatis sæpius iteratis, quæ sunt aliorum multorum causæ, & de publicis. Priora sic exprimit: *Cecidimus non solum in peccata, sed etiam in crimina. . . qualia sunt avaritia, diutina iracundia, ebrietas assidua*. Posteriora vero cum subdit: *Propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur, qualia sunt homicidia, adulteria*. Poenitentia quippe publica injungebatur pro homicidio & adulterio.

Dices: Ibidem habetur: *fornicationes, sacrilegia, rapina, furta*: Igitur ex Fulberto omnia peccata separant ab Ecclesia, eo ipso quo sunt mortalia.

Respondeo consequentiam Arnaldi exuberare, cum juxta bullam Martini V. *ad vitanda scandala* in Concilio Constantensi, tum & in Basiliensi laudata, nonnisi excommunicati notorii & denunciati, ab Ecclesia separantur. Igitur Fulbertus loquitur de furto peccato quod non remittitur nisi restituatur ablatum, si fieri potest, & de aliis quæ scandalum annexum habent; tamen enim per ebrietatem, & quædam alia peccata homo non incurrit excommunicationem, vult tamen Ecclesia absolutionem ad tempus differri ad emendationem, quod vocatur lato modo separatio, quatenus scilicet peccatores ad participationem Mysteriorum, donec probati sint, non admittuntur. Unde sic distinguo: peccata mortalia separant ab Ecclesia secundum quid, hoc est privant hominem vita perfectâ, qua vivit in Ecclesia per charitatem, concedo: simpliciter & absolute, subdistinguo: si annexam habeat excommunicationem itam, eamque majorem, concedo: sin minus, nego. Erroneum est enim dicere peccatores, secus excommunicatione, schismate, hæresi & a fide Apostasia esse ab Ecclesia rescissos. Ceterum Fulbertus loquitur de scandalo dato. Sic enim ibidem loquitur: "Iustum est, ut qui cum de-structione se perdidit, cum multorum ædificatione se reddimat." Loquitur de peccatis habitualibus, quæ iis vobis *diutina iracundia, ebrietas assidua*, notantur: dictum est autem peccatorem ex habitu prius probandum esse, antequam accedat ad sacram mensam.

Eadem est responsio ad Cæsarium Arelatensem; si quis vero contendat eum loqui de Pœnitentia publica, concedat utique eo loci sermonem instituisse, non de quocumque peccato mortali, sed de gravioribus scandalum inducentibus, pro quibus solis pœnitentia laboriosa quondam imponebatur, vel etiam de gravissimis occultis quæ majoris satisfactionis motivo, pœnitentes proprio motu volebant in conventu Ecclesiæ aperire, & pro eis expandis pœnitentiam publicam agere, ut non obicere ejus indicant verba: "Ultrò nos ipsos a communione Ecclesiæ moventes, in lusu & tristitia multo tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice agentes."

Obiectio petita ex auctoritate Ivonis non urget, quippe qui non dicat peccata mortalia semper suspendere Communionem, sed solum aliquando, cum scilicet vel scandalum per ea venit, vel peccator sicut humilitatis, sic & reverentia motivo ad tempus a sacra mensa recedit: "Quæ crimina sua confitentes, aliquandiu a corporis & sanguinis Christi communione suspendit."

Sic demum explicatur Augustinus, qui Lib. de fide & operibus cap. 26. omnia peccata mortalia subiei pœnitentiæ lustrationi, ut falso contendit Arnaldus, non dicit, sed ea solum quæ vel ipsa excommunicatione puniendi sunt: "Nisi essent, ait, ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint. . . nisi essent quædam non ea humilitate pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui proprie pœnitentes vocantur." Ibidem cap. 19. recenset ea quæ pœnitentiæ publicæ & excommunicationi subiciebantur, idololatriam scilicet, adulterium & homicidium, quæ vulgo in canonibus pœnitentialibus concluduntur: "Qui opinantur & cetera elemosynis facile compensari; tria tamen mortifera esse non dubitant excommunicatione puniendi, donec pœnitentia humiliori sanentur; impudicitiam, idololatriam, homicidium." Audis non omnia peccata mortalia indiscriminatim, sed tria solum pœnitentia publica esse puniendi juxta sancti Augustini sententiam.

Sanctus Augustinus est sui ipsius interpretes Serm. 16. de verbis Domini cap. 8. pag. 30. ubi sic loquitur: "Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur

ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem querentibus. Nos non prodimus in palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum."

Contra: Sex prioribus sæculis peccata etiam occulta Patres pœnitentia publica multabant. Ergo &c. Probatum antecessens. Hoc ipsum colligitur. I. Ex S. Basilio Epist. canonica ad Amphilochem. II. Ex Innocentio I. Epist. 2. ad Vidricium Rothomagensis. III. Ex Innocentio III. Epist. 1. ubi dicit peccatorem non esse absolvendum nisi prius satisfecerit. IV. Denum ex Theodoro, qui L. Fab. Hær. perstringit Audianos, eo quod, nulla interposita mora, beneficium absolutionis peccatoribus concederent. Ergo &c.

Respondeo, ut supra distinguendo: Et Patres loquuntur de pœnitentibus, qui vel peccatorum scandalum erant rei, vel de gravioribus occultis quæ ultro majoris pœnitentiæ intuitu volebant publice expiare; vel etiam de furti culpa, quæ non remittitur nisi prius restituatur ablatum, concedo: secus, nego. Ad probationem primam, secundam & tertiam patet solutio. Quod spectat ad Theodoretum auctoritatem, dico illum jure merito Audianos suo stylo censorio perstringere, quippe qui per fas & nefas & indiscriminatim absque prævia pœnitentia legitima, vel ipsos peccatores scandalosos absolverent.

Obiectio ex canonibus Concilii Illiberitani deprompta.

Opponit: Concilium Illiberitanum omnia peccata mortalia universim pœnitentia publica castigari, nec communionem, immo nec reconciliationem concedendam esse, donec rei pœnitentiam adimpleverint, statuit. Ergo &c. Probatum antecessens multis momentis.

I. *Canone* 69. habetur: "Si quis forte, habens uxorem, semel fuerit lapsus, placuit, eum quinquennio agere debere pœnitentiam, & sic reconciliari."

II. *Canone* 71. "Stupratoribus puerrum, nec in fine dandum esse Communionem."

III. *Canone* 73. "Delator; si quis extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit proscriptus, vel interfecit, placuit, eum nec in fine accipere communionem. Si levior causa fue-

rit, intra quinquennium accipere poterit Communionem.

IV. *Canone 74.* "Fallus testis, pro ut crimen est, abstinere. Si tamen non fuerit mortis, quod obicit. Et si probaverit quod diu tacuerit, biennii tempore abstinere. Si autem non probaverit in conventu Clericorum, placuit per quinquennium abstinere." In iis & similibus canonibus cuncta peccata mortalia etiam occulta, penitentia publica puniuntur. Ergo &c.

Respondeo I. Illud Concilium esse Provinciale, adeoque ejus canones nec universam obligare Ecclesiam, nec ejus praevalere praxi, quæ vult penitentes aliquo peccato mortali ex fragilitate commissio detentos, imposita & assignata satisfactione, absque mora absolvendo esse.

Respondeo II. Illam Synodum apud Belarminum L. 2. de imag. cap. 9. ut suspectæ fidei haberi, eo quod denegando etiam sub finem vitæ communionem, sive Eucharistiæ, sive etiam Ecclesiæ, in errore Novatianorum collimare videatur: Nec plurimum dissentit Binius, qui Tomo 1. Conc. pag. 245. hæc scribit. "De ejus auctoritate Scriptores mirifice variant: Quod 1. 2. 6. 8. 12. 17. 18. &c. Canones lapsis Communionem in fine vitæ adimittentes, Novatiano: quodque 24. Canon Vigilantio: 36. Iconomachis favere viderentur; nonnulli etiam viri doctissimi hanc Synodum, vel reprobant, vel erroneam esse senserunt: Melchior Canus Lib. 5. de locis cap. 4. scribit canon 36. hujus Concilii errorem esse. Reverendiss. Card. Bellarm. Lib. 2. de imag. c. 9. ait hoc Concilium Provinciale fuisse, & minime confirmatum, frequenter errasse; ideo quod lapsos, aliosque peccatores graves, licet peniteant, ne quidem in mortis articulo absolvi concedat: putat enim vir solidissime doctus per negatam communionem, non Eucharistiam, sed Sacramentalem reconciliationem & absolutionem intelligi debere: propterea quod canon. 69. reconciliatio, & communio significatu eodem accipiuntur."

Potes tamen excusari & explicari illud Concilium, dicendo in canonibus obiectis loqui de adulterio, & enormibus peccatis: & quandoque etiam de homicidio, vel peccatis ad istud crimen conducentibus, qualia sunt falsa testimonia. Distinguitur autem peccata gravia publi-

ca, penitentia utique publica esse plebenda; enormia vero tamen secreta subijci etiam penitentia laboriosa in secreto: Quia probandi sunt magni peccatores, antequam ad sacram mensam admittantur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pœnitentes peccatorum gravium habitu detenti ante beneficium absolutionis, & communionis, ad tempus penitentia laboriosa probandi sunt, secluso vero malo habitu absolvendi, & ad sacram mensam recipiendi, præscripta tamen prius salutaris satisfactione tempore subsequenti adimplenda.

Prima Pars patet ex antiqua disciplina, & Canonibus penitentialibus.

Secunda vero etiam admittenda est, scilicet quod ad tempus juxta leges charitatis, simul & prudentia peccatores gravissimi criminum pondere oppressi probandi sint. Probat misericordia Christi erga Magdalenam peccatricem, misericordia Patris erga filium prodigum penitentem, indulgentia S. Pauli erga Corinthum incestuosum. Sic docet S. Thomas hic q. 80. art. 6. sin minus procrastinatio longior venia foret multis desperationis causa, & petra offensionis.

Tertia denique in eo posita est, quod vere penitentes de aliquo peccato mortali cuius rei sunt, absque mora absolvendi sint: Non enim aliud exigit Ecclesia. Ratio D. Thomæ loco mox laudato ea est, quod nullus debeat privari bono ad quod jus habet: Neque vero adeo impedimentum, cum de peccato commissio linere, ut supponimus, doleant. Tum quia dilatio & absolutionis, & communionis, est solum pro iis qui vel peccatorum habitu, vel etiam peccato scandalum magnum annexum habent, detinentur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

Multa obijcit adversus secundam conclusionem Arnaldus Patrum auctoritate suffultus, ex quibus unicum coalescit argumentum: peccatores scilicet a sacra mensa propellendos esse, donec satisfactionibus laboriosis sua expiaverint crimina. Sed eos de personis quæ vel peccato-

torum graviorum habitudine detinentur, vel scelus aliquod in tota vicinia diffamatum, vel furtum quod non remittitur nisi restituatur ablatum, perpetrarunt, loqui, luce meridiana clarius apparet. Certum est enim, I. Pœnitentiam publicam a Nestario Patriarcha C. P. fuisse abrogatam. II. Peccata mortalia non esse æqualia. III. Usum obtinuisse in Ecclesia non procrastinare absolutionem, pro uno peccato mortali secreto, de quo vera, & sincere dolet pœnitens: sicque ruit sistema Arnaldi de pœnitentia luctuosa, & laboriosa pro uno solum exitiali peccato indiscriminatim ante beneficium absolutionis, & communionis adimplenda.

Nec magis urgent Concilii Illiberitani canones, cum eos solum respiciant, qui vel adulterium, vel homicidium, vel etiam furtum, quod non remittitur, nisi restituatur ablatum, commiserunt. Ceterum ista Synodus testibus Binio, Bellarmino, & Melchiorre Cano est dubiæ fidei.

CAPUT TERTIUM.

Num peccent graviter qui, peccatores tametsi pœnitentes, a sacra Mensa pro uno aut altero anno, motu laboriosæ pœnitentiæ antiquæ restituenda, propellunt.

Ne quidam severitatis zelo exacerbati imaginentur, indulgentes secundum scientiam, & prudentiam Sanctorum peccatoribus, antiquos canones pessundare, quæstio propofita prius explananda, & proponenda est.

Supponendum est quæstionem præsentem non moveri de peccatoribus. I. Excommunicatis, & denunciatis; dictum est enim non nisi, annuente Episcopo, vel ejus vicæ gerente, eos ad sacra Mystheria suscipiendos esse. II. Idem dicimus de impiis qui ex determinata malitia vitiorum pondere oppressi, volunt in peccatis perseverare. III. Concedimus etiam pœnitentes aliquo graviore peccati habitu detentos, prius ad tempus esse probandos.

Quæstio igitur est, num peccatores habitu quidem peccati irretiti, sed vere pœnitentes, debent privari uno aut altero, vel etiam pluribus annis Communionem, quamvis multa dederint veræ pœnitentiæ, tum jejuniis, tum elemosynis,

Boucat Theol. Tom. VII.

tum etiam congruis juxta suum statum, & præsentis vires macerationibus, veri doloris argumenta? Num etiam idem possit fieri erga eos qui vix aliquo peccato mortali tenentur, immo & circa quosdam qui nonnisi peccatis venialibus ex habitu ligantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Laboriosa pœnitentia juxta pristinam Ecclesiæ disciplinam peccatoribus nominatis non est imponenda.

Hoc patet ex supradictis: Nihilominus iterum probatur.

Primo: Ipse Christus increpavit Phariseos qui imponebant onera gravia, quæ ipsi ne digito quidem movere volebant: Sed tale est pœnitentiæ laboriosæ a quibusdam Novatoribus impositum jugum: Et probatur. Pœnitentia luctuosa juxta antiquam disciplinam erat quædam excommunicatio, cum pœnitentes publice ab Ecclesia ejicerentur, & diuturnis in cilicio, & cinere, laboribus, incumbere: Sed Ecclesiæ Christi, cujus, jugum suave est, insistens ejus vestigiis, ut fragilitati humanæ consuleret, hanc abrogavit pœnitentiam: Ergo &c. Ultro tamen fateamur optimis innixi rationibus, maxime propter frequentiores ad idololatriam, & alia nefanda crimina lapsus, sanctos Patres pœnitentiam canonicam reis noxiis imposuisse: Neque vero, ut infra dicitur, prorsus eliminanda, ubi adest scandalum.

Secundo: Quod non est de præcepto, non debet imponi pœnitentibus, ne suspendis laboribus fracti, rumpant jugum; dicentes, non serviemus: Igitur pœnitentia huiusmodi moderanda est, nec ad multos annos procrastinanda.

Tertio: Eucharistia est cibus fortium; hinc Cyprianus nolabat disseri Confessoribus, ne inermes adversus fidei inimicos in prælium descenderent: Sed teste Apostolo, peccatores non adversus mundum hunc solum, & adversus aereas potestates, verum etiam adversus carnem, & sanguinem certamen forte habent suscipiendum: Igitur absolutio non est remittenda ad multos annos, ne tentationibus tandem victi, cedant passioni.

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui uno aut altero anno peccatores vere poenitentes, absolutione & sacra Communione privant, juxta probabiliorem opinionem, peccant graviter.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Ille peccat graviter, qui jugum Domini alias suavissimum, reddit intollerabile: Atqui sic se gerit Confessor, & absolutionem, & Eucharistiam peccatoribus vere poenitentibus ad annos procrastinans: Ergo &c.

Alteri: Impediens peccatores cito-citius ad Christum accedere, dubio-procul peccat graviter: Sed qui sic procrastinat & absolutionem, & communionem præpedit ne peccatores alias poenitentes, citocius ad Christum accedant, & hoc contra vel ipsa Christi voluntatem, qui ait Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*; qui abique mora & Magdalenam poenitentem, & Latronem de peccatis dolentem, & mulierem in adulterio deprehensam, & ipsum Prodigum ad meliorem frugem redeuntem, benigne abique mora suscepit. Ergo peccat graviter ille Sacerdos, cum Christi voluntatem in hoc non adimpleat.

Tertia: Confessor Patrum leges observare debet: Sed Patres hanc indulgentiam pro peccatoribus semper habuere: Et probatur. Instat omnino sit Dionysius, qui increpavit Confessorem quod præbiterum de peccatis dolentem propulerit: Sic sanctus Cornelius Papa Episcopum schismaticum ad Ecclesiam tantum dolore intrinsecus, redeuntem, poenitentia publica omnia, absolvit, & recepit. Sic sanctus Franciscus Salesius Charitatis suæ dulcedine, ait Ecclesia, multos convertit peccatores, & frequenti Sacramento usu devotionem fide viva, & charitate erga Christum ardenti suffulta invenit in mundum: his mediis duodecim hæreticorum millia Ecclesie gremio adunavit; peccatores ad meliorem frugem revocavit, ac tandem fidem mellis suis prædicationibus mirifice propagavit, propagaram devotione aluit, & roboravit; roboratam vero frequentiori absolutionis, & Eucharistiae usu multos ad æternam perduxit vitam.

Quarta: Qui subvertit Ecclesie vota, & ea reddit inania, certe valde culpandus est: sed Confessor severioris disciplinae zelator talis est: & probatur. Primo quidem sacra Synodus Tridentina in votis habet, ut fideles frequentius ad sacramentum accedant; vultque ut sua vota quam primum compleantur. Secundo, ad hoc adhortantur Patres supra laudati, nec aliam prærequirunt ad Eucharistiam dispositionem, quam peccati fugam, & ejuldem verum dolorem; tum ut ab eo absolvantur poenitentes, tum ut citocius sacra Communionem doneantur; quas quidem dispositiones habent, ut supponimus, poenitentis laudati: Sed vacua evadunt ista desideria per longam absolutionis, & communionis procrastinationem, Peccat igitur qui in excessum abiens, sic procrastinat Sacramenta: Ad quid enim vota Ecclesie pro frequenti communione, nisi ut executioni cito-citius mandentur: quod tamen non curant Doctores recentiores, pace eorum dicam, hoc Pharisaico pulvere non nihil conspersi.

Quinta: Potestas Ecclesie non est in destructionem, sed in ædificationem, hinc qui ea abutuntur, reatum & culpæ, & poenæ incurunt: Sed peccatores poenitentes, & absolutione, & communione diutius privare, est Ecclesie potestate in destructionem uti, cum quotidiano probetur experimento peccatoribus tantis deteritis laboribus suæ salutis abrepuunt, & in desperationem actos promiscue sibi indulgere. Ergo &c.

Sexta: Nemini licitum est dispensare de præceptis Ecclesie eorum impediendo adimplerem: Sed est præceptum expressum sicut annuæ confessionis, sic & annuæ communionis, nedum ad justos, sed & ad peccatores se extendens; qua igitur auctoritate dispensant de hujusmodi præceptis rigidiore Confessores, absolutionem, & communionem ad multos annos remittendo, cum nihil aliud ad præceptum adimplendum prærequiratur, quam verus dolor de peccatis, quem supponimus in peccatoribus poenitentibus, qui non semel hujusce poenitentiae argumenta dederunt. Qua mente igitur quæso, & quo consilio exigunt poenitentiam multorum annorum, pro uno peccato mortali, & quandoque etiam pro solis ad veniale affectibus, ut non semel contingit, & contigit, quod multi cordati, justi ac doctissimi Confessores, dolentes audierunt: cum Con-

Concilium Lateranense absque limite omnes fideles velit sæpius ad Sacramenta laudata accedere, aut saltem, ad duritiam cordis, semel in anno: quis enim sanæ mentis dixerit inter Christianos ista lege ligatos, non esse inter eos, qui nedum uno peccato mortali, sed pluribus irretiti sunt, & tamen Ecclesia sicut illos, sic & illos vult per legem iaram, & ad pœnitentiam, & ad Eucharistiam saltem semel in anno sub interminatione excommunicationis accedere; & consequenter sine dilatione absolvi, ut divinæ Eucharistiæ alimonia nutriantur, modo sint pœnitentes, & ipsi testantur tum verbo, tum corde, tum etiam operibus se tales esse & existere: Ergo &c.

Septima demum sic procedit, retorquendo argumentum. Severiores Confessores laudati celebrant quotidie sacra Mysteria, sæpius, ut pie creditur ad sacramentum confessionis accedunt & supra modum dolerent, si eis abnegaretur absolutio, tametsi in multa etiam gravia ex fragilitate humana probabantur peccata; quia vero credunt, & dicunt se esse pœnitentes, volunt absque mora absolvi, ut officio fungantur, si sint Parochiarum rectores, vel etiam pro vita sustentanda, ut habeant Missæ stipendium: Igitur cum in eadem causa sint, non debent aliis peccatoribus alias pœnitentiis, & absolutionem; & communionem ad unum, aut etiam ad alterum annum procrastinare. Hinc illis jure merito possumus dicere verba Christi ad severiores Phariseos, qui volebat mulierem in adulterio deprehensam lapidare Joan. 8. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam mittat lapidem.* Incausum reponerent se ex officio teneri ad Missam celebrandam, cum sancti Patres, & ipsum Concilium Tridentinum, easdem, immo & majores, quam in ceteris peccatoribus, exigit in Sacerdotibus dispositiones: quia inquit D. Thomas, major devotio, majorque sanctitas requiritur in conscientie Eucharistiam, quam in sumente: Sacerdos autem non solum sub utraque specie communicat, verum etiam conficit & Sacramentum, & sacrificium: Hinc ad illum potissime spectant illa Apostoli verba 1. Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat:* Et rursus cap. 4. de Sacerdotibus. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei: Hic*

jam quaeritur, ut fidelis quis inveniat.

Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam Conclusionem.

OBJECIT I. Apostoli, qui expectabant Spiritus sancti descensum, per 40. dies abstinerunt a communione; Scriptura enim Act. 1. dicit tantum eos in oratione perseverantes mansisse; sileo vero communionem: Igitur Confessores citra peccatum illam etiam iussis, & peccatoribus ad libitum procrastinatio possunt.

Respondeo argumentum illud esse negativum, adeoque nihil probare, nam inde sequeretur, cum Petrus in carcerem fuit conjectus, quod ei contigit Paschæ tempore, Pascha non celebrasse; haberetur enim Act. 12. orationem factam fuisse sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo: nec tamen loquitur Scriptura de celebratione Paschæ.

Insurgit: Quod in primitiva Ecclesia fuit observatum, illud tenendum est: Atqui primis sæculis non statim post confessionem peccatorum concedebatur Eucharistiæ participatio; cum potius non nisi post longum tempus absolutio a peccatis lethalibus conferretur: Ergo &c.

Respondeo primo, distinguendo majorem: Quod primitiva Ecclesia docet quoad fidei dogmata, & probos mores instituentes, tenendum est, concedo: quoad leges quæ spectant disciplinam, subdistinguo: si tacito vel expresso consensu aliter non statuat, concedo: si minus, nego. Immutabilis & irrefragabilis est in hæresibus debellandis & in vitiis perstringendis. Verum nonnullæ caeremoniæ, aliæque disciplinæ momenta mutationi subjacent, & de facto quandoque immutantur vel per legem perfectiorem, vel etiam per non usum, non reclamante Ecclesia, desecerunt. Illud constat ex variis canonibus; sic lex de abstinencia a sanguine & suffocato a multis sæculis cessavit: bigami quondam communione privati inter pœnitentes reponebantur, tametsi Ecclesia secundas nuptias non abiceret, immo in Concilio Nicæno 1. pro hæreticis habiti sunt Novariani, qui illas abnuebant: Sic pariter qui aliter quam immersione Baptisma accipiebant, erant irregulares: Demum ut alia multa omitam, olim in festo Paschæ dumtaxat & Pentecostes Baptismus solemniter ministrabatur.

bat, quod nunc non est amplius in usu.

Respondeo secundo, negando minorem, & probationem ejus; nam ordinari loquendo, solum peccata idololatriæ, homicidii & adulterii subiciebantur penitentia publicæ. Id colligitur ex Tertuliano; qui ex Catholico factus Montanista, L. de pudicitia cap. 5. exprobrat sancto Zephyrino quod a publica penitentia sustulisset adulterium: Præmis temporibus disciplina Ecclesiastica severior erat, ne ex facilitate veniæ, & indulgentiæ animas arriperent recens conversi Christum negandi: verum fide firmata, & per totum orbem propagata, immutavit. Ecclesia penitentia laboriosæ jugum durissimum. Ex iis & similibus factis lequitur inesse Ecclesiæ potestatem immutandi ea quæ pertinent ad disciplinam Ecclesiasticam: Abstulit igitur, æqua lance ponderatis, penitentiam publicam, quippe quæ nec divini, nec Apostolici juris esset, vultque penitentes, si scandalosos excipias, imposita salutari, pro delictis in confessione secreto declaratis, penitentia, modo veræ contritionis signa dederint, citra moram abolvi, juxta circumstantis supra allatas. Neque vero ista indulgentia tamquam vitium & abusus habenda est, cum Ecclesiæ disciplinæ leges possit immutare. Hoc docet S. Thomas 1. 2. 4. 97. art. 1. "Lex, inquit, recte mutari potest, propter mutationem conditionum hominum, quibus secundum divinas veritas eorum condiciones diversa expectantur."

Instat: Ea penitentia debet imponi per quam Fideles magis excitantur ad dolendum, & ad vitæ emendationem: Atqui abstinentia a communione magis torquet quam elemosyna; & inter damnatorum penas separat a Deo maximum est supplicium. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Communionis privatio pro animabus amore Dei flagrantibus, magis torquet quam alia poena, transeat: pro ceteris hominibus in vita spiritali non ita edoctis & confirmatis, nego. Jamvero paucos invenies qui sentiant quantum sit malum, ad tempus sacra privari communione: Quid plura? Caro concupiscit adversus spiritum, & in multis offendimus omnes; Eucharistia vero, & pabula concupiscentiæ dispergit, & libidinum ardores extinguit; immo peccata leviora abstergit,

graviora vero impedit: Igitur sæpius frequentanda est: Ad probationem nego paritatem; ideo enim demones ex privatione visionis Dei, plurimum cruciantur; quia sciunt quantum sit malum Deo non frui: pauci vero homines illud cognoscunt, sed frequentiori experimento sciunt quoniam suavis est Dominus.

Urget: Universalis est doctrina Patrum, omnia peccata mortalia inducere obligationem lubeundi ad tempus penitentiam laboriosam & publicam: Atqui talis penitentia est privatio Eucharistiæ, vel ut ait Arnaldus p. 2. c. 4. & 6. omnia peccata mortalia ex Patribus cujusdam excommunicationis reatum insigunt. Ergo &c.

Respondeo primo, negando majorem; illud enim est contra Ecclesiæ primitivæ morem & consuetudinem. Tempore quidem D. Augustini vigeat penitentia publica; illa tamen non indiscriminationem pro quocumque peccato imponebatur. Contrarium colligitur ex ipso sancto Doctore, qui Sermone 16. de verbis Domini c. 8. sic habet: "Novit enim nescio quem homicidam Episcopum, & alius illum nemo novit, ego volo illum publice corripere, at tu quæris inferire, bere, prorsus nec prodece nec negligo: corripio in secreto: pono ante oculos Dei judicium: terreo cruentam conscientiam: persuadeo penitentiam: hac charitate præditi esse debemus." Hæc solutio utique colligitur ex S. Eligio sermone 15. Tom. 2. Bibliothecæ Patrum. Demum ex Concilio Rhemensi anno 813. congregato. Adde quod Clerici non fuerint subiecti penitentia publicæ: at quis credat eos numquam peccasse lethali-ter? quod si quidam Fideles penitentiam publicam pro quocumque peccato mortali egerint, id ultro ex devotione, non ex decreto Ecclesiæ fecisse constat.

Respondeo secundo, distinguendo: Omne peccatum mortale promeretur separationem a corpore Christi, id est, quicumque tale peccatum commisit, non debet accedere ad altaris Sacramentum, nisi prius confessione sacramentali a peccato se purgaverit: concedo: nisi, prius confessione peccata, ante absolutionem, lustruolæ penitentia labores subierit, subdistinguo: Si, peccati scandalum annexum habentis, aut etiam graviorum peccatorum habitudinis reus sit, concedo: secus.

secus, nego. Ecclesia sancto Spiritu gubernata non ea semper utitur severitate: quod si quidam Patres affirmant poenitentes per longum tempus laboriosae poenitentiae acerbitates sustinuisse, dubio procul loquuntur de tempore absolutionem, peccatis sublequente. His solutionibus multa solvuntur deprompta ex Patribus, & canonibus Conciliorum Novatoris argumenta.

Repliat: S. Basilii in sua ad Amphilo-
lochium Epistola, dicit excludendum esse a sacra mensa quemcumque, nisi eam habeat charitatem, qua vivere debet Christo, qui pro nobis mortuus est. Ergo, &c.

Respondeo distinguendo: Nisi habeat charitatem in dispositione, concedo: in longa, & aequae praevia actuali poenitentiae laboriosa exercitatione, nego. Pro solutione aliorum auctoritatum sciendum I. Rigorosi illam disciplinam non esse amplius in usu. II. Dispositiones quas requirunt multi & sanctis Patribus esse convenientiae, non vero necessitatis. III. Quod si diutius retardetur absolutio, peccatores vix absolutionis & communionis beneficio donandos esse. Quis etenim per lex mensles valet a peccatis abstinere. Prioribus solutionibus resolvitur id quod refert Arnaldus ex lib. 1. divi Ambrosii de Poen. c. 16. ex sancto Augustino sermone 252. de tempore, ubi dicit, quod accedentem ad Eucharistiam, oportet ante omnia, tum precibus, tum jejuniis, & elemosynis se purificare: Ex S. Chrysostomo Hom. 24. in 1. Corinth. accedendum esse ad hoc sacramentum cum fervore, & charitate ardenti. Demum ex S. Gregorio L. 2. in 1. Regum c. 1. affirmante peccata venialia impedire effectum istius sacramenti; sensus enim illorum omnium est, neminem cum peccato mortali sacram Eucharistiam fructuose posse accipere: eas afferendas esse dispositiones quae omnem ad peccatum affectum excludant: nec cuiquam licitum esse ad cenam Agni venire, nisi sit veste nuptiali indutus, hoc est gratia habituali & sanctificante ornatus. Sed ubi quæro in his locis poenitentiae, aut publicæ, aut longioris luctuosæ, mentio?

Instat: Sanctus Augustinus L. 14. de civitate Dei cap. ultimo asserit amorem sui elongare a susceptione sacramenti Eucharistiae. Ergo &c. Sic loquitur S. Do-

ctor: "Fecerunt itaque civitates duas, amores duo, terrenam scilicet, amor sui."

Respondeo, Arnaldum præcipuam partem istius testimonii omittens; nam hæc habet Augustinus, *Uque ad contemptum Dei*. Certe nemo Catholicus dixerit illud, ad sacram mentem admittendum esse, qui auctu se amat: uque ad contemptum Dei: nos autem impræsentiarum loquimur de peccatoribus poenitentibus, qui de delictis, sicut oportet, dolent.

Reponit: S. Dionysius L. de Eccl. Hier. cap. 3. hæc habet: "Sacro ambitu arcentur Catechumeni, & cum iis Energumini ac Poenitentes, illis qui divinum aspectu, & communione digni sunt remanentibus."

Respondeo I. Si illi soli, qui Deo perfectissime uniuntur, possent adesse sacrificio Missæ, vix aliquis interesse posset, cum Scriptura doceat neminem esse qui non peccet: peccatum autem tametsi veniale, est a perfectione recessus.

Respondeo II. Divum Dionysium loqui de peccatoribus publicis; Arnaldus autem male interpretatur verbum græcum *ἐνέργειαι*: quod non significat esse unitum Deo, sed esse uniformem cum Deo; ceterum peccatores publici, utpote Deo odiosi, Diacono clamante *Sancta Sanctis*, exhibant ab Ecclesia; nusquam vero hi omnes qui cum Deo non erant perfecte uniti.

Instat: Sanctus Iustinus Apologia 2. in fine propellit ab Ecclesiæ communione eos omnes quorum vita secedebat ab innocentia Baptismali, qui etsi se Christianos profitentes, Christi tamen non sequebantur vestigia: item sanctus Basilii L. 7. de Baptismo sic habet: "Quicumque debet accedere ad Sacramentum altaris, debet exhibere se mortuum, vivere Deo, & Christo." Tum in regula morali affirmat accedentem ad Eucharistiam, ab omni inquinamento carnis, & spiritus mundandum esse. III. Sanctus Augustinus Homil. 42. exigit a communicantibus, ut renuntient omnibus quæ possident. Ergo &c.

Respondeo explici modo ad has auctoritates: I. Distinguendo: Et illæ dispositiones sunt, convenientiæ; & majoris utilitatis, concedo: absolute necessariae, nego. Rursus & aliter distinguo: Reji-
ciuntur ab Ecclesiæ communione qui
ha-

habitualibus peccatis remanent, nec ulatenus vitæ emendationi student, concedo: Qui non sunt perfecti perfectione evangelica, nego. III. Iterum atque iterum distinguo: Non debent accedere ad altare nisi præmissis Sacramento pœnitentiæ, concedo: Mors totalis sibi & omnibus rebus requiritur, subdistinguo: ad melius, concedo: absolute, nego.

Instat: Auctor libri de imitatione Christi sic loquitur: " Si devotione careatis, " & contra estis aridi perseverate in " oratione, pulsate ad januam, plorate " quoadusque gratiam recipiatis. " Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo: Si careatis vera devotione, concedo: si solum sensibili, nego: Rursus sed aliter distinguo: Si estis aridi probate vos, ad consilium, concedo: ad præceptum, nego. Tercio sic potest eadem propositio distingui: si estis peccato mortali detenti illud ante communionem deponendum est, concedo: aliud absolute prærequiritur, nego. Quot sancti fuerunt aridi & devotione sensibili caruerunt, qui tamen frequenter accedebant ad Sacramentum Eucharistiæ. Ratio hæc a Theologis mysticis assertur, quod perfectius sit cum fide nuda ad Deum tendere, quam devotione sensibili, quandoquidem Apostolus Heb. 11. asserit veteris Testamenti Patres summum sanctitatis gradum, fide attigisse. *Per fidem*, ait, *vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repro-*

missiones. *Instat:* Sanctus Bonaventura in Brevisloquio pag. 619. ait: " Qui tepide, in- " devote, & inconsiderate accedit, ju- " dicium sibi manducat, & bibit, quia " tanto Sacramento contumeliam facit. " Et in 4. Dist. 12. p. 2. art. 1. q. 2. frequentem communionem suadeat solum is qui sunt in statu perfecto. Ecclesiæ primitivæ.

Respondeo, ad I. divum Bonaventuram bene loqui, etenim qui facit Eucharistiæ Sacramento contumeliam, admodum reus est, non præcie quia tepidus, sed quia voluntarie indevotus; magnum etenim est discrimen inter hominem, non devotum, & indevotum esse. Indevotus multa supponit, sed esse non devotum supponit tantum, saltem sæpius, devotionis sensibilis privationem.

Ad secundum dico, S. Bonaventuram loqui de frigidityte supina, non vero de

ea quæ ex fragilitate humana promanat: si quis adeo esset tepidus, ut quicquid in se est non faceret, ut a sua tepiditate exurgeret, immo quasi gaudens in ea quiesceret, citra dubium a communione frequentiori abstinere, deberet. Ceterum si quam devotionem majorem, ea quæ vulgo desideratur, exigit S. Bonaventura, eam dumtaxat requirit, ut fructus uberior ex Sacramento percipiat.

Urget: Idem L. de præparatione ad Missam sic loquitur: " Cave ne nimis " tepidus, & inordinatus accedas, quia " indigne facis, si non accedas reverenter, circumspice, & considerate. " Idem affirmat cap. 5. Præterea sanctus Franciscus Salesius L. 2. Epist. 30. gratulatur Domicellæ, quæ suavitati Confessoris a communione abstinerat. Quid plura? multi sancti propter peccata venialia commissa a celebratione Missæ abstinendum esse æquum duxerunt. Ergo &c.

Respondeo, ad I. distinguendo: Indigne recipit, id est non cum debita devotione, quæ tanta desideraretur quantà fuit in sanctis, concedo: id est peccat lethalliter, nego. Tepiditatem inveteratam damnat, sanctus Bonaventura, & nos etiam cum illo: ad auctoritatem divi Francisci Salesii dico, nihil inde legi contra conclusionem. Etenim pia femina communioni deditæ, possunt ad tempus ab ea abstinere, ut ardentius postea ad Agni cœnam accedant.

Proponuntur & solvuntur difficultates, contra secundam Conclusionem irruentes.

OBJECITES: Consulere quod perfectus est, non debet peccatum reputari: Sed gravissimas pœnas, & satisfactiones imponere peccatoribus, est ad majorem perfectionem, & ad tutam salutis viam eos promovere. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Gravissimas pœnas peccatoribus imponere, servatis servandis secundum iudicium viri prudentis, non est peccatum, concedo: non servatis, nego minorem & consequentiam: ex divo Thomæ virtutis moralis in medio consistit, & præcavendum est ne in excessum, vel defectum agens prolatur: Sin minus deficit virtus a ratione virtutis. Liberalitas v. g. secundum eundem sanctum Doctorem inter virtutes morales locum tenet; sed si quis

ad prodigalitatem usque sit beneficus, jam non est virtuosus. Pari, & consimili modo, castigare carnem, & in servitutem quibuscumque macerationibus redigere, optimum est: verum per excessum ita castigare, ut deficiat animus, vel propter laborum diuturnitatem, vel etiam afflictionum pondus, non est virtus, cum hoc ut plurimum superet vires, nec sine miraculo tanta perpeti possibile sit: ex quo non semel contingit poenitentem post quosdam justos exantlatos labores, tædio, & mœrore confectum, agi in desperationem, & salutis opus feliciter cœptum, prius derelinquere. Ergo &c.

Infiabis: Satisfactiones ab ipsâ Ecclesia determinatas pro poenitentia imponere, non est per excessum boni ardui peccare: Atqui poenitentia laboriosa per multos annos subeunda a canonibus præscribitur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Poenitentia laboriosa præscribitur pro peccatis publicis, & sine fine reiteratis, concedo: pro peccatis occultis, subdistinguo; gravioribus, & ad aliquod tempus juxta judicium viri prudentis occulte adimplenda, concedo: per unum aut plures annos, nego. Ratio hujusce responsionis non una est: I. Ecclesia rescidit hujusmodi labores, nec citra inobedientiam, & indiscretionis peccatum tantæ satisfactiones injunguntur. Sufficit quod poenitentes prudenter, & juxta vires probetur per aliquod tempus: hinc ut primum sufficientia dedit, & doloris, & conversionis argumenta, absolvi, & ad sacra Mysteria admitti debet. Nec mirum, Ecclesia quondam trina immersione baptizabat; nunc vero infusione utitur: plures Catechumenatus annos quandoque exigebat; e contra vero hodiernis diebus satis habet quod adultus uno, aut altero mense, onissis antiquis stationibus percurrendis, erudiatur: nec citra peccatum, adversus Ecclesiam propter disciplinam veterem mutatam aliquis recrudesceret: idem proportionaliter in præsentis casu dicendum.

Replicabis: Satisfactio quæcumque sit ne uni quidem peccato mortali correspondet, cum per istam culpam reatum poenæ æternæ, & temporalis gravissimæ, incurrat: Igitur ex hac parte ne quidem possibilis est, in imponenda pro peccato poenitentia, excessus.

Respondeo retorquendo Argumentum:

Si res ita se habet, tantus Poenitentiae labor injungendus est pro uno peccato mortali, quantum subeunt animæ in purgatorio decetæ, cum peccato lethale majorem adhuc promeretur poenam, scilicet æternam, juxta illud Rom. 6. *Suspensio enim peccati, mors.*

Respondeo II. Solutionem patere ex dictis, videlicet aliqua bona opera, quibus meritum passionis Christi applicatur, sufficere pro satisfactione: maxime cum tempus vitæ præsentis sit misericordiae tempus.

Repones: Facilitas veniæ juxta laicos Patres est peccati incentivum: Igitur veritas poenitentiae, in excessum nunquam evadit.

Respondeo distinguendo: Facilitas veniæ, omni prætermissa satisfactione, est incentivum peccati, concedo. Facilitas veniæ, innixa lacrymis, gemitibus, & operibus lugubris ad mensuram præscriptis, nego. Diximus eos qui habitu peccati mortalis detinentur, ante absolutionem quibuscumque laboribus aliquo tempore probandos esse, ceteros vero unius solum peccati mortalis occulti, & non ita gravis reos, posse absque mora, imposita iusta satisfactione, absolvi, modo appareant vere poenitentes.

Dices: Peccatores multa promittunt, sed ut plurimum non sunt promissis, & Confessoribus illudunt: Igitur prius antequam beneficium absolutionis recipiant, probandi sunt.

Respondeo distinguendo: Et credendum est peccatori, ut servo fideli, pro prima, aut altera vice, si compertum habeat Sacerdos eum pro more poenitentiam alias impositam adimplere, concedo: & non est illi credendum, subdistinguo si constet illum nec flare promissis, nec adimplere penalitates jam jam determinatas in prioribus Confessionibus, concedo: secus, nego. Sed quorsum hæc? Cum experientia comprobatur eum qui raro in peccatum mortale cadit, supra modum de lapsu suo dolere. Quidquid sit: hoc negotium penes prudentiam, charitatem, & misericordiam Confessoris peragendum est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Peccatores non debent diutius a sacra menta propelli, nec vulgo citra peccatum illud fieri potest.

PRIMO: Quia Christus vult ut cito-
citius ad eum accedant, qui gravati sunt;
ait enim Prov. 8. *Deliciae meae, esse cum
filiis hominum.*

Secundo: Quia poenitentia laboriosa,
& canonica pro peccatis occultis, & ordi-
nariis, non est in usu, sed potius ab
Ecclesia rescissa.

Tertio: Incausum quidam opponunt SS.
Patres, qui adversus peccatores graviter
insurgunt, & maximis poenis volunt pec-
cata abstergi; vel enim loquuntur de pec-
catis publicis poenitentia canonica expian-
dis; vel etiam per antonomasiam dixere
poenas gravissimas promereri peccatores,
ut eos a vitiis detererent.

Quarto: Cum virtus in medio consti-
tat, non sine peccato severioris poeni-
tentiae tenaces, ad annos possunt protra-
hinare absolutionis & Eucharistiae Sacra-
menta, per hoc enim in periculum veni-
t praeceptum Ecclesiae de poenitentia &
Communione annua.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,
ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Non negamus peccatores ali-
quo malo habitu detentos, prius proban-
dos esse, sed ad mensuram.

Secundo: Perfectissimum quidem est
pro peccatis Deo satisfacere, sed ut faci-
lius peccator hoc faciat, debet adjuvari;
tum absolutione, tum communione, ut
poenitentiam agat in cilicio & cinere,
nedom quibusdam annis, sed toto vitae
curriculo.

Denique: Quod est in se bonum, non
semel per excessum & per accidens ma-
lum evadit; hinc a culpa non exculan-
tur severioris poenitentiae praecones & te-
naces Confessores.

SECTIO QUINTA.

*Regula frequentioris Communionis tam pro
iustis, quam pro peccatoribus vere
poenitentibus.*

PRIMA REGULA: Satiis est saepius
quam raro ad sacram mentam accedere:

Hoc patet ex omnibus quae de frequenti
Communione jamjam diximus, & est con-
tra Juenium, qui L. de Sacramentis art.
1. §. 1. pag. 355. col. 1. edit. Lugdunen-
sis 1696. sic loquitur: Conclusio: *Anti-
qui Patres passim, & ordinarie nemini la-
pso nisi poenitentiae laboribus perfuncto Eu-
charistiam concedebant.* Quae propositio
manifeste contraria est illi quam ibidem
propugnat §. 2. pag. 357. & 358. cujus
titulus est: *Utrum his etiam temporibus
reus peccati mortalis, poenitentiae labores
Eucharistiae communioni praemittere debeat.*
Et sic respondet: Conclusio prima: *Poeni-
tentia sumpta pro satisfactione sacramen-
tali, non debet necessario sacrae communioni
ab iis praemitti qui lebalium peccatorum sibi
consci sunt.* Quod quidem optime probat
1. Ex eo quod nec divinum, nec
Ecclesiasticum jus hoc saeculo praescri-
bent, ut satisfactio sacramentalis Eu-
charistiae communioni praemittatur.
11. Antiquae leges quae vetabant ne
quis a criminibus absolveretur quin an-
te satisfactionem per claves Ecclesiae si-
bi impositam obisset, quatuor abhinc
saeculis abierunt in desertum, nec
aliae sanctae sunt, quibus omnes abso-
lutione donati a sacris altaribus passim
arcerentur. III. Alexander Papa VIII.
die 7. Dec. an. 1690. hancce propositio-
nem dampnavit, qua continetur Petri
Oxomensis error, de improbandis
absolutione & communione, quas non
antevertat satisfactio Sacramentalis: *Sa-
cilegi sunt judicandi, qui jus ad com-
munionem praetendunt, antequam condi-
enam de delictis suis poenitentiam ege-
rint.*

Rursus sic pergit ibidem pag. 358. "Con-
clusio 2. Poenitentia sumpta pro pietatis
operibus, quibus demonstretur in-
terna cordis conversio, his etiam tem-
poribus, a nonnullis lapsis Eucharistiae
communioni praemitti debet." Igitur
ut auctor sibi cohæreat, non debuit
ponere Patres, indiscriminatim poeniten-
tiam laboriosam imposuisse ei qui post
Baptismum prolapsus est in aliquod pec-
catum mortale: Tamen enim Tertullianus
in istam sententiam nonnihil propen-
dere videatur, (suffragium Patrum in hoc
illi deest, cum nonnisi huiusmodi poeni-
tentiam pro peccatis solum publicis, aut
saltem occultis omni exceptione majori-
bus admiserint. Et ipse auctor §. 2. ultro
fatetur conclusione 1. poenitentiam

illam nonnisi aliquibus peccatoribus infligendam esse; tum ibidem primo concludit satisfactionem sacramentalem omnium maximam, & plurimum necessariam vulgo non antecedere absolutionem & Communionem.

Jam ad divum Thomam confugiamus, qui in 4. Sententiarum distinct. 12. q. 3. art. 2. respondet usum alicujus boni multum prodesse si frequentius executioni mandetur, nec nisi per accidens, & defectu sufficientis præparationis nocere: Quinimmo propugnat melius esse ad sacram Eucharistiam frequentius, quam timore tametsi casto, ab ea recedere: "Si autem hæc duo, *inquit*, comparemus, adhuc invenitur prævalere sumptio Sacramenti, abstinentiæ a Sacramento; tum ratione præparationis quantumque sit; tum etiam ratione virtutis elicientis actum; quia fumere, videtur esse charitatis, in qua radix meriti consistit; abstinere autem timoris, amor autem timori prævalet. Audis sanctum Doctorem sufficienter docere, posse justum sæpius communicare, modo dignam habeat præparationem; & melius esse confidenter ad sacram mentem accedere, quam timore, & quadam reverentia a tanto abstinere Sacramento, ea ductus ratione, quod amor prævaleat timori: hinc 1. Joan. 4. habetur: *Perfecta charitas foras mittit timorem*.

Concinit Cyrillus Alexandrinus L. 3. in Joannem cap. 37. pag. 181. asserens eos qui raro ad sacram mentem accedunt, in periculum salutis venire: Subditque specie timoris, & reverentiæ, in laqueum diaboli tendere. Non injucundum erit hæc verba ejus aurea texere: "Sciant baptizati homines, & divinx gratiæ participes facti, si rarius in Ecclesiam proficiantur, & longo temporum spatio propter simulatam religionem mystice communicare Christo recusent, ab æterna se vita procul depellere: quippe recusatio hujusmodi, quamvis ex religione proficiat videatur, & scandalum facit, & laqueos instruit: quare oportet omnibus viribus a peccato mundari, & recte vivendi jactis fundamentis, magna cum fiducia ad fumentum vitam concurrere."

Quibus verbis sanctus Doctor subvertit fundamentum recentiorum Doctorum, qui specie tenus humilitatis & reveren-

tix, Fideles a frequentiori Communione avertunt.

Alteræ regulæ: Non in temeritate refundi debet sæpius sacram Eucharistiam frequentare, modo hoc non fiat indigne, & cum conscientia peccati mortalis, de quo nondum data est absolutio defectu confessionis & accusationis; sic docet S. Chrysostomus Homil. 5. in 1. ad Timotheum. "Non est audaciæ, sæpius accedere," ad Dominican mentem, sed indigne accedere. Hinc homil. 17. in Epistolam ad Hebræos ait, meritum non desumi ex frequenti, vel rara communione, sed ex munda conscientia cum qua Fidelis communicat: hinc causa cadunt Novatores dum totam ad Eucharistiam præparationem totumque meriti pondus in rara Communione reponunt: "Quid vero, *ais*, quinam erunt nobis magis accepti, an qui semel, an qui sæpe, aut qui raro? Nec hi, nec illi, sed ii qui cum munda conscientia, qui cum mundo corde, qui cum vita irreprehensibili; qui sunt hujusmodi semper accedant; qui non sunt hujusmodi, nec semel quidem." Intelligit ergo sanctus Doctor eum, qui tametsi aliquo peccato mortali irretitus sit, pollic frequentius Eucharistiam fumere, modo prius & doleat de peccato, & ab eodem absolvetur: Si enim solos perfectissimos inteligeret, eos scilicet qui conscientiam ita mundam habent, ut vix in peccata venialia prolabantur; omnes indiscriminatinè propelleret, cum tamen unum ab omnibus solummodo exigat, nimirum ut quicumque sive raro, sive sæpius ad sacram mentem accedat, cum munda conscientia accedat. Porro qui peccato exitiali reus est, & illud cum vera contritione confessus, tum & absolutus est, cor mandum habet. Igitur si prioris vitæ adit emendatio, nihil prohibet ut sæpius communicet.

Tertia: Rarior communio non est dispositio ad frequentandam Eucharistiam, sed potius iterata: ita ibidem S. Chrysostomus: "Hoc, *inquit*, nempe est, quod universa perturbat, quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore, constare meritum putas, summamque arbitraris reverentiam, ac religionem esse, si non sæpius cœlestem illam adeas mentem; ignoras quoniam indigne accedere, etiam si semel tantum fiat, te supplicio tradit: dicne

„vero etiam si sepe accedas, salutem in-
„de consequeris.“

Quarta: Ut primum ex Communione aliquis perfectior evadat, & ad vicia castiganda atque a se abstinenda hoc prodest, sæpius sacram mentiam frequentare debet: Sic colligitur ex divo Bonaventura in Sent. dist. 2. p. 2. art. 2. q. 2. his verbis: „Majorem efficaciam credo quod recipiat homo in una Missa, vel manducatione cum bona præparatione, quam in multis, si non se præparet diligenter.“ Si igitur se optime disponat, magnum inde fructum recipiet, cum ex principio Seraphici Doctoris frequens Communio, adhibitis bonis præparationibus, multum proficit.

Expressius S. Thomas in 4. Sent. dist. 12. q. 2. art. 1. quæst. 1. „Si aliquis experimentaliter cognosceret ex quotidiana sumptione, fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui; talis deberet quotidie communicare. Si autem sentiret per quotidianam frequentiam, . . . fervorem non multum augeri, talis deberet interdum abstinere, ut cum majori reverentia & devotione postmodum acciperet. Unde quantum ad hoc unusquisque relinquendus est iudicio suo.“ Porro quotidiana comprobata experientia, devotas virgines multum proficere Communione quotidiana, languescere vero, & tepescere dum ea privantur; hinc quandoque in peccata venialia plura ruunt, ut ipsæ testantur, eo quod oblitæ sint suum sacram panem comedere; inauditum quippe est, accedentes frequentius ad sacram synaxim, non magis proficere, quam ceteri qui raro accedunt, cum ut jam iterum atque iterum dictum est, effectus Eucharistiæ sit peccata venialia delere, futura saltem ex parte impedire, & charitatem magis ac magis accendere.

Quinta: Suadenda est frequens Communio iis qui ad meliorem, ejus efficaciam, redeunt frugem, & in virtute proficiunt. Hoc sequitur ex dictis modo: ita Joannes Avila 1. p. Epist. 65. ubi dicit: „Unicum probæ Communionis signum animæ profectum esse, atque ad pietatis progressionem, quam si assuequantur, recte ad Eucharistiam sæpius recurrunt.“ Igitur qui quandoque, sed raro in aliquod peccatum mortale prolabitur, potest ex licentia Confessoris prudentis frequentius communicare, ma-

xime si animadvertat tantum roboris se in Communione accipere, quantum sufficit ut multo rarius cadat.

Quid his innixi regulis, ex Patribus depromptis dicendum de peccatoribus, qui in luto vitiiorum multo tempore immersi, sed tandem penitentia legitima in cilicio, jejunio, cinere, & elemosynis facta, ad Deum sincere convertuntur, & ex Communione frequentiori, præcavent peccata, atque in iustitia perseverant, sin minus ab ea deficiunt? citra dubium respondendum est, Communionem frequentem eis esse perutilem; ita tamen, ut in vita purgativa per macerationes prudentes, in quantum status & vires permittunt, exerceantur, frequentiore Communionem, vel istis esse turrim ex qua mille contra dæmones & passionem compescendas clypei pendunt non semel, sed iterum atque iterum comprobatur habent Theologi Mystici, & Confessores zelo secundum scientiam Dei, & vera charitate præditi. Maxime cum dæmon cuncta moveat, ut eos a Communionem deterreat, prænoscent passiones se pro virili impugnatos, quandiu Salvatore habebunt ad auxilium; peccator quippe ut peccator, de se tendit ad frequentiore Communionem relinquentiam, ut liberrime indulgeat carni, & sanguini, sed cunctis dicimus cuncta juxta judicium viri prudentis esse ordinanda. Dico viri prudentis, absurdum est enim credere vitia inveterata, levioribus penitentibus, v. g. aliquarum precum recitatione, eradicari: Scriptum est enim Ps. 136. *Exinanite usque ad fundamentum in ea.* Et Ap. 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.*

Sexta: Qui ardenti moventur desiderio circa Communionem, frequentius accedere debent, cum votum a Spiritu sancto promanatum, non debeat esse vacuum, sed potius executioni mandari; tum quia ex Communionem desiderata & percipienda sæpius conscientiam a quotidianis defectibus tenetur fidelis se mundare, juxta illud Christi Joan. 6. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Rursus 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.*

Jam audiendus est de hoc momento S. Gregorius L. 2. in Regum cap. 1. ubi ait: „Non saturantur ergo nisi famelici qui a vitiis perfecte jejunantes, divina Sa-

„ cramenta percipiunt in plenitudine virtutis, & quia sine peccato electi viri esse non possunt, quid restat, nisi ut „ a peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie cōentur. „

„ Si quæras, num negotiis sæcularibus implicati, & uxorati debeant frequentius ad sacram synaxim accedere?

Respondetur I. Negotiatores, quorum cor est in divitiis, nonnisi præmissa & certa probatione, Eucharistiam debere sumere, secus vero si utantur hoc mundo tamquam non utantur, & fides ac devotio rebus humanis quibus agitantur, prædominentur.

Respondetur II. Uxoratos ex iudicio viri prudentis, qui cuncta æqua lance ponderet, una aut altera vice in mense posse communicare, ea lege Apostoli, ut in carne viventes non secundum carnem & desideria passionum ambulent; unde vult aliquibus diebus eos vacare tum orationi, tum continentie, ut præparati ad sacram mensam digne accedant; sic enim loquitur 1. Cor. 7. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi... Qui habent uxores, tamquam non habentes sint... Qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.

Septima: De sufficienti ad frequentem communionem dispositione non iudicandum est iuxta status perfectionem, sed vitæ innocentiam, cum multi tamen in statu perfectionis per vota adstricti, quandoque immaculatam vitam non ducant; hinc istud Ecclesiæ oraculum præ oculis semper habendum est, *Sancta Sanctis*.

Octava: Frequentissima Communio exigit ut fideles ab affectu habituali ad peccata venialia temperent; aliud enim est in peccata venialia prolabi, aliud habere affectum permanentem & habitualement venialia. Prior defectus non est impedimentum ad frequentiores communionem, secus vero posterior. Ita S. Franciscus Salesius in Philotea. 1. p. c. 22. his verbis: „ Longe differunt, inquit, peccatum veniale, & affectus peccati venialis; venialia enim, & levia peccata „ omnino vitare numquam possumus, ab „ ipsorum vero affectu cavere omnino „ possumus. „ Hinc ibidem deterret a quotidiana communione eos quibus inest venialium affectus, his aliis verbis: „ Quotidie Eucharistiæ communionem

„ percipere, nec laudo, nec reprehendo, „ omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit. „

Demum hanc perdifficilem materiam juvat concludere consilio & auctoritate Innocentii Papæ XI. qui die 12. Februarii an. 1679. hæc pro frequenti communione statuit. Non satis esse ad frequentem communionem statum gratiæ sanctificantis, sed præterea requiri: „ I. Ut *Ministri Ecclesiæ*, ad conscientiæ puritatem, frequentiarum fructum, pietatis augmentum attendant. II. Ut in conjugatis hoc amplius animadvertant; cum beatus Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admonendos esse tanto magis ob debitam Eucharistiæ reverentiam, continentiarum vacandum, puriorque mente ad cœlestium epularum communionem esse conveniendum. III. Ut ii qui se minus paratos senserint, abscendant a communione, quo per pietatis opera, ipsi deinceps se paratos magis exhibeant. „

Ne quid intæctum pro Eucharistiæ recte suscipienda relinqueret, hanc quorundam molliorum Theologorum damnavit propositionem, *Frequens Confessio & Communio, etiam in iis qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis*.

Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO: Satiùs est frequentius sacram Eucharistiam sumere, quam ab ea longius discedere, cum sit cibus quotidianus. Hoc ipsum suadet S. Thomas in 4. Sent. distinct. 12. q. 3. art. 2. ubi ait, quod amori timorem cedere convenientius sit.

Secundo: Ab affectu habituali ad peccatum veniale debet secedere, qui frequentius communicat, quandoquidem huiusmodi habitus magnum arguit in anima torporem ad res cœlestes possidendas.

Tertio: Nec peccatores a frequentiori Communione propellendi sunt, si sufficientibus adhibitis præparationibus, experientia probet Eucharistiæ efficacia a peccatis gravioribus perpetrandis immunos esse, immo & eadem eorum erga Christum exardescere amore.

ARTICULUS NONUS.

De Ministro Eucharistiæ.

DUO incumbunt officia Eucharistiæ Ministro, videlicet consecrare Eucharistiā, deinde vero eandem dispensare. Nunc quæritur quinam sit ille Minister, & dispensator? Pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Solus Sacerdos est Minister consecratoris Eucharistiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

CHRISTUS Luc. 22. instituens Eucharistiā, solis Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus illam consecrandi potestatem tribuit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Clemens Romanus L. 8. Constitutionum in isto prorsus sensu verba Christi interpretatur. Rursus ibidem L. 2. cap. 31. sic loquitur: "Quicumque Laicus sine Sacerdote aliquid operatur, inaniter operatur." Eadem veritas celebratur ab Apostolo Heb. 5. his verbis: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron:* Jam dixerat 1. Cor. 4. *Sic nos existimet homo ut Ministros Christi & Dispensatores Mysteriorum Dei.* Audis beatum Paulum nonnisi de Apostolis, & Christi Discipulis loqui, cum ibi agatur de consecratione Sacramentorum, maxime Eucharistiæ, quæ est Mysteriorum omnium fons, & consummatio, quippe quæ sit Sacramentum simul & sacrificium.

Hoc ipsum non obicere eadem declarat Scriptura, 1. Reg. 13. Eo loci reprehenditur Saul a Samuele, quod stulte egisset offerendo sacrificium, tamen in necessitatis casu; cum nulla lege dispensante, hoc solos spectaret Sacerdotes. Eandem ob causam Ozias Rex, 2. Paralip. 26. lepra percussus.

Secundo, ex Conciliis.

NICENUM I. c. 14. dicit: Diaconos non habere potestatem offerendi sacrificium Eucharistiæ, sed Presbyteros. La-

teranense 4. capite *Firmiter*, de summa Trinitate, de Eucharistiā loquendo: "Hoc Sacramentum, *inquit*, nemo potest conficere, nisi solus Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus."

Patrocinatur Tridentinum Sess. 23. c. 3. his verbis: "Si quis omnes Christianos promiscue novi Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestatem spirituali præditi affirmet; nihil aliud facere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est ut castrorum acies ordinata confundere." Quibus verbis contundit Protestantium temeritatem, contrarium propugnantes, Eisdem can. 1. 2. 3. sed maxime 4. iterato fulmine percussit his verbis: *Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum; ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe Spiritum sanctum, aut per eam non imprimi characterem: vel eum qui Sacerdos semel fuit, Laicum rursus fieri posse; anathema sit.*

Tertio, ex sanctis Patribus.

DUCEM in hoc habemus S. Dionysium, qui L. de Eccl. Hierarch. c. 5. ait: "Nec ipse Sacerdos erit, nisi Pontificalibus officiis ad hoc fuerit promotus." Ex quibus verbis colligitur non omnes indiscriminatum, sed solum Sacerdotes consecrandi Eucharistiā habere potestatem.

S. Chrysostomus in libris de Sacerdotio passim hanc sacram tradit doctrinam, maxime L. 3. c. 4. & 5. Ambrosius L. 2. de Sacerdot. sic exaltat Sacerdotium: "Non homo, ait, non Angelus, non Archangelus, non aliqua alia creatura, non virtus, sed ipse Spiritus sanctus hoc munus instituit, atque adhuc manentes in carne, mysterio fungi præstitit Angelorum: Quomodo ergo nobis isti non solum Reverendi magis quam Reges, aut Iudices, sed etiam magis erunt honorabiles quam parentes."

Hieronymus eundem habet sermonem Epist. ad Heliodorum, in qua Sacerdotes super ceteros Ministros eminere dicit, eo quod: "Corpus Christi sacro ore conficiant."

Suffragatur Augustinus L. 20. de Civ. Dei, cap. 10. Tum Basiliius L. 2. de Baptismo cap. 8.

Gaudentius non est prætereundus: Tracl. 2. ad

2. ad Neophytos versus finem sic loquitur: "Discipulis Fidelibus mandat Christus quos primos Ecclesia constituit Sacerdotes, ut indefinenter ista vitæ æternæ mysteria exercerent, quæ necesse est a cunctis Sacerdotibus per singulos totius orbis Ecclesias celebrari, utque quod iterum Christus de cælis adveniat."

Quarto, rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Requiritur specialis potestas characterem animæ impressa ad consecrandam Eucharistiam: Sed solus Sacerdos hanc habet: Ergo &c. S. Thomas probat minorem hic q. 82. art. 1. in argumento *Sed contra*, auctoritate Isidori his verbis: "Isidorus dicit in quadam Epistola, & habetur in decreto 25. ad Presbyterum pertinet Sacramentum corporis & sanguinis Domini in altare Dei consecrare." Tum in corpore articuli vel ex ipsa forma consecrationis, eo quod Sacerdos agit in persona Christi, idem probat: "Dicendum, quod sicut supra dictum est, hoc Sacramentum est tantæ dignitatis quod non conficitur nisi in persona Christi: Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam: Sicut autem baptizato conceditur a Christo potestas sumendi hoc Sacramentum, ita Sacerdoti cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est a Domino, Hoc facite in meam commemorationem. Et ideo dicendum est, quod est proprium Sacerdotum consecrare hoc Sacramentum."

Altera, ista forma concluditur: Quod praxis & Ecclesiæ possessio annuntiat, in sensum adulterinum non transferendum est: Atqui ex praxi, & traditione perpetua soli Sacerdotes, ut ait S. Thomas in Prosa: *Sic sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit solis Presbyteris, quibus se congruit, ut sumant, & dent ceteris: Soli inquam Sacerdotes possunt consecrare Eucharistiam.* Ergo &c. *Tertia*: Quotiescumque aliquis præter Sacerdotes munus consecrandi Eucharistiam, vel sibi temerarie assumpsit, aut ad alios id extendit, statim proscriptus est ab Ecclesia: quod argumentum irre-

fragabile est, neminem præter Sacerdotem posse sacram Eucharistiam consecrare. Ergo &c. Probatur antecedens: Lutherus propter alios errores, maxime vero propter istum quo L. de captiv. Babylon. c. de Ordine contendit, etiam feminas baptizatas posse saltem in necessitate consecrare ratione characteris Baptismatis, damnatus est: Eamdem ob causam Collyridiani, Pepuziani, apud quos mulieres sacrificandi munus usurpabant, proscripti sunt, ut scribit Epiphanius hæresi 79. & post ipsum Augustinus L. de hæresibus, hæresi 27. Ergo &c.

S. Thomas hic art. 2. docet plures Sacerdotes dum consecrantur, concelebrare cum Episcopo quia agunt in persona Christi, & eorum intentio ad unam, & eandem hostiam consecrandam terminatur; adeoque nonnisi unum sacrificium conficitur, itaut attendant nonnisi post Episcopum verba consecrationis proferre: "Sacerdos, inquit, cum ordinatur, constituitur in gradu eorum qui a Domino acceperunt potestatem consecrandi in Cœna, & ideo secundum consuetudinem quarundam Ecclesiarum, sicut Apostoli Christo cœnanti concenaverunt, ita novi ordinati, Episcopo ordinanti concelebrant. Nec propter hoc iteratur consecratio super eandem hostiam, quia sicut Innocentius III. dicit, omnium intentio debet ferri ad idem instans consecrationis."

CONCLUSIO SECUNDA.

I. Solus Sacerdos est dispensator ordinarius Eucharistiæ. II. Diaconus extraordinarius. III. Eiam ex indulgentia quandoque fuerunt Clerici, & Laici.

PROBATUR prima pars. Minister consecrans Eucharistiam solus agit in persona Christi, quippe qui solus habeat potestatem supra corpus Christi verum: Ergo &c. Ista ratio est divi Thomæ hic art. 3. his verbis: "Dicendum, quod ad Sacerdotem pertinet dispensatio corporis Christi propter tria. Primo quidem quia sicut dictum est, ipse consecrat in persona Christi. Ipse autem Christus sicut consecravit corpus suum in cœna, ita & aliis sumendum dedit, unde sicut ad Sacerdotem pertinet consecratio corporis Christi, ita ad eum pertinet dispensatio."

Altera ratio est: Sacerdos constituitur medius inter Deum, & populum, eique incurbit illum Deo reconciliare, adeoque, & divina dona ei distribuere. Sic loquitur ibidem D. Thomas, & pergit: "Sacerdos constituitur medius inter Deum, & populum; unde sicut ad eum pertinet dona populi Deo offerre, ita ad eum pertinet dona sanctificata divinitus populo tradere."

Tertia: Non licitum est propter reverentiam Laicis sacra vasa tangere. Igitur nec a fortiori ipsum corpus Christi tangere, ut illud populo dispensent. S. Thomas ibidem ita loquitur: "In reverentiam hujus Sacramenti, a nulla re contingitur nisi consecrata: unde & corporale, & calix consecratur, & similiter manus Sacerdotis, ad tangendum hoc Sacramentum: unde nulli tangere licet, nisi in necessitate, puta si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu."

Quod autem prohibeatur, ne quisquam præter Sacerdotes dispenset corpus Christi, habetur de consecratione distinct. 2. c. Relatum desumptum ex Concilio Tolentano 15. canone 5. his verbis: "Pervenit ad notitiam nostram, quod quidam Presbyteri, Laico aut feminæ corpus Domini tradunt ad deferendum infirmis &c." Quibus verbis ægre fert quod alii præter Sacerdotes, corpus Christi dispensent: Igitur solus Sacerdos est dispensator ordinarius Eucharistiæ.

Probatur altera pars, videlicet quod Diaconus extraordinarie corpus Christi Fidelibus administrare possit: I. Primi Diaconi quondam sacris mensis inserviebant, Eucharistiam scilicet inter cœnandum distribuendo, juxta illud Actuum 6. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem plenos Spiritu sancto quos constituamus super hoc opus &c.

Secundo: Hoc ipsum expresse dicit Justinus Apolog. 2. "Distributio, inquit, communicatio quæ sit eorum, in quibus gratiæ sunt ætæ, cuique præsentibus, absentibus autem per Diaconos mittitur." Idem dicit S. Clemens L. 8. Constitutionum cap. 18. his verbis: "Oblatione vero ab Episcopo aut Presbytero facta, ipse Diaconus dat populo, non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui ministrat Presbyteris." His accedit auctoritas Aleuini L. de divinis officiis in capite Jejunii, ubi hæc leguntur: "Si

necessitas evenit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat penitentem, ac det sanctam communionem."

Tertia: Concilium Nicænum 1. canone 18. juxta versionem Dionisii Exigui agnoscit Diaconos isto munere quondam functos fuisse, sed in posterum, prohibet ne alii præter Sacerdotes hoc faciant: "Pervenit, ajunt Patres Synodici, ad sanctum, magnumque Concilium quod in quibusdam locis, & civitatibus Presbyteris gratiam sacre communionis Diaconi porrigant, quod nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab iis qui potestatem non habent offerendi, illi qui offerunt, Christi corpus accipiant. Nec non & illud innotuit quod quidam Diaconi ante Episcopos, sacra oblata contingant. Hæc igitur omnia recensentur, & in sua Diaconi mensura permanant."

Quarto: Diaconi propius accedunt ad ordinem Sacerdotalem: Igitur aliquid participare debent de ejus officio, ut scilicet dispensent sanguinem pretiosum, velut ex vi officii sui, quia non requiritur ad hoc, ut illum immediate tangant. Sic docet D. Thomas ibidem art. 3. ad 1. "Dicendum, inquit, quod Diaconus quia si propinquus ordini Sacerdotali, aliquid quid participat de ejus officio, ut scilicet licet dispenset sanguinem, non autem corpus nisi in necessitate, jubente Episcopo, vel Presbytero. Primo quidem quia sanguis Christi continetur in vase, unde non oportet quod tangatur a dispensante, sicut tangitur corpus Christi. II. Quia sanguis designat redemptionem a Christo in populum derivatam: unde & sanguini admiscetur aqua, quæ significat populum. Et quia Diaconi sunt inter Sacerdotes, & populum, magis convenit Diaconibus dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis."

Probatur tertia pars, nimirum Laicos in necessitate posse dispensare Eucharistiam. Hoc patet ex his quæ supra diximus de cultu, & devotione erga sacram Eucharistiam; cum & licitum foret, sæviente persecutione, domi eam aservare, & pro devotione eandem fumere. Immo in peregrinatione eandem deferre, ut legitur de Satro sancti Ambrosii fratre. Sufficiat impræsentiarum auctoritatem sancti Basilii pro isto momento texere: Epist.

Epist. ad Cæsariam Patritiam sic loquitur de Laicis, qui vel ipso persecutionis tempore se ipsos communicabant. "Necesse autem habere aliquem, si non adlit Sacerdos, communionem propria manu sumere, minime esse grave & supervacaneum offendere; propterea quod longa consuetudine etiam per res ipsas probetur. Omnes enim qui sunt in desertis monachi, ubi non est Sacerdos, illic habentes communionem ex se ipsis eam sumunt. Alexandria autem, & in Ægypto unusquisque ex Laicis, qui illic degunt, maxima ex parte habent communionem domini suæ. Nam cum Sacerdos semel consecrerit Hostiam, & dederit, eam accipiens, & communicans; samquam a Sacerdote summam participare se, debet credere: Etenim in Ecclesia Sacerdos tradit particulam, & cum omni potestate, ac libertate eam tenet qui accipit, & sic sua manu ad os eam adducit."

Fit satis Objectionibus contra primam Conclusionem.

OBJICIENS: Vel ipsi Diaconi corpus Christi consecrare possunt: Igitur non soli Sacerdotes: Probatur Antecedens. Canone 15. Concilii Arelatenfis habetur: "De Diaconibus quos cognovimus multis in locis offerre, placuit minime fieri debere." Item c. 2. Concilii Ancyran, Diaconi qui immolaverant idolis, jubentur cessare ab omni sacro Ministerio, maxime vero a pane, sive a calice offerendo: sed offerre Sacrificium est consecrare Eucharistiam: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem distinguo minorem: Offerre Sacrificium nondum consecratum, & pronuntiando ipsa consecrationis verba, est consecrare Eucharistiam, concedo: Offerre solum per modum oblationis, & preparationis materię ad consecrationem, nego. Secundum ex officio cum Sacerdote facit Diaconus, nusquam vero primum: quia tamen offerre oblata consecrandam summam arguit dignitatem, quandoque in vindictam peccatorum Concilia isto privaverunt munere Diaconos peccatores, & est sensus utriusque Concilii laudati, maxime Ancyran: Textus tamen Arelatenfis intelligi potest de oblationibus fidelium a consecratione Eucharistie prorsus distinctis, quæ præ-

sente Sacerdote non poterant ab alio benedici, quod tamen quandoque facere audebant Diaconi, hinc ad reverentiam Presbyteratus Patres Arelatenfes in posterum hæc fieri prohibent.

Replicat Lutherus: I. Petri II. habetur indiscriminatim de omnibus fidelibus, *vos autem genus electum, regale Sacerdotium*, Igitur vel ipsi Laici possunt sacrificium consecrare.

Jam fecimus satis illi objectioni, ubi de essentia Ordinis egimus: hinc respondeo breviter sic distinguendo: Et verba sancti Petri intelliguntur in sensu morali, quatenus quilibet fidelis cor contritum, & humiliatum ad placandum Deum offert in sacrificium, concedo. Et intelliguntur in sensu obvio, & literali, nego. Solutio est divi Thomæ in 4. Diff. 13. q. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 1. "Omnis bonus homo dicitur esse Sacerdos mystice, quia scilicet Mysticum sacrificium Deo offert, se ipsum scilicet hostiam viventem Deo, ad Rom. 12. Succinit sanctus Chrysologus Serm. 108. ubi explicans illa Apostoli verba, *ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam*, ait:

Apostolus sic rogando omnes homines, ad Sacerdotale fastigium provexit. O! inauditum Christiani Pontificatus officium, quando homo sibi ipse est & Hostia, & Sacerdos, quando Hostia mactatur & vivit. In odorem thymiamæ semper orationis accende;ripe gladium Spiritus, altare certum pone; & sic corpus tuum admove Dei securus ad victimam. Deus fidem, non mortem querit, votum, non sanguinem sitit; placatur voluntate, non nece."

Oppones, contra secundam Conclusionem: Ad Diaconum spectat ex officio discernere Christi sanguinem juxta illud sancti Laurentii ad Beatum Sixtum, *Experte utrum idoneum Ministrum elegeris, cui commisi Dominici sanguinis dispensationem*. Igitur & ad eundem ex officio pertinet dispensare panem consecratum.

Respondeo negando pariter: Ratio discriminis est, quod sanguis dispensetur in calice quem manu tenet Diaconus absque eo quod immediate tangat sanguinem; hinc & eadem ratione ciborum sacras continens Hostias & tabernaculo extrahum ipse porrigit Sacerdoti, ut iste fideles ad sacram mentem adstantes communicet: at vero corpus Christi im-

mediate tangi a Diacono necesse foret, si fideles tanto Sacramento ipse cibaret, ita D. Thomas in probationibus laudat.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ad solos Sacerdotes spectat conficere Eucharistiam, & eam ex jure avito dispensare: Istud possunt Diaconi ex commissione, & Laici in necessitate.

Primum patet, cum ista Christi verba, Hoc facite in meam commemorationem, ad solos Sacerdotes dirigantur: sic de fide definitum est in Concilio Tridentino sess. 23. sic praxis, & omnis traditio Ecclesiæ: Ratio divi Thomæ est, quia conficiens Eucharistiam agit in persona Christi, quod quidem fieri non potest sine potestate, & charactere, quæ dubio-procul in solis Presbyteris reperiuntur.

Secundum: Non minus claret, propter rationem divi Thomæ mox laudatam.

Tertio: Legitur Actuum 8. ubi fit mentio de Diaconis, qui sacris mensis inserviebant. Sanctus Justinus Apologia II. scribit pro more fuisse tunc positum, ut Diaconi deferrent Eucharistiam ad absentes.

Habemus ex Historia Ecclesiastica Laicos tempore persecutionum sacram Eucharistiam domi asservasse, ut se ipsos communicarent, & sic cibo grandium nutriti, ac roborati, in prælium cum fidei Hostibus descenderent.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi quædam Concilia prohibeant Diaconis ab oblatione abstinere, non inde sequitur quandoque sacram Eucharistiam conficisse: vel enim loquuntur de oblationibus fidelium, quas præsentibus Sacerdotibus contra reverentiam debitam absque licentia benedicebant, vel si de oblatione sacrificii sermonem inflant, non de consecratoria loquuntur, sed de ea quæ illam præcedit, quo munere in penam peccatorum non semel privati sunt Diaconi, ut legitur in Concilio I. Nicæno canone 18.

Secundo: In vanum laborant Protectantes, dum ista Petri verba, in gratiam omnium fidelium dista, vos autem

regale Sacerdotium, laudant, cum eo loci non sit sermo nisi de Sacrificio mystico, quale est cor contritum, & humilitatum, vel in ipsis Scripturis Plal. 50. Sacrificium laudis nuncupatum.

Tertio: Tametsi Diaconi, possint ex officio ministrare Christi sanguinem, non idem dicendum de corpore Christi sub speciebus panis contento, quia, inquit divus Thomas, hic q. 82. art. 3. ad primum munus obeundum non est necessarius contactus sanguinis immediatus; secus vero ad secundum.

ARTICULUS DECIMUS.

De subjecto Eucharistiæ.

QUÆRES, I. Utrum Eucharistia sit dispensanda Energumenis?

Respondeo primo, prioribus Ecclesiæ temporibus ab Ecclesiâ, & Occidentali & Orientali, eis fuisse abnegatam, ita colligitur ex canone 78. Apostolorum ubi hæc habentur: "Si quis dæmonem habet, nec fiat Clericus, sed neque cum Fidelibus præceat." Idem expresse habetur L. 8. Constitut. Apost. c. 7. Succinit Chrysostomus Homil. 3. de incomprehensibili natura Dei. Cum eos, inquit, Energumenos, una cum fratribus orare non liceat &c. hæc de Ecclesiâ Græca. Concilium vero Iliberitanum Ecclesiæ Latinæ canone 29. non absimilia pronuntiat; & sic habetur: "Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitur, cujus nomen neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum ut sua manu in Ecclesiâ ministraret." Eam tamen illud Concilium opponit clausulam canone 37. ut in articulo mortis, ista donentur consolatione: ait enim: "Eos qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet: si vero Fideles fuerint, dandam eis esse communionem."

Respondeo II. Quinto sæculo ab ista praxi abstulit Ecclesiâ: nam in lucidis intervallis dandi communionem Energumenis licentiam fecit: sic habetur canone 14. Synodi I. Arausicanæ: "Energumeni, si jam baptizati, inquit Patres, si de purgatione sua curent, & se sollicitudini Clericorum tradant, monitique ob-

„obtemperant, omnimodo communicant,
„Sacramenti ipsius virtute, vel munien-
„tur, ab incuris dæmonum quo infestan-
„tur, vel purgandi, quorum jam osten-
„ditur vita purgatio.”

Celeberrimum est testimonium Cassiani,
qui collatione 7. c. 29. & 30. scribit jam
tuo tempore, quinto scilicet sæculo inole-
visse consuetudinem, vel apud Orien-
tales, Energumenes adversus dæmonis
impetus sacra communione munire; ibi
enim sic loquitur Serenus Abbas de Ener-
gumenis: „Communione vero eis sa-
„cro-sanctam a senioribus nostris, num-
„quam meminimus interdixit. . . . quæ
„ab homine percepta, eum qui in mem-
„bris ejus insidet spiritum, seu in ipsis
„latitare conatur, velut exurens fugat
„incendium: hoc namque modo cura-
„tum, & Abbatem Andronicum nuper
„apeximus, alioque quam plures, ma-
„gis namque ac magis inimicis insulta-
„bit obleso, cum eum a cælesti disci-
„plina viderit segregatum, tantoque di-
„cius, ac frequentius attentabit, quan-
„do eum ab spirituali remedio, longius
„seu ferit applicatum.”

Sanctus Thomas isti patrocinator senten-
tiæ hic q. 80. art. 9. ubi respondet ad 2.
argumentum ex Dionysio L. de Ecclesiast.
Hierarch. ubi videtur inquirere cap. 3.
Energumenes a sacra mensa esse arcen-
dos: „Dicendum, inquit, quod Diony-
„sius loquitur ibi de Energumenis non-
„dum baptizatis, in quibus scilicet non-
„dum est vis dæmonis extincta, quæ
„viget in eis per originale peccatum,
„sed de baptizatis qui corporaliter ab
„immundis spiritibus vexantur, est ead-
„em ratio & de aliis amentibus, unde
„Cassianus dicit, eis qui ab immundis
„vexantur spiritibus, communionem sa-
„cro-sanctam a senioribus nunquam me-
„minimus interdixit. . . . Ex quibus
„verbis patet, folis Energumenis nondum
„baptizatis denegandam esse communio-
nem.”

Quæres II. Num Eucharistia ultimo sup-
plicio damnatis sit concedenda?

Respondeo I. Non esse concedendam si
non sint poenitentes. Ratio est, quia
sancta non sunt canibus projicienda, ma-
xime verò cum impoenitens iudicium sibi
manducet non disjiciens corpus Domini.
Sic colligitur ex S. Cypriano Epist. ad
Antonianum: „Idcirco, inquit, frater
„charissime poenitentiam non agentes,

Boucat Theol. Tom. VII.

„nec dolorem delictorum suorum toto
„corde, & manifesta lamentatione suæ
„professionis testantes, prohibendos om-
„nino consumimus a spe communicatio-
„nis, & pacis, si in infirmitate, at-
„que in periculo cœperint deprecari;
„quia rogare illos non de delicti poen-
„itentia, sed mortis urgentis admonitio
„compellit, nec dignus est in morte ac-
„cipere solatium qui se non cogitavit
„esse moriturum.”

Respondeo II. Eucharistiam vel ipsis reis
in brevi ultimum diem clausuræ, ta-
metli appareant poenitentes, & sint ab-
solutione sacramentali muniti, Eucharis-
tiam tum in Galliis, tum in Hispaniis
denegari.

Pro Galliis habetur statutum 11. Conci-
lii Rhemensis sub Sonnatio Episcopo ha-
biti, his verbis, „Cur ad mortem con-
„demnatis, renuitur Eucharistia: cum iis
„maxime conducatur ad spem, & securi-
„men certi descensus, & præsentis ago-
„nis. . . . Nunc autem etiam denegatur, si-
„lente Ecclesia, & veluti consentiente,
„non obstantibus iis canonibus, qui vel
„numquam recepti, vel saltem per usum
„contrarium sunt abrogati.”

Idem probat historia quam Claudius
Espenceus L. 2. de Eucharistiæ adoratio-
ne ex libro 10. Gaguini scribit: „Sig-
„na Eucharistiæ hominibus supplicio extre-
„mo additis danda, permittendæ ve-
„ro mos adeo non obtinuit in Gallia nostra,
„ut superiore proximo sæculo, Rege no-
„bis Ludovico XI. Ludovicus Luxem-
„burgus Comes Stabuli, Majestatis reus,
„capite damnatus, confessione christia-
„na more expleta, viaticum Christi cor-
„poris ministrari oraverit: nec exora-
„verit, aut obtinuerit. Res tamen di-
„vina, sive Missa coram illo facta, &
„panis benedictus oblatum quem religio-
„se manducavit. Decollati in Gravia
„corpus per Patres Franciscanos elatum,
„& in eorum medio choro humatum
„an. 1475.”

De more vero Hispaniarum ita scribit
Dominicus Soto in 4. Sent. dist. 12. q.
1. art. 1. „De illa autem, inquit, Hi-
„spanorum consuetudine, qui condem-
„natis Eucharistiam non ministrant, aliæ
„Nationes obmurmurant. . . . præcipue
„cum secundum canonum sanctiones, ut
„habetur 13. q. 2. cap. Quæsumus, ead-
„em illis communicatio sit danda. . . . ex-
„tare vero hanc consuetudinem per igno-
„rantiam.”

„rantiā dicere non possumus, nam satis
 „Curia Hispana canones novit. Sed dice-
 „re debent non usque adeo hujusmodi
 „canones obligare, quin possint per con-
 „suetudinem abrogari. „Ratio hujusce consuetudinis non una est:
 „Prima ultimo supplicio afficiendi, ut
 „plurimum magis dolent de peccatis pa-
 „tratis propter metum mortis imminenti-
 „quam ex amore vel initiali & imperfe-
 „cto, vel perfecto, & charitatis pleno
 „erga Deum. Altera, non semel experi-
 „entia comprobatum est, reos spe fuca-
 „ta veniæ obtinendæ hallucinatos sua gra-
 „viora in confessione dissimulasse peccata.
 „Tertia demum, dato quod sint vere pœ-
 „nitentes, tanto mortis imminenti terro-
 „re ita perterriti sunt, ut non sint suffi-
 „cienter sui compotes ad sacram Eucha-
 „ristiam digne suscipiendam.

*Quæstio III. Utrum Eucharistiam mor-
 tuis administrare licitum sit?*

*Respondet, Ecclesiam hoc nusquam pro-
 „basse, tamen quædam historiæ etiam
 „piorum contrarium asserant, ut colligi-
 „tur ex libro 2. Dialogorum Gregorii
 „Magni cap. 24. cum non semel factum sit
 „sanctos quædam facta dubiæ fidei enar-
 „rasse. Ufus enim ille absolute damnatur
 „in Concilio 3. Carth. can. 6. his verbis:
 „Placuit ut corporibus defunctorum Eu-
 „charistia non detur. „Rursus Synodus
 „quini-sexta canone 83. ait: „Nemo mor-
 „tuorum corporibus Eucharistiam com-
 „municet, scriptum est enim, Accipi-
 „te, & comedite; mortuorum corpo-
 „ra non possunt accipere, nec comedere.
 „Ratio a priori hujus denegatio-
 „nis ea est, quod suscipiens corpus Do-
 „mini debet, teste Apostolo 1. Cor. 11.
 „seipsum antea probare ut discernat hanc
 „mirabilem a ceteris cibis communibus e-
 „ssentiam, quod mortuus facere non valet.*

ARTICULUS UNDECIMUS.

De Eucharistia ut Sacrificium est.

PROBATUM est in secunda parte dari
 Sacrificium incruentum nomine Mis-
 sæ celebratum; nunc ordo rerum postu-
 lat, ut quatuor ad tantæ materiæ com-
 plementum discutiamus. Primo quidem
 in qua actione consistat essentia illius Sa-
 crificii? II. Num sit valoris infiniti? III.

Quibus applicari queat? IV. Quinam sint
 ejus effectus? Jam sit.

SECTIO PRIMA.

*Num essentia Sacrificii Missæ sita sit in
 Consecratione?*

CONCLUSIO.

*Essentia Sacrificii incruenti reposita est in Con-
 secratione connotante Communionem.*

Probatum auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

Quæ pendent ex mera Dei voluntate,
 repetenda sunt ex voluntate Legislatoris:
 sed hujusmodi est sacrificium Missæ;
 Christus vero auctor istud peregit in so-
 la consecratione: legitur enim in san-
 ctis Matthæo, Marco, & Luca, quod
 acceperit panem, benedixit, fregit,
 deditque Discipulis, similiter & conse-
 cratum calicem eisdem bibendum porre-
 xerit, dicendo, ut expresse habetur Lu-
 cæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.*
 Igitur Apostoli, & eorum in Sacer-
 dotio successores verum efficiunt per
 consecrationem sacrificium, cum non legatur
 Christum aliud quidquam fecisse præter
 utriusque materiæ consecrationem. Ne-
 que vero defunt sancti Doctores qui pro-
 pugnent Christum summum Sacerdotem,
 conficiendo Eucharistiam, semetipsum non
 communicasse: Ergo &c.

Istius sententiæ tenax est Gregorius Nyf-
 senus oratione 1. in Christi Resurrectio-
 nem, ubi videtur innuere sacrificium
 fuisse completum, vel etiam prius quam
 Discipulos Christus communicaret: „Qui
 „potestate sua, inquit, cuncta disponit
 „... cum corpus suum Discipulis eden-
 „dum, & sanguinem bibendum præbuit,
 „tunc aperte declaravit Agni sacrificium
 „jam esse peractum. „

Secundo, ex sanctis Doctoribus.

EAMDEM sententiam propugnant sancti
 Patres & Doctores, in primis Irenæus
 L. 4. adversus hæreses c. 32. Cyprianus
 termone de cœna Dom. & Epist. 63. ad
 Cæciliū: Ambrosius in Psal. 38. pag.
 1345. ubi de Christo loquens, ait: „Vi-
 „dimus Principem Sacerdotum ad nos
 „ve-

venientem : Vidimus & audivimus offerentem pro nobis sanguinem suum : sequamur , ut possimus , Sacerdotes , ut offeramus pro populo sacrificium : Etsi infirmi merito , tamen honorabiles sacrificio : quia etsi nunc Christus non videtur offerre , tamen ipse offertur in terris quando Christi corpus offertur . Immo ipse offerre manifestatur in nobis , cuius sermo sanctificat sacrificium quod offertur . „ Igitur verba Christi Evangelica sanctificent seu consecrant , & consecrando efficiunt sacrificium quod offertur , sique essentia sacrificii in consecratione sita est .

Suffragatur D. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 1. hic verbis : “ Dicendum , quod consecratio Christifatis , vel cuiuscumque alterius materię , non est sacrificium , sicut consecratio Eucharistię , & ideo non est similis ratio . „ Rursus ibidem ad 2. sic loquitur : “ Dicendum , quod sacramentum Baptismi perficitur in ipso usu materię : Et ideo nullus potest baptizare seipsum quia in hoc sacramento non potest esse idem agens , & patiens : unde nec in hoc Sacramento Sacerdos consecrat seipsum , sed panem , & vinum , in qua consecratione perficitur Sacramentum : usus autem Sacramenti est consequenter se habens ad hoc Sacramentum , & ideo non est simile . „ Audis S. Thomam vocare consecrationem Sacrificium , immo asserere rationem Sacrificii in ea actione perici , & compleri : Igitur essentia Sacrificii in consecratione sita est .

Tertio , rationibus Theologicis .

PRIMA scilicet exponitur : Ad rationem sacrificii duo potissimum requiruntur , videlicet ut sistatur victimam , & destruat : Atque hæc duo in consecratione reperiuntur : Ergo &c. Probatur minor . Primo quidem sistitur victimam , cum panis & vinum in corpus , & Christi sanguinem convertantur : tum vero mystice destruitur , eo ipso quo panis separatim consecratur a vino , namque vi verborum ponitur solum corpus sub specie panis , similiter & sanguis sub specie vini , & sanguis non nisi per concomitantiam reperitur sub specie panis , & vicissim corpus sub specie vini : Ergo &c.

Altera : Sacrificium Missę , ut pote cruen-

ti commemorativum , nihil aliud exigit præter mysticam victimę destructionem : Sed sit apprime per consecrationem panis separatim a vino , ita ut si Apostoli Missam celebrassent in triduo mortis Domini , solum corpus hypostatice Verbo unitum fuisset sub specie panis , similiter , & sanguis cum divinitate sub specie vini : Igitur destructio moralis , & mystica per consecrationem utriusque materię separatim factam optime repręsentat sacrificium cruentum , & quidem realiter , cum eandem præcontineat victimam , & quidem sufficienter destructam , nempe moraliter , cum non alia requiratur ad sacrificium repręsentativum .

Tertia : Quinque sunt partes in Missa principales , videlicet oblatio ante consecrationem , altera , consecratione facta , ipsa consecratio , hostię fractio , ac demum Sacerdotis communio : Atque essentia sacrificii non consistit nisi in sola consecratione , & probatur . Primo , non in oblatione quę præcedit consecrationem , cum nihil sit nisi preparatio ad sacrificium juxta ista Liturgię verba : *Benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum* . Tum quia , & Patres , & Tridentinum propagant sacrificium Missę eandem præcontinere victimam , cum ea quę in ara crucis oblata est ; porro nondum facta consecratione , est merus panis . Secundo , nec in oblatione consecrationem sublequente ; quandoquidem in eo nulla sit victimę immutatio . Tertio , non utique in fractione , namque illa fractio ritum solummodo spectat , itaut si hostia dum ad labia calicis frangenda apponitur , casu ex inadvertentia in pretiosum sanguinem decideret , nihilominus sacrificium foret completum , ita colligitur ex D. Thoma hic q. 83. art. 6. ad 6. his verbis : “ Dicendum , quod fractio hostię consecratę , & quod una sola pars mittatur in calicem , respicit corpus mysticum , sicut admixtio aquę significat populum , & ideo horum prætermisso non facit imperfectionem sacrificii , ut & propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem hujus Sacramenti . „

Quarta demum : Non potest etiam dici communionem Sacerdotis esse de essentia , cum non sit de fide Christum seipsum communicasse . Et vero antecedenter ad communionem jam victimam super altare posita est sicut & mystice immu-

tata per consecrationem utriusque materiae separatim factam : A fortiori communio populi non est de essentia , ut contendunt Lutherani , cum verum & perfectum sit sacrificium , etiam si nullus præter Sacerdotem adsit in Ecclesia ; superest igitur ut tota essentia sacrificii reponatur in consecratione .

Quidam ex nostris Thomistis contendunt consecrationem connotare Sacerdotis communionem , eo quod Eucharistia instituta sit per modum cibi & alimentii , quod exigit comestionem ; cui lubentius assentiendum est , quia perfectissima victimæ destructio , exigit communionem , qua facta , species consummantur in stomacho , & tunc corpus , & sanguis Christi desinunt esse sub eis .

FIT SATIS OBJECTIONIBUS .

OBJECIES : Essentia sacrificii consistit in destructione victimæ : Sed victima non destruitur per consecrationem , verum potius producitur , & sinitur : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Victima sinitur per consecrationem , simul & destruitur , concedo : & non destruitur , subdistinguo ; realiter & physice , concedo : mystice , nego . Eatenus enim mystice destruitur , quatenus panis & vinum separatim consecrantur .

Instabis : Atqui requiritur realis destructio : Ergo &c. Probatur subsumptum . Sacrificium est reale , realiter ac physice fit : Igitur necessaria est realis destructio victimæ .

Respondeo negando subsumptum . Ad probationem distinguo : Sacrificium est reale , quatenus realiter producitur victima , & realiter etiam quantum ad modum corpus Christi vi verborum solummodo ponitur sub specie panis , sanguis vero sub specie vini , concedo ; itaut destruatür cruenta victima , nego . Dictum est ad sacrificium commemorativum personalem non requiri victimæ destructionem : Est tamen quantum ad actionem , & modum realis in eo sensu , ajunt Patres , quo verba veluti gladius separatim ponunt corpus Christi sub una specie , sanguinem vero sub altera , itaut unum non sit cum alio nisi per concomitantiam .

Repones : Nisi adsit destructio subjectiva

victimæ , nulla erit immutatio , & ne quidem moralis . Ergo &c. Probatur antecedens . Actio consecrativa est solum , & in omni sensu victimæ productiva , Ergo &c. Probatur antecedens . Est solummodo juxta Concilium Lateranense , & Tridentinum transubstantiativa : Igitur , omnimode , & ratione sua victimæ productiva .

Respondeo negando antecedens primi & secundi argumenti : Ad ulteriorem probationem distinguo : Actio consecrationis est solum transubstantiativa simul , & virtualiter destructiva , concedo : secus , nego . Eadem actio est virtualiter duplex , productiva quidem victimæ , in quantum convertit panem in corpus , & vinum in sanguinem Christi : Destructiva vero quatenus consecratio utriusque materiae fit separatim , & quidem per diversas formas realiter a se invicem distinctas .

Replicabis : Eadem forma respectu unius materiae deberet esse simul productiva , & destructiva v.g. corporis Christi : Sed hoc fieri non potest , si minus eadem actio seipsam antecederet , & ad seipsam sequeretur : antecederet quidem ut productiva victimæ , subsequeretur vero ut ejusdem destructiva , absurdum videtur consequens : Ergo & antecedens .

Respondeo negando minorem : Ad probationem dico , consecrationem unius materiae esse virtualiter duplicem , & sub diverso respectu seipsam antecedere ut productiva victimæ est , & ad seipsam consequi , ut destructiva concipitur : Sic , tametsi gradus metaphysici sint una , & eadem entitas , virtualiter tamen multiplex censetur ; hic anima ut est principium vegetandi , & sentiendi seipsam veluti antecedit , ut est principium ratiocinandi , quatenus prius est vegetari & sentire , quam ratiocinari : eodem sed eminentiori modo eadem actio divina ut est Verbi generativa , in instanti a quo atque originali seipsam antecedit ut spirativa est , in quantum prius Verbum generatum concipitur , quam spiritus sanctus intelligatur spiratus .

Respondeo II. ad object. actionem consecrativam non dici productivam simul , & destructivam respectu unius materiae , sed diversæ , quatenus multiplicata consecratione , vi verborum ponitur solum corpus sub specie panis , & sanguis per aliam consecrationem sub specie vini ; sicque duplex realiter actio seu con-

consecratio apparet; & est, adeoque & separatio.

Infrabis: Die Parasceves celebratur sacrificium. Sed in eo nulla fit consecratio: Ergo &c. Probatur major. Ista cæremonia non aliam spectat religionis speciem nisi Sacrificii. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Celebratur sacrificium late sumptum, concedo: stricte sumptum, nego. Et concessa minore, nego consequentiam. Certum est istam cæremoniæ reduci quidem ad speciem sacrificii, sed non est sacrificium stricte sumptum, quod non destruat victimam, quippe quod fiat ex prælaudificationis. Solutio est Hugonis Victorini secundo codice Missellæorum Lib. 5. his verbis: "Hodie non sacrificamus, dum hostia de manibus tollitur: non facrificant amici, dum trucidant inimici."

Repones: Fieri potest ut, instante Sacerdotis communione, puer miraculosus sub specie pueri appareat, quod non semel contigit ad Fidelium consolationem: Sed in hypothesi quod puer semper appareat, Sacerdos non debet communicare: Igitur saltem essentia sacrificii tunc non completur, cum consecratio connotet Sacerdotis communionem.

Respondeo I. juxta multorum Theologorum placita qui tenent essentiam sacrificii in sola consecratione positam esse, sacrificium esse completum in hypothesi permanentiæ miraculi, & independentem a communione.

Dices: Ecclesia jubet Sacerdotem etiam non jejunum, si alius deest sumere corpus & sanguinem Christi, & absolvere Missam, in casu quo Sacerdos apoplexia correptus ante communionem expiraret. Igitur communio est de essentia.

Respondeo distinguendo antecedens: Hoc præcipit Ecclesia, eo quod existimet Sacerdotis communionem ad integritatem sacrificii pertinere, concedo: ad essentiam, nego: Sicut ergo natura partes integrantes toto nisu adhibet corpori, ne sit monstruosum, sic & Ecclesia a fortiori curat ut nihil de integritate desit sacrificio, cum sit totius cultus divini finis & consummatio.

S. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 3. propugnat in hypothesi miraculi prædicti Sacerdotem non teneri aliam hostiam consecrare & sumere, eo quod lex miracu-

losa, quæ est supra omne præceptum Ecclesiasticum, de hoc dispenset: hoc tamen ad melius fieri potest. "Dicendum, inquit, quod si miraculose corpus Christi in altari sub specie carnis appareat, quod sanguis sub specie sanguinis, non est sumendum. Dicit enim Hieronymus super Leviticum, de hac quidem hostia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero quam Christus in ara crucis obtulit, secundum se nulli edere licet. Nec propter hoc Sacerdos transgressus efficitur, quia ea quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Consequendum tamen esset Sacerdoti, quod iterato corpus, & sanguinem Domini consecraret, & sumeret."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Essentia Sacrificii Missæ consistit in Consecratione.

PRIMO: Ex D. Thoma hic q. 82. art. 4. ad 1. consecratio Eucharistiæ est sacrificium, cum nihil aliud requiratur ad sacrificium commemorativum; in eo enim a sacrificio cruento discrepat, quod nonnisi mystice immoletur victima.

Secundo: Per consecrationem sistitur in altari victima, & simul eatenus mystice destruitur, quatenus consecratio panis, & consecratio vini separatim consiciuntur.

Tertio: Non consistit in oblatione præcedente consecrationem, cum sit solum præparatio ad sacrificium: Sed neque in aliis actionibus consecrationem subsequen-
tibus, siquidem jam perfectum est sacrificium: Igitur in sola consecratione sita est essentia sacrificii Missæ.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Quamvis sistatur per consecrationem victima, destruitur tamen, in eo quod consecratio panis, & consecratio vini separatim fiunt.

Secundo: Destructio mystica sufficit ad sacrificium commemorativum: Immo ea quæ reperitur in Missa non nihil etiam physica dici potest; quatenus scilicet importat realem immutationem panis & vini, quæ sit per duplicem realem consecrationem, qua separatim ponitur cor-
pus

pus Christi vi verborum sub specie panis, sanguis vero sub specie vini.

Tertia : Sacrificium celebratur quidem die Pasceves, sed tantum lato modo cum fiat ex præsanctificatis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum valor Sacrificii sit infinitus?

SACRIFICIUM duplici modo a Theologis spectatur, videlicet secundum se, deinde vero secundum applicationem. Hinc quæstio ex parte utriusque capitis movetur, pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificium ex parte sui est infiniti valoris.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur. Valor sacrificii petitur ex parte rei oblatæ: Atqui res oblata est infiniti valoris: Et probatur. Est ipse Christus oblatas pro nobis, tum in remissionem peccatorum, tum ad gratias a Deo obtinendas: Sed id omne quod est Christus, & sit a Christo est infiniti valoris propter unionem hypostaticam Verbi divini cum humanitate, juxta illud Gen. 2. *Respexit Deus ad Abel, & ad munera ejus*, & istud Summistarum axiomata: *Honor est in honorante*; hoc est, si res oblata sit infiniti valoris, erit quoque & Sacrificium, quod non levius indicat Apostolus 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro*. Ergo &c.

Altera est: Illud est infinitum in valore, cujus pretium non potest exhauriri: Atqui pretium sacrificii Missæ exhauriri non potest; & probatur. I. Quia eadem est victima; idemque pretium in ara crucis exhibitum pro redemptione nostra, de cujus pretii consummatione, ait Clemens V. in Concilio generali Viennensi, non est timendum: Ergo &c. II. Redemptione sese extendit ad omnes homines præteritos, ad omnes præsentēs, & sese extendet ad omnes futuros, tamen si Mundus in æternum perseveraret. III. Deus vult omnes & singulos homines salvos fieri; hinc & Christus omnes, & singulos redemit, tamen si singuli sua culpa, redemptionis fructum efficaciter non participant. Ergo &c.

Tertia: Pretium Sacrificii, nedum ex parte rei oblatæ, sed etiam ex parte offerentis desumitur: Sed si sacrificium relative ad offerentem spectetur, manet infiniti valoris; & probatur: Christus ipse est offerens, sic enim habetur Joannis 1. *Hic est qui baptizat, Sacerdotes vero ejus tantum sunt Ministri, & causæ instrumentales*, quibus non assimilatur effectus; Christus autem est Deus, actiones vero sunt suppositorum; cum igitur persona sit infinite digna, sequitur Sacrificium ex parte offerentis esse infiniti valoris, quod quidem declaratur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Capite *firmiter*, Tum & in Tridentino Sess. 22. c. 1. his verbis: "Idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diverſa.", Sed maxime hoc patet ex illi Hebræorum cap. 9. *exauditus est pro sua reverentia*: Ergo &c.

Quarta: Illud Sacrificium est infiniti valoris quod ita omnia præcontinet veteris legis Sacrificia, ut per illud abundet gratia, ubi abundavit delictum, ut habetur Rom. 5. Atqui Sacrificium altaris omnia præcontinet veteris legis Sacrificia; est enim simul Eucharisticum, Laetiticum, Propitiatorium, & Impetratorium: Eucharisticum quidem, quatenus in gratiarum actionem pro beneficiis a Deo acceptis offertur; Laetiticum cum ad recognoscendum supremum Dei Dominium præsentetur; Propitiatorium, cum etiam pro peccatis debitis peccato, abstergendis exhibeatur; ac demum Impetratorium; quid enim Deus posset denegare? Cum ipse dilectus ejus filius pro nobis immoletur, ut tanto pretio, quidquid gratiarum nobis utile est, habeamus: & hoc in perpetuum, quod quidem ejus sacrificii arguit infinitum valorem: Ergo &c.

Quinta: Quod est Sacrificium ita propitiatorium, ut pro omnibus ultra finem offeratur, est infiniti valoris: Atqui hujusmodi est sacrificium Missæ; & probatur.

I. *Ex Apostolo*, Heb. 10. dicente de Christo, *Una enim oblatione, consummavit in sempiternum sanctificatos*. Hæc de Sacrificio crucis annuntiat: Sed ut dictum est, victima quæ quondam in ara crucis oblata est, eadem est cum ea quæ in altari præsentatur: Ergo &c. Hæc ratio est Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. ubi

Patres se expriment his verbis: "Quoniam in divino hoc Sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara crucis semel se ipsum crucente obtulit, declarat sancta Synodus, Sacrificium istud vere propitiatorium esse. . . Hujus quippe oblatione placatur Dominus, gratiam & donum penitentiae concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit; una enim eademque est Hostia, idem nunc offerens. "

Rursus canone III. Si quis dixerit Missae Sacrificium, tantum esse laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; anathema sit.

II. Sic habetur ex Liturgia D. Jacobi minoris, ubi hæc habentur: "Offerimus, tibi incrementum Sacrificium pro peccatis, tuis nostris, & ignorantibus. Similia leguntur in ceteris Liturgiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus, de quibus supra.

III. Concinunt Patres, in primis Cyprianus Sermone de cena Domini, ubi vocat sacrificium Missae: "Holocaustum ad purgandas iniquitates. " Tum Chrysostomus Homil. 3. de incomparabili natura Dei, versus finem: "Pro his, inquit, Domine rogamus, quos tu adeo dilexisti, ut pro eorum salute mortem obires, animam in cruce efflares: pro his supplicamus, pro quibus ipse tuum largitus es sanguinem: pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolasti: Quæ quidem ultima verba de sacrificio Missae dicit. Demum in omnibus Liturgiis jamjam laudatis, habentur in memento pro vivis, & defunctis, variae preces admirabiles, & pro remissione peccatorum, & pro gratiarum actione. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium Missae ex parte applicationis est finiti tantum valoris.

PROBATUR hoc ratiocinio: Eodem modo ratiocinandum est de causalitate Sacrificii, ac de efficacia causæ universalis: sed in ordine naturali tamen Deus sit causa universalis, suum tamen attemperat influxum, operationi causæ secundæ: Igitur, & in ordine supernaturali, maxi-

me cum causa secunda non sit capax influxus simpliciter infiniti ad agendum recipiendi.

Confirmatur: Ecclesia diversis modis applicat merita Christi pro remissione penarum per indulgentias: hinc quandoque intendit totam penam temporalem remittere per indulgentiam plenariam, quandoque solum partem, videlicet per indulgentiam unius, aut alterius anni; vel etiam quadraginta dierum: Igitur tamen Sacrificium sit in se valoris infiniti, recte tamen dicitur applicari finito modo, pro remissione peccatorum, nusquam vero pro tota pena, nisi aliter Ecclesia determinet, ut in indulgentiis.

Confirmatur iterum: Quamvis Sacrificium operetur ex opere operato remissionem peccatorum venialium, & penarum temporalium; applicatio tamen pro quantitate tum intensiva, tum extensiva fit per Ecclesiam, immo etiam juxta devotionem offerentium: sic propugnat sanctus Thomas hic q. 79. art. 5. his verbis, de Eucharistia: "In quantum vero est Sacrificium, habet vim satisfactivam, sed in satisfatione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. Unde & Dominus dicit Lucæ 21. de vidua, quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus misit: quamvis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pena, tamen sit satisfactoria illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pena."

Quæres, Utrum sacrificium Missae oblatum pro pluribus, æque proficit cuilibet ac si pro uno tantum offerretur?

Respondeo affirmative cum Cajetano, & Patre Goneto hic disp. 11. art. 5. Ratio non una est. Prima eaque a Priori: Valor sacrificii est infinitus; igitur ex parte sui æque prodest uni ac alteri; nec major exurgit fructus nisi ex opere operantis, & majori devotione offerentium. II. Sacerdos generaliter offert Missam pro omnibus circumstantibus; hinc si magis prodesset pro uno quam pro multis, curandum foret, ut uno solum præsentè celebraretur Missa. Dixi tamen magis prodesse fideli offerenti propter ejus devotionem ratione stipendii elemosynarii fundata, & hoc ex parte operantis.

Non abs re erit verba Cajetani hic texere.

xere. Tom. 3. Opusc. Traët. 3. q. 2. sic
discurrit: "Quoniam ex parte rei obla-
tz est infinitas in hoc Sacrificio, &
per unam devotionem non exhauri-
tur, nec minuitur, consequens est, ut
non solum pluribus, sed infinitis devo-
tionibus, unicum Sacrificium sufficien-
ter respondeat, cuilibet certam parien-
do satisfactionem. Nihil igitur adimi-
tur alicui facienti pro se offerre hoc sa-
crificium ex quantitate effectus huius
sacrificii secundum se, & applicati ad
ipsum, ex hoc quod alter procuret
eamdem pro se dici, scilicet Missam;
nec e converso, sed unicuique respon-
det tantumdem, quantum si pro se so-
lo diceretur: quia unicuique sufficien-
ter, & efficienter juxta quantitatem de-
votionis suæ prodest."

Rursus hic Comm. in q. 79. D. Thom.
art. 5. de eodem momento sic discurrit:
"Una Missa non perdit vim satisfactionis
suæ pro primo offerente, ex hoc quod
pro secundo, Ill. IV. V. &c. offertur:
sicut quantitas devotionis unius nihil
tollit de quantitate devotionis alterius.
Unde arguendi, instruendique simul
sunt homines ignorantes petentes, vel
exigentes pro sua elemosyna totam si-
bi Missam dari, aut suo defuncto; ni-
hil enim minus ipse habebit si mille alii
petant eandem Missam pro se ipsis, &
aliis defunctis; quam si pro ipso cele-
brari dicatur: immo ex ejusmodi de-
votione sic petentis, damnum videtur
incurrere quod minus sibi proderit."

Ex quibus patet, applicationem valoris
sacrificii quoad quantitatem extensivam,
esse penes Ecclesiæ determinationem, in-
tensivam vero penes devotionem ipsius
Sacerdotis, & populi offerentis: Hinc
Missæ devoti Sacerdotis ex opere operan-
tis magis proficit, sed non ex opere ope-
rato, cum ejus efficacia in se ipsa, &
ejusque valor applicandus, dependeat ab
Ecclesia.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objectiones: contra primam Conclusio-
nem: Sacrificium altaris non idem est
cum sacrificio Crucis: Igitur non est va-
loris infiniti.

Respondeo, distinguendo. Antecedens:
Non est idem quantum ad modum offer-
endi, concedo: Quantum ad victimam,
& offerentem, nego: victima cruenta

oblata fuit in ara æneis; incruente vero
in altari quotidie immolatur: sed idem
Christus in utroque sacrificio est simul, &
Sacerdos & hostia.

Institis: Si sacrificium altaris foret va-
loris infiniti, sufficeret unam tantum Mis-
sam pro toto uno regno offerre, nec cu-
rare deberent particulares, plures vicis-
sim pro se ipsis Missas petere: Sed hoc
est contra Ecclesiæ praxim: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si Sa-
crificium foret infinitum tam ex parte
sui, quam ex parte applicationis, una
Missa pro omnibus sufficeret, concedo:
Si tantum tale sit ex parte sui, & quo-
ad sufficientiam, nego. Et sic distincta
minore, nego consequentiam. Sacrificium
Missæ est infiniti valoris ex se, & quo-
ad sufficientiam, finitum vero quoad ap-
plicationem: hinc quia multiplicatis sa-
crificiis, multiplicatur applicationes, ma-
gis profunt duæ Missæ, quam una.

Replicabis: Saltem si Sacrificium sit in-
finiti valoris, plura stipendia possunt pro
unica Missa suscipi: Sed hoc est prohibi-
tum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam; sicut enim
applicatio fructus sacrificii ab Ecclesia de-
terminatur, sic & quantitas elemosyna:
cum autem prohibuerit, accepto
pro una Missa pretio, partem retinere,
& partem alteri eam celebranti dare,
sicut & plura stipendia pro una, & ea-
dem recipere, standum est ejus decreto.

SECTIO TERTIA.

*Utrum Sacrificium possit offerri pro
omnibus?*

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificium offertur pro omnibus viventibus.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacra Scriptura.

In veteri Testamento Sacrificia pro
omnibus offerebantur; legitur enim Lib.
1. Mach. cap. 12. Judæos occisæ, & ob-
tulisse Deo sacrificia vel pro ipsis Regi-
bus Paganis, scilicet Persarum. In primis
vero Lib. 1. Eldæ cap. 6. Darius eo lo-
ci sic loquitur. *Quod si necesse fuerit, &
vitulos, & agnos, & hædos in holocaustum*
Deo

Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum ritum Sacerdotum, qui sunt in Jerusalem, dentur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes Deo cæli, orentque pro vita Regis, & filiorum eius, Quo motivo Judæi, vel pro ipsis Principibus infidelibus sacrificia litarent, intelligite, ut scilicet vel eorum pro beneficiis acceptis obtinerent conversionem, vel etiam, ut adjuvante Deo miterent, & erga eos favere celsarent: Igitur nostris utique temporibus Sacerdotes debent offerre sacrificium, nedum pro fidelibus, verum etiam & pro infidelibus, cum veritas debeat respondere figuræ: Sacrificia autem veteris legis annuntiabant infiniti valoris novæ legis oblationem. Ergo &c.

In novo testamento res claret; nam Apostolus 1. ad Timotheum 2. ait, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut tranquillam, & quietam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Quod autem ista verba intelligantur de obsecrationibus quæ faciendæ sunt etiam pro paganis, reddit rationem Chrysostomus Hom. 6. in 1. ad Timoth. "Neque enim, inquit, tunc Reges Deum colebant, verum multis postea temporibus in infidelitate quam per seriem successione acciperant, persisterunt."

Secundo, ex Traditione.

Ex primo Sæculo, Clemens Romanus L. 8. Constitutionum capite 12. pag. 91. in Missa orare præcipit pro Rege, & pro omnibus qui in sublimitate sunt, tum pro ceteris qui foris sunt, & errant; sic enim loquitur: "Adhuc obsecramus te etiam pro iis qui oderunt nos, & nos propter nomen tuum insectantur: pro iis qui sunt foris, & errant, ut convertas eos ad id quod bonum est: & eorum furorem mitiges."

Ex secundo. Justinus Apologia 2. hæc habet: "Nos autem secundum huiusmodi lavationem, credentem jam & nobis adiciunt, ad fratres, qui dicuntur, eo adducimus, ubi illi congregati sunt ad communes preces, & supplicationes, cum pro se ipsis, tum pro illuminato, & aliis ubique gentium

omnibus, animo intento peragendas.... Deinde ei qui fratribus præest, offertur panis, & poculum aquæ, & vini, quibus ille acceptis, laudem & gloriam rerum universarum Patri per nomen Filii, & Spiritus sancti offert, & Eucharistiam sive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis suis hæc dignatus sit, prolixè exequitur." Audis ibi mentionem fieri de Eucharistia, quæ offertur pro omnibus gentibus.

Subscribit Dionysius Alexandrinus apud Eusebium L. 7. Hist. Eccl. c. 11. "Huic, Deo, continuas preces offerimus pro imperio illorum, scilicet Gallien, & Valeriani, ut stabile, & inconcussum permaneat." Observes velim, iteratam oblationem pro paganis, commemorari.

Ex tertio, se prodit Tertullianus, qui ad Scapulam c. 2. ait: "Sacrificamus pro salute Imperatoris, Pagani, sed Deo nostro, & ipsius, sed quomodo præcepit Deus, pura prece. Non enim eget Deus conditor universitatis, odoris aut sanguinis alicujus."

Ex quarto, Athanasius suum addit calculum, quippe qui in sua ad Constantium Arianum Apologia scribat Imperatoris tamen hæretici nomen in Liturgia Alexandrina recitari.

Ex quinto, Augustinus Epist. 59. ad Paulinum: loquens ibi de orationibus, & postulationibus quæ in Missa fiunt, dicit: "Ne quisquam existimaret non esse ista faciendæ pro his a quibus persecutionem patiebatur Ecclesia, cum membra Christi ex omni essent hominum genere colligenda." Ex sexto, Non dissentitur sanctus Prosper L. 1. de vocatione Gentium c. 12. his verbis: "Supplicat ubique Ecclesia Deum, non solum pro Sanctis, & in Christo jam regeneratis, sed etiam pro omnibus infidelibus, & inimicis Crucis Christi, pro idolorum cultoribus, pro Judæis &c."

Tertio, ex Liturgiis.

HABEMUS Liturgias Orientales, sed in omnibus ferme funduntur preces pro Regibus etiam Paganis, aut Hæreticis, modo pro eorum conversione, modo ut a persequenda Ecclesia temperent. Ergo &c. Non injucundum erit quasdam Orientalis pro hoc momento Liturgiæ partes hic

hic texere. In Liturgia S. Petri, *Memento etiam, Domine, illorum & illarum qui regnum temporale obtinent fidelium... mentes eorum, qui regnum super populum tuum ambiunt, ad te inclina, Domine, & ad bona propensos perface illos &c.* Eo loci loquitur de Imperatoribus paganis qui terras fidelium obtinebant.

In secunda S. Petri Liturgia, primo fit oratio pro Regibus fidelibus, his verbis. *Memento, Domine, Regum fidelium, & immitte cordibus eorum consilia pacifica circa populum tuum.* Tunc respiciens ad Principes infideles & Tyrannos subdit: *Mentes eorum qui regnare super nos volunt, fac, Domine, pacificam, & ab invidorum hostiumque manibus nos libera: ut referamus tibi.*

In Liturgia Patriarchæ Alexandrini legitur: *Deprecamur te, Domine, pro pace regnorum... & pro præclaro totius mundi statu... Corda & animos: Regum & Principum ad te converte, Domine:* Quæ preces funduntur pro omnibus absque limite Principibus, adeoque & pro Paganis, ut relicti idolis, convertantur ad Deum verum. In Liturgia S. Ignatii Martyris: *Dignare, Domine, meminisse Regum fidelium... Et Principum omnium, qui potestate régia aliquam auctoritatem obtinent.*

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit: Deus vult omnes, & singulos homines salvos fieri; hinc Christus singulis meruit gratias, quibus suam possint operari salutem: Sed inter media salutis, sacrificium Missæ est unum efficacissimum: Igitur pro omnibus, ne uno quidem excepto, offerendum est.

Alter: Sacrificium Crucis obtulit Christus pro omnibus hominibus, immo, & pro ipsis Judæis, & transfixoribus: Sed per sacrificium Missæ applicantur merita Sacrificii cruenti: Ergo &c.

Tertia: Inter Paganos, & Infideles, inter Hæreticos, & Schismaticos, infiniti prope ad Christi fidem, & ad meliorem frugem redierunt: Sed tanti fructus repetendi sunt, tum ex meritis Sacrificii cruenti, tum & ex pretio interuenti quotidie oblato pro peccatis in altari, ut merita passionis Domini omnibus applicetur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium recte offertur pro piis defunctis.

Probatur omni Argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura Sacra.

SCRIPTUM est Machab. 2. cap. 12. de Juda Machabæo: *Facta collatione, duo millia drachmas argenti misit Jerusalem, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene, & religiose de resurrectione cogitans.* Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis. Et quia considerabas quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam &c. Quæ verba Ecclesiæ nedum verbis, sed & praxi interpretatur de precibus pro mortuorum refrigerio fundendis; hinc in una defunctorum Missa pro Epistola habet laudatæ Judæ Machabæi verba: *hujusce usus tot habemus monumenta, quot sunt Liturgiæ; in omnibus enim tum Orientalibus, tum Occidentibus fit de defunctis memoria.*

Secundo, ex Traditione.

Quod Traditione firmatur, ut de fide tenendum est: Atqui ex traditione habemus Sacrificium pro defunctis offerri. Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Ex primo Sæculo Clemens Romanus Lib. 8. can. 13. Constitutionum pag. 92. hunc pium asstruit morem his verbis: *"Precemur quoque pro iis qui in fide" requieverunt.*

Ex secundo, Liturgiæ quæ tunc temporis circumferebantur, preces pro mortuorum refrigerio continent. Instat omnium sit illud Liturgiæ x. S. Petri. *Memento, Domine, illorum qui in domo Sanctorum nos præcesserunt, occubuerunt &c.* In Liturgia S. Marci: *Memento per misericordiam tuam, Domine, ... omnium defunctorum fidelium, præcipue Patrum, fratrum, Magistrorumque nostrorum, & in Liturgia S. Joan. Chrylostomi: Memento, Domine, omnium defunctorum, qui ex hoc altari, aut ex omni loco, vel parte, defuncti sunt...* quæ

quiescere illos jube in habitaculis suis caelestibus.

Ex tertio, Tertullianus L. de corona militis c. 3. " Oblationes, ait, pro defunctis, amica die facimus. " Tum L. De exhortatione castitatis c. 11. sermonem insinuat de viro orante pro sua uxore defuncta, sic loquitur: " Pro cuius spiritui postulas, pro qua oblationes annuas reddis. " Rursus de Monogamia capite 10. " Offert annuis diebus dormitionis ejus. " Porro voces istæ, *offerre oblationes*, sacrificium externum, & non mere internum, quod in precibus situm est, designant.

Cyprianus ejusdem ævi Pater non omit-tendus est. Epist. ad Presbyteros, & Diaconos, & plebem Furnis consistentem hæc profert. " Episcopi antecessores nostri religiose considerantes, & salubriter providentes censuerunt, ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim ad altare Dei meretur nominari in Sacerdotum precibus, qui ab altari Sacerdotes, & Ministris suos Levitas avocare voluit.

Ex quarto, se prodit Cyrillus Hierosolymitanus, qui Catechesi 3. Myst. sic estatur: " Maximum esse credimus juvenem, pro quibus offertur obsecratio sancti illius, & tremendi, quod in altari positum est, Sacrificii.

Concinit ex eodem Sæculo Ambrosius in orationibus de obitu Theodosii, Valentiniani, & Satyri fratris, in quibus se pro illarum animarum refrigerio oblatum Sacrificium promittit. Tum Chrysostomus Homil. 3. in Epist. ad Philippen-ses versus finem: " Non frustra, ait, instituerunt Apostoli, ut cum tremenda Mysteria celebrantur, fieret eorum commemoratio qui ex hac vita decesserunt; sciebant enim magnum inde lucrum, multamque utilitatem eis provenire. Cum enim adit populus universus, & Collegium Sacerdotale manus attollat, & coram posita sit tremenda hostia, quomodo iram Dei non placabimus, pro illis orantes.

Ex quinto, eminet Augustinus Sermone 32. de verbis Apostoli c. 2. ubi sic loquitur: " Orationibus sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio Salutari, & eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur,

" non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur a Domino, quam eorum peccata meruerunt: Hoc enim a Patribus traditum, universa observat Ecclesia, ut pro eis, qui in corporis, & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorantur, oretur, ac pro illis quoque offerri commemoretur. " L. 9. Conf. cap. 12. Commemorat Sacrificium oblatum pro refrigerio animæ matris suæ pag. 68. " Ecce corpus elatum est, imus & redimus sine lacrymis. Nam neque in eis precibus quas tibi fundimus, cum offertur, retur pro ea sacrificium pretii nostri, jam juxta sepulcrum posito cadavere. " Ergo &c.

Tertio ex Conciliis, & Rationibus Theologicis.

CONCILIIUM Carthaginense 4. ann. 398. adunatum canone 79. ait: " Qui attente leges poenitentis exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur.

Tridentinum hoc ipsum deinde de fide contra Lutheranos, & Calvinistas Sess. 22. can. 3. Si quis dixerit, inquit, pro defunctis offerri non debere Missæ sacrificium; anathema sit. Ergo &c.

Ratio iustragatur: Eodem prope modo ratiocinandum est de sacrificio Akaris, ac de sacrificio Crucis: Atqui Christus suam obtulit redemptionem tam pro vivis, quam pro defunctis: Et probatur, primo quidem, ex eo quod venerit omnes, & singulos homines salvare. 2. Quia de facto liberavit omnes justos, qui in Lymbis commorabantur: hinc profuit illis redemptio dupliciter, scilicet per modum remissionis erga eos qui nondum sufficienter peccata expiaverant; pro Sanctis vero, ut aditus celorum eis pateret, quod simul & concessum est aliis. 3. Ex eo quod per redemptionem, quicumque erant ligata, solverit: porro nemo Catholicus negaverit animas in charitate defunctas alligari ad poenam purgatorii, donec totum solverint debitum: Igitur potest eis applicari, ac refrigerium Sacrificium incruentum.

Quæritur, Quinam sint effectus Sacrificii, & quomodo illos producat?

Respondeo 1. Sacrificium producere remissionem peccatorum etiam mortalium ex opere operato, sed tantum mediate, poenas vero temporales immediate. Quod producat ex opere operato patet, cum ex Tridentino Sess. 22. c. 2. sit propitiatorium; & Christus ipse qui immolatus est in ara crucis, sit ibi realiter præsens; Tum quia ut Sacramentum producat gratiam ex opere operato: Sed idem dicendum est de sacrificio, cum ipsa Eucharistia sit simul, & Sacramentum, & Sacrificium: Jam vero quod producat remissionem peccatorum solum mediate utique patet, cum hoc fiat mediante auxilio seu gratia quæ per Sacrificium oblatum obtinetur pro conversione peccatoris: & hoc subindigit Tridentinum loco mox citato: "Hujus, inquit, oblatione placatus Dominus gratiam exci- tantem, & donum poenitentiae concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit." Concinit D. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. quaestione 2. ad 4. ubi de efficacia Sacrificii sic loquitur: "Peccata mortalia in eis delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat."

Jam vero si de poenis temporalibus sermo sit, certum est Sacrificium producere remissionem poenarum immediate; ita D. Thomas hic q. 79. art. 5. ubi de Eucharistia, ait, "In quantum vero est sacrificium, habet vim satisfactivam." Quod potest illustrari exemplo animarum in purgatorio detentarum, quibus ex praxi, & traditione Ecclesiae prodest Sacrificium ad refrigerium, & poenarum relaxationem, quem quidem effectum ex opere operato producit, cum istæ animæ quantumvis iustæ non possint mereri, & consequenter aliquid pro peccatisolvere.

Respondeo II. Quosdam Theologos tenere Sacrificium oblatum pro animabus in purgatorio detentis, remittere immediate etiam culpam, quatenus est pretium, & redemptio pro hujusmodi culpis, quibuscum e vita quandoque migrant animæ. Non desunt qui teneant in instanti quo anima iusta a corpore separatur, eam prorumpere in actum amoris quo delentur venialia. Applicationem vero Sacrificii vi sua complere quod debet ad remissionem culpæ venialis.

Idem dicendum de peccatis venialibus, quæ viventes ex fragilitate committunt,

ad quorum remissionem requiritur quidem motus in Deum; sed per Sacrificium reliqua supplentur; hæc omnia colliguntur ex Tridentino Sess. 22. cap. 1. "Per hoc Sacrificium, inquit, passionis Christi salutaris virtus, in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur peccatorum, applicatur."

Diluantur Objecla.

OBJECIES contra primam Conclusionem: Pagani, Hæretici, & Schismatici, non sunt de Ecclesia: Igitur Sacrificium non est pro eis offerendum.

Respondeo distinguendo consequens: Non est offerendum directe, concedo: indirecte, nego. Sacrificium duplici modo offertur pro vivis, directe scilicet, & indirecte: Directe quidem dum Missa in particulari pro eis dicitur: & hoc modo non nisi fidelibus, sive iustis, sive etiam iniustis, immo & quandoque proferendo eorum nomina, sic & in memento vivorum nominantur summus Pontifex, Episcopus, & Rex: Indirecte vero cum in particulari Sacerdos pietatis motivo erat pro infidelium conversione. Posteriori dumtaxat modo sacrificium offertur pro excommunicatis & Schismaticis. Potest dici eatenus offerri pro paganis, quatenus Sacerdos orat in genere pro omnibus, pro hæresum extirpatione, pro fidei propagatione & augmento.

Inflabit: Atqui ne quidem indirecte sacrificium debet offerri pro excommunicatis. Ergo &c. Probatur subsumptum. Excommunicatio major in eo potissimum reposita est, quod præcisi ab Ecclesia priventur Sacramentis, suffragiis Ecclesiae, immo & ipsa fidelium societate. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Quod priventur suffragiis quæ sunt in communi pro fidelibus, concedo: Quæ fieri possunt ex devotione speciali offerentis, nego. Non tenetur quidem Sacerdos offerre sacrificium pro excommunicatis in vindictam scelera, potest tamen interius, & ex commiseratione Deum deprecari, ut sacrificium proficiat illis ad emendationem.

Inflabit: Sacrificium non offertur pro damnatis & pueris absque Baptismo vitali funditis: Sic propægnat Augustinus L. 3. de anima, & ejus origine cap. 12. his ver-

verbis: "Noli credere, nec dicere," nec docere Sacramentum Christianorum," pro iis qui non baptizati de corpore," exierint, offerendum, si vis esse catholicus." Igitur nec pro paganis, & excommunicatis.

Respondet negando paritatem. Ratio discriminis non una est: Reprobi sunt in malo confirmati, & lata sententia immutabili abjecti, ac pœnis contriti: pueri vero de quibus fit mentio, non sunt de Ecclesia, & carent Baptismo, quo mortui habent titulum, & jus ad preces Ecclesiæ: At vero excommunicati, Infideles, & alii non ab similes possunt converti, adeoque aliquem redemptionis fructum recipere, cum Christus sit pro omnibus mortuus.

Inssit: Ex illis laudatis, multi sunt reprobi: Sed Christus non est mortuus pro reprobis: Igitur sicut pro damnatis non offertur Sacramentum, ita nec pro ceteris reprobis offerendum est.

Respondet distinguendo: Inter Hæreticos, & Infideles multi sunt reprobi in actu primo, & juxta præscientiam Dei, qui prævidet eos: pœnitentiam non esse acturos, concedo: complete, & irrevocabiliter, nego. Propugnant enim sancti Doctores, in primis vero Cyprianus, omnibus etiam impiis animam agentibus spem veniæ, si velint resipisci, affluere: Hinc semper orandum est pro reprobis; cum Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortuus sit, hoc est pro justis, & reprobis, sicut definit Innocentius X. profligando quintam Jansenii propositionem, in qua dicitur Christum dumtaxat pro prædestinatis mortuum esse. S. Augustinus Lib. de Corr. & Gr. a capite octavo ad ultimum usque perstringit Hæreticos, qui hominem ad malum, exorbitante concupiscentia, necessitari contendebant. Eos vult semper posse corrigi, ista potissimum ductus ratione, quod homo quandiu est in hac vita, possit emendari, & salvari.

Oppones, contra secundam conclusionem: Ignorat Ecclesia utrum fidelis qui moritur sit in cœlo aut in purgatorio, vel etiam in inferno. Scriptum est enim Psal. 35. *Judicia tua abyssus multa*. Igitur sacramentum non est pro illo offerendum.

Respondet, certitudinem moralem de pretiosa morte sufficere, ut Ecclesia offerat Sacramentum pro mortuis; qui au-

tem pie defunctus est, jus habet ad preces, cum adit probabilis de ejus salute certitudo.

Replicabis: Requiritur certitudo physica; sin minus sub conditione offerendum est sacramentum: Atqui non datur certitudo physica de bona morte, & tamen Sacerdos simpliciter, & absolute offeret Sacramentum: Igitur & consequenter solum in laudem Dei offerre debet.

Respondet, ut supra sic distinguendo: Certitudo moralis de pia morte sufficit, ut Sacerdos simpliciter, & absolute offerat pro mortuis sacramentum; concedo: & non sufficit, nego. Donec accesserit judicium Ecclesiæ pro canonizatione aliquis sancti, probabiliter præsumit Ecclesia duo, videlicet, & defunctum aliquid habere expiandum, & capacem esse refrigerii, quippe qui in pace Christi quieverit: quocirca si Sacramentum oblatum non profit, vel quia ille pro quo oblatum est, visione Dei fruatur, vel quod pessimum, & horrendum, sit in inferno, manet pretium, & meritum sacrificii in Thesauris ipsius Ecclesiæ, in quibus haurit indulgentias a Christi sanguine, ut a primigenio fonte emanantes.

Persister: Defuncti non sunt de Jurisdictione Ecclesiæ: Igitur sacramentum non est pro mortuis offerendum.

Respondet distinguendo consequens: Non est pro eis offerendum auctoritative, & per modum judicii eos solventis, concedo: Per modum suffragii, nego. Ecclesia offert sacramentum pro vivis, & defunctis: pro illis quidem auctoritative, seu per potestatem quam habet in subditos in foro interiori, & exteriori, ut illos & a peccatis per Sacramenta, & a pœnis per sacramentum solvat, & hoc innixa promissione Christi dicentis, *Quicumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlis*: pro mortuis vero exhibendo suffragium, & pretium, quo possint solvi a pœnis quas luendas habent pro peccatis, nondum sufficienter, vel in vita præfenti, vel in purgatorio expiatis. Hoc totum potest illustrari isto exemplo: Incarceratus liberatur quandoque ex merito personæ gratiam pro eo exposculantis, ut si Regina exposcularet a Rege libertatem incarcerati; quandoque etiam exhibendo, & solvendo pretium pro quo quis obstringitur vinculis: isto prope modo Ecclesia animas e purgatorio per sacramentum extrahit, sicut etiam

etiam & per indulgentias illis applicatas, ut suo dicitur loco.

Repones : Mortui nec corpus Christi possunt lumere, nec sanguinem ejus bibere : igitur nec frugem ex Sacrificio percipere.

Respondeo distinguendo consequens : Non possunt frugem fuscipere ex Sacrificio altaris, ut sacramentum est ; concedo : ad hoc enim requiritur corporis, & sanguinis perceptio, reduplicative, ut sacrificium est, nego : quandoquidem sacrificium Sacerdos nedum pro se, sed pro omnibus circumstantibus offert, tamen si solus communicet, quid ni igitur non offerret pro piis defunctis ?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacrificium potest offerri pro omnibus, etiam pro Defunctis.

PRIMUM patet : Quandoquidem sacrificium est infiniti valoris, & Christus mortuus est pro omnibus, & singulis hominibus. Sic docent Tertullianus ad Scapulam c. 2. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium Lib. 7. Historiz c. 11. & hanc praxim habemus ex Liturgiis in quibus funduntur orationes pro salute Regum Paganorum.

Alterum non minus claret, cum ex ipso veteri Testamento Lib. 2. Mach. c. 12. habemus pium esse pro mortuis offerre Sacrificium, quæ quidem consuetudo etiam traditione fundatur, ut ipse ait Augustinus Serm. 32. de verbis Apostoli. c. 2. Ratio est, quia animæ in purgatorio detentæ fide, & charitate cum Ecclesia conjunguntur, adeoque ex sacrificio pro eis oblato quietem percipiunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Tametsi Pagani, Excommunicati, & Schismatici non sint Ecclesiæ membra, indirecte tamen potest eis prodesse Sacrificium.

Secundo : Licet Ecclesia ignoret quinam sint in felicitate Sanctorum locandi, quia tamen Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortuus est, non est inconveniens pro conversione infidelium sacrificium incrementum offerre, saltem indirecte, & Sacerdotem in par-

ticulari eodem motivo preces pro eis fundere.

Tertio : Neque vero negamus animas in purgatorio detentas non esse de jurisdictione Ecclesiæ, quia tamen sunt ejus membra, per modum suffragii sacrificium proficit eis ad refrigerium.

SECTIO QUARTA.

De Celebratione Missarum.

QUÆRES I. Utrum Sacerdotes teneantur offerre Missæ Sacrificium, quoties, & quando ?

Respondeo I. Affirmative, juxta illud Christi præceptum, Matthæi 28. *Hoc facite in meam commemorationem*. Quam quidem legem explicat sacra Synodus Tridentina Sess. 22. c. 1. his verbis : " Corpus & sanguinem suum Christus, sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub eandem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituabat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent præcipit per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem ; uti semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit. Ratio est, quia potestas a Christo tradita non est frustranea : sed Christus tradidit Sacerdotibus potestatem Missam celebrandi : Ergo &c.

Respondeo II. Sacerdotes qui aut nunquam, aut raro admodum, vel ex socordia, vel etiam, ut passionibus liberius indulgeant, celebrant Missam gravi peccato se devincire : sic propugnat S. Thomas in 4. Sent. distinct. 13. q. 1. art. 2. his verbis : " Ambrosius dicit, grave est quod ad Mensam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, sed gravius est, si dum peccatum metuimus, etiam sacrificium non reddamus : sed primum est mortale : Ergo & secundum.

Rursus, ibidem : " Dicendum quod secundum quosdam non peccat qui dimittit celebrationem, nisi populum habeat commissum, vel ex obedientia celebrare teneatur : sed quia secundum Gregorium, cum crescunt, siye augentur dona, rationes crescunt donorum, cum Sacerdoti data sit nobilissima potestas, reus erit negligentiz, nisi illa utatur ad honorem Dei, & salutem suam.

„suam, & aliorum vivorum, & mortuorum. „ Observe Cajetanum Comment. in divum Thomam propugnare hujusmodi Sacerdotem non nisi venialiter peccare: sed sanctus Pius V. voluit istam sententiam expungi a tali Commentario, ut menti divi Thomæ alienam.

Respondeo III. Sacerdotis cuiuscumque status, nisi censuris aliquibus inopdentur, vel gravissimis teneantur infirmitatibus, teneri sub poena peccati gravissimi festis saltem anni principalioribus Missam celebrare: ita colligitur ex Concilio Tridentino Sess. 23. cap. 14. his verbis de Refor.: „Coret Episcopus, ut ii festis diebus Dominicis, & festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfiant, Missas celebrent.

Concinit Angelicus Doctor hic q. 82. art. 10. et hunc casum sibi propositum his verbis: *Utrum liceat Sacerdoti omnino a consecratione Eucharistiae abstinere?* sic dirimit: „Respondeo, dicendum quod quidam dixerunt, quod Sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare, & populo Sacramenta præbere. Sed hoc irrationabiliter dicitur, quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data cum fuerit opportunum.

Opportunitas autem Sacrificium offerendi non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet Sacramenta ministrari; sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione hujus Sacramenti, sacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare: Sed saltem videtur quod celebrare teneatur in præcipuis festis, & maxime in illis diebus, in quibus Fideles communicare consueverant. Et hinc est, quod 2. Mach. 4. contra quosdam Sacerdotes dicitur, quod jam non circa altaris officia dediti erant, contempto templo; & sacrificiis neglectis.

Celeberrimum est pro hoc momento testimonium sancti Caroli, qui mentem Concilii Tridentini in prima Synodo Mediolanensi, tit. De frequentia divini sacrificii oblatione, sic exponit: „Cum Pontifices, ut inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, per omnibus constituantur in iis quæ sunt ad Deum,

„ut offerant dona, & sacrificia pro peccatis: Episcopos Dominicos, & reliqui festis diebus, nisi jure impediatur, Missam celebret. Tridentini etiam Concilii auctoritatem secuti præcipimus Sacerdotibus reliquis, cuiuscumque gradus, conditionis, & dignitatis illi sint, ut iisdem diebus Missam celebrare non omittant. Curatis vero ut præterea, quo vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini Sacrificii usum postulaverit.

Respondeo IV. Sacerdotem posse celebrare Missam etiam si nullus adsit in Ecclesia præter Ministrum, & est contra Lutheranos. Sic definitum est in Concilio Tridentino Sess. 22. can. 8. his verbis: *Si quis dixerit Missas in quibus solus Sacerdos communicat, illicitas esse, adeoque abrogandas, anathema sit.* Ratio non una est. Levitici 6. & 7. sæpius sacrificia pro peccatis populi offerebantur, quæ quidem illis prodesse nemo negaverit, & tamen nihil ex eis degustabant: idem dicendum & pro nova lege. Ratio altera, eaque a priori est, quod independentem a populo sacrificium sit in eo omnibus muneris absolutum, eo ipso quo Sacerdos juxta Rubricas sacram Missam celebrat.

Respondeo V. Sacerdotem, si non adest Ministri copia, a sacrificio celebrando, abstinere debere. Hoc ipsum colligitur ex actis beati Laurentii, qui S. Sixtum ad Martyrium properantem, sic allocutus est: *In numquam sine Ministro sacrificium offerre consueveras.* Immo & ad hæc usque tempora Græci Sacerdotes sine Diacono ministrante, Missam non celebrant. Concilium Moguntinum an. 813. Leone III. clavum Ecclesiæ universæ tenente, hanc reddit rationem, quia sunt quædam preces quibus facienda est responsio: „Nullus Presbyter, ait, ut non his videtur solus Missam cantare valet, recte: Quomodo enim dicet, Dominus vobiscum, vel, sursum corda ad me habet, & alia multa his similia, cum aliis nemo cum eo sit. „ Suffragatur Concil. Parisiense sub Gregorio Papa IV. adunatum his verbis: „Provideat unusquisque Episcoporum, ne in sua Parochia quicumque Presbyterorum Missam solus celebrare præsumat. „ Concinit Rhemense an. 1583. tit. de Eucharistia; Mediolanense VI. tit.

35. de iis quæ ad Missam pertinent. Tolosanum anno 1590. cap. 6. Narbonense an. 1609. Ergo &c.

Quæres II. Utrum Sacerdos possit una die multas Missas celebrare?

Respondeo I. Antiquitus fuisse in more positum quosdam ex mera devotione Missam in una die non semel celebrare; sic colligitur ex Concilio Tolerano 12. an. 681. can. 5. sic scribit VValafrius Strabo de rebus Ecclesiasticis c. 21. ubi ait de Leone Papa III. qui labente sæculo 7. & ineunte 8. regebat Ecclesiam: "Fidelium relatione virorum ad nostram usque pervenit notitiam, Leonem Papam, sicut ipse fatebatur, una die septies, vel novies Missarum solemniam sæpius celebrasse." Sic Synodus Salleguntadiensis an. 1022. can. 5. "Decretum est, ait, ut unusquisque Presbyter in die non amplius quam tres Missas celebrare præsumat." De ista Missarum celebrandarum eodem die pluralitate Petrus Damianus etiam loquitur L. 5. Epist. 28. in qua sub finem undecimi sæculi ad Humbertum Sacerdotem sic scribit: "Hanc consuetudinis regulam in disciplinatis Ecclesiis & didicimus, & tenemus, ut calicem differamus in Missarum fine perfundere, si nosmet ipsos eodem die sacrificium denuo speramus offerre."

Respondeo II. Utum nunc obtinuisse unicam tantum Missam ip die celebrare, si excipias diem Nativitatis Domini, & necessitatis casus, ubi propter penuriam Sacerdotum ex speciali Episcopi licentia Rector unius Parochiæ villæ in altera celebrare potest, ea tamen conditione, ut sit jejunus: hoc est ablutionem in priori Missa omiserit. Hæc doctrina fundatur in decreto Alexandri Papæ II. de consecratione distinct. c. 1. Sufficit, his verbis: "Sufficit Sacerdoti unam Missam in die una celebrare, & valde felix est qui unam digne celebrare potest." Cui legi sum addit calculum Innocentius III. cap. Noluisti de celebratione Missarum: "Respondeo, inquit, quod excepto die Nativitatis Domini, & nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare."

Synopsis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO: Sacerdos tenetur celebrare Missam, juxta illud Domini præceptum: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.*

Secundo: Peccat graviter Sacerdos non legitime impeditus, si festis anni celebrioribus non dicat Missam; quippe qui, teste venerabili Beda, Deum laude, Sanctos honore, animas in Purgatorio de tentas refrigerio privet.

Tertio: Nedium pro vivis, sed etiam pro fidelibus defunctis Missa celebranda est; illis enim directe, illis indirecte, & per modum suffragii prodest ad salutem quidem priorum, ad refrigerium vero & quietem posteriorum.

SECTIO QUINTA.

Utrum Sacerdos possit accipere stipendium pro celebratione Missarum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Eodem prope modo ratiocinandum est de Sacerdotibus novæ legis, ac de Levitis legis Mosaicæ: Sed isti jubente, & ordinante Deo habebant propter Ministerium & civitates quas incolerent, & decimas ac oblationum partes, quibus sustentarentur: Igitur & eadem proportionem servata, debentur Clericis novæ Legis vicæ sustentacula.

De hoc momento multa leguntur data Levitis veteris legis, urbes quidem ad habitandum, tum oblationes ad vivendum. Habetur enim Josue 13. *Tribui autem Levi non dedit possessionem; sed sacrificia & victimæ Domini Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, sicut locutus est illi.... Rursum Levit. 2. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in oleo: de simila, panes scilicet absque fermento conspersio oleo, & lagana azyma oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sarragine: Similiter consperge oleo & absque fermento, divides eam ministrum, & fundas super eam oleum.... Si autem de craticula fuerit sacrificium, æque simila oleo conspergetur: quam offerens Domino, trades manibus Sacerdotis. Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio.*

cio, & adolebit super altare in odorem suavitatis Domino. Quidquid autem reliquum est, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum Sanctorum de oblationibus Domini.

Pro Sacerdotibus vero legis Christi habetur 1. Cor. 9. Debet in spe qui arat, arare: Et qui trivrat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus: magnum est si nos carnalia vestra metamus. . . . Qui in sacrario operantur: quæ de sacrario sunt, edunt: Et qui altari deserviant, cum altari participant.

Concinit Augustinus super illud 1. ad Timoth. 5. Qui bene præstant Presbyteri &c. " Accipiant, inquit, sustentationem, necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. "

Altera sic procedit: Melchisedech Rex Salem, & Sacerdos accepit ab Abraham decimas ex spoliis, quæ Regum devictorum iste habebat: in lege Mosæica lex de solvendis decimis pro Levitarum sustentatione, a Deo data, a Moyse promulgata, a populo vero executioni mandata fuit: in nova lege nedum decimæ, sed & multa beneficia eodem profluo motivo fundata sunt: Sed cuncta quæ procedunt & a Deo, & ab Ecclesia iusta sunt; hinc ait Apostolus 1. Cor. 9. Quis militat suis stipendiis unquam; immo S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. propugnat decimas Ministris Ecclesiæ ex jure naturæ solvendas esse, tametsi determinatio ad certam taxam sit de jure positivo: Ergo &c. Non abs re erit hic verba Doctoris texere in arg. Sed contra: " Augustinus dicit, & habetur 16. q. 1. decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas invadunt. " Tum in corpore articuli: " Dicendum, quod decimæ in veteri lege dabantur, ad sustentationem Ministrorum Dei, unde Malachiæ 3. Inferre omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea. Unde præceptum de solutione decimarum, partim quidem erat morale, inditum naturali ratione, partim autem erat judiciale, ex divina institutione robur habens. Quod enim eis, qui divino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dicitur; sicut & his qui communi utilitati invigilant, scilicet Principibus, & militibus, & aliis hujusmodi stipendia victus debentur a populo. Unde & Apostolus hoc probat

Boucat Theol. Tom. VII.

1. Cor. 9. per humanas consuetudines, dicens: Quis militat suis stipendiis unquam? Aut quis plantat vineam, & de fructibus ejus non edit? Sed determinatio certæ partis exhibendæ Ministris divini cultus, non est de jure naturali, sed est introducta institutione divina secundum conditionem illius populi. . . . Sic ergo patet, quod ad solutionem decimarum homines tenentur, partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex institutione Ecclesiæ. " Ergo &c.

Tertia: Æquum est pro rebus spiritualibus in gratiam populi pro ejus salute exhibitis, aliqua temporalia pro vitæ sustentaculo accipere, maxime cum Ministris, & in decantandis Ecclesiæ officiis, & in administratione Sacramentorum multum insudent; hæc ratio est divi Pauli 1. Cor. 9.

Quarta: Ministris Ecclesiæ orationi, & Ministerio Ecclesiæ toti vacare debent: Sed nisi pro vitæ sustentaculo haberent necessaria, plurimum ab illis piis exercitiis detraherentur, immo & dividerentur, cum solliciti forent de his quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt habenda. Igitur æquum est stipendia accipere, ut suo juxta intentionem Ecclesiæ, fungantur officio: Istud propter motivum, vel ipse Deus jussit Josue ut nihil de terra promissionis distribueret Levitis, ne terrena iniando, terrena utique saperent, sed, Ero, inquit, merces eorum: O dignum Dei præmium! Qui tanti facit Sacerdotis ministeria, ut non alio bono, quam seipso remuneranda ducat; sic enim habetur Josue 13. Tribui autem Levi non dedit possessionem &c.

Decreta Ecclesiæ pro taxa stipendorum

PRIMO: Congregatio Concilii Tridentini annuente, & confirmante Urbano Papa VIII. declaravit an. 1626. Sacerdotem non satisfacere Missæ, pro qua stipendium accepit, si alias ex fundatione teneatur celebrare: Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellæ, Legati, aut Salarii, si elemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utriusque obligationis satisfacere.

Secundo: Eadem Congregatio prohibuit, ne pro una, & eadem Missa a pluribus tametsi exigua stipendia reciperentur.

Deinde, inquit, pro pluribus Missis etiam ejusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum, Sacerdotibus sacra Congregatio sub obsecratione divini iudicii mandat ac praecepit ut absolute tot Missae celebrentur, quot ad rationem attributae elemosynae, praescriptae fuerint: aliqui graviter peccant, & ad restitutionem tenentur.

Tertio: Eadem Congregatio sub Paulo V. summo Pontifice quosdam perstrinxit Sacerdotes, qui anticipata Missas pro iis celebrarent, qui stipendia oblaturi erant, quod rescriptum Pontificium ad Nuntium Apostolicum in Hispania degentem missum & promulgatum est.

Quarto: Anno 1659. die 25. Januarii eos damnavit Theologos qui propugnabant Sacerdotem posse, post acceptum pro sua Missa stipendium, aliud iterum accipere pro speciali sacrificii parte, quae sibi tamquam Ministro continebatur.

Quinto: Alexander Papa VII. an. 1665. protulit decretum, quo tres sequentes propositiones ad minus tamquam scandalosas prohibuit ac damnavit. Prima: Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Secunda: Post decretum Urbani potest Sacerdos cui Missae celebrande traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta: Tertia: Non est contra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam promissione etiam juramento affirmata, tanti stipendium quod pro nullo alio offeram.

Sexto: Urbanus VIII. anno 1625. die 21. Julii damnavit Sacerdotes: Qui Missam susceperunt celebrandam cum certa elemosyna, eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynae sibi retenta, celebrandam commiserint. Sed ne quis in dubium hanc declarationem revocet, necesse est hic il-
lum ex integro texere.

Declaratio sacrae Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papae VII. jussu edita, super secundo decreto ejusdem Congregationis de celebratione Missarum.

„Cum Auctores nonnulli scriptis suis, etiam typis editis asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta elemosyna, celebranti, licitum esse aliam elemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus; seu valoris ejusdem sacrificii, ipsimet celebranti debitam (specialem nuncupatam) applicet, ac proinde hunc casum sub decreto sacrae Congregationis Concilii, prohibente duplex pro unica Missa stipendium, seu elemosynam, recipi non esse comprehensum. Propterea sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum quae, auctoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa, sedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem sacrosancti Missae sacrificii, unde in nos uberissima divinae liberalitatis munera derivantur, avaritiae labe ulla, aut suspitione trahatur: ante dictam assertionem mature examinavit, eademque prorsus reprobata, sub die 25. Januarii 1659. censuit: Nulli Sacerdoti licitum esse, praefata ratione, sive praetextu, aliam elemosynam accipere praeter illam quam accepit ab eo pro quo Missam offerre tenetur. Ac proinde casum hunc comprehensum in decretis aliis per eandem sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro unica Missa recipiatur.

„Quam sacra Congregationis sententiam ad sanctissimum Dominum N. Alexandrum Papam VII. relatum, Sanctitas sua, sub die 29. ejusdem mensis approbavit, & decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti jussit, ut ipsi doctrinam hujusmodi per suos Penitentiarios, & Confessarios, ac Lectores, respective insinuari, doceri, etque in tractatibus moralibus per eodem imprimendis, vulgari, pastoralis vigilantia curent.

„Constat illud interpretans Decretum hic Disput. II. p. 326. ait Sacerdotem qui accepit stipendium pro Missa votiva

B. Vir-

B. Virginis, aut alicujus Sancti celebranda, satisfacere etiam si dicat sacrum quale occurrit eo die pro parentibus, vel amicis ex charitate, nisi stipendium notabiliter augeatur pro laudata conditione. II. Similiter satisfacere Missæ fundationis, etiam si in altera Ecclesia ubi corpus defuncti non est, celebretur, secus si stipendium sit locale, & tali loco affixum.

„Demum, inquit, observandum est, quod cum in supra relatis Congr. Concil. decretis, solum prohibeatur quod accipiantur plura stipendia pro una Missa, non vero quod illa pro pluribus sine stipendio gratis applicetur; Sacerdos obligatus ex stipendio accepto ad celebrandum pro aliquo, potest ex charitate, vel gratitudine, pro parentibus, amicis, vel benefactoribus eandem Missam applicare. „

„Ex his omnibus sequitur nullum, seculo privilegio, & summi Pontificis licentia, posse aliter stipendia accipere, quæ ex divo Thoma taxæ stipendii determinatio ad Ecclesiam spectat, & quia sacrificium est infiniti valoris, Ecclesia sicut minuire, sic & augere stipendium prout voluerit, potest, ut docet sanctus Thomas 2. 2. quæst. 87. art. 1. his verbis: „Sic ergo patet, quod ad solutionem decimarum homines tenentur partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex institutione Ecclesiæ: quæ tamen pensatis opportunitatibus temporum, & personarum, posset aliam partem determinare solvendam. „

Quæres I. Num Sacerdos habens beneficium, cui onus plurium Missarum celebrandarum annexum est, teneatur tantum stipendii reddere alteri ad aliquas dicendas, quantum respondet beneficio?

Respondetur non teneri ad eandem mensuram reddere; debetur enim Beneficiario aliquid tum pro titulo, tum pro recitatione Breviarii, & assistentia Chori, tum etiam ex cura quæ illi incumbit bonis beneficiis consulere, ita ut illa conservet, quod sæpius non fit sine expensis. Tum quia tenetur pro illo beneficio solvere decimas.

Respondet Gonetius hic disputatione undecima art. 6. pag. 324. his verbis: „Qui habet beneficium, cui est annexum onus Missarum, si commendat alteri Sacerdoti illas Missas, non tenetur dare stipendium ad rationem reddituum

beneficii, sed sufficit quod tribuat eleemosynam congruam, secundum morem illius loci, nisi aliud in fundatione caveatur. Ita resolvit eadem sacra Congregatio in decretis de celebratione Missarum dubio octavo. Ratio vero differentis inter Beneficiarium & alium simplicem Sacerdotem alteri Missas commendantem, manifesta est, nam ut supra dicebamus, simplex Sacerdos cui pingue stipendium pro celebratione unius Missæ tributum est, nullum habet jus ad retinendum sibi partem illius, assignando aliam alteri cui Missam commendavit: Beneficiarius vero ad hoc titulum habet, scilicet beneficium, cui alias est annexum onus recitandi divinum officium, & alia similia onera. Unde quando commendat Missas aliis, tamquam propriis Dominus id facit, & sic non tenetur nisi consultam eleemosynam dare. „

Quæres II. Num licitum sit tot stipendia exigua a pluribus pro una Missa accipere, quot requiruntur ad taxam Diccelsis adimplendam?

Respondetur I. Quosdam Theologos partem affirmativam propugnare, ea duplici innixos ratione, I. quod in casu proposito nihil contra iustitiam committatur, cum in hypothese nihil ultra pretium ab Episcopo Diccelsens determinatum recipiat. II. Quia illo solum scopo plura accipit stipendia exigua, ne damnum imminens incurrat.

Respondet Gonetius ibidem pag. 325. ad calum his verbis: „Hæc sententia, attento jure naturali, videtur satis probabilis. Sed post determinationem seu prohibitionem prædictæ Congregationis Concilii, nec est tuta, nec ad praxim reducenda. „ Verba prohibitionis hæc sunt: „Deinde pro pluribus Missis, etiam ejusdem qualitatis celebrandis, plura stipendia, quantumcumque incongrua & exigua, sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerint, aut conferrentur in futurum Sacerdotibus, sacra Congregatio sub obtestatione divini iudicii mandat ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; alioqui graviter peccant, & ad restitutionem tenentur. „

Priori decreto alterum Alexandri VII. anno 1665. pronuntiatum addimus, quo ista propositio proscrbitur: Non est con-

tra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque enim contra fidelitatem; etiam si promissam, promissione etiam iuramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram: "Re mature considerata", statuit & decrevit prædictas propositiones & unamquamque ipsarum, ut minimum tamquam scandalosam esse damandas, sicut eas damnat ac prohibet, ita ut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, aut ediderit, aut de eis, etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit præterquam in articulo mortis ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Concinit S. Thomas in 4. Dist. 45. q. 2. art. 7. quæst. 3. ad 2. ubi sic loquitur: "Quamvis virtus Christi, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infinita, tamen determinatus est effectus ad quem illud Sacramentum est ordinatum.", Sylvius in 3. part. Summæ Th. quæst. 83. art. 1. quæst. 15. ejusdem est labii; eo quippe loci duo potissimum pro principio habet: primum, Sacrificii valorem esse in se infinitum, alterum vero quoad applicationem quæ fit per Ecclesiam esse finitum. De prioris momento hæc habet: "Si per valorem intelligatur dignitas, & æstimatio illa moralis, aut ea vis sive impetrandi, sive satisfaciendi, quam ex re oblata, vel principali offerente habet, est infinitus: quia tam principalis offerens, quam id quod offertur infinitæ est dignitatis & virtutis.", De posteriori hæc subdit: "Si autem per valorem intelligatur vis & efficacia quam respectu sui effectus ex institutione habet, quatenus per Ecclesiæ Ministrum offertur; sic valor est simpliciter finitus. Quia oblatio, quæ fit a Sacerdote finita est, impleque Sacerdos finitus. Neque hic valor est æstimandus ex infinitate rei oblata; sed ex Christi institutione, & operis, quatenus a Ministris procedit, natura."

Ex his liquet valorem Sacrificii applicatum esse finitum, tum ex institutione Christi, qui voluit finitæ & ad mensuram applicari, ne facilitas & abundantia remedii evaderet occasio facilius pec-

candi: tum etiam ex Ecclesia, quæ non nisi finite intendit sacrificium applicare & pro vivis, & pro defunctis; tum denique ex ipsa Christi actione, quæ finita est.

Quid plura adjiciam? Ecclesia vult & præcipit unum stipendium quantumvis exiguum sufficienter ponderare pro una Missa celebranda, si de tali pretio conveniant partes: sin minus foret in contractu exsequendo infidelitas: immo inde multa sequerentur absurda. Primo quidem, si ex eo quod sacrificii valor sit in se infinitus, plura numero stipendia pro una Missa percipi possit, quidni & multa pingua pro multo pluribus, cum eadem curreret ratio. Secundo, inutile etiam prorsus foret multas celebrare Missas, cum una sufficeret pro omnibus: quod adversatur manifeste summorum Pontificum decretis: Sic ratiocinatur Ilambertus in 3. part. Summæ D. Thomæ quæst. 83. disput. 7. art. 10. & contrariam confutat opinionem tanquam directe oppositam Conciliis. Antiquum anno 1280. per Joannem Peccham, & ejus suffraganeos Angliæ adunatum, sic habet: "Nec credat celebrans, se dicendo Missam unam, posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque promisit specialiter & in solidum celebrare, ... Absit enim ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodesse Missam unam, devoto celebratam mille hominibus pro quibus forsitan dicitur, quantum si mille Missæ pro eis devotione simili canerentur. Licet ipsum sacrificium sit ... infinitæ virtutis; non tamen in sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur Christus: alioquin pro uno mortuo numquam oporteret, nisi unam Missam dicere."

Dices: Sacrificium crucis fuit infiniti valoris etiam quoad applicationem; cum Christus pro omnibus & singulis hominibus mortuus sit, & pro omnibus meruerit gratias quæ dantur etiam multis non cooperantibus, ut obduratis & infidelibus, immo & pluribus Christianis, qui non semper Spiritui sancto excitanti obediunt: igitur & a pari dicendum est sacrificium Missæ etiam quoad applicationem omnibus prodesse, cum idem sit quoad victimam cum sacrificio in ara crucis oblato.

Respondet distinguendo antecedens: Christi-

Christus in cruce pendens pro omnibus & singulis hominibus mortuus est quoad sufficientiam pretii, concedo : quoad efficaciam & applicationem, subdividuo : faciendam per Ecclesiam, tum & per offerentis & assistantium cooperationem, concedo : independentem ab iis, nego . Duplicis generis sacrificii fructus distinguitur, alterum sufficiens, alterum vero efficax : Priori correspondent gratiæ sufficientes seu prævenientes, quæ mere gratuito singulis conferuntur : Posteriori vero gratiæ efficaces, quæ annexam habent applicationem faciendam per Ecclesiam, offerentium & assistantium cooperationem . Ista responsio colligitur ex Sylvio, qui ibidem ait : " Ne quidem sacrificium crucis, cis dedit valorem aut effectum infinitum, tum quoad efficaciam, sed solum quoad sufficientiam . " Hoc est, efficacia sacrificii profluit quidem ab ejus valore, sed nisi applicetur per Ecclesiam, & sacramenta, ultimum non habebit complementum .

Tum adhuc ibidem Quæst. 16. concl. 7. subicit : " Quod enim est finitum quantum dividitur in plures, non pertinet ad quemlibet ex ea parte, qua pertinet, si vel divideretur inter paucos, vel uni solum applicaretur . "

Quod autem applicatio, & reductio Missarum nonnisi ab Ecclesia faciendi sit declarat sacra Synodus Tridentina sess. 25. de reformatione cap. 4. his verbis : " Contingit sæpe in quibusdam Ecclesiis vel tam magnum Missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus, a testatoribus præscriptis, nequeat satisfieri, vel elemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniantur, qui velint huic se muneri subicere ; unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur . Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios usus relictis, quo plenius & utilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, ut in Synodo Diocesana, itemque Abbatibus & Generalibus Ordinibus, ut in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc, quid magis ad Dei honorem & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem

viderint expedire ; ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt . "

Synopsis eorum quæ continentur in hac Sectione .

PRIMO : Sacerdos potest accipere stipendium pro celebratione Missarum, cum teste Apostolo, qui inservit altari, debeat ex altare vivere ; hinc quædam bona dicuntur Ecclesiastica, eo quod sint pro Ministrorum sustentaculo destinata .

Secundo : Ad solam Ecclesiam spectat determinare quodnam sit stipendium accipiendum pro celebratione Missarum .

Tertio : Inde sequitur illos Sacerdotes graviter peccare, qui pro unius Missæ celebratione plura accipiunt stipendia, cum Urbanus VIII. Paulus V. & Congregatio Concilii Tridentini hoc prohibuerint .

SECTIO SEXTA.

De Præcepto audiendi Missam .

Ubi sunt ad istius quæstionis eliquationem tractanda ; alterum de præcepto secundum se spectato : alterum vero de casibus in quibus non urget præceptum . Unde sit .

CONCLUSIO PRIMÆ.

Tenantur omnes Fideles præcepto Ecclesiastico de audienda Missa diebus festivis satisfacere .

Probatur rationibus Theologicis .

PRIMA : Quisque tenetur præcepto Ecclesiæ obedire : Sed Ecclesia præcipit his temporibus audire Missam, juxta illud, *Sabbata sanctifices* ; sic etiam non semel determinaverit Concilia : Ergo &c.

Altera ratio a priori accedit : Quod Traditione firmatur, fieri debet : Atqui ex Traditione habemus fideles teneri audire Sacram : Ergo &c. Probatur minor variis modis .

Primo quidem ex illo Axioma 2. Perdurantes unanimiter in Templo, & frangentes circa domos panes . Ex quibus verbis colligitur Fideles ab ipsa vagiente Ec-

cle-

clesia pro more habuisse audire Missam, cum inter celebranda mysteria sacram acciperent communionem.

Secundo: Eundem usum non obscure indicat Iustinus Martyr Apologia 2. ubi rationem reddens Imperatoribus Paganis de pietate Fidelium, ita loquitur: "So-
lis, ait, qui dicitur die omni, qui in oppido, vel ruri degunt, in eundem locum conventus fit... precibus, peractis, panis offertur, & vinum & aqua."

Tertio: Hoc ipsum indicant Liturgiæ, quæ quidem apparuerunt prioribus Ecclesiæ sæculis; cum quædam tribuantur Apostolis, quæque adstante populo Christiano celebrabantur. Tunc propter persecutiones, nondum extabat præceptum determinatum de audienda Missa, cum difficile admodum esset Christianos omnes in unum convenire ad sacra celebranda mysteria, sed ipsa Fidelium pietas erat pro ipsis lex, ut illam, quantum fieri poterat, audirent: verum, pace Ecclesiæ reddita, Episcopi voluerunt omnibus diebus festis audire sacrum.

Quarto: Concilium Agathense anno 506. habuit can. 47. sic loquitur: "Missas die Dominico a secularibus totas audiri speciali ordinatione præcipimus." Idem præcipit Concilium IV. Carthaginense, & alia.

Tertia ratio hæc est: Deus præcepit Sabbatum observari, & homines ab omnibus ab operibus servilibus abstinere, ut toti Deo vacent: Hinc in veteri lege ad sacrificia specialia offerenda conveniebat populus in Templum: Sed in nova lege Christus instituit sacrificium Missæ ad Deum Patrem glorificandum, veluti totius cultus divini consummationem. Igitur qua ratione tenentur diem Dominicum celebrare Christiani, eadem tenentur & Missam audire. Hoc ipsum innuit Ecclesiæ praxis, cum vel ipsi mundani erubescerent, Missam diebus festis præmittere, sin minus velut impii haberentur. Ergo &c.

Quarta: Ecclesia non semel statuit & præcepit audiri Missam Parochialem, in quantum fieri potest: Igitur diebus festis tenentur Fideles audire Sacrum, cum ea ratione Ecclesia velit populum audire Missam Parochialem, quia quisque tenetur audire sacrum. Probatur antecedens.

Prima, ex Concilio Nannetensi anno

895. celebrato, maxime ex Concilio Tridentino sessione 22. decreto *De observandis, & evitandis in celebratione Missæ*:

"Moneant, inquit, locorum scilicet ordinarii etiam eundem populum, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis & majoribus festis accedant." Rursus ibidem cap. 4. de reformatione: "Moneatque Episcopus populum diligenter teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei." Et consequenter ad audiendam Missam. Et expressius cap. 8. "Mandat sancta Synodus Pastoribus, & singulis animarum curam gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis quæ in Missa leguntur aliquid exponant; atque inter cetera sanctissimi huius sacris mysterii aliquid declarent diebus præsertim Dominicis, & Festis."

Secundo: Vel ipsa ratio idem comprobatur, quandoquidem ex Tridentino Rectoribus Parochiarum inter celebrandum sacrum teneantur tunc explicare mysteria, annuntiare Festa, & jejunia quæ in hebdomada possunt occurrere, ut populus per omnia præceptis Ecclesiæ satisfaciatur; sed quomodo credent ista observanda, nisi audiant; quomodo vero audient sine prædicante? Hinc non citra peccatum quidam Missam Parochialem semper omittunt. Cum experientia comprobetur plebem non semel, & jejunia, & abstinencias præ inscientia, & inadvertentia transgredi, quod certe non contingeret, si aliquis e familia Missæ Parochiali interfuisset.

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti omnes, nisi aliqua detineantur infirmitate, aut officio publico, vel charitatis exercenda lege, debent diebus festis audire Missam.

Probatur prima pars. Definitiones Conciliorum spectant adultos: Sed Concilia præcipiunt Fidelibus audire Missam diebus festis: Igitur tenentur adulti eam tunc temporis audire, maxime cum suæ religionis argumenta teneantur dare.

Probatur altera pars, seu potius explicatur. Primo quidem ab hac lege dispensantur qui grave aliquod incurrerent detrimentum, puta si domus ruri constans,

flens, ab uno saltem non defenderetur contra incursum latronum, dum ceteri omnes ad Parochiam quandoque distantem Missam audiri abierint. II. Excusatur miles, qui excubias agit; nusquam enim Princeps iustus de causis urbem hostibus vicinam aliquo tempore non custodiri sinxit. III. Usus etiam obtinuit, ut legi tam strictae astringerentur qui invigilant aegrotantibus gravi morbo correptis, cum fieri posset, deficiente ope, eos animam agere, & mori.

Si quæras, Num satisfaciunt præcepto audiendi Missam ii qui toto ferme celebrationis Missæ tempore, aut nugantur, aut quod impiissimum, mulieribus blandiuntur, vel etiam qui negotiis secularibus totaliter intenti, ne quidem Ecclesiæ adiunt nisi corpore: citra dubium est hujus fursuris homines non satisfacere præcepto, immo priores abominationis peccati reos esse, de quo multus est sermo Ezechielis 18.

Gravior est difficultas, num satisfaciunt præcepto qui totam Missam vel tardius accedendo, vel citius abecedendo non audiunt.

Respondeo I. quemlibet juxta definitionem Concilii Agathensis laudati ad totam Missam audiendam obligari: "Missas, inquit can. 47. totas teneri præcipimus.... ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præsumat: qui si fecerint, ab Episcopo publice confundantur.", Subscribit Tolosanum anno 1590. his verbis: "Nec nisi absolute post benedictionem Evangelio discedent.", Suffragatur sanctus Carolus in primo Concilio Mediolanensi, ne prius discedant, quam Sacerdos Evangelium ultimum extra altare, & in sacristia ducatur, ut consuetudo obtinet in Diocesi Parisiensi pro Missa Parochiali.

Igitur pro regula habeatur, quod toties non sit satis præcepto audiendi Missam, quoties aliquis aliquam partem principalem nulla iusta causa detentus omittit: Hinc probabile est illum non audire Missam qui accedit post Evangelium lectum, & citra dubium quando jam peractum est offertorium. De his qui ante benedictionem a Sacerdote datam citra rationem abeunt, peccare venialiter, quis negabit?

Ex his principiis sequitur nec præceptum adimplere eum qui Missæ partes a diversis Sacerdotibus simul vel successive audiunt, quandoquidem partes unum, & idem sacrificium non constituunt: hinc Innocentius XI. Papa hanc proferendo propositionem: *Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, immo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.*

Synopsis eorum quæ complectitur Sectio.

PRIMO: Cuilibet Christiano incumbit audire Missam diebus festis. Sic usus obtinuit ab ipsa vagiente Ecclesia: & de hoc momento extat Ecclesiæ præceptum.

Secundo: Legem obligare omnes adultos constat, nisi juxta de causa eximatur a præcepto.

Tertio: Non adimplent præceptum qui vanitatis motivo, aut alio pejori accedunt ad Ecclesiam, ubi ne quidem de Deo cogitant.

Quarto: Nec eos dicimus adimplere præceptum qui vel principalioribus partibus non audiunt, vel etiam plures Missæ partes a diversis Sacerdotibus celebratis audiunt, cum jam desit Sacrificii unitas, cui assistere tenentur.

DISSERTATIO QUARTA
D. E
P Æ N I T E N T I Æ
I N S T I T U T I O N E,
M A T E R I A, F O R M A,
M I N I S T R O, E F F E C T I B U S.
N O M I N A, E T D E F I N I T I O.

E Penitentia Sacramento tractaturi, antequam in profundum descendamus quaestionum, quae vulgo disceptantur a Theologis, juvat: prius etymologiam nominis scrutari juxta variam tum Latinorum, tum Graecorum interpretationem. Porro alia sunt nomina simplicia, alia composita: Latini nomen Penitentiae deducunt a poena, seu punitione; ita divus Isidorus Hispalensis in exhortatione ad Poenitentiam, ubi sic habet: "A punitione Penitentia nomen accepit, quae si punitionis, dum ipse homo punit poenitendo quod male admisit. Quam quidem rationem a S. Augustino in Epistola 54. desumpsit. Auctor antiquus libri de vera & falsa poenitentia, sub S. Augustini nomine citari solitus, aliunde derivat illud nomen c. 9. ubi sic habet: "Continue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictionis virtus. Poenitere enim est poenam tenere, ut semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando. Hinc paulo post poenitentiam sic definit: "Penitentia est vindicta semper puniens in se, quod dolet commississe. Universum igitur poenitentia significat mutationem mentis & consilii, seu dolorem, & tristitiam de re praeterita; hanc etymologiam nominis poenitentiae tradunt vel ipsi profani, illumque dolorem extendunt ad rem sive bonam, sive malam.

Verum apud Ecclesiasticos Scriptores Penitentia tria significat; primo, vitae prio-

ris mutationem, seu resipiscentiam. II. Odium, & detestationem, seu intimum animi dolorem prioris vitae. III. Penam, seu punitionem, quam in vindictam, & expiationem malae vitae peccator, vel sibi ultro imponit, vel impositam lubenti animo suscipit.

Primo: Penitentia denotat mentis in melius mutationem; quam exposulat Deus Isaiae c. i. his verbis: *Auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse, discite bene facere.* Ita similiter sanctus Petrus Act. c. 3. *Panitentiam agite*, inquit &c.

Secundo: Significat animi dolorem, ut habetur Joelis c. 2. *Dicit Dominus, Convertimini ad me, in toto corde vestro. . . . Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.*

Tertio: Importat penam in vindictam scelerum susceptam, juxta istud ejusdem Prophetae effatum ibidem: *In jejuniis, & in fletu, & in planctu.*

Jamvero quod spectat ad Graecos, idem intelligunt, vocabulo *μετάνοια*, quod Latini per Penitentiam, scilicet sententiae mutationem: ita Sanctus Clemens Alexandrinus L. 2. Stromatum his verbis: "Si ea quae peccavit, postea mente resolvit, sic ex iis in quae lapsus est, prudentior evasit, & resipuit, hoc est postmodum cognovit: tarda est enim poenitentia, sed prima cognitio est non peccasse. Dicitur poenitentia tarda cognitio, quia supponit lapsum, quem ignorantiae tribuit. Penitet igitur qui tandem errorem suum agnoscit, & ignrantiae tenebris liberatur. Idem vocabulum juxta Patres Graecos significat

gnificat dolorem animo conceptum. In isto sensu illam usurpat S. Chrysostomus Homilia in 2. Epist. ad Corinth. "Cor contritum & humiliatum habebat, ait," quod ipsius peccata maxime abstergebat; hoc est enim Confessio, hoc Pœnitentia."

Celeberrima est apud illos sanctos Doctores & frequentius usurpata vox exomologesis: Quæ quidem multa significat: I. Gratiarum actionem: II. Confessionem, seu declarationem peccati. III. Tandem integram pœnitentiæ actionem. Nos vero in præsentî tractatu nomine pœnitentiæ intelligimus ritum illum exteriorem, quo ministerio clavium dimittuntur peccata.

Quoad nomina composita, Pœnitentia, duobus præcipue donatur; a Tertulliano, divo Cypriano, & Concilio Tridentino, appellatur secunda post naufragium tabula: Ab aliis vero dicitur Baptismus laboriosus, quia perinde ac Baptismus animam purgat a sordibus peccati, tum propter animi dolorem de peccatis præteritis, tum propter toleratos in eorum vindictam labores.

Catechismus Romanus mira de hoc momento dicit his verbis: "Prius explicanda est varia hujus nominis potestas, & notio; ne aliquis ambiguitate vocis in errorem inducatur. Nonnulli enim pœnitentiam pro satisfactione accipiunt. Alii, a Catholice Fidei doctrina longissime remoti, cum arbitrentur pœnitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud quam novam vitam esse definiunt Docendum est igitur, multiplicem esse hujus nominis significationem."

Pergit: Primum enim Pœnitentia de his dicitur, quibus aliquid displicet, quod ante placebit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonumne an malum fuerit. Sic omnes pœnitent, quorum tristitia secundum sæculum est, non secundum Deum: cuiusmodi pœnitentia non salutem affert, sed mortem. Altera est pœnitentia, cum quis ex scelere admisso, quod quidem antea placebat, dolorem non Dei, sed sui ipsius causa, concipit.

Prosequitur: Tertia est, cum non solum admisso sceleris causa intimo animi sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod signum damus, verum unius Dei causa in eo mœnore su-

mus. Ac singulis quidem Pœnitentiæ generibus, quæ commemorata sunt, pœnitentiæ vox proprie convenit. Nam cum in sacris Litteris Deum pœnitere legimus, id per translationem dici perspicuum est. Eo enim loquendi genere, quod ad hominum mores accommodatum est, sacre Litteræ utuntur, cum Deum mutare aliquid constituisse declarant; quod non aliter facere videatur, quam homines, quos si alicujus rei pœniteat, eam commutare omni studio laborant. Sic ergo scriptum est, pœnituisse eum, quod hominem fecisset, & alio loco, quod Saul Regem constituisset. Verum inter has pœnitentiæ significationes magnum discrimen observare oportet. Prima enim in vitio ponenda est: altera est quædam commotio, & perturbati animi affectio: tertia tum ad virtutem pertinere, tum sacramentum esse dicimus. Quæ significatio hujus loci propria est. Pœnitentia, definitur Sacramentum a Christo institutum, quo per juridicam Sacerdotis absolutionem remittuntur peccata post Baptismum commissa homini contrito, & confesso. Jamjam omni argumentorum genere in secunda hujusce tractatus parte contra Hæreticos obstrictos, pœnitentiam esse Sacramentum probavimus; nunc ordo rerum postulat ut de ejus institutione, partibus, Ministro & effectibus agamus.

ARTICULUS PRIMUS.

De Auctore & institutione Sacramenti Pœnitentiæ.

DUO hic quaruntur: unum de institutione Sacramenti Pœnitentiæ: Alterum de tempore institutionis.

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ a Christo immediate institutum est.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic se habet: Ad illum solum spectat instituire Sacramentum Pœnitentiæ, ad quem spectat conferre gratiam sanativam, cum Sacramenta eo instituta sint sine, ut sanarent ægros, vel sanatos confortarent & alerent: Sed sacramen-

mentum Pœnitentiæ juxta datam definitionem institutum est ut medelam afferat ægris; sic enim habetur Matth. 9. *Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus. Ergo &c.*

Secundo : Signum arbitrarium non habet virtutem nisi a Legislatore : Sed Pœnitentia est signum arbitrarium : Igitur a Christo solo immediate institui potuit. Hæc ratio est D. Thomæ hic q. 84. art. 7. ubi sic loquitur : " Forma Sacramenti, & virtus ipsius totaliter est ex institutione Christi, ex cujus passione procedit virtus Sacramentorum. Sic ergo hujus Sacramenti materia præexistit a natura; ex naturali enim ratione homo movetur ad penitendum de malis quæ fecit. Sed quod hoc vel illo modo Pœnitentiam agat, est ex institutione divina : Unde & Dominus in principio prædicationis suæ indixit hominibus, ut non solum pœniterent, sed etiam penitentiam agerent. "

Tertia : Nomine Pœnitentiæ intelligimus Sacramentum justificationem impij, & peccatorum remissionem operans : Sed hoc a Christi omnipotentia promanat, qui ad hoc dedit Petro claves regni celorum ut solveret quæ erant ligata : Ergo &c. D. Thomas 1. p. q. 25. art. 3. ad 3. de hoc momento sic loquitur : " Dei omnipotentia offenditur maxime in parcendo, & miserendo, quia per hoc offenditur Deum habere summam potestatem quod libere peccata dimittat. " Rursus hic q. 84. art. 7. " Quod pertinet ad officium Ministrorum, determinavit Christus Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni celorum, &c.

Quarta : Hoc ipsum de fide determinavit Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 1. maxime vero canone 1. his verbis : *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere, & proprie Sacramentum a Christo Domino institutum; anathema sit.*

Dices : Innocentius III. cap. *Utriusque sexus*, instituit Pœnitentiam, quam Nestorius abrogaverat : Igitur Pœnitentia non est de institutione divina.

Respondet, Innocentium solum præscripsisse Pœnitentiæ frequentandæ tempus, Nestarium vero non penitentiam sacramentalem, sed solummodo canonicam, & publicam luctuosam rescidisse.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuit a Christo post suam Resurrectionem.

Probatur ratione, eaque multiplici.

PRIMA : Ut primum aliquid in Scriptura determinatur, ulterius ejus non querendum est principium : Atqui institutio sacramentalis Pœnitentiæ post Resurrectionem assignatur Joan. 20. his Christi verbis, *Accipite Spiritum sanctum : quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quæ quidem verba explanans Concilium Trident. sess. 14. cap. 1. ait : " Dominus autem, tem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos dicens : *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* "

Altera, hæc est : Pœnitentia est tribunal in quo judicantur homines : Sed congruebat non nisi post Resurrectionem tribunal illud institui, cum Christus quando fuit passibilis; non imperare & dominari, sed potius omnibus fuisse, ut suam adimpleret dispensationem, elegerit : Igitur non nisi redemptione completa, & per sacrificium crucis consummata, Pœnitentiæ Sacramentum instituit.

Tertia : Christus Dominus non nisi post Resurrectionem voluit prædicari Baptismum Pœnitentiæ, cum e contra & Baptismum, & Eucharistiam passioni suæ præmitti voluerit : Igitur argumentum est eum Pœnitentiam solum post Resurrectionem instituisse. Hæc ratio est divi Thomæ hic q. 84. art. 7. his verbis : " Id quod pertinet ad officium Ministrorum, determinavit Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni celorum &c. Efficaciam autem hujus Sacramenti, & originem virtutis ejus, manifestavit post Resurrectionem Lucæ ultimo, ubi dixit, quod oportet prædicari in nomine ejus penitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, præmissa de passione, & resurrectione; ex virtute enim nominis Jesu-Christi patientis, & resurgentis, hoc Sacramentum efficaciam habet in remissionem peccatorum. "

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIENS contra secundam conclusionem: Tunc Sacramentum Pœnitentiæ institutum est, quando Christus dedit Apostolis auctoritatem ad peccata remittenda: Atqui ante passionem Matth. 18. hanc contulit: Discipulis potestatem his verbis: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et eo loci mentio fit solum de promissione potestatis ad remittenda peccata, concedo: de ipsa collata potestate, nego: Ex duobus maxime conicitur Christum non Matth. 18. sed Joan. 20. facta Resurrectione, desalo dedisse Apostolis peccata remittendi potestatem. I. Ex eo quod ibi expressam faciat mentionem de Spiritu sancto, cui ut amor Patris, & Filius & charitas, competit remittere peccata. II. Tunc temporis contulit Discipulis Missionem, ut omnem orbem peragrarent, docerent gentes, & remitterent peccata. Igitur nonnisi post Resurrectionem Sacramentum Pœnitentiæ institutum est.

Inflabis Vel ipse Christus ante passionem, immo ante Baptismum instituit Pœnitentiam: Ergo &c. Probatur antecedens. Illam prædicat Matt. 4. his verbis: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum celorum.* Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Christus ante Baptismum prædicavit pœnitentiam virtutem, concedo: sacramentalem, nego. Sic respondet D. Thomas ad argumentum, ibidem ad 3. his verbis: "Dicendum, quod si quis recte consideret ea, quæ Dominus dixit de necessitate Baptismi Joan. 3. tempore præcesserunt. ea, quæ dixit Matth. 4. de necessitate Pœnitentiæ. Nam id quod dixit Nicodemus de Baptismo, fuit ante incarcerationem Joannis, de quo postea subditur, quod baptizabat: illud vero quod de Pœnitentia dixit Matth. 4. fuit post incarcerationem Joannis: Si tamen prius ad pœnitentiam induxisset quam ad Baptismum, hoc ideo esset, quia etiam ante Baptismum requiritur quedam pœnitentia, sicut & Petrus dicit Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum."

Urgebis: Christus suscepit Sacramenta

quæ instituit: Atqui neque ante, neque post Resurrectionem Pœnitentiæ sacramento usus est: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Aliqua concedo: omnia, nego. Et concessa minorem, distinguo consequens: Non instituit Sacramentum Pœnitentiæ pro seipso, quandoquidem erat impeccabilis, concedo: pro aliis, nego. Sic colligitur ex D. Thoma ibidem ad 4. ubi dicit Christum non suscepisse Baptismum quem ipse instituerat, cum nemo seipsum baptizare possit, sed Baptismum Joannis. Neque vero potuit propter suam impeccabilitatem Pœnitentiæ sacramento subijci: Subdit vero S. Th. & concludit Christum solam sumplisse Eucharistiam: "Sacramentum autem Eucharistiæ, inquit, & ipse sumpsit, & aliis dedit: tum ad commendandam excellentiam hujus Sacramenti, tum, quia hoc Sacramentum est memoriale suæ Passionis in qua Christus est Sacerdos, & hostia."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus ipse instituit Pœnitentiæ Sacramentum; & hoc, post Resurrectionem.

PRIMUM est de fide definitum in Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 1. Ratio duplex assignatur. Prima, sic habetur expresse Joan. 20. Altera, quia ad solum Deum spectat dare gratiam, adeoque & instituire Sacramenta, quæ sunt ejus causæ productivæ.

Alterum, utique claret ex illis Christi verbis ad Apostolos post Resurrectionem directis Joannis 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, &c.* Ratio convenientiæ ea est, quod Pœnitentia sit tribunal in quo quidem suprema exercetur potestas ad ligandum, vel solvendum peccatorem; Christus vero ante passionem, nonnisi per omnia humilis apparere voluit: Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Christus ante passionem Matth. 18. sermonem de Pœnitentia sacramentali instituat, certum est tamen hunc nonnisi promissionem potestatis ad remittenda peccata spirare, cum illam expresse, & de facto Joan. 20. conferat. Porro supervacaneum foret aliquid, quod jam

jam datum est, ritu solemniori iterum institueretur.

Secundo : Neque negamus Matth. 4. sermonem haberi de Pœnitentia, sed tantum de Pœnitentia virtute, & non sacramentali.

Tertio : Non opus fuit Christum omnia Sacramenta, quæ instituit, recipere, maxime pœnitentiam, cujus erat incapax.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Pœnitentia secundum se sumpta.

CIRCA Pœnitentiam secundum se sumptam duo examinanda veniunt : Primum quidem an sit necessaria ad remissionem peccatorum. Secundum, quænam sint ejus partes?

SECTIO PRIMA.

An Pœnitentia sit necessaria ad remissionem peccatorum?

ANIMADVERTENDUM est Sacramentum Pœnitentiae duobus modis suscipi posse; in re videlicet, & in voto : In re autem suscipitur, quando quis peccata deponit, quum de eis conteritur, & beneficium absolutionis percipit; ille vero recipit istud Sacramentum in voto, cum habet desiderium consistendi; sed quia caret Ministro, in animum revocat peccata, de eis dolet, & spondet Deo, prima occasione data, sese ea Confessario deponiturum : hoc supposito.

Prænotandum est etiam aliquid posse necessarium esse duplici modo, videlicet necessitate medii, & necessitate præcepti : Illud dicitur necessarium necessitate medii, quo seculo, nihil fit; sic amoris pedibus, homo gradi non valet; necessitate vero præcepti, cum finis absolute loquendo haberi potest prætermino medio, sed urgente præcepto tali medio utendum est. Christianus v. g. potest absolute salvari per fidem, per Sacramenta & similia religionis exercitia, non tamen semper requiritur ut audiat Missam.

CONCLUSIO.

Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto est necessarium necessitate medii ad delenda peccata post Baptismum commissæ.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex Scripturis.

HANC veritatem non unum Scripturæ testimonium annuntiat, maxime vero ea omnia quæ necessitatem pœnitentiæ ad remissionem peccatorum subindignant. Sic Ezechielis 18. habetur : Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis . . . vita vivet, & non morietur. Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum : & spiritum novum. Iterum Eccli. c. 2. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. Tum Joel c. 2. Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum. Ergo &c.

Idem probant ista novi Testamenti oracula Lucæ c. 13. Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Act. c. 3. Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra. Expressius, illa B. Pauli ad Roman. c. 2. verba. Ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit : Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei.

Neque vero prætereunda est ista Ioannis sententia, quæ habetur Apoc. cap. 2. Memor esto unde excideris : & age Pœnitentiam, & prima opera fac : sin autem, venio tibi, & movebo candelabrum de loco suo, nisi Pœnitentiam egeris : Ergo &c.

Pœnitentiæ necessitatem, quatenus est Sacramentum, non levius declarant ea Scripturæ loca quæ probant illam habere veram rationem Sacramenti; scilicet Matth. c. 18. Quæcumque solveritis &c. Joan. 20. Suorum remiseritis &c. Sed sine remissione peccatorum, quæ fit Sacerdotis ministerio, homo suam non potest consequi salutem : Igitur Sacramentum Pœnitentiæ est necessarium ad remissionem peccatorum.

Confirmatur : Christus Dominus potestatem permittendi peccata Apostolis, & eorum

rum in Sacerdotio successoribus incassum non contuli: Atqui tamen hoc frustraneum apparet, si aliis mediis fieret remissio peccatorum. Ergo &c. Hanc egregiam, auctoritate Scripturæ sacre innixam rationem si explicat sanctus Leo Epist. 97. ad Theodorum, & habetur de Pœnitentia dist. 1. Ex ea autem colligit sacramenti Pœnitentiæ necessitatem his verbis: " Multiplex misericordia Dei, ita lapibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam, spes vitæ repararet æternæ; ut qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent; sic divinæ bonitatis prædiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri; mediator enim Dei, & hominum homo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut confitentibus actum Pœnitentiæ darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent."

Non absimili modo eandem interpretatur Scripturam S. Augustinus Homilia 49. inter quinquaginta: " Agite, inquit, Pœnitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat, Occulte ago, apud Deum ago. Novit Deus, qui mihi ignoscat; quia in corde meo ago: Ergo sine causa dictum est: Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cælo? Sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium? Frustramus verba Christi? Promittimus vobis quod ille negat? "

Secundo ex sanctis Patribus:

PRIMUS qui Pœnitentiæ necessitatem firmat, nobis occurrit Cyprianus Lib. de lapsis, ubi sic habet: " Consteantur singuli, quæso vos, Fratres dilectissimi, delictum suum... Convertantur ad Dominum mente tota, & Pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur. " Alter est sanctus Ambrosius, qui Lib. in Lucam c. 15. Pœnitentiam uti ad salutem necessariam non obscure prædicat, his verbis: " Scio quosdam dicere, quod ad mortem sibi lavacri gratiam vel Pe-

Boucat Theol. Tom. VII.

nitentiam referrent, utique Pœnitentiæ nomine reconciliationis Sacramentum intelligi volens. " Tum subdit: " Qui scis an nocte proxima, tua a te anima non-repescatur? "

His Doctoribus se se adiungit D. Augustinus Lib. 1. de adulterinis coniugiis cap. ultimo, ubi de Sacramento in periculo mortis administrando loquens, ait, " Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ exitum præoccupaverit, nec ipsos enim ex hac vita sine atra lux pacis exire velle debet mater Ecclesia. " Rursus & clarius Epist. 180. ad Honoratum; cum enim, de periculo mortis ex eruptione Hostium salutis imminente loquens, dixisset, in tali temporis puncto alios Baptismum, alios vero reconciliationem, seu Pœnitentiam flagitare, hæc subijcit: " Ubi si Miniistri delint, quantum exitum sequitur eos, qui de illo sæculo, vel non regenerati exeunt, vel ligati? quantum est etiam luctus suorum fidelium, qui eos secum, in vitæ æternæ requie non habebunt. " Eo loci expresse docet Pœnitentiam pariter esse lapso cum Baptismo necessitatis.

Non omittendum pro ista veritate asserenda Sixti IV. Decretum, quo illas Petri Oxoniensis proscripsit propositiones: Primam istam, *Peccata mortalia quantum ad culpam, & penam alterius sæculi delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad claves*; alteram hanc: *Pravæ cogitationes, sola dispenscentia delentur sine ordine ad claves*.

Hoc dogma Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. propugnat: " Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum est necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus. " Rursus c. 4. Docet præterea sancta Synodus, Et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum Pœnitentiæ, actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. "

Tertio, ratione.

Prima hæc est: Ex sanctis Patribus Pœnitentia est secunda post naufragium tabula: Sed contingente naufragio, secul-

A a la

la tabula tunc occurrente, actum est de vita: Igitur & de salute, omiſſa penitentia.

Secunda: Requiritur ad salutem ut peccator Deo reconcilietur: Sed ad istam reconciliationem exigitur, ut inimicus de peccatis doleat. Ergo &c.

Tertia: Nisi mutetur peccator, non iustificatur, sed manet a Deo abſectus: Atqui ad hoc, opus est penitentia: Et probatur. Peccatum in duobus potissimum conſiſtit, videlicet in averſione a Deo, & in converſione ad creaturam: sic enim Deus loquitur Jer. 2. *Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aque vivæ & foderunt sibi... cisternas dissipatas*: Per Penitentiam vero peccator avertitur a creatura, & se convertit ad Creatorem. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones heterodoxorum.

OBJICIUNT: Multa Scripturæ sacræ testimonia indicant, ad veniam & salutem sufficere sinceram conversionem peccatoris ad Deum cum peccati detestatione: Ergo Penitentia ut Sacramentum, necessaria non est ad remissionem peccatorum: Probatur Antecedens Psal. 50. habetur: *Cor contritum, & humilitatum, Deus non despicies*, Isaia 30. juxta versionem septuaginta Interpretum: *Cum converſus ingrueris, salvus eris*. Ezechielis 18. *Si autem impius egerit Penitentiam ab omnibus peccatis suis... vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus est non recordabor*. Rursus ibidem: *Convertimini, & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas*. Quæ quidem oracula, non minori virtute pollent in nova lege quam in antiqua. Quid plura commemorare? Matthæi cap. 18. habetur, *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*. Lucæ 2. *Pax hominibus bonæ voluntatis*, Jacobi 5. *Qui convertit fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte*. Ex his & similibus locis sequitur penitentia Sacramentum, non esse ad obtinendam remissionem peccatorum necessarium.

Respondeo I. Retorquendo argumentum. Si conversio cordis ad Deum tolleret necessitatem sacramenti Penitentia; inde etiam sequeretur Baptismus non esse absolute ad salutem necessarium, cum Scri-

ptura non alio modo loquatur de illo ac de Penitentia sacramento. Quis autem cordatus præter hæreticum hominem hæc dixerit?

Respondeo II. Distinguendo: Contritio delet peccata, si aliæ partes accedant, videlicet confessio, & absolutio Sacerdotalis, concedo: Si desint, subdistinguo: & supponit votum se se submitteendi clavibus Ecclesiæ, concedo: Et non supponit, nego. Sic declaravit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4.

Infant: Sacra Scripturæ operibus misericordia non semel tribuunt peccatorum remissionem: Ergo &c. Probatur de elemosyna, Tobia 12. hæc habentur, *A morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata*. Prov. 15. legitur, *Per misericordiam, & fidem purgantur peccata*: Eccli. c. 3. *Ignem extinguit aqua, & elemosyna respicit peccatis*, Lucæ c. 11. *Date elemosynam: ecce omnia munda sunt vobis*. Concinunt multi Patres, scilicet Cyprianus Tract. de elemosyna, Augustinus Enchirid. c. 79. &c.

Respondeo distinguendo: Et illa bona opera sunt media quædam ad obtinendam remissionem peccatorum accommodatissima, concedo: & illa ex se conferunt sine sacramento Penitentia remissionem peccatorum, nego. Congruit quidem, ut qui misericordiam a Deo vult consequi, iste prius proximo misericordiam exhibeat, juxta illud Matth. 5. *Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur*. Valent etiam hujusmodi opera ad remissionem, idest ad prænam peccatis debitam per modum satisfactionis exolvendam; verum satisfactio tamen Penitentia pars integrans, seclusus tamen confessio, contritio & absoluteione, justificationem impii non operatur.

Urgent: Atqui bona opera, omiſſis confessione, contritione & absoluteione, peccata remittunt: Ergo &c. Probatur subsumptum ex S. Augustino, qui tribuit orationi Dominice vim remittendi peccata: sic loquitur Enchiridio ad Laurentium cap. 70. pag. 77. *Delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata*. Delet & illa a quibus vita fidelium scelerate etiam gesta, sed penitendo in melius mutata discedit. Quæ verba collimant in illa Evangelii Matth. 6. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cælestis delicta vestra*.

Respondeo negando subsumptum propter rationes allatas. Ad probationem distinguo : Oratio Dominica valet ad obtinendam remissionem peccatorum, per modum causæ impetratoriæ, concedo : Per se primario & directe, nego. Condonatio quidem injuriæ sibi a proximo illatæ inclinat Deum ad hoc, ut remittat delicta ; verum non ita impetrat aliquis remissionem peccatorum, ut alia remedia excludantur, maxime Sacramentum, ejusque partes, quibus claves Ecclesiæ a peccatis solvunt eos qui reatu & culpæ & penæ ligantur.

Insunt : Christus mulieri peccatrici adulteræ, ut habetur Joan. c. 8. dimisit peccata sine Sacramento pœnitentiæ : Ergo &c.

Respondeo, Tunc Pœnitentiæ sacramentum non fuisse institutum ; nemini ergo mirum videri debet, si illo prætermisso, mulier peccatrix peccatorum veniam obtinuerit ; sed dato & non concessio quod tunc fuerit institutum, potuit tamen Christus per potestatem excellentiæ quam habuit circa Sacramenta, effectum pœnitentiæ sine sacramento producere, præfertim vero cum illa peccatrix vere pœnitens foret.

Perfunt : Christus teste Apostolo Heb. 10. Una oblatione consummavit in seipsum sanctificatus ; sacrificii vero cruenti infinitum valorem præcontinentis meriti nobis per incrementum applicatur ad veniam. Igitur inutile est ad hoc pœnitentiæ Sacramentum.

Respondeo distinguendo : Sacrificii cruenti valor est infinitus, & nobis applicatur per Sacramenta rite suscepta, concedo : Secus, nego Sacrificium cruentum sicut & incrementum non evacuant Sacramenta, quippe quæ sint fontes quibus patrenni fluxu veluti etiam per canales aquæ salutare gratiæ fluunt ad remissionem peccatorum ; hinc vel ipsa Eucharistia est simul sacrificium & Sacramentum.

Reponunt : S. Petrus act. 8. Simonem Magum gravissimi criminis reum non remisit ad aliquod Ecclesiæ Sacramentum : sed tantum ei dixit, Pœnitentiam itaque age ab hac nequicia tua : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et hæc penitentia ad quam S. Petrus hortatur Simonem Magum non excludit Sacramenti Penitentiae necessitatem, concedo : & excludit, nego : Sicut ergo penitentia ad quam stimulant Apostoli eos, qui nondum e-

rant baptizati, non excludebat Baptismi necessitatem ; ita nec sacramenti Pœnitentiæ susceptionem : Immo per hoc quod addit Petrus, *si forte remittatur tibi &c.* denotat Penitentiam sacramentum ; ostendit quippe difficiliiori modo remissionem talis concedi quam nondum baptizatis, quod intelligens Simon Magus, hæc ad discipulos agebat, *Precamini vos pro me ad Dominum* ; ut enim ait, S. Leo Epist. 9. " Ab iis qui regenerationis donum violant, indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum nequit obtineri. " Nominem autem supplicationum, ipsam quoque Sacerdotalem absolutionem comprehendit, citra dubium est.

Replicant : Fides aliena, & oratio interdum impetrant homini remissionem peccatorum ; Deus enim ad fidem eorum qui deferebant paralytico ait illi Marth. 9. *Dimittuntur tibi peccata tua* . . . Similiter Jacobi cap. ultimo, *Orate pro invicem ut salvemini*. Ipse Simon Magus ab Apostolis efflagitavit, ut pro ipso deprecarentur Deum ; ad hoc peccatum a se perpetratum ei Deus condonare dignaretur . . . Hinc D. Augustinus in Plal. 91. de Genethliaco loquens, ait : " Orate pro illo, scimus enim, & certi sumus, quia oratio vestra deiecit omnes impietates ejus. " Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Fides, & oratio aliena valent ad obtinendam pro aliis remissionem peccatorum dispositivè, concedo : Per se & effective, nego : Equidem Deus flectitur oratione iustorum, id est sit magis propensus ad audiendos peccatores, sed illi ex parte sua debent legitimas asserere dispositiones ; quibus seclusis, nusquam remissionem peccatorum obtinebunt. Ceterum controversia præsens non movetur de impetratione gratiæ sed de sacramento, quo prætermisso, vel ipse iustus pro peccatore deprecans, nihil obtinebit. Quid igitur orat ? Ut Deus concedat impio gratiam, qua adjunctus delectat de peccatis, eaque Sacerdoti confiteatur ut absolvat.

Insunt Lex gratiæ nihil virtuti Pœnitentiæ admittit : Sed ante Christum, Penitentia virtus ad consequendam veniam peccatorum sufficiebat : Sufficit igitur & nunc absque Sacramenti ope.

Respondeo distinguendo minorem : Et difficilius erat tempore Legis quam tempore gratiæ tali penitere modo ad promerendam peccatorum indulgentiam, concedo ;

cedo; & par erat facilitas, nego. Amor perfectus ad justificationem requirebatur in veteri Lege, quem quidem habere laboriosum erat, nunc vero imperfectus & initialis cum Sacramento sufficit. Ex quo sequitur jugum Christi esse admodum suave.

Persistunt: Actus charitatis Dei super omnia sufficit ad justificationem impii. Igitur inutile est Pœnitentiæ sacramentum. Probatur antecedens: 1. Petr. 4. *Charitas operis multitudinem peccatorum*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Charitas operit multitudinem peccatorum dispositivè, concedo: Effective, subdistinguo: si votum sacramenti Pœnitentiæ includat, concedo; sic Martyrium ea ratione delet peccata: Secluso hujusmodi voto, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pœnitentiæ in re vel in voto est necessarium necessitate mediæ ad salutem.

Primo: Hoc declaratur Luc. 13. his verbis, *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.*

Secundo: Ita docet sacra Synodus Tridentina. Sess. 14. cap. 4. ista gloriofus Patrum cœtus. In primis Ambrosius Lib. in Luc. cap. 15. Augustinus L. 1. de adult. conjug. cap. ult.

Tertio: Peccator salvari nequit, nisi Deo reconcilietur. Sed hoc fit per pœnitentiam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Cum sacra Scripturæ bonis operibus tribuant salutem, non excludunt pœnitentiam, sed potius ea vel ut gradus ad eam, vel ut ejusdem signa demonstrativa habent, & prædicant.

Secundo: Ne miremini, si Christus Dominus, absque pœnitentiæ Sacramento Magdalenam peccatricem obsolet; non dum enim illud Sacramentum influerat: immo ratione potentie excellentie potuit, omisso Sacramento, remittere peccata.

Tertio: Neque vero plus urget argumentum desumptum ex S. Petro, qui Act. 8. Simoni mago non injunxit Pœ-

nitentia sacramentum suscipere, sed eum dimittendo, ei dumtaxat dixit: *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua*: Quandoquidem ei injungebat pœnitentiæ virtutem, ut dispositionem ad Sacramentum.

SECTIO SECUNDA

Quenam sint Sacramenti Pœnitentiæ partes?

Duo hic inquiruntur; primum quid essentiam hujus sacramenti constituat: Secundum, quænam sint ipsius partes materiales; circa utramque questionem dissident ab Ecclesia hæretici; & inter se pariter nonnihil Theologi.

Errores.

A mente Ecclesiæ, quæ nedum abolutionem, sed & actus pœnitentiæ vult esse partes Pœnitentiæ; quæque affirmat contritionem, & confessionem de ipsius essentia esse, satisfactionem vero de integritate, secedunt hæretici. Lutherus satisfactionem non esse de jure divino asserit, quin immo, velut quid Scripturæ contrarium abnegat; puta contritionem & satisfactionem. Sic loquitur in resuranda Lovanienfium Synagoga tradita, *scilicet quod sit contritio, confessio, & satisfactio, est nulla, nisi Judæ proditoris, & similitum*, ideo ut hæretica est damnanda: Tum in articulis Smalchaldicis capite de Pœnitentiâ, duas partes Pœnitentiæ ommissis essentialibus, esse docet, legem scilicet & Evangelium: Hoc est contritionem ex minis Legis, & fidem ex Evangelii promissis conceptam. Philippus Melancthon in locis com. Tit. de Pœnitentiâ duas Pœnitentiæ partes vocat, mortificationem, & vivificationem. Ita pariter Centuriatores Magdeburgenses centuria 1. l. 1. c. 4.

Calvinus l. 3. Inst. c. 3. §. 8. agnoscit utrique mortificationem, & vivificationem pro partibus Pœnitentiæ; sed modo a Lutheranis diverso: Namque pro mortificationem, non intelligit terrores incussos, sed mortificationem vitiolorum, seu abnegationem sui; hinc tota vita Pœnitentiam esse peragendam affirmat; nomine vero vivificationis; non fidem, vel fiduciam, aut consolationem ex Evan-

vangelio conceptam, sed pium bene vendi studium intelligendum esse autumat. Subscribit Theodorus Beza in Libro cuius titulus, *Absorptio calumniarum Tilmanni Hesbuzii*, responsione ad quartam calumniam.

Opiniones Theologorum.

Scotus in 5. Sent. dist. 14. q. 4. censet totam essentiam sacramenti Pœnitentiæ consistere in sola absolutione Sacerdotis, contritionem vero, confessionem, & satisfactionem non esse partes illius, seu materiam proximam, sed tantum quædam præambula; unde quando dicuntur partes, id intelligit non simpliciter, & absolute, sed improprie, & secundum quid.

Durandus in 4. Sent. dist. 14. q. 1. asseruit solam pœnitentis confessionem, esse partem essentialem sacramenti Pœnitentiæ, contritionem vero minime; e contra vero Paludanus in 4. dist. 16. q. 4. docet contritionem, confessionem, & satisfactionem esse partes essentiales sacramenti Pœnitentiæ.

Hi omnes excusandi sunt, quippe qui floruerint ante Concilium Florentinum, & Tridentinum, in quibus, re accurata discussa, contrarium definitum est. Ut dilucide quid in hac opinionum varietate tenendum sit aperiamus, iuvat pluribus mentem nostram aperire conclusionibus: quare sit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ intrinsece componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia: ex absolutione vero Sacerdotali tamquam forma.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Sess. 14. capite 3. docet formam Sacramenti Pœnitentiæ esse verba illa, *Ego te absolvo &c.* Actus vero pœnitentis, esse quasi materiam: subdit vero tam absolutionem, quam actus pœnitentis ad integritatem Sacramenti pertinere. Unde sic argumentor: Si sola absolutio perficeret sacramentum Pœnitentiæ, non distinxisset Concilium materiam

Boncat Theol. Tom. VII.

a forma; nec pronunciaisset actus Pœnitentis non minus requiri ad integritatem Sacramenti, quam absolutionem: Atqui tamen sic distinxit, & definiuit: Igitur actus pœnitentis habent rationem materiæ sacramenti Pœnitentiæ.

Concilium Florentinum in decreto pro instructione Armenorum, ipsam pœnitentiam vocat Sacramentum, eisque partes actus pœnitentis; formam vero ista verba Sacerdotis: *Ego te absolvo &c.* esse affirmat: Ergo &c. Tum omnia Sacramenta tribus perfici, scilicet materia, forma, & intentione Ministri dicit. Igitur Sacramentum pœnitentiæ non sola absolutione, sed contritione simul & confessione constare tenendum est.

Expressius Tridentinum Sess. 14. c. 3. his verbis: "Docet præterea sancta Synodus, sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita esse, in illis Ministri verbis positam esse: *Ego te absolvo &c.* quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ. Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti, ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio & satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur."

Secundo, Ratione.

PRIMO QUIDEM: Certum est, quod confessio, & dolor internus intrinsece ad constitutionem hujus Sacramenti pertineant: Etenim si se haberent tantum velut mere dispositiones, inde sequeretur illum qui, illis omissis, absolutionem perciperet, vere esse absolutum, eo non ab simili modo quo qui sine dispositionibus abluatur in Baptismate, vere tamen est baptizatus: Atqui falsum est per solam absolutionem, seclusis dolore, & accusatione, remitti peccata: Ergo &c.

Secundo: Illi actus ad remissionem peccatorum obtinendam concurrunt, quos ad hunc effectum exigit Scriptura: Atqui res sic se habet. Legitur enim Isai. 30. *Cum conversus ingemueris, salvus eris: Rursum* 1. Joan. 1. *Si confiteamur peccata nostra, si-*
Aa 3 delis

delis est Deus, & iustus ut remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.

Tertio : Pœnitentia vocatur a sanctis Patribus mutatio dexteræ excelsi, scilicet gratiæ prævenientis, & adiuvantis, quæ cor immutat, seu etiam hominis interior innovat : Sed hæc non sine contritione, & confessione operatur Sacramentum ; contritione quidem, quæ peccatis relicta creatura, ad Creatorem convertitur ; accusatione vero, quæ Deus confidentem reum habens, exaltatur. Ergo &c.

Quod satisfactio constitutionem hujus sacramenti etiam spectet, sic evincitur : Omne compositum constat intrinsece non tantum partibus essentialibus, sed & integralibus : Atqui Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 3. determinavit satisfactionem esse partem integrantem Sacramenti, quandoquidem est juris divini Læsi vindicta, seu ultio, quæ dubio procul sine satisfactione non fit. Ergo &c.

Denique absolutionem esse partem intrinsecam, & essentiali huic sacramenti sic demonstratur : Omne iudicium intrinsece constat ex criminis accusatione, & ex sententia Judicis : Sed Pœnitentia est verum iudicium, in quo penitens accusator sui, absolvitur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Terror incussus a lege, aut fides, vel omnia bona opera post justificationem, ut mortificatio, & vivificatio in sensu Calvini, non sunt partes essentielles sacramenti Pœnitentiæ, tamen si fides ad eam operandam prærequiratur.

Probat argumentis auctoritate & ratione suffultis.

Primo : Timor a Lege impressus non est pars Pœnitentiæ sacramentalis essentialis, nam divus Paulus 2. Corinthi. c. 7. distinguit terrores a Pœnitentia his verbis : *Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Nomine tristitiæ eo loci intelligit Apostolus : timorem natum ex oburgatione quam fecerat Corinthiis ; quæque si benigne accipiat parit pœnitentiam, quod ipse innuit ibidem, his verbis : *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam* ; id est ut interpre-

tatur D. Chrysostomus, non gaudeo de tristitia, sed gaudeo de fructu qui est pœnitentia, in quantum hujusmodi terrores pœnitentiam operati sunt in vobis. Igitur pœnitentia non est terror incussus ex minus, sed potius fructus ejus, ut dicit Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. "Disponuntur autem ad ipsam Justitiam... dum peccatores se esse intelligentes a divina justitiæ timore, quia utiliter concutiantur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt : ac propterea moventur adversus peccata per odium aliud, quod, & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet."

Confirmatur : Terrores in eis reperiuntur qui pœnitentiam nullam agunt, ac nequidem inchoant. *Dæmones*, inquit D. Jacobus c. 2. *credunt & contremiscunt* : Quidam etiam nullo pœnæ timore, sed solo Dei, & justitiæ amore impulsi pœnitentiam agunt : Talis fuit mulier peccatrix, de qua Dominus dicit Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Secundo : Neque vero fides in sensu Heterodoxorum usurpata dicenda est pars essentialis Sacramento ; quamvis ad illud eliciendum necessaria sit, siquidem, vel ipsam antecedit pœnitentiam : Et probatur : Jonæ c. 3. de Ninivitis dicitur : *Crediderunt viri Ninivite in Dominum, & prædicaverunt jejunium, & vestiti sunt sacco.* Huic accedit, quod nullus pœnitentiam peragere possit, nisi prius credat vera esse quæ Deus, tum peccatoribus comminatur, tum penitentibus pollicetur : Ergo &c.

Rursus idem sic probatur. Si fides esset pars pœnitentiæ, cum sancti Patres pœnitentiam definiunt, fidem commemorarent : Sed vix unum reperies qui illam appellet ; sanctus enim Gregorius Homilia 34. pœnitentiam ita definit : "Pœnitentia est, præterita peccata plangere, & plangenda non admittere." Ambrosius in præfatione orationis in Psal. 307. ait : Plena est definitio Pœnitentiæ, commemoratio delictorum, ut unusquisque peccata sua, velut quodam quotidiani sermonis castiget flagello, & commissis sibi flagella condemnet."

Ter-

Tertio: Nec etiam omnia bona opera quæ post justificationem fiunt inter partes Pœnitentiæ sunt numeranda. Enim vero, licet propositum bene vivendi ad pœnitentiam pertineat, & opera satisfactoria eam speñent; non tamen omne opus bonum est pars Pœnitentiæ; nulla quippe fiunt a iustificatis sine relatione ad peccata prætèrita, ea scilicet quæ procedunt ex charitate in Deum, & misericordia erga proximum: similiter & illa quæ ex iustitia & temperantia procedunt. Ergo &c.

Quarto demum, mortificatio, & vivificatio in sensu Calvini non sunt partes Pœnitentiæ, quod sic offenditur. Abnegatio sui, & pius vivendi affectus sunt actus qui in reconciliatione inchoati, toto vitæ decursu perficiuntur, sicque ad justificationem consequuntur: Sed Pœnitentia ipsa justificationem prior est, juxta illud Jerem. cap. 18. *Si pœnitentiam egeris genti illa a malo . . . azam & ego pœnitentiam* Rursus Act. 2. *Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus sancti.* Ergo &c.

Confirmatur: Pœnitentia non est nisi pro peccatoribus: Sed mortificatio, & vivificatio sicut peccatores, sic & iustos speñant. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Peccatum mortale post Baptismum commissum est materia remota, eaque necessaria sacramenti Pœnitentiæ, peccatum vero veniale materia sufficiens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud est materia remota eaque necessaria sacramenti Pœnitentiæ, ad quod destruendum Pœnitentia principaliter instituta est: Sed ad tollendum peccatum mortale sacramentum Pœnitentiæ fuit primario & principaliter institutum: Et probatur. Joan. 20. hæc leguntur: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Ergo &c.

Hanc doctrinam tradit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 1. "Fuit quidem, ait, Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinaissent, quovis tempore ad gra-

tiam & iustitiam assequendam, necessaria, illis etiam qui Baptismi sacramentum ablui petivissent, & perveritate abjecta, & emendata, tantam Dei offensionem, cum peccati odio, & pio animi dolore detestarentur." Tum c. 5. "Dominus noster Jesu Christus e terris ascensurus ad cælos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tamquam Præfides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint: quo pro potestate clavium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiant." Hinc can. 7. sic definit: *Si quis dixerit in sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia . . . aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.*

Secunda: Peccata mortalia sunt proprie dicta vincula, quibus homo prævaricator alligatur, & pro quibus pena gravissima, scilicet æterna infligitur: Igitur cum claves habeant pro primario objecto ligata solvere, dicendum est peccatum mortale esse materiam remotam, eamque necessariam sacramenti Pœnitentiæ.

Tertia ratio sic procedit: Est de fide peccatum detestandum & remittendum, esse Pœnitentiæ objectum, seu materiam circa quam operatur. Sed solum peccatum mortale est illa materia necessaria, minime vero veniale, cum nec gratia privet, nec ipsum charitatis habitum debeat. Ergo &c.

Quod speñat ad secundam conclusionis partem, scilicet peccata venialia esse materiam sufficientem Pœnitentiæ, hoc probatur argumento. Quidquid habet rationem offensæ Dei, & propria voluntate hominis committitur, illud est materia remota saltem sufficiens sacramenti Pœnitentiæ. Christus enim universaliter sic pronuntiat: *Quorum remisistis peccata, &c.* Sed quodlibet peccatum veniale est offensa Dei. Ergo &c.

Probatur iterum ista pars conclusionis, videlicet quod peccatum veniale sit materia sufficiens sacramenti Pœnitentiæ. Quidquid habet rationem offensæ Dei, illud est materia sufficiens laudati sacramenti: Atqui tale est peccatum veniale, & probatur: I. Est charitatis & amoris Dei refrigerium, adeoque non sine contemptu committitur. II. Deo displicet, & illud detestatur; habetur enim Apoc.

2. de Episcopo iusto, sed tepido: *Cbaritatem tuam primam reliquisti: memor esto itaque unde excideris, & age penitentiam*. IV. Igne puniuntur in purgatorio peccatum veniale, iuxta illud 1. Cor. 3. de eo qui in ejusmodi peccatum prolabitur: *Ipse autem salvus eris, sic tamen quasi per ignem*. Ergo &c.

CONCLUSIO QUARTA.

Contritio & Confessio sunt partes essentielles Sacramenti Penitentiae, satisfactio vero pars integralis.

Probatum auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

CONTRITIONEM ad Penitentiam essentialiter pertinere colligitur, I. Ex his quae leguntur Deut. cap. 4. *Cumque quaesieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione animae tuae*. Joel c. 2. *Scindite corda vestra*. De Confessione legitur Matthaei c. 3. *Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua*. Rursus Act. c. 19. *Multique credentium veniebant confitentes, & annuntiantes actus suos*. Tandem satisfactionem per opera laboriosa multoties Scriptura commemorat, praesertim vero 2. Esdrae c. 9. his verbis: *Convenerunt filii Israel in jejuniis, & in saccis, & humis super eos. . . & confitebantur peccata sua*. Daniel 4. *Peccata tua eleemosynis redime*. Joel 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu*.

Secundo, ex Sanctis Patribus.

HANC eandem veritatem luculenter agnoscit Tertullianus, quippe qui Lib. de Penit. cap. 9. dicat, oportere penitentes animum meritoribus decipere, ingemiscere, lacrymari, mugire die ac nocte: Ecce contritio. Tum pro satisfactione necesse esse eos sacco, & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, jejuniis preces alere. De confessione vero subjungit: "Cum igitur provolvit hominem, magis relevat: cum squalidum facit, magis mundatum reddit: cum accusat, excusat: cum condemnat, absolvit."

Idem tradit D. Cyprianus Serm. de la-

psis his verbis: "Denique quanto, & fide majore, & timore meliore sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti, quia tamen de eo vel cogitaverunt, hoc ipsum apud sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter, confitentur, exomologesim conscientiae faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt." Eo loci tres Penitentiae partes clare exponit, scilicet per verbum (*dolenter*) contritionem; per vocem, (*confitentur*) confessionem; per illa vocabula, (*Salutarem medelam . . . vulneribus exquirunt*) satisfactionem.

Succinit Sanctus Joannes Chrysostomus Serm. de Penitentia, qui habetur autem Tom. 5. post Homilias decem de Penitentia, ubi sic habet: "In corde ejus contritio est, in ore confessio, in opere tota humilitas; haec est perfecta, & fructifera Penitentia." Idem tradit S. Augustinus Tract. in Psal. 146. ista enim exponens verba: *Qui sanat contritos corde*: "Sanit; inquit, contritos corde, de, sanat confitentes, sanat seiplos punientes."

Tertio, ex Conciliis.

ILLUD dogma definitum habemus, primo in decreto Eugenii IV. pro Armenis his verbis: "Quartum sacramentum est Penitentia, cujus quasi materia sunt actus penitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est contritio, ad quam pertinet ut doceat de peccato commissio cum proposito non peccandi de cetero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia, satisfactio pro peccato secundum arbitrium Sacerdotis, quae quidem praecipue fit per orationem, jejunium, & eleemosynam."

Idem definitum fuit a Patribus Tridentinis Sess. 14. c. 3. "Sunt autem, inquit, quasi materia hujus Sacramenti ipsius penitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio, qui quantum in penitente ad integritatem Sacramenti, & ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, Penitentiae partes dicuntur." Hinc can. 4. sic pronuntiant.

Si quis negaverit ad integrum, & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti pœnitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur; anathema sit.

Quarto, ratione.

PRIMA RATIO: Sacramentum illud juxta Scripturam, & SS. Patres fuit institutum per modum veri, & proprie dicti iudicii, scilicet ad instar fori externi: Sed in foro externo, est accusatio, seu manifestatio criminis a reo noxio commissi, ad hoc ut Iudex probe judicet: Sequitur absolutio, si sit pœnitens, sin minus condemnatio: 3. Demum imponitur pro luendo crimine pœna, quæ satisfactio nuncupatur. Igitur a simili in foro interiori requiritur accusatio delictorum, de eis patris dolor, & tandem pro eisdem expiandis condigna aut saltem sufficiens satisfactio.

Altera sic exponere juvat. Illud est essentiale sacramento Pœnitentiæ, quod est signum efficax gratiæ remissivæ peccatorum: Atqui contritio, & confessio prout conjunguntur absolutioni sacramentali, sunt hujusmodi: Probatur ex Concilio Tridentino, quod explicans quæ ratione isti actus habeant rationem partium, seu materiæ proximæ hujus Sacramenti Sess. 14. c. 3. sic habet: " Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur. „ Igitur si ex institutione Christi plenam & perfectam remissionem peccatorum conferunt, dubio-procul sunt partes essentielles Sacramenti Pœnitentiæ.

Verum tamen si satisfactio sit pars sacramenti Pœnitentiæ, non tamen ad ejus essentiam, sed solum ad integritatem pertinet, quod quidem sic probatur. Illud non est essentialis pars Sacramenti, sine quo tale Sacramentum potest valide administrari: Sed potest contingere, ut ægrotus animam agens, sincerum de peccatis dolorem conceperit; nec tamen valeat ullum opus pro satisfactione exhibere, in quo casu nihilominus recte absolvi, & Deo reconciliari potest. Ergo &c.

Confirmatur: Peccatoris punitio, non est de essentia, sed tantum de integritate iudicii, & veluti complementum ejus ex-

trinsecum; quandoquidem satisfactio supponit Sacramentum jam confectum; supponit enim gratiam productam, quæ est principalis ejus effectus. Ergo &c.

Solvuntur Protestantium objectiones.

OBJICI: 1. Kemnitius: Nihil est in Theologia admittendum, nisi quod traditione firmatur: Sed altum est in prioribus sæculis de materia & forma sacramenti Pœnitentiæ silentium: Ergo &c. Confirmatur: Vel ipsi Theologi in hoc sibi non coherent, alii enim pro materia Sacramenti peccata; alii peccatorum accusationem; alii actiones pœnitentis, alii actionem Sacerdotis absolventis assignant; ipsum Concilium Tridentinum vocat actus pœnitentis solum quasi materiam. Demum Sacramenta sunt actiones Dei: Sed actus pœnitentis, utpote opera humana, non possunt esse partes essentielles Sacramenti: Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Altum est in prioribus sæculis de materia & forma Sacramenti Pœnitentiæ silentium, quoad terminos, concedo: quoad rem per verbum significatam, nego. Sicut enim sancti Patres agnoverunt pro materia Baptismi aquam, pro forma vero verba a Christo prolata, sic & pro materia sacramenti Pœnitentiæ, contritionem, confessionem & satisfactionem, pro forma absolutionem sacramentalem.

*Ad secundum, similiter distinguo: Et Theologi in substantia conveniunt, discrepant vero tantum in modo sese explicandi, concedo: & pugnant inter se circa substantiam, nego. Porro qui solam absolutionem dicunt esse hujus Sacramenti essentiam, volunt simul eam esse materiam & formam; qui affirmant peccata esse materiam, de remota certe loquuntur, qui peccatorem consistentem, pro materia quam assignant, loquuntur de subiecto, in quo quidem igit virtus sacramentalis; actio denique pœnitentis eatenus materia vocatur, quatenus ex ea sacramentum, adjuncta forma constituitur. Idem dicendum est de forma; nam ista: *Ego te absolvo*, &c. vel *remitto tibi peccata tua*, idem sonant.*

Ad auctoritatem Concilii Trid. distinguo: Patres Synodici utuntur ista particula quasi, quæ est diminutiva quantum ad rei entitatem quæ habet rationem materiæ, concedo: quantum ad ipsam essen-

essentiam; nego: Actus poenitentis materiae moralis subeunt rationem: quia vero non sunt materia physica & elementa, ut contingit in ceteris Sacramentis, Concilium ut cuncta secerneret addidit particulam *quasi*.

Ad ultimum distinguo: Actus poenitentis sunt opera humana, secundum se spectata, concedo: ut elevata sunt per gratiam, & ad producendam impii justificationem, ut instrumenta a Deo assumpta, nego.

Opponunt: Theologi in diversas abeunt circa materiam Poenitentiae sententias: Si actus poenitentis se habeant ut Poenitentiae materia, sequitur non Sacerdotem, sed poenitentem conficere Sacramentum, cum contritio & peccatorum confessio partes essentielles ab illo solo promanent: absurdum consequens: Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam: Compositum enim est a forma quae dat rei speciem: hinc a solo Sacerdote conficitur Sacramentum, quia solus absolvit, nec contritio & accusatio rationem materiae sibi vindicant, nisi quatenus subjiunguntur actioni Ministri, quippe qui solus sit iudex, & de eis ferat sententiam, num sufficiant, vel non.

Urgens: Si actus poenitentis ad Sacramenti essentiam pertinerent, gratiam utique producerent: Atqui hoc dici non potest, cum effectus ille tribuatur Ecclesiae clavibus: Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & absolute, nego. Vi equidem clavium, absolvit Sacerdos: sed Deus utitur actibus poenitentis velut instrumento ad producendam gratiam.

Respondeo II. distinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & adaequate, nego: Causa principalis efficiens justificationis est Deus, moralis Christus per sua merita, ministerialis, Sacerdos, qui nomine Christi absolvit; quia vero Deus ad actus poenitentis respicit, ut producat gratiam, juxta illud Psal. 50. *Cor contritum & humilatum Deus non despicies*; justificatio, contritioni & confessioni tribuitur.

Replicant: Illud omne ex quo intrinsece componitur Sacramentum Poenitentiae producit physice gratiam: Atqui sola absolutio id praestat: Et probatur, primo,

ex divo Thoma, qui in 4. dist. 22. art. 1. quaest. 1. ad 2. sic habet: "Dicendum, dum quod... poenitentia exterior quae est signum sacramentale, in hoc Sacramento representat cooperationem recipientis, & non influentiam, quae est in parte Agentis extrinseci, & ideo non competit ei, quod gratiam aliquo modo causet." Confirmatur: Si actus poenitentis physice producerent gratiam in Sacramento laudato, poenitens diceretur seipsum justificare, & sibi metipsum remittere peccata, quod tamen falsum est: Ergo &c.

Respondeo I. D. Thomam docere actus poenitentis una cum absolutione causare gratiam; sic enim loquitur hic q. 84. art. 1. ad 3. "Dicendum, quod etiam in Poenitentia est aliquid quod est Sacramentum tantum, scilicet actus exterior exercitus tam per peccatorem poenitentem, quam etiam per Sacerdotem absolventem: res autem, & Sacramentum, est poenitentia interior peccatoris: res autem tantum, & non Sacramentum, est remissio peccati: Quorum primum totum simul sumptum est causa secundi: primum autem & secundum sunt quodam modo causa tertii."

Respondeo II. negando minorem. Ad probationem distinguo: Sola absolutio causet gratiam pre se primo, & principaliter, concedo: Secundario, & minus principaliter, nego. Sola forma per se primo habet virtutem producendi gratiam, sed ratione actus poenitentis hoc ipsum operatur: Solutio est ejusdem D. Thomae hic q. 86. art. 6. his verbis: "Actus humani qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se habent in Sacramento Poenitentiae; omne autem Sacramentum producit effectum suum, non solum virtute formae, sed etiam virtute materiae, ex utraque enim est unum Sacramentum: Unde sicut remissio culpa sit in Baptismo, non solum virtute formae, ex qua ipsa aqua virtutem recipit, ita etiam & remissio culpa est effectus poenitentiae, principalis quidem ex virtute clavium quas habent Ministri, ex quorum parte accipitur id quod est formale in hoc sacramento: Secundario autem ex vi actuum poenitentis, pertinentium ad virtutem poenitentiae tamen prout hi actus aliquoties ordinantur ad claves Ecclesiae."

Ad confirmationem distingo : Si actus pœnitentis causarent physice gratiam, homo le justificaret principaliter, nego : instrumentaliter, subdistinguo : in quantum actus ipsius elewantur per gratiam ad esse supernaturale, concedo : per actus mere naturales, nego : Non ergo pœnitens sibi virtute propria dat gratiam, sed illam & ab actibus supernaturalibus, & a Ministro recipit, qui velut iudex potestatem a Christo accepta, dat remissionem peccatorum.

Insunt : Partes componentes totum, exigunt aliquam inter se conjunctionem : Sed contritio, & confessio nullam habent cum absolutione, siquidem eam aliquando multo tempore antecedunt. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Non habent conjunctionem physicam, concedo : moralem, nego minorem, & consequentiam. Porro cum Pœnitentia sit dum taxat compositum morale, exigit tantum moralem partium conjunctionem ; talis autem hæc est, qualis solet intercedere inter accusationem rei, & sententiam iudicis.

Reponunt : Quandoque in moribundo est sacramentum Pœnitentiæ sine confessione : Igitur confessio non intrinsece componit illud Sacramentum.

Respondeo distinguendo antecedens : Et signa tenent vires verborum, & confessionis, concedo : & non tenent, nego. Tamen enim verba obtinuerint significandi principatum, hoc tamen non nihil competit signis : quocirca eum qui contritionis signa dederit, Ecclesia vult & præcipit absolvi.

Insunt : Omnis pars compositi sensibilis, quale est Sacramentum, debet esse sensibilis : Sed contritio non est sensibilis : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Contritio non est sensibilis per se, transeat : per verba, nego minorem. Certum, Ecclesia non iudicat de internis, hinc modo pœnitens testetur se vere dolere de peccatis, potest absolvi.

Obijciunt : Quod componit essentialiter Sacramentum, producit gratiam : atqui actus pœnitentis non producit gratiam : sed solum ad eam producendam disponunt. Et probatur ex Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. ubi hæc habentur : " Fuit quovis tempore ad impetrandum, veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius, & in homine post Ba-

ptimum lapso, ita demum præparat, ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. " Ergo &c.

Respondeo negando minorem : Ad probationem distingo : Contritio est dispositio ad recipiendum effectum Sacramenti, concedo : Non est pars essentialis Sacramenti : nego ; hoc enim expresse dicit Concilium in loco quem adduximus in conclusionis probationem : Igitur in altero pro objectione laudato, non nisi de effectu loquitur.

Opponunt Calvinistæ : Mortificatio, & vivificatio sunt partes Pœnitentiæ : Igitur non actus Pœnitentis. Probatur consequentia ; ex illis Plal. 33. verbis, *Diverte a malo & fac bonum*.

Respondeo negando conseq. Ad probationem distingo : Et Plaltes Regius eo loci loquitur de partibus iustitiæ, concedo : de partibus pœnitentiæ, nego. Namque declinare a malo, & facere bonum non est præcisæ pœnitentiæ nomen, sed iustum exercitium : non in hoc igitur præcisè consistit pœnitentia, sed potius in fletu, in planctu, cinere, cilicio, eleemosynis, & jejuniis.

Insunt : Si tres illi actus essentialiter pertinerent ad Pœnitentiam, per illos citra dubium definiretur : Atqui nec Patres, nec Theologi, per hos actus Pœnitentiam definiunt : Ergo &c. Probatur minor. Hanc de Pœnitentia definitionem Magister Sententiarum L. 4. dist. 14. quam desumpsit ex Sanctis Gregorio, Ambrosio, Augustino, tradidit : Pœnitentia est : " Anteaquam peccata desinere, & flenda non committere. " Rursus : Mala præterita plangere, & plangenda non committere. " Item, " Vindicta quadam puniens in se quod dolet commississe. " Ibi, ut legenti patet, nulla fit mentio de confessione, nulla de satisfactione : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et illæ definitiones sunt pœnitentiæ quatenus est virtus, concedo : Quatenus est Sacramentum, nego. Porro communiter docent Theologi, vel ipsam Pœnitentiæ perfectæ virtutem cum voto Sacramenti impium justificare.

Dices : Timor & fides sunt partes Pœnitentiæ : Igitur saltem non sola contritio, non sola peccatorum accusatio. Probatur

batur antecedens : Lex divina minas intendat impias, ut eos a peccatis committendis deterreat ; habetur enim Luc. 13. *Nisi Pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Rursus, Matth. 10. *Timete eum qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.*

Respondeo distinguendo : Et timor, sicut & fides disponunt ad Pœnitentiæ sacramentum, concedo : & sunt partes ipsius essentielles, nego . Aliud autem est terreri, aliud pœnitere ; multi timore concutiuntur, paucos tamen penitet . Timor concussus, & fides eatenus concurrunt ad Sacramentum, quatenus excitant prævaricatorem ad dolendum de peccatis, juxta illud Prophetæ Psal. 118. *Confite timore tuo carnes meas ; a judicii enim tui sumus.* Sed nemo dixerit tales actus esse partes essentielles Sacramenti Pœnitentiæ, nisi se esse in Theologia hospitem probet.

Dices II. Si Actus pœnitentis citati sint hujus Sacramenti partes essentielles, sequitur illud non nisi ex opere operantis, scilicet suscipientis, gratiam producere : Fallum consequens : Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam ; etenim valor Sacramenti Pœnitentiæ non desumitur ex materia operis, sed ex promissione, & institutione divina . Jam vero Deus voluit, ut quoties peccata deponeret peccator, & de iis doleret, posita Sacerdotali absolutione, ex meritis Christi consequeretur remissionem peccatorum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pœnitentiæ I. Constat actibus Pœnitentis tamquam materia proxima, absolutionem vero tamquam forma . II. Contritio & confessio sunt partes essentielles, satisfactio pars integrans . III. Peccatum mortale actuale materia necessaria remota, sufficiens veniale.

Primum, patet ex illis 1. Joan. 1. verbis : *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata.* Sic habetur in decreto Conc. Flor. pro instructione Armenorum . Sic in Tridentino Sess. 14. cap. 3.

Secundum, ex dictis sequitur : Et vero contritionem, & peccatorum accusationem, esse partes essentielles, satisfactio nem vero, partem integram liquido an-

nuntiat. Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 3. Docet Tertullianus Lib. de Pœn. cap. 9. Vel ipsa subindigitat fides, cum in iis, & non in timore concussio, aliisque virtutum actibus non sita sit præcise conversio impii, bene vero in contritione peccatorum, & eorumdem confessione.

Tertium, utique definit Synodus Trid. ibidem cap. 1. Quia peccata mortalia hominem avertunt a Deo, venialia vero, non nisi dispositive. Igitur omnia ut abstergendam, sunt materia sacramenti Pœnitentiæ, illa quidem necessaria, ista vero sufficiens.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

Primo : Levissimam est obiectio Kemniti dicentis inauditum fuisse prioribus sæculis nomen istud materiæ, quod Theologi invenerunt, cum actus Pœnitentis solum quasi materia a Florentino & Tridentino Concilio nuncupentur.

Secundo : Citra fundamentum obfrepunt nonnulli Scriptores Ecclesiastici, contententes solam absolutionem esse de essentia sacramenti Pœnitentiæ, tamen enim actus Pœnitentis rationem essentiae, vel integritatis habeant ; non inde sequitur, aut pœnitentem esse Sacramenti Ministrum, cum per modum imperii non agat, ut Sacerdos absolvens ; nec pœnitentiam sacramentalem producere gratiam solum ex opere operantis : namque forma determinat materiam, & Sacramento sic ut speciem, sic & efficaciam confert, ut gratia ex opere operato producat, virtute scilicet meritum Christi, qui actus & pœnitentis, & absolventis ad hoc elevat & sanctificat.

Tertio : Alia argumenta probant solum actus virtutum ad justificationem concurrere ut dispositiones, minime vero ut partes Sacramento essentielles.

ARTICULUS TERTIUS.

De contritione in speciali.

NOMEN contritionis desumitur a conterendo lapides aliaque dura corpora, quæ quod duriora sunt, eo magis contunduntur ab artifice ; qui ea semper atterit,

terit, donec nullam adveniat resisten-
tiam, ita quod ad nutum ei obediant;
sic per Pœnitentiam homo obduratus de-
bet cor eo usque emollire per dolorem,
quæ usque paratus sit ea omnia exequi
quæ ab eo Deus efflagitat, tum divinis
cedendo inspirationibus, tum etiam Legi
divinæ per omnia obediendo; hinc dicitur
contritum; hinc dolor de peccato res-
tæ contritionis nomine celebratur. "Re-
" Re autem, ait *Catech. Rom.* p. 2. de
" Pœn. n. 33. contritionis nomen ... ad
" significandam vim doloris impositum
" est, ducta similitudine a rebus corpo-
" reis quæ minutatim saxo, aut duriore
" aliqua materia confringuntur: ut eo
" vocabulo declararetur, corda nostra,
" quæ superbia obduruerunt, pœniten-
" tiæ vi contundi, atque conterî."
Neque vero Scriptura silet contritionis
nomen. Psalmi enim 50. legitur: "Cor
" contritum, & humiliatum, Deus non de-
" spicies."

Dolor ille de quo præsentem movemus
quæstionem quandoque vocatur etiam ab
Isaia amaritudo c. 38. *Recogitabo ubi om-
nes annos meos in amaritudine animæ meæ.*
Id est in contritione, & dolore, quia
contritio peccata præterita reddit amara
pœnitenti. Adhuc nuncupatur scissio,
vel scissio cordis, juxta illud Joel. 2.
*Scindite corda vestra, & non vestimenta
vestra.* Vocatur compunctio, juxta illud
Psalm. 4. *Quæ dicitis in cordibus vestris, in
cubilibus vestris compungimini:* Nonnum-
quam attenuatio, ut Isaia 38. *Attenuati
sunt oculi mei suspicientes in excelsum.*
Non semel clamor de tribulatione, Jonæ
2. 3. *Clamavi de tribulatione mea ad Do-
minum:* sic enim habetur *non vestimenta
vestra, ait Dominus omnipotens.*

Jam si contritionis divisionem serute-
mur, usus apud Theologos obtinuit du-
plicem distinguere, unam scilicet perfec-
tam, imperfectam alteram. Quia vero
graves in scholis etiam Catholici non semel
exardescunt controversiæ, operæ
pretium est de utroque momento funda-
tius tractare. Unde sit.

SECTIO PRIMA.

De Contritione perfecta.

CIRCA contritionem perfectam hæc
discutienda veniunt. I. In quo consistat
ejus essentia. II. Quatenus debeat esse il-

le dolor. III. An contritio absque Sacra-
mento justificet. IV. Quodnam sit ejus
præceptum, & quando obliget? V. In
quo distinguitur contritio ab attritione.
VI. Quinam sint ejus effectus? De isto
ultimo capite in speciali non dicemus;
sed concomitanter, ubi de efficacia con-
tritionis, tum de remittenda peccata.
tum ad restituenda merita.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo consistat essentia Contritionis.

MULTA de contritionis essentia Ec-
clesiæ menti contraria, effutierunt Hete-
rodoxi: Primo, Lutheranorum maxima
pars tenet nihil aliud esse, nisi terrorem
quemdam conceptum ex consideratione
peccatorum, & suppliciorum peccatori-
bus a Lege divina intentatorum; addunt
contritionem esse violentam, & conscientie
tortorem, eam non esse actionem,
sed potius passionem; eo quod homo non
seipsum conterat, sed conteratur a Deo;
demum eo excitatis venerunt, ut con-
tritionem non esse opus bonum, sed so-
lum animam peccatricem sic mortificare
& conterere, ut deinde per fidem vivi-
ficetur. Ita Kennicottus & alii rigidiore
Lutherani: e contra vero Lutherani mol-
liores, ut patet ex colloquio Altembur-
gensis asserunt contritionem esse opus bo-
num, & nostram actionem; Aspiciatur
Calvinus l. 3. inst. c. 3. §. 20.

Antequam hæc quæstio resolvatur, quæ-
dam sunt præsupponenda, primum qui-
dem contritionem oportet esse liberam,
& actum bonum; ratio est, quia actus
qui a Deo præcipitur, & disponit ad
veniam peccatorum, liber, bonus, &
honestus est: Atqui talis est contritio;
quocirca Concilium Tridentinum proscrip-
sit errorem Lutheri dicentis dolorem
illum esse eorum, & non liberum;
hinc Psalm. 50. legitur: *Cor contritum, &
humiliatum, Deus non despicias.* Et Isaia
66. *Ad quem autem respiciam, nisi ad
pauperculum, & contritus spiritu, & tre-
mentem sermones meos?* Rursus contritio
ubique in Scripturis sacris præcipitur;
ea autem tantum imperat Deus quæ sunt
in nostra potestate: Demum contritio
magnum sacrificium Deo oblatum, Psalm.
50. appellatur, & consequenter est actus
bonus.

Supponimus II. Dolorem illum debere
esse

esse supernaturalem, tum ratione auxilii, tum ratione motivi per quod excitatur. Primo quidem ratione auxilii, seu gratiæ divinæ, sine qua nullus sicut oportet de peccatis dolere, aut conteri valet; sic enim contra Pellagianam pravitatem non semel definitivè Ecclesia. Secundo, Ratione motivi, siquidem actio moralis præsertim ex motivo suo, suam desumit speciem; cum igitur necesse sit, ut contritio sit supernaturalis, oportet motivum illius esse tale; hinc nulla est contritio quæ ex motivo mere naturali, nempe, vel ex metu mali imminētis, vel ex timore omittendi bonum aliquod temporale profuit: unde Psal. 84. habetur: *Converte nos Deus salutaris noster*, Jeremias 34. *Postquam enim convertisti me, egi penitentiam*. Quem locum interpretans S. Hieronymus, ait: "Quantum sit auxilium Dei, & quam fragilis humana conditio: ut hoc ipsum quod penitentiam agimus, nisi Dominus nos ante converterit, & nisi Dei nitamur auxilio, nequaquam implere valeamus."

Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 14. de eodem momento ita loquitur: "Qui vero, ab accepta justificationis gratia, per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum, excitante Deo, per Penitentię sacramentum, merito Christi amissam gratiam recuperante, provocaverint." Tum can. 3. definit: *Si quis dixerint sine præveniente Spiritus sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conservetur; anathema sit*, His prælibatis, sit

CONCLUSIO.

Odium ante-actæ vicæ, & firmum novæ instituendæ propositum sunt de essentia Contritionis.

Tres sunt in hac conclusione partes. Prima quidem, odium de peccatis commissis: II. Propositum emendationis. III. Firmum & sincerum propositum, seu sincerus dolor.

Probatur prima pars auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Id a quo abhorrerunt veri penitentes, quodque veniam peccatorum eis obtinuit, illud haud dubie est de essentia contritionis: Atque odium ante-actæ vitæ fuit primum Penitentię motivum illorum omnium, qui ad Deum conversi sunt: Et probatur. Job c. 39. legitur, *Unum locutus sum, qui utinam non dixissem*, Rursus c. 42. *Inspicienter locutus sum*. . . . Idcirco me reprehendo, & ago penitentiam in favilla, & cinere: Ilaiæ c. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ*. Lucæ 7. mulier peccatrix præterita desinit peccata; hinc eorum obtinuit veniam. Similiter Lucæ 22. Petrus ideo *sevit amare*, quia grandæ duxit peccatum, se Christum Dominum abnegasse.

Secundo, ex Concilio Tridentino.

His accedit Concilium Tridentinum, quod quidem Sess. 14. cap. 4. sic habet: "Declarat igitur sancta Synodus hanc contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud, Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum; & certe qui illos sanctorum clamores consideraverit, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci, Laboravi in gemitu meo, Lavabo per singulas noctes lectum meum . . . facile intelligit, eos esse vehementer quodam ante actæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatio ne manasse."

Tertio, ex SS. Patribus.

Hæc est Patrum doctrina; primo quidem præ ceteris S. Cypriani, qui in sermone de lapsis non procul a fine sic loquitur: "Vos vero fratres, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus, mali sui memor est; penitentes, ac dolentes peccata vestra perfricte, gravissimum conscientię crimen agnoscite," ad

„ ad intelligentiam delicti vestri oculos
„ cordis aperite. „

Tum S. Ambrosius L. 2. de Pœnitenti-
tia c. 10. sic habet : „ Dum dolemus ad-
„ missa, admittenda excludimus, & fit
„ quædam de condemnatione culpæ di-
„ sciplina innocentia. „

Divus Chrysostomus, illis se addit L. 1.
de compunctione cordis, cap. 10. his ver-
bis : „ Quid corporis viribus opus est,
„ cum cor contere debeamus. Hoc solum
est quod a nobis exposcitur, ut
semper recordemur mala nostra, & ad
animum revocemus, & conscientiam
gestorum nostrorum habeamus ante o-
culos. „

Eadem tradit S. Hieronymus Comment.
ad c. 31. Jeremiæ : Ista enim explanans
verba, *Postquam cognovi, percussi femur
meum* : „ Dolentis, inquit, & plangentis,
„ & super errore pristino plorantis, ju-
„ dicio est, ut femur manu percutiat. „
Et infra : „ Quod tempus non est con-
„ fusionis nostræ, si recordemur antiqua
peccata, & omnium quæ male egimus,
„ capiamus memoriam. „

Suffragatur S. Augustinus Serm. 7. de
tempore, ubi sic fatetur : „ Pœnitentiam
certam non facit nisi odium peccati,
„ & amor Dei ; quando sic pœnitens,
„ ut tibi amarum sapiat in animo, quod
„ ante dulce fuit in vita, & quod te
„ prius oblectabat in corpore, ipsum te
„ cruciat in mentem, jam tunc bene in-
„ gemiscis apud Deum. „

Quarto, Ratione.

PœNITENTIA in duobus potissimum
sita est, videlicet in aversione a creatu-
ra, & conversione ad Creatorem ; eadem
enim est lex contrariorum ; porro citra
dubium est peccatum in aversione a Deo
& conversione ad creaturam consistere,
vel ipso Domino dicente Jerem. 2. *Ob-
stupescite cœli super hoc . . . Duo enim
mala fecit populus meus : me dereliquerunt
fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cister-
nas dissipatas. Igitur odium peccati vera
contritio debet includere.*

Confirmatur : Ubi amor Babylonis in
conceptum Dei perleverat, ibi non est
sincerus de peccatis dolor. Sed, secluso
creaturæ odio, remanet ad vitium affe-
ctus : Igitur odium ad veram contritio-
nem prærequiritur.

Secunda pars, Requiritur emendandi propositum.

Eodem ordine probatur.

Primo, ex utroque Testamento.

DEUS ipse apud Amos c. 5. sic lo-
quitur : *Odite malum, & diligite bonum,
& constituite in porta iudicium, si forte
miseratur Dominus Deus exercituum.* Rur-
sus Isai. 1. *Lavamini, mundi estote, au-
serte malum cogitationum vestrarum ab
oculis meis. Quiescite agere perverse, di-
scite bene facere . . . Si fuerint peccata ve-
stra ut coccinum, quasi nix dealbabitur.*
Et adhuc Ezechielis cap. 18. Si autem im-
pius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis
suis, quæ operatus est, & custodierit om-
nia præcepta mea ; & fecerit iudicium,
& iustitiam, vita vivet, & non morietur :
omnium iniquitatum ejus quas opera-
tus est, non recordabor. Hæc autem omnia
denotant novæ vitæ propositum, & qui-
dem explicitum.

Apostolus Eph. 4. totam hanc Pœnitenti-
æ Oeconomiam his verbis explicat : *Vos
autem non ita didicistis Christum. Si ta-
men illum audistis, & in ipso adocti estis,
sicut est veritas in Jesu. Deponere vos se-
cundum pristinam conversationem veterem
hominem . . . Renovamini autem spiri-
tus mentis vestræ, & induite novum ho-
minem.*

Secundo, ex Conciliis.

Tridentinum Sess. 14. c. 4. ait : „ Do-
„ lor de peccato commissio cum propo-
„ sito non peccandi de cetero requiritur. „
Quæ verba denotant propositum explici-
tum, quippe quod distinguatur ab odio
vitæ quondam in vitiis enutritæ. Hinc
ibidem sic habet : „ Declarat igitur san-
„ cta Synodus contritionem non solum
„ cessationem a peccatis, & vitæ novæ
„ propositum, sed etiam veteris odium
„ continere. „

Florentinum in Decreto unionis : „ Quar-
„ tum Sacramentum, inquit, est Pœni-
„ tentia, cujus quasi materia sunt actus
„ pœnitentis, qui in tres distinguuntur
„ partes ; quarum prima est cordis con-
„ tritio, ad quam pertinet, ut doleat
„ de peccato commissio cum proposito
„ non peccandi de cetero. „

Ter-

Tertio, Ratione eaque multiplici.

PRIMA: Pœnitentia est interior hominis renovatio: Sed nisi adsit propositum ulterius non peccandi, non nisi conversionem verbalem & extrinsecam spirat; quod Christus arguit in Judæis, dicens, Matth. 13. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Ergo &c.

Alterā: Justificatio est mutatio dexteræ Excelsi, hoc est, Deo excitante, præveniente & adjuvante: Sed nisi adsit propositum veteris vitæ innovandæ, peccator in limo vitiatorum infixus manet, quippe qui ea non retrahet. Ergo &c.

Tertia: Pœnitentia exigit, prævia deliberatione facta, determinationem in bono: Sed ubi non adest propositum de vita ante-acta, nulla est ad bonum determinatio, quod quidem quotidiana comprobatur experientia, cum peccatores inter bonum & malum penduli existentes, de novo in pristina ruant peccata: Ergo &c.

TERTIA PARS.

Firmum debet esse propositum & sincerus dolor.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud ad veram pœnitentiam requiritur, quod ipse exigit Deus ad hoc, ut peccator reconcilietur: Atqui Deus firmum vitæ pristinæ emendandæ propositum exposcitur, ut peccatori delictorum veniam concedat: Et probatur. Joel. 2. ait: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra.* Rursus Ezech. 18. *Cum averteris de impiis ab impietate sua, ipse animam suam vivificabit.* Ac demum Ionæ 3. *Vidit Deus opera eorum, scilicet Ninivitarum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit.* Ergo &c.

Secunda: Ut vera sit pœnitentia debet esse intima: sed talis non est nisi adsit propositum firmum se se in melius immutandi: Ergo &c. Hæc ratio est Catechismi Rom. part. 2. de Pœn. n. 7. his verbis: "Intima autem pœnitentia est, illa, cum ad Deum nos ex animo con-

vertimus, & commissis a nobis scelera detestamur, & odio habemus: simulque illud nobis certum, & deliberatum est, malam vitæ consuetudinem, corruptolisque mores emendare. Ergo &c."

Tertia: Actus specificantur a motivo quod sibi aliquis in agendo proponit: Atqui non est vere pœnitens nisi tria habeat pro fine. I. Abolere peccatum. II. A sceleribus non solum recedere, sed & pro eis Deo satisfacere, quæ quidem satisfactio potissimum in aversione a creatura, & conversione ad Creatorem repugnanda est. III. Ut Deo reconcilietur: Sed hæc tria citra firmum emendationis propositum, & vitæ malæ dolore non reperiuntur in pœnitente. Ergo &c. Hæc doctrina est Cath. Rom. ibid. n. 10. dicentis: "Sed idem etiam ex iis rebus colligi potest, quas sibi tamquam proponit is, quem vere peccati pœnitet. Primum autem hoc ei propositum est, ut peccatum aboleat, omnemque animæ culpam, & maculam abstergat. Alterum est, ut pro sceleribus admisis Deo satisfaciatur: quod quidem ad justitiam referri perspicuum est. Nam etsi inter Deum & homines, propria justitiæ ratio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent: aliquam tamen esse justitiam constat, cujusmodi est inter Patrem, & filios, inter Dominum & servos. Tertium, ut homo in Dei gratiam redeat, in cuius offensionem, & odium propter peccati sceleritatem incurrit. Hæc vero omnia satis declarant, pœnitentiam ad virtutem spectare."

Quarta: Ad veram pœnitentiam gratia & virtutibus veluti tot gradibus ascendit, & pervenit peccator, videlicet I. Gratia misericorditer præveniente. II. Fide. III. Timore. IV. Spe. V. Amore saltem inchoato: Sed hæc omnia firmum se emendandi propositum, & sincerum de peccatis dolorem complectuntur. Ergo &c. Hoc ipsum docet, & uti ad justificationem requisitum exigit Catechismus Romanus ibidem, n. 11. "Docendum est etiam, ait, quibus gradibus ad hæc divinam virtutem liceat ascendere. Primum itaque Dei misericordia nos prævenit, cordaque nostra ad se convertit. Quod cum præcicaretur Prophetæ: *Convertite, inquit, nos Domine ad te, & convertemur.* Deinde hoc lumine il-

lu-

„lustrati per fidem ad Deum animo cendimus. *Credere enim oportet accedentem ad Deum*, ut Apostolus testatur, *quia est, & inquirantibus se remunerator sit*. Præterea motus timoris consequitur, & suppliciorum acerbitate propolita, animus a peccatis revocatur. Atque hunc videntur spectare illa Isaia verba: *Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus*. Huc deinde accedit spes impetrandæ a Deo misericordiæ, quæ erecti vitam, & mores emendare consuevimus. Postremo charitate corda nostra accenduntur. Ex qua liberalis ille timor, probis, & ingenius Filiis dignus, oritur: atque ita unum illud veriti, ne qua in re Dei Majestatem lædamus, precandi consuetudinem omnino deferimus.

Solvuntur Heterodoxorum objectiones.

OBJICIUNT: Odium vitæ antea actæ non est de essentia contritionis: Ergo &c. Probatur Antecedens ex illo vulgari axiomate: *Optima pœnitentia, nova vita*. Ergo &c.

Respondéo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Optima pœnitentia, nova vita, id est ut signum certissimum veræ Pœnitentiæ habetur, concedo; qui enim sic peccata desunt, ut mox ad eadem revertantur, nihil omnino perficiunt. Optima Pœnitentia nova vita est, per exclusionem odii vitæ veteris, nego: Porro illud proverbium sic explicat Auditor commentariorum in caput 2. secundæ ad Corinth. „Hæc vera pœnitentia est, inquit, jam cessare a peccato, sic enim probat, dolere se sibi, si de cetero definit.”

Respondéo II. Aliter distinguendo: Per novam vitam verâ dignoscitur contritio, tamquam per partem inadæquatam, concedo; adæquatam, & secundum illud totum quod importat, nego. Nova vita est quidem Pœnitentiæ pars, sed non adæquata: Cum igitur Patres explicant pœnitentiam per novam vitam, contritionem non in se, sed pro ut in operibus elucet, exponunt. Solutio hæc colligitur ex D. Gregorio, qui in 1. Reg. c. 15. ait: „Tunc bene peccatorem conversum cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confixetur; in fructu non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoscenda est.”

Boucat Theol. Tom. VII.

Instans: Concilium Tridentinum non videtur distinguere odium peccati a dolore, quem quis ex eo percipit, eo quod Deum læserit; hanc enim tradit contritionis definitionem: „Animi, inquit, dolor est, ac detestatio de peccato commisso.” Sed dolor non est pars intrinseca contritionis, contritio quippe est animi virtus, dolor vero est passio sensus: Ergo &c.

Respondéo distinguendo: Et Patres Tridentini sumunt dolorem causaliter, scilicet pro ipsomet peccati odio, quod quidem in terris, non vero in cœlis merorem parit, concedo: Neque enim deicolæ tristitia afficiuntur, tamen peccatum summo prosequantur odio: Et usurpant nomen doloris formaliter, nempe pro sensatione quæ animam cruciat, nego; describunt ibi quid sit contritio, sed ejus essentiam ad ultimos juris apices non assignant.

Urgens: Illud non debet exigi a pœnitente, quod est impossibile: Atqui impossibile est, ut peccatum commissum non fuerit: Igitur illius odium non est de contritionis essentia.

Respondéo distinguendo minorem: Impossibile est absolute, concedo: conditionate, nego minorem, & consequentiam. Talis igitur debet esse dispositio pœnitentium, ut si eadem quæ præterit, se se offerret occasio, dubio procul a lego Dei non recederent; quia vero fieri potuit aliquando, ut a Deo non recederent, & contrarium propria culpa contigerit, hinc de peccatis commissis rite dolent, Sic David 2. Reg. c. 18. lugebat filium, exclamans: *Abisalom fili mi: quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te*. Quid aliud desiderabat, nisi, si fieri posset, vitam propria morte, restitueret filio. Non assimili sensu, Christus Dominus Luc. 22. dicebat: *Pater si vis, transfer calicem istum a me: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*.

Opponunt contra secundam partem Conclusionis: Multi in Scripturis leguntur iustificati sine formali proposito vitæ melioris. Ergo &c. Probatur antecedens. 2. Reg. 12. David a peccato fuit absolutus, ut primum dixit, *peccavi Domino*; hinc sanctus Chrysostomus Homilia 9. de Pœnitentia, hæc ait: „Peccavi, & solvi peccatum.” II. De Manasse 2. Paralip. c. 33. nihil aliud legimus, nisi eum pœnitentiam egisse, & Dominum

Bb

fuit-

fuisse deprecatum . De Ninivitis Jonæ c. 3. dicitur eos jejunasse , & orasse , sed de proposito melioris vitæ , altum est silentium . Idem dici potest de filio prodigo Luc. c. 15. & de Publicano Lucæ 18. Ergo &c.

Respondeo ad primum distinguendo : Dixit David Peccavi , simulque intus spondit Deo meliorem vitam , concedo : & non spondit , nego . Quod autem Rex pœnitens fuerit in ea animi dispositione , ut deinceps meliorem duceret vitam , Psalmi pœnitentiales testantur , & effectus consecutus probavit ; ita enim postea in justificationibus Domini ambulavit , ut omnium fuerit exemplar virtutum .

Ad secundum distinguo : Et in pœnitentia Manassis , de qua loquitur Scriptura , involvitur novæ vitæ propositum , concedo : & non includitur , nego . Sic enim recessit a viis suis pessimis , ut qui prius idolis thms adoleverat , soli Deo postea servierit .

Ad tertium , similiter distinguo : Et jejunia , luctusque Ninivitarum erant signum demonstrativum propositi melioris vitæ instituendæ , concedo : secus , nego .

Eadem est solutio ad exempla tum Filii prodigi , tum Publicani pœnitentium , quippe qui & lacrymis , & dolore sincero ac publico luctu suum de vita vitiosa emendanda non lævis probaverint , & manifestaverint propositum .

Instant : Nomen contritionis relationem dumtaxat habet ad præteritum , non ad futurum : Igitur novæ vitæ propositum non supponit . Quid plura ? Propositum vitandi peccata proprie est actus charitatis : Ergo non pertinet ad pœnitentiam .

Respondeo ad primum distinguendo : Et in significatione vocabulorum non attendenda est semper ethymologia , præcipue in rebus sacris , concedo : secus , nego . Discutiendum est in primis quo sensu a Scripturis , & Patribus usurpentur nomina . Jam vero Patres contritionem duo importare pronuntiarunt , odium scilicet ante-actæ vitæ , & propositum novæ . Neque verum est quod dicunt , vocem

metanoia ad præteritum , non ad futurum respicere , nam Tertullianus in lingua Græca veratissimus L. 2. in Marcionem cap. 24. contrarium asserit , his verbis : " In Græco sono Penitentia nomen , non ex delicti confessione , sed ex animi demutatione compositum est . "

Ad secundum distinguo : Propositum

vitæ spectat ad charitatem simul & ad pœnitentiam , concedo : ad solam charitatem , nego : Respectu quidem iustorum est actus charitatis , respectu vero illius qui peccavit , sed qui novas init vias ad hoc , ut sibi reddat Deum propitium , & illatam compenset injuriam , pertinet ad pœnitentiam ; compenstat autem injuria nedum detestando peccatum , sed & proposito , tum servandi mandata , tum alia omnia , quæ Deus exigit .

Urgebis : Isaïæ . c. 55. hæc leguntur : *Derelinquat impius viam suam , & vir iniquus cogitationes suas , & revertatur ad Dominum , & miserebitur ejus* . Ibi , ut citaret , Deus a peccatore deposcit ad suam consequendam misericordiam , ut ipsam efflagitet , tum ut sua detestetur peccata : Sic latro pendens in cruce solum peccata detestatus est , & tamen veniam obtinuit . Sic enim habetur Luc. 23. *Neque tu times Deum , quod in eadem damnatione es . Et nos quidem iuste , nam digna factis recipimus , hic vero nihil mali gessit* . Et dicebat ad Jesum : *Domine memento mei , cum veneris in regnum tuum* . Et dixit illi Jesus : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso* . Ergo &c.

Respondeo distinguendo consequens : Et Priores isti actus supponunt propositum vitæ melioris instituendæ , concedo : & excludunt , nego : Familiare est Scripturis cum de justificatione loquuntur , ita quibusdam rebus vim justificandi tribuere , ut cetera non desinit ; sic Rom. c. 3. cum legitur : *Arbitramur enim justificari hominem per fidem* . Rom. 8. *Spe salvi facti sumus* . Job. 12. *Elemosyna a morte liberat* . Et tamen sola fides , sola spes , & elemosyna non sufficiunt ad salutem . Ceterum , in testimonio Isaïæ vitæ melioris propositum his verbis continetur : *Derelinquat impius viam suam Et revertatur ad Dominum* . Quid enim est derelinquere viam suam , nisi novam instituere , Deum amplius diligere , eique magis placere ? Quod dubie-procul secluso novæ vitæ propositum fieri non potest . Ad id vero quod dicitur , latronem dumtaxat supplicii sui iusticiam agnovisse ; ex impetrata venia facile colligitur eum vera fide , atque ardenti charitate ad Deum fuisse conversum , cum Christo pro virili , & ex toto corde adhærens , in sustinendis patienter crucis doloribus , ad expianda suæ ante actæ vitæ peccata fidelis permanferit , & tandem vere pœni-

nitens obierit : Quæ quidem omnia vitæ immutandæ propositum ita complectebantur , ut omisso hujus proposito , nulla fuisset pœnitentia , nullaque sincera conversio .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

I. Odium peccati , II. Propositum emendationis , III. Sinceritas doloris & propositi sunt de essentia contritionis .

PRIMUM patet , juxta illud Isa. 38. *Recegitabo tibi omnes annos meos , in amaritudine animæ meæ* . Ita Conc. Trident. Sess. 14. cap. 4. " *Declarat igitur sancta Synodus hanc contritionem odium , continere . . . Ratio est , quia , secluso odio , peccator non Creatorem , sed creaturam amaret ; nemo autem , vel ipso Christo teste , potest duobus Dominis servire* , Matth. 6. "

Secundum sequitur ad primum ; quis enim dixerit illum de peccato commissio habere dolorem , qui non habet sese emendandi propositum ; hoc ipsum Conc. Trid. ibidem dicit his verbis : " *Dolor , de peccato commissio cum proposito non peccandi de cetero . . .* "

Tertium , se prodit ex ipsa contritionis definitione ; namque si dolor foret solum extrinsecus , jam non dolor , sed mera hypocrisis , non semel a Christo damnata , existeret . Ceterum dolor debet esse interior , & consequenter sincerum emendationis propositum habet annexum .

SYNOPSIS OBJECTIONUM , ET SOLUTIONUM .

PRIMO : Novum non induit hominem impius , nisi odio peccatum prosequatur . Esto quod dolor sit passio , sed elevatus actum mœoris propter Deum læsum importat .

Secundo : Tametsi impossibile sit peccatum commissum non fuisse commissum , in votis tamen habet pœnitens , ut si fieri posset , numquam exiisset ; hinc illud ita detestatur , ut nolit amplius impioſum peccare .

Tertio : Propositum non peccandi a dolore primum pœnitentis , tum & a charitate promanat ; eo enim ipso quo quis de peccato dolore incipit , jam habet in præparatione animi peccatum ultra non committere .

PUNCTUM SECUNDUM.

Quanta debeat esse Contritio , ut ad justificationem peccatorum sufficiat ?

CERTUM est dolorem de quo agitur , non eum esse qui in sensum quandoque redundat , cum constet istum ab objectis sensibilibus , quæ potentias magis ut plurimum , quam Deus ut offensus apprehensus , movent , promanare , sed potius mœorem qui ex corde procedit : hoc est ex ratione & voluntate , quæ gratia præventis & excitatis tristitia ad salutem & intimam animæ compunctionem operantur .

Ad majorem quæstionis elucidationem prænotandum est , duplicem esse detestationis modum , unum intensivum , alterum appretiativum ; detestatio intensiva est illa quæ adæquat magnitudinem offensæ per respectum ad personam læsam ; appretiativa vero ea est qua peccator pœnitens præfert vel formaliter , vel saltem virtualiter unum objectum omnibus aliis . Hoc posito sit .

CONCLUSIO.

Dolor Contritionis debet esse omnium dolorum maximus appretiativus , hoc est peccator ita peccata sua detestari debet , ut nolit propter quodlibet rursum peccare .

Probatur auctoritate , & ratione .

Scriptura sacra .

SCRIPTURÆ ad remissionem culpæ nos exigunt certum aliquem gradum intentionis in contritione , ita ut si ille desit , peccator non possit veniam consequi : Igitur dolor appretiativus sufficit : Antecedentis propositi firmatur his Scripturæ locis , in quibus nudè & simplices requiritur , ut peccator avertatur a via sua mala , & convertatur ad Dominum , nihil addendo per quod significetur intentio illius actus , quo vel avertatur , & doleat de peccato , vel convertatur ad Dominum . Psal. 50. habetur : *Cor contritum & humiliatum , Deus non despicies* . Itaque 30. *Si revertamini , & quiescatis , salvus eritis* . Ezech. 33. *Impietas impij non nocebit ei , in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua* . Zach. 1. *Convertimini ad*

me, & ego convertar ad vos. Sed nudum conversionis nomen non dicit intentionis aut extensionis gradum. Ergo &c.

Patres.

IDEM docent sancti Patres : præsertim vero S. Cyprianus, qui in sermone de cœna Domini sic habet : " Nec quantitas criminis, nec brevitatis temporis, nec horæ extremitas, nec vitæ enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit a venia. "

Patrociniatur S. Basiliius homilia de Pœnitentia, ubi sic loquitur : " Tantummodo voles, & ipse Deus ultra occurrit. " *Suscinit* S. Leo Magnus Epistola 91. ad Theodorum, ubi ait : " His qui in tempore necessitatis, & in periculi urgentis instantia, præsidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordiæ Dei, nec menfuras possumus ponere, nec tempore definire, apud quam nullas patitur veniæ moris vera conversio. " Eo loci veram solum deposcit conversionem, immo temporis extensionem excludit.

Ejusdem est labii S. Chrysostomus in libello de reparatione lapii, & habetur apud Gratianum de Pœnitentia Dist. 3. " Talis est, inquit, erga homines pietas Dei, numquam spernit pœnitentiam, si ei sincere, & simpliciter offeratur, etiam si non poterit quis explere in præsentia, satisfaciendi ordinem; quantumcumque tamen, & quamlibet brevi tempore gestam suscipit etiam ipsam, nec patitur quamvis exiguæ conversionis perire mercedem.

Ratio multiplex.

PRIMA : Contritionis dolor ab ea charitate procedit, qua quidem ita diligitur Deus, ut penitens illum ceteris bonis creatis simpliciter anteponat; in hoc enim sita est formaliter conversio, nec aliud ultra saltem ex necessitate prærequiritur : Sufficit igitur ad justificationem ut talis sit contritio; Tamen enim foret intensa solum ut unus gradus, hæc dubio-procul sufficeret. Ista ratio est Carech. Rom. Ibidem n. 28. his verbis : " Præterea, si, uti Deus summum bonum est inter omnia, quæ diligenda sunt : ita etiam peccatum summum est malum inter omnia, quæ

odisse homines debent : illud sequitur, ut quam ob causam Deum summe diligendum esse confitemur, ob eandem rursus peccati summum odium nos capiat, necesse sit. Omnibus vero rebus Dei amorem anteponendum esse, ita ut ne vitæ quidem conservandæ causa peccare liceat, aperte nos docent illa Domini verba, *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus* : Et, *qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam*. "

Altera hæc est : Necesse non est dolorem contritionis esse omnium dolorum maximum intensivè, si sacra Scriptura ad veram pœnitentiam non summum conatum absolute requirat, sed ut homo 1. Deum omnibus aliis anteponat, 2. de peccatis omnibus doleat, 3. ab omnibus recedat, 4. illa ultra non patrare sit ei animus. Atqui ita habetur Ezech. 18. & 33. ut supra retulimus. Ergo &c. Sic docet Catechismus Rom. 2. part. de Pœn. n. 31. & seq. " Ex his igitur colligi poterunt, inquit, quæ ad veram contritionem maxime sunt necessaria. . . . Primum enim necesse est, peccata omnia quæ admisisimus, odisse & dolere. . . . Alterum est, ut ipsa contritio, confitendi, & satisfaciendi voluntatem conjunctam habeat. . . . Tertium est, ut penitens vitæ emendandæ certam, & stabilem cogitationem suscipiat. . . . Neque vero inter cetera quæ ad contritionem maxime pertinent, minus diligenter, & necessario curandum est : ut, quicquid injuriarum ab altero acceperis, id totum remittatur, ac condonetur. " Audis Patres Trid. in suo Catechismo nihil aliud præter amorem Dei appetitive super omnia ad justificationem exigere, & perfectiora esse de consilio.

Tertia : Si summum conatus in contritione necessario requireretur, gravis incumberet pœnitentis conscientie scrupulus, qui hunc summum conatum, eamque doloris intentionem, ut plurimum non sentit; hinc vel ipsamet Ecclesia non solet a pœnitentibus, hunc contritionis gradum depescere, sed tantum ut ex animo propter Dei summe dilecti offensam de peccato doleant. Ergo &c. Juvat istas probationes concludere istis Catech. Rom. verbis, Part. 2. de Pœn. n. 28. " Quamvis, quam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta sit, vera tamen & efficax contritio esse potest : Sæpe enim

„usu venit, ut quæ sensibus subiecta sunt, magis quam spiritalia nos afficiant. „ Igitur ex Concilio Tridentino, cuius mens in Catechismo aperitur, non opus est absolute ad justificationem, ut dolor sit intensissimus.

Diluuntur Objectiones.

OBJECIONES: Deus non tantum præ ceteris, sed & plus ceteris diligendus est, scilicet intensive: Ergo &c. Probatur antecedens ex illis Matth. 10. verbis: *Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus*, Rursus Luc. 14. *Qui non odit patrem & matrem, non potest meus esse discipulus*. Hinc S. Augustinus Lib. 1. de Doctrina Christiana c. 22. & L. de moribus Ecclesiæ c. 11. docet ad ordinatam dilectionem pertinere, ut nihil amplius, & nihil æque diligat homo quam Deum: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Et illa verba indicant Deum præ ceteris diligendum esse, concedo: majori intentione subdistinguo; ad melius, concedo: absolute, ita ut, illa deficiente gradus intentione, non sit Sacramentum, nego. Ultro fatemur inordinatum esse hominem qui majori pondere in creaturam quam in Creatore fertur, & sæpius magis dolet de amissis bonis temporalibus, quam de boni increati amissione, & hoc vitium ab origine cœdatur, non culpandum, sed emendandum & corrigendum. Satis igitur habet Deus misericors, si peccator quantum in se est, doleat de culpa, & dolendo amet præ ceteris bonis Deum. Neque enim Augustinus peccator & pœnitens statim, sed gradatim habuit illam amoris intentionem maximam, quam in libro Solliloq. exprefit, & demirata est Ecclesia.

Inflabit: Scripturæ sacræ exigunt a peccatoribus conatum aliquem contritionis magnum. Igitur nedum appetitativum, sed & intensivum dolorem deposcunt. Probatur antecedens: Psal. 57. legitur: *Rugiebam a gemitu cordis mei*, Illaiz 59. *Rugiemus quasi ursi omnes nos, & quasi columbæ meditantēs gememus*. Rursus Michæ c. 4. *Dole, & satage filia Sion quasi parturiens*. Ad hoc etiam spectat amaritudinis vocabulum in Cantico Ezechiae & Jeremæ 31. Sicut enim fervor intentum denotat calorem, ita amaritudo in Scripturis significat metaphorice vehementem, ac

Boucat Theol. Tom. VII.

intensum dolorem; tale est & illud pœnitentibus dictum Matth. c. 11. *Regnum calorum vum patitur, & violenti rapiunt illud*. Quæ quidem vox, *violenti*, magnum subindigitat doloris gradum.

Respondeo distinguendo antecedens: Scriptura exigit summum doloris gradum ad melius, concedo: absolute, ita ut prætermissa vehementissima contritionis intentione, non fiat peccati remissio, nego. Sin minus conversio Augustini non fuisset vera, cum contritio de peccatis primum non fuerit intensa, ut postea frequentiori oratione evasit. Igitur dum Scriptura exempla Davidis pœnitentis, Petri & aliorum proponit, id unum intendit, nempe veram conversionem ad Deum esse absolute necessariam, congruamque Deo exhibendam satisfactionem, ad quam implendam quod deest ex parte operis, saepe compensat vehementia doloris; sed talis dolor intensus, & vehemens, qui injungitur propter satisfactionem, non est absolute necessarius; potest enim & per alia opera, scilicet orationibus, jeuniis, & elemosynis compleri satisfactio.

Urgebis: Amor Dei debet esse perfectior rerum aliarum amore. Igitur & intensior: perfectio quippe qualitatum, & actionum, non aliunde videtur sumi, quam ex intentione, & majori conatu; ita pariter peccati detestatio, ut perfectior, ita intensior esse debet detestatione cuiuscumque alterius mali.

Respondeo distinguendo antecedens: Et illa perfectio desumitur ex intentione simul & ex electione voluntatis, qua Deum amando illum omnibus præponit, concedo: A solo intentionis gradu, nego. Ad veniam peccati obtinendam necessarius non est dolor intensissimus, sed sufficit ut voluntas peccatum oderit super omnia; & Deum rebus omnibus longe anteponat.

Insistes: Scriptura sacra præcipit non tantum dilectionem Dei, sed etiam in dilectione profectum. Habetur enim Apoc. 2. de Episcopo, qui non nihil a priori charitatis fervore defecerat: *Habeo adversum te; quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris: Et age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem venio tibi, & movebo candelabrum tuum. Sed in charitate progressus ferventioribus actibus fit. Ergo &c.*

Respondeo distinguendo antecedens: Scriptura præcipit profectum in dilectione pro

justis, concedo: pro peccatoribus, subdistinguo: tamquam consilium, concedo: velut aliquid absolute necessarium, quo omisso, non iustificarentur, nego. Præcipitur peccatori ut justus fiat, justo autem ut in iustitia crescat. Porro ad primam justificationem profectum non requiri nullus non novit, cum nemo repente, ut fert adagium, fiat summus: Sufficit igitur ut peccator ad Deum sincere convertatur.

Persfites: Deut. cap. 4. hæc leguntur: *Cumque quæseris ibi Dominum Deum tuum, inventes eum*: Si tamen toto corde *quæseris*, & tota tribulatione animæ tuæ. Rufus Joëlis c. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Hæc autem omnia denotant maximum contritionis gradum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et hæc omnia id unum probant, scilicet sufficere ut peccator poenitens Deum omnibus præponat, concedo: & illa evincunt dolorem intensissimum requiri necessario ad remissionem peccatorum obtinendam, nego. Jam vero sicut ille diligit Deum in toto corde, qui eum ita redamat, ut aliis omnibus anteponat; ita peccator requirit Deum in toto corde, & in tota tribulatione animæ suæ, & ad Deum convertitur in toto corde suo, quando Deum præ omnibus diligens, de peccato dolet, & tribulatur tamquam de malo, quod ex summo illo Dei amore præ omnibus malis detestatur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dolor de peccatis debet esse appetitativè maximus.

PRIMO: Scriptura sacra non in uno loco hanc annuntiat veritatem, nimirum Isa. 30. Ezech. 33. maxime Joel. 2. his verbis. *Convertimini ad me in toto corde vestro*.

Secundo: Hoc idem docent Patres, ut Cyprianus Serm. de cæna Dom. Basiliius Hom. de Poenit.

Tertio: In eo potissimum conversio sita est, ut peccator vere amet Deum, & odio habeat peccatum: Sed eo ipso quo Deum ceteris anteponit, jam illum summe diligit: Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem est Deum non solum præ ceteris diligendum esse, sed etiam summopere & secundum omnem animæ conatum, sed pro modulo nostro in quantum fieri potest: Sancti quippe non intra unum aut alterum annum summæ perfectionis gradum ultimum attingere, sed non nisi post multos exantlatos labore.

Secundo: Neque vero negamus amorem Dei perfectissimum a nobis exigi, sed appetitativè, intensive vero solum ex consilio.

Tertio: Fatemur etiam opus esse pro justificatione impij, ut ille diligit Deum ex toto corde, sed appetitativè; eo enim ipso quo detestatur creaturam, & Deum bonis cæcis anteponit, jam ex toto corde Creatorem diligit, cum in eo ut in ultimo fine quiescat.

PUNCTUM TERTIUM.

Utrum Contritio perfecta semper habeat conjunctam remissionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem Sacramenti?

ETIAMSI Lutherani contritionem requirant ad remissionem peccatorum, nolunt tamen eam remissionem peccatorum obtinere, & iustificare, ne inde fides, quæ juxta eos iustificat, detrimentum capiat. Ita Lutherus in assert. art. 12. similiter Calvinus L. 3. inst. c. 4. fl. 3. eadem tradit his verbis: "Diximus & nos, quodam loco numquam sine penitentia obvenire peccatorum remissionem; sed, simul adjecimus poenitentiam non esse causam remissionis peccatorum." Ita pariter Kemnitius in II. parte Exam. p. 960. ibi enim aperte reprehendit eos qui contritioni remissionem peccatorum tribuunt ante absolutionem; contra quos sit.

CONCLUSIO.

Contritio perfecta qua homo sua detestatur peccata propter Deum summe dilectum, omnia abstergit peccata.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

QUOD vivificat animam, cor novum facit, misericordiam promeretur, iniquitatem.

tates delet, &c. illud profecto animam abstergit ab omnibus peccatis: Atqui hæc omnia leguntur in Scripturis de contritionis efficacia. Et probatur. Ezech. 18. habetur: *Cum averteris se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabis.* Jonæ c. 3. *Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitia, quam locutus est, ut faceret eis, & non fecit.* 2. Regum 12. David pœnitentia ductus dixit. *Peccavi Domino.* Ad quem Nathan: *Dominus quoque transulit peccatum tuum.* Hinc idem David ait Psalmo 31. *Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam: & tu remisisti impietatem peccati mei.*

In ea verba divus Ambrosius in Apologia Davidis c. 7. sic loquitur: "Si dixit, pronuntiabo, & veniam meruit antequam pronuntiaret; quanto magis ubi de se pronuntiavit dicens: Iniquitatem meam ego cognosco; remissum est ei peccatum. Ergo remissionem meruit iniquitatis, & tunc charitate, atque operum peccata. . . . Aspiculatur S. Augustinus concione 2. in Psalm. 31. "Non pronuntiat, inquit, sed promittit se pronuntiatum, & ille jam dimittit. . . . In eodem proflus sensus hunc interpretatur locum Gregorius Magnus Comment. ejusdem Psalms 31. "Attende, ait, quanta sit indulgentiæ vitalis necessitas, quanta misericordiæ Dei commendatio, ut contentis desiderium comitetur venia antequam ad cruciatum perveniat Pœnitentia: ante remissio ad cor perveniat, quam confessio in vocem erumpat."

Rursus Isaïæ c. 30. juxta versionem Septuaginta interpretum habetur: *Cum reversus ingrueris, tunc salvus eris.* Quæ verba S. Leo Papa Epist. 91. ad Theodorum sic explicat: "Misericordiæ Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio, dicente spiritu Dei per Prophetam, cum ingrueris, tunc salvus eris. . . . Non abstinui profert Cœlestinus Papa Epistolam ad Episcopos Galliarum cap. 2. "Vera, ait, conversio mente potius quam tempore metienda est, dicente Prophetam, Si conversus fueris, salvus eris."

In novo Testamento Lucæ cap. 7. de muliere peccatrice hæc leguntur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Dominus idem insinuat in parabola filii prodigi ibid. c. 15. ad quem

patet occurrit; antequam ille confessionem absolvisset; hinc divus Petrus 1. Epist. c. 4. sic pronuntiat: *Univerſa delicta operis Charitas.*

Secundo, ex Sanctis Patribus.

AGMEN docet Tertullianus, qui L. 4. cap. 10. in Marcionem hæc pronuntiat: "Video . . . & Achab Regem, maritum, Jezabel, reum idololatriæ, & sanguinis Nabutzæ, veniam meruisse pœnitentiæ nomine."

Hunc sequitur Origenes, qui Homil. 11. in c. 10. Levit. ait: "Purgatio peccati per pœnitentiam constat: quam utrum quis digne gerat, ita ut mereri pro ea veniam possit, videte."

Tertius est S. Cyprianus sermone 5. de lapsis, ubi hæc scripsit: "Qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus virtutis, & fidei de ipso lapsus sui dolor re conceperit, exauditus, & adjutus a Domino, quam contrisiverat, lætatur, tam facit Ecclesiam, nec jam solum Dei veniam merebitur, sed coronam."

Succinit S. Athanasius, qui sermone de Virginitate ultra medium hæc tradit: "Vide de quale remedio in lacrymis spesta quælo, quam iniquitatem deleverint. Quid enim terius hoc vitio? quippe qui ter jurejurando Dominum abnegaverit, tantum tamen scelus per lacrymas delevit."

Tum Basilium Orat. 4. de Pœnit. pag. 806. col. 2. "Nunc cum Pœnitentia promittat animæ tuæ velut novi gementis renovationem, quam tu veterem effecisti &c. . . . Deinde vero loquens de efficacia Ninivitarum Pœnitentiæ p. 809. col. 1. ait: "Ob hoc cum videret ipsos Deus, sic demissos & humiles factos, quasi eos nimis ingenti miseria affligeret, & cladem eorum miserum esset, & vindictam remisit, læticiam denique præbuit, quod vere pœnitentiam egissent."

Illis se adjungit Ambrosius præfatione in Psal. 35. hoc modo: "Quis dubitet affligere animam suam, cum Propheta sanctus afflixerit solvens pretium lacrymarum pro redemptione peccati."

Ejusdem est mentis divus Chrysostomus L. 2. de compunctione cordis, ubi sic habet: "Sola est cordis compunctio, quæ sicut ignis, omni animæ vitium perurit, & adimit, & quantacunque in ea repetit mala, abstergit universa, & penitus delet."

Demum Gregorius Magnus Homil. 33. in Evangelia sic pronuntiat: "Quid esse dilectionem credimus, nisi ignem? Et quid culpam, nisi rubiginem? Unde nunc dicitur: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ac si aperte diceretur: incendit pleni peccati rubiginem, quia ardet valide per ignem amoris."

Tertio, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Sess. 14. c. 4. nostramclare docet conclusionem his verbis: "Docet præterea sancta Synodus, & si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur &c." Rursus Sess. 13. c. 7. ait ad præparationem Eucharistiæ confessionem sacramentalem necessariam esse iis qui lethali culpa laborant. Eum subiungit. "Quod a Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit copia Confessoris. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quam primum contineatur. Igitur sacra Synodus putavit peccatum mortale per contritionem perfectam votum confessionis annexum habentem remitti, sin minus licentiam faceret cum peccato graviore Eucharistiam accipere, quod nedum absurdum, sed & suæ doctrinæ eo loci traditæ prorsus contrarium est. Huic definitioni inherentes summi Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. sequentes Michaelis Baji damnarunt propositiones. Propositio 62. *Per contritionem, & cum charitate perfecta, & cum voto suscipiendi sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis, aut martyrii sine actuali susceptione sacramenti.* Propositio 31. *Charitas perfecta, & sincera, quæ est ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis quam in penitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Propositio 32. *Charitas illa quæ est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Jam vero ibi Bajus loquitur de charitate actuali, scilicet de ea quæ prærequiritur ad remissionem peccatorum in Sacramento obtinendam velut dispositio, ut constet ex propositione

67. sed hæc actualis est, cum ad Sacramenta suscipienda non disponamur per habitus, sed potius per actus. Quid plura? Loquitur Bajus de charitate quæ lex, & præcepta adimplerentur, ut patet ex prop. 32. hæc autem non est habitualis, sed actualis, cum non per habitus, sed per actus præcepta adimpleantur. Ergo &c.

Catechismus Rom. 2. p. n. 34. mira de efficacia contritionis scribit his verbis: "Ipla certe contritio numquam illi grata (scilicet Deo) & accepta esse non potest. Nam, inquit Propheta, *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Quin etiam statim, ut eam mentibus nostris concepimus, peccatorum remissionem nobis a Deo tribui, alio loco ejusdem prophetæ verba illa declarant: *Dixi, confitebor adversum me in iustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Atque ejus rei figuram in decem leprosis animadvertis, qui a Salvatore nostro ad Sacerdotes missi, antequam ad illos venirent, a lepra liberati sunt. Ex quo licet cognoscere, veræ contritionis eam vim esse, ut illius beneficio omnium debitorum veniam statim a Domino impetremus. Et ante num. 22. Penitentia itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia conjungat.

Quarto, ratione, eaque multiplici.

PRIMA: Contritio non minus est efficax in lege nova ac erat in Mosaica: sed in illa sanctificabat sæpius absque Sacramento: Igitur idem dicendum est & in illa. Illam exhibet rationem Catechismus Romanus; ibidem enim n. 29. probat peccata plurimum esse detestanda; quia contritione delentur: "Maxime autem, hortandi & monendi sunt Fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant: Ita enim Ezechias penitentiam describit, cum ait: *Recognitabo tibi omnes annos in amaritudine animæ meæ.* ... Sed & apud Ezechielem quoque scriptum legitur: *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet.* Secunda: Charitas, & consequenter contritio filios Dei adoptivos efficit, juxta illud 1. Joani. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur,*

nemur, & finis. Sed filiatio ista annexam habet omnium peccatorum remissionem, cum filius fit & regni hæres, quod de peccatoribus dici non potest. Ergo &c.

Tertia : Qui charitatem habet, legem adimplet, juxta illud Rom. 13. *Plenitudo ergo legis, est dilectio*. Sed contritio perfecta, qualis requiritur ad justificationem extra Sacramentum, perfectam, & si fieri potest, ardentissimam charitatem importat. Et probatur ex Catech. Rom. ibidem n. 27. dicente : " Sed illud etiam animadvertendum est, ut quemadmodum, S. Bernardo teste, nullus finis, & modus charitati præscribitur, modus enim inquit ille, diligendi Deum, est ipsum diligere sine modo, ita peccati detestationi nullus modus definitur. " Pergit ibidem " Sit præterea non solum maxima, sed vehementissima Etenim in Deuteronomio scriptum est : *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum* : Si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione animæ tuæ. "

Quarta : Charitas facit amicos Dei, vel potius ipsa est amicitia hominis cum Deo, juxta illud Prov. c. 8. *Ego diligentes me diligo*. Et istud sancti Ambrosii Epist. 7. ad Simplicianum : " Libertas liberum facit hominem, charitas amicum Dei. " Sed contritio perfecta charitatem importat; jamvero implicat aliquem esse amicum simul & inimicum, quod tamen contingeret, si contritio peccatum non remitteret. Igitur citra moram contritio, de qua loquimur, abstergit peccatum. Ista ratio utique est Catech. Rom. ibidem n. 30. his verbis : " Neque tamen hac in re desperant Fideles de summa Dei bonitate & clementia : is enim, cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram adtribuendam nobis veniam interponit, sed peccatorem paterna charitate complectitur, simul atque ille se collegerit, & universe peccata sua detestatus, &c. "

Solvuntur Difficultates.

OBJICES : Lucæ cap. 7. hæc legitur : *Remittantur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Igitur non eodem instanti, quo est dilectio vel contritio, datur peccatorum remissio; cum postea Christus mulieri dixerit, *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* :

Sicque contritio eo ipso quo elicitur non habet annexam peccatorum remissionem.

Respondeo distinguendo consequens : Et verba Christi ad Magdalenam directæ, erant solum veniæ vi contritionis obtentæ declarativa, concedo : ipsius remissionis causæ, nego. Eo enim ipso quo mulier dilexit, abique mora justificata est. Hæc Christi locutio potest illustrari exemplo mulieris quæ a profluvio sanguinis hinc viva in Christum, & charitate formata jamjam fuerat sanata : Sic enim habetur Marc. 5. *Esse sana a plaga tua*, quibus verbis eam non curavit Christus, sed potius sanatam declaravit, & confirmavit.

Instabis : Prius est diligere Deum quam justificari : Igitur contritio perfecta ex se non importat remissionem peccatorum. Probatur antecedens ex illis Scripturæ verbis Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus* : Sed tunc tantum peccata dimittuntur, cum ad nos veniunt tres sanctissimæ Trinitatis Personæ; veniunt vero cum eas amando attrahimus; hinc scriptum est, 1. Joannis 4. " *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo* : " Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Prius est prioritate naturæ diligere Deum, quam justificari, concedo : prius est tempore, nego : Eo ipso momento quo quis perfecte diligit Deum, suorum obtinet peccatorum remissionem. Cæterum ista verba *ad eum veniemus*, non sunt referenda ad justificationem, sed ad gloriam æternam, teste S. Augustino Tract. 75. in Joan. Ea est autem glorificationis œconomia, ut quis ad vitam perveniat æternam : Primo oportet ut diligit Deum, tum ut mandata servet, postremo diligitur a Deo, dilectione illa perfecta quæ beatitudinem confert. Non abs re erit verba sancti Præsulis texere : " Ad hoc dixit, *diligam eum*, ad quod sequitur, *& manebit in eo*, id est, ad hoc diligam, ut maneam in eo. Nunc enim ad hoc dilexit, ut credamus, & mandatum fidei tenemus : tunc ad hoc diligit, ut videamus, & ipsa visione mercedem fidei capiamus. Quia & nos nunc diligimus credendo quod non videmus : Tunc autem diligemus videndo quod credimus. "

Urgebis : D. Paulus a Christo constitutus fuerat vas electionis, propter suam animi demissionem, cum dixit : *Domine, quid me vis facere*, quod pronuntiare non potuit nisi ex motivo amoris perfecti. Atqui tamen dixit ei Ananias Act. 22. *Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua invocato nomine illius*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : *Ablue peccata tua*, hoc est Ananias injunxit Saulo Baptismum ut Christo incorporaretur, concedo : ut justificaretur, nego : Debit baptizari propter duo. Primo quidem ex eo quod prior ejus de peccatis contritio includeret votum Baptismi & legis Christi observandæ. Secundo, quia nomen dare Militiæ Christianæ debebat, quod sit per Baptismum, qui est omnium Sacramentorum janua, sique justificatio sacrum præfuit lavacrum.

Insistes : D. Augustinus Tract. 23. in Joan. sic habet : "Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam, iniquitatis suæ portat. Non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum." Igitur a pari peccata post Baptismum commissa non remittuntur, antequam adultus perveniat ad Pœnitentiæ Sacramentum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Non dimittitur Catechumeno nisi per Baptismum, eo quod raro perfectam habeat contritionem, concedo : si habere : nego. Quandoque contingit, ut Catechumeni ante Baptismum perfecte doleant de peccatis, & tunc justificantur. Quia tamen contritio Baptismi votum includit, debitor est legi, & ut flet de suscipiendo Baptismate promissioni, & ut ab omni reatu pœnæ solvatur, quod sit potissimum Baptismi efficacia, in quo quidem sensu S. Augustinus ait, Catechumenum eo utque peccatorum sarcinam portare donec baptizetur.

Perfistes : Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 6. declarat eos qui se præparant ad Baptismum, incipere diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem, & tamen de illis ibidem dicitur, quod post illam dispositionem consequantur justificationem, quæ habetur per Baptismum. Igitur sentit Concilium per dilectionem Dei peccata non deleri. Confirmatur Sess. 14. cap. 4. habetur contritionem aliquando hominem Deo reconciliare : si aliquando : Ergo non semper : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Pœnitentes post illam solum dispositionem justificantur ; eo quod talis dilectio sit imperfecta, concedo : si foret perfecta, nego. Quod autem non censet Concilium dilectionem illam esse perfectam ex eo claret, quia de illis dicit eos dumtaxat incipere Deum diligere, similiter cum pronuntiat aliquando tantum contritionem, justificare, illud verum est, cum sola contritio perfecta justificet extra Sacramentum.

Dices : Si contritio perfecte delet peccata, inutile evadit sacramentum Pœnitentiæ : falsum consequens : Ergo & antecedens. Neque vero in hac hypothesi, necesse erit Sacerdotem aliquo peccato mortali detentum, illud Confessario, antequam divina celebret mysteria, deponere ; contrarium tamen sacra Synodus Trid. præcipit. Ergo &c.

Respondeo ad primum, Sacramentum sicut certius, sic & facilius remedium eatenus esse, quatenus amor imperfectus cum Sacramento ad justificationem sufficit ; contritio autem perfecta difficillime habetur, quæ & insuper debet includere votum Sacramenti ut justificet : Ad secundum dico, Concilium injunxisse ideo Sacerdotibus ut peccata deponerent propter dignitatem Eucharistiæ, quæ exigit illam securitatem quæ habetur per Sacramentum, certitudinem vero tantam dare non potest adus contritionis, eo quod magis dubitandi sit locus de ejus sinceritate.

SYNOPSIS PROBATIONUM,

Contritio perfecta abstergit omnia peccata.

PRIMO : II. Reg. 12. ut primum David pœnitens dixit : *Peccavi Domino* : Nathan Propheta dixit ei : *Dominus quoque transiit peccatum tuum*. Rursum Luc. 7. Magdalenæ pœnitenti dicitur : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*.

Secundo : Idem docent SS. Patres, S. Cypr. Serm. 5. de lap. Basilus Orat. 4. de Pœn. Gregorius Magnus Homil. 33. His accedunt Concilia, in primis Tridentinum Sess. 14. cap. 4.

Tertio : Ratio hæc Theologica suadet. Contritio perfecta est vera ad Deum conversio, immo & unio cum illo per amorem amicitiae, quandoquidem pœnitens

do-

dolet de peccatis propter Deum summe dilectum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tamen si prius sit prioritate naturæ Deum diligere quam justificari, non tamen prioritate temporis.

Secundo: Ne miremini, si Ananias præceperit Paulo vere penitenti ut baptizaretur, cum ejus contritio ipsum Baptismatis votum includeret, & nomen Christianæ Militiæ dare ei necesse foret, quod non nisi per Baptismi susceptionem fieri poterat: Igitur ante Baptismum jam Salvus fuerat efficacia contritionis justificatus.

Tertio: Neque vero aliquod facessit negotium, cum Concilium Tridentinum injungit Catechumenis adultis de peccatis dolere, & postea baptizari; dolor enim de peccatis ut dispositio ad Baptismum rite suscipiendum requiritur: Utinam perfectus adsit, tunc enim ipso facto impium justificat; sed modo Baptismatis votum complectatur.

PUNCTUM QUARTUM.

Quale sit præceptum Contritionis, & quandonam obliget?

CONCLUSIO PRIMA.

Contritio præcipitur primo, a jure naturali: secundo & a Divino.

Probatur eam præcepti jure Naturali.

PRIMO ex divo Augustino, qui Lib. de duabus animabus c. 14. sic habet: „Vox est etiam ista naturæ: neminem stultum rei hujus notitia deseruit: hoc nobis nisi penitus insitum est, periremus: potest aliquis dicere, non se peccare; non autem sibi esse si peccaverit penitendum, nulla barbaries dicere audebit.”

Secundo, ex sancto Hieronymo. Ille autem Comment. in cap. 7. Eccl. ad hæc verba, *ne impie agas multum*. Ita scribit, „Si juxta eos qui de Physicis disputant, novit hirundo pullos de succo oculare chelidonis, & distamum capræ appetunt vulneratæ: cur nos ignoremus

„medicinam Pœnitentiæ propositam esse peccantibus.”

Tertio, ex D. Thoma: hic enim quæst. 84. art. 4. ad 1. sic loquitur: „De jure naturali est, quod aliquis pœniteat de malis quæ fecit, quantum ad hoc quod doleat se fecisse, & doloris remedium quærat per aliquem modum, & quod etiam aliqua doloris signa ostendat; sicut & Ninivites fecerunt.”

Quarto ratione: Attento solo jure naturali, eo non abfili modo tenemur injuriam alicui illaram resarcire, sicut desideramus, ut quis pro injuria nobis inflata faciat satis, juxta illud innatum adagium: „Quod vis tibi per alium fieri, etiam facias ei.” Sed peccator injuriam Deo infer: modus autem eam reparandi legitimus, citra dubium, est contritio: Ergo, &c.

Depbatur Scriptura sacra, & ratione Contritionem jure divino commendari.

PRIMO: Scriptura sacra proponit nobis pœnitentiam illdem loquendi modis, quibus solet Baptismi, & Eucharistiæ præcepta, nam Luc. 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*. Similiter de Eucharistia hæc leguntur Joan. c. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* Act. c. 4. *Pœnitentiam agite & baptizetur unusquisque vestrum*: Sed illa testimonia indicant Baptismi, & Eucharistiæ susceptionem præcipi a Deo: Igitur idem dicendum est de Pœnitentia.

Confirmat: Illud specialiter præcipitur propter ejus omissionem homines a Deo reprehenduntur in Sacris Scripturis, & ejus omisso voluntaria inducit novum, & speciale peccatum: Atqui peccatores arguit Scriptura eo quod non agant pœnitentiam; sic enim Rom. 2. legitur: *Secundum autem duritiam suam, & impenitentem cor thesaurizas tibi iram in die ire, & revelationis justitiae judicii Dei*: Similiter voluntaria omisso, novum est peccatum, quod vocant Patres peccatum impenitentiae: Ergo, &c.

Secundo: ratione. D. Thomæ 3. p. q. 84. art. 5. ad 2. quæ sic efformatur: *Re- & ratio distat ex triplici capite nobis incumbere de peccato pœnitere*. Primo quidem ex lege justitiæ, ut satisfacimus quantum possumus pro injuria Deo illata: Secundo ex lege charitatis erga Deum; quæ tenemur illum amare super omnia;

ac

ac detestari quidquid illi displicet, ut ipsi reconciliemur: Tertio ex lege amoris proprii boni, qua salutis nostrae consulere debemus. Prima obligatio fluit ex vi præcepti Pœnitentiæ, aliz vero ex præcepti spei & caritatis, id est, amoris Boni nostri supernaturalis. Igitur omnes qui peccato lethali confringuntur, ad contritionem eliciendam tenentur. " Sic loquitur S. Thomas: Dicendum, quod ex quo aliquis peccatum incurrit, charitas, fides & misericordia non liberant hominem a peccato sine pœnitentia. Requirit enim charitas, quod homo doleat de offensa in amicis commissâ, & quod amico homo studeat satisfacere. Requirit etiam ipsa fides, ut per virtutem Passionis Christi, quæ in Sacramento Ecclesiæ operatur, quærat iustificari a peccatis; requirit etiam & ipsa misericordia ordinata, ut homo subveniat pœnitendo suæ miseriæ, quam per peccatum incurrit: Secundum illud Proverb. 14. Miseros facit populus peccatum. Unde Eccles. 30. dicitur: Misericordia tuæ placens Deo. "

CONCLUSIO SECUNDA.

Præceptum eliciendæ Contritionis non obligat statim ac peccatum fuit commissum.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA hæc est: Præcepta affirmativa, obligant tantum certis temporibus; & positis quibuscumque circumstantiis: Atqui præceptum de contritione est affirmativum; ubicumque enim Deus in Scriptura sacra loquitur de pœnitentia, utitur terminis præceptivis, & imperantibus; præcepta autem negativa sunt per prohibitionem ipso facto, & in qualibet temporis mora executioni mandandam: Ergo &c.

Secunda: Si teneretur homo statim ac peccavit ad contritionem, alicubi extaret illa obligatio: sed nullibi extat; Ecclesiæ quippe semel duntaxat in anno imperat fidelibus, ut ad sacramentum Pœnitentiæ accedant. Ergo &c.

Tertia: Si homo statim ut peccavit teneretur ad contritionem, vel ob damnum Deo illatum, vel quia inde aliquod emolumentum Deo eveniret; neu-

trum dici potest: non primum quia damnum illud non est reale, nec aliquid peccator aufert vere, & proprie a Deo, sicut ille qui abripit bona aliena: non utique secundum, quandoquidem Deus omnia possidet, & nihil a suis recipit creaturis; ait enim Apostolus Rom. 11. *Quis prior dedit illi, & tribuetur ei?*

Colliges tamen teneri hominem ad contritionem: I. In articulo mortis. II. Quando imminet ingens mortis periculum v. g. in certamine. III. Cum prævidetur nullum fore Sacerdotem. IV. Si ita circumdatur tentationibus, ut arbitretur se alio modo, eas non posse propellere; tunc enim urget præceptum, ibi quippe adest in dilatione remedium certum vitæ animæ perdendæ periculum.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Obiicitur contra primam conclusionem Impœnitentia finalis non opponitur præcepto contritionis: Igitur non datur præceptum de contritione, alias præceptum illius opponeretur huiusmodi peccato. Probatur Antecedens: Impœnitentia quæ opponitur Pœnitentiæ & Contritioni non est speciale peccatum, sed duntaxat quædam circumstantia peccati illius in quo permanet prævaricator. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 14. art. 2. in corp. Ergo &c.

Respondetur negando Antecedens. Ad probationem distinguo, Impœnitentia generalis non opponitur Pœnitentiæ & contritioni, transeat; opponitur enim saltem indirecte contritioni: Impœnitentia formalis, nego. Duplex distinguitur impœnitentia, una generalis & late sumpta, quæ est nuda in peccato permanentia abstrahendo a voluntate diutius & semper in peccato permanendi, altera formalis, quæ anxiam habet voluntatem a peccato nunquam recedendi; Prior est solum quædam peccati commissi circumstantia; Posterior vero importat nolitatem perpetuam non contritendi; & ista specialem constituit peccati speciem quæ impœnitentia vocatur. Solutio est D. Thomæ ibidem his verbis: " Ex parte vero peccati duo sunt, quæ hominem a peccato retrahere possunt, quorum unum est inordinatio, & turpitudinis actus, cujus consideratio inducere solet in hominem pœnitentiam de peccato commissi. Et contra hoc ponitur impœnitentia, "

„tia, non quidem eo modo, quo dicit
„permanentiam in peccato usque ad mor-
„tem, sicut supra impœnitentia accipie-
„batur; sic enim non esset speciale pec-
„catum, sed quædam peccati circumstan-
„tia, sed accipitur hic impœnitentia, se-
„cundum quod importat propositum non
„pœnitendi.”

Rursus in 4. Dist. 43. q. 1. art. 3. ad
3. ait: “Sicut perleverantia dicitur du-
„pliciter: Uno modo est virtus specia-
„lis, pro ut dicit propositum perleve-
„randi in bono incepto usque ad finem;
„& alio modo est circumstantia aliarum
„virtutum usque ad mortem. Ita etiam
„impœnitentia secundum quod dicit pro-
„positum non penitendi, est species pec-
„cati in Spiritum Sanctum, secundum au-
„tem quod dicit permanentiam in pec-
„cato usque ad mortem, negando pec-
„cati pœnitentiam, sic est accidens, &
„circumstantia aliorum peccatorum.”

Infablis: Gratia habitualis est necessaria
necessitate mediæ ad salutem, non tamen
necessitate præcepti: Igitur a pari idem
de contritione dicendum est.

Respondeo negando consequentiam, &
paritatem. Ratio discriminis est, quod
non datur præceptum de habitibus super-
naturalibus, quippe qui immediate infun-
dantur a Deo, bene vero de actibus, quia
ab hominibus elici debent.

Urgebis: Præceptum datur tantum de eo
quod est in potestate hominis: Sed actus
perfectæ contritionis non est in potestate
hominis, cum contritio sine gratia Dei non
possit elici: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Actus
contritionis non est in potestate hominis
in se relâti, concedo: a gratia adjuti,
negō. Citra dubium est hominem se solo
non posse actum supernaturalem elicere
sine gratiæ adjutorio, ut non semel de-
finitum est in Conciliis Africanis contra
Pelagianos: sed utique verissimum est
Deum non deficere in necessariis, juxta li-
lud egregium Concilii Trid. Sess. 6. c.
xx. effatum: “Deus impossibilia non ju-
„bet, sed jubendo monet & facere quod
„possis, & petere quod non possis, &
„adjuvat ut possis.”

Reponer: Si præcipereetur contritio,
maxime a jure naturali: sed hoc falsum
est: Et probatur. Omnia præcepta natu-
ralia continentur in præceptis Decalo-
gi: sed in eis ne levis quidem sit men-
tio de præcepto contritionis. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad proba-
tionem distinguo minorem: Nulla fit
mentio explicita contritionis in præceptis
Decalogi, concedo: nulla virtualis & im-
plicita nego: Eatenus enim continetur
in primo præcepto, quatenus eo nobis
injungitur Deum colere sicut oportet, &
consequenter dolere de injuria ipsi per
peccatum facta, alias cultus non foret
perfectus.

Opponer contra secundam conclusionem:
Ecclesiastici cap. 5. dicitur: *Non tardes
converti ad Dominum, & ne differas de die
in diem*: Rursus Apocalyp. cap. 2. *Age
pœnitentiam, prima opera fac, sin autem ve-
niam tibi cito, & movebo candelabrum de
loco suo, nisi pœnitentiam egeris*. Hinc D.
Augustinus insurgit in eos qui remittunt
pœnitentiam usque ad mortis tempus,
sic enim habet Serm. 57. de tempore:
“Pœnitentia quæ ab infirmo petitur;
„infirmæ est; quæ autem a moriente
„petitur, timeo ne & ipse moriatur.”
Igitur non est licitum procrastinare pœ-
nitentiam.

Respondeo ad primum distinguendo: Et
verba Ecclesiastici important necessitatem
conversionis in genere, concedo: & de-
signant modum, circumstantiam tempo-
ris, & accelerationem ejus, negō. Eo
loci Ecclesiasticus quidem dat consilium
diutius non procrastinandi pœnitentiam,
minime vero præceptum, ita ut qui le-
thaliter peccaret, novum committeret pec-
catum, nisi cito citius & absque mora de
culpa commissâ amare doleret. Eadem est
ad locum Apocalypseos responsio. Vel eti-
am dici potest, ita verba, *veniam tibi ci-
to*, intelligenda esse de summo & supino
ad serviendum Deum torpore, qui quidem
est ad peccatum mortale proxima, & ne
dicam, ultima dispositio; quod non levi-
us indicant priora ista verba: *Habeo ad-
versum te, quod charitatem tuam primam
reliquisti. Memor esto itaque unde exideris:
Et age pœnitentiam* &c.

Eadem respondemus ad auctoritatem di-
vi Augustini. Quia vero homines proni
sunt ab adolescentia ad malum, sæpius
de probis moribus influendis non sânt
promissionibus; hinc usus obtinuit apud
Patres consilium dare, ut pœnitentiam
salutarem non procrastinent, ne malum
jam commissum serpat in pesus.

Infablis: Si homo non conteratur fla-
stim post peccatum commissum, ipso facto
lethaliter peccat: Ergo &c. Probatur.
ante-

antecedens. Velle statim peccati mortalis est mortaliter peccare : Sed qui non dolet, ut primum peccavit, vult statim peccati mortalis, quippe qui nolit adhibere remedium per se necessarium, ne præceps in novum ruat peccatum. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem nego minorem ; effectus enim ex omissione sequens non censetur virtualiter, & interpretative voluntarius, nisi ille qui potest, & tenetur, non faciat quod in se est. Et vero vel ipse Deus potest per suam omnipotentiam absolutam impedire peccata : quia tamen ad hoc non tenetur, ideo citra blasphemiam nullus potest ei imputare malum culpæ. Ex quo sequitur hominem, ne quidem vel le virtualiter peccatum, ex hoc præcise quod, commissio peccato, absque mora de eo non conatur, cum præceptum contritionis, ut pote affirmativum, non statim & illico obliget.

Urgebis : Lex iustitiæ obligat, ad restituendam absque mora rem alteri furto ablatam, immo & ad resarciendum damnum proximo illatum : sed a fortiori, quilibet tenetur citra moram Deo pro peccato commissio, contritionis ope, satisfacere. Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia homo cui bona fuerint subrepta, patitur damnum ; hinc fur tenetur statim reddere quod abstulit ; Deus vero non patitur injuriam in bonis suis utilibus : Igitur ex dilatione contritionis nullum ei nocuum advenit.

Infistes : Si quis alterius famam per detractionem violaverit, tenetur statim damnum reparare : Igitur & a pari, iterum dicam, immo a fortiori tenetur resarcire injuriam Deo illatam per peccatum : quod quidem recte fit per veram & perfectam contritionem, qua peccator relinquit diis alienis, scilicet creaturis, ex corde Creatori famulatur.

Respondeo distinguendo antecedens : Tenetur si periculum sit, ac grave incommodum statim sequeretur, concedo : Si non esset, nego. Similiter distinguo consequens : Si ex peccato hominis sequatur scandalum, & sicut Deus, sic & Religio ex contemptu aliorum detrimentum patitur, concedo : sin minus, nego. Per accidens huiusmodi reparatio evadit in quibusdam circumstantiis necessaria, sed non fuit ex præcepto. quo quis astringa-

tur statim ut peccavit, actum contritionis efformare.

Perfistes : Ubi primum homo graviter vulneratus est, tenetur citra moram quærere remedium : Pari igitur & consimili ratione, eo ipso tempore quo anima lethali peccato lauciata est, debet contritionis remedium adhibere, maxime cum plus sit quam corpus.

Respondeo distinguendo Antecedens : Quando vita ex dilatione remedii venit in periculum tenetur absque mora adhibere remedium, concedo : secus, nego. Simili modo distinguendum est consequens ; eadem enim est ratio quantum ad hoc de salute mentis, ac de salute corporis ; solutio est divi Thomæ, qui Quæst. 6. art. 5. sic respondet. " Ad secundum, dicendum, quod non est de necessitate, te salutis corporalis, ut statim medicus quæratur, nisi quando necessitas curationis incumbit, & similiter est de morbo spirituali. "

Replicabis : Privatus gratia habituali non potest diu omnia peccata vitare ; hinc tenetur gratiam absque mora requirere, ne in alia prolapsus peccata ; siquidem, teste divo Gregorio Homilia 11. in Ezechielem : " Peccatum quod per poenitentiam non deletur, suo pondere trahit, ad aliud. " Sed non alio medio quam contritione gratia sanctificans advocatur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem : Privatus gratia sanctificante tenetur illam per contritionem advocare tempore indeterminato, concedo : determinato, subdistinguo : si urgeant nimis tentationum impetus, & adit vitæ periculum, concedo : sin minus, nego. Experientia non semel comprobatum est, eum qui ex fragilitate graviter peccavit, abstinere ad tempus auxilio gratiæ sufficientis ab eodem peccato, nec cito-citius iterum peccare.

Repones : Tenetur homo sestivis diebus actum contritionis elicere, cum cunctis incumbat cultum Deo debitum adimplendi obligatio ; sed posset contingere hominem peccato mortali jam detentum, ipso festi tempore de novo lethali peccare, in quo casu præcepto contritionis non satisfaceret. Igitur ne veniat in periculum huiusmodi omissionis, debet, ut primum peccavit, de culpa conteri. Probatur major : Vel in ipsa lege veteri præceptum contritionis sestivis diebus obligabat ;

bat; sic enim habetur Levit. 23. *Sabbatum requiescentis est, & affligetis animas vestras*: A fortiori Christianus debet festiuis diebus de peccatis dolere.

Respondeo negando absolute maiorem; cum enim festiuitas consistat in cessatione ab opere servili, & in exhibendis operibus religionis, hoc, omitta contritione, præstare potest peccator: Ad probationem dico, illud testimonium intelligendum esse non de contritione interna, sed de afflictione externa, scilicet de abstinentia a ludo, a nugis & crassis voluptatibus, ad quod & tenetur festiuis diebus Christiani, sicut Iudæi; sic & ceterum Scripturæ textus exponi potest de solo festo Expiationis, quod semel in anno contingebat iuxta verba antecedentia: *Mense septimo*, inquit, *Moses, decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque opus facietis, siue indigena, siue advena qui peregrinantur inter vos, in hac die expiatio erit vestri, atque mundatio, ab omnibus peccatis vestris, coram Domino mundabimini; Sabbatum enim &c.* Ultero fatemur contritionem eliciendam esse, cum peccata explare quisque teneatur: sed præceptum ea explandi non obligat pro semper.

Inflabis: Festorum celebratio reducit ad virtutem Religionis: Sed quod pertinet ad illam virtutem non potest fieri nisi ex motivo charitatis, charitas vero supponit actum contritionis: Igitur diebus festiuis ad illum actum tenemur. Confirmatur: Festorum sanctificatio, non aliud est quam Dei cultus: sed nemo Deum colit nisi eum diligat: ita Augustinus in Pl. 77. "Hoc colitur", inquit, quod dicitur, "Igitur". Demum sanctificatio festi potissimum sita est in spiritali requie: Sed quies illa ab amore Dei causatur: Igitur saltem in die festo peccator tenetur ad actum contritionis: Ergo &c.

Respondeo I. controversiam præsentem non moveri præcise de diebus festiuis, sed de die; hora & tempore, quo quis peccat mortaliter; & quæritur num citius sub pena novi peccati committendi, teneatur de peccato patrato conteri?

Respondeo II. negando minorem; moti-um enim contritionis non debet confundi cum motivo charitatis; quandoquidem obiectum ejus diversum est.

Ad confirmationem faciliis est responsio, sic enim distinguitur: Nemo Deum colit, nisi eum diligat ut vitam mereatur æternam, concedo; ut faciat satis præcepto,

quo unusquisque tenetur Deum colere & illi obsequi, subdistinguo: ad melius & perfectius, concedo: absolute, nego. Latum est igitur discrimen inter officium, & officii remunerationem æternam. Ut quis reddat Deo id quod ei debet, sufficit ei munia religionis externa exhibere, interiorumque mentis applicationem eis adjungere; sed necesse non est absolute, ut sit in gratia, nisi ut coronam gloriæ percipiat. Ceterum non diffitemur præceptum contritionis diebus festiuis non nihil urgere, & in solemnioribus requiri.

Urgebis: Fideles diebus festiuis debent adesse Sacrificio altaris: Atqui ad hoc pie adimplendum requiritur status gratiæ, per contritionem & amorem habenda: Et probatur. Deus rejicit sacrificia eorum qui sunt in peccato lethali, sed quisque Christianus tenetur offerre Deo sacrificia spiritalia, ut autem illa acceptet Deus, debet ille prius actum contritionis elicere; hinc sanctus Hieronymus in hæc verba Scripturæ Isa. 1. *Incensum abominatio est mihi, Neomeniam, & sabbatum, & festiuitates alias non feram; inquit sunt catus vestri*, ait: "Omni convenis qui non offert hostias spirituales, nec audie illud quod in quinquagesimo Psalmo canitur: *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies*, abominabilis Deo.

Respondeo distinguendo: Et inde sequitur ad meritum requiri, ut adians sacro sit in statu gratiæ sanctificantis concedo: ad executionem præcepti sibi injuncti, ut ei violatio non imputetur, nego. Ut adimpleat præceptum, sufficit ut adstet, oretque mente & ore, quibus dispositionibus satisfacit præcepto; immo sic flectit Deum, pronumque eum reddit, ad hoc ut ei condonet peccata; quare Publicanus orando obtinuit remissionem peccatorum, quam & peccator obediendo Ecclesiæ, Deumque deprecando impetrat.

Persiles: Atqui requiritur contritio charitate formata, ut reddatur cultus Deo debitus; & probatur. Præceptum missæ audiendæ obligat in die festo: Sed huic sacrificio addendum est a quolibet fidelis sacrificium cordis contribulati; sin minus nihil Missa proderit peccatori ei adstanti. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo minorem: Sacrificio Missæ addendum est sacrificium spiritus con-

contribulati dispositive, concedo : contribulati perfecte, subdistinguo. Ad maiorem perfectionem, concedo : absolute, ita ut peccet de novo peccator si contritionem omnibus numeris absolutam non eliciat, nego. Debet peccator credere, audire Missam cum devotione, ut se se ad justificationem disponat : & hoc sufficit ut præceptum audiendi Missam adimpleat. Variæ, ultro fateor, sunt circa istud momentum sententiæ ; una quorundam recentiorum, qui autumant Christianum peccato mortali detentum, in novum rueri, si audiat Missam, nisi prius vel deponat in confessione peccatum ut ab eo absolvatur, vel saltem perfecte de illo conteratur : altera, & communior, immo & veracior, hoc non esse necesse, sed sufficere, ut absque affectu actuali ad peccatum audiat sacrum ; & huic assentiendum est.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio præcipitur ex jure naturali & divino. Non tamen ut primum commissum est peccatum mortale.

Prima pars patet. Quia inquit D. Thomas hic qu. 8. art. 7. ad 1. "De jure", naturali est, quod aliquis poeniteat de malis quæ fecit, quantum ad hoc quod, doleat se fecisse : Ex doloris remedium, quærat per aliquem modum, & quod, etiam aliqua signa doloris ostendat, sicut & Ninivitarum fecerunt. Si vero sermo sit de jure divino, passim in sacris Scripturis injungitur impiis Poenitentia ; maxime Luc. 13.

Alter pars, Videlicet quod præceptum contritionis non obliget statim atque commissum est peccatum, omnes docent Theologi, ista innixi ratione, quod præceptum affirmativum, quale est illud de quo movetur controversia, non obliget pro semper.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Impoenitentia finalis adæquate sumpta, & ut includit firmum in peccando propositum numquam a malo recedendi, opponitur præcepto contritionis, cum sit de jure naturali & divino a peccato tandem aliquando recedere.

Secundo : Præcipitur quidem in genere peccatori, ut citra moram ad Deum convertatur, sed hoc est consilium, non lex ; cum Ecclesia fidelis voluntatum Christi interpres præcipat solum semel in anno, sub poena censuræ, deponere confessario peccata.

Tertio : Verum quidem est furem teneri ablatum absque mora restituere, quia damnum physicum proximo intulit : sed peccatum non nisi morale inducit. Si tamen adsit vitæ periculum peccator non debet procrastinare contritionem ; sicut nec in solemnioribus Mysteriorum festis ; tunc enim cultus specialissimus Deo debetur, qui sane seculo de peccatis dolore, non exhiberetur.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo differat Contritio ab Attritione ?

Placita Theologorum.

THEOLOGI circa istud momentum in varias abiere opiniones. Scotus autumat contritionem in eo distingui ab attritione, quod sit dolor isto interior, & diutius perduret ; sed ista opinio in hoc claudicat, quod ut infra ostensuri sumus, specie inter se differant ; majus autem, & minus non diversificent speciem.

Alii putant in eo contritionem ab attritione discernendam esse, quod actus contritionis informetur gratia, attritio autem sit absque gratia habituali ; sed incassum assertur istud discrimen, cum non semel contingat attritionem conjungi cum Poenitentiae Sacramento, & sic informari gratia.

Arbitrantur quidam contritionem odio habere peccata mortalia, super omnia mala ; attritionem vero non super omnia mala : aut illa sententia non potest propugnari ; quia contritio potest habere dumtaxat pro objecto peccatum veniale, quod homo odio habebit super omnia : Igitur tunc objectum contritionis non erit summum malum : Igitur per hoc non satis ab attritione distinguitur.

Opinantur alii, inter utrumque dolorem illud esse discrimen, quod contritio saltem virtualiter se se extendat ad omnia peccata, eaque odio habeat super omnia ; contra vero, ajunt, attritionem non se se extendere ad omnia : verum nec illa opinio

nio

nio est amplectenda ; in eo enim non distinguuntur actus , quod debet esse eis commune : sed uterque dolor debet habere pro fine odium omnium peccatorum , quandoquidem pœnitens non potest detestari unum peccatum sine alio : nec enim unum sine alio remittitur ; ejus etiam est muneris ea odio habere super omnia .

Morinus ex Congregatione Oratorii Gallicani , & post ipsum Jueninus , ejusdem Congregationis alumnus nullum statuunt discrimen essentiale inter charitatem perfectam , & imperfectam ; docent quippe utriusque objectum esse Deum in se dilectum ; & non nisi per gradus inter se differre ; ita quod amor ille sit perfectus qui est intensissimus , ille vero imperfectus , qui non est adeo intensus .

Denique Quietissæ , ita constituunt specificum charitatis motivum in ordine ad Deum , ut excludant omnem respectum ad nos ; ne quidem ad nostram beatitudinem æternam . His positis sit

CONCLUSIO.

Distinctio specifica contritionis perfectæ ab imperfecta , quæ vocatur attritio , petitur a principiis & motivis specie diversis .

Probatur ratione Theologicæ Scripturarum , & Patrum auctoritate suffulta .

ILLA differunt inter se specificè , quorum principia & motiva sunt specie diversa : Atqui principia & motiva contritionis & attritionis sunt specie diversa : Et Probatur . Quæ a diversa fluunt virtute , & quorum munia non eadem sunt , habent principia & motiva prorsus diversa : Atqui contritio & attritio sunt hujusmodi ; cum amor in utroque actu conclusus talis sit . Et probatur : Prior actus , videlicet contritionis perfectæ promanat a charitate ; habet enim Deum immediate pro objecto , & in ipso quatenus summe amabili , ultimatè quiescit ; secundus vero dimanat a spe , ideo enim eum diligimus , quia ab eo speramus , & recipimus bona supernaturalia : atqui virtutes illæ sunt diversæ , & illi modi Deum attingendi inter se discrepant . Probatur minor quoad singulas partes .

Charitas perfecta a spe , specie distinctè distinguitur .

Probatur auctoritate & Ratione .

PRIMO , ex Scriptura sacra . Duplicem hanc virtutem distinguit ab invicem divus Paulus 1. Cor. c. 13. his verbis : *Nunc autem manent , fides , spes , & charitas ; tria hæc , major autem horum est charitas .* Confirmatur : Charitas habet , quod hominem cum Deo reconciliat , illud autem spei non competit ; nam de charitate , non de spe 1. Petri c. 4. dicitur *Charitas operis multitudinem peccatorum* . Rursus Rom. c. 13. *Charitas est vinculum perfectionis* : Quod nunquam de spe prolaturum est .

Secundo : Illud expresse docet D. Thomas 1. 2. q. 65. art. 4. ad 1. *“ Fides , ait , & spes secundum proprias rationes , nec a prudentia , nec a charitate dependent ; & ideo sine charitate esse possunt . ”* Et in corpore articuli : *“ Charitas , inquit , dat fidei , & spei perfectionem virtutis : sed fides , & spes secundum rationem propriam præsupponuntur ad Charitatem . ”*

Tertio , ratione , eaque multiplici . Prima : Peccato mortali detenti sunt sine charitate & perfectio Dei amore , & tamen actum spei elicere tenentur . Ergo &c.

Altera : Charitas numquam excidit ; e contra vero spes , quæ dubio-procul non remanet in cælo ; quod enim quis videt , quid sperat ? ait D. Thomas . Ergo &c.

Tertia : Spes in Deum tendit : sed charitas in eo quiescit , & illum possidet . Igitur illæ virtutes non sunt una & eadem essentia , sed potius plures ab invicem distinctæ .

Munus Contritionis & amoris perfecti diversum est ab officio Attritionis & amoris imperfecti .

Probatur hoc ratiocinio .

QUOD attingit Deum diverso modo , ab attritione & amore imperfecto diversum habet ab eo munus obeundum : Atqui res sic est respectu utriusque contritionis & attritionis : Et probatur . Contritio includit perfectam charitatem qua diligitur Deus propter se ; hinc amor benevolentia nuncupatur : E contra vero

attritus, non nisi eum, ut sibi bonum est, amat; qui quidem amor nomine amoris concupiscentiæ donatur: Ergo &c.

Quæ sunt in ista minore, partes, scilicet quod amor perfectus qui tribuitur perfectæ contritioni, diligit Deum propter se solum & ejus præcellentem bonitatem, attritio vero eum diligit, ut totius iustitiæ fontem, & ut bonum subiecti seu creaturæ, probantur.

Contritus, diligit Deum propter se, & quia summum bonum est.

Probaturs multis momentis.

PRIMO ex Scriptura sacra. Deut. c. 6. hæc leguntur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Similiter Proverb. c. 23. *Præbe fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant.* Rursus Ecl. c. 23. *Omni vita dilige Deum, & invoca illum in salutem tuam;* Hæc de Davide pronunciat Ecclesiasticus cap. 47. *De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum qui fecit illum.* Ipse Pfalter Regius sic exclamat: *Quid enim mihi est in calo? & a te quid volui super terram. Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Hoc ductus motivo Rom. c. 8. sanctus Paulus exclamat: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames.... Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei quæ est in Christo Jesu.* Ibi autem, ut claret, Deus in te diligendus præscribitur. Ergo &c.

Secundo, ex sanctis Patribus. Eandem veritatem docent unanimiter sancti Doctores, quippe qui Deum in se summe bonum, & perfectum abstrahendo a proprio amanti commodo, assignent, tamquam proprium charitatis, & amoris perfecti objectum, juxta illud divi Pauli 1. Cor. 5. *Charitas non querit quæ sua sunt.* Et primo quidem sanctus Basilus, qui præfatione in regulas profusiores, circa medium sic loquitur: *"Aut metu supplicii, a vitiis declinamus, atque ita animum, servilem induimus, aut mercedis spe ducti ad utilitatem nostram, præceptorum observantiam referimus, aut certo pulchro ipso impulsu, & charitate*

"quam erga ipsum habemus, a quo legem accipimus Deo servimus, atque hoc modo bonorum filiorum erga parentes, suos animus imitatur. Audis sanctum Præfulem discernere amorem perfectum ab imperfecto ex utriusque motivo, & diversa in Deum tendentia.

Idem legimus in divo Ambrosio, qui L. 4. de interpellatione David. c. 11. sic fatetur: "Qui illum sequitur non premio ducitur ad perfectionem, sed perfectio, ne consummatur ad præmium, imitator res Christi sunt, non propter spem boni, sed pro amore virtutis."

S. Hieronymus, eodem se explicat n. o. do Epist. 46. ad Damasum his verbis: "Qui diligit, non ideo imperata custodit, quia aut timore penarum, aut præmii aviditate compellitur, sed quia hoc ipsum quod a Deo jubetur, est optimum."

Infinitus essem, si ea omnia, quæcumque scripsit beatus Augustinus de amore Dei puro, vellem, hic texere. Unum dumtaxat quod e multis seligam, deponitur ex Soliloquiorum capite 6. ubi sic habet: "Quisquis cognoscit te, diligit te, se obliviscitur; amat te plusquam se, relinquit se, ut veniat ad te."

Tertio, ratione: I. Contritio in tantum dicitur perfecta, in quantum includit vehementissimum & filialem Dei amorem; hinc qui flet amare peccata, & de eis vere contritus, non nisi amore puro, eoque ardentissimo dolet. Igitur amor perfectus in contritione consistens Deum propter Deum solum diligit. Ista ratio est Catechismi Romani 2. p. de Pæn. nu. 35. "Nam cum perfecta contritio sit charitatus actio, quæ ab eo timore, qui filiorum est, proficiscitur: patet eundem charitatis & contritionis modum statuendum esse: at quoniam charitas, quæ Deum diligimus, perfectissimas est amor; hinc fit, ut contritio vehementissimum animi dolorem conjunctum habeat. Ut enim maxime diligendus est Deus; ita quæ nos a Deo alienant, maxime detestari."

II. Eadem est lex oppositorum: sed homo concupiscentia aut carnis, aut eorum victus ita quiescit in creatura, ut in ea suum ultimum reponat finem. Igitur e contrario perfecte de peccato contritus, ita Deum propter te diligere debet, ut in eo perfecte tamquam in summo bono quiescat.

III. Indicandum est de contritionis pondere ac de dolore ex eo, quem vere pœnitentes habuisse Scriptura sacra nobis proponit, quales fuerunt Petrus & Magdalena pœnitentes: Sed uterque dolebat de peccato, quia supremam lædit beatitudinem: de illo enim dicitur Matth. 26. *Flevit amare*: De ista vero Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*. Ergo &c.

Attritus Deum diligit, quia sibi utilis est.

Probat argumentum Theologico
efficacissimo.

AMARE Deum solummodo ut totius iustitiæ fontem, & quia ex illo bono possessio summa nobis beatitudo promanat, est illum amare amore concupiscentiæ, & eo potissimum motivo, quia utilis est. Atqui ista sunt motiva amoris imperfecti: Minor hæc propositio suadet multis momentis.

Primo: Hæc leguntur Psal. 17. *Diligam te, Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum*: Psal. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem*. 1. Joan. cap. 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos*. Ibi motivum amoris David erga Deum est collatio fortitudinis, firmamenti, refugii, & retributio. Similiter divus Joannes ideo nos stimulat ad amorem Dei, quia prior dilexit nos: Ergo &c.

Secundo: Amare Deum amore concupiscentiæ, est eum omnibus rebus antepone, ejus mandata servare, omnia adversa patienter tolerare, vel timore pœnitentiarum incurrendarum, vel intuitu gloriæ sempiternæ consequendæ: Atqui Scriptura, & Patres ubique asserunt Deum condonare crimina, remittere pœnam æternam peccatis debitam, gloriam celestem largiri iis qui hoc motivo pie & iuste vixerint: Ergo hæc ita certa sunt, ut necesse non sit longam auctoritatum seriem texere, unde & multis pauca seligere juvat. De Pœnitentiæ efficacia hæc leguntur Ezechielis c. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est: Et custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iustitiam, vita vivet, & non morietur*. Rursus c. 33. *Si autem dixerit impius, Morte morieris, &*

egerit pœnitentiam, à peccato suo, &c. quia vivet, & non morietur. Item Act. 3. *Pœnitimini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. His in locis bene operantibus promittit Christus vitam æternam: Matthæi c. 5. his verbis: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum*. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. *Beati qui cum male dixerint vobis, & persecuti vos fuerint*. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis*. Ergo &c.

Idem asserunt SS. Patres, nam & pœnitentiæ efficaciam prædicant, & gloriam intuitu meritatorum concedi docent: quocirca hortantur peccatores ut pœnitentiam agant, si beatitudinem æternam sibi donari velint. De primo capite S. Cyprianus sermone de lapsis ait: *Qui sic Deo satisfecerit, pœnitentia facti sunt, qui pudore delicti, plus & virtutis, & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit: exauditis & adjutus à Domino, non, quam contristaverat nuper, lætam faciet Ecclesiam, nec jam solam Dei veniam merebitur, sed coronam*. Concinat sanctus Chrysostomus Lib. de compunctione cordis his verbis: *Sola est cordis compunctio, quæ sicut ignis, omne animæ vitium perurit, & adimit, & quantumque in ea reperit, mala, abstergit universa, & penitus delet*.

De alio momento multus est sermo in iisdem sanctis Patribus. Enimvero vitam æternam proponi pro motivo doloris passim docent. Instat omnium sit D. Augustinus, qui Serm. 19. de verbis Apostoli, sive 178. editionis novæ sic habet: *Ecce propter quam visionem fac bonum, ecce propter quam noli facere malum*. Hunc Doctorem sequitur divus Thomas 2. 2. q. 23. art. 1. ubi ait: *Mutua benevolentia fundatur super aliquam communicationem*. Cum ergo sit aliqua communicatio hominis ad Deum, secundum quod nobis suam beatitudinem communicat, super hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Distinctio amoris perfecti ab imperfecto non fuit a motivis, si æterna beatitudo non ad amorem imperfectum, sed ad perfectam charitatem pertineat:

timeat: Atqui de facto proprium est charitatis sibi gloriam desiderare: Ergo &c. Probatur minor. Amor quo S. Paulus Philipp. c. 1. cupiebat dissolvi, & esse cum Christo erat perfectæ charitatis, juxta S. Thomam 2. 2. q. 24. art. 9. Sed ejus motivum erat unio quædam amantis cum re amata; unio autem illa essentialiter includit respectum mutuum extremorum quæ ununtur, nempe amantis, & rei amate: Igitur propria beatitudo est motivum charitatis perfectæ.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distinguo: Amoris S. Pauli motivum erat unio cum Christo propter summam ejus bonitatem, ac perfectionem in se absolute spectatam, concedo: Propter beatitudinem, quæ nos beatos reddit, subdistinguo: Hujus amoris motivum erat æterna beatitudo objective sumpta, hoc est Deus ipse in se bonus, qui est objectum nostræ beatitudinis, concedo: æterna beatitudo formaliter sumpta, hoc est possessio ipsa Dei quatenus actu, & formaliter beatos non reddit, nego. Motivum ergo divi Pauli, erat summa, & infinita Dei perfectio in se considerata, minime vero quatenus ex illa nobis bona proveniunt; eadem est responsio ad probationem. Ceterum potest dici beatitudinem ut bonum hominis, fuisse motivum amoris Apostoli, non quidem primum, sed secundarium; in quantum qui vult & amat Deum propter summam ejus bonitatem, consequenter & propter seipsum illum vult & quærit.

Instabis: D. Thomas tria docet, quæ adversantur conclusioni datæ. Primo asserit charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum: ita 1. 2. q. 65. art. 5. ad primum his verbis: "Charitas non est qualiscumque amor Dei; sed amor quo diligitur ut beatitudinis objectum, ad quod ordinatur per fidem, & spem." Idem docet q. 114. art. 4. in corpore. Idem pariter 2. 2. q. 23. art. 4. in corpore. II. Affirmat duplex esse charitatis motivum, unum primum, nempe bonitatem Dei in se consideratam, alterum secundarium a primario in eparabile, nempe bonitatem Dei relativam ad nos, id est quatenus est nostra beatitudo, ita 2. 2. q. 23. art. 5. ad 2. III. Dicit amicitiam charitatis fundari super communicationem beatitudinis, ut legere est 2. 2. q. 23. art. 7. in corpore. Ergo &c.

Respondeo I. Inter ista duo, maximum esse discrimen, videlicet charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum, & charitatem tendere in Deum ex motivo beatitudinis in ipso consequendæ. Primum merito asserit sanctus Thomas, nam Deus sicut beatitudinis, sic & charitatis objectum est, quia summæ bonus, & perfectus est in se; pertinet autem ad summam Dei perfectionem, quod sit nostræ beatitudinis objectum; nisi enim summæ perfectus esset, nostra non foret beatitudo; charitas vero ex proprio & formali motivo, non tendit in Deum quatenus est nostrum bonum, seu nostra beatitudo: Unde divus Thomas non dixit Deum quatenus est auctor nostræ beatitudinis esse objectum charitatis, sed simpliciter dicit Deum ut objectum nostræ beatitudinis diligere amore charitatis, eo quod sicut objectum amoris perfecti est Deus secundum se spectatus, ita objectum charitatis est idem Deus ut in se est. Hac explicatione posita, absque negotio solvuntur ea omnia quæ objiciuntur, ex divo Thoma; unde cum ait amicitiam charitatis fundari in communicatione beatitudinis, loquitur de dispositione excitante, & movente ad charitatem; non vero de motivo formali, & specifico; quando autem ait non esse contra charitatem ut quis diligendo Deum, ad mercedem respiciat, distinguendum est inter esse contra charitatem, & esse ex motivo proprio, & specifico charitatis; nam operari ex motivo mercedis non est contrarium charitati.

Respondeo II. distinguendo: Et S. Thomas in laudatis & similibus locis unum tantummodo docet, Deum scilicet ut bonum, esse cuiuscumque amoris sive perfecti, sive etiam imperfecti objectum, concedo: Et contendit charitatem perfectam non tendere in Deum præcise propter suæ bonitatis excellentiam, nego. Solutio patet ex locis divi Thomæ in probationem conclusionis supra allatis.

Instes: Deus per charitatem diligitur ut benevolus, beneficus, & beatificans: Atqui non potest sub ea ratione diligere sine respectu ad bonum quod ex illo speramus: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Diligitur ratione principii, hoc est quia habet in se perfectiones omnes inter quas est beneficentia, concedo: ratione termini, hoc est boni quod ex divina beneficentia

scientia in nos derivatur, nego; illud enim pertinet ad spem, non ad charitatem.

Urgebis: Non potest homo abstrahere a naturali illo desiderio quo beatitudinem quærît & exoptat, namque in omni charitatis actu imbibitur: Ergo &c.

Respondet distinguendo antecedens: Non potest homo se spoliare naturali desiderio beatitudinis vel formaliter, & explicite, vel virtualiter & solum implicite, concedo; formaliter semper & explicite, quasi in quolibet actu semper explicite, & formaliter desiderium beatitudinis habeat, & illius motivo agat, nego. Tamen enim desiderium illud excludere non valeamus, utpote nobis innotum circa beatitudinem in communi, in actibus tamen libere elicitis, ita possumus ab illo desiderio mentem avocare, & abstrahere, ut non propter illud formaliter, & explicite, sed propter absolutam objecti bonitatem, seu excellentiam operemur.

Persister: Amor Dei castus, purus, & gratuitus, est amor perfectus charitatis: Sed amor quo amatur Deus quatenus nobis bonus, seu quatenus est nostra beatitudo, est huiusmodi: Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Amor quo diligimus Deum ut nostram beatitudinem est castus comparative ad amorem quo ad temporalia inhiamus, concedo; relative ad charitatem qua Deus diligitur propter suam excellentissimam bonitatem, nego. Quis autem dixerit amorem quo Deum diligimus propter nos, non nihil esse mercenarium. Non enim omnes actum morale specificari ab objecto formali, quod certe juxta diversa motiva, diversum quoque evadit. Ex quo sequitur attritionis amorem esse longe diversum a contritionis dilectione.

Repones: Amor mercenarius opponitur perfectioni: Igitur & ab attritione amovendus est.

Respondet distinguendo antecedens: Amor mercenarius temporalium opponitur perfectioni, concedo: amor Dei propter spem beatitudinis, nego. Est enim ad perfectionem gradus, cum ad Deum fide, & spe ascendamus, ut charitate & visione in ipso quiescamus. Hinc S. Augustinus totam vitam christianam virtutibus Theologicis institui docet Enchir. cap. 3. ubi sic ait: "Fide, spe, & charitate" colendum Deum.... Hæc enim maxi-

Boncat Theol. Tom. VII.

me, immo vero sola in religione sequenda sunt.... Cum autem initio fidei quæ per dilectionem operatur, imbuta mens fuerit, tendit bene vivendo etiam ad speciem pervenire, ubi est & sanctis, & perfectis cordibus nota ineffabilis pulchritudo, cuius plena visio est summa felicitas; hoc enim nimirum quod requiris, quid primum, quid ultimum teneatur: inchoari fide, perfici specie. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio specificæ ab Attritione distinguitur.

PRIMO ex S. Paulo, qui 1. Cor. 13. ait spem a qua promanat attritio, excidere; charitatem vero in æternum permanere. Quod vel ipsa quotidiana probat experientia, cum certum sit justum habere charitatem, eam vero, cum in peccatum mortale prolabitur, deperire, sed non spem, quippe qui speret in Domino.

Secundo: Idem Apostolus non semel distinguit amorem charitatis, qui contritioni tribuitur, ab amore imperfecto attritionis, quo peccator accedit ad Deum ut totius iustitiæ fontem. Rom. 8. priorem designat his verbis: *Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu*: Posteriore vero 1. Tim. 4. *In hoc enim laboramus & maledicimur: quia speramus in Deum*. Rursus. 2. Tim. 4. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex*. Concinit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4. concinunt & Patres, ut Amb. L. 4. de interpell. David cap. 11. Soli. cap. 6. &c.

Tertio: Actus specificantur per ordinem ad objectum formale, quod sane diversum est pro contritione & attritione: Illa enim dolet de peccato propter Deum summe & propter se dilectum: ista vero propter Deum ut est bonum nobis utile.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verum quidem est contritum & attritum ad Deum ut bonum tendere: sed aliter, & aliter. Primus illum propter

Cc 3 pter

pter suam bonitatis excellentiam diligit, secundus vero ut est sua felicitas & beatitudo.

Secundo: Targetsi Deus ut bonus non distinguatur a parte rei a se, ut est in se summum bonum, & ut bonum est creaturæ beatificandæ, peccator tamen potest abstrahere a priori, & ad Deum solummodo ut est totius iustitiæ fons, & omnium beatitudo, accedere: & quia juxta istud adagium, *Quidquid faciunt homines, intentio judicat omnes*: sequitur attritionem esse a contritione prorsus diversam.

Tertio: Ultrò fatemur cum S. Thoma Deum ut bonum esse omnis amoris obiectum: Sed diversimodum; ut spectatur in se bonus, est charitatis obiectum: ut vero bonus pro nobis, obiectum est amoris imperfecti, seu attritionis.

ARTICULUS QUARTUS.

De Contritione imperfecta.

CONTRITIO imperfecta nomine attritionis sæpius celebrata, ea dicitur juxta Concilium Tridentinum, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, aut amissionis vitæ æternæ concipitur; quæ si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, verum est Dei donum, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad iustitiam parat: *Et quamvis*, ait, *sine sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.*

Verum operæ pretium est hic subnotare, duo potissimum requiri ut hujusmodi dolor una cum Sacramento peccatorum iustificet; primum quidem, quod a gratia actuali procedat; desinit enim Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 5. initium justificationis a gratia profuere. Alterum vero, quod ex motivo supernaturali eliciatur; sin minus esset quid mere naturale, adeoque ad reconciliationem impii cum Deo prorsus insuficiens, ut non semel declaratum legitur in Conciliis contra Pelagianos adunatis.

His prælatis, tria quærentur. Primo, num attritio metu gehennæ concepta ho-

minem magis peccatorem efficiat, ut perperam contendunt Lutherani? Secundo, an ille dolor, omni seculo amore sufficiat cum Sacramento ad iustificandum impium? Tertio demum, quænam debeat esse amor quem plurimi exigunt Theologi? Utrum sufficiat amor a spe fluens, qui concupiscentiæ nomine donatur, eo quod pœnitens diligat Deum ut sibi utilis est?

SECTIO PRIMA.

Num timor pœnæ æternæ, quo concussus peccator ad pœnitentiam movetur, sit bonus?

PRÆNOTANDUM est quadruplicem esse timorem, videlicet mundanum, quo quis a Deo recedit propter quædam imminentia mala: puta ne teneatur crucem portare, bona depradata restituere &c. Servilem, quo solo pœnæ æternæ vitandæ motivo Deo adherere feligit: initialem, quo partim propter malum pœnæ, partim etiam propter malum culpæ Deo conjungi satagit: Filialem vero, quo propter Deum summe dilectum a malo culpæ abhorret. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2. in corp. his verbis: "De timore nunc agimus, secundum quod per ipsum aliquo modo ad Deum convertimur, vel ab eo avertimur. Cum enim obiectum timoris sit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, a Deo recedit: Et iste dicitur timor humanus, vel mundanus. Quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur, & inhæret; quo quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis. Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis. Nam filiorum est timere offensam patris. Si autem propter utrumque, est timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem."

Ad majorem explicationem observandum est, aliquem peccatorem posse attritum esse dupliciter: Primo quidem solo metu pœnæ, recedendo a peccato, ita ut si non daretur infernus, perseveraret in crimine: Secundo, non sistendo in metu, sed terrore supplicii percussus ultro progreditur, & ad Deum tendit reus, ut ad

totius iustitiæ fontem, in quo velut in fine ultimo quiescit. Prior metus dicitur serviliter servilis, quia peccator sistit in metu; posterior vero simpliciter servilis, ea potissimum ratione, quod illum habeat dumtaxat ut conversionis motivum, cum Deum ut ultimum finem quærat. Controversia præsens non movetur de timore mundano, nam circa dubium esse malum; neque de timore aut initiali, aut filiali, utrumque laudibus omnes effertur: Sed neque etiam de timore serviliter servili, nemo quippe cordatus dixerit illum esse supernaturalem, & cum Sacramento ad justificationem peccatoris sufficere. Igitur tota difficultas penes timorem, quo quis impulsus, ad Deum ut ad suum ultimum finem accedere satagit, versatur; & querimus num sit bonus. Pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO.

Timor gehennæ quo quis movetur ad pœnitentiam agenda, ut in Deo quiescat, bonus & laudabilis est.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

PROVERBIORUM I. habetur: *Timor Domini principium sapientiæ.* Si est principium sapientiæ, dubio-procul est bonus, & laudabilis. Item Psal. 110. *Initium sapientiæ timor Domini.* Rursus Eccli. c. 1. *Timor Domini expellit peccatum,* scilicet inchoative, & dispositive. Isaia c. 26. *Vulgata habet: Concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum: Salutes non fecimus in terra.* Septuaginta legunt: *A timore tuo, Domine, concepimus, & peperimus spiritum salutis;* id est, pœnitentiæ salutaris, ut explicat D. Thomas 3. p. q. 85. art. 5. in argumento *Sed contra:* Similiter Matth. 10. *Time te eum qui potest animam & corpus perdere in gehennam.* Hinc in Conc. Trid. Sess. 14. c. 4. hæc de pœnarum metu leguntur: *Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudine peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum*

etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad iustitiam parat.

Secundo, ex Patribus.

PRIMUS, qui hanc agnoscit veritatem nobis occurrit Tertullianus, Lib. de Pœnit. cap. 12. ubi sic habet: *“ Si de Exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam tibi Exomologesis extinguit, & pœnæ prius magnitudinem imaginare, ut de remedii adeptione non dubites. ”*

Hinc accedit Clemens Alex. Lib. 2. Stromat. ubi paulo ante medium, ait: *“ Qui timorem damnant, si legem etiam insectantur; quod si legem, clarum est, quod & eum qui legem tulit. ”* Similia tradit S. Cyprianus Serm. de lap. sub finem: *“ Deus, inquit, quantum Patris pietate indulgens semper & bonus est, tantum iudicis Majestatem metuendus est. ”*

Hujusce timoris pretium non silet S. Basilii; interpretans enim ista verba Psal. 33. *Timorem Domini docebo vos,* ait: *Timor vero salutaris, & qui sanctitatis operatorius est, timor item qui studio acquiritur, non qui per effectum imprimatur animæ, vis enarrem qualis sit? Si quando te senseris ad unum aliud quod cieri & proflire peccatum, tibi ad mentem revoca formidabile illud, nec ulli mortalium tolerabile Christi iudicium. ”*

Subscribit S. Pacianus in Parænesi ad pœnitentiam hoc modo: *“ Time de levisissimi iusta iudicia, omittit errorem, damnate delicias; propter jam tempus extremum; tartarus, & gehenna laxatos impiis sinus pandunt: post animarum tempestiva supplicia redi vis quoque perpetua corporibus pœna servatur. ”*

Hunc eundem timorem virgini lapsæ proponit S. Ambrosius c. 8. cum ait: *“ Pœnitentia non verbis agenda est, sed actu: hæc autem sic agitur. Si tibi ante oculos ponas de quanta gloria rueris, & de quo libro vitæ nomen tuum deletum sit, & si te jam credas prope ipsas positam tenebras exteriores, ubi erit stertus oculorum, & stridor dentium sine fine. Cum hæc cer-*

ta fide, sicut est, animo conceperis, quia necesse est pravaricatricem animam tartareis pœnis, & gehennæ ignibus tradi, nec aliud remedium constitutum esse post Baptismum quam penitentiae solatium, quantumvis afflictionem, quantumvis laborem & indecorum subire, esto contenta.

S. Hieronymus non abissimilia profert in cap. 2. Mich. "Ut qui, ait, pudore & verecundia non tenentur; agant poenitentiam saltem comminatione penarum."

Concinit S. Chrysostomus Lib. 1. de compunctione cordis his verbis: "Hoc solum est quod expolitur a nobis.... Ut gehennam ponamus in conspectibus nostris, & Angelos qui in die iudicii ubique discurrunt, & congregant de omni orbe terrarum eos qui trudendi sunt in gehenna ignis, ac suppliciis tradendi."

Catholicam veritatem clare enunciat D. Augustinus in Psal. 127. "Ille, inquit, timor nondum casus præsentiam Domini, & penas timet, timore facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, utilis est." Rursus Tract. 8. in Epist. 1. Joan. "Cepit aliquis credere diem iudicii. Si cepit credere, cepit & timere; Timendo corrigit se, vigilat adversus hostes suos, id est peccata sua, incipit reviviscere interius."

Ab eis non recedit S. Bernardus Lib. de præcepto & dispensatione cap. 10. ubi sic loquitur. "Bonus quidem obedientiæ gradus est juxta Magistri nostri sententiam. Sive propter metum gehennæ, sive propter professionem sanctam quam professus est quispiam, obediatur: melior tamen quam ex Dei amore obediatur."

Tertio, rationibus divi Thomæ.

PRIMA: Quod a Spiritu sancto emanat, bonum est; sed timor servilis delinqueat, a Spiritu sancto profluit, cum moveat peccatorem ad Deum ut ultimum finem querendum, quod nedum gratiæ, sed vel ipsi rationi conforme est; hic enim timor non sistit in pœna: Er-

go &c. Hac ratione probat ex professo S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 4. timorem servilem esse bonum. In argumento *Sed contra* ita loquitur. "Nullum malum est a Spiritu sancto: sed timor servilis est a Spiritu sancto; quia super illud Rom. 8. Non accepistis Spiritum servitutis &c. dicit Glo. Unus Spiritus est, qui facit duos timores, scilicet servilem, & castum. Ergo timor servilis non est malus: Tum in corpore probat hunc metum esse bonum, quia in Deo ultimate quiescit. "Obiectum autem timoris servilis est pœna, cui accidit quod bonum, cui contrariatur pœna, ametur tamquam finis ultimus."

Alter: Ideo fides tamen infirmis est donum Dei, quia adveniente charitate non perit, sed perficitur. Atqui timor servilis utique sociatur cum charitate, & per eam perficitur. Ergo &c. Ista ratio est etiam D. Thomæ ibidem art. 6. ubi ex professo probat timorem laudatum non opponi charitati: Primo quia est donum Spiritus sancti. "Sed dona Spiritus sancti, inquit, in arg. *Sed contra* non tolluntur adveniente charitate &c. Secundo, ex eo quod homo isto concussus metu, non quiescit in bono proprio, ut in ultimo fine, sed in Deo. Sic loquitur in Corp. "Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: Quia scilicet homo timet malum penale non ratione separationis ab eo, sed in quantum est nocivum proprii honori: nec tamen in illo bono constituitur ejus finis."

Tertio: Habitus qui est initium sapientiæ, optimus est; a fructibus enim arbor bona dignoscitur: Sed timor servilis eatenus est initium sapientiæ, quatenus deterret hominem a peccando, metu penarum, ut postea in Deo quiescat. Ergo. Doctor Angelicus ibidem art. 7. ostendit timorem Domini initium esse sapientiæ dupliciter. Primo quidem per rationes altissimas ad Deum ascendendo, videlicet, quia est bonus & in se perfectissimus. Secundo, ex eo quod extra ipsum nulla sit salus, Timor filialis est initium sapientiæ amando Deum, servilis vero illum tamquam criminum vindicem timendo. "Timor est initium sapientiæ: aliter tamen timor servilis, & aliter timor filialis. Timor enim servilis est sicut principium extra disponens ad sapientiam, in quantum

ali-

„ aliquis timore poenae discedit a peccato, & habilitatur per hoc ad sapientiae effectum, secundum illud Eccles. 1. Timor Domini expellit peccatum. Timor autem castus, vel filialis, est initium sapientiae, sicut primus sapientiae effectus, „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS PROTESTANTIUM.

OBJICIUNT: Ut fuga mali metu poenarum sit laudabilis, debet qui tali impulsu motivo a peccatis discedit, ea odio habere: Atqui tamen de facto illa non odit. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Peccata non odit odio ex amore filiali promanante, concedo: odio ex amore boni proprii, & iustitiae, nego. Attritus sua odio prosequitur peccata, ne Deum sibi pro beatitudine utilem perdat.

Instant: Quod a charitate non procedit vitiosum est, ut saepius praedicat S. Augustinus contra Pelagianos: Atqui attritio ex timore poenarum concepta annexam sibi charitatem non habet. Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo majorem: Vitiosum est, in sensu opposito actui charitatis vitae aeternae meritorio, concedo: in se spectatum, nego. Et concessa minore, nego consequentiam. Hoc unum probat obiecto, videlicet peccatorem attritione, vitam aeternam non promereri, Neque vero refragatur S. Augustinus, quippe qui in libris adversus Pelagianam perniciem, debellet errores Pelagii, & Juliani, qui propugnabant bona opera ordinis naturalis, ut motu compassionis operire nudum, esse supernae felicitatis meritum.

Respondeo II. ad eandem, sed aliter distinguendo minorem: Attritio non habet annexam charitatem habituales & perfectam, concedo: actuales initiales & imperfectas, qua Deus ut totius iustitiae fons, & creaturae rationalis beatitudo diligitur, nego.

Urgent: Atqui attritio etiam sic delinecta, non est bona: Ergo nulla solutio. Probatum subsumptum: Ut huiusmodi actus sit laudabilis, attritus debet plus timere culpam quam poenam, ita ut poenae liberationem non sibi proponat, tamquam finem ultimum: Atqui timore perterritus non magis timet culpam quam poenam, & nec alium finem ultimum habet, quam

penam ipsam vitare: Et probatur ex D. Thoma, qui 2. 2. q. 19. art. 4. in corpore sic habet: „ Obiectum autem timoris „ vilis est poena, cui accidit quod bonum „ nunc, cui contrariatur poena, ametur „ tamquam finis ultimus, & per consequens poena timeatur tamquam principale malum: quod contingit in non habente charitatem. „ Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Attritus debet plus timere culpam quam poenam, ratione finis ultimi, concedo: Ratione motivi proximi, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Attritus movetur quidem proxime a malo poenae incurrendae ad poenitentiam, in quo sane distinguitur a contrito, qui timore filiali impulsus, a malo culpae primum toto nisu recedere intendit. Et hoc unum docet S. Thomas ibidem art. 6. in corp. „ Timor „ poenae distinguitur quidem a timore casto, quia scilicet homo timet malum „ poenae non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii „ boni: nec tamen in illo bono consistit tuitur ejus finis. „ Audis Doctorem Angelicum asserere attritum, finem suum ultimum non constituere praesentem in fuga, & privatione mali, sed in Deo ut totius iustitiae fonte. Et sic patet responsio ad ejus auctoritatem.

Reponunt: Timor qui non excludit voluntatem peccandi, sed potius eam supponit, non est bonus, immo nec honestus, nec supernaturalis: Atqui talis est timor poenae: Et probatur. Qui timet poenam dumtaxat, sine ullo amore iustitiae, ita affectus est, ut si peccato non esset iniuncta poena, illud committeret. Ergo &c.

Respondeo negando minorem; timor enim ex se bonus est tam ex parte obiecti, quam ex parte effectus, & medii; si igitur verus est, & efficax, qualis debet esse, dubio-procul excludit non tantum externum peccandi actum, sed & ipsam peccandi voluntatem; excludit enim id omne, sine quo ad finem, quem attritus intendit, perveniri non potest: atqui sine actu interno ad finem pervenire non potest penitens, sed si actum illum excludit, tunc malus est.

Instant: Vel timor oritur ex charitate, vel ex cupiditate profluit; affirmat quippe in multis locis D. Augustinus, nullum esse medium inter utrumque: sed si fluit ex charitate, est timor filialis, si vero

vero ex cupiditate malus est. Ergo &c.

Respondeo negando majorem; nam timor ille est a virtute spei, quæ nec charitas est, nec cupiditas: Ad id quod ait Augustinus, illud omne esse a cupiditate quod non fuit ex charitate, distinguo; & ibi spectat statum agentis qui vel est in gratia, vel non, concedo: & ibi loquitur de principio ipso formali actionis, nego: Jam vero necesse non est, ut quicquid agit homo, procedat ex motivo aut charitatis, aut concupiscentiæ; alias peccator nihil boni posset facere, nec iustus aliquid mali, quod tamen falsum est; certe & spes non est ex charitate, neque a cupiditate, ita pariter timor, & alia bene multa.

Replicat: Sanctus Augustinus multis in locis affirmat peccare eum qui non amore iustitiæ, sed timore pœnæ abstinere a malo; sic enim loquitur Epist. 145. novæ editionis: "Inaniter victorem se esse peccati putat, qui pœnæ timore non peccat, quia etsi foris non impletur negotium malæ cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis." Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Qui ex timore pœnæ serviliter servili, abstinere ab externo actu peccati, peccat, concedo: qui ex timore simpliciter servili, quo non tantum actus externus peccati, sed voluntas ipsa prohibetur, nego antecedens & consequentiam: porro D. Augustinus loquitur de illo timore qui non excludit peccandi voluntatem propter pravam dispositionem timentis, quem quidem timorem mundanum vocat S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2.

Perfunt: Quod opponitur charitati est abjiciendum. Atqui timor gehennæ opponitur charitati, juxta illud 1. Joan. 3. Timor non est in charitate: Sed perfecta charitas foras mittit timorem. Ergo &c.

Respondeo negando minorem propter rationem supra laudatam. Ad probationem distinguo: Perfecta charitas foras mittit timorem eo prope modo quo magis perfectum excludit minus perfectum, concedo: In hoc sensu visio beatifica propellit tum fidem, tum spem, ut concedunt omnes Theologi: foras mittit timorem ut malum sibi contrarium, subdistinguo: timorem mundanum & serviliter servilem, concedo: simpliciter servilem, nego. Solutio est D. Thomæ ibidem art. 6. his verbis: "Dicendum, quod timor

servilis ex amore sui causatur: quia est timor pœnæ, qui est detrimentum proprii boni. Unde hoc modo timor pœnæ potest stare cum charitate, sicut & amor sui. Eiusdem enim rationis est, quod homo cupiat bonum suum, & quod timeat eo privari. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio vero modo in charitate includitur, secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit. Tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta, cum aliquis diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituit finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio, præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referribilis sit ad charitatem. Sic ergo & timor pœnæ includitur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quædam pœna, quam charitas maxime refugit: Unde hoc pertinet ad timorem causam. Alio autem modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis refugit pœnam contrariam bono suo naturali, sicut principale malum contrarium bono, quod diligitur, ut finis: Et sic timor pœnæ non est cum charitate. Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: quia scilicet homo timet malum pœnale non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni, nec tamen in illo bono constituit ejus finis; unde nec illud malum formidatur tanquam principale malum. Et talis timor pœnæ potest esse cum charitate. Videas velim ex S. Thoma per attritionem de qua præsens quæstio movetur, peccatorem suum ultimum finem non in fuga mali, sed in Deo reponere, & istum timorem cum charitate consociari, ut ex professo hic art. 6. docet Angelus Scholæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Timor Gehennæ quo attritus movetur ad pœnitentiam, est bonus.

PRIMO: Scripturæ passim, ubi de Pœnitentia sermo est, hunc timorem commendant; instar omnium auctoritatum sit istud Christi de metu gehennæ oraculum Matth. 10. *Time te cum qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Ecce timor servilis laudatus a Domino: erroneum igitur est eum ut malum habere.

Secundo; Patres Tridentini Sess. 14. cap. 4. definiunt istum timorem esse Spiritus sancti donum. Hanc eandem doctrinam priorum sæculorum Patres prædicaverunt: In primis Tertullianus L. de Pœn. cap. 12. Clemens Alex. L. 2. Strom. & alii.

Tertio ratione: Metus movens peccatorem ad pœnitendum, ut in Deo tamquam in fine ultimo quiescat, est laudabilis: Atqui de isto solo metu hic agimus. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Est quod odium peccati requiritur pro vera pœnitentia, metus autem sicut amorem initialem sic & odium complectitur, cum nihil aliud importet quam deterere impium a peccato, ut gradatim ad Deum velut torius iustitiæ fontem tendat, & tandem in eo tamquam in ultimo fine quiescat.

Secundo: S. Augustinus quandoque dicit id omne quod non est a charitate vitiosum esse, sed hoc lato intelligit modo, & in eo solum sensu quod non sit vitæ æternæ meritum.

Tertio: Falsum est eundem sanctum Doctorem non agnoscere medium inter charitatem habitualemente & concupiscentiam; datur enim amor imperfectus, vel dicendum sanctum Præfulem sermonem instituere de actu vitæ æternæ merito: Et in hoc sensu, omne quod agitur, vel ex charitate, vel ex concupiscentia procedit, hoc est vel vitam promeretur, vel non: si sit a charitate citra dubium vita æterna dignum est; e contra vero si ab ei non promanet. Ceterum amor imperfectus tamen supremæ felicitatis præmio non donetur, attamen a spe fluit, &

charitati postea in justificatione advenienti optime confociatur.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Attritio imperfecta aliquem debeat includere amorem?

NONNULLI Recentiores posuerunt dolorem ex solo gehennæ metu sufficere cum Sacramento ad justificationem; quam quidem opinionem defendit Gonetius disp. 7. de contr. 6. 111. pag. 397. Alii vero e contra. Cum quibus sit

CONCLUSIO.

Attritio aliquem exigit amorem, ut iustificet.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura sacra.

ISAÏÆ 19. multa de conversione peccatoris adimplenda leguntur: c. 19. *Revertentur ad Dominum, & placabitur eis, & sanabit eis.* Similiter Jer. c. 24. *Erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, quia revertuntur ad me in toto corde suo.* Zachariæ c. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Rursus Isaïæ c. 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus.* Ista conversio non in eo dumtaxat consistit, ut impius abstinere extrinsecus a peccatis; sed præterea eorum debet affectum deponere, juxta illud Isaïæ. 1. *Aufer te malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Et istud Joel. 2. *Nunc ergo dicit Dominus, Convertimini ad me in toto corde vestro.* Certe secluso omni amore, non est justificatio, cum ea solum conditione Deus veniat ad animam ut prius ab ea diligatur, vel ipso Christo Joan. 14. dicente: *Qui autem diligit me, diligetur a patre meo Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Secundo, ex Patribus.

E multis quosdam insignes seligimus. Primus est S. Cyprianus, qui sub finem libri de lapsis sic loquitur: "Consciantur singuli, quæso vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit, in sæculo est, dum admitti confessio ejus, po-

potest, dum satisfactio, & remissio facta est per Sacerdotes apud Dominum grata est: Convertamur ad Dominum mente tota, & penitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur; illi se anima prosternat, illi misericordia satisfaciatur, illi spes omnis incumbat. Hæc verba clare denotant sanctum Doctorem, amorem exigere, dicendo, *illi anima se prosternat, illi misericordia satisfaciatur, illi spes omnis incumbat*.

Secundus est S. Chrysostomus, qui homilia 4. in 2. ad Corinth. sic habet: "Cum peccaveritis ingemisce, non quod pœnas daturus sis, nihil enim hoc est, sed Dominum tam benignum, tam te amantem, tam denique salutem tuam attentum, ad Filium quoque suum tuam causam tradiderit, offenderis. Audis sanctum Patrem exigere ut penitens ad veniam obtinendam Deum reclamet."

Hanc eandem doctrinam tradit S. Augustinus Serm. 7. de tempore, dum ait: "Penitentiam certam non facit nisi odium peccati, & amor Dei. Utitur sanctus Doctor exceptione generali *non facit*. Censet igitur certam seu veram non esse penitentiam, quæ ex Dei amore non oritur, ex quocumque alio motivo fluere supponatur. Ergo &c.

Idem docet S. Gregorius Magnus in c. 27. Job. "Sancta Ecclesia, inquit, simplicitatis suæ, & relictudinis vias timore inchoat, sed charitate consummat, cui tunc est funditus a malo recedere, cum ex amore Dei exeperit jam nolle peccare. Illis adiungimus Petrum Blesensem, qui L. de Confessione sacramentali sic loquitur: "Non sine dolore cordis acerbissimo, & anxio cordis afflictione sanatur, quæ longo usu inoluta, ne horaria, & levi contritione redimi possunt, quibus mors æterna debetur; nulla affectio pia meritoria est ad salutem, nisi ex Christi dilectione procedat."

Tertio, ex Concilio Tridentino.

LICET illud Concilium tamquam de fide non definitum necessario requiri in penitente amorem Dei imperfectum, ut una cum sacramento Penitentia peccator recipiat remissionem peccatorum; at tamen inchoati amoris necessitatem ex ipsius verbis facile est elicere.

Primo, de modis sese præparandi ad justificationem sic pronuntiat Sess. 6. cap. 6. "Disponuntur autem ad ipsam justificationem, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum... & dum peccatores se esse intelligentes, a divina justitiæ timore, quo utiliter conatiuntur, ad considerandam Dei misericordiam, se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt. Ibi, ut patet, Concilium amorem initialem, seu inchoatum ad justificationem exigit, eo non absimili modo, quo actus spei, & fidei, necessario prærequiri nemo negaverit."

Secundo: Observandum & nusquam omissum est, Concilium loqui universim de dispositionibus necessariis ad justificationem, scilicet tam in Sacramento, quam extra, assequendam. Hæc verba sequentia illud comprobant: "Moven- tur adversus peccata per odium alium quod & detestationem, hoc est per amorem penitentiam quam ante Baptismum agi oportet. Tractat igitur de dispositionibus quæ ad gratiam in ipso sacramento recipiendam necessariae sunt; quod & expresse videtur asserere istis aliis verbis: "De hac dispositione scriptum est, Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum, & euntes docete omnes gentes &c."

Tertio: De ea justificatione agit Concilium quam Lutherani, & Calvinistæ impugnabant, ut claret ex istis verbis: "Cum hoc tempore non sine multarum animarum iactura, erronea quædam doctrina sit de justificatione doctrina. Sed illi Hæretici impugnabant præsertim justificationem, quam Catholici docent in Sacramento fieri. Ceterum, Patres Tridentinos ibi loqui de justificatione quæ fit in Baptismo, & Penitentia, illud testatur Vega Lib. 6. in Concilio Tridentinum: "Duo, inquit, definita de Penitentia hic video, primum est, penitentiam esse odium & detestationem peccatorum propter Deum: Secundum est oportere Penitentiam agi ante Baptismum."

Quarto: Concilium Tridentinum nostræ favere sententiæ adhuc declaratur ex aliis momentis, quæ habentur Sess.

14. c. 4. ubi hæc leguntur : " Contritio
 " quæ primum locum inter dictos pœ-
 " nitentis actus habet ; animi dolor , ac
 " detestatio est de peccato commisso ,
 " cum proposito non peccandi de cetero ;
 " fuit autem quovis tempore , ad impe-
 " trandam veniam peccatorum , hic con-
 " tritionis motus necessarius ; & in ho-
 " mine post Baptismum lapsa ita demum
 " præparat ad remissionem peccatorum ,
 " si cum fiducia divinæ misericordiæ , &
 " voto præstandi reliqua conjunctus sit ,
 " quæ ad rite suscipiendum hoc Sacra-
 " mentum requiruntur . " Atqui his ver-
 " bis innuitur necessitas inchoati amoris
 " Dei super omnia : Et probatur : I. Illa
 " particula (*quovis tempore*) supponit et-
 " iam pro tempore , quo quis accedit ad
 " sacramentum Pœnitentiæ ; II. Affirmat
 " hunc contritionis motum , præparare ad
 " remissionem peccatorum : Sed amor per-
 " fectus nedum præparat , quin potius jus-
 " tificat : Igitur ibi Patres Tridentini , non
 " de amore perfecto , sed de imperfecto lo-
 " quuntur ; III. Amor imperfectus Dei su-
 " per omnia , est amor spei , seu concupi-
 " sciendi : Sed talem amorem exigit Con-
 " ciliium , juxta illa verba , *Si cum fiducia*
divinæ misericordiæ , & illud , ubi loqui-
tur de attritione , Si voluntatem peccandi
excludat cum spe veniæ . Ergo &c.

Sed ne remaneat circa mentem Concilii
 Tridentini ambigendi locus , habemus Ca-
 techismum ejus interpretem , qui men-
 tionem ubique amoris facit , cum agitur
 de dolore ad pœnitentiam prærequisito ;
 sic loquitur de amore num. 8. & 9. ubi
 enumerat multas ad sacramentum Pœni-
 tentiæ necessarias dispositiones , tum de
 spe loquitur ; postea de amore propter
 retributionem qui spei tribuitur . " Hinc
 " deinde accedit spes impetrandæ a Deo
 " misericordiæ , qua erecti vitam , &
 " mores emendare constituimus . Postre-
 " mo charitate corda nostra accendun-
 " tur , ex qua liberalis ille timor probis
 " & ingenuis filiis dignus , oritur ; atque
 " ita unum illud veriti , ne qua in re
 " Dei majestatem lædamus , peccandi con-
 " suetudinem omnino deleamus . Hisce
 " igitur quasi gradibus ad hanc præstan-
 " tissimam Pœnitentiæ virtutem perveni-
 " tur . Quæ prorsus divina & cœlestis
 " virtus existimanda est , cui scilicet re-
 " gnum cœlorum sacræ Litteræ pollicen-
 " tur . Nam apud S. Matthæum scriptum
 " est : Pœnitentiam agite , appropinqua-

" vit enim regnum cœlorum : " , Audis
 mercedem proponi pro objecto & motivo
 Pœnitentiæ , & quidem in spe & chari-
 tate fundatæ ; immo & in timore . Igi-
 tur Concilium Trid. exigit in attritione
 amorem inchoatum solum quo Deum ,
 ut totius justitiæ fontem diligat peccator ,
 & hoc sufficit . Utinam foret semper per-
 fectus sicut & perfecta contritio .

Quarto , ex sententia Ecclesiæ Gallicanæ .

Hujusce florentissimi regni Præsules
 ann. 1701. Parisiis congregati sermonem
 de dispositionibus necessariis ad Pœniten-
 tiam instituentes , sic loquuntur : " Ne-
 " que satis adimpleri potest utrique Sa-
 " cramento necessarium vitæ novæ in-
 " choandæ , & servandi mandata divina
 " propositum , si pœnitens primi & ma-
 " ximi mandati , quo Deus toto corde
 " diligitur , nullam curam gerat , nec sit
 " saltem animo ita præparato , ut ad il-
 " lud exequendum , divina opitulante
 " gratia , sese excitet , & provocet . "

Quinto , ex Theologis , qui ante & post Con- ciliium Tridentinum scripsere .

Ex his qui Synodum Tridentinam in-
 tecessere , unus est Joannes Noder versus
 D. Thomæ discipulus , qui floruit Sæc.
 15. In tertium Decalogi præceptum cap.
 8. hæc de Pœnitentiâ scribit : " Si homo
 " solum detestetur peccata propter ti-
 " morem pœnæ , & amissionem vitæ æ-
 " ternæ , in quantum illud sibi esset ad
 " incommodum , sine ulteriori relatione
 " ad Deum , tunc homo solum quæret
 " suum commodum , & suggeret suum in-
 " commodum , & nullo modo quæreret
 " Deum , & illius honorem . "

Alipulatur percelebris Pighius in colla-
 tione Ratisbonæ Catholicos inter & Lu-
 theranos habita ann. circiter 1514. con-
 troversia 7. fol. 139. ubi hæc habet :
 " Hæc est Catholicæ Ecclesiæ , & no-
 " stra doctrina de Pœnitentiâ a Baptismo
 " peccantium , cujus si partes quæran-
 " tur , has assignare possumus cordis con-
 " tritionem , & confessionem factam . . .
 " contritionem intelligimus duplicitatem
 " vehementem , & dolorem de commis-
 " sis a nobis peccatis ex corde sincero ,
 " & intimo , atque eo respectu quod di-
 " vinam illius majestatem offendimus ;
 " non omnem cordis pœnitudinem , &

„ de

„ de peccatis displicentiam ac dolorem
 „ etiam magnum & vehementem contri-
 „ tionem intelligimus, qualis in pœni-
 „ tentia salutari requiritur; qui enim
 „ ex sui tantum amore, sui commodi
 „ respectu, nempe ob gehennæ metum
 „ de peccatis dolor procedit, etiam quan-
 „ tumvis vehemens & intensus sit, non
 „ est qui contritum facit, & veniam im-
 „ perrat. Contritio ergo quam Deus in
 „ nobis respicit, est dolor offensæ, non
 „ nostri tantum, immo illius præcipue
 „ causa quem offendimus, cuiusmodi
 „ ut sit, necessarium Dei amorem re-
 „ quirat. „

Dominicus Soto, qui Synodo Tridentinae adfuit, ejusdem est sententiæ. In asser-
 tionibus quas pro virili opposuit Con-
 fessionis Augustinæ tit. de Pœnit. ait:
 „ Contritionem vocat Catholica Ecclesia
 „ animi dolorem de peccato voluntati
 „ illi qua peccare libuit oppositum, fran-
 „ gentemque duritiæ cordis, qua pec-
 „ cantes divinis præceptis & bonitati
 „ resistimus. Dolor siquidem peccati im-
 „ perfectus est ex quantumque fide
 „ procedens, & quantumque lacry-
 „ mas, & sensus doloris habet, quo ul-
 „ que ex Dei charitate & dilectione il-
 „ lius super omnia bona, & amabilia
 „ procedat, atque ita peccata, tamquam
 „ Dei opposita, super omnia quæ odio
 „ habet, detestetur, idque in divinis
 „ oraculis. „

Post Concilium Tridentinum omnium
 gentium Episcopi, & non pauci qui isti
 adfuerant Synodo, asseruerunt amorem
 inchoatum qualem delineavimus esse ne-
 cessarium in attritione ut cum Sacra-
 mento iustificet. Ita legitur in Catechismo
 Frederici Mauseæ Episcopi Viennensis
 in Austria his verbis: „ Cum in om-
 „ ni peccato mortali sit aversio voluntatis
 „ a Deo per peccatum, & ipsa quo-
 „ que contraria curentur contrariis, con-
 „ sequens est, ut e diverso in omni re-
 „ missione peccati mortalis actualis sit
 „ conversio ad Deum. „

Non dissentit Sonnius Antuerpiensis
 Præsul, qui Biennio post suum a Synodo
 Tridentina regressum Tract. de Pœn.
 cap. 6. de contritione loquens sic scribit:
 „ Quæ sane si faciat, hoc est, peccatum
 „ detestetur cum proposito melioris vitæ
 „ prorsus ex amore ad bonum Deum cum
 „ fiducia inveniendæ reconciliationis per
 „ Christum, est contritio; sin remisse,

„ vel solo metu pœnæ evadendæ, est
 „ attritio, non efficiens veram pœnitentiam,
 „ attamen ad illam præparans. „
 Eo loci distinguit duplicem attritionem,
 alteram quæ motu amoris & spe veniæ
 a reconciliatis per Christum obtinendæ
 procedit; alteram quæ solo timore pœ-
 narum innuitur. Priorem ad iustificati-
 onem sufficere tradit, secus vero pos-
 teriorem.

Sexto, rationibus Theologicis.

PRIMA: Reconciliari Deo ex toto
 corde est illum amare, & ut finem suum
 ultimum velle: Sed motus cordis & vo-
 luntatis est amor, attritus vero accedit
 ad Sacramentum eo prorsus scopo ut Deo
 reconcilietur, & abiectis omnibus bonis
 temporalibus eum veluti suam beatitudi-
 nem, ut appetitatie super omnia cæte-
 nus illum diligit, quatenus ceteris il-
 lum præfert. Igitur requiritur amor in-
 choatus in attritione ut cum Sacramento
 iustificet impium.

ALTERA: Eadem est lex oppositorum:
 Sed homo peccando mortaliter relinquit
 Deum ut corde & effectu adhæreat crea-
 turæ: Igitur ut attritus cum Sacramen-
 to iustificetur, debet e contra Deo per
 affectum uniri & adhærere; maxime cum
 per iustificationem Filius Dei & nomine-
 tur, & sit.

TERTIA: Nullus iustificari potest donec
 Deo conjungatur, quandoquidem iusti-
 ficatio in unione cum Deo ut ultimo si-
 ne fundatur: Sed qui recedit a peccato
 solo pœnarum motivo nondum Deo, sed
 sibi soli, suoque commodo inhæret; quip-
 pe qui nondum velit bonum Dei, quod
 tamen requiri nemo cordatus dixerit,
 velle autem bonum Dei, & illum ama-
 re idem est. Ergo &c.

QUARTA: Non omnis timor ex solo pœ-
 narum metu excludit voluntatem peccan-
 di, quod tamen ex Concilio Trid. lau-
 dato, ad iustificandum requiritur. Igitur
 attritio debet habere aliquem Dei amo-
 rem sibi annexum ut iustificet. Probat
 antecedens ex S. Augustino, qui L. 6. de
 Nat. & Gr. cap. 51. sic loquitur: „ Qui
 „ timore supplicii quod lex minatur, non
 „ amore iustitiæ se sentit abstinere ab
 „ opere peccati, nondum liber est, nec
 „ alienus a voluntate peccandi. „ Rur-
 sus L. 2. contra Adversarium legis & Pro-
 phetarum, ait: „ Desiderium peccandi,
 „ non

„ non extinguitur nisi contrario desiderio recte faciendi ; ubi fides per dilectionem operatur ; non extinguitur per jubentem litteram timore pœnæ , sed per juvantem spiritum dilectionem jubentem . „ Quid clarius pro nostra sententia . Ecce Augustinus , qui amorem justitiæ præter timorem pœnarum exigit : Igitur ex sancto Doctore ut attritus iustificetur debet amare Deum , & ad eum ut totius justitiæ fontem accedere .

Quinta : Doctrina a Concilio Tridentino instituta , aliis prorsus omisissis , amplectenda est : Sed ex illa Synodo requiritur ut attritus per Sacramentum iustificetur , primum spe misericordiæ consequendæ erigatur , tum & Deum tamquam totius justitiæ fontem diligere incipiat ; ait enim Sess. 6. cap. 6. de peccatoribus vere & sicut oportet attritis : *Si convertendo in spem eriguntur , & fidelem Deum sibi propter Christum propitium fore , illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt .* Ergo &c.

Solvuntur objectiones Ganeti .

OBJECIT : Attritio ex solo pœnarum metu iuxta Concilium Tridentinum optima est , & ad justificationem disponit . Igitur non requiritur absolute inchoatus amor . Sic autem loquitur sacra Synodus Sess. 14. cap. 4. „ Illam vero contritionem , nem imperfectam , quæ attritio dicitur , quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione , vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur Quamvis sine Sacramento Penitentiae per se ad justificationem , perducere peccatorem nequeat , tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Penitentiae impetrandam disponit . „ Confirmatur : Si Concilium aliquem simul cum attritione amorem exigeret , hoc ipsum non siluisset , maxime vero cum in præfatione illius sessionis præmittat se exactiorem & pleniorum de sacramento Penitentiae definitionem daturum : Atqui tamen siluit . Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Attritio ex solo gehennæ metu disponit ad justificationem remote , concedo : proxime , nego . Duplex distinguenda est attritio . Una quæ sistit in metu ; altera quæ ulterius progreditur , videlicet ad Deum usque , ut nobis bonum . Prior nonnisi remote disponit ad justificationem ,

quatenus est motivum quo peccator recedit a malo , & gradum facit , ut Deum tamquam tuum ultimum finem eligat , & amet . Concilium est sui ipsius interpret Sess. 6. cap. 6. ubi ait attritionem incipere , *Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere .* Et hæc sola attritio est dispositio proxima ad justificationem . Et vero ibidem fidem & spem exigit ad justificationem , & tamen & fides & spes absque amore , nonnisi dispositiones remotæ dicuntur ; idem & de metu servili asserendum est .

Eadem sacra Synodus suam de amore inchoato prodiit mentem ibidem Sess. 14. cap. 4. ubi expletis quæ de attritione dicenda habebat , totum dictum illustrat exemplo Ninivitarum , qui dubio-procul terrori addiderunt amorem , cum eorum Christus , Marth. 12. laudet penitentiam , quæ certe , seculo amore , eos Deo non reconciliaisset , eo potissimum tempore quo nondum erat institutum Penitentiae sacramentum . En verba Concilii : „ Hoc „ autem timore utiliter concessi Ninivitarum ad Jonæ prædicationem , plenam „ terroribus penitentiam egerunt , & misericordiam a Domino impetrarunt . „ Ad confirmationem dico , sacrum Synodum siluisse nomen amoris Sess. 14. cap. 3. loquendo de contritione propter duo ; primo quidem quia cap. 6. tractando de eodem attritionis motu ad justificationem disponente , dixerat attritum terrore concussum , tum & spe erectum incipere Deum , *tamquam omnis justitiæ fontem diligere .* Sess. 14. cap. 4. principalis sit demonstrare adversus Lutherum attritionem metu pœnarum formatam non esse quid malum & turpe . Ibidem can. 5. est sui ipsius interpret his verbis : *Si quis dixerit eam contritionem , quæ paratur per discussionem , collectionem , & detestationem peccatorum , qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ , ponderando peccatorum suorum gravitatem , multitudinem , sæditatem , amissionem æternæ beatitudinis , & æternæ damnationis incursum , cum proposito melioris vitæ , non esse verum & utilem dolorem , nec preparare ad gratiam , sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem ; demum illam esse dolorem coactum , & non liberum ac voluntarium ; anathema sit .*

Instat : Eadem Synodus ibidem Sess. 14. c. 4. veluti opponit contritionem imperfectam perfectæ . Primo dicit quandoque

con-

contingere contritionem esse charitate adoratam : Tum gradum facit ad attritionem , quam dicit & ex turpitudine peccati & ex metu gehennæ fluere : Sed si attritio amorem includeret , nec flaret ista oppositio , nec istud inter utrumque dolorem discrimen . Igitur Concilium ab attritione quam ventilat , ut veram ad penitentiam dispositionem , omnem amorem excludit .

Respondeo distinguendo minorem : Si attritio amorem benevolentiae includeret , non flaret discrimen allatum a Synodo inter contritionem & attritionem , concedo : Si solum amorem initialem & spei , quo peccator diligit Deum , ut omnis iustitiae fontem , nego : In hoc igitur amor benevolentiae ab amore concupiscentiae fecernitur , quod Deum propter se velit , & hominem Dei amicum faciat , & sua energia eundem , vel extra Sacramentum iustificet ; quæ cuncta non nisi dispositivè operatur attritionis amor . Ceterum longe secedit Gonetius a sancto Thoma , qui ubique in locis supra citatis ait amorem servilem & solo metu conceptum ne quidem cum Sacramento iustificare , sed ille solum qui in Deo , ut in summo bono quiescit : " Quia scilicet homo timet , malum penale non ratione separationis a Deo , sed in quantum est nocivum proprii boni : nec tamen in illo bono , scilicet proprio , constituitur ejus finis . " Nempe in Deo ut omnium bonorum fonte 2. 2. qu. 19. art. 6. in corp.

Urgebis : Concilium requirit in attritione conditionem istam , videlicet ut excludat peccandi voluntatem : Atqui solus timor sine amore Dei , talem voluntatem excludere potest ; quippe qui excludat illud omne quod meretur gehennam . Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Et ultra requiritur , ad hoc ut quis iustificationem consequatur , ut incipiat diligere Deum velut totius iustitiae fontem , concedo : & sola exclusio voluntatis peccandi sine amore Dei sufficit , nego . Tametsi timor possit excludere voluntatem peccandi , necessarius tamen est ad remissionem peccatorum in Sacramento consequendam amor Dei inchoatus ; quatenus scilicet nobis bonus est , sin minus non foret conversio , cum converti ad alium vel suam beatitudinem spiret talis boni amor , & sit quid ab ipsa vera conversione inseparabile .

Insuper : Concilium docet eam attritionem sufficere ad sacramentum Penitentiae , quam Lutherus negabat esse sufficientem , immo quam malam esse contendebat : Sed Lutherus loquebatur de attritione ex solo metu pœnarum concepta . Ergo &c.

Respondeo negando majorem ; scopus quippe Concilii non est probare attritionem ex metu gehennæ conceptam sufficere cum Sacramento ad iustificationem , sed eam non esse malam , ut contendebat Heterodoxus .

Persisteris : Si amor aliquis in attritione requiratur , inde sequitur conditionem Iudæorum meliorem fuisse ipsa Christianorum conditione : Sed falsum consequens ; Ergo & Antecedens . Probatur sequela . In veteri lege fideles solo doloris actu more informato iustificabantur : nos vero Sacramentum cum amore & dolore de peccatis conjungere debemus . Ergo &c.

Respondeo negando sequelam . Ad probationem distinguo : In nostro statu necesse est amorem inchoatum Sacramento suscipiendo addere , concedo : amorem perfectum , nego . Porro Iudæi non nisi contritione perfecta , vel ipsis Sacrificiis adornata , iustificabantur ; quibus accedebat etiam quædam peccatorum confessio , quatenus non quodlibet sacrificium offerre liceret , sed illud solum quod erat pro tali , vel tali peccato expiando determinatum , ut habetur in libro Levitic. Sic cap. 1. assignatur pro detrimento in fama , vel in rebus proximi factio , Arietis oblatio : *Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege , & dabit eum Sacerdoti , juxta estimationem , mensuramque delicti : qui rogabit pro eo coram Domino , & dimittetur pro singulis , quæ faciendo peccavit .* Ceterum , arduum est habere contritionem : facile vero elicere attritionis actum .

Repones : Si actus amoris requireretur , Sacramentum foret inutile : Atqui illud falsum est , Ergo &c . Probatur Major : Omnis amor qui est super omnia , iustificat peccatorem absque Sacramento : Atqui vel ipse amor initialis qui attritionem exigitur , est utique super omnia . Ergo &c.

Respondeo negando majorem . Ad probationem distinguo : Omnis amor benevolentiae , concedo : omnis amor concupiscentiae , nego majorem ; & sic distincta

minore, nego consequentiam. Solus amor Dei super omnia, qui habet Deum pro objecto quatenus in se dilectum, iustificat. Et vero tametsi attritus appreciative Deum super omnia diligit, quia tamen non sinit in eo præcise propter innotatam sibi bonitatis excellentiam, sed solum quia utilis est, & creaturarum spiritualium beatitudo; huiusmodi amor extra Sacramentum non iustificat impium.

Inhabis: Divus Augustinus L. de Cathizandis rudibus cap. 17. sic loquitur: "Qui propter beatitudinem sempiternam, & perpetuam requiem, quæ post hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed in regnum æternum intret cum Christo, vere ipse Christianus est. Unde sic arguit Iambertus. Ad gratiam Baptismi recipiendam sola attritio sufficit: Ergo & pariter in Pœnitentiâ."

Respondeo distinguendo: Et nemo potest desiderare esse cum Christo, nisi eum amet saltem amore concupiscentiæ, concedo: & absque amore potest quis fieri Christianus, ut æternam consequatur beatitudinem, nego antecedens, & consequentiam: Jam vero quomodo posset fieri ut quis Christi consortium desideraret, nisi eum amaret?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Attritio ut iustificet cum Sacramento, alique inchoatum amorem exigit.

PRIMO: Scripturæ utriusque Testamenti, semper de amore loquantur, cum homines adhortantur ut Deo sese reconcilient, ut Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Quis autem dixerit eum toto corde se ad Deum Convertere, qui solo pœnarum metu bonum suum, seilicet a malo liberationem ut ultimum finem habet. Et istud Christi Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*.

Secundo: Subscribit Concilium Trid. Sess. 6. c. 6. ubi de attritis loquens, ait eos incipere Deum diligere, ut omnis iustitiæ fontem. Suffragatur S. Chrysostom. Hom. 4. in 2. ad Corinth. in primis S. Aug. L. de Nat. & G. c. 57. ubi expresse dicit eum qui nondum amore iustitiæ

tenetur, nondum etiam a voluntate peccandi recedere.

Tertio: Conversio vera importat cum Deo unionem; Sed solius est amoris corda unire. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Concilium Tridentinum ait quidem attritionem metu pœnarum conceptam, dum habet a peccando recedendi voluntatem, esse bonam, ut perstringat Lutherum contrarium rimantem, sed non dicit ad iustificandum peccatorem sufficere.

Secundo: Est quod eadem Synodus Sess. 14. cap. 4. agendo de attritione, sileat amorem, non tamen Sess. 6. cap. 6. ubi de attrito sermonem instituens, asserit illum incipere amare Deum *tamquam omnis iustitiæ fontem*.

Tertio: Neque dissentitur Patres Tridentinos Sess. 14. cap. 4. opponere charitati attritionem, quam eo loci dicunt cum Sacramento impium iustificare, sed ex hoc solum sequitur eos ab attritione excludere amorem benevolentie & charitatem habitualement, nusquam vero amorem actualement concupiscentiæ & iniustitiam.

SECTIO TERTIA.

Cujusnam generis amor requiratur in Attritionem, ut cum Sacramento iustificet peccatorem.

PRÆNOTANDUM est amorem alium esse actualement, alium vero habitualement: Prior est motus in Deum tamquam bonum, sub quo respectu est dilectionis objectum: Posterior est ipse charitatis habitus, quo homo iustus, & filius Dei est. Rursus amor actualis duplex fecernendus est, unus scilicet qui a charitate procedit, quo Deus diligitur propter se: Alter vero qui a spe promant quo Deus amatur, quia utilis, totius iustitiæ fons, & creaturarum est beatitudo, quique amor concupiscentiæ vulgo dicitur.

Quæstio non movetur de charitate habituali, cum hic agatur de peccatore nondum iustificato, sed de amore actuali: Et quæritur, num amor attritionis ad iustificandum hominem necessarius, a charitate, vel a spe solum debeat promanare.

re. Janfenius passim docet contritionem perfectam cum Sacramento requiri. Ab ista opinione non multum abcedit Jueninus disp. 6. de Peni. q. 4. §. 4. pag. 396. his verbis. *Amor in penitente requisitus, ut gratiam in Sacramento Penitentiae recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiae.* Contra quem sit

CONCLUSIO.

Sufficit amor concupiscentiae a spe procedens, ut attritus iustificetur in Sacramento.

Probatur rationibus Theologicis ex sacra Synodo Tridentina excerptis.

PRIMA: Ille amor sufficit, quem Concilium Tridentinum exigit: Sed ista Synodus non alium in attritione cum Sacramento exigit, quam inchoatum, & a spe promanantem: Et probatur: Amor a spe proficiens diligit Deum ut totius iustitiae fontem, scilicet, ut est nostra beatitudo. Ergo &c. Ecce Concilii verba Sess. 6. cap. 6. "Deum peccatores se esse," intelligentes, a divina iustitiae timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis iustitiae fontem diligere incipiunt.

Altera: Amor quem in attritione exigit illa sacra Synodus, est specie distinctus ab eo qui a charitate procedit. Ergo &c. Probatur antecedens. Actus specificantur ab objectis formalibus. Atqui actus amoris quem quaerit Concilium in attritione, habet objectum formale prorsus diversum ab amoris actu a charitate procedente: Et probatur. Prior tendit ad Deum quatenus nobis utilis est: Posterior vero ut in se bonus existit. Sed istae rationes sunt prorsus diversae. Ergo &c.

Tertia: Attritio ex poenarum metu & amore initiali conceptus confert iustificationem. Igitur sufficit, nec perfectior absolute requiritur. Probatur antecedens: Timor ille amore inchoato aspersus disponit proxime ad iustificationem impii. Ergo &c. Probatur antecedens. Fortius disponit quam metus ex solo motivo gehennae: Sed ille metus ex Conc. Trident. Sess. 14. cap. 4. disponit remote peccato-

rem ut se convertat, cum hunc timorem Spiritus sancti impulsus esse declarat sacra Synodus adversus Lutherum. Igitur attritio ex timore poenarum simul & amore inchoato quo Deus diligitur ut nobis utilis est, proxime disponit ad iustificationem; & consequenter ad iustificandum impium sufficit.

Quarta: Illum amorem ne quidem indirecte exigit attritio Synodus, quem opponit attritioni, quam dicit disponere proxime ad iustificationem: Atqui res sic se habet. Et probatur: De utroque momento sic loquitur Concilium Sess. 14. cap. 4. "Docet praeterea, etsi contritio, nem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam." Ecce amor charitatis ab ipso delineatus, quem quidem tanta esse efficaciae asserit, ut extra Sacramentum iustificet.

Tum pergit, & de attritione hunc insinuat sermonem: "Illam vero contritio, nem imperfectam, qua attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae & poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniae declarat, non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo poenitens adjutus viam sibi ad iustitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Penitentiae per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam disponit." Videas velim in ista attritionis definitione, tria esse ponderanda. I. Eam esse Spiritus sancti donum. II. In hypothese quod habeat spem veniae cum proposito non peccandi, disponere ad iustificationem; porro ubi est spes, ibi est motus in Deum ut beatitudinem amandum. Quo salutari metu adjutus poenitens, inquit, viam sibi ad iustitiam parat. III. Hanc attritionem non iustificare quidem sine Sacramento, bene vero cum Sacramento, ait: Et quamvis sine Sacramento Penitentiae per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam

tiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Scilicet proxime; posita autem ultima dispositione, forma intenta statim produciuntur, quæ est peccatoris iustificatio.

Quinta: Hæc ratio sequitur. Quod iustificat extra Sacramentum, omnino distinguitur ab eo quod nonnisi cum Sacramento iustificat. Sed ex Concilio Tridentino dolor contritionis perfectæ extra Sacramentum iustificat, attritionis vero nonnisi cum Sacramento. Igitur attritio quæ iustificat cum Sacramento, ex charitate non procedit.

Convellitur systema Juenini ex contradictionis quæ auctor in hoc ubique loquitur.

TAMETSI opinio illius Theologi confutata maneat ex rationibus modo allatis, attamen non abs re erit offendere illum passim circa istud momentum contradictoria loqui.

Prima contradictio. Jueninus hic disp. 6. de Pœn. art. 2. §. 3. pag. 382. agnoscit attritionem aliquo amore illustratam sufficere ad iustificationem.

CONCLUSIO. Contritio, ait, imperfecta debet oriri ex inchoato Dei amore super omnia, ut satis sit ad recipiendam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ. Et tamen §. 4. nullam contritionem nisi perfectam admittit. Pag. 395. ait. CONCLUSIO.

Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in Sacramento Pœnitentiæ recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ. Amor autem charitatis specificè distinguitur ab amore concupiscentiæ, ea potissimum ratione, quod sit semper perfectus quippe qui Deum in se, & propter se diligere velit. Incausum enim reponit auctor sufficere ad iustificationem armorem charitatis in gradu minimo, qui quidem imperfectum est relative ad intensiorem; & hoc propter duos: Primo, quia habitus non distinguuntur penes magis, & minus: cum igitur Jueninus actum a charitate fluentem exigit, non distinguit contritionem ab attritione. Secundo, hallucinatur in principio; charitas quippe quantumvis minima est semper in ratione amoris perfectissima, quippe quæ diligit Deum, & propter se, & super omnia, ut asserit S. Thomas 3. p. q. 70. art. 4. in corp. his verbis: "Minima gratia potest resistere concubili concupiscentiæ, & vi-

tare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressione mandatorum legis: minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti."

Secunda contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. sententiam Concilii Tridentini de amore inchoato, quo Deus diligitur tanquam totius iustitiæ fons & origo refert, & ei subscribit: "Concilium Tridentinum, ait, Sess. 6. cap. 6. describens dispositiones iustificationi prærequisitas, recenset quidem actum charitatis, sed quæ inchoata tantum sit, non vero perfecta; ipsum, inquit, tanquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt." Sed hoc ipsum retractat, & a Concilio prorsus lecedit, dum ibidem pag. 396. sic loquitur: *Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in Sacramento Pœnitentiæ recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ; quod est directè contra Synodi & verba & mentem; quandoquidem Concilium distinguendo contritionem ab attritione, seu contritionem perfectam ab imperfecta, verbis claris charitatem ab attritione sejungit, & excludit; dicit enim illam sine Sacramento iustificare, istam solum cum Sacramento. Ecce pro contritione verba. Docet præterea, sancta Synodus, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actum recipiat &c.* Audis non semper, sed quandoque contritionem informari charitate. Audis hominem iustificari vel ipsum extra Sacramentum; non ait, ubi adest charitas intensissima, sed absque limite, ut primum adest charitas, sive magna, sive parva sit. Tum ad attritionem a qua excludit charitatem, suum convertit sermonem, & subdit illam cum Sacramento iustificare: *Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.*

Ex alio capite se prodit Juenini contradictio, quando dicit charitatem Deum ut totius iustitiæ fontem juxta Tridentinum respicere, cum potius Deum propter se diligit, & Synodus tribuat attritioni hanc ad Deum tendentiam Sess. 6. cap. 6. ut illam ab amore perfecto distinguat. Demirentur Lectores Juenini doctrinam. Num mente versipelli, ut erro-

ri Janfenii, qui non alium agnoscat amorem verum præter perfectum, faveat? iudicet rerum æquus æstimator.

Tertia contradictio. Jueninus ultro fateatur Pœnitentiam esse Sacramentum mortuorum, cum in ejus conclusionibus allatis distinguat amorem justificantem extra Sacramentum, ab eo qui nonnisi simul cum Sacramento justificat: Sed charitatis amorem exigere pro semper, est evacua-re sacramentum Pœnitentiæ, quod dubio-procul, si adest semper charitas: ad justificationem solum consequens, nec unquam Sacramentum erit. Quis enim gentium usquam dixerit, peccatorem diligentem Deum super omnia, & propter se, tametsi amor sit solum intensus ut unus gradus non justificari: namque pro eo omni qui hac charitate accedit ad Deum habetur Joan. 14. *Si quis diligit me ... & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Hinc S. Augustinus Tract. 5. in 1. Epist. Joan. ait: "Dilectio sola, discernit inter filios Dei, & filios diaboli." Rursus ibidem: "Si quis in corde suo invenit, meritis charitatem, securus sit, quia transiit a morte ad vitam." Igitur opinio contraria eatenus destruit Pœnitentiæ sacramentum, quatenus secundum illam erit solum declaratio, peccata jam fuisse remissa, sed non remittenda, cum ex ipso Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. contritio charitate formata extra sacramentum justificet.

Quarta contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. ratum habet decretum Facultatis Parisiensis ann. 1638. s. Julii latum contra Claudium Segenot Presbyterum Gallum Oratorianum, qui in quodam libro quasdam facit ad librum S. Augustini de Virg. observationes pag. 122. 126. 128. & 129. ubi istæ leguntur propositiones. *Actus charitatis perfectæ, seu is, qui vera & perfectæ contritio dicitur, absolute necessarius est ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, & absolutio Sacerdotis nihil aliud est quam mera, sed juridica tamen peccati jam remissi declaratio.* Prius idem dixerat attritionem de peccatis insufficientem esse pro recipienda remissione peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ.

His propositionibus hanc notam inussit sacra Facultas. *Quæ tradit Segenot, de attritionis insufficientia, & contritionis ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipien-*

dum sacramentum Pœnitentiæ, & addit, & approbat de absolutione, quod nihil aliud sit quam declaratio juridica peccati jam remissi, damnavit quoque Facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi, & omnino totæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficacie sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & insuper temerarias, ac erroneas. Sed in eadem damnationis causa videtur esse Jueninus, cum voce & scripto tenus dicat attritionem a contritione ab ipso Concilio Tridentino distinctam, sufficere cum Sacramento ad justificationem; quippe qui exigat etiam cum Sacramento contritionem charitate formatam, quam attritionis nomine, ut suum faciat, defectu majoris intensio-nis nuncupat. Non enim secernit contritionem ab attritione penes actum speciem, sed vult utramque eandem entitative esse, nec aliter quam penes gradum distinguit; ita ut attritio dicatur si actus sit levissime intensum, contritio vero si magis fervescat. Ergo &c.

Quinta contradictio. Jueninus ut declinet anathema tum Ecclesiæ, tum Academia-rum Catholicarum se subscribere credit sanæ Theologorum sententiæ, qui propugnant attritionem amore inchoato a spe fluentem sufficere cum Sacramento juxta mentem Concilii Tridentini, dum asserit hic idem §. 4. p. 395. non impugnare se amorem quo peccator diligit Deum ut totius justitiæ fontem: Atqui tamen de facto in sua conclusione pag. 296. debellat istum amorem, & omni argumentorum genere conatur probare solum amorem perfectum ex charitate procedentem sufficere. Isto prorsus scopo laudat multos tum Scripturæ, tum Concilii Tridentini, tum etiam divi Thomæ textus, quos omnes in suum adulterinum convertit sensum. Tametsi enim in eis fiat mentio de charitate, nullibi tamen ille auctor distinguit charitatem perfectam ab amore imperfecto, nec contra mentem Scripturæ, Patrum, & ipsius Concilii Tridentini concludere dubitat, amorem perfectum a charitate promanentem solum cum Sacramento sufficere, suam sinistram opinionem ratus irrefragabiliter probare, si loca, ubi amor & charitas commemorantur asserret: quo sine, pace dicam, si credamus terminis, absit enim de intentione judicare, nisi ut & principiis a Janfenio, non nihil emendicatis, omne quod non est a charitate, malum esse, &c.

ex concupiscentia mala procedere subindigitet; hinc splendide ait p. 396. *Amor in pœnitente requisitus ut gratiam in Sacramento recipiat, est amor charitatis, non autem amor concupiscentiæ*. Quasi vero non daretur amor concupiscentiæ bonus & laudabilis. Ne autem aliquis relinquatur circa istud momentum ambigendi locus, hæc Thesis proponitur in speciali, & probatur.

Amor concupiscentiæ a Juenino, ut insufficientis etiam cum Sacramento, abjectus, castus, & sufficiens est: & in hoc effulget nova ejus contradictio.

Probatur isto efficacissimo argumento.

ILLE amor est castus, & Sacramento consociatus ad justificationem sufficiens, qui tamen ad mercedem tendat, laudatur tamen in Patribus veteris Testamenti, prædicatur a Christo, a sacra Synodo Tridentina proponitur, & ita defenditur, ut illum abicientes anathemate percutiat; qui tandem appetitive Deum super omnia diligit. Atqui talis est amor concupiscentiæ a spe promanans, quem initialem & inchoatum nominamus: Igitur causa cadit Jueninus, cum illum floccifacit, nec in hoc sibi constat, quando per contritionem imperfectam seu attritionem, asserit nihil aliud se intelligere præter amorem charitatis castum quo Deus super omnia diligitur. Probatur minor quoad omnes partes.

Primo: Amor quo Deus diligitur ut totius justitiæ fons & nostra beatitudo, laudatur ab ipsa Scriptura in Sanctis; namque Heb. 11. legitur de Abrahamo: *Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor Deus*: Tum ibidem de Moysè: *Majores divitias æstimans thesauro Egyptiorum, improprium Christi: aspicebat enim in remunerationem*. Rursus Psal. 118. *Inclinavi cor meum, ait Propheta, ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem*.

Secundo: Christus ad ciendos amoris affectus, pro motivo proponit mercedem. Matth. 5. ait: *Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis*. Rursus ibidem c. 19. *Omnis qui reliquerit domum ...*

Boncat Theol. Tom. VII.

propter nomen meum ... Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Eo loci Christus ex professo invitat homines ad vitam Apostolicam amplectendam æternæ mercedis motivo, quod quidem verba ista antecedentiâ declarant: *Petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, quid ergo erit nobis? Jesus respondit illis: Sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel: Et omnis qui reliquerit &c.*

Tertio: Sacra Synodus Tridentina Sess. 6. cap. 11. ait, proponendam esse vitam æternam pro Pœnitentiæ motivo; nec asserere dubitat eos qui Deum, ut totius justitiæ fontem diligit, justificari cum Sacramento, quem quidem amorem sic laudabilem & castum habet, ut dampnet contrarium propugnantes: „Principes „Apostolorum Petrus, ait. Satagite, ut „per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim „facientes non peccabitis aliquando. Unde „de constat eos, Orthodoxæ Religionis „doctrinæ adversari, qui dicunt, justum „in omni bono opere saltem venialiter „peccare, aut (quod intolerabilis est) „pœnas æternas mereri: atque etiam „eos qui statuunt in omnibus operibus „justos peccare, si in illis suam ipsorum „focordiam excitando, & se se ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, „ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cum „scriptum sit: *Inclinavi cor meum ad „faciendas justificationes*. „

Tum ibidem can. 31. sic concludit. *Si quis dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur; Anathema sit*. Igitur juxta Tridentinum est de fide amor, quo diligitur Deus, ut beatitudo nostra, esse castum, bonum, laudabilem; & consequenter sufficit cum Sacramento ad justificationem.

Demum: Amor ille a se promanans ita castus est, ut Deum appetitive super omnia diligit. I. Quia ex Tridentino illud diligit, ut totius justitiæ fontem, qui quidem amor nulli creaturæ convenire potest. II. Ex S. Thoma 2. 2. qu. 19. art. 4. licet homo moveatur proxime a bono proprio consulendo in fuga peccati propter pœnas, non tamen in hoc, ut in ultimo fine sistit, sed in Deo. Igitur attritus amore spei impulsus, appetitive diligit super omnia Deum, quem ceteris bonis creatis, ut melius, & sum-

mum bonum habet, quippe qui non in illis, sed in eo solo, ut in ultimo fine quiescat.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Obiicies I. Qui fugit peccatum propter Deum quatenus nobis bonum, habet pro motivo amorem proprium: Sed amor proprius est malus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Amor proprius inordinatus, ad quem omnia refert homo, concedo: ordinatus, & in quo ultimate non quiescit, sed insuper Deum sibi, ut ultimum finem proponit, nego minorem, & consequentiam. Certum est in amore Dei benefactoris, nihil inordinatum esse, modo istius finis sit Deus, ad quem possidendum in cælo refert omnia; hinc amor ille proprius est supernaturalis, & rectus.

Institis: Sequeretur inde amorem istum esse charitatis in Deum, non vero concupiscentiæ, quia, inquit D. Thomas 2. 2. q. 19. art. 6: si pœna timeretur eo quod separaret hominem a Deo, ut ultimo fine, tunc esset charitatis: Sed per attritionem, malum timet peccator solum in quantum impedit possessionem proprii boni, in quo tamen, ut in ultimo fine non quiescit; cum fugam mali ordinet ad Deum, ut a se desideratum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ratio differiminis triplex est. Prima: ille qui charitate movetur, diligit Deum propter ejus bonitatis excellentiam; e contra vero attritus propter suam propriam utilitatem. Secunda: Prior fugit peccatum quia est malum Dei, posterior vero ex eo quod beatitudini suæ opponatur. Tertia: Charitatis amore flagrans, habet pro primario & immediato peccatum fugiendi motivo Deum ipsam ut bonum, hinc amoris benevolentia nomine celebratur ejus amor: Sed non sic amor concupiscentiæ qui est proprii boni motus, quippe qui a timore pœnæ, ad recedendum a peccato moveatur, nec immediate diligit Deum, & in eo ut in ultimo fine, ne a beatitudine excidat, quiescere vult. S. Thomas ibidem est sui ipsius interpres. Eiusdem enim rationis est, ait, quod homo cupiat bonum istum, & quod timeat eo privari. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim

modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio vero modo in charitate includitur; secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit. Tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta cum aliquis diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituat finem.... Timor pœnæ includitur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quædam pœna, quam charitas maxime refugit. Unde hoc pertinet ad timorem castum.... Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: quia scilicet homo timet malum pœnale, non ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocivum proprii boni: nec tamen in illo bono constituitur ejus finis. Angelicus Doctor eo loci, angelice cuncta distinguit. Primo quidem contritionem ab attritione, in eo quod illa Deum propter se diligit, ista propter proprium bonum, ita tamen quod attritus in Deo ut in ultimo fine quiescat. Secundo, ait amorem concupiscentiæ supernaturalem, distingui secundum substantiam & entitative a charitate. Igitur vel concedat juvenius cum S. Thoma attritionem non includere amorem a charitate fluentem, vel ultero fateatur se revera nullam agnoscere attritionem, sed tantum amorem perfectum.

Urgebis: Ut attritio iustificet, amorem castum debet includere: Sed amor castus ex S. Thoma soli charitati tribuitur: Separari a Deo, inquit, est quædam pœna, quam charitas maxime refugit. Unde hoc pertinet ad timorem castum.... Alio modo timor pœnæ distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto. Igitur attritio a charitate, nusquam vero ab amore concupiscentiæ promanare dicenda est.

Respondeo distinguendo majorem: Debet includere amorem castum inchoatum, concedo: castum perfectissime, nego: Et sic distincta minore, nego consequentiam. Amor castus duplex distinguitur, unus quo Deus immediate & propter se diligitur, alter vero quo amatur ut nobis utilis. Priori modo convenit charitati, posteriori attritioni; qui quidem amor cateens dicitur castus, quatenus penitens,

tens, nec in solo pœnarum metu, sistit, sicut dæmones, qui, *credunt, & contrémiscunt*, ut ait S. Jacob. 2. nec etiam in bono creato, cum in eo, inquit D. Thomas, non reponat ultimum finem. Non implicat autem amoris castum inchoatum convenire amoris initiali; istum tamen cum Sacramento sufficere iterum atque iterum probatum est.

Oppones II. Concilium Tridentinum exigere videtur amorem ex charitate promanentem. Ergo &c. Probatur antecedens Sess. 6. cap. 6. postulat dilectionem adungi actibus tum fidei, tum timoris Dei: "Peccatores, inquit, se intelligentes, a divina justitiæ timore, quo uti, liter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam, se convertendo, in spem eriguntur, fidentes, Deum sibi, propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis justitiæ fontem, diligere incipiunt." Sed si amor spei sufficeret, incassum ulterius dilectio requireretur. Ergo &c. Confirmatur. Ibidem dicit amorem attritionis esse solum incipientem: Igitur nondum est ille amor, donec accedat charitas.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo: Concilium exigit præter spem, amorem, tamquam effectum a causa dimanantem, concedo: velut actum specialem, non a spe, sed a charitate dimanantem, nego. Illam igitur dilectionem a spe distinguit, sicut ceteri effectus a causis lecernuntur: sed illam non ab alio habitu profluere, omni legenti patebit, si consideret proprium esse spei movere hominem in Deum, ut bonum supremum possidendum, cuius fruitione perfecte beatus est.

Ad confirmationem distinguo: Amorem illum vocat sacra Synodus incipientem respective ad amorem perfectum, concedo: quasi in se sumptus sit incipiens, nego: Porro amor spei in se habet omnem perfectionem requisitam; eatenus autem dicitur incipiens amor, quatenus est via ad perfectum, immo & perfectissimum.

Instabis: Dilectio qua diligitur Deus, velut omnis fons justitiæ, est vera & perfecta dilectio: Sed talem exigit Concilium Tridentinum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si sit sine respectu ad nos, concedo; si dicat ad nos relationem, nego. Jam vero ille amor nos respicit; eo enim modo diligitur

mus Deum, quatenus nobis bonum; in remunerationem quippe aspicimus. Ceterum ille amor in sua linea perfectus est. Sed eo perfectior datur, ille scilicet, quo Deus propter se diligitur.

Ugebis: Concilium Sess. 24. c. 4. appellat attritionem, contritionem imperfectam: Atqui imperfecta contritio non distinguitur a perfecta essentialiter: Ergo &c.

Respondeo distinguendo, majorem: Et contritio imperfecta sic nominatur, propter motivum, concedo: propter gradum remissum, nego majorem. Ad minorem utique distinguo: Contritio, quæ mensuratur penes gradus, concedo: penes motivum, nego minorem, & consequentiam. Jam vero motivum contritionis imperfectæ diversum est a motivo contritionis perfectæ; cum igitur actus specificentur ab objecto formali, quod quidem est diversum pro contritione, & attritione, sequitur amorem attritionis ab amore contritionis prorsus distingui.

Instabis: Sancti Patres passim exigunt charitatem, ad hoc ut quis iustificetur: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Charitatem habitualem concedo: actualem subdistinguo; quæ consideret Deum nobis bonum, concedo: Deum in se, iterum subdistinguo, extra Sacramentum, concedo: cum Sacramento & hoc absolute, nego minorem & consequentiam.

Perspices: Multi Theologi, qui post Concilium Tridentinum floruerunt, contendunt timorem pœnarum junctum Sacramento iustificare sine amore: tales sunt Dominicus Soto, Melchior Canus, Vasquez, Gonetius, & alii.

Respondeo multo plures optimæ notæ nobis favere; unde alios, veritate superari, deserimus, cum præsertim Concilium exigit dumtaxat, ut peccator incipiat diligere Deum velut totius justitiæ fontem.

Obicies III. Contra charitatem est operari intuitu mercedis, cum I. Corinth. c. 13. legatur *Charitas non querit quæ suæ sunt*: Igitur amor spei non est ad iustificationem sufficiens, etiam Sacramento consociatus.

Respondeo distinguendo antecedens: Intuitu mercedis temporalis, concedo: æternæ nego antecedens, & consequentiam. Merces temporalis refertur ad nos tamquam ad finem ultimum; æterna vero ad Deum in quo quiescit anima.

Repones : Sanctus Bernardus Epist. 11. ad Guidonem Priorem Carthusianum, non approbat amorem quo diligitur Deus quia nobis bonus. Sic enim loquitur : " Qui magis, aut certe solum diligit suum, convincitur non caste diligere bonum, quod utique propter se diligit, non propter ipsum; & hic talis non potest obedire Prophetæ qui ait, Confitemini Domino quoniam bonus; confiteatur quidem quia fortasse bonus est sibi, non quia bonus est in se. "

Respondeo distinguendo : Divus Bernardus non approbat amorem quo diligitur Deus quatenus nobis bonus, propter bona temporalia quæ ab ipso petimus, & accipimus, ita ut illud unicum sit amoris nostri motivum, concedo : propter bona spiritualia, eaque æterna, & quæ ab ipso non sunt distincta, subdistinguo : Si referat ad se tamquam ad finem ultimum, concedo : si referat ad Deum, nego : eo loci propugnat S. Bernardus amorem quo quis diligit Deum, propter bona interna, & æterna quæ ad Deum refert, esse legitimum; quod patet ex iis quæ scripsit in Psal. 90. ubi sic habet : " Sunt forte nonnulli qui a Domino obtinere temporalia seu spiritualia quælibet concupiscunt, sed perfecta charitas, solum sitit quod summum est, & tota desiderii vehementia clamat : Quid enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. "

Urgebis : Eadem Epistola sic prosequitur : " Est qui confitetur Domino quoniam potens est, qui confitetur quoniam sibi bonus est, & idem qui confitetur quoniam simpliciter bonus est : Primus servus est, & timet sibi; secundus mercenarius est, & cupit sibi; tertius filius, & desert Patri. Itaque, & qui timet, & qui cupit uterque pro se agunt, sola, quæ in filio est charitas, non querit quæ sua sunt : quam obrem puto de illo dictum, Lex Domini immaculata convertens animas, quod sola videlicet sit, quæ ab amore sui, & mundi avertere possit animum, & in Deum dirigere; nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam; mutant interdum vultum, vel actum, affectum numquam. " Ex quibus sic arguitur. Amor iste castus non est, sed perversus, qui sibi soli cupit, qui pro se agit, qui affectum numquam

mutat, nec potest animum a sui, & mundi amore avertere : Atqui talis est amor quo Deus diligitur, ut nobis bonus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Amor quo Deus diligitur præcise propter bona temporalia est perversus, concedo : si ad gloriam Dei ea referamus, nego. Hunc esse sancti Doctoris sensum patet. I. Quia eodem loco proficitur, sed de illo amore loqui, in quem dirigitur illud opprobrium Prophetæ Psal. 48. *Constituitur tibi cum benefeceris eis*. Nemo autem dixerit opprobrium esse amare Deum quia nostra est beatitudo, nostra felicitas & finis ultimus : deinde Prophetæ Regius quem laudat sanctus Bernardus, ubi agit de iis qui Deum colunt propter remunerationem temporalem, ut liquet ex his verbis antecedentibus versu 7. ubi sic loquitur : *Confidunt in virtute sua : & in multitudine divitiarum suarum gloriantur*.

Perfisses : Idem sanctus Doctor Lib. de diligendo Deo c. 3. vult amorem illum quo diligimus Deum, ut bonum nostrum, esse mercenarium; sic enim habet : " Non sine præmio diligitur Deus; Etsi absque præmio intuitu diligendus sit, vana namque vera charitas esse non potest; nec tamen mercenaria est, quippe non querit quæ sua sunt. . . . Verus amor præmium non querit, sed meretur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Diligendus est Deus absque præmio intuitu, quod sit diversum a Deo, & infra Deum, concedo : quod sit Deus ipse, nego. Loquitur eo loci sanctus Bernardus de præmio quod sit diversum, & distinctum a Deo.

Oppones IV. Spes tollit affectum peccati, quippe quæ reperiatur cum culpa mortali in peccatoribus : Igitur ubi non est charitatis amor, nulli est peccatoris iustificatio.

Respondeo distinguendo : Spes non tollit affectum peccati semper, concedo : quando ad adiunctum habet amorem initialem, nego. Tollit affectum actuale spes, sed non habituale, quod est charitatis munus proprium, quæ sola per se iustificat, unde amor spei sine Sacramento nihil efficit.

Instabis : Non defuerunt Sancti qui consenserunt privari beatitudine propter fratres, juxta illud Moysis Exod. 32. ad Deum, *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dabo*

dele me de libro tuo. Et illud Apostoli ad Romanos 9. *Optabam enim ego ipse Anathema esse a Christo pro fratribus meis.* Igitur solus benevolentiae amor apud Deum ponderatur.

Respondet, iustos illos fuisse locutos de morte temporali, nusquam vero de æterna. II. Id exoptabant ex abundantia, & charitatis excessu; idque erat sub conditione, quam impossibile arbitrabantur; non enim volebant se privari beatitudine æterna quæ est ipse Deus, propter fratres: ita sanctus Chrysostomus Hom. 16. in Epistolam ad Romanos, ubi locum Apostoli sic interpretatur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Amor ex Spe promanans sufficit cum Sacramento ad iustificandum peccatorem.

PRIMO: Non alium amorem absolute exigit Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. quam illum qui peccator diligit Deum, ut totius iustitiæ fontem: talis est autem quem in conclusione defendimus.

Secundo: Huiusmodi amore, pœnitens diligit Deum appetitive super omnia, cum in illo solo, nusquam vero in bono creato, suum ultimum reponat finem.

Tertio: Si requireretur amor charitatis, ut quid ad justificationem impii simpliciter necessarium, inane foret Pœnitentiæ sacramentum, cum nusquam iustificaret peccatorem, sed solum declararet iustificatum, quod est manifeste contra doctrinam sacre Synodi de dogmate numeri septennarii Sacramentorum.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM IN CONTRARIUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Amor proprius qui sistit in bono Creato non sufficit quidem ad justificationem, secus vero ille, qui in Deo quiescit.

Secundo: Neque vero negamus amorem concupiscentiæ malæ a S. Augustino rejici, sed non sic amor concupiscentiæ supernaturalis, quo quis quærit Deum, ut suum bonum, & finem ultimum, qualem dumtaxat propinquamus.

Tertio: Absit impugnare placita Patrum qui exigunt charitatem ad justificationem: Sed eos, charitatem solum in-

choatam, seu amorem initialem exigere constat; si quando vero amorem charitatis habitualis exposculent, non absolute ad justificationem, sed ad vitæ æternæ meritum exigunt.

ARTICULUS QUINTUS.

De Confessione in speciali.

Nomina varia.

IN Scripturis sacris, nomen Confessionis usurpatur quandoque ad significandum modum Deo gratias agendi, vel etiam ejus celebrandi laudes, juxta illud Psal. 7. *Confitebor Domino secundum justitiam ejus, & psallam nomini Domini altissimi.* Et illud Psal. 9. *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.* Rursus Psal. 34. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.* Quandoque etiam eadem vox significat peccatorum Confessionem, ut Leviticus c. 16. ubi de Aaron dicitur: *Postquam emundaverit Sanctuarium, & Tabernaculum, & Altare, tunc offerat Hircum viventem, & postea utraque manu super caput ejus confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta atque peccata eorum.* Item Marci c. 1. *Et egrediebatur ad eum omnis Judæa Regio, & Ierosolymite universi, & baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata sua.*

S. Thomas 2. 2. q. 3. art. 1. ad 1. ait illud nomen nonnumquam sumi in textu Sacro pro Confessione fidei: "Triplex, est, inquit, Confessio quæ in Scripturis, laudatur. Una est Confessio eorum, quæ sunt fidei, & ista est proprius actus fidei, utpote relata ad fidei finem. Tum modos jam citatos refert his verbis: "Alia est Confessio gratiarum actionis, sive laudis; & ista est actus latriæ; ordinatur enim ad honorem Dei exterius exhibendum, quod est finis latriæ. Tertia est Confessio peccatorum, & hæc ordinatur ad deletionem peccati, quæ est finis Pœnitentiæ, unde pertinet ad Pœnitentiam. Jam vero actionem quam Latini peccatorum confessionem vocant, Græci appellant *ἡμετέρας*, quod vocabulum vertitur *Exomologesim*, quo utitur Tertullianus Lib. de oratione c. 7.

"Exo-

„Exomologesis, inquit, est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur. „ Eundem terminum pro delicti confessione Cyprianus adhibuit Lib. de lapsis his verbis: „ Quoniam tamen de hoc, vel cogitaverunt hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolentes, & simpliciter contentes, exomologesim conscientie faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt. „

Confessio a Divo Thoma in 4. Dist. 17. art. 2. q. 1. sic definitur: „ Confessio, inquit, est Sacramentalis delinquentis, accusatio ex erubescencia, & per claves Ecclesiæ satisfactoria, obligans ad faciendam poenitentiam inunctam. „ Eam esse de iure divino, omni argumentorum suppellectili jam ostendimus; sequentia jam veniunt examinanda, scilicet, quid sit declarandum in Confessione? Secundo quomodo confitendum?

SECTIO PRIMA.

Qualis integritas requiratur ad veram Confessionem?

CONVENIUNT omnes ad legitimam confessionem perficiendam, necessarium esse omnia peccata mortalia post Baptismum commissa deponere; hanc exigunt cuiusvis sæculi Ecclesiæ Patres, sed non idem dicendum de peccatis venialibus; quæ licet sint materia Sacramenti Poenitentiae, juxta illud a Christo universaliter pronuntiatum, *Quorum remisistis peccata &c.* Sunt tamen materia libera, ut constat ex illis Concilii Tridentini verbis Sess. 14. c. 5. „ Venialia quibus a gratia non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis mediis expiari possunt. „ Istam doctrinam hausit Concilium ex sanctis Patribus, præcipue ex Augustino, qui Homilia 19. inter Quinquaginta censet aliis mediis quam sacramento Poenitentiae peccata venialia deleri; sic enim habet: „ Non me latet vitam istam mortalem, & in carne corruptibilis constitutam si ne peccatis esse non posse, sed illa, quotidiana levia habent etiam lavacra

quotidiana; hoc est quod peccus tundimus, & dicimus, in oratione Domini, no Deo nostro, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. „

Utro conveniunt utique omnes in Theologia Magistri, poenitentem, ad confessionis validitatem intra veritatis terminos sic continendum esse, ut nihil omitat essentialia, vel ex malitia, aut superstitione aliquid addat; hinc aliquod gravissimum peccatum celare, aut peccata non commissa deponere, grande scelus est. Similiter confessio debet esse integra, quia est iudicium; ut autem Iudex rite pronunciet, debet omnia cognoscere delicta. His positis, sit

CONCLUSIO.

Ad validam Confessionem requiritur, ut Poenitens aperiat I. Omnia peccata mortalia. II. Omnes utique circumstantias, vel speciem immutantes, vel eam supra modum aggravantes.

PRIMA PARS.

Omnia peccata gravia sunt aperienda.

Probat, primo ex Patribus.

ORIGENES Homil. 3. in Levit. ait; „ Si quid in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri &c. „

Astipulatur S. Hieronymus, qui exponens illud Eccli. 10. *Si mordeat serpens in silentio*, dicit; „ Si enim erubescat, ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat. „

Hic accedit Theodulphus Aurelianensis, qui Lib. 3. c. 37. ait: „ Confessiones, dandæ sunt de omnibus peccatis. „ Alios Patres recensere superfluum, cum omnes qui de confessione scripserunt, ne uno quidem excepto, docuerint cuncta peccata gravia Sacerdoti esse deponenda.

Secundo, ex Conciliis.

QUOSDAM nono sæculo perstrinxit Concilium Cabillonense, qui dum confiterentur, quædam resicebant peccata; sic

sic enim habet can. 32. " Sed & hoc
" emendatione indigere perpeximus, quod
" quidam, dum confitentur peccata sua
" Sacerdotibus, non plane id faciunt,
" &c. "

Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5.
punctum istud his verbis definit: " Cum
" universa mortalia peccata etiam cogi-
" tationis, homines iræ filios, & Dei
" inimicos reddant, necessarium est, om-
" nium etiam veniam, cum aperta, &
" verecunda confessione, a Deo quære-
" re: Itaque dum omnia, quæ memoriæ
" occurrunt peccata Christi fideles 'confi-
" teri student, procul dubio omnia divi-
" næ misericordiæ agnoscenda exponunt;
" qui vero secus faciunt, & scienter ali-
" qua retinent, nihil divinæ bonitati per-
" Sacerdotem remittendum proponunt:
" si enim erubescat ægrotus vulnus mæ-
" dico detegere, quod ignorat medicina,
" non curat. " Hinc can. 7. sic pronun-
" ciat, Si quis dixerit in sacramento Pœni-
" tentiæ ad remissionem peccatorum necessa-
" rium non esse jure divino confiteri omnia,
" & singula peccata mortalia . . . etiam
" occulta . . . & quæ sunt contra duo ul-
" tima Decalogi præcepta, & circumstan-
" tias quæ peccati speciem mutant &c. Ana-
" thema sit.

Tertio ex Ratione, & quæ multiplici.

PRIMO: In Sacramento Pœnitentiæ
peccata per modum judicii remittuntur,
scilicet accusatione noxii rei, & senten-
tia Judicis: Atqui Judex debitam non
potest ferre sententiam nisi omnia nove-
rit: Ergo &c. Hanc rationem eleganter
exponit Concilium Tridentinum in capi-
te jam citato his verbis: " Dominus no-
" ster Jesus Christus & terris ascensus
" ad cœlos, Sacerdotes sui ipsius Vica-
" rios reliquit, tanquam præsidēs, & ju-
" dices, ad quos omnia mortalia crimina
" deferantur, in quæ Christi fideles cecide-
" rint, qui pro potestate clavium, remi-
" sionis, aut retentionis peccatorum
" sententiam pronuntiant. Constat enim
" Sacerdotes judicium hoc, incognita cau-
" sa exercere non potuisse; neque æqui-
" tatem quidem illos in pœnis injungen-
" dis servare non potuisse; si in genere
" dumtaxat, & non potius in specie,
" ac singillatim, sua ipsi peccata decla-
" rassent. "

Secunda: Sacerdotes in hoc Sacramen-

to nedum sunt judices, sed etiam medi-
ci: Sed medicus remedium non potest
debite parare, nisi omnes morbos, qua-
litateque vulnerum, tum speciem, tum
numerum apprime noverit. Ergo &c.
Hanc rationem tradit D. Thomas hic 3.
p. Suppl. q. 9. art. 2. in corpore: " In
" medicina corporali, inquit, oportet
" quod medicus, non solum unum mor-
" bum contra quem medicinam dare de-
" bet, cognoscat, sed etiam universali-
" ter totam habitudinem ipsius infirmi;
" eo quod unus morbus ex adjunctione
" alterius aggravatur, & medicina quæ
" uni morbo competeret, alteri nocu-
" mentum præstaret, cum quandoque
" aliquis contrariis peccatis infectus sit,
" ut Gregorius in Pastoralis docet; & ideo
" de necessitate Confessionis est, quod
" homo omnia peccata confiteatur, quæ
" in memoria habet: quod si non faciat,
" non est confessio, sed confessionis fi-
" mulatio. "

Tertia: Talis debet esse confessio, qua-
lis contritio: Sed contritio non delet
peccata nisi omnia pœnitens detestetur:
igitur nec confessio, nisi omnia subji-
ciantur clavibus Ecclesiæ. Istam ratio-
nem subjicit etiam D. Thomas eodem ar-
ticulo in responsione ad secundum: " Sa-
" cerdos, inquit, confessionem audiens,
" vicem Dei gerit, & ideo debet ei fieri
" hoc modo confessio, sicut fit contritio
" Deo: Unde sicut non esset contritio
" nisi quis de omnibus peccatis quæ me-
" moriæ occurrunt, contereretur, ita
" non esset confessio, nisi quis de omni-
" bus quæ memoriæ occurrerent, con-
" fiteatur. "

SECUNDA PARS.

Circumstantiæ notabiliter aggravantes ma-
litiæ peccatorum intra eandem spe-
ciem, necessario sunt explicandæ in
Confessione.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Concilium Tridentinum Sess.
14. c. 5. docet talem faciendam esse a
peccatore confessionem, ex qua Sacerdos
rite valeat de peccatorum gravitate ju-
diciū ferre: Sed hoc fieri nequit, nisi
pœnitens circumstantias in eadem specie
aggravantes aperiat; furtum enim mille
aureorum longe gravius est quam duode-
cim;

cim; sed non licitum est a mente Concilii Occumenici in rebus dogmaticis secedere. Ergo &c.

Secundo : Ibidem sic ait : " Constat enim Sacerdotes iudicium hoc, inognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare non potius, si in genere dumtaxat, & non potuisse, in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent. Atqui inde sequitur manifeste tales circumstantias esse aperiendas; majore enim dignus est supplicio qui uno istu plures interemit homines, quam qui unum dumtaxat occidit. Ergo &c.

Tertio : Illa circumstantia debet necessario manifestari, quæ est materia necessaria confessionis : Sed talis est circumstantia notabiliter aggravans in eadem specie : Et probatur. Propter illam circumstantiam, summus Pontifex, vel etiam Episcopi, possunt tale peccatum sibi reservare, immo & quandoque refervant; sic ad suum tribunal adducunt incestus commissos cum fororibus, non autem cum consobrinis : Ergo &c. Jam vero Ecclesia numquam sibi reservat peccata venialia; illæ igitur circumstantiæ, utpote mortales, debent necessario deponi.

Quarto : Malitiæ pondus in confessione aperiendum est, cum ad hoc major sequatur offensa, major etiam & ei pœna debita : Sed istud pondus a circumstantiis notabiliter aggravantibus ita dependet, ut ab eis sit inseparabile. Et probatur : Incestus omnes ex D. Thoma 2. 2. q. 154. art. 9. ad 2. sunt ejusdem speciei, & tamen incestus in primo, vel secundo gradu in malitiam & enormitatem sic crescit, ut Præsules ad peccatores a tantis criminibus patrandis deterrendos, hujusmodi casus sibi reservent, secus vero incestum in gradu inferiori. Ergo &c.

Ex his sequitur pœnitentem teneri aperire in confessione, num ad propinquam in primo, vel secundo gradu, diversatus sit, sique peccati complicem illi declarare, non quidem in particulari, dicendo, quæ sit propinqua quæ sui copiam fecit, sed in genere : hoc est, declarando, peccavi cum consanguinea in tali gradu : si tamen contingeret peccatum gravius aliter non posse, sicut oportet aperiri, nisi etiam peccati consocium

manifestando, ita decet fieri, ne integritas confessionis in periculum veniat. Ceterum Confessarius tenetur sub sigillo cuncta audire. Unde ex confessione nulum unquam pœnitenti, aut in fama, aut in rebus sequitur incommodum. S. Basilii non leviter pro hujusmodi in confessione explicationibus, dicit. Scribens enim ad Amphilochoium can. 66. sic loquitur : " Cum forore coitus, aut homicidæ tempore punietur & can. 74. " Qui cum propria ex matre sorore pollutus est, in domum orationis ne permittantur accedere, donec ab iniqua & nefaria actione desistat. Postquam autem in horrendi peccati sensum, & animadversionem venerit, triennio debeat. " Et can. 78. " Ii autem qui in suas Novercas insaniunt, sunt eidem canonibus obnoxii, cui & ii qui in suas sorores insaniunt. Quomodo autem graviore pœna eos Ecclesia multasset, nisi complices criminum in confessione aperuissent.

Similia profert Concilium Triburiense c. 43. " Si quis, inquit, cum quolibet fornicatus fuerit, & eo nesciente filius ejus, vel frater ejusdem, & rei infamis, cum eadem se polluerit, & postquam se pollutum esse cognovit, confessus fuerit, & hoc se nescire cum juramento confirmaverit, quia hoc pœnituit, & confessus sit, post peractam congruam pœnitentiam legitimo utatur matrimonio. "

Dices : Non licitum est detrudere aliquid ex fama proximi. Sed manifestare in confessione complicem, est detrudere proximo. Ergo &c.

Respondeo I. Graves quosdam auctores propugnare in aliquibus casibus licere peccatorum complices revelare non solum confessario, verum etiam & judici Civili, si isti, bono publico per fas & nefas adveniantur; nec asserere dubitant, ad hoc teneri latronem, antequam vitam claudat in patibulo, maxime si ad hoc interpellatur a Magistratu.

Respondeo II. Distinguendo minorem : Manifestare peccati complicem non licitum est, si ex hoc sequatur proximo apertum incommodum, concedo : Sin minus, nego. Solutio est D. Thomæ, qui 2. 2. q. 73. art. 2. ad hanc difficultatem sic respondet : " Contingit tamen quandoque, quod aliquis dicit aliqua verba, per quæ diminuitur fama alicujus, "

» jus,

„jus, non hoc intendens, sed aliquid
 „aliud. Hoc autem non est detrudere
 „per se & formaliter loquendo, sed so-
 „lum materialiter, & quasi per accidens.
 „Et si quidem verba, per quæ fama al-
 „terius diminuitur, proferat aliquis præ-
 „ter aliquod bonum vel necessarium,
 „debitis circumstantiis observatis, non
 „est peccatum, nec potest dici detra-
 „ctio.”

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES contra secundam conclusionis
 partem: Sacra Synodus Tridentina Sess.
 14. cap. 5. definiens quænam circumstan-
 tiæ in confessione forent explicandæ, eas
 solum nominat quæ speciem immutant,
 his verbis: “Colligitur præterea eas cir-
 „cumsantias in confessione explicandas
 „esse, quæ speciem peccati immutant.”
 Igitur ceteras quantumvis graves non te-
 netur pœnitens absolute aperire. Confir-
 matur: Ibidem post verba allata subjicit:
 “Constat enim, nihil aliud in Ecclesia a
 pœnitentibus exig.”

Respondeo distinguendo Antecedens: Et
 Synodus alias notabiliter aggravantes sub-
 intelligit, concedo: Et eas prorsus ex-
 cludit, nego. Eo ipso quo circumstan-
 tias speciem immutantes statuit aperiendas
 esse, consequenter loquitur & de ceteris
 notabiliter aggravantibus: Et hoc
 propter duo: Primo quidem ex eo quod
 sæpius contingat speciem peccati immu-
 tari illis circumstantiis, & tamen hoc
 ignoret Pœnitens, quocirca illas, ne ulla
 quidem exclusa, debent aperiri confessa-
 rio, ut iudicet de qualitate peccati: Se-
 cundo, circumstantiæ de quibus impræ-
 sentiarum sermo est, semper augent pec-
 cati malitiam, quæ certe graviore satis-
 factionis pœna expiandæ sunt. Quomodo
 vero Iudex satisfactionis gradum impo-
 net, si cuncta quæ aggravant peccatum,
 non cognoscit?

De hoc momento consulendus & au-
 diendus est Catechismus Romanus, qui
 Concilii mentem prænoscent, eam hic
 part. 2. de Pœnit. n. 63. sic explicat, &
 interpretatur: “Quædam enim circum-
 „stantiæ, adeo graves sunt, ut peccati
 „mortiferi ratio ex illis tantum constet,
 „quare hæc omnia semper confiteri opor-
 „tet: Si quis enim hominem interemit,
 „explicandum est utrum ille, sacris ini-
 „tiatus, an profanus sit. Itemque si cum

„muliere concubuerit, matrimonium ne le-
 „ge libera, aut alterius uxore, aut pro-
 „pinqua, aut alicujus voti sponione Deo
 „consecrata, aperiatur necesse est: Hæc
 „enim diversa peccatorum genera con-
 „stituunt: ita, ut primum quidem, sim-
 „plex fornicatio, alterum adulterium,
 „tertium incestus, quartum sacrilegium
 „a divinarum rerum Doctoribus appelle-
 „tur. Furtum etiam in peccatis nume-
 „randum est: verum si quis, aureum
 „nummum furetur, levius omnino pec-
 „cat, quam is, qui centum, vel ducentos,
 „vel ingentem aliquam auri vim,
 „præsertim vero qui sacram pecuniam
 „abstulit: Quæ etiam ratio ad locum,
 „& ad tempus pertinet.” Ex his liquet
 circumstantias notabiliter aggravantes,
 semper esse in confessione aperiendas, nec
 nisi leviores posse omiti. Hinc ibidem
 additur: “Hæc igitur, ut diximus, an-
 „numeranda sunt; quæ vero gravitatem
 „rei magnopere non augent, sine crimi-
 „ne omitti possunt.” Ad probationem
 distinguo: Et hæc verba, *Nihil aliud a
 pœnitentibus exigat*, denotant Concilium po-
 stulare dumtaxat examen, confessionem
 peccatorum, & dolorem de illis sufficien-
 tem, concedo: Exigit tantum manifestatio-
 nem speciei, & numeri, nego: Hanc
 esse ejus mentem patet ex iis quæ postea
 subjungit: “Quam, inquit, ut postquam
 „quisque diligentius se excusserit, &
 „conscientiæ suæ sinus omnes, & late-
 „bras exploraverit, ea peccata confitea-
 „tur, quibus se Dominum, & Deum
 „suum mortaliter offendisse meminerit.”
Instabis: D. Thomas in 4. Dist. 16. q. 3.
 art. 2. quæsiunc. 5. vel 50. sic ait: “Alii
 „dicunt quod non sunt necessario confi-
 „tendæ, nisi circumstantiæ quæ ad aliud
 „genus, & speciem peccati mortalis tra-
 „hunt, & hoc probabilius est.” Ergo
 &c.

Respondeo distinguendo Antecedens Et
 ibi loquitur D. Thomas de circumstantiis
 non valde aggravantibus, concedo: mul-
 tum adaugentibus peccatum, nego ante-
 cedens, & consequentiam. Veritas solu-
 tionis patet ex mente eorum, quos ibi
 refellit Sanctus Doctor. Afferbant qui-
 dam leves circumstantias esse enarrandas,
 ut v. g. Si ille qui commisit peccatum sit
 in aliqua dignitate constitutus, si in die
 &c. Et quod hæc responsio sit legitima
 aperte colligitur ex ratione quam affert;
 ait enim ideo circumstantias aggravantes

non esse confitendas, sed tantum speciem mutantes: "Quia venialia non sunt de necessitate confessionis, sed tantum moralia, quæ quantitatè infinitam quodammodo habent." Excludit igitur sanctus Thomas has circumstantias quæ continentur intra lineam peccati venialis: at circumstantiæ de quibus nunc agimus non sunt tales; augent enim in infinitum malitiam peccati.

Ergebis: Ideo circumstantiæ mutantes speciem sunt necessario aperiendæ, quia constituunt distincta peccata: Atqui circumstantiæ aggravantes intra eandem speciem, non addunt novum peccatum, sed unum duntaxat efficiunt. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Illæ circumstantiæ non dicunt plura peccata formaliter, concedo: virtualiter, & æquivalenter, nego minorem, & consequentiam. Porro unum peccatum notabiliter grave ex aliqua circumstantia, æquivalenter moraliter multis numero distinctis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Debent I. omnia peccata mortalia in Confessione. II. Et circumstantiæ notabiliter aggravantes aperiiri.

PRIMUM defendimus auctoritate suffulti, I. Concilii Tridentini Sess. 14. cap. 5. II. Patrum, videlicet S. Hieronymi explicantis illud Eccli. 10. *Si mordeat serpens in silentio*, qui ait: "Si enim erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina non curat." Tum Origenis Homil. 3. in Levit. III. Ratione. Judex cuncta debet cognoscere, ut recte judicet. Ergo &c.

Secundum, utique claret. I. Quidem ex eodem Tridentino ibidem. II. Ex ejus Catechismo, qui num. 63. expresse dicit omnia esse aperienda, quæ vel immutant peccati speciem, vel illud multum aggravant: "Quæ vero gravitatem rei magno, pere non augent, ea solum, sine crimine, ne omitti possint." III. Ratione, quia omisiss gravioribus circumstantiis, nec de qualitate peccati, nec de malitiam, & pondere, rite posset judicare Confessarius.

Synopsis. Objectionum contra secundam Conclusionis partem.

PRIMO: Effic quod Concilium Tridentinum Sess. 14. c. non nomen circumstantias aggravantes notabiliter, virtualiter tamen illas includit, dum ait eas esse in confessione aperiendas, quæ speciem peccati immutant, cum de hoc non possit judicare Confessarius, nisi confessione cuncta cognoscat.

Secundo: Neque vero S. Thomas in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. quæst. 5. opponitur; cum subscribat eo loci soli opinioni eorum qui tenent circumstantias leviores non esse manifestandas.

Tertio: Circumstantiæ notabiliter aggravantes, sunt aperiendæ, non ea solum ratione, quod sæpius immutent speciem, verum etiam quia pondus malitiæ augent.

SECTIO SECUNDA.

Quomodo faciendæ sit Confessio?

CITRA dubium est fideles teneri sua confessario approbato deponere peccata semel saltem in anno, ut definiit Concilium Oecumenicum Lateranense III. cap. *Utriusque sexus*. Hoc ipsum cum imminet mortis periculum faciendum esse docent communiter Theologi. Jam si de modo loquamur, verbis confessionem fieri usus Ecclesiæ obtinuit. Num scripto, nutibus, vel etiam internuncio, hoc salutis grande negotium peragi possit, cum aliter fidelis, vel propter ægritudinis pondus verba formalia promere non valens, vel propter idiomatis imperitiam, cum quis apud exteras progreditur regiones, ultro id illi permittit Ecclesia. Sed gravissima difficultas est, num id scripto inter abentes fieri queat; ita ut & peccatorum absolutio per litteras data valeat; quidam veteres quondam hoc fecerunt, ut in secunda hujus tractatus parte retulimus. Eo etiam loci ostendimus id nunc esse prohibitum. Quia tamen quæstio maxime evasit postea momenti, ne aliquid expectationi alienæ deficiat, eam ex professione hic tractare juvat. Unde sit

CONCLUSIO.

Non valida est confessio Sacramentalis, per nuntios, aut per litteras inter absentes facta.

Probatur multis momentis.

Primo, ex summis Pontificibus.

CLEMENS OCTAVUS Papa certior factus, quod quidam Theologi nedum inter veteres, sed etiam inter recentiores, opinionem contrariam, alii ut probabilem, nonnulli saltem ut licitam propugnarent, omnibus prævio examine discussis, eam suo perstrinxit stylo censorio isto decreto, die vigesimo mensis Junii, ann. 1602. edito & promulgato. In generali Congregatione S. Romanæ & universalis Inquisitionis habita in palatio Apostolico in monte Quirinali coram SS. Domino Clemente divina providentia Papa VIII. Proposta questione utrum liceat per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere? sanctissimus Dominus noster auditis votis Patrum, Theologorum, & re cum Illustrissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus mature, ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet, licere per litteras, seu internuncium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam & scandalosam condemnavit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis privatisque lectionibus, concionibus & congressibus doceatur; neve unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut etiam de ea disputative tractaverit nisi forsitan impugnando, vel ad praxim, seu directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, & a qua non possit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgenti, & S. Romanæ Ecclesiæ majori pœnitentiario, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi, aliis etiam pœnis arbitrio insinendis subiaceat.

Neque vero quisquam replicare posset, summum Pontificem declarare confessio-

nem inter absentes solum illicitam, cum prohibeat ne quidem, ut probabilis defendatur; nec de ea loqui velit nisi ad illam debellandam; ex quibus sequitur, Papam definivisse confessionem, simul & peccatorum absolutionem inter absentes, Sacramentum proflus invalidum reddere.

Concinit Paulus V. qui explicationes de Decreto Clementis VIII. datas, ut ad verba opinio posset in necessitate propugnari, ulteriori decreto die 14. Julii anno 1605. abjecit, *Proposta causa P. Francisci Suarez Jesuitæ, & consideratis his quæ scripsit tom. 4. in 3. partem S. Thomæ sectione 4. disput. 21. interpretando Decretum sanctis recordationis Clementis Papæ VIII. die 10. Junii anno 1602. quo damnavit hanc propositionem: Licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absolutionem obtinere; ac etiam mature discussis his quæ idem Pater Suarez adduxit in defensionem suæ interpretationis, auditis votis Illustrissimorum Dominorum Cardinalium, Sanctissimus decrevit, distam interpretationem non subsistere, & ideo amovendam esse ab ejus libris juxta decreta alias facta a sanctis recordationis Clemente Papa VIII. in actis S. Officii.*

Secundo, ex Conciliis.

CONCILIUM Nemaufense an. 1096. secundum alios 1284. Istud caput per omnia explicat, & sic loquitur: "Non debet confiteri per nuncium, vel per scripturam, sed viva voce, ore proprio, & præsentialiter, ut qui per se peccavit, per se ipsum confiteatur, & erubescat." Eo loci nullam admittit exceptionem Synodus, quod sane argumentum est, sacramentum Pœnitentiæ inter absentes invalidum esse.

Tridentinum tam clare suam prodiit circa istud controversiæ punctum mentem, ut qui confessionem inter absentes validam esse propugnaverit, ab ejus sensu recedere manifestum sit. Sess. 14. cap. 2. de adultis baptizatis pœnitentibus, ita loquitur: "Ante hoc tribunal, tamquam reos, sisti voluit: ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab adultis missis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari." Sed qui per litteras vel nuncium confiteretur, nec humilitatis gradum ad erubescendum uf-

que attingunt, ut exigit Nemaufense; nec ante Tribunal Ecclesiæ personaliter fi-
suntur, sicut statuit Tridentinum. Er-
go &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Confessio vera & integra de-
bet esse, ut sacramentum Penitentiae va-
lidum sit: Sed nisi penitens sit præsens,
hoc saltem certo fieri nequit: Et pro-
batur. Primo, vix Confessarius sinceram
Confessionem in pluribus penitentibus,
etiam adhibitis interrogationibus, cogno-
scere potest, cum plurimi peccata depo-
nant mere historice, & absque prærequisi-
tis dispositionibus. Secundo, non pauci,
etiam inter nobiles, peccata in genere,
& iniqua seu dolosa lance ponderata ape-
riunt, maxime mulieres, ut pudori suo
parcant: Tertio, sæpius etiam contingit
circumstantias notabiliter aggravantes
omitti; immo & quotidiana comprobant
experientia, quod nisi Sacerdos variis,
subtilibus, sed amicis discussionibus pro-
bet penitentem, majora ipsam latere pec-
cata: sed si vel per ipsi personaliter præ-
sentibus tot occurrant ad veram confessionem
emitendam difficultates superandæ,
quid de absentibus dicendum? Ergo &c.

Secunda: Debet constare hic & nunc
de penitentia & contritione actuali con-
fiteatis, ut absolutio detur, & valeat Sa-
cramentum: Sed pro isto momento nihil
certi habetur de absente, Et probatur:
missa in litteris confessione, potest vel se
retractare, vel in nova ruere peccata, a
quibus recedere nolit. Ergo &c.

Tertia: Confessarius est iudex a Chri-
sto institutus, penitens vero sui accusa-
tor, & contra semetipsum testis: Sed ju-
dex non nequit fungi munere, cum reus
absens est: neque enim prævaricatorem
pro more posito in Tribunali sive de de-
lictis, ut apud ipsum de his consilet, ne-
que de dispositionibus actualibus absolute
requisitis, puta de contritione, interroga-
re potest. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJECIES: 2. Cor. 2. Apostolus tamen
absens, absolvit tamen incestuosum Co-
rinthium: *Quod donavi*, inquit, *si quod*
donavi propter vos in persona Christi. Quod
autem nedom de excommunicationis cen-
sura, sed & de absolutione a culpa loqua-

tur, patet ex eo quod S. Ambrosius ex-
plicans illum textum, asseruit D. Paulum
remisisse peccatum; nomine autem pec-
cati culpa proprie intelligitur: ita simili-
ter D. Anselmus verba Apostoli interpre-
tatur: Sic etiam D. Thomas, quippe qui
adducat in probationem illa Christi verba
Joan. 20. *Quorum remisistis peccata &c.*
Quæ quidem citra dubium intelliguntur
de absolutione a peccatis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Apostolus ab-
sentem absolvit incestuosum a pena, con-
cedo: a culpa, nego antecedens, & con-
sequentiam. Solam penam remisit D. Pau-
lus. Solutio est S. Paciani Barcinonensis
Episcopi Epist. contra Novatianos. Cum
ergo SS. Patres utuntur nomine *peccati*,
a quo Corinthium prævaricatorem absolu-
tum fuisse commemorant, ipsam peccati
penam intelligunt, possessionem scilicet
a diabolo; cuius rei argumentum est, quod
de facto ab hac possessione liberatus sit
reus. Quia vero ad claves Ecclesiæ spe-
dat non solum a culpa, verum etiam a
pena peccato debita liberare, S. Thomas
ad probandam suam explicationem appri-
me laudat ista Joan. 20. verba: *Quorum*
remisistis, &c. quibus Christus Dominus
contulit Apostolis, & eorum in Sacerdo-
tio successoribus, potestatem solvendi tum
a culpa, tum a pena.

Instabit: Tom. 3. Conciliorum Galliæ
ad ann. Christi 872. refertur Epistola
Roberti Cænonanensis Episcopi, qui
in ægitudine positus scripsit ad Episcopos
in Concilio Duziacensi prope Andegavum
congregatos, quibus sua confitetur pec-
cata, & ab eis absolutionem deposcit:
Similiter eorundem legitur Epistola ad
hunc Præsulem, qua eum absolvunt. II.
In notis ad istum locum habetur Epistola
Hincmari Rhemensis ad Hildebertum Sues-
sionensem Episcopum corporis infirmitate
detentum, in qua, accepta per litteras
ejus confessione, eum absentem absolvit.
Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et istæ con-
fessiones sicut & absolutiones eis cor-
respondentes, non fuerunt proprie sacra-
mentales; sed mera, ut aiunt Theologi,
sacramentalia, concedo: & fuerunt ritu
sacramentali peractæ, nego. Jam vero
necesse est ad rationem Sacramenti ut ali-
quod peccatum mortale explicetur, quan-
do penitens libera utitur voce; quod &
illos Episcopos fecisse nullatenus legimus
in illis Epistolis; verba quippe earum
sunt

sunt tantum deprecatoria : Talis est illa absolutio quam Sacerdos sacrum celebrans dat post confessionem ; sic autem prædicti Episcopi rescribunt : " Dominus noster Jesus &c. gratia & potentia sua , virtute Spiritus sancti qui est remissio peccatorum , dimittat tibi omnia peccata tua , liberet te ab omni malo &c. " Eadem est responsio ad alia non abfimilia Historiæ Ecclesiasticæ facta .

Urgebis : Prædicti Præfules , huic deprecationi præmittunt id fieri per Ecclesiasticam Apostolicæ auctoritatis potestatem , quam Joan. c. 20. Christus Apostolis , & eorum Successoribus dedit : *Accipite Spiritum sanctum* , &c. sed hæc verba intelliguntur de remissionem sacramentali peccatorum . Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et potestas Ecclesiastica nedom ad Sacramenta , sed & ad sacramentalia faciendâ sese extendit , concedo : ad sola Sacramenta operanda , nego . Duo sunt distinguenda , & nusquam confundenda , videlicet Sacramentum , & sacramentale ; utrumque ab Ecclesia conficitur , sed primum producit gratiam ex opere operato , alterum vero dumtaxat ex opere operantis . Porro inter sacramentalia annumeratur absolutio generalis quam Sacerdos inter communicandum Laicum præmittit , ea etiam quam dicit Jovis in Cœna Domini Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali , Rector vero animarum in propria Parochia dat . Idem dicimus de absoluteione data inter abentes a Synodo , quæ certe erat solum deprecatoria , nec aliud spirat , ut attendenti patebit : " Quapropter , frater , inquit Episcopi , & Confacerdos noster , tibi peccata tua confitent per Ecclesiasticam Apostolicæ auctoritatis potestatem , quam Deus noster Jesus Christus tradidit Discipulis , dicens : *Accipite Spiritum sanctum* , quorum remisistis peccata remittuntur eis . Et per eisdem Apostolos ipsorum Successoribus , quorum vires licet indigni tenemus , etsi non merito , tamen nomine , & officii susceptione eandem potestatem donavit , & se fideliter credenti dixit , Fiat tibi secundum fidem tuam , & gratia & potentia sua , virtute Spiritus sancti qui est remissio peccatorum omnium dimittat tibi omnia peccata . " Audis Episcopos deprecari ut Dominus Jesus dimittat Roberto ejus peccata secundum ipsius fidem , nec imperative dicere , *Te absolvimus* : im-

mo nec in persona particulari dicitur , *Ego te absolvo* , quod tamen requiritur ad absoluteionem sacramentalem , cum non multi Judices simul , sed unus existat in tribunali fori interni . Quid plura adjiciam ? Absolutio Roberti non multum abfimilis est absoluteioni quam in Congregationibus Præsul Monasterii modo in Capitulis , modo etiam in cubiculo , ubi extrema agentes decumbunt , tradit . Insuper omnium sit ritus nostri Ordinis . Superior adunatis in Capitulo Religiosis , ait : *Dominus noster Jesus Christus , per suam piissimam misericordiam vos absolvat . Et ego auctoritate ipsius ... vos omnes absolvo ab omnibus censuris ... Præterea absolvo vos ab omni transgressionem regule , & constitutionum majorum nostrorum , & ab omni pœnitentia neglecta , vel obliâ , & ab omnibus aliis &c.*

Insuper : Rector Sylvester , S. Thomam Cantuariensem summum Pontifici absentem peccata deposuisset , & sit ab eo absolutum fuisse . Idem scripsit Eduardus qui illo florebat tempore ; scripserunt & alii , S. Thomam , eo quod aliquando consensisset nefariæ voluntati Regis Anglorum : noluisse celebrare Missæ sacrificium , nisi prius esset a summo Pontifice absolutus : Neque vero ista absolutio exposulata , intelligenda aut de aliqua plenaria indulgentia , vel benedictione Pontificia ; hæc enim non impediunt Missæ celebrationem ; unde sensus est , quod sanctus Præsul Romæ miserit ad obtinendam peccati remissionem ; hinc ad eum sic rescripsit Alexander Papa III. *Nos de beatorum Petri & Pauli Apostolorum meritis confidentes , te ab eo quod est commissum absolvimus , id ipsum fraternitati tue auctoritate Apostolica relaxamus .* Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Te absolvimus &c. a penis canonicis , si quas incurristi , concedo : ab ipso peccato , nego : Pœnas canonicas ad cautelam remisit , sed injunxit , ut Sacerdoti confiteretur ; sic enim habet : Si igitur aliquid te recolis commississe , de quo propria te debeat conscientia remordere : quidquid sit , Sacerdoti qui discretus , & providus habeatur , tibi consulimus per pœnitentiam confiteri . Ad quod autem hæc particularis confessio Sacerdoti faciendâ , si eum sacramentaliter absolvisset ?

Repones : Sacramentum Pœnitentiæ sequitur naturam judicii , sicut Matrimonium naturam contractus : Sed Matrimonium recte contrahitur inter abentes :

Ergo &c. Confirmatur : Eodem propemodo ratiocinandum est de causa poenitentis in foro interiore constituti, ac de causa rei noxii in contentioso appellati : sed Judex Laicus, ubi constat de delicto, absentem vel absolvere, vel etiam condemnare non dubitat. Igitur a simili peccatorem per litteras se continentem utique Sacerdos potest absolvere.

Respondeo distinguendo : Sequitur naturam judicii juxta leges a Christo Domino statutas, concedo : judicii civilis quoad omnia, nego. Porro in aliquibus judicium poenitentiale fuit institutum ad instar judicii civilis, scilicet in eo quod debet esse judex, accusator, cognitio causae, sententia, & satisfactio ; sed in hoc differt quod primum voluerit Christus fieri, praesente accusatore, a iudice pronuntiante verbaliter super subditum praesentem ; Christi autem voluntas innotescit per definitionem, & proximam Ecclesiae ; & sic satis non est ut sit certus de dispositione poenitentis, sed insuper debet esse praesens. Ceterum Matrimonium per internum contractum, debet, ut primum desponsati adfuerint simul praesentes, ratificari.

Ad confirmationem nego paritatem. Ratio discriminis est, quod Judex non iudicet de internis sicut Confessarius ; hinc ille debet audire poenitentem, ut probet num vere & ex corde de peccatis doleat. Altera discrepantiae ratio haec est, quod Judex laicus per testes extraneos habeat criminis notitiam, unde si consiler de delicto, tamen reus non habuisset nocendi animum, proferat tamen sententiam ; sed Sacerdos sedens pro tribunali, non alium habet accusatorem, quam ipsum poenitentem, quem consequenter audire debet. Tertia disparitatis ratio haec adest, quod cognitio nedum peccatorum, sed & contritionis requiratur in Confessario, quae quidem certa non habetur nisi poenitens praesens adsit.

Replicabis : In hypothese nihil deesset Sacramento : Ergo &c. Probatur antecedens. Coflaret, I. de materia tum remota, confessione scilicet peccatorum, tum proxima, nempe de contritione. II. De forma, quandoquidem de his omnibus, scripta & poenitentis peccata cum dolore debito confitens, & Sacerdotis absentem absolventis fidem facerent. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Adpro-

bationem distinguo : Conflaret de materia & forma secundum quid, concedo : sufficienter, nego. Explicatio ex probationibus liquet.

Dices : Dictum est in secunda hujusce tractatus parte, Diff. 4. art. 2. §. 5. non esse nostri de hoc judicare. Igitur cum instrumenta scripti authentica adfuerint, jam ista opinio videtur probabilissima.

Respondeo distinguendo antecedens : Non est nostri judicare secundum proprium sensum, transeat ; utraque enim opinione ponderata, contraria nobis improbabilis videtur : secundum Ecclesiae decreta, nego. Et vero juxta SS. Pontificum, & Conciliorum sanctiones, citra peccatum non potest propugnari validam esse absolutionem sacramentalem inter absentes collatam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confessio & absolutio per litteras, aut inter nuncios, non sunt valida.

PRIMO : Sic declaravit Clemens VIII. in decreto ann. 1602. die 20. Junii dato : Sic Concilium Nemausense anno 1096. Sic & Tridentinum Sess. 14. cap. 2.

Secundo : Ut confessio sit valida, debet constare de ejus integritate : Sed si poenitens sit absens, id fieri non potest ; cum antequam scripta, in quibus & peccata, & dolorem exprimit, ad Confessarium perveniant, ejus voluntas, data peccandi occasione, immutari in pejus potest Ergo &c.

Tertio : Sacerdos est Judex, & reum interrogare debet, ut perfectam habeat ejus conscientiae notitiam ; quod certe fieri nequit in absentia poenitentis, cum quotidiana probet experientia, poenitens circumstantias notabiliter aggravantes omittere. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM

PRIMO : Verum quidem est Apostolum absentem absolvisse Corinthium in cessuofum ; sed intelligas velim, ab excommunicatione, & non a peccatis. Porro poena inflata potest remitti a Superiori, tamen absente, cum hoc forum externum spectet.

Secundo : Incassum quædam Historiæ Ecclesiasticæ facta adducuntur in contrarium, namque nonnisi de absolutione generali peccatorum, qualis datur in Cœna Domini populo, procedunt.

Tertio : Non eadem est ratio pro Matrimonio contrahendo & pro Pœnitentiâ; cum enim Matrimonium sit contractus publicus, per nuncios celebrari potest : Sed pœnitens judicatur in foro interno, unde debet esse præsens. Ceterum Matrimonium inter præsentes ratificatur.

ARTICULUS SEXTUS.

De Ministro Pœnitentiæ.

CIRCA Ministrum Pœnitentiæ multa veniunt examinanda : Primum est, quis sit ? II. An requiratur potestas Jurisdictionis in eo ? III. Quis sit proprius, & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranensis decretum ? IV. Utrum ad sigillum Sacerdos audiens confessiones teneatur ?

SECTIO PRIMA.

Quis sit Pœnitentiæ Minister?

REFERENTE Thoma Vvaldensi Tom. 2. de Sacramentis c. 135. asseruit Vviclefus potestatem absolvendi a peccatis, seu reconciliandi Deo peccatores, tam Laicis quam Sacerdotibus comminam esse : Idem docuit Lutherus in libro de abroganda Missa ; contra quos sit

CONCLUSIO.

Solus Sacerdos est Minister Sacramenti Pœnitentiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

JOANNIS c. 20. hæc leguntur. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* His positis sequitur illud argumentum. Illi soli sunt sacramenti Pœnitentiæ Ministri, quibus Christus Dominus contulit baptizatos a peccatis absolvendi potestatem : Atqui Dominus Jesus hanc ipsam solis Apostolis & eorum in Sacerdotio suc-

cessoribus dedit ; nullibi enim in Scriptura alios reperies, qui hac donati sint facultate. Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus.

INNOCENTIUS I. Epist. ad Decentium c. 7. sic habet : " Ceterum de pondere æstimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut ostendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus, & lacrymas corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum videbit congruam satisfactionem. " Tertullianus L. de Pœnitentia cap. 9. testatur pœnitentes sui temporis non tantum lacrimari, & ingemiscere fuisse solitos : " Sed & Presbyteris advolvi, & aris Dei adgeniculari. " Hanc veritatem tradit S. Chrysostomus L. 3. de Sacerdotio c. 5. his verbis : " At vero nostris Sacerdotibus, non corporis lepram, verum animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est. "

Ejusdem est labii S. Hieronymus in c. 16. Matt. ubi sic habet : " Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mundum, & immundum facit, vel solvit Episcopus & Presbyter, non eos qui infirmos sunt vel innoxii, sed pro officio suo cum peccatorum audierit veritates, scit qui ligandus sit, qui solvendus. "

S. Ambrosius illis se adjungit L. 1. de Pœn. c. 2. " Dominus, inquit, par jus, & solvendi esse voluit, & ligandi qui utrumque pari conditione permisit. Ergo qui solvendi jus non habet, nec ligandi habet ; sicut enim secundum Dominicam sententiam, qui ligandi jus habet & solvendi habet ; ita istorum assertio seipsam strangulat, ut quia solvendi sibi jus negant, negare debent & ligandi. Quomodo igitur potest alterum non licere ? Si quibuscumque datum utrumque est licere, aut utrumque non licere, certum est Ecclesiæ utrumque licere ; jus enim hoc solis permiffum Sacerdotibus est. "

S. Leo Magnus Epist. 97. & habetur de Pœnitentia dist. 1. ubi sic loquitur : " Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, hæc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut a consentientibus actionem pœnitentiæ darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per januam

„reconciliationis admitterent. „Iam sic argumentari fas est: Cum Patres sermonem de Ministro sacramenti Pœnitentiæ instituunt, solos Episcopos vel Presbyteros commemorant. Igitur solos spectat Sacerdotes illud Sacramentum conferre.

Tertio, ex Conciliis.

INTER articulos Vviclefi in Concilio Constantiensi damnatos iste recensetur: „Laicus, si vir frugis fuerit, clavium potestatem a Christo accepit. „Eugenius IV. in decreto pro instructione Armenorum hæc habet: „Minister hujus sacramenti est Sacerdos habens auctoritatem absolviendi vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.

Tertium, est Concilium Tridentinum, quod Sess. 14. c. 6. ait: „Circa Ministrum autem hujus Sacramenti declarat sancta Synodus falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quovis homines præter Episcopos & Sacerdotes clavium ministerium perniciose extendunt, putantes verba illa Domini: *Quicumque alligaveritis &c.* Et quorum remissionis &c. ad omnes fideles indifferenter & promiscue contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis habeat potestatem remittendi peccata. „Hoc & de fide definit can. 10. ejusdem sessionis his verbis: *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere, aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis ... anathema sit.*

Quarto, Ratione.

PRIMA: Conveniens est, inquit D. Thomas hic, §. 8. art. 1. ut illi soli haberent potestatem in corpus Christi mysticum, qui potestatem habent in corpus Christi verum, quales sunt soli Sacerdotes; unde in nullius alterius Ministris consecratione dicitur, Accipite Spiritum sanctum, quorum remissionis peccata remittuntur eis. „*Secunda*: Sacramentum Pœnitentiæ se habet per modum judicii; absolutio quippe a peccatis est actus judicialis: Sed non est conveniens, quod in Republica bene ordinata, qualis est Ecclesia, omnes indiscriminatim sint Iudices; cum multa requiratur actus judicialis, quæ non facile

possunt in quolibet reperiri; qualia sunt scientia, prudentia, justitia, zelus. Ergo &c.

Tertia: Iudicandi potestas est dignitas a Christo Deo promanans: Sed hæc non omni competit, sed illis solis qui ad hoc consecrantur, & inaugurantur, quales sunt soli Sacerdotes. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

OBJECIES: Iacobi c. 5. hæc leguntur: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Hæc autem de confessione quæ fit in Sacramento intellexit sanctus Augustinus L. 50. homiliarum, Homilia 12. ubi sic habet: „In omnibus Scripturis divinis utiliter ac salubriter admonemur ut peccata nostra debeamus jugiter & humiliter non solum Deo, sed etiam Sanctis & Deum timentibus confiteri; sic enim per Iacobum Apostolum nos admonet Spiritus sanctus: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* „Ergo &c.

Respondeo distinguendo: *Confitemini*, non solum Deo, sed & hominibus potestate ligandi & solvendi donatis, concedo; quibuscumque, nego. Solutio est venerabilis Bedæ, sic ad hæc verba Apostoli loquentis: „In hac sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana leviaque peccata cœqualibus alterutrum confiteamur; porro gravioris lepræ immunditiam Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium qualiter & quanto tempore jussu purificari curemur. „Vel dici potest hanc confessionem quam S. Jacobus Fidelibus injungit, ad humilitatem spectare, quatenus ipsius intuitu, Deus movetur ad condonanda peccata, quando desunt Ministri.

Instabis: Capite *fi fures*, extra, de furtis, sic habetur: „Si fures furando comprehensi, vel vulnerati, Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus. „Igitur alii quam Sacerdoti facta confessio levatur.

Respondeo I. Caput illud fuisse viciatum; sic enim legendum est: „Si fures comprehensi, & vulnerati Deoque, & Sacerdoti confessi &c. „Ita in decretis causa 13. infra simile caput, *fures*; appendix notat, & colligitur ex eo quod in Concilio Triburiensi, ex quo caput illud desumptum est, nulla fit mentio de Diacono.

Respondeo II. distinguendo : Et caput illud loquitur de reconciliatione cum Ecclesia, concedo : de confessione & reconciliatione per sacramentum Pœnitentiæ, nego. Sentius igitur canonis est, absente Sacerdote, posse Diaconum furem vulneratum, & peccatum suum confitentem & detestantem reconciliare cum Ecclesia, eique Communionem Eucharisticam impertire, cum ille possit ministrare Eucharistiam.

Urgebis : Concilium Illiberitanum can. 3. sic habet : " Apud Presbyterum si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit pœnitentiam agere non debere, sed potius apud Episcopum, cogente tamen infirmitate, necesse esse Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum si ei iusserit Sacerdos. " II. Alcuinus L. de divinis officiis c. de jejuniis ait : " Si necessitas evenierit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat pœnitentem, & det ei communionem. " Eadem verba leguntur in antiquo Ordine Romano. III. Concilium Eboracense an. 1194. habitum sic statuit : " Decernimus autem, ut non nisi summa & gravi urgente necessitate Diaconus baptizet, aut corpus Christi esset erogat, vel pœnitentiam confitentis imponat. " IV. Concilium Londinense similia loquitur : " Non licet Diaconis baptizare, vel pœnitentias imponere, nisi duplici necessitate v. g. quia Sacerdos non potest, vel absens, vel stulte non vult, vel mors imminet. " Ordo Parisiensis vult ut Diaconi, non nisi gravi urgente necessitate, confessiones audiant. Igitur possunt pœnitentes absolvere, adeoque non soli Sacerdotes sunt sacramenti Pœnitentiæ Ministri.

Respondeo ad primum distinguendo : Diaconus si iusserit Sacerdos, potest communionem præstare, id est per pœnitentiam canonicam ipsum reconciliare cum Ecclesia, vel Eucharistiam porrigere, concedo : Absolutionem sacramentalem a peccatis dare, nego antecedens & consequentiam. Diaconus in absentia Episcopi, vel Presbyteri, reconciliationem externam peccatorum cum Ecclesia perficiebat ; immo & corpus Dominicum subministrabat, verum sacramentaliter non absolvebat ; eadem esset solutio pro ceteris. Ceterum, si facultatem fecerint Episcopi Diaconis audiendi peccata ; non tamen ab eis absolvendi impertire potuerunt.

Boncat Theol. Tom. VII.

Repones : S. Cyprianus Epist. 13. sic loquitur : " Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra apud Presbyterum quencumque præsentem, vel si Presbyter reperiatur non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possint, ut manu eis in pœnitentia imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt. " Eo loci sanctus Martyr, quando Episcopi & Sacerdotes absunt, Diaconis eandem facultatem tribuit, qua illi donantur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et ibi S. Cyprianus loquitur, vel de precibus quas Ecclesia pro morientibus solet habere, vel de absolutione ab excommunicatione minori, qua innotati erant illi pœnitentes qui sacrificio Missæ non assistabant, & corpus Christi non percipiebant ; vel etiam de Eucharistia quam Diaconi porrigebant illis, qui absente Presbytero, veræ contritionis signa dabant, & per humilitatem eis peccata deponebant, concedo : Et loquitur de absolutione sacramentali, nego. A tempore dumtaxat Concilii Tridentini, iunctum est Fidelibus, ne si in peccato lethali forent, ad Mensam Christi accederent, nisi præmissa confessione sacramentali & accepta absolutione. Cum igitur Eucharistia sit sacramentum vivorum, ratione dispositionum eis per accidens remittebat peccata mortalia.

Instabis : Sanctus Præsul loquitur de pœnitente in extremis posito, qui non solum reconciliatione, sed & absolutione indiget ; dicitque Diaconum in absentia Presbyteri posse munus illud obire, eique pacem dare ; pax autem illa est receptio corporis Christi, quod dubio procul non debet dari nisi prius absolvatur peccator. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : In absentia Presbyteri potest Diaconus succurrere ægrotis, id est, potest ei præstare id omne quod valet vi suæ ordinationis, concedo : Id omne quod Sacerdos, nego. Potestas autem Diaconi in eo potissimum sita est, quod urgente necessitate, ex commissione, seu annuente Episcopo possit reconciliare Ecclesiæ pœnitentes, eisque

sacram administrare Eucharistiam, sed prævia confessione facta Sacerdoti, si opus sit.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Solus Sacerdos est Sacramenti Pœnitentiæ Minister.

PRIMO: Christus solis Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus dixit, Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Secundo: Hoc ipsum annuntiat SS. PP. Traditio. Sic declarat Innocentius I. Episc. ad Decentium. Sic Tertullianus L. de Pœn. cap. 9. Sic Hieronymus in cap. 16. Mart. Quibus accedit Concilii Tridentini definitio Sess. 14. cap. 6.

Tertio: Ratio hæc convenientiæ afferitur a D. Thoma hic q. 8. art. 1. Congruit ut illi soli qui habent potestatem in corpus Christi verum, habeant & in mysticum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Verba ista D. Jacobi, *Confitemini alterutrum*, non intelligenda sunt de confessione sacramentali, sed generali, cum humilitatis motivo Fideles annuntient actus suos etiam Laicis; quod certe ex opere operantis prodest ad salutem.

Secundo: Quidquid in Conciliis dicitur de potestate Diaconorum ad beneficium absolutionis conferendum, hoc intelligitur de absolutione a censuris, & reconciliatione pœnitentium cum Ecclesia, & hoc solum in necessitate, & per commissionem.

SECTIO SECUNDA.

Utrum in Ministro Pœnitentiæ præter potestatem ordinis, requiratur potestas jurisdictionis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatum auctoritate, & ratione.

Primo, Auctoritate.

QUOD Concilia requisierunt, illud omne necessarium est: Sed Concilium Tridentinum absolute exigit jurisdictionem in

Ministro Pœnitentiæ: Et probatur. Hæc Sess. 14. cap. 7. leguntur: "Quoniam natura, & ratio iudicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem." Ergo &c.

Concinit Eugenius IV. in decreto pro instr. Armen. ubi sic loquitur: "Quartum sacramentum est Pœnitentia... Hujus Sacramenti Minister est Sacerdos, habens auctoritatem absolendi vel ordinariam, vel ex commissione Superioris."

De eodem momento audiendus est S. Thomas, qui hic q. 8. art. 4. ait: "Sicut qui non est Sacerdos non potest hoc Sacramentum conferre, ita nec ille qui non habet jurisdictionem: & propter hæc oportet sicut Sacerdoti, ita proprio Sacerdoti confessionem fieri. Cum enim Sacerdos non absolvat nisi ligando ad aliquid faciendum, ille solus potest absolvere, qui potest per imperium ad aliquid faciendum ligare." *Catechismus Romanus* D. Thomæ innixus rationibus, mentem Concilii Tridentini, part. 2. n. 54. & 55. fuso calamo explicat & aperit his verbis: "Sed jam de Ministro hujus Sacramenti dicendum est: Eum autem Sacerdotem esse, qui ordinariam, aut delegatam absolendi potestatem habeat, ex Ecclesiasticis Sanctionibus satis apparet. Hæc enim oportet non solum ordinis, verum jurisdictionis potestatem, qui hoc munere fungi debet. Illustre vero hujus Ministerii testimonium præbent illa Domini verba apud S. Joannem: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Neque enim omnibus, sed Apostolis tantum hæc dicta fuisse constat, quibus in hac functione Sacerdotes succedunt: idque etiam maxime consentaneum est. Nam cum omne gratiæ genus, quæ hoc Sacramento tribuitur, a Christo capite ad membra derivetur, merito debet corpori Christi mystico, id est Fidelibus illud administrare, qui soli verum ejusdem corpus conficiendi potestatem habent: cum præsertim Fideles hoc ipso Pœnitentiæ sacramento

„ ad sacram Eucharistiâ sumendam apti,
„ idoneique reddantur. „

„ *Pergit.* „, Verum quanta olim religione
„ in antiquissima Ecclesia jus ordinarii
„ Sacerdotis conservatum fuerit, ex ve-
„ teribus Patrum decretis facile intelligit-
„ tur, quibus cautum est, ne quis Epif-
„ copus, aut Sacerdos in alterius Paro-
„ chia aliquid gerere auderet, sine ejus
„ auctoritate, qui illi præset, aut nisi
„ magna necessitas cogere videretur. Ita
„ vero ab Apostolo sancitum est, cum
„ Tito præcepit, ut in singulis civitati-
„ bus Sacerdotes constitueret: qui scilicet
„ doctrinæ, & Sacramentorum cœlesti
„ pabulo Fideles alerent, & educarent.
„ Quamquam, si mortis periculum immi-
„ net, & proprii Sacerdotis facultas non
„ datur, ne hac occasione aliquis pereat,
„ in Ecclesia Dei custoditum fuisse, Con-
„ cilium Tridentinum docet, ut unicui-
„ que Sacerdoti liceret, non solum omni
„ peccatorum generi, cuiuscumque pote-
„ statis sit, illa condonare; sed etiam ab
„ excommunicationis vinculo solvere. „

*Secundo, rationibus in Conciliis, & in
Iure fundatis.*

PRIMA: Ubi agitur de dogmate, au-
dienda est Ecclesia; ait enim Christus
Matth. 18. *Si autem Ecclesiam non audie-
rit, sit sicut Ethnicus, & Publicanus:* Sed
Ecclesia in Concilio Tridentino adunata,
ait absolutionem nullam esse, nisi Con-
fessor aut ordinariam, aut saltem delega-
tam habeat in pœnitentem jurisdictionem,
cui oraculo concinit Florentinum lauda-
tum. Ergo &c.

Alterâ: Præfules jus habent sibi refer-
vandi casus: Sed si jurisdictionis foret inu-
tilis, incassum & summus Pontifex, &
Episcopi sibi referrent casus, cum omnes
Sacerdotes indiscriminatum possent
absolvere ab omnibus peccatis: Ergo &c.
Major patet ex ipso Concilio Tridentino,
quod Sess. 14. cap. 11. sic pronuntiat:
*Si quis dixerit Episcopus non habere jus re-
servandi sibi casus, nisi quoad externam
poenitentiam, atque ideo casuum reservationem
non prohibere, quominus Sacerdos a reser-
vatis vere absolvat; anathema sit.*

Tertiâ: Duplex a Concilio Lateranensi
cap. *Omnis utriusque sexus*, distinguitur
Sacerdos, a quo pœnitens possit absolvi;
& habetur extra de Pœnit. & remiss.
Ubi ordinarius cui ex jure innato vi-

beneficii habentis curam animarum anne-
xam competit jurisdictionis: alter vero ali-
quis, cui nonnisi ex commissione ad invi-
gilandum Fidelium salutis præficitur: Sed
iste ab alio secernitur, quod solum de-
penderet ab Episcopo possit officio cu-
riali fungi, & audire confessiones. Ergo
citra jurisdictionem nullus potest a pec-
catis pœnitentes absolvere. Ecce Synodi
generalis verba: „ Si quis autem alieno
„ Sacerdoti voluerit iusta de causa con-
„ fiteri peccata, licentiam prius possu-
„ let, & obtineat a proprio Sacerdote,
„ scilicet Episcopo, cum aliter ipse non
„ possit absolvere. „

Quarta: Quod est de intrinseca ratio-
ne iudicii, illo sublato, non stat iudi-
cium: Sed jurisdictionis est de intrinseca
ratione iudicii. Et probatur: Per juris-
dictionem conceduntur iudici tum in ci-
vilibus, tum in foro Ecclesiastico subdi-
ti: sed ablatis subditis, vanum est iudi-
cium, cuius conditionis defectu, Hispanus
non potest ferre sententiam in Gal-
los. Ergo &c.

Quinta: Quod universali traditione &
jure tenetur, non potest aliter fieri: sed
ab ipsa vagiente Ecclesia ad nos usque
nullus potuit absque jurisdictione sacra-
mentalem absolutionem conferre: hoc ip-
sum probat missionis ab Episcopis accep-
tæ pro Ministris necessitatis juxta, illud
Apostoli Rom. 10. Quomodo vero prædi-
cabunt nisi mittantur? Hoc demum cun-
cta docent jura. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OPPONES: Si præter ordinis potesta-
tem requireretur jurisdictionis, nullus posset
absolvere summum Pontificem valide;
nemo enim habet in eum jurisdictionem,
nec ipse eam potest alteri communicare,
quippe qui eam non habeat supra seip-
sum. Ergo &c.

Respondeo, Confessarium electum a SS.
Pontifice, jurisdictionem ab ipso accipere;
ad quod sufficit, ut sicut accepit a
Christo potestatem subjiciendi quoscum-
que Fideles cuiuslibet Sacerdoti; ita & ha-
bet ab eodem Christo potestatem subji-
ciendi seipsum cui voluit: hinc D. Tho-
mas art. 4. ad 4. sic loquitur: „ Præla-
„ tis concessum est, quod possint eligere
„ proprios Sacerdotes Confessores, qui
„ quantum ad hoc sunt eis superiores;
„ sicut etiam unus Medicus ab alio cura-

„tur, non in quantum Medicus, sed in quantum infirmus. „ Licet igitur summus Pontifex non possit dare jurisdictionem in foro externo contra seipsum, secus in interno: maxime vero cum Pontificia auctoritas sicut in aliorum Fidei, sic & in sui ipsius gratiam cedat: sin minus Pastor foret peioris conditionis quam ipsæ oves, quatenus a propriis peccatis ex humana fragilitate contractis non posset abolvi, quod manifestam implicat absurditatem.

Inflabis: Sacerdos jurisdictione carens potest tamen ægrotum agentem animam abolvere. Ergo &c.

Respondeo Ecclesiam pro mortis articulo, omnibus abque exceptione concessisse facultatem audiendi confessiones. Quare Concilium Tridentinum postquam asseruit requiri jurisdictionem Sess. scilicet 14. cap. 7. sic prosequitur: „ Verumtamen pie „ admodum, ne hac ipsa occasione alius „ quis pereat, in eadem Ecclesia Dei cuius „ nodum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo „ omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes „ a quibuscumque peccatis, & censuris absolvi „ vere possunt. „ Per articulum autem mortis intelligitur illud tempus in quo mortis periculum imminet; talis est navigatio periculosa, imminens prælium &c.

Urgebis: Potestas jurisdictionis est aliquid morale tantum: Sed ad remissionem peccatorum quæ est effectus physicus non requiritur aliquid morale: Ergo ad remittenda peccata non opus est jurisdictione.

Respondeo distinguendo: Et remissio peccatorum fit etiam modo morali, concedo: simpliciter physico, nego: Jamvero remissio peccatorum quæ fit in sacramento Poenitentiae, mediante gratia, non tantum physice, sed etiam moraliter causatur; datur enim modo judiciali, qui certe moralis est.

Inflabis: Episcopus omnibus Sacerdotibus quos consecrat, dat eis facultatem peccata absolvendi: quippe qui in persona Christi hæc proferat verba Joan. 20. c. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* Quibus quidem verbis contulit Christus Apostolis potestatem jurisdictionis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et per hæc verba confert potestatem Ordinis, scilicet physicam, concedo: Jurisdictionis & mo-

ralem, nego. Porro Apostoli non præcise ex vi ordinationis receperunt potestatem jurisdictionis universalem in Christianos, sed ex speciali privilegio ratione necessitatis, & Apostolicæ Dignitatis illis concessio; hinc Episcopi illarum terrarum in quibus non sunt Christiani, nullam habent jurisdictionem.

Perfisses: Sacerdotes ex vi illorum verborum: *Quorum remiseritis &c.* constituuntur Judices, subindeque potestatem judicariam recipiunt: Sed potestas judicialia est potestas moralis, & non physica: Igitur ex vi illorum verborum Sacerdotes recipiunt potestatem moralem absolvendi a peccatis, adeoque & ipsam jurisdictionem. II. Potestas physica ad absolvendum consistit in charactere Sacerdotali: Sed antequam Episcopus proferat hæc verba: *Accipite Spiritum sanctum &c.* Sacerdos characterem Sacerdotali donatus est: Igitur vi illorum verborum accipit potestatem moralem, & consequenter jurisdictionem.

Respondeo distinguendo: Constituuntur Judices aptitudine, concedo: actu, & vere, nego. Vi illorum verborum Sacerdotes declarantur apti ad judicandum, quatenus accipiunt potestatem Ordinis; ratione cujus deputantur tamquam apti ad ferendam sententiam; constituuntur vero actu Judices, quando actu ipsis conferuntur subditi, quia tunc primo habent jus ad ferendam sententiam.

Respondeo II. distinguendo majorem: Sacerdotes per ista verba, *Accipite Spiritum sanctum*, constituuntur Judices in actu primo, & audioritative, concedo: in actu secundo, & quoad exercitium, nego. Tametsi Rex constituit Petrum Judicem, iste tamen non exercet, donec habeat subditos. Sacerdos accipit quidem in ordinatione absolvendi potestatem, sed per jurisdictionem habet subditos in quos illam exercere valeat.

Ad probationem, nego antecedens; etenim potestas physica ad absolvendum a peccatis, non nisi incomplete, & fundamentaliter constituitur in charactere Sacerdotali; hinc tribuit eis jus supra corpus Christi sacramentale; altera vero physice supra corpus Christi mysticum, jurisdictionis autem dat potestatem moralem exercendam, subditos actu assignando.

Inflites: Prioribus Ecclesiæ sæculis omnes Sacerdotes poterant quoscumque poenitentes voluntarie se submittentem a qui-

quibuscumque peccatis absolvere : Ergo &c. Probatur antecedens cap. *Placuit de Pœnitentiâ* dist. 6. Urbanus II. " Prohibet , ne deinceps ulli Sacerdoti liceat quemlibet alteri Sacerdoti commissum ad pœnitentiam recipere sine ejus consensu , cui prius fe commissit . " Vox autem (*deinceps*) denotat canonem præteritum non comprehendere : Igitur ante illa constitutionem , cuilibet Sacerdoti peccata deponebant Fideles .

Respondeo distinguendo : & Urbanus II. in illo canone vel abusum jurisdictionis temperat , vel etiam ad certos limites restringit , concedo : Et ante ejus constitutionem quilibet Sacerdos poterat abque jurisdictione absolvere pœnitentes a peccatis , nego . Ab omni ævo jurisdictio a summis Sacerdotibus collata est inferioribus : Hujus rei argumentum est ; quod prioribus sæculis soli Episcopi & prædicationis & sacramenti Pœnitentiæ administrationi vacarent ; crescente vero Fidelium numero sibi in ministerio coadjutores adjunxerunt . Quia vero licentia generali concessa ad audiendas confessiones quidam abutebantur , Pontifex jurisdictionem collatam temperare æquum duxit . Quod enim antea Ministri , omni non carerent jurisdictione , ista indicant laudati canonis verba : " Prohibet ne deinceps , ulli Sacerdoti commissum ad pœnitentiam , recipere . " Porro si Sacerdos antea erat ad pœnitentiam commissus , jam aliquam habebat jurisdictionem .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Requiritur in Confessario potestas jurisdictionis ordinaria vel delegata .

PRIMO : Si statuit Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 7. cujus mentem fusso calamo de potestate ordinaria vel delegata explicat Catechismus Romanus 2. p. de Pœn. n. 71. & 72

Secundo : Hoc ipsum concluditur ex jure quod inest Episcopis quoddam sibi reservandi casus ; & vero si jurisdictio non foret necessaria , inutilis esset reservatio , cum hac non obstante , quilibet Sacerdos indiscriminatus ab omnibus peccatis posset absolvere .

Tertio : Nullus Judex sententiam ferre potest , nisi habeat subditos : Sed per solam jurisdictionis potestatem habet . Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM , ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Quamquam Confessor non habeat jurisdictionem in summum Pontificem ; ipse tamen potest illi dare in foro interno , ut illum a peccatis absolvat .

Secundo : Etsi quod potestas jurisdictionis sit solum quid morale , fundatur tamen in ordinatione & charactere , quæ sunt quid phycticum ; hinc & ad peccata absolvenda intervrit .

Tertio : Neque vero negamus Sacerdotem in sua ordinatione accipere ab Episcopo potestatem a peccatis absolvendi , sed donec per jurisdictionem accedant subditi , eam ad praxim & exercitium reducere non valet .

SECTIO TERTIA.

Quinam sit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranensis caput Utriusque sexus , mentem .

CELEBRIS ille canon his verbis concipitur : *Omnis utriusque sexus fidelis , postquam ad annos discretionis pervenerit , omnia sua solus peccata confiteatur fideliter semel in anno proprio Sacerdoti , & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere , suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum .* Qua vero occasione additum sit , *proprio Sacerdoti* , ea est quod cum non esset definitum & determinatum territorium pro singulis Parochiarum Rectoribus , ut inde ad victum decimas , aut reales , aut personales colligerent , Fideles solebant eas solvere illi Sacerdoti cui peccata sua deponebant ; hinc multi , lucri cupidi alienas ad se pertrahant oves , ex quo lites , & contentiones gravissimæ suboriebantur . Tanto malo volens occurrere Concilium , sancivit ut Fideles quotannis proprio Sacerdoti confiterentur , ipsique decimas solverent . Sic refert Theodulphus Aurelianensis in suo Capitulari edito ann. 797. & habetur II. parte Decreti dist. 6. de Pœnitentiâ , causa 33. cap. *Placuit* .

His prælibatis queritur quinam sit legitimus canonis sensus ? Quidam nomine proprii Sacerdotis solum intelligunt Parochum . Sic propugnat Juveninus q. 5. art. 3. §. 1. ceteri communiter , omnem Sacerdotem ab Episcopo approbatum maxime

xime ipsum Episcopum. Cui sententiae adhaeremus: Sed antequam ad conclusionem, & ejus probationem veniamus, nonnulla supponenda sunt.

Primo: Certum est ad superiorem Ecclesiasticum spectare jurisdictionem dare in subditos suos, qua seclusa, nullus potest proferre sententiam. Etenim ex statuto Concilii Tridentini exigitur approbatio, quae non nisi ex praevio examine de scientia & probis moribus praesentati conceditur; quae si denegetur, non potest ille audire confessiones, quippe qui non illi concedantur subditi in quos jus exercere valeat.

Secundo: Neque vero minus constat summum Pontificem habere in tota Ecclesia Jurisdictionem ratione sui primatus, & posse delegare aliquem qui sua exerceat munia in Confessionibus audiendis ubique, cum jus illud ei competat. Idem proportionaliter dicendum de Patriarcha in sua ditione, de Primato qui habet Episcopos sibi subditos, & quandoque etiam de Metropolitano, servatis tamen de jure & more servandis, ut nulli fiat injuria. Idem diceadum est de Metropolitano in sua Provincia, idem demum de Episcopo in sua Diocesi.

Tertio: Observandum est, & nusquam omittendum, Episcopum esse primum suae Dioceseos Pastorem, & Rectorem, adeoque omnium Parochiarum proprium Sacerdotem, quippe qui antiquitus solus Sacerdotalis exerceret Ministerium, immo & solus Officialis, Pœnitentiarum, & Theologalis officia subibat, eratque Cathedralis Curatus, quandoquidem tunc temporis non alia erat in Diocesi parœcia, cum parœciæ ruribus non nisi quarto sæculo institutæ sint, sed neque erant plures in civitatibus, solus enim Episcopus hæc omnia peragebat; audiebat quippe confessiones, & alia administrabat Sacramenta; sic scribit Thomassinus tomo 1. Discipline Ecclesiasticae parte 1. l. 1. cap. 19. & 21. Nonnumquam tamen Episcopus in casu vel ægritudinis, vel absentiae legitimæ, hæc munia committebat Vicariis, qui in Concilio Lateranensi canone 10. ejus Coadjutores vocantur: neque ab audiendis confessionibus abstinere Episcopi nisi versus 12. sæculum. Quo quidem tempore nonnulli ferventiores in audiendis confessionibus perseverant; namque Everardus Ambianensis Episcopus anno 1218. munus audiendi

confessiones commisit quidem Pœnitentiarum; sed Parochorum, Magnatum, & Baronum suae Dioceseos sibi reservavit, ut habetur in Spicilegio 10. 12. pag. 166. parte 4. cap. 6. Quid plura? Concilium Parisiense an. 1213. canone 28. & Oxoniense an. 1222. adhortantur Episcopos, ut ipsi audiant suorum confessiones.

Quarto: Eo ipso tempore quo Episcopi ab onere confessionum audiendarum se se exemerunt, pœnitentiarum instituire, qui omnes Dioceseos fideles pro confitendis peccatis audirent, & a casibus etiam reservatis absolverent, duos vero in quolibet rurali decanatu designarunt Presbyteros, qui Ecclesiasticorum confessiones susciperent; pro Laicis audiendis Rectores Parochiæ assignabantur, ita tamen ut unusquisque posset pro libito rationabili de causa adire Episcopum, vel etiam pœnitentiarum, qui utique nomine proprii Sacerdotis ex jure insigniebatur; sicque quilibet habebat proprium determinatumque Confessarium; nec citra indulgentiam ab Episcopo concedendam, poterat alteri sua deponere peccata. Jam vero si de Regularibus agitur, Abbati proprio confiteri tenebantur: quia tamen summus Pontifex universalis Ecclesiæ Pastor existit, licitum erat vel ipsum, vel Pœnitentiarum ab ipso institutum ad confitenda peccata adire. Revera quidem ipso anno 1084. aderant Romæ pro isto munere fungendo Pœnitentiarum, ut testatur Bertholdus Presbyter Constantiensis in suo Chronico, seu in continuatione Chronici d' Herman: "Presbyterum, inquit, loquendo de Papa promovit, & potestatem ad suscipiendos pœnitentes ex Apostolica auctoritate concessit." Pœnitentiarum munus etiam vigebat in Anglia anno 1194. ut habetur canone 2. Synodi Eboracensis: perseverabat adhuc an. 1237. ut constat ex Concilio Londinensi his verbis: "In Ecclesiis vero Cathedralibus Confessores institui præcipimus generales." Et sic, maxime a Concilio Lateranensi IV. Pœnitentiarum fuerunt in usu, quippe qui canone 10. ibi vocentur, *Coadjutores & cooperatores*, in audiendis confessionibus. Non omittendum pro eodem momento statum Everardi Episcopi Ambianensis, quod his concepitur verbis: "Pœnitentiarum, vero loco nostri, confessiones audiet, de quacumque parte Diocesis ad ipsum referantur." Sic habetur tomo

12. Spicilegii pag. 166. Quod etiam duo essent Presbyteri in quolibet decanatu rurali pro audiendis Ecclesiasticorum confessionibus, non unum afferit testimonium. Statuta Synodalia Angliæ ann. 1217, injungunt Episcopo, ut in quolibet capitulo duos nominaret Confessores qui audirent omnium Ecclesiasticorum confessiones, ita tamen ut possent iusta de causa, vel Penitentiarium, vel Episcopum, vel alium ab ipso delegatum adire ad sua deponenda peccata. Sic etiam statuit Concilium Londinense anno 1237. celebratum: Demum statutum Ecclesiæ Vvorcestrensis an. 1240. designant Confessores Clericis cujuslibet decanatus ruralis.

Quinto: Fuit antiquitus pro more positum, ut cujuscumque ordinis fideles determinatos haberent Confessarios: hinc Episcopi juxta jus commune Metropolitanis, Metropolitanis Primatibus, Primates Patriarchis, isti vero Papæ confiteri debebant, ut scribit celebris canonista Fagnanus lib. 5. parte secunda decretorum pag. 140. quia vero sæpissime difficile erat adire Papam, Gregorius capite, *Ne pro. De penitentia &c.* Concessit Episcopis, Archiepiscopis, & Primatibus sapientes ad libitum suum seligere Confessores; Eademem concessit facultatem Concilium generale Viennense ann. 1302. col. 1567. A. B. Clemens quippe V. in gratiam laborum Præsulum ab expensis itineris faciendis pro adeundis Superioribus sic statui voluit, concedens insuper ut Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis ab eis electus, posset illos etiam ab excommunicatione, immo & irregularitate absolvere. Constitutiones Præmonstratensium Ordinis injungunt Religiosis ut ter in anno scilicet die Nativitatis, Paschatis, & Pentecostes proprio Abbati sua deponant peccata. Concilium Parisiense ann. 1212. parte 5. c. 7. præcipit Episcopis pios determinare pro Monialibus Confessarios. Idem decernit Synodus Oxoniensis cap. 46. ann. 1222. Eadem erat, a fortiori, pro Laicis conditio & disciplina, ut constat ex Concilio Parisiensi an. 1212. cap. 12. his verbis: "Et ne quis Sacerdos sine mandato superioris, aut ejus qui in aliqua Parochia curam animarum gerit, confessiones recipiat, omisso propriis Sacerdotibus;" vel contemptis nisi in articulo necessitatis, &c. Quinimmo eidem legi

subjiciebantur Principes, nec aliis citra privilegium poterant confiteri quam Sacerdotibus assignatis. Philippus Rex Galliarum Intrepidus nominatus, inter Reges, primus fuit qui a Gregorio X. obtinuit licentiam sibi eligendi ex Sacerdotibus, vel Sæcularibus, vel Regularibus Confessarium, ut scribit Renaldus an. 1272. n. 59. Idem concessit indultum Martinus VIII. Magno Suecici Regi, & Bonifacius VIII. Eduardo Regi Angliæ ibidem anno 1301. n. 25. & de facto ad nostra usque tempora Episcopi determinant Confessores pro Monialibus, Regulares Præsules pro suis subditis; pro Laicis vero approbati ab Episcopo assignantur; Tandem Rectores particulares Parochiarum suarum ovis invigilant, & nedum verbi Dei panem eas cibant, sed & necessaria tum ad salutem, tum ad perfectionem conferunt eis Sacramenta.

His prælatis, cardo difficultatis est, num cap. 21. Concilii Lateranensis injungendo Fidelibus ut semel saltem in anno tempore Paschatis proprio Sacerdoti confiteantur, alios a Parocho excludat Confessarios. Pro cujus resolutione sit

CONCLUSIO.

Ista canonis XXI. verba. OMNIS UTRIQUE SEXUS FIDELIS . . . OMNIA SUA SOLUS PECCATA CONFITEATUR SEMEL IN ANNO PROPRIO SACERDOTI: non excludunt Papam pro tota Ecclesia, nec Episcopos pro sua Diocesi, immo nec alios Sacerdotes, sive Sæculares, sive Regulares, ab eis delegatos.

Probatur Conclusio multis momentis.

Primo, ex ipso Concilio Lateranensi.

Non possumus clariori via habere sensum Concilii, quam ab ipso Concilio: Atqui ex ipso liquet Patres non exclusisse in conclusione nominatos; & probatur: Canone X. sic præcipiunt: "Tam in Cathedralibus, quam in aliis Conciliis, ventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores, & cooperatores habere, non solum in Prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus." Rursum c. 21. *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius posulet: & obtineat a proprio*

prio Sacerdote, scilicet Prælo. Audis Episcopos inter proprios Sacerdotes esse Primos, cum ex jure avito possint sibi adjungere coadjutores in confessionibus audiendis, cum ad superiorem spectet delegare. Audis quemlibet Sacerdotem, obtentâ ab Episcopo licentia, posse audire confessiones. Ergo &c.

Secundo, ex Decretis SS. Pontificum.

NUBEM Testium habemus, inter summos Pontifices, qui canonem *Utriusque sexus*, uno veluti ore sic explicant: Instar omnium sit Gregorius IX. qui ann. 1227. concessit FF. Prædicatoribus privilegium audiendi confessiones fidelium, hortaturque Prælatos, ut ad hoc munus subeundum eos benigne suscipiant: nec meminit canonis Lateranensis, immo nec temporis Quadragesimalis, & Paschatis; sed absque limitatione loquitur his verbis: "Charitatem vestram rogantes, & exorantes in Domino, ac per Apostolica vobis scripta mandantes, ut dilectos filios Fratres Ordinis memorati, pro reverentia divina ad officium prædicandi, ad quod deputati sunt, recipiat benigne, ac populos vobis commissos, ut in ore ipsorum verbi Dei semen devote suscipiant, & confiteantur illis, cum ipsis auctoritate nostra liceat confessiones audire." Alexander IV. confirmat illis idem privilegium an. 1256. in Diplomate quod incipit, *Non sine multa*: Illudque extendit Clemens VI. an. 1265. ad FF. Minores in suis ad generalem Ministrum litteris, quæ incipiunt *Quidam temere*.

Bonifacius VIII. in Decretali *super Cuthedram* quæ habetur L. 3. extravagantium communium, titulo De sepulchris, idem tribuit utrique Mendicantium Ordini, asserendo, eandem eis in hoc se conferre potestatem, quæ est in Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus.

Benedictus XI. Bonifacii successor expressius loquitur; quippe qui Constitutionem ediderit an. 1204. quæ habetur L. 5. extravagantium communium titulo De Privilegiis; qua quidem statuit FF. Prædicatoribus, & Minores ad audiendas confessiones a suis electis superioribus: "Libere, auctoritate Apostolica absque licentia Diocesānorum, & aliorum Prælatorum inferiorum, exemptorum, quibus subsumt, qui ad confitendum

accedunt, audiant, eis peccata sua confiteri volentes, ipsique penitentias salutares injungant."

Leo X. ampliores concessit Mendicantibus gratias Constitutione quæ incipit *Dum intra mentis arcana*: Quæ in Concilio Lateranensi V. generali sessione XI. lecta, & approbata est, septem solum, aut octo dumtaxat Episcopis dissentientibus; declarat confessos Mendicantibus Canonis *Omni utriusque sexus* satisfecisse. "Possent illi, inquit, per eisdem Episcopos, & Prælatos super sufficienti litteratura, & aliqua saltem hujusmodi Sacramenti peritia dumtaxat examinari, talibusque præsentatis admitti, vel etiam indebitè regularis confitentibus, Constitutioni quæ incipit, *Omni utriusque sexus*, quoad confessionem dumtaxat, satisfecisse censentur."

Paulus III. eandem gratiam ann. 1549. in Constitutione qua munus Præpositi Generalis Societatis Jesu explicat, ut pii Instituti Patribus sine Parochorum licentia, fideles confiteri possint, concedit, his verbis: "Universis utriusque sexus fidelibus, ut cuilibet de Societate prædicta confiteri possint, Rectoris sui licentia minime requisita, cui non tenentur, eadem peccata, de quibus confessi, & absoluti fuerint rursus confiteri, concedimus."

Clemens VIII. an. 1592. idem largitur Privilegium RR. Patribus Societatis, Constitutione data *adversus* quosdam Diocesanos Attrebatensis, & Duacensis Parochos tumultuantes, ea solum conditione, ut ab Ordinario approbarentur Patres, & fideles confessi sacram Eucharistiam die Paschatis a Pastore suo susciperent.

Demum Clemens XI. Constitutione quæ incipit *Suprema*, data Romæ undecimo Kalendas Junii an. 1670. totam hanc dirimit litem aureis istis verbis: "Regulares, aut simpliciter ab Ordinariis approbatos posse in Diocesi Episcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia. De qua tamen confessione tenent dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum, illico certiore reddere. Et hoc posse illis ab Episcopo, sub pœna suspensionis a facultate audiendi Confessiones præcipi: sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat

„ fiat saltem per scripturam apud ipsum
„ iofirmum relinquendam. Et eos qui di-
„ ctis religiosis simpliciter approbati Pa-
„ schali tempore confessi fuerint, consti-
„ tutioni quæ incipit, *Omnis utriusque*
„ *sexus*, quoad Confessionem duntaxat,
„ satisfecisse censendos.

Tertio, ex Conciliis.

CONCILIA hic texenda, sunt duplicis generis : Quædam statuunt peccata Archiepiscopo, vel ejus Pœnitentiario esse deponenda; quandoque etiam aliis absque speciali eorum licentia : Quædam vero tradunt, vel ipso Paschatis tempore cum licentia, vel Papæ, vel Ordinarii fideles alteri a Parocho posse confiteri.

Primum, commemoramus Rothomagenſe, ann. 1236. quod quidem injungit Presbyteris sua peccata solum semel in anno Archiepiscopo seu Pœnitentiario deponere, ea tamen cum licentia ceteris ulterioribus vicibus alios adire Sacerdotes.

Nemaufense ann. 1284. statuit idem fieri cum licentia proprii Sacerdotis, scilicet Episcopi; quosdam tamen recenset casus, in quibus dicit eam non requiri; sic loquitur : “ Sine licentia proprii Sacerdotis potest aliquis alieno Presbytero confiteri. Primus est, cum Episcopus hoc alicui specialiter delegavit. Secundus, cum quis peccat in aliena Parochia, & de illo peccato Sacerdoti illius Parochiæ confitetur. Tertius, si causa domicilii se duxerit ad aliam Parochiam transferendum. Quartus, est cum vagabundus circumit. Quintus cum imminet sibi mortis periculum, & non potest habere proprium Sacerdotem.”

Concinni alia permulta. In primis Oxoniense ann. 1222. can. 18. Londinense ann. 1237. can. 5. Pictaviense ann. 1280. can. 4. Claromontanum, & Bituricense ann. 1286. can. 14. Bajocense ann. 1300. cap. 108. Nicœnensis Ecclesiæ Constitutiones cap. 11. Tarraconense ann. 1329. Ruffus alterum ann. 1391. can. 18. Narbonense ann. 1374. Inter cetera sic loquitur Attrebatense 1. ann. 1263. “ Proprium autem Sacerdotem dicimus duobus modis : Ex officio, utpote Papam, Episcopum, Curatos, vel ex commissione, sicut Fratres Prædicatores, & Minores, & quibus Episcopus commiserit vices suas.”

Lingonense ann. 1452. habitum, paucis,

sed clare admodum explicat canonem *utriusque sexus* : “ Ne remaneat aliqua hæsitatio quis proprius dicatur Sacerdos, declaramus pro ut Doctores, & jura declarant, quod proprius Sacerdos est Papa, ejus Legatus, Episcopus, Pœnitentiarius Diocæsanus, & ejus Vicarius generalis, & ille cui cura Parochialis Ecclesiæ est commissa, sive Rector, sive Vicarius.” Expressius tandem, & clarissime Attrebatense an. 1490. titulo de sacramento Pœnitentiæ, ubi explicans canonem Lateranensem ait : “ Per hoc tamen præjudicare non intendimus, illis quibus a sede Apostolica est indultum, quod confessiones audiant, vel audire valeant sibi confiteri volentium, quominus ea potestate uti valeant, non obstantibus hujusmodi propositionibus, secundum quod antea de jure poterant, vel valebant.” His omnibus accedit Conventus Parisiensis ex Parochiis illius Regiæ civitatis habitus ubi præsedebat D. Franciscus Harleus Archiepiscopus in peritia canonum nulli secundus; die enim 26. Aprilis an. 1683. auditis pro utraque opinione Doctoribus celeberrimis, resumptione facta erudite, & sapienter pronuntiavit nomine proprii Sacerdotis recte intelligi summum Pontificem in tota Ecclesia; Episcopos in sua viciniori Diocesi, & Religiosos, aliosque Sacerdotes, approbatos posse, vel in ipso tempore Paschatis audire confessiones.

Quarto, ex Propositionibus, Privilegiis Mendicantium adversantibus, proscriptis.

PRIMUS nobis occurrit Matthæus Parisius, qui inter alias propositiones propugnabat confessiones a Mendicantibus auditas esse nullas. Synodus Exoniensis elapsis 43. annis sic pronuntiavit : “ Quia de rebus transitoriis nihil superest quod animarum saluti debeat anteponi : præcipimus quod cum Fratres Prædicatores, & Minores tam in Quadragesimali, quam extra, cum transitum fecerint per Parochias, confessiones fidelium libere audiant. . . . Esti sedes Apostolica eis amplius indulserit, vel indixerit indulgendum, hoc ab omnibus observetur.”

Alexander IV. Diplomate dato Anagninæ 12. Kalendas Novembris an. 1256. damnavit propositionem Guillelmi de Sancto Am-
Amo-

Amore contententis Mendicantes non posse audire confessiones.

Joannes XXII. an. 1321. Constitutionem edidit contra errores Joannis de Polliaco doctoris Parisiensis, quæ incipit *Eas electionis*, & habetur Lib. 5. extravagantium de Hæreticis; qui erat unus eorum, qui confessiones Mendicantibus factas, nullas asserabant.

Anno 1357. eadem de causa ab Innocentio VI. Richardus Armachanus Archiepiscopus propulsus est.

Tum an. 1659. Kalendis Februarii Alexander VII. damnando quasdam propositiones ab Episcopo Andegavensi sedi Apostolicæ delatas, intactam reliquit eam, qua dicebantur fideles non teneri deponere sua peccata in propria Parochia. Demum ante ipsum Alexandrum, Innocentius X. an. 1645. disceptationem exorant inter Henricum Burdigalensem Episcopum, & Regulares, quos tempore Paschæ audire confessiones volebat; discussa causa a Congregatione Cardinalium Interpretum Concilii Tridentini, declaravit licere Regularibus habentibus Privilegia Apostolica, Fidelium confessiones audire, a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive, ut fert ejus Constitutio pro isto data momento, 7. Idus Februarii, quæ incipit, *Exponit nobis*; quam Ludovicus decimus quartus 11. Martii die jussit executioni mandari.

Quinto, ex Theologis.

AGMEN ducet, omnium facile princeps sanctus Thomas, qui quidem non in uno loco dirimit controversiam, maxime in Supplemento quæstione 8. art. 5. ubi probat ex professio Religiosos approbatos posse audire confessiones, & respondet objectionibus: ad primum ait: "In nullo," hic præjudicium inferioribus Prælati, "nisi illis qui querunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi." Quando scilicet Regulares audiunt Fidelium confessiones, Tum in responsione ad tertiam objectionem, ait, eodem modo Episcopum posse sibi assumere pro adiutoribus in confessionibus audiendis Regulares, sicut sæpius assumit Pœnitentiarios. Idem propugnat in Opusculo contra impugnantes Religiosorum Ordines cap. 4.

Sanctus Bonaventura in tractatu qui inscribitur: *Quare Fratres Minores prædicent, & confessiones audiant*. Henricus Ganda-

vensis Quodlibet. 7. Durandus in quartum Sentent. distinct. 7. quæst. 12. Marcellus Abengen in quartum Sentent. quæst. 12. art. 1. Ægidius Carlierius Parisiensis Theologus, & Cameracensis Decanus, in quartum Sentent. dist. 17. Adrianus Cancellarius Lovaniensis, postea Summus Pontifex hujus nominis sextus, in quartum Sentent. quæst. 5. de Confessione. Joannes Major Parisiensis Theologus in quartum sententiarum distinct. 17. quæst. septima. Cujus hic titulus est, *An Confessus Mendicantibus sine facultate Parochi teneatur peccata sua iterum proprio Sacerdoti confiteri?* Ad quæstionem factam idem respondet.

Non omittendus Gerfonius, qui eandem tenet doctrinam, Libro de Statibus Ecclesiasticis consideratione prima, maxime vero consideratione quinta, ubi dicit eandem Religiosis approbatis in hæc potestatem ad confessiones audiendas, qualis est vel in ipsis Curatis: "Status," inquit, Privilegiatorum hoc habet, ut idonei presentati sufficienter per superiores suos ad Prælatum Diocesæ, valeant in locis suis confessiones audire, re Diocesæ, & eos abolvere, cum tali potestate, & in casibus talibus, quem admodum Curati Parochia, les ordinarie funguntur, & non ampliori: nisi de speciali gratia Prælati major eis fuerit elargita potestas. Consideratione sexta & septima, propugnat Parochos non posse a suis ovibus, quæ sua Regularibus deposuerunt peccata, iteratam eorumdem exigere confessionem; hoc enim, subdit Consideratione sexta, per Joannem XXII. fuit declaratum validum, & usus communis obtinuit.

Quid plura dicam pro eodem momento? Sacra Facultas Parisiensis an. 1484. Tertio Kalendas Augusti Congregata, duas propositiones a Joanne Lallierio in Sorbonica disputatione positas damnavit; quarum prima hæc erat: *Confessi Religiosis mendicantibus, presentatis, & acceptatis secundum formam Decretalis: dudum, non sunt absoluti, & tenentur eadem peccata confiteri Curato*. Altera his verbis exprimitur: *Summus Pontifex Joan. XXII. non potuit condemnare de Polliaco, nec facere decretalem: VAS ELECTIONIS*.

Sexto, Ratione multiplici.

RATIONES ad probandum Regularium privilegium pro confessionibus audiendis multæ sunt in instrumentis laudatis, ut legere est Glossa in caput *si Episcopus* in sexto Decretalium. PP. Thomassinus, & Alexander, Prior Tom. 2. disc. Eccl. posterior vero Dissert. 3: sæculi 14. validissimis argumentis probant regulares absque restrictione tempore Paschatis posse audire sæcularium confessiones: hoc & probat disertissime auctor Anonymus Dissert. historica, & dogmatica de confessione Paschali Regularibus facta, quæ Parisiis ann. 1700. in lucem prodidit; ibi ex professo explicatur canon *utriusque sexus*. Aliquis hic texere juvat rationes.

Prima, hæc est: Nullus cordatus dixerit Episcopos; quibus ex jure competit delegare operarios, qui sua vice fungantur in administratione Sacramentorum; hanc in Concilio Lateranensi in gratiam Curatorum deposuisse potestatem; maxime cum ex ipso capitis 10. contextu possint sibi assumere coadjutores, quod & primitus fecere, nemine contradicente, instituendo Pœnitentiariorum, qui independentes a Parochiis audirent omni tempore confessiones; immo & a casibus reservatis absolverent: Igitur & consimili ratione Regulares delegati, & approbati idem prorsus peragere possunt: sic omnes nationes intellexerunt canonem Lateranensem: Sic Hungari, sic Boemi, sic Poloni, sic Sueci, sic Belgæ, Angli, Hyberni, Hispani, Lusitani, Itali, Siciliani, & alii Insularii, sicut & deputati quatuor Patriarcharum Orientis, qui omnes aderant Concilio, intellexerunt. Ergo &c.

Secunda: Quod potest inferior, potest a fortiori & superior, nam inferiora, teste Dionysio, adunata sunt in superioribus: Sed parochi ex Sacerdotibus approbati possunt aliquos pro adiutoribus, ad confessiones audiendas tempore Paschatis sibi assumere: igitur jure potiori SS. Pontifex, vel Episcopus Regulares pro eodem fungendo munere designare possunt. Joannes Major citatus ita ratiocinatur. Et vero nullum inde sequitur detrimentum juribus Curati, cum ex jure proprio audiat fideles suæ Parochiæ, ceteri vero non nisi ex privilegio, & per delegationem: Istud ratiocinium est D. Thomæ supra laudati. Ergo &c.

Tertia, eaque efficacissima. Si verba canonis Lateranensis in sensu obvio intelligenda forent, duo inde maxima sequerentur absurda: Primum quidem, Patriarchæ soli Papæ, Metropolitanis soli Primati; Episcopi vicissim uni Metropolitanis, tum Parochi soli Episcopo confiteri deberent, quod moraliter impossibile est. Alterum, solus Curatus teneretur intra quindecim Paschatis dies omnes sibi subditorum confessiones audire; Sed & hoc sæpius prorsus impossibile est: quomodo enim Parochus sancti Sulpicii v. g. urbis Parisiensis posset audire intra tantas temporis angustias 50000. & amplius fidelium suæ Parochiæ peccata. Ergo &c.

Quarta, demum evertendo fundamentum opinionis contrariæ, sic procedit. Ideo quidam Curati zelo, non secundum scientiam, & pietatem abrepti, volunt Regulares tempore Paschatis non posse suarum ovium audire confessiones, quia juxta illud juris adagium de Pastore proprio, *Agnosce vultum pecoris tui*: semel saltem in anno quisque proprio Sacerdoti sua debet deponere peccata: Sed hæc ratio nulla est; & probatur. 1. Quidem ex omnibus auctoritatibus laudatis, quibus, constat nomine proprii Sacerdotis intelligi non solum Curatum, sed & Papam, & Episcopum, & omnes ab eis approbatos, ut etiam statuit Innocentius II. Epist. 10. absque restrictione, & post Concilium Lateranense, sacra Facultas Theologiæ Parisiensis an. 1252. Concilium Bituricense an. 1286. c. 13. & alia, maxime Tridentinum, quod sessione 13. canone 9. renovat canonem *utriusque sexus* pro Communionis annua, sessione vero 14. c. 5. de reformatione etiam pro confessione annuatim quidem faciendâ, sed altum ibi silentium de confessione proprio Curato peragenda. II. Ex eo quod Parochus non magis possit cognoscere vultum pecoris, seu fidelium, qui Sacerdotibus ab ipso deputatis confitentur, quam si sua regularibus deponerent peccata; nullus quippe Confessor, nec ipse Parochus potest revelare peccata audita, & uti Confessione ad perniciem subditi. Quid plura? Possunt agnoscere vultum pecoris exposculando a Parochianis suis, confessoris schedulas, quibus eis innoscat eos satisfecisse præcepto confessionis, ut sacram ab eis suscipiant Eucharistiam; præterea nec ipsi eam ipsam omnibus administrant, cum sinant illam suscipi ab aliis

aliis Sacerdotibus qui suæ famulantur Parochiæ; non tamen inde queruntur se tunc temporis non agnoscere vultum pecoris sui. Ergo &c.

Sanctus Thomas hic 3. p. Supp. q. 8. art. 5. ad 1. ait agnoscere vultum pecoris externum spectare forum externum, non internum, adeoque Privilegium nemini offensam dare: "Dicendum quod rector Ecclesiæ debet vultum pecoris sui agnoscere dupliciter. Uno modo, per sollicitam exterioris conversationis considerationem, qua invigilare debet super gregem sibi commissum: & in hac cognitione non oportet quod credat subdito, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquirat. Alio modo, per confessionis manifestationem: quantum ad hanc cognitionem, non potest majorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat; quia hoc est ad subveniendum conscientiæ ipsius. Unde in foro confessionis creditur homini & pro se, & contra se, non autem in foro exterioris iudicii, & ideo ad hanc cognitionem sufficit, quod credat subdito dicenti se alteri absolvere valenti fuisse confessum: & sic patet quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confessione audienda, non impeditur."

Diluuntur Obiecta.

OBIECTA: Quod alicui essentialiter convenit, alteri tribui non debet: Atqui juxta canonem Lateranensem soli Parochi convenit ex jure audire confessiones, saltem semel in anno, tempore Paschatis. Ergo &c.

Confirmatur: In isto sensu explicat canonem Innocentius IV. in Constitutione edita undecimo Kalendas Decembris in an. 12. sui Pontificatus; sic Martinus IV. Constitutione, quæ incipit *ad uberes*, an. 1281. ubi sic loquitur: "Suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno pro ut Concilium generale statuit." Sic Concilium Biturrense anno 1246. & alia. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Quod convenit essentialiter physice, alteri communicari non potest, concedo; nam essentia Physica est individua, & absolutis conclusa terminis; essentialiter moraliter, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam: cum jus audiendi confessiones sit

quid morale, non est inconveniens per privilegium, & delegationem, alios præter Parochos audire confessiones. Sic respondet sanctus Thomas ad objectionem in Supplemento quæst. 8. art. 5. Et vero tamen ex jure, soli competat Episcopo confirmare, hoc tamen ex indulto potest & simplex Presbyter. Idem a simili dicendum de confessionibus audiendis &c. Ecce verba Doctoris Angelici: Ad primum sic loquitur: "Dicendum quod, præjudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur, quod est in favorem ejus indultum. Jurisdictionis autem potestas non est commissa alicui homini in favorem suum, sed in utilitatem plebis, & honorem Dei, & ideo si superioribus Prælati expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quod aliis, quæ sunt jurisdictionis, committant: in nullo fit præjudicium inferioribus Prælati, nisi illis qui querunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præstant, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur."

Ad confirmationem distinguo similiter. Summi Pontifices, & Concilia explicant canonem Lateranensem in gratiam Parochi, quando periculum est ne decimis frustreretur, concedo: quando non est periculum, nego: Nomine quippe proprii Sacerdotis intelligitur etiam Sacerdos Regularis approbatus, ut non semel probatum est.

Institis: Concilium Arelatense an. 1260. can. 16. prohibet vel ipsis Pœnitentiariis in suis visitationibus audire confessiones vulgi, permittendo solum eis absolvere a casibus reservatis. II. Concilium Biturricense an. 1286. laudatum in gratiam Regularium, præcipit semel saltem in anno Curato confiteri. III. Rhemense an. 1583. a Gregorio XIII. confirmatum, & refertur capite de *Pœnitentia*, parag. 5. sic pronuntiat: "Nemo existimet sibi licere, cuicumque voler Sacerdoti confiteri, sed proprio tantum Parochi: His accedit Basilicense, quod teste Augustino Patrio, idem confirmat. Ergo &c.

Respondet opponendo alia Concilia laudatis: Quidquid sit de priorum auctoritate, eorum disciplinæ canones, pro confessionibus soli Curato reservatis, evacuat Concilium Lateranense V. in quo approbata est Bulla Leonis X. qui permittit Regularibus præsentatis, & rite examinatis

minatis audire confessiones. Eisdem licentiam facit audiendi confessiones Tridentinum laudatum, & post ipsum Innocentius X. qui Decreto dato die 7. Februarii anni 1654. adversus Archiepiscopum Burdigalensem obstrepentem, declaravit Regulares posse audire confessiones tempore Paschali per quindecim dies: cui decreto accessere literæ solemnes Ludovici XIV. Jam ad singula respondendum est.

Ad primum, dico Concilium Arelatenſe loqui de fidelibus Pagorum qui se Pœnitentiariis confitos esse asseriebant, cum tamen id non fecissent: "Ut magna pars Christianorum, inquit, occasione hujusmodi Pœnitentiariorum propriis Sacerdotibus super confessionibus alludant, asserentes se dictis Pœnitentiariis fuisse confitos, cum tamen per hujusmodi Confessores vix, aut numquam possit pars populi modica suorum peccatorum confessionibus generaliter expediri."

Ad secundum, dico Concilium Rhemenſe permittere Laicis cum licentia proprii Sacerdotis, scilicet Episcopi, Regularibus se coniteri: "Licentiam, ait, postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, &c." Porro eo ipso quo sunt ab Episcopo approbati, habent potestatem a proprio Sacerdote. Ad summum ut diximus, possunt Laici testimonium de confessione facta accipere a Regularibus, ut statuit Concilium Colonienſe an. 1549. his verbis: "Si de eorum confessione probabit, lis est dubitatio, testimonium afferant" quod alibi sunt confessi."

Ad tertium respondeo, Concilium Bituricenſe cap. 14. præcipere, ut quam primum Parochi linguam vulgari canonem Lateranenſem legi curent, tum & Constitutiones Martini IV. & Clementis VIII. quibus licitum est Regularibus audire confessiones, etiam quindecim Paschatis diebus: "Ut Rectores Ecclesiarum, ait, legant Constitutiones Pontificum de proprio Sacerdote, & de privilegio Regularium." Quia quidem cautela volunt Patres Synodici Regulares approbatos posse audire confessiones, vel ipso Paschatis tempore.

Inſiſtes: Uſus invaluit ut Regulares obdiant Episcopis, tamenſi eis pro confessionibus audiendis excipiant tempus Paschale. Ergo &c.

Reſpondeo: Regulares ea qua par est reverentia

in hoc Episcopis obedire satius esse, cum potestas Ecclesiæ sit in ædificationem: Sed quæſtio mota procedit de validitate confessionum, quæ factæ sunt tali tempore Regularibus, quos si conſilet ab Ordinario esse probatos, citra dubium validas esse jura laudata volunt, & docent. Nec pro isto momento aliqua SS. Pontificum Decreta hic recenſere pigebit. Clemen. VIII. an. 1592. declaravit contra Parochos Duacenses non nihil obſtrepentes, Mendicantes posse audire Fidelium confessiones vel ipso Paschatis tempore. Neminem etiam latet Episcopum Lingonenſem ab Urbano VIII. propulſum fuiſſe, eo quod ann. 1624. die 22. Septembris contenderet Regulares, præter approbationem ab Ordinario jam obtentam, alteram a Parocho expoſtulandam eſſe.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Regulares ab Episcopo approbati poſſunt audire Confessiones, vel ipſo Paſchatis tempore.

PRIMO: Hoc ipſum colligitur ex Concilio IV. Lateranenſi cap. 10.

Secundo: Ad hoc munus obendum Regulares habent indulta a ſummis Pontificibus, maxime a Bonifacio XI. Leone X. Clemente VIII. Urbano VIII. His accedunt variæ Synodi, ut Nemaufenſis ann. 1284. Biturienſis 1286. Lingonenſis 1452. quæ indulta Regularium confirmant.

Tertio: Theologi omni exceptione majores defendunt iſtud Regularium privilegium. Inſtar omnium ſit S. Thomas hic, Suppl. q. 8. art. 5. ex proſeſſo. Sacra Pariſienſis Facultas, quæ ann. 1484. Ter 10 Kalendas Auguſti contrariam proſligavit opinionem.

Quarto: Adverſa ſententia injurioſa eſt & ſummo Pontifici, & Episcopis.

Quinto: Eadem opinio implicat contradictionem. Quis enim gentium dixerit Papam non eſſe in tota Eccleſia proprium Sacerdotem, Episcopum vero in propriis Diœceſi?

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Potestas audiendi confessiones eſt quid morale, quo circa Summi Sacerdotes poſſunt eam delegare Regularibus.

Ff Secun-

Secundo: Agnoscere vultum pecoris sui spectat forum contentiosum; hinc isti Parochorum juri, ne minimum quidem adversentur indulta Regularium pro confessionibus quovis tempore audiendis.

Tertio: Neque vero Synodi Provincialis indulta laudata impugnant, sed potius confirmant; unde si quid durius pro isto momento scribant, non contra privilegium, sed ad rescindendos abusus loquuntur.

SECTIO QUARTA.

Utrum Confessarii teneatur ad sigillum?

Status quaestionis est, utrum Sacerdos audiens confessiones teneatur servare sigillum, nedum circa peccata, sed & alia quae relationem habent ad confessionem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

Quod est de jure divino, illud necessario tenendum est: sed sigillum est de jure divino; & probatur. Matth. cap. 18. habetur: *Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis.* Joan. cap. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ex quibus sic argumentatur Estius in 4. Dist. 17. §. 14. "Inde enim per se consequens est Sacerdotem tamquam Christi Vicarium debere per confessionem peccata cognoscere, & quia a continente deteguntur in ordine ad absolutionem, ab eodem Sacerdote tamquam Vicario Christi percipiendam, eadem peccata debere celare." Et vero eo ipso quo Christus praecipit hominibus peccata omnia etiam occulta confiteri, eadem & sententia injungit servari secretum, quod non levius subindigitat idem Dominus, Matth. 18. his verbis: *Si autem peccaverit in te Frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum.*

Secundo, ex Patribus.

ORIGENES Hom. 2. in Psal. 37. expresse dicit antiquitus in more fuisse positum peccata in occulto Sacerdoti aperi-

re; tum si aliquod interea poenitens in conventu Ecclesiae humilitatis causa vellet publicare, hoc non nisi ex consilio Confessarii faciebat: "Si, inquit, intellexerit, & previderit, talem esse languorem tuum, qui in conventu Ecclesiae exponi debeat & curari, ex quo fortassis & ceteri edificare poterunt, & tu ipse sanari," multa hoc deliberatione & satis periti medici illius consilio procurandum est. S. Basilii expressius loquitur c. 14. his verbis: "Adulterio pollutas mulieres, & confitentes ob pietatem, vel quomodocumque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt." Ea loci prohibet ne Sacerdos, qui mulieris adulterae confessionem audierat, idem adulterium, vel ad ipsam satisfactionem, publicandi licentiam daret.

Subscribit Leo Magnus Epist. 80. ad Episcopos Campaniae dicens: "Cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta, Si secreta exigitur, consequenter & sigillo confessionis munita.

Sozomenus Lib. 7. hist. cap. 16. scribit Patres priorum saeculorum invigilasse, ut Sacerdotes depositum conscientiae poenitentis obsignato sigillo tenerent. Sic enim ibi loquitur: "Itaque aliquem vitae integritate quam maxime spectabilem, secretorum etiam maxime tenacem, ac sapientem huic officio praefecerunt: ad eum accedentes, qui peccarant, & acta vitae suae confitebantur."

Paulinus in vita sancti Ambrosii, laudat in eo secreti conservationem respectu peccatorum quae a fidelibus excipiebat, his verbis: "Causas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur." Idem autem debitum omnibus incumbere, his verbis declarat Paulinus: "Bonum relinquens exemplum posteris Sacerdotibus, ut intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines."

Tertio: ex jure Canonico sententiis Conciliorum susculso.

GRATIANUS de Poenit. dist. 6. c. Sacerdos, laudat hunc canonem, sub Gregorii VII. nomine, ut quibuldam videtur, ubi habetur: "Sacerdos ante omnia caveat, ne de his quae ei confitentur peccata, alicui recitet, non propinquis, non

non extraneis, neque, quod absit, pro aliquo scandalo: Nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiose peregrinando pergar.

Nunc ad Concilia properamus: Lateranense 4. sub Innocentio III. idem hinc verbis definit. can. 21. "Caveat autem, omnino Sacerdos; qui Pœnitentis confessionem exceperit; ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodatur aliquatenus peccatorem, sed si prudentiori consilio indigerit, illud absque ulla expressione personæ caute requiratur; quoniam qui peccatum in penitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum." His accedit auctoritas multorum Galliarum Conciliorum, quæ referuntur L. 2. Decret. Eccl. Gallic. c. 171. apud Bochel. p. 134. Primum, est Senonense an. 1524. quod sic habet: "Obligantur Sacerdotes omnes, & singuli triplici jure, videlicet naturali, divino, & humano celare peccata quæcumque revelata, & dicta in confessione Sacramentali, quæ tanto, vel tali debet claudis sigillo secreti; ut nullo casu, nec verbo, nec signo aliquo modo reveletur, aut revelari existimetur; peccat enim graviter: Primo, contra jus naturale Sacerdos qui revelat peccatum, sibi in secreto confessionis dictum, quia revelando tale peccatum diffamat proximum, & facit proximo quod sibi non velet fieri. Secundo, peccat Sacerdos contra jus divinum, quia eodem jure prohibetur revelatio confessionis, quo jure præcipitur ipsa confessio, quæ est de jure divino a Christo instituta. Et si licitum esset in aliquo casu Sacerdoti; revelare peccatum sibi dictum in confessione, enervaretur præceptum divinum de confessione faciendi, quia nemo esset qui vellet suum peccatum occultum propter famæ denigrativum Sacerdoti detegere, & revelare, & sic talis revelatio peccati esset a præcepto de faciendi confessione retractivum." Synodus Parisiensis an. 1557. habita, idem tradit: "Caveat, inquit, Sacerdos, ne quavis occasione peccatum divulgat, quod si fecerit præter defectum a suo munere, perpetuo carcere

mancipabitur, nullus ita, vel odio vel etiam metu mortis in aliquo audeat revelare confessionem signo, vel verbo ullis, generaliter, vel specialiter, ut dicendo, ego scio quales esis, & revelaverit, absque misericordia debet degradari."

Item Concilium Rhemense relatum cap. 158. similiter Lingonense, sicut & statuta Synodalia Ecclesiæ Trecentis, quæ de verbo ad verbum referunt, quæ retulimus ex Parisiensis. Pro coronide addimus Concilium Tridentinum, quod quidem Sess. 14. cap. 5. sigillo ita consilere satagit, ut nedum confessionem secretam præcipiat, sed & publicam vel humilitatis & satisfactionis ferventiori motivo, non posse cadere sub præceptum asserere non dubitet: "Ceterum, ait, quoad modum confitendi secreto, apud solum Sacerdotem; Et si Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ edificationem delicta sua publice confiteri possit: non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, preterita secreta, publica essent confessione aperienda."

S. Thomas isti adhæret doctrinæ 3. p. Supp. q. 11. art. 3. in corp. "Dicendum, quod sigillum confessionis competit Sacerdoti in quantum est Minister hujus Sacramenti, quod nihil est aliud, quam debitum confessionem celandi, sicut clavis est potestas absolvendi." Rursus art. 1. "Dicendum, quod in Sacramenti ea quæ exterius geruntur, sunt signa rerum quæ interius contingunt, & ideo confessio, qua quis Sacerdoti se subicit, signum est interioris confessionis, qua quis Deo subjicitur; Deus autem peccatum illius qui se sibi subicit per pœnitentiam, tegit. Unde & hoc oportet in sacramento Pœnitentiæ significari, & ideo de necessitate Sacramenti est, quod quis confessionem celer: & tamquam violator Sacramenti peccat, qui confessionem revelat; & præter hoc sunt aliæ utilitates hujus relationis, quia per hoc homines magis ad confessionem attrahuntur & simplicius etiam peccata confitentur."

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod jus naturale & divinum præcipit, temerari non debet: Sed jus naturale simul & divinum injungit sigillum confessionis. Et probatur: Pudor omnibus inlitus non finit turpia commissa proderet; hinc ut primum peccato inobedientiæ protoparentes fœdati sunt, *Converserunt folia ficus, & fecerunt sibi perizoniamata*, ait Scriptura Gen. 3 Divinum vero, juxta illud Eccli. 41. *Curam habet bono nomine*, quod quidem bonum nomen vacuum evaderet, si Confessarius revelaret confessionem. Ergo &c.

Alterâ: Illud sigillo abscondere necesse est, quo omisso potestas Ecclesiæ jam non in ædificationem, sed, quod absit dicere, foret in destructionem: Atqui sine sigillo res sic contingeret: Et probatur ex malis inde sublequentibus. I. Non parceretur virginis defloratæ, & mulierum uxorisitarum pudori. II. Inde lites orirentur inter fratres, inter quos quidam illegitimi dignoscerentur. III. Rei criminis a Judice Laico graviter & sub periculo vitæ impeteretur. IV. Homines a confessionibus faciendi detererentur; has & similes propter rationes Patres & Concilia injungunt Confessario secretum; in primis S. Leo Magnus Egist. 80. "Re-moveatur, inquit, tam improbabilis consuetudo, scilicet se publice & in theatro confiteri, ne multi a penitentia remedio arceantur, dum aut erubescunt; aut metuunt inimicis suis sua facta referare, quibus possint legum constitutione percelli."

Tertiâ: Quod Minister non scit ut homo, sed solum ut vices Christi tenens, illud non debet revelare, sed perpetuo tenere sub sigillo. Atqui Confessarius non aliter scit peccata: Ergo &c. Ista ratio est D. Thomæ hic 3. p. Supp. q. 11. art. 1. ubi ad 2. sic loquitur de Sacerdote: "Etsi etiam exprimeret de confessione interrogatus, non deberet dicere: nec excommunicationem incurreret, quia non est subiectus Superiori suo, nisi ut homo; hoc autem non scit ut homo, sed ut Deus."

Quarta: Quod defenditur sub gravissimis penis, fieri non potest: Sed sub gravissimarum poenarum interminatione, Ecclesia præcipit servari confessionis sigillum. Et probatur, 1. ex S. Leone Epist.

80. 2. Ex Catechismo Romano hic n. 74. his verbis: "Sacrae sanctiones gravissime, in eos Sacerdotes animadverti volunt, qui peccata omnia, quæ aliquis ei confessus fuerit, perpetuo & religioso silentio compressa non tenuerint." Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIES: Antiqui Patres videntur sæpius religiose non servasse sigillum confessionis: Ergo &c. Probatur Antecedens. Multorum sæculorum spatio, publicæ penitentia addixerunt eos, qui occultissima peccata eis fuerant confessi; masculis, qui aut mœchiæ, vel adulterii, ut idololatriæ rei erant, absolutionem non largiebantur, quin prius quatuor penitentia publicæ classes lustrassent. Adulterio fœdatas mulieres ad consentiam dimittebant, fideles peccati mortalis reos arcebant a mensa Domini; hinc qui intuebantur hujusmodi poenas luentes, suspicari facile poterant, eos esse illorum criminum reos. Ergo &c.

Respondeo I. disting. anteced. Ex his satisfactionibus absolutionem sacramentalem præludentibus, penitentes veniebant in suspicionem se aliquod peccatum grande in genere commisisse, transeat; non enim desunt Concilia, ut Illiberitanum, quæ laboriosas pro peccato mortali ordinario penitentias imponebant: Tale peccatum in particulari commisisse, nego: Namque peccatis levioribus inquinati, sicut pietatis sic & humilitatis motivo quidam sese penitentia publicæ subiciebant; sique crimen in specie perpetratum detegi non poterat; omnes quippe diversorum criminum rei jacebant prostrati, fordida induiebantur veste, genua flectebant, eis imponebantur manus, & ante Missam Fidelium ab Ecclesia ejiciebantur.

Respondeo II. Et Patres loquuntur de peccatis scandalum annexum habentibus; & consequenter publice expandis, concedo: de secretis, subdistinguo; ex libera Fidelium voluntate penitentia publicæ laboribus subiiciendis, concedo: contra voluntatem, nego. Porro ut fert adagium, *volenti non fit injuria*, nec consequenter illi qui non servat secretum, si velit majoris penitentia intuitu, peccata sua ipse revelare, debetur secretum.

Instabis: Hoc ipso quo vivimus sæculo,

lo, multi graves Auctores propugnant licitum esse Ministris, ad externam aut Ecclesiæ, aut Congregationis gubernationem uti cognitione, quam per confessionem affectui fuerant : Sed eo usu sigillum confessionis solvitur : Ergo &c.

Respondeo, Et illos graviter errare in hoc puncto; hanc enim praxim proscriptit Clemens VIII. summus Pontifex an. 1594. 16. Maji his verbis : " Tum Superioriores pro tempore existentes, quam Confessarii, qui postea ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ex notitia quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur. "

Urgebis : Tenetur peccator, sicut dictum est supra, aperire, nedum circumstantias quæ speciem mutant, sed quæ multum aggravant in eadem specie : Atqui, quandoque illud fieri non potest absque sigilli fractione; talis est v. g. casus in quo tres essent tantum Sacerdotes, quorum unus abolveret alterum ab irregularitate, a qua tamen facultatem absolviendi non accepisset; ille autem, tertio Sacerdoti integre confiteri non valeret, nisi fateretur se absolvisse Sacerdotem ab irregularitate sine potestate, & sic se causam fuisse, cur ille cum irregularitate sacra peregrisset. Ergo &c.

Respondeo in hoc casu eum teneri prætermittere circumstantiam; perinde enim est ac si deesset copia Confessoris, majus quippe est vinculum quod profluit a sigillo, quam fit illud quod dimanat ab obligatione integre confitendi; in duobus enim præceptis, in quibus unum est de jure divino, simul & naturali, illud alteri præponderare debet. Præceptum autem de sigillo servando est hujusmodi. Ceterum pœnitens habet votum de circumstantia omissa aperienda, ut primum opportunitas alterum adeundi Confessarium eluxerit.

Insistes : Sicut secretum confessionis est de jure divino, ita & ejus integritas : Atqui licitum est aliquando integram confessionem non facere : Igitur & a parâ sigillum aliquando temerare.

Respondeo negando consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quod præceptum de sigillo non referendo negativum sit, adeoque ubique & semper obligans; alterum vero de confessionis integritate solummodo est affirmativum;

Boucat Theol. Tom. VII.

hinc non ligat in omni temporis circumstantia, maxime in casu quo præceptum naturale simul & divinum, quale est de servando sigillo, in periculum veniret.

Persistes : Interdum revelatio confessionis necessaria est ad averendum aliquod grave malum imminens vel Ecclesiæ, vel rebus publicis, aut etiam viris in summa dignitate constitutis : Igitur in eo saltem casu, licitum erit confessionem revelare; bonum quippe privatum, publico debet cedere. Et vero si quis in confessione deprehenderet Hæresiarcham, qui in perniciem animarum suos indiscriminatim errores disseminaret, videtur quod necessitas compelleret eum revelare.

Respondeo distinguendo antecedens : Et revelatio confessionis non est medium a Deo præfixum ad removenda mala in objectionem recensita, sed potius prohibitum concedo : secus, nego. Sed in hoc nihil timendum, cum Deus sciat & possit bonum ex malo inferre, quippe qui a fine ad finem fortiter simul & suaviter omnia disponat, & ipso ordinante, vel ipsum malum occasionaliter cedat in bonum, dicente Apostolo Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Solutio est D. Thomæ hic q. 11. art. 1. ad 1. his verbis : " Confessio non desinit esse sacramentalis, quamvis ille qui confitetur, emendationem non proponat, & ideo nihilominus sub occulto tenenda est. Nec tamen sigillum confessionis contra charitatem militat. Quia charitas non requirit, quod apponatur remedium peccato, quod homo nescit : illud autem quod sub confessione scitur, est quasi nescitum : cum illud non sciat aliquis ut homo, sed ut Deus. Tamen aliquod remedium adhibere debet in prædictis casibus quantum potest, sine revelatione confessionis, sicut monendo eos qui confitentur, & aliis diligentiam apponendo ne corrumpantur per hæresim. Potest etiam dicere Prælati, quod diligentius vigilet super gregem suum, ita tamen ut non dicat aliquid per quod verbo, vel nutu confitentem prodât. "

Instabis : Quandoque sigilli fides, & conservatio nocet proprio Confessario : Primo quidem si sub interminatione excommunicationis ipso facto incurrendæ revelatio delicti exigatur. II. Cum prælatus ex confessione ediscit aliquem e suis subditis, ab ipso alicujus Communitatis con-

stitutum superiorem, dilapidasse, & in futurum funditus dilapidaturum bona Monasterii, nisi eum suo ipso officio: Sed nemo tenetur contra proprium bonum servare secretum. Ergo &c.

Respondeo non licitum esse uti confessione in ruinam poenitentis, cum Confessor non sciat ut homo, sed ut Deus, qui teste Apostolo, dissimulat peccata hominum ut detur locus poenitentiae, quae dubio-procul, violatione sigilli odiosa evaderet. Unde ad primum dico, Confessarium teneri quidem ad revelationem delicti quod extra confessionem novit, levis e contra. Ad secundum, Praelatus potest alia a confessione via impedire privati praepositi malum. Sic respondet ibidem S. Thomas ad 3. "Dicendum, quod homo non adducitur in testimonium, nisi ut homo: & ideo sine laesione conscientiae potest jurare se nescire, quod scit tantum ut Deus. Similiter etiam potest Praelatus sine laesione conscientiae dimittere peccatum impunitum, quod scit tantum ut Deus, vel sine aliquo remedio: quia non tenetur adhibere remedium, nisi eo modo, quo ad ipsum defertur. Unde in his quae ad ipsum deferuntur in foro poenitentiae, debet in eodem foro, quantum potest adhibere remedium, ut Abbas in casu praedicto debet eum admonere ut Prioratum resignet: vel si noluerit, potest ex aliqua occasione absolvere eum a cura Prioratus, ita tamen quod omnis suspicio vitetur de confessionis revelatione."

Replicatio: Saltem aliquis potest impedire ne Ioannes eligatur Congregationis Praepositus, quem ex ejus confessione cognoscit esse officio illo indignum. Igitur sigillum confessionis ad omnia non se extendit.

Respondeo negando antecedens: Sigillum quippe ea omnia quae relationem habent ad confessionem, respicit. Sic propugnat Angelicus Doctor ibidem ad 4. his verbis: "Dicendum, quod ex multis aliis causis redditur quis indignus ad Praelationis officium, quam ex peccato: sicut ex defectu scientiae, vel aetatis, vel alicujus hujusmodi: Et ideo qui contradicit, nec suspicionem de crimine inducit, nec confessionem revelat."

SYNOPSIS PROBATIONUM

Confessor ad secretum tenetur.

PRIMO: Ius naturale simul & divinum hoc injungit: naturale quidem, juxta illud celebre adagium, *Asteri ne feceris, quod tibi fieri non vis*. Quis autem vellet, ut amicus, cui sua pandit crimina, sua postea non parceret famae, divinum vero, cum Christus praecipiat nobis Matth. 18. in secreto corrumpere fratrem.

Secundo: Patres praedicant, & volunt confessionem sacramentalem inviolabili sigillo muniri. Sic propugnant Origenes Homil. 2. in Plal. 37. Basiliius can. 14. Sic Concilia definiunt; in primis Parisiense ann. 1557. Rhemense cap. 158. Tridentinum Sess. 14. cap. 5.

Tertio, ratione: Secreto confessionis praetermissio, potestas Ecclesiae foret in destructionem, cum ex revelatis peccatis inde sequerentur inter offensos odia, bonorum subversio, homicidia; tum enim fures occulti dignoscerentur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si quando Patres injunxerint poenas pro expiandis peccatis publicis, hoc citra dubium non nisi pro peccatis aut publicis & omnibus notis, ut pro secretis quae Fideles ex devotione sicut manifestare, sic & publice castigare volebant; porro volenti non fit injuria, cum ipse sic satisfaciendo justitiae divinae solvat sigillum.

Secundo: Tametsi Ecclesia quandoque injungat sub pena excommunicationis criminum revelationem in Monitoriis, peccata tamen soli Confessarius cognita non comprehendit, quia inquit divus Thomas hic quaest. 11. art. 1. loquitur solum ad homines, quid humano modo aliquid novit; Confessarius vero non ut homo, sed ut Deus, cujus vices gerit, peccata scit; hinc non incurrit excommunicationem silendo: immo interrogatus debet asserere se omnia ignorare.

Tertio: Neque vero Abbas Monasterii posset Superiorem localem, quem confessione novit bona Monasterii dilapidare, ab officio deponere, nisi alia via ipsi constaret de delicto; non enim faciendi sunt mala, ut eveniant bona. Quis autem gentium ignoret secretum confessionis, cete-

ceteris aliis bonis præponderare, nec citra grande crimen igne castigandam, posse a Confessario violari.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Absolutione.

AD dicendum de absolutione intelligentiam, prænotandum est Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus a Christo datam fuisse potestatem ligandi & solvendi, solvunt autem cum peccata dimittunt; ligant vero cum retinent; id est a Deo judicant retineri, vel pœnas imponendo pœnitentibus, vel etiam contumaces per excommunicationem ab Ecclesia ejiciendo. Nec mirum, peccatum eatenus hominem coram Deo ligat, quatenus reatum & culpæ, quæ inimicum Dei facit, & pœnæ tum temporalis, tum etiam æternæ inducit. Ex quo manifeste sequitur pœnitentem a Sacerdote solvi, quippe qui per sacramentum Pœnitentiæ eum ita reconciliet, ut pœna æterna, & temporalis sive ex parte, sive ex toto, & hoc juxta contritionis mensuram, illi remittatur.

Hinc nomine clavium Ecclesiæ intelligitur potestas ligandi, vel solvendi a Christo Ecclesiæ tradita, quæ quidem clavis vocatur. Duæ a Theologis distinguuntur, videlicet una scientiæ, & altera jurisdictionis: Rursus una ordinaria, altera vero delegata. Illa competit Ecclesiæ Prælati, ista iis omnibus, quibus eam committunt. Si quæras quid sit clavis scientiæ, quid & jurisdictionis? Respondet D. Thomas hic q. 17. art. 3. priorem esse jus ejus interrogandi pœnitentes ut Sacerdos judicet de eorum dispositionibus ad absolutionem prærequisitis, posteriorem jus ipsum & absolvendi potestatem.

His positis circa absolutionem hæc veniunt examinanda. Primum, quænam sit forma absolutionis? Secundum, an forma deprecatoria sit valida? Tertium, utrum absolutio restituat peccatorem in bonis spiritualibus per peccatum deperditis?

SECTIO PRIMÆ.

Quænam sit forma absolutionis?

CONCLUSIO.

Forma conveniens Sacramenti Pœnitentiæ sunt hæc verba, vel alia eis æquivalentia, EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS, ore Sacerdotis juridice pronuntiata.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Illa forma est conveniens, quæ exprimit facultatem datam a Christo Ecclesiæ ad remittenda peccata: Atqui verba laudata exprimunt istam potestatem datam a Christo; his quippe verbis usus est Christus in institutione sacramenti Pœnitentiæ Joan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis:* Sed illa verba, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, illud apprimè denotant. Ergo &c.

Secundo: Hanc formam tradunt Concilia Œcumenica, videlicet Florentinum in decreto pro instructione Armenorum. Tum Tridentinum Sess. 14. cap. 3. his verbis: "Docet sancta Synodus sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua precipue vis ipsius sita est, in illis Ministerii verbis positam esse, Ego te absolvo &c. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur; ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariae."

Tertio, ratione: Forma illa quæ significat expresse id quod fit per Sacramentum, censetur ei esse valde conveniens: Atqui hæc verba: *Ego te absolvo a peccatis*, significant id quod fit per sacramentum Pœnitentiæ. Et probatur: Effectus sacramenti Pœnitentiæ est remissio peccatorum a Sacerdote facta, prout habet potestatem jurisdictionis: Atqui illa verba totum id significant; hæc enim particula (*Ego te absolvo*) denotat actum judicalem, quo Sacerdos pronuntians sententiam, remittit peccata; deinde particula, *te*, denotat determinate subiectum, & personam, cui talis remissio fit, scilicet a peccatis, non vero a censuris: Ergo &c.

Jam vero quod voce, talis forma de-

beat proferri, seu esse verbalis, subdignitatem hæc verba Eugenii in decreto institutionis pro Armenis: "Hujus Sacramenti forma sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos proferet cum dicit: *Ego te absolvo*." Similiter Patres Tridentini Sess. 14. c. 3. ajunt, formam hujus Sacramenti in illis Ministris verbis positam esse (*Ego te absolvo*,) & cum agunt c. 6. de absolutione sacramentali ita dicunt, *velut a Judge sententia pronuntiatur*.

Neque vero desunt rationes cur forma Sacramenti Pœnitentiæ debeat significare non tantum remissionem peccatorum quam facit in pœnitente, sed etiam explicare quomodo Minister hic & nunc efficiat illam remissionem. Prima est, quia hoc perfici non potest sine verbis, quippe quæ obtinuerint significandi principatum. Secunda, formæ Sacramentorum novæ legis debent significare expressius & distinctius suum effectum proprium, quam eorum materiæ: Atqui forma pœnitentiæ quæ ferret sine verbis humano more prolatis a Sacerdote juridice absolvente, non significaret expressius, & distinctius remissionem peccatorum, quæ tunc fit ex opere operato, quam actus pœnitentis, scilicet contritio & confessio; hæc enim elicit cum dolore talem effectum magis exprimunt quam nutus Sacerdotis, vel ejus scriptura. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES: Christus instituit sacramentum Pœnitentiæ per analogiam ad judicium civile: Sed in Tribunali externo, necesse non est ut iudex vocaliter proferat sententiam, in multis quippe rebus publicis sententiæ non proferuntur ore. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Instituit quoad ea quæ sunt communia cui-libet iudicio, concedo: quoad omnia, nego majorem: & concessa minore, nego consequentiam. In hoc Christus comparavit pœnitentiam iudicio civili, ut foret reus, testis, accusatio, & convictio criminum apud iudicem, qui illis cognitæ iuridice ferret sententiam; sed non quoad omnia. Vult enim ut major adesset solemnitas Tribunali Pœnitentiæ quam ceteris, & in hoc eam reposuit, ut sententia ore semper proferretur, quo certe judiciaria potestas Sacerdotis magis affulget.

Instabis: Sententia absolutionis ab excommunicatione, vel alia censura Ecclesiastica potest in foro exteriori Ecclesiæ dari valide solo scripto, vel aliquo nutu, aut signo exteriori illius qui habet potestatem jurisdictionis ad absolvendum, ab illa: v. g. declarando tali signo, seu scripto, vel facto se intendere absolvere talem excommunicatum: Igitur a pari absolutio Sacramentalis potest, omissis verbis, conferri. Probatum absque negotio paritas. Absolutio a censuris est potestatis spiritualis judicariæ effectus, & tamen absque verbis formalibus fieri potest. Igitur & absolutio sacramentalis.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis non una est: Primo absolutio a censuris forum Ecclesiæ dumtaxat externum spectat; hinc juxta hominum Ecclesiasticorum iudicium conferri potest; at vero sacramentalis ad tribunal Christi, qui renes & cor magis quam res externas quærit & respicit, pertinet; hinc verbis clavis iudicium exprimendum est. Secundo, in foro externo testes sunt contra reum hominem, unde cognita causa, signo quo voluerit Iudex, ligatum solvit; sed in foro judiciali interno non homo, sed Christus, per Sacerdotem solvit. *Hic est qui baptizat*, ait Joannes c. 1. hinc Minister verba, quibus testatur se Christo absolventi conformari velle, enuntiare debet. Tercio, pœnitens verbis expressis se accusat: Igitur verbis ore prolatis absolvendus est, cum inter accusationem & absolutionem sit mutua relatio. Demum censure sunt solum temporales pœnæ ab Ecclesiâ inflictæ impiis, ut ab enormibus peccatis committendis deterreantur quia vero ad eundem spectat Superiorem sicut legem condere, sic & prævaricatores absolvere, utique & absolventi modus est in ejus arbitrio, cum totum sit penes humanam potestatem. Sed sane res non sic se habet in foro interno, quia peccatum annexum habet reatum culpæ & pœnæ æternæ, quorum remissio a solo dependet Christo, qui voluit, ut ex traditione constet, peccatorem ab utroque vinculo verbis ore enuntiatis absolvi.

Ad confirmationem distinguo: Absolutio est effectus clavium secundarius & incompletus, concedo: principalis, nego. Unde non requiritur ut per omnia assimiletur absolutioni sacramentali, quæ est palmaris pœnitentiæ effectus, sed sufficit,

si ei

si ei in aliquo assimiletur, quatenus vel verbis, si velit Superior, vel saltem signis manifestetur.

Urgebis: Sacramentalis accusatio potest fieri Sacerdoti nutibus, aut alio signo exteriori, per quod Sacerdos valeat devenire ad notitiam peccatorum: Igitur a pari sufficit ut Sacerdos aliquo signo suam de absolvendo manifestet intentionem.

Respondendo negando consequentiam: Disparitas est, quod Christus respectu accusationis non præscripserit hanc solemnitatem, ut patet ex praxi Ecclesiæ; præsertim quando felse explicare non valet pœnitens; sed forma debet explicare effectum Sacramenti, & sic verbis eam concipere necesse est.

Insistes: Matrimonium valide contrahitur inter baptizatos per signa tantum, vel per nutus, aut per Scripturam, quia est contractus; qui consequenter his modis fieri potest: Quidni & hoc modo celebraretur Pœnitentiæ Sacramentum? Confirmatur: Illud Sacramentum est in genere iudicii: Sed sententia Iudicis non postulat ut fiat voce; tum quia absolutio data scripto, tam expresse significat remissionem peccatorum, quam ea quæ fit ore Sacerdotis obsoletis. Ergo &c.

Respondendo negando utramque paritatem: Eam primo, quæ de Matrimonio procedit, quod, quia contractus rationem subit, consensu, nutu aut scripto expresse valet: sed non sic absolutio sacramentalis quæ est quid absolutum, & forum mere internum spectans. Tum & aliam, quæ est de sententia iudicis ad quam factum est setis. Ceterum nego quod remissio peccatorum nutu vel signo alio valeat, cum tunc deficeret Ministri cum Christo conformitas sufficienter expressa: per verbum illud regulariter ostenditur quidem ordinarie contrahi per verba; sed extraordinarie per nutus; e contra vero pronuntiatio formæ est de sacramento Pœnitentiæ essentia propter rationes supra allatas.

Perfisses: Sequeretur inde Christum, quod absit dicere, non satis providisse salutis hominibus; potest quippe contingere ut fidei moribundo nullus Sacerdos adsit nisi mutus, vel elinguis; sed tunc temporis sua absque culpa absolutionis remedio defraudaretur. Ergo &c.

Respondendo nego sequelam: sat enim providit Christus Dominus hominum salutem,

eo quod instituerit remedium quod debite usurpatum, sit unicuique adipiscendæ salutis æternæ medium efficacius quantum est ex se; hinc sufficit quod defectus applicationis illius ad producendum effectum non se teneat ex parte Dei, sed ex parte hominis; esto quod per concursum aliquorum agentium naturalium istud remedium, hic & nunc applicari non possit, hoc certe per accidens contingeret; nec enim Deus teneretur impedire hunc effectum, quandoquidem de ratione providentiæ divinæ est, sinere causas naturales & liberas agere inodo sibi connaturali, & proprio. Quid plura adiciam? Homo ille moribundus potest in hoc casu conteri de peccatis cum voto consentendi sacramentaliter, si detur in futurum occasio. Speret igitur in Domino, & erit ei propitius, juxta illud Ps. 54. *Facta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.*

SYNOPSIS PROBATIONUM

*Forma absolutionis hæc est, Ego TE
ABSOLVO A PECCATIS TUIS
ore prolata.*

PRIMO: Usus & praxis Ecclesiæ obtinuit ut illis verbis ore prolatis absolutionis beneficium conferretur, ut docet Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 3.

Secundo: Illa forma clare exprimit & Sacramentum quod peragitur, & ejusdem Sacramenti effectum, scilicet peccatorum remissionem.

Tertio: Voce enuntianda est illa forma, sin minus non satis confuleretur Pœnitentiæ sacramentalis validitatem, quandoquidem teste D. Thoma 3. p. q. 60. art. 7. verba obtinuerunt significandi principatum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi in foro contentiosus reus nutu aut signo Iudicis a pœna solvatur, non tamen in confessionis tribunali, eo quod Christus est qui solvit peccatorem per Sacerdotis ministerium; hinc ipsi debet conformari Confessarius, quod nonnisi verbis expressis, sicut oportet, fieri potest.

Secundo: Ultro fatemur accusationem fieri posse, cum loquela deficit, nutibus; sed non sic de absolutione, cum ex traditione

tione conflit Christum ordinasse ut voce & ore proferretur.

Tertio : Neque ex Matrimonio nutibus celebrato, potest a simili concludi abolitionem nutibus datam valere, quia Matrimonium est contractus solum exigens utriusque partis consensum, quod ubique gentium nutibus & signis optime exprimitur : Sed Pœnitentia forum mere internum spectat, in quo reatus culpæ & pœnæ æternæ renittitur, quod certe non fit sine sententia clare verbis expressa.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Forma absoluta sit ita de essentia abolitionis, ut deprecatoria non sufficiat?

ABOLITIONEM deprecatorie prolatam validam esse asseruerunt olim Alenis, Mayronis, & alius auctor quem refert, & impugnât D. Thomas Opusc. 22. cujus opinionem vocat temerariam & præsumptuosam, ne dicam, inquit, erroream.

Hanc sententiam fere extinctam suscitaverunt Joannes Morinus, tum & Joannes Launojus quos refellit R. P. Baronius ex Ordine S. Dominici p. 2. Theol. Moral. disp. 2. sect. 3. art. 5. & P. Nicolai 3. parte q. 84. art. 3. cum quibus sit

CONCLUSIO.

Abolutio ad modum precationis expressa, non est valida.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit : quæ sacra determinavit Scriptura, immutare non licet : Sed Scriptura sancta loquens de potestate collata Ecclesiæ a Christo ad remittenda peccata, formam absolutam spirat; non enim ait, Quæcumque erunt alligata, rogare ut solvantur; sed potius absolute ait, Matt. 18. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Et Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ista ratio est D. Th. citato Opusc. 22. cap. 1. ubi ait "In sacramento autem Pœnitentiæ verba Scripturæ non faciunt mentionem de aliqua deprecatione; sed magis verbo, indicativo utitur : non enim dicit,

" Quæcumque petitoris esse solvenda, erunt soluta, sed Quæcumque solveris erunt soluta. Si ergo illa tantum dicuntur esse soluta; quæ habens claves solverit; qui autem petit aliquid esse solvendum, non solvit: miror quia temeritate aliquis asserat esse solum, quem habens claves non significat se solvere, sed solum rogat esse solvendum."

Secunda est ex Concilio Tridentino : Si forma abolitionis esset deprecatoria, hæc verba, *Ego te absolvo*, nihil efficere; cum prius orationem fundat Sacerdos dicendo, *Dominus noster Jesus Christus per suam piissimam misericordiam te absolvat*, Sed illud falsum est, hæc quippe de forma Pœnitentiæ leguntur Sess. 14. c. 3. "Docet præterea sancta Synodus sacramenti Pœnitentiæ formam in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse : *Ego te absolvo* &c. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur : Ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant." Tum cap. 6. ait quod forma, velut a Judice sententia, pronuntiatur. Atqui sententia Judicis non deprecatoria, sed indicativo & imperativo modo proferitur. Igitur forma ex Concilio Tridentino est mere absoluta; maxime cum ab essentia Sacramenti preces excludat. Hinc can. 9. anathemate percellit negantes abolitionem sacramentalem non esse actum judicalem his verbis : *Si quis dixerit, abolitionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicalem, sed nudum ministerium anathema sit.*

Tertia : Sancti Patres passim docent Sacerdotem prius pœnitentes absolvere in terris, quam absolvantur in cælis, & Dominum sequi servorum sententiam, eamque confirmare. Præcedit, inquit D. Bernardus, sententia Petri, "sententiam cæli"; Sed si absolutio esset tantum deprecatoria, Deus absolveret prius quam Sacerdos hoc faceret : Igitur forma debet esse indicativa, & absoluta.

Quarta : Absolutio est actus hominis auctoritatem exercentis : Sed deprecatio est actus supplicantis, ostendens Sacerdotem potestatem absolvendi non accepisse; quam tamen Christus dedit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus : Igitur, ut manifestetur auctoritas, debet absolutio modo Confessarius verba proferre. Sol-

Solvuntur objectiones Morini.

OBJECIT I. Morinus : In antiquis Euchologiis Græcorum hæc verba leguntur (*Dimitte ei, condona ei, habito sermonem cum Deo, &c.* similia verba : Sed ista denotant formam deprecatoriam : Ergo &c. Confirmatur : Tam illæ formulæ sunt deprecatoriæ, quam forma Confirmationis : Sed ista ex Ordine antiquo Rom. est deprecatoria ; describens quippe ritum Confirmationis dicit, Episcopum per modum orantis hæc verba proferre : *Signa eos, Domine, signo crucis* : ac deinde cum tangit pollice frontem, subjungit : *Ego te confirmo*. Similiter, & in veteri Ordine Romano, cum accederet Diaconus ordinandus ad Episcopum, iste manus imponebat & orabat, intendebatque illum ordinare. Concinit D. Dionysius loquens de ordinatione Episcopi L. de Eccl. Hierar. c. 9. ubi explicans ritum consecrationis, hæc ait : *Sanctissimis invocationibus, seu precationibus, perficitur, hoc est, consecratur*. Rursus de Sacerdote dicit : *Sacrum facientibus, precationibus sanctificatur*. Ergo par utrobique ratio.

Respondeo distinguendo : Et illæ orationes, vel antecedunt, vel subsequuntur formam absolutam, concedo : & meram adhibuerunt Græci orationem pro forma Pœnitentiæ, nego. Græcorum Euchologium R. P. Goart Ordinis S. Dominici, qui inter Orientales fidei propagandæ causæ diu commoratus est, nobis suppeditavit ; in quo quidem hæc verba precatoria præmittuntur : *Dominus noster Jesus Christus, & Deus, qui mandatum ligandi & solvendi peccata Discipulis tradidit prætereat omnia peccata tua* : sed orationem, hæc consequuntur verba : *Ego vero indignus ejus servo absolvo te a peccatis tuis* : Rursus : *Dominus iustus qui propter nos carnem assumpsit, & universis orbis peccatum tollit, deleat : Ego vero condono tibi omnia peccata tua*.

Ad D. Dionysium eadem est solutio ; ideo enim ordinis formam alioquin enuntiativam appellavit, quia vel ante, vel post, preces funduntur, & cælesti numen invocatur ; quæ vero forma enuntiativa in deprecationem completitur, optat Minister exaudiri a Deo dum formam pronuntiat.

Jam ad Ordinem Romanum venimus, & dicimus eum velle orationem præpa-

rare ; sed postea formam pronuntiare : hæc enim verba postea subjungit : *Ego te confirmo*, quæ totam formam perficiunt. Idem dicendum de difficultate petita ex Diaconatu ; Episcopus enim oratione præmissa, postea formam absolutam pronuntiat.

Instant : Potestas remittendi peccata soli Deo competit, juxta illud Ezech. 18. *Cum averteris se impius ab impietate sua, quam operatus est... vita vivet, & non morietur*. Igitur Minister tantum offendit hominem absolutum ; hinc Christus Dominus qui sanitate solus leprosis contulit, ad Sacerdotes eos misit, non ut sanitas virtute illorum perficeretur, sed ut tantummodo testimonio illorum comprobaretur. Ergo &c.

Respondeo I. Christum non dixisse Apostolis, quodcumque solutum offenderitis, sed, quodcumque solveritis : Ex quibus verbis sequitur Christum magnam potestatem eis dedisse ; qualis porro ? Nisi sic facultas tamquam ejus instrumenta viva remittendi peccata, juxta illud : " Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. "

Respondeo II. distinguendo : Solius Dei est, ut causa principalis, remittere peccata, concedo : excludens Sacerdotem ut causam ministerialem, nego. D. Thomas Opusc. 22. cap. 2. pag. 194. his verbis : *Peccata dimittere, solius est Dei, non ergo Sacerdotis, præoccupat objectionem* : tum sic respondet : " Hoc etiam per verba Dionysii supra solutum est, quia Dei est auctoritate peccata dimittere, hominis autem est, ministerium ad remissionem exhibere. "

Urgebis : Ex verbis Christi, *Quodcumque solveritis &c.* colligimus etiam absolutionem ab excommunicatione, & tamen illa dubio-procul juxta omnes, non solum fit his verbis : " Ego te absolvo ab excommunicatione, sed etiam potest fieri his aliis, Absolvat te Deus ; quidni idem dicitur in Sacramento Pœnitentiæ ? "

Respondet D. Thomas Opusculo jam citato c. 2. p. 194. his verbis : " Alia ratio est de absolutione ab excommunicatione, quæ non est sacramentalis, sed magis judiciaria, jurisdictionem consequens, & alia de absolutione a peccatis in Sacramento Pœnitentiæ, quæ consequitur potestatem clavium, & est sacramentalis ; in illa enim, verba

„ba habent efficaciam ab intentione dicentis, unde non refert quibuscumque verbis utatur ad exprimendam suam intentionem: in Sacramento autem verba habent efficaciam ex institutione divina: unde tenenda sunt verba determinata consonantia divinæ institutioni: institutioni autem dicentis: *Quodcumque solveris, &c.* hæc verba conveniunt, Ego absolvo te, sicut institutioni dicentis, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes, &c.*

Persisteret: In Extrema-Unctione Sacros oritur forma deprecatoria: igitur & poterit in administratione Sacramenti Pœnitentiæ.

Respondeo negando paritatem. Ratio discriminis est, quod in Extrema-Unctione petitur sanitas corporis cito-citius concedenda, & hoc pertinet ad gratiam gratis datam, quæ ab Apostolo gratia sanitatum vocatur; item & perseverantia finalis, quæ certe non cadit sub meritum; hinc Ecclesia æquum duxit preces in forma Extremæ-Unctionis adhibere, ut necdum vi Sacramenti remissio peccatorum concederetur, sed & aliæ gratiæ misericorditer ad susceptionem Sacramenti consequerentur. D. Thomas istam sibi proponit objectionem opusculo mox laudato cap. 1. pag. 194. col. 1. & eam sic solvit. Primo quidem probat cetera Sacramenta formam absolutam habere, ea ductus ratione, quod ex opere operato, & ex se producant gratiam, quod non contingere si formam deprecatoriam induerent; tunc enim non ex opere operato, sed potius ex opere operantis eam caularent: „Nam ablutio, inquit, quæ fit per aquam significat internam abluionem, & sacramentaliter efficit eam . . . Idem apparet in sacramento Confirmationis, in quo forma est, Configno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c. Quibus verbis manifeste effectus Sacramenti figuratur. In sacramento etiam Eucharistiæ Sacerdos ex persona Christi loquens dicit: Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei; hoc significans quod in sacramento efficitur. Similiter etiam in sacramento Matrimonii requiruntur verba exprimentia consensum de præfenti . . . In sacramento vero Ordinis, quia fit traditio potestatis, est forma imperativi modi, cum Pontifex dicit: Accipe potestatem faciendi hoc vel illud. In solo

autem sacramento Extremæ-Unctionis forma verborum est deprecativæ orationis, sicut cum dicitur, Per istam unctionem; servatur autem hoc in hoc sacramento propter auctoritatem sacræ Scripturæ. Dicitur enim Jacob. 5. Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit remittentur ei; ubi etiam ratio huius singularis observantiæ assignari videtur. In aliis enim sacramentis nihil corporaliter agitur, quod non statim ex operatione Ministri sequatur. Sicut statim in Baptismo fit ablutio corporalis quæ spirituales designat, & sacramentaliter causat; sanatio autem corporalis non statim sequitur ex unctione, sed petitur præstata a Deo; unde & interior sanatio quæ per eam signatur sub deprecatione a Deo poscitur. In sacramento autem Pœnitentiæ, verba Scripturæ quæ maxime sunt festanda, non faciunt mentionem de alia qua deprecatione.

Opponit II. Divus Dionysius de Ecclesiastica Hierarch. cap. 7. recensitis illis Christi verbis Matth. cap. 18. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo &c.* ait, Sacerdotem esse solum Christi interpretem: Igitur solus Christus absolvit: Ecce Dionysii verba p. 358. ff. 7. „Eodem modo Antifistes habent potestatem segregandi, tamquam interpretes divinarum justificationum; non quod irrationabilibus motibus sapientissima Divinitas serviliter ut honeste dixerint, obsequatur, sed quod ipsimet spiritu mysteriorum principali, a quo ad interpretandum moventur a Deo, pro merito iudicatos fecerant. „Accipite enim, inquit, Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Quin & ei, qui divinas revelationes a summo Patre didicerat, dicitur: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis*; ita ut ille, omnique Pontifex illi similis, juxta revelationes paternarum justificationum sibi indultas, quasi interpres ac portitor Deo charos admittat, & impios excludat.

Respondeo distinguendo: Et eo loci Dionysius propugnat Sacerdotes peccata remittere sicut Magnus Pontifex Christus, a quo prius ut a causa principali, cui subordinatur

instrumentalis, movetur, concedo : propugnat Sacerdotes ut Christi Ministros, non remittere peccata, nego. Dionysius est sui ipsius interpres; allata enim promissione facta Petro Matth. 16. de ligandis & solvendis peccatoribus, subdit ibidem §. 7. "Ita ut ille, *Petrus*, omnisque Pontifex illi similis, juxta revelationes paternarum justificationum si bi indultas, quasi interpres, & portitor Deo charos admittat, & impios excludat... Pontifices autem ita a cæteris sunt observandi in iis quæ ut Pontifices gerunt, tamquam ipsi a Deo moveantur."

Instabis: Dionysius ante verba laudata ait, cuncta deprecatione compleri: Igitur censet formam Pœnitentiæ esse deprecationem: "Postulat, inquit, itaque sanctus Ancistes, quæ sunt divinitus promissa, & accepta sunt Deo, omninoque largienda." Tum recenset verba Christi de remittendis peccatis Matth. 16.

Respondeo distinguendo antecedens; Dionysius ait Pontificem preces fundere, ut cuncta adimpleantur, & vere remittantur peccata, concedo. Sicut ante consecrationem rogat Sacerdos ut corpus & sanguis Christi fiat, & postea absolute consecrat, sic Sacerdos præmissa oratione ad absolutionem, tum vere & physice absolvit: Et Dionysius excludit formam absolutionis, nego. Ceterum eo loci loquitur de precibus factis a Pontifice pro defunctis, ut a peccatorum pœnis solvantur, quod pertinet etiam ad potestatem clavium, unde non mirum si Dionysius ad hoc laudet hæc verba Matth. 16. *Quodcumque solveris &c.* Quod autem loquatur de oratione pro refrigerio defunctorum; ibidem pag. 157. ait: "Antistes... peccata illa compleri, indulgentiæque iis qui pie vixerunt." Et §. 8. pag. 359. "Sed jam ad ea, quæ dictam precationem subsequuntur veniam ubi Pontifex eam finivit, implet defunctum salutem, &c."

Instas: Si Pontifex deprecetur pro pœnitentibus, & dicat Deo, Dimitte ei, condona ei, & similia: vel exauditur, vel non: Sed dicendum non est eum non exaudiri, quum rite postulat: Igitur forma absolutionis est deprecatoria.

Respondeo distinguendo: Petit Pontifex, & exauditur in quantum Deus vult validam habere absolutionem quam debet

necessario adhibere juxta Christi præscriptum, concedo: ita exauditur, id est illa oratione obtinet remissionem peccatorum pro aliis, nego. Nec enim Deus vult aliter condonare peccata, quam intuitu meritorum Filii sui, ad quod necesse est ut verbis quibus Redemptor tribuit hanc virtutem, ipse Minister utatur.

Urget: D. Ambrosius L. 3. de Spiritu sancto cap. 19. sic loquitur: Ecce quis per Spiritum sanctum peccata donatur, homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent; neque enim in suo, sed in Patris, Filii, & Spiritus sancti nomine peccata dimittuntur; illi rogant, divinitus donat, hominum enim obsequium, sed munificentia supernæ est potestatis. Igitur Sacerdos orat ut Deus peccata dimittat, non ipse dimittit, absolvit.

Respondeo distinguendo: Et hæc verba comprobant Deum esse primariam causam, & Auctorem totius gratiæ, concedo: Sacerdotem auctoritate sibi data a Christo peccata non dimittere, nego: cum autem dixit, illi rogant, divinitus donat; hoc est Sacerdotes de suo nihil aliud interponere possunt, quam preces; reliqua enim sunt Christi institutoris, & formæ verba ipsius sunt. Et vero nisi dixisset, *Quorum remisistis &c.* Quis auderet enuntiare, *Ego te absolvo*? Ceterum Patres per preces Sacerdotum absolvi pœnitentem eatenus quandoque dicunt, quantum initium absolutionis ducitur ab oratione; sed a forma absoluta nusquam recedunt. Suam mentem prodit vel ipse Ambrosius Lib. 2. de Abel & Cain cap. 4. his verbis: "Remittuntur peccata per Dei verbum, cujus Levites interpres & executor est. Remittuntur etiam per officium Sacerdotis, sacrumque ministerium."

Instas D. Augustinus L. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 16. de impositione manuum quæ fit in Pœnitentia ait: "Quid est aliud manus impositio, nisi oratio super hominem?" Ergo &c. Rursus Homil. in sanctam Magdalenam reprehendit eum qui dicebat, *Remitto tibi peccata tua.*

Respondeo distinguendo: Et ibi D. Augustinus modum perversum loquendi, & interpretandi Scripturas, in quibus facul-

tas remittendi peccata continetur, arguit, concedo : & ibi vult sacerdotes non remittere peccata, nego : Eo loci insurgit contra eos qui propriis meritis te remittere peccata iactabant : Sanctus Doctor est sui ipsius interpres : " Respondent, ait, & dicunt, si non dimittunt homines peccata, falsum est quod ait Christus, Quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo. Nescis quare hoc dictum sit, quomodo dictum sit ? Daturus erat hominibus Spiritum sanctum, & ab ipso Spiritu sancto Fidelibus sua peccata dimitti, non meritis hominum volebat intelligi dimitti peccata. "

Persists: Canon multiplex de Pœnitentia dist. 1. & desumitur ex Epist. 99. S. Leonis, qui quidem tradit : " Quod indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum nequit obtineri. " Ergo &c. *Respondeo* distinguendo : Et hæc verba intelliguntur de oratione prævia absolutioni, concedo : de ipsa absolutione, nego. Ita S. Thomas 3. p. q. 84. art. 3. ad 2. ait " Dicendum quod verbum Leonis est, intelligendum quantum ad precationem, quæ præmittitur absolutioni : non autem, tem removel quin Sacerdotes absolvent, " Quid pura adiciam ? Non semel usus obtinuit Sacramenta a ritibus accidentalibus nomina habere : Sic Pœnitentia manus impositio quandoque dicitur, tamen hæc non sit Pœnitentia essentialis.

Replicat : Apostoli dum sanabant infirmos non utebantur forma indicativa & absoluta ; nec enim dicebant, Ego te sano, sed, Sanet te Christus : Igitur & in oratione vulnerum animæ, forma solum deprecative adhibenda est.

Respondet D. Thomas are. mox citato in responsione ad 4. his verbis : " Apostolis non est data potestas ut ipsi sanarent infirmos ; sed ut ad eorum orationem infirmi sanarentur. Est autem eis collata potestas operandi instrumentaliter, sive ministerialiter in Sacramentis, & ideo magis possunt in formis sacramentalibus exprimere actum suum, quam in sanationibus infirmitatum, in quibus tamen non semper modo deprecative utebantur, sed quandoque modo indicativo, & imperativo, sicut Act. 3. legitur, quod Petrus dixit Claudio : Quod habeo hoc tibi do : in nomine Jesu Christi Nazareni Surge, & ambula. "

Reponit : Etsi Apostolis data fuerit potestas absolvendi a peccatis, illa tamen non erat principalis, & autoritativa, sed ministerialis tantum, & instrumentaria : Sed modus indicativus vel etiam imperativus significat facultatem operandi principalem, & autoritativam, ut patet in Regibus, qui absolute, & imperative loquuntur. Igitur conveniens est ad distinctionem Sacerdotum a Christo, ut deprecative loquantur Ministris.

Respondeo distinguendo minorem ; Modus imperativus spirat auctoritatem principalem ubi non est subordinatio, concedo : si sit subordinatio, nego. Eo autem ipso quo Sacerdotes dicuntur Christi Ministri ; jam ipsi subordinantur ut causæ principali sacramentorum, nec quidquam nisi in ejus nomine & virtute operantur. Sic Prorex alicujus Provinciæ, autoritative imperat, quia in nomine Regis cuius vice gerit, loquitur : Quidni & Sacerdos tamquam auctoritatem habens a Christo imperative seu absolute peccata dimitteret ?

Replicat : Quod est de essentia Sacramentorum, commune est omnibus Ecclesiis : Sed forma pœnitentiæ apud Ecclesiam Orientalem est deprecatoria : Et probatur. Hæc sunt formæ Græcorum : *Rogamus pro tali indulge, condona*. Tum potestas commemoratur his verbis : *Tu Domine per sanctos Apostolos tuos donasti eis qui in sancta tua Ecclesia successore per tempora sacerdotali junguntur officio, facultatem in terris dimittendi peccata*. Deinde sic prosequuntur : *Obsecramus itaque pro fratre nostro N. qui coram te adstas, tribue ei tuam misericordiam, dirumpens vinculum peccatorum*. Sunt & aliæ ejusmodi quæ in idem coincidunt. Ex his sic arguitur : Non apparet Ecclesiam Græcam veraciter formam Pœnitentiæ : Sed ille formulæ sunt deprecatoriæ. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo : Et forma Græcorum est enuntiativa autoritative & judicialis, concedo : immo non nihil imperium spirat, cum dicant, *habeo te venia donatum*, quod idem est ac si dicerent *veniam do, ignosco, condono, indulgeo, seu remitto tibi peccata* : Et est mere deprecative, nego. Solutio est Arcudii Lib. 4. de Pœnit. cap. 3. Quod confirmat multis exemplis, ostendens simili phrasi, uti Græcos in ipsis contra Hereticos prolati sententiis. Joannes Antiochenus in suis

suls ad Xistum Romanum Pontificem, Cyrillum Alexandrinum, & Maximianum CP. Epistolis, quæ habentur 3. p. Concilii Ephesini cap. 27. sic loquitur, inquit Arcudius hic pag. 369. "Placuit as-
sentiri nos ipsos huic sententiæ sacræ Synodi contra Nestorium editæ, eum-
que habere ut depositum, & anathema-
tizate. " Pergit idem Theologus, & ait: " Neque enim Græci hoc modo lo-
quendi, sive de rigore sermonis, sive potius usu dixeris, illud intelligere vol-
lunt, ut nimirum habeo te absolutum,
pro eo quod est, ostendo te absolutum,
accipi debeat. Confirmatur hoc totum
a simili, quippe a contrario quando li-
gant, & excommunicant, similima
phrasi utuntur ἔχω τὴν ἀποκοινωνίαν, pro
ἔχω τὴν τὴν habeo te segregatum, hoc est,
segrego te, secerno, & excommunico, ut
exempla quoque paulo ante commemo-
rata luculentur testantur.
Subdit: " Ac non esset ejusmodi for-
ma in Euchologio. Equidem fateor.
Neque enim si extaret, in recensendis
aliorum opinionibus tantopere labora-
sem. Est tamen frequens, & in ore
multorum Confessariorum quotidie ver-
satur, licet major pars Græcorum ex
ignorantia quod nesciant totam vim
latere in his paucis verbis, ea non utan-
tur. Qui autem utuntur, ex usu
quodam quotidiano vocem quodammodo
corruerunt, locoque συγχωρητικὸν
vulgari & corrupto vocabulo dicunt
συγχωρητικόν. Antistes vero & Epi-
scopi honoris causa, & dignitatis, sive
etiam humilitatis solent istius modi
formam pronuntiare in tertia persona
præsentis temporis hoc modo; *Mea me-
diocritas, sive umilitas habet te venia
donatum*, hoc est *dat tibi veniam*.
Ad præcedentium confirmationem, re-
fert idem Arcudius duo diplomata quæ
absolutam continent formam, quæque ex-
tant in libro qui inscribitur Turco-Græ-
cia. Primum est Pachomii Patriarchæ
CP. adversus quemdam Arsenium Ca-
tholicum virum, cum Ecclesia Romana
conjunctum, Metropolitam Monembaziar
quem depositione & excommunicatione
ferit: Alterum Michaelis Patriarchæ An-
tiocheni, qui Theodosium Rigomalam a
ligamine peccatorum absolvit.

Verba primi diplomatis hæc sunt: *Me-
diocritas nostra... habet excommunicatum in
hoc & in futuro sæculo... Rursus eum-*

*dem... habet depositum, omnique pror-
sus Sacerdotio, & Pontificia dignitate ex-
tutum, hæc est sententia nostra, quam sancto
Spirito auctore approbatoque in ipsum pro-
nuntiamus.*

Alterius diplomatis ibidem inscriptio est
hæc, *Absolutoria deprecatio Patriarchæ An-
tiocheni Michaelis, quam recitat super caput
ejus qui ipsi constituit. Primum recenset
verba Christi Joan. 2. Quicumque solveritis
&c. Tum absolvit pœnitentem his verbis:
Mediocritas nostra habet venias donatum
spiritualem filium suum Theodosium in quibus-
cumque etiam ipse ut homo deliquit, atque
in Deum verbo, opere, cogitatione, omni-
busque suis sensibus peccavit. Hanc eandem
orationem absoluturiam se vidisse testa-
tur Arcudius, concessam Leopoli, quæ
est Metropolis Russiæ, cuidam Petro Dia-
cono Rutheno a Patriarcha Joachimo An-
tiocheno. Eandem tradit Gabriel Phila-
delphiæ Antistes in libello de Sacramen-
tis, ubi hæc Pœnitentiæ forma legitur:
Gratia sanctissimi Spiritus, per meam humi-
litem habet te venia donatum, & abso-
lutum.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Forma Sacramenti Pœnitentiæ est absoluta:
deprecativa non sufficeret.*

PRIMO: Scriptura nullam facit de pre-
cibus mentionem, sed simpliciter dicit
Matt. 18. *Quicumque solveritis super ter-
ram, erunt soluta & in celo.*

Secundo: Omnes formæ, si excipias
eam, quæ Extremæ-Unionis est, sunt
absolutæ, ut refert sanctus Thomas Opusc.
22. cap. 1. Ratio ejus est, quod qui ro-
gat ut ligatus solvatur, non ipse eum sol-
vit: Hinc ibi opinionem contrariam vocat
temerariam, quippe quæ Sacramentum
incertum reddat; unde sic concludit:
"Non ergo sub incerto modo deprecati-
væ orationis significanda est in hoc Sa-
cramento remissio peccatorum, sed sub
certitudine per indicativam orationem."
Non ergo est forma in sacramento Pœ-
nitentiæ, Absolutionem, & remissionem
tribuat tibi omnipotens Deus, sed, Ego
te absolvo.

Tertio: Concilium Tridentinum Sess.
14. cap. 3. ait preces rum antecedentes
istam formam, *Ego te absolvo*, rum ad
eam consequentes, non esse de essentia
Sacra-

Sacramenti; capite vero sexto asserit sacerdotem per modum Iudicis absolvere: quis autem cordatus usquam dixerit Iudicem expositulare ut solvatur reus, cum potius ipse eum solvat, & dimittat?

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Græcos miscere preces quum a peccatis absolvunt, sed inter absolvendum formam absolutam pronuntiant, ut non unum refert Euchologium.

Secundo: Neque vero diffitemur formam Extremæ-Unctionis esse deprecatoriam; sed hoc contingit ex eo quod sanctus Iacobus cap. 5. expressam faciat de oratione mentionem: Nec mirum, quia petitur sanitas corporis, & hoc non nihil gratiam gratis datam spectat, immo & perseverantia finalis pro aegrotis in extremis posito: has propter rationes forma huius Sacramenti, sed non aliorum, est deprecatoria.

Tertio: Citra fundamentum obicitur formam absolutionis a censura, quandoque fieri nutu, & Matrimonii consensum signis nonnumquam exprimi; namque primum caput forum externum spectat, alterum vero rationem contractus subit: Utrumque exigit consensum, Iudicis quidem ad pœnam relaxandam, contræntium vero ut in Christo & Ecclesia conjungantur; ubique autem gentium consensus nutibus & signis bene manifestatur; minime vero sententia Iudicis reum absolventis, nisi verbis claris pronuntietur.

Quarto: Esto quod Minister non sit causa principalis, agit tamen ut verus Iudex, habens ab eo ligandi atque solvendi potestatem.

SECTIO TERTIA.

Utum Sacerdos per hæc verba, **Ego TE ABSOLVO**, peccata vere remittat?

Opiniones Theologorum.

PALUDANUS & **Capreolus** docent hunc esse formæ sacramenti Pœnitentiæ sensum: *Exibeo tibi Sacramentum remissionis peccatorum dando tibi jus ad gratiam remissionis, id est ad immunitatem peccati:* Sed hæc opinio stare non potest, quandoqui-

dem Sacramenta, quæ consistunt in usu, debent significare immediate gratiam qua Deo formaliter conjungimur, & Christo incorporamur, ita ut efficiant quod significant: Porro jus laudatum est quid a gratia prorsus distinctum; ista quippe verba, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, subnotant aliquid de facto dari. Igitur non admittenda est **Paludani** & **Capreoli** sententia.

Quidam alii, hunc illis verbis, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, determinant sensum: *Ego te absolvo ab obligatione in posterum subiiciendi peccata tua clavibus Ecclesiæ.* Verum & hoc falsum, immo & absurdum est, cum verba formæ ad remittenda peccata per se primo terminentur. Quis autem cordatus dixerit eo pronuntiarî scopo, ut pœnitens sit immunis ab obligatione se se in posterum subiiciendi clavibus Ecclesiæ, cum hoc sit quid ad remissionem peccatorum per absolutionem factam duntaxat consequens.

Hugo a **S. Victor**e asserere non dubitat, verba laudata nihil aliud significare nisi hoc, *Absolvo te ab æterna pœna damni*, sed & hæc opinio claudicat propter duos. Primo quidem, quia remissio pœnæ æternæ est solum secundarii sacramenti Pœnitentiæ effectus. Secundo; Sæpius contingit nullam pœnam æternam remittendam esse, ut in viris timoratis, & devotis mulieribus, qui omnes, ordinarie loquendo, non nisi peccata venialia habent confessario deponenda. Quibus certe non respondet pœna æterna, cum non impediant hominem visione beatifica donari.

Petrus Lombardus propugnat formæ verba, solum declarare peccata esse remissa, quod sane adversatur Concilio Tridentino. Ab hærescos tamen nævo iste & alii vindicantur, eo quod, non adhuc absolute Concilio, scripserint. Contra omnes sit

CONCLUSIO.

Sensus verborum formæ Pœnitentiæ, non est iste, Declaro te esse absolutum a peccatis tuis, sed potius iste, Ego vice Christi tamquam ejus Minister, & Iudex ab eo constitutus, de facto, Absolvo te a culpis peccatorum, seu remitto tibi culpas, & consequenter pœnas æternas illis debitas:

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Joannis 20. Hæc leguntur: *Sicut misit me Pater & ego mitto vos;* deinde infus-

dato

facto in eo Spiritu sancto, subjungit : *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quibus sic licet arguere : Testatur Dominus se eam discipulis potestatem dare quam ipse a Patre acceperat : Igitur sicut Christus, non tantum annuntiabat remissionem peccatorum, sed vere, ac proprie eam conferebat; ita & Apostoli, dabant, salvo eo discrimine, quod Christus auctoritate propria remisit peccata, illi vero ut Ministri, auctoritate ab ipso emendicata & accepta.

Rursus Matth. c. 16. & 18. universaliter dicitur, *Quaecumque solveritis &c.* Ea autem solutio, quæ sit a reatu damnationis æternæ, sub illa generalitate comprehenditur; unde D. Ambrosius Lib. 3. de Spiritu sancto c. 18. ait, quod Petrus acceptis a Christo clavibus Regni cœlorum, sui securus, peccata donavit, quasi diceret, non magis dubitabat Petrus de effectuum verborum, quæ pœnitiæ dicebat, Remitto tibi peccata, quam cum dixit Act. 3. Claudio, *Surge & ambula.*

Quid plura? In verbis Domini Matth. 16. ligare non idem est ac annuere, vel offendere ligatum, sed aliquid ultra significat: Igitur & a simili idem dicendum est de solutione a peccato; cum eadem sit lex oppositorum. Ibidem cap. 18. habetur: *Si autem peccaverit in frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum.* Eo loci declarat quidem Christus quod frater vinculo peccati obstrictus, sic eum tamen tunc non ligat ad pœnam, sed solummodo quum pronuntiat: *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Tum mox subjungit: *Quaecumque alligaveritis &c.* Ligare igitur differt, a To ligatum offendere. His adde quod Christus dicat prius remitti peccatum in terris quam in cœlo, juxta illud ibidem, *Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo, Et Joann. 20. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Igitur Sacerdos non declarat tantum peccata esse remissa, sed de facto ipse ut Christi Minister vi absolutionis remittit.

Secundo, ex Patribus.

PRIMUS qui hanc veritatem docet occurrit sanctus Cyprianus Episcopus. 2. Lib. 1. his verbis: "Nec enim fas erat Ecclesiam pulsantibus claudi, quando per-

„ misit ipse qui legem dedit, ut liga-
„ ta in terra, & in cœlis ligata essent;
„ solvi autem possent illic, quæ hic prius
„ in Ecclesia solverentur."

Secundum qui venit in veritatis testimonium est.

S. Hilarius in Matth. c. 16. ubi sic habet: "O! beatus cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas sit in cœlo, ut quæ in terris, aut ligata sunt, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in cœlo."

Tertius, est sanctus Chrysostomus Hom. 5. de verbis Iſaiæ, *vidi Dominum*, ubi primum recenset concessionem factam Apostolis de remissione peccatorum: Tum sic loquitur: "A terra judicandi principalem potestatem sumit cœlum, nam judex sedet in terra, Dominus sequitur servum, & quidquid hic in inferioribus judicavit, hoc ille in supernis comprobavit." Porro judicium declarativum non antecedit, sed sequitur aliud: Rursus L. 3. de Sacerdotio c. 5. loquens de potestate remittendi peccata, hæc ait: "Quænam obsecro potestas hac una major esse queat? Omne judicium filio dedit Pater. Ceterum video ipsum omne judicium a Deo filio illis traditum; nam quasi jam in cœlum translati, ac supra humanam naturam positi, atque nostris ab affectibus exempti, sic illi ad principatum justum perducti sunt."

S. Cyrillus L. ad Reginas de recta fide, expendens testimonium Joannis 20. *Quorum remisistis*; agnoscit Christum dedisse Apostolis potestatem remittendi peccata: "Magnum est, ait, & super creaturam, talem potestatem concedere, & ita retinere peccata quorumcumque voluerint: dimittere item quibus voluerint."

Hanc eandem veritatem prædicat D. Ambrosius; ad illa quippe verba Psalmi 38. *Remitte mihi refrigerium*, repetitis Evangelii verbis, vere judices esse Apostolos, dicit: "Dominus, inquit, quod ante erat judicii sui, dedit Apostolis, peccata remittendi potestatem." Tum L. 2. de pœnitentia c. 2. "Impossibile videbatur per pœnitentiam peccata dimitti, concessit hoc Christus Apostolis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est."

Gg

Simi-

Similia tradit D. Augustinus Lib. 50. Homil. 13. cap. 9. dum ait: "Deus habitabit in templo suo, hoc est in sanctis." Fidelibus: in Ecclesia sua per eos peccata dimittit. Concinit 5. Hieronymus Epist. ad Heliodorum: "Abfit ut quidquam sinistri loquar de illis qui claves Regni cœlorum habentes, quodam modo ante diem iudicii judicant." Et rursum in c. 16. Matth.

D. Gregorius in Homil. 26. in Evang. ejusdem est labii; explicans enim jam laudata Joan. 20. Christi verba, Quorum remiseritis peccata &c. ait: "Illi discipuli ad tanta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ sunt perduci: ecce non solum de semetipsis securi sunt, sed etiam alienæ obligationis, potestatem relaxationis accipiunt, principatumque superni iudicii fortiuntur; ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent." Ex his sequitur istud argumentum. Patres uno veluti calamo scribunt Sacerdotem remittere peccata eodem prorsus modo sicut in celis remittuntur; sed non mere declarative remittuntur a Christo in cœlo: igitur nec in terra per Sacerdotem.

Tertio, auctoritate Conciliorum.

PRIMO: Juxta Concilia, forma hujus Sacramenti hæc est, *Ego te absolvo*: Non autem. *Ego te absolutum ostendo*. Rursus effectus Sacramenti Penitentiae ex Decreto tum Eugenii IV. pro Armenis, tum Concilii Tridentini Sess. 14. c. 3. est, hominem cum Deo reconciliare: sed reconciliare non est solum peccata declarare absoluta, verum potius ea & abstergere, & dimittere. Ergo &c.

Secundo: Contra Vviclehtas contentiones Sacerdotem non posse absolvere, neque peccata remittere, nisi peccator prius esset a peccatis absolutus, in Bulla Martini V. hujusmodi præscribitur interrogatio faciendâ suspectis; utrum credant quod malus Sacerdos verò absolvat, & vere conferat alia Sacramenta? & negantes propelluntur.

Tertio: Ipsemet Eugenius affirmat in Decreto, quod sicut per Baptismum spiritualiter renascitur, ita per Penitentiae sacramentum spiritualiter sanatur; quod & confirmat Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 1. primum laudat institutionis verba, Joan. 20. Deinde subdit: "Quo

tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, univerforum Patrum consensus semper intellexit. Tum canon. 9. sic definit: "Si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis, non esse actum judiciale, sed nudum Ministerium pronuntiandi, & declarandi remissa esse peccata consentienti Anathema sit. Ergo &c.

Quarto, Ratione.

PRIMA: Sacramenta novæ legis faciunt quod significant, & quidem vere, & ex opere operato. Igitur Minister absolvit; & non simpliciter declarat peccata esse remissa, alias non nisi ex opere operantis Sacramentum suum obtineret effectum.

Secunda: Si forma est solum remissionis peccatorum declarativa, jam peccata per sacramentum Penitentiae non remittuntur, cum ante datam absolutionem sint remissa; Sed hoc est contra definitionem fidei Concilii Tridentini: Ergo &c.

Tertia: Si Sacerdos non absolvit, sed tantum absolutum ostendit, non aperit cœlum Penitenti, & consequenter claves ad aperiendum non accepit, siquæ inepta evadit clavium metaphora ad significandum sacramenti Penitentiae effectum; cum Sacerdos sicut nihil clauderet, ita & nihil aperiret, quippe qui solum declararet cœlum modo clausum, modo etiam apertum: sed absurdum consequens Ergo & Antecedens.

Quarta: Quod Ecclesia ita certum semper credidit, ut obstrepentes & negantes semper abjecerit, tamquam dogma inconcussum habendum est: Atqui absolutionem a Sacerdote reis datam, peccata vere remittere sic ab omni ævo putavit, ut contradicentes damnaverit. Et probatur. I. Ex proseriptione Vviclehti in Concilio Constantiensi, & Protestantium in Tridentino, II. Ex damnatione Novationorum, quorum palmare hæreseos caput erat, negare potestatem inesse Ecclesiæ remittendi peccata; de eis enim Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 1. sic loquitur: "Novatianos, remittendi peccata, statem olim pertinaciter negantes, ma-
,, gna

„ gna ratione Ecclesia Catholica , tam-
„ quam hæreticos explosit , atque dam-
„ navit. „ Ergo &c.

„ Quinta : Sacramentum novæ legis facit
& operatur quod significat : Sed illa Sa-
cramenti Pœnitentiæ forma , *Ego te absol-
vo a peccatis* , significat peccata vere re-
mitteri ; e contra vero ista , *Declaro pec-
cata tua esse remissa* . Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES : Solus Deus animam inte-
rius per se vivificat , juxta illud Isaïæ c.
43. *Ego sum ipse qui deleo iniquitates* ; so-
lus igitur per se vinculum æternæ mor-
tis relaxat .

Respondeo distinguendo : Solus Deus vi-
vificat animam per conversionem cordis
præcedentem , concedo : per remissionem
peccati subsequentem , nego . Priorem vi-
vificationem solus Deus operatur sine ho-
minis Ministerio , saltem efficaci ; pos-
teriore vero per Sacerdotem Pœnitentiæ
sacramentum conferentem ; & tamen re-
cte dicitur etiam solus tum condonare ,
tum iniquitates delere ; quia effectus non
assimilatur instrumento , sed causæ prin-
cipali : quocirca non homo Minister Chri-
sti , sed solus Christus dicitur peccata re-
mittere . Et hoc unum intendunt Patres ,
cum solum Deum peccata abstergere con-
clamant .

Instabis : Sicut Christus sibi retinuit
potestatem Baptizandi , teste Augustino
Tract. 5. in Joan. dicente , *Hic est qui
baptizat* , ita & solvendi : Igitur Sacer-
dotes non habent peccata remittendi po-
testatem .

Respondeo distinguendo : Christus sibi re-
tinuit potestatem excellentiæ ; id est ex-
cellentis Ministerii , quæ in eo potissi-
mum sita est , quod in nomine ejus san-
ctificantur Sacramenta , & illis omis-
sis , possit conferre gratiam , concedo : infe-
rioris Ministerii , nego . Istud contulisse
hominibus , omni argumentorum genere
ostensum est in secunda hujusce tractatus
parte . Sin minus , dicendum erit pariter
in Baptismo Sacerdotem ostendere tan-
tum infantem ablutum a peccatis ; quod
funditus Baptismi virtutem , & efficaciam
subverteret .

Urgebis : Sacerdotes veteris legis typum
gerebant Sacerdotum novæ legis : Sed
illi leprosum non mundabant , verum
mundos , vel immundos tantum ostende-

bant ; hinc ipse Christus leprosum prius
per se mundavit , deinde vero ad Sacer-
dotes remisit , quorum judicio mundi osten-
derentur . Ergo &c.

Respondeo I. Cum D. Chrysostomo L. 3.
de Sacerdotio , perfectionem novæ legis
ad distinctionem veteris petendam ; ex eo
quod ejus Sacerdotes nedum offendant ,
sed vere mudent peccatores : Quod non
levius declarat Concilium Florentinum ,
quum ait Sacramenta novæ legis in hoc
maxime ab aliis secerni , quod Moisaica
gratiam non nisi ex opere operantis pro-
ducerent , nostra vero vi sibi intrinseca ,
& ex opere operato illam causant .

Respondeo II. distinguendo : Id est , sic-
ut Sacerdos Leviticus , non nisi eum qui
vere liberatus esset a lepra debebat le-
galiter mundare , & exterius reconciliare
populo , ut cum aliis in cultu Dei & cæ-
remoniis sociari possit ; sic Sacerdos
Evangelicus , non nisi eum , qui volunta-
te peccandi deposita vere conversus est ,
spiritualiter mundare potest , concedo : &
æquale est Ministerium , nego .

Repones : S. Cyprianus Lib. de lapsis
hæc habet : “ Solus Deus misereri po-
test ; veniam de lapsis quæ in ipsum
commissa sunt , solus ille potest largiri
qui peccata nostra portavit , qui pro
nobis doluit , quem Deus tradidit pro
peccatis nostris ; homo Deo non potest
esse major , nec remittere aut donare ,
indulgentia sua servus potest , quod in
Dominum delicto graviore commissum
est. „ Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et ibi S. Cy-
prianus condemnat eos qui pœnitentibus
nondum sufficienter , & debite dispositis ,
impendant absolutionis beneficium , con-
cedo : & potestatem remittendi peccata
Sacerdotibus abjudicat , subdistinguo ;
principalem , concedo : ministerialem ,
nego .

SYNOPSIS PROBATIONUM

Sacerdos vere absolvit a peccatis .

PRIMO : Sic pronunciat Christus Matth.
16. & 18. *Quaecumque solveritis* &c. Si
quid in his verbis fuisse immutandum ,
S. Joannes qui post Matthæum scripsit ,
correxisset sententiam ; sed e contra cap.
20. idem de potestate collata Apostolis
ad remittenda peccata , dicit .

Secundo : Concinnat SS. Patres , i. e.
Gg 2 pri-

primis S. Cyprianus Lib. 1. Epist. 2. Hilarius in cap. 16. Matth. Chrysostomus Homil. 5. de verbis. Isa. His accedit definitio Concilii Triden. Sess. 14. cap. 3.

Tertio : Sacramenta novæ legis faciunt quod significant : Sed ista Pœnitentiæ sacramenti forma, *Ego te absolvo a peccatis tuis*, significat peccatorum remissionem. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Frustra opponitur ex Scriptura & SS. Patribus solum Deum remittere peccata ; cum hoc intelligatur de causa prima & principali, quæ non excludit causam ministerialem.

Secundo : Neque vero concludendum est Sacerdotes novæ legis non vere absolvere, eo quod veteris & Mosaicæ solum declararent peccata esse remissa, cum inter utriusque legis Ministros non sit adæquata comparatio : sicut enim nostra Sacramenta producunt gratiam physice & ex opere operato, consequenter & Christi Ministri vere a peccatis absolvent.

Tertio : S. Cyprianus conclusioni non adversatur, cum ait, *solus, Deus misereri potest* intelligas velim, ut causa principalis ; cum enim effectus non denominet instrumentum, sed tantummodo causam principalem cui soli assimilatur, solus Deus dicitur misereri, & remittere peccata.

SECTIO QUARTA.

Quibus impendi debeat, aut denegari beneficium absolutionis?

CERTUM est illum qui in criminis actum, rationis usu spoliatur, nec sui fit compos, ante mortem non absolvendum esse ; quis enim, vel leviter conciet eum tunc temporis, vel minimum dolorem de peccatis concipere ? Idem dicendum de peccatoribus publicis qui subito corripuntur, & nullum ante, vel verbis, aut oculis signum Pœnitentiæ deriderunt. Tales sunt concubinari publici, usurarii. Apostata, hæretici. Et vero probabilissimum est illos nullatenus voluisse recedere a malo.

Sed non idem dicendum de viris frugi, qui subitæ mortis ictibus aggrediuntur ;

licet enim isti prius nec voce, nec signis absolutionis beneficium efflagitaverint tamen sunt absolvendi ; ita communiter Theologi morales, qui hoc ipsum concludunt ex canone *Si Presbyter*, citatus a Gratiano decreti p. 15. c. 43. II. ex Augustino, qui id ad calcem L. 1. de adultæris conjugii expresse sic tradit. Jam multa de isto momento, ubi de Catechumenatu, & dispositionibus ad Eucharistiam, diximus ; sed ne aliquid pro hac materia deficiat, eam impræsentiarum, ut invitat occasio, ex professo tractare juvat. Unde sit

CONCLUSIO.

Qui garrivorum peccatorum habitu detinentur, ante absolutionem conferendam probandi sunt.

Probatur ex multis capitibus.

Primo auctoritate Scripturæ sacræ.

Hæc veritas suadet ex idea quam Scripturæ sacræ nobis suppetunt de homine vere converlo ; sic enim eum delineat Psalter Regius Psal. 1. *Eris tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia quæcumque faciet prosperabuntur* ; sic & Christus Matth. 7. his verbis : *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram, & descendit pluvia & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit. Fundata enim erat super petram.* Dubio procul tales non sunt, qui habitus peccati ita detinentur ; ut ne quidem velint, vel uti remediis ad propellendas tentationes prescriptas, vel ab occasione, ubi adest manifestum peccandi periculum, recedere. Apostolus 1. Cor. 11. hanc absolutionis concedendæ conditionem, non lævius subindigitat, cum ait : *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat : qui enim manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit.* Sed non absimilis est ratio de Pœnitentia ; si quis enim ad eam indigne accedit, nonne graviter peccat ? Igitur prius probandus est impius, ne fiteat suscipiat Sacramentum.

Secun-

Secundo, ex Patribus.

S. Cyprianus asserit hujusmodi absolutiones magis obesse lapsis quam professe; sic enim habet Lib. de lapsis: "Si quis præpropere festinatione temerarius, remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere, *dans scilicet pacem nondum pœnitentiæ persunctis*; non tantum nihil prodest sed obest lapsis.... quanta sit probationis necessitas, ex difficultate a malis habitibus se se solvendi, liquet." Quod quidem potest illustrari exemplo ipsius Augustini ad conversionem properantis. Sic loquitur Lib. 8. Confess. c. 1. "Videbam enim plenam Ecclesiam tuam, & alius sic ibat, alius autem sic. Mihi autem displicebat quod agebam in saculo, & oneri mihi erat valde, non jam inflammantibus cupiditatibus, ut solebant, spe honoris & pecuniæ, ad tolerandam illam servitutem tam gravem. Jam enim me illa non delectabant præ dulcedine tua & decore domus tuæ quam dilexi, sed adhuc tenaciter colligabar ex semina.... Sed ego infirmior eligebam molliorem locum: & propter hoc unum volebam in ceteris languidus, & tabescens curis marcidis, quod & in aliis rebus quas nolebam pati, congruere cogebam vitæ conjugali, cui deditus obstringebar." *Rursus* ibidem cap. 5. sic habet: "Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi anulus quibusdam sibimet innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus: voluntas autem nova, quæ mihi esse ceperat, ut te gratis colerem, frulque te vellem Deus, sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem verustatem roboratam." Denique ibidem c. 10. ait: "Ego cum deliberabam ut jam servire Domino Deo meo, sicut diu disposueram, ego eram qui volebam, ego qui nolebam, ego: ego eram. Nec plene volebam, nec plene nolebam. Ideo mecum contendebam, & dissipabar a me ipso. Et ipsa dissipatio, me invito quidem fiebat, nec tamen ostendebat naturam mentis alienæ, sed pœnam meæ."

Boucat Theol. Tom. VII.

Idem S. Doctor Serm. 66. de tempore, probationes faciendas sic explicat: "Ergo dignus est Pœnitentiæ, transacta flere peccata, & eadem iterum non agere. Scriptum est, Ne adicias peccatum super peccatum; Lavamini, dicit Dominus per Isaiam Prophetam, & mundi estote. Lavatur itaque & mundus est, qui & præterita plangit, & iterum non admittit; lavatur & non est mundus qui plangit quod gessit, nec desierit, sed post lacrymas flenda hæc, quæ fleverat repetit." *Eadem* est mens sancti Isidori de illa Pœnitentiæ Lib. 7. Sent. c. 16. Irrisus est, inquit, & non pœnitens, qui adhuc agit quæ pœnitent, nec Deum videtur polcere subditus, sed subannare superbus. S. Gregorius Magnus est ejusdem labii L. 7. Epist. c. 10. "Instructuosam, ait, pœnitentiam dicimus, quæ ita accipitur, ut in eadem culpa vel simili, vel de-teriori vel parum minori permanetur." Hinc Patres 3. Concilii Tolentani de illis absolutionibus hæc declarant: "Quoniam compemimus per quosdam Hispaniarum Ecclesias, non secundum canones, sed scdissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a Presbyteris se reconciliari possulent: ideo pro coercenda tam execrabilis presumptione, id a sancto Concilio jubetur, ut secundum formam canonum antiquorum detur penitentia."

His accedat auctoritas S. Caroli Borromæi, qui in suis instructionibus ita loquitur: "Confessarios admonitos volumus; ut donec emendationem perspexerint, absolutionem iis pœnitentibus procrastinent; quos verisimile est ad peccata iterum lapsuros quantumvis polliceantur, ac spondeant se ea dimissuros." Tum exempla refert: "Humilissimi sunt adolescentes, otio ut plurimum dediti, qui in ludis, comestationibus, ebrietatibus, & impudiciis majorem vitæ partem impendunt &c." Quas quidem absolvi regulas dedit sanctus Præsul ex Decreto 3. Concilii Mediolanensis, a sancta Sede approbati. Vel ipsa Ecclesia Gallicana eas in Comitibus generalibus Parisiis habitis ann. 1655. 1656. & 1657. observandas recepit.

Non prætereundus Innocentius XI. qui hanc molliorum Casuistarum proscriptam propositionem: *Pœnitenti habenti consuetudinem*

dinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, est emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolore, & proponere emendationem. Idem Pontifex hanc ulteriorem anathemate percussit propositionem: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest & non vult omittere; quinimmo directe & ex proposito querit, aut ei se ingerit.*

Tertio, Ratione.

PRIMA: Quod usus Ecclesiæ obtinuit, sic observandum & faciendum est: Sed usus invaluit in Ecclesia probare eos qui graviorum peccatorum habitibus tenentur, antequam a peccatis absolvantur. Ergo &c.

Altera: Qui sæpius non stat promissis, non nisi prævia probatione, & post exantelatos aliquandiu juxta peccatorum gravitatem, poenitentiae labores absolvi debet: Sed experientia quotidiana ostendit eos qui peccatorum habitu gravantur, non stare promissis. Ergo &c.

Tertia: Ut Minister absolvat poenitentem, debet esse moraliter certus de veritate ejus contritionis: Atqui moraliter loquendo, certus non est, nisi probationis exercitio certitudinem respectu poenitentis, qui malis laborat habitudinibus habeat. Ergo &c.

Diluuntur Objectiones.

OBJECIONES: Matth. 11. hæc leguntur, *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Igitur Sacerdos qui vites Christi gerit, debet poenitentibus beneficium absolutionis citra moram impertiri.

Respondeo distinguendo consequens: Debet poenitentibus, qui juxta Evangelii præcepta vixerint, & qui jugum Christi super se portaverint, concedo: indiscriminatim, nego. Jugum Christi in hoc suave est, quod ad veram conducit iustitiam, quæ non nisi iustis poenitentiae laboribus & ad mensuram præscriptis, comparatur. Sed hoc parum est, ipso dicente Apostolo 1. Cor. 4. *Momentaneum & leve tribulationis nostræ Eternam gloriæ pondus operatur in nobis.*

Instabit: Christus Dominus præcepit Petro Matth. 18. ut omnibus veniam pe-

nitentibus, quotiescumque efflagitaverint, concederet: Igitur a pari Sacerdos absolutionis beneficium quoties petiur, ultro conferre debet.

Respondeo distinguendo: Id est ei a quibus injuriis fuerit dilaceratus, concedo: veniam peccatorum in tribunali Poenitentiae, omisis dispositionibus requisitis ex parte peccatoris, nego. Neminem latere debet ibi Christum prohibere vindictam, & ad condonationem injuriarum, stimulare. Ibidem enim subditur: *Servus nequam, omne debitum dimisit tibi quoniam rogasti me: nonne oportuit & te miseri conserui tui, sicut & ego tui miserus sum?* Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoadulge redderet universum debitum. Sic & Pater meus celestis fecit vobis, si non remisistis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

Urgetur: Lucæ c. 6. sic Christus ad Apostolos, ait: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Igitur quemadmodum Deus, semper est paratus hominibus ignoscere, ita & Sacerdos qui in Tribunali Poenitentiae vices ejus gerit.

Respondeo distinguendo consequens: Sicut Deus est paratus dare veniam conversis, ita & Sacerdos debet esse, concedo: Quibuscumque, nego. Jam vero qui in peccati habitudine versatur, non debet consensu conversus, nisi emendationis debito tempore dederit argumenta. Alias confessarius reddet Deo pro culpa sua rationem, ut indicant ista S. Ambrosii verba L. 2. de Penit. c. 9. "Nonnulli ideo poscunt Poenitentiam, ut flammam sibi reddi communionem velint." "Hi non tam se solvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare; suam enim conscientiam non exuunt, Sacerdotis induunt."

Instabit: Christus nulla interposita mora mulieri in civitate peccatrici peccata condonavit: vel ipsi Apostoli multa hominum millia aquis Baptismalibus tingebant; inter quos haud dubie multi malis peccatorum habitibus detinebantur. Quidni & idem faciant Sacerdotes?

Respondeo distinguendo: Et illis omnibus Christus donum contritionis largitus est, quod nullus hominum potest efficere, concedo: & abque dispositionibus absoluti sunt, nego. Etenim mulier peccatrix ad pedes ejus provoluta est, lacrymis caput rigare, & capillis capitis tergere cepit. Immo ideo ei multa condonavit

navit peccata Salvator, quia dilexerat multum. Quod spectat ad Apostolos, credendum est, illos homines in vera fuisse animi dispositione a vitulis abstinenti, quippe qui de salutis via ab eis edocti, suum percutiebant pectus; a cultu idolorum secedebant. Tum & sapientiam fidem suam proprii sanguinis effusione consignabant.

Perfices: Fides adhibenda est penitenti qui testatur se velle a peccatis recedere, maxime cum Ecclesia non iudicat de internis. Ergo &c.

Respondeo: non verba sed facta requiri ab ejusmodi peccatoribus; experientia quippe quotidiana comprobat eos, ut fucum faciant; ea spondere, a quibus corde prorsus alieni sunt. De illis loquens dicit S. Gregorius Magnus L. 6. c. 15. in L. 1. Reg. "Signum veræ conversionis, non est in oris confessione, sed in afflictione Penitentiar; tunc namque bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur; unde Joannes Baptista male conversos Judæos ad se confluentes increpans, ait, Genimina viperarum quis ostendit, vobis fugere a ventura ira? facite ergo fructus dignos Penitentiar; in fructu ergo non in foliis aut ramis, penitentia cognoscenda est. " Neque vero insolitum est impium imperfecta, & inefficacia conversionis desideria, pro ipsa conversione fumere, quæ dubio-procul non sufficiunt ad placandum Deum, ut videre est in penitentia tum Saulis, tum Antiochi, qui ore tenuis & non corde de peccatis dolebant, hinc & uterque abjectus est a Domino.

Ad confirmationem distinguo: Ecclesia non iudicat de internis in foro contentioso, concedo: Tunc enim iudicium secundum allegata & probata regulatur. In foro penitentiali, nego. Istud quippe est internum, scrutans corda & renes ibi Deus Sacerdotis Ministerio, hinc confessorius, debet habere conversionis argumenta priusquam ligatum peccatorem solvat.

Replicabis: Fieri potest ut peccator vere sit contritus, quod sane non semel contingit, & hoc potest illustrari exemplo Latronis, qui pendens in cruce primum Christo improperabat; subito vero conversus veniam ab eo petit, & ita exauditus est, ut Salvator ipsi exposculanti

regnum Dei, Luc. 23. responderit, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Igitur credendum est penitenti de peccatis se vere dolere affirmanti, & abique mora absolvendus est, sin minus procrastinatio, mortis æternæ periculo eum committit.

Respondeo negando consequentiam propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad probationem distinguo: Et Latro dederat vera conversionis signa, concedo: Et non dederat, nego. Eo doloris gradu ad Christum conversus erat, ut Latronem alterum blasphemantem Dominum sic increpavit. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna facili recipimus. His vero nihil mali gessit*. Merito igitur ei peccatorum veniam concessit Christus, qui jam iam dixerat & promiserat Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*.

Ad ulteriorem probationem fecimus satis supra dicendo Deum non deficere in necessariis, & vel ipsam Ecclesiam habere huiusmodi fideles in laboribus penitentiar e vita migrantes, tamquam contritione perfecta iustificatos, & in pace Christi defunctos, ut patet de Catechumenis ad aliam vitam transmigrantibus. Instar omnium sit Imperator Valentinianus, qui diem ultimum Catechumenus clausit, & tamen ut iustus. Sic testatur S. Ambrosius Orat. Fun. de obitu Val. ubi suum sic alloquitur populum: "Audite vos Principis casum maxime dolere, quod non acceperit Sacramenta Baptismatis: dicite mihi quid aliud in nobis est nisi voluntas, nisi petitio? Atqui etiam dudum hoc votum habuit, non habet ergo gratiam quam desideravit? Non habet quam poposcit? Et quia poposcit, accepit; & ubi illud est, iustus quacumque morte præventus fuerit, in refrigerio erit? ... Nec non quidem dubitamus de meritis Valentiniani, sed jam credamus vel testimonio Angelorum, quod deserta labe peccati abluta, ascendit, quem sua fides lavit, & petitio consecravit."

Repones: Multa inde eveniunt incommoda l. fama peccatoris venit in periculum; quid enim de illo dicent novi & commensales, si eum præcepto annuæ communionis non satisfacisse compertiant? Neque vero citra magnum scandalum quandoque contingit benedictionem nu-

ptialem inter sponandos ratam, procrastinandam tamen esse. Sed hæc inconvenientia removenda sunt, cum potestas Ecclesiæ sit in ædificationem, & non in destructionem. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Removenda sunt impedimenta si sit majus bonum, concedo: si non sit, nego. Prodest autem ad salutem peccatorum ejus probatio; quæ si omittenda foret, Sacerdos deberet quoque absolutionem dare iis qui nolunt aut aliena restituere, aut reconciliationem inire cum inimicis; id ergo sibi impudent illi. Quod spectat ad communionem Paschalem, notum est omnibus, huic præcepto satis non fieri communione facilliga, quare Synodus Lateranensis quæ præceptum inunxit, dilationem utiqua finit; "Nisi forte, inquit, de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum."

Ad ultimum, eadem est responsio ac ad præcedentia. Ceterum admonendus est peccator, satius ei esse nuptias procrastinare, quam duplicis sacrilegii reum evadere; necesse est igitur ab occasione peccandi recedere priusquam quis reconcilietur; quidquid inde detrimenti temporalis patiatur; ait enim Christus Matte. cap. 5. *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.* &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Qui peccatorum graviorum habitu detinentur antequam absolvantur, probandi sunt.

PRIMO: Hoc ipsum subindigitat Apostolus 1. Cor. 11. ubi loquens de Eucharistia accipienda, exigit ut ad eam accedens prius probetur: Idem sane dicendum est de pœnitente, ne illudat Sacramentum, & sic accedat.

Secundo: Talis fuit ab omni ævo Ecclesiæ praxis, ut pœnitentes gravissimorum peccatorum rei, antequam absolutionis beneficium acciperent, probarentur, ut liquet ex toto S. Cypriani sermone de lapsis.

Tertio: Peccatores ut plurimum non sânt promissis: Igitur qui graviorum pec-

catorum habitu detinentur, prius probandi, quam absolviendi sunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Vult quidem Christus ut operati accedant ad se, sed cum requisitis dispositionibus, quæ Ecclesiæ sapius, nisi præmissa probatione, innotescunt.

Secundo: Ultro fatemur Christum non semel absque mora, famulos absolvisse peccatores; sed ut Deus, & cuncta noverat, & ipse ex misericordia contritionem requisitam operabatur. Cum igitur tam mira patrare non conveniat Sacerdoti, opus est ut probet peccatorem.

Tertio: Neque hanc probationem impedit timor mortis subitanæ; non enim Deus deficit in necessariis, quocirca, si mors contingat, tempore probationis, Deus ex indulgentia gratiam contritionis perfectæ, qua salvari queat, elargietur.

SECTIO QUINTA.

Utrum, accepta sacerdotali absolutione, peccator restituatur in bonis spiritualibus per peccatum deperditis?

PRÆNOTANDUM est, opera hominis esse in quadruplici differentia; alia viva dicuntur, quædam sunt mortua, nonnulla mortificata, multa denique mortifera. Piora sunt charitate formata: Secunda quidem bona objective, & ex natura sua, sed defectu charitatis, vitæ æternæ non sunt meritoria, ut est elemosyna, compassionis naturalis motivo pauperi ab impio elargita: tertia a charitate quidem promanant; quia vero iustus per peccatum mortale subiequens a gratia excidit, suspenditur pristinae iustitiæ effectus, donec a morte spirituali animæ, per pœnitentiam resurgat ad vitam: postrema mala sunt ex genere suo, & inducunt reatum tum culpæ, tum pœnæ æternæ.

Impresensiarum non loquimur de primis, quippe quæ charitati, quæ est vita animæ, semper conjungantur, adeoque ea reviviscere non opus est: Neque etiam de secundis, & de ultimis; cum enim vitam nunquam habuerint, vitam utique resumere non possunt: Tota igitur difficultas est de operibus mortificatis, & quaeritur an per Pœnitentiam reviviscant, ilest.

ideſt, recuperent juſ quod habebant ad gloriam tum eſſentialem, tum accidentalem?

Gonet exiſtimat, merita quidem revivificare ſecundum præſentem diſpoſitionem ſubjeſti, ita ut ſi peccator reſurgat per diſpoſitionem ut ſex, habebit quidem gratiam, & gloriam illi correfpondentem ut ſex, immo utique & de omnibus meritis præteritis ſex gloriæ gradus. Hic diſput. 6. art. 2. Idem ſentiunt *Soto*, *Ledeſma*. Et alii.

Banner 2. 2. q. 24. art. 6. omnibus durior, vult pœnitentem ſolum recuperare de priſtinis meritis juſ ad præmium accidentale; De Lugo vero, *Suarez*, *Iſambertus*, & alii graviffimi Theologi tenent merita revivificare adæquate, hoc eſt, juſ totale ad gloriam, quæ homo meruerat per merita præterita, reſtaurari. Mens D. Thomæ non ſatis claret circa hanc quæſtionem, videtur tamen ſubſcribere iſtis. Sit igitur

CONCLUSIO PRIMA.

Merita per Pœnitentiam revivifcunt, ad præmium eſſentiale.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scripturis: *Ezechielis* 36. habetur, *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die converſus fuerit*. Rurſus *Joel* 2. *Reddam vobis annos quos comedit Locuſta, & Bruchus*. Quod interpretes explicant de revivifcentia meritorum. Unde ſic infero: Si merita non revivifcerent ad præmium eſſentiale ad quod habebant juſ, certe impietas impii noceret illi; quandoquidem privaretur per æternitatem aliquo gloriæ gradu quem meruerat: Item omnes anni quos comederat *Locuſta*, & *Bruchus*, id eſt merita, non reſtituerentur: Sed hoc aperte ſacræ adverſatur *Scripturæ*, ut patet; Ergo &c.

Secundo ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. cap. 16. ubi ſic habetur: "Hacigitur ratione juſtificatis hominibus, ſive acceptam gratiam perpetuo conſervaverint, ſive amiſſam recuperaverint, proponenda ſunt Apoſtoli verba, *Abundate in omni opere bono; ſcientes quod labor vester non eſt inanis in Domino; non enim injuſtus Deus ut oblivifcatur operis vestri boni, & dilectionis quam oſendiſtis in nomine ipſius*; Tum infra exig-

ſolum, ut homo in gratia moriatur, ad hoc ut opera in charitate facta valeant ad gloriam: Unde ſic argumentor. Labor pœnitentis non eſt inanis in Domino, quia ex Tridentino non eſt injuſtus Deus ut oblivifcatur operis boni pœnitentis: Sed certe ſi opera in charitate facta non revivifcerent ad præmium eſſentiale, eſſet labor inanis, ſaltem magna ex parte, & hoc eſt contra Concilium. Igitur dicendum eſt opera in charitate facta, revivifcere ad gloriam eſſentialem.

Tertio: *Rationibus* D. Thomæ hic q. 89. art. 5. in corp. prima: Cauſa impedita, ſublato impedimento, ſuum forſitur eſſectum: Sed opera ex charitate facta, habent juſ ad gloriam, quod quidem juſ ſuſpenditur per peccatum adveniens. Illud autem impedimentum tollitur per pœnitentiam. Ergo &c.

Alter hæc eſt. Quod manet in acceptatione divina, ſuum tandem aliquando obtinet præmium quod meruit: Sed tametsi bona opera vitæ æternæ meritoria ſint mortificata, remanent tamen in acceptatione divina eo proſuſ ſine, ut peccator reconciliatus eorum luſcipiat fructum. Ergo &c.

Tertia: *Opinio contraria* iſto falſo innitur fundamento, quod opera meritoria per peccatum, quod juſtus ex fragilitate committit deſtruantur. Sed ex S. Thomæ loco citato ad 2. Opera in charitate facta non mortificantur ſecundum ſe, ſed ſolum per impedimentum ſuperveniens ex parte operantis. Ergo &c. Sanctus Doctör eo loci adverſantium conſutat ſententiam hiſ verbis in corpore, ubi ſic loquitur. "Quidam dixerunt, quod opera meritoria per peccatum ſequens mortificata, non revivifcunt per pœnitentiam ſubſequentem, conſiderantes, quod opera illa non remanent, ut iterum vivificari poſſint. Sed hoc impedire non poteſt, quin vivifcentur: non enim habent vim perduendi in vitam æternam, quod pertinet ad eorum vitam ſolum ſecundum quod actu exiſtunt, ſed etiam poſtquam actu eſſe deſinunt ſecundum quod remanent in acceptatione divina. Sic autem remanent quantum eſt de ſe, etiam poſtquam per peccatum mortificantur: quia ſemper Deus illa opera, pro ut facta fuerunt, acceptabit & Sancti de eis gaudebunt: ſerendum illud *Apocal.* 2. Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam."

„ Sed

„ Sed quod isti, qui ea fecit, non sint
 „ efficacia ad ducendum in vitam æternam,
 „ provenit ex impedimento peccati
 „ ti supervenientis, per quod ipse red-
 „ ditus est indignus vita æterna. Hoc
 „ autem impedimentum tollitur per pœ-
 „ nitentiam in quantum per eam remit-
 „ tuntur peccata. Unde restat, quod o-
 „ pera prius mortificata, per peniten-
 „ tiam recuperant efficaciam perducendi
 „ eum qui fecit ea, in vitam æternam,
 „ quod est ea reviviscere. Et ita patet
 „ quod opera mortificata, per pœniten-
 „ tiam reviviscunt. „

CONCLUSIO SECUNDA.

*Merita reviviscunt per Pœnitentiam
adequate.*

Sensus Conclusionis est: Deus reddit peccatori justificatio- jus ad omnes gradus gloriæ nedum essentielles, sed & accidentales, quod ante peccatum habebat; Tum & novum ejusdem gloriæ gradum. correspondentem præsentī dispositioni, quæ quidem duo operatur. Primo, disponit ad justificationem, & gratia justificans datur secundum intensionem contritionis quam pœnitens elicit; Deinde vero: tollit impedimentum, scilicet peccatum, quod suspendebat jus præteriorum meritorum ad gloriā. Istud: ulterio concedunt vel ipse Gonetius, & alii: Difficultas est solum de prima parte, videlicet: num præcedentia opera reviviscant ad omnem pristinam meritorum quantitatem respectu gloriæ: Et respondemus affirmative.

Probatur multipliciter.

Primo: Omnibus argumentis in prima conclusione allatis, quæ totaliter militant pro ista utique conclusione.

Secundo: Exemplo Davidis, qui expleta de criminibus mortiferis pœnitentia, in pristino remansit honore, ut inquit Augustinus Epist. 50. ad Bonifacium; tum & exemplo D. Petri, qui post negationem, Pastor ovium Christi constitutus est, ut patet Joan. ultimo, unde Chrysostomus homilia 87. in Joannem dicit, quod Petrus post negationem & pœnitentiam, ostendit se majorem habere fiduciam ad Christum: qui enim non audebat in Cœna interrogare illum, sed Joanni in

terrogationem commisit, huic postea præpositura fratrum credita est: & non solum non commisit alteri interrogare quæ ad ipsum pertinent; sed de reliquo ipse pro Joanne Magistrum interrogat: Igitur merita reviviscunt adæquate; quandoquidem Petrus. post negationem non solum in pristinam dignitatem restitutus est; sed etiam majorem habuit erga Christum fiduciam, & familiaritatem.

Tertio: Ex eodem S. Chrysostomo, qui Homil. 6. in Genes. hanc inter bona temporalia quæ deperduntur, & spiritualia constituit discrepantiam, quod illis in instanti pristina abundantia restitui possit, contra vero illis; sic enim ibi loquitur: „ Hic autem per misericordiam Dei, si modo condemnare fas est nostra, & jam „ sistere ignaviam voluerimus, poterimus „ statim ad pristinam abundantiam redire. „ Talis enim est Dominus: noster „ tamque magnificus & liberalis. „ Igitur ex sancto Chrysostomo merita reviviscunt adæquate per pœnitentiam; alias non diceret illa: redire ad pristinam abundantiam.

Quarto: Ex S. Augustino; S. Doctor Epist. 54. ad Macedonium: loquens de adulto qui propter peccata subiit pœnitentiam publicam, & iterum in peccata relabitur, ait: „ In tantum hominum „ iniquitas aliquando progreditur, ut post „ actam pœnitentiam, post altaris reconciliationem, vel similia, vel graviora „ committant: & tamen Deus iacit etiam super tales oriri suum solem; nec minus tribuit: quam antea: tribuebat „ largissima munera: vitæ ac salutis; & „ quamvis in Ecclesia eis locus humilis „ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ patientiæ non obli- „ viscitur. „ Sed si merita non reviviscerent adæquate, falsum esset quod dicit D. Augustinus, videlicet: Deum non minus tribuere. Ergo &c.

Quinto: Ex S. Thoma in 4. dist. 2. art. 3. quæstione 3. sic loquitur: „ Dicendum quod opera in charitate facta, etsi transeant actu; manent tamen „ quantum ad meritum in Dei acceptatione: & secundum quod sic manent „ habent efficaciam quantum in ipsis est inducendi facientem ad vitam æternam, „ & sic dicuntur viva manere; sed quod hunc effectum in peccatore non habent, est per accidens, propter peccatum quod facit peccatorem indifferendum „ ad

„ ad percipiendum effectum præcedentium
 „ meritorum, non autem quod ab ipsis
 „ operibus aliquid dematur cum in suo
 „ fieri efficaciam prædictam obtinuerint,
 „ hoc ipso quod ex charitate sunt elici-
 „ ta, quod eis sequens peccatum aufer-
 „ re non posset: Et ideo remota indi-
 „ spositione a peccatore per pœnitentiam
 „ effectum in ipso iterum habere
 „ incipiunt, & secundum hoc dicuntur
 „ vivificari. Nihil clarius illis verbis,
 „ namque S. Thomas dicit nihil minui ex
 „ antiquis meritis, & rationem reddit quia
 „ habent efficaciam a charitate in qua facta
 „ sunt, quæ per sequens peccatum ab
 „ illis nequi auferri, unde inquit, remota
 „ indispositione & obice reviviscunt; sed
 „ ista omnia essent falsa, si merita non re-
 „ viviscerent adæquate: Ergo &c.

Sexto: Ratione ulteriori, quam D. Thomas hic q. 89. art. 5. assertit pro nostra conclusione. Merita præcedentia habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, & secundum illam ex D. Thomæ mensurantur: Igitur remoto obice, per dispositionem præsentem iustificantem reviviscunt totaliter. Probatur consequentia: Ex D. Thomæ hic ibidem, merita reviviscunt ad præmium essentiale; ex eodem habent efficaciam a charitate in qua facta sunt; Rursus ex eodem dispositio, seu charitas præsens se habet solum ut prohibens removens: Igitur si merita habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, debent reviviscere secundum omnem gradum quem acceperunt a tali charitate.

Unde sic insurgo contra Gonetum, & alios: Merita reviviscuntia habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, & non a charitate per quam homo resurgit: Igitur vel nullo modo resurgunt ad præmium essentiale, quod est contra S. Thomam; vel si resurgunt, resurgunt adæquate. Concedunt Auctores adversæ sententiæ quod opera in charitate facta antequam iustus a sua excideret iustitia, resurgant ad præmium essentiale; unde cum De Lugo, & Suarez sic argumentor: Charitas in qua resurgit homo non habet maiorem efficaciam ut influat in merita pristina secundum magis vel minus; nam si ex Gonetis, Nugno, & aliis, non solum remover prohibens, sed ulterius habet ut intentionem suam communicet meritis antiquis; non est potior ratio cur illis communicet suam intentionem,

quam restituat propriam; si ex sancto Thomæ habent efficaciam a charitate in qua facta sunt, charitas præsens habet solum ut removeat prohibens, & influit intentionem solum negative, & tamquam removemtem prohibens. Igitur antiqua bona opera totam quam habuere dum facta sunt, meritorum quantitatem & pondus obtinent.

Rursus: Dicere cum aliis Auctoribus charitatem præsentem influere in quolibet opus præcedens suam intentionem, est dicere charitatem agere extra suam activitatem; quandoquidem terminatur ad præsentem actualem dispositionem: Quin immo dicere est opera pristina non habere efficaciam ex charitate in qua facta sunt; sed ab illa in qua resurgunt. Arqui hoc manifeste S. Thomæ adversatur.

Diluantur Objecta contra primam Conclusionem.

OBJECIES: Hægo a S. Victore l. 2. de Sacramentis p. 14. c. 4. sic loquitur: „ Nemo debet in spe correctionis peccata re, quia quod semel amittitur, ipsum „ amplius non recuperatur. Igitur merita non reviviscunt.

Respondet D. Thomas in 4. dist. 14. q. 2. art. 3. quæstionem 3. ad 1. Hugonem loqui de bonis temporalibus amissis quæ numquam recuperantur, non vero de bonis mortificatis.

Instabis: Per gratiam totaliter abolerentur peccata. Ergo a pari & merita per peccatum. Probatur consequentia: Scriptura eodem modo loquitur de illis ac de istis: Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam & paritatem. D. enim Thomas respondens ad hoc argumentum hic q. 89. art. 5. ad 1. sic loquitur: „ Dicendum, quod opera „ peccati per Pœnitentiam abolerentur secundum se, ita scilicet quod ex eis „ ulterius, Deo indulgente, nec macula, nec reatus inducantur: Sed opera in charitate facta non abolerentur a Deo in cuius acceptance remanent. Rursus in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. ad 6. hanc assertit ulteriorem disparitatem, his verbis: „ Remissio peccati est principaliter opus Dei; sed mortificatio meritorum præcedentum est opus hominis; homo autem sua actione non potest evacuare simpliciter opus Dei; quamvis possit impedire ne sibi proficiat.

„ & ideo

„ & ideo homo per peccatum sequens
 „ non posset remissionem peccatorum præ-
 „ cedentium annullare; posset autem sua
 „ actione evacuare quod per ipsum fa-
 „ ctum est; & ideo posset mortificatio-
 „ nem præcedentium meritorum per me-
 „ rita sequentia penitus annullare, præ-
 „ cipue gratia adjunctus. „

Ad probationem distinguo: Et Scri-
 ptura loquitur per distributionem accom-
 modam, in quantum sicut gratia destruit
 peccatum, ita peccatum secundum quid
 destruit merita, hoc est illorum suspen-
 dit valorem, concedo: Et est intelligenda
 in sensu obvio & uniformiter in utra-
 que hypothese, nego. Nam ipsa dicit pec-
 catum projici in profundum maris per
 poenitentiam, & penitus aboleri: non
 autem rigoroſe ita loquitur de meritis mor-
 tificatis: Et vera gratia directe peccato
 adversatur, unde illud penitus abolet:
 Sed peccatum non directe opponitur me-
 ritis, seu juri ad gloriam relicto per me-
 rita. Quocirca dispar est ratio, & paritas
 inadæquata.

Ugebis: Ideo peccata non redeunt,
 quia gratia abolet maculam; Sed pecca-
 tum similiter destruit virtutem merito-
 rum: Ergo sicut peccata remissa non re-
 deunt, ita nec merita mortificata. Pro-
 batur minor: Peccatum fortius agit quam
 gratia in sumum contrarium, quandoquid-
 em est malitiæ simpliciter infinitæ, gra-
 tia vero bonitatis finitæ: Igitur sicut
 gratia penitus abolet peccatum, ita pec-
 catum & merita.

Respondeo negando minorem. Ad pro-
 bationem distinguo: Peccatum agit for-
 tius quam gratia sumpta secundum se,
 tranſeat; nam propositio solum valet de
 hoc quod directe opponatur peccato, unde
 cum valor meritorum qui manet in ac-
 ceptatione divina ad gloriam non direc-
 te opponatur peccato; non tam fortiter
 agit peccatum in merita, quam gratia:
 ut merita subsunt legi misericordiæ Dei,
 nego. Merita autem manent in accepta-
 tione divina ad gloriam, non solum ut
 causata sunt a gratia, sed ut subsunt mi-
 sericordiæ Dei, quæ vult illa acceptare
 simpliciter; modo removeatur obex, &
 homo moriatur in gratia, quam solum
 conditionem exigit Tridentinum Sess. 6.
 cap. 16. „ Hac igitur ratione justificatis
 „ hominibus, si acceptam gratiam per-
 „ petuo conservaverint, sive anſam re-
 „ cupraverint, proponenda sunt Apo-

„ stoli verba: *Abundate in omni opere bo-*
 „ no. „

Inſſes: In Scripturis sacris passim le-
 gitur peccata redire per sequens pecca-
 tum, & tamen de facto non redeunt,
 ut dictum est. Igitur a pari & merita ta-
 metſi dicantur reviviscere. Quod autem
 peccata quandoque dicantur redire, pro-
 batur ex Scriptura sacra. I. Plal. 108. ha-
 betur: *In memoria redeat iniquitas patrum*
ejus in conspectu Domini. II. L. 3. Reg.
 17. Vidua quædam sic alloquitur: *Quid*
mibi, & tibi vir Dei? ingressus es ad me,
ut remorarentur iniquitates meæ, & interficeret
filium meum. Denique Matth. 18. li-
 cet Dominus servo nequam cuncta debi-
 ta remisisset, audita tamen ejus in fra-
 trem crudelitate, voluit ut redderet uni-
 versum debitum. Servus ille est peccator
 qui accepit a Domino veniam, & non
 vult parcere fratri; unde per illud pec-
 catum venia prorsus auſertur. Ergo a
 pari &c.

Respondeo negando antecedens pro illa
 parte quæ dicit peccata remissa redire.
 Ad probationem distinguo: Peccata præ-
 cedentia redeunt, quoad aliquod, con-
 cedo: quoad omnia nego. Peccata re-
 missa dicuntur redire in duobus: Primo
 quidem juxta similitudinem effectus, quan-
 tenus subsequens peccatum exitiale, in-
 ducit sicut præcedens mortale reatum &
 culpa & pœnæ æternæ; sed non simpli-
 citer, cum fuerit prorsus deletum. Se-
 cundo, ratione ingratitudinis; quando-
 que enim contingit peccatum iterati la-
 pſus magnam spirare ingratitudinem, &
 ratione malitiæ præponderare seu æqui-
 valere peccatis prioribus jamjam remissis;
 de qua quidem ingratitudinis malitia con-
 queritur per Prophetam Deus, dicens
 Plal. 54. *Si inimicus meus maledixisset mi-*
hi, sustinuissem utique. . . . Tu vero homo
unanims. . . . Qui simul mecum dulces
capiebat cibos. In hoc sensu Jacobi 2. di-
 citur: *Qui peccat in uno, factus est om-*
nium reus.

Solutio est D. Thomæ hic q. 88. art. 3.
 his verbis: „ Dicendum quod quidam
 „ dixerunt, quod ex peccato sequenti
 „ propter ingratitudinem confurgit tan-
 „ tus reatus, quantus fuit reatus pecca-
 „ torum prius dimissorum super reatum
 „ proprium hujus peccati, sed hoc non
 „ est necessarium, quia supra dictum est,
 „ reatus præcedentium peccatorum non
 „ reddit per peccatum sequens, in quan-
 „ tum

„ tñm fequebatur ex actibus præterito-
 „ rum peccatorum, sed in quantum con-
 „ sequitur actum fequentis peccati. Et
 „ ideo oportet quod quantitas reatus re-
 „ deuntis fit fecundum gravitatem pec-
 „ cati ſubſequentis. Poſſeſt autem contin-
 „ gere, quod gravitas peccati ſubſequen-
 „ tis adæquatur gravitati omnium pecca-
 „ torum præcedentium. „

*Solvuntur Objectiones contra ſecundam
 Conclusionem.*

OPPONES I. Amos 5. legitur: *Virgo Israel cecidit*, ſuper quod Gloſſa dicit, non negat poſſe reſurgere, ſed non reſurgit Virgo Israel. II. Jeremias ait, quod quicumque dignitatem divini gradus cuſtodiunt contenti ſiant animam ſalvare, reverti enim ad priſtinum gradum difficile eſt, unde Innocentius Papa Epiſt. 6. ad Agapitum, quod apud Synodum Nizœnam conſtituti ſunt canones quibus prohibetur ne pœnites Clerici, minimis officiis fungantur in Eccleſia. III. Ezechielis 44. legitur: *Levitæ qui ceſſerunt a me, nunquam appropinquabunt mihi ut Sacerdotio fungantur.* Unde in Decreto Gratiani diſt. 50. legitur *Ille denſe Concilium Sacerdotes peccato carnis contaminatos prohibere ne ad officia ſua ulterius promoveantur; Sed iſta emnia probant ſaltem merita non revivſcere adæquate; nam virginitas v. g. non reſcit niſi inadæquate. Item Sacerdotes lapſi tamenſi pœnites, non tamen reſtituebantur ad aliquam maximam officia, immo quandoque ad nulla, ſed prius e gradu deſecti manebant.*

Reſpondeo negando conſequentiam; locus enim Amos nihil urget, quippe qui non ſit contra meritum revivſcentiam, ſed virginitatis adæquate ſumptæ; quia inquit S. Thomas, quod ſemel corruptum eſt, fieri non poſſe ut ſit integrum.

Ad ſecundum, Jeremias, inquit D. Thomas hic q. 89. art. 3. non dicit gradum dignitatis non redire, ſed eſſe difficile hominem poſt peccatum, priſtinum recuperare gradum.

Ad tertium reſpondet D. Thomas ibidem his verbis: „ Ad tertium dicendum „ eſt, quod illud ſtatutum intelligitur de „ illis qui publicam pœnitentiam agunt, „ qui poſtmodum non poſſunt ad majorem gradum provehi. „ Unde in corpore articuli dicit hominem duplicem

amittere dignitatem per peccatum, unam quantum ad Deum, aliam vero quantum ad Eccleſiam. Illa quæ eſt ad Deum duplex eſt, altera principalis qua homo ante peccatum computatur inter filios Dei per gratiam, & hanc recuperat per pœnitentiam, inquit ſanctus Doctör, quod ſignificatur Lucæ 15. in filio prodigo reſtituto ad hæreditatem paternam. Alia eſt ſecundaria, & eſt innocentia, de qua Lucæ 15. gloriabatur filius ſenior, dicens, ecce tot annis ſervio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi, hancque dignitatem non poſſe homo recuperare per pœnitentiam, quandoquidem inquit D. Th. peccator magnopere conſervus recuperat aliquid majus: in quantum ſortitus poſt converſionem debellat hoſtes ſuos quam ante, & ideo lætatur cælum in converſione peccatoris; quæ vero eſt reſpectu ad Eccleſiam ſecundum antiquos canones non poterat recuperare, quia inquit D. Thomas, Clericus peccans publice, indignum ſe reddit ad ea quæ competunt dignitati Eccleſiaſtica exercendæ, & licet convertatur, populus ſemper torvis oculis illum reſpicere; unde non veneraretur Sacramenta ab illo exhibita: idcirco Eccleſia prohibuit reſtitueretur; ſed non ſic ratiocinandum eſt de meritis; nam Gloſſa ſuper illud Joelis 2. *Reddam vobis anno quos commedit locuſta*, dicit: „ Non patior perire ubertatem „ quam cum perturbatione animi amiſiſtis. „ Hoc argumento utitur S. Thomas art. 5. ut probet revivſcere merita: ſed ex Gloſſa revivſcunt ſecundum priſtinam ubertatem: Ergo & adæquate.

Replicabis: Deus promittendo reſtitutionem meritorum in Scripturis, non quacumque converſionem exigit, ſed quæ fit ex toto corde, & quæ ſit plena: ſed peccator pœnitens ſæpius non niſi remiſſam dat contritionem. Igitur merita non revivſcunt adæquate.

Reſpondeo diſtinguendo maiorem. Exigit Deus ut peccator juſtificandus ex toto corde illum appetitive diligat, concedo: ex toto corde quantitative, ita ut contritio ſit intenſiſſima, ſubdiſtinguo; ad melius, concedo; abſolute, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Duo ſunt in hoc ſalutis negotio attendenda, videlicet juſtificatione peccatoris, & revivſcentia meritorum. Ad primum ſufficit ut peccator diligat Deum pluſquam cuncta bona creata, & ſuum ultimum in eo re-

reponat finem, quod est appetitive illum super omnia diligere: Ad secundum vero satis est quod removeatur prohibens, scilicet peccatum quod suspendebat merita. Utrumque facit gratia in Sacramento Pœnitentiæ suscepta: nam & iustificat peccatorem, & eatenus facit merita reviviscere, quatenus tollit peccatum, quo merita suspensa manebant.

Insses: Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 16. dicit primo, nostrorum bonorum operum non oblivisci, tum, & reddet unicuique secundum opera sua. Quæ quidem verba hunc reddunt sensum, ait Gonetius hic disp. 6. art. 2. §. 1. " Si Petrus ante quam peccet mortaliter, habuerit merita ut viginti, & resurgat per contritionem ut quatuor, detur ei gratia in esse gratiæ, & ius ad visionem beatificam usque ad octavum gradum, quatuor gradus propter præsentem contritionem, & quatuor alii propter præcedentia merita. Igitur merita non reviviscunt adæquate; sin minus prævaricator vix in aliquo criminis antea acti lueret poenas.

Respondet distinguendo: Merita reviviscunt secundum propriam mensuram, concedo: secundum mensuram gratiæ conversionis, nego. Nam expresse ex S. Thoma, non ad mensuram secundum gratiam per quam homo resurgit, sed secundum charitatem in qua facta sunt, quæ illorum est mensura, attendendum est.

Ad probationem dico, prævaricatorem luere scelerum poenas, in quantum maioribus poenis temporalibus addicitur; & minores ad gloriam gradus habet.

Repones: D. Thomas in 3. dist. 31. q. 1. art. 4. quæstiunc. 3. ad 4. sic loquitur: " Sicut ex prædictis patet per propria merita merebatur sibi tantam gloriam, quantum charitatem habebat: Sed ipse per peccatum factus est alter, & non plenarie ad pristinum gradum restitutus; & ideo non plenarie recipiet effectum priorum meritorum, nisi quantum ad præmium accidentale. " Rursus hic q. 89. art. 5. ubi ex professo tractat nostram quæstionem ait: " Ad 3. dicendum, quod ille qui per pœnitentiam resurgit in minori charitate, consequentur quidem præmium essentiale secundum qualitatem charitatis in qua invenitur; habebit tamen gaudium maius de operibus in prima charitate factis, quam de operibus quæ in secun-

da fecit, quod pertinet ad præmium accidentale. " Igitur merita non reviviscunt adæquate.

Respondet. S. Thomas non negare merita reviviscere ad præmium essentiale, quandoquidem dicit quod homo habiturus sit præmium essentiale tam de antiquis meritis, quam de charitatem in qua resurrexerit: nam quod non tribuat solum pristinis meritis præmium accidentale, patet ex eo quod dicat hominem habiturum esse gaudium maius de operibus in charitate factis, quam de operibus quæ in secunda fecit. Igitur discrimen quod statuit inter utraque opera, non est quod prima careant præmio essentiali, sed quod homo habiturus sit magis de gaudio pro illis, quam pro secundis; ista suffulsi ratione, quod qui in minori charitate resurrexit, non tantum debeat habere gaudium, quam pro operibus in magna charitate factis. Et ut paucis absolvam, sanctus Doctor in locis laudatis non agit præcisè de præmio essentiali, prioribus actibus in magna charitate factis correspondente, sed de eo, qui remissiori charitati, per quam resurgit, attribuitur.

Prefisset: Gloria datur, secundum dispositionem gratiæ, in qua homo invenitur dum moritur, nam lumen gloriæ proportionatur tali gratiæ: Sed supposito quod in instanti immediate antecedenti mortem, homo resurrexerit ad gratiam ut quatuor in esse physico, dabitur gloria in esse physico secundum gratiam præsentem in esse physico: Igitur etiam si homo antea habuerit merita ut centum, habebit solum gloriam in esse physico ut quatuor, adeoque merita non reviviscunt, secundum charitatem in qua facta sunt.

Respondet. hominem in instanti separationis animæ, prorumpere in actum charitatis physicum adæquantem omnes gradus gloriæ, quos tot vitæ curriculo promeruit. Ergo si statim in cælum convolet, tunc ei infunditur lumen æque intensum physice, & in gradu omnia adæquante merita, ut gloriam debitam habeat, quod sit misericordia Dei, quæ non deest in necessariis; unde si homo mereatur gloriam ut centum, Deus dat illi gratiam actualem ut prorumpat in actum charitatis ut centum: si solum mereatur ut quinquaginta, applicat illum ad dispositionem, solum ut quinquaginta: Sic Deus retribuit unicuique secundum propriam mensuram.

Inſtabis: Si homo moreretur ſine obice remoto, etiamſi haberet merita ut mille, pœnitentiam tamen addiceretur æternis; ſiquidem peccatum cuncta irritaret merita: Igitur merita non niſi ſecundum diſpoſitionem charitatis, in qua reſurgit homo, menſuranda ſunt.

Reſpondeo negando paritatem: Eſſet enim per accidens quod merita non prodeſſent ad vitam æternam, ad quam inimicus non poſſet aſſociari: Sed remoto obice, merita ſecundum D. Th. hic q. 89. art. 5. valenti; nam vita animalis ſemel extincta non habet principium reviviſcentiæ; ſed merita manent in acceptatione divina, & homo remanet conjunctus Deo per fidem, & ſpem; & ideo viviſcari poſſunt.

Ceterum, ſi opinio altera vera foret, ſequeretur juſtum, qui per 40. annos ſe-
verioreſcit egit pœnitentiam, & poſtea im-
mediate ante mortem in peccatum morale incideret, a quo reſurgit poſtea ut quatuor v. g. & deinde moritur, non habere majorem gloriam eſſentialem quam latronem qui per 40. annos male vixit, & immediate ante mortem convertitur per diſpoſitionem ut quatuor in qua moritur, quod certe repugnare videtur juſtitiz Divinæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Merita per Pœnitentiam reviviſcunt ad præmium eſſentiale, & quidem adequatè.

PRIMUM patet, juxta illud Ezech. 36. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit.* Concinit Concil. Tridentinum Seſſ. 6. c. 16. Ratio D. Thomæ hic q. 89. art. 5. ea eſt, quod cauſa impedita, remoto obice, ſuum producit effectum. Porro gratia in ſacramento Pœnitentiæ recepta, delet peccatum, quod ſolum impediēbat meritum viam ad gloriam habendam.

Secundum utique concedendum eſt. I. Quia teſte Joële cap. 2. Deus reddit peccatori pœnitenti annos quos comederat Locuſta & Bruchus. II. SS. Patres interpretantur Scripturam de adequata meritorum per Pœnitentiam reviviſcentia, ut S. Chryſoſtomus Homil. 6. in Genef. S. Auguſtinus Epil. 54. ad Macedonium. III. Hoc ipſum docet S. Thomas in 4. diſt. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. *Quia inquit,*

„merita manent in acceptatione divina:
„Ideo, remota indiſpoſitione a peccato-
„re per pœnitentiam, effectum ſuum in
„ipſo iterum habere incipiunt. „

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem eſt peccata totaliter aboleri per Pœnitentiam; e contra vero per peccatum priſtina merita; quippe quæ remaneant in acceptatione divina.

Secundo: Tametsi virginitas deſſorata non reſurgat per pœnitentiam adequatè, quia deficit integritas corporalis, non ſic de meritis ſentiendum propter rationem mox laudatam.

Tertio: Neque vero adverſatur adæquatæ meritorum reviviſcentiæ Concilium Tridentinum, quum ait Deum reddere unicuique ſecundum opera ejus, quod ſane nedum de charitate per quam peccator reſurgit, ſed & de priſtini operibus in gratia factis intelligendum eſt.

ARTICULUS OCTAVUS.

De Satisfactione.

NOMINE ſatisfactionis intelligitur voluntaria hominis peccatoris caſtigatio in ſeipſo ſuſcepta, ſeu injuriæ per peccatum Deo illatæ compenſatio, cum propoſito non peccandi de cetero: dicitur compenſatio, ſeu caſtigatio; ponit enim aliquam æqualitatem inter injuriam illatam, & ſatisfactionem. Additur, voluntarie in ſe ipſo ſuſcepta; qui enim invitus ſuſtinet pœnam, ut ſatisfaciat parti læſæ, dicitur potius ſatis pati, quam ſatisfacere.

Duplex diſtinguitur ſatisfactio a S. Th. una eſt virtus, altera vero ſacramentalis: Tametsi de iſta ſilendum foret, cum ſupponatur dari; majori tamen claritate de utraque agendum incumbit. Quocirca inquiritur I. An remiſſa per pœnitentiam culpa, remaneat pœnæ reatus? II. Utrum homo juſtificatus, vere poſſit ſatisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis? III. Num poſſit ſatisfacere per opus bonum præceptum? IV. An ſatisfactio debeat eſſe proportionata? V. An pœnitens teneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam? VI. Quinam ſint mirabiles Pœnitentiæ tum virtutis, tum ſacramen-

mentalis effectus in peccatoribus vere contritis?

SECTIO PRIMA.

Utrum, remissa per pœnitentiam culpa, remaneat pœnæ reatus?

CERTUM est in pœnitente post acceptam remissionem peccatorum, non remanere amplius pœnæ æternæ reatum; nam ex Trid. Sess. 6. c. 7. homo per justificationem, ex injussio fit justus; ex inimico amicus, ut sic hæres secundum spem vitæ æternæ: Sed hujusmodi homo non potest esse dignus æterna damnatione. Tum c. 14. pronunciat pœnam æternam, vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remitti.

Præsens controversia est an, remissa per pœnitentiam culpa, maneat reatus pœnæ temporalis? Lutherus primum negavit ullam a Deo pœnam exigì post culpam peccatori remissam; postea tamen admisit reatum pœnæ temporalis in hac vita post culpæ remissionem supervenire.

Calvinus 3. instit. c. 4. §. 25. ait Deum nullas a Justis exigere pœnas in præteriti peccati vindictam; at eos ad emendationem in posterum, & virtutis profectum paterne solum castigare: Calvinum sequuntur plerique Novatores etiam e Lutheri secta. Supponimus pœnitentem reatum omnem vel ipsius pœnæ temporalis obtinere posse, puta si ad Deum converteratur per illud amoris pondus, quod amoris erga creaturam gradum adæquet. Hinc quæstio præsens movetur, num pœna temporalis expianda maneat in iis qui in eodem gradu amoris non inveniuntur cum eo quo bona creata prohibita profecti sunt? Pro cujus resolutione fit

CONCLUSIO.

Remissa per pœnitentiam a Deo culpa, remanet vulgo in pœnitente reatus pœnæ temporalis.

Probatum auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

EXODI 23. Israelitis adorationis vituli aurei lapsis Deus ad preces Moysis peccatum remisit; ibi enim dicitur: *Placa-*

tus est Dominus ne faceret malum quod loquutus fuerat, adversus populum suum. Deus tamen iis temporalem reservavit pœnam, quippe qui postea dicat: *Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum.* Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. Num. 13. & 14. iidem in peccatum obumbrationis contra Deum lapsi, intercedente Moysè, veniam obtinuerunt: ait enim Dominus: *Dimisi juxta verbum tuum.* Hanc nihilominus in peccati vindictam imposuit pœnam, ut in deserto morerentur, nec ullus, exceptis Josue & Caleb, in terram promissam ingrederetur. Sic enim Deus pronuntiavit: *Et scietis ultionem meam.* Tum Pl. 94. *Quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.* Non absimili pœna Moyses & Aaron, tamen si a Deo dilecti, peccatum incredulitatis luerunt: ibidem enim habetur: *Perdam Aaron ad populos suos, non enim intrabis terram dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis.* De Moysè vero Deuter. c. 31. dicitur: *Ascende in montem isrum Abarim . . . in montem Nebo, . . . & morere.* Norunt omnes Moysen & Aaron remissionis culpæ obtinuisse gratiam, ut scribit sanctus Augustinus L. 16. contra Faustum c. 16. "Credere, ait, non debemus, Moysen esse alienatum ab æterna societate Sanctorum, qui cum S. Elia, clarificato Christo, assistere, meruit. Igitur pœna temporalis Deus incredulitatem eorum multavit.

Non præterundus David, qui de adulterio & morte Uriæ pœnitens, veniam a Domino consecutus est, juxta illud Nathan. ad eum 2. Reg. 12. *Dominus quoque transiit a te peccatum tuum.* Quæ verba explicans D. Ambrosius in apologia David. c. 2. ait: "Dominum dolor intus mi movit affectus, ut Nathan diceret, quemadmodum pœnituit se, & Dominus abstulit peccatum tuum: maturitas itaque venie profundam Regis fuisse pœnitentiam declaravit, quæ tanti erroris offensam traduxerit. Attamen hujusmodi scelus, temporalem subiit pœnam Rex; mortuus est enim filius ex adulterio susceptus, & hoc in peccatorum vindictam; subdit enim Scriptura: *Verumtamen quia blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur.* Rursus c. 24. idem David pœnitentiam egit de peccato, quo

populum ex iactantia numerari voluerat : Percussit cor David postquam numeratus est populus, & dixit ad Dominum, Peccavi valde in hoc facto, sed precor Domine ut transferas iniquitatem servi tui, quia stulte egi nimis. Placatus quidem Dominus fuit; sed ne indulgentia foret lapsus occasio, pœnis nefandæ lue statuit expiari peccatum. Igitur, remissa culpa, sæpius remanet pœna temporalis ad plenam satisfactionem lubeunda.

Secundo, ex SS. Patribus.

Hanc eandem veritatem docent sancti Patres, in primis S. Cyprianus L. de lapsis, ubi sic loquitur: "Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest; dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. Ad Dominum toto corde redeamus, iram & offensam ejus jesu-nis, fletibus, planctibus, sicut admonet ipse, placemus."

S. Ambrosius tractatu ad virginem lapsum sic habet c. 8. "Peccator si sibi non pepercerit, a Deo illi parceretur, & si futuras pœnas gehennæ perpetuæ, in hoc parvo vitæ spatio compenlaverit, seipsum ab æterno judicio liberabit."

Succinit S. Hieronymus; ad illa enim verba Joëlis cap. 1. Accingite vos, & plangite Sacerdotes, ait: Qui autem peccator est, & quem remordet propria conscientia, cilicio accingatur & plangat, vel propria delicta, vel populi: & ingredietur Ecclesiam, de qua propter peccata fuerat egressus: & cubet, vel dormiat in sacco, ut præteritis, delicias, per quos offenderat Deum, vitæ austeritate compenlet."

Similia docet S. Augustinus L. 22. contra Faustum c. 69. his verbis: Quando correptus David per Prophetam dixit, Peccavi: continuoque ad hoc unum verbum audire meruit, quod acceperit veniam? Ad quam rem, nisi ad sempiternam salutem? Neque enim prætermissa est in illo secundum Dei comminationem flagelli paterni disciplina, ut & confessus in æterni liberaretur; & afflictus temporaliter probaretur. Haud vero mediocre fidei robur fuit, aut parvum mitis & obediens animi indicium, cum audisset a Propheta, quod sibi Deus ignovisset, & tamen quæ

fuerat comminatus consequenter evanissent: non se dicere Prophetæ decipitum esse mendacio, nec murmurare adversus Deum, quasi falsam peccatorum ejus indulgentiam pronuntiaverit. Intelligebat enim vir alte sanctus, & non contra Deum, sed ad Deum levans animam suam, nisi Dominus esset contenti pœnitentique propitius, quantum pœnarum æternarum ejus essent digna peccata pro quibus cum temporalibus emendationibus ureretur, videbat erga se, & manere veniam, & non negligi medicinam."

S. Gregorius L. 9. Moral. c. 17. eadem tradit: "Sic, inquit, David post confessionem audire meruit, Dominus transiit peccatum tuum, & tamen multis post cruciatibus afflictus ac fugiens reatum culpæ, quam perpetraverat, exolvit." Ergo &c.

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in decreto pro Armenis dato in Concilio Florentino ita pronuntiat: "Tertia Pœnitentiæ pars est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium Sacerdotis, quæ præcipue fit per orationes, jejunia, & elemosynas." Ea autem doctrina supponit aliquam esse pœnam, remissa culpa, superflitam.

Subscribit Concilium Trident. Sess. 6. c. 14. ubi ait: "Docendum est, Christiani hominis pœnitentiam post lapsum, multo aliam esse a baptismali; eamque continere non modo cessationem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum; verum etiam eorumdem sacramentalem confessionem saltem in voto, & suo tempore faciendam, & sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per jejunia, elemosynas, orationes & alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur; sed pro pœna temporalis, quæ ut sacra Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati Spiritum sanctum contristaverunt, & Templum Dei violari non sunt veriti." Unde can. 30. sic definit: Si quis post acceptam justificationis gratiam cuiuslibet peccatori pœnitenti, ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit,

ut nullus remaneat reatus poenae temporalis exsolvenda; vel in hoc saeculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna caelorum aditus patere possit; anathema sit. Similiter Sell. 14. c. 8. de eodem momento loquitur: "Sancta Synodus declarat, falsum; omnino esse, & a verbo Dei alienum, culpam a Domino numquam remitti, quin universa etiam poena condonetur. Perspicua enim & illustra in sacris Literi exempla reperiuntur, quibus praeter divinum Traditionem hic error quam manifestissime revincitur. Sane & divinae iustitiae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccatis & daemonis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, scientes Templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint." Hinc can. 12. sic definit. *Si quis dixerit totam poenam simul cum culpa remitti semper a Deo, satisfactionemque poenitentium non esse aliam quam fidem, qui apprehendunt Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.*

Quarto, Ratione multiplici.

PRIMA: In peccato mortali duo sunt. scilicet aversio ab incommutabili bono, & conversio ad creaturam. Ad primam sequitur reatus poenae aeternae; qui enim inhinc dignitatis maiestatem offendit, debet in aeternum puniri; Ad secundam vero reatus alicujus poenae temporalis; iustum quippe videtur & est, ut qui voluntati suae plus indulget quam debuit, aliquid contra voluntatem suam patiatur; juxta illud Apocal. cap. 18. *Quantum glorificavit se & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum:* Igitur, culpa remissa, remanet aliqua poena pro peccatorum expiatione luenda.

Secunda: Mors est poena peccati, juxta illud Rom. cap. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors.* Atqui tamen vel ipsi Sancti, quibus culpa remissa fuerat, sicut morte, sic ceteris vitae calamitatibus mulctati sunt: Ergo &c.

Tertia: Qui laesit honorem proximi, non tantum debet interius dolere de peccato, sed etiam actum quodam exteriori famam illi restituere. Igitur a simili peccator, qui creaturas in contemptum Dei amavit, debet in compensationem injurie

aliquid in tempore lubentibus pati; Et haec est poena, quae, remissa culpa, superest in hoc vel alio mundo toleranda.

Quarta: Pro sanitate corporali perfecte restauranda, non sufficit morbum curare, sed quaedam reliquiae cicatrices sanandae remanent; sic & in negotio salutis, ablata vi Sacramenti culpa, reliquiae vitiiorum jugi & debita satisfactione abstergendae sunt. Ergo &c. Haec ratio est Catech. Rom. hic n. 69. his verbis: "D. etiam Bernardus duo affirmat in peccato reperiri, maculam animae & plagam: ac turpitudinem quidem ipsam Dei misericordia tollit: verum sanandis peccatorum plagis valde necessariam esse eam curam, quae in remedio Poenitentiae adhibetur. Quemadmodum enim sanato vulnere, cicatrices quaedam remanent, quae & ipsae curandae sunt: ita in anima, culpa condonata superlunt reliquiae peccatorum purgandae. Idem plane divi Chrysostomi sententia confirmat, cum ait: *Non satis est sagittam e corpore extrahi, sed plaga quoque a sagitta infusa; sananda est: sic etiam in anima post acceptam peccati veniam poenitentia curanda est, plaga reliqua.* Frequentissime enim a S. Augustino docemur duo haec in poenitentia animadvertenda esse, Dei misericordiam & iustitiam: misericordiam qua peccata & poenas aeternas illi debitas condonat: iustitiam, qua poenis tempore definitis hominem puniunt."

Quinta: Opus est & necessarium ut recens iustificatus iram Dei a se propellat: Sed hoc fit laboriosa poenitentia, seu satisfactione. Ergo &c. Hanc etiam allegat Catechismus Rom. ibidem n. 70. rationem: "Postremo, ait, poenitentiae poena a nobis suscepra Dei animadversionem, suppliciaque in nos constituta anteverit. Ita enim docet Apostolus, cum ait: *Si nosmetipsos judicaverimus, non utique judicemur, dum judicamur, autem, a Domino corripiamur.* ut non cum hoc mundo damnemur. Quae cum Fidelibus explicata fuerint, vix fieri poterit, quominus ad poenitentiae opera maxime excitentur."

Sexta: Applicatio meritorum Christi abundantior est in Baptismo, quam in Poenitentia; cum in Baptismo reatos & culpae & poenae tum aeternae tum temporalis abstergetur: Sed si tota proflus poena etiam extensive remitteretur in poenitentia-

nitentia, jam ipsum Baptisma adæquaret in efficacia Pœnitentiæ sacramentum, quod est contra definitionem Concilii Tridentini, & doctrinam Patrum, qui Pœnitentiam vocant modo secundam post naufragium tabulam, modo etiam Baptismum laboriosum. Ergo &c. De hoc Catechismus Rom. hic num. 66. istam reddit rationem: "Divinæ iustitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per iniquitatem deliquerint: aliter vero qui semel a peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono scientes Templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injuriæ & contumeliæ, si Spiritui sancto in graviora labamur."

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Objectiones; Non semel in sacris Scripturis testatur Deus se hominibus peccata absque ullo pœnæ temporalis debito remittere. Sic Ezech. cap. 18. ait: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est: & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est non recordabor.* Et cap. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Rursus Isaia cap. 1. *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: effi fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Aliis in locis ait Deus se post tergum projicere peccata nostra in profundum, illa tēgre, eadem non imputare, quæ quidem omnia vix conciliari possunt cum obligatione temporalem subeundi pœnam, ut primum dimissa est culpa.

Respondeo distinguendo: Et illa testimonia debent intelligi de remissione perfecta peccatorum quoad culpam & pœnam æternam, concedo: de immunitate absolvendi penam temporalem, nego. Et hoc ne miremini. Illa enim pœna ad æternam comparata, levissima est; hinc non immerito dicitur Deum omnium iniquitatum penitentis non recordari.

Instabis: Atqui laudata sacra Scripturæ loca de remissione vel ipsius pœnæ temporalis intelligenda sunt: Ergo &c. Probatur subsumptum: Pœnæ peccatis affixæ, sunt debita iustitiæ divinæ exolvendæ; Sed Deus in justificatione omne remittit debitum, sic enim habetur Matth. 18. *Omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me;* Ergo &c. Confirmatur: In Oratione Dominica petimus, ut Deus dimittat nobis, *debita nostra sicut nos dimittimus debitoribus nostris:* Sed nefas esset aliquid retinere, & cuncta absque restrictione dimittere nobis incumbit: Igitur a pari, immo & a fortiori Deus cuncta, nequidem excepta pœna temporali, dimittit.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: In justificatione Deum omne debitum capitale remittit, videlicet penam æternam pro peccatis gravioribus subeundam, concedo: secundarium & minus principale, subdistinguo; si adit sufficiens in penitente dispositio, hoc est tantum amet Deum, quantum creaturam dilexit, concedo: secus, nego. Iustitiæ lex exigit ut eadem mensura peccator justificandus diligat Deum qua creaturam dilexit, & tunc ei in pœnæ relaxatione remittetur; hinc Magdalenæ dictum est Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum;* sin minus e contra, ne facilitas veniæ, facilitas etiam iterum peccandi evadat.

Ad confirmationem dico, Deum utique totale eatenus dimittere debitum, quatenus justificatio confert gratias, ut illis mediantibus in varios ferventiores charitatis actus prorumpere possit, quibus iustitiæ divinæ satisfaceret queat.

Urgebis: Vel superflua, & inanes dici debent humanæ satisfactiones, vel satisfactio Christi non fuit pretij & valoris infiniti: Absurdum consequens: Ergo & antecedens. Probatur sequela majoris: Eo ipso quo satisfactio Christi fuit copiosa, immo & superabundans, nihil superest peccatori justificato luendum. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam majoris. Ad probationem distinguo: Nihil superest peccatori justificato faciendum ad redemptionem, concedo: Ad applicationem redemptionis, nego. Redemptionis completa est per Christum, sed voluit Dominus nobis eam applicari & per Sacramenta,

Et per bona opera satisfactoria propter rationes supra allatas; quod quidem de fide definitum est a Concilio Tridentino adversus Proteſtantes abique ratione obſtrepentes. Sic habetur Seſſ. 14. can. 14. Si quis dixerit ſatisfactiones quibus pœnitentes per Chriſtum ſeſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes; anathema ſit.

Inſiſte: Chriſtus abunde ſatisfecit etiam pro pœnis temporalibus peccato debitis: Igitur non opus eſt ulterioribus ſatisfactionibus, ſi minus plus nobis nocuiſſet Adæ peccatum, quam proſuiſſet vel ipſa Chriſti ſatisfactio.

Reſpondeo, conſeſſo antecedente, negando conſequentiam; dictum eſt enim ſatisfactiones noſtras eo fine neceſſarias eſſe, ut nobis applicentur Chriſti merita; hinc Apoſtolus Coloff. 1. ait: *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.*

Ad confirmationem nego ſequelam propter multa. Primo quidem ex eo quod mors, & miſeriæ, quæ per Adæ peccatum intraverunt in mundum, meritis Chriſti cedant in gloriam noſtram, ſi voluntarie illas & propter Dei amorem, & ad ſatisfaciendum ejus juſtitia ſubeamus, juxta illud Rom. 8. *Si compatimur, ut & conglorificemur.* Secundo, per gratiam Chriſti: *Momentaneum & leve tribulationis noſtræ . . . 2. Cor. 4. æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Demum diligentibus Deum, teſte Apoſtolo Rom. 8. *omnia cooperantur in bonum.*

Repones: Si ſatisfactiones humanæ ita eſſent neceſſariæ, homo poſſet ſatisfacere Deo pro peccatis ſiſis: ſed illud falſum eſt; tum quia offenſa Dei ratione obſecti eſt infinita; ſatisfactio vero hominis plane finita; tum quia nihil poteſt homo Deo offerre, quod ipſi non debeat titulo & creationis & conſervationis; ſatisfactionem autem fieri debere per opus alias indebitum, nemo non novit: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Homo poſſet ſatisfacere ſecundum quid, concedo: adæquate, nego. Nam purus homo ea ratione ex condigno ſatisfacere nequit, quia eſt debitor; hinc ſatisfactio infiniti valoris ad hanc requiritur ſatisfactionem, quam quidem exhibere incapax eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Remiſſa per Sacramentum culpa, ſæpius remanet reatus pœnæ temporalis ſatisfactione laborioſa expiandus.

PRIMO: Non unum Scripturæ ſacræ exemplum hoc probat. Primum eſt ſancti Moyſis, qui tamenſi pro peccato incredulitatis ad aquas contradictionis veniam obtinuerit, hac ulteriori ſatisfactione temporaliter caſtigatus eſt, quod non introierit in terram promiſſionis: Similiter & David pœnitenti adulterii & homicidii, Deus condonavit peccata, verumtamen filius ex Bethſabee procreatus, mortuus eſt.

Secundo: Sic docent Patres, ut S. Cyprianus Lib. de lapſ. Auguſtinus Lib. 22. contra Fauſtum cap. 67. ſic & Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 14. In ſprimis vero can. 30. ubi rem de fide definit.

Tertio: Idem hac ratione probatur. Lex juſtitia exigit ut tantum detur peccatori tormentum, quantum gloriſicavit ſe, & in deliciis fuit. Igitur ſi, deficienter erga Deum amore, contritio non tanta ſit in gradu, quanta fuit ad creaturam converſio, dubio-procul remanet aliquid novæ ſatisfactione compenſandum: Sed non ſemel contingit converſionem ad Deum, charitate ſormatam in gradu & intenſione converſione ad creaturam minorem eſſe: Ergo &c.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM

IN CONTRARIUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si in quibuſdam Scripturæ locis aſſerat Deus ſe omnes peccatoris pœnitentis iniquitates obliſci, exemplum tamen tum Moyſis poſt obtentam veniam caſtigati, tum & Davidis juſtificati, qui morte pueri ex Bethſabee adultera ſuſcepti, ſuit in hoc mundo criminis pœnas, probat ſæpius ſuperſeſſe penalitates in tempore pro peccatis jam dimiſſis ſufferendas.

Secundo: Chriſtus plene quidem, & ſuperabunde pro peccatis noſtris ſatisfecit, ſed ut cauſa univerſalis, quæ non excludit cauſæ ſecundæ cooperationem.

Tertio: Pœnæ temporales quibus propter peccatum originale ſubjicimur, ſunt, utro ſateor, maledictiones in Protopa-
rea-

rentes, & in eorum prolem fulminatæ; sed non satisfactiones ad pœnitentiam subsequentes, & ad expianda peccata præfixe, cum potius divinæ satisfaciendo iustitiæ, Deum nobis reddant per omnia propitium.

SECTIO SECUNDA.

Utrum homo iustificatus vere possit satisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ex multis capitibus.

Primo, ex Scriptura sacra.

DANIELIS c. 4. Propheta Nabuchodonosor sic alloquitur: *Peccata tua elemosynis redime. Rursus Prov. c. 6. Misericordia & veritate redimitur iniquitas; Si autem operibus peccata redimuntur, profecto pro eis Deo satisfaciunt.*

His adiungimus illa Scripturæ testimonia; quæ juxta explicationem Patrum procedunt de operibus factis in statu iustitiæ; quæque tamen dicuntur liberare a peccatis. Sic Tob. c. 4. Pater morti proximus filium, quem ut iustum habebat, isto alloquitur modo: *Omnes autem dies vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri... Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam elemosyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Hæc particula, præmium, significat compensationem alicuius boni; cetera vero verba denotant pœnam temporalem peccato debitam, unde liberat a purgatorio, in quo pœnas temporales animæ luunt. Sic & Raphael ibid. cap. 12. commendans actus virtutum Tobiz seniori, explicat illorum efficaciam ex beneficiis a Deo acceptis, quæ in opera misericordiæ ab eo patrata refundit. *Elemosyna, inquit a morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam.**

Eandem legimus veritatem in novo Testamento, Lucæ 3. Christus enim nedum ibi adhortatur homines, ut agant pœnitentiam, sed ut faciant fructus dignos pœnitentiæ, id est ut ultra dolorem de

peccatis, & firmum ab eis abstinendi propositum incumbant bonis operibus etiam externis, ut compenent injuriam Deo per suas prævaricationes illatam. Testimonium istud intelligit S. Chrysostomus Homil. 11. in Matth. in sensu obvio: sic & S. Gregorius Homil. 20. in Evangelia: in hunc sensum collimant ista D. Pauli Act. 26. verba: *Et gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Eo loci tria subnotanda sunt. Primum, pœnitentia quæ iustificationem præcedit: Alterum, conversio ad Deum quæ sequitur: Tertium, est opus externum satisfactorium non qualecumque, sed Pœnitentiæ satisfaciens dignum; hinc Apostolus 1. Cor. cap. 11. ait: *Quod si nosmetipsos judicavimus, non utique judicemur.* Quorum quidem verborum hic sensus est, juxta D. Thomam, Comment. in hunc locum, Lect. 7. "Ex parte autem nostra, causa Divinæ punitionis est a negligentia, quia in nobis ipsis peccata commissa punire negligimus. Unde dicit, *Quod si nosmetipsos dicimus judicavimus, redarguendo & puniendo peccata nostra, Non utique judicemur, id est, non puniremur a Domino, neque in futuro sæculo, neque etiam in præsentem.*"

Non absimili modo loquitur S. Augustinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 66. "Vindicantur hic, inquit, aliqua, & tamen si remittuntur, profecto in futuro sæculo non nocebunt; propterea de quibusdam temporalibus pœnis quæ in hac vita peccantibus irrogantur eis quorum peccata delentur, ne referentur in finem, ait Apostolus: *Si enim nosmetipsos judicavimus.*"

Secundo, ex Patribus.

Eandem Doctrinam tradit Tertullianus Lib. de Pœnitentia cap. 11. "Quumque quis interrogarit, cur animæ largiaris: Deliquit dicit in Deum, & periclitor in æternum perire: itaque nunc pendeo, & maceror & exerceor, ut Deum reconciliem mihi quem delinquendo læsi."

Eisdem insitit vestigiis Origenes Homil. 6. in Exodum supra finem pag. 30. "Si quis, inquit, forte hujusmodi pecuniam, a diabolo deceptus, acceperit, non usquequaque desperet: misericors enim est, & miserator Dominus, & Creatu-

„ ræ suæ non vult mortem, sed ut con-
 „ vertatur, & vivat; pœnitendo, flen-
 „ do, satisfaciendo, dealeat, quod admis-
 „ sum est. „

„ *Item* S. Cyprianus ad calcem libri de
 „ lapsis: „ Quam magna deliquimus, in-
 „ quit ... Orare oportet impensius &
 „ rogare, diem luctu transigere, vigiliis
 „ noctes ac fletibus ducere, tempus omne
 „ lacrymosis lamentationibus occupare,
 „ stratos solo, adherere cineri, in cili-
 „ cio & fordibus volutari. „

„ S. Hilarius c. 4. in Matthæum; his ver-
 „ bis non procul a fine idem docet: „ Quia
 „ charitas plurimum peccatorum tegit,
 „ & errorum nostrorum ambitiosa ad
 „ Deum patrona est: novissimum penæ
 „ quadrante solvemus, nisi pretio ipsius
 „ aliquantum criminum culpa redima-
 „ tur. „

„ *Satisfactio* virtutem agnoscit similiter
 „ Eucherius in Lib. 2. Regum cap. 8.
 „ Dominus, inquit, delet peccatum, sed
 „ sine ultione non deserit; aut enim
 „ ipse homo in se punit, aut Deus per-
 „ currit. „

„ *Concinit* D. Hieronymus Comment. in
 „ Malachiam: „ Qui peccator est, ait; &
 „ quem propria conscientia mordet, cilicio
 „ Penitentiae accingatur, & plangat tam
 „ sua delicta quam populi, atque iterum
 „ ingrediatur Ecclesiam, de qua fuerat
 „ eiectionis, & cubet in sacco, ut præte-
 „ ritas delicias, per quas Deum offende-
 „ rat, vitæ austeritate compenset. „

„ *Hieronymo* adspulatur Ambrosius L. 2.
 „ de pœnitentia c. 5. his verbis: „ Qui
 „ enim agit pœnitentiam non solum di-
 „ luere lacrymis debet peccatum suum:
 „ Sed etiam emendationibus factis operi-
 „ re, & tegere delicta superiora, ut non
 „ ei imputetur peccatum. Ergo tegamus
 „ lapsus nostros posterioribus factis, mun-
 „ demus fletibus, ut audiat nos Domi-
 „ nus Deus noster ingemiscences. „

„ *Ihorum* mentem sequitur D. Augustinus
 „ L. de continentia, ubi c. 6. hoc effatum
 „ universale profert: „ Nullus debitor gra-
 „ vioris penæ accipit veniam, nisi qui
 „ lemcumque, & si longe minorem quam
 „ debet, solverit penam. „

„ S. Gregorius magnus 3. p. Pastoralis, docet
 „ admonendos eos esse, qui peccata
 „ quidem deserunt, non tamen plangunt,
 „ ne sibi ea dimissa esse putantes, si fletu-
 „ bus non purgaverint: „ Neque enim scri-
 „ ptor, si a scriptione cessaverit, quia

„ alia non addit, etiam quæ scripserat
 „ delevit; nec debitor absolutus est; quia
 „ alia non multiplicat, nisi & illa quæ
 „ ligaverat solvat: ita etiam cum Deo
 „ delinquimus, nequaquam satisficimus,
 „ si ab iniquitate cessamus, nisi volupta-
 „ tes quoque quas dileximus, e contra-
 „ rio appositis lamentis insequamur.

Tertio, rationibus Theologicis.

„ *PRIMA*: Ille potest per bona opera Deo
 „ pro peccatis satisfacere, qui Penitentiae
 „ laboribus Christo Crucifixo conformatur,
 „ & regni cœlestis evadit hæres: Atqui
 „ res sic se habet: Ergo &c. Ista ratio est
 „ Catechismi Romani his verbis, 2. p. n. 68.

„ Huiusmodi penarum perpessione con-
 „ sequimur, ut capitis nostri Iesu Chri-
 „ sti, in quo passus, est ipse, & tenta-
 „ tus, similitudinem, & imaginem gera-
 „ mus. Nihil enim tam deformem videri
 „ potest, ut a S. Bernardo dictum est,
 „ quam sub spinoso capite, delicatum
 „ esse membrum, nam teste Apostolo,
 „ coheredes sumus Christi, si tamen com-
 „ patimur: Et, quod alio loco scripsit:
 „ Si commortui sumus, & contrivemus:
 „ Si sustinebimus, & conregnabimus. „

„ *Secunda*: Ad opus satisfactorum duo
 „ potissimum exiguntur; primo quidem, ut
 „ in Charitate fiat: secundo, ut acerbita-
 „ tem quandam interiorem, vel etiam
 „ quandoque & exteriori præ se ferat;
 „ tunc enim est peccati redemptivum: At-
 „ qui peccator iustificatus huiusmodi opera
 „ patrare potest. Ergo &c. Pergit ibidem
 „ Catechismus p. 2. n. 73. „ Duo præcipue
 „ in satisfactione requiruntur. Primum
 „ est, ut is, qui satisfacit, iustus sit, ac
 „ Dei amicus, opera enim quæ sine fi-
 „ de, & charitate fiunt, nullo modo
 „ Deo grata esse possunt: Alterum, ut
 „ eiusmodi opera suscipiantur, quæ natu-
 „ ra sua dolorem, & molestiam afferant:
 „ cum enim prætorum scelus compen-
 „ sationes sint; atque, ut S. Martyr
 „ Cyprianus ait, redemptrices peccatorum,
 „ omnino necesse est, ut aliquid acerbitalis
 „ habeant. Quamquam non semper illud
 „ consequitur, ut, qui se in illis mole-
 „ stis exercent, doloris sensum habe-
 „ ant. „

„ *Tertia*: Si quæ ratio hanc impediret sa-
 „ tisfactionem, maxime quia iustitiæ Dei
 „ in immentum debitores sumus: Sed Deus
 „ intuitu meritorum Christi cedit suo juri,
 „ &

& per bona opera, vel ipsa Filii Dei merita nobis applicantur. Ergo &c.

Quarta : Satisfactionem exigit Ecclesia, & anathemate percussit Concilium Trident. Sess. 14. c. 12. 13. & 14. illud negantes : Igitur iustus potest pro suis peccatis satisfacere. Sic loquitur can. 13. *Si quis dixerit pro peccatis, quoad penam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri penis ab eo inflictijs & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejunijs, orationibus elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus, atque ideo optimam penitentiam esse tantum novam vitam ; anathema sit.*

Solvuntur objectiones.

OBJECIONES : Scripturæ multis in locis affirmant, nos nullis rebus externis, tametsi pretiosissimis fuisse redemptos, sed solo Christi Domini immaculato, & incontaminato sanguine, ut habetur 1. Petri 1. *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine Christi* : Sed opera satisfactoria sunt quid externum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et illa testimonia debent intelligi de primario nostræ salutis pretio, a quo quæcumque alia vim suam obtinent, concedo : Et excludunt ea quæ, vel ex parte nostri, vel ex parte aliorum sunt, nego : Sicut ergo cum in Scripturis sacris vis, & efficacia bonorum operum tribuitur gratiæ Dei, non excluditur cooperatio voluntatis adjutæ, ita & in præsentī dicendum.

Instabis : Apostolus Hebr. 1. ait Christum fecisse per semetipsum purgationem peccatorum nostrorum : *Purgationem*, inquit, peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis Dei in excelsis. Et 1. ad Timoth. c. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* : Porro ista verba, *semetipsum*, excludunt quodcumque aliud ex parte penitentis. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et illa particula, *semetipsum*, ponitur ad explicandum singulare medium quo purgatio fit in novo Testamento, concedo : & excludit opera satisfactoria ex parte nostri, nego. Efficaciori & nobiliori modo purgati sunt peccata in novo, quam in veteri fœdere ; & hoc argumentum probat Apostolus Christi divinitatem ; hinc c. 9. ait : *Christus assumpsit Pontifex futurorum bonorum per amplexus & perfectius Tabernaculum non manu-*

factum, id est, non hujus creationis, neque per sanguinem Hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introivit semel in sancta, æterna redemptione inventa.

Urgebis : Ei tantum competit satisfacere pro peccatis hominum, cui competit illos redimere ; satisfactio enim pro pœna subeunda in altera vita, est vera redemptio : Sed nulli hominum, remissa culpa, competit bonis operibus se redimere ; solus enim Christus est hominum Redemptor : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Homini non competit qualitas redemptoris simpliciter & absolute, concedo : Participative, nego : Ille absolute est Redemptor, qui pretio soluto, ex propriis pro alio solvit : ille vere est Redemptor posteriori modo, qui alieno quidem ære sibi liberaliter, & gratis ad talem usum concessit, adjuncta propria, tum industria, tum cooperatione a servitute se liberat. In isto sensu recte dicitur pœnitens se redimere, juxta illud Danielis 4. ad Nabuchodonosor : *Quamobrem Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis redime.*

Instas : Sanctus Chrysostomus ita explicat verba Apostoli a nobis in probationibus adducta, ut velit Deum sola contritione esse contentum ; & nullam, nec in hoc sæculo, nec in altero postulare satisfactionem ; sic enim habet Homil. 28. in 1. Cor. 11. *Quod si nosmetipsos judicaverimus, non utique judicaverimus* : " Non dixit, si castigaverimus nos ipsos, si puniremur, sed tantum si vellemus agnoscere peccata, si nos ipsos condemnare, si de delictis ferre sententiam, liberaremur ab eo quod hic & illic est supplicio. ", Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et sanctus Doctor loquitur de penitentibus perfectis qui in gradu Heroico conteruntur, concedo : de inferioribus, nego. Quandoque contingit ut pœna temporalis totaliter remittatur, cum scilicet penitens tantum amat Deum, quantum creaturam dilexit : ita ut contritionis qualitas & intentio præponderet deliciis quas in terrenis prosequendis habuit. Quod hæc fit mens D. Chrysostomi, patet ex his verbis : " Nos autem si velimus, neque hic, neque illuc, licet daturus sumus pœnas. ", Id est, nec in ista, nec in altera vita. Ecce perfectorum contritio : inferiorum vero penitentium

eiam non nihil languidam, his ulterioribus verbis delineat: " Quoniam autem ne hoc quidem leve volumus facere, ut oportet facere, ne sic quidem nos sustinet punire cum orbe terrarum, sed sic quodque parit, hic pœnas exigens, ubi supplicium est temporale. " Idem est sensus verborum illorum ex oratione de B. Philogonio: " Discede a malo, virtutem amplectere, desisse a pravitate, pollice re post hæc ista non commissurum, & hæc sufficiunt ad satisfactionem. Ego testificor, ac fide jubeo, ut si nostrum quisque, qui peccatis obnoxii sumus, recedens a pristinis malis ex animo, verique promittat Deo, se postea ad illa non rediturum, nihil aliud Deus requirit, ret ad satisfactionem majorem, seu ulteriorem. " Quod autem loquatur de pœnitentibus perfectis, ex eo colligitur, quia in exemplum adducit Magdalenam, & Zachæum. Ceterum, tametsi Patres nonnumquam vocent pœnitentiam laboriosam, modo flagellationem a Deo inflatam modo etiam exercitationem, non excludunt quod mortificationes, animo peccata expiandi factæ, non sint veræ satisfactiones, cum a charitate pondus & meritum habeant.

Replicabis: Ezech. 37. ait Dominus: *Impietas impij non nocebit ei, quacumque die conversus fuerit ab impietate sua, Nullas igitur remissio peccato repetit Deus pœnas ab impio. Sin minus noceret ei impietas sua.*

Respondere distinguendo Antecedens: Si impius egerit pœnitentiam, iniquitas non nocebit ei, quia propter bona opera & satisfactionem, nec a gratia, nec a vita æterna excidet, concedo: non nocebit, cum a pœna temporali eximendo, subdistinguo; si ejus contritio adæquet illum quem pro creaturis habuit amorem, concedo: secus, nego. Impio pœnitenti non nocet iniquitas; Primo, quia per contritionem & Sacramentum justificatur, & vita vivere incipit: Secundo, per gratiam sanctificantem sui habet ad gloriam. Tertio, per actualia auxilia ad gratiam justificantem consequentia potest tot & tanta bona opera, quamdiu vivit, facere, ut Deo plene satisfaciatur. Quarto, remittitur ei pœna æterna, vel etiam de temporali juxta contritionis gradum; tamen & ista prorsus aufertur, si perfectissime de impietatibus ex animo coniteratur. Solutio colligitur ex D. Augu-

stino, qui L. de remiss. cap. 34. ait afflictiones & miseras gravi sensu esse, ad coronam certamina; Tum & L. 13. de Civ. cap. 6. ait etiam hoc cedere in expiationem criminum, & Pœnitentiæ meritum augere: " Quid quid tamen illud est in morientibus, quod cum admittit sensum, pie, fideliterque tolerando auget meritum Pœnitentiæ, non aufert vocabulum pœnæ. "

Instabis: Ioan. 8. Christus adulteram absolvens ait: *Vade & noli amplius peccare.* Ibi altum est de satisfactione imposita silentium: Ergo &c.

Respondere, non constare utrum adulteram a peccatis, an solum a lapidationis pœna Christus absolverit; sic enim habetur: *Nec ego te condemnabo: vade & jam noli amplius peccare.* Sensus est, nec ego te ad lapidationem adjudico, cave ne iterum peccando te huic exponas periculo. II. Quis novit num Christus in ea tantam contritionem repererit, ut nulla opus esset satisfactione? Deinde alia est ratio Christi, alia Sacerdotum. Christus seclusa satisfactione exteriori penalis potest peccata dimittere, quia Dominus est, secus vero ceteri.

Urgebis: S. Ambrosius Serm. 46. sic loquitur: " Lacrymas ejus lego, satisfactiorem non lego. "

Respondere distinguendo: Et nomen satisfactionis sumit pro excusatione, concedo: pro compensatione temporalis injuriæ illatæ, nego. Veritas solutionis colligitur, I. Ex antecedentibus; confert quippe peccatum Adæ, & ejus pœnitentiam, cum peccato D. Petri, ejusque pœnitentia; prior, inquit, se ipsum excusavit, posterior vero ut primum Christus eum aspexit, flevit amare. Tum post verba in objectionem allata sic habet: " Recte plane Petrus flevit, & tacuit, quia quod deflari solet, non solet exculari, & quod defendi non potest, alui potest. "

Insistes: SS. Patres non agnoscunt bona opera esse satisfactoria, cum illa exigant a pœnitente ante concessam absolutionem, ut S. Cyprianus, qui Epist. 8. quæ est ad Clerum, & plebem, injungit Deum orandum esse, ut indulgeret peccatis: postea sic loquitur: " Virgas igitur, & flagella ferimus, qui Deo nec bonis & factis placeamus, nec pro peccatis satisfacimus. Rogemus de intimo corde, & de tota mente misericordiam Dei. " Quanto nos oportet magis insistere precibus, & orare, & primo ipsum Dominum rogare: "

tuus

„tum deinde per ipsum Deo Patri satisfacere debemus. „ Rursus Epist. 14. „ Pœnitentiam autem ille agit qui divinis „ præceptis, & Sacerdotibus Dei obtemperans, obsequiis suis, & operibus iustis Dominum promeretur. „ Hinc in Ecclesiâ primitiva nullus ad pacem, manuum impositionem, & Eucharistiam recipiebatur, nisi iprius operibus laboriosis Divinæ satisfecisset iustitiæ. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Et PP. loquuntur de peccatoribus imperfecte pœnitentibus, scilicet ex solo amoris imperfecti motivo, concedo : ex amore perfecto, nego. Ultro fatemur in illis qui amore perfecto non inflammanur, secluso Sacramento, opera satisfactoria penam temporalem non remittere : Ad confirmationem dico, eosdem Patres loqui de peccatis publicis, quæ scandalum annexum habebant. Licet autem illi forent Contriti, non tamen admittebantur ad communionem, nisi prius penitentiam sibi ab Episcopo impositam perfolvisent ; de illis autem loquitur S. Cyprianus. Ceterum pœnitentia publica non evacuabat particularem, & sacramentalem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Peccator iustificatus potest pro delictis suis Deo satisfacere.

PRIMO : Proverb. 16. *Misericordia, & veritate redimitur iniquitas.* Et 1. Cor. 13. *Quod si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicemur ;* redarguendo & puniendo peccata nostra, ait D. Thomas Comm. in hunc locum Lect. 7.

Secundo : Concinunt SS. PP. in primis S. Cyprianus Serm. de lapsis. Tertullianus L. de Pœn. cap. 11. Hilarius cap. 4. in Matth. Concilium Tridentinum Sess. 14. can. 13. perstringit negantes iustos pro peccatis suis Deo satisfacere.

Tertio : Ex Ecclesiæ praxi exitur a pœnitentibus satisfactioes ; bona opera maioris Pœnitentiæ intuitu facta profunt, nedum ad criminum expiationem, sed & gloriam possidendam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM / ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Christus quidem ut causa universalis pro peccatis nostris satisfecit : sed nostram exigit cooperationem.

Secundo : Patres quandoque, esto dicant, contritionem sufficere, sed intelligas velim, ita perfectam, ut adæquet omnium peccatorum commissorum quantitatem : At ubi reperies hunc doloris gradum qui præponderet omnibus sæculi affectionibus, & tantum exardeat, quantum ardebat cupiditas ?

Tertio : Ulus quidem prioribus sæculis satisfactioes, ante datam absolutionem erat exigere, at solum pro peccatis pœnitentia publica expiandis : sed & hoc non evacuabat penitentiam sacramentalem.

SECTIO TERTIA.

Utrum homo possit satisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum ?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probaturs multiplici ratione.

PRIMA : Dantur quidam casus in quibus Martyrium est de præcepto, iuxta illud Luc. c. 9. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.* Atqui tamen homo per martyrium satisfacit omni penæ peccatis debitæ ; cum ultimo die clauso, gloria fruatur cælesti : Igitur licet opus bonum præceptum sit & debitum, per illud tamen pro penâ temporali peccatis debita fit satis.

Secunda : Si propter aliquam rationem opus præceptum non foret meritum ; ea esset, quia fit ex obligatione : Atqui dantur plures actus boni, & honesti qui præcipiuntur, talis est communio Eucharistica, & tamen digno suscipiens corpus dominicum gratiæ meretur incrementum, inmo & gloriam æternam : Ergo a pari, &c.

Tertia : Dantur quædam opera pœnalia, quæ ideo nobis a Deo præcipiuntur, ut per illa ipsi satisfaciamus : tale fuit ieiunium indictum Ninivitis, Jonæ c. 3. & Joel c. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & in actu, & in planctu. . . . Quia benignus, & misericors est, patiens, & multæ misericordiæ & præstabilis super malitia.* Rursus ibidem paulo post : *Inter vestibulum, & altare plorabunt Sacerdotes Ministri Domini, & dicent, Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, ut dominetur*

tur eis nationes. En injunctio operis satisfactorii, cuius tamen compensatio explicatur his sequentibus verbis: *Et respondit Dominus, & dixit populo suo: Ecce ego mittam vobis frumentum, & oleum, & replebimini eis, & non dabo vos ultra opprobrium in gentibus.*

Quarto, Ratione multiplici.

PRIMO: Obligatio quæ incumbit eis qui vota emiserunt, & sese ad actus bonos exercendos adstrinxerunt, non impedit quominus per ea peccatis satisficiant; ex sanctis quippe Hieronymo, & Bernardo opera bona a Monachis ex voto facta non tantum eis meritoria, sed etiam satisfactoria sunt. Sic docet D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. Ergo &c.

Altero: Deus ita iustus est & liberalis, ut cuncta remuneret bona opera; immo quædam præcipit, ut detur meriti locus: Sed bona opera Penitentiae satisfactoriae intuitu facere, est quid remuneratione dignum. Igitur opera præcepta possunt esse satisfactoria.

Tertio: Cuncta ferme opera cadunt sub præceptum, ut Deum adorare; parentes colere, abstinere ab adulterio, & similia in Decalogo contenta: Sed nemo dixerit penitentem divinæ non satisfacere iustitiæ obediendo mandatis. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES: Quod debetur aliis titulis, non potest Deo pro peccatis satisfacere; Sed bona opera præcepta, Deo debentur propter legem. Ergo &c.

Respondet I. Majorem esse falsissimam, si minus nihil etiam de actibus bonis non præceptis homo posset Deo pro peccatis satisfacere, cum cuncta ratione & creationis, & redemptionis, vel etiam conservationis illi debeamus.

Respondet II. distinguendo minorem: Opera præcepta Deo debentur ex iustitia late sumpta, concedo: Ex stricta, nego minorem, & consequentiam. Debitum ex stricta iustitia promanans ordinatur totum ad compensationem faciendam, totumque debetur; ut patet in restitutione rei ablata: Sed non est par ratio de debito procedente ex lata iustitia: Jam vero debitum satisfaciendi pro penis temporalibus non est strictæ iustitiæ; talis enim non datur inter Deum, & homi-

nes. Ceterum totus illorum operum finis non exhauritur per præcepti adimpletionem; cum enim sint penalia & laboriosa, possunt adhereri ad satisfaciendum pro penis temporalibus.

Insuper: Sequitur saltem ex hac resolutione opus penale a lege impositum non posse adhereri ad satisfaciendum: Igitur, per opus præceptum non semper fit satis penæ temporali pro peccatis debitæ: Et probatur. Si posset adhereri, maxime ut laboriosum: Sed sub illa conditione exhauritur a præcepto. Ergo &c.

Respondet negando antecedens. Ad probationem distinguo: Et motivum ejus primum est obedientia; ipsa vero est satisfactio finis, concedo: & non est, nego. Substantia, igitur actus laboriosus est de præcepto: sed cum pena non sit ipsius perfectio, verum potius quid extrinsecum, hinc est quod ab operante possit adhereri pro satisfactione.

Urgetur: Penitens aliquid ulterius supra jejunium v. g. præceptum pro peccatis expiandis debere addere: Igitur per opus præceptum satisfacere non valet. Probatur Antecedens: Ubi occurrunt duo præcepta adimplenda, non fit satis adimplendo unum, maxime si materia circa quam versantur sit diversa; sed Deo servitutem jejunando exhibere, tum ipsi satisfacere, sunt duo præcepta vel in ipsa materia diversa. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Penitens debet aliquid ulterius supra jejunium addere ad melius, concedo: absolute, ita ut opus præceptum non sit satisfactorium, nego. Ad probationem distinguo: Si præcepta non sunt subordinata, concedo; secus, nego: & sic distincta minore, nego consequentiam. Sicut igitur quando occurrit quatuor temporibus vigilia alicujus Sancti annexum habens jejunium, unico tamen jejunio fit satis duobus præceptis, quippe quæ unum habeant finem, scilicet corporis mortificationem; eadem ratione actus præcepti, & satisfactionis lex uno jejunio simul adimplentur, cum finis utriusque præcepti sit Deum colere, & totius mentis ac cordis conatu illi famulari.

Insuper: Qui debet centum nummos aureos alicui ob rem ab eo sibi venditam, & centum ob aliud debitum ex illo contractum, non satisfacit utrique debito unica simplici solutione: Igitur & a pari qui tenetur ex præcepto ad opus bonum;

eo non potest uti ad persolvendas penas temporales pro peccatis debitas.

Respondeo negando consequentiam, & paritatem. Disparitas est, quod utrumque debitum sit ex strictâ iustitiâ, & medium pro illius compensatione faciendâ sit ex sua naturali conditione speciatim determinatum; qui enim vendidit, tantum debet recipere, quantum res dividenda valet, sicque exigitur per omnia æqualitas: at debitum pœnæ temporalis non est semper strictæ iustitiæ. Rursus illud quo utitur pœnitens, non est ex natura sua speciatim determinatum ad satisfaciendum pro pena temporali, siquidem finis actus præcepti est obedientiæ legis; ordinatio vero illa ad satisfaciendum, finis extrinsecus.

Insuper: Inde sequeretur peccatorem, cui injungeretur pro pœnitentiâ Sacramentali jejuniû quadragesimale, nihil pro luendis peccatis facere, cum ad jejunandum ex lege tenetur. Absurdum consequens: Ergo & antecedens.

Respondeo distinguendo sequelam: Nihil inde facere quoad actus interiores, nego: Quo ad pœnalitates extrinsecas, subdistinguo; quoad substantiam, concedo: quoad directionem & jejunandi modum, nego. Ille peccator teneretur quolibet jejunii die hanc pœnalitatem, I. Offerre Deo in vindictam peccatorum, quod seculo de peccatis dolore sæpius reiterando fieri non posset. II. Sed & ad apices juris & strictissime jejunare, ita ut in nullo sibi parceret. III. Mere necessarium ad vitam fovendam, omittis quæ in cibis potius ad ventris ingluviem & sensualitatem alendam, quam ad sanitatem conservandam interserviunt, sumere. Ceterum confessarius, vel elemosynas, vel opera misericordiæ exercenda ex consilio injungere potest, & peccatori dicere, peccata expiandi motivo plura alia momentosa ultro esse faciendâ, cum ea ratione qua Deus illi propitiû est, ipsum in nullo sibi parcere debeat.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Iustus potest per opus præceptum Deo satisfacere pro peccatis suis.

PRIMO: Datur præceptum confessionis fidei, sæviæ persecutione, quam fidem Sancti sanguinis effusione consignaverunt, & tamen Ecclesia ita eos ab omni

reatu pœnæ sic absolutos habuit, ut teneatur Augustinus eum, qui orat pro Martyris refrigerio, ipsi Martyri injuriam facere.

Secundo: Utriusque sexus fideles qui votis ad perfectionem assequendam se adstrinxerunt, tenentur vi legis de perfectione sibi impositæ charitatis ardentissimæ opera facere, quibus certe peccata sua expiare nemo distinebitur, cum eo potissimum scopo ad Monasteria convolare sint.

Tertio: Omnia ferme bona opera in Decalogo continentur. Ergone non meritoria & satisfactoria quia cadunt sub præceptum, & mandatis Dei obediunt? Absit dicere.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Licet pluribus titulis Deum venerari, & ipsi servire teneamur, hoc tamen negotium iisdem actibus perfici nemo non videt, cum usus obtinuerit in Ecclesiâ; ut audiendo Missam v. g. Deum & Creatorem & Redemptorem, adeoque propter creationis & redemptionis beneficia recolamus: Quidni & iisdem pietatis actibus ipsi, ut iusto scelerum vindicti satisfaceremus?

Secundo: Non est eadem ratio pro restitutione & satisfactione. Prior servat proportionem Arithmeticam, hinc non remittitur jus læsum, nisi restituatur ablatum: Posterior, Geometricam solum exigit. Quia vero satisfactio Christi est infiniti valoris, modo per opus præceptum nobis applicetur, sufficit ad luenda peccata; maxime cum ex parte nostri non requiratur ad supremos juris apices satisfactio; cum & illius finis incapaces.

Tertio: Neque vero ex satisfactione per opera præcepta sequitur peccatorem nihil amplius quam innocens præbere; cum enim actus præceptum non nisi obedientiam spectet, ut valeat ad gloriam, potest ex oblatione iterata laboriosæ pœnitentiæ utique ad satisfaciendum valere, maxime ex eo quod cuilibet oblationi respondeat amor, qui certe satisfactorius est, juxta illud Christi ad Magdalenam Luc. 7. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

SECTIO QUARTA.

Utrum Satisfactio debeat esse proportionata peccatis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod Concilium generale statuit, ita propugnandum est: Atqui Tridentinum Sess. 14. cap. 8. definit satisfactionem sacramentalem juxta peccatorum gravitatem imponendam esse. Et sic loquitur: "Debent ergo Sacerdotes Doctores, mini quantum Spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, salutare, & convenientes satisfactiones injungere." Verbis paulo antecedentibus hæc præcludit: "Divine justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati, & demonis servitute liberati, & accepto Spiritu sancto. At dono, scientes Dei Templum violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint." Sic autem eos adigit, ut pronuntiet postea illos qui convenientes non imponunt satisfactiones, eorum criminum participes fieri: "Ne, inquit, si forte peccatis conniveant, & indulgentius quam poenitentibus agant; levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur."

Secunda: Vix difficilior foret reconciliatio post amissam Baptismi gratiam, si leves admodum satisfactiones imponerentur, neque vero poenitentia esset Baptismus laboriosus: Atqui tamen contrarium pronuntiat Tridentina Synodus. Ergo &c.

Tertia: Poenitentes a peccatis de novo in posterum committendis deterrendi sunt: Atqui hoc fit acerbis castigationibus: Isteur satisfactio debet sceleribus commissis commensurari. Hæc ratio est primum Apoc. 7. *Quantum glorificavit se, & in delictis suis tantum date illi tormentum.* Tunc & Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 8. ubi sic loquitur: "Divinam clementiam decet, ne ita nobis abique ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora

putantes velut injurii, & contumeliosi Spiritui sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ. Procul-dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent hæc satisfactoriæ poenæ, cautionesque, & vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt."

Concinit D. Ambrosius in hæc Psalmi 118. verba, *& de lege tua miserere mei*, & ait: "Exigit ergo Medicinæ ratio ut aut sectione, aut aduisione curetur. Nisi enim putrefacta recidantur, aut humor inutilis decoquatur, frustra medicinæ manus adhibentur ad vulnera. Ideoque bonus Medicus hujusmodi ægrum legitime dicitur esse curandum, ut possit medicina proficere. Lege ergo miseretur qui cum justitia sapientiaque miseretur, ut ea dimittat quæ scit jure posse dimitti: ne cum alterius miseretur, se ipsum legi faciat obnoxium. Agat postquam miseratione donatus est, sedit peccare Saul. Peccavit enim in ipsa misericordia, & ideo peccavit post misericordiam. Consideremus etiam ne & ipsum deteriorem faciamus, cujus miseretur injuste. Pleurumque enim non coercere delinquentes, majoris auctoritatis est, quam si ulciscaris."

Quarta: Satisfactio talis esse debet, ut vitiosos compescat habitus: Atqui sola satisfactio quæ criminibus præponderat talis est. Ergo &c. Istam rationem afferit ibidem Concilium Tridentinum: "Menduntur quoque, inquit, peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male viventium ad comparatos, contrariis virtutum adionibus tollunt."

Quinta: Sacerdos injungendo poenitentiam peccatori, sic disponere ei incumbit, ut abundet in omni opere bono, tum ad restauranda merita, tum ad præcavenda deinceps peccata. Sed ad hoc requiritur satisfactio peccatis commissis expiandis proportionata: Ergo &c. Hanc statuit satisfactionis imponendæ regulam S. Chrysostomus Homil. 10. in cap. 3. Matth. versus finem: "Poenitentiam vero dico non solum ut a malis prioribus desistamus, verum etiam ut bonorum operum fructibus impleamur. Facite, inquit Joannes, fructus dignos poenitentiae. Quo autem modo fructificare poterimus? Si utique peccatis adversa faciamus. Aliena rapuisti, & incipe do-

„ nate

„nare jam propria. Longores tempore
 „fornicatus? A legitimo quoque usu sus-
 „pendere conjugii, ac perpetuum conti-
 „nentiam sæpius paucorum dierum ca-
 „sitate meditare. Injuriam vel opere
 „cuiquam, vel sermone fecisti: refer be-
 „nedictionis verba conviciis: & percu-
 „tientes te nunc officiis, nunc etiam be-
 „neficiis placare contende. Neque enim
 „vulnerato sufficit ad salutem tantum
 „modo spicula de corpore evellere, sed
 „etiam remedia adhibere vulneribus. De-
 „liciosis autem & tumulentia diffuebas:
 „jejunio & aquæ potu utrumque com-
 „pensa, ut famem superes imminemem.”
 „Sexta: Satisfactionem in eo positam ef-
 „fesse contendit Conc. Trident. Sess. 14. c. 8.
 „ut possit avertere imminemem a Deo pœ-
 „nam: ” Neque vero, ait, securior ulla
 „via in Ecclesia Dei unquam existimata
 „fuit ad amovendam imminemem a Deo
 „pœnam, quam ut hæc Pœnitentiæ ope-
 „ra homines cum vero animi dolore fre-
 „quentent. ” Sed levior satisfactio id
 „efficere non potest. Ergo &c.

„Septima: Tale nunc debet esse satisfac-
 „tionis pondus, quale fuit in penitenti-
 „bus utriusque legis: Atqui in illis fuit
 „amara, nam ut sedarent iram Dei cilicio
 „perpetuo, eoque acerbissimo carnem ope-
 „rui, jejuniis durioribus incumbabant,
 „potum cum flatu miscebant; vel ipse Da-
 „vid rigorosam egit pœnitentiam, egit &
 „Achaz, tum Manasses, Nabuchodonosor,
 „Magdalena, Maria Ægyptiaca & alii
 „permulti, quos hic recensere superfluo;
 „hinc Tertullianus Lib. de Pœnitentia c.
 „13. sic fatetur: ” Deliqui, dico in Deum,
 „& periclitor in æternum perire: ita-
 „que nunc pendeo, & maceror & ex-
 „crucior, ut Deum reconciliem mihi,
 „quem . . . læsi. ”

„Hæc propter motiva S. Carolus hanc
 „statuit regulam de modo pœnitentiæ in-
 „jungendæ a Ministris 4. parte tractando:
 „Videant, inquit, ne pro peccatis gra-
 „vibus levissimas penas imponant, id
 „quod & Confessoribus & penitentibus
 „periculosum est, cum id a sacris Lit-
 „teris, & a Conciliorum decretis, & a
 „SS. Patrum sententia alienum sit. Nam
 „divinæ Litteræ ab eis qui pœnitentiam
 „agunt, hoc efflagitant, ut fructus di-
 „gnos pœnitentiæ faciant, utque ad Do-
 „minum convertantur in jejunio, fletu,
 „& planctu.”

„Hinc temporibus quo servebat religionis

zelus, ardor ille affluebat in peccatori-
 „bus, qui lubenti animo sese pœnitentiæ ri-
 „gorosæ laboribus subiciebant: quod &
 „unanimitè nedum docuerunt Patres, sed
 „ad praxim reduxerunt respectu pœnitent-
 „tium; quare ipse Paulus hanc statuit re-
 „gulam, ut mortificationi serviant mem-
 „bra, quæ peccato servire: nec ab hac
 „disciplina usquam recessum est: licet enim
 „pœnitentia publica sublata sit: vult ta-
 „men semper Ecclesia, ut Christiani mor-
 „tificent membra quæ sunt super terram,
 „crucem jugiter tollant, abneget semeti-
 „ipsos; quocirca si non quoad omnia, sal-
 „tem quoad majorem partem, canonibus
 „pœnitentialibus in quantum fieri potest,
 „Ministri Domini veteri Ecclesiæ praxi
 „& vestigiis debent insistere.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES: Si Sacerdotes tenerentur
 æqualitatem servare in penis infligendis
 inter satisfactionem, & peccatum, infi-
 „nitas deberent proculdubio imponere; in-
 „finita enim est gravitas peccati quo Deus
 „læditur; absurdum consequens. Ergo &
 „anteq.

„Respondeo negando majorem. Ratio est,
 „quia pœna æterna, quæ peccato lethali
 „debetur, in finitam & temporalem com-
 „mutatur per sacramentum Pœnitentiæ;
 „pœnæ igitur temporali, & non æternæ,
 „satisfactiones conveniunt; & sic sunt fini-
 „tæ.

„Instabis: Ideo pœna temporalis imponi-
 „tur, ut pro eis peccator non teneatur in
 „altera vita eam in purgatorio luere: Sed
 „ignorat Sacerdos quænam pœnæ quanti-
 „tas exolvenda sit in altero sæculo pro
 „peccato in hac vita quoad culpam dimis-
 „so: Ergo &c.

„Respondeo distinguendo minorem: Et
 „novit ex Scripturis, & traditione alterius
 „vitæ penas non fore leves, & sic pruden-
 „ter potest judicare quid imponendum sit
 „penitenti, ut illas non subeat, concedo:
 „& pœnæ illæ sunt parvi momenti, ne-
 „go. Quid de flammis purgatorii doceat
 „Scriptura, quid & scripserint SS. Patres,
 „illud ita superat caput humanum, ut
 „peccator debeat Domino cum Augustino
 „dicere, Hic seca, hic, amputa, modo in
 „æternum parcas.

„Urgebis: Canones pœnitentiales deter-
 „minant quænam sit conveniens pœna,
 „unicuique peccato infligenda: Sed illi
 „cano-

canones non sunt amplius in usu : Ergo &c.

Respondeo I. cum S. Carolo Borromæo Ministros secundum iudicium viri prudentis teneri aliquam servare in imponendis penitentis satisfactoris proportionem. Sic loquitur 4. parte Ecclesiæ Mediolanensis instructionum p. 769. "Canones, inquit, penitenciales teneant Ministri, quamvis enim prudenter, & considerate pro penitentis dolore, hominumque varietate, aliisque circumstantiis attemperari possint & debeant, eos tamen observari, atque ut formam, & regulam quantum expedire videbitur exprimi semper laudabile est."

Respondeo II. distinguendo minorem : Canones penitenciales fuerunt abrogati quoad aliqua, concedo : quoad omnia, nego. Ultero fateamur eos quoad penitentiam publicam fuisse rescissos, nusquam vero quoad penitentiam laboriosam, quæ juxta delictorum qualitatem imponenda est ; quinimmo & satisfactio publica, si peccatum induxerit scandalum, ut ex Concilio Tridentino constat. De hoc momento ait Catechismus Rom. p. 2. ubi de Pœnit. nu. 67. "Quare sapientissime, illud ab Ecclesia observatum est, ut cum ab aliquo publice flagitium commissum esset, publica etiam penitentia ei indiceretur : ut ceteri timore, perterriti, deinceps peccata diligentius vitarent."

Insiste : Alexander VIII. hanc proscripsit propositionem : *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Pœnitentiæ, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmat, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.* Ergo &c.

Respondeo distinguo antecedens, Alexander morem imponendi graves, & ut plurimum intolerabile pœnas ante absolutionem subeundas, ut abusum propellit, concedo : satisfactioes prudentes juxta peccatorum pondus, & post absolutionem adimplendas, nego. Summus Pontifex eo loci suo perstringit stylo censorio praxim Novatorum, qui prius a penitentibus exigunt satisfactionem, eos quum absolvant. Hoc ipsum patet ex his duabus propositionibus damnatis, quæ memoratam procedunt propositionem ; quæ quidem his verbis exprimiuntur : *Per praxim mox absolvendi ordo Pœnitentiæ est inversus. Ordinem præmittendi satisfactionem*

absolutioni induxit, non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id ipsum quodam modo dicente.

Perfles : Saltem Iubilæi tempore Sacerdotes leves possunt imponere pro peccatis satisfactioes ; ea enim est vis indulgentiarum quæ plenariæ dicuntur, ut totam dealeant temporalem pœnam pro peccatis ex integro luendis relictam. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens ; nullius enim temporis exceptionem facit Concilium Tridentinum. Neque vero Bullæ quibus indulgentiæ conceduntur, oppositum continent, cum ex parte peccatorum requirant eam conditionem, ut sint contriti, & penitentes. Contritionem autem supponere stertus, & labores, nemo non novit ; hinc nedum minuit Ecclesiæ satisfactioes Iubilæorum tempore, quin potius adaugcat ; quippe quæ multa iungat bona opera, ut elemosynas, supplicationes, jejunia, incarcerationis visitare, pupillos sustentare, & similia.

Dices : Ex hoc sequitur indulgentias nihil prodesse iis qui peccaverint ; ad quid enim iis prodesse possunt qui proportionatam de peccatis agunt penitentiam : Sed falsum coniciens : Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam. Primo quidem indulgentia Iubilæi supplet quod pristinis deest sacramentalibus satisfactioibus. Secundo tempore ægrotis, qui tamen Deo satisfacere habeant in voto, id tamen adimplere sicut oportet propter vitæ brevitate non valent. Prodest etiam peccatoribus ; qui vitiorum onere oppressi, contritionem intensissimam non habent, namque ejus efficaciam adæquatam pro pœna temporali expianda supplet. Demum tempore Iubilæi & a censuris, & a casibus reservatis datur absolutio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Satisfactio a Sacerdote imponenda, debet esse peccatis proportionata.

PRIMO : Sic statuit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 8.

Secundo : Reconciliatio per Pœnitentiæ sacramentum habita, non foret Baptismus laboriosus, si satisfactio levior imponeretur, quod utique Concilio Tridentino adversatur. Ergo &c.

Tertio :

Tertio : Penitentes a committendis de novo peccatis deterrendi sunt : Sed & hoc non fit, prætermiffa fatisfactione prioribus ſcleribus proportionata . Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Eccleſia in votis habet ut ſatisfactio proportionetur pœnæ temporali debitæ . Nuſquam vero infinitæ cuius homo incapax eſt . Unde eam non oportet eſſe infinitam .

Secundo : Penitentiæ canonicæ publicæ reſciſſæ ſunt quidem, ſed non quoad omnia : Alexander VIII. damnat abuſum gravioris penitentiæ, quæ exigitur a Novatoribus ad abſolutionem præambulam, ſed non ad menſuram impoſitas pœnas, & juxta viri prudentis judicium .

Tertio : Indulgentia Iubilæi non evacuat debitas pro peccatis ſatisfactiones, quandoquidem Eccleſia illam ea conditione concedit, ut peccatores piis operibus vacent; præcipiuntur enim eleemoſynæ, variæ ſtationes, confefſio, & divinæ Euchariſtiæ participatio .

SECTIO QUINTA.

An pœnitens teneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA,

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO : Sacerdotes acceperunt a Chriſto Domino poteſtatem non tantum abſolvendi & remittendi, ſed etiam ligandi & retinendi, juxta illud Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis &c.* Et illud Joan. c. 20. *Quorum remiſeritis &c.* Atqui ligat Sacerdos peccatorem, & peccatum ejus retinet; non tantum quando eum cenſet abſolutione indignum, ſed & eum abſolvens illi pro ſatisfactione certum aliquid penale injungit : Igitur peccator tenetur penitentiam ſatisfactoriam a Confeſſario impoſitam, adimplere .

Alteri : Traditio Patrum habet vim legis, quam infringere non licitum eſt . Sed Patres una conſenſione docent penitentiam ſacramentalem eſſe adimplendam : Et probatur . S. Cyprianus L. de

lapſi. ait : " Oportet, juſtis operibus incumbere, quibus peccata purgantur, eleemoſynis frequenter inſistere, quibus a morte animæ liberentur. " Tum Tertullianus L. de Pœnit. cap. 10. " In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parceret. " S. Leo Magnus Epil. 92. cap. 2. ad Ruſlicum Narbon. ſic habet : " Alienum eſt a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in Preſbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint conſecrati, ſi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem, remedium accipiant penitentem . . . a vide hujusmodi lapſi ad promerendam miſericordiam Dei privata eſt expetenda ſecefſio, ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fruſtuofa. " Ibi ſatis ſignificat, eos qui ſatisfactionem reſcuſant, aut nolunt ſubire, non eſſe admittendos ad reconciliationis Sacramentum .

Hic adde auctoritatem Rabani, qui in collectione Synodorum ſic habet : " Pœnitens illud quod ei inſtitutum fuerit, ita caute obſervet, ac ſi ex ore Dei fuerit prolatum. " Idem docet auctor libri vera & falſa penitentia c. 15. Ibi enim penitentem inſtituens ait " Ponat ſe omnino in poteſtate & judicio Sacerdotis, nihil ſibi reſervans ſui, ut omnia, eo jubente, paratus ſit facere pro recipienda animæ vita. "

Tertia, Ab ipſa vagiente Eccleſia ſtatutum eſt penitentiam ſacramentalem adamumſſim adimplendam eſſe. Ergo &c. Probatur antecedens. Provincia tunc de mandata erat Preſbyteris, ut ſecundum canones penitentiam injungerent; penitentes vero tenebantur, quidquid a Preſbytero illis fuiſſet injunctum, perinde ac ſi eſſet ex ore Dei emanatum, obſervare; quod ſi reſcuſarent, denegabat eis Eccleſia reconciliationem, quam non prius dabat, quam illi expleviſſent quæ præſcripta erant . Hinc in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 21. præcipitur, ut omnes Fideles ſua peccata conſiteantur; & injunctam ſibi penitentiam ſtudeant adimplere : " Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit . . . injunctam ſibi penitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, "

Quarta : Penitens tenetur omnes partes ſacramenti Penitentiæ, niſi forte præſtetur, ſubire : Igitur & impoſitam ſibi penitentiam abſolvere; cum ſatisfactio ſit pars integralis ſacramenti Penitentiæ .

Sal-

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES: Sacerdos non est Judex ordinarius, sed arbitrarius; adeoque est in arbitrio pœnitentis ut se submittat Sacerdoti, vel quoad remissionem culpæ, & pœnæ, vel quoad remissionem culpæ tantum, ita ut paratus sit flagella Dei expectare, eaque pro solutione pœnæ suscipere: vel etiam ipse sibi ad nutum satisfactionem imponere, Ergo &c.

Respondeo negando antecedens; tamen enim penes sic pœnitentem sibi eligere Sacerdotem quem libuerit, cui peccata sua confiteatur; ex quo tamen eligit aliquem in particulari, tenetur ei tamquam ordinario, vel delegato Judici, ac Vicem Christi gerenti, juxta potestatem ei concessam sese submittere, & datam satisfactionem adimplere, quam si omittat, graviter peccabit.

Insuper: Nullum est de satisfactione divina præceptum: Igitur Sacerdos qui agit ut Minister Dei, non potest ad satisfactionem pœnitentes obligare.

Respondeo negando antecedens; contrarium quippe patet ex probationibus jam datis: eo enim ipso quo Sacerdos Judex a Christo constituitur sit, his verbis, *Quicumque alligaveritis &c.* potest solvere peccatorem ea lege & conditione, quod Majestati divinæ læsæ satisfaciatur.

Urgebis: Ideo Deus jussit Sacerdotibus satisfactiones imponere, ut mitius in hac vita pœnitentes ei satisfaciatur, quam in altera, scilicet in purgatorio: Sed pœnitens potest sese determinare ad luendas pœnis peccatis debitas in flammis illis expiaticibus: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et hoc Deus in arbitrio hominum non reliquit, concedo: & reliquit, nego. Jam vero Deus præcepit hominibus, ut pro pœnis temporalibus annexis peccato satisfacerent in hac vita; quod quidem præceptum majorem adhuc Dei misericordiam commendat, dum videlicet per ipsum ejus flagella præoccupandi incumbit necessitatem homini, ne in altero sæculo acerbius puniatur; quocirca præcepto quo satisfactionis opera jubentur, obediendum est; quippe quod sit a lege pœnitentiæ indivisibile.

Insuper: Nedom reprehendendus, sed & laudandus est ille, qui ex vehementi peccatorum dispendentia, sic se ad majorem satisfactionem obeundam paratus est, ut

nolit uti indulgentiis, quibus satisfactio relaxaretur: Pari & consimili ratione gratiam, qua satisfactiones hujus sæculi evadunt leviores, potest abnuere.

Respondeo, transeat antecedens, & nego consequentiam. Etenim satisfactiones hujus sæculi, præter eum usum, qui potissimum consistit in expiandis peccatis, plurimum sunt utiles; quippe quæ viam sternant facilem ad gloriam, carnem castigent ne adversus spiritum obstrepat, favent humilitati, certam ad cælum vocationem & electionem faciant.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Homo tenetur adimplere pœnitentiam sacramentalem sibi impositam.

PRIMO: Datum est jus B. Petro & ejus in sacerdotio successoribus sicut solvendi, sic & ligandi ad pœnam pœnitentes: Igitur Fideles tenentur adimplere pœnitentiam in confessione impositam.

Secundo: Sic usus ab ipsa vagiente Ecclesia obtinuit, ut pœnitentibus satisfactio adimplenda imponeretur: Sic docet S. Cyprianus Serm. de lapsis. Sic Leo Epist. 91. Sic Tridentinum Sess. 14. cap. 8.

Tertio: Reus debet adimplere conditiones sententiæ Judicis eum absolventis, eas vero ex negligentia aut contemptu omittere, est perfidia culpabilis: Sed inter omnes, præcipua est pœnitentiæ sacramentalis adimpletio. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Quamquam Sacerdos sit Minister arbitrarius a pœnitente electus, ipsi tamen peccator debet in pœnitentia adimplenda promptum obsequium.

Secundo: Possunt quidem peccatores majoris pœnitentiæ intuitu acceptare in hac vita pro expiandis peccatis purgatorii penas: sed cum judicium incipiat a domo Dei, vel in hac vita pœnitenti incumbit ante mortem adimplendo pœnitentiam impositam, præoccupare scelerum expiationes.

Tertio: Falsum est nullum esse de satisfactione emittenda præceptum, quippe quod a lege pœnitentiæ faciendæ indivisibile sit.

SECTIO POSTREMA.

De effectibus Pœnitentiæ.

PRIMARIUS est justificatio peccatoris, cum ad eam potissimum terminetur, ut liquido probatum est, ubi de essentia Sacramenti. Hoc ipsum docet Catechismus Romanus 2. p. de Pœnitentia nu. 18. his verbis: "Pœnitentia itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam re-situat, cum eoque summa amicitia con-jungat."

Secundus & tertius, est pax interior & bona conscientia, juxta illud Angelicum concentum, Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Catechismus ibidem hunc commemorat effectum, cui addit summam animi jubilationem & tranquillitatem:

"Hanc vero, inquit, reconciliationem interdum in hominibus piis, qui hoc Sacramentum sancte, & religiose percipiunt, maxima conscientia pax & tranquillitas cum summa spiritus jucunditate consequi solet."

Quartus, quodlibet peccatum non semel remittit, sed iterum atque iterum & toties quoties de culpis dolet prævaricator. Hunc effectum non tacet Catechismus ibid. his verbis: "Nullum est enim tam grave, & nefarium scelus, quod Pœnitentiæ sacramentum non quidem semel, sed iterum & sæpius non debeat. Qua de re ita Dominus per Prophetam inquit: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam, vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor: & S. Joannes: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra; & paulo post: Si peccaverit, inquit, (nullum videlicet peccati genus excipiens) advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi."

Quintus est reviviscentia meritorum, juxta illud Ezech. 36. Impietas impij non nocebit ei in quacunque die converſus fuerit, immo & Joel. 2. asserit Deus se reddiditum pœnitenti annos quos comederat locusta & bruchus, hoc est, bona opera mortificata per peccata, nomine locustæ & bruchi significata.

Boncat Theol. Tom. VII.

Sextus est Deo satisfacere pro pœna temporalis ex parte, quandoque etiam ex integro si penalitates a pœnitentia inducunt, tantum habeant pondus ad jus divinum læsum satisfaciendum, quantum habuere peccata ad ledendum. De hoc momento audiendus est idem Catechismus num. 65. ubi ait pœnitentiam laboriosam satisfacere pro peccatis, quod quidem illustrat exemplo pœnitentiæ Davidis, tum concludit ex pœnitentia pii Regis: "Ut non solum crimen, sed pœnam etiam crimini debitam condonaret, atque a peccati reliquiis purgatum, in prillium decoris & integritatis statum resitueret."

Septimus: Pœnitentia vitia comprimit, & charitatis ac virtutum flammam accendit, immo hominem lapsum a peccando in posterum deterret. Sic propugnat Catechismus ibid. num. 66. atque: "Proculdubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercet hæc satisfactoria pœnæ, cautiores, quæ & vigilantiores in posterum pœnitentes efficiunt." Ceterum pœnitentia ut virtus eisdem cum voto Sacramenti producit effectus.

Synopsis contentorum.

EFFECTUS Pœnitentiæ I. Justificatio peccatoris. II. Pax interior. III. Bona conscientia. IV. Cuncta peccata iterum commissa remittit. V. Reviviscentia meritorum. VI. Deo satisfacit. VII. Vitia comprimit, & virtutum flammam accendit.

ARTICULUS NONUS.

De extensione Clavium Ecclesiæ.

OSTENSUM est supra, claves Ecclesiæ nihil aliud esse præter potestatem ligandi & solvendi, juxta illud Christi Matth. 16. ad petrum: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in calis, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in calis. Ex hac Salvatoris sententia sequitur potestatem Ecclesiæ ad id omne sese extendere, quo aliquis redum a culpa & reatu pœnæ æternæ, sed etiam & a pœna temporali solvi potest: quia vero rei noxii non solum in foro interno, sed & in contentioso, ad pec-

cati scandalum castigandum, vel etiam aliud tametsi occultum, sed gravissimum, quandoque per censuras puniuntur, atque etiam ab eis, poenitentia expleta, modo post poenitentiam laboriosam exantlatam, modo etiam ea nondum finita per indulgentiam, liberantur; opere pretium est de utroque momento, videlicet & de Censuris, & de Indulgentiis non nihil hic tractare ad quaestionem Supplem. D. Th. 21. usque ad 27. inclusive. Unde sit

SECTIO PRIMA.

De Censuris.

CIRCA istud momentum varia hic quaeruntur. Primo quidem de nominibus. Secundo, de divisione. Tertio, de subiecto. Quarto, de absolutione.

S. I.

De nomine, divisione, & definitione Censurarum.

CENSURA, ut praese fert vocabulum, est poena, quae non nisi contumaci baptizato infligitur, propter aliquod scelus alias gravissimum. non enim pro leviore imponenda est. Ex his habes nomen simul & censuræ definitionem.

Primo, Censura late usurpata non una est. Quaedam est a jure, quaedam vero ab homine; prior summorum Pontificum & Conciliorum decretis ipso facto incurritur; posterior a Superiore Ecclesiastico infligitur. Illa est universim ad omnes delinquentes indiscriminatio puniendos, sed ista nonnisi particulares in individuo spectat. Neque etiam hoc solum inter utramque discrimen intercedit: verum etiam ex eo quod lata a jure, vel ipso mortuo Legislatore perduret; contra vero lata ab homine.

Secundo, quaedam est latae sententiae, quaedam etiam ferendae: illa, ipso patratu crimine incurritur, vel ipsa omnia iudicis sententia, qua aliquis reus declararetur; ista vero e contra nonnisi denunciatione facta. Latae sententiae illis vocabulis, ipso facto, illico & absque mora scias te esse excommunicatum dignoscitur: per alia istis verbis aut similibus; qui haec feceris, excommunicatur, vel suspenditur, vel etiam anathema sit. Ferendae vero per verba comminatoria exprimitur,

quod potest isto illustrari exemplo. *Principimus sub poena excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti, vel sub interminatione anathematis, ne hoc facias.* Prioribus saeculis, nonnisi prima erat in usu, cum Ecclesia in peccatores scandalosos anathemate semper animadverteret.

Tertio: Censura quandoque est iusta, quandoque etiam iniusta evadit. Illa censetur iusta, quae, servatis de jure & solemnitate servandis, puta a legitimo Superiore contra baptizatum, & quidem peccati, cui annexa est gravissima poena, reum, ad ejus correctionem proferitur; quibus demptis conditionibus, a iustitia excideret; hinc iniusta dicitur censura; si lata sit a Superiore vel non habente jurisdictionem, vel ex ira & sine ratione; vel etiam si ille, quem anathemate ferit Superior, sit innocens. Quidquid sit tamen coram Deo iniusta foret, semper timenda est, ait Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia. Immo quandoque contingit censuram iniuste a Legislatore proferri, ut cum vindictae motivo ductus anathemate percutit subditum innocentem, qui humiliter ad Christi imitationem a quo sufferre debet animo, quippe quae in foro contentioso solemnitatibus extrinsecis juris adornata sit. Et hoc donec purificationem canonicam ex probata innocentia habeat. Sic censet S. Augustinus Lib. de vera religione cap. 6. his verbis: "Saepe etiam sunt divina Providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum seditiones expelli de Congregatione Christiana etiam bonos viros, quam contumeliam vel injuriam suam cum patientissime pro Ecclesiae pace tulerint, neque ullas novitates, vel schismatis, vel haereticorum molitiones fuerint, docebant homines quam vero affectu, & quanta sinceritate charitatis Deo servendum sit."

Suffragatur S. Thomas hic quaest. 21. art. 4. his verbis: "Contingit autem quandoque quod sit debita causa ex parte excommunicantis, quae non est debita ex parte excommunicati; sicut cum aliquis pro falso crimine in iudicio probato excommunicatur, & tunc si humiliter sustinet, humilitatis meritum recompensat excommunicationis damnum."

Censura stricte sumpta dividitur in excommunicationem majorem & minorem; in suspensionem, & in interdictum, Ex-

Excommunicatio major recte definitur, separatio a Communione Ecclesiæ quoad fructum, & suffragia generalia. Immo & Societatem civilem, seu Censuram Ecclesiasticam quæ baptizatos contumaces privatur participatione Sacramentorum, tum suffragiorum Ecclesiæ, & Societatis Fidelium; itaut excommunicato denunciato, ne quidem Ave, dicendum sit. Minor vero contrahitur ex participatione cum excommunicatis excommunicatione majore: dicitur vero minor, quia solo privat usu Sacramentorum. Sic docet S. Thomas hic quæst. 27. art. 1. his verbis: "Diciendum quod ille qui per Baptismum in Ecclesia ponitur, ad duo adscribitur, scilicet ad cetum Fidelium, & ad participationem Sacramentorum, & hoc secundum præsuppositum primum, quia in Sacramentis participandis etiam Fideles communicant. Et ideo aliquis potest extra Ecclesiam fieri per excommunicationem dupliciter. Uno modo, ita quod separatur tantum a participatione Sacramentorum, & hæc est excommunicatio minor. Alio modo ita, quod excludatur ab utroque, & sic erit excommunicatio major quæ hic definitur. Non autem potest esse tertium, scilicet quod excludatur a Communione Fidelium, & non a participatione Sacramentorum ratione jam dicta: quia scilicet Fideles in Sacramentis communicant, sed communicatio Fidelium est duplex. Quædam in spiritualibus, sicut sunt mutue orationes, & conventus ad sacra percipienda. Quædam in corporalibus actibus legitimis, quæ quidem communicationes his versibus continentur.

Si pro delictis anathema quis efficiatur:
Or, orare, vale, communicio mensa negatur.

Os, scilicet, ne osculum detur. Orare, ne cum excommunicatis orems. Vale, ne saluentur. Communicio, ne scilicet in Sacramentis cum ipsis aliquis communique. Mensa negatur, ne aliquis cum eis in mensa comedat. Præmissa ergo definitio importat separationem a Sacramentis, in hoc quod dicit, quoad fructum; & a Communione Fidelium quantum ad spiritualia, in hoc quod dicit: & suffragia Ecclesiæ communia. Alia autem definitio invenitur quæ datur secundum separationem ab utriusque

actibus, quæ talis est. Excommunicatio est a qualibet licita Communione Fidelium separatio.

Suspensio, est Censura Ecclesiastica privans usu Ecclesiastici officii, aut beneficii. Dividitur in tres potissimum species: quædam est suspensio ab officio; nomine vero officii intelligitur tam officium ordinis, quam officium Jurisdictionis Ecclesiasticæ. Quædam est a Beneficio Ecclesiastico, & per Beneficium intelligimus Dignitates, Canonatus, Beneficia, sive Curata, sive simplicia. Quædam demum est ab officio, simul & Beneficio. Ex his autem quædam sunt ad tempus, quædam etiam in perpetuum.

Interdictum est Ecclesiastica Censura, Sacramentorum usum, divina officia, & sepulturam Ecclesiasticam secundum se prohibens. Porro privat usu Sacramentorum, neque enim tempore interdicti quædam conferuntur. Privat etiam divinis officiis, quæ etiam tempore interdicti cessant. Demum & Ecclesiastica sepultura; qui enim interdictus est, Ecclesiastica sepultura non donatur.

Rursus subdividitur in interdictum locale, personale & mixtum. Locale spectat locum in quo prohibetur offerri sacrificium; quia v. g. locus propter quosdam defectus deformis est, ut si Ecclesiæ præ vetustate ruina manifesta pateret. Personale, cum vel ipsi personæ prohibetur ne officiis Ecclesiasticis, ut prædicationi, & confessionibus audiendis incumbat. Mixtum denique, quod ex utroque compositum est, v. g. si locus interdicatur ubicunque fuerit præsens persona interdicta.

Nec abs re erit hic aliquid de cessatione a divinis & irregularitatibus delibare.

Cessatio a divinis est omisso quædam divinorum officiorum, & sacrorum executionis: non enim licet, ait Toletus hic L. 1. cap. 56. sicut interdictio pendente, januis clausis, celebrare divina officia. Sicut interdictum quandoque est generale, ut si aliqua tota Congregatio interdicti anathemate feriretur; aliud vero particulare, cum nonnisi vel ad aliquas personas, vel etiam ad aliqua loca sese extendit; sic & proportionaliter dicendum de cessatione a divinis, quæ quidem uni toti civitati infligitur, nonnumquam vero ad aliquam solum Ecclesiam spectat.

Irregularitas est inhabilitas suscipiendi Ordines, aut susceptos exercendi a solo Jure

proveniens. Non una est irregularitas : quædam est a natalibus, puta cum quis ex legitimo matrimonio non est procreatus. Quædam ex defectu originis, qualis est servitus; quædam ex defectu liberationis, quod contingit cum quis alligatur ad negotia Principis alicujus peragenda, a qua quidem obligatione non potest, quando vult, solvi. Sic & curiales, qui curiæ officio tenentur, sic & Judices, Advocati forenses, Notarii, Milites, & similes Ministri irregularitati subijciuntur, quippe qui reipublicæ famulatu incumbant. Quædam ex defectu ætatis, hinc impuberes & Minores Filii irregulares dicuntur, sicut & ceteri qui ad annos a canonibus præscriptos nondum pervenerunt. Quædam ex defectu famæ bonæ : Isto impedimento innodantur qui male audiunt in civitate. Quædam ex defectu corporis, ut si quis in aliquo membro graviter mutilatus existeret, maxime si ob hunc defectum vel difformis, vel ex parte inhabilis ad caeremonias adimplendas evaderet. Quædam ex parte animæ, puta Hæreticus, aut Schismaticus denunciatus. Quædam ex defectu Sacramenti, nempe si persona non sit baptizata, vel etiam si talis homo fuerit bigamus. Quædam ex parte criminis, ut ex homicidio patrato. Quædam etiam ex sponsalibus; promissio enim matrimonii impedit Ordinum susceptionem.

§. II.

De Censuris in particulari, ubi de materia & forma, subiecto, Ministro & effectibus.

QUÆRES primo, Quænam sit materia & forma Censuræ Ecclesiasticæ?

Respondeo I. materiam esse peccatum mortale; cum enim censura sit gravissima poena, eaque publica, injustum foret leviorém culpam tanta poena multare; et contra vero si ad sit grande peccatum. Sic colligitur ex S. Thoma hic quæst. 21. art. 3. ubi docet ex professo aliquem excommunicari posse propter damnum temporale proximo erogatum; quod quidem illustrat exemplo Ananiz & Saphiræ, qui propter res temporales in quibus deliquerant, morte puniti sunt. Ratio D. Thomæ eo loci astringit, ex eo quod peccatum mortale a Deo separaret, ex quo concludit Censuris Ecclesiasticis peccata mortalia posse castigari: quod &

probat art. 2. ista ulteriori ratione, quia iudicium Ecclesiæ debet esse iudicio Dei conforme: "Deus autem, inquit, peccatores multipliciter punit; Uno modo flagellis castigando, ut ad bonum eos trahat: alio modo hominem sibi relinquendo ut auxiliis subtrahis, quibus a malo præpediebatur, suam infirmitatem cognoscat, & humilis ad Deum redeat, a quo superbus discesserat; & quantum ad utrumque Ecclesia in excommunicationis sententia divinum iudicium imitatur. In quantum enim aliquem a communione Fidelium separat, ut erubescat: imitatur divinum iudicium quo per flagella castigat: in quantum autem a suffragiis & aliis spiritualibus separat, imitatur divinum iudicium, quo hominem sibi relinquit, ut per humilitatem seipsum cognoscens ad Deum redeat."

Respondeo II. excommunicationem injustam ex parte excommunicati, qui est innocens ex invaliditate materiæ, nullam evadere; eam tamen æquo ferat animo, donec suam probaverit innocentiam: & proderit illi tum ad gratiæ augmentum, ex humilitate, tum ad gloriæ meritum, ut jam dictum est. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 4.

Respondeo III. formam censuræ ferendam esse in his conditionibus. Primo, quidem ut castigandus prævaricatus sit legem. II. Quæ objective sit bona: III. Promulgata & acceptata: IV. Tum ut scripto, vel viva voce coram testibus exprimitur, ut v. g. Judex dicat: *Te excommunico propter tale scelus*, in iudicio quippe motivum poenæ declarandum est. V. Ut aditus in iudicium, non ignoret sententiam ut possit illi vel subijci, vel etiam suam probando innocentiam, ab ea solvi.

QUÆRES II. Quisnam sit auctor vel etiam Minister Censuræ?

Respondeo I. Deum esse primum Censurarum institutorem; juxta illud Amos 3. *Si enim malum in civitate, quod non fecerit Dominus; quod quidem intelligitur de poena temporali.* Hoc ipsum probant variaz peccatorum flagellationes, quibus infectus est Deus populi sui scelera, ut legitur in libris tum Legalibus, tum Prophetalibus. Neque vero hoc silet Lex nova, cum expresse Christus declaret eos esse habendos, tamquam Ethnicos & Publicanos, qui audire Ecclesiam nolunt.

Quæ

Quæ quidem Censura aperte his verbis constituitur Matth. 18. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

Respondeo II. Ecclesiam esse secundariam censurarum causam, cum usus a primis sæculis obtinuerit illam, varios tum pro disciplina, tum pro dogmate canones instituerit, quibus anathemate percussit rebelles. Sic propugnat S. Thomas hic ex professo art. 2. ubi probat Ecclesiæ ex necessitate incumbere, obstreperantes adversus Dei mandata censuris compescere, ea ductus ratione, quod ejus judicium debeat judicio Dei conformari.

Respondeo III. ad Episcopos maxime spectare; principaliter vero ad summam Pontificem censuras ferre, eo quod Papa in totam Ecclesiam, Episcopis vero in Diocesanos jurisdictionem habeant & superioritatem: hinc ab eis coercendi sunt mali.

Hoc ipsum Diaconi & Archidiaconi ex delegatione, Abbates vero in suos subditos possunt, & contra vero simplices Presbyteri: primum patet, cum Priores superioritatem habeant, vel ex delegatione, vel ex beneficii jure: alterum utique claret: tametsi enim simplex Sacerdos habeat potestatem in foro interiori, non tamen in contentioso. Sic ratiocinatur D. Thomas hic q. 22. art. 1. his verbis: "Dicendum, quod in foro conscientie causa agitur inter hominem & Deum: in foro autem exterioris judicii causa agitur hominis ad hominem, & ideo absolutio vel ligatio quæ unum hominem obligat, quoad Deum tantum pertinent ad forum Pœnitentiæ: Sed illa quæ hominem obligat in comparatione ad alios homines, ad forum publicum exterioris judicii pertinet. Et quia homo per excommunicationem a communione Fidelium separatur; ideo excommunicatio ad forum exterius pertinet: & ideo illi soli possunt excommunicari, qui habent jurisdictionem in foro judiciali. Et propter hoc soli Episcopi propria auctoritate, & majores Prælati secundum communem opinionem possunt excommunicare." Idem probat ibidem art. 2. ubi tamen excipit Diaconos & Archidiaconos, qui quandoque non sunt Sacerdotes; cum enim, ait, censura non gratiam conferendam, sed pœnam insignendam spectet, ex delegatione laudati Ministri possunt

Boucat Theol. Tom. VII.

aliquem censura ferre. Non tamen id possit vel ipse Superior, si castigandus foret ipsi in dignitate equalis, cum tunc deficeret ad excommunicandum superioritas, ut probat S. Thomas ibidem art. 4. supra vero art. 2. ubi ait vel ipsum Superiorem non posse censuras ferre, in casu quo ipse foret excommunicatione vel suspensione innodatus, eo quod excommunicatio major & suspensio ad hoc sint impedimenta: Excommunicatio quidem major, ea quippe Superior ab Ecclesia ita sejungitur, ut in ea nihil possit; suspensio vero quia impedit seu suspendit jurisdictionis actum.

Quæres III. ad quem spectet a censuris aliquem absolvere?

Respondeo ad eos solum, ad quos pertinet censuras ferre, ita docet S. Thomas hic q. 24. art. 1. quia inquit: "Eadem potestas est excommunicare, & excommunicatum absolvere." Quæ quidem potestas fundatur in his Christi verbis Matth. 16. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.*

Inferes aliquem posse absolvi a censuris invitum, quia censura est pœna temporalis, quæ sicut contra voluntatem delinquentis infligitur, ita & ipso invito, ab ea relaxatio fieri potest. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 2. Tum art. 3. ait innodatum pluribus censuris ex diversis criminibus habitis, posse absolvi ab una, & non ab omnibus, eo quod possit emendari ab uno, & nondum sit a ceteris emendatus, & sufficienter castigatus.

5. III.

De Excommunicatione in individuo, ubi de ejus causis & effectibus.

Quæres I. Quænam sint excommunicationis majoris motiva?

Respondeo inter omnes causas excommunicationis majoris est mala doctrina tum castiganda, tum impedienda hinc Christus Matth. 17. ait: *Attendite vobis a falsis Prophetis*, hoc est ne cum eis commisceamini. Eo prorsus motivo Paulus Hymenæum & Alexandrum ab Ecclesia ejecit quos, ait, *tradidi sathane ut discant non blasphemare*. Sic & 1. Cor. 5. Corinthium incestuosum anathemate percussit. Ea-

dem de causa Arius a Patribus Nicænis, Macedonius a Synodo generali C. P. Nestorius a Concilio Ephesino, similiter & subsequentibus sæculis alii Hæretici proscripti sunt.

Altera causa est scelus enorme publicum, ut probant canones penitentiales, & penitentiae publicæ ritus.

Quæres II. Quinam sint excommunicationis majoris effectus?

Respondeo impræsentiarum esse privationem Sacramentorum Ecclesiæ, & suffragiorum, & hoc ex jure divino, tum & a societate civili exterminatio. Sic statuit Concilium Antiochenense, can. 39. his verbis: "Nolite recipere eum in domum: Nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat ejus operibus malis."

Respondeo II. Alterum effectum esse excommunicationem minorem, quam ipsafactio contrahunt qui communicant cum excommunicatis excommunicatione majori. Sic docet S. Thomas hic qu. 23. art. 2. Puta, si communicent in rebus sacris, in crimine, & hoc in Ecclesiæ contemptum, ut ex professo dicit sanctus Doctor hic art. 3. Non idem tamen dicendum si solum communicent in temporalibus, ut si quis ab Hæretico emerit triticum & vinum, quæ sunt ad vitam sustentandam necessaria, vel etiam si communicans sit superior excommunicati, & jus habeat ab eo exigere famulatum. Sic docet ibidem D. Thomas art. 1.

S. IV.

De Suspensione in partidulari.

PRIMO: Concilia duplex Suspensionis genus commemorant. unam scilicet quæ est generalis, alteram vero quæ specialis dicitur. Prior illa censetur qua Clericus omni tum ordinis, tum jurisdictionis exercitio privatur. Posterior vero quum actu aut ordinis, aut jurisdictionis spoliatur; ita ut suspensus ab ordinandi potestate v. g. possit tamen ceteros actus exercere, ut habetur in Concilio Carthag. 4. can. 68. his verbis: "Si sciens Episcopus ordinaverit talem N. etiam ab Episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate privetur."

Si quæras, num suspensus privetur communione Eucharistica, vel etiam novam incurrat suspensionem quando prola-

bitur in idem peccatum propter quod hæc censura jamjam innodatus fuerat? *Respondeo* negative quoad utrumque caput. Quoad primum quidem, eo quod juxta Summisas suspensio prohibeat duntaxat actum aut ordinis, aut officii clericalis, aut etiam beneficii insum, in quo differt ab interdicto personali, quippe quod sit censura passiva prohibens potestatem, vel aliquod exercendi in Ecclesiæ officium, vel Missam celebrandi, vel verbum Dei prædicandi, vel etiam Ecclesiasticam sepulturam habendi. Secundum utique quia suspensio non multiplicatur, nisi diversa species causa etiam multiplicetur; hinc per peccatum iteratum suspensio quidem prior augetur, sed non reiteratur.

Quædam regulæ, ait Toletus hic lib. 1. cap. 43. observandæ sunt. Prima quidem est, quando aliquis est suspensus ab ordine, non ideo suspensus manet a jurisdictione, nec e contra, quia hæc duo sunt ab invicem distincta, nec unum ab altero pendet, ut colligitur ex cap. *equa* de consecrat. Eccles. hinc suspensus a Pontificalibus tantum, suspenditur duntaxat ab exercitio eorum, quæ ad ordinem Episcopalem pertinent, ut confirmare, Ecclesiæ dedicare, virgines consecrare, ordines conferre, Ecclesiæ reconciliare, & similia: non tamen ab his quæ jurisdictionis sunt, ut conferre Beneficia, excommunicare &c. quod quidem probatur ex cap. *transmissa* de elect. Secunda: Suspensus ab ordine simpliciter, suspensus quoque est a quolibet ordine, & consequenter ab omnibus quæ super ordinem fundantur, siquæ a jurisdictione spirituali, immo & tunc incapax est beneficii obtinendi. Tertia, suspensus simpliciter ab officio, suspenditur & ab ordine & a jurisdictione, ut habetur Gloss. C. *cum dilectus* de consuetud. Quarta: suspensus a beneficio non ob id suspensus est ab officio, puta ordine, vel jurisdictione, ita Gloss. cap. *cum Ventonienfis* de elect. Neque e contra suspensus ab officio, non temper est a beneficio: Si tamen superior non apponat limitem ab officio, vel beneficio, intelligitur major suspensio, & tunc suspendit ab omnibus. Sic propugnat Sylvester verb. suspensio ff. s. circa finem. Quinta: Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, privatur potestate exercendi ordinem in ipsa Ecclesiæ, & similiter est privatus potestate audiendi divina in ipsa Ecclesiæ; & si, omnia pen-

tentia, moriatur suspensus, ei denegatur Ecclesiastica sepultura.

Præter illos effectus suspensionis, quodam ulteriores refert Toletus ibidem cap. 45.

Primus est, quod suspensus exercens id in quo est suspensus, peccat mortaliter, quia in gravi materia mandato superioris non obedit; immo, si suspensus ab ordine, vel ab aliquo includente suspensionem ordinis faciat, irregularis evadit. Similiter & si suspensus a collatione Sacramentorum, ea tamen administret, cum hac tamen exceptione, si suspensus a passiva tantum Sacramentorum suspensione, tamen si ea suscipiat, non tamen fit irregularis, quamvis peccet graviter, neque etiam si baptizet in necessitate modo laicali: idem dicendum si suspensus ab ordine majori, exerceat actum minoris, nam in hoc ne quidem peccat mortaliter, secus si suspensus in minori exerceat majorem.

Sunt alii casus in quibus irregularitas modo contrahitur, modo non contrahitur, v. g. suspensus ab ingressu Ecclesiæ, si celebret in ea, non solum peccat, sed & fit irregularis, ut statuitur in cap. *Is cui*. De Sentent. excommun. in 6. Neque vero omittendum est, suspensionem propter defectum naturalem, peccare quidem mortaliter exercendo, sed non incurrere irregularitatem. Similiter suspensus ab officio prædicationis, tamen peccet prædicando, & ipso facto fit excommunicatus, non tamen irregularis efficitur. Idem dicendum de suspensio ab administratione Ecclesiæ tam in temporalibus, quam spiritualibus.

Ceterum, suspensus privatur communione illorum in quo est suspensus, ita ut peccet communicando cum aliis; & peccet etiam vicissim qui in tali actu cum eo communicat. Ut qui recipit Sacramenta ab eo qui suspensus est a collatione Sacramentorum, pariter & ille qui Missam a suspensio ab Ordine audit.

Observandum est suspensionem a beneficio non esse ab officio, quandoquidem officium non est beneficium accessorium. Suspensus tamen ab officio, nec potest eligere, nec eligi in beneficium aliquod.

Quia vero depositio non nihil spirat suspensionem, unum aut alterum verbum de ea dicendum est.

Depositio est sententia Ecclesiastica qua Clericus in perpetuum privatur tum officio, tum

beneficio, non amisso tamen Clericali privilegio, ita communiter Summissæ.

Depositio duplex distinguitur, una simplex, altera vero secundum quid. Et vero Clericus potest spoliari simul tum ordine, tum officio, tum beneficio, vel altero ex iis disjunctive: si primum, dicitur simplex, & totalis si secundum, solummodo partialis, & secundum quid depositio.

Neque vero confundenda est depositio cum degradatione. Prior fit verbis & non factis, & per sententiam a iudice prolatam, ac significatam: Posterior vero fit cum solemnitate canonica, ut habetur in Pontificali Romano, maxime vero in Trident. Sess. 13. cap. 4. de reformat. ubi dicit degradationem faciendam esse ab Episcopo aliis quibusdam Episcopis præsentibus, vel deficiente Episcoporum copia, præsentibus aliquibus Abbatibus; aut aliis in Clero aliqua dignitate fulgentibus.

De Interdicto nihil superest dicendum, nisi quod Clerici celebrantes officia divina in loco interdicto, irregularitatem contrahant. II. Si nominatim aut generaliter interdictis ad aliqua Divina officia admittant, prolabantur in interdictionem latæ sententiæ ab ingressu Ecclesiæ, a qua quidem non absolvendi sunt, nisi satisfactione peracta ad arbitrium iudicis Ecclesiastici, a quo interdicti censura lata fuerit. Si autem postquam interdictionem illam incurrerint, ipsi celebrent, evadunt irregulares: immo, & sepultura Ecclesiastica non donantur. Demum si personas nominatim interdictas in cœmeterio, vel Ecclesia sepeliant, rei sunt excommunicationis latæ sententiæ, quæ in ipsos ferri potest: a qua etiam absolvi nequeunt, nisi prævia satisfactione adhibita, juxta voluntatem iudicis a quo interdictum promanavit: Et ea poena locum habet, si sint laici qui sepeliunt, si Clerici, si exempti, si etiam non exempti.

Circa irregularitatis momenta particularia consulat Toletus, qui Lib. 1. De irregularitate cap. 57. & sequentibus fusso calamo singula pertractat.

*Synopsis eorum que in sectione præcon-
tinentur.*

PRIMO: Censura Ecclesiastica est poena inflicta homini baptizato contumaci,

in quem Ecclesia jurisdictionem habet; hinc Pagani non incurrunt excommunicationem, quippe qui ad Ecclesiam non pertineant, dicente Apostolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, iudicare.*

Secundo: Censura Ecclesiastica triplex recensetur, videlicet excommunicatio major, & minor, suspensio, & interdictum. Excommunicatio major est privatio usus Sacramentorum, suffragiorum Ecclesiae, & societatis civilis. Minor vero privatio dumtaxat Sacramentorum. Suspensio, censura privans usu Ecclesiastici officii, aut beneficii: hinc actiones spectat. Interdictum, censura Sacramentorum usum, divina officia, & sepulcrum Ecclesiasticam secundum se ipsam prohibens.

Tertio: Irregularitas est inhabilitas suscipiendi ordines, vel susceptos exercendi.

Quarto: Degradatio est suscepti ordinis perpetua depositio, quae depositio si fiat, servato Clericali privilegio, in quo a degradatione feceritur, depositionis nomen simpliciter tenet.

SECTIO SECUNDA

De Indulgentiis

Nomen, divisio, & definitio Indulgentiae.

CLAVES Ecclesiae ad remissionem nedum culpae & poenae aeternae, sed & poenae temporalis se se extendere citra dubium est. Jam vero remissio poenae temporalis quandoque fit virtute Sacramenti, seu Poenitentiae sacramentalis, in quo sensu dicitur satisfactio; quandoque extra Sacramentum per auctoritatem Apostolicam, quo modo vocari solet Indulgentia.

Indulgentia sic usurpata idem sonat ac remissionis gratiam, quo sensu Maias cap. 61. in persona Christi, ait: *Spiritus Domini super me, eo quod unxit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam, & clavis apertionem, ut praedicarem annum placibilem Domino.* Et quidem recte, cum redemptio sit inter indulgentias maxima; fons & principium ceterarum, quae solum ad remissionem poenae temporalis spectant.

Actus cum mansuetudinis ac lenitatis, tum & facilitatis ad veniam concedendam non semel Indulgentiae nomine do-

nantur, juxta illud 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundum Indulgentiam, non secundum imperium.* Verum stricte loquendo Indulgentia sumitur pro relaxatione poenae temporalis a potestate iudiciaria promanante, sique nomen Indulgentiae retinet, eo quod dimissis in Sacramento & culpa, & poena aeterna, vel etiam temporali ex parte, ad misericordiae abundantiam Ecclesiae Christi meritis innixa, ultro remittat in iunctis quibuscumque bonis operibus, reliquas poenas temporaliter luendas.

Indulgentia in isto sensu nomen Jubilaei a veteri lege desumpsit; namque ex cap. 25. & 27. Levitici, & postremo Numerorum erat apud Hebraeos annus remissionis, qui nomine Jubilaei celebrabatur; siquidem eo anno remittebantur labores omnes agriculturae; non enim arabatur, nec ierebatur, nec metebatur, sed ex frugibus anni superioris, quas Dominus triplo plures suppeditabat, omnes commode sustentari poterant: Restituebantur etiam agri, ac domus venditae prioribus Dominis, & qui servituti addicti fuerant, libertati pristinae reddebantur. Tum decursu temporis in nova lege omnis Indulgentia Jubilaeus appellata est.

Bellarminus hic Lib. 1. de Indulgentiis, cap. 1. pag. 1497. ait: *Clemens nominis sextus, annum illum celebrem, in quo Indulgentiae maxime aduentibus Apostolorum Basilicas more veteri conceduntur, jubilei nomine appellandum censuit, praesertim cum ad similitudinem veteris jubilei annum quinquagesimum pro centesimo, qui ante fuerat in usu, designasset.* Denique idem jubilei nomen derivatum est ad omnes Indulgentias, quae in amplissima forma subinde concedi solent, etiam extra annum illum, qui proprie jubilei nomen invenit. Usus tamen obtinuit, ut indulgentia plenaria, quae a SS. Pontificibus conceditur non iam absolutis quinquaginta annis, sed solum viginti quinque, jubileus appellaretur; ceterae vero remissiones gratuita poenae temporalis quae superest pro peccatorum expiatione luenda, Indulgentiae nomine donentur.

Indulgentia dividitur in Indulgentiam plenariam, & in non plenariam, quae vulgo vocatur indulgentia, vel quinquaginta, vel quadraginta, quandoque diorum, quandoque etiam annorum. Prior remittit omnem penam temporalem pro peccatis non satis castigatis ultro subuen-

dam: Posterior vero juxta Toletum remittit, v. g. si sit quadragenaria tantum, de pœna, quantum subeunda foret in purgatorio quadraginta annorum spatio, vel juxta alios, inquit ille Theologus Lib.6. cap.23. quantum valeret pœnitentia canonica, quam aliquis per quadraginta dies, aut totidem annos sufflueret, insuper eas & pro pœnis in purgatorio subeundis & relaxandis valere autumat. En ejus verba Lib.6. cap.23. Eo loci auctoritate D.Thomæ, & aliorum Theologorum suffultus sic se explicat. "Notandum est ex S. Thom. dist. 20. & Alberto & Antonino 1. p. tit. 10. cap. 10. quod Indulgentia non solum remittit pœnam, quæ secundum Canones infligitur, aut infligenda esset, & consequenter pœnam Purgatorii, quæ ei responderet; sed & remittit pœnam, quæ secundum Dei justitiam esset infligenda. Unde cum remittitur pœna unius peccati mortalis, deleti quoad culpam per Indulgentiam, tunc nulla pœna restat illius solvenda; cum autem remittitur pœna omnium, tunc omnino liber est homo ab omni pœna. Ista autem pœna computatur secundum dies seu tempus hujus sæculi."

Pergit. "Ex quo intelligis rationem, quare in Indulgentiis aliquando concedantur mille & plures anni Indulgentiarum: nam remittitur pœna, pro qua homo debet satisfacere per mille annos Penitentię in hoc mundo. Nec mireris tantam summam annorum, nam multi plura peccata mortalia quam mille commiserunt, & secundum canones deberent septem millia annorum in penitentia transigere: Et si essent secundum justitiam Dei pœna infligenda, adhuc plures essent, quamvis in Purgatorio non sit illa pœna solvenda tam extensa, sed in maxima parte convertenda in intensiorem, totum hoc deletur per Indulgentiam."

Indulgentia definitur relaxatio pœnæ temporalis quæ inferenda superest post sacramentum Penitentię rite susceptum, seu juxta Bellarminum ibidem cap. 5. Indulgentia proprie est absolutio judiciaria annexam habens solutionem ex thesauro. Videlicet solutionem pœnæ temporalis per merita Christi, & Sanctorum.

Jam multa queruntur de Indulgentiis. Primo quidem, an de tacto dentur Indulgentię in Ecclesia? Secundo, super quod

fundentur? Tertio, quodnam sit earum subiectum? Quarto, quanam Ministri? Quinto, quanam etiam effectus? Jam sit

S. I.

Num dentur Indulgentię?

Vvaldenses hoc ipsum negarunt, tum Vvicleus; postremo inter omnes pessimus Lutherus initio libri de captivitate Babylonica. Contra quos sit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum ex Scriptura sacra per SS. Doctores explanata depro-mittur.

Quæ clare & explicitè in sacris continentur Scripturis, & hoc juxta Patrum explanationem, non licitum est citra grande crimen abnegare: Atqui dari Indulgentias sic annuntiat in Scripturis: Et probatur. Primo quidem ex illis Christi verbis ad Apostolos directis: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Sed pœna temporalis est vinculum quo prævaricator astringitur. Igitur ex Scripturis liquet dari Indulgentias. In eo prorsus sensu S.Thomas innixus Patrum auctoritate hanc interpretatur Scripturam. "Origines. Sic ergo irreprehensibilis qui alterum ligat, vel solvit, ut inveniat dignus ligare, vel solvere." Rufus Comment. in cap. 18. Matth. Hilarius. Per hoc tamen ad terrorem maximi metus, quo ad præsens omnes continentur, immobile leveritatis Apostolicæ judicium demonstrat, ut quos in terris ligaverint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint, concessionem, scilicet veniæ acceperint in salutem, si in cælis ligati sunt vel soluti."

Celeberrima est sententia D. Pauli, qui quidem excommunicaverat Corinthium inestuosum, ut legitur 1. Cor. 5. Tum 2. Cor. 2. ad postulationem fidelium ei relaxavit pœnas diutius pro peccato luendas. Sic enim habetur: *Sufficit illi qui ejusmodi est, oburgatio hæc quæ fit a pluribus. Ita ut e contrario magis donec, &*

confolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeat qui ejusmodi est. Tum aperte declarat indulgentiam prævaricatori concessam, atque, Cui autem aliquid donatis, & ego, nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi. Quæ verba interpretans Pacianus Barcinonensis. Epist. 3. contra Novatianos, quos perstringit, eo quod peccata post Baptismum commissa irremissibilia esse autumarent. "Vides, ait, Apostoli indulgentiam, proprias etiam sententias temperantem: Vides mitissimam lenitatem longe vestro supercilio separatam? Longe a Novatianis fronte dissimilem? Communi vero vitæ, ac saluti omnium, consulentem." Idem dicit Ambros. Lib. 6. de Pœnit. ultim. cap. Concinit Theophilus, Comment. in locum Apostoli pag. 54. Sufficit illi qui ejusmodi est oburgatio hæc, quæ fit a pluribus. "Non dixit fornicanti illi: Sed ei, qui ejusmodi est, quemadmodum & in superiori Epistola fecit, in qua neque illius nomen voluit explicare: In hac vero et si venia data, nullam tamen facit delicti & sceleris mentionem, instituens, uti erga merentes & oppressos clementius nos geramus." Ergo &c.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex Patrum Traditione.

ILLUD nedum certum, sed ut velut fide dogma habendum est, quod traditione Patrum firmatur: Atqui indulgentiæ ab omni ævo a Patribus & docentur & prædicantur. Ergo &c. Probatur minor discutendo per sæcula.

Ex primo, secundo & tertio Sæculo. De priori non est relictus ambigendi locus, ut patet tum ex Evangelio, tum ex B. Pauli, factis, qui veniam præmature concessit Corinthio incestuoso. Sed neque de secundo, cum proscripti sint Novatiani, qui primi negare indulgentias, immo & ipsam peccatorum a Baptismo commissorum remissionem. Nunc ad tertium sæculum convertitur oratio.

S. Cyprianus inter hujus sæculi Patres celeberrimus Epist. 13. loquitur de Indulgentia ad pollutionem Martyrum concessa iis qui nondum Pœnitentiæ publicæ tempus absolverant. "Qui libellos, ait, a Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari

possunt, si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra: apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque, exomologesim facere delicti sui possint, ut manu eis in pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt.

Tertullianus ejusdem ævi doctor subscibit Lib. ad Martyres cap. 1. his verbis: "Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes, a Martyribus in carcere exorare consueverunt: & ideo eam, etiam propterea in vobis habere & fovere, & custodire debetis, ut si forte & aliis præstare possitis." Ergo &c.

Non prætereundus Origenes Homil. 10. in Num. pag. 107. Ubi interpretans Apostoli verba. 2. Cor. 12. *Libentissime impendam* &c. ait: "Et pro his ergo quibus scribebat impendi se & immolari dicit Apostolus: hostia autem cum immolatur, ad hoc immolatur, ut eorum pro quibus jugulatur, peccata purgentur."

Ex quarto Sæculo: ejusdem labii est S. Ambrosius, qui L. 5. in Lucam p. 1679. sic scribit: "Si gravium peccatorum fides veniam, adhibe precatores, adhibe Ecclesiam, quæ pro te precetur, cujus contemplatione quod tibi Dominus negare posset, ignoscit." Eo loci perstringit Judæos qui propugnabant solum Deum posse peccatorum vincula solvere; hinc contra eo dicit, vel ipsos peccatores auctoritate Christi instructos posse & peccata, & reatum pœnæ, tum æternæ, tum temporalis peccato debita dimittere. Expressius loquitur Lib. 2. de Abel & Cain capit. 3. ubi de Levitis ait: "Scriptum est, quod sint redemptiones eorum, eo quod & sanctitate vitæ suæ, & oratione peccata plebis laverent." Igitur dantur indulgentiæ, quæ bonis operibus applicantur.

Ex quinto Sæculo, se prodit Chrysostomus. Homil. 4. in cap. 2. ad Corinth. "Non enim, ait, quod dignus sit, neque quod sufficientem exuberet pœnitentiam, sed quod infirmus sit, ideo, inquit, dignor illum venia: Unde & adjecit ne abundantiore tristitia absorbeat ejusmodi. Ceterum hic sermo de-

„clarat illius vehementem pœnitentiam, quem Paulus non passus sit in desperationem venire ... Qua ex re docemur, quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem habitum, que peccantium oportet moderari Pœnitentiam, quod ipsum tum faciebat „Apostolus. „Audis Chrysostomum Indulgentiam aperte prædicare, dum ait Apostolum ex moderamine indulgentiæ pœnitentiam Corinthiî incestuosi abbreviasse. Huic accedit Basilius, qui Epist. ad Amphiloichium c. 54. idem dicit. Præcipue vero Gregorius Niss. Epist. ad Letojum. can. 4. de Homicidiis: „Et in hoc quo, que idem observabitur ab eo qui Ecclesiam administrat, & pro ratione conversationis illi quoque pœnæ tempus contrahetur.

„Ex sexto & septimo Sæculo habemus Gregorium Magnum, qui in utraque florebat ætate, qui quidem indulgentias in diebus stationum populo concessisse testantur gravissimi auctores, ut ait Bellarminus L. 1. de Indulgentiis c. 3. Ceteras ætates hic texere superfedo, nam in sequentiis argumentis de ceteris sæculis ad nos ulque, in quibus florere indulgentiæ, dicemus.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex decretis summorum Pontificum.

DECRETA summorum Pontificum intra corpus juris includuntur, veluti dogmata religionis regulæ: Sed hujusmodi decreta infringere non licitum est, multa vero Indulgentias spectant: Ergo &c. Probat minor. Urbanus II. Papa, teste Bellarmino, L. 1. de Indulgentiis c. 3. Indulgentiam plenariam indultit iis qui ad sacrum bellum proficiscebantur. Paschalis II. unam 4. dierum concessit his qui venient ad Concilium Lateranense anno 1016. Rursum Innocentius III. concessit plenariam aliis qui ad sanctæ Terræ expeditionem pergerent. Idem in Conc. Later. anno 1215. egit de Indulgentiarum applicatione. Ante istos Pontifices Sergius Junior an. 844. dedit Indulgentiam trium annorum, & trium quadragenarum visitantibus Ecclesiam S. Martini in montibus, in festo ejusdem Ecclesiæ, & sic de multis aliis, ut de Eugenio III. qui, prædicante S. Bernardo crucis signationem ad bellum sanctum,

concessit Indulgentias iis, qui sumum darent nomen militæ & Terram sanctam recuperandam. Possem & enarrare alios subsequentes summos Pontifices, qui in canonizatione Sanctorum, suis vicissim temporibus Indulgentiam ultro concesserunt ad ciendos pietatis, & cultus affectus erga Sanctos recens canonizatos, ut Leo X. in Canonizatione S. Francisci de Paula, Indulgentias concedere: ita ut ab ipsa vagiente Ecclesia, ad nos ulque de Indulgentiis concedendis mos perseveraverit. Ergo &c.

QUARTUM ARGUMENTUM.

Ex Conciliis depromitur.

VEL ipsi contumaciores Hæretici ad Conciliorum definitiones non semel provocaverunt, ita ut eis cedendum esse confessi sint: Sed Indulgentiarum dogma non unum astitit Concilium: Ergo &c. Probat minor multis momentis.

Primum occurrit Ancyranum an. 314. adunatum, quod c. 2. ex interpretatione Ildori Mercatoris ait: „Aliqui Episcoporum consilii sint laboris eorum & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis, Diaconis lapsis, aliquid amplius, tribuere, vel adimere. Penes ipsos ergo de his erit potestas. „Sed Indulgentia nihil est aliud præter pœnæ pro peccatis impositæ relaxationem: Igitur ex illo Concilio datur Indulgentia; cum asserat Episcopum rationabili de causa posse lapsis indulgere circa pœnam ipsis impositam. Alterum est Nicænum primum generale, can. 12. ubi permittit Episcopis non nihil relaxare pœnitentibus de pœna pro peccatis luendis textata.

Triburienſe an. 895. c. 86. permittit iusta de causa propter aut peregrinationem, aut etiam infirmitatem, jejunium pro pœnitentia impositum minui.

Clavomontanum an. 1095. pro recuperatione Terræ sanctæ concessit Indulgentias.

Suffraganeum Lateranense quartum sub Innocentio III. an. 1215. c. 62. ubi unum agnoscit & statuit, videlicet dari Indulgentias; alterum quod prudenter & ad mensuram exhibeantur, ne facilitas immoderata eas exhibendi vergat in Ecclesiæ contemptum.

Immensus forem si omnia Concilia circa Indulgentias vellem proferre. Namque

in Concilio Epauonensi tempore Gelasii Papæ can. 29. sub vocabulo Indulgentiæ proclamantur; antea vero in Carthaginensi 4. can. 75. & 76. in quibus statuitur Sacerdotem iuxta viri prudentis iudicium, posse relaxare Pœnitentiæ labores. In priori canone, ait: „Negligentiores pœnitentes tardius recipiantur. „ In posteriori vero: „Is, inquit Patres, qui pœnitentiam in infirmitate petit. . . „ si supervixerit. . . subdatur: statuitur Pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probaverit. „ His adde Concilium Ravennate anno 1317. Avenionense an. 1326. Biterrense an. 1351. Varense an. 1368. Narbonense 1394. Pisanum 1409. Colonienſe an. 1423. quæ cuncta pro variis piis operibus concedunt Indulgentias.

Celeberrima est pro isto momento auctoritas Concilii Constantiensis. & Tridentini. Illud omnes viciosos errores, inter quos indulgentiarum abnegatio legitur, perstringit. Istud vero non ab simili motivo, tum Lutheranos, tum Calvinistas Anathemate percudit.

Decretum Concilii Tridentini de Indulgentiis, Sessio 25.

cap. 12.

Cum potestas conferendi Indulgentias a Christo Ecclesiæ concessa sit, atque huiusmodi potestate, divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus, illa usa fuerit: Sacrosancta Synodus indulgentiarum usum, Christiano populo maxime salutarem, & sacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Ecclesiâ retinendum esse docet, & præcipit; eosque Anathemate damnat, qui aut inutiles esse affirmant, vel alias concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant. In his tamen concedendis moderationem, iuxta veterem, & probatam in Ecclesiâ consuetudinem adhiberi, cupit: ne minima facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur. Abusus vero, qui in his irreprehenſus, & quorum occasione insignis hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatur, & corrector cupiens, presentis Decreto generaliter statuit, prævos quæstus omnes pro his consequendis, unde plurima in Christiano populo abusum causa fluxit, omnino abolendos esse. Ceteros vero, qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque proveniunt

cum ob multiplices locorum, & Provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas, commode nequeant specialiter prohiberi; mandat omnibus Episcopis, ut diligenter quique huiusmodi abusus Ecclesiæ suæ colligat, colque in prima Synodo Provinciali referat: ut aliorum quoque Episcoporum sententia cogniti, statim ad summum Romanum Pontificem deferantur: cuius auctoritate, & prudentia, quod Universali Ecclesiæ expediet, statuatur: ut ita sanctorum indulgentiarum munus pie, sancte & incorrupte omnibus fidelibus dispensetur.

QUINTUM ARGUMENTUM.

Ex rationibus Theologicis constat.

PRIMA sic exponitur. Quod usus obtinuit in materia Religionis, hoc inconcussum & irrefragabile manet, quia Ecclesiâ est infallibilis; & „ impium esse, „ dicere, quod Ecclesiâ aliquid vane faceret, „ asserit D. Tho. hic q. 25. de Indulgentiis ar. 1. & hac ratione probatur Indulgentias. Sed usus Ecclesiæ obtinuit concedere Indulgentias: Igitur de facto dantur. Probat minor: Præter auctoritates jam laudatas, non desunt aliæ quibus hæc praxis confirmatur. I. S. Leo. Epist. 79. c. 6. licentiam facit moderandi pœnitentiæ labores eorum, qui metu perterriti, fidem coram tyrannis abnegaverant, quique ad Ecclesiâ contriti admodum redierant. II. Vigilius Papa Epist. ad Eutherium cap. 4. similem concedit gratiam his verbis: „ In æstimatione, „ ne fraternitatis tuæ aliorumque Pontificum per suas dioceses relinquatur, „ ut si qualitas, & pœnitentis devotio „ fuerit approbata, Indulgentiæ quoque, „ remedio sit vicina. „ III. Gregorius Magnus varias Romæ instituit ad sanctorum Basilicas stationes pro consequendis Indulgentiis. IV. Tum subsequentes Pontifices in suis vicissim Epistolis decretalibus Indulgentiæ concedendæ tanquam rei usû fidelium in Ecclesiâ jam frequentatæ meminerunt. Et vero de Indulgentiis loquitur Alexander III. scribens ad Archiepiscopum Cantuariensem, ut habeat extra de Pœnitentiis & remissionibus. V. Hanc eandem Indulgentias dandi consuetudinem in posterum servari præcipiunt, Honorius SS. Pontifex extra de pœnitentiis & remissionibus cap. ult. deinde vero Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi.

nenſi eodem titulo in ſexto capite, *Romana Eccleſia*. Item & Bonifacius in extravaganti quæ incipit, *Antiquorum*, ac demum Clemens VI. extravaganti *Unigenitus*. Ergo &c.

Alter : Illud eſt admittendum, quod Eccleſia velut fidei dogma ita habuit, ut contrarios propugnantes veluti Hæreticos & habuerit, & perſtrinxerit : Atqui quotiſcumque aliqui Indulgentias temerare auſi ſunt, velut in Hæreticos anathemate animadverſit : Ergo &c. Probatur minor. Sic ea ratione Eccleſia Anathemate ſerſit Novatianos, qui primi Indulgentias tentaverunt, dum peccata poſt Baptiſmum commiſſa & quantum ad culpam, & quantum ad pœnam irremiſſibilia eſſe prædicabant. Tum in Concilio Conſtantiſi eodem motivo Vvicleſum & ejus aſſeclas contudit ; in primis vero in Tridentino Proteſtantes, ut ex decreto modo allato patet : Ergo &c.

Tertia : Quod omnes unanimiter Theologi docent, citra temeritatem negari non poteſt : Atqui omnes Theologi orthodoxi propugnant Indulgentias. Et probatur : Inſtar omnium ſit S. Tho. qui hic q. 25. de Indulgentiis, 26. & 27. ubi ex profeſſo totam pertrahat materiam in 1. q. art. 1. probat dari Indulgentias I. Quia Eccleſia univerſalis eas approbat, quæque non poteſt deducere. II. Ex eo quod tota meritorium Chriſti efficacia in ſolis non concludatur Sacramentis, ſed ultra poſſit applicari per Indulgentias, & bona Sanctorum opera. III. Quia juſtorum piæ actiones ſuperabundantes aliis poſſunt prodeſſe : Demum hoc ipſum conſtare ex promiſſione Chriſti Petro, & ejus in Sacerdotio ſucceſſoribus facta, ut quod ſolveret, ſolutum in foro interiori & exteriori Eccleſiæ maneret : interiori quidem quoad remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ ; in exteriori vero quoad pœnam temporalem per Indulgentias, quas SS. Pontifex juriſdictionem in tota Eccleſia habens poteſt elargiri.

Eccē S. Doctōris verba in corp. art. "Remiſſio quæ ſit quantum ad forum Eccleſiæ, valet etiam quantum ad forum Dei." Tum de Indulgentiis ait : "Valent & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remiſſionem pœnæ reſiduæ poſt contritionem & abſolutionem, & confeſſionem, ſive ſit injuncta, ſive non. Ratio autem qua valere poſſint,

"eſt unitas corporis myſtici, in qua multi in operibus Pœnitentiæ ſupererogaverunt ad menſuram debitorum ſuorum : & multas etiam tribulationes injuſtas ſuſtinerunt patienter, per quas multitudo pœnarum poterat expiari, ſi eis deberetur : quorum meritum tanta eſt copia, quod omnem pœnam debitam nunc viventibus excedunt, & præcipue propter meritum Chriſti, quod etſi in Sacramentis operatur, non tamen efficacia ejus in Sacramentis includitur, ſed ſua infinitate excedit efficaciam Sacramentorum. Diſtum eſt autem ſupra, quod unus pro alio ſatisfacere poteſt. . . . Unde ſicut aliquis conſequeretur remiſſionem pœnæ ſi alius pro eo ſatiſfecerit : ita ſi ſibi ſatisfactio alterius per eum qui poteſt diſtribuat. . . ."

Diluvuntur objecta Heterodoxorum.

OBJICIUNT : Matth. 18. legitur : *Omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogavi me.* Quibus poſitis ſequitur iſtud argumentum. Indulgentia ſi quæ eſt, tendit ſolum ad pœnam temporalem relaxandam : Sed ad hunc effectum inutilis eſt, cum ex Scriptura totum debitum ſit remiſſum per Pœnitentiæ ſacramentum. Igitur non datur Indulgentia. Confirmatur : Dato quod remaneat aliquid expiandum, hoc fieri nequit per Indulgentiam ; tum quia peccator debet ipſe ſolvere, ſin minus non ſalvaretur juſticia ; tum quia Deus, qui ſeipſum negare non poteſt, peccatorem adduxit ad pœnam pro peccatis in propria perſona luendam. Ergo &c.

Reſponſio ad primum ex ſupradictis patere reſponſionem ; eo enim loci non agitur præciſe de debito temporali, ſed de reconciliatione fratri concedenda ad inſtar Dei, qui cuncta non ſolum remittit debita & per ſacramentum Pœnitentiæ, & per Indulgentias, ſed & peccatori, quem ut amicum, immo & filium habet, reconciliatur. Quam quidem reconciliationem cum fratre Salvator explicat per parabolam ſervi ad extrema propter duritiam cordis ſui redaſti, ſubjungendo : *Sic & Pater meus caeleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis uniuiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.*

Ad confirmationem diſtinguo : Et peccator ipſe meritorum tum Chriſti, tum juſto-

spectet ad forum externum, quidni & absolverent a pœna temporali peccatis debita per indulgentias?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dantur Indulgentiæ.

PRIMO: Hoc ipsum constat ex illis Christi ad Petrum verbis Matth. 18. *Quæcumque solveritis* &c. tum ex factis B. Pauli, qui 2. Cor. 2. relaxavit penam Corinthiis incestuosi.

Secundo: Idem habetur ex Traditione; sic enim docent Patres 3. sæculi, in quo usus obtinuerat ad postulationem S. Martyrum imminuere penas eorum qui penitentiae publicæ vinculo tenebantur, ut refert S. Cyprianus Episc. 13. tum & Tertullianus Lib. ad Martyres c. 1. Idem patet ex Conciliis subsequentiis sæculis adunatis. Indulgentias enim prædicant Patres Concilii Ancyran. an. 314. tum & Nicæni primi can. 12. maxime vero Tridentini in decreto de Indulgentiis Sess. 25. cap. 12.

Tertio: Hoc dogma fidei docent unanimiter omnes sanctæ Matris Ecclesiæ Theologi, in primis S. Thomas hic q. 25. art. 1. ex professo et potissimum ratione, quod merita Christi in solis non concludantur Sacramentis, sed ulterius pateant, & sese ad remittendam penam temporalem, quæ certe est peccatorum vinculum, extendant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne ullum quidem faceffit negotium quod Matth. 18. omne debitum remisit Dominus servo iniquo; hoc enim solum probat Christum potuisse nedum culpam, sed & totam penam remittere, quod ex indulgentia Latroni penitentem concessit; quæ quidem remissio sicut & condonatio culpæ quoad totam culpam Magdalene amanti concessam, sunt vel ipsius indulgentiæ prima quidem argumenta & irrefragabilia. Sed non inde sequitur omne debitum etiam quoad reatum penæ temporalis remitti semper in Sacramento, seclusa indulgentia, nisi in casu eandem habeat contritionis de peccatis quantitatem,

quantum in his committendis habuit affectum.

Secundo: Remissio culpe non fit quidem extra Sacramentum, bene tamen penæ temporalis quantum ad universalitatem & hoc per indulgentiam plenariam.

Tertio: Cyprianus quidem quandoque adversatur indulgentiarum abusu, nunquam vero ipsis indulgentiis, quod patet ex Innocentio III. qui Patrum insistentis vestigiis in Concilio Lateranensi 4. primum indulgentiarum existentiam celebrat, tum abusum damnat; postremo regulas ex eis percipiendi frugem astruit.

§. II.

In quo fundetur Thesaurus Indulgentiarum?

CERTUM est indulgentias fundari in meritis & liberalitate Dei, cum nomine indulgentiæ intelligamus gratiam ex omni parte gratis concessam: Sed controversia est num indulgentiæ imputantur principaliter in Christi meritis, tum & in meritis Sanctorum ac bonis Iustorum operibus. Pro quorum resolutione sit

CONCLUSIO PRIMÆ.

Indulgentiæ principaliter in meritis Christi fundantur.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMÆ: Quod Deus promisit Christi meritis, citra dubium positæ conditionibus adimpletur: Atqui Deus promisit adimplere & dare quæcumque Christus exposculetur. Et probatur: Hebr. 5. habetur de Christo, *Exauditus est pro sua reverentia*; neque vero minus certum est ipsum voluisse, nedum peccata nostra abolere, sed & ab omni reatu cuiuscumque penæ nos absolvere; ait enim Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*. Nemo autem cordatus dixerit, penas peccatorum non esse maxima onera de quibus sublevari petimus: ergo &c.

Alteræ: Christus Dominus dedit Petro, & ceteris in ejus Sacerdotio successoribus potestatem non aliqua solvendi vincula, sed quæcumque, & omnia: & hoc per sua merita, ut S. Paulus interpretatur Rom. 5. his verbis: *Ubi autem abundavit*

davit delictum, superabundavit gratia. Porro peccatum mortale inducit reatum pœnæ non solum æternæ, sed & temporalis: Igitur gratia Christi ejusque merita a reatu & culpæ, & ejuscumque pœnæ abluunt; sin minus, ejus non superabundaret gratia; quod iterum adversaretur Apostolo, qui ad Ephes. 1. merita Christi vocat abundantes & superabundantes divitias. Rursus Coloss. 2. de Christo ait: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei.* Ergo &c.

Tertia: Sensus Scripturæ habetur ab ipsius Ecclesiæ oraculis: Atqui Clemens VI. extravaganti *Unigenitus* ait, indulgentiarum thesaurum esse infinitum, eo quod Christi meritis innitatur: "Christus, ait, superabundanti passione sua infinitum thesaurum Ecclesiæ militanti reliquit, quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per beatum Petrum celestis clavigerum, ejusque successores & suos in terris Vicarios, commisit Fidelibus dispensandum, & propriis rationalibus causis nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccato debitæ, tam generaliter quam specialiter, prout cum Deo expedire cognoscerent, vere pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum." Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Thesaurus ille etiam innititur Iustorum & Sanctorum meritis.

Probatur iis momentis.

PRIMA ratio hæc affertur. Deus nihil absque remuneratione de bonis operibus Iustorum relinquit, nec semel ad ea attendit, ut peccatoribus indulgeat. Sic pepercit populo idololatræ ad preces Moysis Exod. 32. sic & ante ad merita Job respiciens, ejus utique pepercit amicis cap. 42. qui dilectis suis eum in stercore jacentem lacerant; pariter & ad preces Apostolorum Christus Matth. 15. liberavit filiam Cananæ a dæmone qui illam vexabat: Sed multa sunt Sanctorum opera quæ pro eis non profunt ad peccatorum expiationem, quippe qui nulla habeant expianda, & tamen hujusmodi opera magnam non solum in futuro, sed & in præsentī sæculo merentur, mer-

Boncat Theol. Tom. VII.

cedem: Igitur componunt thesaurum, ex quo haurire possit Ecclesia pro impiis indulgentias.

Bellarminus hic Lib. 1. de indulgentiis c. 2. in medium proferit merita B. Virginis, quæ juxta Ecclesiæ doctrinam vel ab ipso peccato originali fuit immunis, eamque ab omni peccato actuali illibatam fuisse affirmat Tridentinum Sess. 6. can. 23. & tamen toto vitæ spatio multa & immenta merita habuisse ex Patribus constat. Tum & B. Joannis Baptistæ laudat bona opera, quæ citra dubium pro aliis erant. satisfactoria, cum pro isto hinc in ipsum non redundarent, quandoquidem, ipsa teste Ecclesia, ne quidem verbo offenderit Deum; sic enim canit:

*Antra deserti teneris sub annis.
Civium turmas fugiens petisti,
Ne levi posses maculare vitam
Crimine lingue.*

Tertio loco commemorat passionis Martyrum & aliorum Sanctorum præclara facinora, quæ ceste pluriquam pro suis peccatis expiandis sufficiebant; & consequenter juxta Ecclesiæ applicationem poterant in ceteros homines redundari. Sic enim habetur Hebr. 11. *Alii vero ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt.*

Altera ratio sic exponitur. Qui habet multa merita ad expiationem peccatorum sibi superflua, ea ipsa, ordinante Ecclesia, possunt ceteris applicari, cum sit de fide dari communionem Sanctorum; quæ potissimum affulget in suffragiis ad sublevandum in pœnis proximum: Sed præcellens Martyrum meritum erat eis ad satisfaciendum inutile, cum nihil Martyri superfit pro peccatis propriis expiandum. Sic enim propugnat S. Augustinus Serm. 17. de verbis Apostoli: "Injuriam," inquit, facit Martyri, qui orat pro Martyre: Ergo &c.

Tertia hæc additur. Eximia Sanctorum opera duplicem habent pretiosam dotem, unam scilicet ut gloriam essentialem, juxta gradum amoris quo Deum toto vitæ spatio persecuti sunt, habeant: Alteram vero, ut pro pœnis peccato debitæ satisfaciant ad mensuram: Igitur cum satisfactiones ultra debitum sæpius dederint exuberantes, possunt vi communionis San-

K k

Ro-

Ahorum ex Ecclesiæ ordinatione ad alios Fideles confratres applicari: Neque vero in hoc aut Deo, aut Sanctis ulla sit injuria: Deo quidem, cum satisfactionem habuerit de peccatis Iustorum, & velit superabundantare compenfare; Sanctis vero, quippe qui ea donentur gloria quam gradus charitatis promeruit, & eorum merita remaneant non præcise ut merita, sed ut satisfactiones superabundantes, quæ pro satisfaciendo nihil illis ultra profunt. Ista ratio est Cajetani Tract. de Indulgentiis quæst. 1. de thesauro Indulgentiarum: "Quoniam, ait, constat Sanctos multo plus passos quam ex peccatis suis deberent pati, consequens est ut multa satisfactoria remanserint superflua ipsis.", "... Superfluunt igitur multa satisfactoria Sanctis ultra ingens Pelagus superfluentis satisfactionis Christi. Quocirca ex meritis Christi & Sanctorum, quatenus satisfactoria, superfluis, thesaurum indulgentiarum constitui intelligito, si vis non errare."

Quarta: Solutio pretii nec impedit meriti coronam, nec ipsa corona a solutione debiti quemquam eximit: Sic vel ipsi Sancti habuerunt gloriam correspondentem omnibus gradibus charitatis actuum quos in decursu vitæ ellicerunt, & tamen non semel contigit, non obstante isto ad visionem beatificam jure, fuisse in purgatorio detentos, donec solverent rotum pœnalitatis debitum pro peccatis in vita mortali commissis: si vero nihil eis supersit iustitiæ divinæ satisfaciendum, compensantur quidem juxta meritum pondus, sed quoniam eorum laboriosæ pœnitentiæ opera fuerunt pœnalitates satisfactoriæ, quæ vel ex parte solum, quandoque etiam nihil eis profunt, recte potest satisfactio excedens, aliis applicari. Quod potest illustrari isto exemplo: Rex qui alicui Ministro remittit offensam fraudibus in Ministerio illatam, ei restituendo officium & dignitatem; eum tamen a restitutione denariorum non eximit: Quod si iste duplum pro ablatis pecuniis in ærario reponat, dubio præcui denarii excedentes summam debitam, manent in thesauro Principis ut satisfactioes, quas Rex ad nutum potest applicare pro satisfactione alienius & suis familiaribus, qui pecuniam vel ipsi mutuo datam, vel propter damnum quod sua culpa ipsi intulit, debet: Igitur pariter & consimili ratione satisfactiones Sanctorum

ipsis inutilis in thesauro Ecclesiæ remanent, easque Christus potest juxta ordinationem summæ Pontificis sui Vicarii pro refrigerio animarum in purgatorio detentiarum acceptare.

Fit satis Objectionibus Hæreticorum.

OPPONUNT I. Merita Christi fuisse sufficienter remunerata per exaltationem ipsius nominis, juxta illud Philip. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen. Ergo &c.*

Respondeo distinguendo: Et ista nominis exaltatio in eo potissimum sita est, quod sit omnium Salvator, & meritis suis applicatis tum per Sacramenta, tum per indulgentias solvat ea quæ sunt per culpam & pœnam alligata, concedo: & seclusis meritis ac eorum applicatione laudata, nego. Contradictoria loquuntur Heterodoxi, cum, vel ipsis annuentibus, merita Christi per Sacramenta & bona opera nobis applicentur, adeoque per indulgentias, quandoquidem remuneratio Passionis Christi non in vacua & inani nominis exaltatione consistit, sed potius in applicatione ejus meritum, juxta illud Isaïæ de Christo 53. *Si posueris pro peccato animam suam, videbit semen longævum...* pro eo quod laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur. Et illud 1. Joannis de eodem: *Ipse est propitiatus pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Obijciunt II. contra secundam conclusionem: Merita Sanctorum ad thesaurum indulgentiæ componendum inutilia sunt: Igitur indulgentiæ non eorum meritis ininituntur. Probatum antecedens. Merita Christi sunt infiniti valoris: Igitur cetera sunt superflua.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem, concessio antecedente, distinguo consequens: Merita Sanctorum sunt superflua, si aliunde suum desumant valorem quam ab ipsis Christi meritis, concedo: secus, nego. Cum igitur merita Sanctorum a Passione Christi virtutem habeant, & ipsi propriam addiderint cooperationem, duo inde sequuntur; primo quidem quod sint veluti canales quibus ad peccatores Christi restitunt merita; deinde

deinde vero quod non solum sint ipsis ad præmium, sed & pro alijs possint esse ad satisfaciendum.

Instant : Atqui ne quidem vim satisfactoris pro ceteris habent : Ergo &c. Probatur subsumptum multis argumentis. Primo quidem ex SS. Patribus, qui asserunt redemptionem solius Christi meritis tribui. Sic S. Leo Epist. 83. ad Episcopos Palæstinæ ait : " Quamvis multorum " Sanctorum in conspectu Domini mors " pretiosa fuerit, nullius tamen infantis " occisio propitiatio fuit mundi. " Secundo ex eodem S. Leone ibidem, " Iusti non redemptionem, sed solum virtutum exempla nobis ultro dederunt : Sic enim pergit sanctus Pontifex : " Acceperunt " Iusti, non dederunt coronas, & de " fortitudine Fidelium exempla nata sunt " patientiæ, non dona iustitiæ. " Idem dicit Augustinus Tract. 84. in Joan. his verbis : " Etsi fratres pro fratribus mori- " riuntur, tamen in fratrum pec- " catorum remissionem nullius sanguis " Martyris funditur, quod fecit ille pro " nobis. " Idem propugnat S. Thomas 3. p. q. 48. art. 5. ad 3. ubi hanc sibi proponit objectionem contra conclusionem, in qua dicit redemptionem esse Christo propriam, dicens passionem Sanctorum etiam nobis prodesse ad salutem. Respondet ad 3. " Dicendum, quod " passiones Sanctorum proficiunt Eccle- " siæ, non quidem per modum redem- " ptionis, sed per modum exempli & " exhortationis. Tertio SS. Doctores simpliciter dicunt Martyrum cruces seu passiones nihil nobis prodesse ; ut Ambros. Lib. 6. in Lucam pag. 1714. Aliæ cruces, ait, nihil mihi profunt, sola crux Christi mihi utilis est. " Er- go &c.

Respondet negando subsumptum. Ad probationes in confirmationem allatas, distinguo : Et unum tantummodo probant, videlicet Sanctorum passiones non prodesse nobis ad remissionem culpæ & pœnæ æternæ, concedo : hinc solus Christus dicitur Redemptor. Non prodesse nobis ad relaxationem pœnæ temporalis, nego. Quia vero pena residua expianda supponit hominis reconciliationem vi Sacramenti factam, magis ad exemplum, quam ad redemptionem proficiunt nobis Sanctorum passiones ; hinc Sancti non dicuntur Redemptores propter duo. I. Ex

eo quod bona eorum opera ex sola Christi passione vim habeant. II. Quia effectus non denominat causam instrumentalem, sed dumtaxat principalem ; quocirca soli Christo tribuitur redemptio, solique Salvatoris nomine celebratur.

Quod autem S. Thomas in isto loquatur sensu patet ex eo, quod postea in Supplemento quæst. 25. art. 1. ex professo doceat merita Sanctorum valere ad indulgentias & pœnæ relaxationem : " Ra- " tio autem, inquit, quare valere pos- " sint merita Sanctorum, est unitas cor- " poris mystici in qua multi in operibus " pœnitentiæ superogaverunt ad mensu- " ram debitum suorum. "

Instant : Non est æquum immiscere Martyrum sanguinem cum ipso Christi sanguine. Igitur merita Sanctorum ad fundandas indulgentias non valent.

Respondet distinguendo : Si sanguis Martyrum independenter a Christi meritis efficaciam haberet, concedo : si ab ipso habeat omne pondus, nego : Solutio est D. Pauli dicentis Col. 1. *Adimpleo ea que desunt passionum Christi in carne mea.* Item & ex Tridentino Sess. 14. cap. 8. his verbis : " Neque vero ita est nostra satisfac- " tio hæc quam pro peccatis nostris ex- " solvimus, ut non sit per Christum Je- " sum : nam qui ex nobis tamquam ex " nobis nihil possumus, eo cooperante, " qui nos confortat, omnia possumus, " ita non habet homo unde glorietur : " sed omnis gloriatio nostra in Christo " est, in quo vivimus, in quo meremur, " in quo satisfacimus, facientes fructus " dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim ha- " bent, ab illo offeruntur Patri, & per " illum acceptantur a Patre. "

Persistunt : Quod suum habet alias præmium pro persona merente, non potest alijs prodesse ad satisfaciendum, sin minus altera vice remuneraretur, & hoc foret contra iustitiam : Sed Sancti propter sua merita gloria ad mensuram meritum donantur : Igitur ultra alijs eorum bona opera prodesse non valent.

Respondet distinguendo minorem : Et merita Sanctorum præter coronam ipsis datam possunt ceteris applicari ad satisfaciendum iustitiæ divinæ, concedo : se- cus, nego. Merita Sanctorum duplicem habent efficaciam, unam pro gloria sibi consequendam : alteram vero, si super-
K K 2 effluant

effluant ad satisfaciendum. Primum valet solum ad primum: Secundum vero, si eorum satisfactio aliquid supererogationis habeat, ad satisfaciendum pro aliis; hinc licet merita exhauriantur in primum, non tamen opera superabundantia in satisfaciendo. Nec inde sequitur eos iterata vice remunerari, cum opera supererogationis ipsis non prosint, sed aliis. Iteur ista duo mereri, & satisfacere distinguuntur; siquidem animæ in purgatorio detentæ satisfaciunt iustitiæ Dei, & tamen ulteriorem non promerentur gloriam.

Instant: Satisfactio non debet esse incerta ut prosit aliis: Sed incerta est satisfactio Sanctorum pro indulgentiis fundandis: Et probatur. Primo quidem ex eo, quod sola Christi satisfactio propter valorem infinitum non possit exhauriri, Sanctorum vero est finita, & facilem habet terminum. II. Nemo novit num Sancti habeant superabundantem satisfactionem ultra debita propria applicandam. III. Vel ipsi Sancti præ humilitate non habuerunt intentionem applicandi sua opera ad satisfaciendum pro aliis, cum ultra faterentur pro expiandis propriis peccatis ea non sufficere.

Respondet I. Argumentum ne minimum quidem urgere: eo enim ipso quo dicimus opera iustorum vim satisfactoriam a passione Christi habere, & applicationem fieri ab Ecclesia in gratiam peccatorum, duo recte concluduntur: Primum quidem ad consummationem usque sæculi illa posse ad satisfaciendum pro aliis valere, cum satisfactiones supereffluentes omnium Sanctorum tum jam in pace Christi defunctorum, tum deinceps futurorum, semper ex meritis Salvatoris vim ad satisfaciendum pro aliis habituræ sint; hinc ex valore infinito Christi passionis quoddam habent quoad durationem infinitatis pondus, quatenus poterunt semper applicari ad penas peccatis debitas temporaliter expiandas. Alterum quod sequitur illud est, merita Sanctorum satisfactoria esse utique quoad applicationem certa; sufficit enim ad hoc quod manent in acceptatione divina, & Ecclesia possit ex illo haurire merita tum Christi, tum iustorum, ut ex indulgentiis ea pro satisfactione a peccatoribus facienda liberaliter applicet.

Jam ad argumentum redit oratio.

Respondet negando minorem. Ad primam probationem distinguo: Merita Sanctorum sunt finiti valoris cathegorematicæ, hoc est enitativæ, & ex se spectata, concedo: Synthegorematicæ, videlicet extensive, nego. Ex eo enim quod passio Christi sit infiniti valoris, quandiu mundus existerit, merita Sanctorum per omnes durationes poterunt ex eo vim satisfactoriam habere: Quia vero Ecclesia in sæculum sæculi permanebit, poterit ad nutum haurire ex meritis tum Christi, tum Sanctorum ad applicandas indulgentias.

Ad secundam probationem distinguo: Nemo novit num satisfactiones Sanctorum sint superabundantes, sed Deus novit, & manent in ejus acceptatione, concedo: & non manent, nego. Quia igitur manent, Ecclesia a Spiritu sancto gubernata potest ex eis haurire ut penitentibus indulgeat.

Ad tertiam non ab simili ratione distinguo: Et sufficit intentio Ecclesiæ, concedo; & non sufficit, nego. Id muneris applicandi indulgentias non Sanctos spectat, sed hoc negotium est penes Ecclesiam, quæ innixa super dilectum suum Jesum vere Filium Dei, potest iustus de causis indulgentias concedere; hinc & sufficit ad hoc ejus intentio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Indulgentiæ inniuntur meritis Christi,
& Sanctorum.*

PRIMUM patet, juxta illud Hebr. 3. de Christo, *Exauditus est pro sua reverentia*; & illud ipsius Christi Matt. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*. Sic pronuntiat Clemens VI. extravaganti *Unguentis*, ubi de indulgentiarum thesauro, ait esse infinita Christi merita his verbis: "Christus, superabundanti passione sua infinitum thesaurum Ecclesiæ militanti reliquit."

Secundum quoque claret, & hoc ex Ecclesiæ definitione in Concilio Tridentino Sess. 6. can. 23. Ratio est, quia Sancti, in primis B.B. Virgo, satisfactiones superabundantes dedere, nam Mater Dei nullum peccatum ne quidem originale contraxit. Sanctus Joannes Baptista in desertis ab omni culpa immunis celestem duxit vitam. Tum & sancti Martyres.

tyræ; quorum multi habuere opera satisfactoria; quæ pliusquam ad faciendum satis iustitiæ divinæ pro se ipsis, necessaria erant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

PRIMO: Incaſſum reponunt Hæretici Chriſtum ſufficienter fuiſſe per exaltationem nominis remuneratum, cum iſta exaltatio in eo poſitiſſimum conſiſtat, quod velut caput in membra jugiter influat, ut plebem perfectam patri ſuo parare non deſinat.

Secundo: Nec feliciores ſunt Heterodoxi debellando Sanctorum merita tum ſibi, tum aliis ſatisfactoria, cum illa efficaciam habeant a Chriſto: Igitur tametsi ad gloriam iſtis proſint, habent tamen ultra quod & in ſatisfaciendo ſuperefluant: hinc iſtam ſuperabundantiam theſaurum indulgentiarum componere, quid prohibet?

§. III.

De ſubjecto Indulgentiarum.

INDULGENTIÆ poſſunt duplici modo concedi, videlicet auctoritative, & per modum iuriſdictionis: deinde vero per modum ſuffragii. Priori modo conceduntur cum ludeſ ſolvit reum a pœnæ temporalis reatu, quem prævaricando incurrit, & hoc per ſententiam iudicis, cuius eſt ſubditus. Poſteriori modo cum ſolummodo per modum ſolutionis debiti exhibentur. Quod quidem poteſt iſto illuſtrari exemplo. Hiſpanus v. g. nobilis nullam habet in Gallum incarcerationum poteſtatem; hinc ad eum non ſpectat, a debiti vinculis illum ſolvere: Sed miſericordiæ & charitatis motivo poteſt incarcerato dare centum aureos, quibus ære alieno oppreſſus poſſit ſolvere ſummam denariorum, quam debet, cuius ſolutionis deſectus in carcere donec ſolvat manebit.

Prænotandum eſt etiam indulgentias non aliis quam Fidelibus poſſe concedi, quippe qui ſoli propter Baptiſmum ad Eccleſiam pertineant.

Neque vero omittendum quaſdam ap-
poni ad participandum indulgentiis con-
ditiones, quibus ſi deſint, nulla eſt in-
dulgentia. Sic propugnat S. Thomas hic
qu. 27. art. 3. his verbis in argum. *Sed*
contra: "Remota cauſa, removetur ef-

fectus: Si ergo aliquis non facit hoc,
pro quo indulgentia datur, quod eſt
indulgentiæ cauſa, indulgentia non con-
ſequitur."

Conditiones ad participandum Indulgentiis.

PRIMA & plamaris eſt, quod fidelis ſit in gratia conſtitutus. Ratio eſt, quod indulgentia, nonniſi pœnam temporalem, quæ ſupereſt juſtificato ſubeunda, pro peccatorum ſatisfactione relaxandam pro ſine habeat; hinc ſupponit peccata ex-
tialia jam remiſſa, quod probat S. Tho-
mas ibid. art. 1. his vocibus in argum.
Sed contra: "Membrum mortuum non
ſuſcipit influentiam ex aliis membris
viviſ: ſed ille qui eſt in peccato mor-
tali eſt quaſi membrum mortuum: Er-
go per indulgentias non ſuſcipit in-
fluentiam ex meritis vivorum membro-
rum."

Altera eſt, ut jeſunia compleantur, & eleemoſynæ juxta cujuſlibet facultatem fiant. Ratio non una eſt; juſtitia quippe exigit ut fidelis adimpleat quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne ſua, ne facilitas veniæ ſit novi lapſus occaſio; tum etiam ex eo quod ea omnia exigat Eccleſia; nam Concilium Trident. exigit ut indulgentiæ concedantur juxta priorum ſæculorum regulam. Porro S. Cyprianus Ep. ad Martyres poſtulat ut Indulgentiarum libellos non concedant niſi præceſſerint aliqui pœnitentiæ labores: "Ideo, *inquit*, peto, ut eos quos
ipſi videtis, quos noſtri, quorum pœ-
nitentiam ſatisfactioni proximam con-
ſpicitis, deſignetis nominatim libel-
lo."

Præter ſacramenti Pœnitentiæ, & Eu-
chariſtiæ ſuſceptionem, quædam ſtatio-
nes occurrunt percurrendæ. Sic ſtatuit
Bonifacius VIII. a quo quidem jubileum
prima vice, ut quidam volunt, expreſſa
conſtitutione promulgatum eſt, ea poſiti-
ſimum conditione, ut illo anno Baſilicę
SS. Petri & Pauli frequentarentur. Cle-
mens VI. addidit S. Joannis Lateranen-
ſis Eccleſiam inviſendam: Tum Grego-
rius XI. voluit ut & ad Baſilicam S. Ma-
riæ Majoris fieret ſtatio. An vero tres
aut plures inviſende Eccleſiæ, hoc pen-
det a voluntate SS. Pontificum, qui con-
cedunt Jubilæi Indulgentias, vel alias.
De iſtis conditionibus non injucundum

erit in lucem prodere, quæ habentur in Bulla Gregorii XV. qui ad auxilium a cælo pro felici gubernatione impetrandum anno 1620. Jubilæum concessit, ejus diploma sic incipit: "*Spiritus Domini*
 „ omnes præterea quarta, & sexta feria, Sabbato ejusdem, vel alterius sequentis hebdomadæ jejunent, & quantum, pro suo quisque arbitrio judicaverint, elemosynas erogent, atque hoc intra ipsum tempus Sacerdotibus ab Ordinario approbatis peccata sua confiteantur, & die Dominico dictum Sabbati diem proxime subsequentem, vel alio dictæ sequentis hebdomadæ die, arbitrio Confessarii, sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum devote percipiant
 „ Ac declaramus has ipsas præsentis, quoad absolutionem in foro conscientiæ, & penitentiali tantum, non autem in foro fori, seu contentioso consequendam, neque etiam quoad dictum forum conscientiæ iis, qui ab aliquo iudice excommunicati, suspensi, vel interdicti, seu in alias sententiis, & censuras incidisse declarati, vel publice denunciati fuerint, nisi intra tempus celebrationis hujusmodi satisfecerint, aut cum partibus concordaverint, neque pariter Hæreticis, aut Schismaticis specialiter declaratis, seu condemnatis ullo modo suffragari. „ Ita etiam Innocentius X. in sua Bulla quæ incipit: *Immense bonitatis* anno 1644. & ut uno verbo multa dicamus; servandæ sunt omnes diplomatois indulgentiarum clausulæ, quia juxta illud canonistarum axioma, *In tantum valent, in quantum sonant.* His præmissis sit

CONCLUSIO PRIMA.

Subjectum Indulgentiarum est omnis fidelis, nisi aliquis expresse in Bulla exciperetur.

PROBATUR hoc ratiocinio. Indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis quæ superest toleranda pro peccatis in sacramento Pœnitentiæ remissis, & hoc per modum absolutionis & gratiæ a S. Sede Apostolica concessæ: Atqui hujusmodi indulgentia non nisi fidelibus conceditur; & probatur. Primo quidem, non est pro paganis, quia ut dictum est, non sunt de Ecclesia: Sed neque pro Hæreticis & excommunicatis; pro Hæreticis sanq̃ cum sint

ab Ecclesia præcisi. Idem dicendum est de Schismaticis: pro excommunicatis vero, cum non sint in statu gratiæ, donec Ecclesiæ satisfecerint, maxime si sint excommunicati excommunicatione majori, quippe quæ sit censura privans usu Sacramentorum, & suffragiorum Fidelium participatione. Hanc rationem subindigitat S. Thomas hic q. 27. art. 1. ubi ait: "*Qui est in peccato mortali, est quasi membrum mortuum: Ergo per indulgentias non suscipit, existens in peccato mortali, influentiam ex meritis vivorum membrorum.*"

CONCLUSIO SECUNDA.

Indulgentia recte applicatur mortuis per modum suffragii.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit. Indulgentia fundatur in ipsis Christi ad Petrum verbis, Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis &c.* Sed animæ in purgatorio detentæ vinculis penalibus confringuntur, a quibus solvi queunt per Ecclesiam militantem: Et probatur. Primo quidem, tametsi ad eam directe non pertineant, bene tamen ei per fidem spem & charitatem consociantur: Ergo &c.

Secunda: Ab actu ad posse valet consequentia: Sed SS. Pontifices indulgentias non semel extenderunt ad animas in purgatorio detentas: Et probatur. Sixtus IV. tum Innocentius VIII. ejus successor, Pius II. item & Callixtus III. statuerunt Jubilæi indulgentiam ad animas in purgatorio detentas se extendere, sic & eorum insitens vestigiis idem fecere Alexander VI. Clemens VII. Julius III. Gregorius XIII. similiter & ab his temporibus ad nostra usque tempora, factum est, quod pater ex indulgentiis quæ eo conceduntur motivo iis, qui Dominica quarta cujuslibet mensis Ecclesias patrum Societatis Jesu frequentant, ut ibi contriti & communione refecti fundant preces pro illarum piarum animarum refrigerio: Ergo &c.

Tertia: Illud propugnari ut legitimum debet, quod Theologi primum negantes, tum re; prævio maturo axamine, discussa, se retractaverunt, & postea uti quid saluberrimum propugnant. Atqui res sic se habet: Et probatur. Instat omnino sit

fit Gabriel Biel: Cum enim sub finem decimi quinti sæculi propugnasset indulgentias ad animas purgatorii non extendi; tum certior factus de indulgentiis a SS. Pontificibus non semel pro animabus purgatorii concessis; ait lect. 57. "Nondum venerat ad manus meas declaratio Domini Papæ Sixti novissime de medio sublata, qua declarat indulgentias proficere per modum suffragii etiam animabus in purgatorio existentibus. Tum subdit "Hinc & modernus Pontifex Innocentius VIII. Indulgentias huiusmodi, olim per Pium II. & Sixtum Præfatum, visitantibus Ecclesiam Sanctonensem, & fabricæ ejus contribuentibus, ad animas in purgatorio redimendas per modum suffragii, extensas, & ad contribuentes ad sanctam cruciatam contra Turcas extendit."

Neque vero flet eam non abfimilem quam Callixtus III. Ecclesiæ Tarraconensi in Hispania jamjam dederat. "Similiter, inquit, Callixtus Papa tales indulgentias Ecclesiæ Tarraconensi concessit. Eo loci sermonem instituit de indulgentiis ejusdem motivo a Paschali II. concessis, ac demum de undecim SS. Pontificum calculo monitis Ecclesiæ sanctæ Prædix Romæ assignatis. Commemorat etiam ibidem indulgentias eodem fine Ecclesiæ sancti Laurentii extra muros Romæ assignatas: Ergo &c.

Quarta: Ea Sententia prævalet quæ nedum probabilior, sed ut sola probabilis & certa est: Atqui sententia de Indulgentiis in gratiam animarum purgatorii talis est: Et probatur. Idem Gabriel Biel lect. 57. in canonem Missæ sic loquitur: "Non jam, inquit, velut opinio, nem, sed sententiam certam complecti debere existimo, tum propter pluralitatem Doctorum eam asserentium, scilicet Alexandri de Ales, S. Bonaventuræ, B. Thomæ, Ægidii, Durandi, Petri de Tharantasia, Richardi de Mediavilla, Thomæ de Argentina, & aliorum plurimorum, tum maxime & principaliter propter determinationem SS. Pontificum priorum & modernorum." Ergo &c.

Quinta: Istud tanquam dogma religionis inconcussum habendum est, cujus contrarium velut erroneum ab Ecclesia prescriptum est: Atqui res sic se habet: Et probatur, primo quidem ex Leone X. qui

in sua adversus Lutherum Bulla inter ejus errores hunc anathemate percussit in ista propositione contentum: *Sex generibus hominum indulgentia, nec sunt necessaria, nec utiles, videlicet mortuis &c.* His suffultus suffragiis Sylvius ait non esse quidem de fide indulgentias ad animas purgatorii extendi, sed tamen hoc pertinere ad fidem.

Sexta: Si qua ratio præpediret quominus indulgentiæ prodesse mortuis, ea palmaris est, quia in eos Ecclesia militans non habet jurisdictionem: Atqui hæc ratio nulla est: Et probatur: Ad hoc sufficit, ut indulgentiæ per modum suffragii solventis debitum eis applicentur: Sed & hoc potest Ecclesia militans, sicut extraneus potest satisfacere pro eo qui respectu ejus est alienigena, eo quod ambo in natura similitudine conveniant: Igitur a pari fideles in terra superstitēs possunt satisfacere pro animabus purgatorii, quibus natura & gratia conjunguntur: quocirca Major qui 16. florebat sæculo in 4. dist. 20. q. 2. refert Decretum Facultatis Parisiensis, quo ipso præsentē, contraria opinio damnata est.

Septima: Preces & sacrificia ab Ecclesia pro animarum refrigerio a prioribus sæculis usque ad præsens offeruntur: igitur & a pari indulgentiæ eis applicari queunt, cum par utrobique sit ratio; quandoquidem Sacrificia non nisi extensive & per modum suffragii pro eis Deo litantur.

Diluantur objecta contra secundam Conclusionem.

OBJECTIS: Dogma religionis in ipsa fundatur Scriptura: Sed extensio indulgentiarum ad animas in Purgatorio detentas in Libris canonicis nullibi reperitur. Ergo &c.

Respondeo negando minorem: sic enim scriptum est Machabæorum Lib. 2. cap. 12. *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* Quid est autem indulgentias ad animas purgatorii extendi, nisi Ecclesiam eis applicare & Christi merita, & Sanctorum preces ac Sacrificia? Tum Matth. 18. habetur: *Quæcumque solveritis &c.* Quæ verba explanans Alexander de Ales auctoritate Chrysostomi suffultus, p. 4. qn. 83. art. 2. num. 5. sic loquitur: "Ex hoc

„hoc patet, quod in collatione clavium maxima fuit homini sive S. Pontifici collata potestas, & probabiliter, vel verissime præsumitur quod Theofaurus Ecclesiæ est in illius potestate, & quod illi qui sunt in Purgatorio, quia ratione charitatis in qua decesserunt, sunt idonei ad beneficiorum Ecclesiasticorum susceptionem, potest illis beneficia communicare, & sic potest illis, scire indulgentias & relaxationes. „ In eodem sensu explicat locum Matthæi S. Bonaventura in 4. dist. 20. p. 2. q. 5. & alii.

Inhabis : Atqui non potest colligi ex illis verbis, *Quæcumque solveritis &c.* Indulgentias extendi ad animas Purgatorii. Ergo &c. Probatur subsumptum : Ecclesiæ non potest ligare pias illas animas : Igitur nec solvere. Confirmatur : Christus Matth. 16. dedit Petro, & ejus successoribus potestatem solvendi solum super terram : Sed animæ fidelium defunctorum non sunt amplius super terram. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo Antecedens : Ecclesiæ non potest ligare animas defunctorum retinendo earum peccata : concedo Eo enim ipso quo culpa remissa, in pace Christi quiescunt, nihil culpæ dimittenda remanet : quantum ad pœnam temporalem, nego : Potest enim eas in vindictam alicujus scandalati dati suis privare suffragiis, & sepultura Ecclesiastica : immo & easdem anathemate ferire. Sic quinquagesima Synodus generalis anathemate in Theodorum Mopsuestenum animadvertit, eo quod antequam ultimum clauderet diem, suos non ejurasset errores.

Ad confirmationem distinguo : Animæ piorum defunctorum non sunt super terram viatorum, concedo : Super terram, neque in terra, nego. Eatenus dicuntur aliquod modo super terram, quatenus non sunt in cœlo : bene tamen in corde terræ ubi adest Purgatorii locus. In isto sensu, ait Biel lect. 57. intelligitur potestas solvendi super terram a Christo data : quia inquit, tamen animæ illæ piæ non sint super terram quantum ad merendum, bene tamen in loco terræ incarcerationis quantum ad patiendum. Quis autem dixerit vinculis constructum non posse solvi, seu potestatem Ecclesiæ

non posse solvere a pœnæ temporalis vinculo defunctos, cum vel ab ipsis culpæ vinculis peccatores liberet ?

Inhabis : Sensus Scripturæ habetur ex sanctis Patribus : Sed altum est apud SS. Patres de indulgentiis pro mortuis silentium : Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Altum est silentium explicitum, concedo : implicitum, nego. Eo enim ipso quo preces & Sacrificia extenderunt ad animas laudatas, consequenter & indulgentias.

Inhabes : Concilium Tridentinum, quod de indulgentiis tractavit, nihil de extensione ad animas Purgatorii dixit : Sed hoc argumentum est indulgentias non se extendere ad animas Purgatorii, maxime cum hoc ipsum impugnaret Lutherus, quem tamen per omnia debellat facta Synodus. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Et Tridentinum hanc non movit questionem, quia sufficienter adversus obstrepentes Protestantes probaverat, immo & definierat dari indulgentias, concedo : & hoc non sufficiebat, nego. Ceterum cum ista extensio non sit absolute fidei dogma, ut innuit S. Thomas 3. p. Supl. qu. 71. art. 10. in fidei articulis suarum definitionum præfixit metam Concilium ; hinc nec dixit indulgentias valere pro rebus temporalibus ad salutem ordinatis obtinendis, e contra vero eas non valere pro peccatoribus gratia sanctificante spoliatis, Quid plura adjiciam ? Usus semper obtinuit ut Ecclesiæ in Conciliis, quæstiones scholasticas Theologis relinqueret discutendas, sed solis fidei dogmatibus inhæreret ; sicque hæreticam pravitatem ineluctabiliter ita compeferet, ut Heterodoxi non haberent in ore redargutiones. Ceterum Leo X. ante ipsam Synodum Tridentinam jam proscriperat Lutheri errores, inter quos iste commemoratur. *Indulgentiæ, . . . nec sunt necessaria, nec utiles, videlicet mortuis*, Quam damnationem certe non refricavit Concilium.

Replicabis : Si indulgentiæ Jubilæi v. g. aut alia plenaria posset ad animas usque Purgatorii extendi, non opus esset ultra preces fundere, & Sacrificia offerre pro animabus, quibus Ecclesiæ applicasset indulgentias juxta intentionem fidelium, qui eas ea intentione voluerunt sibi concedi,

cedi, ut anima Patris, aut Matris v. g. a pœnis Purgatorii absque mora solveretur, quod dubio-procul contingeret, cum ibi Sermo sit de indulgentia plenaria, quæ solvit a tota pœna temporali : Atqui tamen de hoc nihil certi habetur, & quasi absque termino funduntur preces pro mortuorum refrigerio. Ergo &c.

Respondeo primò retorquendo argumentum. Tameñ plura Militæ Sacrificia, pluresque preces offerantur, & fundantur tam pro vivis, quam pro defunctis, quia tamen nihil pro certo habemus de modo quo Deus acceptat sacrificia & ea applicat, ideo semper oramus, & alternatis vicibus pro nobis concedi indulgentias fatigamus; ideo dicendum est pro animabus purgatorii, scriptum esse enim Psal. 35. *Judicia tua abyssus multa.*

Respondeo secundo distinguendo majorem. Et innixi auctoritate & praxi Ecclesiæ, moraliter, & in genere seminus indulgentias prodesse animabus in Purgatorio detentis, concedo : & ne quidem implicite seminus, nego. Certitudo autem moralis sufficit ad fundandum judicium prudentiale de re facienda : & sic distincta minore, nego consequentiam. Quoniam igitur habemus certitudinem moralem indulgentias prodesse mortuis, nec hoc citra temeritatem negari possit propter usum Ecclesiæ, ideo postulamus eas ad fideles purgatorii extendi : Quia etiam ex alia parte ignoramus applicationis mensuram & modum, nobis ex pietate incumbit, & preces fundere pro mortuis, & indulgentias ad eos extendi semper postulare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Indulgentiæ prodesse directe pro vivis, indirecte vero pro mortuis.

PRIMUM docet S. Thomas loco supra laudato : sic & omnes Theologi, immo & hoc de fide definitivè sacra Synodus Tridentina Sess. 25. in decreto de Indulgentiis : hoc ipsum exigit Passio Christi quæ est infiniti valoris, hoc & superfluentes Sanctorum satisfactiones.

Alterum probant ista Evangelii verba Matth. 18. *Quæcumque solveritis &c.* Hoc & multiplex SS. Pontificum indulgentiarum diploma. Vel ipsa ratio Theologica

id dicit : Et vero eo ipso quod animæ Purgatorii ; fide, spe, & charitate nobis conjugantur, possumus ex charitate eorum solvere debita : sicque per modum suffragii & indirectæ indulgentiæ eis possunt prodesse.

Synopsis objectionum contra secundam Conclusionem, & solutionum.

PRIMO : Sufficienter Scripturæ sacræ annuntiant indulgentias ad fideles defunctos extendi, dum Matth. 18. Christus dat Ecclesiæ potestatem ea omnia quæ alligata sunt, solvendi : jam vero nemo cordatus dixerit pœnam temporalem pro peccatis luendam, non esse magnum vinculum ; quippe quæ alliget igni cruciali animas Purgatorii.

Secundo : Eo ipso quo SS. Patres agnoverunt preces & sacrificia, per modum suffragii ad mortuos extenderunt, quidni & simili modo indulgentiæ ad eas extenderentur ?

Tertio : Ne miremini si Patres Tridentini moventes quæstionem de indulgentiis adversus Lutheranos, & Calvinistas non nihil siluerint earum pro animabus piorum defunctorum applicationem. Sola enim fidei dogmata definivere ; nondum est autem de fide definitum indulgentias prodesse mortuis.

§. IV.

De Ministro, motivo & effectibus Indulgentiarum.

TRIA supersunt ad accuratam de indulgentiis controversiam discutienda : videlicet, unum circa Ministros ; alterum de motivo, tertium de effectibus.

De Ministro Indulgentiarum.

QUÆRES I. Quinam sit Indulgentiarum Minister ?

Respondeo primò summum Pontificem esse principalem indulgentiarum largitorem ; Episcopos vero post ipsum in sua respective Diocesi. Primum patet ex illa Christi sententia, quæ ad Petrum principaliter fuit directæ. Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam ; . . . Et quæcumque solveris super terram erit solutum & in cælis . . .*

lis. Ratio a priori ea est, quia Papa solus habet plenitudinem Sacerdotii Christi, & universalem in tota Ecclesia jurisdictionem. Secundum utique verum est, quandoquidem ad Episcopos hoc spectat Actuum 20. In quo *vor Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

Concinit Alexander Papa, qui consultus ab Archiepiscopo Cantuariensi, num concessæ ab Episcopis indulgentiæ prosint aliis etiam fidelibus, qui eis ne minorem quidem subditi sunt, hoc est in altera Diocesi consistentibus? Duo respondet. Primum quidem agnoscit indulgentias ab Episcopis concessas valere; secundum vero, non nisi eorum Diocesanis prodesse; hæc enim est inter summum Pontificem & Episcopos differentia, quod ille indulgentias pro tota universali Ecclesia elargiatur, & omni populo Christiano prosint, isti vero solum pro Diocesanis illas conferant, quod prior, plenarias det & valeant: Episcopus vero ad mensuram, & intra quosdam limites, en verba Alexandri summi Pontificis, qui Angliæ Præfulem sic alloquitur: "Quod autem consulisti, utrum remissiones quæ sunt in dedicationibus Ecclesiarum, aut conferentibus ad ædificationem pontium, aliis prosint, cum iis qui remittentibus subsunt, hoc volumus tuam fraternitatem tenere; quod cum a non suo iudice ligari nullus valeat, vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus ut prosint, proprii iudices specialiter indulserunt."

Non absimilia loquitur Innocentius III. summus Pontifex in Concilio Lateranensi can. 62. "Ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, sive ab uno solo, sive a pluribus Episcopis deducatur."

Sanctus Cyprianus, hoc ipsum non levis subnotat Epist. 27. his verbis: "Ut Ecclesia super Episcopos constituatur; & omnis actus Ecclesiæ per eoldem præpositos gubernetur, cum hoc divina lege fundatum sit. Si Episcopi Ecclesiam Dei divina lege sic ordinante, Ecclesiam Christi regunt, possunt igitur etiam indulgentias quæ cedant in con-

solationem & auxilium peccatorum, facere.

Sanctus Thomas, hoc ex professo docet hic quæst. 26. art. 3. his verbis: "Dicendum quod facere indulgentias pertinet ad jurisdictionem, sed per peccatum homo non amittit jurisdictionem: & ideo indulgentiæ æque valent si fiant ab eo qui est in peccato mortali, sicut si fierent ab eo qui est sanctissimus: cum non remittat peccata ex vi meritorum suorum, sed ex vi meritorum reconditorum in thesauris Ecclesiæ." Hanc ulteriorem rationem assert S. Doctor in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 4. Ad summum Sacerdotem spectat bona communia fidelibus distribuere: Sed indulgentiæ sunt bona communia in thesauro Ecclesiæ contenta, quippe quæ peccata temporalem pro peccatis non sufficienter expiatis debitam relaxent. Igitur & summi Pontifices, & ceteri Ecclesiæ magni Præsules possunt eas dispensare.

Dices: Nedom summi Pontifices & Episcopi, verum etiam & simplices Presbyteri possunt indulgentias conferre. Igitur non soli magni Sacerdotes indulgentiarum sunt Ministri. Probatur Antecedens 1. ex 1. Cor. 2. Apostolus hanc tribuit potestatem omnibus Corinthiis: *Ita ut a contrario*, inquit, *magis donetis.* Rursus ibidem, *cui autem aliquid donastis Et ego.* II. Confessarius ipse indulgentiam poenitenti concedit, quandoquidem peccata eternam in temporalem, aliquas ipsi injungendo poenaltates mutat. Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad primam ex autoritate D. Pauli probationem, distinguo: Et Apostolus alloquitur Episcopos, qui forsitan erant tunc apud Corinthios, concedo: Et alloquitur laicos, subdistinguo: ut advocatos qui veniam pro incestu ab eo postulaverant, concedo: ut indulgentiæ Ministros, nego. Usus obtinuit appellare eum, qui pro vincto obtinuit gratiam, ipsius gratiæ largitorem; in hoc sensu S. Paulus ait Corinthios peccatori incestuoso veniam, quatenus ad eorum preces illum ipse solverat, donasse.

Ad aliam probationem dico, confessarium.

rium vi sacramenti commutare pœnam æternam in temporalem, sed indulgentiarum virtute extra Sacramentum relaxatur pœna temporalis quæ expianda remanet, & soli summi Sacerdotes hoc possunt facere.

Quæres II. Num Presbyteri, & alii Clerici possint indulgentias conferre?

Respondeo extraordinarie, & ex commissione id posse; quod non unum probat argumentum. Primo quidem hoc competit Legatis Apostolicis, ut legitur in multis Conciliis, ubi summi Pontificis Oratores modo Presbyteri, modo simplices Diaconi erant; ut videre est in 4. & 6. Concilio generali. Secundo vel ipse Innocentius III. in Concilio Lateranensi 4. can. 60. declarat valere indulgentias ab Abbatibus concessas, modo ad hoc speciali concessione sint muniti. Tertio hoc utique docet S. Thomas hac ratione. Conferre indulgentias est actus jurisdictionis: sed quilibet Sacerdos, Diaconus, vel etiam quilibet Clericus potest ex commissione habere jurisdictionem, vel etiam ex vi beneficii, per quam indulgentias a summo Pontifice obtentas suis subditis faciat. Ergo &c. Ecce verba D. Thomæ hic ibld. q. 26. art. 2. his verbis: "Dicendum quod potestas faciendi indulgentias sequitur jurisdictionem, ut supra dictum est, & quia Diaconi & alii non Sacerdotes possunt habere jurisdictionem, vel commissionem, sicut Legati; vel ordinariam, sicut Electi; ideo possunt indulgentias facere etiam non Sacerdotes, quamvis non possint absolvere in foro pœnitentiali, quod est Ordinis."

Quæres III. Quænam sint indulgentiæ motiva?

Respondeo I. Indulgentias levisiori motivo non esse concedendas, ne cedant in Ecclesiæ contemptum, quod quidem prohibet Innocentius III. in Concilio Lateranensi 4. can. 61. ubi sic habetur: "Quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidem Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & clares Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur: Decernimus ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum &c."

Respondeo II. Ad ciendos pietatis affe-

ctus indulgentias donari, celebriores vero pro magnis Ecclesiæ necessitatibus, hinc & pro recuperatione Terræ Sanctæ, ut Fideles ab immani Turcarum servitute liberarentur, non semel concessæ sunt, & sæpius ad obtinenda auxilia spiritualia, quibus summi Pontifices Ecclesiam Christi sicut pie, sic & sapienter regere queant, conceduntur. S. Thomas hic quæst. 25. art. 4. de hoc momento sic loquitur: "Dicendum quod temporalia ad spiritualia ordinantur, quia propter spiritualia debemus uti temporalibus: & ideo pro temporalibus simpliciter non potest fieri indulgentia, sed pro temporalibus ordinatis ad spiritualia: sicut est repressio inimicorum Ecclesiæ, qui pacem Ecclesiæ perturbant, sicut constructio Ecclesiarum, & pontium, & aliarum elemosynarum."

Quæres IV. Quinam sint effectus indulgentiæ, & num per modum absolutionis dentur?

Respondeo I. Palmarem indulgentiarum effectum esse relaxationem pœnarum temporalium, quæ ad expianda peccata superbeunda superflue. Hoc sequitur ex ipsa indulgentiæ definitione, hoc ipsum annuntiant cuncta Jubilæorum diplomata: Sed præter hujusmodi fructum, alia accedunt Fidelibus commoda; videlicet absolutio tum a censuris, tum a calibus reservatis, & alia similia.

Respondeo II. Indulgentias per modum absolutionis concedi, & hoc propter multa. Primo quidem ex eo quod inniuntur illo Christi oraculo: *Quæcumque solveritis &c.* cum enim sint relaxatio pœnarum, quæ dubio-procul sunt vincula, ad ipsum Judicem spectat solvere. Secundo hoc ipsum subindigitant Apostoli verba, qui verbo donavit usus est, cum pœnam Corinthio incestuoso relaxavit, ut habetur 2. Cor. 2. his verbis: *Cui autem aliquid donavisti & ego: nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Tertio id declarat Alexander III. decreto, cap. *Quod autem de Pœnit.* & remiss. ubi asserit: *Quod, cum a non suo Judice ligari nullus valeat, vel absolvi, indulgentia solis illis profunt, quibus proprii Judices eas indulserint.* Quarto, indulgentia non potest dari absque jurisdictione, sin minus illam simplex Sacerdos posset conferre, quod est

lis. Ratio a priori ea est, quia Papa solus habet plenitudinem Sacerdotii Christi, & universalem in tota Ecclesia jurisdictionem. Secundum utique verum est, quandoquidem ad Episcopos hoc spectat Actuum 20. In quo vox Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.

Concinit Alexander Papa, qui consultus ab Archiepiscopo Cantuariensi, num concessas ab Episcopis indulgentias profint aliis etiam fidelibus, qui eis ne minimum quidem subditi sunt, hoc est in altera Diocesi consistentibus? Duo respondet, Primum quidem agnoscit indulgentias ab Episcopis concessas valere; secundum vero, non nisi eorum Diocesis prodesse; hæc enim est inter summum Pontificem & Episcopos differentia, quod ille indulgentias pro tota universali Ecclesia elargiatur, & omni populo Christiano profint; isti vero solum pro Diocesis illas conferant, quod prior, plenarias det & valeant; Episcopus vero ad mensuram, & intra quosdam limites, en verba Alexandri summi Pontificis, qui Angliæ Præfulem sic alloquitur: "Quod autem consulisti, utrum remissiones quæ sunt in dedicationibus Ecclesiarum, aut conferentibus ad ædificationem pontium, aliis profint, quam iis qui remittentibus subsunt, hoc volumus tuam fraternitatem tenere; quod cum a non suo iudice ligari nullus valeat, vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus ut profint, proprii iudices specialiter indulserunt."

Non abissimilia loquitur Innocentius III. summus Pontifex in Concilio Lateranensi can. 62. "Ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, sive ab uno solo, sive a pluribus Episcopis deducetur."

Sanctus Cyprianus, hoc ipsum non levius subnotat Epist. 27. his verbis: "Ut Ecclesia super Episcopos constituatur; & omnis actus Ecclesiæ per eisdem præpositos gubernetur, cum hoc divina lege fundatum sit; Si Episcopi Ecclesiam Dei divina lege sic ordinante, Ecclesiam Christi regunt, possunt igitur etiam indulgentias quæ cedant in con-

solationem & auxilium peccatorum, facere.

Sanctus Thomas, hoc ex professo docet hic quæst. 26. art. 3. his verbis: "Dicendum quod facere indulgentias pertinet ad jurisdictionem, sed per peccatum homo non amittit jurisdictionem; & ideo indulgentiæ æque valent si fiant ab eo qui est in peccato, to mortali, sicut si fierent ab eo qui est sanctissimus; cum non re-mittat poenam ex vi meritum suorum, sed ex vi meritum reconditorum in Thesauris Ecclesiæ." Hanc ulteriorem rationem affert S. Doctor in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 4. Ad summum Sacerdotem spectat bona communia fidelibus distribuere; Sed indulgentiæ sunt bona communia in thesauro Ecclesiæ contenta, quippe quæ poenam temporalem pro peccatis non sufficienter expiatis debicam relaxent. Igitur & summi Pontifices, & ceteri Ecclesiæ magni Præsules possunt eas dispensare.

Dices: Nedom summi Pontifices & Episcopi, verum etiam & simplices Presbyteri possunt indulgentias conferre. Igitur non soli magni Sacerdotes indulgentiarum sunt Ministri. Probat Antecedens 1. ex 2. Cor. 2. Apostolus hanc tribuit potestatem omnibus Corinthiis: Ita ut a contrario, inquit, magis donetis. Rursus ibidem, cuiusmodi aliquid donastis & ego. II. Confessarius ipse indulgentiam poenitenti concedit, quandoquidem poenam æternam in temporalem, aliquas ipsi injungendo poenales mutatur. Ergo, &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad primam ex autoritate D. Pauli probationem, distinguo: Et Apostolus alloquitur Episcopos, qui forsitan erant tunc apud Corinthios, concedo: Et alloquitur laicos, subdistinguo; ut advocatos qui veniam pro incestu ab eo exposulaverant, concedo: ut indulgentiæ Ministros, nego. Ut usus obtinuit appellare eum, qui pro vincto obtinuit gratiam, ipse gratiæ largitorum; in hoc sensu S. Paulus ait Corinthios peccatori incestuoso veniam, quatenus ad eorum preces illum ipse solverat, donasse.

Ad aliam probationem dico, confessarium.

rium vi sacramenti commutare pœnam æternam in temporalem, sed indulgentiarum virtute extra Sacramentum relaxatur pœna temporalis quæ expianda remanet, & soli summi Sacerdotes hoc possunt facere.

Quæres II. Num Presbyteri, & alii Clerici possint indulgentias conferre?

Respondeo extraordinarie, & ex commissione id posse; quod non unum probat argumentum. Primo quidem hoc competit Legatis Apostolicis, ut legitur in multis Conciliis, ubi summi Pontificis Oratores modo Presbyteri, modo simplices Diaconi erant; ut videre est in 4. & 6. Concilio generali. Secundo vel ipse Innocentius III. in Concil. Lateranensi 4. can. 60. declarat valere indulgentias ab Abbatibus concessas, modo ad hoc speciali concessione sint muniti. Tertio hoc utique docet S. Thomas hac ratione. Conferre indulgentias est actus jurisdictionis: sed quilibet Sacerdos, Diaconus, vel etiam quilibet Clericus potest ex commissione habere jurisdictionem, vel etiam ex vi beneficii, per quam indulgentias a summo Pontifice obtentas suis subditis faciat. Ergo &c. Ecce verba D. Thomæ hic ibid. q. 26. art. 2. his verbis: "Dicendum quod potestas faciendi indulgentias sequitur jurisdictionem, ut supra dictum est, & quia Diaconi & alii non Sacerdotes possunt habere jurisdictionem, vel commissam, sicut Legati; vel ordinariam, sicut Electi; ideo possunt indulgentias facere etiam non Sacerdotes, quamvis non possint absolvere in foro pœnitentiali, quod est Ordinis."

Quæres III. Quænam sint indulgentiarum motiva?

Respondeo I. Indulgentias levisiori motivo non esse concedendas, ne cedant in Ecclesiæ contemptum, quod quidem prohibet Innocentius III. in Concilio Lateranensi 4. can. 61. ubi sic habetur: "Quia per indifferetas & superfluas indulgentias, quas quidem Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur: Decernimus ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum &c."

Respondeo II. Ad ciendos pietatis affe-

ctus indulgentias donari, celebriores vero pro magnis Ecclesiæ necessitatibus, hinc & pro recuperatione Terræ Sanctæ, ut Fideles ab immani Turcarum servitute liberarentur, non semel concessæ sunt, & sæpius ad obtinenda auxilia spiritualia, quibus summi Pontifices Ecclesiam Christi sicut pie, sic & sapienter regere queant, conceduntur. S. Thomas hic quæst. 25. art. 4. de hoc momento sic loquitur: "Dicendum quod temporalia ad spiritualia ordinantur, quia propter spiritualia debemus uti temporalibus: & ideo pro temporalibus simpliciter non potest fieri indulgentia, sed pro temporalibus ordinatis ad spiritualia: sicut est repressio inimicorum Ecclesiæ, qui pacem Ecclesiæ perturbant, sicut constructio Ecclesiarum, & pontium, & aliarum elemosynarum."

Quæres IV. Quinam sint effectus indulgentiarum, & num per modum abolitionis dentur?

Respondeo I. Palmarem indulgentiarum effectum esse relaxationem pœnarum temporalium, quæ ad expianda peccata superbeunda supersunt. Hoc sequitur ex ipsa indulgentiæ definitione, hoc ipsum annuntiant cuncta Jubilæorum diplomata: Sed præter huiusmodi fructum, alia accedunt Fidelibus commoda; videlicet absolutio tum a censuris, tum a casibus reservatis, & alia similia.

Respondeo II. Indulgentias per modum abolitionis concedi, & hoc propter multa. Primo quidem ex eo quod innuntiantur illo Christi oraculo: *Quæcumque solveritis &c.* cum enim sint relaxatio pœnarum, quæ dubio-procul sunt vincula, ad ipsum Iudicem spectat solvere. Secundo hoc ipsum subindigitant Apostoli verba, qui verbo donari usus est, cum penam Corinthio incestuoso relaxavit, ut habetur 2. Cor. 2. his verbis: *Cui autem aliquid donastis & ego: nam & ego quod donavi: si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Tertio id declarat Alexander III. decreto, cap. *Quod autem de Pœnit.* & remiss. ubi asserit: *Quod, cum a non suo Iudice ligari nullus valeat, vel absolvi, indulgentia solis illis profuit, quibus proprii Iudices eas indulserint.* Quarto, indulgentia non potest dari absque jurisdictione, sin minus illam simplex Sacerdos posset conferre, quod est

est fallum : Igitur datur per modum absolutionis & imperii .

Synopsis contentorum in paragrafo.

PRIMO : Summus Pontifex in tota Ecclesia , & Episcopi in sua respective sunt Ministri ordinarii indulgentiarum , eo quod eis competat ex jure jurisdictionis ; Papæ quidem in tota Ecclesia , Episco-

pis vero erga Diœcesanos . Secundo , Clericus potest ex commissione , & ut Minister extraordinarius conferre indulgentias , eo quod possit ex delegatione habere jurisdictionem . Tertio , indulgentiæ non sine pio motivo conceduntur , ne potestas Ecclesiæ contemnatur . Quarto , indulgentiæ dantur per modum absolutionis , cum earum concessio sit a pœna temporalis relaxatio .

F I N I S .

